A VILÁG LABDARÚGÁSÁNAK TÖRTÉNETE III.



DÉNES TAMÁS SÁNDOR MIHÁLY B. BÁBA ÉVA

AMIKOR A FUTBALL TÖBB LETT, MINT JÁTÉK

(1966–1984)



CAMPUS KIADÓ 2019

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva

A világ labdarúgásának története III.

Amikor a futball több lett, mint játék (1966–1984)

A VILÁG LABDARÚGÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A VILÁG LABDARÚGÁSÁNAK TÖRTÉNETE III.

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva

Amikor a futball több lett, mint játék

(1966–1984)

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva

A világ labdarúgásának története III.

Amikor a futball több lett, mint játék
(1966–1984)

Szerző: Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva
A Tribünök „árnyéka” című fejezet Sándorné Győr Melinda munkája

Szerkesztő: Dr. Bács Zoltán
Lektor: Dr. Forisek Péter

Képdigitalizálás: Sándor Mihály
Címerrekonstrukció: Goron Gergő, †Komáromi Gábor, Petrovics Enikő

Borítóterv és nyomdai előkészítés: Barna Ildikó

A borítón felül: Franz Beckenbauer, Mario Kempes, Gerd Müller, Johan Cruyff, Michel Platini, Kenny Dalglish, Karl-Heinz Rummenigge, George Best és Kevin Keegan.
Alul Carlos Alberto Torres, az 1970-es világbajnok brazil válogatott csapatkapitánya.

A hátsó borító címerei: 1. FC Magdeburg, Liverpool FC, Anderlecht, Estudiantes, Aberdeen, AFC Ajax, Aston Villa, FK Austria, Bayern München, Celtic, Cosmos, Cruzeiro, Internazionale, Feyenoord, CA Independiente, Nacional, AC Milan, Flamengo, Nottingham Forest, Juventus

© Minden jog fenntartva
© Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva
© Debreceni Egyetem

ISBN 978-963-9822-59-7ö A világ labdarúgásának története
Dénes Tamás, Sándor Mihály, B. Bába Éva Campus Kiadó

ISBN 978-963-9822-62-7 A világ labdarúgásának története III.
Dénes Tamás, Sándor Mihály, B. Bába Éva Campus Kiadó

Kiadó: CAMPUS KIADÓ
(Debreceni Campus Nonprofit Közhasznú Kft.)
Felelős kiadó: Miklósvölgyi Péter

Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt.
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

A futball több lett, mint játék

A világfutball történetét bemutató ötkötetesünk harmadik, az 1966 és 1984 közötti eseményeket taglaló darabját ajánlom a Tisztelt Olvasónak. Roppant izgalmas periódusa volt ez a labdarúgásnak, amely végleg megszabadult a „gyermekbetegségeitől", ám sajnos egyáltalán nem szabadult meg az egyéb rákfenéitől, hisz egyre határozottabban kerültek Mammon istenség bűvöletébe a művelői. Még az úgynevezett népi demokratikus országok esetében sem beszélhettünk színtiszta amatörizmusról, holott a keleti tömb sportvezérei szerettek ezzel kérkedni, pedig mifelénk sem csupán a melegvízért meg a ropogósra vasalt feleszerelésért rúgták a labdát a játékosok. Sőt, az 1970-es évekre már az sem volt mindegy nekik, hogy miféle márkás mezekben, cipőkben teszik mindezt.

Olvashatnak a „bundás Bundesliga" üzelmeiről, az olasz közvéleményt sokkoló totonero hatásáról, a második „népek tavaszáról", vagyis 1968 frissebb politikai levegőt hozó széljárásáról, aztán a két kis közép-amerikai nációt, Hondurast és Salvadort rettegésben tartó százórás gyilkolásról, amelyet az újságírók szerettek futballháborúnak minősíteni, ámbátor a világbajnoki selejtező csupán ürügy volt a katonák számára a fegyverropogtatásra.

A XX. század utolsó harmadára – köszönhetően a műholdaknak – az egész planétán színesben lehetett követni a fontosabb sporteseményeket, már ahol voltak ilyen készülékek, ugyanis nálunk legfeljebb a nomenklatúra tagjainak adatott meg akkortájban ez a kiváltság. Talán ennek a technikai csodának köszönhetően tartják a szurkolók és szimpatizánsok közül a legtöbben mindmáig minden idők legnívósabb vébéjének az 1970-es mexikóit.

Egzotikus országok válogatottjai (Marokkó, Izrael, Salvador, Zaire, Haiti, Ausztrália, Tunézia, Irán, Algéria, Kamerun, Kuvait, Új-Zéland, Honduras) jelentek meg a porondon, hogy bemutassák tudásukat a földkerekség futballdrukkereinek, és benne volt a levegőben, hogy az úgynevezett harmadik világ képviselői előbb vagy utóbb leveszik magukról a statisztaszereplőknek osztott gúnyát. A Világkupa átalakult Toyota Kupává, és egyetlen helyszínen, Tokióban csapott össze érte az aktuális európai és a dél-amerikai legjobb, vagyis a BEK, valamint a Libertadores Kupa győztese. Bővült az Európa-bajnokság mezőnye, 1980-ban nyolcra emelték azon nemzeti tizenegyek számát, amelyek Olaszországban megmérkőzhettek a „vén kontinens" uralkodói címéért.

Végül, de nem mellékesen, essék szó arról, hogy – mintegy a sportág világuralmát illusztrálandó – 46 ország 160 együtteséről (klub, válogatott) kerültek az oldalakra komplett (zömmel színes) csapatképek. Aki nem hiszi, számoljon utána!

Ehhez kívánok magam és a szerzőtársaim nevében eredményes böngészést, kellemes kikapcsolódást, és mindenekelőtt jó egészséget!

Debrecen, 2019. július 21.

Tisztelettel:
Bács Zoltán
(szerkesztő)

Heti négyszer tartott edzést a Bundesliga új bajnoka

- ***Közös vonások a Real Madrid és a Juventus sikerében***
- ***H. H. örült, az Inter elbukott az utolsó fordulóban***
- ***Teljes csapatokat költöztettek át az Egyesült Államokba***

A tekintélyes és konzervatív FAZ (*Frankfurter Allgemeine Zeitung*) az 1966–1967-es nyugatnémet bajnoki idény indításakor azt jósolta, hogy az előző szezonban tizedik Eintracht Braunschweig aligha fogja tudni elkerülni a kiesést. A bombasztikusabb szövegekkel operáló *Bild* szerint az Eintracht olyan volt, mint egy háziasszony, jó és megbízható. Háromnegyed évvel később a sárga-kékeket a Bundesliga történetének negyedik bajnokcsapataként megkoronázták. Úgy, hogy a hatodik forduló után a csapat mindössze háromszor egy hétre engedte át a vezetést, abszolút megérdemelten és magabiztosan nyert. Két ponttal előzte meg a címvédő, de az idény első harmada után csak tizenhetedik helyezett, majd tavaszra szenzációs formába lendült 1860 Münchent.

Ahogyan a két évvel korábbi, 1965-ös bajnok Werder Bremen, úgy az alsó-szászországi alakulat sem a sztárok elegye volt. „Tizenegy barát" – ez volt a rendkívül erőskezű, 1965-ben funkcióba lépő klubelnök Ernst Fricke, s a hozzá hasonló karakterű edző, Helmut Johannsen filozófiája. „A csapatszellem fontosabb az egyénieskedésnél" – vallották. Ennek némileg ellentmond, hogy a bajnoki címet ünneplő hivatalos csapatfotóra csak azt a tizenegy játékost engedték ráállni, akik a legtöbb mérkőzésen, legalább húsz találkozón játszottak. (Persze, azért fennmaradtak az idényről „teljesebb" felvételek is.) Johannsen volt egyébként az idényben a Bundesliga edzői karának egyetlen tagja, aki a szövetségi liga bevezetésétől még mindig ugyanazt a gárdát irányította az élvonalban. Nyugodtan állítható tehát: ez az Eintracht, ez a bajnokcsapat az ő munkájának a gyümölcse volt.



A Wormatia Worms csapata 1967-ben, az SV Alsenborn elleni (alacsonyabb osztályú) mérkőzésen. Az első mezreklám!

Nehezen lenne vitatható, hogy az Eintracht Braunschweig sikerét a szilárd védekezés teremtette meg. A 34 mérkőzésen mindössze 27 gólt kapott a csapat, 17 hazai találkozóján pedig csupán nyolcat. Braunschweigben kizárólag a Bayern München tudott két gólt is szerezni. A kapott gólok alacsony száma rekordot jelentett a Bundesliga rövid történetében, ráadásul az

addigi csúcsot (29) tartó Werder Bremen négy mérkőzéssel kevesebbet játszott. Ennél kevesebb kapott góllal először 1988-ban zárt csapat, Otto Rehhagel Werderje. A braunschweigiek mellett szólt az összeszokottság is: a keret tíz tagja már az 1963–1964-es idényben is a klub játékosa volt. Johannsen szigorú rend szerint, de kiszámíthatóan tervezte meg a programot: heti négy edzés, szombaton mérkőzés, ellenben szerda és vasárnap szabad, mivel azok a tréner szerint családi napok voltak. Edzőtáborba soha nem vitte a futballistáit. A braunschweigiek körülbelül 1200 márkát kerestek havonta, s 250 márka győzelmi prémiumért játszottak. Mindez egyáltalán nem kínált kiemelkedő jövedelmet, szinte mindannyian dolgoztak a futball mellett. A bajnoki címnyerés után a német sajtó egy része csodát emlegetett, Johannsen szerint csoda nem történt, csak beérett a sok munka. A riválisBayern München edzője, Zlatko Ćajkovski ellenben úgy vélte a két együttes egymás elleni mérkőzése után: „A Braunschweig úgy játszott, mint egy világbajnok.” A bajnokcsapat alaptizenegye így festett: Horst Wolter (32) – Klaus Meyer (30), Walter Schmidt (33), Peter Kaack (34), Joachim Bäse (33) – Gerd Saborowski (33), Jürgen Moll (34) – Klaus Gerwien (21), Lothar Ulsaß (32), Hans-Georg Dulz (32), Erich Maas (33). Játszott még: Hans Jäcker (2) kapus, valamint Wolfgang Brase (3), Wolfgang Grzyb (15), Wolfgang Matz (5), Wolf-Rüdiger Krause (2).

Ma már szinte elképzelhetetlen, de csupán tizenhárom külföldi futballozott a Bundesligában, három „jugoszláv” (közéjük sorolták a kikindai születésű kapust, Tóth Gyulát is), két-két brazil, svájci és osztrák, valamint egy-egy török, holland, finn és magyar. Utóbbi a HSV csatára, Máté András volt, akit jellemzően Andrew Mátéként emlegettek, tekintve, hogy – bár Budapesten született – 1956 után az Egyesült Államokban élt és játszott, a New York Hungariából került Hamburgba. A gólkirályi címet holtversenyben Lothar Emmerich (Borussia Dortmund) és Gerd Müller (Bayern München) szerezte meg, 28-28 góllal.

A DFB kupáját ismét a Bayern München hódította el, a HSV elleni 4:0-s sikerrel. A bajorok úgy nyerték meg a trófeát, hogy mind az öt mérkőzésükön legalább három gólt szereztek. Gerd Müller, akinek ez volt az első igazán nagy szezonja, a döntőben is két gólig jutott. A bajnokság mellett a kupasorozat gólkirálya is lett. Egyedül a KEK-sorozat mesterlövészeinek listáján lett „csak” második. Huszonkét évesen ő lett az Év játékosa a szövetségi köztársaságban.

Angliában a Manchester United nyerte meg ismét a bajnoki címet – az 1965-ös első 1966-ban csak negyedik lett, ám aztán visszszakapaszkodott a csúcsra. Matt Busby „vörös ördögei” négy ponttal előzték meg a Nottingham Forestet és a Tottenhamet, öttel a Leeds Unitedot és hattal a címvédő Liver-



Pat Crerand, a Manchester United (egyik) skót játékosa

poolt. Óriási várakozás előzte meg az idényt, elsősorban a „háromoroszlánosok” a nyáron, a Wembley-ben nyert világbajnoki címe keltette láz miatt. Ennek ellenére Busby meglehetősen szkeptikus volt a rajt előtt, nehezen dolgozta fel, hogy tavasszal kiestek a belgrádi Partizan elleni BEK-elődöntőben („Mi soha nem fogjuk megnyerni az Európa-kupát” – jósolta játékosának, Pad Crerandnak, mint tudjuk, rosszul), s még nehezebben kezelte az akkor még egyetlen aranylabdás játékosával folytatott vitát. Denis Law az idény előtt drasztikus fizetésemelést és tekintélyes összegű aláírási pénzt követelt a szerződése meghosszabbításáért cserébe, mire a Főnök válaszul átadólistára tette. Végül mindkét fél engedett, megszületett a megállapodás, Law pedig az első két fordulóban négy, az első tizenkettőben tizenkét gólt szerezve indította be a csapat szekerét. A United az Old Traffordon legyőzhetetlennek bizonyult, egyetlen bajnoki mérkőzését sem veszítette el az idény során. (Az FA-kupában ellenben ott kapott ki a Norwichtól.) Ősszel idegenben kevésbé ment, a tizenkét meccs felét elveszítette a United, de az újév új évet nyitott, a hátralévő fordulókban senki sem tudta a Division 1-ban legyőzni Busby csapatát. A bajnoki címet az utolsó előtti fordulóban, az Upton Parkban a három világbajnokkal, Bobby Moore-ral, Geoff Hursttel és Martin Petersszel felálló West Ham United elleni 6:1 biztosította be. Nem kellett sokáig izgulni: Bobby Charlton, Crerand és Bill Foulkes már az első tíz percben szerzett egy-egy gólt, majd alig túl a játékrész felén George Best is a kapuba talált. A fordulás után Denis Law lőtt kettőt. Az egyik angol lap így értékelt: „Ez a győzelem a menedzserek egyre csökkenő számú típusának diadala volt, akik úgy gondolják, a labdarúgás mindenekelőtt szórakoztatás. Akik nem elégednek meg egyszerűen a győzelemmel, hanem azzal a teljesítménnyel is elégedettek akarnak lenni, amivel azt a csapatuk elérte.” A Manchester United vitathatatlanul a legjobb támadófutballt játszotta az idényben, minden riválisánál több gólt szerzett. Busby többnyire a Stepney (35) – Dunne (40), Foulkes (33), Stiles (37), Noble (29) – Crerand (39), B. Charlton (42) – Best (42), Law (36), Sadler (35), Herd (28) vagy Aston (26) csapatot játszatta. A kiegészítőemberek közül csak ősszel kapott szerepet a két kapus, Gaskell (5) és Gregg (2), valamint Fitzpatrick (3), Connelly (6), Cantwell (4) és Anderson (1), tavasszal is Brennan (16) és Ryan (8). A legtöbb gólt Law szerezte, huszonhármat. Az 1966–1967-es volt a Manchester United történetének hetedik, ezek közül a Matt Busbyvel nyert ötödik bajnoki címe – s egyben az utolsó Sir Alex Ferguson sikerkorszaka előtt.

Az FA-kupában olyan történt, amilyen addig, közel egy évszázad alatt sohasem: két londoni csapat játszotta a döntőt. (Ezért is kapta az ottani dialektusról a Cockney Cup nevet a finálé.) A Tottenham Hotspur, amely Bill Nicholson irányításával a hatvanas években már harmadszor nyerte el a trófeát, a két szélső, Jimmy Robertson és Frank Saul egy-egy találatával nyert 2:1-re a Chelsea ellen, Bobby Tambling a 85. percben szépített csak. A Spursben, miután csereként Cliff Jones is beállt, tizenketten játszottak, de csak öt angol volt közöttük (Knowles, Mullery, Greaves, Venables, Saul), három skót (Mackay, Robertson, Gilzean), két walesi (England, Jones), valamint egy-egy ír (Kinnear) és északír (Jennings) mellett.

A francia élvonalban az AS St.-Étienne elvette az elsőséget az ezúttal „csak” második Nantestől. A „zöldek” történetük harmadik bajnoki aranyát nyerték 1957 és 1964 után, ám ennél is fontosabb, hogy ezzel a sikerrel kezdődött az a korszak, amelyben az ASSE lett a francia futball első számú klubja. Az a csapat, amely az ötvenes évek második felében a Stade de Reims, majd a kilencvenes évek elején az Olympique Marseille volt, napjainkban pedig a Paris Saint-Germain, hogy csak három korszakos gárdát emeljünk ki az utóbbi hat-hét évtizedből. A St.-Étienne



1967-es sikerének persze akadtak előzményei. Elsősorban Jean Snella edző korábbi szenzációs munkája, aki 1950 és 1959 között már dirigálta a csapatot, aztán az 1963-as az élvonalba visszajutás után ismét átvette régi legénységét . A klub első három bajnoki címét kivétel nélkül vele nyerte. A másik fontos faktor a bányászból lett nagyiparos, **Roger Rocher** személye. 1961 áprilisában ült az elnöki székbe, s hamarosan minden területen újjászervezte a klubot, pénzügyi és szakmai téren is új korszakot nyitott. Rocher, akinek külföldi hírnevét kissé beárnyékolta a nyolcvanas évek elején az úgynevezett feketekassza-botrány, kilenc bajnoki cím, hat kupagyőzelem, s az egyesület életében legendás BEK-döntő idején állt a klub élén. Olyan veretes mondások fűződnek a nevéhez, mint a szomszédvár Olympique Lyonnais-nak adresszált üzenet: „A francia futballban mindig is St.-Étienne lesz a főváros, Lyon pedig a külváros". Vagy egy másik, ugyanerről: „Az ASSE a mozdony, az OL pedig a vasúti kocsi". A kupadöntőt egyébként az Olympique Lyonnais nyerte meg, a Sochaux elleni 3:1-es sikerrel.

A „Zöldek" 1967-es bajnokcsapatában még játszott a veterán Rachid Mekhloufi, alapembernek számított a válogatott Bernard Bosquier, 31 góljával a szezon felfedezettje és sztárja lett a remek Hervé Revelli, s már kerettag volt a későbbi csapatkapitány, Jean-Michel Larqué. Két későbbi kiemelkedően sikeres edző szerepelt a csapatban. Az egyik Robert Herbin, aki játékosként és edzőként összesen tíz bajnoki elsőséget szerzett az ASSE színeiben, ő volt az edző a BEK-döntős szezonban is. A másik Aimé Jacquet, aki 1998-ban világbajnoki címet nyert szövetségi kapitányként a francia válogatottal. Így állt fel az idény alapcsapata: Pierre Bernard (36) – Roland Mitoraj (24), Bernard Bosquier (37), Nello Sbaïz (29), Georges Polny (38) – Aimé Jacquet (36), Jean-Michel Larqué (22) – André Fefeu (33), Hervé Revelli (34), Rachid Mekhloufi (38), Frédéric N'Doumbé (21). Viszonylag sokat játszott Georges Bereta (20), Robert Herbin (20) és Ginès Gonzales (17), kevesebbet Francis Camerini (5), Fernand Barek (4), Robert Philippe (2, kapus) és Yves Triantafilos (1).



Paco Gento, a Real Madrid csatára, az első hatszoros BEK-győztes futballista

Spanyolországban a Real Madrid visszafoglalta a trónt városi riválisától, az Atléticótól. Ez volt a „királyi klub" tizenkettedik elsősége, s mondhatni, az egyik legbiztosabb, hiszen öt ponttal előzte meg a második helyezett Barcelonát, tízzel a harmadik RCD Españolt, s tizenkettővel a címvédőt. Ellentétben az ötvenes-hatvanas évek nagyszerű időszakával, amikor hol a Kopa, Rial, Di Stéfano, Puskás, Gento csatársor, hol a jobbszárnyon más játékossal vagy játékosokkal szereplő gárda tündökölt, ezúttal

nem a csatároké volt a fő érdem a sikerben. A Real Madrid a harminc fordulóban mindössze 58 gólt szerzett. „Mentségére" szóljon, hogy többet egyetlen riválisa sem ért el, ugyaneddig jutott a Barcelona és a gólkirályt (Waldo Machado) adó Valencia is. Mindössze hat játékos akadt a szezonban a teljes bajnoki mezőnyből, aki tíz gólnál többet tudott elérni, köztük volt a Real Madrid házi gólkirálya, a már 34. évében járó Paco Gento (11) is. A balszélső a klub színeiben eltöltött 18 élvonalbeli idénye alatt kétszer is magasabb gólszámig jutott (1959–1960: 14, 1963–1964: 12), de akkor nem volt esélye a házi gólkirály címére. A továbbra is Miguel Muñoz által dirigált gárda alaptizenegye így festett: Betancort (22) – Calpe (19), De Felipe (23), Zoco (26), Sanchís (23) – Félix Ruíz (20), Pirri (27) – Amancio (25), Grosso (24), Velázquez (26), Gento (20). A cserék közül Veloso (16), Pachín (13) és Serena (11) játszotta a legtöbbet, epizodistának számított Bueno (6), Zunzuneguí (6), Chato González (5), Miera (5), a belga Goyvaerts (3), Juanito (2) és a rutinos cserekapus, Araquistain (8). A Real Madrid a harmincból csak hat fordulón keresztül nem vezetett – az idényben utoljára a november 13-i játéknap után.



Pirri, a Real Madrid csillaga

Olaszországban nagyon izgalmasan alakult a végjáték. Az utolsó forduló előtt még két csapatnak volt esélye a scudettóra: a korszak legsikeresebb alakulatának, az Internazionalénak, valamint a Juventusnak. Az Internek saját kezében volt a sorsa, ha megveri a Mantovát, függetlenül a Juve eredményétől, övé a bajnoki cím. Az egy ponttal mögötte álló „zebrák" megtették, amit megtehettek: 2:1-re legyőzték a Laziót, s figyelték, hogyan alakul a párhuzamos mérkőzés végjátéka. Óriási meglepetésre a korábbi Inter-csatár, Beniamino Di Giacomo a kapus, Sarti óriási hibájából elért góljával a Mantova 1:0-ra győzött, s így Torinóba került a bajnoki cím. (A Mantova különleges csapat volt egyébként: a 34 fordulóban hatszor nyert és hatszor kapott ki, 22 döntetlen mellett.) Az Inter szörnyű napokat élt meg: május 25-én elveszítette a Celtic ellen a BEK-döntőt, június elsején a Mantova (illetve tulajdonképpen a Juventus) ellen a bajnoki címet, majd június 6-án, erősen tartalékos összeállításban, de Facchettivel, Picchivel, Mazzolával, Domenghinivel és Suárezzel a soraiban, 3:2-re kikapott a második ligában is csak középcsapatnak számító Padovától az Olasz Kupa elődöntőjében. Két hét alatt a triplázásból a nagy semmi lett.



A Juventus és az Inter csatája tulajdonképpen a két Herrera, sőt, a két H. H. küzdelme volt. Az Intert még Helenio Herrera, a Juvét a paraguayi származású **Heriberto Herrera** dirigálta. A torinóiak a második bajnoki címüket nyerték a hatvanas években, de az elsőt 1961 óta. Egészen biztosan állíthatjuk, hogy nem ez volt a Juve történetének legerősebb garnitúrája, ám akadtak benne kiváló futballisták, elsősorban a középső védő, Sandro Salvadore, valamint a két támadófedezet, a Real Madridot is megjárt, spanyol Luis Del

Sol és a brazil Cinesinho. Amit Spanyolországban a Real Madrid esetében már emlegettünk, az igaz volt a Juventusra is: a balszélső bizonyult a házi gólkirálynak, 11 góllal. A Juve Paco Gentóját Giampaolo Menichellinek hívták. A „zebrák" történetének tizenharmadik bajnoki címét az alábbiak harcolták ki: Roberto Anzolin (34) – Ernesto Castano (30) – Adolfo Gori (29), Giancarlo Bercelino (27), Alessandro Salvadore (32), Gianfranco Leoncini (31) – Luis Del Sol (28), Cinesinho (31) – Gianfranco Zigoni (23), Virginio De Paoli (26), Giampaolo Menichelli (33). Játszott még: Benito Sarti (14), Giovanni Sacco (10), Gino Stacchini (7), Elio Rinero (5) és Alberto Coramini (1).



Az Olasz Kupát az AC Milan nyerte meg, a vártnál nehezebben. A Padova nagyszerűen tartotta magát, de nem tudta megismételni az Inter elleni bravúrját. A döntő egyetlen gólját a brazil Amarildo lőtte. A pirosfeketék a Belli – Anquilletti, Schnellinger, Baveni, Maddè – Trapattoni, **Lodetti** – Mora, Amarildo, Rivera, Fortunato tizeneggyel győztek.

A Szovjetunióban a Dinamo Kijev óriási, kilencpontos előnnyel ért célba, mindössze három vereséget szenvedve, csupán 17 gólt kapva a bajnoki idényben. Viktor Maszlov forradalmasította csapata játékát, 4-4-2-es vagy 3-4-3-as formációban játszatta, nagy hangsúlyt fektetve a pressingre. A Bannyikov – Szosznyihin, Turjancsik, Osztrovszkij – Szabó, Medvigy, Biba, Muntjan – Parkujan, Bisovec, Hmelnyickij összetételű legénység csak az egyébként kiváló formában védő kapusa nem került fel a Szovjetunióban népszerű és hagyományos „33-as" listára, azaz mind a tíz mezőnyjátékos a posztja legjobb három játékosa közé tartozott az idényben. Még a tartalékok között is olyan futballisták voltak, mint Puzacs, Szerebrjannyikov, Turjancsik és Scsegolkov. Két korábbi klasszis csatár, két igazi legenda vezette a kupadöntő két csapatát, a CSZKA-t (Vszevolod Bobrov) és a Dinamo Moszkvát (Konsztantyin Beszkov). A „belügyiek" Jasin (Szkokov) – Stapov, Rjabov, Zikov – Maszlov, Anyicskin – Csiszlenko, Vagyim Ivanov, Vsivcev, Guszarov, Jevrjuzsihin (Kozlov) összetételű legénysége simán, 3:0-ra nyert.

Dél-Amerikában Brazília szolgáltatta a legnagyobb szenzációkat. A Santos hosszú évek után nem nyert semmit, még São Paulo állam bajnoki címét is át kellett engednie a Palmeirasnak. A zöld-fehérek névsora így festett: Valdir – Djalma Santos, Djalma Dias, Minuca, Ferrari – Zequinha, Ademir da Guia – Gallardo, Ademar Pantera, Servílio, Rinaldo. A csapat edzője Mário Travaglini volt. A paulista idény további különlegessége két tősgyökeres carioca felbukkanása volt a rivális bajnokságában: az egyaránt kétszeres világbajnok Didi (São Paulo FC) 38 évesen, Mané Garrincha (Corinthians) 33 évesen mutatkozott be a campeonato paulistában.

A riói bajnokságot a Bangu nyerte meg, története során másodszor. Mindmáig ez volt az utolsó alkalom, hogy a cariocák állami bajnokságát ne a „G4" valamelyik csapata, azaz a Botafogo, a Flamengo, a Fluminense vagy a Vasco da Gama nyerje meg. (Korábban sem volt gyakori, 1935 óta egyetlen példa akadt rá, az America 1960-as sikere.) A Bangu a Flamengo elleni döntőben már 3:0-ra vezetett Ocimar, Aladim és Paulo Borges egy-egy góljával, amikor a korábbi brazil válogatott Almir Pernambuquinho szinte felöklelte az egyik ellenfelét. Tömegverekedés tört ki, amelynek végén Airton Vieira de Moraes játékvezető öt flamengóst és négy bangust kiállított, majd lefújta a soha be nem fejezett mérkőzést. Minas Gerais államban és a Taça Brasilban is a Cruzeiro győzött. Az Ayrton Moreira által irányított gárda

az országos bajnokság elődjének nevezhető kupasorozatban 9:4-es összesítéssel (6:2, 3:2) ütötte ki a Pelét is a soraiban tudó Santost. A kék-fehérek a döntő mérkőzésen, São Paulóban a Raul – Pedro Paulo, William, Procópio, Neco – Piazza, Dirceu Lopes – Natal, Tostão, Evaldo, Hílton Oliveira összállításban játszottak. Közülük 1970-ben ketten (Wilson Piazza és Tostão) világbajnokok lettek, de nagyszerű futballista volt Dirceu Lopes is.



Tostão (Cruzeiro)

Argentínában ismét változtattak a bajnokság rendszerén. Az 1966-os ligát megnyerte a Racing, mégpedig a Luis Ángel Carrizo (Agustín Mario Cejas) – Roberto Alfredo Perfumo, Rubén Osvaldo Díaz, Oscar Raimundo Martín, Nelson Pedro Chabay – Alfio Basile, Juan José Rodríguez – Néstor Rambert, Juan Carlos Rulli, Juan Carlos Cárdenas, Humberto Dionisio Maschio összeállítású csapattal. Mindössze egy vereséget szenvedett a bajnoki évben. 1967 elejétől aztán a szövetség két félidényes bajnokságot írt ki, tavasszal a Metropolitanót, ősszel pedig a Nacionalt, egészen 1985-ig.

Két ligában két bajnokot avattak az Egyesült Államokban. Az Oakland Clippers lett az NPSL legjobbja, a Los Angeles Wolves pedig az USA által kiírt (felettébb fura) bajnokságé. A csupán 1967-ben létező National Professional Soccer League-nek is megvolt a maga különlegessége, mégpedig a pontszámítás. A támadójáték honorálása céljával a liga tulajdonosai úgy döntöttek, hat pont járjon a győzelemért, három a döntetlenért, nulla pedig a vereségért. Továbbá minden csapat mérkőzésenként három megszerzett gól után kapott még egy plusz pontot. A tízcsapatos ligában kilenc, Egyesült Államok-beli város csapata mellett szerepelt a kanadai Toronto Falcons is. A szezon legjobb játékosának Rubén Navarrót, az Independiente korábbi Libertadores-kupa-győztes játékosát, a Philadelphia Spartans védőjét választották, a gólkirály (pontosabban pontkirály) a Real Madridot is megjárt Yanko Daučik, Kubala László unokaöccse, a torontói „sólymok” csatára lett.

A United Soccer Association (USA) által létrehozott ligában tizenkét együttes szerepelt. A tulajdonosok, illetve szervezők az idő rövidsége miatt nem tudtak megfelelő létszámú játékost toborozni, ezért úgy döntöttek, egész csapatokat „importálnak” a nagyvilágból. Május vége és július közepe között tizenkét mérkőzést játszott minden együttes, illetve a két döntős eggyel többet. Három angol klub költözött át, a Wolverhampton Wanderers (s játszott Los Angeles Wolves néven), a Sunderland (Vancouver Royals) és a Stoke City (Cleveland Stokers). Vállalta a szereplést három skót alakulat is, a Hibernian (Toronto City), az Aberdeen (Washington Whips) és a Dundee United (Dallas Tornado). Az Egyesült Államok ír származású közösségének szimpátiájára számított a Glentoran (Detroit Cougars) és a Shamrock Rovers (Boston Rovers). A brazil Bangu Texasba települt (Houston Stars), az olasz Cagliariból lett a Chicago Mustangs, a holland ADO Den Haagból a San Franciscó-i Golden Gate Gales, az uruguayi Cerróból a Nagy Almában a New York Skyliners. A döntőt a Los Angeles Wolves és a Washington Whips, „magyarul” a Wolverhampton és az Aberdeen játszotta, hosszabbítás után 6:5-re nyert az Angyalok Városának angol vendége. A sorozat gólkirálya a későbbi olasz világbajnoki ezüstérmes csatár, Roberto Boninsegna lett.

Egyetlen pontocska döntött



Minden korábbinál szorosabb volt a verseny az angliai világbajnokság két csillaga, az aranyérmes válogatott „agya", Bobby Charlton és a torna gólkirálya, a portugál Eusébio között. A „Fekete Párduc", 1965 aranylabdása, alig maradt le az ismétlésről. Ő lehetett volna a szavazás történetének első címvédője! Még egy különlegesség: az angol zsűritag, a világszerte ismert újságíró, *Brian Glanville* nem tette rá a Manchester United ászát a maga ötös listájára, noha három honfitársára is voksolt, mégpedig Bobby Moore-ra, Alan Ballra és Geoff Hurstre! A World Cup alapvetően befolyásolta az ítészek véleményét: az első tíz közé csak az elődöntős négyes (Anglia, NSZK, Portugália, Szovjetunió), valamint a brazilok elleni álomjátékával rengeteg hívet szerző magyar csapat tagjai kerültek. Ma már szinte hihetetlen, ám igaz, 1966 legjobb kilenc európai játékosának egyharmada magyar volt, a Farkas által a braziloknak lőtt álomgól három főszereplője. Először kapott pontot Franz Beckenbauer, ellenben tizedszer (!) Lev Jasin, aki addig csak 1962-ben nem kapott szavazatot.



Matt Busby gratulál Bobby Charltonnak az Aranylabda-díjhoz

Aranylabda, 1966

1. Bobby Charlton (angol, Manchester United) 81 pont, 2. Eusébio Ferreira (portugál, SL Benfica) 80, 3. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 59, Bobby Moore (angol, West Ham United) 31, 5. Albert Flórián (magyar, Ferencváros) 23, 6. Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa) 8, 7–9. Alan Ball (angol, Blackpool FC, Everton FC), Farkas János (Vasas), Lev Jasin (szovjet, Dinamo Moszkva) 6-6, 10. José Torres (portugál, SL Benfica) 5.

(Az első tíz helyezett.)



Az aranylabdás Bobby Charlton a testvérével, Jackie-vel



Az olasz bajnok Juventus. Állnak, balról: Salvadore, De Paoli, G. Bercellino, Anzolin, Leoncini, Castano. Elöl: Del Sol, E. Favalli, A. Gori, Cinesinho, Menichelli

A szovjet bajnok Dinamo Kijev, a csapatkapitány Turjancsikkal, Rudakovval, Scsegolkovval, Szosznyihinnel, Osztrovszkijjal, Muntjannal, Porkujannal, Puzacsal, Megviggyel, Bibával és Bisoveccel a soraiban





A Bundesliga legjobbja, az Eintracht Braunschweig. Hátul, balról: Dulz, Moll, Bäse, Helmuth Johannsen edző, Wolter, Kaack, Ulsass, Maas. Elöl: Gerwien, Schmidt, Saborowski, Meyer



Franciaország legjobbja, a Saint-Etienne. Hátul, balról: Barek, Jacquet, Bernard, Sbaiz, Mittoraj, Polny. Elöl: Revelli, Herbin, Wisnieski, Mekhloufi, N'Doumbé



A Manchester United bajnokcsapata. Hátul, balról: Cantwell, Sadler, Herd, Foulkes, Rimmer és egy stábtag. Középen: Gaskell, Brennon, Charlton, Aston, Crenard, Stepney. Elöl: Fitzpatrick, Stiles, Dunne, Matt Busby, Law, Best, Noble



Spanyolország bajnoka, a Real Madrid. Állnak, balról: Betancort, Calpe, De Felipe, Sanchís, Miguel Muñoz edző, Pirri, Zoco, Araquistain. Elöl: Amancio, Felix Ruiz, Grosso, Velázquez, Gento

AZ ÉV TÖRTÉNETE

A skót futball legszebb tavasza

A skót futball a XIX. század második felének „hőskorszakában” nem egyszerűen felvette a versenyt az angollal, de sokak szerint még felül is múlta. Az 1920-as évtizedben uralta a brit házibajnokságot. Sőt, még az 1930-as években is a világ legszűkebb elitjébe tartozott. A következő évtizedek ellenben hanyatlást hoztak, a válogatott, noha 1954-től már hajlandó volt részt venni a világbajnokságokon, Chilébe (igaz, a későbbi ezüstérmes csehszlovákok ellen rájátszásban elvérezve) és Angliába (az olaszok mögött lemaradva) nem jutott ki. Annak ellenére sem, hogy a hatvanas években már ismét jól szerepelt a brit házibajnokságban, 1960-ban holtversenyben, 1962-ben és 1963-ban egyedüliként megnyerte. Ám aztán megint az angolok következtek.

Klubjai közül elsősorban a Rangers FC ért el figyelemre méltó eredményt a nemzetközi porondon, 1960-ban a BEK elődöntőjébe, egy évvel később a KEK döntőjébe jutott.

Az 1966–1967-es szezonban azonban egycsapásra minden szivárványos lett a skót futball egén. A kupacsapatok közül a Celtic FC – első brit klubként – megnyerte a bajnokcsapatok tornáját. Ha szabad így fogalmazni, némi előzménye ennek is volt, a csapat ugyanis 1964 tavaszán a Kupagyőztesek Európa-kupája elődöntőjébe jutott (s ott éppen az MTK-tól szenvedett Budapesten súlyos, 4:0-s vereséget, ami annullálta a hazai 3:0-s győzelmet), majd 1966-ban újra a legjobb négyig menetelt ebben a sorozatban, mígnem kiesett a Liverpool FC-vel szemben. Ezek is dicséretes eredményeknek számítottak, de az igazi áttörést vitathatatlanul az Inter ellen megnyert lisszaboni döntő jelentette.

Az 1966–1967-es európai kupaidény hat döntős helyéből (BEK: Celtic–Internazionale, KEK: Bayern München–Rangers FC, VVK: Dinamo Zagreb–Leeds United) egyedül a skótoknak jutott kettő. A Rangers ismét bejutott a KEK-döntőbe, s ott ugyan az utolsó percekben kapott góllal elvérzett, ám nagyszerű idényt zárt. (Öt évvel később, 1972 tavaszán aztán visszavágott a Bayernnek a vereségért, 3-1-es összesítéssel bejutott a KEK-döntőbe. Harmadik nekifutásra már nyert, legyőzte a Dinamo Moszkvát.)



A Rangers nagyon bő kerete. Hátul, balról: Setterington, S. Jardine, Watson, Rennie, McFarlane, Ritchie, Martin, Eadie, Ferguson, Mathieson, Pollock, Beck. Középen: Johansen, Donelly, Jackson, Miller, McKinnon, Fleming, Provan, Leckie, Hynd, Sutherland, McLean, Steel, Wood, Craven pályaedző. Elöl: Scot Simon menedzser, Henderson, Paul, Millar, J. Jardine, Forrest, Reid, Greig, Semple, Willoughby, Wilkie, Johnston, Paterson, Wilson, Davie Kinnear

Ne feledkezzünk el arról sem, hogy az Old Firm két csapata mellett a Kilmarnock is kitett magáért! A két nagy klubon kívül a többiek korábban egyáltalán nem jutottak messzire a nemzetközi porondon, leszámítva a Hibernian két nagy menetelését (BEK-elődöntő 1956, VVK-elődöntő 1961). Ezért is számított meglepetésnek, hogy a „Killie", két belga csapat, az RFC Antwerp és az AA Gent, valamint a keletnémet Lokomotive Leipzig testén keresztül egészen az elődöntőig verekedte magát. Ott aztán a hazai 0:0 után kikapott a Leeds Unitedtól az Elland Roadon. (Ha már itt tartunk: a yorkshire-i fehérek három kulcsjátékosa, Billy Bremner, a csapatkapitány, valamint Peter Lorimer és Eddie Gray ugyancsak skót volt.)

A klubok nagyszerű sikereivel is konkurált a válogatott diadala. A sorozat októberben, a cardiffi Ninian Parkban a walesiek elleni 1:1-es döntetlennel kezdődött, Denis Law szerezte a vendégek gólját. Novemberben következtek az északírek, a Hampden Parkban. Két Celtic-játékos, Bobby Murdoch és Bobby Lennox szállította egy-egy góljával a 2:1-es győzelmet, 0:1-ről fordított a gárda. De hol volt még az igazi győzelem! Az angolok ellen tavasszal, akkor éppen a Wembley-ben kellett játszani, tehát idegenben, ott, ahol jó kilenc hónappal korábban a „háromoroszlánosok" megnyerték a világbajnoki címet.

A brit sajtó (talán még a skót része is) esélytelennek tartotta a vendégeket. Közel százezer néző zsúfolódott a stadionba, akiknek a többsége biztos volt a saját csapata győzelmében. Alf Ramsey, sőt akkor már néhány hónapja Sir Alf Ramsey együttese az előző 19 mérkőzéséből három döntetlen mellett tizenhatot megnyert. A skótok úgy készültek, mintha világbajnoki döntőt játszanának. Nem titkolták: nekik ez a vb-döntő. Életük meccse, a Wembley-ben, a világbajnok angolok ellen. Ramsey az aranyérmes tizenegyét játszatta, attól nem lett gyengébb a csapata, hogy az egyébként nagyszerű Roger Hunt helyén Jimmy Greaves kezdett. (Banks – Cohen, J. Charlton, B. Moore, Wilson – Ball, B. Charlton, Stiles – Greaves, Hurst, Peters.)



A skótoknál a világválogatott, akkor már a Sunderlandben futballozó Jim Baxter, a korábbi aranylabdás, a Manchester United „királya", **Denis Law**, a Leeds csapatkapitánya, Billy Bremner, a Chelsea védője, Eddie McCreadie, valamint a Sheffield Wednesday újonca, Jim McCalliog került be angol klubból a kezdőbe. A többieket a Celticből (Simpson, Gemmell, Wallace, Lennox) és a Rangersből (Greig, McKinnon) válogatta be Bobby Brown kapitány. A „kelták" két alapembere, Billy McNeill és Jimmy Johnstone sérülése miatt nem játszhatott. Ronnie Simpson 36 évesen, a világbajnok otthonában debütált. Az első félidő a skótoké volt, Denis Law lőtte a vezető gólt. Az angolokat megzavarta, hogy Jackie Charlton az első negyedórában eltörte a lábujját, igaz, negyedórával később visszatért. A 78. percben Bobby Lennox már kettőre növelte a vendégek góljainak a számát, szinte ekstázisban játszottak az övéi. Jim Baxter a legszebb napjaira emlékeztetően dirigálta a csapatot. Törött ujj ide vagy oda, a 83. percben Jackie Charlton szépített, azonban öt perccel később Jim McCalliog élete egyetlen, a válogatottban lőtt góljával eldöntötte a mérkőzést s a bajnokság sorsát. Geoff Hurst utána már hiába talált a kapuba.

A győzők, akik egyben Eb-selejtezőt is nyertek a 3:2-vel, de aztán nem tudtak kijutni a csoportból, mert a következő évben már közel sem szerepeltek ilyen jól a brit bajnokságban, tényleg úgy ünnepeltek a gyepen, mintha világbajnoki címet nyertek volna. Volt okuk rá: a skót futball a legszebb tavaszát élte.

AZ ÉV CSAPATA

Lisszaboni Oroszlánok

1967. május 25-én nyerte meg először brit klub a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. Nem angol, hanem skót gárda: a Celtic, amely 2:1-re megverte a kor szupercsapatát, az olasz Intert. A győzteseket azóta is Lisszaboni Oroszlánok néven ismeri a futballvilág.

Jock Stein 1965 márciusában tért vissza a Celtic Parkba, s egy olyan keretet talált otthon, amelynek szinte minden tagja gyakorlatilag saját nevelésű volt. Olyan csapatot rakott össze, amelynek aztán a lisszaboni döntőben szerepelt mind a tizenegy játékosa – ettől lett pluszban különleges az első brit BEK-győztes – a Celtic Park körüli 48 kilométeres sugarú körön belül született. (Még pontosabban: a tizenötös keret tizennégy játékosa esetében tizenötre rövidíthetjük a kör átmérőjét. Bobby Lennox, a kivétel, a „távoli" Saltcoastból származik, ami körülbelül 48 km-re fekszik a Celtic Parktól.) Ahogyan a csapatkapitány, Billy McNeill mondta: „Bobby kivételével mindannyian szinte a pálya mellett nőttünk fel." A kilenc „Park-környéki"

AZ EDZŐ

Minden idők legsikeresebb Celtic-edzője



Jock Stein *az életét adta a futballért. 1922. október 5-én született Burnbankben. Bányászként dolgozott, miközben a Blantyre Victoria (1940–1942), a félprofi Albion Rovers (1942–1950) csapatában futballozott. Mindent megtett azért, hogy ne kelljen a tárnákba leszállnia, de csak 27 évesen, a Llanelli Town AFC (1950–1951) csapatánál kapott először profi szerződést. Ott ellenben olyan jól játszott, hogy sikerült az, ami korábban egy próbajáték alapján nem: 1951 decemberében leigazolta a Celtic. Öt és fél évet töltött a zöld-fehéreknél, ahol egy évvel később már csapatkapitánnyá léptették elő. A középfedezet 1954 tavaszán érte el a legnagyobb sikerét: megnyerte a bajnokságot és a skót FA-kupát is a csapattal. A visszavonulása után három évvel a Dunfermline Athleticnél kapott először menedzseri állást, Jock Stein az első teljes idényében megnyerte a skót FA-kupát. 1964-ben átszerződött a Hibernianhez, de már nem ott fejezte be a szezont, hívta-szerződtette-várta a Celtic. A „csíkosokhoz" (Hoops) visszatérve 1978 augusztusáig 718 bajnoki mérkőzéséből ötszázhármat megnyert, több mint hetven százalékos győzelmi mutatót ért el. Irányításával a Celtic első brit klubként megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját (1967) és döntőt játszott 1970-ben is. A legjobb négy közé jutott 1972-ben és 1974-ben is. A BEK első két évtizedében egyetlen brit klub sem volt sikeresebb ebben a sorozatban a Celticnél. A zöld-fehérek a hazai frontot is uralták, a Stein-érában a három legjelentősebb sorozatból tízszer nyerték meg a bajnokságot, nyolcszor a skót FA-kupát, hatszor a Ligakupát. Minden idők legsikeresebb Celtic-edzője 1978-ban rövid ideig a Leeds Unitedet dirigálta, kevés sikerrel. Utána (tekintettel egy 1965-ös, hét mérkőzésből álló rövid időszakra: másodszor is) skót szövetségi kapitány lett. 1982-ben részt vett a válogatottal a spanyolországi világbajnokságon. 1985. szeptember 10-én a cardiffi Ninian Parkban, a Wales–Skócia válogatott mérkőzés izgalmait nem bírta a szíve. A stadion orvosi szobájában hunyt el. Segítője, Alex Ferguson örökölte tőle a válogatottat.*



A Celtic tizenegye. Hátul, balról: Lennox, Gemmel, Simpson, Craig, Murdoch. Elöl: Johnstone, Auld, Clark, McNeill, Chalmers, Wallace

játékos mellé 1964-ben érkezett Ronnie Simpson – éppen Steinnel különbözött össze előző klubjában, a Hibsnél –, majd 1966 nyarán, 28 000 fontért jött át a Heartstól Willie Wallace. Az Inter ellen 2:1-re megnyert döntő után a brit lapok összehasonlították: Jock Stein, illetve a klub 28 000 fontot költött a finálében szerepelt tizenegy játékos megszerzésére. (Ami nem volt teljesen igaz, hiszen Berie Auldot 12 000 fontért vissza kellett vásárolni a Birminghamtől.) A milánói klub ellenben 214 000 fontot szórt el játékosvásárlásra. Jackie Connor, Stein egyik közeli barátja mondta később, hogy senki sem gondolta még a döntő előtt sem igazán, hogy ez a „tizenegy helyi srác" legyőzheti az Inter világsztárjait. Mondott még egy kiváló mondatot, ami ma már letűnt időket idéz: „Abban az időben még a játékosok személyes ismerősei voltak a szurkolóknak, egyek voltak közülünk. Jól ismertük őket."

A Celtic addigi történetének legfontosabb mérkőzését 1967. május 25-én rendezték Lisszabonban. Áldozócsütörtökre esett, Jock Stein úgy döntött, erre tekintettel a küldöttség – a négy nem katolikus játékos, Ronnie Simpson, Tommy Gemmell, Willie Wallace és Bertie Auld kivételével – vegyen részt szentmisén. Bertie O'Reagan atya, aki egyébként jó barátságban volt a futballisták többségével, ott volt velük Lisszabonban, ő celebrált egy lisszaboni templomban, ahol a Celtic futballistái, a tizenkétezer, Glasgow-ból érkezett szurkolóból, aki befért, s a helyi hívek közösen imádkoztak. Stevie Chalmers később azt mesélte egy interjúban, hogy semmiféle vallási különbség nem húzott falakat a csapat tagjai közé. (Ennek ellentétét osztotta meg a nyilvánossággal Tommy Gemmell, aki szerint igenis volt némi kellemetlenségben része, akadtak olyanok a csapatban, akik jobban szerettek volna „tiszta katolikus" legénységet.)



Mazzola Clark előtt jár a döntőben

A Celtic 1967 és 1974 között egyszer elhódította a BEK-serleget, egyszer döntős volt (1970), kétszer (1972, 1974) az elődöntőig jutott. A hazai fronton 1966 ás 1974 között minden évben, tehát kilencszer megnyerte a bajnokságot, 1966 és 1975 között hatszor (1967, 1969, 1971, 1972, 1974, 1975) a skót FA-kupa, 1965 és 1975 között pedig ugyancsak hatszor (1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1975) a Ligakupa nyertese lett. 1967-ben a *BBC* az Év brit csapatának, 1970-ben a *France Football* az Év európai csapatának választotta.

Mi volt a legjellemzőbb erre a csapatra? Sokan úgy emlékeznek rá, mint az egyedüli BEK-győztesre, amely nem viselt mezszámokat. (A játékosok nadrágjára varrtak nagy

zöld számokat.) A legtöbben talán úgy, mint az első brit BEK-győztesre, amelyet szinte csak a Celtic Park-környéki srácok alkottak. De talán jellemzőbb az a fajta habitus, amelyet Jock Stein, a csapat „apja" plántált a játékosokba. Két nappal a lisszaboni döntő előtt közölte a sajtóval az összeállítását, s még hozzátette: „Most elmondom Önöknek, hogy a Celtic lesz az első csapat, amelyik elviszi Nagy-Britanniába ezt a trófeát. Nem is akármilyen módon fogunk nyerni, úgy támadunk majd, ahogyan korábban még soha. Nem sztárok, nagy egyéniségek nyerik a kupát, hanem a csapat. Olyan játékosok, akik az egyéni sikerük elé helyezik a csapat érdekeit. Szerencsés vagyok, mert nekem a Celticnél ilyen futballistáim vannak."

Az alapcsapat



RONNIE SIMPSON: 1930. október 11-én született Glasgow-ban, ott is hunyt el 2004. április 19-én. Hivatalos neve Ronald Campbell Simpson volt, a Lisszaboni Oroszlánok közül ő volt a legidősebb. A helyi Queen's Park (1946–1950), a Third Lanark (1950–1951), a Newcastle United (1951–1960), valamint a Hibernian (1960–1964) kapusa is volt, mielőtt a Celtichez nem került. A „szarkákkal" kétszer (1952, 1956) megnyerte az angol FA-kupát. 1970-ig védett a zöld-fehéreknél, ötszörös skót bajnok (1966–1970), háromszoros kupagyőztes (1965, 1967, 1969), ötszörös Ligakupa-győztes (1966–1970), BEK-győztes (1967), s noha sérülése miatt a döntőben nem ő védett, BEK-döntős (1970) lett. 1948-ban olimpiai negyedik volt a brit válogatottal, 36 évesen és 196 naposan játszotta öt skót válogatottsága (1967–1968) közül az elsőt.



JIM CRAIG: A jobbhátvéd, James Philip Craig 1943. április 30-án született, Glasgow-ban. A város egyetemének csapatától (Glasgow University) került 1963-ban a Celtichez, amellyel csak fogorvosi tanulmányai befejezése után, 1965-ben kötött profi szerződést. 1972-ig 7 bajnoki címet, 4 skót FA-kupát, 3 Ligakupát nyert, ami azt jelenti, minden ott töltött idényében bajnok lett. 1967-ben BEK-győztes lett, 1970-ben nem lépett pályára a Feijenoord elleni döntőben. Távozása után a Hellenic FC (1972), a Sheffield Wednesday (1972–1974), majd egy mérkőzésen az ír Waterford epizodistája volt. Egyszeres (1967) skót válogatott.



TOMMY GEMMELL: Minden idők legjobb celtices balhátvédjének tartják, 1967-ben a lisszaboni BEK-döntőben, majd 1970-es, milánói finálében is gólt szerzett. Rajta kívül csak egy brit futballista szerzett gólt két BEK-döntőben: a liverpooli Phil Neal. Érdekes, hogy mindketten szélsőhátvédek voltak. Thomas Gemmell 1943. október 16-án Motherwellben született, a Coltness Unitedből (1959–1961) került tizennyolc évesen a Celticbe. 1971-ig hat bajnoki címet, négy skót FA-kupát, öt Ligakupát nyert a hazai fronton. A zöld-fehérektől távozva 1971 és 1973 között a Nottingham Forest futballistája volt (nem tévesztendő össze azonban Archibald Gemmill-lel!), majd rövid időt az Egyesült Államokban (Miami Toros, 1973) töltött, aztán 1973 és 1977 között a Dundee FC mezét viselte, éppen a Celtic ellen nyerte meg 1973 decemberében újra a skót Ligakupát. A skót válogatottban (1966–1971) 18 mérkőzésen egyetlen gólt szerzett. 2017. március 2-án hunyt el.



BOBBY MURDOCH: A jobbfedezet, hivatalos nevén Robert White Murdoch Rutherglenben született 1944. augusztus 17-én. Már 1959-ben a Celtic kölyökjátékosa lett, aztán két évet (1959–1961) a Cambuslang Rangersben töltött kölcsönjátékosként. 1962 és 1973 között futballozott a zöld-fehérek első csapatában, nyolc bajnoki címet, öt-öt skót FA-kupa- (1965, 1967, 1969, 1971, 1972) és Ligakupa- (1966–1970) elsőséget szerzett. Játszott az 1967-es megnyert és az 1970-es elveszített BEK-döntő-

ben. 1969-ben az Év játékosának választották Skóciában. Távozása után a Middlesbrough (1973–1976) mezét viselte. A skót válogatottban (1965–1969) 12 mérkőzésen hat gólt szerzett. 2001. május 15-én Glasgow-ban hunyt el.



BILLY MCNEILL: A középfedezet-középhátvéd, a csapatkapitányi tisztet is betöltő William McNeill 1940. március 2-án Bellshillben született, a Blantyre Victoria együtteséből került 1957-ben a „keltákhoz", ahonnan 1975-ben vonult vissza. A szurkolók 2002-ben minden idők legnagyobb Celtic-kapitányának választották. Kilencszeres bajnok, hétszeres FA-kupa-győztes, hatszoros Ligakupa-győztes. Első brit futballistaként emelhette fel a BEK-serleget az 1967-es lisszaboni finálében. 1970-ben szerepelt a milánói döntőben. 1965-ben az Év játékosának választották Skóciában. 1961 és 1972 között 29 mérkőzésen 3 gólt ért el a skót válogatottban. 2019. április 22-én hunyt el.



JOHN CLARK: Az első BEK-győztes brit tizenegy talán legkevésbé ismert tagja 1941. március 13-án született Chapelhallban. Első klubja a Larkhall Thistle volt, majd 1958 és 1971 között viselte a Celtic mezét. Hat bajnoki címet, négy skót FA-kupa-elsőséget és öt Ligakupa-győzelmet szerzett. Az 1970-es BEK-döntőben nem játszott. Búcsúja után két évet a Mortonban húzott le. A skót válogatottban (1966–1967) négyszer lépett pályára.



JIMMY JOHNSTONE: 1944. szeptember 30-án Viewparkban született, James Connelly Johnstone-ként anyakönyvezték. Egy 2002-es szurkolói választás szerint ő minden idők legjobb Celtic-játékosa. 1961-ben lett a klub igazolt labdarúgója, 1963-ban mutatkozott be az első csapatban, 1975-ös búcsújáig jobbszélsőként kilenc bajnoki címet, négy FA-kupa-elsőséget, öt Ligakupa-győzelmet szerzett. 1967-ben harmadik lett az Aranylabda-választáson. Játszott az 1967-es és az 1970-es BEK-döntőben is. Távozása után az Egyesült Államokban a San José Earthquakes (1975), majd a szigetországba visszatérve a Sheffield United (1975–1977), a Dundee FC (1977), az ír Shelbourne (1977–1978) és végül az Elgin City (1978–1979) tagja volt. A skót válogatottban (1964–1974) 23 mérkőzésen négy gólt szerzett. Nem játszó tartalék volt az 1974-es világbajnokságon. Uddingstonban halt meg 2006. március 13-án.



WILLIE WALLACE: A jobbösszekötő William Semple Brown Wallace 1940. június 23-án Kirkintilloch-ben született. Hosszú pályafutásából csupán öt idényt (1966–1971) töltött a Celticnél, ebbe is belefért két BEK-döntő (egy megnyert s egy elveszített), valamint öt bajnoki cím, három skót FA-kupa-siker és négy Ligakupa-elsőség. A klub színeiben 234 mérkőzésen 135 gólt szerzett. A zöld-fehérekhez igazolása előtt a Kilsyth Rangers, a Stehousemuir (1958–1959), a Raith Rovers (1959–1961) és a Hearts (1961–1966), a távozása után a Crystal Palace (1971–1972), a Dumbarton (1972–1975), az ausztrál APIA Leichhardt (1975–1976), a Partick Thistle (1977), végül pedig a Ross County (1977) belsőcsatára volt. A skót válogatottban (1964–1969) hét mérkőzés jutott neki.



STEVIE CHALMERS: Thomas Stephen Chalmers örökre beírta a nevét nemcsak a klub, de az egyetemes brit futball történetébe is a lisszaboni győztes góljával. 1935. december 26-án született, huszonhárom éves koráig a Kirkintilloch Rob Boy (1953–1955), a Newmarket Town (1955–1956), az Ashfield (1956–1959), majd egy mérkőzésen a Dumbarton (1959) sorait erősítette. 1959-ben került a Celtichez, tizenkét év alatt öt bajnoki címet, négy kupaelsőséget, öt Ligakupa-győzelmet szerzett, igaz, lábtörése miatt 1969 után már alig játszott, lemaradt a milánói BEK-döntőről is. A Celtic történetében mindössze

négyen szárnyalták túl 236 gólos teljesítményét. A skót válogatottban (1964–1966) öt mérkőzésen három gólt lőtt. A Celtictől távozva játszott még a Mortonban (1971–1972) és a Partick Thistle-ben (1972–1975). 2019. április 29-én halt meg.



BERTIE AULD: A balösszekötő, hivatalosan Robert Auld, Glasgow-ban született 1938. március 23-án. A Maryhill Harpból került tizenhét évesen a Celticbe, de a klub egyszer kölcsönadta a Dumbartonnek (1956–1957). 1961-ben a Birmingham Cityhez került, azon kevesek egyike a Lisszaboni Oroszlánok közül, akik más klubbal is értek el sikert, VVK-döntős volt 1961-ben, Ligakupa-győztes 1963-ban. 1965-ben tért vissza a „csíkosok" közé. A Celtickel hatszoros bajnok, négyszeres skót FA-kupa-győztes, ötszörös Ligakupa-győztes lett. Játszott az 1967-es megnyert és az 1970-es elveszített BEK-döntőben. Pályafutását a Hibernianben zárta le (1971–1973). A skót válogatottban 1959-ben három mérkőzésen lépett pályára.



BOBBY LENNOX: A balszélső 1943. augusztus 30-án született Saltcoatsban. Robert Lennox az Ardeer Recreation FC színeiben kezdte a pályafutását, tizennyolc évesen, 1961-ben került a Celtichez. A következő húsz évben, 1981-ig tizenkét bajnoki címet nyert, kilencszeres skót FA-kupa-győztes, s „csak" hatszoros Ligakupa-győztes lett. Játszott a lisszaboni és a milánói BEK-döntőben is. A Celtic színeiben 273 góljánál csupán a tényleg utolérhetetlen (468) Jimmy McGrory ért el többet. 1978-ban majdnem egy évet az Egyesült Államokban, a Houston Hurricanes csapatánál töltött. A skót válogatottban (1966–1970) tíz mérkőzésen három gólt szerzett.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

A „kelták" megtörték a latinok uralmát



Történt egy-két furcsaság, amit a mai futballértékrendhez szokott nemzedék tagjai esetleg nem érthetnek. Például a kommunista Albániát képviselő 17 Nëntori Tirana politikai okból visszalépett a Vålerenga Fotball elleni mérkőzésektől, így az oslóiak csak a következő fordulóban kapcsolódtak a küzdelmekbe. (Ezt tette erőnyerőként a címvédő Real Madrid is.) Mivel az idegenben rúgott gól akkor még nem döntött, a Liverpoolnak harmadik mérkőzést kellett vívnia az FC Petroul Ploieşti együttesével, s csupán azon tudott továbbjutni (2:0). Ugyanez történt a KS Górnik Zabrze–Vorwärts Berlin páros esetében, a ráadást a lengyelek nyerték (3:1). A magyar drukkerek jóleső érzéssel nyugtázták, hogy a Vasas imponáló magabiztossággal, kettős győzelemmel, 7-0-s gólkülönbséggel ütötte ki a Sporting CP-t. Először indult a BEK-ben a szovjet bajnok, a Torpedo csak óriási csatában búcsúzott az Inter ellen.

A második körben a vajdaságiak három menetet vívtak a madridi „matracosokkal", és elbúcsúztatták a sorozattól a spanyolokat. A prágai bordó-sárga alakulat kettős sikerrel vette az RSC Anderlecht képezte akadályt, de az északír Linfield FC nyolc közé jutása is a meglepetések közé tartozott.



Billy McNeill, a csapatkapitány kivezeti a Celticet a BEK-döntőre

Az elődöntőbe a keleti blokk két katonacsapata került, és a bolgárok erejét jelzi, hogy a kétszeres kupagyőztes milánói Intert három meccsre tudták kényszeríteni.

A portugál fővárosban megtartott finálében bő óráig nagyjából az történt, amit előzetesen várni lehetett: a lombard fekete-kékek büntetőből a találkozó elején megszerezték a vezetést, utána átadták a teret a skótoknak, hadd próbálkozzanak. Még az egyenlítéskor sem látszott az idegesség Helenio Herrera tanítványain, békésen passzolgattak tovább. Hanem amikor hat perccel a vége előtt a zöld-fehérek előnyhöz jutottak, felborult a papírforma! Az olaszok kétségbeesetten kitámadtak, beszorították a riválisukat, ám egalizálni már nem maradt idejük. Megszületett az óriási szenzáció, a Celtic FC szétfoszlatta a latin sztárgárdák 1956-tól tartó hegemóniáját. Tetejébe az első volt az Egyesült Királyságból, amely el tudta hódítani a legértékesebb európai klubserleget. Megjegyzendő, hogy mindössze egyetlen vereséget szenvedett útközben, Újvidéken veszített minimális arányban (0:1), Jock Stein mester fiai tehát rászolgáltak a Lisszaboni Oroszlánok elismerő titulusra.

Az évad gólkirálya Paul Van Himst (RSC Anderlecht) lett, hat találattal.

Selejtező

Sliema Wanderers–CSZKA Szófia 1:2, 0:4, Waterford United FC–Vorwärts Berlin 1:6, 0:6.

1. forduló. Malmö FF–Atlético Madrid 0:2, 1:3, Admira Energie Wien–FK Vojvodina 0:1, 0:0, Celtic FC–FC Zürich 2:0, 3:0, KR Reykjavík–FC Nantes 2:3, 2:5, AFC Ajax–Beşiktaş 2:0, 2:1, Liverpool FC–FC Petrolul Ploieşti 2:0, 1:3, 2:0, KS Górnik Zabrze–Vorwärts Berlin 2:1, 1:2, 3:1, Esbjerg fB–Dukla Praha 0:2, 0:4, Valkeakosken Haka–RSC Anderlecht 1:10, 0:2, FC Internazionale–Torpedo Moszkva 1:0, 0:0, Vasas SC–Sporting CP 5:0, 2:0, TSV 1860 München–Omonia Nicosia 8:0, 2:1, FC Aris Bonnevoie–Linfield FC 3:3, 1:6, CSZKA Szófia–Olympiakosz Pireusz 3:1, 0:1

2. forduló. Atlético Madrid–FK Vojvodina 3:1, 0:2, 2:3, FC Nantes–Celtic FC 1:3, 1:3, AFC Ajax–Liverpool FC 5:1, 2:2, Dukla Praha–RSC Anderlecht 4:1, 2:1, FC Internazionale–Vasas SC 2:1, 2:0, TSV

1860 München–Real Madrid 1:0, 1:3, Vålerenga Fotball–Linfield FC 1:4, 1:1, CSZKA Szófia–KS Górnik Zabrze 4:0, 0:3

Negyeddöntő. FK Vojvodina–Celtic FC 1:0, 0:2, AFC Ajax–Dukla Praha 1:1, 1:2, FC Internazionale–Real Madrid 1:0, 2:0, Linfield FC–CSZKA Szófia 2:2, 0:1

Elődöntő. Celtic FC–Dukla Praha 3:1, 0:0, FC Internazionale–CSZKA Szófia 1:1, 1:1, 1:0

Döntő

Celtic FC–FC Internazionale 2:1 (0:1)

1967. május 25., Lisszabon, Estádio Nacional, 55 923 néző. Jv.: Kurt Waldemar Tschenscher (nyugatnémet)

Celtic FC: Simpson – Craig, McNeill, Clark, Gemmel – Murdoch, Auld – Johnstone, Chalmers, Wallace, Lennox

FC Internazionale: Sarti – Burgnich, Guarneri, Picchi, Facchetti – Bedin, Mazzola, Bicicli – Domenghini, Cappellini, Corso

Gólszerzők: Mazzola (7.), Gemmel (63.), Chalmers (84.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A Bayern első nagy nemzetközi sikere

Zlatko Csajkovszki (a horvát írásmód szerint Čajkovski), a kitűnő edző vezetésével az FC Bayern megszerezte fennállása első nemzetközi kupaserlegét, de a fináléig vezető útja nem volt virágokkal beszórt. Például a második körben az ír amatőrök elleni visszavágó 84. percéig kiesésre állt, akkor szokása szerint Gerd Müller megérkezett, hogy szertefoszlassa a zöld-fehér „szigetlakók" álmait. Bécsben a Rapid megverte a bajorokat (akik a sorozatban az egyetlen vereségüket a császárvárosban szenvedték el), a második mérkőzésen is csak a hosszabbításban lőtte tovább a „bőrnadrágosokat" a későbbi „nemzet bombázója". (Gerd Müller végül nyolc találattal – a Standard Liège tragikus sorsú, fiatalon elhunyt csatára, Roger Claessen mögött – a KEK-idény második legeredményesebb gólvágója lett.)



Gerd Müller, a mesterlövész céloz. Csajkovszki edzőnek láthatóan tetszik a mutatvány

A másik ágon a skót Rangers FC verekedte magát el a döntőig, igaz, a glasgow-i kék-fehéreknek is nagy szükségük volt Fortuna istenasszony oltalmára, miután Zaragozában csupán a pénzfeldobás után ünnepelhettek. Ugyanakkor bravúrt is hajtottak végre, hiszen az előző fordulóban elbúcsúztatták a címvédő Borussia Dortmund együttesét. A végső csatát Bajorországban, közelebbről Nürnberg városában rendezték meg, ám még mielőtt valaki a hazai pálya elő-

nyeit vizionálná, nem árt megjegyezni, hogy arrafelé az 1. FCN hívei egyáltalán nem kedvelik a münchenieket, így aztán a „protestánsok” sikeréért legalább annyian szorítottak, mint a túlnyomó többségükben katolikus délnémetekéért. A 108. percig nem látott gólt a közel hetvenezres publikum, akkor azonban a fontos találatok szerzője, Franz „Bulle” Roth kiszorított helyzetből bevágta a labdát Norman Martin hálójába. Zlatko Csajkovszki fektette le annak az együttesnek az alapjait (Maier, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Roth, G. Müller), amelyik a következő szűk évtizedben sikert sikerre halmozott.



Franz Roth a kupával aludt a döntő után a szállodai szobában

Selejtező

Valur Rejkyavík–Standard Liège 1:1, 1:8

1. forduló: AC Fiorentina–Győri Vasas ETO 1:0, 2:4, SK Rapid Wien–Galatasaray SK 4:0, 5:3, Skeid Oslo–Real Zaragoza 3:2, 1:3, Servette FC–ÅIFK Turku 1:1, 2:1, Floriana FC–Sparta Rotterdam 1:1, 0:6, Standard Liège–Apollón FC 5:1, 1:0, Swansea Town–Szlavia Szófia 1:1, 0:4, Glentoran FC–Rangers FC 1:1, 0:4, Tatran Prešov–FC Bayern München 1:1, 3:2, OFK Beograd–Szpartak Moszkva 1:3, 0:3, Shamrock Rovers–Spora Luxembourg 4:1, 4:1, AEK Athén–Sporting Braga 0:1, 2:3, Ålborg BK–Everton FC 0:0, 1:2, Chemie Leipzig–Legia Warszawa 3:0, 2:2, RC Strasbourg–Steaua Bucureşti 1:0, 1:1 Nyolcaddöntő: : Győri Vasas ETO–Sporting Braga 3:0, 0:2, Servette FC–Sparta Rotterdam 2:0, 0:1, Real Zaragoza–Everton FC 2:0, 0:1, Shamrock Rovers–FC Bayern München 1:1, 2:3, Szpartak Moszkva–SK Rapid Wien 1:1, 0:1, RC Strasbourg–Szlavia Szófia 1:0, 0:2, Rangers FC–Borussia Dortmund 2:1, 0:0, Chemie Leipzig–Standard Liège 2:1, 0:1

Negyeddöntő: Győri Vasas ETO–Standard Liège 2:1, 0:2, SK Rapid Wien–FC Bayern München 1:0, 0:2, Servette FC–Szlavia Szófia 1:0, 0:3, Rangers FC–Real Zaragoza 2:0, 0:2 (tj.: sorsolással a Rangers FC) Elődöntő: FC Bayern München–Standard Liège 2:0, 3:1, Szlavia Szófia–Rangers FC 0:1, 0:1

Döntő

FC Bayern München–Rangers FC 1:0 (0:0, 0:0, 0:0)

1967. május 31., Nürnberg, Dutzendleich-stadion, 69 480 néző. Jv.: Concetto Lo Bello (olasz)

FC Bayern: Maier – Nowak, Beckenbauer, Olk, Kupferschmidt – Roth, Olhauser, Koulmann – Natziger, G. Müller, Brenninger

Rangers FC: Martin – Johansen, McKinnon, Jardien, Provan – Greig, A. Smith – Henderson, Hynd, D. Smith, Johnston

Gólszerző: Roth (108.)

VÁSÁRVÁROSOK KUPÁJA

A bátraké a szerencse!



A Dinamo újsága ünnepli a győzteseket

Az első körben a román Dinamo Piteşti kiütötte a Sevilla FC-t, mégpedig oly módon, hogy az andalúzok összesen egy pontot szereztek ellene a négyből. A későbbi győztes zágrábiak csupán a szerencsének köszönhették, hogy nem búcsúztak el a sorozattól rögtön az elején: a Brno ellenében pénzfeldobás döntött a javukra.

A második etap szenzációját a Dundee United kettős diadala szolgáltatta az FC Barcelona felett. A Dinamo Zagreb újból közel állott a kieséshez, mert csak az idegenben szerzett találatai vitték tovább a Dunfermline AFC ellen. A harmadik fordulóban is folytatta rendhagyó szereplését a horvát tizenegy, Havasalföldön nyert az ottani Dinamo ellen egy góllal, majd a Maksimir-stadionban ikszelt vele. Abban a fázisban nagy meglepetésre a lipcsei „Loko" megtréfálta a jóval nevesebb lisszaboni Benficát. Aztán a negyeddöntőben kitett magáért a kék-fehér NK Dinamo, a torinói döntetlene után a visszavágón 3:0-ra megverte a Juvét. Tegyük hozzá, hogy a Kilmarnock FC négy közé kerülése sem volt előre megjósolható eredmény.

Az elődöntőben a zágrábiak igencsak leszerepeltek Frankfurtban, de a második meccsükön lesöpörték a pályáról a németeket. A másik finalista, a Leeds United az Elland Roadon biztosította helyét a végjátékban a skótok ellen.

A kétfelvonásos finálé Horvátországban eldőlt, a hazaiak egy óriási potyával, majd a második félidőben egy szépen kijátszott helyzetből bevitt találattal győztek, aztán Angliában kibekkelték a yorkshire-i „fehérek" minden támadását.

A VVK-szezon gólkirálya Albert Flóráin (Ferencvárosi TC) lett nyolc találattal.

1. forduló. Drumcondra FC–SG Eintracht Frankfurt 0:2, 1:6, OGC Nice–Örgryte IS 2:2, 1:2, NK Olimpija Ljubljana–Ferencvárosi TC 3:3, 0:3, VfB Stuttgart–Burnley FC 1:1, 0:2, Wiener SC–SSC Napoli 1:2, 1:3, Arisz Szaloniki–Juventus FC 0:2, 0:5, Dinamo Piteşti–Sevilla FC 2:0, 2:2, Frigg Oslo FK–Dunfermline AFC 1:3, 1:3, Spartak Brno–NK Dinamo Zagreb 2:0, 0:2 (tj.: a Dinamo, sorsolással), Göztepe Izmir–Bologna FC 1:2, 1:3, DOS Utrecht–FC Basel 2:1, 2:2, 1. FC Nürnberg–Valencia CF 1:2, 0:2, Crvena zvezda Beograd–Atlético Bilbao 5:0. 0:2, Djurgårdens IF–1. FC Lokomotive Leipzig 1:3, 1:2, US Luxembourg–Royal Antwerp FC 0:1, 0:1, FC Porto–Girondins Bordeaux 2:1, 1:2 (tj.: a Bordeaux, sorsolással)

2. forduló. SG Eintracht Frankfurt–Hvidovre IF 5:1, 2:2, Örgryte IS–FTC 0:0, 1:7, FC Lausanne-Sports–Burnley FC 1:3, 0:5, BK 1909 Odense–SSC Napoli 1:4, 1:2, Juventus FC–Vitória FC Setúbal 3:1, 2:0, FC Barcelona–Dundee United 1:2, 0:2, Toulouse FC–Dinamo Piteşti 3:0, 1:5, Dunfermline AFC–NK Dinamo Zagreb 4:2, 0:2, Sparta Praha–Bologna FC 2:2, 1:2, DOS Utrecht–West Bromwich Albion FC 1:1, 2:5, DWS Amsterdam–Leeds United AFC 1:3, 1:5, Valencia CF–Cvena Zvezda Beograd

1:0, 2:1, 1. FC Lokomotive Leipzig–RFC Liège 0:0, 2:1, Szpartak Plovdiv–SL Benfica 1:1, 0:3, Royal Antwerp FC–Kilmarnock FC 1:1, 2:7, KAA Gent–Girondins Bordeaux 1:0, 0:0

3. forduló. SG Eintracht Frankfurt–FTC 4:1, 1:2, Burnley FC–SSC Napoli 3:0, 0:0, Juventus FC–Dundee United 3:0, 0:1, Dinamo Pitești–NK Dinamo Zagreb 0:1, 0:0, Bologna FC–West Bromwich Albion FC 3:0, 3:1, Leeds United AFC–Valencia CF 1:1, 2:0, 1. FC Lokomotive Leipzig–SL Benfica 3:1, 1:2, Kilmarnock FC–KAA Gent 1:0, 2:1 (hosszabbításban)

Negyeddöntő. SG Eintracht Frankfurt–Burnley FC 1:1, 2:1, Juventus FC–NK Dinamo Zagreb 2:2, 0:3, 1. FC Lokomotive Leipzig–Kilmarnock FC 1:0, 0:2, Bologna FC–Leeds United AFC 1:0, 0:1 (tj.: a Leeds, sorsolással)

Elődöntő. SG Eintracht Frankfurt–NK Dinamo Zagreb 3:0, 0:4, Leeds United AFC–Kilmarnock FC 4:2, 0:0



A zágrábi döntő első gólja. A gólszerző Čerček



A második találatot Rora érte el, közel egyórányi játék után

Döntő

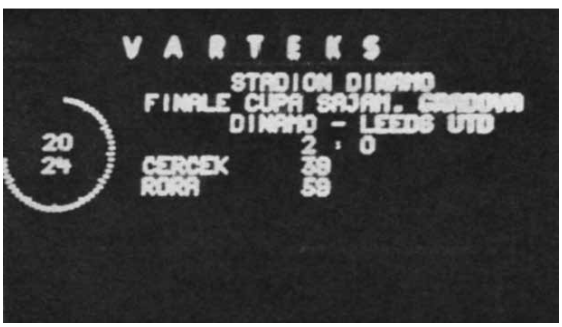
NK Dinamo Zagreb–Leeds United AFC 2:0 (1:0)

1. mérkőzés. 1967. augusztus 30., Zágráb, Maksimir-stadion, 32 000 néző. Jv.: Adolfo Bueno Perales (spanyol)

NK Dinamo Zagreb: Škorić – Gračanin, Brnčić, Belin, Ramljak – Blašković, Čerček – Pirić, Zambata, Gucmirtl, Rora

Leeds United AFC: Sprake – Reaney, Cooper, J. Charlton, Hunter – Bremner, Bates, Belfitt – Lorimer, Gray, O'Grady

Gólszerzők: Čerček (39.), Rora (59.)



Az első mérkőzést a horvátok nyerték 2:0-ra. Akkor még csak remélték, hogy elég lesz az előny a visszavágóra

Leeds United AFC–NK Dinamo Zagreb 0:0

2. mérkőzés. 1967. szeptember 6., Leeds, Elland Road, 35 604 néző. Jv.: Antonio Sbardella (olasz)

Leeds United AFC: Sprake – Bell, Cooper, J. Charlton, Hunter – Bremner, Reaney, Belfitt – Greenhoff, Giles, O'Gready

NK Dinamo Zagreb: Škorić – Gračanin, Brnčić, Belin, Ramljak – Blašković, Čerček – Pirić, Zambata, Gucmirtl, Rora

LIBERTADORES- KUPA

José csapata nyerte a „maratonit”

Az addigi leghosszabb torna végén diadalmaskodott az argentin Racing Club: a döntő harmadik meccse a 117. volt a sorban. A győzteseket José csapatának nevezték, edzőjük, Juan José Pizzuti után. A játékosok közül kiemelést érdemes Roberto Alfredo Perfumo, Alfio „Coco” Basile (szövetségi kapitányként 1991-ben és 1993-ban is megnyerte a Copa Américát az argentin válogatottal), Norberto Raffo, a sorozat gólkirálya, s Humberto Dionisio Maschio, aki veteránként, éppen tíz évvel azt követően érte el nagy sikerét, hogy a „szurtosképű angyalokkal” megnyerte az 1957-es dél-amerikai bajnokságot.



Ilyennek látta a rajzoló a Racing történetének legjobbjait. Állnak, balról: Basile, Giménez, Sacchi, Perfumo, Balay, Cejas, Rubén Diaz, Rubén Paz. Elöl: Corbatta, Pizzuti, Manfredini, Cárdenas, Maschio. Perfumo, Cejas, Diaz, Cárdenas, Basile, Maschio és edzőként Pizzuti részese volt a Libertadores-kupa elnyerésének

Racing Club–Nacional 0:0

Döntő, 1. mérkőzés, 1967. augusztus 15., Avellaneda, Estadio Mozart y Cuyo, 55 000 néző. Jv.: Cesar Orozco (perui)

Racing : Cejas – Perfumo, Díaz, Martín – Mori, Basile – Martinoli, Rulli, Raffo, Rodríguez, Maschio

Nacional: Domínguez – Manicera, Em. Alvarez, Ubińa – Montero Castillo, Mujica – Espárrago, Viera, Celio, Sosa, Urruzmendi

Nacional–Racing Club 0:0

Döntő, 2. mérkőzés, 1967. augusztus 25., Montevideo, Estadio Centenario, 60 000 néző. Jv.: Cesar Orozco (perui)

Nacional: Domínguez – Manicera, Em. Alvarez, Ubińa – Montero Castillo, Mujica – Espárrago, Viera, Celio, Sosa, Urruzmendi

Racing: Cejas – Perfumo, Díaz, Martín – Mori, Basile – Cardozo, Rulli, Cárdenas, Raffo, Maschio

Racing Club–Nacional 2:1

Döntő, 3. mérkőzés, 1967. augusztus 29., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 50 000 néző. Jv.: Cesar Orozco (perui)

Racing: Cejas – Perfumo, Díaz, Martín – Mori, Basile – Cardozo (Parenti), Rulli, Cárdenas, Raffo, Maschio

Nacional: Domínguez – Manicera, Em. Alvarez, Ubińa – Montero Castillo, Mujica – Urruzmendi, Viera, Celio, Espárrago, Morales (Oyarbide)

Gólszerzők: Cardozo (14.), Raffo (43.), Viera (79.)

VILÁGKUPA

„Visszavágott” a Peñarol



1960-ban a Real Madrid nyerte meg az első Világkupát, a Libertadores Kupát védő Peñarol legyőzésével. Hat évvel később újra találkozott egymással a két csapat a trófeáért, igaz, alaposan megváltozott szereposztásban. Az uruguayi együttesben csak Néstor „Tito” Gonçálvez és az ecuadori **Alberto Spencer**, a „fehéreknél” Pachín és Paco Gento, valamint az edző, Miguel Muñoz maradt hírmondónak. (A másik oldalon is a klub egy korábbi legendás játékosa, 1950 világbajnoka, Roque Gáston Máspoli ült a kispadon.) A „veteránok” egyike, Alberto Spencer bizonyult a párharc hősének, a négy gólból hármat ő szerzett.

Peñarol–Real Madrid 2:0 (1:0)

1. mérkőzés. 1966. október 12., Montevideo, Estadio Centenario, 58 324 néző. Jv.: Claudio Vicuña (chilei)

Peñarol: Mazurkiewicz – Lezcano, Varela, González – Gonçálvez, Caetano – Abbadie, Cortés, Spencer, Rocha, Joya

Real Madrid: Betancort – Pachín, De Felipe, Sanchís – Félix Ruíz, Zoco – Serena, Amancio, Pirri, Velázquez, Bueno

Gólszerző: Spencer (39., 79.)

Kiállítva: Pachín (68.)



Real Madrid–Peñarol 0:2 (0:2)

2. mérkőzés. 1966. október 26., Madrid, Estadio Santiago Bernabéu, 71 063 néző. Jv.: Concetto Lo Bello (olasz)

Real Madrid: Betancort – Calpe, De Felipe, Sanchís – Pirri, Zoco – Serena, Amancio, Grosso, Velázquez, Gento

Peñarol: Mazurkiewicz – Lezcano, Varela, González – Gonçálvez, Caetano – Abbadie, Rocha, Spencer, Cortés, Joya

Gólszerzők: Rocha (28., - 11-esből), Spencer (37.)





A BEK-győztes Celtic. Állnak, balról: Craig, Gemmell, McNeill, Jock Stein menedzser, Simpson, Murdoch, Clark. Elöl: Johnstone, Wallace, Chalmers, Auld, Lennox

Brazília legjobbja, a Palmeiras. Állnak, balról: Djalma Santos, Valdir de Moraes, Minuca, Djalma Dias, Zequinha, Ferrari. Elöl: Gallardo, Ademar, Sevilio, Ademir da Guía, Rinaldo





A VVK-győztes Dinamo Zagreb. Hátul, balról: Ramljak, Zambata, Škorić, Gračanin, Blašković, Pirić. Elöl: Belin, Rora, Čerček, Brnčić, Gucmirtl



A Libertadores-kupa-győztes Racing. Hátul, balról: Cejas, Basile, Perfumo, Martín, Chabay, Rulli. Elöl: Cardoso, Maschio, Cárdenas, Rodríguez, Raffo



Az uruguayi Peñarol, amely megnyerte a Világkupát



A KEK-győztes Bayern München. Hátul, balról: Csajkovszki edző, Nafziger, Ohlhauser, Kunstwadl, Nowak, Danzberg, Borutta, Schwan játékos-megyfigyelő. Elöl: Müller, Drescher, Kosar, Schneider, Maier, Olk, Koulmann

Bajnokok, kupagyőztesek

1966–1967

EURÓPA



Tottenham



RSC Anderlecht



FK Szarajevo

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Dinamo	–
Anglia	Manchester United	Tottenham
Ausztria	SK Rapid	FK Austria
Belgium	RSC Anderlecht	Standard Liège
Bulgária	Botev Plovdiv	Levszki Szófia
Ciprus	Olympiakosz Nicosia	Apollon
Csehszlovákia	Sparta Praha	Spartak Trnava
Dánia	Hvidovre IF*	Randers Freja
Észak-Írország	Glentoran	Crusaders
Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	KÍ Klaksvík
Finnország*	Kuopio PS	Helsingin JK
Franciaország	Saint-Étienne	Olympique Lyon
Görögország	Olympiakosz	Panathinaikosz
Hollandia	AFC Ajax	AFC Ajax
Írország	Dundalk	Shamrock Rovers
Izland*	Valur	KR
Jugoszlávia	FK Szarajevo	Hajduk Split
Lengyelország	Górnik Zabrze	Wisła Kraków
Luxemburg	Jeunesse Esch	Aris Bonnevoie
Málta	Hibernians FC	Floriana
NDK	FC Karl-Marx-Stadt	Motor Zwickau
NSZK	Braunschweig	Bayern München
Norvégia*	Skeid	Fredrikstad
Olaszország	Juventus	AC Milan
Portugália	SL Benfica	Vitória de Setúbal
Románia	Rapid Buc.	Steaua
Skócia	Celtic FC	Celtic FC
Spanyolország	Real Madrid	Valencia
Svájc	FC Basel	FC Basel
Svédország*	Djurgårdens IF	–
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	–
Törökország	Beşiktaş JK	Altay

DÉL-AMERIKAI BAJNOKSÁG

A nagypapa nagy sikere

A brazilok, valamint a peruiak nélkül bonyolították le a huszonkilencedik dél-amerikai bajnokságot, így is selejtezőket írt ki a szövetség. Hatos tornát akart rendezni, viszont a venezuelaiak belépésével nyolcan jelentkeztek. Ezért aztán 1966 végén Chile és Kolumbia, illetve a másik párban Ecuador és Paraguay selejtezőt játszott. Végül a chilei és a paraguayi gárda csatlakozott a rendező uruguayi, továbbá az argentin, a bolíviai és a venezuelai válogatotthoz. A házigazda nagyon készült, talán túlságosan is, legalábbis ami az elvárásokat illeti. A szövetség nagyon nehezen talált kapitányt a Celeste élére, végül Juan Carlos Corazzo dirigálta a csapatot – és nyerte meg vele a tornát. (1959 után másodszor győzött az uruguayi válogatottal.) Az akkor már a hatvanadik évében járó Corazzo pályafutása során negyedszer vezette hazája válogatottját, egészen 1968-ig, tizennégy mérkőzésen veretlen maradt. Csúcsát csak 2011–2012-ben döntötte meg Óscar Washington Tabárez. Corazzo egyébként az 1967-es tornán is szereplő, a hatvanas-hetvenes évek legjobb uruguayi játékosai közé tartozó Pablo Forlánnak az apósa, illetve a kétezres évek nagy csillagának, Diego Forlánnak a nagyapja volt. Az urugayi válogatott az argentinok elleni utolsó, tulajdonképpe-

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Racing Estudiantes (Met)	
	Brazília	Palmeiras (Torneio Pedrosa)	Cruzeiro (Taça Brasil)
	Rio de Janeiro	Bangu	
	São Paulo	Palmeiras	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Grêmio PBPA	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Universidad Católica	
	Ecuador	Barcelona	
	Kolumbia	Independiente Santa Fe	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Universitario	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Deportivo Italia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Los Angeles Wolves (USA) Oakland Clippers (NPSL)	Greek American AA
	Mexikó	Toluca	León
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Celtic FC	
	Kupagy. Európa-kupája	Bayern München	
	Vásárv. Kupája	Dinamo Zagreb	
	Közép-európai Kupa	Spartak Trnava	
	Libertadores Kupa	Racing Club	
	Afrikai Bajnokok Kupája	Stade d'Abidjan	
	Világkupa*	Peñarol	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Dél-Amerika-bajnokság	Uruguay	
	Concacaf-bajnokság	Guatemala	
	Brit válogatottak tornája	Skócia	

* naptári éves lebonyolítási rend



Estudiantes

ni döntő mérkőzésen a Mazurkiewicz – Baeza, Varela – Cincunegui (Forlán), Paz, Mujica – Pérez, Rocha, Oyarbide (Vera), Salvá (Techera), Urruzmendi összeállításban játszott. A torna gólkirálya az argentin Luis Artime, legjobb játékosa az Albiceleste elleni mérkőzés egyetlen találatát szerző, uruguayi Pedro Rocha volt. Az 1967. január 17. és február 2. között játszott tornán a Celeste mögött az argentin válogatott lett a második, a chilei pedig a harmadik. Az újonc venezuelaiak – a paraguayiak mögött és a bolíviaiak előtt – ötödikek lettek, szereplésük elsősorban arról maradt emlékezetes, hogy első, a chileiek elleni mérkőzésükön kölcsönmezben, a Peñarol szerelésében játszottak.



A tornagyőztes uruguayi válogatott

Kalács és korbács Nürnbergben

A Manchester City a semmiből lett bajnok

Rocco visszavitte a Milant az olasz futball trónjára

Örökre elrepült a Bordó Pillangó

Ötven évvel korábban ugyanaz volt a helyzet az angol élvonalban, mint 2018-ban: Manchester számított az ottani futball „fővárosának", a City nyerte meg a bajnokságot, megelőzve a Unitedot. Matt Busby csapatának remeklése nem volt meglepetés, az 1965-ös és az 1967-es bajnoki cím után a „vörös ördögök" az 1967–1968-as idény esélyesének is számítottak. Szinte az előző bajnoki címet megnyerő alapcsapattal azonos összeállításban kezdték az idényt, noha a balhátvéd, Bobby Noble az egész szezonban hiányzott, s kiszorult az első csapatból David Herd. Utóbbi leginkább azért, mert üstökösként robbant be a nagyon tehetséges Brian Kidd. Matt Busbynek sok problémája támadt a sérülésekkel, a kulcsemberei közül Shay Brennan, Nobby Stiles, Bill Foulkes és Denis Law is sokat hiányzott. Végül a Stepney – Dunne, Foulkes, Burns – Crerand, B. Charlton, Sadler – Best, Law, Kidd, Aston tizenegy tagjai játszottak a legtöbbet, a Királynak, Denis Law-nak mindössze 23 mérkőzés jutott. George Best hiába szórta a gólokat (január elejétől az idény végéig csak öt mérkőzésen nem talált a kapuba, miközben 17 gólig jutott fél év alatt), a United hét mérkőzését is elveszítette a „tavaszi" idényben. Talán azért is, mert túlságosan is koncentrált az egyébként nagyon is sikeres európai kupaszereplésre.

A Manchester City az idény előtt nem számított esélyesnek, trónkövetelőnek. A Malcolm Allison és Joe Mercer által közösen irányított gárda 1966 nyarán jutott vissza a második vonalból, aztán az 1966–1967-es szezont középcsapatként, a tizenötödik helyen zárta. Ráadásul nem is kezdte jól az új sorozatot, az első tizenegy fordulóban „csak" ötször nyert, s ötször kikapott. Joe Mercer aztán óriásit húzott: klubrekordot jelentő 60 000 fontos összegért leszerződtette a Bolton Wandererstől Francis Lee-t. A City az előző nyáron nem tudott hasonló kaliberű játékossal erősíteni, miután a Stoke-kal folytatott versengésben lemaradt a világbajnok kapusról, Gordon Banksról. (Utóbb, már a szezonrajt után, elcserélte a tartalékkapusát, Alan Ogley-t Ken Mulhearnra a Stockport Countyval. Az új jövevény olyan ideges volt a bemutatkozás előtt – éppen a manchesteri derbi következett –, hogy Mercer kénytelen volt bezárni az orvosi szobába, ameddig le nem csillapodik. De aztán Mulhearn csak belejött, szinte végigvédte az idényt.)



Az egyetlen nyári szerzemény, Tony Coleman szintén alapemberré vált, de vitathatatlan, hogy Lee megszerzése lényegesen többet jelentett.

Vele nagy győzelmi sorozatba kezdett a csapat, amelynek fénypontja a Tottenham elleni, hazai 4:1 volt. A televízió által is közvetített, jeges, csúszós pályán lejátszott meccs a Balett a jégen nevet kapta aztán a sajtóban. Bevált, hogy Lee érkezésekor Coleman a jobb szélre, **Mike Summerbee** pedig behúzódott középre. Az esztendő végén a West Bromwich

megtréfálta a Cityt, de a „polgárok” tavasszal már csupán háromszor kaptak ki. Március végén kezdték őket először bajnokesélyesként emlegetni, miután az Old Traffordon Colin Bell, George Heslop és Francis Lee egy-egy góljával 3:1-re megverték a Unitedot. Akkoriban még a Leeds United és a Liverpool is reménykedett, akadt olyan forduló, amely után mindössze hat ponton belül állt az első öt helyezett. A záró nap előtt ellenben már csupán két favorit maradt: a címvédő United és a City. Azonos pontszámnál tartottak, Busby csapatára a Sunderland, a Cityre a Newcastle United várt. Az a csapat, amelyet a United egy héttel korábban, George Best mesterhármasával, valamint a két gólt szerző Kidd, illetve Sadler remek játékával 6:0-ra kiütött az Old Traffordon. A City 2:2-es félidő után a St James' Parkban kitűnő második félidei játékával végül 4:3-ra nyert. Megszerezte története második bajnoki címét, az elsőt 1937 óta. Mi több: a klub első trófeáját az 1965-os FA-kupa-győzelem óta. (Utóbb kiderült, nem is kellett volna nyerni a „szarkák” ellen, miután a Man United 2:1-re kikapott Sunderlandben.) A Mulhearn (33) – Book (42), Heslop (41), Doyle (38), Pardoe (41) – Bell (35), Oakes (41) – Lee (31), Coleman (38), Summerbee (41), Young (40) alaptizenegy, illetve a tartalékok, Dowd (7) és Ogley (2) kapusok, valamint a mezőnyjátékosok, Cheetham (3), Clay (2), Connor (13), Horne (5), Kennedy (6), Bowles (4), Hince (6) és Jones (2) a bajnoki cím megnyerésével megalapozták az egyesület XX. századi történetének aranykorszakát. A következő években a City megnyerte az FA-kupát (1969), a Ligakupát (1970) és a Kupagyőztesek Európa-kupáját (1970) is. Még egy apróság: a világoskékek bajnoki címe teljessé tette a lancashire-i klubok diadalát. Manchester és Liverpool népe a „swinging sixtiesben”, a Beatles sikerei csúcspontján okkal érezte úgy, hogy övé a világ. 1963 és 1968 között csak e két város négy klubjának valamelyike nyerte meg az angol bajnokságot (1963: Everton, 1964: Liverpool, 1965: Manchester United, 1966: Liverpool, 1967: Manchester United, 1968, Manchester City), sőt 1970-ben is az Everton lett a legjobb. Az FA-kupában 1963-ban a Manchester United, 1965-ben a Liverpool, 1966-ban az Everton, 1969-ben a Manchester City diadalmaskodott. A nemzetközi porondon 1966-ban a Liverpool döntőt játszott a KEK-ben, két évvel később a Manchester United megnyerte a BEK-et, majd 1970-ben a City a KEK-et.

1968-ban az Everton közel állt az FA-kupa elhódításához, ám a döntőben kikapott 1:0-ra a West Bromwich Albiontól. Jeff Astle a hosszabbítás harmadik percében lőtte a győztes találatot. Ez volt az első FA-kupa-döntő, amelyet színesben közvetített a BBC.

Fantasztikus éve volt az AC Milannak: megnyerte az olasz bajnokságot és a Kupagyőztesek Európa-kupáját is. A campionatóban óriási, kilencpontos előnnyel végzett a második helyezett Napoli előtt, pontszámban a kilencedik Cagliari közelebb volt az egyébként nagyszerű futballistákat (Zoff, Juliano, Bianchi, Altafini, Sivori) a soraikban tudó nápolyiakhoz, mint az egy hellyel előttük végző piros-feketék. A Milan az előző idényben



Rocco, a Milan edzője Hamrinnal és Schnellingerrel

megnyerte a kupát, de csak nyolcadikként zárt a Serie A-ban. Mindazonáltal nem kell sokáig gondolkodni azon, mi okozta a gyors és óriási változást: az édesapja helyére lépő új elnök, Franco Carraro visszahívta a korábbi sikeredzőt, Nereo Roccót. 1967 nyarán már a Paron (a Mester) dirigált az Alpok Kupában, de azt feláldozta a későbbi sikerek érdekében. A kulcsjátékosok vagy egyáltalán nem, vagy csak alig játszottak. 1967. szeptember 24-én, az idény első fordulójában aztán új korszak kezdődött, két csodálatos év, amelyben a Milan felült Európa trónjára. Nyilván erős volt a korábbi keret is, de Fabio Cudicini, Saul Malatrasi és főleg Kurt Hamrin érkezése nagyon sokat jelentett. Az „ördögök" mindössze két vereséggel játszották végig a bajnoki szezont, 1967 őszén veretlenek maradtak, aztán januárban Varesében, majd márciusban a San Siróban a Cagliaritól kaptak ki. Mindazonáltal Rocco sem volt varázsló, idő kellett neki ahhoz, hogy összerakja a csapatát. A Milan az első tíz fordulóban háromszor nyert, hét döntetlen mellett. Ám december tizedikétől a bajnoki cím bebiztosításáig a két említett vereségen kívül már csak egyszer, az Inter elleni derbin veszített pontot. A bajnokság első fele után már a Milan vezette a tabellát, igaz, mindössze két pont volt az előnye az újonc, de remek formát mutató, az Intertől megszerzett Picchivel és a fiatal Anastasival tündöklő Varese előtt. Aztán a második félidényben a Varese visszaesett, a Milan pedig már négy fordulóval a zárás előtt, a Brescia elleni 1:0-val bebiztosította az elsőségét. Még az Olasz Kupát is megnyerte volna, ha a fárasztó idény végén, a négyes döntő utolsó fordulójában két góllal megveri a Bolognát. De nem verte, kikapott 2:1-re, így a Torino lett a kupagyőztes. Mindazonáltal nem maradt hiányérzet a Milan híveiben, a gárda nagyszerű évet zárt. Nereo Rocco húsz játékosnak adott szerepet a bajnokságban, közülük Giovanni Trapattoni a tizedik, Gianni Rivera a nyolcadik, Giovanni Lodetti a hetedik szezonját zárta az első csapatban. Az alaptizenegy így festett: Cudicini (18) – Anquilletti (30), Rosato (28), Malatrasi (28), Schnellinger (27) – Trapattoni (24), Lodetti (29) – Hamrin (23), Sormani (29), Rivera (29), Prati (23). Játszott még Belli (12) és Vecchi (1) a két tartalékkapus, továbbá Mora (9), Rognoni (2), Scala (7), Golin (4), Angelillo (3), Baverni (4) és Giacomini (1).

Az őszt tragédia árnyékolta be: gépkocsibalesetben elhunyt Gigi Meroni, a Torino fiatal válogatott csatára, akit az olasz George Bestnek tartottak, mind a cselezőkészsége, mind a népszerűsége, mind a pályán kívüli társasági élete miatt. Imádta a hippikorszakot, a gyors és drága autókat és a meghökkentő öltözékeket. Ma már nincs benne semmi rendkívüli, akkor lázadónak számított még azzal is, hogy egy fiatal, elvált nővel, Cristiana Uderstadttal élt, az akkori szóhasználat szerint „vadházasságban". A Bordó Pillangónak, Farfalla Granatának becézett Meroni legendája még jó fél évszázad távlatában is él: 2013-ban megfilmesítették az életét, *La farfalla granata* címmel. (A film miatt a család és a rajongók is tiltakoztak, mondván, az alkotók túlságosan szabadjára engedték a fantáziájukat.) Meroni 1967. október 15-én, a Sampdoria elleni mérkőzés után – amelyen kiállították, talán ezért is volt a szokásosnál feldúltabb – legjobb barátjával, csapattársával, Fabrizio Polettivel halálos balesetet szenvedett Torinóban, a Corso Re Umbertón. A Lancia Appia egy FIAT 124-es Coupéval karambolozott, amelyet egy fiatal Torino-szurkoló, az akkor 19 éves Attilio „Tilli" Romero vezetett. Romero 2000 és 2005 között a „bikák" klubelnöke lett.

Nyugat-Németországban ismét új bajnokot avattak. A Bundesliga ötödik idényében az ötödik gárda nyert el a „salátástálat". A második világháború utáni újrakezdés után, a Nürnberg és Mannheim egy-egy elsőségét követően négy éven át a Kaiserslautern és a VfB Stuttgart osztozott az elsőségen (két-két bajnoki cím), majd a következő másfél évtizedben tizenegy klubot

avattak bajnokká, csak a Borussia Dortmund (1956, 1957, 1963), valamint az 1. FC Köln (1962, 1964) és az 1. FC Nürnberg (1961, 1968) tudott több titulust is begyűjteni. Aki azt gondolná, hogy a Clubnak becézett nürnbergi klub az abszolút esélyesek közé tartozott az 1967–1968-as idény előtt, az óriásit téved. A Bundesliga alapítói közé tartozó alakulat az első négy idényben középcsapatnak számított, sorrendben kilencedik, hatodik, hatodik és tizedik helyezést szerzett. Mindazonáltal a csapat edzője, Max Merkel nagyon optimistának mutatkozott: „Azt gondolom, ezúttal össze fog jönni" – mondta, de hogy a bajnoki címre utalt, talán csak utólag gondolta maga is. Az osztrák mester, akit „korbácsos edzőnek" neveztek el, igyekezett egyensúlyban tartani az elismerést és a büntetést, amire a németek egy régi kifejezést (Zuckerbrot und Peitsche) használtak. Ez lett aztán a könyvének is a címe. A kalács és a korbács kétségtelenül két külön világot jelent, ám nem biztos, hogy elég jól kifejezi a merkeli filozófia lényegét. Abban utóbbiból volt több. Az 1. FCN két új játékost szerződtetett a szezon előtt, az osztrák August „Gustl" Stareket a bécsi Rapidból és a szerb Zvezdan Csebinacot, a Partizan és a Crvena zvezda korábbi középpályását a holland PSV Eindhovenből. Feljavultak a többiek is, ketten aligha tudták volna győzelemre vezetni a Clubot. A csapat már a harmadik forduló után átvette a vezetést, aztán a szezon végéig nem is engedte át senkinek. Legjobb őszi meccse az akkor már nagyon erős Bayern München elleni hazai találkozó volt. A Nürnberg 7:3-ra nyert, a jobbszélső, az élete mérkőzését játszó, az idény végén Hannes Löhr mögött a góllövőlista második helyén kikötő Franz Brungs öt gólt vágott Sepp Maiernek. (A Bundesliga történetében akkor harmadszor ért el egy játékos mesterötöst. 2018-ig összesen tizenhat alkalommal szerzett valaki öt gólt a szövetségi liga legmagasabb osztályában, négyszer is Gerd Müller. Ám mégsem ő, hanem egy másik Müller tartja a rekordot: a kölni Dieter Müller 1977-es hat találata mindmáig példa nélküli teljesítmény.)



Nürnbergi öröm: Heinz Strehl, a csapatkapitány a „salátástállal"

A játékosok utóbb azt mondták, ez a diadal végleg elhitette velük, amit Merkel és a segítője, a korábbi osztrák válogatott csatár, Robert Körner folyamatosan mondott: képesek akár a bajnoki címig is menetelni. Érdekes módon különleges emlék maradt a másik, Bayern elleni meccs is: a müncheni 2:0 biztosította be az elsőséget az utolsó előtti fordulóban. Merkel nagyon jól élt azzal a lehetőséggel, hogy az idény elejétől fogva sérülés esetén lehetett játékost cserélni. Neki szinte minden meccsen „megsérült" egy játékosa. Starek afféle dzsókerként gyakran szállt be a második félidőben, szétzilálva a fáradó ellenfél sorait. Mindössze három futballista maradt a Nürnberg 1961-es bajnokcsapatából: a már a 33. évében járó kapus, Roland Wabra, valamint Heinz Strehl és Ferdinand Wenauer. Merkel csupán tizenöt játékossal játszotta végig az idényt, az alaptizenegybe Wabra (34) – Leupold (34), Popp (32) – Luggi Müller (33), Wenauer (34), Ferschl (32) – Csebinac (33), Strehl (33), Brungs (34), Heinz Müller (29) és Volkert (33), a későbbi HSV-sztár tartozott. Játszott még Tóth Gyula (1), a vajdasági kapus,

valamint Starek (24), Hilpert (4) és Schöll (3). A keret tagja volt, de bajnokin nem szerepelt (egy kupatalálkozón ellenben igen!) a később az AFC Ajax védőjeként három BEK-győzelmet is szerző Horst Blankenburg.

Spanyolországban újra a Real Madrid lett az első. Miguel Muñoz legénysége győzelemmel kezdett, de „csak" 2:0-ra verte idegenben a Sevillát, ezért a harmadik helyre került a tabellán. A második fordulótól a tizenötödikig (egy hét kivételével) a második helyen állt, majd január közepén az élre ugrott, s már senkit sem engedett maga elé. Akadt néhány szenzációs teljesítménye, így a Real Sociedad elleni 9:1 vagy az Español elleni 4:0. Muñoz alapcsapatában Junquera (22) védett, Zunzunegui (26), Sanchís (26) Zoco (29) és Calpe (21) alkotta a védelmet, Pirri (28), Velásquez (28) és Chato González (8) játszott a középpályán, **Amancio** (28), Grosso (26), Gento (24) a csatársorban. A fentiekből kiderül: a bal oldali középpályás helyén nem volt törzstag, Chato Gonzálezen kívül Miguel Pérez (11), Veloso (6) és Serena (6) is szóhoz jutott a poszton. Tagja volt még a bajnokcsapatnak Betancort (8) kapus, José Luis (7), Bueno (6), De Felipe (6), Miera (5), De Diego (4), Félix Ruiz (3), Pachín (1) és Iznata (1) is. A Madrid mögött a Barcelona lett a második. Érdekes, hogy a bajnokságban mindkét mérkőzésük 1:1-re végződött, aztán a kupadöntőben a katalánok Zunzunegui öngóljával 1:0-ra nyertek. Mindazonáltal bátran állíthatjuk, nem a Sadurni – Torres, Gallego, Eladio – Zabalza, Fusté, Rifé – Zaldúa, Mendonça, Pereda, Rexach tizenegy volt a klubtörténet legjobbja.



A szezon meglepetése, sőt szenzációja vitathatatlanul a Las Palmas szereplése volt. Az egykori Real Madrid-játékos, majd későbbi edző, Luis Molowny a bajnoki tabella harmadik helyére röpítette a gárdát. A Justo Gilberto, José Juan, Gilberto és Germán alkotta négyes tagjai egytől egyig helyi fiúk voltak, egész profi pályafutásukat a Las Palmas és a Tenerife csapatában töltötték. Az 1967–1968-as idényben vezérletükkel a sárga-kékek minden riválisnál több gólt szereztek a spanyol élvonalban.

Franciaországban sorozatban harmadszor is a Saint-Étienne szerezte meg a bajnoki címet. A zöld-fehérek ismételtek, megvédték elsőségüket. Óriási, tizenegy pontos előnnyel zártak az OGC Nice előtt. A gólkülönbségük +48 volt, a második legjobb Bordeaux-é +13. Továbbra is Albert Batteux dirigálta a csapatot, amely még erősödött is az idény előtt a válogatott kapus, Georges Carnus és az ötvenszeres jugoszláv válogatott védő, Vladimir Durkovics érkezésével. (Durkovics még 35 éves sem volt, amikor Sionban egy részeg rendőr eltévedt pisztolygolyója kioltotta az életét.) Az ASSE a Carnus (38) – Durkovics (34), Mitoraj (37), Bosquier (36), Polny (36) – Herbin (26), Jacquet (35) – Fefeu (27), Revelli (32), Mekhloufi (30), Bereta (36) gárdával nyerte meg a bajnokságot, játszott még Camerini (8) Farison (1), az ifjú afrikai sztár, Salif Keïta (aki 18 meccsén 12 gólt szerzett!), N'Doumbé (11), Parizon 81), Pelletier (2). A kupadöntőben az alaptizenegyével felálló ASSE – Rachid Mekhloufi duplájával – 2:1-re megverte a Girondins de Bordeaux-t, s története során először duplázott.

A Szovjetunióban a Dinamo Kijevet avatták ismét bajnokká. Az ukrán belügyi csapat 1967 őszén kiverte a BEK-ből a címvédő Celticet. Az alapcsapat nem sokat változott az egy évvel korábbihoz képest, de Bannyikov (22 mérkőzés) mellett már felbukkant a kapuspoxton a következő tíz év csillaga, Jevgenyij Rudakov (17). A védelemben továbbra is Scsegolkov (33), Osztrovszkij (21), Szosznyihin (33) és Turjancsik (35), valamint Krulikovszkij (22) és Levcsenko

(20) kapott főszerepet. A fedezetsorban Muntjan (19) mellett Szabó (21) és Medvigy (28) játszott, elől Biba (21), Bisovec (19), Parkujan (15), Puzacs (23), Szerebrjannyikov (35) és Hmelnyickij (35) jelentett megfelelő kínálatot. Epizódszerepet kapott a kapus, Kiricsenko (2), a védő, Vankevics (1) és Spakov (1), valamint a középpályás Szemjonov (1). Továbbra is Viktor Maszlov irányította a kék-fehéreket.

Argentínában az Independiente nyerte meg 1967 őszén a Nacionalt, a San Lorenzo pedig 1968 tavaszán a Metropolitanót. Mind a két gárda mögött az Estudiantes végzett a második helyen, az őszi szezonban úgy, hogy veretlen maradt, de túl sok döntetlent játszott. Az Independiente ellenben, noha egyszer vereséget szenvedett, tizenkét meccsét megnyerte a tizenötből. Két különböző futballfilozófia jellemezte a riválisokat. Az Estudiantes a pragmatikus „antifutbólra" épített, legfőbb célja az volt, hogy ne kapjon gólt. A szezont 19:8-as gólaránnyal zárta. Ezzel szemben az Independiente látványosan, gólra törően játszott, s 43:14-es gólaránnyal fejezte be az őszt s a Nacionalt. A bajnokcsapat alaptizenegye a következő volt: Miguel Ángel Santoro – Idalino Monges, Ricardo Elbio Pavoni – Roberto Oscar Ferreiro, José Omar Pastoriza, David Acevedo – Raúl Emilio Bernao, Osvaldo Luis Mura, Luis Artime, Raúl Armando Savoy, Roberto Aníbal Tarabini.

Az 1967-es Metropolitanóban az Estudiantes diadalmaskodott, a döntőben egyébként a Racingot legyőzve. A La Plata-i „oroszlánok" a José Poletti – Ramón Alberto Aguirre Suárez, Hugo Spadaro – Oscar Miguel Malbernat, Raúl Horacio Madero, Carlos Oscar Pachamé – Felipe Ribaudo, Carlos Salvador Bilardo, Marcos Norberto Conigliario, Juan Miguel Echecopar, Juan Ramón Verón összeállítású legénységgel diadalmaskodtak a San Lorenzo de Almagróban rendezett finálében.

Brazíliában a Cruzeiro elsősége Minas Geraisban éppen úgy nem keltett meglepetést, mint a Grêmióé a campeonato gaúchóban. Rio de Janeiróban a Botafogo, São Paulo államban a Santos FC diadala az évtized első felét idézte. A klub egykori játékosa, Mario Jorge Lobo Zagallo által dirigált Botafogo, persze, alaposan kicserélődött a mondjuk, fél évtizeddel korábbihoz képest. Immár így festett: Manga – Paulistinha, Zé Carlos, Leônidas, Valtencir – Carlos Roberto, Gérson – Rogério, Roberto, Jairzinho, Paulo César. Megváltozott a Santos névsora is, noha még mindig Pelé köré épült a csapat, s az 1970-es, majdani világbajnokok közül már Carlos Alberto és Clodoaldo is szerepelt: Cláudio – Carlos Alberto Torres, Ramos Delgado, Joel Camargo, Rildo – Buglê, Clodoaldo – Wilson Tergal, Toninho Guerreiro, Pelé, Edu. Már nem Lula, hanem Antoninho Fernandes ült a kispadon.

Az Egyesült Államokban egyesült a USA, vagyis a United Soccer Association és az NPSL, a National Professional Soccer League, létrehozva az NASL-t, a North American Soccer League-et. Néhány városban mindkét ligának akadt csapata, így a Spurs Chicagóból Kansas Citybe, a Toros Los Angelesből San Diegóba költözött. Összesen tizenhét alakulat vett részt az NASL első szezonjában, továbbra is maradt az unortodox pontszámítás: hat pont járt a győzelemért, három a döntetlenért, jutalom minden harmadik gólért. A kétfelvonásos bajnoki döntőben, miután az első találkozó San Diegóban nem hozott gólt, az Atlanta Chiefs 3:0-ra megverte a San Diego Torost. Noha a kétszeres világbajnok Vavá a San Diegót, edzőként Puskás Ferenc a Vancouver Royalst, Kubala László a Toronto Falconst erősítette, ez még nem a világsztárok korszaka volt az NASL-ben. A bajnokcsapat leghíresebb játékosa a dél-afrikai Kaizer Motaung volt.



Az AC Milan bajnokcsapata. Állnak, balról: Vecchi, Sormani, Rosato, Rivera, Schnellinger, Prati. Elöl: Trapattoni, Fogli, Anquilletti, Lodetti, Hamrin

Anglia bajnoka, a Manchester City





Az 1. FC Nürnberg, a Bundesliga legjobbja. Hátul, balról: Ferschl, Schöll, Wenauer, Strehl, Volkert. Középen: Max Merkel edző, Ludwig Müller, Starek, Heinz Müller, Csebinac, Brungs, Körner pályaedző. Elöl: Hilpert, Leupold, Wabra, Tóth, Popp



A spanyol bajnok, a Real Madrid. Hátul, balról: Araquistáin, Calpe, De Felipe, Sanchís, Pirri, Zoco. Elöl: Amancio, Félix Ruíz, Grosso, Velázquez, Gento



A szovjet bajnok Dinamo Kijev. Hátul, balról: Rudakov, Scsegolkov, Bisovec, Porkujan, Bannyikov, Turjancsik, Osztrovszkij, Biba, Krulikovszkij, Tyerentyev pályaedző. Elöl: Levcsenko, Muntjan, Szerebrjannyikov, Szosznyihin, Hmelnyickij, Medvigy, Puzacs



Az AS Saint-Étienne. Hátul, balról: Polny, Camerini, Herbin, Bosquier, Carnus, Jacquet, Mitoraj, Durkovics. Elöl: Beretta, Mekhloufi, Revelli, Larqué, Fefeu

AZ ÉV TÖRTÉNETE

A 24 éves professzor, avagy Parreira első nagy dobása

Carlos Alberto Parreira a világ egyik legsikeresebb futballedzője, mi több, tagja a világbajnoki címet nyert szövetségi kapitányok (elméletben létező) elitklubjának. Élete nyitott könyv a futballrajongók előtt – hat világbajnokságon dolgozott, különféle szerepkörben.

Tudni róla, hogy már huszonhét évesen tagja volt Mario Jorge Zagallo világbajnoki címet nyerő csapata edzői stábjának. Első önálló sikereként 1975-ben Rio állam bajnoka lett a Fluminensével, majd 1976-tól az arab világban dolgozott. Ő vezette a kuvaitiakat az 1982-es spanyolországi világbajnokságon. Hamarosan hazahívták szövetségi kapitánynak, 1983 nyaráig tizennégy találkozón dirigálta a brazil nemzeti tizenegyet. Miután csapata „csak" második lett Uruguay mögött a Copa Américán, Parreirának távoznia kellett... Újra klubedző lett Rio előkelő csapatában, a Fluminensében. A piros-fehér-zöldekkel 1984-ben megnyerte a brazil bajnokságot. Hamarosan ismét kihagyhatatlan ajánlatokat kapott a sivatagból. Előbb az Arab Emírségekben dolgozott, majd Szaúd-Arábia válogatottjával diadalmaskodott az Ázsia Kupában (1988), s végül az Arab Emírségek együttesét vezette az 1990-es világbajnokságon. Újbóli hazatérését követően az addig szinte ismeretlen Bragantinót (São Paulo állam) a brazil bajnoki döntőig navigálta. 1991 szeptemberében lett (másodszor) brazil szövetségi kapitány, gyakorlatilag Paulo Roberto Falcãótól vette át a „kanárikat" (az ideiglenes kapitány, Ernesto Paulo egyetlen, a walesiek elleni találkozóra ugrott be). Bár a torna alatt rengetegen kritizálták, de végigjárta a maga választotta utat, s 1994-ben negyedik világbajnoki címükig vezette a brazil labdarúgókat. Pályafutása következő, külföldi szakasza már nem alakult igazán szerencsésen, sem Spanyolországban (Valencia, 1994), sem a török Fenerbahçe (1995–1996) együttesénél – bár ott bajnoki címet szerzett–, sem az Egyesült Államokban (New York/New Jersey MetroStars, 1998) nem ért el sikereket. Az 1998-as Mundialon a szaúdiakat vezette, majd a sikertelen vb-szereplés után hazatért, s brazil klubcsapatok (Fluminense, Atlético Mineiro, Santos, Internacional, Corinthians) kispadján ült. 2003-ban lett ismét brazil szövetségi kapitány, megnyerte a Copa Américát (az egyetlen edző, akinek a dél-amerikai kontinensbajnokságon és világbajnokságon is sikerült nyernie), a Konföderációs-kupát és a világbajnoki selejtezők dél-amerikai csoportját. A 2006-os németországi világbajnokságon ellenben a franciák ellen elbukott a csapata – ő pedig távozott. 2007-ben a dél-afrikai válogatott szövetségi kapitánya lett, de 2008-ban elhagyta a posztot. Hazájában, rövid ideig, a Fluminensét vezette. Aztán 2009 októberében a dél-afrikaiak visszahívták, a 2010-es tornán ő dirigálta a rendező ország képviselőit. A franciákat ugyan legyőzték, a mexikóiakkal döntetlent játszottak, azonban kikaptak az uruguayiaktól, s ezzel, a vb-k történetében először, a rendező nem jutott tovább a csoportszakaszból. Parreira utána bejelentette, hogy visszavonul az edzői munkától. Ám utána a brazil szövetség vezetői rábeszélték, hogy vállaljon koordinátori szerepet, olyasfélét, amelyet Zagallo végzett mellette 1994-ben. Igent mondott, ám miután a hazai rendezésű világbajnokság előddöntőjében a seleção brasileira 7-1-re kikapott a németektől, végleg visszavonult. De hogyan és mikor kezdődött minden? Nem 1970-ben, hanem már három évvel korábban, egy Accrából

keltezett udvarias levéllel. A ghánai kormány megkereste a brazil külügyminisztériumot, hogy tudna-e ajánlani egy fiatal, ambiciózus edzőt. A „külügy" továbbküldte a levelet a riói egyetemre (Universidade do Estado do Rio de Janeiro), ahol akkoriban az országban egyedüliként testnevelő tanárokat is képeztek. Az intézmény az egyik eminensét javasolta: a 24 éves Carlos Alberto Parreirát. A kiválasztott, aki egyébként csodabogárnak számított a frissen végzettek és általában a brazil edzői karban is angol nyelvtudásával, azonnal rábólintott az ajánlatra. Nyilvánvalóan nem a pénz vonzotta (mindössze heti száz dollárt ígértek neki, igaz, a szállását és az étkezését, sőt az utazásait is fizették), hanem a feladat. Accrában az első dolga volt, hogy igyekezett újfajta futballra tanítani az egyébként Afrika legjobbjai közé tartozó válogatott futballistáit. Már azzal megnyerte a játékosait, hogy a közös beszélgetésekre egy asztalhoz ült velük, ami addig ismeretlen volt a tekintélyelvű ghánai futballban. Újabb csatát nyert azzal, amikor ugyanabba a szállodába foglaltatott magának szobát a túrákon, amelyikben a labdarúgói laktak – az elődök mind jobbakba mentek. Tőle még a mérkőzések előtti szextilalmat is elfogadták a futballisták, mert látták, sokkal jobb erőben vannak.



Carlos Alberto Parreira edzést tart a ghánaiaknak

Az első nagy közös feladat az 1968-as Afrikai Nemzetek Kupája volt. A ghánaiak a döntőbe jutottak, de ott kikaptak Kongó-Kinshasa csapatától. Átvette a legjobb ghánai klub, az Ashanti Kotoko irányítását is, amelyet bevitt az Afrikai Bajnokcsapatok-kupája döntőjébe. Megint egy Kongó-Kinshasába való ellenfél jutott, a Tout Puissant Englebert. Az első mérkőzés1:1-e után még nem volt minden veszve, de a visszavágón Kinshasában mégsem volt esélyük. „Nem nyerhettünk – mondta később Parreira. – Tele volt a stadion, a pálya körül katonák álltak. Vezettünk 2:1-re, de az utolsó percekben, amikor az egyik védőnk levette mellel a labdát, a bíró tizenegyest ítélt. Kiegyenlítettek, s akkor a játékvezető azt mondta, sorsolással dönti el, ki a győztes. Végül a pályára berohanó nézők miatt akkora káosz alakult ki, hogy erre esély sem volt. Később azt mondták, játszunk egy harmadik mérkőzést, de arról bennünket elfelejtettek értesíteni. Így az ellenfelet hirdették ki győztesnek. Én győztesnek tartom a mi csapatunkat is."

Parreira nem hátrált meg az Afrikában tapasztalt nehézségektől, ám amikor a nyugatnémet válogatott Ghánában járt, a vezetői meghívták a szövetségi köztársaságba, hogy tanulmányozza, hogyan lehet audiovizuális eszközöket segítségként használni az edzői munkában. Accrában marasztalták, de úgy érezte, a saját fejlődése érdekében tovább kell lépnie. Átköltözött Hannoverbe, tanulni. Amikor 1968 nyarán a brazil válogatott Stuttgartban játszott, találkozott régi tanárával, Admildo Chirollal, aki a delegáció egyik tagja volt. Beszélt neki tapasztalatairól, arról, hogy mit látott az NSZK-ban, vagy éppen londoni tanulmányútján a Chelsea-nél és a Tottenhamnél. Chirolnak tetszett a fiatal és törekvő szakember, aki a Rióban elsajátított elméleti tudás mellé a nagyvilágban megszerzett gyakorlati tudást párosított. Meghívta, dolgozzon az 1970-es Mundialra készülő válogatott erőnléti edzőjeként. A többi pedig – ahogyan írni szokták – már történelem.

AZ ÉV CSAPATA

Tíz évvel München után

Körülbelül öt esztendő kellett ahhoz, hogy a Manchester United valamelyest magához térjen a müncheni dráma okozta sokkból. A nyolc játékos emléke elevenen élt, hiányuk pótolhatatlan űrt keletkeztetett, de Matt Busby nem engedte, hogy a földre hulljon a zászló. Az 1959-es második hely erőn felüli teljesítésnek tűnt, a realitás inkább az 1960-as és 1961-es hetedik hely volt. Az 1961–1962-es idényre megtört a lendület, a tizenötödik hely kudarcot jelentett, igaz, közben az FA-kupában az elődöntőbe jutott a gárda. De fontosabb volt, hogy Busby közben már építgette a jövő Manchester Unitedét. Miután Harry Gregg megsérült, mindössze Foulkes és Bobby Charlton maradt a „régiek" közül, esetleg ide számíthatjuk még az ifisták közül beérett Shay Brennant, aki mellé beépült egy másik ír, Tony Dunne is. Alakult a védelem, már a második idényben számított alapembernek Nobby Stiles. Ám az 1962–1963-as szezon maga volt a hullámvasút öröm és bánat között: miközben az együttes megnyerte a Leicester City ellen az FA-kupát („München" óta ez volt az első trófeája), kis híján kiesett az első osztályból, a tizenki-

A FŐNÖK

Egy ötvenkilenc éves férfi könnyei

***Matt Busby** – illetve a BEK-győzelem után bő fél évvel már Sir Matt Busby – az első edző, az anyanyelvén dívó szóhasználat szerint menedzser volt, aki angol klubbal megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. Noha a Sir Alex Ferguson érkezése előtti korszak vitathatatlanul legnagyobb edzőalakja a*



klub életében, nem nehéz kiválasztani pályafutásának csúcspontját. A sok siker közül is kiemelkedett a Wembley-ben a Benfica elleni BEK-győzelem. Matt Busby életét ismertettük már második kötetünkben, az 1956–1957-es idénynél, így most fókuszáljunk csak erre a sorozatra. A szokásosnál is idegesebb volt a londoni döntő előtt, az motoszkált a fejében, hogy soha nem fogja megnyerni azt a trófeát, amelyre igazán vágyott. Miután egyetlen elrontott mérkőzés, a Partizan ellen 2:0-ra elveszített elődöntő miatt lemaradtak az 1966-os döntőről (hiába nyerték meg a visszavágót az Old Traffordon 1:0-ra), úgy érezte, számára örökre elveszett az esély. Ám miután az 1968-as elődöntőben vesztett állásból kiegyenlítettek, s ezzel továbbjutottak a Bernabéuban, úgy érezte, mégsem veszett el minden. Szerencsének tartotta, hogy a Benfica elleni döntőt Londonban rendezik – a sorozatban egyetlen, a „csatornán túli" mérkőzésüket sem tudták megnyerni. Miután 4:1-re megverték a Wembley-ben a Benficát, Bobby Charltonnal összeölelkeztek, majd odaért melléjük Bill Foulkes is. Nem volt szükség szavakra, mindannyian a tíz évvel azelőtt müncheni tragédiára gondoltak. Azokra a fiúkra, akik az életüket veszítették, s akik közül talán jó páran ott lehettek volna az 1968-as döntőben is. Ők, a Főnök, Bobby és Bill helyettük is Európa trónjára segítették a Manchester Unitedot, és együtt könnyeztek a kupa átvételekor.

Matt Busby úgy vélte, ennél többet nem tehet szeretett egyesületéért. 1969 januárjában leköszönt a menedzseri posztról, ám maradt a klubnál, igazgatóként. Másfél évvel később még visszatért, amikor bajba került a gárda, de már csak egy bő fél évre, „tűzoltóként".

lencedik helyen végzett. A védelem már majdnem teljes volt, nem számítva azt a nem elhanyagolható apróságot, hogy sem Gaskell, sem Gregg nem védett jól. Ha nincs már Denis Law, aki 38 bajnokiján 23 gólt szerzett, kiesnek – s akkor nemhogy az 1965-ös bajnoki cím, de talán az 1968-as BEK-győzelem sincsen. Ám a nyártól hirtelen minden jóra fordult. Beépült a csapatba a már előző februárban megérkező Pat Crerand, újra megtalálta önmagát Bobby Charlton, s 1964 elejétől megvetette a lábát a jobbszélen egy szikrázóan tehetséges szélső: George Best. A csatársorban még kulcsember volt David Herd, de (nagyjából) már összeállt a következő évek nagy Manchester Unitede. Az 1964–1965-ös szezonban nagy erősítést jelentett az ír kapus, Pat Dunne (csak névrokona a szélsőhátvéd Tonynak) és főleg a Burnley-től vett John Connolly (világbajnok 1966-ban!), aki miatt George Best átment a bal szélre. Kettejükkel kiegészülve már szinte az 1967–1968-as alakulat játszott, a Brennan, Dunne szélsőhátvédpárral, Foulkesszal, a Crerand, Charlton, Stiles fedezetsorral, illetve Law-val és Besttel. Még mindig Herd volt az egyik belsőcsatár, ám ezt a gárdát már alig-alig kellett csiszolgatni. Busby nem érezte megnyugtatónak a kapuskérdést, ezért miután a csapat negyedik lett a bajnokságban és az elődöntőbe jutott a BEK-ben, megszerezte a mindössze négy hónapja a Chelsea-nél lévő Alex Stepney-t a Stamford Bridge-ről. Nagy húzás volt, mert bár Connolly a megnyert világbajnokság után elment a Blackburnhöz, tényleg összeállt a nagy csapat. 1967-ben a Manchester United megnyerte a bajnokságot. Matt Busby először merte magának bevallani, hogy van olyan erős kerete, mint amilyen az 1957-es bajnoké volt, amely menetelt a BEK-döntő felé, mígnem bekövetkezett „München". 1967–1968-ban ugyan „csak" második lett a városi riválisCity mögött a bajnokságban, azonban mindenkit mindenért kárpótolt egy londoni éjszaka, amelyen a Manchester United Európa első számú csapatává emelkedett. Még úgy is, hogy aranylabdás csatára, Denis Law egy kórházi ágyon, televízión keresztül nézte a Benfica elleni finálét.

A londoni tizenegy



ALEX STEPNEY: 1942. szeptember 18-án született Mitchamben, a Tooting & Mitcham United (1961–1963), a Millwall (1963–1966), valamint egyetlen bajnokin (1966) a Chelsea voltak a klubja manchesteri pályafutása előtt. 1966 őszén, szezon közben érkezett az Old Traffordra, de azonnal első számú kapus lett – tizenkét szezonon keresztül. 1978-ig 433 bajnoki meccsen védett a Man Unitedban (szerzett két gólt, büntetőkből), bajnok (1967), BEK-győztes (1968), FA-kupa-győztes (1977) lett. Védett az Egyesült Államokban (Dallas Tornado, 1979, 1980) és Angliában, az Altrinchamben (1979–1982). Az angol válogatottban egyszer szerepelt (1968).



SEAMUS ANTHONY BRENNAN: 1937. május 6-án Manchesterben született, 2000. június 9-én golfozás közben hunyt el, Waterford környékén. A Manchester United nevelése volt, 1953 és 1970 között játszott a csapatban, majd 1970 és 1974 között a Waterfordot erősítette, utóbbival két ír bajnoki címet nyert. A „vörös ördögökkel" bajnok (1965, 1967), BEK-győztes (1968), FA-kupa-győztes (1963, a döntőben nem játszott) lett. Az ír válogatottban (1965–1970) 19 találkozón szerepelt. A futball világában leginkább Shay Brennanként emlegették.



ANTHONY PETER DUNNE: A jobbhátvédhez hasonlóan ír balhátvéd 1941. július 24-én Dublinban született. A St Finbarr's Drimnagh volt az első klubja, majd a Shelbourne-ben (1958–1960) futballozott. Klubjával megnyerte az Ír Kupát (1960). 1960-tól tizenhárom szezont töltött a Manchester Unitedban, 530 mérkőzést játszott (minden sorozatot számolva) a csapat mezében. A „vörös ördögökkel" bajnok (1965, 1967), FA-kupa-győztes (1963), BEK-győz-

tes (1968) lett. Következő klubja a Bolton Wanderers volt (1973–1979). Megfordult ő is az NASL-ben (Detroit Express, 1979). Az ír válogatottban (1962–1975) 33 találkozón szerepelt. Általában Tonyként ismerték-emlegették.



WILLIAM ANTHONY FOULKES: 1932. január 5-én született St. Helensben, 2013. november 25-én Manchesterben hunyt el. A Whiston Boys Club (1950) volt az első klubja, 1950 és 1970 között tartozott a United kötelékébe. A müncheni katasztrófa egyik túlélője. A „vörös ördögökkel" bajnok (1956, 1957, 1965, 1967), FA-kupa-győztes (1963), BEK-győztes (1968) volt. 688 hivatalos mérkőzésével negyedik a Manchester United örökranglistáján Ryan Giggs, Bobby Charlton és Paul Scholes mögött. Mindössze egyszer (1955) játszott az angol válogatottban. A futballban Bill Foulkesként volt ismert.



PATRICK TIMOTHY CRERAND: 1939. február 19-én Glasgow-ban született. A Duntocher Hibsben kezdte a pályafutását (1958–1959), majd utána már csak két egyesület mezét viselte: a Celticét (1959–1963) és a Manchester Unitedét (1963–1971). Angol klubjával bajnok (1965, 1967), FA-kupa-győztes (1963), BEK-győztes (1968) lett. A skót válogatottban (1961–1965) 16 mérkőzésen kapott szerepet, 1962-ben a Brit-bajnokság győztese lett.



NORBERT PETER STILES: 1942. május 18-án született Collyhurstben. Tizenöt évesen került a Manchester Unitedba, 1960 és 1971 között játszott az első csapatban. Két bajnoki címet nyert (1965, 1967), BEK-győztes (1968) lett. Huszonkilenc évesen klubot váltott, a Middlesbrough (1971–1973), majd a Preston North End (1973–1975) mezét viselte. Az angol válogatottban (1965–1970) 28 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Világbajnok (1966), Eb-bronzérmes (1968). Nem játszó tartalék volt az 1970-es vb-n. Nobby Stilesként emlegették.



GEORGE BEST: 1946. május 22-én Belfastban született, 2005. november 25-én Londonban hunyt el. Klubjai a Cregagh Boys (1959–1961), a Manchester United FC (1961–1974), a Jewish Guild (1974), a Dunstable Town (1974), a Stockport County (1975), a Cork Celtic (1975), a Los Angeles Aztecs (1976), a Fulham FC (1976–1978),), a Los Angeles Aztecs (1977–1978), a Fort Lauderdale Strikers (1978–1979), a Fulham FC (1979), a Hibernian (1979–1980), a San Jose Earthquakes (1980–1981), a Sea Bee (1982), a Hong Kong Rangers (1982), a Motherwell (1982, barátságos mérkőzésen), a Glentoran (1982, gálamérkőzésen), a Bournemouth (1983), az Arbroath Victoria (1983, gálamérkőzésen), a Brisbane Lions (1983), az Osborne Park Galeb (1983), a Nuneaton Borough (1983), a Tobermore United (1984 voltak. A Manchester United tagjaként angol bajnok (1965, 1967), BEK-győztes (1968), angol gólkirály (1968), a *France Football* Aranylabdása (1968) lett. Az északír válogatottban (1964–1977) 37 mérkőzésen kilenc gólt lőtt.



ROBERT CHARLTON: 1937. október 11-én született Ashingtonban. Az East Northumberland Schoolsból került 1953-ban a Manchester Unitedba, ahonnan húsz évvel később távozott rövid időre, játszott kicsit a Preston North Endben (1974–1975) és a Waterfordban (1975), az ausztrál Newcastle KB Unitedban (1978), Perth Azzurriban (1980) és végül a Blacktown Cityben. A Man Uniteddal angol bajnok (1957, 1965, 1967), FA-kupa-győztes (1963) és BEK-győztes (1968) lett. Az angol válogatottban (1958–1970) 106 meccsen 48 gólt szerzett. Négy világbajnokságon (1958, 1962, 1966, 1970) vett részt, 1966 világbajnoka. Eb-bronzérmes volt 1968-ban. Sir Bobby 1966-ban Aranylabdát kapott.

BRIAN KIDD: Collyhurstben született 1949. május 29-én. A Manchester United neveltje, majd profi játékosa (1963–1974), a 19. születésnapján gólt lőtt a BEK-döntőben. 1974-ig erősítette anyaegyesületét, a BEK-diadal volt az egyetlen sikere. Utána két szezont az Arsenalban, majd hármat a (1976–1979)



a Manchester Cityben, egyet az Evertonban (1978–1979) töltött. A Bolton Wanderersben (1980–1982) zárta le hazai profi karrierjét. A nyolcvanas években játszott az Egyesült Államokban, 1981-ben (kölcsönjátékosként) az Atlanta Chiefs, 1982–1983-ban a Fort Lauderdale Strikers (1982–1983, teremben 1983), végül a Minnesota Strikers (1984) tagja volt. 1970-ben két mérkőzésen egy gólt szerzett az angol válogatottban. Az 1968-as londoni BEK-döntőben a sérült Denis Law-t helyettesítette.



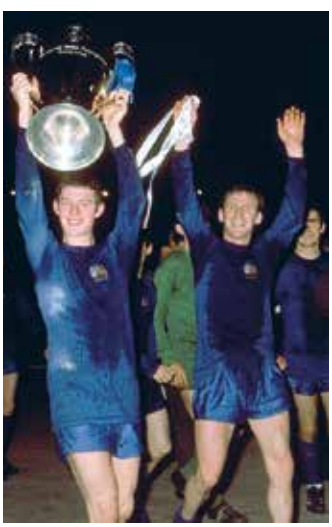
DAVID SADLER: 1946. február 5-én született Yaldingban. Rendkívül sokoldalú futballistának számított, noha kapus nem volt, minden csapatrészben megfordult a Unitedban. A Maidstone Unitedből került a „vörös ördögökhöz" 1963-ban, tíz éven keresztül szolgálta a klubot. Részese volt a hatvanas évek sikereinek, bajnok (1965, 1967), FA-kupa-győztes (1963), BEK-győztes (1968) lett. 1973-ban tett egy röpke kitérőt az Egyesült Államokban, a Miami Torosnál, majd 1973 és 1977 között a Preston North End futballistájaként fejezte be profi karrierjét. Az angol válogatottban (1967–1970) négyszer kapott helyet.



JOHN ASTON: John Aston jr pontosabban, hiszen édesapja ugyanezen a néven volt a Manchester United és az angol válogatott csatára, a klub egyik ifiedzője volt, amikor az 1947. június 28-án Manchesterben született fiú megkezdte pályafutását a klubnál. A fiú élete mérkőzése éppen a BEK-döntő volt, amelyben a mezőny legjobbjaként tündökölt. 1972-ig két bajnoki (1965, 1967) címet is nyert – a Benfica ellen megszerzett tituluson kívül. Pályafutása második felében a Luton Town (1972–1977), a Mansfield Town (1977–1978), végül a Blackburn Rovers (1978–1979) balszélsője volt.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

A „vörös ördögök" felkapaszkodtak az európai futball csúcsára



Az ifjú Brian Kidd a trófeával

Az albán KS Dinamo Tirana politikai okból visszalépett, az Eintracht Braunschweig így játék nélkül lépett a második fordulóba. Ebben a szezonban először számított „duplán" az idegenben szerzett gól, azzal ment tovább az első körből a Benfica és a Valur Reykjavík. A címvédő Celtic FC azonnal elköszönt, a Dinamo Kijev parancsolt megálljt neki. A Manchester United sem lehetett büszke a máltai döntetlenjére, igaz, a sorozat végén bőséggel kárpótolta híveit.

A második forduló nem hozott valódi szenzációt, bár a Sparta Praha és a KS Górnik Zabrze továbbjutása az Anderlecht, illetve a Dinamo Kijev ellenében sok szurkolót meglepett.

A negyedöntőben a Juve csak harmadik találkozón tudta kicsikarni a sikert az Eintracht ellen, mert abban a szakaszban már nem számított az idegenben szerzett gól.

Az elődöntőben a Man United 1:0-ra nyert a Real Madrid ellen az Old Traffordon, azonban a Bernabéuban rendezett





visszavágó első félidejében – 125 000 néző előtt – a spanyol bajnok már 3:1-re vezetett ellene. Ám a második 45 percben az angoloknak sikerült egyenlíteni. Mindazonáltal Matt Busby legénysége úgy került a fináléba, hogy egyetlen idegenbeli meccsét sem volt képes megnyerni! Szerencséjére lényegében hazai pályán, a Wembley-ben kerítettek sort a végjátékra, ahol a portugál „sasok" öt esztendővel korábban egy kupát már elbuktak. Noha a Unitedből hiányzott egyik legjobbja, a sérült Denis Law, Bobby Charlton és George Best „pótolta" őt. A rendes játékidő nem, ellenben a hosszabbítás felejthetetlen játékot hozott, Matt Busby, Bobby Charlton és Bill Foulkes, tíz évvel a müncheni repülőgép-szerencsétlenség után, Európa tónjára ült. A Manchester United első angol klubként nyerte el a trófeát. A BEK 1967–1968-as sorozatának gólkirálya Eusébio (SL Benfica) lett hat találattal.

1. forduló. Olympiakosz Nicosia–FK Szarajevo 2:2, 1:3, Manchester United–Hibernians Paola 4:0, 0:0, Celtic FC–Dinamo Kijev 1:2, 1:1, KS Górnik Zabrze–Djurgårdens IF 3:0, 1:0, FC Basel–Hvidovre IF 1:2, 3:3, AFC Ajax–Real Madrid 1:1, 1:2, Skeid Fotball Oslo–Sparta Praha 0:1, 1:1, FC Karl-Marx-Stadt–RSC Anderlecht 1:3, 1:2, Dundalk FC–Vasas SC 0:1, 1:8, Glentoran FC–SL Benfica 1:1, 0:0, AS Saint-Étienne–Kuopion PS 2:0, 3:0, Beşiktaş–SK Rapid Wien 0:1, 0:3, Olympiakosz Pireusz–Juventus FC 0:0, 0:2, Botev Plovdiv–Rapid Bucureşti 2:0, 0:3 (hosszabbításban)

2. forduló. FK Szarajevo–Manchester United 0:0, 1:2, Dinamo Kijev–KS Górnik Zabrze 1:2, 1:1, Hvidovre IF–Real Madrid 2:2, 1:4, Sparta Praha–RSC Anderlecht 3:2, 3.3, Vasas SC–Valur Reykjavík 6:0, 5:1, SL Benfica–AS Saint-Étienne 2:0, 0:1, SK Rapid Wien–Eintracht Braunschweig 1:0, 0:2, Juventus FC–Rapid Bucureşti 1:0, 0:0

Negyeddöntő. Manchester United–KS Górnik Zabrze 2:0, 0:1, Real Madrid–Sparta Praha 3:0, 1:1, Vasas SC–SL Benfica 0:0, 0:3, Eintracht Braunschweig–Juventus FC 3:2, 0:1, 0:1

Elődöntő: Manchester United–Real Madrid 1:0, 3:3, SL Benfica–Juventus FC 2:0, 1:0

Döntő

Manchester United–SL Benfica 1:1 (0:0), hosszabbításban 4:1

1968. május 29., London, Wembley Stadion, 92 225 néző. Jv.: Concetto Lo Bello (olasz)

Manchester United: Stepney – Brennan, Foulkes, Sadler, Dunne – Crerand, B. Charlton, Stiles – G. Best, Kidd, Aston

SL Benfica: Henrique – Adolfo, Humberto, Jacinto, Cruz – Graça, Coluna, José Augosto – Torres, Eusébio, Simões

Gólszerzők: B. Charlton (53., 99.), Graça (79.), G. Best (92.), Kidd (94.)

A BEK után a KEK trófeáját is hazavitte a Milan

Az 1960-as évtized jelentős részében Milánó volt – a férfidivat mellett – az európai futball fővárosa, köszönhette utóbbit a két kiváló együttesének, az AC Milannak és az Internazionale FC-nek. Az 1967–1968-as KEK-sorozatnak a kispadjára visszatért stratégával, Nereo Roccóval vágott neki a piros-fekete alakulat, amely tíz mérkőzést játszott végig a tornán veretlenül. Habár egyszer bő negyedóráig kiesésre állt: a Győri Vasas ETO elleni visszavágó 6. és a 22. perce között remegett a léc, akkor azonban Prati kiegyenlített. (Végül az idegenben szerzett több gól juttatta tovább a lombard gárdát.) Aztán a negyeddöntőben a Standard Liège ellen három meccsre volt szüksége a túléléshez, illetve arra is, hogy a belgák elleni harmadik menetet a San Siróban, a saját fellegvárában rendezhesse. Viszont senki sem vonhatja kétségbe, hogy teljesen megérdemelten jutott az értékes díjhoz, hiszen elbúcsúztatta a védő FC Bayernt, majd a másik nyugatnémet résztvevő ellen, a rotterdami végjátékban a svéd Kurt Hamrin negyedóra leforgása alatt kétszer bevette a török Özcan Arkoç kapuját, eldöntve a serleg sorsát. A sorozat gólkirálya, Uwe Seeler (HSV) a holland kikötőváros stadionjában nem bizonyult eredményesnek, mögötte a képzeletbeli dobogó második helyén a honfitársa, Gerd Müller (FC Bayern) zárt hét találattal. Ennek a KEK-szezonnak talán az volt a legérdekesebb vonatkozása, hogy a hosszúra nőtt majdani liverpooli csillag, John Toshack által vezérelt, akkor az angol II. divízióban menetelő Cardiff City egészen a második találkozó 16. percéig döntősnek érezhette magát a Hamburg ellenében.

1. forduló: Győri Vasas ETO–Apollón FC 5:0, 4:0, Aberdeen FC–Knattspyrnufélag Reykjavík 10:0, 4:1, Hamburger SV–Randers Freja 5:3, 2:0, Austria Wien–Steaua Bucureşti 0:2, 1:2, Hajduk Split–Tottenham Hotspur 0:2, 3:4, Aris Bonnevoie–Olympique Lyon 0:3, 1:2, Helsingin JK–Wisła Kraków 1:4, 4:0, Shamrock Rovers–Cardiff City 1:1, 0:2, Torpedo Moszkva–Motor Zwickau 0:0, 1:0, Fredrikstad FK–Vitória Setúbal 1:5, 2:1, Valencia CF–Crusaders FC 4:0, 2:4, AC Milan–Levszki Szófia 5:1, 1:1, FC Bayern München–Panathinaikosz 5:0, 2:1, Lausenne-Sports–Spartak Trnava 3:2, 0:2, Altay Izmir–Standard Liège 2:3, 0:0, Floriana FC–NAC Breda 1:2, 0:1. 2. forduló: Győri Vasas ETO–AC Milan 2:2, 1:1, FC Bayern München–Vitória Setúbal 6:2, 1:1, NAC Breda–Cardiff City 1:1, 1:4, Wisła Kraków–Hamburger SV 0:1, 4:0, Torpedo Moszkva–Spartak Trnava 3:0, 3:1, Standard Liège–Abredeen FC 3:0, 0:2, Olympique Lyon–Tottenham Hotspur 1:0, 3:4, Valencia CF–Steaua Bucureşti 3:0, 0:1. Negyeddöntő: Valencia CF–FC Bayern München 1:1, 0:1, Hamburger SV–Olympique Lyon 2:0, 0:2, 2:0, Standard Liège–AC Milan 1:1, 1:1, 2:0, Cardiff City–Torpedo Moszkva 1:0, 0:1, 1:0. Elődöntő: Hamburger SV–Cardiff City 1:1, 2:3, AC Milan–FC Bayern München 2:0, 0:0

Döntő

AC Milan–Hamburger SV 2:0 (2:0)

1968. május 23. Rotterdam, De Kuip-stadion, 53 276 néző. Jv.: José Maria Ortiz de Mendibil (spanyol)

AC Milan: Cudicini – Anquilletti, Rosato, Trapattoni, Schnellinger – Scala, Lodetti, Rivera – Hamrin, Sormani, Prati

Hamburger SV: Özcan – Sandmann, Horst, Schulz, Kurbjuhn – Dieckmann, Krämer – B. Dörfel, Hönig, U. Seeler, G. Dörfel

Gólszerző: Hamrin (4., 19.)

VÁSÁRVÁROSOK KUPÁJA

Másodjára sikerült a leedsi legényeknek

A nyitányon nem várt eredménnyel zárult az FC Zürich az FC Barcelonával vívott párharca, a svájciak maradtak versenyben. Feltűnést keltett az edinburghi Hibernian FC az FC Portóval szembeni bravúrja is. A zürichiek nem elégedtek meg a katalánok elgáncsolásával, a második körben a Nottingham Forestet is elbúcsúztatták, mint ahogy a skótok sem pihentek a babérjaikon, hisz újabb értékes skalpot gyűjtöttek be, a nápolyiakét. Még büszkébb lehetett a teljesítményére a török Göztepe, amely a madridi 0:2-je után 3:0-s veréssel küldte haza a „matracosokat" Izmirből.



Billy Bremner társai vállán ünnepel

A harmadik fordulóban a helvét kék-fehérek újfent kitettek magukért, a lisszaboni Sporting CP bánta vitézségüket. Visszhangos siker volt továbbá, hogy a Fradi mindkétszer nyert a liverpooli „vörösök" ellen. Sajátos szisztéma szerint bonyolították le abban az évadban a VVK-t, tudniillik a harmadik fordulóban négy csapat erőnyerő volt. Dr. Lakat Károly legénysége végül egészen a döntőig menetelt, miután az Atletico Bilbaót és a Bolognát is kiejtette.

A Leeds United újból döntőt vívhatott, és ha 1967-ben esetleg panaszkodott Fortunára, egy esztendő múlva áldozatot mutathatott be az istenaszszony templomának oltárán, tekintettel arra, hogy csupán hatalmas szerencséjének köszönhetően röpíthette Angliába a Népstadionból a trófeát.

A gólkirály a skót Peter Patrick Lorimer (Leeds United AFC) lett, nyolc találattal.

1. forduló. DWS Amsterdam–Dundee FC 2:1, 0:3, PAOK Szaloniki–RFC Liège 0:2, 2:3, SG Eintracht Frankfurt–Nottingham Forest 0:1, 0:4, FC Zürich–FC Barcelona 3:1, 0:1, FC Bruges–Sporting CP 0:0, 1:2, OGC Nice–Fiorentina 0:1, 0:4, SG Dynamo Dresden–Rangers FC 1:1, 1:2, 1. FC Köln–Slavia Praha 2:0, 2:2, FK Partizan Beograd–Lokomotiv Plovdiv 5:1, 1:1, CA Spora Luxembourg–Leeds United AFC 0:9, 0:7, SSC Napoli–Hannover '96 4:0, 1:1, Hibernian FC–FC Porto 3:0, 1:3, DOS Utrecht–Real Zaragoza 3:2, 1:3, FC Argeş Piteşti–Ferencvárosi TC 3:1, 0:4, Malmö FC–Liverpool FC 0:2, 1:2, Servette FC Genf–TSV 1860 München 2:2, 0:4, St. Patrick's Athletic–Girondins Bordeaux 1:3, 3:6, BK Frem København–Atlético Bilbao 0:1, 2:3, Bologna FC–SFK Lyn Oslo 2:0, 0:0, NK Dinamo Zagreb–Petrolul Ploieşti 5:0, 0:2, FK Vojvodina–GD CUF Barreiro 1:0, 3:1, 1. FC Lokomotive Leipzig–Linfield FC 5:1, 0:1, Wiener SC–Atlético Madrid 2:5, 1:2, Royal FC Antwerp–Göztepe Izmir 1:2, 0:0

2. forduló. Dundee FC–RFC Liège 3:1, 4:1, Nottingham Forest–FC Zürich 2:1, 0:1, Sporting CP–Fiorentina 2:1, 1:1, Rangers FC–1. FC Köln 3:0, 1:3, FK Partizan Beograd–Leeds United AFC 1:2, 1:1, SSC Napoli–Hibernian FC 4:1, 0:5, Real Zaragoza–Ferencvárosi TC 2:1, 0:3, Liverpool FC–TSV 1860 Mün-

chen 8:0, 1:2, Girondins Bordeaux–Atlético Bilbao 1:3, 0:1, Bologna FC–NK Dinamo Zagreb 0:0, 2:1, FK Vojvodina–1. FC Lokomotive Leipzig 0:0, 2:0, Atlético Madrid–Göztepe Izmir 0:2, 3:0

3. forduló. FC Zürich–Sporting CP 3:0, 0:1, Leeds United AFC–Hibernian FC 1:0, 1:1, Ferencvárosi TC–Liverpool FC 1:0, 1:0, FK Vojvodina–Göztepe Izmir 1:0, 1:0

Negyeddöntő. Ferencvárosi TC–Atlético Bilbao 2:1, 2:1, Rangers FC–Leeds United AFC 0:0, 0:2, Dundee FC–FC Zürich 1:0, 1:0, Bologna FC–FK Vojvodina 0:0, 2:0

Elődöntő. Dundee FC–Leeds United AFC 1:1, 0:1, Ferencvárosi TC–Bologna FC 3:2, 2:2

Döntő

Leeds United AFC–Ferencvárosi TC 1:0 (0:0)

1. mérkőzés, 1968. augusztus 7., Leeds, Elland Road, 35 000 néző. Jv.: Rudolf Scheurer (svájci)

Leeds United AFC: Sprake – Reaney, J. Charlton, Hunter, Cooper – Madeley, Bremner, Giles (Greenhoff, 46.) – Lorimer, Jones (Belfitt, 46.), Gray

Ferencvárosi TC: Géczi – Novák, Páncsics, Havasi – Juhász, Szűcs – Szőke, Varga, Albert, Rákosi, Fenyvesi dr. (Branikovits, 65.)

Gólszerző: Jones (42.)

Ferencvárosi TC– Leeds United AFC 0:0

2. mérkőzés, 1968. szeptember 11., Budapest, Népstadion, 76 000 néző. Jv.: Gerhard Schulenburg (nyugatnémet)

Ferencvárosi TC: Géczi – Novák, Páncsics, Havasi – Juhász, Szűcs – Szőke (Karába, 60.), Varga, Albert, Rákosi, Katona

Leeds United AFC: Sprake – Reaney, J. Charlton, Hunter, Cooper – Madeley, Bremner, O'Grady – Lorimer, Jones, Hibbitt (Bates, 62.)

LIBERTADORES KUPA

Nem bírtak a Boszorkánnyal

Öt kiíráson belül negyedszer győzött argentin csapat a Libertadores Kupában, az Indepentiente duplázása, majd az uruguayi Peñarol 1966-os sikere után a Racing következett, mígnem eljött 1968, a következő évek uralkodójának, az Estudiantesnek a nagy sikerével. A csapat tizenhat mérkőzést játszott a sorozatban, ezekből csak hármat veszített el. Kétszer is nagy csatára kényszerült: az elődöntőben a címvédő Racing ellen a harmadik mérkőzés 120 perc után is 1:1-re állt, akkor már számított, hogy az Estudiantes 3:0-ra nyert, s csak 2:0-ra kapott ki korábban. A finálében a remek Palmeiras is elkapta egyszer a piros-fehéreket, de a montevideói csúcsdöntőben a brazil védők nem bírtak a Boszorkánynak, La Brujának becézett Juan Ramón Verónnal. A csatár, akinek fia, Juan Sebastian később a Parmában, a Lazióban, a Sampdoriában, a



Raúl Madero és Carlos Bilardo

Manchester Unitedban és a Chelsea-ben is futballozott, a döntő mindhárom mérkőzésén gólt szerzett a Palmeiras ellen.

Estudiantes–Palmeiras 2:1 (0:1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1968. május 2., La Plata, 35 000 néző. Jv.: Esteban Marino (uruguayi)

Estudiantes: Poletti – Fucceneco, Spadaro, Madero, Malbernat – Pachamé, Bilardo, Flores – Ribaudo (Lavezzi), Conigliaro, Verón

Palmeiras: Valdir de Moraes – Geraldo da Silva, Baldocchi, Osmar, Gilberto – Ademir da Guía, Dudú, Suingue – Tupãzinho, Servilio, Rinaldo

Gólszerzők: Servilio (30.), Verón (83.), Flores (87.)

Palmeiras–Estudiantes 3:1 (1:0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1968. május 7., São Paulo, Estadio Pacaembu, 40 000 néző. Jv.: Domingo Massaro (chilei)

Palmeiras: Valdir de Moraes – Geraldo da Silva, Baldocchi, Osmar, Ferrari – Ademir da Guía, Dudú, Suingue – Tupãzinho, Servilio, Rinaldo

Estudiantes: Poletti – Fucceneco, Spadaro, Madero, Malbernat – Pachamé, Bilardo, Flores (Togneri) – Ribaudo, Conigliaro, Verón

Gólszerzők: Tupãzinho (10. és 68.), Rinaldo (54.), Verón (72.)

Estudiantes–Palmeiras 2:0 (0:1)

Döntő, 3. mérkőzés, 1968. május 16., Montevideo, Estadio Centenario, 55 000 néző. Jv.: César Orozco (perui)

Estudiantes: Poletti – R. Suárez, Medina, Madero, Malbernat – Pachamé, Bilardo, Flores – Ribaudo, Conigliaro, Verón

Palmeiras: Valdir de Moraes – Geraldo da Silva, Baldocchi, Osmar, Ferrari – Ademir da Guía, Dudú, Suingue – Tupãzinho, Servilio (China), Rinaldo

Gólszerzők: Ribaudo (13.), Verón (82.)

VILÁGKUPA

Kocsmai verekedés hat kiállítással

Nem sokkal több mint egy évvel az 1966-os világbajnokság angolok elleni botránya után a skótokkal is meggyűlt a baja az argentinoknak. A Celtic és a Racing első, glasgow-i mérkőzése zöld-fehér győzelmet meg lila foltokat hozott. A Racing játékosai, akiknek körülbelül öthavi fizetésüket ajánlotta jutalomként a klub vezérkara, szinte minden skótba belerúgtak, akit csak elértek a pályán. A visszavágón aztán még inkább elszabadult a pokol. Ronnie Simpsont, a „kelták” első számú kapusát a bemelegítésnél fejbe dobták a nézőtérről, nem is tudott védeni. Utána kicsit csendesedtek a kedélyek, Tommy Gemmell vezető gólja után az avellanedaiak két góllal fordítottak. A meccs után argentin szurkolók nyomultak be dulakodni az öltöző folyosóra, az utcán az argentinok ellen szurkolni átrándult uruguayiak verekedtek össze a Racing híveivel. Senki sem gondolta, hogy a harmadik mérkőzés még undorítóbb lesz. Olyan volt, mint egy



kikötői kocsmai verekedés, futballmezbe búvt bajkeverőkkel. Ötvenegy szabálytalanságot fújt le a paraguayi játékvezető, de rengeteg megtorlatlan maradt. Hat futballistát kiállított, közülük az egyik, Auld csak azért maradt a pályán, mert nem volt hajlandó lemenni. A Celtic története során először játszott Dél-Amerikában, de Jock Stein, a menedzser azt mondta, a világ minden kincséért sem vinné el még egyszer oda a csapatát. A Racing nyert, s játékosai megkapták a fejedelmi prémiumot, sőt még egy-egy autót is fejenként. Még a riválisklubok szurkolói is ünnepelték a briteket legyőző gárdát – ez minden argentinnak fontos volt az 1966-os világbajnokság után. Argentin alakulat egyébként először hódította el ezt a trófeát. A Celtic játékosait a klubjuk vezetői fejenként 250 fontra büntették a montevideói botrány miatt.



A Celtic múzeumában nagy becsben tartják a Világkupa-döntő relikviáit

Celtic FC–Racing 1:0 (0:0)

1. mérkőzés. 1967. október 18., Glasgow, Hampden Park, 83 437 néző. Jv.: Juan Gardeazábal (spanyol)

Celtic FC: Simpson – Craig, McNeill, Clark, Gemmell – Murdoch, Auld – Johnstone, Hughes, Wallace, Lennox

Racing Club: Cejas – Perfumo, Martín, Díaz – Mori, Basile, Raffo – Cárdenas, Rulli, Rodríguez, Maschio

Gólszerző: McNeill (68.)

Racing–Celtic FC 2:1 (1:1)

2. mérkőzés. 1967. november 1., Avellaneda, 120 000 néző. Jv.: Esteban Marino (uruguayi)

Racing Club: Cejas – Perfumo, Martín, Chabay – Rulli, Basile, Raffo – Cárdenas, João Cardoso, Rodríguez, Maschio

Celtic FC: Fallon – Craig, McNeill, Clark, Gemmell – Murdoch, W. O'Neill – Johnstone, Chalmers, Wallace, Lennox

Gólszerzők: Gemmell (23., - 11-esből), Raffo (35.), Cárdenas (48.)

Racing–Celtic FC 1:0 (0:0)

3. mérkőzés. 1967. november 4., Montevideo, Estadio Centenario, 65 172 néző. Jv.: Rodolfo Osorio (paraguayi)

Racing Club: Cejas – Perfumo, Martín, Chabay – Rulli, Basile, Raffo – Cárdenas, João Cardoso, Rodríguez, Maschio

Celtic FC: Fallon – Craig, McNeill, Clark, Gemmell – Murdoch, Auld – Johnstone, Wallace, Lennox, Hughes

Gólszerzők: Cárdenas (55.)

Kiállítva: Basile (37.), Lennox (37.), Johnstone (48.), Hughes (74.), Rulli (84.), Auld (88.)



A BEK-győztes Manchester United kerete. Hátul, balról: Foulkes, Aston, Rimmer, Stepney, Gowling, Herd. Középen: Sadler, A. Dunne, Brennan, Crerand, Best, Burns, Crompton pályaedző. Elöl: Ryan, Stiles, Law, Matt Busby menedzser, B. Charlton, Kidd, Fitzpatrick



A Leeds United a VVK-győzelem után. Hátul, balról: Madeley, O'Grady, Harvey, Sprake, Charlton, Hunter. Középen: Johanneson, Belfitt, Jones, Hibbitt, E. Gray, Lorimer, Don Revie menedzser. Elöl: Reaney, Cooper, Giles, Bremner, Greenhoff, Bates, Les Cocker edző



Afrika bajnoka, a T. P. Mazembe



A Világkupa-győztes Racing legénysége. Állnak, balról: Cejas, Basile, R. Díaz, Perfumo, Chabay, J. C. Díaz, Guibaudo. Elöl: Martinoli, Rulli, Cárdenas, Salomone, Maschio



Az AC Milan, a KEK győztese



A Libertadores Kupa-győztes Estudiantes legénysége

ARANYLABDA

Az egyetlen magyar győzelem

A hatvanas években senki sem nyerte el olyan fölénnyel a *France Football* Aranylabdáját, mint 1967-ben Albert Flórián. A Ferencváros középcsatárát a huszonnégy szavazóból nyolc az első helyre tette. Több mint másfélszer annyi pontot kapott, mint az egy évvel korábban Eusébiót egyetlen árva ponttal megelőző Bobby Charlton. A szavazókra hatással volt a Celtic BEK-győzelme (Johnstone harmadik, Gemmell hatodik lett), miként a Bayern München KEK-diadala is (Beckenbauer a negyedik, Müller a hetedik helyen végzett).

Ismert történet, hogy a *France Football* szerkesztői azt szerették volna, ha május elején, a magyar válogatott első 1968-as mérkőzésén adhatják át a díjat Albert Flóriánnak. Ám ehhez az itthoni sportvezetőség nem járult hozzá, s ezért végül szinte titokban, a Gundel étteremben került sor az ünneplésre.

Aranylabda, 1967

1. Albert Flórián (magyar, Ferencváros) 68 pont, 2. Bobby Charlton (angol, Manchester United) 40, 3. Jimmy Johnstone (skót, Celtic FC) 39, 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 37, 5. Eusébio Ferreira (portugál, SL Benfica) 26, 6. Tommy Gemmell (skót, Celtic FC) 21, 7. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 19, 8. George Best (északír, Manchester United) 18, 9. Igor Csiszlenko (szovjet, Dinamo Moszkva) 9, 10. Farkas János (magyar, Vasas SC), Sandro Mazzola (olasz, FC Internazionale), Pirri (spanyol, Real Madrid) 8. (Az első tíz helyezett.)



Albert Flórián a Gundelben vette át az Aranylabdát 1968 májusában

EURÓPA-BAJNOKSÁG, 1968

Az istennő kézen fogta Facchettit

1968-ban úgy zárult az Eb négyes döntője, mint 1964-ben: a hazai csapat megnyerte a tornát. A spanyolok helyére lépő olaszoknak nem ment mindez könnyen, megismételt mérkőzésen győzték le a jugoszlávokat. A hatvanas évek legjobb csapatainak emlegetésekor hajlamosak vagyunk elfeledkezni a „plávik" aranygenerációjáról – de ne feledjük, ez a csapat 1960-ban és 1968-ban kontinensbajnoki ezüstérmet nyert, 1962-ben elődöntőbe jutott a chilei világbajnokságon!

A harmadik kiírásra „kinőtte" az európai futball a korábbi formulát. A nyugatnémetek is felfüggesztették addigi bojkottjukat, így Málta és Izland kivételével valamennyi tagország az indulás mellett döntött. A végső győztes jutalma ezúttal első ízben volt a hivatalos, Európa-bajnok titulus. Az UEFA, megváltoztatva eredeti elképzelését, úgy döntött, hogy szakít a kieséses rendszerrel, hét négyes s egy hármas csoportba sorolja a résztvevőket. A szervezőbizottság egyébként kiemelést is készített, az elitbe az 1966-os világbajnokságon szerepelt tíz gárdát sorolta. Miután azonban csak nyolc csoportot alakítottak, kettőt, az olaszokat és a bolgárokat sorsolás útján „visszaminősítették" a második kalapba. Elfogadták a britek javaslatát, mely szerint a sziget négy válogatottját azonos „kompániába" sorolják, ugyanis így könnyebb számukra a terminusegyeztetés. Megállapodtak abban is, hogy e négy csapat eredményei két különböző tornára is beszámítanak: a Brit-bajnokságba és az Európa-bajnoki selejtezőkre. (Az 1950-es és az 1954-es világbajnokság előtt ugyanez volt a rendszer. 1958 előtt viszont szétosztották a brit csapatokat – kvalifikálta is magát a vébére mindegyik...)

A legszűkebb létszámú csoport „szülte" aztán a legnagyobb meglepetést: az „újonc" nyugatnémetek kiestek, nem jutottak a legjobb nyolc közé! Az albánokkal és a jugoszlávokkal so-



A szovjet és az olasz válogatott az Európa-bajnokság egyik elődöntőjében

rolták őket egy csoportba. Az első meccsen még semmi jele nem akadt a későbbi bukásnak: Gerd Müller négy, illetve Hannes Löhr két góljának köszönhetően Dortmundban 6:0-ra verték a „szkipetárokat". Négy héttel később – 1967. május 3-án – Belgrádban már fejre állt a tizenegy hónappal korábban világbajnoki ezüstérmet nyert Schön-legénység. A jugoszláv válogatott a horvát létére Belgrádban futballozó Josip Skoblar találatával legyőzte a Nationalelfet. A „visszavágón" a németek kiegyenlítették a számlát, Hamburgban – Seeler, valamint újra Gerd Müller és Hannes Löhr góljával – 3:1-re nyertek. Miután a „kékek" két sima győzelemmel léptek túl Albánián (2:0, majd a második mérkőzésen 4:0, a gólszerzőkből – kétszer Oszim, egyszer Lazarevics és Szprecso – kitetszik, hogy nem a legerősebb csapatukkal álltak ki), a döntés a tiranai albán–nyugatnémet csatára maradt. Tisztázzuk a képletet: az addig még gólt sem szerző házigazdák ellen elég lett volna egyetlen árva „dugóval" nyernie a németeknek. A jugoszlávok ugyan elküldtek egy rádióriportert a mérkőzésre, de csak amolyan kötelező „kincstári optimizmussal" reménykedtek a továbbjutásban. Az 1967. december 17-én lejátszott meccsen bombameglepetés született, az albánok gól nélküli döntetlent játszottak a világbajnoki ezüstérmessel. Akik látták az összecsapást, esküsznek rá: a Pano vezette albán csatársor lényegesen több hely-

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

Csak Pozzo volt sikeresebb nála

Ferruccio Valcareggi *1919. február 12-én született Triesztben, s a helyi klubban kezdte játékoskarrierjét. Tizennyolc éves korától már az első csapatban szerepelhetett, az első két idényében Konrád Jenő és Nehadoma János voltak az edzői. Pályafutása további állomásai a Fiorentina (1940–1943), a Milano (1943–1944), a Bologna (1944–1947), újra a Fiorentina (1947–1948), az ACIVI (1948–1949), majd a Lucchese (1949–1951), a Brescia (1951–1952) és a Piombino (1952–1954) voltak. Az élvonalban 261 mérkőzést játszott, 44 gólt szerzett belsőcsatárként. A Piombinónál 1952 és 1954 között játékos-edzőként, majd utána már csak edzőként tevékenykedett. 1955 és 1959 között a Pratót, majd három éven át az Atalantát (1959–1962) dirigálta. Egy teljes szezonon és hét fordulón keresztül (1962–1963) a Fiorentina szakvezetője volt, majd visszatért Bergamóba, az Atalantához (1964–1965). Edzői karrierje csúcspontján, 1966 és 1974 között (előbb négy mérkőzésen Helenio Herrerával közösen, majd 54 találkozón önállóan) az olasz válogatottat irányíthatta. Európa-bajnoki címével (1968) és világbajnoki ezüstérmével (1970) Vittorio Pozzo után a Squadra Azzurra második legsikeresebb „commissario tecnicója", szövetségi kapitánya volt. Sikerei ellenére gyakran kritizálták az által kitalált „staffetta" (váltó) miatt, aminek lényege az volt, hogy a világ akkori legjobb támadó középpályásaiból kettő, Sandro Mazzola és Gianni Rivera felváltva, s ne együtt játsszon a csapatban. 1972-ben a belgák ellen a negyeddöntőben elbúcsúzott az azzurrókkal a címvédés reményétől, az 1974-es világbajnokságon kiesett velük a csoportmérkőzések után. Akkor ő is búcsúzott – a posztjától... Egyéves pihenő után a Verona (1975–1978), az AS Roma (1978–1979), az olasz B-válogatott (1979–1984), végül a Fiorentina (1984–1985) edzője volt. Ferruccio Valcareggi 2005. november 2-án Firenzében hunyt el.*



zetet alakított ki, mint az eminens bizonyítvánnyal érkező vendégek. Merthogy azok egyet sem... A németeket még az sem mentette, hogy Uwe Seeler, Gerd Müller és Franz Beckenbauer nem tartott a csapattal. Az albánokat nélkülük is simán kellett volna verni.

A többi csoportban nem született meglepetés, hacsak a világbajnoki bronzérmes portugálok vergődését nem számítjuk annak. A Benficára épített válogatottat Fortuna a norvégokkal, a svédekkel és a bolgárokkal párosította össze – nem tűnt tehát nehéz feladatnak a kvalifikáció. Eusébio és társai viszont kétszer is kikaptak a svédektől, s csak egy pontot csíptek el a megtáltosodott, négypontos előnnyel csoportelső bolgároktól. Ahhoz képest, hogy egy évvel korábban, az angliai világbajnokságon, a „magyar csoportban" 3:0-ra győztek a portugálok a bolgárok ellen...



Gigi Riva, az olaszok balszélsője

A 8. csoportot az angolok nyerték a skótok előtt. Nincs ebben semmi rendkívüli, hiszen 1966-ban Alf Ramsey válogatottja nyerte a World Cupot. Ám az már érdekesebb, hogy a négy brit válogatott alkotta ezt a csoportot – az okról esett már szó a sorsolás kapcsán – , így tulajdonképpen a csoportmeccsek alatt ki sem kellett tennie a lábát a résztvevőknek a szigetekről. Aki egyszer is hallott már igazi skótot az angolokról szónokolni, kapásból tudja – mindennek voltak a meccsek nevezhetők, csak barátságosnak nem. A csoport legizgalmasabb mérkőzését 1967. április 15-én a Wembley-ben játszotta Anglia és Skócia. Stuart Mária kései „alattvalói" fenemód készültek a találkozóra, valóban úgy futballoztak, mintha az életük függene az eredménytől. Különösen a Manchester United világklasszisa, Denis Law villogott. A skótok győzni tudtak Londonban, de nem jutottak tovább, mert a második évet elrontották. Az angolokon végül az északírek segítettek, a skótok elleni sikerükkel megnyitották a világbajnok előtt az utat a csoportgyőzelem felé.

A magyarok az NDK csapata, valamint a hollandok és a dánok előtt léptek tovább csoportelsőként. A negyeddöntőben aztán a mumusnak számító szovjetek, budapesti vereségük ellenére, kiejtették Sós Károly legénységét.

A további negyeddöntőkben a jugoszlávok – a marseille-i 1:1 után – Belgrádban Petkovics két, Vahidin Muszemics ugyancsak két és Dragan Dzsajics egy góljával „agyonverték" az éppen csak egy becsületgólt szerző franciákat. A világbajnok angoloknak a kontinensbajnoki elsőséget védő spanyol válogatott jutott. Ramsey fiai nem hatódtak meg a jeles címmel ékített ellenlábastól: Hispániában Bobby Charlton, Londonban Norman Hunter és Martin Peters góljával gyűrték le négy esztendő alatt alapvetően kicserélődött spanyol válogatottat. Az olaszok Szófiában ugyan kikaptak 3:2-re a megtáltosodott bolgároktól (Kotkov, Zsecsev és Dermendzsiev szerezték a hazaiak góljait, Dimitar Penev, a későbbi szövetségi kapitány öngólja jelentette az egyik, Pierino Prati találata a másik olasz gólt), de a nápolyi visszavágón, két héttel később (április 20-án) simán nyertek 2:0-ra. Prati e meccsen is szerzett egy gólt, Angelo Domenghini pedig egy másikat, ám a mérkőzés sporttörténelmi jelentőségét nem ezek adták. A Squadra Azzurra egyes mezében

egy 26 éves (!) „ifjú”, Dino Zoff debütált. Ki gondolta volna akkor, hogy tizennégy éves válogatottbeli karrier kezdődik azon a napon?

Nápolyban vívta ki a négyes döntőben való szereplést az azúrkék mezes legénység, s a Vezúv lábánál játszotta elődöntőjét az első két kiírást egy arany- és egy ezüstéremmel záró Szbornaja ellen. Az összecsapás felettébb rosszul indult az olaszok számára: a talán legnagyobb csillagnak számító karmester, Gianni Rivera megsérült a negyedik percben. A hátralévő 116 percben eltorzult arccal asszisztált – a nagy tornákat tekintve, csak két esztendővel később, az 1970-es mexikói világbajnokságon vezették be a cserét. Nem kis meglepetésre a toronymagas esélyes házigazdák ellen bátran támadott a Mihail Jakusin által irányított szovjet válogatott, a mecscset záró hármas sípszó pillanatában 16:4 volt a szögletarány a vendégek javára. Ám a temérdek támadásukból egyet sem tudtak gólra váltani. Mivel sem a rendes játékidőben, sem a hosszabbításban nem esett gól – akkor még nem döntöttek ilyen esetekben a tizenegyesek –, sorsolással döntötték el a továbbjutó kilétét. A spanyol Agustin Pujol, az UEFA Eb-bizottságának elnöke dirigálta a ceremóniát. A német játékvezető, Kurt Tschenscher előhalászott egy 1916-ban nyomott tízfrankos érmét, s a levegőbe dobta. Giacinto Facchetti, az olaszok csapatkapitánya szederjes arccal suttogta választását: fej... Az érme gurult egy kicsit az élén, aztán lebillent. A fej virított felül, a házigazdák jutottak a döntőbe! Facchettit kézen fogta a szerencse istenasszonya.



Angelo Domenghiniek döntő érdemei voltak az aranyéremben

A másik ágon, Firenzében a jugoszlávok alaposan megszenvedték az angolok harcias belépőit, Ivica Oszim már az első percekben gyakorlatilag harcképtelenné vált. De Trivics és Petkovics is húzta a lábát. A hét világbajnokkal felálló angolok azonban nem tudták bevenni Ilija Pantelics kapuját... Sőt, a 87. percben Dzsajics legjobb cseleit bedobva átbalettozott az angol védelem jobb oldalán, s közelről Banks kapujába lőtte a labdát. A hátralévő percekben szorongattak az angolok, de egyetlen „sikerük” Mullery találata volt. Tekintve, hogy „lövésének” célpontja nem a kapu, hanem egy jugoszláv játékos teste volt – a spanyol De Mendibil kiállította...

A harmadik helyért vívott találkozó hozta a négyes döntő legsimább összecsapását, az angolok Bobby Charlton és Geoff Hurst góljaival 2:0-ra nyertek a mind az olaszok elleni 120 perces csatától, mind a sorsolás jelentette „vereségtől” szenvedő szovjetek ellen.

1968. július nyolcadikán bajnokavatásra készültek Rómában. A színültig telt Olimpiai Stadion százezres publikuma döbbenten látta, hogy az első félidő alapján nem az a csapat lesz az ünnepelt, aki miatt egyik ájulatból a másikba esnek... Valcareggi, az olaszok szövetségi kapitánya a sérült Riverán kívül kihagyta a csapatból Mazzolát és Bercellinót, míg a jugóknál a sérült Oszimot a mindössze 19 éves Acsimovics helyettesítette. De hogyan! A Dzsajics, Petkovics, Acsimovics, Muszemics kvartett úgy táncolt az olaszok lábai mellett a labdával, hogy azok nem akartak hinni a szemüknek. A Dzsajának becézett csapatkapitány úgy játszott a világ-

klasszis Tarcisio Burgnichcsal, hogy aki látta, szánni kezdte az Inter védőjét. Maga Dzsajics szerezte a félidő egyetlen gólját, a 39. percben Trivics labdájából estében mattolta Dino Zoffot. A második játékrészben is az ezúttal fehér mezben játszó jugoszlávok játszottak szebben – ám a 80. percben az itáliaiak kiegyenlítettek. A Lodetti buktatásáért megítélt szabadrúgásból – miközben a svájci Dienst (a kor kiemelkedően legtöbbre taksált játékvezetője, ő dirigálta két esztendővel korábban a világbajnoki döntőt is) még a sorfalat vezényelte – Angelo Domenghini Pantelics kapujába küldte a labdát. Megmenekültek az olaszok! A hosszabbítás – a jugók fölénye ellenére – már nem hozott gólt. Mivel a kupa sorsáról nem dönthetett sorsolás, két nappal később újrajátszották a finálét. Ferrucchio Valcareggi öt új játékost küldött csatába, s alighanem végül ezek kétségtelenül jobb erőállapota döntött. A jugoszlávok ugyanis mindössze egy helyen változtattak, azt is csak azért, mert Petkovics rosszul lett az első mérkőzést követő éjjel, így Hoszics lépett a helyére. Az újrázást a frissebb olaszok gyakorlatilag már az első félidőben eldöntötték, Riva és Anastasi góljaira Dzsajicsék nem tudtak felelni.



Giacinto Facchetti, az olasz csapatkapitány a serleggel

Négyes döntő (Olaszország, 1968. június 5–10.)

Elődöntő

Olaszország–Szovjetunió 0:0 (hosszabbítás után, sorsolással Olaszország jutott tovább),

Jugoszlávia–Anglia 1:0 (0:0)

A 3. helyért

Anglia–Szovjetunió 2:0 (1:0)

Döntő

Olaszország–Jugoszlávia 1:1 (0:1, 1:1, 1:1)

1968. június 8., Róma, Olimpiai Stadion, 68 817 néző. Játékvezető: Gottfried Dienst (svájci)

Olaszország: Zoff – Burgnich, Guarneri, Castano, Facchetti – Ferrini, Juliano, Lodetti – Domenghini, Anastasi, Prati

Jugoszlávia: Pantelics – Fazlagics, Paunovics, Holcer, Damjanovics – Pavlovics, Trivics, Acsimovics – Petkovics, Muszemics, Dzsajics

Gólszerzők: Dzsajics (39.), Domenghini (80.)

Megismételt döntő

Olaszország–Jugoszlávia 2:0 (2:0)

1968. június 10., Róma, Olimpiai Stadion, 32 886 néző. Játékvezető: José Ortiz de Mendibil (spanyol)

Olaszország: Zoff – Burgnich, Guarneri, Salvadore, Facchetti – Rosato, Mazzola, De Sisti – Domenghini, Anastasi, Riva

Jugoszlávia: Pantelics – Fazlagics, Paunovics, Holcer, Damjanovics – Pavlovics, Trivics, Acsimovics – Hoszics, Muszemics, Dzsajics

Gólszerzők: Riva (11.), Anastasi (32.)

A döntő két mérkőzésén szerepelt olasz játékosok



DINO ZOFF: 1942. február 28-án született Mariano del Friuliban. Klubjai az Udinese (1961–1963), a Mantova (1963–1967), a Napoli (1967–1972) és a Juventus (1972–1983) voltak. Az olasz élvonalban 570 mérkőzésen védett. Hatszoros bajnok, kétszeres Olasz Kupa-győztes, UEFA-kupa-győztes, kétszeres BEK-döntős volt, mind a Juvéval. 1968 és 1983 között 112 meccsen szerepelt a válogatottban, az egyedüli olasz futballista, aki világ- és Európa-bajnok. Nem játszó tartalék volt az ezüsttel zárt 1970-es vb-n, bronzérmes az 1980-as Eb-n.



TARCISIO BURGNICH: 1939. április 25-én született Rudában. Klubjai az Udinese (1958–1960), a Juventus (1960–1961), a Palermo (1961–1962), az Internazionale (1962–1974) és a Napoli (1974–1977) voltak. A Juventusszal bajnoki címet (1961), a Napolival Olasz Kupa-győzelmet (1975) szerzett, de legnagyobb sikereit a fekete-kékekkel érte el: négyszeres bajnok, s egyaránt kétszeres BEK-, illetve Világkupa-győztes lett. Az olasz válogatottban (1963–1974) 66 mérkőzésen két gólt ért el. Európa-bajnok, vb-ezüstérmes. Ott volt az 1966-os és az 1974-es vb-n is.



ERNESTO CASTANO: 1939. május 2-án született a Milánóhoz közeli Cinisello Balsamóban. A Balsamese (1948–1956), a Legnano (1956–1957), a Triestina (1957–1958), a Juventus (1958–1970), s végül a L. R. Vicenza (1970–1971) mezét viselte. A „zebrákkal" három bajnoki címet (1960, 1961, 1967) és három kupaelsőséget (1959, 1960, 1965) szerzett. Ő volt a Juventus csapatkapitánya az 1965-ös, vesztes VVK-döntőben. A válogatottban 1959 és 1969 között hétszer játszott, Európa-bajnok.



GIACINTO FACCHETTI: 1942. július 18-án Treviglióban született, 2006. szeptember 4-én Milánóban hunyt el. A Zanconti GSD Treviglio (1956) és a CS Trevigliese színeiben volt ifijátékos (1957–1960), majd 1960 és 1978 között az Inter mezét viselte, összesen 634 hivatalos mérkőzésen. Négyszeres bajnok (1963, 1965, 1966, 1971), kupagyőztes (1978), kétszeres BEK-győztes (1964, 1965) és kétszeres Világkupa-győztes (1964, 1965), továbbá kétszer BEK-döntős (1967, 1972) lett. Az olasz válogatottban (1963–1977) 94 meccsen három gólt szerzett. Európa-bajnoki címet nyert 1968-ban, vb-ezüstérmes 1970-ben, részt vett az 1966-os és az 1974-es tornán is. Az egyetlen olasz, aki Európa-bajnok gárda kapitánya lehetett, s az első olasz, aki két világbajnokságon (1970, 1974) is a Squadra Azzurra csapatkapitányaként szerepelhetett.



ARISTIDE GUARNERI: 1938. március 7-én született Cremonában. A Codogno (1956–1957) és a Como (1957–1958) hátvédje húszévesen került az Interhez, amelyben 1967-ig játszott. Utána egy szezont a Bolognában, majd egyet a Napoliban töltött, aztán visszatért a milánói fekete-kékekhez (1969–1970), s végül a Cremoneséből vonult vissza. Háromszoros bajnok (1963, 1965, 1966), kétszeres BEK-győztes (1964, 1965) és kétszeres Világkupa-győztes (1964, 1965), BEK-döntős (1967) volt élete klubjával. Az olasz válogatottban (1963–1968) 21 mérkőzésen 1 gólt szerzett, utolsó mérkőzése a megnyert Eb-döntő volt. Részt vett az angliai világbajnokságon.



ALESSANDRO SALVADORE: 1939. november 29-én Milánóban született, 2007. január 4-én Astiban hunyt el. Az AC Milan nevelése volt, majd profi játékosként mindössze két klub mezét viselte: a Milanét (1958–1962) és a Juventusét (1962–1974). A piros-feketékkel két (1959, 1962), a Juvéval három (1967, 1972, 1973) bajnoki címet nyert. 1965-ben Olasz Kupa-győztes lett. Tagja volt az 1965-ös VVK-döntős, az 1971-es EVK-döntős, valamint az 1973-as BEK-döntős gárdának. A válogatottban 1960 és 1970 között 36 mérkőzésen játszott, az 1968-as Eb mellett részt vett az 1962-es és az 1966-os világbajnokságon.



GIORGIO FERRINI: 1939. augusztus 18-án Torinóban született, ott is hunyt el 1976. november 8-án. Húszéves koráig a Ponziana, a Torino (1955–1958), majd a Varese (1958–1959) középpályása volt, majd visszatért a „bikákhoz", akikkel 1975-ig 443 bajnoki mérkőzést játszott. 1968-ban és 1971-ben is megnyerte az Olasz Kupát. A válogatottban 1962 és 1968 között hét mérkőzésen szerepelt, részt vett a chilei világbajnokságon, Európa-bajnok lett 1968-ban. Guarnerihez és Lodettihez hasonlóan ő is az Eb-arannyal búcsúzott a Squadra Azzurrától.



ANTONIO JULIANO: A Napoli történetének egyik legfontosabb játékosa 1942. december 26-án született Nápolyban. 1956-ban igazolt a klubhoz, 1962-től egészen 1978-ig játszott az első csapatban. Kétszer megnyerte az Olasz Kupát (1962, 1976), egyszer pedig az Alpok Kupát (1966) és az Olasz–Angol Ligakupát (1976). Pályafutását a Bolognában zárta le (1978–1979). A válogatottban 1966 és 1974 között 18 meccset játszott, Európa-bajnok (1968) és vb-ezüstérmes (1970).



GIOVANNI LODETTI: 1942. augusztus 10-én született Caselle Luraniban. 1960-tól 1970-ig a Milan középpályása volt, kétszeres bajnok (1962, 1968), kupagyőztes (1967), kétszeres BEK-győztes (1963, 1969), KEK-győztes (1968), Világkupa-győztes (1969) volt. A hetvenes években a Sampdoria (1970–1974), a Foggia (1974–1976), végül a Novara (1976–1978) mezét viselte. Az olasz válogatottban (1964–1968) 17 találkozón két gólt szerzett. Az Európa bajnoki arany előtt két évvel részt vett az 1966-os vb-n.



SANDRO MAZZOLA: 1942. november 8-án Torinóban jött a világra. 1960 és 1977 között szerepelt az Inter első csapatában, négyszeres bajnok (1963, 1965, 1966, 1971), kétszeres BEK-győztes (1964, 1965) és kétszeres Világkupa-győztes (1964, 1965), továbbá kétszeres BEK-döntős (1967, 1972). A Serie A gólkirálya volt 1965-ben. Az olasz válogatottban (1963–1974) 70 mérkőzésen 22 gólt szerzett. Európa-bajnoki címet nyert 1968-ban, vb-ezüstérmes 1970-ben, szerepelt az 1966-os és az 1974-es tornán is. 1971-ben második lett az Aranylabda-szavazáson.



ROBERTO ROSATO: Az Angyalarcúnak becézett, noha a pályán rendkívül szigorú védekező középpályás Chieriben született 1943. augusztus 18-án, ott is hunyt el 2010. június 20-án. Klubjai a Torino (1957–1966), az AC Milan (1966–1973), a Genoa (1973–1977) és az Aosta (1977–1979) voltak. A lombardiai piros-feketékkel bajnok (1968), háromszoros kupagyőztes (1967, 1972, 1973), BEK-győztes (1969), kétszeres KEK-győztes (1968, 1973), Világkupa-győztes (1969) lett. A Squadra Azzurrában (1965–1972) 37 mérkőzést játszott, Európa-bajnok (1968), világbajnoki ezüstérmes (1970), világbajnoki résztvevő (1966) volt.



PIETRO ANASTASI: 1948. április 7-én a szicíliai Cataniában született. Klubjai a San Filippo Neri (1958–1961), a Trinacria (1961–1964), a Massiminiana (1964–1966), majd a Varese (1966–1968), a Juventus (1968–19769, az Inter (1976–1978), az Ascoli (1978–1981) és a svájci Lugano (1981–1982) voltak. A Juvéval három bajnoki címet (1972, 1973, 1975) szerzett, tagja volt az 1971-es EVK-döntős, valamint az 1973-as BEK-döntős gárdának. Az Interrel 1978-ban Olasz Kupát nyert. A válogatottban (1968–1974, 25/8) a jugoszlávok elleni két Eb-döntő jelentette az első két mérkőzését, részt vett az 1974-es világbajnokságon is.



GIANCARLO DE SISTI: 1943. március 13-án az Örök Városban született, becenéve Búgócsiga, az ottani dialektusban Picchio volt. Mindössze két klubban futballozott, az AS Romában (1959–1965, 1974–1979) és a Fiorentinában (1965–1974). Olasz kupagyőztes lett mindkét csapatával (1964, 1966), bajnok a firenzeiekkel (1969). Ugyancsak a „violákkal" KK-győzelmet (1966) aratott, a „farkasokkal" pedig VVK-diadalban (1961) volt része. Azúrkék mezben (1967–1972) 29 mérkőzésen 4 gólt szerzett, az Eb-arany mellé két évvel később vb-ezüstöt tehetett.



ANGELO DOMENGHINI: 1941. augusztus 25-én született a Bergamóhoz közeli Lallióban. Klubjai a Verdello, majd az Atalanta (1961–1964), az Inter (1964–1969), a Cagliari (1969–1973), az AS Roma (1973–1974), a Verona (1974–1976), a Foggia (1976–1977), az Olbia (1977–1978), végül a Trento (1978–1979) voltak. Az Atalantával Olasz Kupát (1963), a Cagliarival bajnoki címet nyert (1970). Az Interrel kétszeres bajnok (1965, 1966), BEK-győztes (1965) és kétszeres Világkupa-győztes (1964, 1965), továbbá BEK-döntős (1967) is volt. Az olasz válogatottban (1963–1972) 33 mérkőzésen hét gólt szerzett, Eb-győztes (1968), vb-ezüstérmes (1970) volt.



PIERINO PRATI: 1946. december 13-án Cinisello Balsamóban született, a harmadik ligás Salernitana csapatában tűnt fel az 1965–1966-os idényben. A következő nyáron leszerződtette a Milan, de két bajnoki mérkőzés után klubja az 1966–1967-es szezonra kölcsönadta a Savonának. A visszatérése után, mindössze hat idény alatt bajnok (1968), kétszeres kupagyőztes (1972, 1973), BEK-győztes (1969), kétszeres KEK-győztes (1968, 1973), Világkupa-győztes (1969) lett. 1968-ban a Serie A gólkirályaként ünnepelték, az 1969-es BEK-döntőben mesterhámast lőtt az Ajaxnak. Pályafutása második felében az AS Roma (1973–1977), a Fiorentina (1977–1978), a Savona (1978–1981), illetve közben rövid ideig a Rochester Lancers (1979) mezét viselte. Az olasz válogatottban 1968 és 1974 között 14 mérkőzésen hét gólt szerzett. Európa-bajnok (1968), vb-ezüstérmes (1970).



LUIGI RIVA: 1944. november 7-én született Leggiunóban. Első klubjai a Laveno Mombello (1961–1962) és a Legnano (1962–1963) voltak, majd 1963 és 1976 között a Cagliari játékosa volt. A szárd gárdával 1970-ben megnyerte a bajnokságot, 1967-ben, 1969-ben és 1970-ben is a Serie A gólkirálya lett. 1969-ben második, 1970-ben harmadik volt az Aranylabda-szavazáson. Az olasz válogatottban 1965 és 1974 között 42 mérkőzésen 35 gólt szerzett, utóbbival rekorder. 1968-ban Európa-bajnok, 1970-ben vb-ezüstérmes volt, részt vett az 1974-es tornán is.

Az elődöntőben szerepelt: Giancarlo Bercellino (1/0), Gianni Rivera (1/0). Nem játszó tartalék volt: Enrico Albertosi, Angelo Anquilletti, Giacomo Bulgarelli és Lido Vieri.

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Csanádi csapata legyőzte Carlos Alberto Parreira „fekete csillagjait”

1968. január 12. és 21. között Etiópia adott otthont az Afrikai Nemzetek Kupája hatodik kiírásának. (A kelet-afrikai ország másodszor rendezte meg a tornát, 1962-ben is házigazda volt.) A selejtezősorozatból továbblépő hat csapatot (Algéria, Elefántcsontpart, Kongó-Brazzaville, Kongó-Kinshasa, Szenegál, Uganda), valamint a védőt (Ghána) és a rendezőt két négyes csoportba osztották. Kétségtelenül a B jelű volt az erősebb, ott kapott helyet a két későbbi döntős. Ghána akkor még legyőzte és megelőzte Kongó-Kinshasa csapatát. A másik négyesből Etiópia és Elefántcsontpart jutott a legjobb négybe. Mindkét elődöntő nagy, 120 perces, hosszabbításos csatát hozott. A ghánai „fekete csillagok” óriási meccsen, 4:3-ra verték meg az elefántcsontpartiakat, Kongó-Kinshasa pedig 3:2-re gyűrte le a rendező etiópok válogatottját. A harmadik hely az „elefántoké” lett (Elefántcsontpart–Etiópia 1:0), míg a döntőben Kongó-Kinshasa legénysége Kalala Mukendi a 66. percben rúgott góljával ugyancsak 1:0-ra verte az ismétlésről ábrándozó ghánaiakat. Az akkor Kongó-Kinshasának nevezett, később Zaireként ismert, a modern időkben Kongói Demokratikus Köztársaság néven létező ország futballjának ez volt az első nagy sikere, a „leopárdok” aranykorszakának kezdete. A válogatott 1974-ben újra megnyerte az ANK-t, sőt, részt vehetett az NSZK-ban rendezett világbajnokságon. 1968 elején Etiópiában magyar szövetségi kapitány, Csanádi Ferenc dirigálta a válogatottat. (Ugyancsak magyar szakember vezette a negyedik helyezett etióp gárdát, Szűcs Ferenc személyében.) Ha már az edzőknél tartunk: az ezüstérmes ghánaiakat Carlos Alberto Parreira irányította. A torna játékosai közül kiemelkedett a gólkirály, az elefántcsontparti Laurent Pokou, a ghánai Ibrahim Sunday, Osei Kofi, Willie Mfum és Frank Odoi, illetve a győztesek közül Kibonge Mafu és Kidumu Mantantu.



A kongói elnök üdvözli válogatottjuk játékosait



Bajnokok, kupagyőztesek

1967–1968

EURÓPA



Ruch Chorzów



Jeunesse Esch



Fenerbahçe SK

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	–	KF Partizani
Anglia	Manchester City	West Bromwich Albion
Ausztria	SK Rapid	SK Rapid
Belgium	RSC Anderlecht	FC Bruges
Bulgária	Levszki Szófia	Szpartak Szófia
Ciprus	AEL Limasszol	APOEL
Csehszlovákia	Spartak Trnava	Slovan Bratislava
Dánia	Akademisk Boldklub*	Randers Freja
Észak-Írország	Glentoran	Crusaders
Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	KÍ Klaksvík
Finnország*	Reipas Lahti	KTP
Franciaország	Saint-Étienne	Saint-Étienne
Görögország	AEK Athén	Olympiakosz
Hollandia	AFC Ajax	ADO Den Haag
Írország	Waterford	Shamrock Rovers
Izland*	Valur	KR
Jugoszlávia	Crvena zvezda	Crvena zvezda
Lengyelország	Ruch Chorzów	Górnik Zabrze
Luxemburg	Jeunesse Esch	US Rumelange
Málta	FC Floriana	Sliema Wanderers
NDK	FC Carl Zeiss Jena	Union Berlin
NSZK	1. FC Nürnberg	1. FC Köln
Norvégia*	Rosenborg BK	Lyn Oslo
Olaszország	AC Milan	Torino FC
Portugália	SL Benfica	FC Porto
Románia	Steaua	Buc. Dinamo Buc.
Skócia	Celtic FC	Dunfermline AFC
Spanyolország	Real Madrid	Barcelona
Svájc	FC Zürich	FC Lugano
Svédország*	Malmö FF	Malmö FF
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Dinamo Moszkva
Törökország	Fenerbahçe SK	Fenerbahçe SK

ÁZSIA KUPA

Irán kiemelkedett a mezőnyből

Irán rendezte és nyerte meg a negyedik Ázsia Kupát. A házigazda automatikusan az ötös döntő résztvevője lett, s gyakorlatilag Izrael is, azt követően, hogy ellenfelei visszaléptek. A további három területi csoportból Burma, a Kínai Köztársaság (Tajvan) és Hongkong került a legjobbak közé. A teheráni körmérkőzésben Irán veretlen maradt, óriási fölénnyel nyerte meg a tornát. Meglepetést keltett, hogy az izraeliek csak a harmadik helyen végeztek, miután két mérkőzésüket is elveszítették. Burma a második helyével az ország futballtörténelmének legnagyobb sikerét érte el. Az irániak a hatvanas-hetvenes évek fordulóján a legerősebb ázsiai válogatottat mondhatták a magukénak (legfeljebb a vb-részvételt is kiharcoló izraeli volt hasonlóan erős), amely aztán 1972-ben is megnyerte a kontinensbajnoki címet. A torna társgólkirálya, **Homajun Behzadi** (két izraeli sztárral, Giora Spiegellel és Moshe Romanóval együtt végzett az élen), a filozófiából is



DÉL-AMERIKA*	Argentína	Independiente (Nac.) Estudiantes (Met.)	
	Brazília	–	Palmeiras (Taça Brasil)
	Rio de Janeiro	Botafogo	
	São Paulo	Santos	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Grêmio PBPA	
	Bolívia	Jorge Wilstermann	
	Chile	Universidad de Chile	
	Ecuador	El Nacional	
	Kolumbia	Deportivo Cali	
	Paraguay	Guaraní	
	Peru	Universitario	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Portugués	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Atlanta Chiefs (NASL)	Greek American AA
	Mexikó	Toluca	Atlas
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Manchester United	
	Kupagy. Európa-kupája	AC Milan	
	Vásárv. Kupája	Leeds United	
	Közép-európai Kupa	Crvena zvezda	
	Libertadores Kupa	Estudiantes	
	Afrikai Bajnokok Kupája	TP Englebert	
	Ázsiai Bajnokok Kupája	Hapoel Tel-Aviv	
	Világkupa*	Racing Club	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Európa-bajnokság	Olaszország	
	Afrikai Nemz. Kupája	Kongó-Kinshasa	
	Ázsia Kupa	Irán	
	Brit válogatottak tornája	Anglia	

* naptári éves lebonyolítási rend



Cruzeiro



Leeds United

doktoráló Mosztafa Arab, aztán Ali Dzsabbari és Asgar Sarafi mindkét diadalnak részese volt. A később Párizsba költöző, s neves politikai újságíróként dolgozó Parviz Gelicskani 1968-ban, 1972-ben, sőt 1976-ban is kontinensbajnok lett. 1977-ben, éppen a magyarok ellen játszott utoljára a válogatottban, sahellenes politikai nézetei miatt később már nem kapott meghívást, lemaradt az argentínai világbajnokságról is. A hazai rendezésű tornával a válogatottól elbúcsúzó kapus, Aziz Aszli filmszínészi karriert is befutott. A keret nagy része ott volt az 1964-es tokiói olimpián, valamint az 1966-os, ezüsttel zárt Ázsiai Játékokon.



Az iráni játékosok némelyike megkönnyezte a nagy sikert

Elzavarták a majmot a vállukról

A Fiorentina és a Cagliari megelőzte az északiakat

Branko Zebec lefogyasztotta a Bundesliga gólkirályát

A St-Étienne és a Dinamo Kijev is triplázott hazájában

A Leeds United számára borzalmasan kezdődtek a hatvanas évek. Don Revie, az addigi center, aki szinte szerelmes volt a magyar Aranycsapat, s azon belül is Hidegkuti Nándor hátravont középcsatár játékába, 1961 márciusában került a csapat élére, akkor még játékos-menedzserként. A yorkshire-i klub akkor a második vonalban vergődött, végül a tizennegyedik helyen kötött ki. Egy évvel később még az a veszély is fenyegette, hogy visszacsúszik a harmadik vonalba, szerencséjére, s a világfutball szerencséjére tizenkilencedik helyezettként megkapaszkodott. Revie, akkor már a 35. évében járva, mindössze hét mérkőzésre állította be magát, sokkal inkább érdekelte a csapatépítés, a menedzseri munka. Későbbi nagymenői közül **Jack Charlton** és Billy Bremner a játékostársa volt, sőt egy mérkőzésen már szerepet kapott a kapus, Gareth Sprake is. Két év kellett ahhoz, hogy a Leeds United visszajusson a legmagasabb osztályba, 1963-ban ötödik, 1964-ben első lett Division II-ben. Sprake-en, Charltonon és Bremneren kívül Reaney, Hunter, Giles, sőt epizodistaként Cooper, valamint a 15 évesen és 289 naposan a profik között debütáló Peter Lorimer is a „fehérek” játékosa volt. Talán Revie-n kívül mindenkit meglepett, hogy az újonc 1965-ben második lett a Manchester United mögött az élvonalban, csupán rosszabb gólaránnyal lemaradva a trófeáról. Egy évvel később megint másodikként végzett, ezúttal a Liverpool mögött. 1967-ben és 1968-ban ugyan „csak” a negyedik helyen zárt, de közben megnyerte a Ligakupát, s Budapesten, a Ferencváros ellen a Vásárvárosok Kupáját. Revie később azt állította, a Népstadionban kivívott diadal szakította át a gátakat. Az előző években kétszer is lemaradt a csapata a bajnoki címről, 1965-ben kikapott az FA-kupa döntőjében, az 1966-os elődöntőbe jutás után 1967-ben elvesztette a VVK-döntőt a Dinamo Zagrebbel szemben. Csupa „majdnem” siker, amivel szemben csak a Ligakupa megnyerése állt egészen 1968. szeptember 11-ig. Ám az Elland Roadon elért 1:0 után a budapesti 0:0 azt jelentette, nyerő csapat lett az övék. Ahogyan Billy Bremner mondta, végre el tudták kergetni a kárörvendően vigyorgó majmot a vállukról. Az első kilenc bajnoki fordulóban veretlen maradt a gárda, ráadásul csak kétszer játszott döntetlent, az egyiket három nappal a budapesti mérkőzés után, nem kifejezetten fitten, a Leicester ellen. A tizedik mérkőzésén a Manchester City, aztán október közepén a Burnley is legyőzte. Ez utóbbi éppen olyan váratlan volt (különösen az 5:1-es különbséget tekintve), mint az, hogy a következő három körben a Leeds háromszor is 0:0-ra végzett. De az mégis csak az új, nagy sorozat kezdetének számított: Don Revie csapata a hátralévő fordulókban már nem szenvedett vereséget. A bajnoki elsőséget a legnagyobb riválistól, a végül második Liverpool elleni, az Anfield Roadon elért 0:0



jelentette. A védelem ismét remekelt – az utolsó kilenc meccsén csupán két gólt, sőt január 11., a Manchester United elleni 2:1 után tizenhét mérkőzésen mindössze öt gólt kapott –, az egy pont pedig bőven elég volt. Miután április 30-án, az utolsó fordulóban Johnny Giles góljával 1:0-ra megverte a Nottingham Forestot, nemcsak története első bajnoki címét, hanem kilenc klubrekordot is ünnepelhetett. Pontrekordot ért el, minden korábbinál több pontot szerzett pályaválasztóként, veretlenül zárta az Elland Roadon a bajnoki szezont, soha nem aratott az élvonalban ennyi győzelmet, soha nem aratott pályaválasztóként ennyi győzelmet, korábban soha nem zárt csupán két vereséggel egy idényt az első osztályban, korábban még soha nem úszta meg az idegenbeli kirándulásokat két vereséggel, s először kapott csak 26 gólt az idényben, sőt csupán kilencet otthon. A Leeds United 67 pontot szerzett 42 fordulóban, ez a huszonkét csapatos első osztályban rekordnak számított, felülmúlta az Arsenal 1931-es, 66 pontos produkcióját. Az utókor legfeljebb egyet róhat fel a yorkshire-i legénységnek: mindössze 66 gólt szerzett, a legkevesebbet, amelyet egy bajnokcsapat az új lesszabály bevezetése, 1925 óta elért. Védelmére legyen mondva: így is csak két csapat ért el nála több gólt az idényben, a Chelsea (73) és az Everton (77). Don Revie a Sprake (42) – Reaney (42), J. Charlton (41), Hunter (42), Cooper (35) – Madeley (31), Bremner (42), Giles (32) – O'Grady (38), Jones (40), Gray (33) tizenegyet játszatta a leggyakrabban, Lorimer (29) számított a tizenkettedik játékosnak. Szóhoz jutott még: Hibbitt (12), Belfitt (8), Bates (4), Greenhoff (3), Johanneson (1).

A Manchester City váratlanul és érthetetlenül gyengén szerepelt a bajnokságban (tizenharmadik lett), igaz, legalább az FA-kupa megnyerésével vigasztalódhatott. Az ezúttal szokatlanul korán, már áprilisban megrendezett döntőben Neil Young góljával 1:0-ra nyert a Leicester City ellen. Érdekes, hogy az újságírók a mérkőzés után nem a győztesek soraiból választották ki a meccs legjobbját, hanem a „rókáktól": Allan Clarke, a később a Leeds United színeiben BEK-döntőt is játszó fiatal középcsatár kapta az elismerést. Don Revie csapatában is azonnal megvetette a lábát, sőt Sir Alf Ramsey 1970 nyarán elvitte őt a mexikói világbajnokságra. Clarke a csehszlovákok elleni csoportmérkőzésen mutatkozott be a „háromoroszlánosok" között, újonc létére, tizenegyesből, ő lőtte a találkozó egyetlen gólját. Pedig öt világbajnok is a pályán volt, mégis ő rúghatott. Egyébként azóta sem avattak újoncot az angolok vb-mérkőzésen. Érdemes ezúttal kitérni egy mondattal a Ligakupa-döntőre is: a harmadik ligás (!) Swindon Town 3:1-re megverte a Wembley-ben az Arsenalt, s elhódította a serleget. Közel százezer néző előtt az „ágyúsok" Bobby Gould góljával a 88. percben kiegyenlítettek, így kaptak még harmincpernyi esélyt. Ám az ellenfél Don Rogers duplájával nyerni tudott a hosszabbításban. Az akkori regula szerint a Ligakupa győztese elindulhatott a VVK-ban – kivéve, ha nem volt első osztályú, mint a Swindon Town…

Olaszországban 1949, a supergai katasztrófa, a Grande Torino drámájától kezdve húsz éven át (két kivétellel, 1956-ban a Fiorentina, 1964-ben pedig a Bologna győzött) mindig az Internazionale, a Milan vagy a Juventus nyerte a bajnoki címet. 1943 óta nem fordult olyan elő, mint 1969-ben: a nagy hármasból senki sem került az első két helyre. A Milan szerepelt közülük a legjobban, de Nereo Rocco együttese elsősorban a nemzetközi kupasorozatokra koncentrált – egyébként nagy sikerrel. Közben a Fiorentina megnyerte a scudettót, mindössze egy vereséget szenvedve az egész bajnoki szezonban. A „violák" mögött második lett a Cagliari, amely az addigi legjobb helyezést érte el a szicíliai és szárd klubok közül. A Fiorentina nyújtotta a legkiegyensúlyozottabb teljesítményt, ősszel 23, tavasszal 24 pontot szerzett. A Cagliarinak talán kevés volt a minőségi játékosa, kulcsemberei elfáradtak a

szezon második felére. Miután az őszi záráskor 24 ponttal az élen állt, tavasszal „csak” 17 pontot tudott mellérakni. Az alaptizenegyéből heten (!), Albertosi, Martiradonna, Cera, Creatti, Brugnera, Nené és Boninsegna minden fordulóban játszottak, érthető, hogy elfogyott az erő. Csupán egyetlen mérkőzésről hiányzott a Serie A gólkirálya, Gigi Riva. A Cagliari az idény közepén sokáig vezette a táblázatot, ám a Fiorentina a huszadik forduló után az élre állt, s már nem is engedte át másnak az első helyet. Az argentin származású, de már évtizedek óta Olaszországban élő Bruno Pesaola csapata rengeteg döntetlent játszott (13), ellenben csupán egyszer, még az ötödik fordulóban, a Bolognától kapott ki, s így meggyőző fölénnyel, négypontos előnnyel lett bajnok. Érdekes, hogy a második Cagliari és a harmadik Milan is tizenháromszor „ikszelt” a harminc bajnoki fordulóban. A firenzeiek alaptizenegye így festett: Superchi (30) – Rogora (28), Mancin (29) – Esposito (22), Ferrante (30), Brizi (25) – Rizzi (27), Merlo (26), Maraschi (30), De Sisti (30), **Amarildo** (25). Játszott még: Bandoni (1), Stanzial (7), Pirovano (7), Cencetti (6), Chiarugi (18), Danova (2), Mariani (1). A névsorból kitűnhet: a Fiorentina nem a világklasszisok gyűjtőhelye volt. A De Sisti, Amarildo balszárny egy Európa- és egy világbajnokból állt, viszont a többiek inkább derék ligajátékosnak számítottak. (A fiatal Chiarugi aztán a Milanban szép karriert futott be.) A Fiorentina, természetesen teljesen más játékosállománnyal, mint amelyik 1956-ban megnyerte a klub első bajnoki címét, sikerrel zárta le aranyos másfél évtizedét. Belefért két bajnoki cím (1956, 1969), ezek mellett négyszer a második helyen végzett (1957, 1958, 1959, 1960). Kétszer elhódította az Olasz Kupát (1961, 1966), egyszer-egyszer a Kupagyőztesek Európa-kupáját (1961) és a KK-t (1966). Bejutott egyszer a BEK-döntőbe (1957), egyszer a KEK-döntőbe (1962), egyszer pedig a KK-döntőbe (1965). Azért ez nem rossz eredménysor…



Az új bajnokcsapat tagjai közül egyébként Brizi húszévesen, 1962-ben került be az első csapatba, Ferrante tizennyolc évesen, 1963-ban. A többiek kivétel nélkül 1965 után érkeztek.

A nyugatnémet Bundesligában új bajnokot avattak: München lett az első város, amelynek két klubja is megnyerte az akkor még csak hatéves szövetségi ligát. Mérföldkőnek mondható az 1969-es szezonzárás, nem pusztán azért, mert a Bundesliga későbbi történetének kiemelkedően legsikeresebb csapata szerezte meg az elsőséget, hanem mert az első három között már ott volt a hetvenes éveket meghatározó két gárda: a Bayern München és a Borussia Mönchengladbach. A bajorok mögött és a Gladbach előtt meglepetésre az Alemannia Aachen végzett a második helyen. A Bayern edzőt váltott az idény előtt, a „kupaspecialistának” elkönyvelt Ćik (sőt, németesen Tschik) Ćajkovski helyére egy másik korábbi jugoszláv válogatott, Branko Zebec érkezett. A siker mindent világosan láttat és kategorikus megállapításokra késztet: a piros-fehérek játékosai később úgy látták, éppen Zebecre volt szükségük, aki Ćik rögtönzései és individualizmusa után csapatot faragott belőlük. **Franz Beckenbauer** szerint Ćajkovskival is jók voltak, de minden azon múlott, egyéni

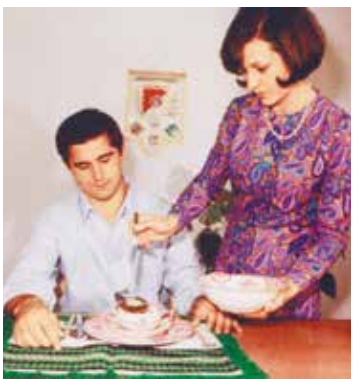


képességeiknek köszönhetően felül tudnak-e kerekedni az ellenfélen. Zebec mindent megtervezett és megszervezett, rendszert vitt a futballjukba. Sokkal nagyobb fegyelmet követelt, aminek lényegét a csapat rutinos játékosa, Peter Kupferschmidt ekként fogalmazta meg: „A különbség Ćajkoviski és Zebec között? Ćiknél Gerd Müller 84 kiló volt, Zebecnél 77". Alkalmasint ez meglátszott a játékán is: csupán a bajnokságban 30 gólt szerzett. A Bayern az első öt fordulóban csak nyert, s bár aztán gödörbe lépett, mi több, a meglepetéscsapat, az Alemannia meg is közelítette, azonban megelőzni senki sem tudta az idény során.


kicker
Franz Beckenbauer plaudert aus der Schule
Alle meine Tricks!
Kicker-Test: Alles über den 1. FC Köln

A Császár a Kicker címlapján

Zebec legénysége a második fordulótól a bajnokság végéig vezette a táblázatot. Sepp Maier mindössze 31 gólt kapott, ami szembetűnő változást jelentett az 1967–1968-as idény ötvennyolcához képest. Tizenhárom játékossal futballozta végig a csapat az idényt: Maier, Pumm, Olk, Schwarzenbeck, Roth, Ohlhauser, Starek és Brenninger 34, Beckenbauer 33, Müller 30, Kupferschmidt 22, Schmidt 21, Jung 4 találkozón játszott. August Starek a szezon előtt érkezett a Nürnbergtől, két év alatt két különböző együttessel nyerte meg a Bundesligát. „Viszonylag" jó döntést hozott: a Bayern megszerezte a „salátástálat", a címvédő Nürnberg, azóta is példátlan módon, kiesett az élvonalból. A bajor klub teljes sikerrel zárta az évet: 1969. június 14-én, a Schalke 04 elleni döntőben elhódította a DFB kupáját is. Duplázott, mégpedig első csapatként a gelsenkircheni „királykékek" 1937-es bravúrja óta. A „természetesen" Gerd Müller duplájával megnyert döntőben (Pohlschmidt szerezte a Schalke gólját) a Bayern a szezon során már jól bevált gárdájával szerepelt: Maier – Beckenbauer – Olk, Schwarzenbeck, Pumm – Ohlhauser, Schmidt, Starek – Roth, Müller, Brenninger. A ma már kevésbé ismert labdarúgók közül az akkor még csak húszéves Helmut Schmidt 1967 és 1970, a két osztrák, Peter Pumm 1968 és 1971, Gustl Starek 1968 és 1970 között játszott a Bayernben, a többiek minimum nyolc-kilenc éven át szolgálták az egyesületet.



Ettől volt Gerd Müller jó erőben!

Spanyolországban nem sokat változott a helyzet, ismét a Real Madrid lett a bajnok, s a Las Palmas bizonyult a szezon szenzációjának. Itt sem árt megjegyezni, mert talán keveset gondolunk rá, vagy éppen nem tudjuk eléggé értékelni az 1970-es Mundialt a maga látványos támadófutballjával: „aszályos" időszaka volt ez a világfutballnak. A Real Madrid úgy lett bajnok, hogy a 30 fordulóban mindössze 46 gólt szerzett. Ez 1,53-as meccsenkénti gólátlag, a bajnokok közül Angliában a Leeds Unitedé 1,57, Olaszországban a Fiorentináé 1,26 volt. A Bayern kilógott a sorból, 1,79 gólt szerezve mérkőzésenként. De hát a Bayernben Gerd Müller egymaga harminc gólt szerzett, a Real Madridban pedig már nem volt Di Stéfano vagy Puskás. (Puskás Ferenc búcsúmérkőzését néhány nappal a BEK-döntő előtt tartották a Bernabéuban.) A „fehérek" házi gólkirálya Amancio volt, 14 találattal. Most jön a lényeg: ezzel is, igaz, José Gáratéval, az Atlético csatárával holtversenyben, de el tudta nyerni a Pichichi-díjat. 1932 óta nem lett senki ilyen alacsony gólszámmal gólkirály a spanyol ligában. A Real Madrid az első két fordulóban

is nyert, de gyengébb gólaránya miatt akkor még nem vezetett. A harmadik után ellenben az élre állt, s nem is engedte át senkinek az első helyet. Az alapgárda két helyen változott az előző évihez képest, bekerült Betancort és José Luis. A tizenegy: Betancort (30) – De Felipe (30), Sanchís (29) Zoco (29), Calpe (25) – Pirri (17), Velásquez (30), José Luis (21) – Amancio (29), Grosso (25), Gento (26). Játszott még: Zunzunegui (12), Miguel Pérez (12), Bueno (7), Grande (5), Veloso (3), Miera (2), Babiloni (2), Vidal II (2).

A Las Palmas az előző évi harmadik helyéhez képest is előre tudott egyet lépni, ezüstérmesként zárt, továbbra is Luis Molownyval a kispadon. A kupadöntőben az Atlético Bilbao (számos kiváló játékossal, így Iribarral, Txetxu Rojóval, Arietával, Uriartéval, vagy a későbbi sikeres edzőkkel, Javier Clementével és Iñaki Sáezzel a soraiban) 1:0-ra legyőzte a világbajnok uruguayi kapus, Roque Máspoli által dirigált Elchét.

Franciaországban sorozatban harmadszor is a Saint-Étienne diadalmaskodott. Ilyesfajta diadalmenetre nem volt példa a ligarendszerű bajnokság 1932-es bevezetése óta az országban. Azt megelőzően, a hőskorban is csak egyszer volt rá precedens: 1902 és 1904 között a Roubaix triplázott. A „zöldek" soraiban nem történt nagy változás az előző idényhez képest, ha csak azt nem vesszük annak, hogy a fantasztikus képességű Salif Keïta abszolút alapemberré vált, sőt a bajnokságban csupán André Guy (25, Olympique Lyonnais) és Hervé Revelli (ASSE, 22) szerzett nála több gólt. A 32 évesen kiöregedőben lévő, a Bastiához igazoló Rachid Mekhloufi helyét vette át. A zöld-fehérek alapegyüttese így festett: Carnus (32) – Durkovics (29), Mitoraj (34), Bosquier (33), Polny (29) – Herbin (27), Jacquet (31) – Fefeu (21), Revelli (31), Keïta (33), Bereta (33). Játszott még: Camerini (23), Larqué (19), N'Doumbé (9) és a kapus Migeon (2). A Coupe de France döntőjében az Olympique Marseille Papin és Joseph góljával 2:0-ra megverte a Girondins de Bordeaux-t. Sztorinak jó, hogy Papin már akkor gólt szerzett az OM-nek, de az igazság, hogy öngól volt, Gérard Papin, aki természetesen nem rokona a nyolcvanas-kilencvenes évek legendás csatárának, a Bordeaux védője volt. Joseph néven a kameruni Joseph Yegba Maya futballozott.

A Dinamo Kijev volt a szovjet bajnokság „St-Étienne-je", tekintve, hogy a zöldekhez hasonlóan sorozatban harmadszor is bajnok lett. Mindössze két vereséget szenvedett, emellett még az is belefért, hogy tizenötször döntetlent játszott. Elsősorban a védelem remekelt, 38 mérkőzésen csupán 25 gólt kapott. Viktor Maszlov irányította továbbra is a csapatot, segítői között ott volt, ahogyan a korábbi években is, Mihail Koman, azaz a kárpátaljai Nagyszőlősön felnőtt Komán Mihály. Viktor Bannyikov és Jevgenyij Rudakov egyaránt 19 mérkőzésen védett, a védők közül Turjancsik 36, a Scsegolkov helyére került Levcsenko 34, Szosznyihin 34, Krulikovszkij 26 mérkőzésen szerepelt. Játszott még ebben a csapatrészben Osztrovszkij (6), Vankevics (11) és Spakov (1). A középpályássort továbbra is Muntjan (36), Szabó (29) és Medvigy (33) alkotta, kiegészítőembernek számított Skljar (8), Nazarov (6), Bogovik (2), Szemjonov (2) és Gotoza (1). Elöl Biba már elköszönt, helyére került Pilipcsuk (20), de nála lényegesen többet szerepelt Puzacs (32), Szerebrjannyikov (34) és Hmelnyickij (37). Porkujannak 20, Bisovecnek 15 meccs jutott, négy találkozón játszott Kascsej, háromon pedig a hetvenes évek sztárja, Veremejev. Érdekes, hogy a Dinamo Kijev évek óta tartó óriási fölénye ellenére a Szovjetunióban népszerű 33-as listán (ami a gyakorlatban az Év A-, B-, C-csapatát jelentette), csak Muntjan, Hmelnyickij és Szerebrjannyikov fért be a legjobb tizenegybe. A második csapatba került Szosznyihin és Puzacs, a harmadikba Krulikovszkij, Levcsenko és annak ellenére, hogy keveset játszott, Bisovec.

Az 1968 őszén rendezett Torneio Roberto Gomes Pedrosa már majdnem igazi brazil országos bajnokság volt – a szövetség azóta ennek az 1967 és 1970 között kiírt sorozatnak a győzteseit országos bajnoknak ismeri el –, még ha a rendszere el is tért az Európában szokásostól. Hét állam csapatai szerepeltek a tizenhetes mezőnyben. A négyes döntőbe két paulista (Santos, Palmeiras), egy riói (Vasco) és egy Rio Grande do Sulba való (Internacional-PA) került. Pelé Santosa nagyon magabiztosan győzött, az Internacional lett a második. Kiírták az országos kupasorozatot a Taça Brasilt, ezt Mario Jorge Zagallo csapata, a Botafogo (Ubirajara Motta – Moreira, Zé Carlos, Leônidas, Waltencir – Carlos Roberto, Afonsinho – Zequinha, Humberto, Ferretti, Torino) nyerte meg. Nem játszottak a fekete-fehérek válogatott játékosai, Jairzinho, Gerson, Paulo César és Roberto Miranda. A legerősebb két állami bajnokság közül São Paulóban a Santos, Rio de Janeiróban a Fluminense diadalmaskodott. Utóbbit Telê Santana dirigálta, s a későbbi világbajnok kapus, Félix őrizte a kapuját. (A győzők: Félix – Oliveira, Galhardo, Assis, Marco Antônio – Denilson, Lulinha – Wilton, Cláudio, Flávio, Lula). A Santos főnöke Antoninho volt, aki elsősorban arról nevezetes, hogy 1960 és 1972 között minden olimpián ő vezette a brazil futballválogatottat. Az alapcsapata így festett: Cláudio – Carlos Alberto, Ramos Delgado, Djalma Dias, Rildo – Clodoaldo, Negreiros – Toninho Guerreiro, Edu, Pelé, Abel.



Félix, a Fluminense válogatott kapusa akcióban

Argentínában az őszi Nacionalt – az évtized első felében az Independientével nagy sikereket elérő Manuel Giúdice által irányított – Vélez Sarsfield (José Miguel Marín – Iselín Santos Ovejero, Luis María Atela – Luis Gregorio Gallo, José Demetrio Solórzano, Eduardo Enrique Zóttola – José Luis Luna, Antonio Carlos Bianchi, Omar Wehbe, Daniel Alberto Willington, Mario Lorenzo Nogara) nyerte meg. A sorozat gólkirálya Omar Wehbe lett, és már játszott a klubtörténet leggólerősebb játékosa, Carlos Bianchi.

Az 1968-as Metropolitano fináléját a San Lorenzo (Carlos Adolfo Buttice – Oscar Osvaldo Calics, Antonio Rosl – Sergio Bismark Villar, Victorio Nicolás Cocco, Rafael José Albrecht – Pedro Alexis González, Alberto Rendo, Rodolfo José Fischer, Roberto Telch, Carlos José Veglio) hosszabbításban nyerte meg az Estudiantes ellen. A döntő gólt, 1:1 után, „El Lobo” (vagyis a Farkas) Fischer lőtte a 100. percben.

Az Egyesült Államokban az NASL második idényét a regresszió jellemezte. Az előző esztendő 17 csapatából öt maradt. Májusban lebonyolítottak egy Nemzetközi Kupa (International Cup) nevű sorozatot, amelyben az öt klub „kölcsönvett” öt külföldi csapatot. Az Atlanta Chiefs az Aston Villát, a Kansas City Spurs a Wolverhamptont, a Dallas Tornado a Dundee Unitedot, a St. Louis Stars a Kilmarnockot, a Baltimore Bays pedig a West Ham Unitedot csábította át a tengerentúlra. Június elejétől augusztus végéig aztán már a saját játékosaikkal játszottak le egy idényt, ahogyan a kupatornát, ezt is a Kansas City Spurs nyerte meg. Bédl János volt a csapat edzője, Lipták György, Krivitz Tamás, Hanek János és Benedek „Jimmy” személyében négy honfitársa volt a keretében.



Az angol bajnok Leeds United. Hátul, balról: Reaney, Hunter, Clarke, O'Gready, Harvey, Sprake, Madeley, Eddie Gray, Belfitt, Jackie Charlton. Elöl: Jones, Cooper, Hibbitt, Bremner, Giles, Bates, Lorimer

Olaszország bajnoka, a Fiorentina. Hátul, balról: Ferrante, Pirovano, Bandoni, Cencetti, Brizi, Esposito, Rogora, Stanziai, Mancin, Superchi, Pesaola edző. Elöl: Merlo, Danova, Rizzo, Chiarugi, De Sisti, Maraschi, Amarildo, Mariani





Sorozatban harmadszor lett spanyol bajnok 1969-ben a Real Madrid. Hátul, balról: Betancort, Calpé, De Felipe, Sanchís, Pirri, Zoco. Elöl: Bueno, Amancio, Grosso, Velásquez, Gento

A Bayern München története során először nyerte meg a Bundesligát. Hátul, balról: Beckenbauer, Gerd Müller, Roth, Starek, W. Schmidt, Schwarzenbeck, Ohlhauser. Elöl: Pumm, Maier, Branko Zebec edző, Olk, Brenninger





Franciaország legerősebb csapata, a Saint-Etienne. Hátul, balról: Albert Batteux edző, Camérini, Mitoraj, Jacquet, Carnus, Bosquier, Polny, Durkovics, Keïta, Roger Rocher elnök. Elöl: Larqué, Fefeu, Herbin, Hervé Revelli, Mekhloufi, Bereta, N'Doumbé

A Dinamo Kijev 1968-as bajnokcsapata, a Szovjetunió legjobbja. Hátul, balról: Szabó, Porkujan, Skljar, Levcsenko, Krulikovszkij, Turjancsik. Elöl: Muntjan, Puzacs, Rudakov, Medvigy, Hmelnyickij



AZ ÉV TÖRTÉNETE

Futballháború Latin-Amerikában

Tudomásunk szerint egyetlen olyan mérkőzést játszottak a futballtörténelemben, amely háború kirobbanásához vezetett: 1969. június 8-án Salvador 1:0-ra kikapott riválisától, Hondurastól Tegucigalpában. Leginkább azért, mert a vendégek játékosait a helyiek nem hagyták aludni a mérkőzés előtti este a szállodában. Egész éjjel szóltak a dudák, a trombiták, a kereplők, a dobok, vijjogtak a szirénák, robbantak a rakéták. A teljességgel sportszerűtlen vendéglátás meghozta a kívánt eredményt: Roberto Cardona a 90. percben szerzett góljával a hondurasiak előnyt szereztek az ólomlábakon vánszorgó salvadoriakkal szemben a visszavágóra. Belátható közelségbe került a világbajnoki részvétel.

A hondurasiak őrjöngtek boldogságukban, a salvadoriakon a letargia lett úrrá. Egy tizennyolc éves kislány a televíziós közvetítés végén apja pisztolyával szíven lőtte önmagát. Az *El Nacional* hősként ünnepelte: „Amelia Bolanios kisasszony nem tudta elviselni hazája eltiportatását." A mártír hajadon temetésén ezrek jelentek meg, búcsúztatása állami eseménnyé emelkedett. Koporsóját katonatisztek kísérték, a halotti szertartáson részt vett Fidel Sánchez Hernández államfő, valamint a miniszterek többsége. Az érte fohászkodó pap a mennybéli szentek oltalmába ajánlotta a „nemzet hősének lelkét".

Az egy héttel későbbi visszavágóra féltek kiállni a salvadori sajtó által a világ szégyeneinek elnevezett hondurasiak, akik végül inkognitóban, motorkerékpárokon, személyautókon lopóztak be Salvadorba. A helybéli Guardia Nacional állig felfegyverzett osztagai vigyázták aztán a lépéseiket. A mérkőzés előtt a hazai közönség végigfütyülte a hondurasi himnuszt, sőt, teátrálisan elégette az ellenfél zászlóját, így a nemzetközi szokásokkal ellentétben üresen maradt az egyik zászlórúd. A hisztérikus atmoszférában megtartott találkozón a salvadoriak 3:0-ra nyertek. De a vérszomjas tömegnek ez sem volt elég, megrohamozta a vendégek rendelkezésére bocsátott buszt. A karhatalom akkor még vissza tudta szorítani az agresszorokat, akik aztán a városban található hondurasi autók többségét, körülbelül százötvenet felgyújtottak. Két bátor vendégszurkolót halálra vertek, száznál is többet megsebesítettek. A tragédia mindenképpen árnyékot vetett volna a két ország amúgy sem túl jó kapcsolatára, viszont nem volt szükségszerű, hogy háborúhoz vezessen.

Mario Griffin, a hondurasiak szövetségi kapitánya később eufemikusan azt mondta: „Piszok mázlink volt, hogy kikaptunk". Hiába zárta Salvador 3:1-es gólaránnyal a két mérkőzést, a szabályok szerint semleges helyszínen harmadik mérkőzést kellett rendezni. Június 26-ra, Mexikóvárosba írták ki a „döntőt", annak előestéjén Salvador megszakította a diplomáciai kapcsolatait Hondurasszal. Mexikóban kilencven perc után még mindig döntetlenre (2:2) álltak a felek, majd a 101. percben Maurício „Pipo" Rodriguez – 1982-ben ő volt a szövetségi kapitány a magyarok elleni vb-mérkőzésen – megszerezte a győztes gólt. Salvador kijutott a világbajnokságra.

Ez azonban nem volt elég a salvadorianknak. 1969. július 14-én hadseregük megtámadta a szomszédos országot, megkezdődött a „százórás háború". Akkoriban egyetlen külföldi újságíró tartózkodott Hondurasban, a lengyel *Ryszard Kapuściński*, aki később remek könyvet írt tapasztalatairól *Futballháború (Wojna futbolowa)* címmel. „A főváros épületeinek falait hazafias

szellemű firkák borították be, amelyek tudatták, hogy Hondurast senki sem győzheti le, vagy hogy meg fogják bosszulni a 3:0-s vereséget és a halottakat." A krónikás rezignáltan vetette papírra meglátását: „Latin-Amerikában összemosódnak a labdarúgás és a politika határvonalai". Az események igazolták őt.



Jelenet a hondurasiak és a salvadoriak világbajnoki selejtezőjéről

Egy salvadori gép bombázta Tegucigalpát, a negyedmilliós fővárost. Azonnal kitört a pánik, az üzletek bezártak, az éttermek és a vendéglők tulajdonosai szinte egyetlen mozdulattal lerántották a redőnyüket, sokan az autójukat az út szélére leparkolva menekültek. Hamarosan megszűnt az áramszolgáltatás, a legfontosabb helyeken aggregátorokat helyeztek működésbe. Nehezítette a helyzetet, hogy a háború első éjszakáján trópusi vihar pusztított Tegucigalpában, csak még esetlegesebbé téve az áramszolgáltatást. Oswaldo López Arellano államfő a washingtoni nagykövetén keresztül az Egyesült Államoktól kért segítséget. A lakosság közben készült a háborúra, néhány fegyver már a belvárosban ropogott.

Latin-Amerikában a népkultúra fontos eszköze a falfirka, sokszor fontosabb és kifejezőbb üzenetforrás, mint akár a televízió adása. Tegucigalpában egymás után születtek a hősiességre buzdító graffitik. Az egyik örökre megmaradt: „Csak a csecsemők félnek, Hondurast senki sem győzheti le. Srácok, kapjátok fel a fegyvereiteket, gyerünk, csontozzuk ki a salvadoriakat!"

A hondurasi légierő közben ellencsapásként szétbombázta a salvadori olajfinomítókat, amelyek zöme az Egyesült Államok tulajdonában volt. A közös határ két oldalán egész faluk kerekedtek fel, biztonságot keresve saját országuk belsejében. Menekült mindenki, megérezve azt, hogy lehet akár salvadori, akár hondurasi, néhány napon belül elveszíti mindazt, amit addig egész életében összegyűjtött. A két főváros Nemzeti Stadionja egyaránt hadifogolytáborrá lett. Mindkét félre nagy nyomás nehezedett – elsősorban az Egyesült Államokból – a harcok gyors befejezésére. A háború nem is tartott sokáig, de így is legalább hatezer áldozatról, több százezer földönfutóvá lett ártatlanról beszéltek. A sajtó igyekezett futballszurkolók közötti konfliktusnak láttatni a háborút, miközben diplomáciai fronton ment a ködösítés, a CIA is beszállt néhány operatív intézkedéssel, nehogy „a szovjetek egy második Kubát csináljanak" a térségben.

Jó három évtizeddel később Carlos Padilla, aki a világbajnoki selejtezők alatt a hondurasiak szövetségi kapitányaként tevékenykedett, egyik akkori játékosával, Marco Avate Mendozával együtt azt állította, azért kellett pályára lépniük a „salvadori pokolban", mert erre parancsot kaptak. Kellett az ürügy a politikusoknak. Egyébként 1976-ban nem rendeztek válogatott mérkőzést a két ország között, mégis kirobbant a határvidéken egy újabb konfliktus. Akkor már a futballra sem volt szükség…

AZ ÉV CSAPATA

Rocco és ördögei

Az AC Milan történetében akad néhány különösen szép korszak, visszafelől haladva ilyen a Carlo Ancelottival töltött időszak a kétezres évek első tíz évében, Fabio Capello sikerévei a kilencvenes években, közvetlenül előtte Arrigo Sacchi nagyjából fél évtizede, amelyben a piros-feketék visszakerültek Európa legjobbjai közé.

Emlegethetnénk talán az ötvenes évek második felét is, de ha valaki megkérdez egy igazi „milanistát", ki és melyik időszak alapozta meg azt, hogy ma az AC Milan, elsősorban a nemzetközi porondon elért címei alapján, a világ legsikeresebb egyesületei közé számít, biztosan a hatvanas éveket, Nereo Rocco két korszakát mondja válaszul. A Paròn 1967-ben tért vissza a Torinótól, alig néhány kulcsjátékosa maradt csak az előző diadalok főszereplői közül (Rivera, Lodetti, Trapattoni). Új labdarúgókból új csapatot épített, amelybe közvetlenül az érkezése után megszerzett még két nagyon fontos futballistát, Saul Malatrasit és Kurt Hamrint. Leigazolta Fabio Cudicinit is, aki az első évben még osztozott Pierangelo Bellivel

A MESTER

Magyar edzők játékosa



Nereo Rocco *az Osztrák–Magyar Monarchiában, Triesztben született 1912. május 20-án. Eredeti családneve Roch volt, 1925-ben olaszosították. A helyi Triestinában kezdett játszani, 25 éves koráig erősítette a klubot, Tóth-Potya István, Révész Béla, Csapkay Károly, Nemes Kovács Lajos és Konrád Jenő is volt az edzője, kár lenne kételkedni abban, hogy futballszakmai elképzeléseire hatással voltak a magyarok. Mégis, miután a Napoli, a Padova, illetve a háború alatt a 94° Reparto Distretto Trieste, a Libertas Triestina és újra a Padova érintésével befejezte a pályafutását, alapvetően új szemlélettel rendelkezett. Az egyszeres olasz válogatott támadó fedezet, sőt csatár a védelem megszervezésére fókuszált, amikor átvette 1947-ben a Triestina csapatát. A catenaccio egyik korai változatával ért el sikereket. Újonc edzőként a bajnoki ezüstéremig vezette a gárdát. 1950-ig a Triestinát, később három éven át a Trevisót, majd 1953–1954-ben újra a trieszti alakulatot, aztán 1954 és 1960 között a Padovát dirigálta. Az 1960-as olimpián ő volt az olasz válogatott edzője, majd 1961-ben új szakasz kezdődött a pályafutásában, amikor az AC Milan trénere lett. A piros-feketékkel több korszakban is dolgozott (1961–1963, 1967–1973, 1975–1976, 1977, utóbbi kettőben sportigazgatóként), a hatvanas évek tették világhírűvé. Kétszer bajnok lett (1962, 1968), utána mindkétszer megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját (1963, 1969), KEK-győztes (1968), Olasz Kupa-győztes (1967, 1972, 1973, 1977), Világkupa-győztes (1969) is volt. Edzőként és sportigazgatóként 459 (323+136) mérkőzésen vezette a Milant, ez klubrekord. 1963 és 1967 között a Torino, 1974–1975-ben a Fiorentina kispadján ült. 1979. február 20-án Triesztben hunyt el. Kifejező beceneve (El Paròn, a Mester) jóval túlélte, mindmáig gyakorta így emlegetik.*



A Milan. Hátul, balról: Schnellinger, Malatrasi, Sormani, Nereo Rocco, Rosato, Rivera, Prati, Cudicini. Elöl: Bergamasco pályaedző, Trapattoni, Lodetti, Anquilletti, Hamrin

a kapusposzton, de aztán „kiütéssel" győzött. Rocco két és fél év alatt sikert sikerre halmozott. Mind a két esztendőben megnyerte a nemzetközi kupasorozatot, előbb a kupagyőztesekét, majd az Ajax elleni, madridi döntőben a bajnokcsapatokét is. 1968-ban bajnoki címet nyert Olaszországban, 1969-ben pedig megnyerte a Világkupát is. „Rocco volt a Milan Helenio Herrerája" – mondták némi gőggel vegyes irigységgel. Az „ördögök" hívei erre azzal kontráznak, Rocco több volt még a Mágusnál is, az első olasz edző, aki megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. (Mi több: 1985-ig az egyetlen. Akkor a Juventusszal egyik kedvenc játékosa, Giovanni Trapattoni diadalmaskodott.) Talán még rigorózusabban ragaszkodott a szilárd védekezéshez, mint H. H., ám kiváló csatárainak köszönhetően mindkét bajnokcsapata kiemelkedően a legtöbb gólt szerezte a bajnoki cím elhódításakor a Serie A-ban.



Gianni Rivera Bobby Charltonnal parolázik a BEK-elődöntőben

A szezon alaptizenegye



FABIO CUDICINI: Triesztben született 1935. október 20-án, Guglielmo, az édesapja Nereo Rocco játékostársa volt a harmincas években a Triestinában. Fia, Carlo pályafutása csúcspontján a Chelsea kapusa volt. Fabio 31 évesen került a Milanhoz, addig a Ponziana, majd profiként az Udinese (1955–1958), az AS Roma (1958–1966) és a Brescia (1966–1967) kapuját védte. 1967 előtt a legnagyobb sikere egy VVK- (1961) és egy Olasz Kupa-siker (1964) volt. A Milannal bajnok és KEK-győztes (1968), valamint BEK-győztes és Világkupa-győztes (1969), végül Olasz Kupa-győztes (1972) lett. Öt szezon alatt 183 hivatalos mérkőzésen védett a piros-feketéknél.



ANGELO ANQUILLETTI: San Donato Milanesében jött a világra 1943. április 25-én. Teljes neve Mario Angelo Anquilletti. Noha nem volt vékony és hosszú, a szurkolóktól az Angelo Anguilla (Angolna Angelo) becenevet kapta. A Milan előtt a Solbiatese (1961–1964) és az Atalanta (1964–1966) hátvédje volt, majd 1966 és 1977 között játszott piros-feketében. Pályafutását a Monzában (1977–1979) zárta le. A Milannal bajnok (1968), KEK-győztes (1968, 1973), KEK-döntős (1974), BEK-győztes és Világkupa-győztes (1969), Olasz Kupa-győztes (1967, 1972, 1973, 1977) is volt. A klub színeiben 418 hivatalos mérkőzést vívott (2 gól). Az olasz válogatottban (1969) két mérkőzést játszott, nem játszó kerettag volt a megnyert 1968-as Eb-döntőben. 2015. január 9-én Milánóban hunyt el.



SAUL MALATRASI: Caltóban született 1938. február 17-én. A Calto, a SPAL, majd a Castelmassa középső védője volt. 1958-ban kezdte profi karrierjét, miután visszatért Ferrarába. A SPAL (1958–1959), a Fiorentina (1959–1963), az AS Roma (1963–1964), az Inter (1964–1966), a Lecco (1966–1967), az AC Milan (1967–1970), végül újra a SPAL (1970–1972) tagja volt. Félelmetes a dicsőséglistája, nem szólva arról, hogy ő volt az első, aki két klubbal is BEK- és Világkupa-győztes lett, s addigra már KEK-sorozatot is nyert. A Fiorentinával KEK-győztes és Olasz Kupa-győztes (1961), az Interrel bajnok (1965, 1966), BEK-győztes (1965), Világkupa-győztes (1964, 1965), a Milannal bajnok és KEK-győztes (1968), valamint BEK-győztes és Világkupa-győztes (1969) lett. A piros-feketéknél 93 hivatalos meccset vívott. Az olasz válogatottban (1965–1969) három mérkőzésen játszott.



ROBERTO ROSATO: Chieriben született 1943. augusztus 18-án. Klubjai a Torino (1957–1966), az AC Milan (1966–1973), a Genoa (1973–1977) és az Aosta (1977–1979) voltak. A piros-feketékkel bajnok (1968), háromszoros Olasz Kupa-győztes (1967, 1972, 1973), BEK-győztes (1969), kétszeres KEK-győztes (1968, 1973), Világkupa-győztes (1969) lett. A Milanban 269 hivatalos mérkőzésen nyolc gólt szerzett. A Squadra Azzurrában (1965–1972) 37 mérkőzést vívott, Európa-bajnok (1968), vb-ezüstérmes (1970), vb-résztvevő (1966) volt. Szülővárosában hunyt el 2010. június 20-án.



KARL-HEINZ SCHNELLINGER: A németországi Dürenben született 1939. március 31-én. Hazai klubjai az SG Düren 99 (1949–1958), az 1. FC Köln (1958–1963), majd a Tennis Borussia Berlin (1974–1975) voltak. Közben tizenegy évet Olaszországban játszott, a Mantova (1963–1964), az AS Roma (1964–1965) és az AC Milan (1965–1974) tagjaként. A Kölnnel német bajnok (1962), a „farkasokkal" Olasz Kupa-győztes (1964) volt, de az „ördögökkel" sokkal hosszabb a dicsőséglistája: bajnok (1968), KEK-győztes (1968, 1973), KEK-döntős (1974), BEK-győztes és Világkupa-győztes (1969), Olasz Kupa-győztes (1967, 1972, 1973). Piros-feketében 334 hivatalos mérkőzésen 3 gólt szerzett. A nyugatnémet válogatottban (1958–1971) 47 mérkőzésen 1 gólt szerzett, ám azt az olaszok ellen, a mexikói Mundial elődöntőjében. Négy világbajnokságon vett részt, 1966-ban ezüst-, 1970-ben bronzérmes lett. 1962-ben harmadik volt az Aranylabda-szavazáson.



GIOVANNI TRAPATTONI: 1939. március 17-én született Cusano Milaninóban. Az utolsó szezonja (Varese, 1971–1972) kivételével egész pályafutását az AC Milannál töltötte. 1953-ban igazolt le, 1959 és 1971 között 351 hivatalos mérkőzést játszott, hat gólt szerzett. Az „ördögökkel" bajnok (1962, 1968), BEK-győztes (1963, 1969), KEK-győztes (1968), Olasz Kupa-győztes (1967), Világkupa-győztes (1969). Az olasz válogatottban (1960–1964) 17 mérkőzésen egy gólt szerzett, részt vett az 1962-es Mundialon. A világ egyik legsikeresebb klubedzője.



GIOVANNI LODETTI: 1942. augusztus 10-én született Caselle Luraniban. 1960-tól 1970-ig a Milan középpályása volt, bajnok (1962, 1968), Olasz Kupa-győztes (1967), BEK-győztes (1963, 1969), KEK-győztes (1968), Világkupa-győztes (1969) volt. 288 hivatalos mérkőzésen 26 gólt szerzett. Később a Sampdoria (1970–1974), a Foggia (1974–1976), végül a Novara (1976–1978) színeiben szerepelt. Az olasz válogatottban (1964–1968) 17 mérkőzésen két gólt szerzett. Részt vett az 1966-os vb-n. 1968 Európa-bajnoka.



GIANNI RIVERA: A Milan egyik szimbóluma, akit egyébként Giovanniként anyakönyveztek, 1943. augusztus 18-án született Alessandriában. A helyi klub játékosa volt (1959–1960), mielőtt a Milanhoz került. A piros-feketékkel tizenkilenc idény alatt 658 hivatalos mérkőzésen 164 gólt ért el. Bajnok (1962, 1968, 1979), Olasz Kupa-győztes (1967, 1972, 1973, 1977), BEK-győztes (1963, 1969), KEK-győztes (1968, 1973), KEK-döntős (1974), Világkupa-győztes (1969) volt. Az olasz válogatottban (1962–1974) 60 mérkőzésen 14 gólt jegyzett. Négy világbajnokságon vett részt, 1970-ben ezüstérmet szerzett. 1968-ban Európa-bajnok lett. 1963-ban Európa második legjobb játékosának, 1969-ben aranylabdásnak választották.



KURT HAMRIN: 1934. november 19-én született Stockholmban. Hazai klubjai előbb a Huvudsta IS (1946–1947), a Råsunda IS (1947–1949) és az AIK (1949–1955) voltak, majd olaszországi pályafutása végén hazatért az IFK Stockholmhoz (1971–1972). Itáliába svéd gólkirályként érkezett 1955-ben, előbb a Juventus (1956–1957), aztán a Padova (1957–1958), a Fiorentina (1958–1967), az AC Milan (1967–1969), végül a Napoli (1969–1971) tagja volt. A firenzeiekkel Olasz Kupa-győztes (1961, 1966), KEK-győztes (1961), KK-győztes (1966), a milánóiakkal, mindössze két idény alatt bajnok és KEK-győztes (1968), valamint BEK-győztes (1969) lett, 61 hivatalos mérkőzésen 17 gólt szerzett. A svéd válogatottban (1953–1965) 32 meccsen 17-szer talált a kapuba. Vb-ezüstérmes volt 1958-ban.



ÁNGELO SORMANI: 1939. július 3-án született a brazíliai Jaúban. Teljes neve Ángelo Benedicto Miguel Sormani. A helyi klubban (XV de Jaú) kezdett játszani, majd a Santos (1958–1961) csapatából São Paulo állam kétszeres bajnokaként (1958, 1960), illetve a Rio-São Paulo-torna győzteseként (1959) került Olaszországba. Tizenöt idénye alatt a Mantova (1961–1963), az AS Roma (1963–1964), a Sampdoria (1964–1965), az AC Milan (1965–1970), a Napoli (1970–1972), a Fiorentina (1972–1973) és a Vicenza (1973–1976) mezét is viselte. A „farkasokkal" Olasz Kupa-győztes lett (1964), a többi itáliai klubsikerét a Milannál töltött fél évtizede alatt érte el: bajnok (1968), Olasz Kupa-győztes (1967), BEK-győztes (1969), KEK-győztes (1968), Világkupa-győztes (1969) volt. A Milanban 180 hivatalos mérkőzésen 65 gólt ért el. Az olasz válogatottban (1962–1963) hét mérkőzésen két gólt szerzett. 1962-ben részt vett a chilei vb-n. **PIERINO PRATI**: 1946. december 13-án Cinisello Balsamóban született. Klubjai a Salernitana (1965–1966), az AC Milan (1966), kölcsönben a Savona (1966. november–1967), majd újra az AC Milan (1967–1973), aztán az AS Roma (1973–1977), a Fiorentina (1977–1978), a Savona (1978–1981), illetve közben rövid ideig a Rochester Lancers (1979) voltak. A piros-feketéknél töltött hat idény alatt bajnok (1968), kétszeres kupagyőztes (1972, 1973), BEK-győztes (1969), kétszeres KEK-győztes (1968, 1973), Világkupa-győztes (1969) lett. 209 hivatalos mérkőzésen 102 gólt ért el, utóbbival tizedik a klub örökranglistáján. 1968-ban a Serie A gólkirályaként ünnepelték. A Squadra Azzurrában (1968–1974) 14 mérkőzésen hét gólt szerzett. Európa-bajnok (1968), vb-ezüstérmes (1970).



A lombardok lekaszálták az amszterdami „tulipánokat”

A „prágai tavaszt” követő katonai beavatkozás utáni feszült nemzetközi légkörben a csehszlovákiai bevonulásban részt vevő öt, úgynevezett szocialista ország bajnokcsapata (Dinamo Kijev, FC Carl Zeiss Jena, Ferencvárosi TC, Ruch Chorzów, Levszki-Szpartak Szófia) visszalépett az első fordulóból, tiltakozva amiatt, hogy miután az eredetileg kisorsolt „nyugati” ellenfelek nem akartak a keleti blokkba elutazni, az UEFA újrasorsolta a párosítást. Érdekes ugyanakkor, hogy a megszállt ország legjobbja, a Spartak Trnava elindult a tornán, miként a románok reprezentánsa, a bukaresti Steaua is. A nyitány legváratlanabb tettét az isztambuli Fenerbahçe hajtotta végre azzal, hogy „lemetszette” a Manchester City skalpját, de feltűnést keltett a későbbi győztes AC Milan svédországi botlása is.

A második körben a bécsi Rapid elbúcsúztatta a Real Madridot. Elköszönt a további küzdelmektől a Fener, az Anderlecht, valamint a Crvena zvezda is, viszont a fent taglalt politikai helyzetből adódóan a Benfica és a Milan erőnyerő volt. A portugálok a negyeddöntőben hárommenetes párbajt vívtak a feltörekvő hollandokkal, és a „ráadásban” 3:0-ra veszítettek. A „sasokkal” szinkronban „elszállt” a Celtic FC is.



Nem sok hiányzott ahhoz, hogy a nagyszombatiak beverekedjék magukat a végjátékba, és akkor egészen elképesztő dolog esett volna meg: a KEK-döntős (sőt győztes) pozsonyi Slovan mellett 1969-ben egy másik (cseh)szlovák klub is finálét vív!

A közvélemény elsősorban arra volt kíváncsi, sikerül-e a pár roppant tehetséges fiatallal kiálló németalföldieknek elhúzniuk Madridban a milánói piros-feketék nótáját. Aki feltette ezt a kérdést, tulajdonképpen az első félidőben választ kapott rá: nem. A reményteli hollandusok számára reménytelen vállalkozás volt megfogni a bombaformában futballozó, három gólt szerző **Pierino Prati**t.

A sorozat gólkirálya kilenc találattal Denis Law (Manchester United) lett.

1. forduló. Malmö FF–AC Milan 2:1, 1:4, AS Saint-Étienne–Celtic FC 2:0, 0:4, Waterford United FC–Manchester United 1:3, 1:7, RSC Anderlecht–Glentoran FC 3:2, 2:2, Rosenborg BK–SK Rapid Wien 1:3, 3:3, Real Madrid–AEL Limassol 6:0, 6:0, 1. FC Nürnberg–AFC Ajax 1:1, 0:4, Manchester City–Fenerbahçe 0:0, 1:2, Valur Reykjavík–SL Benfica 0:0, 1:8. Floriana FC–Reipas Lahti 1:1, 0:2, Steaua Bucureşti–Spartak Trnava 3:1, 1:4, AEK Athén–AS Jeunesse Esch 3:0, 2:3, FC Zürich–Akademiks BK 1:3, 2:1

2. forduló. Celtic FC–Crvena zvezda 5:1, 1:1, Manchester United–RSC Anderlecht 3:0, 1:3, SK Rapid Wien–Real Madrid 1:0, 1:2, AFC Ajax–Fenerbahçe 2:0, 2:0, Reipas Lahti–Spartak Trnava 1:9, 1:7, AEK Athén–Akademiks BK 0:0, 2:0

Negyeddöntő. AC Milan–Celtic FC 0:0, 1:0, Manchester United–SK Rapid Wien 3:0, 0:0, AFC Ajax–SL Benfica 1:3, 3:1, 3:1, Spartak Trnava–AEK Athén 2:1, 1:1

Elődöntő. AC Milan–Manchester United 2:0, 0:1, AFC Ajax–Spartak Trnava 3:0, 0:2

Döntő

AC Milan–AFC Ajax 4:1 (2:0)

1969. május 28., Madrid, Santiago Bernabéu-stadion, 50 000 néző. Jv.: José María Ortiz de Mendíbil Monasterio (spanyol)

AC Milan: Cudicini – Anquilletti, Rosato, Malatrasi, Schnellinger – Lodetti, Rivera, Trapattoni – Hamrin, Sormani, Prati

AFC Ajax: Bals – Suurbier (B. Muller, 46.), Hulshoff, Vaszovics, Van Duivenbode – Groot (Nuninga, 46.), Pronk – Swart, Danielsson, Cruyff, Keizer

Gólszerzők: Prati (7., 40., 75.), Vaszovics (60.), Sormani (67.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A nagypolitika pozsonyi nyertesei

Bár kezdetben egyáltalán nem tűnt úgy, hogy a „prágai tavasz” eseményeinek utórezgései segítik majd a pozsonyi Slovant, mégis így történt. Az UEFA ugyanis a hidegháborús politikai áramlatok kényszerhatására némileg módosította a KEK 1968–1969-es sorsolását, mégpedig oly módon, hogy a csehszlovákiai intervencióban részt vevő öt ország (Bulgária, Lengyelország, Magyarország, az NDK, a Szovjetunió) klubjainak egymás ellen kellett volna játszaniuk. A szövetség rendelkezett, tiltakozásul a „bevonulók” csapatai visszaléptek. A Slovannak sem kedvezett az újraosztás, ugyanis az eredeti párja, a KR Reykjavík helyett a jóval magasabb nívót képviselő jugoszláv FK Borral kellett megmérkőznie. Nehezen lendült bele a kék-fehér alakulat, az első két idegenbeli fellépését el is bukta, viszont utána már nem hibázott, és az FC Porto, valamint az AC Torino elbúcsúztatásával valódi bravúrt hajtott végre. Fura módon talán az elődöntőben könnyebb dolga volt, mert a szezon meglepetése, a skót Dunfermline szerényebb játékerőt képviselt a portugál–olasz párosnál. A fináléban a fogadóirodák a Barçát tartották az abszolút esélyesnek. Annyira lefutottnak tűnt a meccs, hogy a kiegyensúlyozott csatára és izgalmakra áhítozó svájci nézők zöme ki sem látogatott a stadionba, ahol jószerével csak a katalánok szimpatizánsai foglaltak helyet. Aztán felborult a papír-



Hrivnák labdája útban Sadurni kapujába





forma, miután az előzőekben áldozati báránynak kikiáltott (cseh)szlovákok hatalmas küzdelemben elorozták a trófeát a gránátvörös-kékek elől. Az idény gólkirálya Carl-Heinz Rühl (1. FC Köln) lett 6 találattal.

1. forduló. Partizani Tirana–AC Torino 1:0, 1:3, FC Bruges–West Bromwich Albion 3:1, 0:2, Dunfermline Athletic–Apoel Nicosia 10:1, 2:0, Randers Freja–Shamrock Rovers 1:0, 2:1, Girondins de Bordeaux–1. FC Köln 2:1, 0:3, Cardiff City–FC Porto 2:2, 1:2, Olympiakosz–Knattspyrnufélag Reykjavík 2:0, 2:0, Crusaders FC–IFK Norrköping 2:2, 1:4, US Rumelange–Sliema Wanderers 2:1, 0:1, ADO den Haag–Grazer AK 4:1, 2:0, FC Lugano–FC Barcelona 0:1, 0:3, Slovan Bratislava–FK Bor 3:0, 0:2, Altay Izmir–Lyn Oslo 3:1, 1:4.

2. forduló. Randers Freja–Sliema Wanderers 6:0, 2:0, Dunfermline Athletic–Olympiakosz 4:0, 0:3, Lyn Oslo–IFK Norrköping 2:0, 2:3, ADO den Haag–1. FC Köln 0:1, 0:3, FC Porto–Slovan Bratislava 1:0, 0:4, Dinamo Bucureşti–West Bromwich Albion 1:1, 0:4.

Negyeddöntő: Dunfermline Athletic–West Bromwich Albion 0:0, 1:0, Lyn Oslo–FC Barcelona 2:3, 2:2, AC Torino–Slovan Bratislava 0:1, 1:2, 1. FC Köln–Randers Freja 2:1, 3:0.

Elődöntő: 1. FC Köln–FC Barcelona 2:2, 4:1, Dunfermline Athletic–Slovan Bratislava 1:1, 0:1

Döntő

Slovan Bratislava–FC Barcelona 3:2 (3:1)

1969. május 21., Bázel, Sankt Jakob-stadion, 19 748 néző. Jv.: Laurens van Ravens (holland)

Slovan Bratislava: Vencel – Fillo, Hrivnák, Horváth, Ján Zlocha – Jozef Čapkovič, Hrdlička – Cvetler, Móder (Határ, 67.), Jokl, Ján Čapkovič

FC Barcelona: Sadurni – Franch (Pereda, 13.), Pons, Eladio, Rifé – Zabalza, Pellicer – Santiago Castro (Mendoça, 46.), Zaldúa, Fusté, Rexach

Gólszerzők: Cvetler (2.), Zaldúa (16.), Hrivnák (29.), Ján Čapkovič (42.), Rexach (52.)

VÁSÁRVÁROSOK KUPÁJA

A „szarkák” elorozták a serleget a Dózsa elől

A rajton két meglepetést jegyezhettek fel: idegenben szerzett góljával a KSV Waregem kiütötte az Atlético Madridot, míg a CWKS Legia mindkét mérkőzésen legyőzte az 1860 Münchent, tetejébe Varsóban hatot rúgott a bajoroknak. A második körben a kupát védő Leeds United egyszer sem tudta megverni a DWS Amsterdamot, majd a két góltalan meccs utáni pénzfeldobás a hollandoknak kedvezett. Az SG Eintracht Frankfurt a hosszabbításban elért találatával elbúcsúztatta a Juventust, de az még nagyobb szenzációt keltett, hogy a belgrádi „romantikusok” megálljt parancsoltak a Bolognának. A harmadik fordulóban a Vitória Setúbal erősebbnek bizonyult a Fiorentinánál.

A negyeddöntőben az Újpesti Dózsa bosszút állt az FTC tavalyi legyőzőjén, hisz kétszer is térdre kényszerítette a címvédő Leedset. A HSV terminusgondjai miatt visszalépett, a Göztepe tehát játék nélkül léphetett az elődöntőbe. (Az Olympique Marseille elleni pénzfelhajításnál egyszer már segített a törökökön Fortuna.) Mindazonáltal az egész sorozat legnagyobb bravúrját a Newcastle United hajtotta végre, amely az 1967–1968-as angol bajnokság 10. helyén zárt,

viszont a VVK-ban nem „fapados” gárdák ellen vitézkedett (Feijenoord, Sporting CP, Real Zaragoza, Vitória Setúbal, Rangers FC, Újpesti Dózsa). Aligha vonható kétségbe, hogy megérdemelten jutott végül a trófea a „szarkák” karmai közé. Ezzel együtt a Megyeri úti visszavágón Bánkuti öngóljáig élt a remény, hogy a lila-fehérek ledolgozzák a St. James' Parkban összeszedett tetemes hátrányukat. Sajnos, nem sikerült…

Az idény gólkirálya Dunai II Antal (Újpesti Dózsa) lett 10 találattal.



Matthew Watson-Broughton, a Newcastle (és az Ú. Dózsa) kupamenetelését feldolgozó könyv szerzője beszélget Dunai II Antallal és Bob Moncurral az ötvenedik évfordulón

1. forduló. Chelsea FC–Morton FC 5:0, 4:3, Newcastle United–Feijenoord 4:0, 0:2, Wacker Innsbruck–SG Eintracht Frankfurt 2:2, 0:3, Wiener SC–Slavia Praha 1:0, 0:5, Beerschot VAV–DWS Amsterdam 1:1, 1:2, Standard Liège–Leeds United AFC 0:0, 2:3, Royal Daring Club Bruxelles–Panathinaikosz 2:1, 0:2, Trakia Plovdiv–Real Zaragoza 3:1, 0:2, Szlavia Szófia–Aberdeen FC 0:0, 0:2, Rangers FC–FK Vojvodina 2:0, 0:1, Atlético Bilbao–Liverpool FC 2:1, 1:2 (sorsolással a Bilbao ment tovább), Atlético Madrid–KSV Waregem 2:1, 0:1, Olympique Lyon–Académica Coimbra 1:0, 0:1 (sorsolással a Lyon ment tovább), FC Metz–Hamburger SV 1:4, 2:3, Arisz Szaloniki–Hibernians FC Paola 1:0, 6:0, Bologna FC–FC Basel 4:1, 2:1, SSC Napoli–Grasshopper-Club Zürich 3:1, 0:1, Skeid Oslo–AIK Stockholm 1:1, 1:2, DOS Utrecht–Dundalk FC 1:1, 1:2, Sporting CP–Valencia CF 4:0, 1:4, CWKS Legia Warszawa–TSV 1860 München 6:0, 3:2, Leixões SC–FC Argeş Piteşti 1:1, 0:0, Hannover 96–B 1909 Odense 3:2, 1:0, Rapid Bucureşti–OFK Beograd 3:1, 1:6, Lausanne-Sports–Juventus FC 0:2, 0:2, Göztepe Izmir–Olympique Marseille 2:0, 0:2 (sorsolással a Göztepe ment tovább), NK Olimpija Ljubljana–Hibernian FC 0:3, 1:2, NK Dinamo Zagreb–Fiorentina 1:1, 1:2, Hansa Rostock–OGC Nice 3:0, 1:2



(Fotók: Amazing Journey)

Ötven évvel a döntő után. Balról: Juhász Péter, Káposzta Benő, Dunai II Antal, Tóth András, Görögcs János, Nagy László, Bob Moncur és Keith Dyson

2. forduló. Leeds United AFC–SSC Napoli 2:0, 0:2 (sorsolással a Leeds ment tovább), Chelsea FC–DWS Amsterdam 0:0, 0:0 (sorsolással a DWS ment tovább), KSV Waregem–CWKS Legia Warszawa 1:0, 0:2, Aberdeen FC–Real Zaragoza 2:1, 0:3, Hibernian FC–1. FC Lokomotive Leipzig 3:1, 1:0, Rangers FC–Dundalk FC 6:1, 3:0, Panathinaikosz–Atlético Bilbao 0:0, 0:1, Arisz Szaloniki–Újpesti

Dózsa 1:2, 1:9, Juventus FC–SG Eintracht Frankfurt 0:0, 0:1 (hosszabbításban), Sporting CP–Newcastle United 1:1, 0:1, Vitória FC Setúbal–Olympique Lyon 5:0, 2:1, Hamburger SV–Slavia Praha 4:1, 1:3, AIK Stockholm–Hannover 96 4:2, 2:5, Göztepe Izmir–FC Argeş Piteşti 3:0, 2:3, OFK Beograd–Bologna FC 1:0, 1:1, Hansa Rostock–Fiorentina 3:2, 1:2

3. forduló. Leeds United AFC–Hannover 96 5:1, 2:1, Atlético Bilbao–SG Eintracht Frankfurt 1:0, 1:1, Real Zaragoza–Newcastle United 3:2, 1:2, DWS Amsterdam–Rangers FC 0:2, 1:2, CWKS Legia Warszawa–Újpesti Dózsa 0:1, 2:2, Vitória FC Setúbal–Fiorentina 3:0, 1:2, Hamburger SV–Hibernian FC 1:0, 1:2, OFK Beograd–Göztepe Izmir 3:1, 0:2

Negyeddöntő. Leeds United AFC–Újpesti Dózsa 0:1, 0:2, Newcastle United–Vitória FC Setúbal 5:1, 1:3, Rangers FC–Atlético Bilbao 4:1, 0:2, Göztepe Izmir–Hamburger SV (a Göztepe ment tovább, mert a HSV „időpontnehézségek" miatt visszalépett)

Elődöntő. Rangers FC–Newcastle United 0:0, 0:2, Göztepe Izmir–Újpesti Dózsa 1:4, 0:4

Döntő

Newcastle United–Újpesti Dózsa 3:0 (0:0)

1. mérkőzés, 1969. május 29., Newcastle, St. James' Park, 59 234 néző. Jv.: Joseph Hannet (belga)

Newcastle United: McFaul – Craig, Burton, Moncur, Clark – Gibb, Arentoft – Scott, Robson, Davies, Sinclair (Foggon, 75.)

Újpesti Dózsa: Szentmihályi – Káposzta, Solymosi, Bánkuti – Dunai III, Noskó – Fazekas, Göröcs, Bene, Dunai II, Zámbó

Gólszerzők: Moncur (63. és 72.), Scott (83.)

Újpesti Dózsa– Newcastle United 2:3 (2:0)

2. mérkőzés, 1969. június 11., Budapest, Megyeri út, 30 000 néző. Jv.: Joseph Heymann (svájci)

Újpesti Dózsa: Szentmihályi – Káposzta, Solymosi, Bánkuti – Dunai III, Noskó – Fazekas, Göröcs, Bene, Dunai II, Zámbó

Newcastle United: McFaul – Craig, Burton, Moncur, Clark – Gibb, Arentoft – Scott, Robson, Davies, Sinclair (Foggon, 69.)

Gólszerzők: Bene (29.), Göröcs (44.), Bánkuti (46. – öngól), Arentoft (52.), Foggon (70.)

LIBERTADORES KUPA

Az Estudiantes minden meccsét megnyerte

Az Estudiantes az 1969-es – sorozatban egyébként tizedik – Libertadores Kupa elhódításával belépett az addig a Peñarol, a Santos és az Independiente alkotta elitklubba, amelybe a tornát az egymást követő két évben kétszer is győzelemmel záró alakulatok tartoztak. A fentiekből kiolvashatóan a második argentin „duplázó", s egyben a harmadik argentin győztes lett. (1967-ben a Racing győzött.) Helyzetét kétségtelenül megkönnyítette, hogy a világbajnoki selejtezők miatti terminusnehézségekre hivatkozva a brazil klubok ezúttal nem indultak. Az Estudiantes, amelyet továbbra is Osvaldo Zubeldía dirigált, címvédőként csak az elődöntőben kapcsolódott be a sorozatba, így mindössze négy mérkőzést játszott. Az elődöntőben kétszer 3:1-re verte meg az Universidad Católicát, majd a döntőben kapott gól nélkül kerekedett felül

a története során már harmadszor döntős (1964, 1967, 1969), de a korábbi két alkalomhoz hasonlóan ezúttal is elbukó, különben a brazil Zezé Moreira által irányított, montevideói Nacionalon.



Flores és Zubeldía



Bilardo és Verón

Nacional–Estudiantes 0:1 (0:0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1969. május 15., Montevideo, Estadio Centenario, 65 000 néző. Jv.: Domingo Massaro (chilei)

Nacional: Manga – Ancheta, Em. Alvarez, Ubiña, Montero Castillo – Mujica, Prieto, Maneiro (Espárrago) – Cubilla, Celio, Morales

Estudiantes: Poletti – Togneri, Aguirre Suárez, Madero, Malbernat – Bilardo, Pachamé, Flores – Rudzky (Ribaudo), Conigliaro, Verón

Gólszerző: Flores (66.)

Estudiantes–Nacional 2:0 (2:0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1969. május 22., La Plata, 55 000 néző. Jv.: Javier Delgado (kolumbiai)

Estudiantes: Poletti – Togneri, Aguirre Suárez, Madero, Malbernat – Bilardo, Pachamé, Flores – Rudzky, Conigliaro, Verón

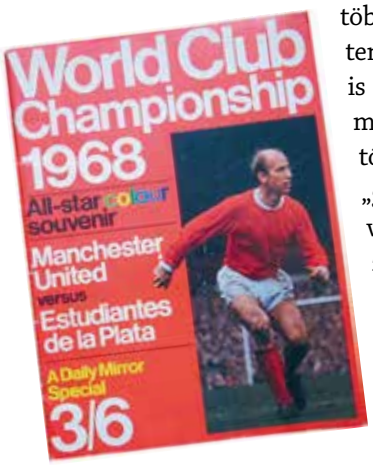
Nacional: Manga – Ancheta, Em. Alvarez, Ubiña, Montero Castillo – Mujica, Prieto, Espárrago – Cubilla, Garcia (Silveira), Morales

Gólszerzők: Flores (22.), Conigliaro (37.)

VILÁGKUPA

„Soha többé!”

Jock Stein 1967-ben tartott a Racing elleni Világkupa-mérkőzéstől, mégis elvitte a Celticet a Racinghoz, Argentínába. Aztán amikor hazament, azt mondta: „Soha többé!”. Matt Busby tisztában volt azzal, hogy honfitársainak milyen rettenetes kalandokban volt részük Dél-Amerikában, de úgy gondolta, a sportszerűség megkívánja, hogy kiálljanak a „vörös ördögök” az Estudiantes elleni Világkupa-döntőre. Aztán ő is azt mondta Manchesterbe visszatérve: „Soha többé!” Pedig eleinte nem történt semmi baj, az argentinok kifejezetten szívélyesen fogadták a vendégeket, még egy lovaspóló-mérkőzést is szerveztek a tiszteletükre. Ám az első találkozó előtti napokban megjelent a Benfica brazil edzőjének, Otto Gloriának egy – vélhetően a londoni BEK-döntőre visszautaló – nyilatkozata, amelyben „gyilkosnak” titulálta Nobby Stilest, majd még hozzátette, hogy a világbajnok angol sportszerűtlen, durva, kíméletlen. A nyilatkozat bekerült a hivatalos műsorfüzetbe is, s ezt a manchesteriek sértőnek érezték. Ez már megadta az alaphangot a mérkőzésre, amelyen a későbbi világbajnok argentin szövetségi kapitány (civilben orvos, később nőgyógyász) Carlos Bilardo gombostűkkel szurkálta az angol játékosokat, miközben társaival sorozatosan



rugdosta őket. Különösen Stiles kapott sokat, ám a hajrában mégis őt állította ki a paraguayi játékvezető. Bobby Charltont sem kímélték, több öltéssel kellett a fejsebét összevarrni. A mérkőzés egyetlen gólját – noha a játékvezető később Conigliaro nevét írta a jegyzőkönyvbe – Néstor Togneri szerezte. A manchesteri visszavágón nem játszhatott az eltiltott Stiles, Busby átszervezte a védelmet, s eggyel több csatárt állított be, játszott Brian Kidd is. Ennek ellenére az argentinok szereztek vezetést Juan Ramón Verón góljával, s ez tulajdonképpen eldöntötte a kupa sorsát. A hátralévő időben, noha Willie Morgan az utolsó pillanatokban kiegyenlített, a legnagyobb energiát egymás „levadászására" fordították a játékosok. Ez az összecsapás sem múlt el kiállítások nélkül.

Estudiantes–Manchester United 1:0 (1:0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1968. szeptember 25., Buenos Aires, Estadio Boca Juniors, 66 000 néző. Jv.: Hugo Sosa Miranda (paraguayi)

Estudiantes: Poletti – Aguirre Suárez, Madero, Malbernat, Medina – Pachamé, Bilardo, Togneri – Ribaudo, Conigliaro, Verón

Manchester United: Stepney – A. Dunne, Foulkes, Stiles, Burns – Crerand, B. Charlton, Sadler – Morgan, Law, Best

Gólszerző: Togneri (27.)

Kiállítva: Stiles (79.)

Manchester United–Estudiantes 1:1 (0:1)

Döntő, 2. mérkőzés, 1968. október 16., Manchester, Old Trafford, 63 428 néző. Jv.: Konsztantin Zecsevics (jugoszláv)

Manchester United: Stepney – A. Dunne, Foulkes, Sadler, Brennan – Crerand, B. Charlton – Morgan, Kidd, Law (Sartori, 43.), Best

Estudiantes: Poletti – Aguirre Suárez, Madero, Malbernat, Medina – Pachamé, Bilardo, Togneri – Ribaudo (Echecopar, 71.), Conigliaro, Verón

Gólszerző: Verón (7.), Morgan (90.)

Kiállítva: Medina (88.), Best (88.)

VILÁGVÁLOGATOTT

Öt magyar ünnepelte a brazilokat

1968 őszén az első világbajnoki címe megnyerésének tizedik évfordulóját ünnepelte a brazil futball. A jeles alkalom tiszteletére meghívta a világválogatottat. 1968 nyarán a FIFA egy előzetes listát tett közzé, amelyet négy kiváló edző, Alf Ramsey, Helenio Herrera, Helmut Schön és Otto Gloria állított össze. Egyszersmind felkérték az edzői teendők ellátására a német Dettmar Cramert. Az edzők az előzetes listára egy híján 60 nevet írtak fel. Az argentinok közül tizenkét (Óscar Malbernat, José Rafael Albrecht, Raúl Bernao, Carlos Buticce, Raúl Madero, Ermindo Onega, Roberto Perfumo, Silvio Marzolini, Óscar Mas, Juan Ramón Verón, Alberto Rendo, Silva), az uruguayiaktól négy (Ladislao Mazurkiewicz, Julio Montero Castillo, Pedro Rocha,



A világválogatott. Hátul, balról: Schulz, Beckenbauer, Seszternyov, Szűcs, Marzolini, Dzsajics. Elöl: Overath, Amancio, Novák, Jasin, Albert

Villar), a chileiektől két (Alberto Quintano, Carlos Reinoso), a peruiaktól egy (Héctor Chumpitaz) játékos is bekerült a kiválasztottak közé. Az európai országokból majdnem kétszer annyi játékost jelöltek ki. Akkoriban rendezték Olaszországban a harmadik kontinensbajnokság négyes döntőjét. A győztes olaszoktól és az ezüstérmes jugoszlávoktól négy-négy (Angelo Domenghini, Giacinto Facchetti, Sandro Mazzola, Gianni Rivera, illetve Dragan Dzsajics, Mirszad Fazlagics, Ivica Oszim és Vladimir Durkovics), a bronzérmes, de egyben világbajnoki címvédő angoloktól öt (Alan Ball, Gordon Banks, Bobby Charlton, Bobby Moore, Ray Wilson), a negyedik helyezett szovjetektől három (Szlava Metreveli, Albert Seszternyov, Lev Jasin) játékost válogattak. Került a listára belga (Paul Van Himst), bolgár (Georgi Aszparuhov), csehszlovák (Jozef Adamec, Ivo Viktor), francia (Bernard Bosquier, Philippe Gondet, Robert Herbin), északír (George Best), nyugatnémet (Franz Beckenbauer, Karl-Heinz Schnellinger), keletnémet (Eberhard Vogel), portugál (José Augusto, Eusébio, António Simões), román (Ion Pârcălab), skót (Jimmy Johnstone, Denis Law és Bobby Lennox), spanyol (Amancio Amaro, Pirri) játékos is. Már akkor négy magyar szerepelt a listán: Albert Flórián, Bene Ferenc, Farkas János és Szűcs Lajos.

Később változott a keret összetétele, a kiválasztottak közül néhányan nem fogadták el a meghívást, másokat, mint az angol klubokban játszókat, nem engedték el munkaadóik a bajnokság közben Brazíliába. Ami a magyarokat illeti, noha Bene Ferenc kiváló egészségi állapotnak örvendett, s nem is futballozott akármilyen formában (négy nappal a riói mérkőzés után négy gólt lőtt a Diósgyőrnek a Megyeri úton), végül Novák Dezső utazott helyette. Elkísérte őket Zsolt István játékvezető is, aki partjelzőként működött közre a találkozón. A mérkőzésen végül a brazilok az utolsó pillanatokban szerezték meg a győzelmet, egyébként mindkét találatukat két, 1970-ben világbajnoki címet nyerő csatár szerezte. A világválogatott találatát az aranylabdás Albert Flórián lőtte.

Brazília–Világválogatott 2:1 (1:1)

1968. november 6., Rio de Janeiro, Estadio Maracanã, 93 000 néző. Játékvezető: Diego De Leo (uruguayi)

Brazília: Picasso – Jurandir, Roberto Dias, Carlos Alberto (Moreira, 46.), Everaldo – Natal (Paulo Borges, 46.), Gerson – Jairzinho (Tostão, 46.), Pelé, Paulo César, Rivellino

Világválogatott: Jasin (Mazurkiewicz, 46.) – Novák, Marzolini (Perfumo, 46.), Seszternyov, Schulz – Beckenbauer, Szűcs, Overath – Amancio (Metreveli, 46.), Albert (Rocha, 46.), Dzsajics (Farkas, 46.)

Gólszerző: Rivellino (20.), Albert (33.), Tostão (90.)



A BEK-döntőben győztes AC Milan. Hátul, balról: Malatrasi, Rosato, Rivera, Schnellinger, Prati, Cudicini. Elöl: Sormani, Trapattoni, Hamrin, Anquiletti, Lodetti

A KEK-győztes Slovan Bratislava. Hátul, balról: Vecan edző, Ludvit Zlocha, Hrivnák, Jozef Čapkovič, Bizon, Hrdlička, Móder, Ján Čapkovič, Ján Zlocha. Elöl: Fillo, Mutkovič, Cvetler, Kontir, Vencel, Horváth, Jokl, Határ





A VVK-győztes Newcastle United. Hátul, balról: Burton, Foggon, Dave Smith edző, Clark, Ross. Középen: McNamee, Craggs, Hope, McFaul, Gibb, Davies. Elöl: Scott, Sinclair, Moncur, Joe Harvey menedzser, Robson, Craig, Arentoft



A Libertadores-kupa-győztes Estudiantes.
Hátul, balról: Pachamé, Poletti, Malbernat, Aguirre Suárez, Madero, Togneri.
Elöl: Rudzki, Bilardo, Conigliaro, Eduardo Flores, Verón



A Racing Világkupa-győztes alakulata



A TP Englebert legénysége.
Hátul, balról: Mulenda, Katumba, Jean Ngoie, Laurent Ngoie, Kalala, Mukombo, Kabeya Tshoto, Bwanga, Kapata.
Elöl: Kalambay, Kalonzo, ?. Tshinabu, Kamba, Kazadi

OLIMPIA, 1968

Japán és Mexikó az elődöntőben

Az 1968. októberi mexikói olimpia labdarúgótornáját a dr. Lakat Károly által irányított magyar csapat nyerte meg, miután – botrányos, négy kiállítást hozó döntőben – 4:1-re győzött a bolgárok ellen. A torna magyar vonatkozásait feldolgoztuk a hazai labdarúgás történetéről szóló ötrészes sorozatunk negyedik kötetében, itt talán elég annyit megjegyezni, hogy az uruguayiak 1928-as sikere óta először védte meg egy válogatott az ötkarikás elsőségét.

Nézzük inkább a torna külföldi érdekességeit! Sem az 1966-os angliai, sem az 1970-es, ugyancsak mexikói világbajnokságon nem játszottak még számottevő szerepet az Európán és Dél-Amerikán kívüli csapatok (noha a Koreai NDK 1966-ban nagy meglepetésre negyeddöntőt vívhatott), az olimpián ellenben a tizenhatos mezőny kiadó helyeire három afrikai, három ázsiai, két észak- és közép-amerikai gárda került a négy európai és két dél-amerikai mellé. (További két csapat kapott automatikusan indulási jogot, a védő magyar és rendező mexikói.) Mivel az olimpián profi játékosok nem vehettek részt, a szocialista országok hivatalos amatőr játékosokból álló csapatai számítottak a legerősebbnek, még ha az 1966-os világbajnokságon szerepeltek nem is voltak válogathatók. A selejtezőkben aztán két csoportba összerakták a „béketábor" válogatottjait, nem teljes politikai éleslátással az albánokat is idesorolva. Vissza is léptek a szovjetek elleni selejtezőktől. Az első csoportból végül a csehszlovákok jutottak tovább, kiesett a szovjet, a lengyel és a visszalépett jugoszláv csapat. A második csoportban a bolgárok megelőzték a keletnémeteket és a románokat, valamint a még ide sorolt görögöket és törököket. A „tömbösítés" (amelyben nem kapott szerepet az 1968-as csehszlovákiai invázió, a selejtezőket korábban lejátszották) következtében a négy európai hely a csehszlovákok és a bolgárok mellett a franciáké és a spanyoloké lett.

A csoportmeccsek meglepetését a guatemalai válogatott szolgáltatta, amely, miután az első meccsen 1:0-ra legyőzte a csehszlovákokat, a bolgárok mögött másodikként továbblépett. Mi



A magyar csapat a mexikóvárosi döntő után, az olimpiai dobogón



Az olimpiai bajnokok Ferihegyen. Hátul, balról: Fatér, Keglovits, Sárközi, Börzsey János (elfordul), Dunai Lajos, Szalay, Szűcs, Sós Károly, Dóka György gyúró, Dunai II, dr. Lakat Károly edző (takarva), Nagy L., Fazekas, Kocsis. Elöl: Menczel, Novák, Szarka, Juhász

jól jártunk vele, mert így a közép-amerikai válogatottal, s nem az északi szomszéddal kellett játszani a negyeddöntőben. Így is nehezen nyertünk, 1:0-ra. A további negyeddöntőben a mexikóiak 2:0-ra megverték a későbbi Barcelona-sztár, Juan Manuel Asensi köré épített spanyolokat, a japánok 3:1-gyel léptek tovább a Saint-Étienne-játékost, a később BEK-döntős Jean-Michel Larquét is felvonultató franciák ellen, végül a bolgárok, 1:1-es döntetlen után, sorsolással jutottak elődöntőbe a balszerencsés izraeliekkel szemben. Az elődöntőben a magyar csapat tönkreverte az elfáradó japánokat (5:0), ellenben a bolgárok megint óriási csatát vívtak, s bár az első tíz percben két gólt lőttek, végül csak 3:2-re verték meg a mexikóiakat. A bronzmeccsre a házigazdák kipukkadtak, a torna gólkirálya, Kamamoto Kunisige duplájával a japánok 2:0-ra nyertek.

Olimpiai döntő

Magyarország– Bulgária 4:1 (2:1)

1968. október 26., Mexikóváros, 75 000 néző. Jv. Diego De Leo (mexikói)

Magyarország: Fatér – Novák, Dunai Lajos, Páncsics – Juhász, Szűcs, Noskó – Fazekas, Menczel, Dunai II, Nagy László

Bulgária: Jordanov – Gerov, Hrisztakiev, Gajdarszki – Ivkov, Georgiev, Atanasz Hrisztov – Jancsovszki (Kiril Hrisztov, 54.), Dimitrov, Zsekov, Donev (Ivanov, 62.)

Gólszerzők: Dimitrov (20.), Menczel (41.), Dunai II (42., 49.), Juhász (62.p.)

Kiállítva: Dimitrov (43.), Ivkov (44.), A. Hrisztov (44.), Juhász (85.)

Bajnokok, kupagyőztesek

1968–1969

	Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
EURÓPA	Albánia*	17. Nëntori	–
	Anglia	Leeds United	Manchester City
	Ausztria	FK Austria	SK Rapid
	Belgium	Standard Liège	Lierse SK
	Bulgária	CSZKA Szófia	CSZKA Szófia
	Ciprus	Olympiakosz Nicosia	APOEL
	Csehszlovákia	Spartak Trnava	Dukla Praha
	Dánia	Kjøbenhavns Boldklub*	Kjøbenhavns Boldklub
	Észak-Írország	Linfield	Ards
	Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	Havnar Bóltfelag
	Finnország*	TPS Turku	KuPS
	Franciaország	Saint-Étienne	Olympique Marseille
	Görögország	Panathinaikosz	Panathinaikosz
	Hollandia	Feijenoord	Feijenoord
	Írország	Waterford	Shamrock Rovers
	Izland*	KR	ÍBV
	Jugoszlávia	Crvena zvezda	Dinamo Zagreb
	Lengyelország	Legia Warszawa	Górnik Zabrze
	Luxemburg	Avenir Beggen	Union Luxembourg
	Málta	Hibernians	Sliema Wanderers
	NDK	FC Vorwärts Berlin	FC Magdeburg
	NSZK	Bayern München	Bayern München
	Norvégia*	Lyn Oslo	Lyn Oslo
	Olaszország	Fiorentina	AS Roma
	Portugália	SL Benfica	SL Benfica
	Románia	UTA Arad	Steaua
	Skócia	Celtic FC	Celtic FC
	Spanyolország	Real Madrid	Atlético Bilbao
	Svájc	FC Basel	FC St. Gallen
	Svédország	Östers IF*	IFK Norrköping
	Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Torpedo Moszkva
	Törökország	Galatasaray	Göztepe



Standard Liège



Spartak Trnava



Crvena zvezda

ARANYLABDA



A legjobb: Best

A Manchester United BEK-győzelmét sokra értékelték a zsűritagok: George Best és Bobby Charlton került az első két helyre. Egymást követő harmadik páros évben került ki a győztes a „vörös ördögök" játékosai közül, hiszen 1964-ben Denis Law, 1966-ban Bobby Charlton nyert. Charlton egymást követő harmadik évben végzett az első két hely valamelyikén, ilyenre korábban nem volt példa a szavazás történetében. A huszonöt voksolóból tizenkettő a két Man United-játékos valamelyikét látta a legjobbnak, Best hét, Charlton öt első helyet kapott. Az Európa-bajnokság még nemigen „számított", a győztes olaszok legjobbja, Facchetti csupán ötödik lett. (Legközelebb csak 1992-ben fordult elő, hogy nem volt az Eb-győztes valamelyik játékosa a legjobb háromban.) Összesen harminckét

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Vélez Sarsfield (Nac) San Lorenzo (Met)	
	Brazília	Santos (Torneio R. G. Pedrosa) Botafogo (Taça Brasil)	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	Santos	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Santiago Wanderers	
	Ecuador	Deportivo Quito	
	Kolumbia	Unión Magdalena	
	Paraguay	Olimpia	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Canarias	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Kansas City Spurs (NASL)	Greek American AA
	Mexikó	Cruz Azul	Cruz Azul
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	AC Milan	
	Kupagy. Európa-kupája	Slovan Bratislava	
	Vásárv.Kupája	Newcastle United	
	Közép-európai Kupa	Inter Bratislava	
	Libertadores Kupa	Estudiantes	
	Afrikai Bajnokok Kupája	TP Englebert	
	Ázsiai Bajnokok Kupája	Maccabi Tel-Aviv	
	Világkupa*	Racing	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Olimpiai torna	Magyarország	
	Brit válogatottak tornája	Anglia	



Santos



Newcastle United

* naptári éves lebonyolítási rend

játékos kapott pontot, köztük négy magyar, Dunai II Antal, Albert Flórián, Szűcs Lajos és Bene Ferenc.



Aranylabda, 1968

1. George Best (északír, Manchester United) 61, 2. Bobby Charlton (angol, Manchester United) 53, 3. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda) 46, 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 36, 5. Giacinto Facchetti (olasz, Internazionale) 30, 6. Luigi Riva (olasz, Cagliari) 22, 7. Amancio Amaro (spanyol, Real Madrid) 21, 8. Eusébio Ferreira (portugál, SL Benfica) 15, 9. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 13, 10. Jimmy Greaves (angol, Tottenham HFC) és Pirri (spanyol, Real Madrid) 8-8.

(Az első tíz helyezett.)

„Itt nyerni egy bajnoki címet annyi, mint máshol tízet”

- ***A Cagliari vitte először Róma alá a scudettót***
- ***Weisweiler előbb fenyegetett, aztán nyert***
- ***A kárpátaljai futball legnagyobb sikere***

Angliában már a hatvanas-hetvenes évek fordulóján népszerű volt a sportfogadás minden válfaja, itthon nálunk csak a totószelvényen szereplő meccsek rubrikáit lehetett kitölteni. Így aztán még belegondolni is vad, vajon a mai viszonyok mellett mekkora pénzt „kaszálhatott” volna az a fogadó, aki az idény elején megtippeli, hogy Angliában az Everton, Olaszországban a Cagliari, az NSZK-ban a Borussia Mönchengladbach, Spanyolországban pedig az Atlético Madrid nyeri a ligát. Csak a meglepetés erejét érzékeltetendő: sem a Gladbach, sem a Cagliari nem nyert korábban országos bajnoki aranyat, sőt Itáliában azelőtt egyszer sem került Rómánál délebbre a scudetto, a bajnoki jelvény. Az Everton hívei 1963 óta vártak az újabb bajnoki címre, Spanyolországban az előző kilenc bajnoki elsőségből nyolc a Real Madridé volt, igaz, 1966-ban éppen az Atlético Madrid törte meg a városi riválisnagy sorozatát.

A fentebb jelzett okból a legnagyobb szenzációt az olasz bajnokság végeredménye jelentette, ugyanakkor az is tény, hogy a szárdok az előző idényben már a második helyen végeztek. Ráadásul utána, 1969 nyarán, óriási erősítésekkel igyekeztek még egy szintet lépni, a bajnok Fiorentinától Mancint, a riválisIntertől Cesare Polit, Sergio Gorit és az Európa-bajnok Angelo Domenghinit szerezték meg, valójában utóbbi triót kapták a válogatott csatárért, Roberto Boninsegnáért cserébe. Jól számoltak: Boninsegnával ugyan távozott több mint tíz gól (tizenháromig jutott az Interben), de Gori és Domenghini abszolút alapemberré vált, s nagyon hasznos volt a mérkőzések körülbelül egyharmadán szereplő Poli is.



A Cagliari soraiban játszott a kor legjobb olasz csatáraiból kettő, Angelo Domenghini és az 1966 és 1970 közötti négy bajnokságból hármat is gólkirályként záró Luigi, azaz **Gigi Riva**. Utóbbi 1969–1970-es teljesítményére csak egyetlen jellemzőként: ritkaság, hogy egy bajnokcsapat góljainak a felét egyetlen futballista jegyezze, ebben az esetben pedig ez történt, a Cagliari 42 találatából huszonegyet Gigi Riva szerzett. Minden idők gólokban egyik legszegényebb, másképpen legalacsonyabb gólátlagú olasz bajnokságában, amelyben a mérkőzésenkénti átlag még 1,94-et sem érte el – ilyen egyébként csupán ötször fordult elő a Serie A történetében –, a Cagliari a maga 30 mérkőzésen szerzett 42 góljával a második leggólerősebb csapat volt a negyvenháromig jutó Juventus mögött. De a szenzációt az jelentette, hogy a szárdok csak tizenegy gólt kaptak. A 0,36-os meccsenkénti átlag rekord a tizenhat csapatos bajnokságok történetében.

Kiválóan működött a védelem, Enrico „Ricky” Albertosi személyében válogatott „hálóőr” védte a kaput, és a Giuseppe Tomasini sérülése után liberónak hátravezényelt Pierluigi Cera az új posztján Európa legjobbjai közé nőtte ki magát, hogy csak kettőt emeljünk ki. *Misur Tamás A nagy olasz futballkönyv*-ben így jellemezte a csapat edzőjét, Manlio Scopignót: „Sokak szerint Scopigno túlságosan művelt, túlságosan felkészült, túlságosan udvarias ember volt a korszak szokásaihoz és a labdarúgás világához képest, ám »vidéken« képes volt arra, hogy igazi műhelymunkával valami maradandót alkosson.” Scopigno, akit Filozófusnak becéztek, futballistaként még középszerűnek is alig volt mondható. Ám edzőként 1966 és 1972 között nagyot alkotott a Cagliarival. (A pontosság kedvéért: 1967-ben megsértődött a vezetőségre egy vitában, s csak közel egy év után tért vissza.) Érdekes, hogy úgy vezette a scudettóig a szigetlakókat , hogy a tavaszi idény nagy részében eltiltása miatt nem ülhetett a kispadra – a szövetség súlyosan megbüntette azért, mert Palermóban inzultálta a partjelzőt. Scopigno tökéletesen tisztában volt azzal, mekkora sikert ért el a Cagliarival: „Itt nyerni egy bajnoki címet annyi, mit máshol tízet.” A piros-kékek az ötödik forduló után vették át a vezetést a kitűnő rajtot vevő Fiorentinától, s a későbbiekben nem is engedték már át másnak az első helyet. Hazai pályán veretlenek maradtak, idegenben is csak két meccset veszítettek el, egyszer az Intertől, egyszer pedig a Palermo elleni, botrányos meccsen kaptak ki. Scopigno mindössze tizenhat játékossal játszotta végig az idényt, közülük is ketten még három találkozón sem szerepeltek.



Hárman a Cagliari bajnokcsapatából: Enrico Albertosi, Mario Martiradonna és Comunardo Niccolai

Enrico Albertosi (30 mérkőzés), Pierluigi Cera (27), Mario Martiradonna (28), Giuseppe Tomasini (17), Comunardo Niccolai (29), Giulio Zignoli (24) – Nené (28), Ricciotti Greatti (27), Angelo Domenghini (30), Sergio Gori (30) és a balszélső létére többnyire előretolt ékként játszó Gigi Riva (28) alkotta az alapcsapatot, Tomasini sérülése után Mario Brugnera (19) lépett elő. Játszott még: Cesare Poli (11), Erlado Mancin (8), Corrado Nastasio (2) és Adriano Reginato (1). Ellentétben a korábbi évek, sőt évtizedek olasz bajnokcsapataival, a Cagliariban pusztán egy külföldi szerepelt, Claudio Olinto de Carvalho, azaz Nené, aki Pelé Santosában tűnt fel, ott játszott 1960 és 1963 között, a legnagyobb sikerek idején, majd a Juventusban töltött 1963–1964-es idény végén igazolt a Cagliariba.

Angliában a hatvanas években egyetlen bajnokcsapat sem nyerte meg a titulust kilencpontos előnnyel, egészen az utolsó, az 1969–1970-es idényig. Akkor az előző szezonban még harmadik Everton 66 ponttal zárt az élen, hatalmas fölénnyel megelőzve a második helyen záró címvédőt, a Leeds Unitedot, és még kettővel a harmadik Chelsea-t. Harry Catterick dirigálta Liverpool kékjeit. 1961-ben került a csapat élére, 1963-ban nagy meglepetésre bajnoki címet nyert, de aztán a következő években teljesen új gárdát kellett építenie. Sorra elveszítette kulcsjátékosait, természetesen akadtak, akik kiöregedtek vagy eligazoltak, de a csapatkapitányát, Tony Kayt, például, börtönbüntetéssel sújtották 1965 januárjában egy nagy bundabotrány következményeként. 1966-tól aztán Catterick egymás után vásárolta a tehetséges fiatal játékosokat, akik

közül a legjobb, Alan Ball 21 évesen már világbajnokként, akkori brit átigazolási csúcsot jelentő 110 000 fontért érkezett a Blackpooltól. Nagyszerű középpályás triót alkotott a Goodison Parkban a nyolcvanas években menedzserként kiemelkedő sikereket elérő duóval, Howard Kendall-lal és a játékosként már 1964 óta kulcsembernek számító Colin Harvey-val. Az idény házi gólkirálya 23 gólt szerző Joe Royle lett, aki 1966-ban mindössze 16 évesen mutatkozott be a csapatban, az 1967 és 1971 közötti négy idény mindegyikében túljutott a húszgólos határon, a kupamérkőzéseket is beleértve.



Alan Ball, az Everton világbajnoka

Az Everton bajnokcsapata így állt fel: Gordon West (42) – Tommy Wright (42), Brian Labone (34), Sandy Brown (31) – Alan Ball (37), Howard Kendall (36), Colin Harvey (35) – Jimmy Husband (30), Joe Royle (42), John Hurst (42), John Morrissey (41). Szerepet kaptak még: Alan Whittle (15), Tommy Jackson (14), Henry Newton (12), Roger Kenyon (8), Frank Darcy (5), Gerald Humphreys (1).

Annak ellenére, hogy az Everton nagyon magabiztosan nyerte meg a bajnoki címet, nem volt nála sokkal gyengébb a túl sok vasat a tűzben tartó Leeds United sem. Don Revie alakulata augusztustól 34 bajnoki meccsen veretlen maradt, de a tavasz derekára kifáradt. Végül „üres kézzel" zárta az idényt, miután a bajnokságban második lett, elveszítette a Chelsea ellen – megismételt mérkőzésen – az FA-kupa döntőjét, s a Bajnokcsapatok Európa-kupája elődöntőjében elvérzett a Celtickel szemben. A skót bajnok elleni első találkozójuk a nyolcadik mérkőzésük volt mindössze 22 napon belül. A Ferencvárossal kétszer is megmérkőző yorkshire-i legénység hatvanhárom mérkőzést játszott az idényben a bajnokságban, az FA-kupában, a Ligakupában, Bajnokcsapatok Európa-kupájában és a Charity Shieldért. Don Revie megpróbálta, mai kifejezéssel élve, rotálni a csapatát, de ötezer fontos büntetést kapott a ligától, mert nem a legerősebb játékosaival állt ki húsvéthétfőn a Derby County elleni bajnoki mérkőzésre.

Ebben az idényben igazoltak Angliában először 200 000 fontért játékost, egyszerre két klub is, hiszen a Tottenham Hotspur és a West Ham United elcserélt egymással két világbajnokot, Martin Peterst és Jimmy Greavest. Április 25-én az angol és a skót válogatott gól nélküli döntetlent játszott egymással. A párharc történetében csupán másodszor fordult ilyen elő, az első a nyitó találkozó volt 1872-ben.

A Német Szövetségi Köztársaság futballjában új éra kezdődött: a Borussia Mönchengladbach aranykorszaka. Hennes Weisweiler 1964-ben került a csapat élére, amely az 1965–1966-os idényében mutatkozott be a Bundesligában. Az újoncszezon tizenharmadik helyezése után a másodikban még középcsapatnak számított (nyolcadik…), aztán a két egymást követő harmadik helye jelezte, az ifjú gárda a legjobbakkal is fel tudja venni a versenyt. A későbbi nagy sztárok közül a saját nevelésű Günter Netzer és Jupp Heynckes már 1964-ben játszott az együttesben, igaz, utóbbi aztán három évet (1967–1970) Hannoverben töltött. 1969 tavaszára már nagyjából összeállt a bajnokcsapat, ám Weisweiler a két középső védő és a balszélső posztján még



erősíteni akart. Így került Vogts és Laumen (1965-ben érkezett, illetve került a csapatba), Wimmer (1966), Dietrich (1967), Kleff, Bleidick, Köppel és Schäfer (1968) mellé Klaus-Dieter Sieloff és **„Luggi" Müller**, valamint a dán Vejlétől átigazolt balszélső, Ulrich Le Fevre. A fiatal és lendületes, eredményes támadójátékot játszó gárda a Fohlenelf, Csikócsapat becenevet kapta. Weisweiler edző ultimátumot adott az idény előtt a vezérkarnak: „Ha nem leszünk bajnokok, itt hagyok mindent!" – mondta. A csapat pedig nem akarta, hogy a mester távozzon. A 34 fordulóban addigi Bundesliga-rekordot jelentő 51 pontot szerzett, 71 gólig jutott, s – elsősorban az új belsővédőknek köszönhetően – az előző idénybeli 46-tal szemben csak 29 gólt kapott. Minden riválisánál kevesebbet. A támadósor még azt is elbírta, hogy a válogatott csatár, Peter Meyer nem épült fel súlyos sérüléséből, s ezért a csúcsszintű futballtól visszavonulni kényszerült. A Mönchengladbach első bajnokkerete: Wolfgang Kleff (34 mérkőzés) – Berti Vogts (34), Hans-Dieter Sieloff (33), Ludwig Müller (33), Hartwig Bleidick (28) – Peter Dietrich (33), Herbert Wimmer (30), Günter Netzer (29) – Herbert Laumen (34), Horst Köppel (34), Ulrich Le Fevre (29), valamint Winfried Schäfer (26), Werner Kaiser (10), Gerd Zimmermann (6), Peter Kracke (20), Erwin Spinnler (2), Volker Danner (1), Peter Meyer (1).

A Gladbach a tizenharmadik fordulóig egyszer sem állt az élen, utána hét játéknapon keresztül igen, de aztán a következő hét alatt a hajrára összecsukló 1. FC Köln vezette a tabellát. Weisweiler legénysége az utolsó hét meccses szakaszra megint visszavette a vezetést, s elnyerte a „salátástálat". Az előző idény bajnoka, a Bayern München ezúttal csak második lett, négypontos hátránnyal. A bajorok márciusban elküldték Branko Zebecet, utána került – egyébként Franz Beckenbauer „javaslatára" – Helmut Schön egykori segítője, Udo Lattek az FCBM élére. Gerd Müller ebben a szezonban is kitett magáért, 38 góllal lett a Bundesliga-szezon gólkirálya. A harmadik helyen a Helmut „Fifi" Kronsbein által dirigált Hertha BSC végzett.

Néhány apróság még a szezon történéseiből. A szövetségi liga eddigi nézőrekordját 1969. szeptember 26-án regisztrálták, amikor a berlini Olimpiai Stadionban 88 875 szurkoló látta a Hertha BSC 1:0-s győzelmét az 1. FC Köln ellen. 1970 januárjában a Bundesliga történetében először kényszerültek egy teljes bajnoki fordulót elhalasztani a nagy havazás, a rossz időjárás miatt.

Spanyolországban a Real Madrid rosszul viselte a generációváltást, szenzációszámba ment, hogy az évtizedben addig nyolc bajnoki elsőséget szerző alakulat csupán a hatodik helyen végzett – tegyük azért hozzá, hogy a madridi és a bilbaói Atlético mögött nagyon szoros volt a mezőny, a Real Madrid ugyanúgy 35 ponttal zárt, mint a harmadik helyezett Sevilla. Az persze elvitathatatlan, hogy a címvédésre nem volt esélye Miguel Muñoz alakulatának. Mint ahogyan a szezon közben három edzőt (1–5. forduló: Salvador Artigas, 6–16. forduló: José Seguer, 17–30. forduló: Vic Buckingham) is „elfogyasztó" Barcelonának sem. Az idők változását, s a korábbi szigorítás eredményességét jelzi, hogy immár sem a Barcelona, sem az Atlético Madrid, sem a Valencia, sem pedig természetesen az Atlético Bilbao alaptizenegyében nem volt külföldi

játékos. Az első hatból egyedül a Real Madridnál bukkant fel egy (Sebastián Fleitas), a Sevillánál pedig két paraguayi (Bernardo Acosta és Herminio Toñánez), akiket természetesen honosítottak. Jellemző, hogy a góllövőlista élén, csupán tizenhat góllal, három spanyol végzett hármas holtversenyben: a baszk szülők gyermekeként Argentínában született, de már Eibarban felnőtt, az 1969–1970-es idényben a bajnokcsapatot erősítő José Gárate, klubtársa, a később szövetségi kapitányként a spanyol válogatottal 2008-ban Eb-aranyat nyerő Luis Aragonés, valamint a Real Madrid klasszisa, Amancio Amaro. Az idényben tizenhatan szereztek legalább nyolc gólt, tizenhárom spanyol és három paraguayi (a sevillai Bernardo Acosta, a Real Madridban többnyire csak cseréként beszálló Sebastián Fleitas és a zaragozai Felipe Ocampos).

Az Atlético, amelyet Marcel Domingo, a klub korábbi kiváló francia kapusa irányított, nem rajtolt nagyon jól, csak a tizenkettedik fordulóban került először az élre. Attól kezdve is nagy csatát vívott a bilbaóiakkal, akik még a 28. forduló után is az élen álltak. A bajnoki elsőség szempontjából döntőnek bizonyuló utolsó előtti fordulóban az Atlético Madrid 4:0-ra kiütötte a Real Sociedadot, ellenben a baszkok 1:0-ra kikaptak Valenciában. Így aztán az utolsó kört már Domingo legénysége várta az élen, egypontos előnnyel. A maga kezében volt a sorsa: ha nyer, bajnok. A Sabadell, amely az előző fordulóban már biztosította a bennmaradását, vitézül állta a sarat, a 68. percig nem esett gól. Akkor José Ufarte, a pehelysúlyú balszélső megszerezte a vezetést a listavezetőnek, majd a 85.-ben a veterán védő, Isacio Calleja szezonbeli egyetlen bajnoki gólja bebiztosította az elsőséget. Hiába nyert az Atlético Bilbao a maga meccsén 1:0-ra a Celta ellen, a fővárosi csapaté lett a bajnoki cím.

Marcel Domingo alaptizenegye így állt fel: Rodri (28) – Melo (30), Martínez Jayo (21), Calleja (23) – Adelardo (22), Eusébio (22) – Ufarte (30), Luis Aragonés (30), Gárate (30), Alberto (29), Juan Antonio (21). Játszott még: Zubiarraín (2, kapus), Irureta (23), Salcedo (20), Iglesias (15), az argentin Ovejero (9), Quique (7) és Orozco (4). A számokból jól látszik, a meccsei közel felére cseréként beálló, később ugyancsak nagyszerű edzői karriert befutó Javier Irureta, valamint Salcedo szerepe is szinte egyenértékű volt az alapjátékosokéval. Ha a bajnokcsapatból teljesítményük alapján három embert kellene kiemelni, az feltétlenül José Gárate, Luis Aragonés és Adelardo lenne. Nemrégiben az *AS*, a madridi sportnapilap mindhármójukat az Atlético történetének legjobb tíz játékosa közé sorolta. Adelardo Rodríguez Sánchez 1959 júniusában került a klubhoz, miután az egyesület vezetői felfedezték egy Badajoz elleni barátságos mérkőzésen, az ellenfélnél. 1976-ig klubrekordot jelentő 585 hivatalos meccsen játszott, ezekből 401-et a La Ligában. Három bajnoki címe mellett ötször lett kupagyőztes, tagja volt a KEK-győztes, a BEK-döntős és a Világkupa-győztes gárdának is. Luís Aragonés 1964-ben, huszonhat évesen a Betistől került vissza szülővárosába, Madridba. Tizenkét idényt töltött az Atléticónál játékosként, háromszoros bajnok, kétszeres kupagyőztes lett, részese volt a BEK-döntőig tartó menetelésnek és a Világkupa-győzelemnek. Négy periódusban (1974–1980, 1982–1987, 1991–1993, 2001–2003) is irányította edzőként a csapatot, háromszor nyerte el vele az országos kupát, egyszer bajnok lett, de a legnagyobb bravúrja, hogy akkor is megnyerte a spanyol Szuperkupát az Atlétivel, amikor az a második vonalban szerénykedett. José Gárate egy baszk csapatból, az Induatxuból került az Atléticóhoz 21 évesen, 1966 nyarán. 1977-ig 241 bajnokin 135 gólt szerzett, 1968-tól kilenc idényéből csupán az 1973–1974-es volt az egyetlen, amikor nem nyert valamiféle titulust, vagy gólkirályi címet (1969, 1970, 1971), vagy a csapattal valamit. Az egy „hiányzó” idényben BEK-döntőt veszített a „matracosokkal” a Bayern München ellen.

Az 1969–1970-es idényben az országos kupát, a Copa del Generalísimót a Junquera – José Luís, Benito, Sanchís – Grande, Zoco – Amancio (Planelles), Pirri, Grosso (Fleitas), Velázquez, Gento összeállítású Real Madrid hódította el a barcelonai Camp Nouban, a Valencia 3:1-es legyőzésével. Érdekes, hogy a két csatársztár már az első húsz percben megsérült, de mind a két cserejátékos gólt lőtt „helyettük". A harmadik Real Madrid-gólt Pirri érte el.

Svájcban ismét az FC Basel nyerte meg a bajnoki címet, először tudott ismételni. Továbbra is a német Helmut Benthaus irányította a csapatot, ez volt 1965-ös érkezése óta a harmadik bajnoki titulus, amelyet játékos-edzőként szerzett meg. (Benthaus egyébként 1982-ig maradt a piros-kékek élén, összesen hét bajnoki elsőséget szerezve. Miután a VfB Stuttgarttal diadalmaskodott 1984-ben a német Bundesligában, az 1986–1987-es szezonra még visszatért Bázelbe.) A fél évszázaddal ezelőtti sikerekben nagy része volt két középpályás társának, az ugyancsak német Jürgen Sundermann-nak és a kor egyik legjobb és legnépszerűbb svájci futballistájának, Karl Odermattnak.

Belgiumban a Standard Liège érdemelte ki újra a koronát, ez volt a klubtörténet ötödik bajnoki elsősége, egyben a középső a hatvanas-hetvenes évek fordulóján nevezetessé lett triplázásból. Egy elzászi francia, René Hauss dirigálta az együttest, amelynek magját ebben a korszakban Christian Piot, Jean Thissen, Nico Dewalque, Léon Jeck és Jacky Beurlet, a később világsztárrá fejlődő Wilfried Van Moer, Henri Depireux, Roger Henrotay és a luxemburgi Louis Pilot, valamint a német Erwin Kostedde, a vajdasági Takács Szilveszter, a szerb Milan Galics, a cseklészi születésű, szlovák Ľudovít Cvetler s a csapatkapitány, Léon Semmeling alkotta. (Az előző idény gólkirálya, Nagy Antal a szezon végén távozott a csapattól, a helyére érkezett a pozsonyi Slovantól Cvetler.) A Standard a bajnoki szezonban kettős győzelemmel ejtette ki a BEK-ből a Real Madridot.

Érdemes kiemelni még, hogy Romániában újra Aradra került az aranyérem. Nicolae „Coco" Dumitrescu és Ion Reinhardt alapcsapatában ebben a szezonban Gheorghe Gornea (29) – Bíró Gábor (30), Iosif Lereter (29), Pozsonyi Jenő (27), Brosovszky László (30), Mircea Petescu (30), Mircea Axente (30), Petre Şchiopu (18), Flavius Domide (29), Ion Moţ (19) és Florian Dumitrescu (29) játszott, de idesorolhatjuk még a 15 meccsen 15 gólt szerző Dembrószki Ottót is. Szerepet kapott még: Móricz Jenő (kapus, 1), Viorel Sima (17), Bakos István (16), Viorel Brândescu (6), Czakó György (4), Erhardt Schepp (4), Petru Regep (3), Ion Atodiresei (3) és Teodor Drâucean (1).

A Szovjetunióban a Szpartak megtörte a Dinamo Kijev három bajnoki elsőségből álló sorozatát. Kétségtelen, hogy a moszkvai gárda végig remekül védekezett, harminckét mérkőzésen mindössze húsz gólt kapott, de az sem áll távol az igazságtól, hogy a bajnokságot az ukránok veszítették el. Az 1969. október 30-i forduló előtt a Szpartaknak 38, a Dinamónak 35 pontja volt, viszont a kijeviek kettővel kevesebb mérkőzésnél tartottak, tehát a vesztett pontokat tekintve jobban álltak. Ám október utolsó előtti napján a kijevi Központi Stadionban, százezer néző előtt, Nyikolaj Oszjanyin góljával a Szpartak 1:0-ra nyert. Öt pontra nőtt a fővárosiak előnye, de már csak két meccsük volt hátra. S négy nappal később a CSZKA ellen csupán döntetlent játszottak, így feléledt a Dinamo Kijev reménye. A bajnokcsapat azonban teljesen szétesett. A Zenittel szemben pontot veszített, s ezzel tulajdonképpen el is dőlt a bajnokság. Hiszen utána a Dinamo Tbiliszi elleni két mérkőzésen hiába veszített további hármat, a Szpartak előnye már mindenképpen behozhatatlan volt.

A Szpartak bajnokcsapata így festett: Anzor Kavazasvili – Gennagyij Logofet, Vagyim Ivanov, Jevgenyij Lovcsev, Nyikolaj Abramov – Nyikolaj Kiszeljov, Vaszilij Kalinov – Galimzjan Huszainov, Nyikolaj Oszjanyin, Viktor Papajev, Georgij Knyjazev. A keret tagja volt még: Vlagyimir Liszicin (kapus), Szergej Rozskov, Valerij Rugy, Vlagyimir Petrov, Alekszandr Grebnyev, Vlagyimir Jankin, Vjacseszlav Ambarcumjan, Jevgenyij Mihajlin, Dzsemal Szilagadze, Viktor Jevlentyev, Vlagyimir Pribilov, Igor Grigorjev és Szergej Olsanszkij. Az Év játékosának a kijevi Vlagyimir Muntjant, az Év kapusának Jevgenyij Rudakovot választották.

A Szovjet Kupa történetében először és utoljára győzött második vonalbeli csapat. Ez volt egyben a kárpátaljai labdarúgás történetének legnagyobb sikere a „szovjet korszakban": a Karpati Lvov 2:1-re nyert a döntőben az SZKA Rosztov ellen. Kétségtelenül szerencsés volt az ungvári Juszt Ernő együttesének a sorsolása, az Azovec, az SZKA Odessza, az Ararat, a Csernomorec Odessza, a voronyezsi Trud, és az ugyancsak ukrajnai Szudosztroityel testén keresztül vezetett az útja a fináléba.

Franciaországban csattanóval ért véget – legalábbis egy időre – a Saint-Étienne regnálása. A „zöldek" sorozatban negyedszer szerezték meg a bajnoki címet, ráadásul tizenegy pontot verve a második helyezett Olympique Marseille-re, s elhódították mellé az országos kupát is. Az ország futballsportjának történetében korábban nem volt példa ilyesfajta, négy idényen át tartó dominanciára, sőt, a profi korszak kezdete, 1932 óta 1966-ig még címvédésre is csupán kétszer. (1952-ben az OGC Nice, 1966-ban az FC Nantes ismételt.) A nagyszerű, edzőként már a kilencedik (Reims: 1952–1953, 1954–1955, 1957–1958, 1959–1960, 1961–1962, Saint-Étienne: 1966–1967, 1967–1968, 1968–1969, 1969–1970), s egyben utolsó bajnoki címét nyerő Albert Batteux a jól bevált csapatával őrizte meg a helyét a trónon, csak ketten, André Fefeu és Frédéric N'Doumbé nem tettek az 1966 óta szerzett három bajnoki aranyukhoz egy negyediket. Ellenben Georges Bereta, Francis Camerini, Robert Herbin, Aimé Jacquet, Jean-Michel Larqué, Roland Mitoraj, Georges Polny és Hervé Revelli a sorozat mind a négy bajnoki címét begyűjtötte. Négyen, Bernard Bosquier, Georges Carnus, Vladimir Durkovics és Salif Keita sorozatban a harmadik bajnoki címüket nyerték. Miután Herbin, az 1998-ban szövetségi kapitányként világbajnok Jacquet és Polny már az ASSE 1963–1964-es győztes gárdájában is helyet kapott, beállították a reimsi Robert Jonquet rekordját: öt bajnoki címet nyertek ugyanazzal a klubbal. (Később ezt éppen két klubtársuk döntötte meg, Larqué és Revelli 1976-ig hét bajnoki címet szereztek zöld-fehérben. Ez mindmáig rekord, de csatlakozott hozzájuk 2008-ban három lyoni, Grégory Coupet, Sidney Govou és a brazil Juninho.) A bajnoki idényben szerepet kapó tizenkilenc játékosból (Carnus 30 mérkőzés, Durkovics 24, Herbin 18, Bosquier 34, Polny 28, Larqué 28, Jacquet 23, Camerini 22, Hervé Revelli 31, Keita 32, Bereta 32, Mitoraj 19, José Broissart 15, Szpaszoje Szamardzsics 15, Patrick Parizon 12, Gérard Farison 10, Gérard Migeon kapus 4, José Pelletier 3, Patrick Revelli 1) tizenketten már három éve együtt játszottak. A Francia Kupa döntőjében a „zöldek" 5:0-ra kiütötték az FC Nantes legénységét, a bajnoki idény gólkirálya, Hervé Revelli két, Parizon, Bereta és Herbin egy-egy találatot jegyzett.

Az Egyesült Államokban a Rochester Lancers lett 1970 bajnoka, mindössze öt alakulatot megelőzve. Különleges, hogy az egymás közötti mérkőzések mellett a Rochester, a Washington Darts, a Kansas City Spurs, az Atlanta Chiefs, a St. Louis Stars és a Dallas Tornado különböző külföldi csapatokkal (Coventry City, Hertha BSC, Hapoel Petah Tikva, Varzim) is

megmérkőzött, s az ott elért eredmények is beszámítottak a bajnokságba. Ráadásul a „vendégek" ellen veretlen mérleget produkáló Washington Darts még az úgynevezett International Cupot is kiérdemelte. Még közel sem volt olyan érdeklődés az NASL mérkőzései iránt, mint a hetvenes évek második felében, a Lancers és a Darts két meccsből álló bajnoki döntőjét összesen tizenötezer néző látta.

Dél-Amerikában a Nacional lett Uruguay bajnoka, Argentínában a Nacional a Boca Juniorsé, a Metropolitano az Independient gárdájáé lett, Brazíliában pedig a Palmeiras diadalmaskodott az országos bajnokság rangján kezelt Torneio Roberto Gomes Pedrosában, „becenevén" a Robertãóban. Rio állam bajnokságát a Vasco da Gama, a paulistákét a São Paulo FC nyerte meg.

A montevideói Nacional nagyon megerősödött az 1969-es idényre, visszatért Argentínából Luis Cubilla, s a klub megszerezte Brazíliából a Botafogo veterán kapusát, Mangát és a Palmeirastól Luis Artimét. A kiváló argentin csatár 23 mérkőzésen 24 gólt szerzett, túl a harmincadik születésnapján. Olyan remek játékosok szerepeltek még a csapatban, mint Luis Ubiña, Juan Martín Mugica, Julio Montero Castillo, Victor Espárrago, Julio César Morales és Attilio Ancheta. A veretlenül megnyert 1969-es bajnoki címmel kezdődött a klub aranykorszaka, amely sorozatban még három további bajnoki címet, valamint 1971-ben a Libertadores-kupa és a Világkupa megnyerését tartogatta.

Argentínában az 1969-es Metropolitanóban nagy meglepetésre a Chacarita Juniors (Eliseo Jorge Petrocelli – Abel Jorge Pérez, Franco Frassoldati – Jorge Alberto Gómez, Raúl Alberto Poncio, Ángel Hugo Bargas – Ángel Alberto Marcos, Leonardo Luis Recúpero, Rodolfo Orife, Juan Carlos Puntorero, Horacio Neumann) végzett az élen. Játékosai közül a legnagyobb karriert később Bargas futotta be, akit megválasztottak Argentínában az Év játékosának, harmincszor szerepelt a válogatottban, majd a hetvenes években két francia bajnoki címet nyert az FC Nantes-tal. A Nacionalt a Boca Juniors nyerte, Alfredo Di Stéfano arany-kékjei az alábbi gárdával harcolták ki a River Plate ellen a bajnoki címet: Rubén Omar Sánchez – Julio Guillermo Meléndez, Rubén José Suñe, Norberto Rubén Madurga, Silvio Marzolini – Roberto Domingo Rogel, Ramón Héctor Ponce – Orlando José Medina, Ángel Clemente Rojas, Raúl Armando Savoy, Ignacio Ramón Peña. (Antonio Rattin hiányzott a mérkőzésről.)

A Robertãót akkoriban még nem tekintették hivatalos országos bajnokságnak, de aztán a CBF, a Brazil Labdarúgó-szövetség 2010-ben visszamenőleg annak nyilvánította, így a Palmeiras hivatalosan is az 1969-es év bajnoka. A zöld-fehérek az alábbi tizeneggyel álltak fel a Botafogo elleni, utolsó mérkőzésükre: Leão – Eurico, Baldochi, Nélson, Zeca – Dudu, Ademir da Guia – Cardoso, Jaime, César, Pio, cseréként beállt Copeu és Serginho. Érdemes megjegyezni, hogy a gárdából senki sem játszott főszerepet fél évvel később a brazil válogatott harmadik világbajnoki címében. Egyébként nagy figyelmet kapott a szezonban, hogy 1969. november 19-én Pelé a Vasco da Gama elleni mérkőzésen belőtte az ezredik gólját.

Az esztendő krónikájának legszomorúbb fejezete a The Strongest tragédiája. Bolívia legnépszerűbb csapata 1969. szeptember 24-én egy gálamérkőzésen játszott Santa Cruzban a helyi futballszövetség, az Asociacion Cruceña de Fubol meghívására. Két nappal később a küldöttség visszaindult Santa Cruzból, ám a repülőgép Viloco környékén lezuhant. A hatvankilenc utas (köztük a The Strongest tizenhét játékosa és az edző) és az öttagú személyzet szörnyethalt. A balesetet a vizsgálatok szerint a pilóta hibája okozta.



Az Atlético Madrid bajnokcsapata. Hátul, balról: Rodri, Melo, Martínez Jayo, Calleja, Adelardo, Eusebio, Elöl: Ufarte, Luis Aragonés, Gárate, Alberto, Juan

Az Everton legénysége, amely a klubtörténet hetedik bajnoki címét szerezte. Hátul, balról: Royle, Labone, West, Rankin, Brown, D'Arcy. Középen: Wilf Dixon edző, Husband, Kenyon, Melledew, Wright, Kendall, Newton. Elöl: Hurst, Jackson, Morrissey, Harry Catterick menedzser, Ball, Whittley, Harvey





A Bundesliga új bajnoka, a Borussia Mönchengladbach. Hátul, balról: Hennes Weisweiler vezetőedző, Netzer, Meyer, Kracke, Wimmer, Spinnler, V. Danner, L. Müller, Kleff, Wittmann, Schlott kapusedző. Elöl: Zimmermann, Laumen, Le Fevre, Sieloff, Schäfer, Dietrich, Kaiser, Köppel



A Cagliari vitte először délre az olasz bajnoki címet. Hátul, balról: Nené, Albertosi, Domenghini, Niccolai, Tomasini, Riva. Elöl: Greatti, Martiradonna, Gori, Cera, Poli



A francia bajnok AS Saint-Étienne. Hátul, balról: Herbin, Carnus, Bosquier, Polny, Broissart, Durkovics. Elöl: Szamardzsics, Jacquet, Revelli, Keita, Bereta



A brazil Vasco da Gama, Rio állam bajnoka. Hátul, balról: Andarada, Alcir, Renê, Moacir, Eberval, Fidélis, Tim edző. Elöl: Santana gyúró, Luís Carlos, Ferreira, Buglê, Silva, Valfrido, Gílson Nunes

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Rotterdami huszárcsíny a holland korszak nyitányán

Az első forduló nem várt eseményeként a tiranai 17 Nëntori kiállt a belga Standard ellen. A start bravúrját a Saint-Etienne zöld-fehérei hajtották végre, amikor kiütötték a kupából a Bayern Münchent.

A második körben előkerült a bíró zsebéből az aprópénz, tudniillik sorsolással kellett eldönteni a továbbjutót Isztambulban és Lisszabonban. A Feijenoord kiverte a sorozatból a címvédőt, mintegy megbosszulva a lombardok Ajax elleni májusi gólhengerét. (A két mélyföldi egyesület egyébként a dolgos hétköznapokon ádáz riválisa egymásnak.) A Standard Liège története egyik legszebb eredményét érte el azzal, hogy oda és vissza legyőzte a Real Madridot.

A CWKS Legia a negyeddöntőből az elődöntőbe lépett. Meglehet, erről a varsóiak legfanatikusabb hívei mertek csak álmodni, aztán a négy között a hollandusok felébresztették őket. A „kelták" az előző szakaszból csupán nagy szerencsével, pénzfeldobással mentek tovább, viszont a négy között a Leedset mindkétszer két vállra fektették. A Hampden Parkban rendezett mérkőzésre 136 505 szurkoló vette meg a jegyét, ez 1970. április 15. óta fennálló klub- és Európa-csúcs. (Egyhamar aligha döntik meg.)

A fináléra a Feijenoord visszatért a San Siróba, ahol a második etapban, november 12-én egyszer már megfordult, hogy a Milannal csapjon össze és veszített. Az értők nem sok esélyt adtak Ernst Happel edző tanítványainak a skótok elleni párbajuk előtt, az olasz drukkerek zöme sem értük szorított, ám ahogy az életben történni szokott, olykor nem a favoritok nyernek. A zöld-fehérek szereztek vezetést, de a piros-fehér-feketék szinte azonnal kiegyenlítettek. Alig négy perc volt hátra a hosszabbításból, amikor a svéd Ove Kindvall rutinosan átemelte a labdát az eléje kifutó Evan Williams fölött, és megszületett a szenzáció.



Ünneplő hollandok a klub első nemzetközi sikere után

1969-ben csodálkozva vonta össze a szemöldökét a futballvilág: holland klub a BEK-döntőben? Talán akkor nem teszi, ha megsejti, hogy a következő négy esztendőben haza is viszi a serleget a kis németalföldi nemzet bajnokcsapata. De hát ki láthat a jövőbe?

Az 1969–1970-es BEK gólkirálya nyolc találatával az angol Michael „Mick" David Jones (Leeds United AFC) lett.

Selejtező. Turun Palloseura–Kjøbenhavns BK 0:1, 0:4

1. forduló. Hibernians FC Paola–Spartak Trnava 2:2, 0:4, Galatasaray–Waterford United FC 2:0, 3:2, UT Arad–CWKS Legia Warszawa 1:2, 0:8, Bayern München–AS Saint-Étienne 2:0, 0:3, Vorwärts Berlin–



Panathinaikosz 2:0, 1:1, Crvena zvezda Beograd–Linfield FC 8:0, 4:2, AC Milan–Avenir Beggen 5:0, 3:0, KR Reykjavík–Feijenoord 2:12, 0:4, Standard Liège–17 Nëntori Tirana 3:0, 1:1, Olympiakosz

Nicosia–Real Madrid 0:8, 1:6, Leeds United AFC–Lyn Oslo 10:0, 6:0, CSZKA Szófia–Ferencvárosi TC 2:1, 1:4, FC Basel–Celtic FC 0:0, 0:2, SL Benfica–Kjøbenhavns BK 2:0, 3:2, Austria Wien–Dinamo Kijev 1:2, 1:3, Fiorentina–Östers IF Växjö 1:0, 2:1

2. forduló. Spartak Trnava–Galatasaray 1:0, 0:1 (sorsolással a Galatasaray ment tovább), CWKS Legia Warszawa–AS Saint-Étienne 2:1, 1:0, Vorwärts Berlin–Crvena zvezda Beograd 2:1, 2:3, AC Milan–Feijenoord 1:0, 0:2, Standard Liège–Real Madrid 1:0, 3:2, Leeds United AFC–Ferencvárosi TC 3:0, 3:0, Celtic FC–SL Benfica 3:0, 0:3 (sorsolással a Celtic ment tovább), Dinamo Kijev–Fiorentina 1:2, 0:0

Negyeddöntő. Galatasaray–CWKS Legia Warszawa 0:0, 0:2, Vorwärts Berlin–Feijenoord 1:0, 0:2, Standard Liège–Leeds United AFC 0:1, 0:1, Celtic FC–Fiorentina 3:0, 0:1

Elődöntő. CWKS Legia Warszawa–Feijenoord 0:0, 0:2, Leeds United AFC–Celtic FC 0:1, 1:2

Döntő

Feijenoord–Celtic FC 2:1 (1:1, 1:1, 1:1)

1970. május 6., Milánó, San Siro, 53 187 néző. Jv.: Concetto Lo Bello (olasz)

Feijenoord: Graafland – Romeijn, Israël, Laseroms (Haak, 102.), Van Duivenbode – Hasil, Jansen, Van Hanegem – Wery, Kindvall, Moulijn

Celtic FC: Williams – Hay, Brogan, McNeill, Gemmel – Murdoch, Auld (Connelly, 77.) – Johnstone, Lennox, Wallace, Hughes

Gólszerzők: Gemmel (30.), Israël (32.), Kindvall (116.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A császárvárosban ült trónra a Man City

Érdekesen alakultak az 1969–1970-es KEK küzdelmei. A címvédő pozsonyiak rögtön az első fellépésükön, Zágrábban lényegében elveszítették esélyüket a továbbjutásra. Az Académica de Coimbra elleni manchesteri visszavágón a 118. percben lőtte tovább a Cityt a cseréként pályára küldött, a finálé előtt bő két héttel a 17. évét betöltő Mark Anthony Towers, aki az egész sorozaton egyszer volt eredményes. A legjobbkor. Ha a manapság érvényben lévő szabályokat vennénk figyelembe, a lengyel bányászcsapat be sem kerülhetne a végjátékba, mert az AS Roma az idegenben szerzett több góljával kiütné. De akkor, a harmadik találkozójuk lefújása után a



A két kapitány, Tony Book és Stanisław Oślizło zászlót cserél



játékvezető a magasba hajította a pénzt, és Strasbourgban Fortuna nem a „farkasoknak" kedvezett. (Előtte egyszer, a PSV ellen viszont melléjük állt az érme feldobásakor.) A sziléziaiak vezetőségének kiváló ötlete volt, hogy a második körtől Chorzówban rendezték a „hazai" összecsapásaikat (ahol egyébként a helybéli Ruch drukkerei nagyon nem szeretik a Górnikot), hiszen a három mérkőzésre 270 ezren mentek ki. (Vessük össze: a rómaiakkal vívott harmadik meccsükre Strasbourgban 15 000, a bécsi döntőre 7968 néző volt kíváncsi!) Az utolsó 90 perc meglehetősen szürkére sikeredett a császárvárosban. Szakadó esőben, kongó lelátók előtt az első félidőben az égszínkékek – kihasználva Hubert Kostka kapus, illetve az egyik védő ügyetlenségét – találtak két gólt, a másodikban aztán, bár végig nyomott a Górnik, csupán a szépítésre futotta az erejéből.

A gólkirályi címet Włodzimierz Lubański (KS Górnik Zabrze) szerezte meg hét találattal.

Selejtező. Rapid Wien–Torpedo Moszkva 0:0 (1:1). 1. forduló. 1. FC Magdeburg–MTK 1:0, 1:1, ÍB Vestmannæyjar–Levszki-Szpartak Szófia 0:4, 0:4, Lierse SK–Apoel Nicosia 1:10, 0:1, IFK Norrköping–Sliema Wanderers 5:1, 0:1, Shamrock Rovers–Schalke 04 2:1, 0:3, Göztepe Izmir–US Luxembourg 3:0, 2:3, Mjøndalen IF–Cardiff City 1:7, 1:5, Dukla Praha–Olympique Marseille 1:0, 0:2, Dinamo Zagreb–Slovan Bratislava 3:0, 0:0, Rapid Wien–PSV Eindhoven 1:2, 2:4, Frem København–FC Sankt Gallen 2:1, 0:1, Rangers FC–Steaua Bucureşti 2:0, 0:0, Olympiakosz Pireusz–KS Górnik Zabrze 2:2, 0:5, Ards FC–AS Roma 0:0, 1:3, Académica de Coimbra–Kuopion PS 0:0, 1:0, Athletic Bilbao–Manchester City FC 3:3, 0:3. 2. forduló. Olympique Marseille–Dinamo Zagreb 1:1, 0:2, IFK Norrköping–Schalke 04 0:0 0:1, KS Górnik Zabrze–Rangers FC 3:1, 3:1, AS Roma–PSV Eindhoven 1:0, 0:1 (sorsolással az AS Roma jutott tovább), Göztepe Izmir–Cardiff City 3:0, 0:1, 1. FC Magdeburg–Académica de Coimbra 1:0, 0:2, Lierse SK–Manchester City FC 0:3, 0:5, Levszki-Szpartak Szófia–FC Sankt Gallen 4:0, 0:0. Negyeddöntő. Levszki-Szpartak Szófia–KS Górnik Zabrze 3:2, 1:2, Académica de Coimbra–Manchester City FC 0:0, 0:1 (hosszabbításban), AS Roma–Göztepe Izmir 2:0, 0:0, Dinamo Zagreb–Schalke 04 1:3, 0:1. Elődöntő. Schalke 04–Manchester City FC 1:0, 1:5, AS Roma–KS Górnik Zabrze 1:1, 2:2, 1:1 (sorsolással a Górnik került a döntőbe)

Döntő

Manchester City FC–KS Górnik Zabrze 2:1 (2:0)

1970. április 29. Bécs, Práter-stadion, 7968 néző. Jv.: Paul Schiller (osztrák)

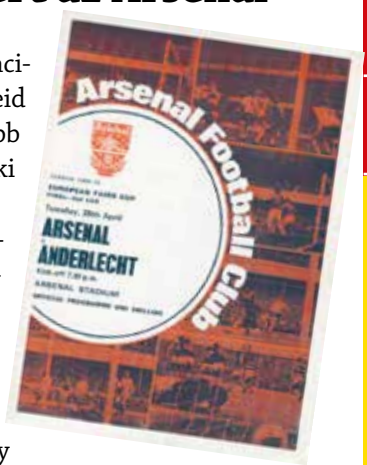
Manchester City FC: Corrigan – Book, Booth, Heslop, Pardoe – Doyle (Bowyer), Oakes – Bell, Lee, Young, Towers

KS Górnik Zabrze: Kostka – Latocha, Oślizło, Gorgoń, Floreński (Deja) – Olek, Szołtysik – Wilczek (Skowronek), Banaś, Lubański, Szaryński

Gólszerzők: Young (12.), Lee 43. – 11-esből), Oślizło (68.)

VÁSÁRVÁROSOK KUPÁJA

Vert helyzetből fordított és nyert az Arsenal



A nyitányon a Szlavia Szófia megálljt parancsolt a híres Valenciának, mégpedig a négyből három pontot megszerezve. A Skeid Oslo is veretlenül búcsúztatta a TSV 1860 Münchent. Kisebb meglepetést jelentett a varsói KS Gwardia sikere az újvidéki Vojvodinával szemben.

A második körben nagy visszhangja volt a jénaiak dupla diadalának a Cagliari ellen, hisz a szárdok a szezon végén megnyerték az olasz bajnokságot. Elköszönt a Juventus is, egy másik „öreg hölgy", a berlini Hertha tartóztatta fel.

A bákóiak mára már nem létező gárdájának (FC Dinamo) nyolcba jutását nem sokan tippelték volna meg, ahogyan a keletnémetek kettős sikerét sem az Újpesti Dózsa ellen. A négy közé viszont nem került be, csak sztárklub, a „kicsik" kifulladtak a végére.

A finálé első összecsapásán eldőlni látszott a díj sorsa, amikor a 74. percben a holland Jan Mulder megszerezte a maga második, az Anderlecht harmadik gólját. Azonban három perc múlva pályára lépett Ray Kennedy, akinek röviddel a lefújás előtt sikerült szépítenie.



Bob Wilson kapus nézi a csapatkapitányt, Frank McLintockot és a serleget

Londonban negyedórával a berekesztés előtt még a brüsszeli „violáknak" állt a zászló, de akkor varázsütésre a legmagasabb sebességi fokozatba kapcsoltak az „ágyúsok", és összesítésben egy találattal felülmúlták a belga riválisukat. És a pirosfehérek híveit már nem frusztrálta tovább, hogy kedvenceik képesek voltak kikapni az elején Belfastban... A serleg egymás után harmadjára került angol csapat birtokába. A VVK gólkirályi koronája a tíz találatot elérő Paul van Himstet (RSC Anderlecht) illette.

1. forduló. Arsenal FC–Glentoran FC 3:0, 0:1, Dundee United–Newcastle United 1:2, 0:1, Liverpool FC–Dundalk FC 10:0, 4:0, FK Partizan Beograd–Újpesti Dózsa 2:1, 0:2, CE Sabadell–FC Bruges 2:0, 1:5, UD Las Palmas–Hertha BSC 0:0, 0:1, Wiener SC–KS Ruch Chorzów 4:2, 1:4, FC Rouen–FC Twente '65 Enschede 2:0, 0:1, Vitória SC Guimarães–Baník Ostrava 1:0, 1:1, Sporting CP–Linzer ASK 4:0, 2:2, FC Carl Zeiss Jena–Altay Izmir 1:0, 0:0, Lausanne-Sports–Rába Vasas ETO 1:2, 1:2, Rosenborg BK–Southampton FC 1:0, 0:2, Hansa Rostock–Panioniosz 3:0, 0:2, FC Dinamo Bacau–Floriana FC 6:0, 1:0, Szlavia Szófia–Valencia CF 2:0, 1:1, FC Internazionale–Sparta Praha 3:0, 1:0, Juventus FC–Lokomotiv Plovdiv 3:0, 2:1, VfB Stuttgart–Malmö FF 3:0, 1:1, Hannover '96–AFC Ajax 2:1, 0:3, Arisz Szaloniki–Cagliari 1:1, 0:3, FC Metz–SSC Napoli 1:1, 1:2, FC Barcelona–B 1913 Odense 4:0, 2:0, FK Vojvodina–KS

Gwardia Warszawa 0:1, 1:1, Dunfermline Athletic–Girondins Bordeaux 4:0, 0:2, FC Zürich–Kilmarnock FC 3:2, 1:3, TSV 1860 München–Skeid Oslo 2:2, 1:2, Valur Reykjavík–RSC Anderlecht 0:6, 0:2, RSC Charleroi–NK Zagreb 2:1, 3:1, Hvidovre IF–FC Porto 1:2, 0:2, Jeunesse d'Esch–Coleraine FC 3:2, 0:4, Vitória FC Setúbal–Rapid Bucureşti 3:1, 4:1



Charlie George és Jim Radford ünnepli utóbbi gólját

2. forduló. Sporting CP–Arsenal FC 0:0, 0:3, RSC Charleroi–FC Rouen 3:1, 0:2, Skeid Oslo–FC Dinamo Bacau 0:0, 0:2, Kilmarnock FC–Szlavia Szófia 4:1, 0:2, AFC Ajax–KS Ruch Chorzów 7:0, 2:1, VfB Stuttgart–SSC Napoli 0:0, 0:1, FC Carl Zeiss Jena–Cagliari 2:0, 1:0, FC Bruges–Újpesti Dózsa 5:2, 0:3, Hansa Rostock–FC Internazionale 2:1, 0:3, Rába Vasas ETO–FC Barcelona 2:3, 0:2, Hertha BSC–Juventus FC 3:1, 0:0, Vitória FC Setúbal–Liverpool FC 1:0, 2:3, FC Porto–Newcastle United 0:0, 0:1, Vitória SC Guimarães–Southampton FC 3:3, 1:5, Dunfermline Athletic–KS Gwardia Warszawa 2:1, 1:0, RSC Anderlecht–Coleraine FC 6:1, 7:3

3. forduló. FC Rouen–Arsenal FC 0:0, 0:1, Kilmarnock FC–FC Dinamo Bacau 1:1, 0:2, SSC Napoli–AFC Ajax 1:0, 0:4, FC Carl Zeiss Jena–Újpesti Dózsa 1:0, 3:0, FC Barcelona–FC Internazionale 1:2, 1:1, Vitória Fc Setúbal–Hertha BSC 1:1, 0:1, Newcastle United–Southampton FC 0:0, 1:1, RSC Anderlecht–Dunfermline Athletic 1:0, 2:3

Negyeddöntő. FC Dinamo Bacau–Arsenal FC 0:2, 0:7, FC Carl Zeiss Jena–AFC Ajax 3:1, 1:5, Hertha BSC–FC Internazionale 1:0, 0:2, RSC Anderlecht–Newcastle United 2:0, 1:3

Elődöntő. Arsenal FC–AFC Ajax 3:0, 0:1, RSC Anderlecht–FC Internazionale 0:1, 2:0

Döntő

RSC Anderlecht–Arsenal FC 3:1 (2:0)

1. mérkőzés, 1970. április 22., Brüsszel, Parc Astrid, 37 000 néző. Jv.: Rudolf Scheurer (svájci)

RSC Anderlecht: Trappeniers – Heylens, Velkeneers – Nordahl, Kialunda, Cornelis (Peeter, 68.) – Desanghere, Devrindt, Mulder, Van Himst, Puis

Arsenal FC: Wilson – Storey, McNab – Kelly, McLintock, Simpson – Armstrong, Sammels, Radford, George (Kennedy, 77.), Graham

Gólszerzők: Devrindt (25.), Mulder (30., 74.), Kennedy (82.)

Arsenal FC–RSC Anderlecht 3:0 (1:0)

2. mérkőzés, 1970. április 28., London, Highbury, 51 612 néző. Jv.: Gerhard Kunze (NDK-beli)

Arsenal FC: Wilson – Storey, McNab – Kelly, McLintock, Simpson – Armstrong, Sammels, Radford, George, Graham

RSC Anderlecht: Trappeniers – Heylens, Maartens – Nordahl, Velkeneers, Kialunda – Desanghere, Devrindt, Mulder, Van Himst, Puis

Gólszerzők: Kelly (25.), Radford (75.), Sammels (76.)

LIBERTADORES KUPA

Triplázás Togneri életének góljával



Nagy „csatát” hozott mindkét döntő…

Sorozatban harmadszor is az argentin Estudiantes lett a legjobb dél-amerikai klubok tornájának győztese. Ezúttal is brazil rivális nélkül: a CBF továbbra is tiltakozott a lebonyolítási rend ellen. A címvédő kihasználta, hogy csak a harmadik körben, az elődöntőben kapcsolódhatott be a sorozatba, így „csak” a River Plate elleni két meccsen kellett túljutnia a döntőhöz. Osvaldo Zubeldía együttese azt a párharcot kettős győzelemmel (1:0, 3:1) zárta, majd a döntőben elég volt annyi, hogy az eltiltott Plettit helyettesítő Néstor Errea nem kapott gólt, a középhátvéd Néstor Rubén Togneri pedig belőtte a 180 perc egyetlen gólját.

Estudiantes–Peñarol 1:0 (0:0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1970. május 21., La Plata, 40 000 néző. Jv.: Carlos Robles (chilei)

Estudiantes: Errea – Spadero, Togneri, Pagnanini – Bilardo, Pachamé, Solari – Echecopar, Conigliaro, Flores (Rudzki), Verón

Peñarol: Pintos – Soria (González), Figueroa, Peralta, A. Martínez – Gonçalvez, Viera, Lamas (Cáceres) – Acuña, Onega, Lamberck

Gólszerző: Togneri (87.)

Peñarol–Estudiantes 0:0 (0:0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1970. május 27., Montevideo, Estadio Centenario, 60 000 néző. Jv.: José Dimas Larrosa (paraguayi)

Peñarol: Pintos – Soria (Speranza), Figueroa, Peralta, A. Martínez – Gonçalvez, Viera, Lamas – Acuña, Onega, Lamberck

Estudiantes: Errea – Spadero, Togneri, Medina, Pagnanini – Bilardo, Pachamé, Solari – Echecopar (Rudzki), Conigliaro (Aguilar), Verón

VILÁGKUPA

Pankráció a Bombonerában

Az AC Milan vezérkara – riasztónak találva az 1967 őszén a Celtickel, majd egy évvel később a Manchester Unitteddel történeteket –, sokáig fontolgatta, hogy kiálljon-e az Estudiantes elleni Világkupa-mérkőzésekre. Végül győzött az igen.

Az első mérkőzés viszonylag rendben lezajlott, a Milan, elsősorban két dél-amerikai születésű játékosának, a brazil Angelo Benedicto Sormaninak és az argentin Nester Combinnek köszönhetően, három góllal nyert. A Boca Juniors stadionjában, a Bombonerában, a visszavágón Gianni Rivera vezetést szerzett, sejteni lehetett, hogy azzal eldőlt a párharc. Az argentinok

ugyan még a szünetig lőttek két gólt, de a második félidőben már csak azzal törődtek, hogy bosszút álljanak az olaszokon. A mérkőzés után a Riverát leütő, Combinba belerúgó, sőt a szurkolókkal is összetűző Alberto Poletti kapust letartóztatták, majd örökre szóló eltiltást kapott; Ramon Aguirre Suárezt, aki eltörte Combin orrát, öt évre eltiltották a nemzetközi mérkőzésektől. Az argentin szigor alkalmasint a nagyvilágnak szólt, addigra az ország megkapta már az 1978-as Mundial rendezési jogát, s igazolni akarta, hogy nem olyan házigazda, amilyennek a Világkupa-mérkőzések alapján gondolta Európa. De azért akadt még furcsaság. A Santa Fe tartományban, Las Rosasban született Combint, noha addigra már francia útlevele volt, katonaszökevényként letartóztatták. Csak az erős nemzetközi tiltakozás hatására engedték el.



Nereo Rocco és Gianni Rivera itt már tudott örülni



Nestor Combin – csata után

AC Milan–Estudiantes 3:0 (2:0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1969. október 8., Milánó, San Siro Stadion, 60 675 néző. Jv.: Roger Machin (francia)

AC Milan: Cudicini – Malatrasi, Anquilletti, Rosato, Schnellinger – Lodetti, Rivera, Fogli – Sormani, Combin (Rognoni, 65.), Prati

Estudiantes: Poletti – Aguirre Suárez, Madero, Malbernat, Togneri – Medina, Bilardo, Echecopar (Ribaudo, 60.) – Flores, Conigliaro, Verón

Gólszerzők: Sormani (8., 71.), Combin (45.)

Estudiantes–AC Milan 2:1 (2:1)

Döntő, 2. mérkőzés, 1969. október 22., Buenos Aires, Estadio Boca Juniors, 45 000 néző. Jv.: Domingo Massaro (chilei)

Estudiantes: Poletti – Manera, Aguirre Suárez, Madero, Malbernat – Togneri, Conigliaro, Bilardo (Echecopar, 54.) – Taverna, Romeo, Verón

AC Milan: Cudicini – Malatrasi (Maldera I, 54.), Anquilletti, Rosato, Schnellinger – Lodetti, Rivera, Fogli – Sormani, Combin, Prati (Rognoni, 37.)

Gólszerzők: Rivera (30.), Conigliaro (43.), Aguirre Suárez (44.)



Rosato figyeli Roccót és Riverát

AZ ÉV CSAPATA

Cinikus és eredményes, gusztustalan és modern

Az eredménysort ismerve nehéz lenne elvitatni, hogy a hatvanas évek végén, beleértve 1970 tavaszát is, az Estudiantes uralta a dél-amerikai futballt. A Libertadores-kupa első évtizedében több olyan csapat is akadt, amelyik meg tudta védeni a címét, ám elsőként La Plata piros-fehérjei triplázták. A csapat sikereinek a titka a jól kiválasztott és egységes, a pályán a mindenkori taktikát száz százalékig betartó és követő játékosállományban, valamint a korát meglátásaival megelőző edző, Osvaldo Zubeldía munkájában keresendő. Zubeldía egy viszonylagosan sikeres periódus (az élmezőny mögötti csapattá formálta az Atlantát), s egy bukással végződött, rövid szövetségi kapitányi korszak után egy romokban lévő csapathoz érkezett. 1964-ben az Estudiantes épphogy elkerülte a kiesést, a közé és a legjobb búcsúzó közé csupán egy riválisfért még be. Forradalmat csinált, kirakta az addigi első csapat idősebb játékosait, s a helyükre sikeréhes fiatalokat tett. Az első két



Osvaldo Zubeldía edzést vezet

AZ EDZŐ

A taktikai faultok apukája



Osvaldo Juan Zubeldía 1927. június 24-én született Junínban, 1982. január 17-én a kolumbiai Medellínben hunyt el szívrohamban, miközben éppen fogadni akart egy lóversenyen. Játékosként a Vélez Sarsfield (1949–1955), a Boca Juniors (1956–1957), az Atlanta (1958–1959) és a Banfield (1960) tagja volt, szerepelt az argentin válogatottban is. Intelligens, jó játékosnak tartották, de edzői pályafutása jóval felülmúlta csatárkarrierjét. 1961 és 1963 között az Atlantát irányította, majd 1965-ben rövid ideig szövetségi kapitány volt. Nem sokkal később átvette az Estudiantest, amellyel – a korszak játékosaihoz hasonlóan – hat fontos titulust is nyert. 1970-ben távozott, négyéves szünet után a San Lorenzónál vállalt ismét munkát. Azonnal megnyerte a bajnokságot, majd továbbállt a Racinghoz, aztán Kolumbiába szerződött, 1976-tól egészen korai haláláig ott dolgozott. Nyert két bajnoki címet (1976, 1981) klubjával, az Atlético Nacionallal. Zubeldía a taktika nagymestere volt, az egyik első edző, aki a maga csapatának stratégiáját az ellenféléhez igazította. Az Estudiantes a játékot megtörő taktikai szabálytalanságait rengeteg kritika érte akkoriban, ma már az egész világ alkalmazza. Ő találta ki a lescsapdát is. Örökségét egykori játékosa, Carlos Bilardo vitte tovább, aki emlékének ajánlotta, egyebek mellett, Argentína 1986-os világbajnoki címét is.

évben körülbelül azt a szereplést produkálta, mint az Atlantával. A vezetők türelmesek voltak, az Estudiantes nem tartozott akkor még azon élcsapatok közé, amelyektől csak a győzelem elfogadható. 1967-ben aztán a piros-fehérek bejutottak a Metropolitano elődöntőjébe. Az már teljes mértékben Zubeldía csapata volt, amely az előző két évet szinte csak gyakorlással töltötte. Sulykolta a rögzített játékhelyzetek végrehajtását, a különböző szabadrúgás-, szöglet-, sőt bedobás-variációkat. Játékosai később úgy emlékeztek a mesterre *Jonathan Wilson Az argentin foci* című könyvében, hogy nem volt sem jó szónok, sem jó motiváló, inkább kisebbségi érzései voltak. Ellenben ötletei bőven születtek. Kivitte a játékosait az egyik pályaudvarra, hogy nézzék meg hajnalban a munkába igyekvő munkásokat. *Wilson* idézi Carlos Pachamé visszaemlékezését: „Azt hiszitek, güriznetek kell? – kérdezte (Zubeldía). – Önekik kell gürizniük, nem nektek, ezt sose feledjétek!"



Pachamé és Malbernat az El Gráfico címlapján

Az Estudiantest kizárólag a keménység határát is túllépő, brutális játékáért érte bírálat, amelynek a Világkupa-döntőkben a Manchester United vagy a Milan is elszenvedője volt. Játékosai nemcsak a fizikai, hanem a verbális erőszaktól sem riadtak vissza. Cukkolták, sértegették az ellenfél játékosait, akár azok magánéletének legintimebb részleteiben is vájkálva. Carlos Bilardo, a gárda egyik egyetemet végzett tagja állítólag gombostűt bökött a nadrágjába, majd a pályán azzal szurkálta ellenfelét. Az edző előírta, hogy minden játékos szinte betű szerint tanulja meg a szabálykönyvet, hogy aztán annak ismeretében a végsőkig elmenjen a csapat érdekében. Erre is akadt Zubeldíának egy mondása: „A dicsőséghez nem rózsakerten át vezet az út". Zubeldía szinte aszkéta életet élt, s ezt elvárta játékosaitól az összetartás, a concentración alatt is. Ilyenkor megtiltotta a feleségeknek, hogy a férjüket akár csak telefonon is tájékoztassák a napi problémákról. Zubeldía úgy vélte, nem lehet egy futballistának úgy koncentrálnia, hogy közben az otthoni gondokkal foglalkozik. A kapus, Alberto


Néstor Togneri lendületben. Minden csatárt elsöpört…

José Poletti szerint mindenki gyűlölte őket, mert céltudatosak és modernek voltak, igazi csapatként küzdöttek, és fegyelemmel, valamint akarattal mindent elértek. Az argentin sajtó anti-futbólnak minősítette az Estudiantes stílusát, az európai, elsősorban az angol és az olasz sajtó szerint undorító és cinikus volt a csapat futballja. Egy nem vitatható: mindenképpen eredményesnek bizonyult.

Rinus Michels, a kiváló holland edző, akit mi Európában a totális futball atyjának tartunk, azt mondta: rengeteget tanult annak idején az Estudiantes posztokat felülíró, nagyszerű, kollektív játékából.



ALBERTO José POLETTI: A kapus 1946. július 20-án született Buenos Airesben. A Sacachispasban kezdte a pályafutását. 1965-ben került az Estudiantesbe, ahol 1970. december 16-án védett utoljára. 1971-ben a Huracán, majd 1972-ben és 1973-ban a pireuszi Olympiakosz mezét viselte, utóbbiban barátságos mérkőzéseken szerepelt. Argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). Az 1969-es Világkupa-döntő botránya után letartóztatták, 30 napos elzárásra ítélték, majd örökre eltiltották a futballtól, igaz, hamar amnesztiát kapott.



RUBÉN Óscar PAGNANINI: A szélsőhátvéd 1949. január 31-én született San Nicolás de los Arroyosban. Az Estudiantes (1968–1977), az Independiente (1977–1979), az Argentinos Juniors (1980), végül a Minnesota Kicks (1981) játékosa volt. Az Estudiantesszel háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-(1968) és Interamericana-kupa-győztes (1969). Az Independientével két bajnoki címet szerzett (1977, 1978, egyaránt Nacional). Tagja volt az 1978-as világbajnok argentin válogatott keretének.



NÉSTOR TOGNERI: A középső védőként és fedezetként is bevethető játékos 1942. november 27-én született San Martínban, 1999. december 8-án hunyt el. A Platense nevelése (1957–1967), majd 1968 és 1975 között az Estudiantes mezét viselte. 1976-ban a Quilmesben zárta le a pályafutását. Háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). Nem játszó kerettag volt az argentin válogatottban az 1974-es világbajnokságon.



RAMÓN Alberto AGUIRRE SUÁREZ: A jobbhátvéd 1944. október 18-án Tucumánban született, 2013. május 29-én hunyt el La Platában. Tucumánban kezdett futballozni, de már kölyökjátékosként az Estudiantesbe került, amelyben 1966 és 1971 között játszott az első csapatban. Argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). Utána négy évet Spanyolországban légióskodott, előbb a Granada (1971–1974), majd a Salamanca (1974–1975) futballistájaként. Visszavonulása után egy évet kihagyott, majd a Lanúsban játszott 1977-ben néhány mérkőzést.



OSCAR Miguel MALBERNAT: A középső védő La Platában született 1944. február 2-án, ő volt az aranykorszakban az Estudiantes csapatkapitánya. 1962 és 1972 között volt a klub játékosa. Argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). 1972-ben a Boca Juniorsban, 1973-ban a Racing Clubban játszott. 1966 és 1970 között szerepelt az argentin válogatottban. 2019. augusztus 9-én hunyt el.



RAÚL Horacio MADERO: 1939. május 21-én Buenos Airesben született, klubjai a Boca Juniors (1959–1961), a Huracán (1962), majd az Estudiantes (1963–1969) voltak. Argentin bajnok (1967, Metropolitano), kétszeres Libertadores-kupa-győztes (1968, 1969), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). Visszavonult, miután megszerezte orvosi diplomáját.



CARLOS PACHAMÉ: Az elsősorban a védekezéshez értő fedezet 1944. február 25-én született Fortín Olavarríában. 1963 és 1971, valamint 1974 és 1976 között volt az Estudiantes játékosa. Argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). 1972-ben és 1973-ban a Boca Juniorst erősítette. 1977-ben előbb a Quilmes, majd a Lanús, 1978-ban és 1979-ben a kolumbiai Deportivo Independiente Medellín mezét viselte. Játékos-pályafutását a Rochester Lancersben, az Egyesült Államokban zárta le (1979–1980). Az argentin válogatottban (1967–1969) tíz mérkőzésen kapott helyet. Ő volt Bilardo segítője az 1986-ban arannyal, 1990-ben ezüsttel zárt világbajnokságon.



CARLOS Salvador BILARDO: A középpályás 1939. március 16-án Buenos Airesben született. A San Lorenzo (1958–1960), majd a Deportivo Español (1961–1965) játékosa volt, mielőtt az Estudianteshez került. E klubbal (1965–1970) argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969) lett. Miután megszerezte orvosi diplomáját, befejezte játékos-pályafutását, de aztán edzőként dolgozott. Hazája válogatottjával két világbajnoki érmet, előbb aranyat (1986), majd ezüstöt (1990) szerzett.



EDUARDO Raúl FLORES: A gólerős támadó 1944. április 23-án született Ensenadában. 1962 és 1971 között játszott az Estudiantesben, részese volt a nagy sikereknek, ő is argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). 1972-ben Franciaországba, a Nancyhoz igazolt, ahol 1973 szeptemberéig futballozott, majd 1974 nyaráig az US Toulouse-t erősítette.



MARCOS Norberto CONIGLIARO: A technikás csatár 1942. december 9-én Quilmesben született. Klubjai a Quilmes (1959–1961), az Independiente (1962–1963), a Chacarita Juniors (1964), az Estudiantes (1965–1970), a mexikói Jalisco (1971–1972), a belga KSV Oudenaarde (1972–1974), a svájci Lugano (1974–19759, végül a chilei Everton (1976) voltak. Az Independientével bajnoki címet szerzett 1963-ban. Az Estudiantesszel ugyancsak bajnok (1967, Metropolitano), valamint háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969) lett.



JUAN RAMÓN VERÓN: Az Estudiantes csatársztárja 1944. március 17-én La Platában született. Osvaldo Zubeldía nyilatkozta róla: „Az volt nekünk, aki a Santosnak Pelé." Három korszakban is játszott a csapatban (1962–1972, 1975–1976, 1980–1981), közben légiósként futballozott a Panathinaikoszban (1972–1975), valamint az egyaránt kolumbiai Junior de Barranquillában (1976–1977) és Cúcuta Deportivóban (1978–1979). Az Estudiantesszel argentin bajnok (1967, Metropolitano), háromszoros Libertadores-kupa-győztes (1968–1970), Világkupa-győztes (1968), Interamericana-kupa-győztes (1969). 1977-ben nyert egy kolumbiai bajnoki címet is, méghozzá játékos-edzőként. Beceneve a La Bruja, a Boszorkány volt, emiatt nevezték nem kevésbé híres fiát, Juan Sebastián Verónt La Brujitának, Kis Boszorkánynak.

A calcio arisztokratája

A cím kölcsönzött: a *France Football* az ötvenedik Aranylabda-szavazás után kiadott könyvében ezzel ünnepelte 1969 győztesét, Gianni Riverát. Először nyert az ankéton olasz játékos, állapíthatjuk meg, de tegyük azt is hozzá, hogy más nemzet játékosának nem volt erre akkor reális esélye. A huszonhat szavazóból huszonnégy kettejük közül választott valakit elsőnek, Riverát tizennégyen, Gigi Rivát tízen jutalmazták öt ponttal. A Milan BEK-győztes karmestere végül négy ponttal előzte meg a balszélsőt. Még mindig kapott magyar futballista szavazatot: Bene Ferenc két ponttal holtversenyben a tizennyolcadik helyen végzett.

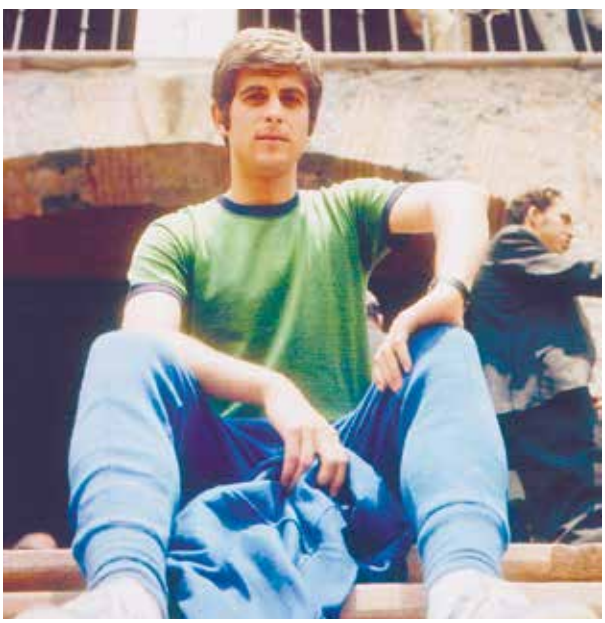




Aranylabda, 1969

1. Gianni Rivera (olasz, AC Milan) 83 pont, 2. Luigi Riva (olasz, Cagliari) 79, 3. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 38, 4. Johan Cruyff (holland, AFC Ajax), Ove Kindvall (Feijenoord) 30-30, 6. George Best (északír, Manchester United) 21, 7. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 18, 8. Pierino Prati (olasz, AC Milan) 17, 9. Petar Zsekov (bolgár, CDNA Szófia) 14, 10. Jack Charlton (angol, Leeds United) 10.

(Az első tíz helyezett.)





A VVK-győztes Arsenal. Hátul, balról: Simpson, McLintock, Graham, Neill, Wison, Radford, Ure, Roberts, George. Elöl: Samuels, Court, Gould, Rice, Robertson, Armstrong, Storey, McNab

Az argentin Estudiantes nyerte a Libertadores Kupát. Hátul, balról: Pachamé, Aguirre Suarez, Malbernat, Togneri, Pezzano, Manera. Elöl: Conigliaro, Bilardo, Flores, Echecopar, Verón





A Világkupa-győztes AC Milan. Balról: Sormani, Rivera, Malatrasi, Rosato, Prati, Schnellinger, Cudicini. Elöl: Combin, Fogli, Anquilletti, Lodetti

A BEK-győztes Feijenoord. Hátul, balról: Haak, Vrauwdeunt, Wery, Treytel, Laseroms, Pieters, Graafland, Van Duivenbode, Geels, Van Hanegem. Elöl: Veldhoen, Romeijn, Hasil, Ernst Happel edző, Israel, Moulijn, Brox technikai vezető, Jansen, Kindvall, Mever gyúró





A KEK-győztes Manchester City. Hátul, balról: Oakes, Bell, Doyle, Pardoe, Book. Középen: Malcolm Allison edző, Mann, Booth, Corrigan, Dowd, Heslop, Dave Ewing edző. Elöl: Bowyer, Owen, Young, Coleman, Lee, Summerbee, Connor

A Boca Juniors legénysége, az argentin Nacional győztese. Hátul, balról: Rogel, Melendez, Sánchez, Suñe, Madurga, Marzolini. Elöl: Ponce, Savoy, Rojas, Medina, Peña

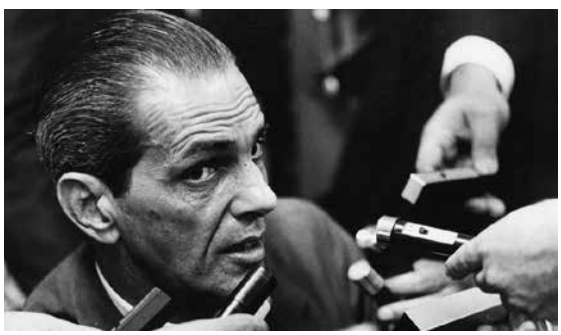


AZ ÉV TÖRTÉNETE

Pelébe is belekötött a paranoiás szövetségi kapitány

A Brazil Labdarúgó-szövetség 1969 elején João Saldanhát nevezte ki a válogatott élére. Az előző év végén az Aymoré Moreira által dirigált gárda a reméltnél gyengébb eredményeket ért el. Kilenc, később a mexikói Mundial döntőjében győztes játékossal a soraiban kikapott Rio de Janeiróban Mexikótól, nehezen gyűrte le a világválogatottat, s csak döntetlent játszott a nyugatnémetekkel és a jugoszlávokkal. Az elégedetlenséget nem csillapította, hogy négy nappal a mexikóiak elleni vereség után Belo Horizontéban 2:1-re nyert az arany-zöld mezes gárda a közép-amerikaiak elleni „visszavágón".

A jugoszlávok elleni újabb mérkőzésre Yustrich kapott megbízást a csapat irányítására, de a 3:2-es győzelem nem sokat számított, nemcsak az alaptizenegyet, de még a két cserejátékost is az Atlético Mineiro adta, nyilvánvaló lehetett mindenki számára, hogy ez egy alkalmi összeállítás.



João Saldanha kinevezése némi meglepetést keltett, hiszen a jó nevű újságíró és egyben televíziós kommentátor – egy rövid, az ötvenes években élete kedvenc csapatánál, a Botafogónál töltött idénye kivételével – semmiféle gyakorlati tapasztalattal nem rendelkezett. Ugyanakkor kétségtelenül értett a futballhoz, hajdanán sokat tanult kedvenc edzőjétől, az egykori magyar válogatott játékostól, Kürschner Izidortól, akinek a tolmácsaként is dolgozott Rio de Janeiróban. Azzal is felhívta magára a figyelmet, hogy határozottan és gyakran kritizálta az 1966-os világbajnokságon járt keret körüli kaotikus állapotokat és bírálta a túlságosan magabiztos sportvezetőket.

João Havelange, a FIFA későbbi elnöke, a Brazil Labdarúgó-szövetség akkori első embere világos feladatot szabott Saldanhának: sikerrel megvívni a közelgő világbajnoki selejtezőket, majd megnyerni a világbajnokságot. Ezzel kiköszörülni az 1966-os vb-kudarc okozta csorbát.

Eleinte kifejezetten sikeresnek tűnt a váltás. A brazilok a világbajnoki selejtezők kezdetéig minden meccsüket, a hivatalosakat és a hazai klubok elleni felkészülési találkozóikat is egytől egyig megnyerték.

Pelé később úgy emlékezett, hogy Saldanha népszerűséget szerzett, sokaknak tetszett, hogy kijelentette, nem feltétlenül a legjobb tizenegy futballistát akarja a pályán látni, hanem azokat, akik csapatként legjobban tudnak működni. Ennek érdekében változtatott a Moreira által favorizált gárdán, s igyekezett két klub játékosaira építkezni. A kolumbiaiak elleni első vb-selejtezőn a Santost hatan, a Botafogót hárman képviselték, a cseréket is beleértve.

Ősszel a titkosszolgálat addigi vezetője, a katonatiszt Emílio Médici került az államfői posztra. A Flamengo fanatikus híve, a valaha volt brazil elnökök közül az egyik leglelkesebb futballszurkoló. Azon kevés brazil közé tartozott, aki szerint a szövetségi kapitány nem „na-

gyobb ember” az első számú közjogi méltóságnál. A nép ugyanis úgy vélte, a válogatott edzőjének van Brazíliában a legnagyobb hatalma: ő dönti el, kik játszanak az országot képviselő tizenegyben. Médici úgy vélte, elég erős ahhoz, hogy beállíttassa kedvencét, Dáriót, azaz Dadá Maravilhát, az Atlético Mineiro csatárát. Saldanha, akit João Sem Medónak, Félelemnélküli Jánosnak becéztek, hajthatatlannak bizonyult. Mindenki tudta róla, hogy az akkoriban éppen betiltott kommunista párttal szimpatizál, a negyvenes évek végén még Prágába is elküldték „tanulmányútra”, később háromszor is találkozott Mao Ce-tunggal. Beszélték róla – s ez a róla megjelent életrajzokban is olvasható –, hogy hajdanán lőtt sebet ejtettek rajta egy kommunista gyűlésen résztvevő rendőrök. Saldanha tényleg nem félt senkitől és semmitől. Médici elnökkel közölte, hogy ő sem hallgatta meg a miniszterei „összeállítására” vonatkozó tanácsait, miért érdekelné, hogy az elnök kit akar berakni az ő csapatába. Amikor egy nyugatnémet újságírónak nyilatkozva beszélgetőtársa arról kérdezte, mi a véleménye arról, hogy az Amazonas erdeiben pusztítják az őslakosságot, úgy felelt: „Az én országomban ötszáz év alatt nem öltek meg annyi embert, mint az önében tíz perc alatt.” Álláspontját amúgy később felülbírálhatta, mert Medicit tömeggyilkosnak, hóhérnak, Brazília történetének legnagyobb népirtójának nevezte.



Saldanha (jobbra), ezúttal a mikrofon mögött. Élesen fogalmazott

Pelé később azt is elmondta, Saldanhának két nagy hibája is volt. Sokat ivott és elvakultan hitt a saját tévedhetetlenségében. Hibázott, amikor a jó eredmények ellenére kikezdett az ezredik gólját éppen akkoriban belövő és az egész ország által ünnepelt futballkirállyal, akiről közölte, hogy rövidlátó. Ez igaz volt, de már több mint tíz éve minden érdeklődő által ismert tény, a jelek azt mutatták hát, ez nem igazán hátráltatja Pelét a játékban. Utána kijelentette, hogy a Santos csillaga gyenge formában játszik, mégpedig azért, mert súlyos beteg. Pelé megijedt ettől, azt hitte, a válogatott vezetői tudnak valamit a szokásos orvosi vizsgálatok eredményei alapján, amit neki nem mondanak meg. Alig tudták meggyőzni, hogy egészséges. De kapott Gérson, aki Saldanha szerint lelki betegséggel küszködött, vagy a kapus Émerson Leão is, akiről úgy tartotta, túl rövid a karja.

Amikor Saldanhát korábbi jó barátja, Yustrich (eredeti nevén Dorival Knippel), az 1969–1970-es idény derekán az Atlético Mineirótól a Flamengóhoz szerződő edző gyávasággal és hazugsággal vádolta (úgy vélte, valójában Saldanha nem akart kiállni a válogatottal a Flamengo elleni edzőmérkőzésre), a szövetségi kapitányon úrrá lett a paranoia: fegyverrel akart elégtételt venni a sértésért. Ez már sok(k) volt.

Havelange nem volt könnyű helyzetben. Az eredmények jók voltak (a brazilok 23:2-es gólkülönbséggel, százszázalékos teljesítménnyel nyerték meg a csoportjukat a vb-selejtezőkön), de a légkör egyre tarthatatlanabbá tette a helyzetet. Megszületett a döntés: Saldanhának mennie kell. Helyét Mario Jorge Zagallo, a kétszeres világbajnok balszélső vette át, akivel Brazília visszaszerezte az 1966-ban elveszített világbajnoki elsőséget.

IX. VILÁGBAJNOKSÁG

A brazilok végleg elhódították a Rimet-kupát

Ez volt az első labdarúgó-világbajnokság, amelyet nem Európában vagy Dél-Amerikában rendeztek. Visszatért a támadófutball, majd' három gól esett mérkőzésenként. Minden idők egyik leglátványosabb tornájaként emlékezünk az első mexikói világbajnokságra, amely szinte minden vendégcsapatra nagy terhet rótt az extrém körülmények miatt. Először „ismétlődött meg" egy tornán az előző vb-döntő, a nyugatnémetek és az angolok a negyeddöntőben találkoztak. Először nyert olyan szövetségi kapitány (Mario Zagallo), aki korábban játékosként is elhódította a címet. Először játszotta a világbajnoki döntőt két korábbi világbajnok, így ha az olaszok nyerték volna a finálét, ők is megtarthatták volna a Rimet-kupát. Ez volt az első torna, amelyen a játékvezetők sárga és piros lapot használtak.

Minden várakozással ellentétben az 1970-es mexikói világbajnokság a futball ünnepévé vált, pedig az előjelek nem ígértek semmi jót. A mexikói nyár szélsőséges forrósága és a magasság okozta légszomj fenyegette a játékosokat – és a támadófutballt. Fokozta a nehézségeket, hogy a FIFA, az európai tévéközvetítések miatt, sok találkozót déli kezdési időpontra írt ki. Ám, elsősorban a minden idők egyik legjobb válogatottjaként ünnepelt braziloknak köszönhetően, csodálatos támadófutballt láthattunk.



A Mundial egyik leghíresebb képén Pelé és Bobby Moore

Az első két csoportból minden különösebb meglepetés nélkül a Szovjetunió és Mexikó, illetve Olaszország és Uruguay jutott tovább. Az Európa-bajnokként érkező, túl óvatos olaszok kapott gól nélkül és mindössze két szerzett találattal mentek tovább, míg a Szovjetunió több lőtt gólja miatt végzett a házigazda Mexikó előtt a csoportjában.

A csoportmérkőzések legkiemelkedőbb 90 percét a címvédő Anglia és a kétszeres győztes Brazília összecsapása hozta.

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

Világbajnok futballista, világbajnok edző



Mario Jorge Lobo Zagallo lett az első világbajnok futballista, aki szövetségi kapitányként is elnyerte a címet. Mindössze 38 évesen (1931. augusztus 9-én született), alig néhány héttel a mexikói Mundial előtt került a válogatott élére, az eltávolított João Saldanha helyére. Veretlenül nyerte meg a világbajnoki címet a csapattal, majd részese volt az 1994-es diadalnak (technikai koordinátor) és az 1998-as ezüstéremnek (szövetségi kapitány). 1974-ben negyedik lett az arany-zöld mezesekkel, ugyancsak szövetségi kapitányként. (Lásd portrénkat róla a világ labdarúgásáról szóló második kötetünkben!)

A kevés találat ellenére is rendkívül izgalmas találkozón, amely az angol kapus, Gordon Banks elképesztő védéséről vált híressé, Brazília egygólos győzelmet aratott Jairzinho gólja révén. A csoportból Anglia és Brazília is továbbjutott. Ebben a négyesben szerepelt (s kapott ki háromszor) a csehszlovák válogatott, amely 1969 decemberében 4:1-es vereséget mért Marseille-ben a magyar együttesre. Ez volt egyébként az első alkalom, hogy a korábbi tornákon meghatározó szerepet játszó magyar csapat kiesett a selejtezőn. Magyar nemzetiségű így is szerepelt a tornán, mégpedig ugyanabban a csoportban, a csehszlovák (Horváth Sándor, Vencel Sándor) és a román (Szatmári Lajos, Gergely László, Dembrószky Imre) tizenegyben.



Gerd Müller döntő gólja az angolok elleni negyeddöntőben

A D csoportban a nyugatnémetek a bátor marokkóiak elleni erőlködés után minden pontot begyűjtöttek. Gerd Müller, a „Nemzet Bombázója" különösen eredményes volt, Bulgária és Peru ellen is mesterhármast szerzett.

Az első negyeddöntőben Anglia az NSZK-val meccselt Leónban. Alan Mullery és Martin Peters góljaival 2:0-ra vezetett, és irányította a játékot. Néhány rosszul sikerült csere után (Bobby Charlton helyett Norman Hunter, Martin Peters helyett Colin Bell állt be) a németek Franz Beckenbauer és Uwe Seeler góljaival visszakapaszkodtak, sőt végül egy cigánykerekezéshez hasonló mozdulattal gólt szerző csatárzseni révén kiharcolták a hosszabbítást. Gerd Müller közeli kapáslövése a második számú kapus, Peter Bonetti mellett a hálóba jutott (Banks gyomorrontással küszködött, nem védhetett), ezzel a címvédő elbúcsúzott. Ami a negyeddöntő többi párharcát illeti, a házigazda Mexikó 4:1-re kikapott Olaszországtól Tolucában, a nagy formában lévő Gigi Riva két gólt is szerzett. Dacára annak, hogy az előző meccsen tizenegy kísérletből egyszer sem talált a kapuba.



Albertosi kapus és Rivera bajban a nyugatnémetek elleni elődöntőben. Ezzel a Müller-góllal lett 3:3 – aztán éppen Rivera lőtte az utolsó gólt

Ezalatt Guadalajarában Brazília folytatta nagy menetelését, és hatgólos mérkőzésen intézte el Perut (4:2), amelyet a kétszeres világbajnok brazil középpályás, Didi irányított szövetségi kapitányként. A negyeddöntők leggyengébb összecsapásán Uruguay – a csereként beálló Esparrago a hosszabbításban



Giacinto Facchetti, az olasz csapatkapitány lemaradt Jairzinho mögött a világbajnoki döntőben

szerzett góljával – legyőzte a Szovjetuniót az Azték Stadionban. Buta gólt kaptak a szovjetek: a védőik arra vártak, hogy a labda kiguruljon az alapvonalon túlra.

A torna legjobb mérkőzését Mexikóvárosban, az elődöntőben játszották. A két európai óriás találkozóján Olaszország vezetést szerzett Roberto Boninsegna révén, majd a szokásos receptet alkalmazva védekezésbe vonult. Ez a taktika majdnem sikert hozott, azonban a 90. percben az akkor már hét éve olasz klubokban, a Mantovában, az AS Romában, majd az AC Milanban futballozó Karl-Heinz Schnellinger tett róla, hogy a csata ne dőljön el a rendes játékidő alatt. Az volt az egyetlen gól, amelyet pályafutása során a nyugatnémet válogatottban szerzett! A németek hősiesen küzdöttek, Franz Beckenbauer még kificamodott vállal is a pályán maradt. A hosszabbításban potyogtak a gólok. Gerd Müller vezetést szerzett a németeknek, majd Tarcisio Burgnich és Riva révén a Squadra Azzurra fordított, 3:2. Müller, a torna gólkirálya még kiegyenlített, mielőtt Rivera végleg eldöntötte a gigászi küzdelmet.

A másik elődöntőben, Guadalajarában a két dél-amerikai rivális, Brazília és Uruguay találkozott. Uruguay Luis Cubilla révén hamar vezetést szerzett, és rögtön megpróbált sündisznóállásba vonulni. Ám ez nem lehetett célravezető Mario Zagallo csapata ellen: az ifjú Clodoaldo még az első félidőben kiegyenlített. Brazília teljesen átvette a játék irányítását, és Jairzinho, valamint a nem kevésbé legendás Rivellino góljával 3:1-es győzelmet aratott. Pelé majdnem a torna gólját szerezte, iszonyúan átvágta Mazurkiewiczet, ám kevéssel a kapu mellé lőtt.



Minden eldőlt! Carlos Alberto a gólját ünnepli, az olaszok a földön

A döntőben, különösen annak második félidejében, Brazília szenzációs



A brazil válogatott az angolok elleni mérkőzés előtt. Hátul, balról: Carlos Alberto, Brito, Piazza, Félix, Clodoaldo, Everaldo, Mario Zagallo szövetségi kapitány. Elöl: Jairzinho, Rivellino, Tostão, Pelé és a Gérsont helyettesítő Paulo César . Az aranysárga mezesek 1:0-ra megverték az 1966-os világbajnokot

támadófutballt mutatott. Ez leginkább annak tükrében értékelhető, ha tudjuk, hogy az ellenfél, Olaszország a védekezés mestere volt. A mexikóvárosi Azték stadionban vívott aranymérkőzésen Pelé szerezte az első gólt, 18 perc után, magasra felugorva bólintotta a labdát Rivellino beadása után Enrico Albertosi kapujába. A félidő vége felé váratlanul egyenlítettek az olaszok: Boninsegna lecsapott a labdára Clodoaldo hibáját követően, és kiegyenlített. Olaszország azonban ezzel el is lőtte a puskaporát. Arra is képtelen volt, hogy felvegye a harcot a brazilokkal labdabirtoklás tekintetében. A 66. percben a Papagájnak becézett Gérson ballábas lövése utat talált Albertosi hálójába, ezt követte Jairzinho szokásos



Carlos Alberto megmutatja a nagyvilágnak a Rimet-kupát

találata. (A jobbszélső az arany-zöld mezesek minden mérkőzésén lőtt gólt, s végül Gerd Müller mögött második lett a góllövőlistán.) A hab a tortán a futballtörténelem egyik legtöbbet látott gólja volt: Jairzinho Pelének passzolt, aki előkészítette a labdát a csapatkapitánynak. A felfutó jobbhátvédet, Carlos Albertót még az sem zavarta, hogy a lövés előtt megugrott egy picit a labda, laposan a sarokba bombázott. A Jules Rimet-kupa végleg Brazíliáé lett. A nyertesek legjobbja, Pelé a világbajnokságok történetének első háromszoros világbajnok játékosa lett. A szövetségi kapitány, Mario Jorge Zagallo balszélsőként nyert két aranya mellé edzőként szerzett még egyet. Alakulata öt világklasszis támadóval állt fel, minden elemző szerint a valaha volt legerősebb brazil tizenegy játszott, amely még az 1958-as és 1962-es generációt is felülmúlta. **Pelé**, 12 évvel svédországi feltűnése után, immár érett világklasszisként fogta össze a válogatottat, amelyben Jairzinho mérkőzésenként egy gól előnyt jelentett. Kiválóan játszott Tostão, Rivellino és Gérson is. A brazilok mindössze kétszer kerültek hátrányba a tornán, először a csehszlovákok, majd az elődöntőben az uruguayiak ellen, de előbb négyet, majd hármat rúgtak az egy kapottra. Ez a válogatott lett a világbajnokságok történetének első győztese, amely a selejtezőkben és a tornán is minden összecsapását megnyerte a rendes játékidőben. Az olaszok az elődöntőig mindössze egy gólt kaptak, ehhez képest meglepetés, hogy az utolsó két fellépésükön pedig hetet.



Cera és Gérson figyeli a döntőben a Pelé elől tisztázó De Sisti balettmutatványát



A gólkirályi címet Gerd Müller szerezte meg. A vb-k eddigi történetében utoljára jutott egy csatár tíz gólig. A marokkóiaknak egy, a bolgároknak és a peruiaknak három-három gólt lőtt, majd az egyenes kieséses szakaszban döntő gólt rúgott a hosszabbításban az angoloknak. Az olaszok elleni hosszabbításban két gólt is szerzett, de ez sem volt elég a nyugatnémet győzelemhez. A *La Gazzetta dello Sport* később így állította össze a Mundial álomtizenegyét: Mazurkiewicz (uruguayi) – Carlos Alberto (brazil), Piazza (brazil), Facchetti (olasz) – Beckenbauer (nyugatnémet), Clodoaldo (brazil) – Jairzinho (brazil), Gérson (brazil), G. Müller (nyugatnémet), Pelé (brazil), Rivellino (brazil)

IX. világbajnokság (Mexikó, 1970. május 31.–június 21.)

Mérkőzések száma: 32. Gólok száma: 95 (2,97-es átlag)
Összнézőszám: 1 604 065 (50 127-es átlag)

1. csoport: Mexikó–Szovjetunió 0:0, Belgium–Salvador 3:0, Szovjetunió–Belgium 4:1, Mexikó–Salvador 4:0, Szovjetunió–Salvador 2:0, Mexikó–Belgium 1:0. A csoport végeredménye: 1. Szovjetunió 5, 2. Mexikó 5, 3. Belgium 2, 4. Salvador 0

2. csoport: Uruguay–Izrael 2:0, Olaszország–Svédország 1:0, Olaszország–Uruguay 0:0, Svédország–Izrael 1:1, Svédország–Uruguay 1:0, Olaszország–Izrael 0:0. A csoport végeredménye: 1. Olaszország 4, 2. Uruguay 3, 3. Svédország 3, 4. Izrael 2

3. csoport: Anglia–Románia 1:0, Brazília–Csehszlovákia 4:1, Románia–Csehszlovákia 2:1, Brazília–Anglia 1:0, Brazília–Románia 3:2, Anglia–Csehszlovákia 1:0. A csoport végeredménye: 1. Brazília 6 pont, 2. Anglia 4, 3. Románia 2, 4. Csehszlovákia 0

4. csoport: Peru–Bulgária 3:2, NSZK–Marokkó 2:1, Peru–Marokkó 3:0, NSZK–Bulgária 5:2, NSZK–Peru 3:1, Bulgária–Marokkó 1:1. A csoport végeredménye: 1. NSZK 6 pont, 2. Peru 4, 3. Bulgária 1, 4. Marokkó 1

Negyeddöntő: NSZK–Anglia 3:2 (h. u.), Olaszország–Mexikó 4:1, Uruguay–Szovjetunió 1:0 (h. u.), Brazília–Peru 4:2

Elődöntő: Olaszország–NSZK 4:3 (h. u.), Brazília–Uruguay 3:1
A 3. helyért: NSZK–Uruguay 1:0

A döntő: Brazília–Olaszország 4:1 (1:1)

Mexikóváros, Azték Stadion, 107 412 néző. Jv.: Rudolf Glöckner (NDK-beli)

Brazília: Félix – Carlos Alberto, Brito, Piazza, Everaldo – Clodoaldo, Gérson – Jairzinho, Tostão, Pelé, Rivellino

Olaszország: Albertosi – Burgnich, Rosato, Cera, Facchetti – Bertini (Juliano (73.), Mazzola, De Sisti – Domenghini, Boninsegna (Rivera, 84.), Riva

Gólszerzők: Pelé (18.), Boninsegna (37.), Gérson (66.), Jairzinho (71.), Carlos Alberto (86.)

A góllövőlista élcsoportja:
10 gólos: G. Müller (nyugatnémet), 7 gólos: Jairzinho (brazil), 5 gólos: Cubillas (perui), 4 gólos: Bisovec (szovjet), Pelé (brazil)

A döntőben szerepelt világbajnok brazil válogatott:



FÉLIX (Félix Miélli Venerando): 1937. december 24-én született São Paulóban. Pályafutása során a Juventus (1953–1955), a Portuguesa (1955–1968), közben kölcsönben a São Pauló-i Nacional (1957–1960), végül a Fluminense (1968–1976) kapusa volt. A Fluval ötször (1969, 1971, 1973, 1975, 1976) Rio állam bajnoka lett. A brazil válogatottban (1965–1972) 39 hivatalos mérkőzésen védett. Pályafutása legnagyobb sikerét hozta a mexikói világbajnokság, a brazilok minden találkozóján védett. 2012. augusztus 24-én hunyt el szülővárosában.



CARLOS ALBERTO (Carlos Alberto Torres): A Kapitány 1944. július 17-én született Rio de Janeiróban. Pályafutása klubjai a Fluminense (1963–1966), a Santos FC (1966–1974), újra a Fluminense (1974–1976), a Flamengo (1976–1977), majd a New York Cosmos (1977–1980, 1982), illetve közben a California Surf voltak. Háromszor (1964, 1975, 1976) volt Rio állam bajnoka, négyszer (1967, 1968, 1969, 1973) São Paulóé. A Fluval megnyert a Taça Guanabarát (1966, 1975), a Santosszal a Recopa Sul-Americanát (1968) és a Taça de Pratát (1968). A Cosmosszal négyszer (1977, 1978, 1980, 1982) lett az NASL bajnoka. A brazil válogatottban (1964–1977) 53 mérkőzésen nyolc gólt szerzett. 2016. október 25-én, egy hónappal az ikertestvére után hunyt el.



BRITO (Hércules Brito Ruas): A középhátvéd 1939. augusztus 9-én Rio de Janeiróban született. Állomáshelyei a Vasco da Gama (1955–1959), az SC Internacional (1960), újra a Vasco (1960–1969), a Flamengo (1969–1970), a Cruzeiro (1970), a Botafogo (1971–1974), a Corinthians (1974), a CA Paranaense (1974), aztán a kanadai Le Castor (1975), a venezuelai Deportivo Galicia (1975), a Minas Gerais államba való Democrata Governador Valaderes (1975–1978), s végül a Piauíba való River (1979) voltak. Tizenhét évesen, 1956-ban Rio állam bajnoka lett, 1965-ben megnyerte a Taça Guanabarát, 1966-ban pedig a Rio-São Paulo-tornát. A brazil válogatottban (1964–1972) 41 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Részt vett az 1966-os vb-n is.



EVERALDO (Everaldo Marques da Silva): 1944. szeptember 11-én született Porto Alegrében. A helyi Grêmióban játszott 1957 és 1964 között, majd az 1965-ös szezont a Juventudéban töltötte. 1966-tól nyolc éven át újra a Grêmio balhátvédje volt. Klubjával háromszor (1966, 1967, 1968) megnyerte Rio Grande do Sul állam bajnokságát. A válogatottban (1967–1972) huszonnégyszer játszott. Mindössze 30 évesen, 1974. október 28-án, Santa Cruz do Sulban autóbaleset áldozata lett.



PIAZZA (Wilson da Silva Piazza): 1943. február 25-én született a Minas Gerais államban lévő Ribeirão das Nevesben. Klubjai a Renasença (1961–1964), majd a Cruzeiro (1964–1979) voltak. Utóbbival tízszer (1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1972, 1973, 1974, 1975, 1977) nyerte meg Minas Gerais állam bajnokságát. 1976-ban a Taça Brasil és a Libertadores-kupa győztese is lett. A brazil válogatottban (1969–1975) 45 mérkőzést játszott, az 1970-es Mundial után részt vett az 1974-es tornán is.



CLODOALDO (Clodoaldo Tavares de Santana): Itabaianában született 1949. szeptember 25-én. Élete fő klubja a Santos FC volt (1966–1979), majd játszott még a Tampa Bay Rowdiesben (1980), a New York Unitedban (1980) és a manausi Nacionalban (1981). A Santosszal brazil bajnok volt 1968-ban, állami bajnok pedig öt évben (1967, 1968, 1969, 1973, 1978). Megnyerte a Recopa Sul-Americanát (1968) és a Taça de Pratát (1968) is. A brazil válogatottban (1969–1974) 39 mérkőzésen 1 gólt szerzett.



JAIRZINHO (Jair Ventura Filho): 1944. december 25-én született Rio de Janeiróban. Tizenöt éves korától másfél évtizeden át a Botafogóban játszott, kétszer megnyerte Rio állam bajnokságát (1967, 1968), ugyancsak kétszer a Rio–São Paulo-tornát (1964, 1966), egyszer a Taça Brasilt (1968). Utána vándorlásba kezdett, játszott az Olympique Marseille-ben (1974–1975), a dél-afrikai Kaizer Chiefsben (1975), a Cruzeiróban (1976), a Portuguesában (1977), a Noroestében (1978–1979),

a manausi Nacional Fast Clubében (1979), a bolíviai Jorge Wilstermannban (1980–1981), újra a Botafogóban (1981–1982) és végül a 9 de Octubre nevű alakulatban (1982). A Cruzeiróval elhódította a Libertadores-kupát. Az 1970-es megnyert vb második legjobb góllövője volt, a brazilok minden mérkőzésén szerzett gólt. Részt vett az 1966-os és az 1974-es tornán is.



GÉRSON (Gérson de Oliveira Nunes): Niteróiban született 1941. január 11-én. Három idény kivételével, amelyet a São Paulo FC-ben töltött (1969–1972), csak riói klubokban szerepelt, előbb a Canto do Rióban (1958-ban), majd a Flamengóban (1959–1963), aztán a Botafogóban (1963–1969), végül pedig a Fluminensében (1972–1974). Négyszer nyerte meg Rio állam bajnokságát (1963, 1967, 1968, 1973), háromszor a Rio–São Paulo-tornát (1961, 1964, 1966), egyszer a Taça Brasilt (1968). São Paulo állam bajnoka lett 1970-ben és 1971-ben. A brazil válogatottban (1961–1972) 70 hivatalos mérkőzésen 14 gólt szerzett, a mexikói Mundial előtt részt vett az 1966-os világbajnokságon is.



TOSTÃO (Eduardo Gonçalves de Andrade): 1947. január 25-én született Belo Horizontéban. A Cruzeiro (1960–1961), az Atlético Mineiro (1962–1963), újra a Cruzeiro (1964–1971), végül a Vasco da Gama (1972–1973) játékosa volt. A Taça Brasil győztese (1966), állami bajnok sorozatban ötször (1965–1969). A brazil válogatottban (1966–1972) 54 mérkőzésen 32 gólt szerzett. Részt vett az 1966-os világbajnokságon is. 1971-ben a venezuelai *El Mundo* Dél-Amerika legjobb játékosának választotta. Szemsérülése miatt pályafutása csúcsán visszavonulni kényszerült.



PELÉ (Edson Arantes do Nascimento): Três Coraçõesben született 1940. október 23-án. A Bauruban kezdett játszani (1953–1956), majd a Santos FC (1956–1974) és végül a New York-i Cosmos (1975–1977) tagja volt. São Paulo állam bajnoka tízszer (1958, 1960, 1961, 1962, 1964, 1965, 1967, 1968, 1969, 1973), a Rio–São Paulo-torna győztese háromszor (1959, 1963, 1964), a Libertadores-kupa kétszeres győztese (1962, 1963), a Világkupa győztese (1962, 1963), a különböző neveket viselő, nem hivatalos brazil bajnokság hatszoros győztese (1961–1965, 1968). Az NASL bajnoka (1977). Négy világbajnokságon vett részt, 1958-ban, 1962-ben és 1970-ben világbajnok lett, 1966-ban megsérült az első mérkőzésen. (Chilében is lerúgták, ott sem játszhatott a második csoportmeccs után.) A mexikói tornán hat mérkőzésen négy gólt szerzett.



RIVELLINO (Roberto Rivellino): 1946. január elsején született São Paulóban. A CA Barcelona nevű kispályás csapatban kezdett játszani, majd nagypályán a Corinthians (1965–1974), a Fluminense (1975–1978), végül a szaúdi al-Hilal (1978–1980) játékosa volt. A Rio–São Paulo-torna győztese (1966), Rio állam kétszeres bajnoka (1975, 1976), a szaúdi Király-kupa nyertese (1980). A brazil válogatottban (1965–1978) 92 mérkőzésen 26 gólt lőtt. Részt vett az 1974-es és az 1978-as vb-n is, utóbbiról bronzéremmel tért haza.

Szerepelt még a tornán: Edu (Jonas Eduardo Américo, 1/0), Fontana (José Ancheta Fontana, 1/0), Marco Antônio (Marco Antônio Feliciano, 2/0), Paulo César (Paulo César Lima, 3/0), Roberto (Roberto López Miranda, 2/0). Nem játszó tartalékok: Ado (Eduardo Roberto Stinghen), Baldocchi (José Guilherme Baldocchi), Dario (José Dario dos Santos), Joel (Joel Camargo), Leão (Émerson Leão), Zé Maria (José Maria Rodrigues Alves).

Bajnokok, kupagyőztesek

1969–1970

EURÓPA



AFC Ajax



Sporting CP



Celtic FC

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	17. Nëntori	Partizani
Anglia	Everton FC	Chelsea FC
Ausztria	FK Austria	Wacker Innsbruck
Belgium	Standard Liège	FC Bruges
Bulgária	Levszki Szófia	Levszki Szófia
Ciprus	EPA Larnaca	Pezoporikosz
Csehszlovákia	Slovan Bratislava	TJ Gottwaldow
Dánia	Boldklubben 1903*	Aalborg BK
Észak-Írország	Glentoran	Linfield
Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	Havnar Bóltfelag
Finnország*	KPV Kokkola	Haka
Franciaország	Saint-Étienne	Saint-Étienne
Görögország	Panathinaikosz	Arisz FC
Hollandia	AFC Ajax	AFC Ajax
Írország	Waterford	Bohemians
Izland*	Keflavík	ÍBA
Jugoszlávia	Crvena zvezda	Crvena zvezda
Lengyelország	Legia Warszawa	Górnik Zabrze
Luxemburg	Jeunesse Esch	Union Luxembourg
Málta	Floriana FC	Hibernians
NDK	FC Carl Zeiss Jena	FC Vorwärts Berlin
NSZK	Mönchengladbach	Kickers Offenbach
Norvégia*	Rosenborg BK	Strømsgodset IF
Olaszország	Cagliari	Bologna
Portugália	Sporting CP	SL Benfica
Románia	UTA Arad	Steaua
Skócia	Celtic FC	Aberdeen FC
Spanyolország	Atlético Madrid	Real Madrid
Svájc	FC Basel	FC Zürich
Svédország	IFK Göteborg*	Åtvidabergs FF
Szovjetunió*	Szpartak Moszkva	Karpati Lvov
Törökország	Fenerbahçe	Göztepe

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Gagarin örült, az államelnök kiutasította az ezüstérmest

1970. február 6. és 16. között Szudánban rendezték meg Afrika hetedik kontinensbajnoki tornáját. Meglepetés született: a házigazda válogatott, amely csak másodikként lépett tovább a csoportjából, megnyerte az Egyesült Arab Köztársaság elleni elődöntőt (2:1, hosszabbítás után), majd az esélyesebbnek vélt Ghána ellen a döntőt is (1:0). A „fekete csillagok” nem vettek részt a díjkiosztó ünnepségen. Az első változat az volt, hogy elégedetlenek voltak a bírói működéssel, aztán azt mondták, nehezményezték, hogy a forgatókönyv szerint először a győztesek kapták meg az érmeiket, s csak utána jöttek volna a ghánaiak. A szudáni államelnök, Dzsafar Muhammed Nimejri azonnal kiutasította a ghánai küldöttséget az országból.

A szudáni válogatott egyik legjobb játékosa, Ali Gagarin néven játszott – eredeti neve ugyan Hajdar Hasszán Hadzs el-Szidik volt, de gyors, üstökösszerű feltűnése után a világ

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Boca Juniors (Nac)	
		Chacarita Juniors (Met)	
	Brazília	Palmeiras (Torneio R. G. Pedrosa)	
	Rio de Janeiro	Vasco da Gama	
	São Paulo	São Paulo FC	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Universitario (LP)	
	Chile	Universidad de Chile	
	Ecuador	LDU Quito	
	Kolumbia	Deportivo Cali	
	Paraguay	Guarani	
	Peru	Universitario	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Galicia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Rochester Lancers (NASL)	Elizabeth SC
	Mexikó	CD Guadalajara	CD Guadalajara
		Cruz Azul (Mexico '70)	
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Feijenoord	
	Kupagy. Európa-kupája	Manchester City	
	Vásárv. Kupája	Arsenal FC	
	Közép-európai Kupa	Vasas SC	
	Libertadores-kupa	Estudiantes	
	Afrikai Bajn. Kupája*	al-Iszmaili	
	Ázsiai Bajn. Kupája:	Tadzs Teherán	
	Világkupa*	AC Milan	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Világbajnokság	Brazília	
	Afrikai Nemz. Kupája	Szudán	
	Brit vál. tornája	Anglia/Skócia/Wales	



Boca Juniors



Feijenoord

* naptári éves lebonyolítási rend

első űrhajósáról kapott becenevet, amelyet aztán sportnévként fel is vett. Pályafutása után a külügyminisztériumba került, nagykövet lett, már ismét az eredeti nevén. A torna álomcsapatába egyébként mindössze két szudáni került be, a kapus Aziz (Abdel-Aziz Abdellah Abdel-Rahman) és a csatár Jaksza (Naszr El-Din Abbasz). Benne volt ellenben a torna gólkirálya, a nyolcgólos Laurent Pokou, Elefántcsontpart büszkesége.



Laurent Pokou lett a torna gólkirálya, 1968 után ismét. Az ASEC Abidjan csatára volt 1973-ig, majd hat éven át Franciaországban, a Rennes és a Nancy színeiben futballozott

Hollandiában a Világkupa-győztes megelőzte a BEK-győztest

A Mönchengladbach lett a Bundesliga első címvédője

Az Arsenal addigi legnagyobb sikerét érte el a duplázással

Az Atlético és a Barça kikaparta a gesztenyét a Valenciának

Az angol, az olasz, a francia, a spanyol és a nyugatnémet bajnokság közül csak utóbbiban tudta megvédeni címét az 1970-es bajnok. A Borussia Mönchengladbach visszaverte a Bayern támadását. Mindez nem sikerült a Cagliarinak az Interrel (nagyon nem...), az Evertonnak az Arsenallal, az Atlético Madridnak a Valenciával, s a hosszú uralkodását kényszerűen lezáró Saint-Étienne-nek az Olympique Marseille csapatával szemben.

A Gladbach állandó összeállítása csupán egy helyen változott meg az előző idényhez képest, a védő Hartwig Bleidick helyére a gólerős középcsatár, a Hannoverből visszatérő Jupp Heynckes került. A „cserék" közül Bleidick tizenhat, Heinz Wittmann 20, az ifjú Rainer Bonhof és Hans-Jürgen Wloka tizenegy-tizenegy mérkőzésen játszott. Szembetűnő: Hennes Weisweiler tizenöt játékossal menetelt végig a szezonban, szemben az előző évi tizennyolccal. Így festett alaptizenegye névsora: Wolfgang Kleff (34 mérkőzés) – Berti Vogts (34), Hans-Dieter Sieloff (33), Ludwig Müller (34), Herbert Wimmer (26) – Peter Dietrich (28), Günter Netzer (32) – Herbert Laumen (31), Horst Köppel (34), Jupp Heynckes (33), Ulrich Le Fevre (31).

Heynckes érkezése, illetve az általa szerzett 19 gól egy fontos sikerhez segítette a csapatot: ez volt az első idény a Bundesliga történetében, amelyben a Gladbach szerezte a legtöbb gólt. Érdemes kiemelni a méltatlanul elfeledett Herbert Laumen nevét, aki az előző idénybeli 19 gólos produkcióját is túlteljesítette eggyel. Óriási csalódásként élte meg, hogy noha 1968-ban két barátságos meccsre bekerült a válogatottba, Helmut Schön szövetségi kapitány kihagyta a mexikói Mundialon részt vevő Nationalelfből. Ugyancsak meglepő, hogy 1971 nyarán a kétszeres bajnokcsapat kétszeres házi gólkirálya elhagyta a klubot, s a Werder Bremenhez igazolt. Ezt később nagyon megbánta...



Riválisok a Gladbach–Köln rangadón: Netzer és Overath

Ellentétben az előző szezonnal, ezúttal kiválóan kezdett a Mönchengaldbach, az első tizenhárom fordulóban (hat győ-

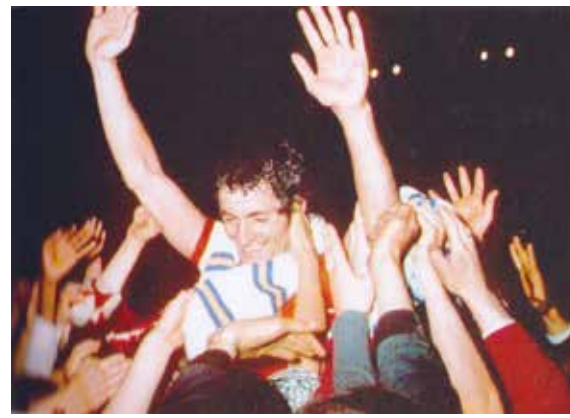
zelem, hét döntetlen) veretlen maradt. A folytatásban kicsit bukdácsolt, így aztán az utolsó játéknap előtt a Bayern München és a Gladbach azonos pontszámmal állt, a bajorok gólkülönbsége eggyel jobb volt. Részben azért is, mert Weisweiler emberei veszítettek egy, a pályán megszerzett pontot: a Werder Bremen elleni, április harmadikai mérkőzésen a 88. percben Herbert Laumen beesett a hálóba, eltörte a kapufát – s mivel nem tudták pótolni az összetört kaput, Gert Meuser bíró lefújta a meccset, a két pontot pedig a Werder kapta meg.

Az utolsó fordulóban a Bayern nagy meglepetésre kikapott Duisburgban 2-0-ra az MSV-tól, míg a Mönchengladbach, remek játékkal, Frankfurtban kiütötte az Eintrachtot. A 4-1-es győzelem bajnoki címet jelentett, okkal kántálta a szurkolótábor: „Alles was wir wollen auf Erden: wir wollen deutscher Meister werden" (Minden, mit akarunk a Földön, német bajnoknak lenni.) A másik óhaj (Netzer, Vogts und Heynckes Jupp – holen den Europacup) már nem teljesült, a Bajnokcsapatok Európa-kupáját nem tudta szállítani a három kulcsjátékos köré épített gárda. Fontos megjegyezni: ez volt az első címvédés a Bundesliga történetében. A Bayernnek egyetlen vigasza maradt: a kiváló játékosokat, mint Milutin Soskics, Wolfgang Weber, Heinz Flohe, Wolfgang Overath, Thomas Parits és Hannes Löhr felvonultató 1. FC Köln ellen hosszabbításban 3-1-re megnyerte a DFB kupáját. Utto Lattek csapata így állt fel: Maier – Koppenhöfer, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breitner – Zobel, Hoeness (Hansen), Roth (Schneider) – Mrosko, Müller, Brenninger. Még a Kölnben játszott a BEK-győzelmek korszakában már a bajorokat erősítő Jupp Kapellmann.

Angliában az Arsenal addigi története legnagyobb diadalát érte el a duplázással, a bajnokság és az FA-kupa megnyerésével. Ahogyan a klub történetét feldolgozó, *A Complete Record* alcímet viselő könyv jelzi: Bertie Mee, a menedzser olyan sikert ért el az „ágyúsokkal", amilyen korábban a nagy Herbert Chapmannek és Tom Whittakernek sem sikerült. Mee, aki 1918-as születésű lévén akkoriban már az ötvenes éveiben járt, futballista volt, a Derby Countyban és a Mansfield Townban szélsőt játszott, mígnem egy súlyos sérülés kettétörte a karrierjét. A II. világháború alatt az egészségügyiekhez tartozott (Royal Army Medical Corps), fizioterapeutaként szerelt le, majd a sebesült katonák rehabilitációjával foglalkozott tizenkét éven keresztül. 1960-ban került az Arsenalhoz pályaedzőként és gyúróként. A hazai rendezésű világbajnokság után ideiglenes jelleggel átvette a csapatot, majd a következő márciusban kapott állandó megbízást. Az első idényében beépítette az Arsenalba Colin Addisont, George Grahamet (a későbbi sikeres menedzsert) és Bob McNabet, de ebben az idényben még „csak" hetedik lett a bajnokságban, igaz, ez is előrelépést jelentett a korábbiakhoz képest. A következő szezonban romlott a bajnoki helyezés, de az Arsenal bejutott a Ligakupa döntőjébe, ezt az eredményt egy évvel később megismételte. A hetvenes évek hozták meg aztán a sikereket: előbb megnyerték az „ágyúsok" a Vásárvárosok Kupáját (tizenhét éves várakozás után szereztek újra trófeát az észak-londoniak), majd következett az 1970–1971-es, „történelmi" duplázás.

A Don Howe által edzett, s a menedzser Bertie Mee által irányított piros-fehér legénység egyszerűen nem volt hajlandó feladni, még a legreménytelenebb helyzetekben sem. A bajnokságban a Leeds Unitteddel szemben hétpontos hátrányban volt februárban, de ledolgozta, s megnyerte végül a címet, mindössze egypontos előnnyel. Az FA-kupa elődöntőjében fél óra után 2:0-s vesztésre álltak, s csak egy erősen vitatható tizenegyesből egyenlítettek az utolsó pillanatokban. A finálében hátrányba kerültek ugyan a Liverpool FC elleni döntőben, ám képesek volt egyenlíteni, majd a hosszabbításban megszerezték a serleget. Március 2. és május 3. kö-

zött tizenhárom bajnoki meccsből tizenegyet megnyertek, s egyen döntetlent játszottak. Így még az is belefért, hogy a legnagyobb rivális Leeds Unitedtől kikapjanak. A tizenegy győzelemből hat 1-0-s volt. Az utolsó fordulóban a White Hart Lane-en játszottak a harmadik helyen álló Tottenham Hotspur ellen. Akkor még a gólarány számított az angol élvonalban, ezért az Arsenalnak a győzelmen kívül csak a 0-0-s döntetlen volt jó a bajnoki elsőséghez. Minden más esetben a Leeds Unitedé lett volna a korona. Ray Kennedy fejes góljával jött a „szokásos”, de minden korábbinál többet érő 1:0-s győzelem. Öt nappal később, a Wembley-ben rendezett FA-kupa-döntőben a rendes játékidő nem hozott gólt. Utána Steve Heighway a Liverpoolt juttatta előnyhöz, mígnem Eddie Kelly kiegyenlített, majd eljött Charlie George nagy pillanata. Az Arsenal szurkolók mindössze húszéves kedvence a bajnoki idény első mérkőzésén ütközött az Everton kapusával, Gordon Westtel, aminek következtében eltörte a bokáját. Csak februárban játszhatott újra,



Frank McLintockot, az Arsenal kapitányát ünneplik rajongói

Az Arsenal a Bob Wilson (42) – Pat Rice (41), Frank McLintock (42), Peter Simpson (25), Bob McNab (40) – Eddie Kelly (23), Peter Storey (40) – George Armstrong (42), John Radford (41), Ray Kennedy (41), George Graham (38) összeállítású alapcsapattal érte el nagy sikerét, játszott még: John Roberts (18), Charlie George (17), Jonathan Sammels (15), Sammy Nelson (4), Peter Marinello (3). Érdekes, hogy Wilson, McLintock, Graham, Kelly és Marinello is skót volt. A játékosok szinte mindegyike pályafutása legnagyobb sikerét érte el a duplázással, egyedül a házi gólkirály, az 1970–1971-es évadban még tizenéves Ray Kennedy futott be aztán más csapatban talán még fényesebb karriert, a Liverpool FC középpályásaként tizenöt fontos titulust, köztük három BEK-győzelmet szerzett.

Kétségtelen, hogy a szezon nagy vesztesének az angliai sorozatokban a Leeds United bizonyult. Don Revie alakulatának játékerejét senki sem kérdőjelezte meg. Minden sorozatban, amelyben elindult, előzetesen az első számú favoritnak tartották. A bajnokságban hiába vezetett nagy fölénnyel februárban, és hiába győzte le utána is a legnagyobb riválisát, az Arsenalt az Elland Roadon, csak második lett. A yorkshire-i fehérek hívei szerint ebben nagy része volt egy bírónak, Ray Tinklernek is, aki a West Bromwich elleni mérkőzésen érthetetlenül elnézett egy nyilvánvaló lest, majd még egy súlyos hibát elkövetett. A Leeds kikapott 2-1-re a WBA-től, miközben a meccs botrányba fulladt, több tucat szurkoló berohant a gyepre, hogy számon kérje a bírói ítéletet, valaki a nézőtérről egy kővel fejbe dobta az egyik partjelzőt. Öt percbe telt, mire a rendőrség rendet tudott tenni, végül 32 szurkolót letartóztattak. Ez az elveszített két pont a bajnoki címébe került a Leeds Unitednek.

A yorkshire-iek amúgy az FA-kupa ötödik fordulójában is sokkoló vereséget szenvedtek, akkor ráadásul nem is kereshettek külső körülményben mentséget. Kikaptak 3-2-re a negyedik ligás, hat, harminc év fölötti játékossal kiálló Colchestertől. Az egyik angol lap akkor

azt jövendölte, hogy ennél nagyobb meglepetés már sohasem fog születni a futballban. Akadt azóta is hasonlóan sokkoló eredmény – de kétségtelen, hogy erről hónapokon át beszéltek. Don Revie alakulata végül a nemzetközi porondon vigasztalódott, megnyerte a Juventus ellen az Európai Városok Kupáját.

Sajnos, ez az idény sem múlt el tragédia nélkül. Január 2-án, a glasgow-i Ibrox Parkban, az Old Firmön, tehát a Rangers és a Celtic találkozójának 88. percében a vendég Celtic 1-0-ra vezetett. Több ezer Rangers-szurkoló indult meg hirtelen hazafelé, már a lépcsőkön tolongtak, amikor Colin Stein kiegyenlített. A hitehagyott szurkolók hirtelen reménykedni kezdtek, visszafordultak, s belerohantak a kifelé tartókba. A 13-as lépcsőnél kialakult káoszban hatvanhatan haltak meg, több mint kétszázan megsebesültek. 1902 (huszonöt halott) és 1961 (2) után ez volt a harmadik, tragédiába torkolló dráma az Ibroxban.

Spanyolországban rendkívüli izgalmak közepette dőlt el a bajnoki cím sorsa. Öt fordulóval a zárás előtt a Valenciának 35, az Atlético Madridnak, a Barcelonának és a Real Madridnak 34-34 pontja volt. Ám a listavezető támadójátéka sokkal gólszegényebb volt, mint a riválisoké (Valencia: 33, Atlético 44, Real Madrid 41, Barcelona 40). Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a „denevéreké" volt a legjobb védelem. A következő fordulóban a Real botlott, lépéshátrányba került. A 27. és a 28. fordulóban is nyert mind a négy gárda, nem változott a helyzet. Az utolsó előtti körben az Atlético csak döntetlent játszott, így a következőképpen festett a táblázat: 1. Valencia 43 pont, 2. Barcelona 42, 3. Atlético 41, 4. Real Madrid 40. Mindez azt jelentette, hogy a Real kiesett a bajnokesélyesek közül, a többieknek maradt esélye. Az április 18-i, utolsó játéknapon a listavezető Valencia, amely az előző 18 bajnokijából tizenötöt megnyert, bombameglepetésre kikapott 1-0-ra az ezredik élvonalbeli ligamérkőzését játszó Espanyoltól. Olyan játékos szerezte a gólt (Miguel Ángel Lamata), aki akkor már több mint két éve nem talált a kapuba a Primera Divisiónban. Így a Valencia egyetlen esetben lehetett csak bajnok: ha két legnagyobb riválisa, a Barcelona és az Atlético Madrid „ikszel" a fővárosban, a Manzanares Stadionban. A Barça az 59. percben vezetést szerzett Dueñas révén, de négy perccel később a félidő elején beállt Luis Aragonés kiegyenlített. Elsősorban nem az övéivel tett jót – az Atlético így is, úgy is harmadik lett volna a bajnokságban –, hanem a Valenciával: Alfredo Di Stéfano csapata azért ünnepelhetett bajnoki címet – egyébként huszonnégy éves, nagyon hosszú várakozás után –, mert az egymás elleni eredmények (2-2, 2-0) összevetésében jobb volt a Barcelonánál.



A Valencia a maga szempontjából maximális teljesítménnyel rukkolt ki az idényben. Alfredo Di Stéfano kiválóan ráérzett arra, hogy a kerete nem alkalmas a látványos támadófutballra. A Real Madrid egykori szupersztárjának a szerződtetése költséges, de kifizetődő döntésnek bizonyult. Az 1969–1970-es évad végén az országos kupa döntőjébe jutással az előző évek legnagyobb sikerét elérő Enrique Buque, Salvador Artigas kettős a helyi újságból tudta meg, hogy nem folytathatja a munkát. Érkezik a helyükre – a klubtörténetében rekordnak számító fizetéssel – Di Stéfano. A Szőke Nyíl pedig jött, látott és győzött. A siker alapja a 30 forduló alatt mindössze 19 gólt kapó védelem volt. Így állt fel az alapcsapat: Abelardo (30 mérkőzés) – Sol (29), Anibal (30), Antón (30), Tatono (16) –

Claramunt I (30), Paquito (27) – Sergio (30), Forment (26), Pellicer (22) Clamarunt II (2). Játszott még: Valdez (18), Poli (14), Jesús Martínez (9), Vidagany (7), Ansola (6), Barrachina (4), Fuertes (4), Jara (3), Gabriel Uriarte (2), Nebot (1). José Vicente Forment nyolc (!) góllal lett házi gólkirály, egyébként, hasonlóan az Atlético Madrid előző idénybeli bajnokcsapatához, a Valenciában is honosított paraguayiak (Anibal és Jara) alkották a szűk „külföldi" kontingens kétharmadát. Óscar Ruben Valdez Argentínában született.



Ketten a Barçából: Zaldúa és Asensi

A kupát, a Copa del Generalísimót – elképesztően jó mérkőzésen – az FC Barcelona nyerte meg százezer néző előtt, a Bernabéu Stadionban, a bajnok Valencia ellen. Claramunt I megszerezte a vezetést a 21. percben, majd Paquito találatával a 48. percben már kétgólos volt az előny. Ám a Barcelona feltámadt, Fusté szépített (51. perc), Zabalza pedig kiegyenlített (71.), sőt a hosszabbítás tizedik percében megszerezte a vezetést is. Azonban az akkor már Sol kiállítása miatt tíz emberrel játszó Valenciának is volt válasza, két perccel később Valdez 3-3-ra alakította az állást. Aztán a 113. percben eljött a cserejátékos, Alfonseda nagy pillanata: eldöntötte a mérkőzést. Az angol Vic Buckingham gárdája a Reina – Eladio, Gallego, Torres, Quique Costas – Rifé, Zabalza – Marcial (Fusté), Dueñas (Alfonseda), Asensi, Rexach összeállításban diadalmaskodott.

Olaszországban az 1968–1969-es idény bajnoka, a Fiorentina csak a tizennegyedik, a címvédő Cagliari, amely megszenvedte, hogy Gigi Riva a lábtörése miatt kihagyásra kényszerült, a hetedik helyen végzett a bajnokságban. Ahogyan a hatvanas évek első felében több idényen keresztül, újra a két milánói együttes harcolt az elsőségért, végül az Inter négy ponttal megelőzte az AC Milant. A fekete-kékek nem kezdték jól az idényt, ezért a kiváló pályaedzőnek minősített, de nem elég invenciózus és a játékosok nyelvén kevéssé értő Heriberto Herrera helyett a hatodik fordulótól már a mindössze 39 éves Giovanni Invernizzi irányította a csapatot. A váltás nem hozott gyors eredményt, miután az Inter elveszítette a Napoli elleni rangadót, már hétpontos hátrányban volt remekül rajtoló riválisával szemben... Ám utána minden jóra fordult. A hátralévő 23 kört már egyetlen vereség nélkül játszotta végig a csapat. Invernizzi érdeme volt, hogy reaktiválni tudta a hatvanas évek csillagai közül Mario Corsót, Jairt és Bedint, akik távozni akartak, vagy „csak" kegyvesztetté váltak Heriberto Herreránál. A bajnokcsapat alapösszeállítása a következő volt: Lido Vieri (24) – Mauro Bellugi (19), Tarcisio Burgnich (29), Mario Giubertoni (27), Giacinto Facchetti (30) – Gianfranco Bedin (23), Mario Bertini (26) – Jair (23), Sandro Mazzola (29), Roberto Boninsegna (28), Mario Corso (29). Játszottak még: Mario Frustalupi (18), Bernardino Fabbian (19), Ivano Bordon (9, kapus), Gianarlo Cella (6), Sergio Pelizzaro (4), Marco Achilli (3), Gabriele Oriali (2), Alberto Reif (2), Oscar Righetti (1). Ebből a keretből öten (Burgnich, Facchetti, Bertoni, Mazzola és Boninsegna) játszottak az idény előtt a brazilok ellen elveszített, mexikóvárosi világbajnoki döntőben. Roberto Boninsegna, aki nem kevesebb mint nyolc büntetőt értékesített a bajnoki idényben – egyet sem rontott el –, 24 találattal szerezte meg a Serie A gólkirályi címét.

Nereo Rocco Milanja második lett – elsősorban a sok sérülés, Gianni Rivera formahanyatlása és Romeo Benetti gyengélkedése miatt. Utóbbi nehezen dolgozta fel lelkileg, hogy a szur-

kolóktól és a médiától is számos támadást kapott, miután súlyos sérülést okozott Francesco Liguorinak, a Bologna játékosának. A harmadik helyen a Napoli végzett, amelyben kiválóan védett az egész bajnoki idényben mindössze 19 gólt kapó Dino Zoff. A Juventus, amely a nemzetközi porondon kiválóan szerepelt, a bajnokságban nem került dobogóra. Megviselte a csapatot, hogy az első 18 fordulóban még a kispadon ülő Armando Picchi súlyos betegsége miatt kénytelen volt lemondani, majd május végén elveszítette harcát a rák ellen.

A holland bajnokságot a Feijenoord nyerte meg, négypontos előnnyel az Ajax előtt. Ez volt az ország futballtörténelmének legragyogóbb klubszezonja, mivel a nemzetközi fronton az amszterdami klub BEK-, a rotterdami pedig Világkupa-győztes lett. A hazai fronton megosztoztak a titulusokon, hiszen Rinus Michels együttese a bajnokságot ugyan elbukta, de a KNVB kupáját (az országos kupasorozatot) megnyerte a Sparta elleni, a 2-2-es döntetlen után megismételt döntőben, 2-1-re. Egyébként a két óriás a kupa negyeddöntőjében találkozott, az Ajax Rotterdamban 2-1-re nyert. Ugyanakkor a bajnokságban egyszer sem tudott győzni a Feijenoord ellen (1-1 és 1-3, utóbbi egy héttel a londoni BEK-döntő előtt).

Franciaországban az előző négy idény mindegyikében bajnok AS Saint-Étienne elsősorban saját magának köszönhette, hogy elveszítette a trónkövetelő Olympique Marseille-jel vívott csatát. Tavasszal a két csapat egymás elleni rangadója előtt kiszivárgott, hogy két kulcsjátékos, a védő Bernard Bosquier és Georges Carnus az OM-hez akar igazolni. Ez viszályt keltett a Saint-Étienne berkein belül, el is bukta a csapat 3-2-re a rangadót. Roger Rocher, a „zöldek" és Marcel Leclerc, a marseille-iek elnöke tárgyalni kezdett az átigazolásról, amikor az OM első embere közölte, hogy a két válogatott játékos már alá is írt náluk. Roger erre haragra gerjedt, s kizárta a „zöldek" keretéből a két játékost. Mindez alaposan befolyásolta a hajrá kimenetelét. Ugyanakkor igazságtalanság lenne az OM érdemeit nem elismerni. A gárda második lett az 1969–1970-es idényben, de az első helyre nem volt reális esélye. Leclerc elnök nyolc játékost is elküldött, de nem sajnálta a pénzt a minőségi erősítésre. Roger Magnusson, aki egyébként hajdanán a Juventus tagja volt, de a torinói klubnál hiába vártak arra, hogy enyhítsenek a külföldiek szerződtetésére vonatkozó tiltáson, meghívást kapott a svéd szövetségtől a mexikói Mundialra. Hazája szövetsége még azt is vállalta volna, hogy a felkészülés és a torna idejére átvállalja Magnusson fizetésének folyósítását. Az OM – miután megvásárolta az addig kölcsönben nála játszó svédet a Juventustól – azonban nem engedte el. Egyébként éppen Magnusson, akit Varázslónak (Magicien) becéztek Marseille-ben, javasolta a klub vezetőinek a téli szünetben az elzászi születésű Gilbert Gress megvételét, miután tudomására jutott, hogy a fedezet magas fizetését nem tudja tovább fizetni klubja, a VfB Stuttgart. Magnusson a hatvanas évek közepén még a Kölnben játszott, ott figyelt fel Gress játékára. Az OM valójában három egykori Bundesliga-játékossal nyerte meg a bajnoki címet: Josip Skoblar a Hannoverben futballozott éveken át. Skoblar, aki egyébként rövid ideig játszott már korábban is az OM-ben (1966–1967), 1969-ben tért vissza Franciaországba. Az 1970–1971-es idényben senki sem szerzett nála több gólt Európában, 44 találata fenomenális



A hűtlenek: Bosquier és Carnus

teljesítmény volt. (Alig maradt le mögötte Salif Keita, a Saint-Étienne támadója, aki 42 gólig jutott.) A Marseille – némileg szokatlan módon – szezon közben váltott edzőt. Mario Zatelli túlságosan védekező futballja nem tetszett a klubelnöknek, azért Leclerc az idény közben szerződtette Lucien Leducöt, az AS Monaco és a svájci Servette korábbi sikertrénerét. (Zatelli is maradhatott: technikai igazgató lett belőle.)

A története harmadik bajnoki címét szerző OM-ben tizenhatan szerepeltek a bajnoki idényben. A legtöbbet Jean-Paul Escale (35) – Jean-Pierre Lopez (38), Jules Zvunka (38), Jean-Louis Hudoul (38), Édouard Kula (35) – Jacques Novi (38), Gilbert Gress (19) – Roger Magnusson (35), Joseph Bonnel (37), Josip Skoblar (36), Charly Loubet (32). Játszott még: Didier Couécou (28), Daniel Leclercq (17), Ange di Caro (2), Ilja Pantelics (2, kapus), Christian Delachet (1, kapus).

A Szovjetunióban a CSZKA Moszkva mintha közel húsz évvel visszaforgatta volna az idő kerekét: az ötvenes évek eleje óta első bajnoki címét nyerte. A katonacsapat 1946 és 1951 között csak egyszer engedte át másnak az elsőséget, ám aztán az 1952-es feloszlatás, illetve az újrakezdés óta legfeljebb (ötször...) a harmadik helyig jutott. 1970-ben ellenben, óriási küzdelemben, rendkívüli bajnoki döntőben, megelőzte a Dinamót. A két csapat azonos pontszámmal végzett, ezért 1970. december 5-én, az éghajlati viszonyok miatt nem Moszkvában, hanem Taskentben, megmérkőztek egymással. A 120 perces meccs nem hozott gólt, ezért egy nappal később újra összecsaptak. A szünetben a Dinamo 3-1-re vezetett, ám a második félidőben a CSZKA szenzációsan játszott, s előbb egyenlített, majd egy újabb harmincperces hosszabbításban, a 116. percben Fedotov révén 4-3-ra fordított. A bajnokcsapat keretének tagjai a következők voltak: Jurij Psenyicsnyikov (15), Vlagyimir Asztapovszkij (9) és Leonyid Smuc (14) kapusok, Jurij Isztomin (30), Albert Sesztyernyov (23), Vlagyimir Kaplicsnij (28), Valentyin Afonyin (24), Valerij Vojtyenko (16), Marjan Plahetko (16), Anatolij Szamszonov (6), Dmitrij Bagrics (1) védők, Anatolij Maszljajev (28), Vlagyimir Fedotov (29), Vlagyimir Polikarpov (33), Valentyin Utkin (22), Nyikolaj Dolgov (20), Alekszandr Kuznyecov (8), Vjacseszlav Szoloho (3), Vjacseszlav Kuzmin (1), Jurij Patrikejev (1), Viktor Szuhorukov (1) középpályások, Borisz Kopejkin (34), Vlagyimir Dudarenko (33), Vlagyimir Zsigunov (9), Berador Abduraimov (8), Borisz Potasev (4), Vlagyimir Sztarkov (3), Georgij Jarcev (1) csatárok. Az edző Valentyin Nyikolajev volt, aki korábban játékosként a katonaklub mind az öt addigi bajnoki elsőségének részese volt. Az év végi különdíjak közül Albert Sesztyernyov kapta a *Futbol* nevű hetilaptól az Év játékosa díjat, Viktor Bannyikov (Torpedo Moszkva) érdemelte ki az *Ogonyok*tól az Év kapusa címet, míg a Dinamo Tbiliszi csatára, Givi Nodija lett a gólkirály, s ezzel a *Trud* című lap kitüntetettje.

Argentínában az Independiente nyerte a Metropolitanót, a Boca Juniors pedig a Nacionalt. Az avellanedai legénységet még mindig a korábbi sikeredző, Manuel Ernesto Giúdice dirigálta. Így állt fel a csapat: Miguel Ángel Santoro – Idalino Monges, Miguel Ángel Raimondo, Ricardo Elbio Pavoni, Luis Garisto – Eduardo Alberto Commisso, Eduardo Andrés Maglioni, José Omar Pastoriza – Héctor Casimiro Yazalde, Vicente de la Mata II, Roberto Aníbal Tarabini. Fontos kiegészítőembernek számított Alejandro Estanislao Semenewicz és Dante Mírcoli. A Nacionalt a Boca Juniors nyerte, mégpedig az Antonio Roma – Julio Guillermo Meléndez, Silvio Marzolini – Rubén José Suńé, Norberto Rubén Madurga, Miguel Alberto Nicolau – Jorge Antonio Coch, José Rubén Palacios, Hugo Alberto Curioni, Ángel Clemente

Rojas, Oscar Antono Pianetti alaptizeneggyel, sokat játszott még Raúl Armando Savoy és Antonio Roberto Cabrera is. A „genovaiak” edzője José María Silvero volt. Érdekes, hogy a bajnoki döntőben legyőzött Rosario Central hálóját az akkor még tizenéves Ramón Quiroga, a perui válogatott rosariói születésű későbbi híres kapusa védte.

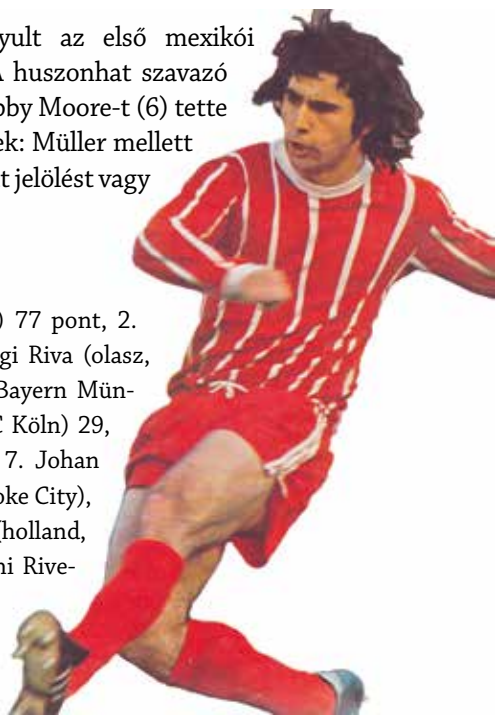
Brazíliában a Fluminense megnyerte a riói bajnokságot és az immár országos bajnokságnak elismert Taça de Pratát is. A szigorúságáról elhíresült Paulo Amaral alapcsapatában Félix – Oliveira, Galhardo, Assis, Marco Antônio – Denílson, Didi – Cafuringa, Flávio, Samarone és Lula játszott, Mickey volt az első számú csatártartalék. Félix és Marco Antônio tagja volt Mexikóban a világbajnok brazil válogatott keretének, a kapus védett minden mérkőzésen.

Az Egyesült Államokban, az NASL-ben a nyolccsapatos mezőnyből a Dallas Tornado szerezte meg a bajnoki címet. Az elődöntőben óriási csatát vívott a címvédő Rochester Lancersszel, a két győzelemig tartó párharc első meccse a 176. percben dőlt el, a hatodik tizenöt perces hosszabbításban, a Rochester javára. Négy nappal később a Dallas 3-1-gyel kiegyenlített. Újabb négy nappal később, a harmadik találkozón a negyedik hosszabbításban, 148 perc után avattak győztest. Az Atlanta Chiefs elleni döntő első összecsapása a harmadik hosszabbításban dőlt el a „főnökök” javára. A Dallas 13 nap alatt 537 percet játszott, s hol volt még a vége? A következő egy hétben újabb két mérkőzésen – miután azokat előbb 4-1-re, majd 2-1-re megnyerte – elhódította a bajnoki aranyat.

ARANYLABDA

A vb-gólkirály lett Európa legjobbja

Gerd Müller, a Bundesliga gólkirálya bizonyult az első mexikói Mundialon is a legeredményesebb játékosnak. A huszonhat szavazó több mint fele a Nemzet Bombázóját (8) vagy Bobby Moore-t (6) tette a listája élére. Népszerűek voltak a nyugatnémetek: Müller mellett Overath (3), Beckenbauer (2) és Seeler (1) is kapott jelölést vagy jelöléseket az első helyre.



Aranylabda, 1970

1. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 77 pont, 2. Bobby Moore (angol, West Ham United) 69, 3. Luigi Riva (olasz, Cagliari) 65, 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 32, 5. Wolfgang Overath (nyugatnémet, 1. FC Köln) 29, 6. Dragan Dzsajics (jugoszláv, Crvena zvezda) 24, 7. Johan Cruyff (holland, Ajax) 13, 8. Gordon Banks (angol, Stoke City), Sandro Mazzola (olasz, Inter) 8-8, 10. Rinus Israël (holland, Feijenoord), Uwe Seeler (nyugatnémet, HSV), Gianni Rivera (olasz, AC Milan), Albert Sesztyernyov (szovjet, CSZKA Moszkva) 7-7.

(Az első tíz, illetve a holtverseny miatt tizenhárom helyezett.)



A Borussia Mönchengladbach, a Bundesliga bajnoka. Hátul, balról: Ludwig Müller, Netzer, Heynckes, Dietrich, Bleidick, Sieloff, Le Fevre, Laumen. Elöl: Wittmann, Bonhof, Wimmer, Kleff, Vogts, Wloka, Köppel

Az olasz bajnok Internazionale. Hátul, balról: Facchetti, Burgnich, Giubertoni, Landini, Fabbian, Vieri. Elöl: Boninsegna, Mazzola, Bertini, Frustalupi, Pellizzaro





A CSZKA Moszkva bajnokcsapata. Hátul, balról: Valentyin Nyikolajev edző, Kopejkin, Sesztyernyov, Polikarpov, Smuc, Kuznyecov, Kaplicsnij. Elöl: Fedotov, Dudarenko, Isztomin, Utkin, Dolgov



A Valencia bő kerete. Hátul, balról: Sánchez Lago pályaedző, Forment, Antón, Sol, Abelardo, Tatono, Claramunt II, Almedeo másodedző, De la Virgen gyúró. Középen: Cota, Ansola, Martínez, Pellicer, Alfredo Di Stéfano vezetőedző, Paquito, Barrachina, Anibal Pérez, Pesudo. Elöl: Jara, Carbonell, Nebot, Vidagany, Valdez, Sergio, Fuertes, Claramunt I, Poli



Tizenegyen a francia bajnok Olympique Marseille-ből. Hátul, balról: Zwunka, Merschel, Novi, Hodoul, Lopez, Escale. Elöl: Magnusson, Bonnel, Couécou, Skoblar, Loubet



A duplázó, bajnok és FA-kupa-győztes Arsenal. Hátul, balról: Graham, Radford, George, Barnett, Wilson, Roberts, Marinello, Simpson. Elöl: Kelly, McNab, Storey, Kennedy, McLintock, Nelson, Rice, Armstrong, Sammels

A Bundesliga tisztaságáról a hetvenes évek elején még szuperlatívuszokban beszéltek. Bár 1964-ben egy játékos, Alfons Stemmer (1860 München) és az egyik vezető, Wolfgang Holst (Hertha BSC) lebukott már egy kisebb vesztegetési ügyben (a „sáros" 15 ezer márka pedig akkor nem volt éppen jelentéktelen összeg), alighanem mindenki kézzel-lábbal tiltakozott a vád ellen: a nyugatnémet bajnokság élvonalában adják-veszik a meccseket. 1971-et írtunk. A vád pedig igaznak bizonyult. Ráadásul a vétkesek egy banánhéjon csúsztak el. Minő véletlen, hogy a banánhéjat ezúttal egy déligyümölcs-kereskedő, Horst-Gregorio Canellas csempészte a futballisták lába alá.

Herr Canellas ugyanis felettébb rosszkedvűen töltötte ötvenedik születésnapját június hatodikán. Pedig az általa rendezett partin a nyugatnémet futball színe-java koccintott az egészségére. Még Helmut Schön szövetségi kapitány is ott volt. Canellas azonban egy ideig vigasztalhatatlannak tűnt. Igazából ezen senki sem csodálkozott. Előző nap, június 5-én vált véglegessé csapata, a Kickers Offenbach kiesése az első osztályból. Az elnök, azaz Canellas pedig „mindent" megtett. Kifejezetten szorgalmas volt a hét közepén. Miután az Offenbachot, az Arminia Bielefeldet és az Oberhausent is fenyegette még a kiesés réme, biztosra akart menni. „Megtalálta" Manfred Manglitzot, a Köln kapusát, Tasso Wildet és Bernd Patzkét, a Hertha BSC játékosait és egy közvetítőn keresztül Ulsasst, a Braunschweig válogatottját. A kérés elővezetésével nem sokat kertelt: alakuljanak úgy a hétvégi eredmények, hogy boldog születésnapja legyen június 6-án. Az eredmények – mivel az élet olykor kegyetlen – nem teljesen úgy alakultak. Az 1. FC Köln 4-2-re megverte a Kickerst, a Hertha pedig otthon 1-0-ra kikapott az Arminiától. Canellas ugyanis eggyel nem számolt. A Bundesligában nem ő volt az egyedüli manipulátor.

A születésnapi zsúr fénypontjaként meglehetősen egyedi produkciót vezetett elő. A megjelentek teljes megdöbbenésére szót kért, majd leforgatta a titkos tárgyalásait rögzítő magnószalagokat. Késő este már az egész világ tudta: kitört a botrány a Bundesligában.

Az ok, amiért Canellas veszített, s amiért gyakorlatilag önmagát is feljelentette, a lehető legkézenfekvőbb volt. A bielefeldiek többet ígértek a vetélytársaknak.



A kihallgatásra váró Schalke-játékosok nem tűnnek megszeppentnek. Balról: Lütkebohmert, Fichtel, Witkamp, Libuda és Rüssmann

A vizsgálat utóbb kiderítette, hogy az Arminiának 425 ezer márkát „ért" a bennmaradás. A Herthának (ebben a klubban játszott Varga Zoltán és az erdélyi Gergely László is, akiket később ugyancsak eltiltottak a bundaügyben való részvételükért) 250 ezer jutott, a VfB Stuttgart 55 ezret, a Braunschweig 80 ezret, a Schalke 40 ezret kapott az Arminiától szolgálataiért. A nyomozás pontosította, hogy a bielefeldi egyesület 200 ezret, egy Rupert Schreiner nevű mecénás 75 ezret, Wilhelm Pieper,





a szakosztályvezető 130 ezret, Franz Greif, az egyik ugyancsak „lelkes" vezető 20 ezret adott be a közösbe.

A nyugatnémet labdarúgó-szövetség vezetői már Canellas magánszámának másnapján bejelentették: egyetlen céljuk, hogy minél gyorsabban felgombolyítsák a szálakat. De bármerre indultak, jóformán mindenütt mocsárba léptek. A következő héten ugyanis beindult a nagyüzem. Canellas egyetlen nap, 1971. június 8-án 212 telefonbeszélgetést folytatott. Ráadásul az érintett játékosok is egyre többre kezdtek emlékezni, magukkal rántva csapattársakat, vezetőket, edzőket. Csak úgy röpködtek a tíz-húsz-, majd százezer márkás összegekről szóló bejelentések. A botrány kezdete után 48 nappal születtek az első ítéletek: Canellast, Manglitzot és Wildet örökre, Patzkét 10 évre, Kleint és Kochot, az Offenbach vezetőit három évre eltiltották mindenfajta sporttevékenységtől. Augusztus elején aztán meglepő fordulat történt. A szakszervezet tiltakozott, mivel jogszerűtlennek ítélte a DFB által kezdeményezett eljárást. A labdarúgó-szövetségnek ugyanis valójában nem lett volna joga foglalkozásuktól eltiltani a hivatásos futballistákat. Talán ennek hatására is a DFB szövetségi bíróságának legfelsőbb fóruma meglepően nagy mértékben enyhítette a korábbi ítéleteket. Patzke és Wild kétéves, Ulsass féléves eltiltást kapott, s csökkentették a vezetők büntetését is. Csak Canellas és Manglitz örökre szóló büntetése maradt a régi.

A vizsgálatok azonban folytatódtak. Ugyancsak örökre kitiltották a futballpályák környékéről Jürgen Neumannt (Arminia Bielefeld), aki szétosztotta a klub összegyűjtött pénzét a „megfelelő" helyekre. Ugyanígy járt Arnold, a VfB Stuttgart futballistája.

Az eljárás során egyébként összesen hét mérkőzés esetében bizonyították a csalást, ezeket mind a hajrában, április 17. és június 2. között játszották. Ötvenkét futballistát, két edzőt és hat vezetőt büntettek meg. A Herthából és a Braunschweigből egyaránt tizenöt, a Schalkéből tizenhárom futballista kapott eltiltást. A gelsenkircheniek között olyan ismert játékosok is voltak, mint Klaus Fichtel, Klaus Fischer, Rolf Rüssmann, Reinhard Libuda és Dieter Burdenski. A Kickers Offenbach kiesett, az Arminia Bielefeld végigjátszotta a következő szezont, amelyben különben utolsó előtti lett, így egyébként is búcsúzott volna, de a szövetségtől is kapott egy kizáró határozatot. Az eltiltott futballisták közül öten, Volkmar Groß, Jürgen Weber, Arno Steffenhagen, Wolfgang Gayer és Bernd Patzke Dél-Afrikába igazoltak, mivel az ottani szövetség akkor nem volt a FIFA tagja, így a klubjai nem voltak kötelesek figyelembe venni a büntetéseket.

A tekintélyes müncheni *Sport-Illustrierte* a botránnyal foglalkozó első számában még azt kérdezte az Arminia gólját illusztráló kép aláírásában: Tönkreteszi-e ez a gól a Bundesligát? A választ azóta már mindenki tudja. A botrány, illetve az azt követő „tisztogatások", eltiltások nem tették tönkre a nyugatnémet élvonalat. Pedig az ügyben hét első osztályú csapat is besározódott. A kiutat azonban mégis megtalálták.

AZ ÉV CSAPATA

Az Ajax és a totális futball diadala

Az Ajax 1965-ben indult el az európai csúcsra vezető úton. Más kérdés, hogy ezt akkor még senki sem sejtette, sőt, talán nem is remélte a Middenweg, a klub főhadiszállása környékén. Az 1964–1965-ös szezon pocsékul indult, Vic Buckingham irányításával a csapat csak vergődött, csupán a tizenharmadik helyen végzett a tizenhat csapatos élvonalban, alig kerülte el a kiesést. Az angol edzőt, aki 1960-ban bajnoki címet nyert az Ajaxszal, mindenki nagyon tisztelte Amszterdamban, Johan Cruyff különösen rajongott érte, mindmáig úgy tartják, már ő letette annak a totális futballnak az alapjait, amelyet később Rinus Michels tökéletesített a gárdával. De a csapnivaló bajnoki szereplés miatt nem volt maradása, a vezérkar pedig leszerződtette a városi riválist, s egyben bajnoki címért harcoló DWS edzőjét, az Ajax korábbi kiváló góllövőjét. Jellemző, hogy Rinus Michels azonnal igent mondott, egy élcsapattól a válságban lévőhöz szerződött: érthető, az Ajax hívta.

AZ EDZŐ

A Tábornok, akit a XX. század legjobb edzőjének választottak



Rinus (hivatalosan Marinus Jacobus Hendricus) Michels 1928. február 9-én született Amszterdamban. Az Olympiawegen, egy utcányira a nagy stadiontól nőtt fel, kilencévesen egy pár futballcsukát és egy Ajax-mezt kapott születésnapjára az édesapjától. A sorsa elrendeltetett, de aztán a háborús évek miatt csak 1946-ban igazolhatott le élete klubjához. 1958-ig játszott a piros-fehéreknél, csupán az utolsó négy idényben profiként – akkor vezették be Hollandiában a hivatásos labdarúgást. Hívta amúgy korábban Franciaországba a kor egyik legerősebb ottani csapata, a Lille, de Michelset, aki katona volt, nem engedte el a Királyi Holland Hadsereg. Jó csatárnak számított, 264 bajnokin 122 gólt lőtt, két bajnoki címet (1946–1947, 1956–1957) is nyert, ötször még (1950–1954) a válogatottba is bekerült, de edzői pályafutása túlragyogta a játékoskorit. A JOS (1960–1964) és a DWS (1964–1965) jelentette a kezdetet, majd 1965 és 1971 között az Ajaxot irányította. Az ő keze alatt formálódott a csapat erős holland ligaklubból Európa legjobbjává. Utána két részletben a Barcelonát dirigálta (1971–1975, 1976–1978), közben a holland válogatottal vb-ezüstérmes lett 1974-ben, illetve visszatért egy nem túl sikeres idényre az Ajaxhoz (1975–1976). A katalánokkal egyszer (1973–1974) bajnok, egyszer kupagyőztes (1977–1978) lett. 1979-től két nyarat a Los Angeles Aztecsnél töltött, majd 1980 és 1983 között az 1. FC Köln csapatát (zárásként elhódította a „kecskés klubbal" a DFB kupáját), 1988–1989-ben pedig a Bayer Leverkusent dirigálta. Ennél is fontosabb, hogy három újabb periódusban (1984–1985, 1986–1988, 1990–1992) szövetségi kapitányként vezette az Oranjét, ezekből a középsőben Európa-bajnoki címet szerzett az NSZK-ban. 1992-ben Eb-elődöntőig jutott a narancsmezesekkel Svédországban. Tekintélyét jelzi a beceneve (Tábornok), nem kevésbé az a tény, hogy a FIFA 1999-ben az évszázad legjobb edzőjének választotta. Rinus Michels 2005. március 3-án a belgiumi Aalstban hunyt el.

1965. január 22-én tért vissza a Middenwegre, ahol azonnal új csapatot kezdett építeni. A már befutott sztárok, Sjaak Swart, Piet Keizer és Klaas Nuninga mellé visszaszerezte a bajnok Feijenoordtól Henk Grootot, és olyan tehetséges fiataloknak adott kulcsszerepet, mint Johan Cruyff, Wim Suurbier és Theo van Duivenbode. Az Ajaxot mintha kicserélték volna: az előző idényben tizenkilenc ponttal a Feijenoord mögött záró alakulat hét ponttal megelőzte a rotterdami riválist, s legalább tizenhárommal minden más vetélytársát. Újra bajnoki címet nyert. Michels tudta, jó úton jár. 1966–1967-ben és 1967–1968-ban is a holland bajnokság első helyén végzett a csapatával, amelyet fokozatosan erősítgetett, csiszolgatott. Az Ajax a nemzetközi porondon is letette a névjegyét, amikor 1966 decemberében 5:1-re megverte az angol bajnok Liverpoolt. Holland klubtól korábban ilyesfajta bravúr elképzelhetetlen lett volna. Abban az idényben az Ajax 122 gólt szerezve, óriási rekorddal nyerte meg a holland bajnokságot. Az 1968–1969-es szezonban a Feijenoord ugyan megelőzte az amszterdamiakat, de az Ajax, első holland klubként, a Bajnokcsapatok Európa-kupája döntőjében játszhatott. Következésképpen már a Bals – Suurbier (Muller), Vaszovics, Van Duivenbode, Hulshoff – Groot, Pronk – Swart, Danielsson (Nuninga), Cruyff, Keizer összeállítású gárda is nagyon erős volt, de nem elég erős Michelsnek. Ő még többet akart.



Hátul, balról: Wever, Swart, Bockel, Rijnders, Stuy, Suurbier, Hulshoff, Calderon, Søndergaard, Elöl: G. Mühren, Haan, Neeskens, Suurendonk, Keizer, Vaszovics, Van Dijk, Krol, Cruyff



A két Johan, Neeskens és Cruyff



Futóedzés a holland tengerparton. Elöl Stuy, Cruyff, Rijnders és Blankenburg

Az 1969–1970-es idényben fordult a kocka, az Ajax lett a bajnok, sőt 1967 után ismét duplázott, megnyerte a KNVB, az országos szövetség kupáját is, míg a Feijenoord bejutott a BEK-

döntőbe. S ott nem botlott meg, mint az Ajax, legyőzte a Celticet. A fél évtizeddel korábban még az európai középmezőnybe is csak jóindulattal sorolt két klub remek párharca volt ez az időszak, olyan, amihez akkoriban Európában talán csak a Bayern München és a Borussia Mönchengladbach tusakodása volt fogható. Vagy még az sem. Michels számára, miután a Feijenoord 1970 tavaszán megnyerte a bajnokcsapatok európai sorozatát, egyetlen eredmény volt elfogadható az 1970–1971-es szezonra: a BEK-győzelem. Bals helyett Stuy lett az első számú kapusa, de még ennél is nagyobb erősítést jelentett egy 19 éves, szinte ismeretlen középpályás felfedezése. Johan Neeskens alig három hónappal azt követően, hogy bemutatkozott az Ajax színeiben a holland élvonalban, már válogatott játékosnak mondhatta magát. A tavaszi idényben már megérkezett a német Horst Blankenburg, s egyre fontosabb feladatot kaptak a „jövő emberei", a húszas éveik elején járó Arie Haan és Ruud Krol.



Neeskens és Rinus Israël. Kupa átvéve

Az Ajax Puskás Ferenc Panathinaikosza ellen megnyerte a londoni döntőt, Európa legjobb csapataként ünnepelték. Az idény után Rinus Michels elment Barcelonába, a helyét a kispadon a kolozsvári Kovács István foglalta el. A következő két esztendőben már ő nyerte meg a Bajnokcsapatok Európa-kupáját az Ajaxszal.

A BEK-győztes tizenegy



HEINZ STUY: A kapus 1945. február 6-án született Németországban, Wanne-Eickelben. 1963 és 1967 között a Telstarban védett, majd pályafutása csúcspontján az Ajax hálóját őrizte (1967–1976). Első mérkőzését 1968. szeptember 11-én vívta, de csak 1970 nyarától lett első számú kapus. Négyszeres bajnok, háromszoros Holland Kupa-győztes, háromszoros BEK-győztes, kétszeres európai Szuperkupa-győztes, egyszeres Világkupa-győztes. A BEK-döntők történetében csak Sepp Maiernek (276) van az övénél (270) hosszabb góltalansági sorozata. Utolsó két aktív évében az FC Amsterdam tagja volt.



WIM SUURBIER: Wilhelmus Lourens Johannes Suurbier 1945. január 16-án Eindhovenben született. A jobbhátvéd 1964. január 5-én mutatkozott be anyaegyesületében, az Ajaxban, ahol 1977. október 19-ig 509 hivatalos mérkőzésen szerepelt. Hétszeres bajnok (1965–1966, 1966–1967, 1967–1968, 1969–1970, 1971–1972, 1972–1973, 1976–1977), négyszeres Holland Kupa-győztes (1966–1967, 1969–1970, 1970–1971, 1971–1972), háromszoros BEK- (1970–1971, 1971–1972, 1972–1973), kétszeres európai Szuperkupa- (1972, 1973), egyszeres Világkupa-győztes (1972) lett. Miután 32 évesen elhagyta az Ajaxot, szerepelt még a Schalke 04 (1977–1978), az FC Metz (1978–1979), majd az Egyesült Államokban a Los Angeles Aztecs (1979–1981), a San José Earthquakes (1982), később teremben a Golden Bay Earthquakes (1982–1983) és a Tampa Bay Rowdies (1986–1987) együttesében. Az 1980–1981-es idényben kölcsönjátékosként a rotterdami Spartában is futballozott. A holland válogatott tagjaként (1966–1978) 60 mérkőzésen 3 gólt szerzett, ezüstérmes lett az 1974-es és az 1978-as vb-n, bronzérmes az 1976-os Eb-n.



VELIBOR VASZOVICS: A középhátvéd a mai Szerbia területén fekvő Pozsarevacban született 1939. október 3-án. 2002. március 4-én hunyt el Belgrádban. 1954-ben a Partizanban kezdte a pályafutását, 1963-ban ugyan rövid időt a Crvena zvezdában töltött, de ettől eltekintve 1966-ig, az elveszített BEK-döntő szezonjának végéig szolgálta a fekete-fehéreket. A Partizannal négy, a CZ-vel egy bajnoki címet szerzett. 1966 és 1971 között az Ajax játékosa volt, háromszoros holland bajnok, háromszoros Holland Kupa-győztes, BEK-győztes lett. Miután 1966-ban a Partizannal és 1969-ben az Ajaxszal is veszített BEK-döntőt, harmadszorra járt sikerrel, csapatkapitányként emelhette magasba a serleget. 1961 és 1966 között 32 mérkőzésen két gólt szerzett a jugoszláv válogatott mezében. Asztmája miatt viszonylag fiatalon, 32 évesen visszavonult. Jogi egyetemet végzett.



BARRY HULSHOFF: A beállós, esetenként balhátvéd hivatalos neve Bernardus Adriaan Hulshoff, Deventerben született 1946. szeptember 30-án. 1966. január 9-én mutatkozott be az Ajax első csapatában, 1977. május 15-én játszotta utolsó mérkőzését. A két dátum között 385 hivatalos mérkőzésen szerepelt, hét bajnoki címet, négy Holland Kupát, három BEK-trófeát, két európai Szuperkupát és egy Világkupát nyert. Távozása után két évet töltött az MVV-nél. 1982 őszén három bajnoki mérkőzést játszott Ausztriában, a Grazer AK-ban. A holland válogatottban 1971 és 1973 között 14 mérkőzésen hat gólt szerzett.



NICO RIJNDERS: A tragikus sorsú beállós (védekező középpályás), Reinier Johannes Maria Rijnders Bredában született 1947. július 30-án. A VV Baronie (1958–1965), a NAC (1965–1968) és a Go Ahead Eagles (1968–1969) mezét viselte, mielőtt az Ajaxhoz igazolt. Az amszterdami klubban (1969–1971) egyszeres bajnok, kétszeres kupagyőztes, egyszeres BEK-győztes lett. 1969-ben és 1970-ben összesen nyolcszor játszott a holland válogatottban. 1971 nyarán az FC Bruges-höz igazolt, 1972. november 12-én, az RFC Liège elleni mérkőzésen összeesett, a klinikai halál állapotából hozták vissza. A futballt abbahagyni kényszerült (noha abban az idényben meg belga bajnok lett), s nagyon fiatalon, 1976. március 16-án Bruges-ben elhunyt.



JOHAN NEESKENS: Johannes Jacobus Neeskens 1951. szeptember 15-én született Heemstedében, az ottani RCH-tól igazolta át az Ajax 1970-ben. A piros-fehéreknél 1970. augusztus 23-án játszotta az első, 1974. május 12-én az utolsó meccsét. Háromszoros BEK-győztes, kétszeres európai Szuperkupa-győztes, egyszeres Világkupa-győztes lett, kétszer volt bajnok és Holland Kupa-győztes is. 410 mérkőzésen 171 gólt lőtt, minden sorozatot beszámítva. Távozása után a Barcelona (1974–1979) és a New York Cosmos (1979–1984) mezét viselte, majd levezetésként még a Groningen (1984–1985), a South Florida Sun (1985), a teremligában szereplő Kansas City Comets (1985–1986), aztán Svájcban a Löwenbrau (1986–1987), a Baar (1987–1990) és a Zug (1990–1991) tagja is volt. A katalánokkal Spanyol Kupa-győztes és KEK-győztes, a Cosmosszal kétszer az NASL bajnoka lett. A holland válogatottban (1970–1981) 49 találkozón 17 gólt szerzett, ezüstérmes lett az 1974-es és az 1978-as vb-n, bronzérmes az 1976-os Eb-n.



GERRIE MÜHREN: Gerardus Dominicus Hyacinthus Mühren 1946. február másodikán Volendamban jött a világra. Szülővárosa csapatából (1963–1968) került az Ajaxba, ahol 1968. szeptember 9. és 1976. június 7. között 298 hivatalos mérkőzésen 72 gólt ért el. Háromszor nyerte meg a bajnokságot, az országos kupát és a Bajnokcsapatok Európa-kupáját is, kétszer az európai Szuperkupát, egyszer a Világkupát. Távozása után még majdnem egy évtizedet futballozott, a Betis (1976–1979),

a Volendam (1979–1980), az MVV (1980-1981), a hongkongi Seiko (1981–1982, kétszeres bajnok lett), majd hazatérve a DS ,79 (1982–1984) és a Volendam (1984–1985) tagjaként. A holland válogatottban (1969–1973) tíz mérkőzés jutott neki. 2013. szeptember 19-én Volendamban hunyt el. Öccse, Arie, aki 1988-ban Európa-bajnok lett az Oranjéval, ugyancsak nyert BEK-et az Ajaxszal.



SJAAK SWART: Jesaia Swart Muidenbergben született 1938. július 3-án. Egész pályafutását az Ajaxban töltötte, 1956. szeptember 16. és 1973. május 19. között 603 hivatalos mérkőzésen 228 gólt szerzett, többnyire szélsőként. A három BEK-győzelem mellett kétszer nyerte meg az európai Szuperkupát, egyszer a Világkupát. Nyolc országos bajnoki címet szerzett, ötszörös Holland Kupa-győztes. A holland válogatottban (1960–1972) 31 meccsen tíz gólt ért el.



DICK VAN DIJK: Dirk Wouter Johannes van Dijk 1946. február 15-én született Goudában. Az ONA (1960–1966), a schiedami SVV (1966–1967), végül pedig a Twente (1967–1969) csatára volt, mielőtt – egyébként a holland bajnokság gólkirályaként – Amszterdamba igazolt. Az Ajaxban 1969. augusztus 10. és 1972. május 19. között 117 hivatalos mérkőzésen 69 gólt szerzett. Két bajnoki címet, három Holland Kupa-elsőséget, két BEK-győzelmet ért el. 1972 és 1974 között Franciaországban, az OGC Nice-ben, az 1974–1975-ös idényben Spanyolországban, a Real Murciában futballozott. Mindössze 29 évesen lezárta futballista karrierjét, visszatért Nizzába, ahol brókerként dolgozott. A holland válogatottban (1969–1971) kilenc mérkőzésen két gólt szerzett. 1997. július 8-án szívbetegségben hunyt el Nizzában.



JOHAN CRUYFF: Hendrik Johannes Cruijff (eredetileg így írta a nevét) 1947. április 25-én Amszterdamban született. 1957-ben igazolt az Ajaxhoz, az első csapatban 1964. november 15-én szerepelt először és egy hosszú kihagyás után, 1983. május 17-én utoljára. Pályafutásáról részletesen megemlékezünk köteteinkben, itt csak felsoroljuk a játékoskora állomásait és eredménylistáját: Ajax (1964–1973), FC Barcelona (1973–1978), Los Angeles Aztecs (1978–1979), Washington Diplomats (1979–1980), Levante (1981), Ajax (1981–1983), Feyenoord (1983–1984), kilencszeres holland bajnok (nyolcszoros az Ajaxszal, egyszeres a Feyenoorddal), hatszoros Holland Kupa-győztes (öt és egy), spanyol bajnok és kupagyőztes, háromszoros BEK-győztes, egyszeres Világkupa-győztes, egyszeres európai Szuperkupa-győztes, a *France Football* háromszoros aranylabdása. A holland válogatottban (1966–1977) 48 mérkőzésen 33 gólt szerzett, ezüstérmesként zárta az 1974-es világbajnokságot, bronzéremmel pedig az 1976-os Eb-t. Barcelonában hunyt el 2016. március 24-én.



PIET KEIZER: Petrus Johannes Keizer Amszterdamban született 1943. június 14-én, ugyanott hunyt el tüdőrákban 2017. február 9-én. Pályafutása során az első két évét (Amstel, 1953–1955) leszámítva az Ajax volt az egyedüli klubja. Az első csapatban 1961. február 5. és 1974. október 13. között 491 mérkőzésen 189 gólt ért el, elsősorban balszélsőként. A három BEK-győzelem mellett kétszer nyerte meg az európai Szuperkupát, egyszer a Világkupát. Hat országos bajnoki címet szerzett, ötszörös Holland Kupa-győztes. A holland válogatottban (1962–1974) 34 mérkőzésen 11 gólt szerzett, szerepelt az ezüstéremmel zárt világbajnokságon az NSZK-ban. Híressé vált arról is, hogy visszavonulása után teljes mértékben szakított a futballal, nem volt hajlandó a labdába rúgni. Amikor egyszer a fia mérkőzésén elé gurult a labda, ahelyett hogy visszapasszolta volna, nagyvonalúan átlépte.

Csere a trónon: holland helyett holland

A rajton az igazi bravúrt az aradiak hajtották végre, mert a Rotterdamban szerzett góljukkal elgáncsolták a címvédő Feijenoordot. A másik holland induló, az Ajax is csak egy keserves döntetlent izzadt ki Tiranában, és akkor csak kevesen hitték, hogy lesz sorozatban harmadszor is csapata az országnak a BEK döntőjében.

A második fordulóban az Everton FC tizenegyespárbajban győzte le a Borussia Mönchengladbachot.

Nem lehetett nem felfigyelni a Puskás Ferenc által vezetett Panathinaikosz menetelésére, hiszen a görög futball addig szinte egyetlen nemzetközileg is jegyzett eredménnyel sem büszkélkedhetett. Ám az athéni zöld-fehérek, kétszer is az idegenbeli góljukkal továbblépve, olyan skalpokat szereztek, mint a Slované, az Evertoné vagy a Crvena zvezdáé.



Johan Cruyff lendületben a londoni döntőben

A felejthetetlen hangulatú finálét a Panathinaikosz csere és légiós nélkül küzdötte végig a Wembley-ben, míg az amszterdamiak mestere, Rinus Michels bevetett két külföldit, a csapatkapitány szerb Velibor Vaszovicsot és német Horst Blankenburgot. (A cserének pályára küldött védőt honosítani akarták, hogy szerepelhessen az Oranje mezében, ám kiderült róla, hogy szülőhazájában volt már utánpótlás-válogatott, ezért elálltak a tervtől.) Ritka az a mérkőzés, amelyen a semleges nézők mindkét gárdával rokonszenveznek, nos, a londoni ilyen volt. Az első gólt Van Dijk fejelte, a második úgy született, hogy Haan rálőtte a labdát, amely Kapszisz lábán irányt változtatott. Ami két esztendeje nem sikerült nekik Madridban, az angliai éjszakában valóra vált. A holland klubfutball olyan bravúrt ért el, amely korábban csak az olasznak (még pontosabban a milánóinak) sikerült: egymást követő két évben két különböző csapata nyert a bajnokok tornáján.

Az 1970–1971-es kiírás gólkirálya Antonisz Antoniadisz (Panathinaikosz) lett, tízszer talált az ellenfelek hálójába.

Selejtező. Levszki-Szpartak Szófia–Austria Wien 3-1, 1-3

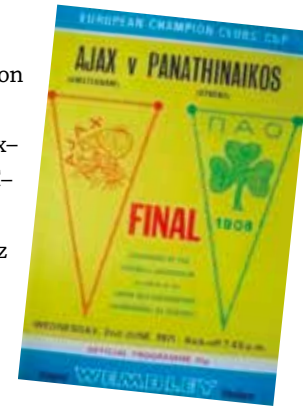
1. forduló. Újpesti Dózsa–Crvena zvezda 2-0, 0-4, Cagliari Calcio–AS Saint-Étienne 3-0, 0-1, Atlético Madrid–Austria Wien 2-0, 2-1, Rosenborg BK–Standard Liège 0-2, 0-5, IFK Göteborg–CWKS Legia Warszawa 0-4, 1-2, 17 Nëntori Tirana–AFC Ajax 2-2, 0-2, Szpartak Moszkva–FC Basel 3-2, 1-2, Glentoran FC–Waterford United FC 1-3, 0-1, Celtic FC–Kokkolan PV 9-0, 5-0, Fenerbahçe–FC Carl Zeiss Jena 0-4, 0-1, Sporting CP–Floriana FC 5-0, 4-0, Feijenoord–UT Arad 1-1, 0-0, EPA Larnaca–Borussia Mönchengladbach 0-6, 0-10, Everton FC–Keflavík IF 6-2, 3-0, AS Jeunesse Esch–Panathinaikosz 1-2, 0-5, Slovan Bratislava–B 1903 København 2-1, 2-2

2. forduló. Cagliari Calcio–Atlético Madrid 2-1, 0-3, Standard Liège–CWKS Legia Warszawa 1-0, 0-2, AFC Ajax–FC Basel 3-0, 2-1, Waterford United FC–Celtic FC 0-7, 2-3, FC Carl Zeiss Jena–Sporting CP

2-1, 2-1, Crvena zvezda–UT Arad 3-0, 3-1, Borussia Mönchengladbach–Everton FC 1-1, 1-1 (tizenegyesekkel: 3-4), Panathinaikosz–Slovan Bratislava 3-0, 1-2

Negyeddöntő. Atlético Madrid–CWKS Legia Warszawa 1-0, 1-2, AFC Ajax–Celtic FC 3-0, 0-1, FC Carl Zeiss Jena–Crvena zvezda 3-2, 0-4, Everton FC–Panathinaikosz 1-1, 0-0

Elődöntő. Atlético Madrid–AFC Ajax 1-0, 0-3, Crvena zvezda–Panathinaikosz 4-1, 0-3



Döntő

AFC Ajax–Panathinaikosz 2-0 (1-0)

1971. június 2., London, Wembley Stadion, 83 179 néző. Jv.: „Jack" Taylor (angol)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Vaszovics, Hulshoff, Rijnders (Blankenburg, 46.) – Neeskens, G. Mühren – Swart (Haan, 46.), Van Dijk, Cruyff, Keizer

Panathinaikosz: Ikonomupolosz – Tomarasz, Kapszisz, Szurpisz, Vlahosz – Grammosz, Kamarasz, Elefterakisz – Domazosz, Antoniadisz, Filakurisz

Gólszerzők: Van Dijk (5.), Kapszisz (87., öngól)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A görög istenek a Chelsea-re mosolyogtak

A sorozat nagy meglepetése volt, hogy a berlini Vorwärts büntetőkkel kiütötte az SL Benficát. A sorsolás szeszélye ismét összehozta a Górnik Zabrze–Manchester City párost, és újból az angolok felé billent a mérleg nyelve, ám csak a harmadik mérkőzésen, Koppenhágában.

A Real Madrid roppant kiszámíthatatlanul teljesített, 0-0-ra végzett La Vallettában és Eindhovenben, kikapott otthon az innsbruckiaktól, idegenben pedig a cardiffiaktól, mégis döntőbe jutott. A londoni Chelsea három meccset játszott Görögországban, és abból pusztán egyet nyert meg, igaz, a legfontosabbat: a megismételt finálét.

Az első összecsapás Ignácio Zocónak az utolsó pillanatban lőtt góljával 1-1-re végződött, hiába szerzett Peter Osgood, a londoniak vöröses hajú gólzsákja vezetést. A második találkozón John Thomas Dempsey, az angol középhátvéd iszonyatos erejű kapáslövéssel juttatta előnyhöz a sötétkékeket, amelyet Osgood megduplázott, s bár a második félidőben a paraguayi Sebastián Fleitas faragni tudott a spanyolok hátrányból, az egyenlítésre már nem tellett a lendületükből.



Tiszteletkör kevés lelkesedéssel. A serleggel Harris



A Włodeknek becézett **Włodzimierz Lubański** (KS Górnik Zabrze) megvédte a gólkirályi címét a KEK-idényben, ezúttal nyolcszor vette be a hálót.

Selejtező. Åtvidabergs FF–Partizani Tiranë 1-1, 0-2, Bohemian FC Dublin–TJ Gottwaldov 1-2, 2-2.

1. forduló. Aberdeen FC–Budapesti Honvéd 3-1, 1-3 (tizenegyesekkel 4-5), ÍB Akureyrar–FC Zürich 1-7, 0-7, Göztepe Izmir–US Luxembourg 5-0, 0-1, Manchester City FC–Linfield FC 1-0, 1-2, Wacker Innsbruck–Partizani Tiranë 3-2, 2-1, CSZKA Szófia–Haka Valkeakosken 9-0, 2-1, Ålborg BK–KS Górnik Zabrze 0-1, 1-8, Cardiff City–Pezoporikosz Larnaca 8-0, 0-0, Arisz Szaloniki–Chelsea FC 1-1, 1-5, Hibernians FC Paola–Real Madrid 0-0, 0-5, Strømgodset IF–FC Nantes 0-5, 3-2, Kickers Offenbach–FC Bruges 2-1, 0-2, TJ Gottwaldov–PSV Eindhoven 2-1, 0-1, Karpati Lvov–Steaua Bucureşti 0-1, 3-3, Olimpija Ljubljana–SL Benfica 1-1, 1-8, Vorwärts Berlin–AC Bologna 0-0, 1-1 (h. u.).

2. forduló. Budapesti Honvéd–Manchester City FC 0-1, 0-2, FC Bruges–FC Zürich 2-0, 2-3, CSZKA Szófia–Chelsea FC 0-1, 0-1, Real Madrid–Wacker Innsbruck 0-1, 2-0, Cardiff City–FC Nantes 5-1, 2-1, PSV Eindhoven–Steaua Bucureşti 4-0, 3-0, SL Benfica–Vorwärts Berlin 2-0, 2-0 (t.: 5-3), Göztepe Izmir–KS Górnik Zabrze 0-1, 0-3.

Negyeddöntő. FC Bruges–Chelsea FC 2-0, 0-4 (h. u.), Cardiff City–Real Madrid 1-0, 0-2, PSV Eindhoven–Vorwärts Berlin 2-0, 0-1, KS Górnik Zabrze–Manchester City FC 2-0, 0-2, 1-3.

Elődöntő. Chelsea FC–Manchester City FC 1-0, 1-0, PSV Eindhoven–Real Madrid 0-0, 2-1.

Döntő

Chelsea FC–Real Madrid 1-1 (0-0, 1-1, 1-1)

1971. május 19., Athén, Karaiszkakisz-stadion, 42 000 néző.

Jv.: Rudolf Scheurer (svájci)

Chelsea FC: Bonetti – Boyle, Dempsey, Webb, Harris – Weller, Hollins (Mulligan, 91.), Cooke – Hudson, Osgood (Baldwin, 86.), Houseman

Real Madrid: Borja – Peinado, Benito, Zoco, Zunzunegui – Pirri, Velázquez, Pérez (Fleitas, 65.) – Amancio, Grosso, Gento

Gólszerzők: Osgood (56.), Zoco (90.)



Megismételt döntő

Chelsea FC–Real Madrid 2-1 (2-0)

1971. május 21., Athén, Karaiszkakisz-stadion, 19 917 néző. Jv.: Anton Buchelli (svájci)

Chelsea FC: Bonetti – Boyle, Dempsey, Cooke, Harris – Weller, Baldwin, Webb – Hudson, Osgood (Smethurst, 73.), Houseman

Real Madrid: Borja – Peinado, Benito, Zoco, Zunzunegui – Pirri, Velázquez (Gento, 75.), Fleitas – Amancio, Grosso, Manuel (Grande, 60.)

Gólszerzők: Dempsey (31.), Osgood (39.), Fleitas (75.)

VÁSÁRVÁROSOK KUPÁJA

Folytatódott az angolok nagy sorozata

A mezőny rajtjakor a legtöbb sportrajongót foglalkoztató kérdés az volt, vajon megmarad-e az angol hegemónia a vén kontinens harmadik számú kupasorozatában. Nos, megmaradt, sorozatban negyedszer is albioni klub zsákmánya lett a trófea.

Az első fordulóban születtek nem várt eredmények: a török Eskişehirspor a Sevilla FC-t, az északír Coleraine FC a Kilmarnock FC-t, a Sparta Praha az Atlético Bilbaót, a Newcastle United az Internazionalét búcsúztatta. Nagy visszhangja volt annak is, hogy a saját barlangjában a bukaresti Dinamo ötöt, a drezdai Dynamo hatot rúgott neves ellenfelének (PAOK Szaloniki, Partizan Beograd). A második kör szenzációját a pécsiek diadala szolgáltatta, tizenegyesekkel kiütötték a korábbi védő Newcastle Unitedet, ám az sem volt előre megjósolható, hogy a Beveren továbbjut a Valencia ellen. A tizenhat között a Twente és a Setúbal keltette a legnagyobb feltűnést, előbbi a Dinamo Zagrebet, utóbbi az Anderlechtet búcsúztatta. Az elődöntőben a két angol együttest összesorsolták, így nem jöhetett létre a házidöntő. A Juventusnak nem jelentett túl rázós feladatot legyűrni a kölnieket, azonban a Leeds United megizzadt a „vörösök" ellen, az Anfield Road poklában elért Billy Bremner-találattal tudott túllépni rajtuk.

Három felvonásosra sikeredett a drámai végjáték, mert az elsőt az 51. percben félbeszakította a gyepszőnyegre záduló hatalmas eső. Két nap múlva kétszer szerezte meg a vezetést a Juve, de a yorkshire-iek mindkétszer egyenlítettek. Az Elland Roadon fordított volt a helyzet, ott a házigazda jutott előnyhöz, és a vendégének kellett szaladni az eredmény után. Mivel a 20. percre kialakult a végeredmény, idegenben szerzett több találatával a Leeds United vitte el a serleget.

A gólkirálynak járó elismerés a tíz találatig jutó Pietro Anastasit (Juventus) illette.



A vöröshajú Billy Bremner kezében a VVK-serleg

1. forduló. Liverpool FC–Ferencvárosi TC 1-0, 1-1, Universitatea Craiova–Pécsi Dózsa 2-1, 0-3, AEK Athén–FC Twente '65 Enschede 0-1, 0-3, FK Zseljeznicsar–RSC Anderlecht 3-4, 4-5, La Gantoise–Hamburger SV 0-1, 1-7, Sevilla FC–Eskişehirspor 1-0, 1-3, Coleraine FC–Kilmarnock FC 1-1, 3-2, Dundee United–Grasshopper-Club Zürich 3-2, 0-0, Sarpsborg FK–Leeds United AFC 0-1, 0-5, Spartak Trnava–Olympique Marseille 2-0, 0-2 (t: 4-3), 1. FC Köln–FC Sedan 5-1, 0-1, Lausanne-Sports–Vitória FC Setúbal 0-2, 1-2, Hibernian FC–Malmö FF 6-0, 3-2, Trakija Plovdiv–Coventry City 1-4, 0-2, SS Lazio–Arsenal FC 2-2, 0-2, Bayern München–Rangers FC 1-0, 1-1, Dinamo București–PAOK Szaloniki 5-0, 0-1, GKS Katowice–FC Barcelona 0-1, 2-3, Ilves Tampere–SK Sturm Graz 4-2, 0-3, Wiener SC–SK Beveren 0-2, 0-3, FC Barreirense–NK Dinamo Zagreb 2-0, 1-6, NK Hajduk Split–Szlavia Szófia 3-0, 0-1, Cork Hibernians–Valencia CF 0-3, 1-3, Sparta Praha–Atlético Bilbao 2-0, 1-1, FK Partizan Beograd–SG Dynamo Dresden

0-0, 0-6, AB København–Sliema Wanderers 7-0, 3-2, Juventus FC–US Rumelange 7-0, 4-0, B 1901 Nykøbing–Hertha BSC 2-4, 1-4, KS Ruch Chorzów–Fiorentina 1-1, 0-2, FC Internazionale–Newcastle United 1-1, 0-2, Sparta Rotterdam–ÍA Akranes 6-0, 9-0, Vitória SC Guimarães–AS Angoulême 3-0, 1-3

2. forduló. Newcastle United–Pécsi Dózsa 2-0, 0-2 (t: 2-5), Hibernian FC–Vitória SC Guimarães 2-0, 1-2, Sparta Rotterdam–Coleraine FC 2-0, 2-1, Bayern München–Coventry City 6-1, 1-2, FC Barcelona–Juventus FC 1-2, 1-2, Fiorentina–1. FC Köln 1-2, 0-1, SK Sturm Graz–Arsenal FC 1-0, 0-2, Leeds United AFC–SG Dynamo Dresden 1-0, 1-2, Liverpool FC–Dinamo București 3-0, 1-1, AB København–RSC Anderlecht 1-3, 0-4, Sparta Praha–Dundee United 3-0, 0-1, Hertha BSC–Spartak Trnava 1-0, 1-3, NK Dinamo Zagreb–Hamburger SV 4-0, 0-1, Vitória FC Setúbal–NK Hajduk Split 2-0, 1-2, Valencia CF–SK Beveren 0-1, 1-1, Eskişehirspor–FC Twente '65 Enschede 3-2, 1-6

3. forduló. Pécsi Dózsa–Juventus FC 0-1, 0-2, Spartak Trnava–1. FC Köln 0-1, 0-3, Bayern München–Sparta Rotterdam 2-1, 3-1, Leeds United AFC–Sparta Praha 6-0, 3-2, Arsenal FC–SK Beveren 4-0, 0-0, NK Dinamo Zagreb–FC Twente '65 Enschede 2-2, 0-1, RSC Anderlecht–Vitória FC Setúbal 2-1, 1-3, Hibernian FC–Liverpool FC 0-1, 0-2

Negyeddöntő. Juventus FC–FC Twente '65 Enschede 2-0, 2-2, Arsenal FC–1. FC Köln 2-1, 0-1, Leeds United AFC–Vitória FC Setúbal 2-1, 1-1, Liverpool FC–Bayern München 3-0, 1-1

Elődöntő. Liverpool FC–Leeds United AFC 0-1, 0-0, 1. FC Köln–Juventus FC 1-1, 0-2

Döntő

Juventus FC–Leeds United AFC 0-0 (az 51. percben félbeszakadt)



1. mérkőzés, 1971. május 26., Torinó, Stadio Comunale, 46 342 néző. Jv.: Laurens van Ravens (holland)

Juventus FC: Piloni – Spinosi, Salvadore, Morini, Marchetti – Furino, Haller – Causio, Anastasi, Capello, Bettega

Leeds United AFC: Sprake – Madeley, J. Charlton, Hunter, Cooper – Bremner, Giles – Lorimer, Clarke, Jones, E. Gray (Yorath, 21.)

Juventus FC–Leeds United AFC 2-2 (1-0)

2. mérkőzés, 1971. május 28., Torinó, Stadio Comunale, 58 555 néző. Jv.: Laurens van Ravens (holland)

Juventus FC: Piloni – Spinosi, Salvadore, Morini, Marchetti – Furino, Haller – Causio, Anastasi (Novellini, 71.), Capello, Bettega

Leeds United AFC: Sprake – Reaney, J. Charlton, Hunter, Cooper – Bremner, Giles – Lorimer, Clarke, Jones (Bates, 71.), Madeley

Gólszerzők: Bettega (27.), Madeley (48.), Capello (56.), Bates (77.)

Leeds United AFC–Juventus FC 1-1 (1-1)

3. mérkőzés, 1971. június 3., Leeds, Elland Road, 42 483 néző. Jv.: Rudolf Glöckner (keletnémet)

Leeds United AFC: Sprake – Reaney, J. Charlton, Hunter, Cooper – Bremner, Giles – Lorimer, Jones, Clarke, Madeley (Bates, 56.)

Juventus FC: Tancredi – Spinosi, Salvadore, Morini, Marchetti – Furino, Haller – Causio, Anastasi, Capello, Bettega

Gólszerzők: Clarke (12.), Anastasi (20.)

LIBERTADORES KUPA

Az élet csak kicsit ismételte önmagát

1970 tavaszán az Estudiantes hazai pályán, La Platában 1:0-ra nyert montevideói ellenfelével szemben a Libertadores Kupa döntőjének első mérkőzésén. Utána, a visszavágón meg is szerezte a trófeát. 1971 júniusában aztán kiderült: ami ment a Peñarollal szemben, nem sikerült a Nacional ellen. A hetvenes évek elejének legjobb uruguayi csapata az Estadio Centenarióban győzött, s ezzel kiharcolta a harmadik mérkőzés lehetőségét. Azt pedig magabiztosan megnyerte Limában. A Nacional, amely 1964-ben az Independiente, 1967-ben a Racing, majd 1969-ben éppen az Estudiantes ellen veszített a Libertadores Kupa döntőjében, negyedszerre átlépte saját árnyékát. Legyőzte argentin ellenfelét és megszerezte Dél-Amerika legtekintélyesebb klubtrófeáját.



Mamelli és a gólgyáros Luis Artime

Estudiantes–Nacional 1-0 (0-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1971. május 26., La Plata, 30 000 néző. Jv.: Canessa (chilei)

Estudiantes: Leone – Aguirre Suárez, Togneri, Malbernat – Medina, Pachamé, Romeo – Echecopar, Rudzki, Verde, Verón

Nacional: Manga – Blanco, Ancheta, Masnik, Mujica – Montero Castillo, Espárrago (Mamelli), Maneiro – Prieto (Bareno), Artime, Morales

Gólszerző: Romeo (60.)

Nacional–Estudiantes 1-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1971. június 2., Montevideo, Estadio Centenario, 70 000 néző. Jv.: Favilli Neto (brazil)

Nacional: Manga – Ubiña, Ancheta, Masnik, Blanco – Montero Castillo, Espárrago, Maneiro – Cubilla (Prieto), Artime, Morales

Estudiantes: Leone – Aguirre Suárez, Togneri, Malbernat – Medina, Pachamé, Romeo – Echecopar, Rudzki (Bedogni), Verde, Verón

Gólszerző: Masnik (28.)

Nacional–Estudiantes 2-0 (1-0)

Döntő, 3. mérkőzés, 1971. június 9., Lima, Estadio Nacional, 41 000 néző. Jv.: Hormazabal (chilei)

Nacional: Manga – Ubiña, Ancheta, Masnik, Blanco – Montero Castillo, Espárrago, Maneiro (Mujica) – Cubilla, Artime, Morales (Mamelli)

Estudiantes: Pezzano – Aguirre Suárez, Togneri, Malbernat – Medina, Pachamé, Romeo – Echecopar, Rudzki, Verde, Verón (Bedogni)

Gólszerzők: Espárrago (22.), Artime (65.)

Az összetört okuláré története

Az előző évekbelihez képest viszonylag nyugodtan lezajlott a BEK-győztes és a Libertadores Kupa védőjének párharca. Buenos Airesben az Estudiantes nem tudott ugyan előnyt szerezni, de Rotterdamban egy bő órán keresztül őrizte a döntetlent. Akkor ellenben a mindössze két perccel korábban pályára lépő cserejátékos, Joop van Daele élete legfontosabb góljával eldöntötte a mérkőzést és a trófea sorsát. Van Daele alapposztját tekintve védő volt, az osztrák edző, Ernst Happel azonban zseniális megérzéssel őt küldte pályára az utolsó fél órára Coen Moulijn helyett. A 63. percben jött el a nagy pillanat: Van Daele a balszélről visszagurított labdát 17 méterről, lapos lövéssel az argentinok kapujának jobb alsó sarkába küldte. **Joop van Daele** egyébként elsősorban arról vált híressé, hogy szemüvegben futballozott. Ezen a meccsen is így tett – egy darabig. Azonban miközben a gólját ünnepelte, a fűbe esett a szemüveg, az odaugró Pachamé gyorsan rálépett, és összetaposta. Van Daele így a mérkőzés további részét szemüveg nélkül harcolta végig, a futballtörténelem leghíresebb törött okuláréját pedig immár a klub múzeumában őrzik.



Rinus Israël és Theo Laseroms



Estudiantes–Feijenoord 2:2 (2:1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1970. augusztus 26., Buenos Aires, Estadio Boca Juniors, 50 500 néző. Jv.: Rudi Glöckner (NDK-beli)

Estudiantes: Errea – Pagnanini, Spadaro, Togneri, Malbernat – Conigliaro, Bilardo (J. Solari, 84.), Echecopar (Rudzki, 84.), Pachamé – Florés, Verón

Feijenoord: Treijtel – Romeijn, Israël, Laseroms, Van Duivenbode – Van Hanegem (Boskamp, 73.), Hasil, Jansen – Wery, Kindvall, Moulijn

Gólszerzők: Echecopar (6)., Verón (12)., Van Hanegem (21)., Kindvall (67).

Feijenoord–Estudiantes 1:0 (0:0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1970. szeptember 9., Rotterdam, De Kuip, 63 475 néző. Jv.: Alberto Tejada Burga (perui)

Feijenoord: Treijtel – Romeijn, Israël, Laseroms, Van Duivenbode – Van Hanegem, Hasil (Boskamp, 46.), Jansen – Wery, Kindvall, Moulijn (Van Daele, 61.)

Estudiantes: Pezzano – Malbernat, Spadaro, Togneri, Medina – Conigliaro (Rudzki, 51.), Bilardo, Romero (Pagnanini, 61.), Pachamé – Florés, Verón

Gólszerző: Van Daele (63.)



A VVK-győztes Leeds United. Hátul, balról: Clarke, Sprake, Harvey, Hunter, J. Charlton. Középen: Yorath, Gray, Belfitt, Madeley, Jones, Lorimer. Elöl: Bates, Giles, Cooper, Bremner, Hibbit

A Világkupa-győztes Feijenoord. Hátul, balról: Treytel, Schneider, Boskamp, Wery, Laseroms, Geilman. Középen: Van Leeuwen, Van Hanegem, Schoenmaker, Bosgieter, Posthumus, Van Daele, Van Duivenbode, Israël, Mayer gyúró. Elöl: Van Eck, Rijsbergen, Jansen, Malwald, Moulijn, Hasil, Romeijn, Ernst Happel edző





A KEK-győztes Chelsea. Hátul, balról: Hinton, Hutchinson, Webb, Hughes, Bonetti, Dempsey, McCreadie, Hollins. Elöl: Birchenall, Cooke, Hudson, Boyle, Harris, Houseman, Osgood, Baldwin, Tambling

A Libertadores Kupát az uruguayi Nacional nyerte meg. Hátul, balról: Manga, Masnik, Ubiña, Blanco, Ancheta, Montero Castillo. Elöl: Cubilla, Espárrago, Ildo Maneiro, Artime, Morales





A BEK-győztes Ajax. Hátul, balról: Hulshoff, Stuy, Suurbier, Van Dijk, Mühren. Elöl: Keizer, Swart, Haan, Vaszovics, Cruyff, Neeskens. A kis körben Blankenburg

Afrika legjobb csapata az 1970–1971-es idényben: a ghánai Asante Kotoko



Bajnokok, kupagyőztesek

1970–1971

EURÓPA



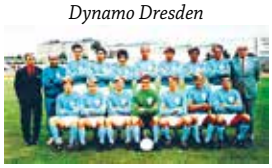
Arsenal



Górnik Zabrze



Dynamo Dresden



Malmö FF

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Partizani	Dinamo Tirana
Anglia	Arsenal FC	Arsenal FC
Ausztria	Wacker Innsbruck	FK Austria
Belgium	Standard Liège	Beerschot
Bulgária	CSZKA Szófia	Levszki Szófia
Ciprus	Olympiakosz Nicosia	Anorthoszisz
Csehszlovákia	Spartak Trnava	Spartak Trnava
Dánia	Boldklubben 1903*	B1909
Észak-Írország	Linfield	Distillery
Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	–
Finnország*	Reipas Lahti	Mikkelin Palloilijat
Franciaország	Olympique Marseille	Stade Rennais
Görögország	AEK Athén	Olympiakosz
Hollandia	Feijenoord	AFC Ajax
Írország	Cork Hibernians	Limerick
Izland*	Akranes (ÍA)	Fram
Jugoszlávia	Hajduk Split	Crvena zvezda
Lengyelország	Górnik Zabrze	Górnik Zabrze
Luxemburg	Union Luxembourg	Jeunesse Hautcharage
Málta	Sliema Wanderers	Hibernians
NDK	Dynamo Dresden	Dynamo Dresden
NSZK	Mönchengladbach	Bayern München
Norvégia*	Strømsgodset IF	Strømsgodset IF
Olaszország	Internazionale	AC Torino
Portugália	SL Benfica	Sporting CP
Románia	Dinamo Buc.	Steaua
Skócia	Celtic FC	Celtic FC
Spanyolország	Valencia	FC Barcelona
Svájc	Grasshoppers	Servette FC
Svédország	Malmö FF*	Åtvidabergs FF
Szovjetunió*	CSZKA Moszkva	Dinamo Moszkva
Törökország	Galatasaray	Eskişehirspor

VILÁG- ÉS KONTINENSVÁLOGATOTTAK

A búcsújátékok éve

Az 1970–1971-es idényben három kiváló futballistát is gálamérkőzéssel búcsúztatott a klubja. December 8-án Lisszabonban az SL Benfica a Kubala László által irányított Európa-válogatottat fogadta a Mário Coluna tiszteletére rendezett mérkőzésen. A kontinens gárdájában Iribar, Luis Suárez, Gallego, Pirri, Gárate, Rodilla (spanyolok), Bobby Moore, Hunt, Osgood, Hurst (angolok), Tommy Gemmell (skót), Cruyff (holland), Andersen (dán), Seeler (nyugatnémet) és Dzsajics (jugoszláv) játszott. A házigazda 3:2-re nyert, a gólokat sorrendben Eusébio, Simões, Seeler, Gárate és 2:2 után a későbbi kitűnő edző, Artur Jorge szerezte.

Két nappal később a Boca Juniors Dél-Amerika gárdáját látta vendégül Antonio Rattin búcsújátékán. A Bombonerában az argentin Adolfo Pedernera dirigálásával az alábbiak játszottak az arany-kékek ellen: Mazurkiewicz, Forlán, Ancheta, Matosas, Rocha (uruguayiak), Manga (brazil), Perfumo, Artime, Bernao, Óscar Mas (argentinok), Mifflin (perui), Prieto (chilei). Az 1:1-es végeredményt két argentin, Luis Artime és Omar Larrosa gólja alakította ki.

1971. május 27-én százezer néző előtt zárta le futballista pályafutását Lev Jasin az akkor

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Boca Juniors (Nac)	
		Independiente (Met)	
	Brazília	Fluminense (Torneio R. G. Pedrosa)	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	São Paulo FC	
	Minas Gerais	América	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Chaco Petrolero	
	Chile	Colo-Colo	
	Ecuador	Barcelona	
	Kolumbia	Deportivo Cali	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Galicia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Dallas Tornado (NASL)	New York Hota
	Mexikó	Cruz Azul (Mexiko '70)	León
		América	
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	AFC Ajax	
	Kupagy. Európa-kupája	Chelsea FC	
	Vásárv. Kupája	Leeds United	
	Közép-európai Kupa	Čelik Zenica	
	Libertadores Kupa	Nacional	
	Afrikai Bajn. Kupája*	Asante Kotoko	
	Ázsiai Bajn. Kupája	Maccabi Tel-Aviv	
	Világkupa*	Feijenoord	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Brit válogatottak tornája	Anglia	



Fluminense



Chelsea FC

* naptári éves lebonyolítási rend



Az Európa-válogatott Lisszabonban. Hátul, balról: Kubala László edző, Iribar, Gemmell, Hurst, Pirri, Osgood, Moore, Gallego. Elöl: a gyúró, Seeler, Suárez, Coluna, Dzsajics, Cruyff

még Leninről elnevezett moszkvai stadionban. A jugoszláv Rajko Mitics világválogatottja 2-2-re végzett a Dinamo-válogatottal, amelyben 51 percen át védett Jasin, aki nem kapott gólt. Amikor átadta a helyét Vlagyimir Pilgujnak, a dinamósok Vitalij Hmelnyickij és Szabó József góljával kétgólos előnyben voltak. A kapuscsere után Mészöly Kálmán szépített, majd Petar Zsekov kiegyenlített. A világválogatottban Mazurkiewicz (uruguayi), Viktor, Kuna (csehszlovákok), Djorkaeff (francia), Anczok, Lubański (lengyelek), Schulz, Gerd Müller (nyugatnémetek), Facchetti (olasz), Peña (mexikói), Zsekov (bolgár), Bobby Charlton (angol), Dumitrache (román), Dzsajics (jugoszláv) és Mészöly Kálmán játszott.

Mallorcán ünnepelte a Derby az angol bajnoki címet

Ötéves szünet után ült újra az olasz trónra a Juventus

Száznál is több gólt szerzett a Bayern a Bundesligában

Az Atlético Mineiro lett az első „igazi" brazil bajnok

Az angol élvonalban David Webb egészen különleges produkcióval rukkolt ki: a védő nyolc különböző csapatban éppen 555 mérkőzést játszott a liga különböző osztályaiban, 1968 és 1974 között, pályafutása csúcspontján a Chelsea-t erősítette. „Alapszakmája" szerint védőként szerepelt, de Dave Sexton, a menedzser gyakran előreküldte őt középcsatárnak, John Dempsey mellé. Mint az 1970-es FA-kupa-döntő megismételt mérkőzésén, amelyen aztán a hosszabbításban ő szerezte a döntő gólt. De nem ez az igazi szenzáció. Az 1971–1972-es szezonban a jobbhátvéd december 18-án, a Coventry City ellen védett is, miután Peter Bonetti, az első számú kapus megsérült. Sőt, december 27-én kilencven percen keresztül őrizte a Chelsea kapuját, mivel Bonetti nem épült fel, és a tartalékkapus sem volt hadra fogható.

Nem kisebb szenzációt hozott a bajnoki zárás: a Derby County nyerte meg a bajnoki címet. A „kosok" 1969-ben jutottak vissza az élvonalba, akkor már két esztendeje az edzőként fiatalnak számító, harmincas éveiben járó Brian Clough és a tapasztaltabb Peter Taylor irányította a fehér-feketéket. 1968-ban megszerezték a Tottenham egykori duplázó csapatának egyik csillagát, Dave Mackayt, aki aztán az élvonalba jutáshoz segítette a Derbyt. Az első osztályban remekül mutatkozott be a több mint másfél évtized után az elitbe visszatérő gárda, az 1970 tavaszi záráskor csupán az Everton, a Leeds United és a Chelsea előzte meg. A negyedik helyezés nemzetközi kupaindulást ért volna, ám a megállapított pénzügyi szabálytalanságok miatt a klub eltiltást kapott. Az 1970–1971-es idény nyilván nem ezért nem sikerült jól, kicsit csökkent a lendület, a Derby visszaesett a középmezőnybe, kilencedikként fejezte be az idényt. Az 1971–1972-es évad előtt egyetlen elemzésben-jövendölésben sem szerepelt a bajnokság favoritjaként. Igaz, az újonc Sheffield Unitedet sem tippelte senki befutónak, aztán mégis vezette a tabellát, miután 3-0-ra megverte a Leeds Unitedet, legyőzte, ráadásul a Highburyben, az előző szezonban duplázó Arsenalt. Aztán októberre elfogyott a lendület, négy egymást követő vereség lejtőre küldte a csapatot, amely végül a tizedik helyen zárt. Egy ideig nagyon ment – elsősorban George Best szenzációs játékának tulajdoníthatóan – a Manchester Unitednek is, a „vörös ördögök" nyolcpontos előnnyel vezették a tabellát. Utóbb ők is összezuhantak, s végül a nyolcadik helyen kötöttek ki. Húsvét táján már világosnak tűnt, hogy négy alakulat – a Derby County, a Leeds United, a Liverpool és a Manchester City – között dől el a bajnoki elsőség. Bill Shankly Liverpoolja januártól májusig 15 forduló alatt, két döntetlen mellett, 13 győzelmet szerzett, így érte utol a többieket. A Leedset emlegette mindvégig az angol sajtó az első számú esélyesnek, Don Revie nem is csak a bajnoki cím megszerzését, hanem a duplázást tűzte ki célul. A

Derby nem kezdte rosszul az idényt, bár sok döntetlent játszott, a tizenkettedik mérkőzése után még veretlenül állt. Ám október közepétől tizenöt mecscsen hat vereséget is összeszedett. Sokat javított helyzetén, hogy február közepétől nyolc forduló alatt hét győzelmet szerzett, egy döntetlen mellett. De a hajrá pokolinak ígérkezett, még azt követően is, hogy április elsején otthon 2-0-ra megverte a Leeds Unitedet. Az utolsó két ellenfélnek a sorsolás a Liverpoolt és a Manchester Cityt rendelte.



Colin Todd, a Derby County védelmének vezére

Az FA-kupa döntőjét (május 6-án a Leeds United a Wembley-ben Allan Clarke góljával 1-0-ra megverte az ismétlésre törő Arsenalt) megelőző héten a Manchester City vezette a tabellát (57 pont), de már lejátszotta az összes mérkőzését. A Liverpoolnak és a Derbynek (56-56) volt még egy egymás elleni találkozója – ebből következően, hiába állt az élen, a Manchester City esélytelen volt a bajnoki címre –, sőt a vörösöknek volt még egy elmaradt mérkőzése. A Leeds United sem volt reménytelen helyzetben (55 pont), mivel még kétszer két pontot gyűjthetett. A hét közben a Leeds United lépett egyet előre, miután megverte a Chelsea-t. A Derby John McGovern találatával megállította a Liverpoolt, így ötvennyolc ponttal az élre ugrott. Két fontos meccsel (Arsenal–Liverpool, Wolverhampton–Leeds) a zárás előtt így festett a tabella: 1. Derby 58, 2. Leeds United 57, 3. Manchester City 57, 4. Liverpool 56. A képlet az alábbi volt: ha a Leeds pontot szerez, bajnok. Ha kikap, s a Liverpool győz a Highburyben, Shankley vörösei a szezon királyai. Ha egyik sem teljesül, a Derby County marad az első helyen.

A Football League titkára, tulajdonképpeni vezetője, Alan Hardaker nem egyezett bele, hogy a Leeds halasszon, s ne 48 órával a megnyert FA-kupa-döntő után kelljen ismét pályára lépnie. Szombaton Don Revie emberei megnyerték a trófeát, de nem ünnepeltek, egy órán belül már a buszon ültek, utaztak haza, hogy készüljenek a Wolves elleni meccsre. A kilencedik helyezett otthonában nem tűnt teljesíthetetlen küldetésnek a pontszerzés – mégsem sikerült. Kikaptak 2-1-re, miután a játékvezető adósuk maradt két, kezezés miatti büntetővel. Egymást követő két évben maradtak le egyetlen ponttal a bajnoki aranyról. Az előző évi botrány miatt a yorkshire-i fehérek az első négy „hazai" meccsüket az Elland Roadtól távol kényszerültek lejátszani. Elveszítettek két pontot, éppen annyit, amennyit aztán a további tizenhét otthoni meccsükön. Az a két pont nagyon hiányzott a végén.

A Liverpool nagy esélyt kapott az ugyanakkor zajló mérkőzésen. Szurkolói hallgatták a rádiót, s bekiabálásaikkal informálták (Leeds are losing – a Leeds vesztésre áll) a játékosaikat a helyzetről. A liga legjobb védelme megint nem kapott gólt, de a csatársor sem lőtt. Hiába talált John Toshack az utolsó percben a kapuba, a játékvezető nem adta meg a találatot. A gól nélküli döntetlen pedig azt jelentette, hogy a már „testületileg" Mallorcán nyaraló Derby County ünnepelhette a bajnoki címet.

Brian Clough menedzserként 37 évesen nyerte meg első bajnoki címét. Mindössze tizenhat játékost vetett be, Colin Boulton (42 mérkőzés) – Ron Webster (38), Colin Todd (40), Roy

McFarland (38), John Robson (41) – Alan Durban (31), John McGovern (40), Archie Gemmill (40) – Kevin Hector (42) John O'Hare (40) és Alan Hinton (38) alkotta az alaptizenegyet, Terry Hennessey (18) volt az első számú tartalék, játszott még Frank Wignall (11), Jim Walker (6), Steve Powell (3) és Tony Bailey (1).

Olaszországban a Juventus ötéves szünet után nyert ismét bajnoki címet. A Vecchia Signorából Giovin Signora, az Öreg Hölgyből Ifjú Hölgy lett, köszönhetően az új elnök, Giampiero Boniperti nagy munkájának. Olyan későbbi nagy csillagok kerültek 1970 nyarán a keretbe, mint Roberto Bettega, Fabio Capello, Luciano Spinosi és a visszatérő Franco Causio. Mindössze egy éve játszott még csak ott Antonello Cuccureddu. Az első szezon rá-ment a csapatépítésre, ráadásul Armando Picchi betegsége, majd halála, illetve az edzőváltás (a már több mint egy évtizede Olaszországban dolgozó, de az élcsapatokat illetően teljesen tapasztalatlan cseh Čestmír Vycpálek vette át a gárdát) különösen megnehezítette a játékosok dolgát. Ám kiderült, Vycpálek nagyszerű választásnak bizonyult.



Helmut Haller, a Juve veteránja

A címvédő Inter ezúttal lemaradt (végül csak ötödik lett), a Juve vetélytársai az AC Milan és a Torino voltak, mindkettő egy-egy ponttal végzett mögötte. A városi riválisToro jelentette ezúttal az idény meglepetését, Szardínia szigetéről származó edzője, a harmincas évei végén járó Gustavo Giagnoni nagyszerű munkát végzett első élvonalbeli idényében. A szezonban egyetlen csapat nyert meg több bajnoki mérkőzést az övéinél. Az előző Serie A első három helyezettjéből egyedül az AC Milan tudott újra a képzeletbeli dobogón végezni, Nereo Rocco gárdája második lett, minden csapat közül a legkevesebb gólt kapta (Fabio Cudicini 30 meccsen csak tizenhetet), ám nem lett bajnok, mert egyszer sem tudta legyőzni a Juvét.

A „zebrák" egyik jellemzője az állandóság volt, Vycpálek alaptizenegyéből öten is játszottak mind a harminc fordulóban. Így festett a névsor: Pietro Carmignani (25) – Luciano Spinosi (30), Sandro Salvadore (30), Francesco Morini (30), Gianpietro Marchetti (29) – Helmut Haller (23), Giuseppe Furino (27), Fabio Capello (29) – Franco Causio (30) – Pietro Anastasi (30), Roberto Bettega (14). A balszélső tíz gólnál tartott, amikor megsérült, a gólkirályi címre is volt esélye. Kiválása után Adriano Novellini került a helyre – nem jelentette ugyanazt a nagyságrendet. Az ugyancsak 1970 nyarán oda igazolt Novellinin (11) kívül Gianluigi Savoldi (13) és **Antonello Cuccureddu** (10) játszott még viszonylag sokat, mellettük Massimo Piloni (kapus, 5), Fernando Viola (4), Silvio Longobucco (2) és Gianluigi Roveta (1) jutott szóhoz még. A gárdából a Roberto Tancredi helyére a Varesétől szerződtetett Carmignani érkezett csak közvetlenül a szezon előtt, a többiek már az 1970–1971-es idényben is ott futballoztak.



A Szovjetunióban ismét a Dinamo Kijev gyűjtötte be a bajnoki címet. Nagy fölénnyel, hiszen hét ponttal előzte meg a második helyen záró Ararat Jerevánt és nyolccal a Dinamo Tbiliszit. Az ukrán együttes a harmadik forduló után állt az élre, s aztán már nem is került le onnan. A moszkvaiak közül a Dinamo végzett legelöl – mindazonáltal az ötödik hely kudarcot jelentett a számára.

A bajnokcsapatot Alekszandr Szevidov dirigálta, első számú segítője Koman Mihály edző volt. A kiváló védelem, az Év játékosának és az Év kapusának is megválasztott Jevgenyij Rudakovval az élen, csupán 17 gólt kapott, ami nagyszerű teljesítmény. Az már kevésbé, hogy mindössze 41 gólt szerzett a támadósor, igaz, ezzel is a legeredményesebbnek bizonyult az élvonal tizenhat alakulata között. A bajnokcsapat tagjai voltak: Jevgenyij Rudakov (29 mérkőzés) – Szergej Docenko (29), Sztefan Resko (30), Vagyim Szosznyihin (25), Viktor Matvijenko (28) – Vlagyimir Troskin (28), Vlagyimir Veremejev (28), Viktor Kolotov (25), Medvigy Ferenc (22) – Vitalij Hmelnyickij (30), Anatolij Puzacs (25). Sokat játszott Vlagyimir Muntjan (18), Anatolij Bogovik (18), Anatolij Bisovec (17) és Roman Zsuravszkij (15) is, kevesebbet a kapus Alekszandr Prohorov (2), valamint Borisz Bjelousz (5), Viktor Szerebrjannyikov (1) és két fiatal, Vlagyimir Onyiscsenko (3) és Oleg Blohin (2). Viktor Kolotov mindössze tíz góllal is a Dinamo Kijev házi gólkirálya tudott lenni, a bajnokság mesterlövészének a Dinamo Minszket erősítő későbbi szövetségi kapitány, Eduard Malofejev bizonyult, aki 28 mérkőzésen 16 gólt lőtt. Aztán az utolsó két fordulóban még további ötöt, de azt a szövetség elvette tőle, miután kiderült, hogy a Dinamo Minszk mindkét mérkőzése (az SZKA Rosztov és a Torpedo Moszkva ellen) előre megbeszélt 3-3 volt.

Spanyolországban az 1971–1972-es idény a madridi csapatoké volt, a Real megnyerte a bajnokságot, az Atlético elhódította a kupát. A „királyi klub" kétéves szünet után ült vissza a trónra, Alfredo Di Stéfano 1953-as szerződtetése óta csupán egyszer telt el ilyen „hosszú" idő két bajnoki elsőség között. (1958 és 1960 között kétszer a Barcelona nyert.) A továbbra is Miguel Muñoz által dirigált „fehérek" két ponttal előzték meg a címvédő Valenciát. Sima diadalt aratott a Real Madrid: egyetlen forduló után sem volt ponthátrányban akár egyetlen riválisával szemben sem. December negyedikéig veretlenül menetelt a bajnokságban (akkor a Las Palmas otthonában kapott ki), a hat vereségéből négyet az utolsó hat fordulóban szenvedett el, amikor szinte már behozhatatlan előnnyel vezetett. Szinte, mert addig hullatta a pontokat, amíg az utolsó forduló előtt már csak kétpontos előnnyel állt a Valencia és a Barcelona előtt. Május 14-én a Barça – nagy meglepetésre – otthon kikapott a Málagától, ám a titokban a bajnoki ismétlésben reménykedő Che, a hajdani Real Madrid-csillag, Alfredo Di Stéfano irányításával, botrányos mérkőzésen, 2-1-re megverte otthon a Real Sociedadot. Juan Cruz a 89. percben szerezte meg a győztes gólt, még abban a percben két baszkot is kiállított a játékvezető. Ám valójában ez már nem sokat számított, mert a bajban magára talált a Real Madrid, és a Bernabéuban 4-1-re kiütötte a Sevillát. Amancio és Santillana már az első félidő közepéig kétgólos előnyt szerzett, aztán Pirri lőtt két gólt, és senkit sem érdekelt, hogy a 86. percben Acosta megszerzi a becsületgólt. Az ellenfél a vereséggel kiesett az élvonalból. A Real Madrid alapösszeállítása a következő volt: Garcia Remón (29) – Verdugo (34), Zoco (34), Touriño (29), Benito (28) – Velázquez (32), Pirri (23), Aguilar (31) – Amancio (28), Santillana (34), Grosso (32). Játszottak még: Miguel Ángel (kapus, 6), Grande (24), Anzarda (16), De Felipe (11), González (10), Marañón (8), Fleitas (7), Zunzunegui (2), Ortuño (2).

A Barcelona különleges szezont zárt a népszerű angol, Vic Buckingham helyére érkező Rinus Michelsszel. A holland edző nem tudta megnyerni a katalánok szívét, a tizenötödik forduló után a tizenegyedik helyen állt a csapat, mérkőzései egyharmadát elveszítve. Ám az idény hátralévő részében már csak három vereséget szenvedett. A legrosszabbkor, az utolsó két fordulóban. E két meccset megnyerve a bajnokkal azonos pontszámmal végzett volna.

Az Atlético Madrid elhódította a kupát, a Copa del Generalísimót, mégpedig a Valenciát 2-1-re legyőzve. Mégsem volt teljes az öröm a klub háza táján, ugyanis az idény közben a francia Marcel Domingót váltó osztrák Max Merkel bajnoki címet és kupagyőzelmet ígért a szurkolóknak. Ebből aztán „csak" kupagyőzelem lett. Az Atléti a döntőben a Rodri – Iglesias, Calleja, Ovejero, Martínez Jayo – Salcedo, Irureta, Luis Aragonés – Adelardo, Gárate (Orozco), Ufarte összeállításban győzött.

Franciaországban az Olympique Marseille megvédte elsőségét, még az 1970–1971-esnél is erősebb csapattal. A Saint-Étienne-től érkező Carnus, Bosquier kettőssel sokat erősödött a védelem. Története során először duplázott, megnyerte a Francia Kupát is, vitathatatlanul kitűnő idényt zárt. Meglepő, hogy márciusban edzőt váltott, Mario Zatelli visszatért a csapathoz. A francia sajtó nem volt igazán elégedett az OM-mel, számon kérte rajta, hogy a Bajnokcsapatok Európa-kupájában nem jutott túl a második fordulón – de hát az ellenfele az Ajax volt… Skoblar ismét begyűjtötte a gólkirályi címet, bár ezúttal „mindössze" 30 gólt szerzett. Igaz, ez sem volt elég ahhoz, hogy bekerüljön a jugoszláv válogatottba…



Gilbert Gress, az OM fedezete a Bastia ellen

A Marseille bajnokcsapatában Georges Carnus (38 mérkőzés) – Jean-Pierre Lopez (29), Bernard Bosquier (35), Jules Zvunka (37), Édouard Kula (36) – Jacky Novi (37), Gilbert Gress (37) – **Roger Magnusson** (32), Joseph Bonnel (30), Josip Skoblar (31) és Didier Couécou (32) játszotta a legtöbb mérkőzést, Jean-Louis Hodoul (27) volt az első számú tartalék, szerepet kapott még Ange Di Caro (15), Lambert Verdonk (8), François Bracci (3), Rolland Courbis (2), Daniel Leclercq (2), Albert Emon (1) és Jean-Pierre Tokoto (1). A Francia Kupa fináléjában a Bastiát verte meg az OM 2-1-re.



A Bundesligát a Bayern München nyerte meg, 1969 után került ismét az élre. Tagadhatatlan, hogy kiváló volt a védelem is (csak a Schalke kapott kevesebb gólt), de a „salátástálat" Gerd Müller és a többi támadó nyerte meg: a Bayern 101 gólig jutott a 38 mérkőzésen. A Nemzet Bombázója ismét elérte a negyvengólos határt, újra több találatot szerzett, mint ahány mérkőzésen játszott. Két csapat kiemelkedett a mezőnyből, de a bajorok első számú riválisa ezúttal nem az előző két idényt megnyerő Borussia Mönchengladbach, hanem a remek őszt produkáló gelsenkircheni Schalke volt, amely a bajnokság felénél három ponttal vezetett a Bayern előtt. Akik csak a bajnoki titulusokat, illetve a nemzetközi porondon elkért eredmé-

nyeket figyelik, talán nem is tudják, micsoda nagyszerű csapata volt a Nigbur, Fichtel, Fischer, Rüssmann, Libuda és a Kremers ikrek alkotta hetes köré épített „királykékeknek". A Schalke és a hat válogatott játékost felvonultató Bayern München fej-fej mellett haladt az idény hajrájában. Az utolsó forduló előtt, már az Európa-bajnokság után, hiszen két fordulót a kontinensviadal utánra hagytak, a Bayernnek 53, a Schalkénak 52 pontja volt. Valóságos bajnoki döntőt játszottak rekordot jelentő nyolcvanezer néző előtt az új Olimpiai Stadionban, azzal a „kicsi" megkötéssel, hogy az Udo Lattek által irányított piros-fehéreknek a döntetlen is elegendő lett volna a címnyeréshez. Ám a Bayern semmit sem bízott a véletlenre. Gerd Müller kivételesen nem szerzett gólt, a többiek ezúttal átvették a szerepét. A bajorok 5-1-re kiütötték a nagy riválist, Uli Hoeness az utolsó előtti találatukkal meglőtte a Bayern századik gólját az idényben. A bajnokcsapat kerete a következő volt: Sepp Maier (34 mérkőzés) – Johnny Hansen (32), Franz Beckenbauer (34), Hans-Georg Schwarzenbeck (32), Paul Breitner (30) – Uli Hoeness (34), Franz Roth (32), Rainer Zobel (32) – Franz Krauthausen (28), Gerd Müller (34), Wolfgang Sühnholz (25), valamint Edgar Schneider (23), Wilhelm Hoffmann (16), Herwart Koppenhöfer (14), Günther Rybarczyk (4), Franz Gerber (1) és Manfred Seifert (kapus, 1).

A *Kicker* a szezon után összeállította az idény csapatát, amely így festett: Nigbur (Schalke) – Sobieray (Schalke), Rüssmann (Schalke), Beckenbauer (Bayern), Breitner (Bayern) – Horr (Hertha), Netzer (Mönchengladbach), Wimmer (Mönchengladbach), Grabowski (Frankfurt) – Müller (Bayern), E. Kremers (Schalke). Érdekes, hogy Nigbur, Rüssmann, Sobieray és Horr addig még nem játszott a válogatottban, sőt, utóbbi kettő soha nem került be a Nationalelfbe. A Schalke egyébként végül a DFB-kupában vigasztalódott: július elsején 5-0-ra a berlini döntőben kiütötte a Kaiserslauternt.

A Cosmos nyerte meg a North American Soccer League 1972-es szezonját. Ez volt a New York-i klub második idénye a ligában, a döntőben a St. Louis Starst verte meg 2-1-re, a döntő gólt az 1962-ben világbajnoki ezüstérmes, cseh(szlovák) Josef Jelínek lőtte büntetőből a 86. percben. Az utolsó két percben a Cosmos emberhátrányban játszott a később nagy karriert befutó Werner Roth kiállítása miatt, de kihúzta a hátralévő időt.

A dél-amerikai futball szenzációja a brazil országos bajnokság bevezetése volt. Az első szakaszban húsz csapat vett részt, a másodikba tizenkettő került. A harmadikba már csak három gárda jutott: az Atlético Mineiro, a São Paulo FC és a Botafogo. Nem a sorsolás garantálta, az eredmények hozták így: egy csapat Rio Grande do Sulból, egy São Paulóból, s egy Rióból. Az Atlético az utolsó fázisban mindkét riválisát megverte 1-0-ra. Az első igazi brazil országos bajnokcsapat alaptizenegyét Renato, Humberto Monteiro, Grapete, Vanderlei, Vantuir, Odair, Ronaldo, Humberto Ramos, Dario, Beto és Romeu alkotta. Az 1970-es vb-keretben is szereplő Dario megszerezte a gólkirályi címet is. A csapat edzője a később világhírnévre emelkedő Telê Santana volt.

Argentínában a Rosario Centralé (Menutti – Pascuttini, Landucci, Fanessi, Killer – González, Colman – Bóveda vagy Bustos, Aimar, Poy, Colman, Gramajo) lett a Nacional, míg az Independiente nyerte meg a Metropolitanót. A „vörösök" a Miguel Ángel Santoro (Oscar Orlando Medina) – Miguel López (Héctor Pelaez), Ricardo Pavoni, Francisco Sá (Manuel Magán), Miguel Ángel Raimondo – Luis Garisto (Enzo Gennoni), Agustín Balbuena (Andrés Bertolotti), José Omar Pastoriza – Eduardo Maglioni (Miguel Ángel Giachello), Alejandro Semenewich, Dante Mircoli (Ramon Adorno) összeállítású csapattal vívták ki az elsőséget.



A Juventus olasz bajnok legénysége. Hátul, balról: Salvadore, Haller, Spinosi, Bettega, Morini, Carmingnani. Elöl: Capello, Marchetti, Anastasi, Causio, Furino

A Bayern München, a Bundesliga bajnoka. Hátul, balról: Krauthausen, Hoeness, Hansen, Roth, Gerd Müller, Schwarzenbeck, Beckenbauer, Udo Lattek vezetőedző. Elöl: Hoffmann, Zobel, Maier, Breitner





Az Olympique Marseille, Franciaország bajnoka. Hátul, balról: Zvunka, Kula, Novi, Hodoul, Lopez, Escale. Elöl: Magnusson, Bonnel, Gress, Skoblar, Loubet



A Dinamo Kijev. Hátul, balról: Koman edző, Szevidov vezetőedző, Tyerentyev szakosztály-vezető, Szosznyihin. Előttük: Kolotov, Zsuravszkij, Rudakov. Második sor: Medvigy, Puzacs, Muntjan, Docenko, Bisovec. Elöl: Matvijenko, Hmelnyickij, Veremejev, Resko, Troskin, Bogovik



A Real Madrid. Hátul, balról: Touriño, Zunzunegui, García Remón, Ballester, Amancio, Grosso, De Felipe, José Luis, Santiago Bernabeu elnök, Miguel Muñoz edző, Verdugo, Benito, Zoco, Grande, Corral, egy stábtag. Elöl: egy stábtag, Junquera, Miguel Pérez, Aguilar, Santillana, Fleitas, Marañón, Anzarda, Velázquez, González, Miguel Ángel, egy stábtag



A Derby County. Hátul, balról: Brian Clough menedzser, Hennessey, Webster, Boulton, Todd, Robson, Peter Taylor edző, Jimmy Gordon pályaedző. Elöl: McGovern, Gemmill, O'Hare, McFarland, Hector, Hinton, Durban

AZ ÉV TÖRTÉNETE

A repülő kólásdoboz históriája

Akik csak az eredményt látták, nem akartak hinni a szemüknek: a Bajnokcsapatok Európa-kupája második fordulójának rangadóján, a nyugatnémet és az olasz bajnok találkozóján a Borussia Mönchengladbach 7-1-re kiütötte az Internazionalét. A Serie A képviselőjének korábban csak egyszer volt hasonló szégyenben része: 1958-ban az Omar Sivorival, John Charlesszal és Giampiero Bonipertivel felálló Juventus 7:0-ra kapott ki Bécsben a Wiener SC-től.

A bővebb beszámolók ugyanakkor már a botrányról is szóltak. Arról, hogy az október 20-án a Bökelberg Stadionban, a mérkőzés 29. percében, 2-1-es hazai vezetésnél egy, a nézőtérről bedobott coca-colás doboz fejbe találta Roberto Boninsegnát. A milánóiak gólszerzőjét, vb-ezüstérmes középcsatárát le kellett cserélni, Gianpiero Ghio állt a helyére. A folytatásban a Gladbach, amely játékereje alapján kétségtelenül esélyes volt akár a torna végső megnyerésére is, szinte szárnyakat kapott. Még az első játékrészben Ulrik Le Fevre, Günter Netzer és Jupp Heynckes is szerzett egy-egy gólt (5-1), majd a másodikban Netzer újabb gólt lőtt, aztán Klaus-Dieter Sieloff tizenegyesből beállította a végeredményt. Feleslegesnek tűnt Günter Netzer és Hennes Weisweiler aggodalma. Az edző szívesebben látta volna ellenfélként a svájci Grasshopperst, vagy mint mondta, valamelyik dél-európai csapatot (a Marseille, a Valencia, a Benfica, sőt a máltai Sliema is versenyben volt még abból a régióból), s csupán egyetlen riválist akart mindenképpen elkerülni: az Intert. A Hosszúnak becézett Netzer pedig azt mondta: „Ezek a fickók remekül védekeznek, nagyon nehéz lesz gólt lőni nekik."

Az olaszok szerint ez így is lett volna, ha nincs a botrány. Boninsegnát még vitték le a hordágyon a pályáról, amikor csapatkapitányuk, Sandro Mazzola már azt követelte a holland játékvezetőtől, Jef Dorpmanstól, hogy azonnal fújja le a mérkőzést, ám ő nem ítélte elégségesnek az indokot. Azt felelte: „Ennek még nem jött el az ideje." Utána az interesek váltig hangoztatták, hogy az UEFA-nak meg kell semmisítenie az eredményt, mert a fekete-kékek a történtek után sokkos állapotban futballoztak, ez volt az egyetlen oka súlyos vereségüknek. Ugyanakkor az eset előtt az oldalvonalnál Boninsegnával a labdáért tusakodó Luggi Müller később úgy emlékezett: „Az olasz először körülnézett, aztán amikor az egyik társa valamit a fülébe súgott, vélhetően azt, hogy essen össze, elterült." A Gladbach játékosai később mentegették Boninsegnát, szerintük ő fel akart kelni, játszani akart, de az edzője, Gianni Invernizzi rászólt, hogy maradjon lent, s vitesse ki magát. Különleges részlet, hogy az olasz vezetők nem engedték be a nyugatnémet rendőrség embereit a meccs után az Inter öltözőjébe, nem akarták, hogy bárki is megkérdezze a sértettől, mi is történt valójában. Egy biztos: Roberto Boninsegnán semmiféle külsérelmi nyom nem látszott, sem a mérkőzés utáni órákban, sem pedig a következő napokban készült felvételeken. Alig tizenhat hónappal voltunk a mexikói Mundial felejthetetlen elődöntője után, amelyet a Squadra Azzurra 120 perces csatában nyert meg a Nationalelf ellen. Arra mérkőzésre is gondolva, a nyugatnémet játékosok nagy részének meggyőződésévé vált, hogy az olaszok minden „piszkos" trükköt bedobnak a céljaik elérése érdekében.

Az UEFA éppen az idény előtt küldött körlevelet, amelyben figyelmeztette a résztvevő csapatokat, hogy a rendezési hiányosságok miatt a lehető legszigorúbb büntetéseket fogja alkal-

mazni, illetve kiszabni. (Érdekes, hogy itthon is botrányt hozott a nap egyik nemzetközi kupamérkőzése, a Ferencváros ellenfeléből, a görög Panionioszból két játékost is kiállított a nyugatnémet játékvezető, Ferdinand Biwersi, akit szinte minden magyar gól után megkergettek a tiltakozó, a botrányt kereső athéni játékosok. Az UEFA a visszavágó előtt kizárta a piros-kékeket az egyébként is reménytelen folytatásból.)

A mönchengladbachi eset ugyanakkor érdekes volt, mert a holland játékvezető nem látott okot a mérkőzés felfüggesztésére. A nyugatnémet rendezők mindent megtettek a vétkes megbüntetésére. Hamar megtalálták a vélt elkövetőt, a 29 éves helyi lakos, Manfred Kirstein személyében, akit azonnal, még a találkozó alatt elvezettek. Azonban még aznap elengedték, miután a szemtanúk szerint nem ő dobott, hanem a környezetében álló olasz vendégszurkolók közül egy rosszul célzó. (Német források szerint a 27 500 között néző közül körülbelül tízezer olasz volt, többségük a szövetségi köztársaságban dolgozó vendégmunkás.) Ez a változat nagyon sokáig tartotta magát aztán a mönchengladbachiak soraiban, akik igazságtalannak ítélték, hogy az UEFA végül megsemmisítette a mérkőzés eredményét, s újrajátszást rendelt el, genfi helyszínnel. Mivel annak időpontját a milánói randevú utánra tette, így az eredetileg visszavágónak gondolt kilencven percből első meccs lett.



A botrány állomásai. Csapatkapitányok...



... „sérült", ...



... rendőri intézkedés

A Bökelbergben rendezett összecsapást különben már előzetesen is óriási érdeklődés övezte. A *Westdeutsche Zeitung* a Gladbach akkori történetének legfontosabb mérkőzéseként jellemezte a találkozót. (Még előtte volt a klub a nemzetközi kupadöntőinek...) Az *ARD*, a nyugatnémet közszolgálati televízió jelentkezett a meccs közvetítésére, de aztán nem tudott megállapodni a Gladbach vezetőivel a jogdíjról. Az egyszerűség kedvéért: a tévétársaság bruttó, a futballklub nettó 60 000 márkát gondolt jogdíjként.

„Csak egy fegyelmi határozat üthet el minket attól, hogy továbbjussunk ebből a fordulóból" – mondta Netzer a lefújás után, és igaza lett. Az UEFA fegyelmi bizottsága, amelynek vezetője akkoriban egy Incorruzione nevű olasz volt, természetesen az eredmény megsemmisítése mellett döntött. A Mönchengladbach még örülhetett, hogy nem zárták ki, s nem kapta

meg az Inter 3-0-val az első mérkőzést. A beidézett holland bíró később azt nyilatkozta egy német újságnak: „Akkoriban rengeteg olasz volt az UEFA különböző bizottságaiban, nem is próbáltam erőszakoskodni. Minden megfelelő helyen egy olasz ült." Jef Dorpmansnak meggyőződése volt, hogy Boninsegna képes lett volna folytatni a játékot.

A második találkozón, két héttel később, a milánói San Siróban 1350 rendőr vigyázta a nyugalmat. Az olaszok felhergelt állapotban, a durvaságoktól sem visszariadva igyekeztek elégtételt venni, s egyszersmind előnyt szerezni. „Hacki" Wimmer, a későbbi világ- és Európa-bajnok középpályás állítólag kérte Weisweilert, hogy cserélje le, mert attól tartott, Gabriele Oriali nem nyugszik addig, amíg súlyos sérülést nem okoz neki. Az Inter 4-2-re győzött a San Siróban, majd a végül Svájc helyett mégis Nyugat-Berlinben, az Olimpiai Stadionban rendezett „visszavágó" nem hozott gólt.

Az Inter továbbjutott, s végül egészen a döntőig menetelt. A coca-colás dobozt a holland bíró hazavitte Arnheimbe, az ottani klubnál, a Vitesse-nél őrizték. Néhány éve a Mönchengladbach, klubmúzeum berendezését tervezve, elkérte.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Johan Cruyff álomjátékával és góljaival

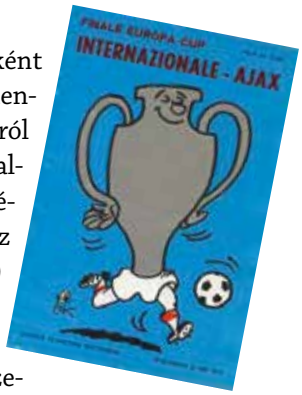
Igazán meghökkentő esemény nem történt az első fordulóban, még leginkább a milánói Inter athéni és a Standard Liège belfasti kudarca számított annak. (Végül mindkét csapat továbbjutott.) A második körben a magyar drukkerek örömére a Dózsa kettős vereséggel ütötte ki a Valenciát.

A negyeddöntőben az Újpest peches összecsapásokon maradt alul a Celtickel szemben, míg a milánói fekete-kékek az idegenben elért találatukkal léptek túl a belga bajnokon.

A legjobb négy közé csupa korábbi győztes jutott, így a legfontosabb kérdés az maradt: vajon sikerül-e a címvédés a Kovács István vezette Ajaxnak? (Ismétlésre 1965 óta nem volt példa.) A fináléig vezető úton rendkívül erős riválisokat kapott az amszterdami alakulat (Dynamo Dresden, Olympique Marseille, Arsenal, Benfica), veretlen maradt ellenük, s ennek fényében senki sem állíthatta, hogy érdemtelenül került a végjátékba. Viszont az ellenfele nem nyújtott egyenletes teljesítményt. Az Inter a görög fővárosban kikapott az AEK-tól, a Standard ellen a Belgiumban szerzett góljának, a Celtickel szemben a higgadtabb büntetőrúgásainak köszönhette a továbbjutást. S akkor még nem beszéltünk a Mönchengladbach elleni mérkőzés botrányáról…



Piet Keizer az Inter elleni döntőben



A végjátékra Rotterdamban került a sor, ahol a helyiek egyébként nem rajonganak az Ajaxért, ám arra a 90 percre félretették az ellentéteket. A mérkőzés Johan Cruyff pazar alakításairól és góljairól maradt emlékezetes, a földkerekség valaha élt egyik legjobb futballistája sűrűn állította szinte megoldhatatlan feladat elé az olasz védőket, holott azok rengeteg ádáz csatában edződtek. Ne feledjük, az Interből öten (Burgnich, Bertini, Facchetti, Mazzola, Boninsegna) világbajnoki ezüstéremmel a tarsolyukban tértek haza 1970-ben Mexikóból!

Négyen zártak öt találattal a gólkirályi címért folytatott képzeletbeli versenyfutásban: Johan Cruyff (AFC Ajax), Dunai (Dujmov) II Antal (Újpesti Dózsa), Luigi „Lou" Macari (Celtic FC), Takács Szilveszter (Standard Liège). (Utóbbi vajdasági magyar labdarúgó volt.)

Selejtező. Valencia CF–US Luxembourg 3-1, 1-0

1. forduló. Újpesti Dózsa–Malmö FF 4-0, 1-1, Olympique Marseille–KS Górnik Zabrze 2-1, 1-1, AFC Ajax–SG Dynamo Dresden 2-0, 0-0, Reipas Lahti–Grasshopper-Club Zürich 1-1, 0-8, Strømsgodset IF–Arsenal FC 1-3, 0-4, Dinamo Bucureşti–Spartak Trnava 0-0, 2-2, Feyenoord–Olympiakosz Nicosia 8-0, 9-0, FC Wacker Innsbruck–SL Benfica 0-4, 1-3, CSZKA Szófia–Partizani Tirana 3-0, 1-0, Valencia CF–Hajduk Split 0-0, 1-1, B 1903 København–Celtic FC 2-1, 0-3, ÍA Akraness–Sliema Wanderers 0-4, 0-0, FC Internazionale–AEK Athén 4-1, 2-3, Cork Hibernians FC–Borussia Mönchengladbach 0-5, 1-2, Galatasaray–CSZKA Moszkva 1-1, 0-3, Standard Liège–Linfield FC 2-0, 2-3

2. forduló. Valencia CF–Újpesti Dózsa 0-1, 1-2, Olympique Marseille–AFC Ajax 1-2, 1-4, Grasshopper-Club Zürich–Arsenal FC 0-2, 0-3, Dinamo Bucureşti–Feijenoord 0-3, 0-2, SL Benfica–CSZKA Szófia 2-1, 0-0, Celtic FC–Sliema Wanderers 5-0, 2-1, FC Internazionale–Borussia Mönchengladbach 1-7 (megsemmisítve), 4-2, 0-0, CSZKA Moszkva–Standard Liège 1-0, 0-2

Negyeddöntő. Újpesti Dózsa–Celtic FC 1-2, 1-1, AFC Ajax–Arsenal FC 2-1, 1-0, Feijenoord–SL Benfica 1-0, 1-5, FC Internazionale–Standard Liège 1-0, 1-2

Elődöntő. AFC Ajax–SL Benfica 1-0, 0-0, FC Internazionale–Celtic FC 0-0, 0-0 (t: 5-4)

Döntő

AFC Ajax–FC Internazionale 2-0 (0-0)

1972. május 31., Rotterdam, De Kuip, 61 354 néző. Jv.: Robert Héliès (francia)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Swart, Cruyff, Keizer

FC Internazionale: Bordon – Bellugi, Burgnich, Giubertoni (Bertini, 12.), Facchetti – Oriali, Bedin – Jair (Pellizzaro, 56.), Mazzola, Frustalupi – Boninsegna

Gólszerző: Cruyff (47., 78.)



Johan Cruyff a helyzet magaslatán

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Viharos skót siker Barcelonában

Az első fordulóban a Chelsea 21-0-s összesítéssel, rekordkülönbséggel ejtette ki a luxemburgi Jeunesse Hautcharage-t. Az egész széria legváratlanabb diadalát a Steaua aratta, amely mindkétszer megverte az FC Barcelonát (1-0, 2-1), és valamennyi találatát a 18 esztendős Viorel Năstase könyvelte el. Az Åtvidaberg FF is felborította a papírformát azzal, hogy idegenben szerzett góljával kiejtette a kupavédő Chelsea FC-t. Viszont ha azt nézzük, hogy a svédek támadósorát két félelmetes csatár, Ralf Edström és Roland Sandberg erősítette, már nem is akkora a meglepetés.

Két olyan alakulat került a barcelonai döntőbe, amelynek esetleges végső sikerére nem sokan fogadtak volna nagyobb összegben. A nehezebb ellenfelei kétségkívül a skótoknak voltak (Stade Rennes, Sporting CP, AC Torino, Bayern München), a szovjetek útjába kevésbé márkás gárdákat (Olympiakosz, Eskişehirspor, Crvena zvezda, BFC Dynamo) sodort a véletlen, tetejébe a berlini „testvérklub" ellen Lvovban csupán tizenegyesekkel mentek tovább.



Ortiz de Mendibíl kivezeti a csapatokat a döntőre

A katalán metropoliszban megrendezett finálé az ittas, törő-zúzó skót drukkerek inváziójáról és randalírozásairól vált hírhedtté. A szocialista országok felháborodott sportsajtója a moszkvai játékosok bántalmazásáról, a spanyol játékvezetők megfélemlítéséről cikkezett, és a mérkőzés újrajátszását követelte az UEFA-tól. Az igazság ellenben az, hogy a „belügyisek" későn ébredtek, 0-3-nál kapcsoltak magasabb fokozatra, és csupán harminc percük maradt egyenlíteni. Nem is sikerült nekik. A gólkirályi cím a nyolcgólos Peter Osgood (Chelsea FC) birtokába került.

Selejtező. Boldklub 1909 Odense–Austria Wien 4-2, 0-2, Hibernians FC Paola–Fram Reykjavík 3-0, 0-2. 1. forduló. Komlói Bányász–Crvena zvezda 2-7, 2-1, Hibernians FC Paola–Steaua Bucureşti 0-0, 0-1, Stade Rennes–Rangers FC 1-1, 0-1, Dinamo Tiranë–Austria Wien 1-1, 0-1, Limerick FC–AC Torino 0-1, 0-4, Mikkelin Palloiljat–Eskişehirspor Kulübü 0-0, 0-4, Distillery FC–FC Barcelona 1-3, 0-4, Jeunesse Hautcharage–Chelsea FC 0-8, 0-13, Zagłębie Sosnowiec–Åtvidaberg FF 3-4, 1-1, Sporting CP–Lyn Oslo 4-0, 3-0, Servette–Liverpool FC 2-1, 0-2, Skoda Plzeň– Bayern München 0-1, 1-6, Berliner FC Dynamo–Cardiff City 1-1, 1-1 (t: 5-4), Olympiakosz Pireusz–Dinamo Moszkva 0-2, 2-1, Levszki-Szpartak Szófia–Sparta Rotterdam 1-1, 0-2, Beerschot VAV–Anorthoszisz Famaguszta 7-0, 1-0.

2. forduló. Liverpool FC–Bayern München 0-0, 1-3, AC Torino–Austria Wien 1-0, 0-0, FC Barcelona–Steaua Bucureşti 0-1, 1-2, Sparta Rotterdam–Crvena zvezda 1-1, 1-2, Åtvidaberg FF–Chelsea

FC 0-0, 1-1, Beerschot VAV–Berliner FC Dynamo 1-3, 1-3, Rangers FC–Sporting CP 3-2, 3-4 (h. u.), Eskişehirspor Kulübü–Dinamo Moszkva 0-1, 0-1.

Negyeddöntő. AC Torino–Rangers FC 1-1, 0-1, Steaua București–Bayern München 1-1, 0-0, Åtvidaberg FF–Berliner FC Dynamo 0-2, 2-2, Crvena zvezda–Dinamo Moszkva 1-2, 1-1.

Elődöntő. Bayern München–Rangers FC 1-1, 0-2, Berliner FC Dynamo–Dinamo Moszkva 1-1, 1-1 (t: 1-4).



Döntő

Rangers FC–Dinamo Moszkva 3-2 (2-0)

1972. május 24., Barcelona, Nou Camp-stadion, 35 000 néző. Jv.: José Maria Ortiz de Mendibíl Monasterio (spanyol)

Rangers FC: McCloy – Jardine, Smith, Johnstone, Mathieson – Greig, Conn, MacDonald – McLean, Stein, Johnston

Dinamo Moszkva: Pilguj – Baszalajev, Dolbonoszov (Gerskovics, 68.), Zsukov, Dolmatov – Zikov, Szabó, Mahovikov – Bajdacsnij, Jakubik (Estrekov, 57.), Jevrjuzsihin

Gólszerzők: Stein (24.), Johnston (40., 49.), Estrekov (60.), Mahovikov (86.)



UEFA-KUPA

Angol házidöntőben diadalmaskodott a Spurs

Az új nevet (UEFA-kupa) viselő versengés első körében a skót St. Johnstone elütötte a továbbjutástól a Hamburgot, aztán a második fordulóban a Vasast is. Az FC Chemie Halle az eindhoveni Hotel 't Silveren Seepaerdben történt, kilenc halálos áldozatot követelő tűzeset miatt volt kénytelen visszalépni a PSV elleni visszavágótól. A tragédiában az egyik játékosa, a 21 éves Wolfgang Hoffmann életét veszítette, ketten, Klaus Urbanczyk és Erhard Mosert pedig súlyosan megsérültek. A beszámolók szerint a németek hősiesen helytálltak a tűzben, Wolfgang Schmidt, a megsérült Urbanczyk és Volkhard Jany, a tartalékkapus a különböző emeleteken mentették ki az embereket, ameddig csak lehetett. Az albán Vllaznia Skhodër politikai okokból nem állt ki a bécsi Rapid ellen. Jelentős visszhangja volt a bukaresti Rapid a Napoli, valamint a Panioniosz az Atlético Madrid elleni bravúrjának, a legnagyobb szenzációt mégis az SK Lierse szolgáltatta azzal, hogy az angliai 0-2 után Belgiumban 4-0-ra lesöpörte a címvédő Leeds Unitedet.



A Spurs magasabbra jutott, mint a Wolves

A második körben a portugál Vitória FC a moszkvai döntetlenje után Setúbalban nagyon megverte a

Szpartakot (4-0), míg a PSV Eindhoven az idegenben szerzett találatával elbúcsúztatta a Real Madridot. Az FTC hatgólos, megsemmisítő vereséget mért az athéni Panionioszra a Népstadionban, ahol görögök olyan botrányosan viselkedtek, hogy az UEFA kizárással sújtotta őket.



Négy tottenhami: England, Beal, Peters, Knowles

A harmadik etapban folytatta remek szereplését a Ferencváros, az SK Lierse és az UTA. A budapesti zöld-fehérek az Eintracht Braunschweignek, a belga sárga-feketék a PSV Eindhovennek, az aradiak a Vitória Setúbalnak parancsoltak megálljt, aztán közülük a négybe már csak a Fradi került.

A negyeddöntő legfeltűnőbb eredményét a wolverhamptoni „farkasok" érték el: megállították a Juventust. Az elődöntőben sem adták alább a narancssárga-feketék, sajnos a piemontiak után a ferencvárosiak is megtapasztalhatták az erejüket. (A máskor kíméletlen ítélet-végrehajtó, Szőke István mindkét meccsen elhibázott egy-egy büntetőt.) Létrejött tehát az angol házidöntő, amelyet az esélyesebbnek tartott londoniak nyertek meg. (A Spurs egyébként az egész sorozaton megőrizte a veretlenségét.)

A gólkirály a tízgólos Ludwig „Bubi" Bründl (Eintracht Braunschweig) lett.

1. forduló. Vasas SC–Shelbourne FC 1-0, 1-1, Fenerbahçe–Ferencvárosi TC 1-1, 1-3, Hertha BSC–IF Elfsborg Borås 3-1, 4-1, Dundee FC–AB København 4-2, 1-0, Rosenborg BK Trondheim–IFK Helsinki 3-0-, 1-0, Glentoran FC–Eintracht Braunschweig 0-1, 1-6, IB Keflavik–Tottenham Hotspur 1-6, 0-9, Celta Vigo–Aberdeen FC 0-2, 0-1, FC Den Haag–Aris Bonnevoie 5-0, 2-2, Wolverhampton Wanderers–Académica Coimbra 3-0, 4-1, AS Saint-Étienne–1. FC Köln 1-1, 1-2, FC Lugano–CWKS Legia Warszawa 1-3, 0-0, FC Porto–FC Nantes 0-2, 1-1, Hamburger SV–St. Johnstone 2-1, 0-3, Southampton FC–Atlético Bilbao 2-1, 0-2, Bologna FC–RSC Anderlecht 1-1, 2-0, SSC Napoli–Rapid Bucureşti 1-0, 0-2, Vitória FC Setúbal–Nîmes Olympique 1-0, 1-2, Atlético Madrid–Panioniosz 2-1,0-1, FC Carl Zeiss Jena–Lokomotiv Plovdiv 3-0, 1-3, FC Basel–Real Madrid 1-2, 1-2, Marsa FC–Juventus FC 0-6, 0-5, NK Dinamo Zagreb–FK Botev Vraca 6-1, 2-1, UT Arad–SV Austria Salzburg 4-1, 1-3, AC Milan–Digenisz Morfu 4-0, 3-0, Szpartak Moszkva–VSS Košice 2-0, 1-2, OFK Beograd–Djurgårdens IF 4-1, 2-2, FK Zseljeznicsar–FC Bruges 3-0, 1-3, FC Chemie Halle–PSV Eindhoven (0-0, a visszavágó előtt a Halle visszalépett), Zagłębie Wałbrzych–Sklo Union Teplice 1-0, 3-2, Lierse SK–Leeds United AFC 0-2, 4-0

2. forduló. St. Johnstone–Vasas SC 2-0, 0-1, Ferencvárosi TC–Panioniosz 6-0 (a második mérkőzés előtt az UEFA kizárta az athéni klubot), Rosenborg BK Trondheim–Lierse SK 4-1, 0-3, Rapid Bucureşti–CWKS Legia Warszawa 4-0, 0-2, 1. FC Köln–Dundee FC 2-1, 2-4, FC Den Haag–Wolverhampton Wanderers 1-3, 0-4, FK Zseljeznicsar–Bologna FC 1-1, 2-2, FC Nantes–Tottenham Hotspur 0-0, 0-1, Eintracht Braunschweig–Atlético Bilbao 2-1, 2-2, Szpartak Moszkva–Vitória FC Setúbal 0-0, 0-4, AC Milan–Hertha BSC 4-2, 1-2, OFK Beograd–FC Carl Zeiss Jena 1-1, 0-4, Zagłębie Wałbrzych–UT Arad 1-1, 1-2, NK Dinamo Zagreb–SK Rapid Wien 2-2, 0-0, Real Madrid–PSV Eindhoven 3-1, 0-2, Juventus FC–Aberdeen FC 2-0, 1-1.

3. forduló. Eintracht Braunschweig–Ferencvárosi TC 1-1, 2-5, AC Milan–Dundee FC 3-0, 0-2, FC Carl Zeiss Jena–Wolverhampton Wanderers 0-1, 0-3, PSV Eindhoven–Lierse SK 1-0, 0-4, SK Rapid Wien–Juventus FC 0-1, 1-4, St. Johnstone–FK Zseljeznicsar 1-0, 1-5, Tottenham Hotspur–Rapid Bucureşti 3-0, 2-0, UT Arad–Vitória FC Setúbal 3-0, 0-1

Negyeddöntő. Ferencvárosi TC–FK Zseljeznicsar 1-2, 2-1 (t: 5-4), AC Milan–SK Lierse 2-0, 1-1, UT Arad–Tottenham Hotspur 0-2, 1-1, Juventus FC–Wolverhampton Wanderers 1-1, 1-2

Elődöntő. Ferencvárosi TC–Wolverhampton Wanderers 2-2, 1-2, Tottenham Hotspur–AC Milan 2-1, 1-1.

Döntő

Wolverhampton Wanderers–Tottenham Hotspur 1-2 (0-0)

1. mérkőzés, 1972. május 3., Wolverhampton, Molineux-stadion, 38 362 néző. Jv.: Tofik Bahramov (szovjet)

Wolverhampton Wanderers: Parkes – Shaw, Taylor, Hegan, Munro – McAlle, McCalliog, Hibbitt – Richards, Dougan, Wagstaffe

Tottenham Hotspur: Jennings – Kinnear, Knowles, Mullery, England – Beal, Gilzean, Perryman – Chivers, Peters, Coates (Pratt, 68.)

Gólszerzők: Chivers (57., 87.), Mc Calliog (72.)



Tottenham Hotspur–Wolverhampton Wanderers 1-1 (1-1)

2. mérkőzés, 1972. május 17., London, White Harte Lane-stadion, 54 303 néző. Jv.: Laurens van Ravens (holland)

Tottenham Hotspur: Jennings – Kinnear, Knowles, Mullery, England – Beal, Gilzean, Perryman – Chivers, Peters, Coates

Wolverhampton Wanderers: Parkes – Shaw, Taylor, Hegan, Munro – McAlle, McCalliog, Hibbitt (Bailey, 55.) – Richards, Dougan (Curran, 84.), Wagstaffe

Gólszerzők: Mullery (30.), Wagstaffe (41.)

LIBERTADORES KUPA

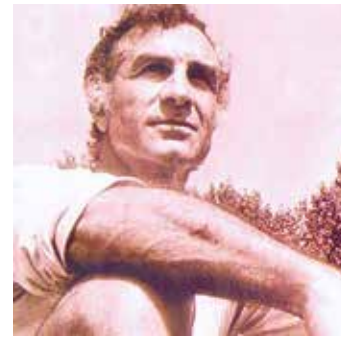
Először jutott perui csapat a döntőbe



Pavoni (jobbra) boldogsága

Újra argentin győztest ünnepeltek, az Independiente története során harmadszor nyerte meg a Libertadores Kupát. Nem is az avellanedai piros-fehérek döntőbe jutása okozott nagy meglepetést, hanem a perui Universitarióé. Az érdem alighanem az uruguayi edzőé, Roberto Scaronéé volt elsősorban, aki az első számú dél-amerikai klubkupasorozat első két kiírását megnyerte a Peñarollal. A háromszakaszos 1972-es tornán az elsőt a papírformának megfelelően vette az Universitario, de a következő-

ből bravúrt jelentett a továbbjutása, hiszen a Peñarolt és a címvédő, ugyancsak montevideói Nacionalt is búcsúztatta. Perui gárda először jutott ilyen messzire ebben a sorozatban. A döntő első mérkőzése Limában nem hozott gólt, a másodikon Eduardo Magliani duplájával a „vörös ördögök" nagy előnybe kerültek, amelyből aztán a torna társgólkirálya, Percy Rojas csak faragni tudott. Az Independientét **Pedro Dellacha** edző vezette a csúcsra, aki arról (is) híres, hogy négy dél-amerikai országban (Argentínában, Kolumbiában, Peruban és Uruguayban) is nyert országos bajnoki címet.



Universitario– Independiente 0-0

Döntő, 1. mérkőzés, 1972. május 17., Lima, Estadio Nacional, 45 000 néző. Jv.: Armando Marques (brazil)

Universitario: Ballesteros – Soría, Cuellar, Chumpítaz, Luna – Techera, Carbonell (Uribe), Castañeda, Ramírez – Rojas, Bailetti

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, Garisto, Pavoni – Pastoriza, Raimondo – Semenewicz, Balbuena, Mircoli, Saggioratto (Bulla)

Independiente–Universitario 2-1 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1972. május 24., Avellaneda, Estadio Cordero, 55 000 néző. Jv.: José Favile Neto (brazil)

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, Garisto, Pavoni – Pastoriza, Raimondo – Semenewicz, Balbuena, Maglioni (Magán), Saggioratto (Mircoli)

Universitario: Ballesteros – Soría, Cuellar, Chumpítaz, Luna – Techera (Alva), Cruzado – Castañeda, Munante, Ramírez (Bailetti), Rojas

Gólszerzők: Maglioni (6., 61.), Rojas (79.)

VILÁGKUPA

Artime gólerőssége döntött a Nacional javára



Domazosz és Ubiña választ

Miután a BEK-győztes Ajax – a dél-amerikai klubok korábbi durvaságaira hivatkozva – nem kívánt játszani a Világkupáért, a londoni döntőben vesztes Panathinaikosz lépett elő. Puskás Ferenc együttese a pireuszi Karaiszkakisz Stadionban a második félidő elején előnybe került Totisz Filakurisz révén, ezt Luis Artime, az uruguayiak argentin középcsatára kiegyenlítette. Ez a találkozó sem volt mentes a keménykedéstől: Julio César Morales durva szabálytalansága következtében Jannisz Tomarasz eltörte a lábát. A visszavágó újabb gólpárbajt hozott Artime és a csere-

ként beálló Filakurisz között, de mivel a dél-amerikai sztár kétszer is bevette Ikonomupolosz kapuját, görög riválisa gólja csak a szépítésre volt elég.

Panathinaikosz–Nacional 1-1 (0-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1971. december 15., Athén, Karaiszkakisz Stadion, 60 000 néző. Jv.: José Favile Neto (brazil)

Panathinaikosz: Ikonomupolosz – Tomarasz (Vlahosz, 59.), Kapszisz, Szurpisz, Athanasszopulosz – Filakurisz, Dimitriu, Elefterakisz – Domazosz, Antoniadisz, Kuvasz (Delijanisz, 26.)

Nacional: Manga – Ubiña, Brunell, Masnik, Montero Castillo – Blanco, Espárrago (Duarte, 70.), Maneiro – Cubilla, Artime, Morales

Gólszerzők: Filakurisz (48.), Artime (50.)

Kiállítva: Morales (59.)

Nacional–Panathinaikosz 2-1 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1971. december 28., Montevideo, Estadio Centenario, 63 000 néző. Jv.: Willian Mullan (skót)

Nacional: Manga – Ubiña, Brunell, Masnik, Montero Castillo – Blanco, Espárrago, Maneiro – Cubilla (Mujica, 81.)), Artime, Mamelli (Bareño, 78.)

Panathinaikosz: Ikonomupolosz – Mitropulosz, Kapszisz, Szurpisz, Athanasszopulosz – Kamarasz (Filakurisz, 46.), Dimitriu, Elefterakisz – Domazosz, Antoniadisz, Kuvasz

Gólszerzők: Artime (34., 74.), Filakurisz (89.)

AZ ÉV CSAPATA

Nacional: nemzeti büszkeség

Uruguayban a hetvenes évek elején a Nacional átvette a vezető szerepet a nagy riválistól, a Peñaroltól. A mag már 1966-tól együtt játszott, melléjük érkezett 1969-ben két, már harmincon túli sztár, a brazil kapus, Manga és a kor egyik leggólerősebb argentin csatára, **Luis Artime**. 1969-ben velük a Nacional azonnal megnyerte az uruguayi bajnokságot, majd a következő években sorozatban megvédte a címét. A korábban még jelentősebb sikert el nem érő Washington Echamendi kinevezése 1970 elején kockázatokat rejtett magában. Az előző években híres – ha úgy tetszik: Európában is jól ismert – edzők dirigálták a csapatot, közülük Zezé Moreira (1963, 1968–1969) brazil szövetségi kapitány is volt, pályafutása addigi szakaszában háromszor nyerte meg csapataival Rio állam bajnokságát. A chilei Fernando Riera (1966) harmadik lett hazája válogatottjával az 1962-es világbajnokságon. Roberto Scarone (1966–1967) Libertadores Kupát és Világkupát is nyert a Peñarollal. Echamendi azonban remekül megtalálta a hangot a játékosokhoz, s képes volt megoldani a felvetődő nehézségeket. Ilyen volt a védelem újjászervezése a válogatott hátvéd,







Hárman a montevideói Nacional világklasszisai közül: Luis Cubilla, Juan Mujica és az argentin Luis Artime

Atilio Ancheta Brazíliába, a Grêmióba szerződése után. Úrrá lett azon is, hogy a futballisták a nagy menetelés idején a legtekintélyesebb játékos, Luis Cubilla vezetésével sztrájkba léptek az elmaradt fizetések és prémiumok miatt. A Nacional 1971 elejétől 1972 végéig – az utóbbi év Libertadores Kupa kiírásától eltekintve – minden fontos sorozatot megnyert, amelyben csak elindult. Addigi története legnagyobb sikereit aratta.

AZ EDZŐ

Belehalt a futballba



Washington Echamendi 1921. március másodikán született Sotóban, 1976. május 30-án a kolumbiai Caliban hunyt el. Soha nem játszott komoly csapatban, egy 19 évesen elszenvedett súlyos sérülés összetörte az álmait, ezért soha nem jutott el a profik közé. Edzőként dolgozott a Defensor Sportingnál, a montevideói Liverpoolnál, a Progresónál, Argentínában az Unión de Santa Fénél, majd újra hazájában a Cerróval és a Bella Vistával, mégis némileg váratlanul kapott felkérést a Nacional irányítására. Pedig nagyszerű húzásnak bizonyult a szerződtetése: a hetvenes évek elején három bajnoki címet nyert a csapattal, amellyel ráadásul a klubtörténet addigi legnagyobb sikereit érte el a Libertadores Kupa és a Világkupa megnyerésével. 1973-ban rövid ideig dirigálta a paraguayi válogatottat, majd 1976 elejétől Kolumbiában dolgozott. Május 30-án csapata, a Deportivo Cali mérkőzésén a kispadon szívinfarktust kapott, s hiába szállították kórházba, nem tudták az életét megmenteni.

Az 1971–1972-es szezon alapcsapata



MANGA: A brazil kapus, eredeti nevén Haílton Corrêa de Arruda 1937. április 26-án született Recifében. A helyi Sport nevű csapatban védett 1959-ig, majd a kor legjobb riói klubja, a Botafogo igazolta le. A fekete-fehérekkel nagy sikereket ért el, négyszer (1961, 1962, 1967, 1968) Rio állam bajnoka, háromszor a Torneio Roberto Gomes Pedrosa győztese (1962, 1964, 1966), egyszer a Brazil Kupa győztese (1968) és háromszor a Rio–São Paulo-torna első helyezettje (1962, 1964, 1966) lett. 1969 és 1974 között hasonló sikeres korszakot töltött a montevideói Nacionalban, négyszeres uruguayi bajnokként (1969, 1970, 1971, 1972), Libertadores Kupa-győztesként (1971), Világkupa-győztesként (1971) tért haza Brazíliába, ahol a Porto Alegre-i Internacionallal (1974–1976) kétszeres brazil bajnok (1975, 1976) és háromszoros állami bajnok (1974, 1975, 1976) lett. Negyvenévesen is folytatta remek pályafutását, az Operário tagjaként (1977–1978) Mato Grosso államban bajnoki címet szerzett (1977), 1978-ban a Coritibával Parana állam bajnoka lett. 1979-ben és 1980-ban a Grêmióban védett, az első évben újra Rio Grande do Sul állam bajnokaként ünnepelték, miként az Internacionalnál töltött időszakban. Hosszú pályafutását Ecuadorban, a Barcelona kapusaként zárta le (1981–1982), a 45. évében járva, 1981-ben is országos bajnoki címet szerzett. A brazil válogatottban (1965–1967) csak 12 mérkőzés jutott neki, részt vett az 1966-os világbajnokságon.



JUAN Carlos MASNIK: A hátvéd 1943. március másodikán született El Talában. A Peñarolban kezde pályafutását, de csak a harmadik vonalban szereplő tartalékcsapatig jutott. 1964-ben a Cerróban futballozott, majd 1965 és 1967 között a Nacional tagja volt. Utóbbi évben rövid ideig az Egyesült Államokban, a New York Skylinersben játszott, aztán Argentínába, a Gimnasia y Esgrima de La Platához igazolt. Három év (1968–1970) után visszatért a Nacionalhoz, amellyel két esztendő alatt két uruguayi bajnoki címet (1971, 1972), valamint két nemzetközi trófeát (Libertadores Kupa, Világkupa) is nyert. 1975-ben az Egyesült Államokban, az NASL-ben játszott, Pelé Cosmosában. Karrierjét 1976 és 1978 között Chilében, az Universidad Católicában zárta le. Az uruguayi válogatottban (1967–1974) 26 találkozón szerepelt, csapatkapitányként vett részt az 1974-es vb-n.



ÁNGEL Óscar BRUNELL: 1945. február 2-án Tacuarembóban született. A helyi Wanderersben kezdte a pályafutását, majd a Danubióban (1964–1968), a Nacionalban (1968–1972), a riói Fluminensében (1973–1976), a chilei Evertonban (1976) és Colo-Colóban (1977–1979), végül Uruguayba hazatérve a Rentistasban (1980) futballozott. Négyszeres uruguayi bajnok (1969, 1970, 1971, 1972), Libertadores Kupa-győztes (1971), Világkupa-győztes (1971) lett a Nacionallal. A Fluval háromszor ünnepelték Rio állam bajnokaként (1973, 1975, 1976), az Evertonnal, majd három évvel később a Colo-Colóval is chilei bajnok volt.



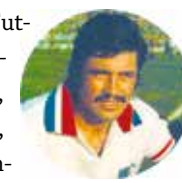
LUIS Ignácio UBIÑA: A középső védő 1940. június hetedikén született Montevideóban, 2013. július 17-én halt meg ugyanott. A CA Cerro nevelése volt, majd a Rampla Juniors (1958–1966), később a Nacional (1967–1974) mezét viselte. A Nacionallal négyszeres uruguayi bajnok (1969, 1970, 1971, 1972), Libertadores Kupa-győztes (1971), Világkupa-győztes (1971) lett. A válogatottban (1965–1973) 33 mérkőzésen 1 gólt ért el, két világbajnoki részvétele (1966, 1970) közül a mexikóit negyedik helyezettként zárta.



JULIO Walter MONTERO CASTILLO: A balhátvéd Montevideóban született 1944. április 25-én. A helyi Liverpool (1964–1965), majd a Nacional (1966–1973) futballistája volt, utóbbi klubbal neki is teljes a korszak éremkollekciója, ötszörös bajnok (1966, 1969, 1970, 1971, 1972), Libertadores Kupa-győztes (1971), Világkupa-győztes (1971) volt. 1973-ban rövid ideig az argentin Independientében futballozott, majd három évet Spanyolországban (Granada CF 1973–1975, CD Tenerife 1975–1976) töltött. Hazatérve játszott ismét a Nacionalban (1976–1978, újabb bajnoki címmel 1977-ből) és a CA Fénixben (1979). Az uruguayi válogatottban (1967–1978) 43 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Részt vett az 1970- es és 1974-es világbajnokságon, előbbin negyedik lett a Celestével. Beceneve El Mudo, a Néma volt. Kora egyik legbrutálisabb védőjének tartották, keménységét örökölte tőle fia, az ugyancsak válogatott Paolo Montero is.



JUAN Martín MUJICA: A védő, akinek családnevét eredetileg Mugicának írták, 1943. december 22-én született Casa Blancában, 2016. február 11-én Montevideóban hunyt el. Pályafutása során a Rampla Juniors (1962–1967), a Nacional (1966–1971), a mexikói Atlético Español (1972–1973), Franciaországban a Lille Olympique (1973–1975) és a Racing Lens (1975–1978), majd hazatérve a montevideói Liverpool (1978) és a Defensor Sporting (1979) mezét viselte. Legnagyobb sikereit a Nacionallal érte el, négy országos bajnoki cím (1966, 1969, 1970, 1971), valamint a Libertadores Kupa (1971) és a Világkupa (1971) megnyerésével. Az uruguayi válogatottban (1966–1970) 22 mérkőzésen 2 gólt lőtt, 1967-ben Dél-Amerika bajnoka, 1970-ben vb-negyedik lett. Edzőként 1980-ben a Libertadores Kupa és a Világkupa megnyeréséig vezette a Nacionalt.



JUAN Carlos BLANCO: A középpályás Doloresben született 1946. május 25-én. Futballistaként kezdeti lépéseit a CA San Salvador de Sorianóban tette meg, majd 1963-ban a Nacionalhoz igazolt. 1966-ban mutatkozott be a felnőttek között. Már akkor, az első ott töltött korszakában öt bajnoki aranyérem (1966, 1969, 1970, 1971, 1972), a Libertadores Kupa (1971) és a Világkupa (1971) győztesének járó medália is a vitrinjébe került. 1973-tól öt idényen át Spanyolországban, a Real Zaragozában futballozott, aztán visszatért a Nacionalhoz (1978–1982), 1980-ban bajnok, Libertadores Kupa- és Világkupa-győztes is lett. Az ugyancsak montevideói Racingban fejezte be pályafutását (1982–1983). A Celestében (1971–1981) tíz mérkőzésen lépett pályára.



VÍCTOR Rodolfo ESPÁRRAGO: A középpályás 1944. október 6-án született Montevideóban. Pályafutásának állomáshelyei a Danubio (1963), a CA Cerro (1964–1965), a Nacional (1966–1973), aztán Spanyolországban a Sevilla (1973–1975), a Recreativo de Huelva (1975–1979), majd hazatérve újra a Nacional (1979–1981) voltak. Hat bajnoki címet (1966, 1969, 1970, 1971, 1972, 1980), valamint két-két Libertadores Kupa- (1971, 1980) és Világkupa-elsőséget (1971, 1980) szerzett. Az uruguayi válogatottban (1965–1974) 40 találkozón 1 gólt ért el, de azzal a mexikói világbajnokságon az elődöntőbe juttatta a Celestét. Nem játszó tartalék volt az angliai vb-n, szerepelt 1974-ben, az NSZK-ban rendezett tornán.



LUIS Alberto CUBILLA: 1940. március 28-án született Paysandúban, 2013. március 3-án hunyt el a paraguayi Asunciónban. Minden idők egyik legsikeresebb uruguayi játékosa a klubcímeket tekintve. A Peñarol (1957–1962), a CF Barcelona (1962–1964), a River Plate (1964–1968), a montevideói Nacional (1969–1974), a chilei Santiago Morning (1975), végül az uruguayi Defensor csatára volt. Kilenc uruguayi bajnoki címet nyert (1958, 1959, 1960, 1961, 1969, 1970, 1971, 1972, 1976), háromszor hódí-

totta el a Libertadores Kupát (1960, 1961, 1971), kétszer a Világkupát (1961, 1971), Spanyolországban országos kupagyőztes lett a Barcelonával (1963). Az uruguayi válogatottban (1959–1974) 38 mérkőzésen 11 gólt lőtt, részt vett három (1962, 1970, 1974) világbajnokságon. Edzőként is kiemelkedően sikeresnek bizonyult, tíz országos bajnoki címet (Uruguayban egyet, Paraguayban kilencet) nyert, s kétszer lett első az Olimpia Asunciónnal a Libertadores Kupában, egyszer pedig a Világkupában.



ILDO Enrique MANEIRO: Mercedesben született 1947. augusztus 4-én. Játszott mindkét nagy montevideói klubban, előbb a Nacionalban (1965–1973), majd a Peñarolban (1976–1979). A kettő között Franciaországban az Olympique Lyonnais gárdáját erősítette. Pályafutása első szakaszában ötszörös bajnok (1966, 1969, 1970, 1971, 1972), Libertadores Kupa-győztes (1971), Világkupa-győztes (1971) volt. Hazatérése után az arany-feketékkel két országos bajnoki címet (1978, 1979) gyűjtött még be. A Celestében (1970–1979) 33 mérkőzésen három gólt szerzett, 1970-ben vb-negyedik lett.



LUIS ARTIME: Az argentin csatár 1938. december 2-án született Parque Civitben, Mendozában. Pályafutásának állomásai az Independiente de Junín (1955–1958), majd az Atlanta (1958–1962), a River Plate (1963–1966), az Independiente (1967–1968), a brazil Palmeiras (1968–1969), a montevideói Nacional (1969–1972), a riói Fluminense (1972), végül újra a Nacional (1973–1974) voltak. Az Independientével argentin bajnoki címet szerzett, négyszer volt a bajnokság gólkirálya (1962, 1963, 1966 és az 1967-es Nacional). Brazíliában az országos bajnokságnak elismert Torneio Roberto Gomes Pedrosa győztese lett. Uruguayban három bajnoki címet (1969, 1970, 1971) nyert, mindhárom szezont gólkirályként is zárta, mi több, kulcsembere volt a Libertadores Kupát és a Világkupát is elhódító gárdának. Ebben a két sorozatban sem szerzett nála senki több gólt. Az argentin válogatottban (1961–1967) 25 mérkőzésen 24 gólt ért el, utóbbit tekintve az örökranglistán csak Messi, Batistuta, Agüero, Crespo, Maradona és Higuaín előzi meg. Részt vett az 1966-os vb-n, egy évvel később második lett Dél-Amerika bajnokságán – s ott is megszerezte a gólkirályi címet.

ARANYLABDA

Johan Cruyff, óriási fölénnyel

Huszonhat szavazó adta le voksát az 1971-es Aranylabda-ankéton, közülük tizenkilencen Johan Cruyffot tették az első helyre. Nem csoda, hogy a BEK-győztes Ajax vezéregyénisége óriási fölénnyel végzett az élen. Sandro Mazzola még a felét sem tudta megszerezni a holland szupersztárénak. Igen, Cruyff szupersztár lett. Az Ajax ugyan 1971 tavaszán még úgy gondolta, hogy 150 000 font ellenében hajlandó elengedni külföldre, de aztán, miután a Barcelona még nem igazolhatta volna le, Cruyff mégis maradt, mégpedig holland léptékkel mérve irdatlan fizetéssel marasztalva. Némi meglepetést keltett, hogy a régi fényében tündöklő George Best végzett a harmadik helyen, a nyugatnémetek közül Netzer, Beckenbauer és az előző évi győztes Gerd Müller



– utóbbi az európai aranycipőssel, Josip Skoblarral holtversenyben végzett – is befért az első hat (valójában hét) közé. A magyarok képviselőjeként Bene Ferenc – pályafutása során utoljára – a tizedik helyen zárt.



Aranylabda, 1971

1. Johan Cruyff (holland, Ajax) 116 pont, 2. Sandro Mazzola (olasz, Inter) 57, 3. George Best (Manchester United) 56, 4. Günter Netzer (Borussia Mönchengladbach) 30, 5. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 27, 6. Josip Skoblar (jugoszláv, Olympique Marseille) és Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 18-18, 8. Martin Chivers (angol, Tottenham Hotspur) 13, 9. Piet Keizer (holland, Ajax) 9, 10. Bene Ferenc (magyar, Újpesti Dózsa) és Bobby Moore (angol, West Ham United) 7-7.

(Az első tíz, illetve a holtverseny miatt tizenegy helyezett.)

VILÁG- ÉS KONTINENSVÁLOGATOTTAK

Sztárparádé búcsúztatta Uwe Seelert

Továbbra is divatban voltak a világ- vagy kontinensválogatottak részvételével rendezett búcsúmérkőzések. 1971. november 23-án a West Ham United az 1966-os vb-döntő hősét, a Wembley-ben mesterhármast szerző Geoff Hurstöt ünnepelte. A „kalapácsosok", soraikban Bobby Moore-ral, 4-4-es döntetlent játszottak Európa válogatottjával, amelyben angol és skót játékosok (John Jackson, Michael Docherty, David Mackay, Tommy Gemmell, Jimmy Greaves, Jimmy Johnstone, Eddy McDougall, Rodney Marsh) mellett lehetőséget kapott a német Willy Schulz és Uwe Seeler, a portugál Antonio Simões és Eusébio, valamint az izraeli Mordehai Spengler is.

Május elsején a Hamburger SV köszönt el Uwe Seelertől. A legendás játékos tiszteletére Európa válogatottja érkezett a kikötővárosba, Nereo Rocco és Helmut Schön irányításával. Bene Ferenc és Mészöly Kálmán csapattársaként pályára lépett Gordon Banks, Sepp Maier, Tommy Gemmell, Franz Beckenbauer, Karl-Heinz Schnellinger, Horst-Dieter Höttges, Gianni Rivera, Bobby Moore, Bobby Charlton, Gerd Müller, Eusébio, Geoff Hurst, Dragan Dzsajics és George Best. Ez tényleg igazi Európa-válogatott volt, nyert is 7-3-ra, mindkét magyar szerzett egy-egy gólt.



A világválogatott a belgárdi mérkőzés előtt

Mészöly Kálmán, Albert Flórián társaságában, június 9-én Belgrádban a Crvena zvezda ellen, a Világválogatott mezében játszott a *Szport* című lap tizedik születésnapján. Kovács István edző csapatában a jugoszlávok (Enver Marics, Nebojsa Djordjevics, Dragan Holcer, Szlobodan Szantracs, Joszif Szrebrov és Josip Skoblar) és a két magyar mellett a holland Wim Suurbier, Gerrie Mühren és Johan Cruyff, a német Günter Netzer, a román Ion Dumitru, a brazil Carlos Alberto Torres és Mirandinha jutott szóhoz. A show kedvéért 2-2 után tizenegyespárbajt rendeztek, ezt a CZ nyerte meg 7-6-ra.

1972 júniusában Brazíliában rendezték a Függetlenségi Kupát, a Taça Independênciát. Ezen részt vett a Concacaf-térség, valamint Afrika válogatottja is.

EURÓPA-BAJNOKSÁG

Minden idők legerősebb nyugatnémet válogatottja nyert

Az európai futball negyedik kontinensbajnoksága előtt maradt a korábbi lebonyolítási rend: csoportmérkőzéseket játszottak a csapatok, majd a legjobb nyolcból kétmeccses párharcból jutott a továbbjutó a négyes döntőbe. Harminckét válogatott indult, így könnyű volt a szervezők dolga: nyolc négyes csoportot alakítottak ki. Ebben a szezonban nagy meglepetés nem született, ugyanis akkor még nem számított annak, hogy a magyar legénység megelőzi a bolgárt, a franciát és a norvégot. Három gárdát érdemes mégis kiemelni: az 1970-ben vb-szereplő belgák megelőzték a portugálokat és a skótokat. Szomszédaik, a hollandok, akik noha korábban nem

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

A sapkás ember



Helmut Schön 1915. szeptember 15-én született Drezdában. 1932 és 1944 között a Dresdner SC csatára volt, az ország legjobbjai között jegyezték, 16 válogatott mérkőzésen 17 gólt ért el. Klubjával kétszeres birodalmi bajnok (1943, 1944), illetve ugyancsak kétszeres kupagyőztes (1941, 1942) lett. A háború után 1950-ig az SG Dresden-Friedrichstadtban játszott. 1946–1947-ben rövid ideig a St. Pauli játékosa volt Hamburgban, majd 1950-ben a korábbi szovjet zónából, az akkori NDK-ból Nyugat-Berlinbe ment, ahol a Hertha BSC játékos-edzőjeként folytatta pályafutását. Elvégezte a kölni főiskolát, majd 1952 és 1955 között a Saar-vidék válogatottját irányította (az 1954-es vb selejtezőin is), aztán 1956 és 1964 között Sepp Herberger segítője volt a Nationalelfnél, a „Főnök" visszavonulása után pedig átvette a válogatottat. 1964 és 1978 között három világbajnoki érmet (1974: arany, 1966: ezüst, 1970: bronz) nyert csapatával, 1972-ben Európa-bajnok lett, az 1976-os Eb-döntőben kikapott az övéivel a csehszlovákoktól. Az 1978-as világbajnokság utáni novemberben, a magyarok elleni, a köd miatt félbeszakadt frankfurti mérkőzésen búcsúzott a kispadtól. A kispadon szinte mindig sapkában ülő kapitány 139 mérkőzéséből 87-30-22-es mérleget ért el a válogatottal. Első edzőként lett Európa- és világbajnok is. Wiesbadenben hunyt el 1996. február 23-án.



A nyugatnémet válogatott kerete az 1972-es Európa-bajnokság előtt. A közös fotózáson a játékosok és a teljes szakmai stáb mellett részt vett a szövetség, a DFB későbbi elnöke, Wilhelm Neudecker (elöl, középen) is

szerepeltek még nagyobb tornán, két klubjuk, a Feijenoord és az Ajax európai uralkodására tekintettel, mégis esélyesnek tűntek a csoportból való továbbjutásra. Nem sikerült, talán a KNVB sem fordított akkor még megfelelő figyelmet a nemzeti csapatra. Az Oranje a jugoszlávok mögött maradt le. A következő évek történései alapján figyelemre méltó, hogy a lengyelek is kiestek, igaz, a nyugatnémetek mögött végeztek. Inkább az volt meglepő, hogy Helmut Schön csapata otthon sem a lengyeleket, sem a törököket nem tudta megverni.

Az akkor elődöntőnek nevezett tulajdonképpeni negyeddöntőkben az Illovszky Rudolf által irányított magyar válogatott emlékezetes, három mérkőzésből álló tusában kiejtette a románokat (1-1, 2-2, 2-1). Akkor még nem számítottak az idegenbeli gólok, ezért kellett Belgrádban harmadik meccset játszani.

A másik három elődöntő nem hozott hasonlóan szoros csatát – de mindegyik emlékezetessé lett. Az angol–nyugatnémet párharc pikantériáját az adta, hogy a két – sok más egyéb területen is rivalizáló – ország válogatottja újra összekerült. Az 1966-os világbajnoki döntőben – Hurst mesterhármasával – a „háromoroszlánosok" nyertek 4:2-re, 1970-ben pedig a németek viszszavágtak, 120 perces csatában győztek 3:2-re. Sokak szerint azért, mert a Mundial legjobb kapusa, Gordon Banks – fogalmazzunk diszkréten – elcsapta a hasát, s így nem védhetett…

Az első meccset Londonban rendezték, Beckenbauer azzal a tudattal vezette ki csapatát a gyepre, hogy a két válogatott korábbi, öt angliai összecsapásán kivétel nélkül a házigazdák győztek. Most nem! Pedig Helmut Schön kapitány nélkülözte sztárjai közül a Vogts, Overath, Weber triót – de hát oly széles kínálatból válogathatott, hogy a csapat így sem tűnt tartalékosnak. Maier– Höttges, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breitner – Wimmer, Hoeness, Netzer – Grabowski, Müller, Held összeállításban játszottak a németek, Schön tehát hat támadó szellemű játékosát is hadba küldte. Az angolok (Banks – Madeley, Hunter, Moore, Hughes – Ball, Bell, Peters – Lee, Chivers, Hurst) ugyan öt világbajnokkal virítottak, ám az összkép így is színtelenebbnek tűnt a németekénél. A Nationalelf ugyanis akkoriban élte legszebb napjait.

Az effajta összehasonlítások gyakran szubjektívek – de mivel ezt már olyan sokan vallják, fogadjuk el: ez az 1972 tavaszán parádézó csapat (nem mellékesen, simán győzött a Népstadionban is, barátságos meccsen) túltett a két esztendővel később világbajnoki címet nyerőn is, minden idők legjobb német válogatottjaként ünnepelendő! A Wembley-ben is végig mezőnyfölényben játszottak, s bár a gólpercek szorosabb meccset sugallnak (Hoeness 26. p., Lee 77. p., Netzer tizenegyesből 84. p., Müller 89. p.), Schön csapata simán verte az angolokat. A visszavágón aztán csak arra vigyáztak a nyugatnémetek, hogy a továbbjutásuk a legkisebb veszélyben se forogjon (0-0).

Az Európa-bajnoki cím védője, a mexikói világbajnokságon ezüstérmével a legjobb európai csapattá előlépett olasz gárda nem kapott hideglelést, amikor kiderült, a belgákkal kell megmérkőznie a négybe jutásért. Ugyan a „döntetlenkirály" belga gárda is vizitált Mexikóban, ott csak a mezőny leggyengébb alakulatát, a salvadorit tudta legyőzni. A Squadra Azzurrán azonban kifogtak a „vörös ördögök"! Milánóban kapusuk, Christian Piot mindent hárított, amit csak lehetett – sőt, még azt is, amiről már azt gondolta az ember, hogy lehetetlen. A Raymond Goethals vezette németalföldiek győzelemként ünnepelték a gól nélküli döntetlent, mint utóbb kiderült, teljes joggal. Brüsszelben ugyanis leiskolázták a meglehetősen idegesen futballozó, sokat durváskodó olasz védelmet. Két híresség, Wilfried Van Moer (még az 1980-as Eb-ezüstérmes belga válogatottnak is ő volt a karmestere!) és a Popolnak becézett Paul Van Himst találataira csak a 85. percben érkezett válasz: Gigi Riva egy ajándékba kapott tizenegyest váltott gólra. Mindez azonban már kevés volt.

Negyedikként a szovjetek kvalifikálták magukat – s igazából ebben nem volt semmi meglepő. Legalábbis ha azt nézzük, hogy a Szbornaja a korábbi kiírásokban kivétel nélkül bejutott a legjobb négy közé. A jugoszlávok elleni első meccsen, Belgrádban a szovjetek kibekkelték a döntetlent, aztán Moszkvában fölényesen nyertek (3-0).



Hurcilava és Beckenbauer a döntő előtt



Netzert nem volt könnyű megállítani



Jupp Heynckes túljutott Murtaz Hurcilaván



Gerd Müller figyeli játékostársa akcióját

A belgiumi négyes döntőben egyszerre rendezték a belga–nyugatnémet és a magyar–szovjet elődöntőt. Az elsőt telt ház, ötvenötezer néző tombolta végig az antwerpeni Olimpiai Stadionban, a másodikon mindössze 1659 néző lézengett…

A brüsszeli Astrid Parkban lévő pályára szinte csak azok villamosoztak ki, akik elhitték, hogy a hirdetésekkel kapcsolatos jogdíjviták miatt a belga tévé mégsem fogja „élőben" közvetíteni a házigazdák fellépését. „Természetesen" az utolsó pillanatban elhárultak az akadályok a közvetítés elől, mindkét fél letette a fegyvert. Nem így az Anderlecht stadionjában. A szovjet és a magyar (Géczi – Fábián, Páncsics, Bálint, Juhász P.– Juhász I., Kocsis majd Albert, Kű – Szőke, Bene majd Dunai II, Zámbó) gárda – bár nem futballozott öldöklő tempóban – férfiasan „birkózott" egymással. Az 52. percben Anatolij Konykov – meglehetősen szerencsés szituációból – vezetést szerzett, ám ezt Zámbó Sándor könnyen kiegyenlíthette volna. Aztán a 80. percben a Dunai II Antal „földbedöngöléséért" megítélt tizenegyest gyatrán Rudakov kezéhez lőtte…



A Nationalelf (balról): Beckenbauer, Maier, Schwarzenbeck, Heynckes, Netzer, Wimmer, Müller, Höttges, Kremers, Breitner, Hoeness

A másik ágon a nyugatnémet legénység a zseniális Netzer, Müller duó két megmozdulásának köszönhetően tulajdonképpen gond nélkül került a fináléba. Polleunis szépítése már nem sokat számított. A belgák becsületére legyen mondva: a döntőben a szovjetek még kisebb ellenállásra voltak képesek. Minden idők legsimább Eb-döntőjében – talán csak a 2012-es spanyol–olasz vetélkedhetne vele – Helmut Schön válogatottja 3-0-ra győzött. Aligha akadt bárki is, aki megkérdőjelezte a németek sikerének jogosságát, ám ha mégis, feleljenek rá a tények: a Nationalelf a két belgiumi győzelmen kívül azon a tavaszon idegenben is megverte az angolokat, s az egyetlen, a négyes döntőben őt elkerülő gárdát, a magyart. Ráadásul – Gerd Müller négy góljával – május végén, a müncheni Olimpiai Stadion avatóján 4-1-re ütötte ki „bemelegítésül" a szovjeteket…Gerd Müller lett a torna gólkirálya, Franz Beckenbauer vette át a kupát, s nyerte el az év végén a legjobb európai játékosnak járó Aranylabdát – ám ennek a tornának az első számú csillagát Günter Netzernek hívták! Talán éppen miatta volt ez a gárda jobb még a két esztendővel későbbi világbajnoknál is, akkor ugyanis a mönchengladbachi középpályás már kevesebb szerepet kapott.

Négyes döntő (Belgium, 1972. június 14–18.)
Elődöntő
NSZK–Belgium 2-1 (1-0)
Szovjetunió–Magyarország 1-0 (0-0)
A 3. helyért
Belgium–Magyarország 2-1 (2-0)

Döntő

NSZK–Szovjetunió 3-0 (1-0)

1972. június 18., Brüsszel, Heysel-stadion, 43 066 néző. Vezette: Ferdinand Marschall (osztrák).

NSZK: Maier – Höttges, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breitner – Hoeness, Netzer, Wimmer – Heynckes, G. Müller, E. Kremers

Szovjetunió: Rudakov – Dzodzuasvili, Hurcilava, Kaplicsnij, Isztomin – Konykov (Dolmatov, 46.), Troskin, Kolotov – Bajdacsnij, Banyisevszkij (Kozinkevics, 66.), Onyiscsenko

Gólszerzők: G. Müller (27., 58.), Wimmer (52.)

A négyes döntőben szerepelt nyugatnémet játékosok



SEPP MAIER: Josef Dieter Maier 1944. február 28-án született Mettenben. 1952 és 1959 között a TSV Haar, majd utána 1980-ig a Bayern München kapusa volt, 1962-től védett a bajorok első csapatában. Négyszeres bajnok (1968–1969, 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak négyszeres DFB-kupa-győztes (1965–1966, 1966–1967, 1967–1968, 1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), KEK-győztes (1966–1967), Világkupa-győztes (1976). A válogatottban (1966–1979) 95 mérkőzésen szerepelt, világbajnok (1974), vb-bronzérmes (1970), vb-ezüstérmes (1966, nem játszó tartalék), Európa-bajnok (1972) és Eb-ezüstérmes (1976).



HORST-DIETER HÖTTGES: A négyes döntőben az előző évben az Év játékosának megválasztott Berti Vogtsot kiszorító jobbhátvéd 1943. szeptember 10-én München-Gladbachban született. (Akkor még így nevezték Mönchengladbachot.) A Blau-Weiß Bahl, a Rheydter SV, majd a Borussia Mönchengladbach korosztályos csapatában játszott, utóbbiban mutatkozott be a felnőttek között az 1963–1964-es idényben. Pályafutása nagy részében (1964–1978) a Werder Bremen mezét viselte, majd rövid ideig szerepelt az SC Oberbecksenben és a TSV Achimban, végül a Werderhez visszatérve a brémai klub amatőrcsapatában (1979–1980) játszott még. 1965-ben nyugatnémet bajnoki címet nyert a zöld-fehérekkel. A Vaslábúnak (Eisenfuß) becézett védő a Nationalelfben (1965–1974) 66 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Világbajnok (1974), vb-ezüstérmes (1966), vb-bronzérmes (1970) és Európa-bajnok (1972).



FRANZ BECKENBAUER: Franz Anton Beckenbauer 1945. szeptember 11-én született Münchenben. 1951 és 1959 között az SC München von 1906 játékosa volt, majd tizennégy évesen a Bayernhez igazolt. 1977-ig futballozott ott, négyszeres bajnok (1968–1969, 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak négyszeres DFB-kupa-győztes (1965–1966, 1966–1967, 1967–1968, 1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), KEK-győztes (1966–1967), Világkupa-győztes (1976) lett. 1977 és 1980 között az Egyesült Államokban, a New York Cosmosban futballozott (NASL-bajnok: 1977, 1978, 1980), majd a Bundesligába visszatérve a HSV-hoz igazolt (1980–1982). A hamburgiakkal is elnyerte a Bundesliga bajnokának járó „salátástálat" (1981–1982). Pályafutását 1983-ban a Cosmosban zárta le. Az NSZK válogatottjában (1965–1977) 103 mérkőzésen 14 gólt szerzett. Világbajnok (1974), vb-ezüstérmes (1966), vb-bronzérmes (1970), Európa-bajnok (1972) és Eb-ezüstérmes (1976). A *France Football* kétszer választotta Európa legjobbjának (1972, 1976).

HANS-GEORG SCHWARZENBECK: A Katschénak becézett beállós 1948. április 3-án született Münchenben. A Sportfreunde nevű helyi csapatból (1961–1962) került a Bayernhez, ahol 1966 és



1981 között játszott az első csapatban. Hatszoros bajnok (1968–1969, 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974, 1979–1980, 1980–1981), háromszoros DFB-kupa-győztes (1966–1967, 1967–1968, 1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), KEK-győztes (1966–1967), Világkupa-győztes (1976) lett. A Nationalelfben (1971–1978) 44 mérkőzésen játszott, világ- (1974) és Európa-bajnok (1972), Eb-ezüstérmes (1976).



PAUL BREITNER: A bajorországi Kolbermoorban született 1951. szeptember 5-én. Az SV-DJK Kolbermoor (1957–1961) és az ESV Freilassing (1961–1970) játékosa volt, mielőtt a Bayernhez igazolt. 1970 és 1974 között játszott a müncheniekнél, háromszoros (1971–1972, 1972–1973, 1973–1974) bajnokként, egyszeres DFB-kupa-győztesként (1970–1971), egyszeres BEK-győztesként (1973–1974) igazolt a Real Madridhoz. A „királyi klubban" (1974–1977) két spanyol bajnoki címet (1974–1975, 1975–1976) és egy kupagyőzelmet (1974–1975) szerzett. Az 1977–1978-as idényt az Eintracht Braunschweigben töltötte, majd 1978-tól öt idényen keresztül ismét a Bayernt erősítette. További kétszer (1979–1980, 1980–1981) a Bundesliga bajnoka, egyszer (1981–1982) DFB-kupa-győztes lett, 1982 tavaszán szerepelt az elveszített BEK-döntőben. A válogatottal (1971–1982) 48 mérkőzésen tíz gólt ért el, világbajnok (1974), vb-ezüstérmes (1982), Európa-bajnok (1972). Ő az első európai futballista, aki két különböző vb-döntőben is gólt szerzett. 1981-ben a *France Football* Európa második legjobb játékosának választotta.



ULI HOENESS: Ulrich Hoeness 1952. január 5-én Ulmban született, 1959 és 1965 között a helyi VfB-ben, majd utána 1970-ig a város másik csapatában, a TSG-ben játszott. 1970 és 1979 között volt a Bayern München játékosa, utolsó idényében kölcsönjátékosként az 1. FC Nürnbergben is futballozott. Sérülése miatt fiatalon visszavonulni kényszerült. A bajorokkal háromszoros bajnok (1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), egyszeres DFB-kupa-győztes (1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), Világkupa-győztes (1976) lett. A válogatottban (1972–1976) 35 meccsen öt gólt szerzett, 1974-ben világbajnoki, 1972-ben Európa-bajnoki címet szerzett, 1976-ban Eb-ezüstérmes volt, miután elrontotta a „szétlövésben" a sorsdöntő tizenegyest.



HERBERT WIMMER: A középpályás 1944. november 9-én született az akkor a Harmadik Birodalomhoz, ma Belgiumhoz tartozó Eupenben. Huszonkét éves koráig a Borussia Brand játékosa volt, majd Hennes Weisweiler a Mönchengladbachhoz hívta. „Hacki" Wimmer 1966 és 1978 között, a klub fénykorában futballozott a csapatban, ötször bajnoki címet (1969–1970, 1970–1971, 1974–1975, 1975–1976, 1976–1977), egyszer DFB-kupát (1972–1973) és egyszer UEFA-kupát (1975) nyert, 1973-ban UEFA-kupát, 1977-ben BEK-döntőt veszített. Pályafutását anyaegyesületében zárta le 1979-ben. A nyugatnémet válogatottban 1968 és 1976 között 36 mérkőzésen négy gólt lőtt. 1972-ben Európa-bajnok, 1974-ben világbajnok lett, 1976-ban az Eb-negyeddöntőig vezető úton szerepelt, a négyes döntőben már nem. A csapaton belüli helye, stílusa miatt gyakran nevezték „Netzer vízhordójának" (Wasserträger von Netzer).



GÜNTER NETZER: Günter Theodor Netzer 1944. szeptember 14-én született München-Gladbachban. 1952-ben igazolt a város 1. FC nevű csapatához, majd 1963-ban lett a Borussia tagja, tíz évre. Kétszer bajnoki címet (1969–1970, 1970–1971), egyszer DFB-kupát (1972–1973) nyert, UEFA-kupa-döntőt veszített. Miután Spanyolországban ismét engedélyezték a légiósok szerződtetését, három idényt játszott a Real Madridban, ahol két bajnoki cím (1974–1975, 1975–1976) és két kupagyőze-

lem (1973–1974, 1974–1975) jelentették a sikereit. Pályafutását a svájci Grasshoppersben fejezte be (1976–1977). A Nationalelfben (1965–1975) 37 mérkőzésen 6 gólt szerzett. 1972-ben főszerepet játszott az Európa-bajnoki címben, 1974-ben epizodista volt a vb-arany kiharcolásakor. 1972-ben második lett a *France Football* Aranylabda-szavazásán.



JUPP HEYNCKES: Josef Heynckes 1945. május 9-én, egy nappal a második világháború európai vége után született München-Gladbachban. Először a Grün-Weiß Holt csapatában játszott, majd 1963 és 1978 között (a Hannover 96-ban töltött 1967–1970-es időszakot leszámítva) a Borussia Mönchengladbach mezét viselte. Négyszer bajnoki címet (1970–1971, 1974–1975, 1975–1976, 1976–1977), egyszer DFB-kupát (1972–1973) és egyszer UEFA-kupát (1975) nyert, 1973-ban UEFA-kupát, 1977-ben BEK-döntőt veszített. A Bundesliga történetében csak Gerd Müller és Klaus Fischer szerzett nála (220) több gólt. A Borussia Mönchengladbach valaha volt legeredményesebb gólszerzője. A nyugatnémet válogatottban (1967–1976) 39 mérkőzésen 14 gólt ért el, világ- (1974) és Európa-bajnoki (1972) címet szerzett.



GERD MÜLLER: Gerhard Müller Nördlingenben született 1945. november 3-án. Az 1861 Nördlingenből (1958–1964) igazolt a Bayern Münchenbe, ahol 453 bajnoki mérkőzésen 398 gólt szerzett. A bajor klubbal négyszeres bajnok (1968–1969, 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak négyszeres DFB-kupa-győztes (1965–1966, 1966–1967, 1967–1968, 1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), KEK-győztes (1966–1967), Világkupa-győztes (1976). 1979-ben az Egyesült Államokba, a Fort Lauderdale Strikershez szerződött, 1981-ben fejezte be a pályafutását. A válogatottban 1966 és 1974 között 62 találkozón 68 gólt ért el. Világbajnok (1974), vb-ezüstérmes (1966), vb-bronzérmes (1970), Európa-bajnok (1972). 1970-ben megkapta a *France Football* Aranylabdáját, 1970-ben és 1972-ben Aranycipővel tüntették ki. 1970-ben a világbajnokság, 1972-ben az Európa-bajnokság gólkirálya is ő volt.



ERWIN KREMERS: 1949. március 24-én született München-Gladbachban. Az Eb-döntős tizenegyből csak ő és Höttges nem volt a Bayern vagy a Gladbach játékosa, de mindketten a Mönchengladbachban nevelkedtek. Erwin Kremers és ikertestvére, Helmut (aki szintén válogatott futballista volt) együtt játszottak 1969-ig a Gladbachban, majd két évet a Kickers Offenbachban, sőt aztán együtt léptek át 1971-ben, a bundabotrány kitörése után a Schalke 04-be. Erwin Kremers 1979-ben vonult vissza. A válogatottban (1972–1974) 15 mérkőzésen három gólt szerzett, Európa-bajnok (1972), de a világbajnoki keretből (1974) fegyelmi okokból kimaradt.



JÜRGEN GRABOWSKI: 1944. július 7-én született Wiesbadenben. Tizenkilenc éves kora előtt az SV 1919 Biebrich (1952–1960), majd az FV Biebrich 02 (1960–1965) csatára volt. 1965-től tizenöt éven át futballozott az Eintracht Frankfurtban. Csapatával kétszer megnyerte a DFB kupáját (1973–1974, 1974–1975), pályafutása utolsó idényében, 1979–1980-ban az UEFA-kupa győztese lett. A válogatottban 1966 és 1974 között 44 mérkőzésen öt gólt szerzett, 1974-ben világbajnok, 1970-ben vb-bronzérmes, 1972-ben Európa-bajnok lett, a két döntő közül a brüsszeliben nem játszott. 1966-ban nem játszó kerettag volt az ezüstérmes válogatottban.

Nem játszó tartalékok voltak a négyes döntőben: Wolfgang Kleff (kapus), Berti Vogts, Michael Bella, Rainer Bonhof, Horst Köppel, Johannes Löhr.



A montevideói Nacional Világkupa-győztes legénysége

A KEK-győztes Rangers. Hátul, balról: Struthers, Conn, Fyfe, Jackson, Neef, McCloy, Watson, Johnstone, Donaldson, Miller, McDonald. Középen: Stein, Pirrie, Mathieson, Denny, McKinnon, McCallum, Jardine, Pennan, Smith, Walker, Anderson pályaedző. Elöl: Henderson, Semple, MacDonald, Alexander, Greig, Parlane, McLean, Morrison, Johnston





A BEK-győztes Ajax. Hátul, balról: Haan, Blankenburg, Wever, Suurbier, Stuy, Keizer, Krol, Schilcher, A. Mühren, Neeskens, Hulshoff. Elöl: Swart, Rep, Kovács István vezetőedző, Bobby Haarms pályaedző, Kleton, Mulder, Cruyff, G. Mühren



A Palmeiras együttese. Hátul, balról: Eurico, Leão, Luis Pereira, Alfredo, Dudu, Zeca. Elöl: Ronaldo, Leivinha, Madruga, Ademir da Guia, Nei



A Tottenham Hotspur. Hátul, balról: Beal, Evans, Knowles, Collins, Jennings, England, Chivers, Gilzean, Naylor. Elöl: Coates, Kinnear, Pearce, Peters, Perryman, Pratt, Morgan, Neighbour



Az Independiente. Hátul, balról: Garisto, Martínez, Avallay, Toriani, Maglioni, Semenewicz, Torrado szertáros, Santoro. Előttük: Bonell gyúró, Bernao, Lopez, Sá, Giachello, Commisso, Pavoni. Második sor: Maschio edző, Guzman, Raimondo, Mircoli, Balbuena, Mendoza, Burika, Saggioratto. Elöl: Zerillo, Palomba, Bertoni, Galvan, Mori, Acevedo, Magan

Bajnokok, kupagyőztesek

1971–1972

EURÓPA



Anderlecht



Zseljeznicsar



FC Basel

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Vllaznia	Vllaznia
Anglia	Derby County	Leeds United
Ausztria	Wacker Innsbruck	Rapid
Belgium	Anderlecht	Anderlecht
Bulgária	CSZKA Szófia	CSZKA Szófia
Ciprus	Omonia Nicosia	Omonia Nicosia
Csehszlovákia	Spartak Trnava	Sparta Praha
Dánia	Vejle BK*	Vejle BK
Észak-Írország	Glentoran	Coleraine
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
Finnország*	TPS Turku	Mikkelin Palloilijat
Franciaország	Olympique Marseille	Olympique Marseille
Görögország	Panathinaikosz	PAOK
Hollandia	AFC Ajax	AFC Ajax
Írország	Waterford	Cork Hibernians
Izland*	Keflavik (KK)	Vikingur
Jugoszlávia	Zseljeznicsar	Hajduk Split
Lengyelország	Górnik Zabrze	Górnik Zabrze
Luxemburg	FC Aris Bonnevoie	Red Boys Differdange
Málta	Sliema Wanderers	Floriana
NDK	1. FC Magdeburg	Carl Zeiss Jena
NSZK	Bayern München	Schalke 04
Norvégia*	Rosenborg BK	Rosenborg BK
Olaszország	Juventus	AC Milan
Portugália	SL Benfica	SL Benfica
Románia	Argeş Piteşti	Rapid Buc.
Skócia	Celtic FC	Celtic FC
Spanyolország	Real Madrid	Atlético Madrid
Svájc	FC Basel	FC Zürich
Svédország	Malmö FF*	Landskrona Bois
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Szpartak Moszkva
Törökország	Galatasaray	Ankaragücü

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

M'Pelé vezérletével nyertek a kongóiak

1972. február 23. és március 5. között Kamerunban rendezték az Afrikai Nemzetek Kupája nyolcadik döntőjét. A nyolc részt vevő válogatottból a címvédő szudániak és a rendező ország csapata mellé a selejtezőkből a marokkói, a kongói, a kenyai, a mali, a togói és a zairei csapat került. A yaoundéi csoportból a házigazda „szelídíthetetlen oroszlánok" és Mali legénysége, a doualaiból a zairei és a kongói lépett tovább. Az egyik elődöntőben a kongóiak Minga góljával kiejtették a kameruniakat, a másikban Mali gárdája hosszabbításban 4-3-ra verte a zairei „leopárdokat". A harmadik helyért vívott találkozó is sok gólt hozott, a magukra találó kameruniak 5-2-re nyertek. A finálében a „vörös ördögök" 3-2-re megverték a mali válogatottat. A kameruni és a győztes kongói válogatott legjobbja később hasonló karriert futott be. Jean-Pierre Tokoto 1968-ban került az Olympique Marseille-hez, 1980-ig a CA Paris-Neuilly, az AC Paris-Joinville, újra az OM, a Bordeaux, aztán a Paris SG, ismét a Bordeaux, végül a Béziers középpályása volt, majd az új évtizedben az Egyesült Államokban futballozott. A kongói François M'Pelé szintúgy francia klubokban szerepelt, az AC Ajaccio (1968–1973), a PSG (1973–1979), az RC Lens (1979–1981), Stade Rennes (1981–1982) csatára volt. Párizsban óriási népszerűségnek örvendett a hetvenes években.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Rosario Central (Nac) Independiente (Met)	
	Brazília	Atlético Mineiro	
	Rio de Janeiro	Flamengo	
	São Paulo	Palmeiras	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Oriente Petrolero	
	Chile	Union San Felipe	
	Ecuador	Barcelona	
	Kolumbia	Santa Fe	
	Paraguay	Olimpia	
	Peru	Universitario	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Valencia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	NY Cosmos (NASL)	Elizabeth SC
	Mexikó	Cruz Azul	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs.Európa-kupája	AFC Ajax	
	Kupagy. Európa-kupája	Rangers FC	
	UEFA-kupa	Tottenham HFC	
	Közép-európai Kupa	Čelik Zenica	
	Libertadores Kupa	Independiente	
	Afrikai Bajn. Kupája*	Canon Yaoundé	
	Világkupa*	Nacional	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Európa-bajnokság	NSZK	
	Afrikai Nemz, Kupája	Kongó	
	Ázsia-kupa	Irán	
	Brit válog. tornája	Anglia, Skócia	



Palmeiras



Čelik Zenica

* naptári éves lebonyolítási rend

ÁZSIA KUPA

Irán megvédte elsőségét

A legnépesebb kontinens ötödik, válogatottak számára kiírt bajnokságát Thaiföldön rendezték, 1972. május 7. és 19. között. A címvédő irániak mellett az izraeli válogatott kapott selejtező nélkül helyet a mezőnyben, utóbbi kapta meg eredetileg a rendezés jogát, de végül a politikai helyzet miatt visszalépett – rendezőként beugrott a továbbjutott csapatok országai közül Thaiföld. A hat csapatot két, hármas csoportba osztották, mindegyikből az első kettő jutott az elődöntőbe. Ott az irániak 2-1-re megverték a kambodzsaiakat, illetve a dél-koreai legénység 1-1 után tizenegyespárbajban kiejtette a házigazda thaiföldieket. A harmadik helyért aztán a thaiok újra tizenegyeseket lőttek, akkor ellenben (2-2 után) már győztek. A döntő nagy csatát hozott. Dzsabbari révén a perzsák a 48. percben vezetést szereztek, ezt Pak Ri Csan a 65. percben kiegyenlítette. A 90. perc végén még mindig döntetlenre álltak, következett a hosszabbítás. A 108. percben aztán a torna gólkirálya, Hosszein Kalani eldöntötte a mérkőzést, Irán megvédte elsőségét az Ázsia Kupán. Érdekes, hogy éppen a döntő másik két gólszerzője végzett mögötte a mesterlövészek listáján. A győztesek között ott volt már a hetvenes évek nagy iráni futballgenerációjának két kiemelkedő csillaga, a kapus Nasszer Hejazi és a védő Ali Parvin.

Utálták a „korbácsos edzőt”, pedig bajnok lett

Először védte meg elsőségét a Bayern a Bundesligában

A Juventus kihasználta, hogy az AC Milan összeomlott

Toto Lorenzo San Lorenzója „mindent vitt” Argentínában

A Bayern München 1973 tavaszán – történetében először – megvédte bajnoki címét a Bundesligában. A Sepp Maier, Franz Beckenbauer, Franz „Bulle” Roth és Gerd Müller alkotta tengelyre építkező bajorok óriási fölénnyel diadalmaskodtak. A bajnoki végtabellán tizenegy ponttal előzték meg a második helyezett 1. FC Kölnt, +64-es gólkülönbséget elérve. Összehasonlításul: az egyébként csak ötödik helyezett, de ebben a tekintetben második Borussia Mönchengladbach gólkülönbsége +21 volt. A Bayern fölényét jelzi, hogy mind a 34 forduló után az élen állt, így rajt-cél győzelmet aratott. Gerd Müller továbbra is szédületes formában rugdosta a gólokat, 33 mérkőzésen 36 találatig jutott. Elképesztő: Bundesliga-pályafutása során ez csupán a harmadik legjobb szezonjának bizonyult, miután az előzőben 40, az 1969–1970-esben pedig 38 gólig jutott. (1968 és 1974 között minden egyes idényben, az 1970–1971-es kivételével, legalább 30 gólt szerzett az élvonalban, a hat évadban összesen 196 gól szerepelt a neve mellett.)

Udo Lattek négy új játékost igazolt a nyáron, közülük Gernot Rohr később a Girondins Bordeaux-nál futott igazán be, s nyert három francia bajnokságot, Herbert Zimmermann az 1. FC Köln tagjaként lett aztán a Nationalelf tagja, Hans Jörg pedig egyszerűen nem volt elég jó, ezért a következő években az Augsburgban játszott. Egyedül Bernd Dürnberger vetette meg a lábát a csapatban, már az első évadban, tizenévesen 31 meccsen játszott. 1985-ig 375 bajnoki találkozón szerepelt. Pechje volt ellenben a válogatottsággal: egyebek mellett ötszörös bajnokként és háromszoros BEK-győztesként, Világkupa-győztesként is csak a B-válogatottig jutott. Lattek a Sepp Maier (34) – Johnny Hansen (34), Franz Beckenbauer (34), Hans-Georg Schwarzenbeck (34), Paul Breitner (32) – Rainer Zobel (28), Franz Roth (32), Bernd Dürnberger (31) – Uli Hoeness (34), Gerd Müller (33), Franz Krauthausen (29) alapcsapattal gyűjtötte be a bajnoki címet. Willi Hoffmann (24) és Edgar Schneider (16) játszott még viszonylag sokat, a többiek, mint Gernot Rohr (3), Hans Jörg (3), Günther Rybarczyk (2) és Herbert Zimmermann (1) csak epizódszerephez jutottak.

Ez volt az első teljes idény, amelyet a Bayern az új Olimpiai Stadionban játszott végig, s ez jelentősen növelte a nézőszámot, s ezáltal a bevételt is. Mindazonáltal gyakran játszott a csapat fél ház vagy még kisebb publikum előtt. Az akkori nyugatnémet elemzések szerint az 1971 őszén kirobbant bundabotrány utóhatásai erősen éreztették a hatásukat, a nézőátlag 1970–1971-ben még 21 405 volt, 1972–1973-ban ellenben (még egyszer: amellett, hogy az Olympiastadiont átadták) 17 407-re csökkent. Szerencsére rövidtávú problémáról volt

szó, a közelgő világbajnokság, illetve azzal összefüggésben a felújított létesítmények jobb kihasználtsága jelentős emelkedést hozott, a nézőátlag 22 203-ra növekedett. A Bayernt az 1972–1973-as szezonban átlagosan 30 943 néző látta Münchenben, ami kiemelkedő, de alig tíz százalékkal több, mint amennyit a csapat a régi pályán, a Grünwalder Strassén elért. Telt ház, 72 000 néző előtt csak a Borussia Mönchengladbach elleni rangadón játszott, s további két meccsén voltak hatvanezernél többen. A nagy stadionnak is akadt hátránya: negatív rekord a Bundesliga történetében, hogy egy bajnokcsapat szurkolói az aréna lehetséges kapacitásának csupán negyven százalékát használják ki. Pedig a Bayern nem árult zsákbamacskát a játékával: 1970. március 28. és 1974. szeptember 28. között egyetlen hazai mérkőzését sem veszítette el a Bundesligában.

A Gladbach a DFB-kupa megnyerésével vigasztalódott valamelyest. Az 1. FC Köln elleni düsseldorfi döntő előtt robbant a hír, hogy **Günter Netzer**, a csapat első számú csillaga a következő idényben már a Real Madridban játszik. Hennes Weisweiler edző, aki amolyan „se vele, se nélküle" kapcsolatban volt az ebben az idényben a korábbinál is többet bírált világklasszissal, válaszként bejelentette, hogy nem számít a középpályásra a kezdőcsapatában. Netzer állítólag csak annyit mondott erre: „Bátor…". Igaz, talán némi szelíd erőszak hatására a nyilvánosság számára azt közölte, fizikai állapota alapján indokolt a döntés. Az első félidőben mindkét fél szerzett egy gólt, az Európa-bajnok Herbert Wimmer találatát a kölniek részéről Herbert Neumann egyenlítette ki. A 90. perc után is döntetlenre álltak, miután Jupp Heynckes kihagyott egy tizenegyest. Netzer akkor megkérdezte Christian Kulikot, hogy bírja-e a folytatást. A középpályás vagy tényleg nagyon fáradt volt, vagy csak értett a szóból, mindenesetre Netzer már vette is le a melegítőjét, s közben jelezte Weisweilernek, hogy mostantól ő játszik. Beállt, aztán a második labdaérintéséből berúgta a végül döntőnek bizonyuló gólt. Találatáról, amelyet utóbb az NSZK-ban megválasztottak az Év góljának, később kijelentette: „Ez volt az én búcsúajándékom a Gladbachnak".



Olaszországban három alakulat vetélkedett a scudettóért, a bajnoki jelvényért: a Juventus, az AC Milan és a Lazio. Az első kettő, az 1971–1972-es idény első és második helyezettje, esélyesként rajtolt. A Juve ráadásul erősödött a szezon előtt Dino Zoff és José Altafini szerződtetésével. A kapus volt az utolsó láncszem a gépezetben, immár minden poszton nemzetközi klasszis játszott a Juvéban. A világbajnoki címnyerése után tizennégy évvel is még kiváló formában játszó – s az idényt a bajnokcsapat házi gólkirályaként záró – Altafini Helmut Hallert szorította ki az első csapatból. A Milanban Nereo Roccóból sportigazgató lett, Cesare Maldini vette át a piros-feketék irányítását. A keret alig változott, csupán a Fiorentinától vett Luciano Chiarugi számított jelentős erősítésnek.

A meglepetést az újonc Lazio remek szereplése okozta. Az 1971 nyara óta a „sasokat" dirigáló Tommaso Maestrelli a hollandoktól, elsősorban az Ajaxtól látható totális futballból merített inspirációt, ugyanakkor atombiztos védekezést épített. Két játékossal erősödött a

keret, Mario Frustalupi és Luciano Re Cecconi azonnal beilleszkedett, de a fő érdem a 30 bajnoki fordulóban mindössze tizenhat gólt kapó Felipe Pulici – Facco (Polentes), Martini, Wilson, Oddi védelemé volt. A Lazio hátsó alakzata csupán egyszer csuklott össze: a Milan ellen, a San Siróban. A 3-1-es vereség jelentette az egyetlen találkozót, amelyen a fővárosi gárda egynél több gólt kapott.

Április nyolcadikán, a 24. forduló után a Milannak 38, a Laziónak 35, a Juventusnak 33 pontja volt. Az „ördögök" biztos befutónak tűntek. Ám a következő vasárnaptól minden rosszra fordult a számukra. A San Siróban 1-1-re végeztek a Cagliarival úgy, hogy inkább szereztek, mint veszítettek egy pontot, tekintve, hogy Gianni Rivera a 81. percben éppen csak ki tudott egyenlíteni tizenegyesből. Utána kikaptak Rómában a Laziótól, s akkor már azonos pontszámmal állt e két csapat az élen. Sőt, a Juve is csupán kétpontos hátrányban volt. Április utolsó vasárnapján a Milan megverte a Napolit, s ismét vezetett, mert a Lazio megbotlott a Torino ellen. A következő két forduló nem rendezte át a tabella élcsoportját, csak a címvédő közelített egyre jobban. A záró játéknap előtt a Milannak 44, a Laziónak és a Juventusnak 43-43 pontja volt. Egyszerű képletet jelentett ez: ha a Milan nyer, bajnok. Ám a lombardokra a hét közepén is várt egy nem is könnyű feladat: KEK-döntőt játszottak Szalonikiben a Leeds Unitedel. Azt megnyerték – a bajnoki „döntőt" nem. A fáradt gárda Veronában az első fél órában háromgólos hátrányba került, aztán a 72. percben, részben két balszerencsés öngól miatt, 1-5-re állt. Az utolsó percekben kétszer szépített, de így is kikapott 5-3-ra. A Lazio sem tudott élni a lehetőséggel, 1-0-ra veszített Nápolyban. Így az elsőség szinte a Juve ölébe hullott! Pedig az AS Roma Valerio Spandoni révén vezetést szerzett, ám ezt Franco Causio szabadrúgása után Altafini kiegyenlítette. Végtére is: ezért szerződtették... A torinói játékosok, figyelve az eredményjelző kiírásait, folyamatosan értesültek arról, hogy a Milan vesztésre áll, érezték, hogy nagyon fontos lenne számukra az újabb, a győztes gól. A 88. percben aztán meg is született: Antonello Cuccureddu a tizenhatoson kívülről lövésre szánta magát, a labdája pedig a hálóba vágódott.



Antonello Cuccureddu nagyon fontos gólt szerzett

A továbbra is a cseh Čestmír Vycpálek által irányított Juventus a Dino Zoff (30 mérkőzés) – Luciano Spinosi (25), Sandro Salvadore (28), Francesco Morini (24), Gianpietro Marchetti (26) – Giuseppe Furino (27), Franco Causio (28), Fabio Capello (27) – José Altafini (23), Pietro Anastasi (27), Roberto Bettega (27) alaptizeneggyel játszotta végig az idényt. Szerepelt még Antonello Cuccureddu (22), Helmut Haller (18), Silvio Longobucco (12) és Giuseppe Savoldi (6). Tíz nappal az utolsó bajnoki forduló után a Juve 1-0-

ra kikapott Belgrádban, az Ajax elleni BEK-döntőben, majd játszott tovább, az idény az Olasz Kupa meccseivel zárult. Az „öreg hölgy" az Olimpiai Stadionban nyerte meg a scudettót, s ott hódíthatta volna el az Olasz Kupát is. A Milan elleni csata óriási küzdelmet hozott, a Gianni Rivera nélkül felálló piros-feketék középpályása, a később a „zebrákhoz" kerülő Romeo Benetti az 50. percben kiegyenlítette Roberto Bettega első félidőben szerzett gólját. A trófea sorsa tizenegyespárbajban dőlt el, a „szétlövésben" mind az öt milanos, Schnellinger, Benetti, Chiarugi, Biasiolo és Magherini is értékesítette a sajátját. A Juvéból Causio és Cuccureddu nem hibázott, ellenben Spinosi nem találta el a kaput, Anastasi és Bettega lövését pedig kivédte William Vecchi. Egyetlen veronai mérkőzésen múlott a Milan tökéletes szezonja.

Franciaországban az FC Nantes hétéves szünet után nyert ismét bajnoki címet. 1966 és 1972 között csupán két csapat végzett a francia élvonal tabellájának az élén: négyszer a Saint-Étienne, majd kétszer az Olympique Marseille. Az 1972–1973-as idény előtt is az OM volt a legnagyobb favorit, a vezérkar minden évben tovább erősítette a keretet. Az 1972-es címnyerés után Marseille-ben biztosra akartak menni: megszerezték a legtehetségesebb fiatal védőt, Marius Tresort, és megvették a riválisa Saint-Étienne-től az előző két idényben mindkétszer a gólkirály Josip Skoblar mögött végző, összesen 71 gólt szerző Salif Keïtát. Valljuk be, nem tűnt rossz ötletnek Skoblart és Keïtát egy csapatban tudni! „Joško" Skoblar sorozatban harmadszor is francia gólkirály lett, de a Maliból származó csillagnak – noha az első fordulóban két góllal érvelt Roger Rocher-nek, a Saint-Étienne elnökének a két sztárcsapat rangadóján a kettejük közötti pénzügyi vitában – önmagához képest nem ment a játék. Huszonhárom mérkőzésen csak 12 találatot ért el. Az OM végül csupán harmadik, a Keïtát elveszítő ASSE negyedik lett a bajnokságban. Mindkettőjüket megelőzte az OGC Nice, amely a korábbi St-Étienne-csatárnak, Hervé Revellinek és a holland Dick van Dijknak köszönhetően minden riválisnál több gólt szerzett, s mindössze a törékeny védelme miatt nem bírta a versenyt a Nantes-tal.

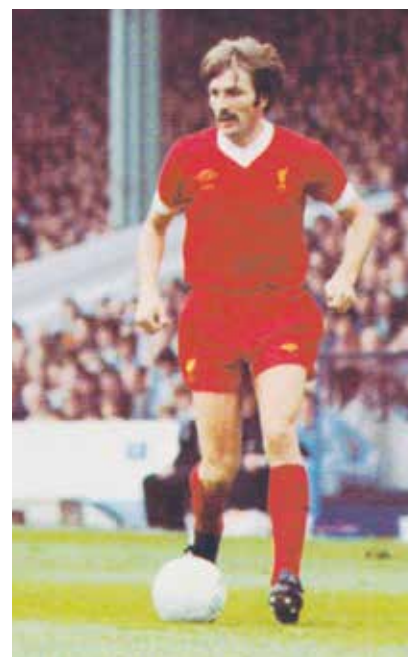
A „kanárikat" 1960 óta irányító José Arribas szinte teljesen újjáépítette a csapatát az előző évekhez képest. Az 1965-ben és 1966-ban bajnok alakulatból csupán ketten, Bernard Blanchet és Gabriel De Michèle maradtak hírmondónak. Henri Michel és Raynald Denoueix 1966-ban, Jean-Claude Osman és Michel Pech 1968-ban, a német Erich Maas az 1970–1971-es idény közben érkezett, illetve került be az első csapatba. Addigra már bemutatkozott Jean-Paul Bertrand-Demanes a kapuban. A többiek közül az argentin Ángel Marcost 1971-ben szerezte meg Robert Budzinski, a legendás játékosból lett sportigazgató a Chacarita Juniorstól, s aztán ugyanonnan szerződtette 1973 első napjaiban a kor egyik legjobb dél-amerikai védőjének számító Hugo Bargast. A Nantes az utolsó hat fordulóban csupán egy pontot veszített, akkor játszott a legjobban, amikor arra a legnagyobb szüksége volt. Arribas alaptizenegye tavasszal az alábbi volt: Bertrand-Demanes (34) – Osman (38), Bargas (15), Gardon (34), De Michèle (38) – Michel (38), Pech (34), Rampillon (31) – Blanchet (35), Couécou (31), Maas (34). Játszott még az idényben Donoyan (kapus, 4), Denoueix (7), Rio (9), C. Arribas (19), Sahnoun (3), Hamon (3) és a mindössze 24 mérkőzésen pályára lépő, de 11 góljával így is házi gólkirály Ángel Marcos. A Nantes bejutott a Francia Kupa döntőjébe is, de ott 2-1-re kikapott az Olympique Lyonnais gárdájától.

Angliában kétségtelenül hozott néhány emlékezetes pillanatot az idény. Február 14-én, a skót FA centenáriumi ünnepségeinek részeként rendezett Skócia–Anglia mérkőzésen Bobby

Moore a századik válogatottságát ünnepelte. Nagy diadallal: az angolok 5-0-ra nyertek, ez volt a legfölényesebb sikerük Skóciában 1888 óta! Korábban csak ketten jutottak el e határig a háromoroszlános mezben, Billy Wright és Bobby Charlton. Maradva a Manchester United legendájánál: ő és bátyja, Jack is befejezte játékos-pályafutását élete klubjánál. Nem a legfelhőtlenebbül: Bobbyval több mint tíz év után fordult elő, hogy a tartalékcsapatba kényszerült, Jacknek már a szezon elején játékosmegfigyelői feladatot akart adni a Leeds United, amit visszautasított, még futballozni akart. Érdekes, hogy mindketten a Celtic ellen játszottak búcsú-, illetve gálamérkőzést (testimonialt, az angol futballnyelvet citálva). Bobby tiszteletére megtelt az Old Trafford, mint ahogyan a szezon második legnagyobb nézőszámát (57 000) hozta az utolsó hazai bajnokija. Mind a ketten több mint hatszáz mérkőzésen szolgálták klubjukat, Bobby a Manchester Unitedet, Jack a Leeds Unitedet.

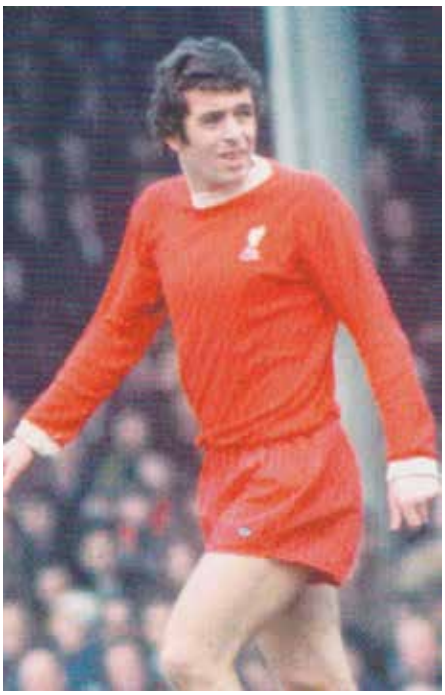
Csapataik közül akkoriban a Leeds United volt a sokkal erősebb, a „vörös ördögök" csak a tizennyolcadik helyen végeztek a bajnokságban. A yorkshire-i legénységet ellenben szinte minden ítész az „arany" várományosának tekintette, egyébként a később összecsukló és csak a középmezőnyben végző Manchester Cityvel együtt. A Leeds majdnem megismételte 1971–1972-es bajnoki teljesítményét, másodikból harmadik lett, csak ezúttal nem a Derby County, hanem a Liverpool FC és az Arsenal mögött. Don Revie alakulata egy évvel korábban legalább az FA-kupa megnyerésével vigasztalódhatott, most ezt is elbukta: nagy meglepetésre kikapott a második ligás Sunderlandtől. Sőt, tizenegy nappal az elveszített FA-kupa-finálé után vereséget szenvedett a Kupagyőztesek Európa-kupája döntőjében is az AC Milantól. Talán nem bírta a gárda a hármas terhelést, április 14. és április 30. között hat (!) bajnoki meccset kényszerült játszani, s ezeken három pontot szerzett és kilencet veszített. Utána már hiába ütötte ki az utolsó fordulóban (6-1) az Arsenalt, még az előző évi második helyről is lemaradt.

Az „ágyúsok" februárban nyertek az Anfield Roadon, át is vették a vezetést rövid időre, de a végére ők is összeomlottak, az utolsó hat fordulóban csak egyszer tudták megszerezni mindkét pontot. Az idény legjobbja hódította el a bajnoki címet: a Liverpool. A bajnokságban különösen az ősz derekától játszott eredményesen a csapat, a téli hónapokban kicsit visszaesett, de aztán kevesebbet hibázott vetélytársainál. A Liverpool szeptember 22-én, a tizedik forduló után állt először az élen, s aztán az idény végéig mindössze egyszer, február elején, két fordulón át szorult a második helyre. Kétségtelenül magabiztosan szerezte meg a bajnoki elsőséget. Minden sorozatot figyelembe véve 66 mérkőzést vívott, ezekből harminchetet megnyert, s csupán tizenegyet veszített el. Összesen 108 gólt szerzett, a bajnokságban 2,14-es átlagot ért el. Az Anfield Roadon a bajnokikra átlagosan 48 103 néző volt kíváncsi.



Steve Heighway, a Liverpool ír balszélsője

Ahogyan a Leeds, úgy a Pool is végig versenyben maradt a nemzetközi mezőnyben is, sőt ellentétben riválisával, meg is nyerte a maga sorozatát, az



UEFA-kupát, mégpedig a nagyon erős Borussia Mönchengladbach legyőzésével. Az európai porondon ráadásul az elődöntőben kiejtette a mumusának számító Tottenhamet! A Spurs a bajnokságban és a Ligakupában is döntetlent tudott játszani az Anfield Roadon, az UEFA-kupában 1-0-ra kikapott. Noha a White Hart Lane-en 2-1-re nyert, a Liverpool idegenben szerzett góllal továbbjutott.

Bill Shankly alapcsapata így állt fel: Ray Clemence (41 bajnokin szerepelt) – Chris Lawler (42), Larry Lloyd (42), Emlyn Hughes (41), Alec Lindsay (37) – Peter Cormack (30), Tommy Smith (33) – **Ian Callaghan** (42), Kevin Keegan (41), John Toshack (22), Steve Heighway (38). Játszott még: Brian Hall (21), Phil Boersma (19), Phil Thompson (14), Trevor Storton (4) és Frank Lane (1).

A Liverpool történészei úgy tartják, hogy az 1973-as tavasz a választóvíz, azzal kezdődött a klub aranykorszaka. Valóban: a „vörösök" történetükben először nyertek meg két ilyen nagy presztízsű trófeát egyetlen idény alatt. Ugyanakkor Bill Shanklynek, akinek ez már a harmadik bajnoki címe, ellenben az első nemzetközi sikere volt legénysége élén, világos választ adott az amúgy nem túl elmés „Melyik a fontosabb?" kérdésre: „A nemzetközi porondon, hogy úgy mondjam, Európában sikeresnek lenni, jó a klubnak, s jó az országnak is. De a liga megnyerése az, amire vágytunk mindannyian a klubnál."

A Sunderland az idény legnagyobb meglepetését okozta az FA-kupa elhódításával. Soha, egyetlen más olyan csapat sem nyerte meg a XX. században ezt a trófeát, amelynek a diadal idején egyetlen válogatott játékosa sem akadt. A „fekete macskáké" volt az első nem élvonalbeli kupagyőztes alakulat ebben a sorozatban 1931, a West Bromwich Albion elsősége óta.

Ez a korszak nem az orosz kluboké volt a szovjet futballban, az 1972-es idényben, például az első hat helyezettből (sorrendben: Zarja, Dinamo Kijev, Dinamo Tbiliszi, Ararát Jereván, CSZKA Moszkva, Dnyepr Dnyepropetrovszk) csak az ötödik volt közülük való. Még rosszabb mérleggel zártak a hajdanán abszolút domináns szerepben lévő fővárosi gárdák, ugyanis a tizenhat csapatos első osztály jobbik felébe, az első nyolc közé egyedül a központi katonacsapat fért be. (Némileg erre reflektált az 1972-es Európa-bajnokságra kijelölt szovjet keret, a benevezett 19 játékosból hat volt moszkvai klub tagja. Nyolcan kaptak ellenben meghívást ukrán klubból.) A Zarja nagy felfutása már az évtized elején megkezdődött, 1970-ben ötödik, 1971-ben negyedik lett a bajnokságban. Ebben az időszakban került a csapathoz Kijevből Vlagyimir Onyiscsenko (az egyetlen vorosilovgrádi, aki az Eb-n is járt), s ekkor épült a tizenegybe Szergej Kuznyecov. Ugyancsak 1970-ben érkezett Jurij Vaszenyin, az ungvári születésű Mihail Forkas kapus, Jurij Jeliszejev, Vlagyimir Maligin, majd 1971-ben Szergej Morozov. A keret másik felét adták a „régiek", mint Alekszandr Tkacsenko kapus, Alekszandr Zsuravljov, Nyikolaj Pincsuk, Vlagyimir Abramov, Anatolij Kukszov és Viktor Kuznyecov.

A Szovjet Labdarúgó-szövetség hatalmasságai is sokra tartották a Zarját: mivel nem akarták lemondani a brazilok meghívását 1972 nyarán az ottani, úgynevezett Függetlenségi Kupára, de nem is tudták a párhuzamosan zajló Eb-n szereplő válogatottat sem utaztatni, három kölcsönjátékossal megerősítve a vorosilovgrádiakat küldték el a túrára, ők képviselték a Szovjetuniót. Az edző, German Zonyin később azt mondta: a jól sikerült portyának is szerepe volt abban, hogy a Zarja megnyerte az 1972-es bajnokságot. A vorosilovgrádi együttes egyébként már október elején szinte behozhatatlan előnnyel vezetett – akkor is naptári éves, tehát tavaszi-őszi rendszerű volt a szovjet bajnokság –, ugyanakkor a sok elmaradt mérkőzés miatt nehéz volt követni a tabellát. A hónap közepén például mindössze 15 vesztett pontnál tartott, s már csak öt mérkőzése volt hátra. A vesztett pontok tekintetében második (20) Dinamo Kijev a szerzettekkel csupán hatodik volt. Mire elérkezett a véghajrá, a Zarja már matematikailag is bajnoknak mondhatta magát, ehhez elég volt a Torpedo ellen egy döntetlen is a 27. fordulóban. Ez magyarázza, hogy az utolsó három mérkőzésén csupán két pontot gyűjtött, de így is ötpontos előnnyel szerezte meg története egyetlen szovjet bajnoki címét. A Zarja keretének tagjai voltak: Alekszandr Tkacsenko (19 mérkőzésen szerepelt) és Mihail Forkas (15) kapusok. Alekszandr Zsuravljov (28), Vlagyimir Maligin (28), Nyikolaj Pincsuk (24), Vlagyimir Abramov (23), Szergej Kuznyecov (26), Vjacseszlav Izbekov (7), Valerij Kolesznyicsenko (3), Anatolij Sulzsenko (3) védők. Viktor Kuznyecov (30), Jurij Vaszenyin (27), Anatolij Kuszkov (25), Szergej Morozov (15), Valerij Kopij (10) középpályások. Vlagyimir Onyiscsenko (27), Vjacseszlav Szemjonov (27), Jurij Jeliszejev (23), Vlagyimir Sztarkov (15), Vlagyimir Bjelouszov (4) csatárok.

Hajrágyőzelmet aratott az Atlético Madrid a spanyol bajnokságban. A szigorúságáról ismert (korbácsos edzőnek becézett) Max Merkel együttese a harmincnégy fordulóból álló idényben először a harmincadik után került az élre, miután a rivális Barcelona kikapott a Las Palmastól. Az Atléti a hátralévő fordulókban két győzelme mellett kétszer döntetlent játszott, de ez is elég volt az elsőségéhez, mivel az egyik „ikszet” a nagy rivális Barcelona otthonában érte el

A 31. fordulót követően úgy tűnt, hogy még az egykori Real Madrid-sztár, az uruguayi származású José Santamaría által irányított Españolnak is akad esélye a bajnoki aranyra, ám ez gyorsan el is illant, miután a kék-fehérek a következő két meccsükön összesen egy pontot gyűjtöttek. Az idény meglepetése a címvédő Real Madrid vergődése volt: Miguel Muñoz legénysége csak negyedik lett, miután a bajnokság első negyedét elrontotta, a nyolcadik forduló után csak a hetedik helyen szerénykedett.

Max Merkel már az 1971–1972-es idényben bajnoki címet ígért a szurkolóknak. Akkor nem tudta tartani a szavát, ellenben 1973 tavaszán megnyerte a Primera División legjobbjának járó trófeát. Más kérdés, hogy a klubnál nem nagyon szerették, a következő idény előtt szerződést bontottak vele. Az Atlético bajnokcsapatában szerepeltek: Rodri (17) és Pacheco (17) kapusok, Ovejero (21), Capón (22), Quique (21), Melo (17), Iglesias (17), Martínez Jayo (16), Eusebio (13), Adelardo (33), Luis Aragonés (32), Irureta (30), Benegas (27), Alberto (28), Salcedo (19), Leal (9) középpályások, Becerra (20), Gárate (24), Ufarte (24), Orozco (1) és Pataco (1) csatárok. Az országos kupát, a Copa del Generalísimót az Atlético Bilbao nyerte meg, miután a döntőben 2-0-ra verte a Castellónt. Nem ment a „nagyoknak”, az elődöntőbe a Sporting Gijón és Málaga jutott még be.

Az Egyesült Államokban a Philadelphia Atoms zárta az élen az NASL bajnokságát, ez még mindig a nagy robbanás előtti idények egyike volt. Ugyanakkor már hatezer fölé emelkedett az átlagnézőszám, sőt az Atoms és a második helyezett Tornado dallasi bajnoki döntőjét 21 700 néző látta. Ritkaság a nemzetközi futball világában a bajnok gyors karrierje: az Atoms az idény előtt csatlakozott csak az NASL-hez. Nemcsak a philadelphiai gárda, hanem az igazság is győzött: miután a pályaválasztó csapatok maguk határozták meg a hazai meccsük időpontját, a Dallas a döntő pályaválasztójaként a mérkőzését augusztus 25. utánra tette, mert addigra lejárt az Európából kölcsönvett játékosok szerződése, ezért az Atoms kénytelen volt visszaengedni a Southportba két csatárát, a skót Andy Provant és az angol Jim Fryattet. Hiába volt a praktika, a Philadelphia nélkülük is 2-0-ra győzött. Még egy különlegesség: ez volt az utolsó bajnoki szezon az Egyesült Államokban, amelyben beszámították egy idegen csapat elleni mérkőzések eredményét. A kilenc indulóból a forduló mindenkori szabadnaposa a mexikói Veracruz ellen játszott.

Brazíliában a második országos bajnokságot a Palmeiras nyerte meg. Az első két szakaszban kiválóan szereplő zöld-fehérek a döntő harmadikban már kevésbé remekeltek. A tulajdonképpeni elődöntőben 1-1-es döntetlent játszottak az Internacionallal, majd a finálében 0-0-ra végeztek a Botafogóval. Valójában mindkét párharcot megnyerték, mert a kiírás szerint „remi” esetén az számított, hogy melyik csapat szerzett több pontot a korábbiakban. A Botafogo elleni találkozón az alábbi összeállításban futballoztak Osvaldo Brandão tanítványai: Leão – Eurico, Luis Pereira, Alfredo, Zeca – Dudu (Zé Carlos), Ademir da Guia – Edu Bala (Ronaldo), Leivinha, Madurga, Nei.



Argentínában a San Lorenzo megnyerte a Metropolitanót és a Nacionalt, így egy idényen belül két bajnoki címet is szerzett. A tekintélyes edző, az 1962-es és az 1966-os világbajnokságon az Albicelestét irányító, a hetvenes évek második felében aztán a Boca Juniorsszal két Libertadores Kupát is nyerő Juan Carlos „Toto” Lorenzo az alábbi gárdával gyűjtötte be a két titulust: Roberto Jorge D’Alessandro és Agustín Enrique Irusta kapusok, Ricardo Néstor Rezza, Roberto Telch, Ramón Armando Heredia, Antonio Rosl hátvédek, Bismark Villar, Roberto Mario Espósito, Oscar Alberto Ortiz, Carlos José „Toti” Veglio középpályások, Rubén Oscar Glaría, Enrique Salvador Chazarreta, Rubén Hugo Ayala, Victorio Nicolás Cocco, **José Francisco Sanfilippo,** Luciano Figueroa csatárok. A keretből Ayala, Chazarreta, Glaria, Heredia és Telch is tagja volt az 1974-es vb-keretnek. A névsorból négy játékost „kötelező” külön is kiemelni: a klublegendának számító veterán gólgyárost, a 37 évesen erre az idényre Brazíliába hazatért Sanfilippót, az 1978-ban világbajnoki címet nyert Ortizt, valamint a következő idényben, az 1973–1974-esben az Atlético Madriddal a BEK-döntőig jutó Heredia, Ayala kettőst. Utóbbi igazi világklasszis volt, még ha fakul is az emléke.



A Zarja.
Hátul, balról: Tkacsov gyúró, Onyiscsenko, Zonyin vezetőedző, Zsuravljov, Kukszov, Pincsuk, Sulzsenko, Sz. Kuznyecov, Forkas, Gluharev edző, Kopij, Maligin, Galusztov edző, Vaszenyin, Olejnyik orvos. Elöl: Abramov, Sztarkov, Jeliszejev, V. Kuznyecov, Izbekov, Bjelouszov



A Liverpool bajnokcsapata. Hátul, balról: McLauglin, Boersma, Phil Thompson, Storton, Lindsay, Cormack, Keegan. Középső sor: Witham, Peter Thompson, Lloyd, Lane, Clemence, Toshack, Heighway. Elöl: Callaghan, Hughes, Shankly menedzser, Smith, Hall, Lawler



A Bayern München. Hátul, balról: Beckenbauer, Schwarzenbeck, Roth, Hoffmann, Gerd Müller, Hoeness, Udo Lattek edző. Krauthausen, Schneider, Zobel, Hansen, Maier, Breitner



A Juventus. Hátul, balról: Salvadore, Morini, Zoff, Cuccureddu, Spinosi. Elöl: Capello, Causio, Anastasi, Bettega, Marchetti, Furino



Az FC Nantes. Hátul, balról: Blanchet, Maas, Bertrand-Demanes, Gardon, Osman, Michel. Elöl: De Michèle, Couécou, Marcos, Pech, Rampillon



Az Atlético Madrid bajnokcsapata. Hátul, balról: Melo, Iglesias, Quique, Pacheco, Adelardo, Benegas. Elöl: Ufarte, Aragones, Gárate, Irureta, Alberto

AZ ÉV TÖRTÉNETE

A lengyel futball aranykorának kezdete

A lengyel futball történetének legszebb bő évtizede (1972–1982) a müncheni olimpiai sikerrel kezdődött, majd az 1974-es világbajnokság selejtezőinek sikeres megvívásával folytatódott. A magyarok elleni döntő megnyerésével elért diadalt olyan fontosnak tartották akkoriban Lengyelországban, hogy napját, szeptember 10-ét a Labdarúgás napjának jelölték, azóta is ünneplik évről évre.

A „polska piłka nożna" (a lengyel labdarúgás) addig, finoman fogalmazva, nem tartozott a világelithez. A válogatott a háború előtt részt vett ugyan néhány nagy tornán (az 1938-as világbajnokságon, illetve az 1924-es és az 1936-os olimpián), de a következő három évtizedben legfeljebb az európai középmezőnybe tartozott.

Ugyanakkor a hatvanas években kétségtelen fejlődés indult meg, s ebben magyar edzők is tevékeny szerepet vállaltak. A kapcsolat nem volt új keletű. Pozsonyi Imre már 1921-ben bajnoki címet nyert a Cracoviával, a vele kezdődött sor immár – éppen 1972–1973-mal bezárólag –14 elsőséget számlál. Az ötvenes évek közepétől különösen a sziléziai futballra, a Górnik Zabrze és a Ruch Chorzów fejlődésére voltak nagy hatással honfitársaink. A *Mitrovits Miklós* által szerkesztett *Magyar–lengyel focitörténelem* című füzet is kitér arra, hogy 1957-től másfél évtizeden át minden évben volt magyar edzője vagy a Górniknak, vagy a Ruchnak – eleinte mindkettőnek. A zabrzei bányászcsapat, amely a megnyert titulusok számát tekintve mindmáig a lengyel bajnokságok történetének társrekordere, 1957 és 1972 között tíz bajnoki címet gyűjtött, ezek közül hetet magyar edzővel. Hatszor elhódította a Lengyel Kupát, és 1968-ban, Kalocsay Géza irányításával a legjobb nyolc közé jutott a BEK-ben, ahol csak a későbbi győztes Manchester Unitedtől kapott ki. Nem volt szerencséje a manchesteri klubokkal: 1970-ben KEK-döntőt vívott (és veszített) a City ellen, majd, immár Szusza Ferenccel a kispadon, a következő évi KEK-kiírásban a legjobb nyolc között megint találkozott a Cityvel, s harmadik meccsen kikapott. Kalocsayn és Szuszán kívül Opata Zoltán, Steiner János, Farsang Ferenc és Szűcs Gyula is dolgozott a klubnál a másfél évtized alatt. Włodzimierz Lubański, a korszak legjobb lengyel csatára, egyben a Górnik legendája Kalocsayt és Szuszát nevezte pályafutása két legkiválóbb edzőjének.

A KEK-döntőben is a csapatkapitányi tisztséget betöltő Stanisław Oślizło 1971-ben, a sikerkorszak kezdete előtt, 34 évesen elköszönt a válogatottságtól, de Lubańskin kívül a kapus Hubert Kostka, a középhátvéd Jerzy Gorgoń, a mindössze 162 centis középpályás, Zygrfryd Szołtysik vagy az 1972 nyarán érkező Andrzej Szarmach egytől egyig alapember volt Kazimierz Górski válogatott keretében. A lembergi születésű Górski 1948-ban szerepelt ugyan egyszer a lengyel válogatottban, de játékosként meg sem közelítette azt a pályafutást, amelyet aztán edzőként elért. Az ötvenes évek végétől a fővárosban, a Legiánál, majd a Gwardiánál is dolgozott, ám ennél fontosabb, hogy 1956 és 1966 között ő készítette fel az ifjúsági válogatottat, majd 1966-tól az utánpótlás-válogatottat. Amikor 1970 végén megbízást kapott az A-válogatott irányítására, tökéletesen ismerte az összes szóba jöhető fiatal játékost. Megérezte, hogy vége a hatvanas éveknek, vége annak az időszaknak, amikor Lubańskit jegyezték egyedül nemzetközi szinten a lengyel futballisták közül.

A hetvenes éveknek a lengyel sportvezetés globálisan, tehát nem csupán a futballt tekintve, nagy fejlesztesékkel vágott neki. Ennek hatására az 1972-es és az 1976-os olimpia kiemelkedő sikereket hozott. Münchenben még elmaradt az éremtermés a tokióitól (1964: 7-6-10, 1972: 7-5-9), de Montrealban minden idők legjobb olimpiai szereplését produkálta a küldöttség azzal, hogy hatodik lett az éremtáblázaton (7-6-13). A moszkvai csonka olimpián rekordot jelentő 32 éremig, igaz, csak három aranyig jutott. A futballválogatott 1972-ben arany-, 1976-ban ezüstérmes lett. A müncheni elsőség a diadalút kezdetét jelentette, a montreali második helyezés, a keletnémetek elleni, a vb-sztárokkal elszenvedett 3-1-es vereség kisebb csalódást okozott, de jelezte, őrzi a helyét a válogatott az elitben.

Górski Münchenben a Kostka – Gut, Gorgoń, Ćmikiewicz, Anczok – Szołtysik, Kraska, Maszczyk, Deyna (Szymczak) – Lubański, Gadocha összeállítású csapattal nyert a magyarok ellen, a névsor klub szerint így festett: Górnik – Odra Opole, Górnik, Legia, Górnik – Górnik, Gwardia, Ruch Chorzów, Legia (Gwardia) – Górnik, Legia. A zabrzei bányászcsapatra épült a gárda.

Ám Górski a következő idényben továbblépett. A világbajnoki selejtezők nehéz feladatot róttak a csapatára, hiszen az angol és a walesi válogatott jutott ellenfélül. Utóbbinak is akadtak akkor az európai krémbe tartozó játékosai (Gary Sprake, John Toshack, Terry Yorath, Mike England), de az igazán félelmetes riválisnak a „háromoroszlános" tizenegy számított. Korábban az angolok még soha nem buktak el világbajnoki selejtezőkön, illetve mindmáig a lengyelek mumusának számítanak. Immár 19 meccset vívott egymással a két válogatott, ezekből csupán egyen született lengyel siker. A legfontosabbon: 1973. július 6-án, Chorzówban.



Kazimierz Deyna, a lengyel aranygeneráció vezéralakja

Egy év alatt a szövetségi kapitány a legjobbnak vélt tizenegye felét kicserélte. Maradt a két belső védő, Gorgoń és Ćmikiewicz, maradt két középpályás, Kraska és Deyna, illetve maradt a két csatár, Lubański és Gadocha. Melléjük bekerült védelembe az ötödször válogatott kapus, Jan Tomaszewski (ŁKS Łódź), az újonc Krzysztof Rześny (Stal Mielec) és a harmadszor válogatott Mirosław Bulzacki (ŁKS Łódź). Górski kockáztatott velük, és nyert. Mint ahogyan nyert a két középpályással, Adam Musiał-lal (Wisła Kraków) és a berlini születésű, eredetileg Hans Dieternek anyakönyvezett Jan Banaśsal (Górnik). Ellenben rengeteget veszített a mérkőzés 54. percében: a Gadocha vezető találata után a második gólt szerző első számú csillag, Lubański súlyos lábtörést szenvedett. Legközelebb csak három

évvel később játszott ismét a „fehér sasok” között. Jan Domarski, a bajnok Stal Mielec csatára állt a helyére.

Az 1974-es vb-re kiadott kis lengyel ismertető füzet úgy fogalmazott: „A müncheni olimpiai siker ledöntött a lelkekben egy falat. Eloszlatta azt a tévhitet, hogy átok ül a lengyel futballistákon, soha nem nyerhetnek.” Az angolok elleni hazai győzelem csak még tovább növelte az önbizalmat. De hátra volt még egy fontos állomás: legalább döntetlent kellett elérni a Wembleyben. Az 1973. október 17-i találkozó kétségtelenül Jan Tomaszewski hőstette volt. Elképesztő bravúrokat mutatott be, a „háromoroszlánosok” csak tizenegyesből tudták legyőzni. Ám Allan Clarke találata mit sem ért, hiszen a lengyelek, akik a chorzówi meccshez képest további három új játékost vetettek be Antoni Szymanowski (Wisła Kraków), Henryk Kasperczak (Stal Mielec) és nem utolsósorban Grzegorz Lato (Stal Mielec) személyében, addigra már vezettek Domarski góljával. A döntetlennel a lengyel válogatott, 1938 óta először, világbajnoki résztvevő lett.

A vb-felkészülés kiemelt figyelmet kapott az uralkodó kommunista párttól, a PZPR-től (a rövidítést tekintve csak egy betű az eltérés a Lengyel Labdarúgó-szövetségtől, a PZPN-től) az 1970 óta felerősödő nyugatnémet–lengyel közeledést segítendő. A válogatott az NSZK-ban edzőtáborozott, Bundesliga-csapatokkal vívott gyakorló mérkőzéseket. A szövetségi köztársaságban szívesen fogadták ezeket a gesztusokat, beleillettek az 1969-ben kormányra került Willy Brandt kancellár nevével fémjelzett, a kelet-európai országokkal való viszony rendezésére vonatkozó Ostpolitik törekvéseibe, elképzeléseibe. A hetvenes években ez olyan fontos kérdéseket zárt le, mint a fennálló határok, így az Odera-Neisse határ nyugatnémet részről való elismerése. Érdekes, ám teljesen véletlen egybeesés, hogy a futballisták szeptember 10-én nyerték meg Münchenben az olimpiai bajnoki címet, majd négy nappal később, szeptember 14-én, Stefan Olszowski külügyminiszter kétnapos bonni látogatásának lezárásaként Varsó és Bonn a diplomáciai kapcsolatok újrafelvételéről szóló szerződést írt alá.

A lengyel válogatottól – hiába búcsúztatta az angolokat a selejtezőben – még otthon is csak kevesen várták, hogy az NSZK-ban is folytatja bravúros menetelését, sőt egészen a bronzéremig masírozik. Pedig így történt, az argentinokat, az olaszokat és a haiti válogatottat is legyőzve, százszázalékos teljesítménnyel jutott a középdöntőbe, ahol a svédeket, majd a jugoszlávokat is megverte, s csak a nagy esélyes nyugatnémetektől kapott ki 1-0-ra. Addigra már megjött a lengyel közvélemény „étvágya”, s vitatta a vereség „jogszerűségét”, azt állítva, hogy az osztrák játékvezető, Erich Linemayr a házigazdáknak kedvezett, illetve hogy a rendezők azért nem halasztották el az ítéletidő miatt szinte használhatatlanná váló pályán lejátszandó mérkőzést, mert a rossz talaj a gyors és kombinatív lengyelek dolgát nehezítette meg.

A bronzmeccsen aztán megint nyert Górski csapata, mégpedig a brazilok ellen. Ez utóbbi találkozón a Tomaszewski – Szymanowski, Gorgoń, Żmuda, Musiał – Maszczyk, Deyna, Kasperczak (Ćmikiewicz) – Lato, Szarmach (Kapka), Gadocha gárda szerepelt, a Lubański sérülése után előtérbe kerülő, akkor éppen a Górnikban játszó Andrzej Szarmach, valamint a fiatal Władysław Żmuda (Gwardia) és a tartalékcenter, Zdzisław Kapka (Wisła Kraków) bevetése jelentette a tornán az újdonságot. Játszott még a világbajnokságon a már az olimpián is epizódszerepet kapó, ugyancsak krakkói Kazimierz Kmiecik és Zbigniew Gut is.

A vb-bronzérem ráirányította a figyelmet a lengyel futballra és a lengyel játékosokra. Az 1976-os Eb balszerencsés sorsolása (a fehér-pirosak a vb-ezüstérmes hollandokkal, valamint az olaszokkal és a finnekkel kerültek azonos négyesbe) nem csorbította a hirtelen megnöveke-

dett tekintélyt, a „fehér sasok” csak rosszabb gólkülönbségükkel maradtak le a továbbjutásról az Oranje mögött. A válogatott utána a montreali olimpiára fókuszált, ahonnan ezüstéremmel tért haza. Az ászok közül Tomaszewski, Szymanowski, Gorgoń, Żmuda, Maszczyk, Lato, Kasperczak, Kmiecik, Deyna, Szarmach és Ćmikiewicz is játszott Kanadában, kihasználva, hogy akkoriban éppen nem volt tiltás a vb-n szerepelt futballistákra.

Az 1978-as Mundialra veretlenül jutottak ki, a portugál, a dán és a ciprusi legénységet megelőzve. Argentínában a világbajnok NSZK előtt csoportelsőként léptek a középdöntőbe, ám ott nem volt esélyük az argentinok és a brazilok ellen.

Addigra már néhány lengyel futballista engedélyt kapott a Nyugat-Európába szerződésre. A hetvenes évek elejétől várta őket a francia futball, ahol a profikorszak kezdete óta nagy hagyománya volt a lengyel labdarúgók szerepeltetésének. Az első időszakban még a harmincon túli játékosok jutalma volt az engedély, ráadásul a többség a második vonalba igazolt. Köztük volt a Ruchból a Châteauroux-ba kerülő későbbi szövetségi kapitány, Antoni Piechniczek is.

A menők közül az olimpiai bajnok Zygrfryd Szołtysik 1974-ben a francia második ligás Valenciennes-hez ment, de egy év után hazatért. Ellentétben a kinti, például nyugat-németországi emigráns szervezetek tagjaival kapcsolatot tartó, s emiatt a lengyel titkosszolgálat által a külföldi utakon szigorúan megfigyelt Robert Gadochával, aki 1975 elején az FC Nantes-hoz igazolhatott. Ugyanabban az esztendőben mondhatott igent egy másik olimpiai bajnok, Joachim Marx az ugyancsak francia Lens ajánlatára. Włodzimierz Lubański Belgiumba, a Lokerenhez ment. 1977-ben a korábbi válogatott, már 34 éves Jan Banaś a francia második vonalban szereplő Boulogne-hoz szerződött. Az 1978-as világbajnokság után újabb engedélyeket adott ki a hatalom: Kazimierz Deyna a Manchester Cityhez, Henryk Kasperczak a francia Metzhez, Jan Tomaszewski a belga Beerschothoz került. 1980-ban újabb hullám kapott zöld jelzést a válogatottak közül: Grzegorz Lato a Lokeren, Andrzej Szarmach az Auxerre, Jerzy Gorgoń a St. Gallen játékosa lett. Addigra a francia futball már tárt karokkal várta az olcsó lengyeleket, 1972-től a nyolcvanas évek elejéig több mint hatvanan igazoltak oda, elsősorban a második vonalba, vagy az élvonal szerényebb költségvetésű alakulataiba, mint az Auxerre vagy a Valenciennes. Feltűnő, hogy a nyugatnémet–lengyel kapcsolatok javulása ellenére 1984-ig hivatalosan nem szerződhettek lengyel játékosok az NSZK-ba, különös tekintettel azokra, akik német származásúként ott könnyen útlevelet is kaphattak volna.

Az 1980-as Eb-re nem jutott ki az akkor már a Jacek Gmochot (1976–1978), Górski egykori segítőjét váltó Ryszard Kulesza által dirigált válogatott, megint csak a hollandok mögött lett csoportmásodik. Ám az 1982-es spanyolországi Mundialon ismét ott volt, Antoni Piechniczek szövetségi kapitánnyal az élen. Máltát és az NDK-t is kétszer legyőzve, százszázalékos teljesítménnyel került be a huszonnégyes mezőnybe. Spanyolországban az olaszok, a kameruniak és a peruiak megelőzésével csoportelsőként lépett a középdöntőbe, ahol továbbra is veretlenül, a szovjeteket és a belgákat búcsúztatta el. Az elődöntőben aztán, kiemelkedően legjobb játékosa, Zbigniew Boniek nélkül, kikapott az olaszoktól. Vagy valójában a tornán élete formájában futballozó Paolo Rossitól. De ezzel még nem volt vége a történetnek: a Młynarczyk – Dziuba, Matysik (Wójcicki), Żmuda, Janas – Kupcewicz, Majewski, Buncol – Boniek – Lato, Szarmach összeállítású gárda az alicantei bronzmérkőzésen 3-2-re megverte a sokkal esélyesebb franciákat. Hárman, Grzegorz Lato, Andrzej Szarmach és Władysław Żmuda két-két vb-bronzéremmel zárták a maguk karrierjét, valamint a lengyel futball aranykorszakát.

OLIMPIA, 1972

Deyna a világklasszisok közé érett

Bajorországban, a szövetségi köztársaság legnagyobb tartományában rendezték az 1972-es nyári olimpia labdarúgótornáját. A természetesen a döntőnek is otthont adó München mellett további öt városban, Nürnbergben, Passauban, Regensburgban, Ingolstadtban és Augsburgban is tartottak mérkőzéseket. A világbajnokságéhoz hasonlóan tizenhatos mezőnnyel, a területi elveket is betartva. Európát hat válogatott képviselte, jellemző az erőviszonyokra, hogy ez a fél tucat gárda – amely egyáltalán nem nyújtott tucatteljesítményt – szerezte a legtöbb pontot. Noha akkoriban is érvényes volt az a szabály, hogy az előző világbajnokságon pályára lépett futballisták nem szerepelhetnek az olimpián (fontos hangsúlyozni, hogy az előző, hiszen a szovjeteknél, például, játszhatott az 1966-os vb-résztvevő Szabó József, mivel négy évvel később, Mexikóban nem volt ott), a szocialista országok hivatalosan amatőrökből álló csapatai kiemelkedtek a mezőnyből – szinte az A-válogatottjukkal indulhattak. Az előd döntőbe jutott négyesből egyébként kizárólag a szovjetek jutottak el az 1970-es mexikói Mundialra. Afrikát és Ázsiát olyan válogatottak képviselték, mint a marokkói, a ghánai és a szudáni, illetve a malajziai, a burmai és az iráni. Nem meglepő, hogy közülük a kontinensbajnok iráni bizonyult a legerősebbnek, megverte a fiatal Falcãóval, Dirceuval és Roberto Dinamitével felálló brazil együttest is, de a magyarokkal és a nyugatnémetekkel szemben a továbbjutásra nem volt esélye. A második körben is csoportmérkőzéseket rendeztek, az egyik négyesben magyar, keletnémet, nyugatnémet, mexikói, a másikban lengyel, szovjet, dán, marokkói sorrend alakult ki. A csoportmásodikok játszottak a bronzéremért (a szovjet és a keletnémet csapat 2-2-re végzett, közöttük holtversenyt hirdettek), majd a döntőben a lengyelek 2-1-re nyertek a kétszeresen is címvédő, 1964-ben és 1968-ban is győztes, így triplázásban reménykedő magyarok ellen. A torna gólkirálya és legjobb játékosa a később az Aranylabda-szavazáson is az első hatba kerülő Kazimierz Deyna lett, aki hét meccséből haton szerzett gólt, összesen kilencig jutva.



A lengyel csapat a müncheni olimpiai döntő előtt

Olimpiai döntő

Lengyelország–Magyarország 2-1 (0-1)

1972. szeptember 10., München, Olimpiai Stadion, 80 000 néző. Jv.: Kurt Tschenscher (nyugatnémet)

Lengyelország: Kostka – Gut, Gorgoń, Ćmikiewicz, Anczok – Szołtysik, Kraska, Maszczyk, Deyna (Szymczak, 78.) – Lubański, Gadocha

Magyarország: Géczi – Vépi, Páncsics, Bálint, Juhász P. – Dunai III, Kű (Kocsis L., 73.), Szűcs L. – Kozma, Dunai II (Tóth K., 80.), Várady

Gólszerző: Várady (42.), Deyna (48., 68.)

Nagy hármast gyűrt le a triplázó Ajax

A Panathinaikosz, amely 1971 májusában még BEK-döntőt vívott, 1972 szeptemberében nagy meglepetésre már az első fordulóban elvérzett. Ráadásul nem egy igazi nagyágyú, hanem a CSZKA Szófia ellen. A következő forduló szenzációját a Real Madrid piteşti-i veresége szolgáltatta, igaz, a madridi meccsre már visszaállt a „világ rendje". A Dózsa visszafizetett a Celticnek az előző kiírásban elszenvedett peches vereségéért. Az is elmondható, hogy kevesen várták a nagyszombatiak továbbjutását az Anderlecht, illetve a Derby County sikerét a Benfica ellenében.



Johan Cruyff és Francesco Morini fejpárbaja a döntőben

A negyeddöntőben az újpestiek megint roppant balszerencsések voltak. Torinóban 0-0-ra végeztek a Juventusszal, a Megyeri úti visszavágó 12. percére már 2-0-ra elhúztak, de az olaszoknak sikerült az egyenlítés. Ennek a fordulónak a szenzációját az Ajax és a Bayern összecsapása jelentette: a hollandok Amszterdamban fantasztikusan futballoztak, 4-0-ra nyertek.

A négy között sem volt sokkal könnyebb dolguk, ám kettős győzelemmel ejtették ki a Real Madridot. A média egy része álomdöntőnek minősítette a belgrádi Ajax–Juventus finálét.

A Marakanának nevezett Zvezda-stadionban minden adott volt a szuperfináléhoz: kellemes alkonyi hőmérséklet, hatalmas közönség, elsőrangú szurkolás, aztán a két együttes minden idők egyik legyengébb BEK-döntőjét produkálta. A Szőke Tulipánnak elnevezett Johnny Rep a 4. percben – magasra felugorva, eléggé távolról, ívelten – fejelt egy gólt, és utána unalmas birkózásba fogtak a felek. A németalföldieknek tovább már nem volt sürgős, kivárásra játszottak, a „zebrák" meg úgy voltak vele, hogy a veszélyes támadósoruk (Altafini, Anastasi, Bettega) majdcsak összehoz valamikor egy találatot. Nagyot tévedtek.

Összehasonlítva a piros-fehérek belgrádi összeállítását az 1972-es, rotterdami győztes tizenegyükével, azonnal rájöhetünk a titkuk nyitjára, az pedig az állandóság. A Swart helyén szereplő Rep bevetése jelentette az egyetlen különbséget. A Juve elleni sikerrel az Ajax triplázott, hasonlóra korábban egyedül az 1955 és 1960 között ötszörös győztes Real Madrid volt képes a BEK-ben. Kovács István együttese a negyeddöntőtől kezdve kiverte a Bayern Münchent és a Real Madridot, majd legyőzte a Juventust, vagyis senki sem állíthatta, hogy érdemtelenül ült újra a trónra.

A sorozat gólkirályi címe a 11 találatot elérő Gerd Müllert (Bayern München) illette.

1. forduló. Újpesti Dózsa–FC Basel 2-0, 2-3, CSZKA Szófia–Panathinaikosz 2-1, 2-0, Galatasaray–Bayern München 1-1, 0-6, Waterford United FC–Omonia Nicosia 2-1, 0-2, Wacker Innsbruck–Dina-

mo Kijev 0-1, 0-2, Sliema Wanderers–KS Górnik Zabrze 0-5, 0-5, FC Aris Bonnevoie–FC Argeş Piteşti 0-2, 0-4, Real Madrid–Keflavík IF 3-0, 1-0, 1. FC Magdeburg–Turun PS 6-0, 3-1, Celtic FC–Rosenborg BK 2-1, 3-1, RSC Anderlecht–Vejle BK 4-2, 3-0, Derby County–Zseljeznicsar 2-0, 2-1, Malmö FF–SL Benfica 1-0, 1-4, Olympique Marseille–Juventus FC 1-0, 0-3. Az AFC Ajax és a Spartak Trnava erőnyerő volt.



Ruud Krol már Juve-mezben ünnepel. Jobbra Kovács István

2. forduló. Celtic FC–Újpesti Dózsa 2-1, 0-3, CSZKA Szófia–AFC Ajax 1-3, 0-3, Bayern München–Omonia Nicosia 9-0, 4-0, Dinamo Kijev–KS Górnik Zabrze 2-0, 1-2, FC Argeş Piteşti–Real Madrid 2-1, 1-3, Juventus FC–1. FC Magdeburg 1-0, 1-0, Spartak Trnava–RSC Anderlecht 1-0, 1-0, Derby County–SL Benfica 3-0, 0-0

Negyeddöntő. Juventus FC–Újpesti Dózsa 0-0, 2-2, AFC Ajax–Bayern München 4-0, 1-2, Dinamo Kijev–Real Madrid 0-0, 0-3, Spartak Trnava–Derby County 1-0, 0-2

Elődöntő. AFC Ajax–Real Madrid 2-1, 1-0, Juventus FC–Derby County 3-1, 0-0

Döntő

AFC Ajax–Juventus FC 1-0 (1-0)

1973. május 30., Belgrád, Crvena zvezda-stadion, 89 484 néző. Jv.: Milivoje Gugulovics (jugoszláv)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Rep, Cruyff, Keizer

Juventus FC: Zoff – Marchetti, Morini, Salvadore, Longobucco – Causio (Cuccureddu, 57.), Furino, Capello – Altafini, Anastasi, Bettega (Haller, 49.)

Gólszerző: Rep (4.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Minimalizált Milan-siker(ek)

Akadtak meglepetések az első fordulóban: a máltai Floriana FC megverte a válogatottakkal teletűzdelt FTC-t La Vallettában, a finn Mikkelin legyőzte a Carl Zeiss Jenát, az edinburghi Hibernian FC 6-1-re kiütötte a lisszaboni Sportingot, a Wrexham United elbúcsúztatta az esélyesebb FC Zürichet. A második körben a Szpartak Moszkva megálljt parancsolt az Atlético Madridnak, míg a bukaresti Rapid a bécsi Rapidnak, Corkban ikszelt a Schalke 04, és csak a hosszabbításban szerzett találattal tudott továbblépni a Milan a varsói Legia ellen a San Siróban. A negyeddöntő szenzációja a prágai Sparta diadala volt a gelsenkircheniek fölött. A Milan egy góllal nyert a szükségből Szocsiban meccselő Szpartak ellen, viszont odahaza csupán szalonremire futotta erejéből. Mi lett volna, ha az első találkozót Moszkvában tudták volna megrendezni?

Az elődöntőbe két „szocialista ország” klubja is beverekedte magát, más kérdés, hogy ott elbukott a Sparta Praha és a Hajduk Split is.

Az AC Milan – kivéve a luxemburgi Red Boys ellen – kicentizve lépegetett a finálé felé, aztán Szalonikiben a gyérülő hajú Luciano Chiarugi már a 3. percben betalált szabadrúgásból David Harvey hálójába. (A sorfal szétnyílt, a kapus későn látta meg a labdát, ugyan vetődve beleütött, de az a kapufáról bepattant.) Az angolok tiltakoztak, szerintük az eset előtt nem történt szabálytalanság, s ezzel úgy felmérgelték a görög játékvezetőt, hogy Mihasz végig következetesen ellenük fújt. A cél szentesítette az eszközt, Nereo Rocco tanítványai újabb trófeával gyarapították a lombard „ördögök” kincstárát.



Boldog Milan-játékosok a serleggel

A sorozat gólkirálya Chiarugi (AC Milan) lett, hét találattal.

1. forduló. Floriana FC–Ferencvárosi TC 1-0, 0-6, Red Boys Differdange–AC Milan 1-4, 0-3, Pezoporikosz Larnaca–Cork Hibernians FC 1-2, 1-4, Sporting CP–Hibernian FC 2-1, 1-6, Fremad Amager–Besa Kavajë 1-1, 0-0, Standard Liège–Sparta Praha 1-0, 2-4, Hajduk Split–FK Fredrikstad 1-0, 1-0, Rapid Bucureşti–Landskrona BoIS 3-0, 0-1, FC Zürich–Wrexham United 1-1, 1-2, SK Rapid Wien–PAOK Szaloniki 0-0, 2-2, MKE Ankaragücü–Leeds United 1-1, 0-1, Szpartak Moszkva–FC Den Haag 1-0, 0-0, Vikingur Reykjavík–Legia Warszawa 0-2, 0-9, FC Carl Zeiss Jena–Mikkelin Palloilijat 6-1, 3-2, Schalke 04–Szlavia Szófia 2-1, 1-2 (félbeszakadt), 3-1, SEC Bastia–Atlético Madrid 0-0, 0-1.

2. forduló. Ferencvárosi TC–Sparta Praha 2-0, 1-4, SK Rapid Wien–Rapid Bucureşti 1-1, 1-3, FC Carl Zeiss Jena–Leeds United 0-0, 0-2, Wrexham United–Hajduk Split 3-1, 0-2, Cork Hibernians FC–Schalke 04 0-0, 0-3, Atlético Madrid–Szpartak Moszkva 3-4, 2-1, Hibernian FC–Besa Kavajë 7-1, 1-1, Legia Warszawa–AC Milan 1-1, 1-2 (h. u.)

Negyeddöntő. Leeds United–Rapid Bucureşti 5-0, 3-1, Hibernian FC–Hajduk Split 4-2, 0-3, Schalke 04–Sparta Praha 2-1, 0-3, Szpartak Moszkva–AC Milan 0-1, 1-1

Elődöntő. Leeds United–Hajduk Split 1-0, 0-0, AC Milan–Sparta Praha 1-0, 1-0

Döntő

AC Milan–Leeds United 1-0 (1-0)



1973. május 16. Szaloniki, Kaftandzoglu-stadion, 40 153 néző. Jv.: Hrisztosz Mihasz (görög)

AC Milan: Vecchi – Sabadini, Anquilletti, Rosato (Dolci, 59.), Zignoli – Turone, Benetti, Rivera – Sogliano, Bigon, Chiarugi

Leeds United: Harvey – Reaney, Madeley, Hunter, Cherry – Bates, Yorath, F. Gray (McQueen, 54), – Lorimer, Jordan, Jones

Gólszerző: Chiarugi (3.)

Kiállítva: Sogliano és Hunter (88.)

UEFA-KUPA

A „vörösök” első nemzetközi sikere

Nem szakadt meg az immáron hat szezonra nyúló angol dominancia a kupasorozatban, ugyanis a Liverpool FC végzett a mezőny élén. Második európai kupadöntőjüket vívták a Mersey-partiak, 1966-ban, a BVB Dortmund elleni peches mérkőzésen, hosszabbításban elbukták a KEK-serleget Glasgow-ban, ezúttal egy másik német gárda ellenében sikerült diadalmaskodniuk.

Az első fordulóban számos meglepetés akadt. A Las Palmas a torinói botlása után odahaza lelépte a „piemonti bikákat”. A koppenhágai Frem kétszer is megverte az FC Sochaux legénységét, megcselekedte ugyanezt az Olympiakosz a Cagliarival, a CUF Barreiro az RWD Molenbeekkel, a Beroe a bécsi Austriával, az FC Porto az FC Barcelonával, valamint a pozsonyi Slovan az újvidékiekkel.

A második körben a bolgár Beore elbúcsúztatta a Bp. Honvédot, a Crvena zvezda a Valenciát, a Las Palmas a Slovant. Idegenben szerzett több góljával az OFK Beograd kiütötte a rotterdami Feyenoordot, a Vitória Setúbal pedig a Fiorentinát.

A harmadik etapban a Setúbal megint magára irányította a figyelmet azzal, hogy megállította a milánói Intert. A negyeddöntő nem hozott szenzációt, legfeljebb az FC Twente ’65 négy közé jutása keltett feltűnést, bár ha a párja, az OFK Beograd kerül oda, az is bravúr lett volna.

Ugyan az elődöntő angol belharcában a Liverpool elveszítette veretlenségét az észak-londoni katlanban, ám Steve Heighway találata döntőt ért. A másik ágon a Twente nem volt egy súlycsoportban a szuper Borussiával.

Az első finálé az Anfield Roadon ítéletidő miatt félbeszakadt. Másnap az LFC nagyjából egy óra leforgása alatt elintézte a Gladbachot, elsősorban a rövid idő alatt duplázó Kevin Keegannek köszönhetően. A visszavágó kísértetiesen hasonlóan alakult: az első félidőben Jupp Heynckesnek bő tíz percre volt szüksége, hogy kétszer is betaláljon Clemence hálójába, viszont a második 45 percben a Reds védelme már állta a sarat.

A gólkirályi címen a 12 találatos Jupp Heynckes (Borussia Mönchengladbach) és Jan Jeuring (FC Twente ’65 Enschede) osztozott.

1. forduló. Bp. Honvéd–Partick Thistle 1-0, 3-0, AEK Athén–Salgótarjáni BTC 3-1, 1-1, Aberdeen FC–Borussia Mönchengladbach 2-3, 3-6, Manchester City–Valencia CF 2-2, 1-2, Åtvidabergs FF–FC Bruges 3-5, 2-1, SFK Lyn Oslo–Tottenham Hotspur 3-6, 0-6, 1. FC Köln–Bohemians FC Dublin 2-1, 3-0, Viking FK Stavanger–IB Vestmannæyjar 1-0, 0-0, Feijenoord–US Rumelange 9-0, 12-0, Liverpool FC–SG Eintracht Frankfurt 2-0, 0-0, Nîmes Olympique–Grasshopper-Club Zürich 1-2, 1-2, Vitória FC Setúbal–Zagłębie Sosnowiec 6-1, 0-1, Stoke City–1. FC Kaiserslautern 3-1, 0-4, RWD Molenbeek–GD CUF Barreiro 0-1, 0-2, Torino FC–UD Las Palmas 2-0, 0-4, FC Sochaux–BK Frem København 1-3, 1-2, Olympiakosz Pireusz–Cagliari 2-1, 1-0, SCO Angers–BFC Dynamo 1-1, 1-2, FC Porto–FC Barcelona 3-1, 1-0, Universitatea Cluj–Levszki-Szpartak Szófia 4-1, 1-5, Crvena zvezda Beograd–Lausanne-Sports 5-1, 2-3, FC Internazionale–FC Valletta 6-1, 1-0, Beroe Sztara Zagora–Austria Wien 7-0, 3-1, UT Arad–IFK Norrköping 1-2, 0-2, EPA Larnaca–Ararát Jereván 0-1, 0-1, Eskişehirspor–Fiorentina 1-2, 0-3, Dukla Praha–OFK Beograd 2-2, 1-3, Slovan Bratislava–FK Vojvodina 6-0, 2-1, Dinamo Tbiliszi–FC Twente ’65

Enschede 3-2, 0-2, KS Ruch Chorzów–Fenerbahçe 3-0, 0-1, SG Dynamo Dresden–VÖEST Linz 2-0, 2-2. (Az IFK Helsinki visszalépett, így a Hvidovre IF játék nélkül lépett tovább.)

2. forduló. Beroe Sztara Zagora–Budapesti Honvéd 3-1, 0-1, BFC Dynamo–Levszki-Szpartak Szófia 3-0, 0-2, Borussia Mönchengladbach–Hvidovre IF 3-0, 3-1, FC Porto–FC Bruges 3-0, 2-3, Crvena zvezda Beograd–Valencia CF 3-1, 1-0, FC Internazionale–IFK Norrköping 2-2, 2-0, Viking FK Stavanger–1. FC Köln 1-0, 1-9, Feijenoord–OFK Beograd 4-3, 1-2, Liverpool FC–AEK Athén 3-0, 3-1, Vitória FC Setúbal–Fiorentina 1-0, 1-2, Grasshopper-Club Zürich–Ararát Jereván 1-3, 2-4, GD CUF Barreiro– 1. FC Kaiserslautern 1-3, 1-0, UD Las Palmas–Slovan Bratislava 2-2, 1-0, KS Ruch Chorzów–SG Dynamo Dresden 0-1, 0-3, BK Frem København–FC Twente '65 Enschede 0-5, 0-4



Tommy Smith és Günter Netzer választ

3. forduló. Ararát Jereván–1. FC Kaiserslautern 2-0, 0-2 (t: 4-5), 1. FC Köln–Borussia Mönchengladbach 0-0, 0-5, Tottenham Hotspur–Crvena zvezda Beograd 2-0, 0-1, FC Twente '65 Enschede–UD Las Palmas 3-0, 1-2, OFK Beograd–Beroe Sztara Zagora 0-0, 3-1, Vitória FC Setúbal–FC Internazionale 2-0, 0-1, BFC Dynamo–Liverpool FC 0-0, 1-3, FC Porto–SG Dynamo Dresden 1-2, 0-1

Negyeddöntő. 1. FC Kaiserslautern–Borussia Mönchengladbach 1-2, 1-7, OFK Beograd–Twente '65 Enschede 3-2, 0-2, Tottenham Hotspur–Vitória FC Setúbal 1-0, 1-2, Liverpool FC–SG Dynamo Dresden 2-0, 1-0

Elődöntő. Liverpool FC–Tottenham Hotspur 1-0, 1-2, Borussia Mönchengladbach–FC Twente '65 Enschede 3-0, 2-1



Ray Clemence a trófeával. Mögötte Bob Paisley, akkor még „csak" pályaedző

Döntő

Az első mérkőzés 1973. május 9-én, a 27. percben, 0-0-s állásnál a hatalmas eső miatt félbeszakadt.

Liverpool FC–Borussia Mönchengladbach 3-0 (2-0)

2. mérkőzés, 1973. május 10., Liverpool, Anfield Road, 41 169 néző. Jv.: Erich Linemayr (osztrák)

Liverpool FC: Clemence – Lawler, Lindsay, Smith, Lloyd – Hughes, Keegan, Cormack – Heighway (Hall, 83.), Toschack, Callaghan

Borussia Mönchengladbach: Kleff – Michallik, Wimmer, Bonhof, Vogts – Danner, Netzer, Kulik – Jensen, Rupp (Simonsen, 82.), Heynckes

Gólszerzők: Keegan (21., 32.), Lloyd (61.)

Borussia Mönchengladbach–Liverpool FC 2-0 (2-0)

3. mérkőzés, 1973. május 23., Mönchengladbach, Bökelberg-stadion, 35 000 néző. Jv.: Pavel Nyikolajevics Kazakov (szovjet)

Borussia Mönchengladbach: Kleff – Surau, Wimmer, Bonhof, Vogts – Danner, Netzer, Kulik – Jensen, Rupp, Heynckes

Liverpool FC: Clemence – Lawler, Lindsay, Smith, Lloyd – Hughes, Keegan, Cormack – Heighway (Boersma, 73.), Toschack, Callaghan

Gólszerző: Heynckes (29., 40.)

SZUPERKUPA

MacDonald egyedül kevés volt

A holland napilap, a *De Telegraaf* találta ki, hogy mérkőzzön meg egy trófeáért a Bajnokcsapatok Európa-kupája és a Kupagyőztesek Európa-kupája, az első és a második számú európai kupasorozat címvédője. Az első kiírásban az UEFA-nak még nem volt szerepe, nem volt gazda – fura is lett volna, hiszen az egyik résztvevő, a skót Rangers a Dinamo Moszkva elleni finálé botránya miatt eltiltását töltötte az európai porondon. Ez magyarázza azt a különlegességet is, hogy a glasgow-i meccset skót bíró vezette. Az Ajax már az Ibrox Parkban eldöntötte a párharcot azzal, hogy az első félidőben három gólt is szerezve simán nyert. A Rangersnek akkor lett volna esélye, ha van még egy Alexander MacDonaldja.



Gerrie Mühren amszterdami tizenegyesgólja

Rangers FC–AFC Ajax 1-3 (1-3)

Döntő, 1. mérkőzés, 1973. január 16., Glasgow, Ibrox Park, 58 000 néző. Jv.: Alistair MacKenzie (skót)

Rangers: MacCloy – Jardine, Mathieson, Gregg, D. Johnstone – Smith, Conn, Forsyth – Parlane, MacDonald, Young

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – A. Mühren, Haan, G. Mühren – Rep, Cruyff, Keizer

Gólszerzők: Rep (31.), MacDonald (39.), Cruyff (43.), Haan (44.)

AFC Ajax– Rangers FC 3-2 (2-2)

Döntő, 2. mérkőzés, 1973. január 24., Amszterdam, Olimpiai Stadion, 40 000 néző. Jv.: Joachim Weyland (nyugatnémet)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Swart, Cruyff, Keizer

Rangers: MacCloy – Jardine, Mathieson, Gregg, D. Johnstone – Smith, MacLean, Forsyth – Parlane, MacDonald, Young

Gólszerzők: MacDonald (7., 26..), Haan (9.), G. Mühren (39.), Cruyff (78.)

LIBERTADORES KUPA

Giachello 287 perc után döntött

Az 1972-es perui ellenfél után 1973-ban chilei jutott az Independientének az első számú dél-amerikai klubkupasorozat fináléjában. A címvédő argentin gárda az első csoportszakaszban erőnyerő volt. A másodikban a San Lorenzo és a kolumbiai Millonarios mellé került, s bár egyik idegenbeli mérkőzését sem nyerte meg, ám a két hazain aratott győzelem elég volt az újabb döntőhöz. E szakasz utolsó meccsén, a trió másik argentin alakulata ellen Miguel

Ángel Giachello szerezte a győztes gólt. A másik ágon a Botafogo tűnt a legesélyesebbnek, de a brazilokat végül a paraguayi Cerro Porteño és a Colo-Colo is megelőzte. A chileiek kétségtelenül annak köszönhették csoportelsőségüket, hogy Carlos Caszely és Francisco Valdés egy-egy góljával nyerni tudtak a Maracanában. A döntő a vártnál nagyobb küzdelmet hozott, az első két meccs döntetlenre végződött, a montevideói, a harmadik 1-1-re állt még a 105. perc után is. A párharc 287. percében a cseréként beállt Giachello újra főszereplővé lépett elő, s közelről megszerezte a mindent eldöntő gólt. Okkal mondta még évtizedekkel később is: „Része lettem az Independiente történetének".



Villano, a kolumbiai Millonarios és Pavoni, az Independiente csapatkapitánya az elődöntőben

Independiente–Colo-Colo 1-1 (0-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1973. május 22., Avellaneda, Estadio Cordero, 40 000 néző. Jv.: Milton Lorenzo (uruguayi)

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Martínez, Raimondo – Semenewicz, Balbuena (Bertoni), Giachello (Maglioni), Mendoza

Colo-Colo: Nef – Galindo, Herrera, González, Silva – Páez, Valdés – Osorio (Caszely), Messen, Ahumada, Véliz (Lara)

Gólszerzők: Sá (öngól, 71.), Mendoza (75.)

Colo-Colo–Independiente 0-0

Döntő, 2. mérkőzés, 1972. május 29., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 80 000 néző. Jv.: Romualdo Arppi Filho (brazil)

Colo-Colo: Nef – Galindo, Herrera, González, Silva – Páez, Valdés, Osorio – Caszely, Messen, Véliz

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Martínez, Raimondo – Semenewicz, Balbuena (Bertoni), Giachello (Maglioni), Mendoza

Independiente–Colo-Colo 2-1 (1-1, 1-1. 1-1)

Döntő, 3. mérkőzés, 1973. június 6., Montevideo, Estadio Centenario, 50 000 néző. Jv.: José Romei (paraguayi)

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Semenewicz, Galván, Raimondo –Bertoni, Maglioni (Bochini), Mendoza (Giachello)

Colo-Colo: Nef – Galindo, Herrera, González, Silva (Castañeda) – Páez, Valdés – Osorio (Caszely), Messen, Ahumada, Véliz (Lara)

Gólszerzők: Mendoza (25.), Caszely (39.), Giachello (107.)

VILÁGKUPA

Kovács István nem volt elégedett a rendőrökkel

1971-ben az Ajax – noha a BEK megnyerésével jogot szerzett a Világkupáért való mérkőzésre – nem élt a lehetőséggel, bevallottan azért, mert tartott a dél-amerikaiak durvaságaitól. A hollandok rossz példákat láttak a korábbi években. 1972-ben igent mondtak az utazásra, aztán megbánták. Johan Cruyff halálos fenyegetéseket kapott, Kovács Istvánnak, a csapat erdélyi edzőjének kérésére az Ajax külön biztonsági embereket fogadott, mert nem volt elégedett a helyi rendőrök határozottságával. Az avellanedai mérkőzés huszonötödik percében Cruyff megsérült, le kellett cserélni. Addigra lőtt már egy gólt, az argentinoknak a végén annak is örülniük kellett, hogy „Pancho" Sá révén ki tudtak egyenlíteni. A visszavágó simább mérkőzést hozott, az Ajax már a tizenegyedik percben vezetett, miután Johan Neeskens a kapuba vágta a Ruud Krol által beadott labdát. A kupa sorsa tulajdonképpen a második félidő közepén dőlt el, amikor Cruyff átadásából Rep növelte az előnyt. Johnny Rep aztán lőtt még egyet – a fiatal jobbszélső néhány hónap alatt Belgrádban győztes gólt fejelt a BEK-döntőben, majd főszerepet játszott a Világkupa elhódításában is.



Ritkán lehetett akkoriban az Ajaxot tiszta fehérben látni

Independiente–AFC Ajax 1-1 (0-1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1972. szeptember 6., Avellaneda, La Doble Visera, 65 000 néző. Jv.: Tofik Bahramov (szovjet)

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Pastoriza, Raimondo (Bulla, 46.) – Semenewicz, Balbuena, Maglioni, Mircoli

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Rep, Cruyff (A. Mühren, 25.), Keizer

Gólszerzők: Cruyff (5.), Sá (81.)

AFC Ajax–Independiente 3-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1972. szeptember 28., Amszterdam, Olimpiai Stadion, 46 511 néző. Jv.: José Romei (paraguayi)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Swart (Rep, 61.), Cruyff, Keizer

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Pastoriza, Semenewicz, Garisto –Balbuena, Maglioni, Mircoli (Bulla, 63.)

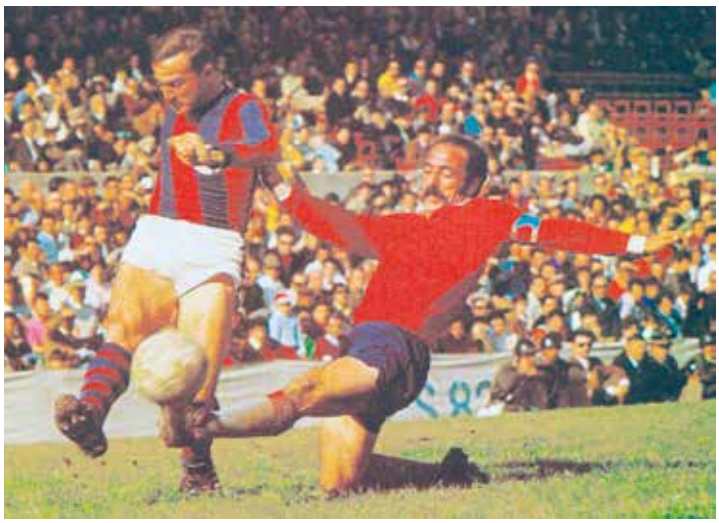
Gólszerzők: Neeskens (11.), Rep (67., 80.)

AZ ÉV CSAPATA

A Libertadores Kupa-specialista Independiente

A két legjelentősebb kontinentális klubkupasorozat, a Bajnokcsapatok Európa-kupája (Bajnokok Ligája), illetve a dél-amerikai Libertadores Kupa történetében mindössze egy csapat volt képes a hetvenes évek első felének tündöklő Independientéjénél is ragyogóbb sorozatra: az 1955 és 1960 között ötszörös BEK-győztes Real Madrid. Egyetlen más alakulat sem nyerte meg a két sorozat valamelyikét egymást követő négy évben, csak az Independiente.

A „vörösök” a hatvanas években már megéltek egy nagy korszakot, Manuel Ernesto Giúdice irányításával 1964-ben és 1965-ben is megnyerték a Libertadores Kupát, de abból a gárdából csak a kapus, Miguel Ángel Santoro és az 1965 elején



Ricardo Pavoni, az Independiente uruguayi védője becsúszva szerel

AZ EDZŐ

A beugró tréner



HUMBERTO MASCHIO 1933. február 10-én született Avellanedában. Futballozott a Quilmesben, a Racingban, majd az 1957-es dél–amerikai bajnokság megnyerése után ő is Olaszországba szerződött, ahol egy szűk évtized alatt a Bologna, az Atalanta, az Internazionale és a Fiorentina csatára volt. Az Interrel bajnok, a Fiorentinával Olasz Kupa-győztes lett, játszott a Squadra Azzurrában, sőt az 1962-es világbajnokságon ő volt a válogatott csapatkapitánya. 1967-ben hazatért, a Racinggal Libertadores Kupát és Világkupát is nyert. Tekintélyére jellemző, hogy 1969-ben edzői tapasztalatainak hiánya ellenére is rábízták a vb-selejtezők előtt álló argentin válogatottat, igaz, a barátságos meccsek sikertelensége miatt hamar Adolfo Pedernera került a helyére – akivel elbukott a csapat a selejtezőkön. Maschio 1972 őszén lett az Independiente edzője, amikor Pedro Dellacha a spanyol Celta Vigóhoz igazolt. Megnyerte a Libertadores Kupát és az Interamericana-kupát is, de hamarosan Roberto Ferreiróra cserélték, aki ugyancsak megnyerte a Libertadores Kupát (1974), de aztán őt is menesztették, amikor Dellacha hazatért.

érkezett uruguayi balhátvéd, Ricardo Elvio Pavoni szolgálta még az egyesületet a következő évtized diadalai idején is. Az új sikercsapat alapjait még az „öreg" Giúdice rakta le, az 1970-es bajnokcsapatban már Santoro és Pavoni mellett Commisso, Raimondo, Semenewicz, Maglioni, Pastoriza és a római születésű Dante Mircoli is játszott. A következő évben Pedro Dellacha vette át az avellanedai keretet, aki aztán 1971-ben megnyerte a bajnokságot, majd 1972-ben a Libertadores Kupát is. Ám miután túl jó ajánlatot kapott a vigói Celtától, átköltözött Európába. Ez magyarázza azt a különlegességet, hogy az Independiente a négy Libertadores Kupa-elsőséget három különböző edzővel érte el, miközben egyszer sem azzal, aki az előző évben nyert.



Paco Sá, a Libertadores Kupa rekordere



Santoro és Pavoni

Talán nem járunk messze az igazságtól azzal, hogy az Independiente igazi erejét a játékosállomány adta, amely a hetvenes évek elején elviselte a Portugáliában aztán nagy karriert befutó, 1970-ben az argentin sportújságírók által az Év legjobbjának választott Héctor Yazalde elvesztését, s amelyben a hetvenes évek közepén már olyan tehetséges fiatalok kerestek maguknak helyet, mint az 1978-ban világbajnok Daniel Bertoni és Rubén Galván vagy az 1986-ban győztes Ricardo Bochini, aki 1972 és 1991 között futballozott az Independientében.



MIGUEL Ángel SANTORO: 1942. február 27-én született Sarandiban. 1962 és 1974 között az Independiente kapusa volt, négyszeres Libertadores Kupa-győztes (1964, 1965, 1972, 1973), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint négyszeres argentin bajnok (1963, 1967 – Nacional, 1970 és 1971 – Metropolitano). Tizennégyszer védett az argentin válogatottban, részt vett az 1974-es világbajnokságon. A torna után Alicantéba, az Herculeshez igazolt, ott védett 1977-es visszavonulásáig.



EDUARDO Antonio COMMISSO: 1948. július 29-én Avellanedában született. Jobbhátvédet, esetenként középpályást játszott. A River Plate nevelése volt, 1967-ben az ifjúsági válogatottal megnyerte Asunciónban a Dél-Amerika-bajnokságot, korábban ezt a címet még nem nyerték el az argentinok. Commisso 1968 és 1975 között az Independientében töltötte pályafutása legszebb időszakát, négyszeres Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973, 1974, 1975), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint kétszeres argentin bajnok (1970 és 1971 – Metropolitano) lett. 1975-től 1978-ig ő is az Hercules tagja volt, majd pályafutását a Chacarita Juniorsban (1978), illetve az Estudiantesben (1979) zárta le, viszonylag fiatalon.



FRANCISCO Pedro Manuel SÁ: A trófeahalmozó középhátvéd 1945. október 25-én született Las Lomitasban. 1965-ig a Central Goyában szerepelt, már 15 évesen bemutatkozott az első osztályban, majd 1968-ig az Huracán Corientesben játszott. Az 1969-es és az 1970-es évet a River Plate-ben töltötte, aztán 1971-től 1975-ig az Independiente védelmét vezényelte. 1976 elején átigazolt a Boca Juniorsba, ahonnan hat év után lépett tovább, 1982-ben a Gimnasia y Esgrima de Jujuy mezét viselte. A Libertadores Kupa-győzelmek rekordere, négyet az Independientével, kettőt (1977, 1978) a Bocával nyert meg. Négyszeres argentin bajnok (1971 - Metropolitano, 1976 - Nacional és Metropolitano, 1981 – Metropolitano), ezekből az elsőt az Independientével, a többit a Bocával nyerte meg. Kétszeres Világkupa-győztes (1973 Independiente, 1977 Boca).



MIGUEL ÁNGEL LÓPEZ: 1942. március elsején született Ticinóban. Az Unión Central de Villa María csapatában kezdett futballozni, majd pályafutásának következő állomásai az Unversitario de Córdoba (1962), a Sarmiento de Junin (1963), az Estudiantes (1964–1966) voltak, utóbbi csapatban mutatkozott be 1964-ben az argentin élvonalban. 1967-ben átigazolt a Ferro Carril Oestéhez, bekerült a válogatottba is. Az évtized végén (1968–1970) a River Plate mezét viselte, majd 1971 és 1975 között az Independientével tarolt. Négyszeres Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973, 1974, 1975), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint argentin bajnok (1971 – Metropolitano) lett. 1976-ban Medellínbe igazolt, az Atlético Nacionallal kolumbiai bajnoki címet nyert abban az esztendőben.



RICARDO Elvio PAVONI: Az uruguayi balhátvéd 1943. augusztus 8-án született Montevideóban. A Club Atlético Defensorban kezdte a pályafutását (1960–1964), majd 1965 elejétől az Independientében töltött tizenegy évet. Mindenkinél többször nyerte meg a Libertadores Kupát a klub színeiben (1965, 1972, 1973, 1974, 1975), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint háromszoros argentin bajnok (1967 – Nacional, 1970 és 1971 – Metropolitano). Az uruguayi válogatottban (1962–1974) 13 mérkőzésen 2 gólt szerzett, részt vett az 1974-es világbajnokságon.



JOSÉ Omar PASTORIZA: A Patónak, Kacsának becézett középpályás 1942. május 23-án Rosarióban született. Pályafutása első klubjai a Rosário Central (1958–1962), a Colón Santa Fé (1962–1964) és a Racing Club (1964–1966) voltak. 1966 és 1972 között futballozott az Independientében, az első Libertadores Kupa-sikernek, az Ajax ellen elveszített Világkupa-döntőnek, illetve korábban három bajnoki címnek (1967 – Nacional, 1970 és 1971 – Metropolitano) részese volt. Pályafutását a francia élvonalban, az AS Monacóban (1972–1976) fejezte be. Az argentin válogatottban (1966–1972) 18 mérkőzésen játszott. Edzőként is nagy sikereket ért el, az Independiente az irányításával nyerte meg a Libertadores Kupát és a Világkupát 1984-ben. 2004. augusztus 2-án Buenos Airesben hunyt el, szívrohamban.



ALEJANDRO Estanislao SEMENEWICZ: A Lengyel, ahogy származása alapján becézték, 1949. június elsején született Buenos Airesben. A Deportivo Morón nevelése (1968–1969), 1970 és 1976 között 266 meccset játszott az Independiente színeiben, négyszeres Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973, 1974, 1975), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint kétszeres argentin bajnok (1970 és 1971 – Metropolitano). Pályafutása utolsó szakaszában a kolumbiai Atlético Nacional (1977–1979), majd hazatérve a Cipolletti (1980), a Platense (1980), végül ismét a Deportivo Morón (1981–1982) játékosa volt. 1972-ben kilencszer játszott az argentin válogatottban.



MIGUEL ÁNGEL RAIMONDO: Rosárióban született 1943. december 12-én. 1965-ben a Rosário Central színeiben mutatkozott be az élvonalban, majd az Atlanta mezét viselte (1966–1968), mielőtt az Independientéhez igazolt volna. A „vörösökkel" 1969 és 1974 között háromszoros Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973, 1974), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint kétszeres argentin bajnok (1970 és 1971 – Metropolitano) lett. 1974-ben az Év játékosának választották Argentínában. 1975-ben a River Plate gárdáját erősítette, megnyerve a Metropolitanót és a Nacionalt is. Pályafutását 1976-ban az All Boysban zárta le.



MIGUEL Ángel GIACHELLO: 1950. augusztus 12-én született Záratéban. 1969 és 1971 között az Independiente, majd rövid ideig az Estudiantes, aztán 1973-ban ismét az Independiente játékosa volt. Hamar továbbállt, a Chacarita (1973–1974), a Newell's Old Boys (1975), a francia Troyes (1975–1977), majd az Union Santa Fé (1978, 1980) és a Racing Club (1979, 1981) játékosa is volt. Főszereplője volt az Independiente 1973-as Libertadores Kupa-sikerének.



AGUSTÍN Alberto BALBUENA: 1945. szeptember 1-én született Santa Fében. A Colónban kezdett futballozni (1964–1969), majd egy évet (1970) a Rosario Centralban játszott, mielőtt az Independientéhez igazolt. A „vörösökkel" négyszeres Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973, 1974, 1975), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint egyszeres argentin bajnok (1971 – Metropolitano). 1976-ban a Racing Clubban tűnt fel, majd két külföldi csapatban, a kolumbiai Bucaramangában (1976–1977) és a salvadori FAS-ban (1977–1978) is megfordult. Az argentin válogatottal 1974-ben nyolc mérkőzést játszott, szerepelt az NSZK-ban rendezett világbajnokságon is.



EDUARDO Andrés MAGLIONI: 1946. április 14-én született Reconquistában. A Rosário Central korosztályos csapatában kezdett futballozni, majd a Club Atlético Sarmiento mezét viselte 1966-tól 1969-ig. Csapata egyik barátságos mérkőzésén a góljával 1:1-es döntetlent játszottak Pelé Santosa ellen. Ez a bravúr felhívta rá az Independiente vezetőinek a figyelmét, így került 23 évesen a „vörösökhöz". A következő években kétszeres Libertadores Kupa-győztes (1972, 1973), egyszeres Világkupa-győztes (1973), valamint kétszeres argentin bajnok (1970 és 1971 – Metropolitano) lett. 1973. március 18-án, a Gimnasia y Esgrima elleni bajnoki találkozón 111 másodperc alatt szerzett mesterhármast. 1974-ben rövid időt az Huracánban töltött, végül Kolumbiába szerződött, ahol a Millonarios (1974–1975), az Atlético Nacional (1976), végül pedig az Unión Magdalena játékosa is volt.

Teljes német uralom

Az Aranylabda-szavazások történetében először végzett három azonos nemzetbeli a képzeletbeli dobogón – az 1972-es Európa-bajnokságon elért látványos siker után arattak a Nationalelf játékosai. Nem túlzás, a trióból bárki nyerhetett volna, hiszen mindössze két pont választotta el végül a győztes csapatkapitányt, Franz Beckenbauert a holtversenyben második Gerd Müllertől és Günter Netzertől. A Nationalelf három csillagával egyedül az Ajaxszal a Bajnokcsapatok Európa-kupája elsőségét megvédő, 1971-ben óriási fölénnyel első Johan Cruyff tudott lépést tartani. Franz Beckenbauer ebben az évben lett szó szerint Európa első számú játékosa. Addigra már végzett egyszer a harmadik helyen (1966), volt háromszor is negyedik (1967, 1968, 1970), egyszer ötödik (1971), illetve becsúszott egy hetedik hely (1969), kétségtelenül a legjobbjak közé sorolták már egy bő fél évtizede – de 1972-ben győzött először, egyébként mindössze második (nyugat)németként, két évvel Gerd Müller diadala után. Az alig kétpontos előny nagyon szoros versenyt jelentett, éppen Beckenbauer első dobogós éve, 1966 óta nem volt ilyen kis különbség az első és a második között, ugyanakkor azt is érdemes tudni: a huszonöt szavazóból tíz Beckenbauert tette az első helyre, míg Müller hét, Netzer öt, Cruyff három zsüritagtól kapta meg a maximális öt pontot. Huszonhét játékos kapott szavazatot, köztük egy magyar, Dunai II Antal, az Újpesti Dózsa csatára, aki két világklasszissal, Eusébióval és Sandro Mazzolával együtt végzett a tizenötödik helyen.



Aranylabda, 1972

1. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 81 pont, 2. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) és Günter Netzer (Borussia Mönchengladbach) 79-79, 4. Johan Cruyff (holland, Ajax) 73, 5. Piet Keizer (holland, Ajax) 13, 6. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia) 6, 7. Gordon Banks (angol, Stoke City), Barry Hulshoff (holland, Ajax), Włodzimierz Lubański (lengyel, Górnik Zabrze) és Bobby Moore (angol, West Ham United) 4-4.

(Az első tíz helyezett.)



Az AC Milan.
Hátul, balról: Prati, Rivera, Rosato, Sabadini, Schnellinger.
Elöl: Chiarugi, Benetti, Biasiolo, Anquilletti, Tresoldi, Vecchi



Independiente.
Hátul, balról: Boneli gyúró, Pascual szertáros, Moreira, Magan, Comiso, Medina, Semenewicz, Bravo, Caballero edző, Garisto, Torrado edző. Középen: Raimondo, Maglioni, Mircoli, Balbuena, Bulla, Santoro, Cavoli, Bertolotti, Palomba. Elöl: Pavoni, Pastoriza, Saggiorato, Sá, Gay, González, Giménez, Galván



A Santos.
Hátul, balról: Carlos Alberto, Breca, Ze Carlos, Hermes, Claudio, Ferreira.
Elöl: Jair, Leo, Alcindo, Pelé, Edu



A Liverpool FC. Hátul, balról: Kewley, Boersma, Phil Thompson, Storton, Lindsay, Cormack, Keegan. Középen: Whitham, Lloyd, Lane, Clemence, Toshack, Heighway. Elöl: Callaghan, Hughes, Peter Thompson, Smith, Hall, Lawler



Az Ajax. Hátul, balról: Kovács István vezetőedző, Keizer, Blankenburg, Cruyff, Suurbier, Schilcher, G. Mühren, A. Mühren, Neeskens, Hulshoff, Haarms pályaedző. Elöl: Swart, Rep, Haan, Wever, Stuy, Krol, Kleton, Mulder



A San Lorenzo. Hátul, balról: D'Alessandro, Cocco, Glaría, Rezza, Rosl, R. Heredia, Telch, Ricardo García, Veglio. Elöl: Figueroa, Ayala, Chazaretta, Sanfilippo, Villar, Salinas, Espósito

Bajnokok, kupagyőztesek

1972–1973

	Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
EURÓPA	Albánia	Dinamo Tirana	Partizani
	Anglia	Liverpool FC	Sunderland
	Ausztria	Wacker Innsbruck	Wacker Innsbruck
	Belgium	FC Bruges	Anderlecht
	Bulgária	CSZKA Szófia	CSZKA Szófia
	Ciprus	APOEL	APOEL
	Csehszlovákia	Spartak Trnava	Baník Ostrava
	Dánia	Vejle BK*	Randers Freja
	Észak-Írország	Crusaders	Glentoran
	Feröer-szigetek*	KÍ Klaksvík	Havnar Bóltfelag
	Finnország*	TPS Turku	Reipas Lahti
	Franciaország	FC Nantes	Olympique Lyonnais
	Görögország	Olympiakosz	Olympiakosz
	Hollandia	AFC Ajax	NAC Breda
	Írország	Waterford	Cork Hibernians
	Izland*	Fram	ÍBV
	Jugoszlávia	Crvena zvezda	–
	Lengyelország	Stal Mielec	LKS Legia
	Luxemburg	Jeunesse Esch	Jeunesse Esch
	Málta	Floriana Gzira United	
	NDK	Dynamo Dresden	1. FC Magdeburg
	NSZK	Bayern München	Mönchengladbach
	Norvégia*	Viking	Brann Bergen
	Olaszország	Juventus	AC Milan
	Portugália	SL Benfica	Sporting CP
	Románia	Dinamo Buc.	Chimia Râmnicu Vâlcea
	Skócia	Celtic FC	Rangers FC
	Spanyolország	Atlético Madrid	Atlético Bilbao
	Svájc	FC Basel	FC Zürich
	Svédország	Åtvidabergs FF*	Malmö FF
	Szovjetunió*	Zarja Vorosilovgrád	Torpedo Moszkva
	Törökország	Galatasaray	Galatasaray



FC Bruges



Crvena zvezda



Galatasaray

VILÁG- ÉS KONTINENSVÁLOGATOTTAK

Dél-Amerika nyert Európában

1972. október 3-án a bázeli St. Jakob-stadionban Európa és Dél-Amerika válogatottja játszott gálamérkőzést a trogeni Pestalozzi Gyermekfalu Alapítvány javára. A mi kontinensünk legénységét az osztrák Karl Rappan és az argentin Helenio Herrera irányította.

Pályára lépett a cseh Ivo Viktor, a jugoszláv (bosnyák) Enver Marics, az olasz Salvadore, Anquilletti, Facchetti és Juliano, a nyugatnémet Schnellinger és Haller, a spanyol Amancio és Velázquez, a holland Van Hanegem és Cruyff, az osztrák Hasil, a jugoszláv (szerb) Dzsajics, a lengyel Lubański, a portugál Hilario, valamint Albert Flórián és Bene Ferenc is. Omar Sivori dél-amerikai gárdájában túlsúlyban voltak az argentinok (Santoro, Wolf, Bargas, Heredia, Brindisi, Ayala, Alonso) és a peruiak (Baylon, Chumpitaz, Cubillas, Sotil és Muñante). Játszott még az uruguayi Pavoni, Montero Castillo és Ildo Maneiro, valamint a brazil kapus, Manga. A szubkontinens csapata 2-0-ra nyert, a perui világklasszis, Teofílo Cubillas és az uruguayi Ildo Maneiro egy-egy találatával.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	San Lorenzo (Nac)	
		San Lorenzo (Met)	
	Brazília	Palmeiras	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	Santos, Portuguesa	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Jorge Wilstermann	
	Chile	Colo-Colo	
	Ecuador	Emelec	
	Kolumbia	Millonarios	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Deportivo Italia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Philadelphia Atoms (NASL)	Maccabi LA
	Mexikó	Cruz Azul	León
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	AFC Ajax	
	Kupagy. Európa-kupája	AC Milan	
	UEFA-kupa	Liverpool FC	
	Európai Szuperkupa	AFC Ajax	
	Közép-európai Kupa	Tatabányai Bányász	
	Libertadores Kupa	Independiente	
	Afrikai Bajn. Kupája*	Hafia Conakry	
	Világkupa*	AFC Ajax	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Olimpia	Lengyelország	
	Brit vál. tornája	Anglia	



Colo-Colo

* naptári éves lebonyolítási rend

1973. január elsejétől három új ország, Dánia, Nagy-Britannia és Írország csatlakozott az Európai Gazdasági Közösséghez. Ennek apropóján két nappal később Londonban játszott az Új EGK nevet viselő gárda a Régi EGK nevű alakulattal, amelyben értelemszerűen a már korábban is tag hat országból származó játékosok kaptak helyet. Az újak 2-0-ra nyertek, a Mönchengladbach dánja, Henning Jensen szerezte az első, a Coventry City skótja, Colin Stein a második gólt. Alf Ramsey együttesében helyet kapott az északír Pat Jennings és Allan Hunter, az ír Giles, a dán John Steen Olsen és Jensen, az angol Storey, Moore, Hughes, Bell, Ball és Bobby Charlton, valamint a skót Lorimer és Stein. Az ellenfelet Helmut Schön dirigálta, honfitársaira (Beckenbauer, Blankenburg, Netzer, Wimmer, Vogts, Grabowski, Müller) és a hollandokra (Suurbier, Krol, Van Hanegem, Neeskens) alapozott. Szerepet kapott még a francia Tresor és Bereta, valamint a belga Piot és az olasz Zoff.

Április 24-én a Hamburger SV búcsújátékot szervezett legendás védője, Willi Schulz tiszteletére. A világválogatott 5-2-re verte a HSV-t. Ismét Schön ült az egyik kispadon, a nyugatnémet hetes (Maier, Bernard, Beckenbauer, Höttges, Seeler, Grabowski, Müller) mellett játszott az angol Bobby Charlton és Moore, a skót McKinnon, Macari, Law és Gordon, valamint a brazil Carlos Alberto, a jugoszláv (horvát) Skoblar, s nem utolsósorban Albert Flórián is.

Spanyolországban felnyitották a sorompót

Don Revie bajnoki címmel búcsúzott az Elland Roadtól

Napszemüveg dukált volna a Bayern játékosaira

Az örmény futball történetének legnagyobb sikere

A spanyol szövetség 1973. május 26-án úgy döntött, hogy felemeli a sorompót a külföldi játékosok előtt. A klubok 1962 óta csak spanyol származású, de külföldi hazájának a válogatottjában még nem szerepelt futballistát szerződtethettek.

A lehetőség nyitva állt világklasszisok szerződtetésére. Ehhez képest az idény előtt a Primera Divisiónba került játékosok listáját böngészve arra a meglepő tapasztalatra juthatunk, hogy a klubvezetők, kevés kivétellel, elsősorban Dél-Amerikából erősítettek. Európai klasszist csak a Real Madrid (Günter Netzer), a Valencia (az osztrák Kurt Jara) és a Barcelona (Johan Cruyff) igazolt. Mellettük a Castellón a francia Dumat-t, az Oviedo a jugoszláv Djoricsot szerezte meg, egyikük sem volt még csak megközelítően sem olyan jó, mint a hazai elit. A Barcelona szívesen megvette volna Gerd Müllert is, de hiába ajánlott akkor elképesztően magas, nettó másfél millió márkás fizetést, a Nemzet Bombázója nem akart költözködni. Ami az Európán kívülieket illeti, két afrikai (a Valenciához kerülő Salif Keïta és a második ligás Sevillát erősítő, gambiai Biri Biri) mellé huszonöt dél-amerikai érkezett. A tizenhárom argentin, hat uruguayi, négy paraguayi, valamint az egy-egy perui és chilei között elég nagy volt a szórás. Akadtak klasszisok, mint a perui Hugo Sotil, az uruguayi Montero Castillo és Espárrago, s főleg a négy argentin, Óscar Mas, Rubén „Ratón”, vagyis Patkány Ayala, Ramón Heredia és a kapus Carnevali, de a többség közepes futballista volt. A spanyol gazdaság állapota csak néhány klub számára adta meg a nagy költekezés lehetőségét, de még a Barcelonánál is inkább politikai indok, mintsem a gazdasági racionalitás érvényesült. A katalánok úgy vélték, recseg-ropog Franco rendszere, s semmi más nem irányíthatná jobban a figyelmet Barcelonára, illetve Katalóniára, semmi sem szerezhetne nagyobb népszerűséget nekik, mint a Barça sikere.



Günter Netzer és Johan Cruyff

Ezért volt szükség Johan Cruyffra, a világ akkori legünnepeltebb játékosára. A Barça már két évvel korábban is meg akarta szerezni a holland szupersztárt, de akkor még a tiltó szabályok miatt nem tudta. Ráadásul elkövette azt a hibát, hogy Cruyff-fal és az apósával-menedzserével, Cor Costerrel tárgyalt. Ezzel szemben a Real Madrid az Ajaxszal. Lett is belőle vita, de a spanyol szövetség nem akart egy újabb Di Stéfano-ügyet, így aztán megadta volna

Cruyff játékengedélyét. Ellentétben a hollanddal, amely csak december elsejétől akarta elengedni a csatárt. Johan Cruyff 1973. augusztus 18-án lett a Barcelona játékosa, vagy legalábbis a katalánok így gondolták. Még októberben is csak barátságos mérkőzéseken, illetve a Camp Nouban, az Európa-válogatott tagjaként, gálamérkőzésen játszott a nagy Johan. Aztán a KNVB, a holland szövetség meggondolta magát, és – talán azért is, hogy az Oranje vezére november 18-án, a Belgium elleni, sorsdöntő vb-selejtezőn már játékban legyen, mégis hozzájárult a távozáshoz. Johan Cruyff a nyolcadik fordulóban, a Granada ellen játszotta első spanyolországi bajnokiját. Az addig csak kínlódó, az első hat fordulóban mindössze öt pontot szerző, a mezőny második felében szerénykedő Barcelona 4-0-ra nyert, az újonc két góllal mutatkozott be. A vételár egymillió dollárra rúgott, soha addig nem fizetett a Barcelona ennyit egy játékosért. Meglepő, de éppen azért tartják a nemzetközi futball világában ezt a kontraktust mérföldkőnek, mert állítólag a játékos megkapta az összeg felét.

Szó se róla, Cruyff minden pénzt megért. Vele mintha kicserélték volna az addig csak vergődő Barcelonát. Ha ő a pályán volt, a Barçát szinte nem lehetett legyőzni. Első bajnoki vereségét csak április 28-án, az Atlético elleni rangadón szenvedte el a csapattal. Akkor, amikor már régen bebiztosította matematikailag is az elsőséget a Rinus Michels által irányított gárda. Öt fordulóval a zárás előtt, a Sporting Gijón elleni idegenbeli 4-2 után bonthatták a pezsgőket a „gránátosok" hívei – ez volt az első bajnoki aranya a klubnak 1960 óta. (Ki gondolná a ma futballján felnőttek közül, hogy a Barça 1960 és 1985 között, negyedszázad alatt, pusztán ezt az egy bajnoki címet nyerte meg?)

1974 tavaszán nem akadt olyan katalán futballrajongó, aki kételkedett volna abban, hogy ez a diadal Johan Cruyff érkezésének köszönhető. A holland olyan – a klub hívei számára – felejthetetlen mérkőzéseken vitte sikerre a Barçát, mint december 22-én az Atlético 2-1-es hazai legyőzése, nyolc nappal később a valenciai 2-0, aztán a diadalok diadala, a február 17-i, a Real Madrid elleni, a Bernabéu népét elnémító, hihetetlen 5-0. A Barcelona ezen a rangadón a Mora (4 mérkőzésen szerepelt a bajnoki idényben) – De la Cruz (34), Torres (31), Rifé (32), Marcial (32) – Asensi (34), Juan Carlos (34), Costas (31) – Sotil (34), Cruyff (26), Rexach (28) tizeneggyel kezdett, ez volt a szezon alapcsapata, egyetlen „cserével": a Zamora-díjat is elnyerő Sadurni volt az első számú kapus. Az idényben játszott még: Gallego (22), Juanito (17), Torné (9), Cos (4), Barrios (3), Carreño (3), Laredo (2), Migueli (1), Marti Filosia (1) és Pérez (1).

A Real Madrid szinte az egész szezonban nagy csalódást okozott a híveinek – egyetlen mérkőzést kivéve. Június 28-án az Atlético pályáján, a Vicente Calderón Stadionban 4-0-ra kiütötte a duplázásban reménykedő Barcelonát. A dátum elég fura: a világbajnokság alatt játszották. Ugyanakkor érthető: a spanyolok kiestek a jugoszlávok elleni pótselejtezőn, így nem voltak érintettek az NSZK-ban rendezett tornán. A Barcelona sztárja, Johan Cruyff, illetve a Real Madrid oldaláról Günter Netzer természetesen igen (bár a német középpályás alig játszott), ám a kiírás szerint a külföldi játékosok nem játszhattak a Franco tábornokról elnevezett kupasorozatban!

Don Revie megnyerte a Leeds Uniteddel az angol bajnokságot 1974 tavaszán. Végre! – mondhatták a yorkshire-i klub hívei, arra gondolva, hogy az 1969-es címnyerés után háromszor második, egyszer pedig harmadik lett a csapat. Az angol sajtó, a korszakra visszapillantva, utólag persze nem örömködött a Leeds United sikerén, inkább tényszerűen leszögezte: ezzel lezárult a Don Revie csapata által uralt korszak, s megkezdődött a Liverpool FC uralkodása.

A „vörösök” későbbi sikereit tekintve pontos megállapítás, ugyanakkor a Leeds United éppen a Liverpooltól vette el 1973–1974-ben a bajnoki címet. Fordulatos idény volt. Szeptember végén Don Revie legénysége már vezette a bajnoki tabellát, miután mindössze egy pontot szórt el az első kilenc fordulóban. Három héttel később megverte 1-0-ra a címvédő Liverpoolt az Elland Roadon, s a két csapat között a különbség már nyolcpontosra nőtt. December végén a yorkshire-i tizenegy még mindig veretlenül masírozott előre, már a Liverpool állt mögötte a második helyen, de a két csapat között nem csökkent a különbség. Február 23-án, a 30. (!) fordulóban a Stoke City a Victoria Groundon megverte ugyan a veretlen rajtja hosszúságát tekintve addigra már csúcstartó listavezetőt, de a Leeds United még mindig hat ponttal vezetett a Derby County és nyolccal Bill Shankly „vörösei” előtt, igaz, utóbbiaknak volt két elmaradt mérkőzése. De senki sem szimatolt „veszélyt”, legfeljebb a károgók, akik azt cibálták elő, hogy Don Revie futballistái az előző években is „képesek” voltak nyert helyzetből elbukni a bajnokságot.

A következő hetek aztán mintha a „varjakat” igazolták volna. A Leeds United sorozatban háromszor kikapott, az egyik meccsen a legnagyobb riválistól. Március végén a vesztett pontokat tekintve már a Liverpool állt jobban, mivel három elmaradt mérkőzése volt, s csak négypontnyi hátránya. Billy Shankly együttese aztán áprilisban szinte önmagát ütötte el a bajnoki címtől. Kikapott a Sheffield Unitedtől, nem tudott nyerni a Mersey-parti derbin, az Anfield Roadon, s aztán kikapott a Highburyben az Arsenaltól is. Utóbbi matematikailag is eldöntötte, hogy a Leeds United nyeri a bajnokságot. A végtabella magabiztos diadalt jelöl (a Leeds United öt ponttal előzte meg a Liverpoolt), de április elején szorosabbnak nézett ki a befutó, miután a listavezető február 23. és március 30. között, bő egy hónap alatt hét mérkőzésen csupán öt pontot szerzett.



Don Revie az alábbi kerettel nyerte meg a klub történetének második bajnoki címét: David Harvey (39) – Paul Reaney (36), Gordon MacQueen (36), Norman Hunter (42), Trevor Cherry (38) – **Billy Bremner** (42), Paul Madeley (39) – Peter Lorimer (37), Mick Jones (31), Allan Clarke (34), Joe Jordan (33). Játszottak még: Terry Yorath (28), Johnny Giles (17), Mick Bates (10), Eddie Gray (8), Frank Gray (6), Roy Ellam (4), David Stewart (kapus, 3), Terry Cooper (2), Gary Liddell (1). A Főnök, aki 1961-ben vette át a gárdát, amelyet aztán Anglia egyik legsikeresebb futballcsapatává emelt, az idény végén elfogadta az FA felkérését, s a menesztett Sir Alf Ramsey utódjaként átvette a válogatottat. Akadt még egy nagy búcsúzó: Bill Shankly, aki a „vörösökkel” a Newcastle United elleni finálében megnyerte az FA-kupát, bejelentette visszavonulását, 55 éves segítője, Bob Paisley került a helyére. S ha már a búcsúknál tartunk: a Manchester United – hat évvel azt követően, hogy első és addigi egyetlen angol klubként megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját – kiesett a legmagasabb osztályból. Az angol futball egyik legendás története, hogy a „vörös ördögök” sorsa a Manchester City elleni városi rangadón, az Old Traffordon pecsételődött meg. Győzni kellett volna ahhoz, hogy legalább a matematikai esély megmaradjon, ám a City nyert 1-0-ra, mégpedig a Man United egykori „királyának”, Denis Law-nak a góljával. Ez volt az első év, hogy a hivatásos játékosok, szervezetükön, a PFA-n keresztül megválasztották az Év játékosát, illetve az Év fiatal játékosát. Előbbi címmel a bajnok Leeds United veterán védőjét, Norman Huntert, utóbbival az Ipswich Town tehetségét, Kevin Beattie-t tüntették ki.

Olaszországban a Lazio megnyerte története első bajnoki címét! Ez volt mindössze a második alkalom, hogy a scudetto, a bajnoki jelvény a fővárosba került (1941–1942-ben nyerte az AS Roma az elsőt, Schaffer Alfréd irányításával), s a harmadik (a „farkasok" említett és a Cagliari 1968–1969-es elsősége után), amelyet Firenzénél délebbre fekvő városba való alakulat szerzett meg.



Ketten a Lazióból: Frustalupi és Re Cecconi

Beérett Tommaso Maestrelli munkája, az előző idényben még újoncként „csak" harmadik gárda immár mindenkit megelőzött. Ha egy tulajdonságot kiemelne bárki a Lazio bajnokcsapatával kapcsolatban, az – persze, a szilárd védekezés megünneplése mellett – az állandóság lenne. Az alaptizenegy több mint fele, hat játékos játszott minden bajnoki fordulóban! Így festett Maestrelli legénységének névsora: Felice Pulici (30) – Sergio Petrelli (22), Giuseppe Wilson (30), Giancarlo Oddi (30), Luigi Martini (28) – Franco Nanni (30), Mario Frustalupi (30), Luciano Re Cecconi (23) – Renzo Garlaschelli (29), Giorgio Chinaglia (30), Vincenzo D'Amico (27). A tartalékok: Fausto Inselvini (11), Paolo Franzoni (10), Luigi Polentes (9), Mario Facco (6), Pierpaolo Manservisi (4), Sergio Borgo (1), Franco Tripoldi (1). A gólkirályi címet megszerző **Giorgio Chinaglia** elképesztő teljesítményt nyújtott: huszonnégy gólt szerzett a Lazio negyvenöt találatából. Egyébként sem a gyerekkorát egy vendégmunkás família tagjaként Walesben töltő, erős felépítésű középcsatár, sem társainak többsége nem volt könnyen kezelhető ember, az öltözőn belül is állandóak voltak a torzsalkodások, de ebből mit sem lehetett érezni a pályán. A Lazio 1973 tavaszán azonos pontszámmal végzett volna a bajnok Juventusszal, ha nem kap ki az utolsó fordulóban Nápolyban. Egy évvel később már nem követte el ezt a hibát, már az utolsó előtti fordulóban, a Foggia ellen bebiztosította elsőségét Giorgio Chinaglia góljával. Érdekes, hogy a FIGC, az Olasz Labdarúgó-szövetség az utolsó játéknap másnapján nyilvánosságra hozta a világbajnokságra kijelölt huszonkettes keret névsorát. A bajnokcsapatot mindössze három játékos, Wilson, Re Cecconi és Chinaglia képviselte, szemben a nagy és gazdag északi klubokkal. A Juventus hat, az Inter öt, de még a bajnoki szereplésével csalódást okozó Milan is három játékost adott a kiválasztottak közé. Re Cecconira visszatérve: újoncként került Ferruccio Valcareggi kapitány együttesébe. Huszonöt éves volt akkor, a huszonnyolcadikat éppen csak betöltötte, amikor 1977. január 18-án egy római ékszerboltos az üzletében lelőtte, miután a futballista és egyik barátja rablást színlelt. Az Angelo Biondónak, Szőke Angyalnak becézett középpályás a rossz viccért az életével fizetett.



Franciaországban négyéves szünet után újra a Saint-Étienne nyerte meg a bajnoki címet. Robert Herbin dirigálta a csapatot, a klub korábbi játékosa, aki még mindig csak 35 éves volt. 1972-ben vette át a gárdát, és nem volt könnyű dolga, mert néhány korábbi játékostársa kárára is kellett megújítania a csapatot. Az évtized elején a legtekintélyesebb francia korosztályos kupát, a Coupe Gambardellát megnyerő generációra alapozva beépített saját nevelésű fiatalokat, akik aztán a következő időszakban kulcsemberei lettek a kontinens legjobbjai közé emelkedő „zöldeknek", mint Dominique Bathenay, Gerard Janvion, Christian Lopez, Patrick Revelli, Jacques Santini, Christian Synaeghel és a 17 évesen már a Division 1-ben futballozó Dominique Rocheteau. A két, egyaránt 1972-ben érkezett nagyszerű légiós, a belgrádi Partizantól vett Ivan Csurkovics kapus és a Lanústól átigazolt argentin védő, Oswaldo Piazza mellett csak franciák játszottak a Saint-Étienne-ben.



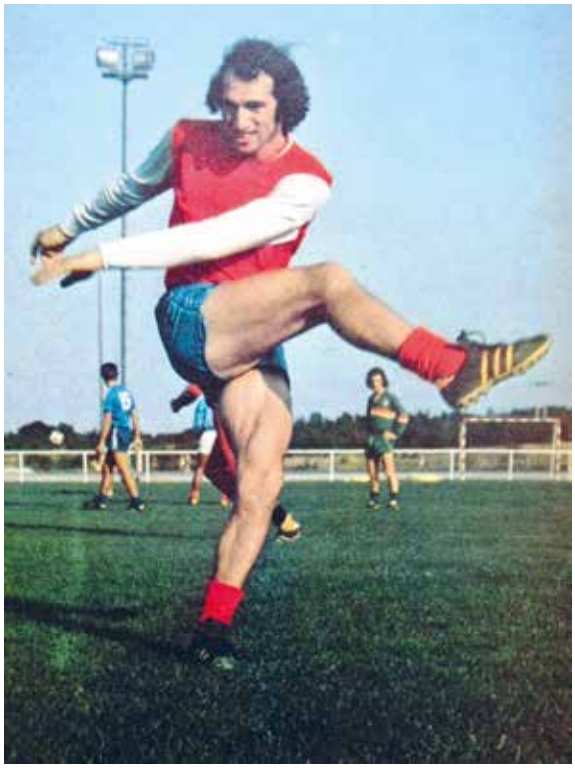
Herbin az alábbi tizenegyet játszatta a leggyakrabban: Ivan Csurkovics (38) – Gérard Farison (34), Christian Lopez (24), Oswaldo Piazza (32), Pierre Repellini (33) – Dominique Bathenay (28), Jean-Michel Larqué (33), Christian Synaeghel (36) – Patrick Revelli (35), Hervé Revelli (34), **Georges Bereta** (36). Játszottak még: Alain Merchadier (30), Christian Sarramagna (17), Gérard Janvion (9), Dominique Rocheteau (4), Michel Roquette (2), Jacques Santini (2), José Broissart (1).

Érdekes, hogy extraklasszis góllövő csatára nem akadt Herbinnek, ugyanakkor a Revelli fivérek ketten együtt 33 gólt (Hervé: 19, Patrick 14) szereztek a csapat összesen 74 találatából. Az öccsénél öt évvel idősebb Hervé az idény előtt tért vissza a klubhoz, miután két idényt az OGC Nice-ben töltött.

A „zöldek" dupláztak, mivel a bajnoki címnyerés után hazavitték a Parc des Princes-ből a Francia Kupát is. Két olyan játékos szerezte a góljaikat (2-1), akik egyébként ritkán találtak a kapuba: Synaeghel és a St-Étienne-ben töltött nyolc éve alatt csupán nyolc bajnoki találatig jutó Merchadier. Az ellenfél, az AS Monaco gólját az argentin Delio Onnis lőtte. A hetvenes–nyolcvanas évek francia futballjának két kiemelkedően eredményes argentin csatára volt: Onnis és Carlos Bianchi. Előbbi – egyébként római születésű, de Buenos Airesben felnőtt támadó – 1971 és 1986 között 299 gólig jutott az élvonalban, ezzel a Division 1 történetének csúcstartója. Bianchi 1973 és 1980 között játszott a Division 1-ben, „csak" 181-ig. (Ketten együtt, testvériesen megosztozva, összesen tíz francia gólkirályi címet szereztek.) Ő is rekorder, neki a legmagasabb a gólátlaga a legalább 170 gólt elérő, az örökranglista első tíz helyét elfoglaló gólgyárosok között. 1973 és 1982 között, kilenc idényen át minden szezonban gólkirállyá koronázták valamelyiküket. Nem ront az összképen, hogy 1979–1980-ban Erwin Kostedde Onnisszal holtversenyben ugyancsak első lett. Majd miután az 1982–1983-as szezonban a bosnyák Vahid Halilhodžić végzett a lista élén, a következő szezonban Onnis még egyszer visszaült a trónra.

1974 tavaszán Bianchi nagy hajrával lett gólkirály. Az utolsó fordulóban öt gólt szerzett a Stade Reims–AS Monaco mérkőzésen, így megelőzte az Angers fiatal csatárát, Marc Berdollt.

Amúgy emlékezetes meccs volt, de nem csak az argentin gólfesztiválja miatt. Abban az idényben volt egy különleges szabály a francia élvonalban: az a csapat, amely legalább három gólt szerzett, kapott egy plusz pontot, még ha egyébként veszített is az adott mérkőzésen. Az AS Monaco kapott nyolc gólt, de szerzett négyet, s az ezért kapott bónuszponttal maradt bent. Egyébként hihetetlen szorosan alakult a verseny a még kiesést jelentő tizennyolcadik hely elkerüléséért: a tizenegyedik helyezett Metznek, valamint az Olympique Marseille-nek (!) és a Rennes-nek 43, a Bordeaux-nak és a Bastiának 42, a Monacónak, a Troyesnak és a végül kieső Nancy-Lorraine-nek 41-41 pontja volt.



Az argentin Carlos Bianchi 220 meccsen 179 gólt szerzett a 70-es években a francia élvonalban

Ahhoz képest, hogy a hollandok elleni vb-döntőt megnyerő nyugatnémet válogatott több mint fele Bayern-játékos volt, s Udo Lattek legénysége megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját, egy kicsit nyögvenyelősen gyűjtötte be a csapat sorozatban harmadik (egyben ezzel Bundesliga-rekordot jelentő) bajnoki címét. A 21. fordulóig a bajorok csupán két játéknap, a harmadik és a tizenhetedik után vezették a tabellát. Ám a Hertha elleni győzelemmel újra az élre ugrottak, s már nem is engedték át az elsőséget. A szezon eredményeit, illetve a végtabellát elemezve szembetűnő, hogy a harminc találatot elérő Gerd Müller vezérletével a csatárok 95 gólig jutottak, ugyanakkor a négy világbajnokot (Sepp Maier, Franz Beckenbauer, Hans-Georg Schwarzenbeck, Paul Breitner) felvonultató védelem rengeteg gólt kapott. (Harmincnégy mérkőzésen ötvenhármat. Többet, mint Fortuna Düsseldorf, az Eintracht Frankfurt és a Borussia Mönchengladbach.) Ősszel a Schalke öt, a Kaiserslautern hét, a Köln négy gólt rúgott a Bayernnek. Gerd Müller az utolsó előtti játéknapon, a Kickers Offenbach ellen győztes góljával bebiztosította a bajnoki elsőséget, de ezt tudva is szemet szúr, hogy a Gladbach az utolsó fordulóban 5-0-ra kiütötte a Bayernt. Ma már futballtörténelem: a bajor sztárok részegen álltak ki a meccsre. Előző nap (!), május 17-én nyerték meg az Atlético Madrid elleni megismételt mérkőzésen történetükben először a bajnokcsapatok serlegét, nem csoda, hogy mulattak. S másnapra sem józanodtak ki. Ráadásul négy órán át buszoztak Brüsszelből Mönchengladbachba. A „helyzetet" remekül illusztrálja két nyilatkozat. Wolfgang Kleff, a Gladbach kapusa azt mondta, „a Bayern játékosai olyan állapotban érkeztek, amilyenben biztosan nem lehet autót vezetni. Ilyenkor szoktak az emberek napszemüveget feltenni." Udo Lattek, a Bayern edzője nem igyekezett megbánást mutatni: „Csak nevettünk minden újabb bekapott gól után."

A Bayernben tizenkilenc játékos szerepelt bajnoki mérkőzésen az idényben. Az alapcsapatot Sepp Maier (34), Johnny Hansen (32), Franz Beckenbauer (34), Hans-Georg Schwarzenbeck (33), Paul Breitner (26), Franz Roth (33), Bernd Dürnberger (30), Jupp Kapellmann (20), Rainer Zobel (28), Uli Hoeness (34), Gerd Müller (34) alkotta. Játszott még: Conny Torstensson (16), Wilhelm Hoffmann (15), Bernd Gersdorff (12), Erwin Hadewicz (12), Edgar Schneider (7), Viggo Jensen (5), Gernot Rohr (3), Herbert Zimmermann (1).

1973 elején Nyikita Szimonjan, a valaha volt legjobb örmény futballista vette át a jereváni Ararat irányítását. Jó csapatot tett még jobbá: a piros-kékek 1971-ben már másodikak lettek a szovjet ligában, az 1972–1973-as idény UEFA-kupájában csak tizenegyespárbajban veszítettek a Kaiserslautern ellen. Az Aljosa Abramjan – Szanaszar Gevorkjan, Armen Szarkiszjan, Alekszandr Kovalenko, Norajr Meszropjan – Arkagyij Andriaszjan, Szergej Bondarenko (Szergej Pogoszov), Eduard Markarov (Nyikolaj Kazarjan), Oganesz Zanazanjan – Levon Istojan, Nazar Petroszjan összeállítású gárda októberben Istojan két góljával hosszabbításos mérkőzésen megverte a kupadöntőben a Dinamo Kijevet. (Fontos megjegyezni: az 1975 májusában a Kupagyőztesek Európa-kupáját megnyerő Dinamo Kijev tehát csak azért került a második számú európai sorozat mezőnyébe, mert az Ararat Jereván bajnok is lett, tehát duplázott. Az örmények a bajnokságban is a Dinamo Kijevvel vívták a legnagyobb harcot, s végül hárompontos előnnyel nyertek. A szezon után az Ararat nyolc játékosa került a Szovjetunióban akkoriban nagyon népszerű, minden poszt legjobb három futballistájából álló, úgynevezett „33-as listájára". A jók közül is kiemelkedett az év második legjobb játékosának választott Andriaszjan, a csapatkapitány Zanazanjan, a mindössze 164 centis csatár, Markarov. Népszerűségükre jellemző, hogy a bajnokcsapat minden játékosának szobrot emeltek később az akkoriban még hetvenezer futballfanatikussal telezsúfolt Hrazdan Stadion környékén.

Az Egyesült Államokban a Los Angeles Aztecs 3-3-as döntetlen után tizenegyesekkel nyerte meg az NASL hetedik idényét a Miami Toros ellen.



Brazíliában a Palmeiras megnyerte a São Pauló-i állami bajnokságot és megvédte elsőségét az országos bajnokságban. Oswaldo Brandão gárdájának alapösszeállítása a következő volt: **Leão** – Eurico, Luís Pereira, Alfredo Mostarda, Zeca – Dudu, Ademir da Guia – Ronaldo, Leivinha, César Maluco, Nei.



Argentínában meglepetéssel ért véget a Nacional és a Metropolitano is. Előbbit a Rosário Central (Biasutto – J. González, Pascuttini, D. Killer, Burgos – Aimar, Solari, Poy – Bóveda, Cabral, Giribet), utóbbit az Huracán (Roganti – Chabay, Cantú, Basile, Carrascosa – Leone, Russo, Quiroga vagy Tolisano – Houseman, Del Valle vagy Scalise, Larrosa) zárta az élen.

René Housemant Locónak, vagyis Bolondnak becézték. Szinte masnit kötött cseleivel a védők lábára. Egész pályafutása alatt küzdött az alkoholizmussal, később azt mondta, akadt olyan gólja, amire nem emlékszik, mert piásan lőtte

A Barça-légiósok első diadala

1971 után ismét Johan Cruyff kapta meg a *France Football* díját. Korábban csak egy futballista nyerte meg kétszer is az Aranylabdát, ráadásul a holland csillaghoz hasonlóan egy év kihagyással: Alfredo Di Stéfano. (A Szőke Nyíl a köztes évben egy fura döntés alapján nem volt szavazható.) Cruyff, aki 1973 nyarán, a spanyol sorompók újbóli felemelése után az FC Barcelona légiósa lett, hosszú sor kezdő tagja lett: elsőként nyert Aranylabdát a Barcelona légiósai közül. Azóta már Hriszto Sztoicskov, Rivaldo, Ronaldinho és Lionel Messi is követte. Valódi verseny a második helyért volt, Dino Zoff megelőzte az előző évben taroló nyugatnémetek legjobbjait, Gerd Müllert és Franz Beckenbauert. A Juve „hálóőre" előtt csak Lev Jasin, az 1963-as győztes került a kapusok közül az első három közé. Gerd Müller, a Nemzet Bombázója 1969 óta harmadik, első, hatodik, második, majd harmadik lett, 27 évesen utoljára került a dobogósok közé. Öt év alatt négyszer fért be az első háromba – hasonlóra korábban senki sem volt képes, Luis Suárez hat év alatt került négyszer a dobogóra.



Aranylabda, 1973

1. Johan Cruyff (holland, Ajax, FC Barcelona) 96 pont, 2. Dino Zoff (olasz, Juventus) 47, 3. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 44, 4. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 30, 5. Billy Bremner (skót, Leeds United) 22, 6. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia) 16, 7. Eusébio (portugál, SL Benfica) 14, 8. Gianni Rivera (olasz, AC Milan), 9. Ralf Edström (svéd, PSV Eindhoven) és Günter Netzer (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach, Real Madrid) 11-11.

(Az első tíz helyezett.)



A Saint-Étienne.
Hátul, balról: Csurkovics, Bathernay, Piazza, Lopez, Farison, Repellini.
Elöl: P. Revelli, Larqué, Bereta, Janvion, Synaeghel

A Leeds United.
Hátul, balról: Lorimer, E. Gray, Bates, Clarke, Hunter, McQueen, Ellam, Reaney, Galvin.
Elöl: Yorath, Sprake, Cherry, Jordan, Giles, Harvey, Madeley, Bremner, Jones





Az Ararat Jereván.
Hátul, balról: Cagikjan szakosztályvezető, Nyikita Szimonjan vezetőedző, Bondarenko, Szarkiszjan, Abramjan, Andreaszjan, Martiroszjan, Arutrunjan, Abramjan edző, Melikjan gyúró, Juszufjan orvos.
Elöl: Markarov, Kazarjan, Pogoszov, Istojan, Meszropjan, Petroszjan, Gevorkjan, Kovalenko, Zanazanjan

A Lazio.
Hátul, balról: Chinaglia, Petrelli, Pulici, Martini, Oddi, Wilson, Tommaso Maestrelli edző.
Elöl: Garlaschelli, D'Amico, Nanni, Frustalupi, Re Cecconi





A Bayern München.
Hátul, balról: Beckenbauer, Kapellmann, Torstensson, Schwarzenbeck, Dürnberger, Roth, Gerd Müller, Breitner, Hoeness, Udo Lattek vezetőedző.
Elöl: Zobel, Hadewicz, Jensen, Robl, Maier, Hansen

A Barcelona.
Állnak, balról: Rodri, Capó, Costas, Juan Carlos, Laredo, Cortés, Barrios, Cruyff, Laguna, Mora, Torres, Rifé, Pérez, Asensi, Rinus Michels vezetőedző, Sadurni.
Elöl: Anguera, Revuelta, Gallego, Junior, Carreño, De la Cruz, Cos, Martí Filosia, Rexach, Sotil, Marcial, Andreu, Mur



AZ ÉV CSAPATA

A Maier-Beckenbauer-Müller-tengelyre építkezve

1974 tavaszán a Bayern München ült fel az európai klubfutball trónjára. Semmiképpen sem váratlanul, hiszen – s ennek csak részben mond ellent a nagyon nehezen kiharcolt első BEK-győzelem – a szezon előtt szinte minden elemző azt tippelte, hogy a Johan Cruyff Barcelonába igazolása miatt meggyengült Ajax helyét átveheti a Bundesliga bajnoka.

Az 1972-es Eb-győzelem óta kétségtelenül a Nationalelf számított Európa legerősebb válogatottjának, kulcsjátékosainak egy része éppen a Bayern tagja volt. A csapat tengelyét alkotó Sepp Maier, Franz Beckenbauer Gerd Müller, valamint Hans-Georg Schwarzenbeck, Paul Breitner, Uli Hoeness 1974 nyarára világ- és Európa-bajnoknak, valamint a Bundesliga és a Bajnokcsapatok Európa-kupája címvédőjének is mondhatta magát. Ilyesfajta pókerre (még ha be is helyettesítenénk a német szövetségi ligát egy másik bajnoksággal) korábban senki sem volt képes. Első (nyugat)német klubként nyerte meg a bajnokcsapatok tornáját, s a Bundesligában elsőként volt képes triplázni, azaz sorozatban három elsőséget is szerezni.



„Bulle" Roth a kapu felé indul az Atlético elleni BEK-döntőben

AZ EDZŐ

A Bundesliga legsikeresebb trénere



UDO LATTEK 1935. január 16-án született a ma Lengyelországhoz tartozó Bosembben. A háború végén a családot kitelepítették, két évet Dániában töltött, majd Németország nyugati részébe került. Lattek 30 éves koráig az SSV Marienheide, a Bayer Leverkusen (1955–1958), a VfR Wipperfürth (1958–1962), majd a VfL Osnabrück (1962–1965) csatára volt. Miután edzői ajánlatot kapott a DFB-től, visszavonult, bekerült Helmut Schön stábjába. Már ott volt az angliai világbajnokságon is. 1970-ben, a mexikói Mundial után kezdett klubedzőként dolgozni, a Bayern München (1970–1975), a Borussia Mönchengladbach (1975–1979), a Borussia Dortmund (1979–1981), az FC Barcelona (1981–1983), újra a Bayern (1983–1987), az 1. FC Köln (1991), a Schalke 04 (1992–1993), végül a Dortmund (2000) együttesét irányította. Nyolcszor nyerte meg a Bundesligát (1972, 1973, 1974, 1976, 1977, 1985, 1986, 1987), háromszor a DFB kupáját (1971, 1984, 1986), egyszer a BEK-et (1974), egyszer a KEK-et (1982), egyszer az UEFA-kupát (1979), egyszer pedig a spanyol Ligakupát (1983). 2015. január 31-én hunyt el Kölnben.

A Bayern 1963-ban nem volt a Bundesliga alapítói között, ha korábban nyert is bajnoki címet, illetve országos kupát, még a legnagyobb bajor városban sem számított egyeduralkodónak. Az 1860 München aztán hamarabb (1966) nyerte meg a „salátástálat", mint a Bayern, de a riválisakkor éppen a DFB-kupa győztese lett. Utóbbit azért érdemes emlegetni, mert mérföldkövet jelentett: az első aranykorszak origóját.



Schwarzenbeck és Hansen Atlético-mezben, a BEK-trófeával



Erős volt az első generáció is, amelyben **Maier**, Beckenbauer és Müller mellett már „Bulle" Roth is alapembernek számított, de az 1966–1967-es nemzetközi siker, a Kupagyőztesek Európa-kupája megnyerése dacára még senki sem sorolta volna a csapatot Európa legerősebbjei közé. Ahhoz kellettek a nagyszerű „kiegészítő emberek", s kellett Udo Lattek. Igen, kellett az egyébként Franz Beckenbauer által a csapathoz „beprotezsált" tréner is. Még annak ellenére is, hogy Max Merkel, a mindig mindenkit kiosztó „korbácsos" edző azt mondta Lattek szerepéről: „Azt a csapatot, amelyikben, Maier, Beckenbauer és Müller is játszik, elég telefonon irányítani."

A hetvenes évek elejétől az immár „Katsche" Schwarzenbeckkel, vagy éppen a két szupertehetséges fiatallal, Paul Breitnerrel és Uli Hoeness-szel kiegészült gárda előbb a Bundesligában vette át a Borussia Mönchengladbachtól a vezető szerepet, majd győzött a Bajnokcsapatok Európa-kupájában. A német klubfutball addigi legsikeresebbje lett az az alakulat, amelyik bő tíz évvel korábban nem kellett a Bundesligának.

A Bayern München a BEK-döntőben szerepelt csapata:

Sepp Maiert, Franz Beckenbauert, Hans-Georg Schwarzenbecket, Paul Breitnert, Uli Hoenesst és Gerd Müllert bemutattuk az 1972-es Európa-bajnokság győztesei között.



JOHNNY Terney HANSEN: A dán jobbhátvéd 1943. november 14-én született Vejlében. 1962 és 1968 között a Vejle BK játékosa volt, 1965-ben már bekerült hazája válogatottjába, 1967-ben megválasztották otthon az Év játékosának. 1968-ban kötötte az első profi szerződését, az 1. FC Nürnbergben mutatkozott be a Bundesligában. Két szezon után, 1970 nyarán lett a Bayern München futballistája, hat idény alatt nyolc nagy trófeát nyert. Háromszor volt bajnok (1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak háromszor BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, a döntőben nem játszott, valamint 1975–1976), egyszer DFB-kupa-győztes (1970–1971), egyszer Világkupa-győztes (1976). 1976-ban hazatért Dániába, a Vejléhez, ahol előbb kupagyőztes (1977), majd bajnok (1978) lett. A dán válogatottban (1965–1978) 45 mérkőzésen 3 gólt szerzett.



FRANZ ROTH: Memmingenben született 1946. április 27-én. Előbb a TSV Bertoldshofen, majd 1964 és 1966 között az SpVgg Kaufbeuren középpályása volt. 1966 és 1978 között tizenhárom trófeát nyert a bajorokkal, négyszeres bajnok (1968–1969, 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak négyszeres DFB-kupa-győztes (1965–1966, 1966–1967, 1968–1969, 1970–1971), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), KEK-győztes (1966–1967), Világkupa-győztes (1976). A Bullénak (Bikának) becézett támadó középpályás döntő gólt szerzett 1967-ben a KEK-, 1975-ben és 1976-ban a BEK-döntőben. A Bayerntől való távozása után egy idényt játszott a Casino Salzburgban (1978–1979), néhány mérkőzést az SV Sandhausenben (1980), majd több mint fél évtizedet a TSV Mindelheimben (1980–1985). A nyugatnémet válogatottban (1967–1970) csupán négy meccs jutott neki.



CONNY TORSTENSSON: A svéd támadó középpályás 1949. augusztus 28-án született Loftában. 1967 és 1973 között az Åtvidabergs FF játékosa volt, két svéd bajnoki címmel (1972, 1973) és két kupagyőzelemmel (1969–1970, 1970–1971) a háta mögött igazolt az 1973–1974-es idény közben a Bayernhez. A bajorok elleni BEK-meccseken nyújtott teljesítményével, góljaival hívta fel magára a figyelmet. A német csapat tagjaként háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), bajnok (1973–1974), Világkupa-győztes (1976) lett. Az 1977–1978-as szezont az FC Zürichben töltötte, majd 1978-tól 1980-ig ismét az Åtvidabergs FF gárdáját erősítette. A svéd válogatottban (1972–1979) 40 mérkőzésen hét gólt szerzett. Részt vett az 1974-es és az 1978-as világbajnokságon.



RAINER ZOBEL: 1948. november 3-án született Wredstedtben. A VfL Bad Zwischenahn (1954–1958), az SC Uelzen 09 (1958–1968), majd a Hannover 96 (1968–1970) játékosa volt. 1970 és 1976 között a Bayern Münchenben futballozott. Háromszor lett bajnok (1971–1972, 1972–1973, 1973–1974), ugyancsak háromszor volt BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), egyszer DFB-kupa-győztes (1970–1971), egyszer Világkupa-győztes (1976).



JUPP KAPELLMANN: Hans-Josef Kapellmann 1949. december 19-én született Bardenbergben. Első három klubja a SC 1930 Bardenberg (1957–1968), az Alemannia Aachen (1968–1970) és az 1. FC Köln (1970–1973) volt. Huszonhárom évesen igazolt a Bayern Münchenhez, amellyel a következő hat idényben háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), bajnok (1973–1974), Világkupa-győztes (1976) lett. Pályafutását az 1860 Münchenben zárta le (1979–1981). A nyugatnémet válogatottban (1973–1974) csupán öt mérkőzésen szerepelt, de így is világbajnok lett. Visszavonulása óta ortopéd sebészként dolgozik.



BERND DÜRNBERGER: Bernhard Dürnberger 1953. szeptember 17-én született az osztrák határhoz közeli Kirchanschöringben. A helyi klubban kezdett játszani, majd 1972-ig az ESV Freilassing tagja volt. (Korábban ott futballozott Paul Breitner is.) Dürnberger 1972 és 1985 között ötszörös bajnok (1972–1973, 1973–1974, 1979–1980, 1980–1981, 1984–1985), kétszeres DFB-kupa-győztes (1981–1982, 1983–1984), háromszoros BEK-győztes (1973–1974, 1974–1975, 1975–1976), BEK-döntős (1981–1982), Világkupa-győztes (1976) volt a Bayernnel.

A BEK-történelem egyetlen megismételt döntője

Ha van csapat, amelyik leginkább a szerencséjének köszönhette a BEK-torna megnyerését, az az 1973–1974-es idény győztese, a Bayern München. Az első körben a svéd bajnok ellen tizenegyesekkel ment tovább. Utána a Dynamo Dresden ellen odahaza 4-3-ra nyert, az NDK-ban pedig 3-3-t játszott, de bő fél órával a visszavágó vége előtt még a sárga-feketék álltak továbbjutásra. Utána a CSZKA Szófiát és az Újpesti Dózsát kapta riválisnak. A bolgárok odahaza legyőzték, és megtehették volna ugyanezt a lila-fehérek is, ha a bíró megítéli a jogos büntetőt. (Franz Beckenbauer a Népstadionban úgy felrúgta az őt kicselező Fazekas Lászlót, hogy utána kénytelen volt elnézést kérni.) A brüsszeli finálé, ha lehet, még ennél is kacifántosabban alakult. A hosszabbítás 114. percében remek szabadrúgásból vezetéshez jutott az Atlético Madrid. Nem érdemtelenül, végig jobban futballozott. Már a mérkőzés utolsó percére ugrott az óramutató, amikor a spanyolok csatára, Gárate cselezgetni kezdett a szögletzászlónál. Nyilvánvalóan húzta az időt, sarokrúgást akart kierőszakolni. Vesztére, mert a bajorok leszerelték, majd indítottak. A nem éppen higanymozgású „Katsche" Schwarzenbeck az ellenfél kapujától mintegy 30 méterre átvette a passzt, hogy lövésre szánja el magát, és a lapos bomba bevágódott a jobb alsó sarokba. (A védő sem előtte, sem utána nem szerzett gólt a BEK-ben.) Két nap múlva már érvényesült a papírforma, a jobb fizikai állapotban lévő nyugatnémet játékosok kiütötték az enervált spanyol csapatot. Meg az is igaz, amit Franz Beckenbauer mondott: „Tudtuk, hogy még egyszer nem játszhatunk olyan rosszul, mint az első meccsen." Az Atléticóból egyébként hiányzott az első mérkőzésen elkövetett szabálytalansága miatt eltiltott kulcsjátékos, Javier Irureta. Ez volt az első alkalom, hogy német csapat megnyerte a legtekintélyesebb európai klubserleget. A gólkirálynak járó címet a döntő második mérkőzésén is két gólt szerző Gerd Müller nyerte el, nyolc találatával

1. forduló. Waterford United FC–Újpesti Dózsa 2-3, 0-3, Viking FK Stavanger–Spartak Trnava 1-2, 0-1, Zarja Vorosilovgrád–APOEL Nicosia 2-0, 1-0, SL Benfica–Olympiakosz Pireusz 1-0, 1-0, Bayern München–Åtvidabergs IF 3-1, 1-3 (t.: 4-3), SG Dynamo Dresden–Juventus FC 2-0, 0-3, CSZKA Szófia–Wacker Innsbruck 3-0, 1-0, FC Bruges–Floriana FC 8-0, 2-0, FC Basel–Fram Reykjavík 5-0, 6-2, Turun PS–Celtic FC 1-6, 0-3, Vejle BK–FC Nantes 2-2, 1-0, Crvena zvezda–Stal Mielec 2-1, 1-0, AS Jeunesse Esch–Liverpool FC 1-1, 0-2, Crusaders FC–FC Dinamo Bucureşti 0-1, 0-11, Atlético Madrid–Galatasaray 0-0, 1-0. Az AFC Ajax erőnyerő volt.



Gerd Müller kezében a serleg, először BEK-győztes a Bayern

2. forduló. SL Benfica–Újpesti Dózsa 1-1, 0-2, Spartak Trnava–Zarja Vorosilovgrád 0-0, 1-0, Bayern München–SG Dynamo Dresden 4-3, 3-3, AFC Ajax–CSZKA Szófia 1-0, 0-2, FC Bruges–FC Basel 2-1,

4-6, Celtic FC–Vejle BK 0-0, 1-0, Crvena zvezda–Liverpool FC 2-1, 2-1, FC Dinamo Bucureşti–Atlético Madrid 0-2, 2-2

Negyeddöntő. Spartak Trnava–Újpesti Dózsa 1-1, 1-1 (t.: 3-4), Bayern München–CSZKA Szófia 4-1, 1-2, FC Basel–Celtic FC 3-2, 2-4, Crvena zvezda–Atlético Madrid 0-2, 0-0

Elődöntő. Újpesti Dózsa–Bayern München 1-1, 0-3, Celtic FC–Atlético Madrid 0-0, 0-2

Döntő

Bayern München–Atlético Madrid 1-1 (0-0, 0-0, 0-0)

1. mérkőzés, 1974. május 15., Brüsszel, Heysel Stadion, 49 000 néző. Jv.: Vital Loraux (belga)

Bayern München: Maier – Hansen, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breitner – Roth, Zobel, Kapellmann – Torstensson (Dürnberger, 75.), G. Müller, U. Hoeness

Atlético Madrid: Reina – Melo, Heredia, Eusebio, Capón – Adelardo, Luis Aragonés, Salcedo (Alberto Fernández, 85.) – José Ufarte (Bezerra, 60.), Irureta, Gárate

Gólszerzők: Luis Aragonés (114.), Schwarzenbeck (120.)

Bayern München–Atlético Madrid 4-0 (1-0)

2. mérkőzés, 1974. május 17., Brüsszel, Heysel Stadion, 23 283 néző. Jv.: Alfred Delcourt (belga)

Bayern München: Maier – Hansen, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breitner – Roth, Zobel, Kapellmann – Torstensson, G. Müller, U. Hoeness

Atlético Madrid: Reina – Melo, Heredia, Eusebio, Capón – Adelardo (Benegas, 59.), Luis Aragonés, Salcedo – Gárate, Alberto Fernández (José Ufarte, 65.), Bezerra

Gólszerzők: U. Hoeness (28., 82.), G. Müller (56., 69.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A keletnémet futball első nagy sikere

Az első forduló meglepetése az volt, hogy az FC Zürich kiütötte az RSC Anderlechtet, a másodiké pedig, hogy a bolgár Beroe elbúcsúztatta a baszk Bilbaót. Az sem volt éppen hétköznapi eset, hogy a belfasti Glentoran FC be tudott furakodni a nyolc közé, mégis az egész sorozat legnagyobb visszhangot kiváltó szenzációja a rotterdami döntő végeredménye lett. A meglepetésnél csak az érdektelenség volt nagyobb: minden idők legkisebb KEK-döntős nézőszámát a holland kikötővárosban jegyezhették fel. Kis túlzással a helyi kedvenc, a Feijenoord edzéseire is többen szoktak kijárni…



Ünnepelnek a magdeburgiak a rotterdami döntő után

A sajtó megoszlott abban a kérdésben, hogy megérdemelten kaparintotta-e meg a serleget az 1. FC Magdeburg. Kétségtelenül legfeljebb közepesen erős volt a sorsolása, de az is tény, hogy otthon mindössze egy gólt kapott, s bár döntőbeli ellenfele, a Milan ebben a szezonban nem volt éppen a csúcson, mégiscsak világklasszisok alkották.

Amíg egy évvel korábban a szaloniki döntőben a Milannak kétségtelenül szerencséje volt, addig Rotterdamban minden az ellenkezőjére fordult. Az ügyetlenkedő Enrico Lanzi öngólt vétett, és amikor a „rossonerók" kitámadtak, Wolfgang Seguin – közelről, bár eléggé kiszorított helyzetből – bevágta a második találatot. (Az alapjában véve védekező stílusú középpályás mind a kilenc KEK-találkozón szerepet kapott, ám először volt eredményes.)

Az idény gólkirályi címét Jupp Heynckes (Borussia Mönchengladbach) szerezte meg, nyolc találattal.

1. forduló. Vasas SC–Sunderland AFC 0-2, 0-1, NAC Breda–1. FC Magdeburg 0-0, 0-2, Beroe Sztara Zagora–Fola D'Esch 7:0, 4:1, Randers Freja–SK Rapid Wien 0-0, 1-2, Lahden Reipas–Olympique Lyon 0-0, 0-2, AC Milan–Dinamo Zagreb 3-1, 1-0, Gzira United–SK Brann Bergen 0-2, 0-7, CS Chimia Rămnicu Vălcea–Glentoran FC 2-2, 0-2, Torpedo Moszkva–Atlético Bilbao 0-0, 0-2, Legia Warszawa–PAOK Szaloniki 1-1, 0-1, Pezoporikosz Larnaca–Malmö FC 0-0, 0-11, Cardiff City–Sporting CP 0-0,1-2, Baník Ostrava–Cork Hibernians 1-0, 2-1, MKE Ankaragücü–Rangers FC 0-2, 0-4, RSC Anderlecht–FC Zürich 3-2, 0-1, ÍB Vestmannæyjar–Borussia Mönchengladbach 0-7, 1-9.

2. forduló. Malmö FF–FC Zürich–0-0, 1-1, Sunderland AFC –Sporting CP 2-1, 0-2, AC Milan–SK Rapid Wien 0-0, 2-0, Borussia Mönchengladbach–Rangers FC 3-0, 2-3, Beroe Sztara Zagora–Atlético Bilbao 3-0, 0-1, SK Brann Bergen–Glentoran FC 1-1, 1-3, Baník Ostrava–1. FC Magdeburg 2-0, 0-3 (h. u.), Olympique Lyon–PAOK Szaloniki 3-3, 0-4.

Negyeddöntő. Glentoran FC–Borussia Mönchengladbach 0-2, 0-5, 1. FC Magdeburg–Beroe Sztara Zagora 2-0, 1-1, Sporting CP–FC Zürich 3-0, 1-1, AC Milan–PAOK Szaloniki 3-0, 2-2,

Elődöntő. Sporting CP–1. FC Magdeburg 1-1, 1-2, AC Milan–Borussia Mönchengladbach 2-0, 0-1.

Döntő

1. FC Magdeburg–AC Milan 2-0 (1-0)

1974. május 8., Rotterdam, De Kuip-stadion, 4641 néző. Jv.: Arendt van Gemert (holland)

1. FC Magdeburg: Schulze – Enge, Zapf, Abraham, Gaube – Pommerenke, Seguin, Tyll – Raugust, Sparwasser, Hoffmann

AC Milan: Pizzaballa – Anquilletti, Schnellinger, Maldera II, Lanzi – Sabadini, Tresoldi, Rivera, Benetti – Bigon, Bergamaschi (Turini, 60.)

Gólszerzők: Lanzi (42., öngól), Seguin (75.)

UEFA-KUPA

Az „új" Feijenoord diadala

Habár az 1970-es évek első felében az FC Barcelona és a Real Madrid nem képviselte azt a nívót, amit Kubala Lászlóék meg Puskás Ferencék idején vagy a XXI. században, mégis nagy meglepetésnek számított, hogy az OGC Nice, illetve az Ipswich Town az első körben elbúcsúztatta a spanyol sztárcsapatokat. Leszerepeltek az olasz együttesek, a bécsi Admira Wacker a milánói Interen, a lipcsei „Loki" a Torinón, míg a craiovai egyetemisták a Fiorentinán léptek túl. A magyar drukkerek többsége fejcsóválva vette tudomásul, hogy a varsói Gwardia kettős vereséget mért az FTC-re.

A második forduló nem hozott szenzációt, hacsak az Ipswich Town a Lazio fölött ült diadalát nem számítjuk annak. A harmadik etap számunkra kellemetlen eredménye Lengyelországban született, a havas talajon a Ruch igencsak megszórta a Honvédot, de arra sem sokan számítottak, hogy a Setúbal megállítja a Leeds Unitedet.



Vos, Chivers és Peters a döntőben

A negyeddöntőből és az elődöntőből az esélyesebb alakulatok mentek tovább, a finálét a két legmasszívabbnak tűnő tizenegy vívhatta. A futball rajongóit az a dilemma foglalkoztatta, vajon megszakad-e az angolok uralma. Nos, megszakadt, a Feijenoord (amely néhány héttel a kupagyőzelem után a könnyebb kiejthetőség, a külföldiek kedvéért változtatott a hivatalos írásmódon, s lett Feyenoord) az 1970-es BEK-győzelem után a harmadik számú sorozatot is megnyerte. S ha már egy ország hegemóniájánál tartunk: sorozatban ötödik évben volt holland győztese valamelyik európai kupasorozatnak. Alaposan kicserélődött a gárda a szűk fél évtized alatt: az 1974-es UEFA-kupa-döntő szereplői közül csupán Rinus Israël, Wim Jansen, Wim van Hanegem és Henk Wery játszott az 1970-es milánói BEK-döntőben. A rotterdamiakat pusztán egyszer érintette meg a kiesés szele: a Standard Liège ellen csak az idegenben szerzett góljuk juttatta őket tovább.

A gólkirályi címet Alex Schoenmaker (Feijenoord) szerezte meg, tizenegy találattal.

1. forduló. Ferencvárosi TC–Gwardia Warszawa 0-1, 1-2, VSS Košice–Budapesti Honvéd 1-0, 2-5, Fredrikstad FK–Dinamo Kijev 0-1, 0-4, KS Ruch Chorzów–Wuppertaler SV 4-1, 4-5, B 1903 København–AIK Stockholm 2-1, 1-1, F Carl Zeiss Jena–Mikkelin Palloilijat 3-0, 3-0, Strømgodset IF–Leeds United AFC 1-1, 1-6, Östers IF–Feijenoord 1-3, 1-2, Hibernian FC–IB Keflavik 2-0, 1-1, OGC Nice–FC Barcelona 3-0, 0-2, Fortuna Düsseldorf–Naestved IF 1-0, 2-2, Grasshopper-Club Zürich– Tottenham Hotspur 1-5, 1-4, Aberdeen FC–Finn Harps 4-1, 3-1, Dundee FC–FC Twente '65 Enschede 1-3, 2-4, RCD Español–RWD Molenbeek 0-3, 2-1, Belenenses–Wolverhampton Wanderers 0-2, 1-2, US Luxembourg–Olympique Marseille 0-5, 1-7, Vitória FC Setúbal–Beerschot VAV 2-0, 2-0, Ipswich Town–Real Madrid 1-0, 0-0, SS Lazio–FC Sion 3-0, 1-3, Sliema Wanderers–Lokomotiv Plovdiv 0-2, 0-1, Fiorentina–Universitatea Craiova 0-0, 0-1, VfB Stuttgart–Olympiakosz Nicosia 9-0, 4-0, Tatran Prešov–Velezs Mosztar 4-2, 1-1, Dinamo Tbiliszi–Szlavia Szófia 4-1, 0-2, Panathinaikosz–OFK Beograd 1-2, 1-0, Admira Wacker Wien–FC Internazionale 1-0, 1-2, Fenerbahçe–Argeş Piteşti 5-1, 1-1, Torino FC–1. FC Lokomotive Leipzig 1-2, 1-2, Eskişehirspor–1. FC Köln 0-0, 0-2, Panahaiki Patrasz–Grazer AK 2-1, 1-0, Ards FC–Standard Liège 3-2, 1-6

2. forduló. Lokomotiv Plovdiv–Budapesti Honvéd 3-4, 2-3, Admira Wacker Wien–Fortuna Düsseldorf 2-1, 0-3, Aberdeen FC–Tottenham Hotspur 1-1, 1-4, Dinamo Tbiliszi–OFK Beograd 3-0, 5-1, OGC Nice–Fenerbahçe 4-0, 0-2, 1. FC Lokomotive Leipzig–Wolverhampton Wanderers 3-0, 1-4, Panahaiki Patrasz–FC Twente '65 Enschede 1-1, 0-7, Vitória FC Setúbal–RWD Molenbeek 1-0, 1-2, Olympique Marseille–1. FC Köln 2-0, 0-6, Ipswich Town–SS Lazio 4-0, 2-4, Dinamo Kijev–B 1903 København 1-0, 2-1, KS Ruch Chorzów–FC Carl Zeiss Jena 3-0, 0-1, VfB Stuttgart–Tatran Prešov 3-1, 5-3, Leeds United AFC–Hibernian FC 0-0, 0-0 (t.: 5-4), Feijenoord–Gwardia Warszawa 3-1, 0-1, Standard Liège–Universitatea Craiova 2-0, 1-1

3. forduló. Budapesti Honvéd–KS Ruch Chorzów 2-0, 0-5, Dinamo Kijev–VfB Stuttgart 2-0, 0-3, Dinamo Tbiliszi–Tottenham Hotspur 1-1, 1-5, Ipswich Town–FC Twente '65 Enschede 1-0, 2-1, Leeds United

AFC–Vitória FC Setúbal 1-0, 1-3, Fortuna Düsseldorf–1. FC Lokomotive Leipzig 2-1, 0-3, OGC Nice–1. FC Köln 1-0, 0-4, Standard Liège–Feijenoord 3-1, 0-2

Negyeddöntő. Ipswich Town–1. FC Lokomotive Leipzig 1-0, 0-1 (t.: 3-4), 1. FC Köln–Tottenham Hotspur 1-2, 0-3, VfB Stuttgart–Vitória FC Setúbal 1-0, 2-2, KS Ruch Chorzów–Feijenoord 1-1, 1-3

Elődöntő. 1. FC Lokomotive Leipzig–Tottenham Hotspur 1-2, 0-2, Feijenoord–VfB Stuttgart 2-1, 2-2

Döntő

Tottenham Hotspur–Feijenoord 2-2 (1-1)

1. mérkőzés, 1974. május 21., London, White Hart Lane, 46 281 néző. Jv.: Rudolf Scheurer (svájci)

Tottenham Hotspur: Jennings – Evans, Naylor, Pratt, England – Beal (Dillon, 81.), Mc Grath, Perryman – Peters, Chivers, Coates

Feijenoord: Treytel – Rijsbergen, Van Daele, Israël, Vos – De Jong, Jansen, Van Hanegem – Ressel, Schoenmaker, Kristensen

Gólszerzők: England (39.), Van Hanegem (43.), Van Daele (64., öngól), De Jong (85.)

Feijenoord–Tottenham Hotspur 2-0 (1-0)

2. mérkőzés, 1974. május 29., Rotterdam, De Kuip, 59 000 néző. Jv.: Concetto Lo Bello (olasz)

Feyenoord: Treytel – Rijsbergen, Van Daele, Israël, Vos – Ramljak, Jansen, De Jong – Ressel, Schoenmaker, Kristensen (Boskamp, 76., Wery, 86.)

Tottenham Hotspur: Jennings – Evans, Naylor, Pratt (Holder, 77.), England – Beal, Mc Grath, Perryman – Peters, Chivers, Coates

Gólszerzők: Rijsbergen (43.), Ressel (84.)

SZUPERKUPA

Gyógyír az Ajax sebeire

Nem volt jó éve az Ajaxnak a Cruyff távozása utáni korszak első idényében. A szezont indító nyári, spanyolországi tornákon kikapott az Españoltól, a Spartak Trnavától és tizenegyesekkel az Újpesti Dózsától, csak harmadik lett a holland bajnokságban a Feijenoord és a Twente mögött, elveszítette a PSV-vel szemben a Holland Kupa döntőjét – egyedül a nem túl nagy tekintélynek örvendő európai Szuperkupában járt sikerrel. Talán nem csupán a januári hideg magyarázza, hogy két európai élcsapat párbaja sem Milánóban, sem Amszterdamban nem vonzott tizenhatezernél több nézőt. Pedig az Ajax a San Siróban elszenvedett vereség után Amszterdamban kifejezetten jól játszott, még ha a fél tucat góljához kellett a Milan védelmének összezuhanása is a hajrában. Érdekes, hogy az Olimpiai Stadionban mind a hat holland gólt más játékos szerezte. A Milan a legsúlyosabb vereségét szenvedte el nemzetközi kupadöntőinek sorában.



Fehér fürdőköpenyben ünnepelték az Ajax játékosai a diadalt

AC Milan–AFC Ajax 1-0 (0-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1974. január 9., Milánó, San Siro, 12 856 néző. Jv.: Rudolf Scheurer (svájci)

AC Milan: Vecchi – Sabadini, Anquilletti, Maldera III, Schnellinger – Turone, Turini (Bergamaschi, 46.), Benetti II, Rivera – Biasiolo, Chiarugi

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Rep, Mulder, Keizer

Gólszerző: Chiarugi (77.)

AFC Ajax–AC Milan 6-0 (2-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1973. január 16., Amszterdam, Olimpiai Stadion, 15 350 néző. Jv.: Rudi Glöckner (keletnémet)

AFC Ajax: Stuy – Suurbier, Hulshoff, Blankenburg, Krol – Neeskens, Haan, G. Mühren – Rep, Mulder, Keizer

AC Milan: Vecchi – Sabadini, Anquilletti, Maldera III, Schnellinger – Turone, Dolci, Benetti II, Rivera – Biasiolo (Tresoldi, 71.), Chiarugi

Gólszerzők: Mulder (26.), Keizer (35.), Neeskens (72.), Rep (82.), G. Mühren (85. - 11-esből), Haan (89.)

LIBERTADORES KUPA

Sorozatban harmadszor is: Independiente

Az 1974-es Libertadores Kupa-sorozatot a világbajnokság miatt „kettévágták”. A csoportmérkőzések első szakaszát lejátszották tavasszal, a másodikat, az úgynevezett elődöntőt azonban szeptemberre halasztották. Ebből következően a fináléra is csak ősszel, októberben kerülhetett sor. Az Independiente, mint címvédő, csak a középső részben kapcsolódott be, az uruguayi Peñarolt és az argentin Huracant megelőzve, veretlenül jutott a végjátékba. Ugyancsak nem kapott ki addig a brazil São Paulo FC, amely a csoportmérkőzéseken a kor legerősebb brazil csapatát, a Palmeirast és két bolíviait (Municipal, Jorge Wilstermann) előzte meg. Az elődöntőben aztán a kolumbiai Millonariost és a perui Defensor Limát ejtette ki, kapott gól nélkül. Mindkét riválisnak négy gólt lőtt az Estadio Pacaembuban. A döntőben már nem ment ilyen jól a két uruguayit, Pedro Virgilio Rochát és Pablo Justo Forlánt is soraiban tudó brazil gárdának. Otthon, az első meccsen még fordított, aztán a következő két mérkőzést elveszítette. A chilei finálé a tizenegyesek mérkőzése volt: az uruguayi Ricardo Elbio Pavoni büntetőből lőtte a találkozó egyetlen gólját, míg Carlos Gay, a kapus kivédte Zé Carlos kísérletét Az Independiente, sorozatban elért harmadik, illetve összesen ötödik sikerével, végleg elnyerte a trófeát.



Santoro, Commisso, López, Sá, Garisto és Pavoni

São Paulo FC–Independiente 2-1 (0-1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1974. október 12., São Paulo, Estadio Pacaembú, 50 000 néző. Jv.: Edison Pérez (perui)

São Paulo FC: Waldir Peres – Nelsinho, Paranhos, Arlindo, Gilberto Sorriso – Chicão, Zé Carlos (Mauro) – Terto, Rocha, Mirandinha, Piau

Independiente: Gay – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Raimondo, Saggioratto – Balbuena, Bochini, Bertoni

Gólszerzők: Saggioratto (28.), Rocha (48.), Mirandinha (58.)

Independiente–São Paulo FC 2-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1972. október 16., Avellaneda, La Doble Visera, 40 000 néző.. Jv.: Ramón Barreto (uruguayi)

Independiente: Gay – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Raimondo, Saggioratto – Balbuena, Bochini, Bertoni (Semenewicz)

São Paulo FC: Waldir Peres – Nelsinho, Paranhos, Arlindo, Gilberto Sorriso – Chicão, Mauro – Terto, Rocha, Mirandinha, Piau

Gólszerzők: Bochini (34.), Balbuena (48.)

Independiente–São Paulo FC 1-0 (1-0)

Döntő, 3. mérkőzés, 1972. október 16., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 30 000 néző.. Jv.: Augusto César Orosco (perui)

Independiente: Gay – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Raimondo, Semenewicz – Balbuena (Carrica), Bochini, Bertoni (Giribet)

São Paulo FC: Waldir Peres – Forlán, Paranhos, Arlindo, Gilberto Sorriso (Nelsinho) – Chicão, Zé Carlos (Silva) – Rocha, Chicão, Mirandinha, Piau

Gólszerzők: Pavoni (37. -11-esből)

VILÁGKUPA

Az Independiente legyőzte a beugró Juvét

Az Ajax, az előző év rossz tapasztalataira alapozva, lemondta a szereplést, miként először a Juventus is. A hollandok hivatalosan pénzügyi okokkal magyarázták távolmaradásukat. Aztán az olaszok, miután kiderült, hogy egyetlen mérkőzés – semleges helyszínen, de Olaszországban – dönt a trófea sorsáról, mégis vállalták a szereplést. Az Independiente végül nyert, Ricardo Bochini góljával (a labda valójában Claudio Gentiléről pattant a kapuba), de a játék képe alapján a Juve volt a jobb. Antonello Cuccureddu még egy büntetőt is kihagyott, illetve az utolsó pillanatokban Miguel Ángel Santoro bemutatta hosszú pályafutása egyik legnagyobb bravúrját.

Independiente–Juventus FC 1-0 (0-0)

1973. november 28., Róma, Olimpiai Stadion, 22 489 néző. Jv.: Alfred Delcourt (belga)

Independiente: Santoro – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Raimondo, Bochini – Bertoni (Semenewicz, 83.), Balbuena, Maglioni

Juventus: Zoff – Spinosi (Longobucco, 74.), Salvadore, Morini, Gentile – Causio, Cuccureddu, Marchetti – Altafini, Anastasi, Bettega (Viola, 74.)

Gólszerző: Bochini (80.)



A Palmeiras. Hátul, balról: Eurico, Leão, Luís Pereira, Alfredo, Dudu, Zeca. Elöl: Edu, Leivinha, César, Ademir da Guia, Nei

az Ajax



Az 1. FC Magdeburg. Hátul, balról: Weber pályaedző, Abraham, Mewes, Tyll, Seguin, Ohm, Zapf, Sparwasser, Krügel vezetőedző, Konzack pályaedző. Elöl: Hermann, Gaube, Enge, Heine, Schulze, Hoffmann, Pommerenke, Raugust



A Rosario Central. Hátul, balról: Burgos, González, Pascuttini, E. Solari, Aricó, Cornero. Elöl: Bóveda, Aimar, Cabral, Poy, Biasutto

Az Independiente: Commisso, Sá, Raimondo, Lopez, Pavoni, Gay. Elöl: Balbuena, Semenewicz, Bochini, Galvan, Bertoni





A Feijenoord. Hátul, balról: Wiel Coerver technikai vezető, Zonderland pályaedző, De Jong, Israel, Treytel, Reitsma, Schoenmaker, Van Daele, Van Hanegem, Meijer gyúró. Elöl: Wery, Ressel, Boskamp, Kristensen, Jensen, Vos, Rijsbergen, Schneider

Az Huracán. Hátul, balról: Buglione, Chabay, Russo, Basile, Roganti, J. Carrascosa. Elöl: Houseman, Brindisi, Avallay, Babington, Larrosa



AZ ÉV TÖRTÉNETE

A német–német futballcsata

Az 1973–1974-es idényig a keletnémet és a nyugatnémet futball kapcsolata még lazának is alig volt nevezhető. A nemzetközi kupákban nem sorsolták össze a két országot, az A-válogatottak nem találkoztak, mindössze az olimpiai csapatok összecsapásait jegyezhettük fel az 1964-es tokiói játékok európai selejtezőiből, illetve az 1972-es tornáról. Mivel az NDK szinte a teljes A-válogatottjával, az NSZK pedig amatőrjátékosaival szerepelt a mérkőzéseken, nem számított meglepetésnek a párharcokban a keletnémetek fölénye. Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy Münchenben, az éppen a magyarok csoportjában rendezett találkozón a házigazdák két gólját az addigra már Európa-bajnok, 1974-ben pedig világbajnok Uli Hoeness, valamint az FC Basellel 1972-ben és 1973-ban is bajnok, a második évben svájci gólkirály Ottmar Hitzfeld szerezte.

A hetvenes évek elején vitathatatlan fejlődésnek indult az NDK labdarúgása. Volt honnan felkapaszkodni: A „béketábor" országai közül – ha csak a világ- vagy Európa-bajnoki szereplést nézzük – a szovjet, a magyar, a csehszlovák, a román és a bolgár is sikeresebb volt. A lengyelek 1972-ben olimpiai bajnokok lettek. A keletnémetek ott harmadikok lettek, de aztán sokkal többre tartották, hogy túljutottak a következő világbajnokság selejtezőin. Más kérdés, hogy nem volt teljesíthetetlen a feladat: a román, a finn és az albán válogatottat előzte meg Georg Buschner legénysége. A válogatott két klubra, a bajnok Dynamo Dresdenre és a kupagyőztes 1. FC Magdeburgra épült. Utóbbi aztán egészen a KEK-győzelemig menetelt, előbbi a BEK első fordulójában kiverte a nagyhírű és nem mellékesen az előző kiírásban döntős Juventust, majd összesorsolták a Bayern Münchennel.



Két válogatott, két kapitány: Bransch és Beckenbauer

Az lett az első tétmérkőzésekből álló párharc egy kelet- és egy nyugatnémet labdarúgóklub között. Addigra a politikai helyzet is valamelyest normalizálódott. Az NSZK-ban 1969-ben a kancellári posztra került Willy Brandt nevéhez kapcsolható keleti politika (Ostpolitik) egyik fontos eleme volt az NDK-val meglévő fagyos kapcsolatok rendezése. Az NDK és az NSZK történetében első kormányfői szintű találkozóra 1970. március 19-én Erfurtban került sor, majd 1972. december 21-én írták alá a két ország közötti kapcsolatokat rendező alapszerződést (Grundvertrag). A két német állam kölcsönösen elismerte a másikat. Az alapszerződést a következő év június 21-én léptették hatályba, annak alapján számos új szerződés jött létre. 1973. szeptember 18-án mindkét német állam az ENSZ tagja lett.

A következő hetekben, az 1973–1974-es kupaidény első fordulójában kifejezetten jól szerepeltek a keletnémet csapatok. Mind a négy továbbjutott! A Carl Zeiss Jenának jutott a legköny-

nyebb ellenfél (a finn Mikkelin Palloillijat), a Magdeburgot is valamivel esélyesebbnek tartották riválisánál (NAC Breda), noha a holland klubfutball erősnek számított, ellenben a drezdai Dynamo a Juventus, míg a lipcsei Lokomotive a másik torinói klub, az AC Torino elleni sikere meglepetésnek számított. A Dynamo Dresden aztán az október 5-i sorsoláson megkapta a Bayern Münchent – aminek egyik oldalon sem örültek.



Jürgen Croy kapus bravúrja a hamburgi világbajnoki mérkőzésen

A keletnémet sportfunkcionáriusok és nem utolsósorban a Stasi emberei hirtelen kicsit gyakorinak tartották a találkozásokat. „Az isten szerelmére! Előbb a müncheni olimpián, aztán most, és még előttünk az NSZK-beli világbajnokság is!" – sápítoztak.

Reinhard Häfner, a Dynamo Dresden korán elhunyt egykori középpályása idézte fel már az egyesítés után, hogy a vezetők mindig elvárták a külföldi úgynevezett kapitalista csapatokkal szemben a győzelmet, de – nyilvánvalóan a politikai helyzetre tekintettel – kivételesen még hozzátették: „Most, a Bayern München ellen is nyerni kell, de még ennél is fontosabb a békés légkör." Ugyanakkor a Stasi, a keletnémet titkosrendőrség berkein belül kidolgozták az úgynevezett Aktion Vorstoßt (Rajtaütés akciót). Ez magában foglalt mindent, amiről úgy gondolták, „veszélyes" lehet az NDK-ra. A következő bő két hétben munkatársak százait állították az ügyre, ellenőrizni a játékosokat és a stáb tagjait, kiválasztani azokat a szurkolókat, akik elkísérhetik a Dynamót Münchenbe. Végül két különvonattal ezer extrán megbízható drezdai szurkoló utazhatott Bajorországba. Kaptak ugyan ajándékba a klubtól (vagy a Stasitól...) hatalmas zászlókat, de a játékosok a pályán azonnal kiszúrták – nem mintha nagy kétségeik lettek volna addig –, hogy kik „szurkolnak" nekik. A kiválasztott műdrukkerek ugyanis egyet sem ismertek a fanatikusoktól minden héten hallható rigmusokból...

Öt munkatárs kifejezetten azért került a küldöttségbe, hogy biztosítsa, a Dynamo tagjai ne beszéljenek nyugatnémet polgárokkal, s főleg ne ottani újságírókkal. A legfontosabbnak azt ítélték, hogy minden eszközzel megakadályozzák, hogy bárki is a nyugati oldalon maradjon. A drezdai visszavágóra gondolva kontrollálták a jegyértékesítést, arra számítva, hogy így elejét tudják venni esetlegesen nem kívánatos nézőtéri kiabálásoknak. Még azt is megtiltották a játékosoknak, hogy az esélyekről nyilatkozzanak. A futballisták úgy tartották, a Bayern a favorit, de a Juventus elleni győzelem megnövelte az önbizalmukat. Ennek ellenére úgy érezték, hülyét csinálnának magukból, azt hangoztatva, hogy biztosan nyernek majd. Ezért inkább betartották a szabályokat, s az őket faggatóknak azt válaszolták: „Kérdezze a vezetőket!"

A Dynamo egyébként kitűnően helytállt a müncheni mérkőzésen. A Bayern nem volt jó formában, az előző bajnoki meccsén 4-1-es vezetésről is 7-4-re kikapott a Kaiserslauterntől,

mégis meglepetést keltett, hogy az öt helyzetükből hármat gólra váltó keletnémetek a félidőben, sőt még a hetvenedik percben is 3-2-re vezettek. A Bayern végül fordított, „Bulle" Roth kiegyenlített, majd Gerd Müller megszerezte a győztes gólt.

A Bayern elnöke, Wilhelm Neudecker a párharc előtt hatezerről tizenkétezer márkára emelte a győzelmi prémiumot. Vad és meggyőződéses antikommunista lévén egyszerűen elképzelhetetlennek tartotta, hogy az övéi kikapjanak egy olyan ország bajnokától, ami szerinte nem is létezik. Úrrá lett rajta némi paranoia, meggyőződésévé vált, hogy a Dynamo környékén lévő ügynökök mindent megtesznek majd azért, hogy a drezdaiak politikailag is fontos győzelmet arassanak a nyugati rivális ellen. Kitalálta, hogy játékosainak akklimatizálódásra van szüksége, mivel Drezda 412 méterrel mélyebben fekszik Münchenhez képest. A csapat végül csak közvetlenül a mérkőzés előtt buszozott át Drezdába az országhatár „nyugati" (földrajzilag: déli) oldalán lévő Hofból. Neudecker így akarta megelőzni, hogy a Stasi emberei hashajtót vagy teljesítménycsökkentő szereket csempésszenek a Bayern futballistáinak ételébe. Külön idegesítette, hogy a drezdai mérkőzést november 7-én, „a kommunisták ünnepén" rendezték. Telt ház előtt – állítólag nemhogy 36 000, de akár 300 000 jegyet is el tudtak volna adni a meccsre – a bajorok Uli Hoeness két góljával gyorsan előnybe kerültek, de a Dynamo a félidő hajrájában és a második félidő elején nagyszerűen játszott, 3-2-re fordított. Az idegenben lőtt több gól miatt már továbbjutásra állt. Ám Gerd Müller megint meglőtte a maga nagyon fontos gólját, ezzel a Bayern lépett tovább, s végül megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját.

Az UEFA-kupa 1973–1974-es idényének harmadik fordulójában, decemberben az 1. FC Lokomotive Leipzig és a Fortuna Düsseldorf találkozott. A Bundesliga előző idényének harmadik helyezettje 2-1-re megnyerte az első meccset. Ám a visszavágón a „Loksche" szinte csodát tett: 3-0-ra kiütötte ellenfelét. E két párharc után senki sem mondhatta, hogy a nyugatnémet klubok fényévekkel megelőzik játéktudásban a keletieket. S akkor még nem is emlegettük, hogy a Lokomotive Leipzig az UEFA-kupa-elődöntőig menetelt, az 1. FC Magdeburg pedig megnyerte a Kupagyőztesek Európa-kupáját.



Wolfgang Overath és Lothar Kurbjuweit

A két nemzetközi kupatalálkozó között az NDK válogatottja, történetében először, győzni tudott Budapesten (1-0), de alkalmasint nem ezért keltett itthon is nagy feltűnést az 1974. január ötödikei, frankfurti vb-sorsolás „eredménye": azonos négyesbe került a két német állam válogatottja. Külföldön is szenzációt jelentett a sorsolás: Ferruccio Valcareggi, az olaszok vb-ezüstérmes kapitánya, amikor pontokkal értékelte a mezőny tizenöt csapatát (a sajátját nem akarta), az NDK válogatottjánál csak a nyugatnémet, a brazil és a holland együttest tartotta többre!

A nyári világbajnokságon már kényelmes helyzetben találkozott a két német válóga-

tott Hamburgban. A két „nemzeti” tizenegy történetének egyetlen egymás elleni mérkőzése előtt eldőlt már, hogy mindkettő továbbjut a középdöntőbe. Ettől függetlenül óriási érdeklődés előzte meg az 1974. június 22-i mérkőzést. Az első két fordulóban mind a két csapat egyszer Hamburgban, egyszer pedig a különleges státusú Nyugat-Berlinben játszott. A (futball)történelem egyik szomorú különlegessége, hogy soha ennél közelebb nem játszott egy válogatott „idegenben” országa fővárosától, mégpedig úgy, hogy szurkolói közül csak a legszigorúbb procedúra alapján kiválasztottak lehettek ott az Olimpiai Stadionban a mérkőzésen, néhány ezren. Hamburgba a Stasi állította össze az „utaslistát”, attól tartva, hogy nem megfelelő előkészítés esetén esetleg a keletnémetek közül is sokan Schön csapatának szurkolnának. A mérkőzés presztízscsatát, s egyben váratlan eredményt hozott.



Kivonulás a Hamburgban. Elöl az NDK-sok: Sparwasser, Kreische és Irmscher



Az NDK futballistái **Jürgen Sparwasser** góljával 1-0-ra nyertek. Pletykálták utána, hogy Beckenbauerék nem szakadtak meg, hogy csoportelsők legyenek, szívesebben kerültek a könnyebbnek vélt ágra. Azt is pedzegették, hogy a játékosok így akartak ráijeszteni a szövetség embereire, akik a prémium és más okok miatt „hadban” álltak a játékosok egy részével. Bernd Bransch, az NDK-sok csapatkapitánya később azt mondta, őket a politika nem érdekelte, ők csak egyszerűen meg akarták nyerni a futballmeccset. Nyilván így volt, de otthon a politika hősként fogadta és tartotta őket, függetlenül attól, hogy a világbajnoki címet nem ők, hanem a nyugatnémetek nyerték meg.

A következő idényben a Bayern München ismét kapott keletnémet ellenfelet a BEK-ben, ezúttal a KEK-győztes 1. FC Magdeburgot. A Stasi újraindította a Rajtaütés II-t, Rudi Mittag, a titkosrendőrség későbbi második embere irányította. Az előkészületek az egy évvel korábbihoz hasonlóan alaposak voltak, a jelentések még arra is kiterjedtek, hogy Udo Lattek, a Bayern edzője dedikált fényképeket osztogatott NDK-polgároknak, s hogy „Meier és Hönes nevű játékosok az aláírt képeiket adták szurkolóknak.” A titkosrendőrök nem igazán ismerhették a futball világát, németként sem tudták helyesen leírni Sepp Maier és Uli Hoeness nevét. Tudatlanságuk kevésbé volt meglepő, mint az, hogy ha nem volt kötelező, azért nem játszottak a keleti és a nyugati németek. A Bayern München és az 1. FC Magdeburg nem talált megfelelő időpontot arra, hogy megmérkőzzenek az európai Szuperkupáért.

X. VILÁGBAJNOKSÁG

A döntő huszonhatodik percéig tartott az Oranje csodája

1966 után Európában ismét a hazai válogatott nyerte meg a világbajnoki címet. A nyugatnémetek hollandok elleni meccse volt a második világháború utáni hetedik döntő (utolsó mérkőzés), s ezeken hatszor nem az nyert, aki az első gólt szerezte.

Az NSZK 1966-ban Londonban kapta meg a rendezési jogot, a szavazás előtt az olaszok és a hollandok visszaléptek, miként a másik nagy favorit, Spanyolország is. Utóbbi megállapodott a nyugatnémetekkel abban, hogy nem gördít akadályt riválisa 1974-es rendezése elé, cserébe az NSZK futballszövetsége pártolja 1982-es rendezési tervét. Nyolc évvel későbbre kiderült – noha aztán csak a spanyolországi Mundial előtt emeltek a létszámon –, hogy a világfutball kinőtte a tizenhatos mezőnyt. Európából nem jutott ki – története során először – az angol válogatott, s kiesett az előző, az 1972-es Eb négyesdöntő mindhárom, selejtezőre kényszerülő csapata. (A negyedik, a győztes NSZK házigazdaként automatikus indulási jogot kapott. Ha már az előző kontinensbajnokságnál tartunk: először fordult elő, hogy az Eb-győztes két évvel később világbajnok lett.) A belgák a hollandok, a selejtezőt veretlenül végigjátszó magyarok a svédek mögött maradtak le. A szovjet gárda, amely első, 1958-as indulása óta először maradt le a tornáról, megnyerte ugyan az írek és a franciák előtt a csoportját, de az interkontinentális selejtezőn, a hazai 0-0 után, nem állt ki a chileiek ellen. Politikai okból: így tiltakozott az ellen, hogy a két és fél hónappal korábban sikeres puccsot végrehajtó Pinochet-rezsim koncentrációs tábort rendezett be a santiagói Nemzeti Stadionban. A szovjetek kérték a FIFA-t a helyszín megváltoztatására, semleges pályán játszottak volna, de egy ilyen döntésre talán az első meccs lejátszása előtt nagyobb esélyük lett volna. A moszkvai találkozót két héttel a katonai hatalomátvétel után játszották, finoman fogalmazva is hűvös légkörben. A szovjet hatóságok szórakoztak a beléptető útlevélellenőrzésnél két játékos, Élias Figueroa és az egyébként a megdöntött Allende-kormányhoz nagyon közel álló Carlos Caszely útlevelével, a mérkőzésre pedig sem fotósokat, sem televíziósokat nem engedtek be. A chilei futballisták féltek, mert elterjedt, hogy letartóztatják majd őket a szovjetek, hogy aztán politikai foglyokra cserélhessék őket. Ez utóbbi vaklármának bizonyult. A november 21-i visszavágó előtt a FIFA szemlebizottsága elment a santiagói Nem-



A brazil Rivellino híres gólja: szabadrúgása után a labda az NDK hálójában



A világbajnok NSZK kerete. Állnak, balról: Vogts, Flohe, Grabowski, Bonhof, Cullmann, Widmayer pályaedző, Schwarzenbeck, Derwall pályaedző, Gerd Müller, Nigbur, Kleff, Herzog, Breitner, Netzer, Heynckes. Elöl: Hölzenbein, Kapellmann, Hoeness, Beckenbauer, Helmut Schön szövetségi kapitány, Overath, Höttges, Wimmer, H. Kremers, Maier

zeti Stadionba, s a körülményeket alkalmasnak találta a mérkőzés lejátszására. A politikai foglyokat a visszavágó idejére az Atacama sivatagba szállították át. A szovjetek nem voltak hajlandók Chilébe utazni, nem álltak ki. A tervezett időpontban, tizenötezer néző előtt, az osztrák játékvezető, Erich Linemayr sípjelére a chilei játékosok elindultak az üres „szovjet" kapu felé, majd tizenöt másodperccel később a csapatkapitány, Francisco Valdés a kapuba lőtte a labdát. Addig tartott a visszavágó. A FIFA később 2-0-s chilei győzelemmel igazolta a mérkőzést. A chileiek kijutottak a világbajnokságra, sőt az ország futballszövetsége 300 000 dolláros kártérítést követelt a szovjetektől, az elmaradt bevételre és a fölöslegesen kifizetett költségekre hivatkozva. Egyetlen centet sem kapott. A szocialista táborban egyébként nagy visszhangot váltott ki és természetesen támogatásra talált a szovjetek lépése, az NDK a visszavágó előtt még azt is kilátásba helyezte, hogy bojkottálja az 1974-es vb-t, amennyiben a FIFA a chileiek javára dönt.

Milyen is az élet: az NDK aztán nem lépett vissza, sőt, a január ötödikei, frankfurti sorsoláson azonos csoportba került a chileiekkel. A FIFA a kalapbeosztásnál a földrajzi szempontokat az erőviszonyok elé sorolta, az elsőbe a nyugat-európai, a másodikba a kelet-európai (ide kerültek volna a spanyolok is, akik akkor még „pótselejtező" előtt álltak a geográfiailag valóban e négyesbe tartozó jugoszlávokkal), a harmadikba a dél-amerikai, a negyedikbe a még be nem sorolt válogatottakat osztotta. Utóbbi négyes tagjai közül három gárda, az ausztrál, a zairei és a haiti, miként a keletnémet, története első, sőt a Socceroos kivételével eddigi egyetlen vb-szereplésére készült.

Az 1. csoportban a házigazda nyugatnémetek nehezen lendültek játékba, Paul Breitner góljával csak izzadva verték meg 1-0-ra a chileieket. A dél-amerikaiak csatára, Carlos Caszely lett a vb-történelem első, piros lappal kiállított játékosa. (A kártyákat már 1970-ben, Mexikóban is használták, de ott nem állítottak ki senkit.) Az ausztráloknál szerepelt egy budapesti születésű futballista is: Abonyi Attila. Ő volt az 1956-os menekültáradat egyetlen tagja, aki

aztán más ország színeiben labdarúgó-világbajnoki mérkőzést játszott. A csoport rangadóján az NDK, nagy politikai figyelemmel kísért találkozón, legyőzte az NSZK-t, de mindkét fél továbbjutott, a Nationalelf ráadásul nyilvánvalóan könnyebb ágra került a vereségével.

A 2. csoport két csapata, a címvédő brazil és a jugoszláv játszotta a vb tulajdonképpeni nyitómérkőzését, szakítva azzal a hagyománnyal, hogy a rendező válogatotté az első meccs. Bizonyos szempontból ez volt a legfurább négyes, az Afrikában kiemelkedő képességűnek számító „leopárdok" kilenc gólt kaptak a jugoszlávoktól. Ndaye Mulamba, a zairei csapatkapitány – aki piros lapot kapott azért, mert „tunikán" billentette a játékvezetőt – később azt mondta, szándékosan nem játszottak jól, így tiltakoztak amiatt, hogy szövetség nem fizette ki nekik a megígért jutalmakat. A braziloktól már csak három gólt kaptak, éppen annyit, amennyi elég volt a dél-amerikaiaknak a továbbjutáshoz, miután a skótokkal és a jugoszlávokkal alkotott triójuk csak döntetleneket játszott egymással.

A 3. csoportban a hollandok jól és látványosan futballoztak, csupán a svédekkel nem bírtak. A sárga-kékek első két meccsén nem esett gól, aztán megverték 3-0-ra a meglepően gyenge uruguayiakat, s ezzel továbbjutottak.

A sorszám szerint utolsó kvartett mérkőzései meglepetéssel kezdődtek: Haiti csatára, Emmanuel Sanon vezetést szerzett az olaszok ellen, megtörve Dino Zoff akkor már 1142 perces góltalansági szériáját. Később visszaállt a világ rendje, az olaszok 3-1-re nyertek, de nagyjából ez volt az egyetlen jó mérkőzésük a tornán. Utána döntetlent játszottak az argentinokkal és kikaptak a lengyelektől. A Squadra Azzurra a második világháború után, egészen 1982-ig, egyetlen európai rendezésű vb-n sem jutott túl a csoportkörön! Az Albiceleste ebből a csoportból – a lengyelek mögött – még továbbjutott, de aztán többre már nem volt esélye. Miután kikapott a hollandoktól, majd a braziloktól is, a keletnémetek elleni döntetlennel köszönt el a tornától a középdöntőben.



Uli Hoeness tizenegyese a lengyelek ellen, sajátos szemszögből

A második szakasz A-csoportjának négyeséből kiemelkedett a holland válogatott, amely a tornán az első hat mérkőzését 14-1-es gólkülönbséggel zárta. Az Oranje, miután a belgák elleni párharcban csak nagy mázlival jutott ki a világbajnokságra, az NSZK-ban remekelt a döntőig, talán még az sem túlzás, hogy éppen olyan domináns és meggyőző teljesítményt nyújtott a fináléig vezető úton, mint 1954-ben a magyar Aranycsapat. Elsősorban a két Johan,

Cruyff és Neeskens tündökölt, de szinte nem is akadt gyenge pont a csapatban. A csoportmásodik a címvédő, de az 1970-eshez képest gyengébb csapattal érkező, noha így is világklasszisokat (Jairzinho, Rivellino, Luis Pereira, Francisco Marinho) felvonultató brazil együttes lett, amely 2-1-re megnyerte a vb-történelem első brazil–argentin találkozóját.



Díjátadó Münchenben. Balról Beckenbauer, a nyugatnémetek csapatkapitánya, Stanley Rous, a FIFA leköszönő elnöke, valamint Cruyff és Deyna

A másik ágon a nyugatnémetek előbb megverték a jugoszlávokat, a lengyelek pedig a svédeket, majd Kazimierz Górski legénysége is felülmúlta a „plávikat", míg a házigazda válogatott, nagyon látványos, rendkívül fordulatos találkozón, 4-2-re győzött a tornán a legjobb mérkőzésüket játszó, mégis ezzel a vereséggel kieső svédek ellen. Jegyezzük meg: a magyar válogatottat a vb-szerepléstől elütő, a korabeli hazai sajtóban a mi csapatunknál gyengébbnek ítélt svédek végül középdöntőbeli csoportharmadikként a világbajnokság ötödik-hatodik helyén végeztek. A döntőbe jutásról a frankfurti nyugatnémet–lengyel összecsapás döntött, amelyet csak félórás késéssel tudtak elkezdeni az özönvízszerű esőzés miatt. A lengyelek szívesen vették volna a halasztást, szerintük játékra alkalmatlan volt a pálya talaja. (Nem tévedtek ebben.) A FIFA azonban a szoros programra és a tv-szerződésekre, a jegyértékesítésre hivatkozva ebbe nem egyezett bele. A meccset végül Gerd Müller döntötte el a góljával, miután Jan Tomaszewski, a torna egyik legjobb kapusa (nehéz lenne dönteni közte és Sepp Maier között) kivédte Uli Hoeness büntetőjét. E találkozó volt egyébként Helmut Schön századik mérkőzése a Nationalelf élén.

A lengyelek aztán megnyerték a brazilok elleni bronzmérkőzést, Grzegorz Lato a meccset eldöntő találatával megerősítette elsőségét a góllövőlista élén.

A müncheni döntőben Jack Taylor, az angol játékvezető már a második percben büntetőt ítélt a hollandoknak, miután Uli Hoeness buktatta a tizenhatoson belül Johan Cruyffot. A nyolcvanadik másodpercben a másik Johan, Neeskens a kapuba vágta a labdát. Hollandia megindult a világbajnoki trófeához vezető úton – de nem jutott el odáig. A nyugatnémetek, akárcsak 1954-ben, hátrányból fordítottak, igaz, ezúttal nem a magyarok, hanem a hollandok ellen. Gerd Müller pályafutása utolsó négy világbajnoki mérkőzéséből háromon is fontos találatot szerzett. Ő lőtte a döntő gólt, miután a 26. percben Wim Jansen Bern Hölzenbein elleni szabálytalansága után Taylor ismét büntetőt ítélt, Paul Breitner pedig kiegyenlített. Ki gondolná ma már: a három góllal, holtversenyben az 1934-es finálével és az 1950-es utolsó meccsel, 1990-ig ez volt a gólokban legszegényebb világbajnoki aranymeccs. Sőt, a torna 2,55-ös gólátlaga 1986-ig negatív rekordot jelentett.

X. világbajnokság (NSZK, 1974. június 13.–július 7.)

Mérkőzések száma: 38. Gólok száma: 97 (2,55-ös átlag)

Összneźőszám: 1 774 022 (46 685-ös átlag)

1. csoport: NSZK–Chile 1-0, NDK–Ausztrália 2-0, NSZK–Ausztrália 3-0, Chile–NDK 1-1, Ausztrália–Chile 0-0, NDK–NSZK 1-0. A csoport végeredménye: 1. NDK 5, 2. NSZK 4, 3. Chile 2, 4. Ausztrália 1

2. csoport: Brazília–Jugoszlávia 0-0, Skócia–Zaire 2-0, Jugoszlávia–Zaire 9-0, Skócia–Brazília 0-0, Brazília–Zaire 3-0, Jugoszlávia–Skócia 1-1. A csoport végeredménye: 1. Jugoszlávia 4, 2. Brazília 4, 3. Skócia 4, 4. Zaire 0

3. csoport: Svédország–Bulgária 0-0, Hollandia–Uruguay 2-0, Hollandia–Svédország 0-0, Bulgária–Uruguay 1-1, Svédország–Uruguay 3-0, Hollandia–Bulgária 4-1. A csoport végeredménye: 1. Hollandia 5 pont, 2. Svédország 4, 3. Bulgária 2, 4. Uruguay 1

4. csoport: Olaszország–Haiti 3-1, Lengyelország–Argentína 3-2, Lengyelország–Haiti 7-0, Argentína–Olaszország 1-1, Argentína–Haiti 4-1, Lengyelország–Olaszország 2-1. A csoport végeredménye: 1. Lengyelország 6 pont, 2. Argentína 3, 3. Olaszország 3, 4. Haiti 0

Középdöntő. A-csoport: Hollandia–Argentína 4-0, Brazília–NDK 1-0, Hollandia–NDK 2-0, Brazília–Argentína 2-1, Hollandia–Brazília 2-0, Argentína–NDK 1-1. A csoport végeredménye: 1. Hollandia 6, 2. Brazília 4, 3. NDK 1, 4. Argentína 1. B-csoport: NSZK–Jugoszlávia 2-0, Lengyelország–Svédország 1-0, Lengyelország–Jugoszlávia 2-1, NSZK–Svédország 4-2, NSZK–Lengyelország 1-0, Svédország–Jugoszlávia 2-1. A csoport végeredménye: 1. NSZK 6, 2. Lengyelország 4, 3. Svédország 2, 4. Jugoszlávia 0.

A 3. helyért: Lengyelország–Brazília 1-0

A döntő: NSZK–Hollandia 2-1 (2-1)

München, Olimpiai Stadion, 75 200 néző. Jv.: Jack Taylor (angol)

NSZK: Maier – Vogts, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Breutner – Hoeness, Bonhof, Overath – Grabowski, Müller, Hölzenbein

Hollandia: Jongbloed – Suurbier, Rijsbergen (De Jong, 68.), Jansen, Krol – Haan, Neeskens, Van Hanegem – Rep, Cruyff, Rensenbrink (R. van de Kerkhof, 46.)

Gólszerzők: Neeskens (2., 11-esből), Breitner (26., 11-esből), Müller (44.)

A góllövőlista élcsoportja:

7 gólos: Lato (lengyel), 5 gólos: Neeskens (holland), Szarmach (lengyel), 4 gólos: Edström (svéd), Müller (nyugatnémet), Rep (holland)

A döntőben szerepelt világbajnok nyugatnémet játékosok:

Sepp Maiert, Franz Beckenbauert, Hans-Georg Schwarzenbecket, Paul Breitnert, Uli Hoenesst, Jürgen Grabowskit és Gerd Müllert már bemutattuk az 1972-es Európa-bajnokság győzteseinél. Miként a szövetségi kapitányt, Helmut Schönt is.

BERTI VOGTS: Hans-Hubert Vogts 1946. december 30-án született Büttgenben. 1954 és 1965 között a VfR Büttgen, majd 1965 és 1979 között a Borussia Mönchengladbach jobbhátvédje volt. A Gladbachhal öt bajnoki címet nyert (1969–1970, 1970–1971, 1974–1975, 1975–1976, 1976–1977), egyszer meg-



szerezte a DFB-kupát (1972–1973), kétszer (1974–1975, 1978–1979) az UEFA-kupa győztese lett. A vesztes oldalon szerepelt 1973 tavaszán az UEFA-kupa- és 1977 tavaszán a BEK-döntőben. A nyugatnémet válogatottban (1967–1978) 96 mérkőzésen 1 gólt szerzett, 1970-ben vb-bronzérmes, 1974-ben világbajnok lett. Az 1972-es, megnyert Eb selejtezőin kapott szerepet, 1976-ban játszott a csehszlovákok elleni elveszített döntőben is. Részt vett az 1978-as Mundialon is.



RAINER BONHOF: 1952. március 22-én született Emmerich am Rheinben. 1963-tól az SuS Emmerich középpályása volt, majd 17 évesen a Borussia Mönchengladbachhoz igazolt. 1978-ig négy (1970–1971, 1974–1975, 1975–1976, 1976–1977) bajnoki címet nyert, egyszer a DFB-kupa (1972–1973) és egyszer az UEFA-kupa (1974–1975) győztese is lett. 1973-ban az UEFA-kupa, 1977-ben a BEK döntőjét veszítette el, egyaránt a Liverpool ellen. 1978-tól két szezont a Valenciában töltött, az elsőben a Király-kupa, a másodikban a Kupagyőztesek Európa-kupája győztese lett. 1980 és 1983 között az 1. FC Köln, majd 1983-ban a Hertha BSC futballistája volt, a kölniekkel is megnyerte a DFB kupáját 1983-ban. Sérülése miatt mindössze 31 évesen visszavonulni kényszerült. A Nationalelfben (1972–1981) 53 mérkőzésen 9 gólt rúgott. Világbajnoki címet nyert 1974-ben, Eb-ezüstérmes lett 1976-ban. Nagyapja révén 18 éves koráig holland állampolgárságú volt, így játszott éppen a hollandok ellen a nyugatnémet korosztályos válogatottban is. Neki nagyon különleges volt a müncheni vb-döntő.



WOLFGANG OVERATH: 1943. szeptember 29-én született Siegburgban. Tízéves korától a SSV Siegburg 04 együttesében futballozott, majd 1963 és 1977 között az 1. FC Köln középpályása volt. Klubjával 1964-ben bajnok, 1968-ban és 1977-ben a DFB-kupa győztese lett. 1974-ben arany-, 1966-ban ezüst-, 1970-ben bronzérmet szerzett a világbajnokságon a nyugatnémet válogatottal, amelyben 1963 és 1974 között 81 mérkőzésen 17 gólt szerzett. Az 1972-es Európa-bajnokság selejtezőin játszott, a belgiumi négyes döntőben nem.



BERND HÖLZENBEIN: 1946. március 9-én született Dehmben. Pályafutását a TuS Dehmben kezdte (1956–1966), majd másfél évtizeden át az Eintracht Frankfurt csatára volt. Háromszor (1973–1974, 1974–1975, 1980–1981) nyerte meg a DFB kupáját, egyszer (1979–1980) az UEFA-kupát. 1981-ben az Egyesült Államokba szerződött, ahol a Fort Lauderdale Strikers (1981–1982), a Memphis Americans (1983–1984), majd a Baltimore Blast (1985) mezét viselte. Pályafutását 1986-ban az FSV Salmrohr színeiben zárta le. A nyugatnémet válogatottban (1973–1978) 40 mérkőzésen 5 gólt szerzett. Büntetőt harcolt ki az 1974-es vb döntőjében, gólt szerzett az 1976-os, elveszített Eb-döntőben, s a kapuba talált az 1978-as világbajnokságon is.

Játszott még a tornán: Bernd Cullmann, Heinz Flohe, Jupp Heynckes, Dieter Herzog, Horst-Dieter Höttges, Günter Netzer és Herbert Wimmer. Nem játszó tartalék volt: Wolfgang Kleff, Norbert Nigbur (kapusok), Jupp Kapellmann, Helmut Kremers.

Bajnokok, kupagyőztesek

1973–1974

Ország	Bajnok	Kupagyőztes
EURÓPA		
Albánia	Vllaznia	Dinamo Tirana
Anglia	Leeds United	Liverpool FC
Ausztria	VÖEST Linz	FK Austria
Belgium	Anderlecht	KSV Waregem
Bulgária	Levszki Szófia	CSZKA Szófia
Ciprus	Omonia	Omonia
Csehszlovákia	Slovan Bratislava	Slovan Bratislava
Dánia	Hvidovre IF*	Vanløse IF
Észak-Írország	Coleraine	Ards
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
Finnország*	Helsingin JK	Reipas Lahti
Franciaország	Saint-Étienne	Saint-Étienne
Görögország	Olympiakosz	PAOK
Hollandia	Feijenoord	PSV
Írország	Cork Celtic	Finn Harps
Izland*	Keflavik	Fram
Jugoszlávia	Hajduk Split	Hajduk Split*
Lengyelország	Ruch Chorzów	Ruch Chorzów
Luxemburg	Jeunesse Esch	Jeunesse Esch
Málta	Valletta FC	Sliema Wanderers
NDK	1. FC Magdeburg	Carl Zeiss Jena
NSZK	Bayern München	Eintracht Frankfurt
Norvégia*	Viking	Strømsgodset'
Olaszország	Lazio	Bologna
Portugália	Sporting CP	Sporting CP
Románia	U. Craiova	Jiul Petroşani
Skócia	Celtic FC	Celtic FC
Spanyolország	Barcelona	Real Madrid
Svájc	FC Zürich	FC Sion
Svédország	Åtvidabergs FF*	Malmö FF
Szovjetunió*	Ararat Jereván	Ararat Jereván
Törökország	Fenerbahçe	Fenerbahçe



VÖEST Linz



Slovan Bratislava



FC Zürich



Celtic FC

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Mulamba egyedül elintézte

A kor legerősebb afrikai válogatottja, az első világbajnoki részvételükre készülő zairei „leopárdok"nyerték meg a kontinens kilencedik bajnokságát. Nyolc csapat szerepelt a tornán 1974 márciusának első két hetében, Egyiptomban. Az első csoportból kiemelkedett a házigazda és a csak a „fáraóktól" vereséget szenvedő Zambia, a másikból a címvédő kongói és a zairei (korábbi nevén: Belga Kongó-i, Kongó-Kinshasa-i, jelenlegi nevén Kongói Demokratikus Köztársaság-beli) gárda. Az elődöntőben mindkét találkozón meglepetés született: a zaireiek megverték az egyiptomiakat (3-2), illetve a zambiaiak hosszabbításban az előző torna győztesét (4-2). A harmadik helyért játszott találkozón (Egyiptom–Kongó 4-0) világos volt, melyik csapatnak fontosabb a győzelem. A döntő óriási küzdelmet hozott. Zaire és Zambia március 12-én, 120 perces csatában 2-2-re végzett. Két nappal később megismételték a mérkőzést, akkor már a „leopárdok" simán, 2-0-ra nyertek. Mind a négy góljukat a torna legragyogóbb csillaga, Ndaye Mulamba lőtte.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Rosario Central (Nac) Huracán (Met)	
	Brazília	Palmeiras	
	Rio de Janeiro	Flamengo	
	São Paulo	Palmeiras	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Jorge Wilstermann	
	Chile	Unión Española	
	Ecuador	El Nacional	
	Kolumbia	Atlético Nacional	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Defensor Lima	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Portuguesa	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	LA Aztecs (NASL)	Greek American AA
	Mexikó	Cruz Azul	América
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Bayern München	
	Kupagy. Európa-kupája	1. FC Magdeburg	
	UEFA-kupa	Feijenoord	
	Közép-európai Kupa	Tatabányai Bányász	
	Európai Szuperkupa	AFC Ajax	
	Libertadores Kupa	Independiente	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	AS Vita Club	
	Világkupa*	Independiente	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Világbajnokság	NSZK	
	Afrikai Nemzetek Kupája	Zaire	
	Brit válogatottak tornája	Anglia, Skócia	



Flamengo

* naptári éves lebonyolítási rend



A zairei válogatott

A bajnokcsapat edzője beállította magát az utolsó meccsre

Karácsony táján még a kiesés is fenyegette a Bayernt

Angliában a Derby hibázott a legkevesebbszer a hajrában

Miljanics bajnokcsapatot csinált, mégsem szerették

Olaszországban a Juventus visszavette a bajnoki elsőséget, sőt, a címvédő Lazio még a dobogóra sem fért fel, csupán negyedik lett a Juve, a Napoli és – minő fájdalom a „sasok" seregében – az AS Roma mögött. Tényszerű, hogy a legjobb három gárdából kettőt is külföldi edző irányított, de játékosként a brazil Luis Vinício (Napoli) 1955-ben, a svéd Nils Liedholm (AS Roma) 1949-ben került a calcióba, mondjuk úgy, futballértelemben olaszabbak voltak az olaszoknál. Carlo Parolának, az idény előtt a Juventus élére visszatért edzőnek az volt a feladata, mint 1959-ben, amikor először megkapta játékos-pályafutása első számú csapatát: bajnoki címet nyerni. Ez sikerült neki 1960, majd 1961 tavaszán is (Renato Cesarini volt mellette a sportigazgató), majd 1975-ben is. Kár, hogy – főleg Olaszországon kívül – ma már kevesen emlékeznek a nevére, ezért is érdemes megemlíteni: nála több bajnoki címet az „öreg hölggyel" csak Carlo Carcano, Giovanni Trapattoni, Marcello Lippi és a jelen csillaga, Massimiliano Allegri nyert.

Az idényt a Lazio kezdte a legjobban, de aztán a Bologna elleni vesztes rajtot gyorsan kiheverő Juventus a hetedik forduló után átvette a vezetést, s utóbb már senkit sem engedett maga elé. A „zebrák" az első fél idény után három ponttal vezettek a Lazio előtt (23-20), amelyet hat csapat követett egymáshoz képest kétpontos távolságon (17-19) belül. Köztük volt a Napoli, amely aztán, elsősorban csatárainak, Sergio Clericinek és Giorgio Bragliának tulajdoníthatóan, kiváló tavaszi menetelést produkált, még a Juventusnál is három ponttal többet gyűjtött. Ötven szerzett góljával végül a mezőny legjobbja lett. De a bajnoki címhez ez is kevés volt.



Giuseppe Furino, a Juventus középpályása

Érdekes, hogy noha senki sem vonta kétségbe az idény végén a Juve elsőségének jogosságát, az új bajnokcsapat csak kevés faktorban bizonyult a legjobbnak. A Napoli szerezte a legtöbb gólt, s szenvedte el a legkevesebb vereséget, az AS Roma kapta a legkevesebb gólt – de a Juve gyűjtötte a legtöbb pontot, övé volt a legtöbb győzelem és a legjobb gólkülönbség. Kiegyensúlyozott teljesítményt nyújtott Parola

legénysége, amely csak nagyon keveset változott az előző szezonhoz képest. Mindössze tizenöt játékos szerepelt a bajnoki idényben, közülük csupán a kapus, Dino Zoff mind a 30 találkozón. A mezőnyjátékosok névsora: Claudio Gentile (29), Gaetano Scirea (28), Francesco Morini (26), Antonello Cuccureddu (27), Giuseppe Furino (28), Fabio Capello (28), Franco Causio (28), Oscar Damiani (27), Pietro Anastasi (25), Roberto Bettega (27), valamint José Altafini (20), Silvio Longobucco (9), Fernando Viola (9) és Luciano Spinosi (7). Parola nem tartozott a mindenáron cserélni akaró edzők közé… Ha valamit felróhatunk a csapatának, az az, hogy a veretes nevek ellenére nem volt igazán nagy formában futballozó góllövő csatára: Anastasi és a szezon előtt a Lanerossitól érkezett Damiani egyaránt kilencig jutva lettek házi gólkirályok. Az „öreg", már a 37. évében járó Altafini még mindig eljutott nyolc gólig. Ebben a szezonban a Serie A mesterlövészei a riválisokat erősítették. **Paolo Pulici** (Torino) nyerte el a gólkirályi címet, Giuseppe Savoldi (Bologna), Giorgio Chinaglia (Lazio), Sergio Clerici (Napoli) és Pierino Prati (AC Milan) előtt.



Franciaországban a Saint-Étienne megvédte a bajnoki címét, ráadásul hasonló fölénnyel diadalmaskodott, mint egy évvel korábban. (1973–1974-ben nyolc, 1974–1975-ben kilenc ponttal előzte meg a második helyezettet.) Robert Herbinnek semmit sem kellett újítani, szinte ugyanazzal a kerettel dolgozott továbbra is, talán az jelentett némi változást, hogy a fiatalok még inkább kulcsszerephez jutottak. Georges Bereta, igaz, nem kis kalamajka árán, az idény közben az Olympique Marseille-ben kötött ki, részben azért is, mert kegyvesztetté vált a Görögországból visszatért Yves Triantafilos érkezése után, részben, mert Roger Rocher, az AS Saint-Étienne elnöke pénzügyi gondokkal küzdött. A 44-szeres válogatott szélsőről sokáig tárgyalt Rocher és Fernand Méric, az OM elnöke, míg végül – a játékos véleményét ki sem kérve – megállapodtak abban, hogy félmillió francia frank ellenében Bereta Marseille-be költözik. A „zöldek" alapcsapata így festett: Ivan Csurkovics (38) – Gerard Janvion (22), Christian Lopez (37), Oswaldo Piazza (36), Gérard Farison (26) – Jean-Michel Larqué (33), Dominique Bathenay (32), Christian Synaeghel (24) – Yves Triantafilos (29), Hervé Revelli (35), Patrick Revelli (28). Szerepet kapott még: Pierre Repellini (19), Jacques Santini (19), Georges Bereta (19), Alain Merchadier (17), Christian Sarramagna (10), Dominique Rocheteau (4), Jean-Louis Cazes (1), Félix Lacuesta 1), Jean-François Larios (1) – és az edző Robert Herbin, aki azzal (is) beírta nevét a francia futball aranykönyvébe, hogy egyedüliként játszott abban a bajnokcsapatban, amelyet a liga megnyeréséig vezetett. Sőt, még a gólszerzők közé is feliratkozott! Az akkor 36 éves egykori középpályás, három évvel a tulajdonképpeni visszavonulása után, az 1974–1975-ös idény az utolsó fordulójában, amikor a „zöldek" már réges-régen matematikailag is biztosították az újabb elsőségüket, beállította magát középhátvédnek a Troyes elleni találkozóra. Mi több, aztán tizenegyesből ő szerezte csapata ötödik, s egyben idénybeli utolsó bajnoki gólját. Az volt a Sain-Étienne sorozatban 25. hazai bajnoki győzelme, egyben sorozatban az ötvenkilencedik veretlen hazai mérkőzése pályaválasztóként. *Faragó László* így fejtette meg az Herbin-jelenséget a *Népsport*ba írt értékelésében: „A ma is kitűnő labdarúgó legtöbb játékosával baráti viszonyt

épített ki, de ugyanakkor spártai fegyelmet követel. Az ital, a cigaretta, az éjszakai kimaradások súlyos, esetenként könyörtelen megtorlást vonnak maguk után." Kiemelte, hogy az ASSE a két külföldi, Csurkovics és Piazza (valójában három, hiszen a nem játszó tartalékkapus, Durkovics is jugoszláv volt) mellett a saját nevelésű fiatalokra épített. Ellentétben az Olympique Marseille gárdájával, ahol nem vált be Bereta, s főleg nem a két világbajnok, Jairzinho és Paulo César Lima leigazolása. A brazilok gyakran belekötöttek a bírókba, esetenként a tettlegességtől sem riadtak vissza, az OM kénytelen volt eladni őket, jelentős veszteséggel.

A Francia Kupa döntőjét is a Saint-Étienne nyerte meg, miután a Parc des Princes-ben rendezett döntőben az argentin Oswaldo Piazza, s a kor egyik francia középpályássztárja, Jean-Michel Larqué egy-egy góljával 2-0-ra megverte az RC Lens csapatát.

Spanyolországban óriási fölénnyel szerezte meg a bajnoki címet a Real Madrid. Szinte hihetetlen különbséggel, tizenkét ponttal előzte meg a második helyezett Zaragozát. Különleges szezon volt: az ezüstérmes és az utolsó előtti, így kieső Celta Vigo között tizenöt hely, de mindössze nyolc pont volt. A Madrid nem kezdett rosszul, de csak a hatodik forduló után állt az élre (addigi mérlege: öt győzelem, egy döntetlen), amikor 5-0-ra kiütötte a játéknap előtt még listavezető Españolt. Attól kezdve nyílegyenes út vezetett a bajnoki elsőségig. A Real Madrid nagy sikerében kétségtelenül nagy szerepe volt az idény előtt szerződtetett Miljan Miljanicsnak. A szerb edző korábban soha nem dolgozott külföldön, a Crvena zvezdát és a jugoszláv válogatottat irányította. Amikor megkapta Santiago Bernabéu ajánlatát, csupán egyet kért: szeretné magával vinni segítőtársát, az erőnléti edzőt, a Felixnek becézett Szrecsko Radisicsot. Kérése újszerűnek számított, hiszen korábban soha nem alkalmaztak erre a posztra senkit a Real Madridnál. Bármilyen meglepő, de a klub szurkolói a győzelmek, a kupagyőzelemmel teljessé tett duplázás ellenére sem lelkesedtek igazán Miljanicsért. Sőt... A Real Madrid a Kupagyőztesek Európa-kupájában indult a szezonban, s egészen a negyeddöntőig nagyszerűen menetelt. Ám ott összeakadt a Crvena zvezdával. Miljanics a Zvezdában nevelkedett, 1967 és 1973 között négy bajnoki címet nyert a csapattal, lélekben soha nem szakadt el a „régiektől". Ezért úgy döntött, hogy nem utazik haza – egyszerűen nem tudott volna egykori csapata ellen meccselni. Azt gondolta, a madridi 2-0 után nem kerülhet gondba a Real. Ám a Zvezda nagyszerűen játszott, s tizenegyesekkel továbbjutott. Miljanicsnak nagyon nehezen bocsátották meg a klub szurkolói a kiesést, ha egyáltalán megbocsátották.

Ami a játékosállományt illeti, a spanyolok mellett két német világbajnok vitte a prímet: Günter Netzer és Paul Breitner. Előbbinek már a második szezonja volt ez Spanyolországban, az első nem sikerült igazán jól. A másodikban egy ideig azt fontolgatta, hogy visszatér a Bundesligába, különösen azt követően, hogy a Bayern München hívta. Ám olyan jól ment a Real Madridnak, s főleg Breitnernek, hogy Netzer is a maradás mellett döntött. Az idény alapcsapata a következő



Két német Real Madrid-mezben: Paul Breitner és Günter Netzer

volt: Miguel Ángel (31) – Gregorio Benito (32), Juan Carlos Touriño (17), Benito Rubiñán (30), José Antonio Camacho (34) – Pirri (20), Vicente Del Bosque (24), Paul Breitner (29) – Roberto Martínez (27), Santillana (32), Netzer (31). Játszott még: Garcia Remón (kapus, 3), Francisco Javier Aguilar (19), Amancia Amaro (17), Manuel Velázquez (17), Ramon Moreno Grosso (17), José Macanás (21), José Luis (10), Alberto Vitoria (6), Juan Morgado (5), José Heredia (3), Úria (1). A hatvanas évek nagy csapatának veteránjai közül szinte egyedül a sokat sérült Pirri maradt az alapcsapatban, Amancio, Grosso, Velázquez már „csak" kiegészítőembernek számított. Az idény végén a Madrid – a városi rivális Atlético ellen, gól nélküli döntetlen után tizenegyespárbajban – megnyerte az országos kupát is. Természetesen a két német szupersztár nélkül, akik az akkori szabályok alapján, mint külföldiek, nem játszhattak a kupasorozatban!

A Szovjetunióban a Dinamo Kijev története során hatodszor lett bajnok. Az értékelések szerint addigi legerősebb csapatával, pedig a hatvanas években is kiváló játékosok alkották a keretét. Végül „csak" egy ponttal előzte meg a moszkvai Szpartakot, de ennél lényegesen fölényesebb volt a sikere. Három fordulóval a zárás előtt hat ponttal vezetett (még kettő járt a győzelemért), így aztán csupán egyre volt szüksége a hátralévő mérkőzésein. Azt az első adandó alkalommal megszerezte Taskentben, a Pahtakor ellen (3-3), majd elveszítette a Kajrat Alma-Ata és a Zenit elleni meccseit. Már nem számított. Valerij Vasziljevics Lobanovszkij mellett Oleg Bazilevics volt a csapat „nacsalnyikja", mondjuk úgy, szakosztályvezetője, Anatolij Puzacs és Alekszandr Petrasevszkij dolgozott még az edzői stábban. A keret tagjai a következő játékosok voltak: Jevgenyij Rudakov (29), Valerij Szamohin (kapusok), Mihail Fomenko (30), Sztefan Resko (30), Viktor Matvijenko (29), Vlagyimir Troskin (25), Valerij Zujev (10), Viktor Kondratov (3), Alekszandr Damin (2), Ruszlan Asinbokov (1), Vjacseszlav Golovin (1) védők, Leonyid Burjak (29), Viktor Kolotov (28), Vlagyimir Veremejev (27), Vlagyimir Muntjan (22), Viktor Maszlov (16), Jurij Kobaljev (5), Sztanyiszlav Kocsubinszkij (3) középpályások, Oleg Blohin (29), Vlagyimir Onyiscsenko (27), Anatolij Sepelj (20), Vitalij Sevcsenko (2) csatárok. A Szovjet Kupa döntője nehezebb dió volt: csak hosszabbításban nyert a Dinamo a Zarja Vorosilovgrád ellen. A két ukrán csapat a moszkvai Lenin Stadionban játszotta a fináléit... A gól nélküli kilencven perc után Vlagyimir Muntjan a 92., Oleg Blohin a 102., Vlagyimir Onyiscsenko a 118. percben szerzett gólt.

A Bundesligában katasztrofálisan szerepelt Európa uralkodója (a BEK címvédője és idénybeli győztese), a Bayern München. Karácsony táján még a kiesés réme fenyegette a gárdát. Már december elején bejelentették a klubnál, hogy az addigi sikeredző, a csapatot 1970 óta irányító Udo Lattek a szezon végén megválik az egyesülettől. Értsd: a vezérkar úgy gondolta, egy esetleges (s később realizált) újabb BEK-győzelem sem mentheti meg Latteket. Azt viszont már az Egyesült Államok válogatottjának éléről hazahívott Dettmar Cramer nyerte meg a csapattal, s ő is tornázta fel a szezon közepi tizennegyedik helyről legalább a tizedikre. Ennél jobb helyen egyébként a tizenkettedik forduló után egyszer sem állt. (Az edzőkérdésről szólva: jelölt volt még a kolozsvári Kovács István, aki világsztár lett az Ajaxszal elért sikerei után, a szezon elején a milánói Inter, 1975 januárjában a Bayern München tett neki pénzügyileg kifejezetten vonzó ajánlatot. Mindkettőre nemet mondott, mert szerződés kötötte a Francia Labdarúgó-szövetséghez.)

Öt fordulóval a zárás előtt a Borussia Mönchengladbach állt az élen 40 ponttal, megelőzve a berlini Herthát (38) és a Kickers Offenbachot (37). Három körrel a vége előtt az éppen az UEFA-

kupa-győzelmet ünneplő Gladbach 6-2-re kiütötte a Wuppertalt, s így négy ponttal vezetett, mivel a Hertha kikapott Kaiserslauternben. Tulajdonképpen már akkor eldőlt, hogy visszaül a trónra, de aztán a következő fordulóban, a Schalke elleni 3-1-gyel gyakorlatilag bebiztosította az elsőségét. A kettő között pedig realizált egy fura edzőváltást: a Barcelonához visszatérő sikeredző, Hennes Weisweiler helyére leszerződtette a néhány hónappal korábban a Bayernnél megbukó Udo Latteket! A csapat különleges jutalmat kapott a sikerekért: egy extrákkal felszerelt buszt, amivel utazhatott az idegenbeli mérkőzésekre. Az autóbusz felső részébe fürdő- és raktárhelyiségeket és konyhát terveztek. Az alsó szinten helyezték el a tizenhét ülő- és egyben fekvőhelyet, a két asztalból álló miniklubot. Továbbá három televíziókészülék és egy tizenkét hangszórós sztereómagnetofon gondoskodott az új bajnokcsapat szórakoztatásáról.



Gerd Müller „csak" 23 gólt szerzett a bajnoki idényben

A Mönchengladbach tizenkilenc játékost szerepeltetett a bajnoki mérkőzéseken, köztük két külföldit, a dán Allan Simonsent és Henning Jensent. A keret: Wolfgang Kleff (34) kapus, Berti Vogts (34), Hans-Jürgen Wittkamp (29), Rainer Bonhof (28), Hans Klinkhammer (23), Frank Schäffer (14), Ulrich Surau (14), Walter Posner (2) védők, Herbert Wimmer (29), Uli Stielike (25), Christian Kulik (24), Diettmar Danner (21), Lorenz-Günther Köstner (18), Horst Köppel (7) középpályások, Allan Simonsen (34), Henning Jensen (34), Jupp Heynckes (31), Lorenz Hilkes (5), Karl Del'Haye (4) csatárok.

Az angol szezon botránnyal indult, pedig ünnepnek szánták: a Charity Shieldért vívott találkozót először közvetítette élőben a televízió. Így ellenben ország-világ látta, hogy Billy Bremner, a Leeds United, illetve Kevin Keegan, a Liverpool talán első számú csillaga összeverekedett a gyepen. Mindkettőjüket ötszáz fontra, s szeptember végéig, 11 mérkőzésre szóló eltiltással büntették. Talán a nagy publicitást kapó skandalum is közrejátszott abban, hogy a nézőszám az első fordulóban nyolc éve nem tapasztalt mélypontra esett vissza. Amúgy mindenki eldönthette, hogy a félezer font sok-e vagy kevés, összevetve azzal, hogy Peter Shiltont a világ legdrágább kapusává tette a Stoke City, amikor 325 000 fontot fizetett érte a Leicester Citynek. Néhány korábbi sikeredző elköszönt korábbi klubjától. Don Revie 1974 nyarán 13 év után búcsúzott el a Leeds Unitedtől, utódját, a nagyszájú és nyughatatlan, de egyszersmind zseniális Brian Cloughot aztán 44 nap után menesztette a yorkshire-iek vezérkara. Ugyancsak az idény előtt Bill Shanklytől Bob Pailsey vette át a Liverpool irányítását. Augusztusban Bill Nicholson köszönt el a Tottenhamtől, ahol játékosként, majd menedzserként 38 évet töltött. Haraggal hagyta el a White Hart Lane-t.

Az FA-kupa döntőjébe két olyan csapat került, amelyet nem igazán vártak talán még a hívei sem oda az idény előtt: a West Ham United és a Fulham. Más idők voltak: a két londoni

klub kezdőcsapataiban mindössze egy nem angol játékos, az ír Jim Conway kapott helyet. A statisztikusok feljegyzése szerint az 1975-ös West Ham United mindmáig az utolsó alakulat (s gyaníthatóan marad is még az hosszú éveken keresztül), amely kizárólag angol játékosokat vonultatott fel az FA-kupa-döntőjében. A Fulham tagjai között két olyan játékos is akadt, aki korábban volt az angol válogatott csapatkapitánya, Allan Mullery és az 1966-os világbajnok gárda „csékája", a West Ham United korábbi legendája, Bobby Moore. A mérkőzést a mindkét gólt szerző Alan Taylor döntötte el, aki a második félidő közepén négy perc alatt duplázott. Taylor tulajdonképpen egy szerencsés őszi sérülésnek köszönhette, hogy játszhatott egyáltalán a Wembley-ben: a West Ham United csak 1974 decemberében vette meg, már akkor sem csillagászatinak számító összegért, 40 000 fontért. A centernek ősszel játszania kellett volna akkori csapata, a Rochdale színeiben az FA-kupában, de sérülése miatt hiányzott. Így viszont szerepelhetett a klubváltás után a „kalapácsosoknál". A West Ham a tizenharmadik helyen végzett a bajnoki szezonban, a Fulham kilencedik lett – a második osztályban.



Colin Todd, a Derby legjobbja

A bajnokságot az előző idényben harmadik Derby County nyerte meg, az 1974 tavasza után ismét második Liverpool FC előtt. A 42 fordulóban huszonegyszer (!) cserélődött a listavezető, ez egyébként rekordot jelentett az angol élvonalban. Igazából egy volt tiszta: a londoni csapatoknak nagyon nem megy. A Queens Park Rangers a hajrára magára talált, a West Ham United is feljött a táblázat első felébe, de az Arsenal tizenhatodik, a Tottenham tizenkilencedik, a kieső Chelsea huszonegyedik lett... Február végén még nehéz lett volna megtippelni a befutót, tekintve, hogy mindössze öt pont volt a különbség a mezőny első felének tagjai között. Akkor az Everton vezetett a Stoke City és a Burnley előtt, végül egyik sem végzett dobogós helyen. A Spurs egyik korábbi kiválósága, a skót Dave Mackay által irányított Derby április közepéig egyetlen forduló után sem vezetett. Ám a végén a riválisok összecsuklottak, a Derby jó szériát fogott ki, s már egy fordulóval a zárás előtt, miután az Ipswich Town nem tudott nyerni a Manchester City ellen, minden eldőlt. Három év után lettek ismét bajnokok a „kosok", akiknek erősségei az idényben az angol válogatottban is szereplő Lee, McFarland, Nish, Todd, Hector és Hinton, valamint a walesi válogatott Thomas, illetve a skót Gemmill voltak. Az alapcsapatuk a következő volt: Colin Boulton (42) – Ron Webster (24), Colin Todd (39), David Nish (38), Peter Daniel (37) – Archie Gemmill (41), Henry Newton (36), Bruce Rioch (42) – Roger Davies (40), Kevin Hector (38), Francis Lee (34). Játszott még: Rod Thomas (22), Jeff Bourne (17), Steve Powell (15), Alan Hinton (13), Roy McFarland (5). Ellentétben Brian Clough 1971–1972-es bajnokcsapatával, Dave Mackay elsősorban nem a védekezésre, hanem a támadójátékra helyezte a hangsúlyt. A középpályás Bruce Rioch 15 góllal lett a házi gólkirály, de a három csatár mindegyike is legalább tizenkettőig jutott. A klubnál a szezon legjobb játékosának egyébként Peter Danielt választották, aki beugróból kulcsszereplő lett: gond nélkül vette át az angol válogatott mérkőzésén súlyos Achilles-ín-sérülést szenvedő McFarland helyét. A PFA, a hivatásos labdarúgók szövetsége ellenben a válogatott középhátvédet, Colin Toddot választotta meg az Év játékosának.

Az Egyesült Államokban a Tampa Bay Rowdies nyerte meg az első ízben (aligha kétséges, hogy a Super Bowl mintájára) Soccer Bowlnak nevezett bajnoki döntőt. A játékosként dél-af-

rikai származása ellenére olasz válogatott Eddie Firmani által irányított gárdában angol, skót, dél-afrikai, bermudai, haiti és néhány amerikai játékos volt, utóbbiak inkább a cserék között. A csapat sztárja a bermudai származású, nyolc éven át a West Ham Unitedben futballozó Clyde Best volt. Ez volt az NASL első idénye, amelyben már sztárokat igazoltak Európából és Dél-Amerikából. A névsora élére természetesen Pelé kívánkozik, de 1975-ben játszott már a ligában Peter Bonetti, Mike England, a portugál Eusébio és Antonio Simões is.



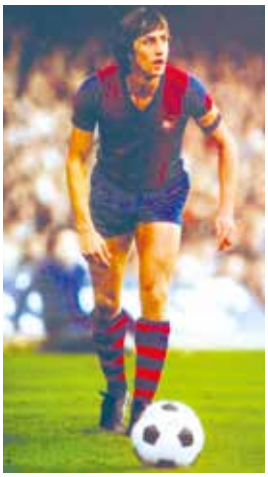
Brazíliában, pontosabban a riói Maracanában 113 000 néző látta a Vasco da Gama és a Cruzeiro közötti bajnoki döntőt. A rióiak (Andrada – Fidelis, Miguel, Moisés, Alfinete – Alcir, Zanata, Ademir – Jorginho, Roberto Dinamite, Luis Carlos) 2-1-re nyertek. A csapat sztárja, a később rövid ideig a Barcelonában is megforduló **Roberto Dinamite** lett az idény gólkirálya.

Argentínában a San Lorenzo nyerte meg a Nacionalt, a Newell's Old Boys pedig a Metropolitanót. Előbbi, Juan Montes irányításával, az Alberto Enrique Carrasco – José Luis Pavoni, Pastor Osvaldo Barreiro – Andrés Orlando Rebottaro, Carlos Picerni, Armando Rafael Capurro – Santiago Santamaría, José Orlando Berta, Alfredo Domingo Obberti (Arsenio Julio Ribeca), Mario Nicasio Zanabria, Juan Ramón Rocha (Manuel Rosendo Magán) összeállításban vívta meg az elsőségét bebiztosító, a Rosario Central elleni győztes meccset. A csapatkapitányi tisztséget is betöltő játékmester, Zanabria volt a legjobbja, a jobbhátvéd Pavoni (aki nem tévesztendő össze az azonos családnevet viselő, de az Independientében futballozó, kiváló uruguayi hátvéddel) pedig arról lett híres, hogy mindhárom argentin klubjával, a Newell's Old Boysszal, a Riverrel és az Argentinos Juniorsszal is bajnok lett.

A San Lorenzo az 1972-es „duplázás" után ezúttal a Nacionalt nyerte meg, a korában az Estudiantesszel nagy sikereket elérő legendás edző, Osvaldo Juan Zubeldía irányításával. A csapat: Alfredo Anhielo (Agustín Ernesto Irusta) – Juan Carlos Piris, Roberto Telch, Jorge Mario Olguín, Sergio Bismark Villar – Rubén Oscar Glaría, Víctor Nicolás Cocco (Antonio García), Enrique Salvador Chazarreta – Héctor Horacio Scotta, Alberto Beltrán (Carlos José Veglio), Oscar Alberto Ortiz. Összeszokott, évek óta együtt játszó, erős gárda volt, amely kibírta a Spanyolországba igazolt Rubén „Patkány" Ayala elvesztését is. Az almagróiak ászai, Scotta, Telch, valamint az 1978-ban világbajnoki címet nyerő Ortiz és Olguín. Öten (Irusta, Telch, Veglio, Villar és Cocco) szereztek négy bajnoki címet a San Lorenzo színeiben, azaz az 1974-es és az 1972-es sikerek előtt már 1968-ban is a csapat tagjai voltak.

Johan Cruyff lett az első triplázó

A nyári világbajnokság alapvetően meghatározta az év végi Aranylabda-szavazást. Az első nyolc helyre csak olyan játékos került, aki érmet vitt haza az NSZK-ban rendezett tornáról.



Az első háromban is akadt arany-, ezüst- és bronzérmes, miként a második háromban is, aztán – talán a méltányosnál kicsit hátrább – a fontos gólok nagymestere, Gerd Müller következett, a lengyel Robert Gadochát megelőzve. Franz Beckenbauer hiába nyert meg minden igazán fontos titulust 1974-ben a nyugatnémet válogatottal és a Bayernnel, hiába lett világbajnok, BEK-győztes és a Bundesliga bajnoka, Johan Cruyff, a nagy riválisa megelőzte. Sejteni lehetett, hogy kettejük között fog eldőlni az az évi Aranylabda-szavazás elsősége, szoros versenyt is vívtak. A holland végül többször került az első helyre (tizenötször ő, tízszer Beckenbauer), s ami fontosabb, tizenegy ponttal többet is szerzett, mint a Császár, egyébként hajszálpontosan annyi, 116 pontot gyűjtött, mint 1971-ben, amikor először tüntették ki az Európa legjobb futballistájának járó díjjal. Ő lett az első játékos, aki háromszor is elnyerte az Aranylabdát.

Aranylabda, 1974

1. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 116 pont, 2. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 105, 3. Kazimierz Deyna (lengyel, Legia) 35, 4. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München) 32, 5. Johan Neeskens (FC Barcelona) 21, 6. Grzegorz Lato (lengyel, Stal Mielec) 16, 7. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 14, 8. Robert Gadocha (lengyel, Legia) 11, 9. Billy Bremner (skót, Leeds United) 9, 10. Ralf Edström (svéd, PSV Eindhoven), Jürgen Sparwasser (keletnémet, 1. FC Magdeburg), Berti Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 4-4.

(Az első tíz, illetve a holtverseny miatt tizenkét helyezett.)





A Borussia Mönchengladbach. Hátul, balról: Wimmer, Köstner, D. Danner, Posner, Wittkamp, Surau, Knox, Hennes Weisweiler vezető-edző. Középen: Drygalski pályaedző, Bonhof, Köppel, Röbben, Heynckes, Hilkes, Stielike, Jensen. Elöl: Klinkhammer, Del'Haye, Vogts, Kleff, Quasten, Simonsen, Kulik

A Real Madrid. Hátul, balról: Junquera, José Luis, Taurino, Benito, Miguel Angel, Camacho, Macanas, Uria, Garcia Remon. Középen: Verdugo, Breitner, Pirri, Miljan Miljanics vezetőedző, Netzer, Del Bosque, Heredia. Elöl: Victoria, Martinez, Aguilar, Amancio, Santillana, Velasquez, Grosso, Mas





A Saint-Étienne. Hátul, balról: Csurkovics, Janvion, Farizon, Piazza, Lopez, Bathenay. Elöl: Synaeghel, P. Revelli, H. Revelli, Larqué, Sarramagna



A Derby County. Hátul, balról: Anderson pályaedző, Dave Mackay menedzser, Davies, Newton, Boulton, McFarland, Hinton, Lee, Webster, Nish, Daniel, Todd. Elöl: Thomas, Rioch, Gemmill, Hector



A Juventus. Hátul, balról: Parola vezetőedző, Cuccureddu, Altafini, Alessandrelli, Zoff, Piloni, Bettega, Spinosi, Bizzotto pályaedző. Középen: Morini, Causio, Longobucco, Furino, Gentile, Scirea. Elöl: De Maria gyúró, Damiani, Maggiora, Anastasi, Viola, Causio, Corino gyúró



A Vasco da Gama. Hátul, balról: Andrada, Puruca, Renê, Alcir, Miguel, Alfinete. Elöl (csak a játékosok): Dé, Jair Pereira, Zanata, Roberto Dinamite, Luis Carlos

AZ ÉV CSAPATA

A csúcsig hajtották a Dinamót

Akadt már a futball történetében addig is néhány nagyon sokra tartott „szovjet” klubcsapat (elsősorban 1945-ös, Nagy-Britanniát is meghódító Dinamo Moszkva vagy a hatvanas évek közepének Dinamo Kijeve), de a „birodalom” legkiválóbb képviselője 1975-ben nyert először európai klubtrófeát. Az ukrán belügyi csapat 1968-as BEK-premierje óta kétségtelenül a játékosai által az orosz szokásoknak megfelelően Valerij Vasziljevicsnek nevezett Lobanovszkijjal a csúcsig vitt generáció volt a legerősebb. Az alapokat a legendás Viktor Maszlov tette le 1964 és 1970 között, majd nagyszerű munkát végzett Alekszandr Szevidov és stábja is 1971 és 1973 között. Már ennek is tagja volt Komán Mihály, a kiváló szemű szakember, a kárpátaljai futball talán legnagyobb edzőlegendája, aki mindkét vezetőedző mellett segédkezett. Lobanovszkij KEK-győztes



Kordokumentum: a Dinamo ötvenszemélyes autóbusza

AZ EDZŐ

A valaha volt legjobb szovjet edző



VALERIJ VASZILJEVICS LOBANOVSZKIJ, a „szovjet” és az ukrán futball valaha volt legsikeresebb edzője Kijevben született 1939. január 6-án. A helyi 1-es számú futballiskolában, aztán egy másik labdarúgó-iskolában, az FSM-ben (1952–1955) játszott, majd 1955-től 1964-ig a Dinamo Kijev mezét viselte. Huszonhat éves korában váltott, előbb a Csernomorec Odessza (1965–1967), majd a Sahtyor Donyeck (1967–1968) csatára volt. A Dinamóval egyszeres szovjet bajnok (1961) és egyszeres kupagyőztes (1964) lett. A válogatottban (1960–1961) kétszer léphetett pályára. Huszonkilenc évesen kénytelen volt befejezni a játékot, akkor talán ő sem gondolta, micsoda harmincöt év áll előtte. Előbb a Dnyepr (1968–1972), majd 1973–1982, 1984–1990 és 1997–2002 között a Dinamo Kijevet irányította, 1975–1976-ban, 1982–1983-ban, valamint 1986 és 1990 között a szovjet, 1990 és 1992 között az Arab Emírségek, 1994–1995-ben Kuvait, végül 2000-től 2002-ig az ukrán válogatott szövetségi kapitánya volt. Élete klubcsapatával nyolc szovjet és öt ukrán bajnoki címet nyert, hat szovjet és három ukrán kupaelsőséget szerzett. Mindkétszer vele nyerték meg a kijeviek a KEK-et (1975, 1986), miként az európai Szuperkupát (1975) is. A válogatottal Eb-ezüstéremig menetelt (1988), 1986-ban vb-résztvevő volt. 1976-ban olimpiai bronzérmes lett Montrealban. Zaporozsjéban hunyt el 2002. május 13-án. Szobra őrzi emlékét a róla elnevezett kijevi stadion előtt.

gárdájának két veteránja, Rudakov és Muntjan már a hatvanas években is nyert bajnoki címet a csapattal, de a nagy érdem Szevidové és Komané, akik a hetvenes évek elején összerakták a későbbi „aranycsapatot”.



Lobanovszkij az edzéseken gyakran beszállt játszani

Lobanovszkij a nagy visszatérése után – remek dnyepropetrovszki munkájával hívta fel magára korábbi klubja vezetőinek a figyelmét – már csak a másik „hazatérőt”, Vlagyimir Onyiscsenkót építette be a csapatba, illetve 1975 elején a donyecki bányászklubból megszerzett Anatolij Konykovval erősödött a kezdő tizenegy. A Valerij Vasziljeviccsel szinte egyszerre érkező, 1973 elején tizenéves Leonyid Burjak akkor még többnyire csak tartalék volt, a KEK-döntőben az 1974-ben és 1975-ben is az év második legjobb szovjet játékosának választott Vlagyimir Veremejev eltiltása miatt kapott főszerepet.

Minden eddigi állítás dacára senki sem gondolhatja, hogy Lobanovszkij nem tett hozzá a sikerekhez. Jóval megelőzte korát azzal, hogy edzői munkájában alkalmazta a tudomány legfrissebb eredményeit, s nagy szigorral fogta a játékosait.

Viktor Kolotov, a csapatkapitány 1975 elején így mutatta be csapattársait a *Népsport* olvasóinak: „Rudakov kapust (33 éves) néhányan már nyugodtan bácsinak szólíthatják, de még nem koptak meg a reflexei. Sok értékes pontot köszönhetünk neki. A válogatottban negyven alkalommal kapott helyet. Érdekes módon Szamohin (28), a tartalékkapus hozta rendbe idegeit. Tavalyelőtt ugyanis, amikor a döntetlenek után büntetőrúgások következtek, Szamohin vállalta a kényes feladatot, s állt a kapuba. A megbízható helyettes tudata megnyugtató hatást gyakorolt Rudakovra. Troskin (28) több poszton használható. Ez egyébként több játékostársunkra vonatkozik, s ez egyik erősségünk a többiekkel szemben. Troskin annak idején véletlenül került a hátvédsorba. Nagyszerűen érvényesíti



A Dinamo Kijevet szinte kizárólag ukrán játékosok alkották.
Hátul, balról: Kuznyecov, Resko, Konykov, Veremejev, Rudakov, Blohin, Kolotov.
Elöl: Burjak, Troskin, Muntjan, Onyiscsenko

középpályás tudását. Felfutásait erős lövéssel fejezi be. Fomenko (27) tavaly megerősítette helyét a liberó posztján. A szoros emberfogás mellett a kivételes lövőerő tartozik erényei közé. Resko (8) semlegesíti az ellenfél legveszélyesebb csatárát. Matvijenko (27) a legjobb szélsőhátvéd. Jól szerel, gyors, rendszeresen részt vesz a támadásokban. A középpályások közül Muntjan (29) nem szorul különös bemutatásra. Technikás, jól cselező, szerelő és jól lövő játékos. Több fontos gólt lőtt. Veremejev (27) a tavalyi bajnokságban érett be. Nagy munkabírású és gyors, átadásainak »szeme« van. Veremejev javulásával, formájának állandósulásával középpályás játékunk változatosabbá és rugalmasabbá vált. Burjak (22) együttesünk egyik legfiatalabbja, az összjátékban még javulnia kell. A csatárok közül Blohin (23) egymás után kétszer lett az év legjobb labdarúgója és gólkirálya. Ma már nemcsak a góllövésből, hanem az előkészítésből is kiveszi a részét. Az ellenfelek általában külön őrzőt rendelnek mellé, mégis gyakran betalál a hálóba. Onyiscsenko (26) csak tavaly jött hozzánk, gyorsan beilleszkedett közénk. Veszélyes csatár, gyors, jól cselez és ballábas lövései különösen veszélyesek."



Muntjan az új csodaautójával, a fekete Volgával



A bajnokok az Ogonyok címlapján

JEVGENYIJ Vasziljevics RUDAKOV: A kapus 1942. január 2-án született Moszkvában, 2011. december 29-én az ukrán fővárosban hunyt el. Első klubja a Torpedo Moszkva volt (1960), majd két évet a nyikolajevi Szudosztroityelben (1961–1962) töltött. 1963-tól teljes további pályafutása során, 1977-ig a Dinamo Kijev kapuját őrizte. Hatszoros bajnok (1966, 1967, 1968, 1971, 1974, 1975), háromszoros Szovjet Kupa-győztes (1964, 1966, 1974), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatottban (1968–1976) 48 mérkőzésen védett, Eb-ezüstérmes és olimpiai bronzérmes lett 1972-ben. 1971-ben az Év játékosának választották Ukrajnában és a Szovjetunióban is.



VLAGYIMIR Nyikolajevics TROSKIN (ukránul: Volodimir Mikolajovics Troskin): Jenakijevóban született 1947. szeptember 28-án. Klubjai a helyi Sahtyor (1966–1967), a kijevi katonacsapat (SZKA Kijev, 1968–1969), a Dinamo (1969–1977), végül a Dnyepr Dnyepropetrovszk (1978) voltak. Négyszeres bajnok (1971, 1974, 1975, 1977), Szovjet Kupa-győztes (1974), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott (1972–1977) tagjaként 31 mérkőzésen egyetlen gólt szerzett, Eb-ezüstérmes volt 1972-ben, olimpiai bronzérmes négy évvel később.





VIKTOR Antonovics MATVIJENKO: 1948. november 9-én született Zaporozsjéban, 2018. november 29-én hunyt el Kijevben. Pályafutásának állomásai a zaporozsjei Metallurg (1966–1967), a Dinamo Kijev tartalékcsapata (1967), az SZKA Odessza (1968–1969), a Dinamo Kijev (1970–1977), lezárásként pedig a Dnyepr Dnyepropetrovszk (1978) voltak. Négyszeres bajnok (1971, 1974, 1975, 1977), Szovjet Kupa-győztes (1974), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatottban (1971–1977) 21 mérkőzésen szerepelt, nem játszó tartalék volt az 1972-es Eb négyes döntőjében. Olimpiai bronzérmes volt 1976-ban Montrealban.



SZTEFAN Mihajlovics RESKO: Kárpátalján, Várkulcsán született 1947. március 24-én. Huszonegy éves koráig környékbeli csapatokban (Verhovina 1965–1966, Lokomotiv Vinnyica 1967–1968) futballozott, majd 1968 és 1970 között a Csernomorec Odessza védője volt. 1971 és 1978 között viselte a Dinamo Kijev mezét. Jó néhány társához hasonlóan négyszeres bajnok (1971, 1974, 1975, 1977), viszont kétszeres Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978), egyszeres KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott (1975–1976) tagjaként 15 mérkőzésen szerepelt, ő is tagja volt a Montrealban olimpiai bronzérmes együttesnek.



MIHAIL Ivanovics FOMENKO (ukránul: Mihajlo Ivanovics Fomenko): Malaja Ribicában született 1948. szeptember 19-én. Klubjai a Szpartak Szumi (1960–1969), a Zarja Vorosilovgrád (1970–1971), majd a Dinamo Kijev (1972–1978) voltak. Háromszoros bajnok (1974, 1975, 1977), kétszeres Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978), egyszeres KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott (1972–1976) mezében 24 meccsen szerepelt, Eb-ezüstérmes volt 1972-ben, olimpiai bronzérmes négy évvel később.



VLAGYIMIR Fjodorovics MUNTjAN (ukránul: Volodimir Fjodorovics Muntjan): Kotovszkban született 1946. szeptember 14-én. Édesapja moldáv származású volt, eredeti neve Muntean, abból lett a Szovjetunióban Muntjan. Egyéves korában költözött a szüleivel Kijevbe. A Dinamo nevelése, 1965 és 1977 között játszott az első csapatban. Hétszeres bajnok (1966, 1967, 1968, 1971, 1974, 1975, 1977), háromszoros Szovjet Kupa-győztes (1966, 1974, 1975), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatottban (1968–1976) 49 mérkőzésen hét gólt ért el, részt vett az 1970-es világbajnokságon. Kijevi pályafutását súlyos (és vétkes) autóbalesete zárta le. 1980-ban játszott még néhány mérkőzést a SZKA Kijevben. 1969-ben az Év játékosaként ünnepelték a Szovjetunióban.



ANATOLIJ Dmitrijevics KONYKOV: 1949. szeptember 19-én a mai Luganszkhoz közeli Krasznij Lucsban született. Pályafutásának állomásai az Avangard Kramatorszk (1965–1967), a Sahtyor Donyeck (1968–1974) és a Dinamo Kijev (1975–1981) voltak. Négyszeres bajnok (1975, 1977, 1980, 1981), Szovjet Kupa-győztes (1978), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) volt. A szovjet válogatottban (1971–1978) 47 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, Eb-ezüstérmes lett 1972-ben, olimpiai bronzérmes négy évvel később.

LEONYID Joszipovics BURJAK: A hetvenes évek nagy Dinamo Kijevének legfiatalabb kulcsembere 1953. július 10-én született Odesszában. Előbb a helyi Csernomorecben játszott (1971–1972), aztán 1973 és 1984 között a Dinamo Kijevet erősítette, majd túl a zeniten futballozott még a moszkvai Torpe-



dóban (1985–1986), a harkovi Metallisztban (1987–1988), s végül játékos-edző lehetett két finn csapatban, a KPT-85-ben (1988–1989) és a VanPában (1990). Ötszörös bajnok (1974, 1975, 1977, 1980, 1981), ötszörös Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978, 1982, 1986, 1988), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) volt. A szovjet válogatott (1974–1983) tagjaként 44 mérkőzésen nyolc gólt ért el, olimpiai bronzérmes volt 1976-ban.



VIKTOR Mihajlovics KOLOTOV: 1949. július 3-án egy tatárföldi faluban, Jugyinóban született, 2000. január 3-án Kijevben hunyt el. A helyi Lokomotiv, majd a Csajka Zelenodolszk (1967), a kazanyi Trudovije Rezervi (1968–1969), majd a Rubin Kazany (1970) középpályása volt, 1971 és 1981 között futballozott a Dinamóban. Hatszoros bajnok (1971, 1974, 1975, 1977, 1980, 1981), kétszeres Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott (1970–1978) középpályásaként 44 mérkőzésen 17 gólt szerzett. Eb-ezüstérmes és olimpiai bronzérmes lett 1972-ben, utóbbi medáliából nyert még egyet 1976-ban.



VLAGYIMIR Ivanovics ONYISCSENKO (ukránul: Volodimir Ivanovics Onyiscsenko): 1949. október 28-án Sztyecsankában született. Mindössze három hónaposan a családdal Kijevbe került, 1965-től a tartalékcsapatban, majd 1970-től az első csapatban játszott, egy kis megszakítással 1978-ig. 1971 és 1973 között a története fénykorát élő Zarja Vorosilovgrád futballistája volt. Négyszeres bajnok (1972, 1974, 1975, 1977), kétszeres Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott csatáraként (1972–1977) 36 mérkőzésen nyolc gólt ért el. Eb-ezüstérmes volt 1972-ben, olimpiai bronzérmes 1972-ben és 1976-ban.



OLEG Vlagyimirovics BLOHIN (ukránul: Oleh Volodimirovics Blohin): 1952. november 5-én Kijevben született. Teljes hazai pályafutását a Dinamóban töltötte 1962 és 1988 között, 1972-től játszott az első csapatban. Hétszeres bajnok (1974, 1975, 1977, 1980, 1981, 1985, 1986), ötszörös Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978, 1982, 1985, 1987), valamint kétszeres KEK-győztes (1975, 1986) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. Pályafutását a Vorwärts Steyrben folytatta (1988–1989), majd a ciprusi Arisz Limaszolban (1989–1990) zárta le. A szovjet válogatott mezében (1972–1988) 112 mérkőzésen 42 gólt szerzett, mindkettő rekord. Kétszeres olimpiai bronzérmes (1972, 1976), vb-résztvevő (1982, 1986), a *France Football* aranylabdása (1975), az Év játékosa a Szovjetunióban (1973, 1974, 1975).



VLAGYIMIR Grigorjevics VEREMEJEV: A bázeli döntő nagy hiányzója 1948. november 8-án Vlagyivosztok közelében, Szpasszk –Dalnijban született. Előbb a kirovográdi Zvezdában (1962–1967), majd 1968 és 1982 között a Dinamo Kijevben futballozott. Hatszoros bajnok (1971, 1974, 1975, 1977, 1980, 1981), háromszoros Szovjet Kupa-győztes (1974, 1978, 1982), valamint KEK-győztes (1975) és európai Szuperkupa-győztes (1975) lett. A szovjet válogatott (1973–1979) játékosaként 26 meccsen két gólt lőtt.

Párizs a bajoroknak is megért egy misét

A politika újfent éreztette negatív hatását, a ciprusi bajnok (Omonia Nicosia) a szigeten uralkodó polgárháborús állapotok miatt kénytelen volt visszalépni az ír Cork Celtic FC elleni párharctól. A Bayern München és az 1. FC Magdeburg erőnyerőként kihagyta az első fordulót, aztán a másodikban éppen egymás ellen játszottak. Az előző idény BEK- és KEK-győzteseként a Szuperkupa-döntőre ellenben nem találtak megfelelő időpontot. A második forduló visszhangos bravúrját a Saint-Étienne hajtotta végre, amely a Splitben elszenvedett súlyos (1-4) veresége dacára továbbjutott, sőt utána az elődöntőig nyomult. A nyolc között nagy meglepetés nem született, még talán a címvédő németek jereváni kudarca, a 70 000 néző előtti 0-1 minősült annak.



Megkönnyebbült bajorok ünneplik a diadalt

Az elődöntőben a két Johannal (Cruyff, Neeskens) felálló FC Barcelona tűnt az esélyesebbnek a Leeds Unitednál, aztán az angolok felborították a papírformát. A Bayern a játék képe alapján nem érdemtelenül nyert, ettől még tény, hogy Michel Kitabdijan, a francia játékvezető óriásit hibázott, amikor nem ítélt büntetőt a Leedsnek, miután Franz Beckenbauer a saját öt és felesén, hátulról elbuktatta Alan Clarke-ot. Az angolok számon kértek meg egy büntetőt a bírón, majd Peter Lorimer érvénytelenített találata után közel volt a botrány. Ameddig a rendőrök a lelátón tusakodtak a Leeds szurkolóival, a Bayern megnyerte a mérkőzést „Bulle" Roth és Gerd Müller góljával. Az UEFA a szurkolói rendbontás miatt aztán négy évre kizárta az angol klubot a nemzetközi porondról. A bajorok sikerének értékét növeli, hogy edzőjük, Dettmar Cramer kétszer is cserélni kényszerült az első félidőben, Andersson például Terry Yorath brutális belépője után sérült meg. A képzeletbeli gólkirályi trónuson ezúttal Eduard Markarov (Ararát Jereván) és Gerd Müller (Bayern München) osztozott, öt-öt találattal.

1. forduló. Levszki Szófia–Újpesti Dózsa 0-3, 1-4, Hvidovre IF–KS Ruch Chorzów 0-0, 1-2, AS Jeunesse Esch–Fenerbahçe 2-3, 0-2, Hajduk Split–Keflavík IF 7-1, 2-0, AS Saint-Étienne–Sporting CP 2-0, 1-1, Viking FK Stavanger–Ararát Jereván 0-2, 2-4, Leeds United–FC Zürich 4-1, 1-2, Slovan Bratislava–RSC Anderlecht 4-2, 1-3, Celtic FC–Olympiakosz Pireusz 1-1, 0-2, Feyenoord–Coleraine 7-0, 4-1, VÖEST Linz–FC Barcelona 0-0, 0-5, Valletta FC–HJK Helsinki 1-0, 1-4, Universitatea Craiova–Åtvidabergs IF 2-1, 1-3

2. forduló. Újpesti Dózsa–Leeds United 1-2, 0-3, KS Ruch Chorzów–Fenerbahçe 2-1, 2-0, Hajduk Split–AS Saint-Étienne 4-1, 1-5, FC Bayern München–1. FC Magdeburg 3-2, 2-1, Cork Celtic FC–Ararát

Jereván 1-2, 0-5, RSC Anderlecht–Olympiakosz Pireusz 5-1, 0-3, Feyenoord–FC Barcelona 0-0, 0-3, HJK Helsinki–Åtvidavergs IF 0-3, 0-1

Negyeddöntő. Ruch Chorzów–AS Saint-Étienne 3-2, 0-2, FC Bayern München–Ararát Jereván 2-0, 0-1, Leeds United–RSC Anderlecht 3-0, 1-0, FC Barcelona–Åtvidabergs IF 2-0, 3-0

Elődöntő. AS Saint-Étienne–FC Bayern München 0-0, 0-2, Leeds United–FC Barcelona 2-1, 1-1

Döntő

Bayern München–Leeds United 2-0 (0-0)

1975. május 28., Párizs, Parc des Princes, 48 374 néző. Jv.: Michel Kitabdijan (francia)

Bayern München: Maier – Andersson (Weiss, 4.), Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dürnberger – Roth, Zobel, Kapellmann – Torstensson, G. Müller, U. Hoeness (Wunder, 42.)

Leeds United: Stewart – Reaney, Madeley, Hunter, F. Gray – Bremner, Giles, Yorath (E. Gray, 80.) – Lorimer, Jordan, Clarke

Gólszerzők: Roth (71.), G. Müller (81.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Tarolt a „keleti gőzhenger”

Az első kör egyetlen váratlan eredményeként a varsói rendőrklub, a Gwardia büntetőkkel kiütötte a hírneves FC Bolognát. A Liverpool saját pályáján 11-0-ra verte a norvég Strømgodset együttesét: a tíz mezőnyjátékosból kilenc szerzett gólt! A második fordulóból az FTC Liverpool FC elleni sikere kívánkozik az élre, Máté János az Anfield Roadon szerzett csodálatos góljával parancsolt megálljt a Fradi a „vörösöknek”.



Viktor Kolotov a trófeával

A Crvena zvezda és a Real Madrid párharcát 225 ezren, a belgrádiak a Ferencvárossal szembeni két elődöntőjét 155 ezren tekintették meg, míg a bázeli végjátékra nem egészen 11 ezren voltak kíváncsiak, és a nézők zöme a Nyugaton élő magyar emigránsok közül került ki.

Először fordult elő a KEK történetében, hogy két, úgynevezett szocialista ország csapata jutott a fináléba. Sajnos a döntőbe veretlenül bekerülő, ám ott tartalékos zöld-fehéreknek nem sok esélyük volt a vén kontinens egyik legfélelmetesebb alakulata ellen, Valerij Lobanovszkij tanítványai jószerével átszaladtak rajtuk. A gólkirályi cím a nyolc találatot elérő Vlagyimir Onyiscsenkót, a Dinamo Kijev csatárát illette meg.

1. forduló. Ferencvárosi TC–Cardiff City 2-0, 4-1, Liverpool FC–Strømgodset IF 11-0, 1-0, Eintracht Frankfurt–AS Monaco 3-0, 2-2, Sliema Wanderers FC–Lahden Reipas 2-0, 1-4, Gwardia Warszawa–FC Bologna 2-1, 2-1 (11-esekkel 5-3), PSV Eindhoven–Ards FC 10-0, 4-1, Dinamo Kijev–CSZKA Szófia 1-0, 1-0, SL Benfica–Vanløse IF 4-0, 4-1, SV Waregem–Austria Wien AC 2-1, 1-4, Bursaspor Kulübü–Finn Harps FC 4-2, 0-0, Dundee United FC–FC Jiul Petroşani 3-0, 0-2, Malmö FF–FC Sion 1-0, 0-1 (11-esekkel

5-4), Slavia Praha–FC Carl Zeiss Jena 1-0, 0-1 (11-esekkel 2-3), Fram Rejkyavík–Real Madrid 0-2, 0-6, PAOK Szaloniki–Crvena zvezda 1-0, 0-2 (h. u.).

2. forduló. Liverpool FC–Ferencvárosi TC 1-1, 0-0, Malmö FC–Lahden Reipas 3-1, 0-0, Eintracht Frankfurt–Dinamo Kijev 2-3, 1-2, Gwardia Warszawa –PSV Eindhoven 1-5, 0-3, Dundee United FC–Bursaspor Kulübü 0-0, 0-1, FC Carl Zeiss Jena–SL Benfica 1-1, 0-0, Avennir Beggen–Crvena zvezda 1-6, 1-5, Real Madrid-Austria Wien AC 3-0, 2-2. Negyeddöntő. Malmö FC–Ferencvárosi TC 1-3, 1-1, Real Madrid–Crvena zvezda 2-0, 0-2 (11-esekkel 5-6), PSV Eindhoven–SL Benfica 0-0, 2-1, Bursaspor Kulübü–Dinamo Kijev 0-1, 0-2.

Elődöntő. Ferencvárosi TC–Crvena zvezda 2-1, 2-2, Dinamo Kijev–PSV Eindhoven 3-0, 1-2.

Döntő

Dinamo Kijev–Ferencvárosi TC 3-0 (2-0)

1975. május 14., Bázel, St. Jakob-stadion, 10 897 néző. Jv.: Robert Holley Davidson (skót)

Dinamo Kijev: Rudakov – Troskin, Resko, Fomenko, Matvijenko – Konykov, Burjak, Muntjan, Kolotov – Blohin, Onyiscsenko

Ferencvárosi TC: Géczi – Martos, dr. Pataki, Rab, Megyesi – Juhász, Nyilasi (Onhausz, 60.), Mucha – Szabó, Máté, Magyar

Gólszerzők: Onyiscsenko (16., 39.), Blohin (67.)

UEFA-KUPA

A vesztfáliai „csikók” nagy ugrása

Az első fordulóban igazi szenzáció nem akadt, kisebb meglepetés igen. Ilyen volt például, hogy az FC Etar Bulgáriában döntetlent csikart ki a milánói Interrel szemben, vagy hogy tiroli fellegvárában az Innsbruck nyerni tudott a későbbi győztes Mönchengladbach ellen. Említést érdemel, hogy a drezdai Dynamo csak idegenben szerzett góljának köszönhetően lépett túl a dán Randers Freján, s hogy az ostravai Baník mindkétszer két vállra fektette a Real Sociedadot. Sokan felkapták a fejüket arról tudomást szerezve, hogy a KB Koppenhágában megverte az Atlético Madridot, miként a Berlinből az Odera menti Frankfurtba telepített katonacsapat, a Vorwärts is a torióni Juventust.



Jupp Heynckes, bajnok és UEFA-kupa-győztes

A második kör legszembetűnőbb eredményét az FC Amsterdam továbbjutása jelentette az FC Internazionale ellenében, így a tizenhat között a holland várost két klub is képviselte. Az azóta már megszűnt FC Amsterdam a negyeddöntőbe is bejutott.

Az egész sorozat legváratlanabb fejleménye az FC Twente ’65 Enschede menetelése volt, különösen, ha megnézzük az ellenfeleit (Ipswich Town, RWD

Molenbeek, Dukla Praha, Velezs Mosztar, Juventus FC). A piros-fehérek még a finálé első meccsén, Düsseldorfban is bravúrosan szerepeltek, ám a második összecsapáson nagy verést mért rájuk a Borussia Mönchengladbach. A vesztfáliai „csikók" második próbálkozását már siker koronázta, hazavihették a trófeát.

A gólkirály tíz találattal Jupp Heynckes (Borussia Mönchengladbach) lett, aki az 1972–1973-as idényben már kiérdemelte ezt a címet.



A dán Allan Simonsen kapura lő a Twente elleni döntőben

1. forduló. Lokomotiv Plovdiv–Rába ETO 3-1, 1-3 (büntetőkkel 4-5), SSC Napoli–Videoton 2-0, 1-1, Olympique Lyon–Red Boys Differdange 4-1, 11-1, Valur Reykjavík–Portadown FC 1-2, 1-2, Derby County–Servette FC 4-1, 2-1, Stoke City–AFC Ajax 1-1, 0-0, Ipswich Town–FC Twente '65 Enschede 2-2, 1-1, RWD Molenbeek–Dundee FC 1-0, 4-2, Rosenborg BK–Hibernian FC 2-3, 1-9, FC Porto–Wolverhampton Wanderers 4-1, 1-3, FC Etar Trnovo–FC Internazionale 0-0, 0-3, KS Górnik Zabrze–FK Partizan Beograd 2-2, 0-3, IK Start Kristiansand–Djurgårdens IF 1-2, 0-5, Boluspor–Dinamo Bucureşti 0-1, 0-3, Szpartak Moszkva–Velezs Mosztar 3-1, 0-2, Beşiktaş JK–Steagul Roşu Braşov 2-0, 0-3, Wacker Innsbruck–Borussia Mönchengladbach 2-1, 0-3, SK Sturm Graz–Royal Antwerp FC 2-1, 0-1, Randers Freja–SG Dynamo Dresden 1-1, 0-0, Hamburger SV–Bohemians FC Dublin 3-0, 1-0, SK Rapid Wien–Arisz Szaloniki 3-0, 0-1, Real Sociedad–Baník Ostrava 0-1, 0-4, Östers IF–Dinamo Moszkva 3-2, 1-2, FC Nantes–CWKS Legia Warszawa 2-2, 1-0, FC Vorwärts Frankfurt–Juventus FC 2-1, 0-3, Grasshopper-Club Zürich–Panathinaikosz 2-0, 1-2, Torino–Fortuna Düsseldorf 1-1, 1-3, 1. FC Köln–Kokkolan Palloveikot 5-1, 4-1, FC Amsterdam–Hibernians FC Paola 5-0, 7-0, KB København–Atlético Madrid 3-2, 0-4, Vitória FC Setúbal–Real Zaragoza 1-1, 0-4

2. forduló. Rába ETO–Fortuna Düsseldorf 2-0, 0-3, Derby County–Atlético Madrid 2-2, 2-2- (büntetőkkel 7-6), Hibernian FC–Juventus FC 2-4, 0-4, FK Partizan Beograd–Portadown FC 5-0, 1-1, FC Nantes–Baník Ostrava 1-0, 0-2, Dinamo Bucureşti–1. FC Köln 1-1, 2-3, SK Rapid Wien–Velezs Mosztar 1-1, 0-1, SG Dynamo Dresden–Dinamo Moszkva 1-0, 0-1 (büntetőkkel 4-3), Grasshopper-Club Zürich–Real Zaragoza 2-1, 0-5, Borussia Mönchengladbach–Olympique Lyon 1-0, 5-2, Hamburger SV–Steagul Roşu Braşov 8-0, 2-1, FC Twente '65 Enschede–RWD Molenbeek 2-1, 1-0, Djurgårdens IF–Dukla Praha 0-2, 1-3, FC Internazionale–FC Amsterdam 1-2, 0-0, SSC Napoli–FC Porto 1-0, 1-0, AFC Ajax–Royal Antwerp FC 1-0, 1-2

3. forduló. SSC Napoli–Baník Ostrava 0-2, 1-1, Hamburger SV–SG Dynamo Dresden 4-1, 2-2, Dukla Praha–FC Twente '65 Enschede 3-1, 0-5, FK Partizan Beograd–1. FC Köln 1-0, 1-5, Borussia Mönchengladbach–Real Zaragoza 5-0, 4-2, FC Amsterdam–Fortuna Düsseldorf 3-0, 2-1, Juventus FC–AFC Ajax 1-0, 1-2, Derby County–Velezs Mosztar 3-1, 1-4

Negyeddöntő. Juventus FC–Hamburger SV 2-0, 0-0, 1. FC Köln–FC Amsterdam 5-1, 3-2, Velezs Mosztar–FC Twente '65 Enschede 1-0, 0-2, Baník Ostrava–Borussia Mönchengladbach 0-1, 1-3

Elődöntő. FC Twente '65 Enschede–Juventus FC 3-1, 1-0, 1. FC Köln–Borussia Mönchengladbach 1-3, 0-1

Döntő

Borussia Mönchengladbach–FC Twente ’65 Enschede 0-0

1. mérkőzés, 1975. május 7., Düsseldorf, Rheinstadion, 42 000 néző. Jv.: Palotai Károly (magyar)

Borussia Mönchengladbach: Kleff – Wittkamp, Stielike, Vogts, Surau – Bonhof, Wimmer, Danner (Del’ Haye, 75.), Kulik (Schäffer, 78.) – Simonsen, Jensen

FC Twente ’65 Enschede: Gross – Drost, Van Ierssel, Overweg, Oranen – Thijssen, Pahlplatz, Van der Vall, Bos – Jeuring (Achterberg, 86.), Zuidema

FC Twente ’65 Enschede–Borussia Mönchengladbach 1-5 (0-2)

2. mérkőzés, 1975. május 21., Enschede, Diekman-stadion, 21 000 néző. Jv.: Paul Schiller (osztrák)

FC Twente ’65 Enschede: Gross – Drost, Van Ierssel, Overweg, Oranen – Bos (A. Mühren, 53.), Thijssen, Pahlplatz (Achterberg, 75.), Van der Vall – Jeuring, Zuidema

Borussia Mönchengladbach: Kleff – Wittkamp, Vogts, Surau (Schäffer, 13.), Klinkhammer – Bonhof, Wimmer (Köppel, 75.), Danner – Simonsen, Jensen, Heynckes

Gólszerzők: Simonsen (2., 86.), Heynckes (9., 50., 60.), Drost (76.)

LIBERTADORES KUPA

Az újabb chilei döntős sem tudta megállítani az Independientét

Sorozatban negyedszer nyerte meg az argentin CA Independiente a Libertadores Kupát. A résztvevő csapatokat a dél-amerikai szövetség, a Conmebol öt csoportba sorolta, a győztesek jutottak az elődöntőbe, ahol csatlakozott hozzájuk a címvédő Independiente. Nem vitás, hogy a második szakaszban az 1. csoport volt a gyengébb, oda a chilei Unión Española, a perui Universitario és az ecuadori LDU Quito jutott, míg a másik hármasban az Independiente mellett az ugyancsak argentin Rosario Central és a brazil Cruzeiro szerepelt. Utóbbi csoportban mindhárom együttes kétszer nyert és kétszer kapott ki, a gólkülönbség döntött az Independiente javára. Hiába voltak a „vörösök” esélyesebbek, a santiagói Nemzeti Stadionban az Unión Española megnyerte az első mérkőzést. Avellanedában a címvédő visszavágott, s csak azért nem lett már akkor győztes, mert a pontokat, s nem a gólkülönbséget számolták. A harmadik, döntő összecsapáson, Asunciónban az Independiente simán nyert.

Unión Española–Independiente 1-0 (0-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1975. június 18., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 43 200 néző. Jv.: José Martínez Bazán (uruguayi)

Unión Española: Vallejos – Machuca, Berly, Soto, Arias – Palacios, Las Heras, Trujillo – Spedaletti, Ahumada, Hoffmann

Independiente: Pérez – Commisso, Sá, Semenewicz, Pavoni – Galván, Bochini, Rojas –Balbuena (Gribet, 78.), Moreno, Bertoni

Gólszerző: Ahumada (87.)

Independiente–Unión Española 3-1 (1-1)

Döntő, 2. mérkőzés, 1975. június 25., Avellaneda, La Doble Visera, 60 000 néző.. Jv.: Ramón Barreto (uruguayi)

Independiente: Pérez – Commisso, Sá, Semenewicz, Pavoni – Galván, Bochini, Balbuena – Rojas, Moreno, Bertoni

Unión Española: Vallejos – Machuca, Berly, Soto, Arias – Palacios, Las Heras (Maldonado, 63.), Inostroza – Spedaletti, Ahumada, Véliz (Trujillo, 65.)

Gólszerzők: Rojas (1.), Las Heras (15. – 11-esből), Pavoni (57. – 11-esből), Bertoni (82.)

Kiállítva Rojas és Soto (58.)

Independiente–Unión Española 2-0 (1-0)

Döntő, 3. mérkőzés, 1975. június 29., Asunción, Estadio Defensores del Chaco, 55 000 néző.. Jv.: Edison Pérez (perui)

Independiente: Pérez – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Bochini, Semenewicz – Balbuena, Moreno, Bertoni (Saggioratto, 78.)

Unión Española: Vallejos – Machuca, Maldonado, Gaete, Arias – Trujillo, Palacios, Inostroza (Las Heras, 46.), Véliz – Spedaletti, Ahumada

Gólszerzők: Moreno (29.), Bertoni (62.)

VILÁGKUPA

Az Atlético legnagyobb sikere



Az argentin Rubén Ayala, az Atlético csillaga, a döntő gól szerzője

A sztárokkal teletűzdelt Bayern München nem kívánt kiállni a Világkupa döntőjére. A Bajnokcsapatok Európa-kupája címvédőjének nem volt ínyére, hogy egy argentin csapattal (elképzelései alapján szó szerint) tusakodjon a trófeáért. Így az Independientével való mérkőzés lehetőségét átengedte a megismételt BEK-döntőben legyőzött Atlético Madridnak, a spanyolok pedig éltek a lehetőséggel. Avellanedában az első meccset ugyan elveszítették, de a második találkozón, a Vicente Calderón Stadionban fordítottak. A trófea sorsát eldöntő gólt a madridi összecsapás hajrájában Rubén Ayala, egy argentin lőtte az argentinoknak.



Az Atlético Madrid legnagyobb nemzetközi sikerét érte el a Világkupa megnyerésével

Independiente–Atlético Madrid 1-0 (1-0)

Döntő, 1. mérkőzés. 1975. március 12., Avellaneda, La Doble Visera, 60 000 néző. Jv.: Charles Corver (holland)

Independiente: Pérez – Commisso, Sá, López, Pavoni – Galván, Balbuena, Rodriguez (Semenewicz, 57.) – Bertoni (Giribert, 83.), Rojas, Bochini

Atlético Madrid: Reina – Melo, Heredia, Banegas, Capón – Eusebio, Alberto (Becerra, 46.), Adelardo – Irureta, Gárate, Ayala

Gólszerző: Balbuena (34.)

Atlético Madrid–Independiente 2-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés. 1975. április 10., Madrid, Estadio Vicente Calderón, 65 000 néző. Jv.: Carlos Roblés (chilei)

Atlético Madrid: Pacheco – Melo, Heredia, Aguilar, Capón – Eusebio, Alberto (Salcedo, 27.), Adelardo – Irureta, Gárate, Ayala

Independiente: Pérez – Commisso, Galván, López, Pavoni – Carrica, Balbuena, Saggiorato – Bertoni, Rojas (Rodriguez, 62.), Bochini

Gólszerzők: Irureta (34.), Ayala (85.)



A Leeds United.
Hátul, balról: Hunter, Lorimer, Madeley, Stewart, MacQueen, Jordan.
Elöl: Yorath, Clarke, Bremner, F. Gray, Cherry

A Bayern München.
Balról: Beckenbauer, Maier, Dürnberger, Schwarzenbeck, Müller, Torstensson, Roth, Andersson, Kapellmann, Wunder, Hoeness





A Dinamo Kijev.
Hátul, balról: Fomenko, Blohin, Rudakov, Burjak, Valerij Lobanovszkij vezetőedző, Troskin.
Elöl: Kolotov, Matvijenko, Muntjan, Resko, Onyiscsenko.
(A képről Konykov hiányzik)

Az Independiente. Hátul, balról: Commisso, Semenewicz, Raimondo, Sá, Pavoni, Gay. Elöl: Balbuena, Galván, Bertoni, Maglioni, Bochini





A CARA Brazzaville. Hátul, balról: Amoyen edző, Mboungou, Ngassaki, Yanghat, Manolache vezetőedző, Nganga, Dengaky, Bakekolo, Mafimba, Mbouta, Tandou. Elöl: Moukile, Lakou, Poaty, Mbemba, Mamounoubala, Dibantsa

A San Lorenzo. Hátul, balról: Glaria, Olguín, Piris, Anhiello, Maletti, Telch. Elöl: H. Scotta, Cocco, Veglio, Ortiz, Espósito



Bajnokok, kupagyőztesek

1974–1975

	Ország	Bajnok	Kupagyőztes
EURÓPA	Albánia	Dinamo Tirana	KS Elbasani
	Anglia	Derby County	West Ham United
	Ausztria	Wacker Innsbruck	Wacker Innsbruck
	Belgium	RWD Molenbeek	Anderlecht
	Bulgária	CSZKA Szófia	Szlavia Szófia
	Ciprus	Omonia	Anorthoszisz
	Csehszlovákia	Slovan Bratislava	Spartak Trnava
	Dánia	KB*	Vejle BK
	Észak-Írország	Linfield	Coleraine
	Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Vágs Bóltfelag
	Finnország*	Kuopio PS	Reipas Lahti
	Franciaország	Saint-Étienne	Saint-Étienne
	Görögország	Olympiakosz	Olympiakosz
	Hollandia	PSV Eindhoven	FC Den Haag
	Írország	Bohemians	Home Farm
	Izland*	ÍA	Valur
	Jugoszlávia	Hajduk Split	Hajduk Split*
	Lengyelország	Ruch Chorzów	Stal Rzeszów
	Luxemburg	Jeunesse Esch	US Rumelange
	Málta	Floriana	Valletta FC
	NDK	1. FC Magdeburg	Sachsenring Zwickau
	NSZK	Mönchengladbach	Eintracht Frankfurt
	Norvégia*	Viking	Skeid
	Olaszország	Juventus	Fiorentina
	Portugália	SL Benfica	Boavista
	Románia	Dinamo Buc.	Rapid Buc.
	Skócia	Rangers FC	Celtic FC
	Spanyolország	Real Madrid	Real Madrid
	Svájc	FC Zürich	FC Basel
	Svédország	Malmö FF*	Malmö FF
	Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Dinamo Kijev
	Törökország	Fenerbahçe	Beşiktaş JK



Hajduk Split



Malmö FF



Fenerbahçe

VILÁGVÁLOGATOTT

Nyolcat rúgott az Anderlecht a nagymenőknek

1975. március 26-án a belga RSC Anderlecht búcsúmérkőzést tartott Brüsszelben addigi története legjobb játékosa, Paul Van Himst tiszteletére. A lila-fehérek a világválogatottat látták vendégül, mégpedig a Ladinszky Attila, Paul Van Himst, Rob Rensenbrink csatársorral kezdve. A magyar támadó aztán a második félidőre átadta a helyét Guido Nicolaesnek, de addig már szerzett két gólt.

A félidőben 4-2-re vezető Anderlecht végül 8-3-ra kiütötte a Rinus Michels által dirigált vendégeket, akiknek keretét a lengyel Jan Tomaszewski, a belga Christian Piot, a holland Wim Rijsbergen, Johan Cruyff és Wim van Hanegem, a jugoszláv Joszip Katalinszki, az argentin Ramón Heredia és Carlos Babington, a görög Georgiosz Delikarisz, a brazil Pelé, Paulo César és Jairzinho, az olasz Gianni Rivera, az olasz-brazil José Altafini, a perui Hugo Sotil, a portugál Eusébio, az uruguayi Viera, valamint a spanyol Amancio Amaro alkotta.

A képen: Hárman a világválogatottból: Amancio Amaro, Jan Tomaszewski és Pelé

DÉL-AMERIKA*	Argentína	San Lorenzo (Nac)	
		Newell's Old Boys (Met)	
	Brazília	Vasco da Gama	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	São Paulo FC	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	The Strongest	
	Chile	Huachipato	
	Ecuador	LDU Quito	
	Kolumbia	Deportivo Cali	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Universitario	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Deportivo Galicia	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Tampa Bay Rowdies (NASL)	Maccabi LA
	Mexikó	Toluca	UNAM
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Bayern München	
	Kupagy. Európa-kupája	Dinamo Kijev	
	UEFA-kupa	Borussia Mönchengladbach	
	Közép-európai Kupa	Wacker Innsbruck	
	Európai Szuperkupa	–	
	Libertadores Kupa	Independiente	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	CARA Brazzaville	
	Világkupa*	Atlético Madrid	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Brit válogatottak tornája	Anglia	



Deportivo Cali



Dinamo Kijev

* naptári éves lebonyolítási rend



Ahol Lattek, oda kerül a „salátástál”

- ***Az első mezszponzori szerződés Angliában***
- ***Világrekordot jelentő összeget fizetett a Napoli***
- ***Véget ért a River Plate hosszú böjtje***

1976. január 24-én az akkor az angol Southern League-ben, Déli Ligában szereplő Kettering Town történelmet írt. Az első brit klub lett, amely mezreklámot viselt. Az ötlet a korábbi nagyszerű futballistától, a labdarúgók jogainak egyik élharcosától, a nem sokkal korábban a klub élére került ügyvezetőtől, Derek Dougantól származott. A Bath City elleni mérkőzésen a piros-fehér mezeken ott virított a Kettering Tyres felirat. Az FA – noha a mezreklámra akadtak már korábbi példák is, állítólag még az ötvenes években az uruguayi Peñarolé volt az úttörő szerep, majd Európában az Eintracht Braunschweig tört utat 1973-ban a Jägermeisterrel kötött szerződéssel, s akadtak követők Ausztriában és Franciaországban is – meglehetősen vehemens tiltással felelt az ötletre. Amely egyébként, ma már jól tudjuk, messze megelőzte a korát. Dougannak akkor támadt még egy ötlete, Kettering T felirat állt a mezeken, amiről azt állította, valójában Kettering Townt jelent. Miközben mindenki tudta: a gumis céget jelöli. Az FA erre is nemet mondott, s miután ezerfontos büntetéssel fenyegetőzött, Dougan meghátrált. Ám a palack kiszabadult a szellemből, a Derby County és a Bolton Wanderers is lobbizott a mezreklám lehetőségért, s végül 1977 júniusában megszűnt a tiltás.

Hasonlóan nagy csatára volt szüksége a Liverpool FC-nek, hogy megnyerje a bajnoki címet. Bob Paisley a menedzseri pályafutása második évében két trófeát is nyert, egyet a hazai fronton, egyet az UEFA-kupa elhódításával a nemzetközin. Az angol élvonalban a Pool csupán egyetlen ponttal előzte meg az idény meglepetéscsapatát, a Queens Park Rangerst. Utóbbi az első fordulóban megverte a „vörösöket”, de akkor még senki sem gondolta, hogy Dave Sexton együttese lesz majd a favoritnak tartott Pool első számú riválisa. Pedig akadtak kitűnő játékosai, mint például Phil Parkes, Frank McLintock, Don Givens, az angol válogatott akkori csapatkapitánya, Gerry Francis és Stan Bowles. Utóbbi, akit 2004-ben a szurkolók a klubtörténet addigi legjobb játékosának választottak, állandóan el akart igazolni, mivel az ország északi részébe való feleségének erős honvágya volt. Ám Bowles végül maradt, s a QPR kimászott a hullámvölgyből. Az első tíz fordulóban veretlen gárda ugyan a karácsony környéki napokra visszaesett az ötödik helyre, ám az idény második felére megint megtáltosodott, az utolsó tizenöt meccséből tizenhármat megnyert. Bajnok is lehetett volna, ha áprilisban nem kap ki a Norwichtól.



John Toshack

A Liverpool soha nem engedte el sokkal maga előtt a londoniakat, egy-két pontnál nagyobb hátránya nem volt a QPR-ral szemben. Amikor Dave Sexton csapata már befejezte az idényt, a „vörösöknek" még volt egy elmaradt mérkőzése a Wolverhampton ellen, egypontos hátrányuk s picivel rosszabb gólarányuk azt jelentette, nyerniük kell a kiesőjelölt otthonában. A „farkasok" megszerezték a vezetést, s amikor még tizenöt perccel a mérkőzés és az idény vége előtt is vezettek, néhányakban felrémlett az 1972-es példa, amikor a Leeds United hasonló körülmények között bukta el az elsőséget a Molineux Stadionban. Ám Kevin Keegan a 76. percben kiegyenlített, John Toshack a 85. percben vezetést szerzett, Ray Kennedy pedig a 89. percben bevitte a győzelmet bebiztosító találatot. Ez volt az évad tizedik idegenbeli győzelme! A Liverpool, amely az idény közepén tizenhét mérkőzéséből csak hatot nyert meg, akkor játszott a legjobban, amikor igazán kellett. Az utolsó kilenc fordulóban már csupán egyetlen pontot hullajtott el.



Kevin Keegan egy nagy és egy kis rajongójával

Bob Paisley a Ray Clemence (42 mérkőzés) – Phil Neal (42), Phil Thompson (41), Emlyn Hughes (41), Tommy Smith (24) – Ian Callaghan (40), Jimmy Case (27), Ray Kennedy (30) – Kevin Keegan (41), John Toshack (35), Steve Heighway (39) alaptizeneggyel játszotta végig az idényt. Szerepelt még Peter Cormack (17), David Fairclough (14), Brian Hall (13), Joey Jones (13), Terry McDermott (9), Alec Lindsay (6), Phil Boersma (3) és Brian Kettle (1). Nem sokat változott a csapat az előző idényhez képest, 1975 nyarán mindössze egy futballista, a walesi Joey Jones érkezett, a Wrexhamtől. A menedzser az első két főnöki évében négy játékost épített be: Ray Kennedyt, Phil Nealt, Jimmy Case-t és a SuperSubnak, szupercserének nevezett David Fairclough-ot. Paisley később azt mondta, szerinte az Ipswich elleni kudarc volt a fordulópont, azt követően vendégként már csak egyetlen vereséget szenvedett a csapat. A Liverpool története során kilencedszer nyerte meg a bajnoki címet, s ezzel megelőzte az örökranglistán az Arsenalt. Az újságírók Kevin Keegant választották az Év játékosának, ellenben a hivatásos labdarúgók ankétján Pat Jennings, a Tottenham északír kapusa nyert.



Mick Channon támad az angol kupadöntőben

Szenzációs végjátékot hozott az FA-kupa döntője. A második ligás Southampton megismételte a Sunderland 1973-as bravúrját, s elnyerte a trófeát. „Az újságírók felénk se néztek a mérkőzés előtt. Azt hiszik, olyan falusi legények vagyunk, akiknek külön térkép

kell, hogy az öltözőből kitaláljanak a Wembley stadion gyepére. Na, majd megtréfálunk mindenkit!" – mondta a Southampton menedzsere, Lawrie McMenemy, aki egyébként korábban a királyi testőrség tagja volt. (Ha már itt tartunk: ez volt az utolsó alkalom, hogy II. Erzsébet királynő jelen volt a kupadöntőn, s átadta a díjat a győztesnek.) A meccs egyetlen gólja a 83. percben született, Bobby Stokes lőtte. Kétségtelenül a Manchester United volt az esélyes, soraiban Alex Stepney-vel, Martin Buchannel, Steve Coppell-lel vagy éppen Lou Macarival, de azért a „Szenteknél" is játszottak ászok, mint Peter Osgood vagy Mick Channon.

Néhány apróság még a szezonról. A Liga úgy határozott, a jövőben nem gólarányt, hanem gólkülönbséget számol. Ugyanakkor elvetette azt, hogy jutalompontot adjon a nagy különbségű győzelemért. Az FA versenyigazgatósága is előállt egy javaslattal, szorgalmazva, hogy büntessék meg a gólok után „ölelkező és csókolózó" játékosokat. Az FA elutasította az ötletet. Ebben az évben, május 11-én vette át Elton John (akkor még nem Sir Elton), a kor egyik legnépszerűbb brit előadója elnökként az akkor még a negyedik vonalban rostokoló Watfordot. Érdekes és sikeres periódus kezdődött a „lódarazsak" életében: 1983 tavaszán már az élvonalban lettek másodikok a Liverpool FC mögött. Hét idény alatt hetvennégy helyet emelkedtek a bajnoki piramis teteje felé.



Torinói belharc: Franco Causio és Claudio Sala

Olaszországban Torinóba került a bajnoki cím – ebben még nem lenne semmi meglepő. Ám nem a Juve nyert, hanem a városi riválisTorino. Ez volt a „bikák" első bajnoki aranya az 1949-es supergai tragédia éve óta. Gigi Radice – a fiatal edző, a Milan korábbi játékosa – 1974 nyarán került a „gránátosokhoz", közel egy évtizedes edzői rutinnal a háta mögött. Ám az élvonalban mindösszesze két csapatot irányított, a Fiorentinát és 1974 decemberétől a Cagliarit. Inkább játékos-pályafutása adott neki akkora önbizalmat, amekkorával bátran mert változtatni. Lemondott két régi legendáról, a már 31 éves Angelo Cereserről és Aldo Agroppiról. Megfiatalította a „bikacsordát", amely nagyon szigorú védekezésre épített, hiszen a legkevesebb gólt kapta a tizenhat csapat közül. Ám egyszersmind eredményesen támadott, minden riválisnál több gólt szerzett. A középpályások és a csatárok közül a gólkirályi címét „megvédő" Paolo Pulici már veteránnak számított, pedig 26 éves volt mindösszesze – de már a kilencedik idényét töltötte a Serie A-ban. Huszonegy gólja pályafutása rekordját jelentette. Claudio Sala, a 29 éves csapatkapitány már a hetedik idényét játszotta a Toróban. Ám a többiek közül a 21 éves Eraldo Peccinek ez volt az első éve a bordó mezben, a 23 éves Francesco „Ciccio" Grazianinak a harmadik szezonja volt ez a Torinóval. Mindketten 1981-ig maradtak, Graziani aztán már a Fiorentina játékosaként lett világbajnok 1982 nyarán. Renato

Zaccarelli tizenévesen már volt a Torino tagja, aztán elment erősödni Novarába és Veronába, majd 1974 nyarán tért vissza. Ők, valamint a kapus Luciano Castellini számítottak a kulcsembereknek. Radice a Luciano Castellini (29) – Nello Santin (25), Roberto Mozzini (29), Vittorio Caporale (28), Roberto Salvadori (30) – Patrizio Sala (30), Eraldo Pecci (29), Renato Zaccarelli (28) – Claudio Sala (29), Francesco Graziani (29), Paolo Pulici (30) tizenegyre épített. Játszott még Fabrizio Gorin (12), Salvatore Garritano (5), Giuseppe Pallavicini (4), Romano Gazzaniga (kapus, 3), Marino Lombardo (3) és Roberto Bacchin (1).

A Torino szenzációsan szerepelt a Stadio Comunalében, tizenöt mérkőzéséből tizennégyet megnyert, s csak egyen játszott döntetlent. A hazai nézőátlag közel negyvenezres (39 145) volt, de a Cesena elleni utolsó mérkőzést telt ház, 64 733 néző tombolta végig. A „bikáknak" egyetlen valódi riválisa volt a bajnoki címért vívott harcban: a városi vetélytárs, a Juventus. A „zebrák" a tizedik forduló után az élre álltak, s vezettek egészen a huszonnegyedik fordulóig. Előző héten a Torino, az idényben már másodszor, megnyerte a nagy rangadót a Juve ellen. Különleges körülmények között: hiába vezényeltek ki 550 rendőrt a Stadio Comunaléba, az ultrák folyamatosan petárdáztak. Castellini az egyiktől a negyedik percben szemsérülést szenvedett, cserélni kellett. Ám ez sem zavarta meg a „bikákat", akik végül 2-1-re nyertek. (A pályán, merthogy később a fegyelmi bizottság 3-0-val adta nekik a mérkőzést.) A következő héten a Juve 1-0-ra kikapott a San Siróban az Intertől, a Torino ellenben 2-1-re megverte az AC Milant, s az élre állt. Aztán pedig már nem is adta át az elsőséget, így a zebracsíkos mezekre kerülhetett fel a scudetto, a bajnoki jelvény.

Az olasz szezon krónikájához tartozott, hogy az idény előtt, 1975 augusztusában a Napoli kétmilliárd lírát fizetett a Bolognának Giuseppe Savoldi átengedéséért. Az összeg világcsúcsnak számított. Egyébként 1952 és 1992 között, két kivételeltől, Johan Cruyff és Diego Armando Maradona a Barcelonához szerződésétől eltekintve, mindig olasz klub fizetett ki egy játékosért világrekordot jelentő összeget. Az említett négy évtizedben a svéd Hans Jeppson, az uruguayi Juan Alberto Schiaffino, az argentin Enrique Omar Sivori, a spanyol Luis Suárez, a brazil-olasz Ángelo Benedicto Sormani, a dán Harald Nielsen, az olasz Pietro Anastasi, Giuseppe Savoldi, Paolo Rossi, a saját csúcsát megdöntő argentin Diego Armando Maradona, a holland Ruud Gullit, az olasz Roberto Baggio, a francia Jean-Pierre Papin és az olasz Gianluca Vialli és Gianluigi Lentini mondhatta magát a világ legdrágább futballistájának.

Franciaországban a Saint-Étienne megvédte bajnoki címét. Három ponttal előzte meg az OGC Nice-t, mégpedig úgy, hogy az utolsó fordulóban kikapott a Stade Reimstől – ebből arra következtethetnénk, hogy díszmenetben nyerték meg a „zöldek" történetük kilencedik aranyát. Ám az ősz nem sikerült jól, szeptember elejétől két hónapon át nem tudott nyerni a gárda a Division 1-ben, s a hetedik helyre csúszott vissza. A szinte minden erejével a Bajnokcsapatok Európa-kupájára koncentráló csapat aztán hirtelen magára talált, s a második helyen telelt. Tavasszal egy döntetlennel is az élre ugrott, s aztán, két fordulótól eltekintve, már nem is adta át más senkinek az első helyet. Robert Herbin egyrészt szinte az előző évivel megegyező kerettel nyerte meg az újabb aranyat, de fontosabb, hogy ma már jószerével hihetetlen módszerrel dolgozott a klub: a három külföldi, a két bosnyák kapus, Ivan Csurkovics és Eszad Dugalics, valamint az argentin Osvaldo Piazza mellett csak saját nevelésű játékos tartozott a keretbe, beleértve a néhány évre Görögországba költöző Yves Triantafilost is. Az alapcsapat így festett: Ivan Csurkovics – Gérard Janvion, Christian Lopez, Osvaldo Piazza, Pierre Repellini

(Gérard Farison) – Dominique Bathenay, Jean-Michel Larqué, Jacques Santini (Christian Synaeghel) – Dominique Rocheteau, Hervé Revelli, Patrick Revelli (Christian Sarramagna). Játszott még: Yves Triantafilos, Alain Merchadier, Felix Lacuesta, Jean-François Larios, Dominique Vesir, Hugues Boury, Jean-Marc Schaer. Az ASSE februárban gyorsan kiesett a Francia Kupából, amelyet aztán az Olympique Marseille nyert meg. Az apai ágon erdélyi magyar családból származó edző, Jules Zvunka (egyik) öccse belső védőt játszott a nagyon erős, Gérard Migeon – Jacky Lemée, Marius Trésor, Victor Zvunka, François Bracci védelemben. Robert Buigues, Jean Fernandez és Raoul Noguès alkotta a középpályás hármast, talán ez a csapatrész miatt nem volt olyan erős az OM, mint a Saint-Étienne. Merthogy a csatársorban három ász, a szenegáli Saar Boubacar, az argentin Hector Yazalde és a francia válogatott Georges Bereta futballozott. Yazalde holtversenyben a hatodik-hetedik helyen végzett a bajnoki góllövőlistán – s ezzel csak a negyedik legjobb argentinnak bizonyult. Ugyanis az első három mind honfitársa volt: Carlos Bianchi (Stade de Reims), Delio Onnis (AS Monaco) és Hugo Curioni (FC Metz). Ugyancsak különlegességnek számított, hogy noha a bajnok Saint-Étienne szerezte a legtöbb gólt, de egyetlen játékosa sem került a góllövőlista első tizenöt helyezettje közé!



St.-Étienne-i pillanatkép: Herbin edző és Ivan Csurkovics

Spanyolországban a Real Madrid ötpontos előnnyel nyerte meg a bajnoki címet a Barcelona előtt, harmadik az Atlético Madrid lett. Miljan Miljanics nagyon jól megszervezte a védekezést, csapata minden riválisánál legalább tízzel kevesebb gólt kapott. Ugyanakkor a szerzett gólokat tekintve elmaradt a Barça és az Atlético mögött is. Jellemző, hogy a középpályás Pirri lett a házi gólkirály, mindössze 13 góllal. A két befejező csatár, Roberto Martínez és Santillana együtt is csak 19 gólig jutott. A kapus Miguel Angel mellett Benito, Camacho és Breitner nyújtotta a legjobb teljesítményt az idény során. A „fehérek" a szezon közepén kisebb hullámvölgybe kerültek, akkor egy időre még az első helyet is elveszítették. Az utolsó fordulóban 1-0-ra megverték az Atléticót, s ez kellett a lelkeknek, mert előtte a Barcelona elleni két, illetve a „matracosok" elleni őszi bajnokin kivétel nélkül pont nélkül maradtak. A gárda az utolsó előtti fordulóban, a Granada pályáján biztosította be a bajnoki elsőséget. A következő, s egyben utolsó játéknapon, az Atlético ellen már a kezdőrúgás előtt ünnepelték a csapatot, amely aztán rossz játékkal nyert 1-0-ra. A *Marca* meglehetősen kritikus volt: „Sem ezt a győzelmet, sem a bajnoki címet nem érdemelte meg a Real Madrid." – A 34 fordulóban mindössze húsz győzelmet aratott…

A bajnokcsapat alaptizenegye a következő volt: Miguel Angel (32 mérkőzés) – Juan Cruz Sol (28), Gregorio Benito (29), Francisco Javier Álvarez Uría (18), José Antonio Camacho (33) – Pirri (31), Paul Breitner (25), Vicente Del Bosque (30) – Roberto Martínez (24), Santillana (30), Günter Netzer (29). Játszott még: Manuel Velázquez (22), Amancia Amaro (19), Carlos Alfredo Guerini (16), Alberto Vitoria (12), Benito Rubiñán (11), Sánchez Barrios (9), José Luis (6), José

Macanás (4), Francisco Javier Aguilar (3), Garcia Remon (kapus 3), Ramon Moreno Grosso (1), Juan Carlos Touriño (1), Andrés González (1). Nagyon sokan, huszonnégyen játszottak…



A nyugatnémet Bundesligában az a vélekedés alakult ki, hogy az a csapat nyeri a bajnoki címet, amelynél **Udo Lattek** dolgozik. Az edző 1972 tavaszával kezdődően már a negyedik, s nem az utolsó bajnoki címét szerezte. Ő lett az első edző a szövetségi liga történetében, aki két csapattal is meg tudta védeni elsőségét. A Gladbach már a negyedik forduló után vezetett, de az idény első harmadában négy forduló után még az Eintracht Braunschweig neve virított a tabella élén. Ám az ősz derekától már senki sem tudta megelőzni a címvédésre hajtó gárdát. Wolfgang Kleff (34) előtt Berti Vogts (34), Hans-Jürgen Wittkamp (34), Uli Stielike (22) és Frank Schäffer (26) alkotta a védelmet, Herbert Wimmer (34), Dietmar Danner (34) és Rainer Bonhof (30) a középpályássort, Allan Simonsen (34), Jupp Heynckes (24) és Henning Jensen (33) a csatársort. Viszonylag sokat játszott Hans Klinkhammer (24) és Horst Köppel (16), kevesebbet Wilfried Hannes (9), Christian Kulik (4), Ulrich Surau (3), Horst Wohlers (2), Karl Del'Haye (2) és Norbert Ringels (1).



A mönchengladbachiak a bajnoki címet ünneplik egy busz tetején

A *Képes Sport* 1976 februárjában közölte *Richard Becker*nek, a *Frankfurter Allgemeine Zeitung* újságírójának véleményét a Mönchengladbachról: „Lelkes, lendületes, harcos legénység. A Bökelberg-stadion harminckétezres nézőtere mintha csak jelképesen a csapatot is jelentené. Tucatnyi Bundesliga-klub stadionja nagyobb – nem is szólva a Bayern Olimpiai Stadionjáról, amely a világ talán legkorszerűbb labdarúgóarénája – de az ittenineél lelkesebb, hűségesebb szurkolók sehol sem akadnak. Günter Netzer két és fél évvel ezelőtti távozása óta, ha valóban tárgyilagosan ítélünk, csak Berti Vogts nemzetközi klasszis. Azazhogy ő az egyetlen világklasszis, viszont a többiek között hajszálnyi különbség sincs. Megannyi sokoldalú, technikailag és taktikailag egyaránt képzett, gyors, kemény játékos. Játékukat a támadó stílus jellemzi, nem azt akarják, hogy ne kapjanak egyetlen gólt sem, hanem, hogy mindig legalább egy góllal többet rúgjanak, mint az ellenfél. Érdekes módon, a nemzetközi színpadon a bajorok eredményeinek még felét sem tudták eddig fölmutatni: 1975 tavaszán az UEFA Kupa-győzelem az eddigi legnagyobb sikerük. Ha lendületbe jönnek, nehéz őket megállítani: a bajnokságban kitűnő teljesítményre képesek, mert mindig képesek egy bizonyos, elég magas szinten való szereplésre." Ami a nemzetközi produkciót illeti: a Gladbachnak csak ez után jött a java…

A Szovjetunióban is ismételt az előző év bajnoka: a nagyszerű évet záró Dinamo Kijev öt ponttal megelőzte a Sahtyor Donyecket és a Dinamo Moszkvát is. Valerij Vasziljevics Lobanovszkij együttese szerezte a legtöbb győzelmet és a legtöbb gólt, s szenvedte el a legkevesebb vereséget. Az egyetlen negatívum, hogy a védelem viszonylag sok gólt kapott – csupán kilenc csapat szedett be nála többet. A keret tagjai a következő játékosok voltak: Jevgenyij Rudakov (29), Valerij Szamohin (2) (kapusok), Sztefan Resko (27), Mihail Fomenko (25), Vlagyimir Troskin (23), Viktor Matvijenko (19), Alekszandr Damin (13), Szergej Kuznyecov (11), Valerij Zujev (11) védők, Anatolij Konykov (29), Vlagyimir Muntjan (29), Vlagyimir Veremejev (28), Leonyid Burjak (25), Viktor Kolotov (25), Sztanyiszlav Kocsubinszkij (5), Alekszandr Bojko (2) középpályások, Oleg Blohin (28), Vlagyimir Onyiscsenko (23), Pjotr Szlobodjan (10), Vitalij Sevcsenko (3) csatárok.

1976 tavaszán félidényes bajnokságot rendeztek, a Dinamo Kijev nagyon visszaesett, csak nyolcadik lett. Az elsőséget a Dinamo Moszkva szerezte meg, a Nyikolaj Gontarj (15) kapus, Alekszandr Novikov (14), Szergej Nyikulin (13), Anatolij Parov (13), Valerij Zenkov (8), Alekszandr Bubnov (7) védők, Alekszandr Makszimenkov (15), Alekszej Petrusin (15), Andrej Jakubik (13), Oleg Dolmatov (10), Alekszandr Mahovikov (8), Alekszandr Minyajev (6), Jurij Gavrilov (1) középpályások, Anatolij Sepelj (15), Mihail Gerskovics (14), Gennagyij Jevrjuzsihin (14), Oleg Kramarenko (10), Vagyim Pavlenko (2) csatárok összeállítású kerettel. Az edző Alekszandr Szevidov volt.

Az Egyesült Államokban természetesen Pelét választották az NASL-szezon legjobbjának, de klubja, a Cosmos még nem volt elég erős ahhoz sem, hogy a legjobb négy közé jusson. A Futballkirály második idényében már olyan futballisták játszottak a ligában, mint Bobby Moore (San Antonio), Tommy Smith (Tampa Bay), Mike England (Seattle), Rodney Marsh (Tampay Bay) és George Best (Los Angeles), akik korábban az élvonalban szerepeltek, valamint Giorgio Chinaglia (Cosmos), Ramón Mifflin (Cosmos) és António Simões (San José). Mindannyian bekerültek az Év All Star-csapatába. A bajnoki címet a kanadai Toronto Metros-Croatia szerezte meg, a Minnesota Kicks ellen 3-0-ra megnyerve a Soccer Bowlt, azaz a döntőt. A korábbi aranylabdás, a portugál Eusébio még gólt is szerzett. (Strenicer Jenő is szerepelt a torontóiaknál.)



Pelénél az NASL-ben sem akadt jobb

Brazíliában Porto Alegrébe került az országos bajnoki cím, az Internacional megelőzte az 1974-ben is második Cruzeirót. Ez volt az első eset, hogy nem riói vagy São Pauló-i csapat nyerte meg a titulust. Rubens Minelli együttese a harminc mérkőzésén csupán három vereséget szenvedett. A veterán kapus, Manga, valamint a fiatal Paulo Roberto Falcão, Paulo César Carpegiani, Valdomiro, a bajnoki évad gólkirálya, Flávio Minuano és nem utolsósorban a remek

chilei hátvéd, Élias Figueroa tartozott a csapat sztárjai közé. A népszerű futballmagazin, a *Placar* ezüstlabdát adott a szezon álomtizenegyébe került játékosoknak, így Waldir Peresnek (São Paulo FC), Nelinhónak (Cruzeiro), Figueroának (Internacional), Amaralnak (Guarani), Marco Antôniónak (Fluminense), Falcãónak (Internacional), Carpegianinak (Internacional), Zicónak (Flamengo), Gilnek (Fluminense), Palhinhának (Cruzeiro) és Zizának (Guarani).



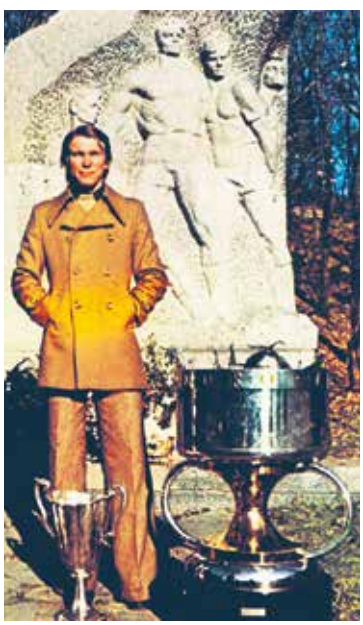
Roberto Rivellino a Fluminense mezében

Argentínában a Nacionalt és a Metropolitanót is ugyanaz a csapat zárta az élen: a River Plate. Ángel Amadeo Labruna együttese a következő játékosokra épült: Ubaldo Matildo Fillol – Roberto Alfredo Perfumo, Héctor Osvaldo López; Pablo Agustín Comelles, Reinaldo Carlos Merlo, Daniel Alberto Passarella; Pedro Alexis González, Juan José López, Leopoldo Jacinto Luque, Norberto Osvaldo Alonso, Oscar Más és José Omar Reinaldi. A River tizennyolc év után nyerte meg ismét a bajnoki címet, s rögtön egy éven belül kettőt is.

ARANYLABDA

Szovjet győzelem – óriási fölénnyel

Nem túlzás azt állítani, hogy továbbra is a nyugatnémet és a holland játékosok uralták az Aranylabda-szavaszást, az első nyolc közé, egyetlen kivétellel, e két ország játékosai kerültek be. Ám az az egy megnyerte az 1975-ös Aranylabdát! Oleg Blohin óriási pontfölénnyel nyert, a megszerezhető 130 pontból 122-t begyűjtve. A huszonhat zsűritagból húsz, köztük Lukács László, a magyar szavazó) a Dinamo Kijev csatárát látta a legjobbnak, négy elsőség jutott Franz Beckenbauernek s kettő Sepp Maiernek. A *France Football* azt a címet adta ünnepi számában Blohin köszöntőjének, hogy „Tizenkét év elteltével", utalva arra, hogy ennyi év után avattak ismét „szovjet" győztest, Lev Jasin 1963-as elsősége után tizenkét évvel kapta meg a szélső a díjat.



Aranylabda, 1975

1. Oleg Blohin (szovjet, Dinamo Kijev) 122 pont, 2. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 42, 3. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 27, 4. Berti Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) 25, 5. Sepp Maier (nyugatnémet, Bayern München) 20, 6. Ruud Geels (holland, AFC Ajax) 18, 7. Jupp Heynckes (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), 8. Paul Breitner (nyugatnémet, Real Madrid) 14, 9. Colin Todd (angol, Derby County) 12, 10. Dudu Georgescu (román, Dinamo) 11. (Az első tíz helyezett.)



A Real Madrid.
Hátul, balról: Uría, Benito, Miguel Angel, Pirri, Camacho, Breitner.
Elöl: Amancio, Del Bosque, Santillana, Macanás, Netzer

A Torino.
Hátul, balról: Castellini, Claudio Sala, Zaccarelli, Graziani, Mozzini, Santin.
Elöl: Pecci, Salvadori, Pulici, Patrizio Sala, Gorin





A River Plate.
Hátul, balról: Merlo, Comelles, Pena, Fillol, Perfumo, Héctor López.
Elöl: Pedro González, Juan J. López, Morete, Alonso, Bareiro

Az AS Saint-Étienne. Hátul, balról: Csurkovics, Janvion, Farison, Bathenay, Piazza, Lopez, Synaeghel. Elöl: Rocheteau, Larqué, Patrick Revelli, Sarramagna





A Liverpool FC. Hátul, balról: Lawler, Heighway, Keegan, Lindsay, Ray Kennedy, Clemence, Thompson, Toshack, McDermott, Jones. Elöl: Case, Boersma, Callaghan, Smith, Hughes, Bob Paisley menedzser, Hall, Cormack, Neal

A Borussia Mönchengladbach. Hátul, balról: Drygalski pályaedző, Stielike, Heynckes, Wittkamp, Danner, Schäffer, Jensen, Wimmer, Udo Lattek edző. Elöl: Klinkhammer, Stock gyúró, Simonsen, Bonhof, Kleff, Vogts, Köppel



AZ ÉV CSAPATA

Anderlecht: belga csapat holland ászokkal

Az Anderlecht két valódi erősítéssel vágott neki az 1975–1976-os idénynek: az Ajaxtól Arie Haan, a Feyenoordtól Pieter Ressel érkezett, utóbbi egyébként a sevillai Betishez távozó Ladinszky Attilát váltotta. Új volt az edző, a szintén holland Hans Croon is, de ez minden. Amikor a brüsszeli lilák márciusban, Paul Van Himst búcsújátékán 8-3-ra kiütötték a világválogatottat, az alapcsapatban már nagyjából az a tizenegy játszott együtt, amelyik megnyerte története első európai trófeáját.



A KEK-döntő előtt. Hátul, balról: Van Binst, Dockx, Broos, Lomme, Thissen, Ruiter. Elöl: Ressel, Haan, Van der Elst, Coeck, Rensenbrink

Nem a semmiből jött az Anderlecht nagy menetelése, amely aztán a klubtörténet addigi legsikeresebb szezonját hozta: a bajnoki második hely mellett első lett a csapat az országos kupában és a Kupagyőztesek Európa-kupá-

AZ EDZŐ

Egy év jutott neki a liláknál



JOANNES (HANS) CROON Holland-Indiában, a mai Indonéziában, Malangban született 1936. május 25-én. 1948-tól a Xerxes, majd a profizmus bevezetése után, 1954–1955-ben az RHC futballistája volt, ám egy sérülés miatt visszavonulni kényszerült. Hamar az edzői pályára lépett, a Geel-Wittnél, a DSB-nél, a DSK-nál dolgozott, majd a BVC Amsterdam (1957–1958), a DWS Amsterdam (1958–1959), az SVV (1959–1964), a HVC (1964–1968), aztán az FC Volendam (1968–1972) csapatánál dolgozott. A következő négy szezont Belgiumban töltötte, előbb a Waregem (1972–1974), majd a Lierse (1974–1975), végül az Anderlecht (1975–1976) gárdáját irányította. A liláknál érte el legnagyobb sikereit, megnyerte az országos kupát és a Kupagyőztesek Európa-kupáját, ám az idény után át kellett adnia helyét Raymond Goethalsnak. Pályafutását a nijmegeni NEC-nél (1976–1978), a VV Venlónál (1978–1979), majd visszatérve Belgiumba, a Waregemnél (1979–1981), a Beringennél (1981–1982) és a Liersénél (1982–1983) folytatta. Miután szakított a futball világával, felvette a Shunyam Avyakul nevet, s beállt Radzsnis Csandra Mohan Dzsain indiai spirituális vezető szektájának követői közé. 1985. február 5-én Rotterdamban belehalt egy gépkocsibalesetben elszenvedett sérüléseibe.

jában is. Mindazonáltal fontos faktor volt, hogy még tovább erősödött a holland vonal: Ruiter és Rensenbrink mellé érkezett Croon edző, a középpályás Arie Haan és a csatár Ressel, illetve játszott néhány meccsen a 18 éves Ronny van Poucke is. A két ország klubfutballját összehasonlítva a hetvenes évek első felében vitathatatlanul a hollandok vitték a prímet, hiszen az Ajax uralta három éven át a bajnokcsapatok tornáját, s a korábban ugyancsak BEK-győztes Feyenoord 1974-ben UEFA-kupa-nyertes is lett. Ám az otthoninál kedvezőbb adószabályok miatt jó néhány holland játékos szívesen igazolt át belga klubhoz. Nem szólva arról, hogy a korábban inkább a holland klubokat választó dánok is vonzónak találták Belgiumot. Ez pedig, ha nem is volt egyértelmű kiváltó oka, de szerepet játszott abban, hogy nagyot fejlődött a belga klubfutball. Az Anderlecht 1976, 1977 és 1978 tavaszán is KEK-döntőt játszott (kétszer nyert is), míg a hazai fronton még a „violáknál" is jóval sikeresebb, sorozatban háromszor is bajnok FC Bruges pedig 1976-ban az UEFA-kupa, 1978-ban pedig a BEK döntőjébe jutott, igaz, mind a kétszer kikapott a Liverpooltól.





Két jelenet a brüsszeli döntőből. Felül Peter Ressel, alul Rob Rensenbrink indít támadást

Az Anderlechtet 1976 nyarán átvette a korábban a válogatottat az 1972-es Európa-bajnokság négyes döntőjébe vezető, ott, hazai környezetben, a „vörös ördögökkel" bronzérmet szerző Raymond Goethals. Az első évben leginkább csak kényszerűségből változtatott a csapatán (új ember volt Guido Palmers és az angol Duncan MacKenzie), az 1977–1978-as idényre viszont megszerezte a holland Johnny Dusbabát, a dán Benny Nielsent, a zairei Jean-Claude Bouvyt és a Ruitert váltó, ugyancsak holland kapust, Nico De Bree-t. De így is tizenegy játékosa mondhatta el magáról, hogy játszott az 1975–1976-os, az 1976–1977-es és az 1977–1978-as KEK-sorozatban is: Broos, Coeck, Dockx, Haan, Rensenbrink, Ressel, Thissen, Van Binst, Van der Elst, Van Poucke és Vercauteren. S egy tizenkettedik, az első két szériában szereplő Jacky Munaron is volt a harmadikban is mint tartalékkapus.



JAN RUITER: A holland kapus 1946. november 24-én született Enkhuizenben. 1967 és 1971 között a Volendamban védett, onnan került az Anderlechtbe, ahol 1971 és 1977 között szerepelt. Pályafutása későbbi állomásai az RWD Molenbeek (1977–1983), a Beerschot (1983–1984) és az RFC Antwerp (1984–1985) voltak. A brüsszeli lilákkal egyszer nyerte meg a Kupagyőztesek Európa-kupáját (1976), egyszer döntős volt (1977). Kétszer belga bajnoki címet szerzett (1972, 1974), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), egyszer volt európai Szuperkupa-győztes (1976). Egyszer (1976) szerepelt a holland válogatottban.



MICHEL LOMME: A jobbhátvéd 1955. szeptember 16-án született Uccle városában. Az Anderlecht nevelése, 1977-ig, majd 1978–1979-ben játszott a klubnál. Az 1977–1978-as és az 1979–1980-as szezonban az Union St.Gilloise mezét viselte, majd játszott még két kis csapatban, a KSK Hallében és az FC Negenmannekében. 1976-ben Belga Kupa-győztes és KEK-győztes lett. Erwin Vandendaele sérülése miatt került be az első csapatba az 1975–1976-os idényben.



GILBERT VAN BINST: A középső védő 1951. július 5-én Machelenben (nem tévesztendő össze Mechelennel) született. A KFC Peutie (1963–1965), majd a Vilvoorde FC (1965–1966) kölyökjátékosa volt, tizenöt évesen már az Anderlecht mezét viselte, egészen 1980-ig. Az 1980–1981-es szezont a francia Toulouse FC-ben töltötte, majd Belgiumba visszatérve az FC Bruges-ben zárta le pályafutását 1983-ban. Kétszer belga bajnoki címet szerzett (1972, 1974), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), kétszer volt KEK-győztes (1976, 1978), európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszer-egyszer KEK-döntős (1977) és EVK-döntős (1970). A belga válogatottban (1972–1977) 15 mérkőzésen 1 gólt szerzett.



HUGO BROOS: A középső védő 1952. április 10-én született Leuvenben. A Humbeek FC-ből (1963–1970) került az Anderlechtbe, ahol tizenhárom idényt töltött, majd 1983 és 1988 között az FC Bruges futballistája volt. Az Anderlechttel háromszoros belga bajnok (1972, 1974, 1981), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszer UEFA-kupa-győztes (1983) és KEK-döntős (1977) volt. Az FC Bruges-zsel bajnok (1988) és kupagyőztes (1986) lett. A belga válogatottban (1974–1986) 24 mérkőzésen szerepelt. 1986-ban negyedik lett a „vörös ördögökkel" a mexikói Mundialon.



JEAN THISSEN: A balhátvéd 1946. április 21-én született Ensivalban. 1964-ig a helyi csapatban futballozott, majd a Standard Liège (1964–1974) tagja volt. 1974 és 1979 között szerepelt az Anderlechtben. A Standard gárdájával háromszor (1969, 1970, 1971) nyert bajnoki címet, kétszer (1966, 1967) Belga Kupát. Az Anderlechttel kétszeres kupagyőztes (1975, 1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978), kétszeres európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszeres KEK-döntős (1977) volt. Pályafutását az RCF Verviétois-ban (1979–1983) zárta le. A belga válogatottban (1968–1977) 34 meccs jutott neki. Részt vett az 1970-es vb-n, bronzérmes lett az 1972-es Eb-n.



FRANÇOIS VAN DER ELST: 1954. december elsején született Opwijkben. 1969 előtt az FC Mazenzele csatára, majd 1969 és 1980 között az Anderlecht játékosa volt. Kétszer belga bajnoki címet szerzett (1972, 1974), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), kétszer volt KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszer KEK-döntős (1977). 1980 után a Cosmos FC (1980–1981), a West ham United (1981–1983) végül a Lokeren (1983–1986) gárdáját erősítette. A belga válogatottban (1973–1983) 44 meccsen 14 gólt szerzett, ezüstérmes lett az 1980-as Eb-n. Aalstban hunyt el 2017. január 11-én.



LUDO COECK: 1955. szeptember 25-én született Berchemben, 1985. október 9-én Edegemben hunyt el, két nappal súlyos autóbalesete után. A Berchem Sportból (1965–1972) került az Anderlechtbe (1972–1983). A lilákkal kétszeres belga bajnok (1974, 1981), háromszoros kupagyőztes (1973, 1975, 1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszer-egyszer UEFA-kupa-győz-

tes (1983) és KEK-döntős (1977) volt. 1983-tól az Internazionale tagja volt, de alig kapott játéklehetőséget, klubja kölcsönadta az Ascolinak, ám ott sem szerepelt. A belga válogatottban (1974–1984) 46 mérkőzésen 4 gólt szerzett, részt vett az 1982-es világbajnokságon és az 1984-es Európa-bajnokságon.



ARIE HAAN: A holland középpályás 1948. november 16-án született Finsterwoldében. Az Anderlechthez szerződése előtt a WVV 1896 és az AFC Ajax játékosa volt, az amszterdami klubbal háromszoros holland bajnok (1970, 1972, 1973), háromszoros kupagyőztes (1970, 1971, 1972), háromszoros BEK-győztes (1971, 1972, 1973), egyszeres Világkupa-győztes (1972), európai Szuperkupa-győztes (1973) lett. A brüsszeli lilákkal (1975–1981) belga bajnok (1981), kupagyőztes (1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszeres KEK-döntős (1977) volt. 1981 és 1983 között a Standard Liège-ben futballozott, két újabb belga bajnoki címet (1982, 1983) nyert, KEK-döntős (1982) volt. Egy idényt a holland PSV-ben (1983–1984), egyet a hongkongi Seikóban (1984-1985) töltött, utóbbival is országos bajnok lett. A holland válogatottban (1972–1980) 35 mérkőzésen hat gólt szerzett, kétszeres vb-ezüstérmes (1974, 1978), Eb-résztvevő (1980).



JEAN DOCKX: Sint-Katelijne-Waverben született 1941. május 24-én. A KV Mechelen (1952–1966), majd a Racing White (1966–1971) játékosa volt, pályafutása legsikeresebb szakaszát az Anderlechtben (1971–1978) élte meg. Ő volt a rangidős a csapatban, társai Haiti egykori diktátora után, nem túl kedvesen, Papa Docnak becézték. Kétszer szerzett belga bajnoki címet (1972, 1974), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszeres KEK-döntős (1977) volt. Miután a lilláktól elköszönt, a KSV Bornemben játékos-edzőként tevékenykedett. A belga válogatottban (1967–1976) 35 találkozón 3 gólt ért el. Részt vett az 1970-es vb-n, bronzérmet szerzett az 1972-es Eb-n. 2002. január 15-én Vilvoordében hunyt el.



FRANK VERCAUTEREN: 1956. október 28-án született Sint-Jans-Molenbeekben. Az Anderlecht nevelése volt, 1963-ban került a klubhoz, 1975-ben mutatkozott be az első csapatban. 1987-ig négy bajnoki címet nyert (1981, 1985, 1986, 1987), egy Belga Kupát (1976), kétszer győzött a Kupagyőztesek Európa-kupájában (1976, 1978), egyszer az UEFA-kupában (1983), mindkét sorozatban eljutott még egyszer a döntőig (KEK: 1977, UEFA-kupa: 1984). Kétszereses európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978). 1983-ban az Év játékosának választották Belgiumban. 1987 és 1990 között a francia FC Nantes mezét viselte, majd hazatérése után az RWD Molenbeekben (1990–1993) zárta le a pályafutását. A belga válogatottban (1977–1988) 63 mérkőzésen 9 gólt ért el. Részt vett az 1982-es Mundialon, negyedik helyezett lett az 1986-oson. Eb-szereplő volt 1984-ben.



PIETER RESSEL: A holland jobbszélső, teljes nevén Pieter Helmut Ressel 1945. december 4-én született Krommeniében. Az ASV Apeldoornse Boys nevelése volt 1964-ig, majd a Go Aheadhez került. Egy évvel később már játszott az első csapatban, megkezdve szédületes karrierjét, amely során közel két évtizedet futballozott három ország élvonalában. Állomáshelyei: Go Ahead (1965–1968), NEC (1968–1969), PSV (1969–1970), Lierse SK (1970–1972), Feijenoord (1972–1975), Anderlecht (1975–1978), San José Earthquakes (1978), AZ'67 (1978–1979), Chicago Sting (1979), KSC Hasselt (1979), Telstar (1979–1980), Chicago Sting (1980), FC VVV (1981–1984). A Feijenoorddal 1974-ben

holland bajnok és UEFA-kupa-győztes, az Anderlechttel Belga Kupa-győztes (1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978), egyszeres európai Szuperkupa-győztes (1976) és KEK-döntős (1977) volt. 1974-ben három mérkőzésen játszott a holland válogatottban, de már a világbajnokság után.



ROB RENSENBRINK: Az ugyancsak holland Pieter Robert Rensenbrink 1947. július 3-án született Oostzaanban. Előbb az amszterdami OVVO, majd az OSV csatára volt, 1965-ben, 18 évesen került a DWS-hez, pályafutása egyetlen holland élvonalbeli klubjához. 1969-től két idényen át az FC Bruges mezét viselte (kupagyőzelmet szerzett csapatával 1970-ben), majd 1971 és 1980 között az Anderlecht játékosa volt. A lilákkal kétszeres belga bajnok (1972, 1974), négyszeres kupagyőztes (1972, 1973, 1975, 1976), kétszeres KEK-győztes (1976, 1978) és európai Szuperkupa-győztes (1976, 1978), egyszeres KEK-döntős (1977) volt. Belga gólkirály volt 1973-ban, az Év játékosa Belgiumban 1976-ban. A KEK-történet örökös gólkirálya 25 találatával. 1976-ban a népszerű francia magazin, az *Onze* Európa legjobbjának választotta. Abban az esztendőben második lett a *France Football* Aranylabda-szavazásán. 1980-ban az Egyesült Államokban, a Portland Timbersben, 1981-ben pedig a francia Toulouse FC-ben futballozott. A holland válogatottban (1968–1979) 46 mérkőzésen 14 gólt ért el. Játszott két elveszített világbajnoki döntőben (1974, 1978), 1976-ban Eb-bronzérmes lett.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Egy „Bika” kellett a győzelemhez

Tele volt (kisebb) meglepetésekkel az első forduló: a Real Madrid kikapott Bukarestben a Dinamótól, a Juventus Szófiában a CSZKA -tól, a Derby County Pozsonyban a Slovantól, a Benfica Isztambulban a Fenertől, de azért mindegyik továbbjutott. Miként az Újpesti Dózsa is, szerencsére a zürichi 1-5 előtt jól megszórta svájci ellenfelét a Megyeri úton (4-0).

A tizenhat között a spanyol és az angol bajnok találkozója jelentette a slágert, a Real Madrid idegenben 4-1-re kikapott a Derby Countytól, mégis továbbment! A Bayern sem remekelt Malmőben (0-1), de aztán odahaza fordítani tudott. A másik nyugatnémet induló, a Mönchengladbach kiverte a Juventust.

Tizenhét év után vívhatott újból BEK-döntőt francia klub, ám ahogyan hajdanán kétszer a reimsiek, a „zöldek” sem tudták elhódítani a serleget. Glasgow-ban szebben futballoztak, mint a címvédő, a gólt ellenben „Bulle” (Bika) Roth lőtte. A fontos találatok mesterének két kupát is köszönhet a bajor egyesület, mivel az 1967-es nürnbergi KEK-finálé után a skót metropoliszban is csak ő tudta bevenni a végjátékban az ellenfél hálóját. A Bayern három év alatt harmadszor nyerte meg a sorozatot, hasonlóra korábban csak a Real Madrid (1956–1960) és az Ajax (1971–1973) volt képes.



Csurkovics egyik bravúrja a glasgow-i döntőben



A kép is mutatja: immár háromszoros BEK-győztes a Bayern. Balról: Hoeness, Rummenigge, Künkel, Zobel, Horsmann, Dürnberger, Gerd Müller, Roth, Torstensson, Schwarzenbeck, Hansen, Maier, Beckenbauer

A gólkirályi címért járó gratulációk Jupp Heynckest (Borussia Mönchengladbach) illették, aki hatszor volt eredményes.

1. forduló. Újpesti Dózsa–FC Zürich 4-0, 1-5, Borussia Mönchengladbach–Wacker Innsbruck 1-1, 6-1, CSZKA Szófia–Juventus FC 2-1, 0-2, Slovan Bratislava–Derby County 1-0, 0-3, Real Madrid–FC Dinamo Bucureşti 4-1, 0-1, SL Benfica–Fenerbahçe 7-0, 0-1, Malmö FF–1. FC Magdeburg 2-1, 1-2 (tizenegyesekkel: 2-1), AS Jeunesse Esch–FC Bayern München 0-5, 1-3, Olympiakosz Pireusz–Dinamo Kijev 2-2, 0-1, Omonia Nicosia–ÍA Akraness 2-1, 0-4, KB Københavns–AS Saint-Étienne 0-2, 1-3, Rangers FC–Bohemians FC Dublin 4-1, 1-1, Floriana FC–Hajduk Split 0-5, 0-3, RWD Molenbeek–Viking FC Stavanger 3-2, 1-0, KS Ruch Chorzów–Kuopion PS 5-0, 2-2, Linfield FC–PSV Eindhoven 1-2, 0-8

2. forduló. SL Benfica–Újpesti Dózsa 5-2, 1-3, Borussia Mönchengladbach–Juventus FC 2-0, 2-2, Derby County–Real Madrid 4-1, 1-5, Malmö FF–FC Bayern München 1-0, 0-2, Dinamo Kijev–ÍA Akraness 3-0, 2-0, AS Saint-Étienne–Rangers FC 2-0, 2-1, Hajduk Split–RWD Molenbeek 4-0, 3-2, KS Ruch Chorzów–PSV Eindhoven 1-3, 0-4

Negyeddöntő. Borussia Mönchengladbach–Real Madrid 2-2, 1-1, SL Benfica–FC Bayern München 0-0, 1-5, Dinamo Kijev–AS Saint-Étienne 2-0, 0-3, Hajduk Split–PSV Eindhoven 2-0, 0-3

Elődöntő. Real Madrid–FC Bayern München 1-1, 0-2, AS Saint-Étienne–PSV Eindhoven 1-0, 0-0

Döntő

FC Bayern München–AS Saint-Étienne 1-0 (0-0)

1976. május 12., Glasgow, Hampden Park, 54 864 néző. Jv.: Palotai Károly (magyar)

FC Bayern München: Maier – Hansen, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Horsmann – Kapellmann, Roth, Dürnberger – K-H. Rummenigge, G. Müller, U. Hoeness

AS Saint-Étienne: Csurkovics – Janvion, Piazza, Lopez, Repellini –Bathenay, Larqué, Santini – P. Revelli, H. Revelli, Sarramagna (Rocheteau, 63.)

Gólszerző: Roth (57.)

Hollandok kovácsolta belga siker

Nem indult jól a majdani győztes brüsszeliek nagy menetelése, ugyanis a román fővárosban egy Thissen-öngóllal veszítettek a Rapid ellen. Aligha csak a bennfentesek kapták fel a fejüket a hírre, hogy a korábbi BEK-döntős Panathinaikoszt a jószerével ismeretlen Sachsenring Zwickau elbúcsúztatta az első körben. Aztán a csoda folytatódott, az NDK-beli gárda a második fordulóban a Fiorentinának, a harmadikban pedig a Celtic FC-nek is megálljt parancsolt, s az elődöntőig masírozott.

A szezon kiugróan legmagasabb nézőszámát október 22-én jegyezték fel Jerevánban, ahol hetvenezren látták az Ararat–West Ham United összecsapást.

A döntőt lényegében hazai pályán vívhatta az Anderlecht, bár a Heysel-stadionban rengeteg angol drukker is helyet foglalt. Bőven volt gondja velük a belga csendőröknek…

A lila-fehér alakulat holland légiósokra épült (Ruiter kapus, Haan, Ressel, Rensenbrink), mi több, az edzőjük, a fiatalon autóbalesetben elhunyt Hans Croon is az északi szomszédból érkezett. Mind a négyen játszottak a sorozat összes állomásán, Robert Rensenbrink a finálében két gólt is szerzett, sőt, nyolc találattal a KEK-szezon gólkirálya lett.



Jan Ruiter a trófeával

1. forduló. Szombathelyi Haladás VSE–Valletta FC 7-0, 1-1, Eintracht Frankfurt–Coleraine FC 5-1, 2-6, Valur Reykjavík–Celtic FC 0-2, 0-7, Skeid Oslo–Stal Rzeszów 1-4, 0-4, Rapid Bucureşti–RSC Anderlecht 1-0, 2-0, Ararat Jereván–Anorthoszisz Famaguszta 9-0, 1-FC Basel–Atlético Madrid 1-2, 1-1, Panathinaikosz–Sachsenring Zwickau 0-0, 0-2, Wrexham United–Djurgårdens IF 2-1, 1-1, Beşiktaş JK–Fiorentina 0-3, 0-3, Home Farm FC–RC Lens 1-1, 0-6, Lahden Reipas–West Ham United FC 2-2, 0-3, Spartak Trnava–Boavista FC 0-0, 0-3, Vejle BK–FC Den Haag 0-2, 0-2, Sturm Graz–Szlavia Szófia 3-1, 0-1, FK Borac Banja Luka–US Rumelange 9-0, 5-1



Itt már Van Binst kezében a kupa

2. forduló. Sturm Graz–Szombathelyi Haladás VSE 2-0, 1-1, Wrexham United–Stal Rzeszów 2-0, 1-1, Ararat Jereván–West Ham United FC 1-1, 1-3, Boavista FC–Celtic FC 0-0, 1-3, Atlético Madrid–Eintracht Frankfurt 1-2, 0-1, AC Fiorentina–Sachsenring Zwickau 1-0, 0-1 (11-esekkel 4-5), FC Den Haag–RC Lens 3-2, 3-1, RSC Anderlecht–FK Borac Banja Luka 3-0, 0-1

Negyeddöntő. Sturm Graz–Eintracht Frankfurt 0-2, 0-1, Celtic FC–Sachsenring Zwickau 1-1, 0-1, RSC Anderlecht–Wrexham United FC 1-0, 1-1, FC Den Haag–West Ham United FC 4-2, 1-3

Elődöntő. Sachsenring Zwickau–RSC Anderlecht 0-3, 0-2, Eintracht Frankfurt–West Ham United FC 2-1, 1-3

Döntő

RSC Anderlecht–West Ham United FC 4-2 (1-1)

1976. május 5., Brüsszel, Heysel-stadion, 51 296 néző. Jv.: Robert Charles Paul Wurtz (francia)

RSC Anderlecht: Ruiter – Lomme, Van Binst, Broos, Thissen – Van der Elst, Haan, Coeck (Vercauteren, 32.), Dockx – Ressel, Rensenbrink

West Ham United FC: Day – Coleman, T. Taylor, Bonds, Lampard (A. Taylor, 46.) – McDowell, Paddon, Brooking, Holland – Jennings, Robson

Gólszerzők: Holland (28.), Rensenbrink (43., 73. – utóbbit 11-esből), Van der Elst (48., 88.), Robson (69.)

UEFA-KUPA

Nem bírt Keegannel a Bruges

A sportág minden szerelmese tágra nyitotta a szemét a csodálkozástól arra, hogy az antwerpeni piros-fehérek mindkét összecsapásukon legyőzték az Aston Villát, s imponáló, 5-1-es gólkülönbséggel küldték a süllyesztőbe. Megtette ugyanezt 8-2-es gólkülönbséggel a pozsonyi Inter is az aragóniaiakkal. A szinte ismeretlen bolgár klub, a Dunav Rusze győzelmére sem lehetett számítani az AS Roma ellen, ámbár összesítésben egy góllal az olaszok mentek tovább.

A második kör szenzációja a kis ír gárda, az Athlone Town AFC hazai döntetlenje (0-0) volt a Milannal szemben. Az angyalföldi hívek nagy örömére a Vasas elbúcsúztatta a lisszaboni „oroszlánokat".

A harmadik fordulóban a szófiaiak „szétlövésben" felülmúlták az Ajaxot, és bejutottak a nyolc közé. A lengyel Stal Mielec is odakerült, ami szintén meglepetés volt, ott azonban a HSV megállította.

A negyeddöntőben az FC Brugesnek az AC Milan elleni továbbjutása váltotta ki a legnagyobb visszhangot, nem kevésbé volt váratlan a Levszki-Szpartak 5-4-es szófiai sikere a katalánok ellen.



Thompson az öltözőben…



…Hughes a tribünön ünnepel

A döntőben a belgák és az angolok birkóztak, és ha nem is magabiztosan, de utóbbiak bizonyultak az erősebbnek. Tették ezt úgy, hogy az első párharc 15. percében 2-0-ra vezettek a flamand kék-feketéék az Anfield Roadon! (Igaz, a liverpooliak győztes találatát 11-esből rúgta Kevin Keegan.)

Két esztendő múlva a futballtörténelem megismétli majd önmagát, a Liverpool FC és az FC Bruges meccsel a BEK-serlegért a Wembley-ben, és egyetlen találattal a „vörösök" szerzik meg a trófeát.

A gólkirályi címet a 14 gólos Ruud Maria Geels (AFC Ajax) érdemelte ki.

1. forduló. Bohemians Praha–Budapesti Honvéd 1-2, 1-1, SK VÖEST Linz–Vasas SC 2-0, 0-4, MSV Duisburg–Enoszisz Paralimni 7-1, 3-2, Glentoran FC–AFC Ajax 1-6, 0-8, Grasshopper-Club Zürich–Real Sociedad 3-3, 1-1, PAOK Szaloniki–FC Barcelona 1-0, 1-6, AIK Stockholm–Szpartak Moszkva 1-1, 0-1, Royal Antwerp FC–Aston Villa 4-1, 1-0, FC Carl Zeiss Jena–Olympique Marseille 3-0, 1-0, Universitatea Craiova–Crvena zvezda 1-3, 1-1, Everton FC–AC Milan 0-0, 0-1, Feyenoord–Ipswich Town 1-2, 0-2, GAIS Göteborg–WKS Śląsk Wrocław 2-1, 2-4, Hertha BSC–HJK 4-1, 2-1, Hibernian FC–Liverpool FC 1-0, 1-3, Holbæk B&I–Stal Mielec 0-1, 1-2, 1. FC Köln–B 1903 København 2-0, 3-2, Olympique Lyon–FC Bruges 4-3, 0-3, Molde FK–Östers IF 1-0, 0-6, ASA Tîrgu Mureş–SG Dynamo Dresden 2-2, 1-4, Csernomorec Odessza–SS Lazio 1-0, 0-3, FC Porto–Avenir Beggen 7-0, 3-0, SK Rapid Wien–Galatasaray 1-0, 1-3, AS Roma–Dunav Rusze 2-0, 0-1, Torpedo Moszkva–SSC Napoli 4-1, 1-1, FK Vojvodina–AEK Athén 0-0, 1-3, Young Boys–Hamburger SV 0-0, 2-4, Athlone Town AFC–Vålerenga Fotball 3-1, 1-1, Internacional Bratislava–Real Zaragoza 5-0, 3-2, IB Keflavík–Dundee United 0-2, 0-4, Levszki-Szpartak Szófia–Eskişehirspor 3-0, 4-1, Sliema Wanderers–Sporting CP 1-2, 1-3

2. forduló. Budapesti Honvéd–SG Dynamo Dresden 2-2, 0-1, Vasas SC–Sporting CP 3-1, 1-2, MSV Duisburg–Levszki-Szpartak Szófia 3-2, 1-2, Athlone Town AFC–AC Milan 0-0, 0-3, FC Carl Zeiss Jena–Stal Mielec 1-0, 0-1 (t: 2-3), Dundee United–FC Porto 1-2, 1-1, Galatasaray–Torpedo Moszkva 2-4, 0-3, Hertha BSC–AFC Ajax 1-0, 1-4, Internacional Bratislava–AEK Athén 2-0, 1-3, Ipswich Town–FC Bruges 0-3, 4-0, Szpartak Moszkva–1. FC Köln 2-0, 1-0, Östers IF–AS Roma 1-0, 0-2, Real Sociedad–Liverpool FC 1-3, 0-6, Crvena zvezda–Hamburger SV 1-1, 0-4, WKS Śląsk Wrocław–Royal Antwerp FC 1-1, 2-1, SS Lazio–FC Barcelona 0-3, 0-4

3. forduló. FC Barcelona–Vasas SC 3-1, 1-0, AFC Ajax–Levszki-Szpartak Szófia 2-1, 1-2 (t: 3-5), FC Bruges–AS Roma 1-0, 1-0, SG Dynamo Dresden–Torpedo Moszkva 3-0, 1-3, Hamburger SV–FC Porto 2-0, 1-2, Internacional Bratislava–Stal Mielec 1-0, 0-2, Śląsk Wrocław–Liverpool FC 1-2, 0-3, AC Milan–Szpartak Moszkva 4-0, 0-2

Negyeddöntő. FC Barcelona–Levszki-Szpartak Szófia 4-0, 4-5, FC Bruges–AC Milan 2-0, 1-2, SG Dynamo Dresden–Liverpool FC 0-0, 1-2, Hamburger SV–Stal Mielec 1-1, 1-0

Elődöntő. FC Barcelona–Liverpool FC 1-1, 0-1, Hamburger SV–FC Bruges 1-1, 0-1

Döntő

Liverpool FC–FC Bruges 3-2 (0-2)

1. mérkőzés, 1976. április 28., Liverpool, Anfield Road, 56 000 néző. Jv.: Ferdinand Biwersi (nyugatnémet)

Liverpool FC: Clemence – Smith, Neal, Thompson, Hughes – Keegan, Kennedy, Callaghan – Heighway, Toshack (Case, 46.), Fairclough

FC Bruges: Jensen – Bastijns, Krieger, Leekens, Volders – Cools, Van der Eycken, De Cubber – Van Gool, Lambert, Le Fevre

Gólszerzők: Lambert (5.), Cools (15.), Kennedy (59.), Case (61.), Keegan (65.)

FC Bruges–Liverpool FC 1-1 (1-1)

2. mérkőzés. 1976., május 19., Bruges, Olympiastadion, 32 000 néző. Jv.: Rudolf Glöckner (keletnémet)

FC Bruges: Jensen – Bastijns, Krieger, Leekens, Volders – Cools, Van der Eycken, De Cubber (Hindryckx, 68.) – Van Gool, Lambert (Sanders, 75.), Le Fevre

Liverpool FC: Clemence – Smith, Neal, Thompson, Hughes – Keegan, Kennedy, Callaghan – Case, Heighway, Toshack (Fairclough, 62.)

Gólszerzők: Lambert (11.), Keegan (15.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

Blohin egymaga megverte a Bayernt

A Bayern az 1974-es BEK-győzelem után nem tudott megegyezni a keletnémet KEK-győztessel, az 1. FC Magdeburggal az európai Szuperkupa-mérkőzés időpontjáról. Egy évvel később a Dinamo Kijevvel szemben már nem lehetett ezt újra eljátszani. A bajoroknak azonban csalódást hozott a két mérkőzés, sem Münchenben, sem Kijevben nem bírtak Oleg Blohinnal, aki e három góljával sokat tett azért, hogy az esztendő végén megkapja az európai Aranylabdát. Kiemelendő, hogy a második összecsapást százezren tekintették meg Kijevben.



Gerd Müllert nagyon szigorúan őrizték a kijevi védők

FC Bayern München–Dinamo Kijev 0-1 (0-0)

1. mérkőzés, 1975. szeptember 10., München, Olimpiai Stadion, 30 000 néző. Jv.: Sergio Gonella (olasz)

FC Bayern München: Maier – Horsmann, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dürnberger (Roth, 46.) – Weiss, Zobel, Kapellmann – K-H. Rummenigge, G. Müller, Wunder

Dinamo Kijev: Rudakov – Damin, Fomenko, Resko, Zujev – Konykov, Troskin, Szlobodjan, Kolotov – Burjak, Blohin

Gólszerző: Blohin (66.)

Dinamo Kijev–FC Bayern München 2-0 (1-0)

2. mérkőzés, 1975. október 6., Kijev, Köztársasági Stadion, 100 000 néző. Jv.: Doğan Babacan (török)

Dinamo Kijev: Rudakov – Troskin, Fomenko, Resko, Zujev – Konykov, Muntjan, Veremejev, Burjak – Onyiscsenko, Blohin

FC Bayern München: Maier – Horsmann, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dürnberger (Hansen, 70.) – Roth, Weiss, Schuster (Torstensson, 78.), Kapellmann – K-H. Rummenigge, Wunder

Gólszerző: Blohin (40., 53.)

LIBERTADORES KUPA

Az első brazil győztes Peléék óta



A Minas Gerais államba való Cruzeiro megtörte az argentin és az uruguayi klubok uralkodását a Libertadores Kupában. Pelé Santosának 1963-as elsősége óta a sorozat első brazil győztese lett. A Zezé Moreira által dirigált gárda, amelynek soraiban a két világbajnok, Wilson Piazza és Jairzinho mellett olyan nagyszerű futballisták játszottak, mint a kapus **Raúl**, a jobbhátvéd Nelinho, valamint a balszélső s egyben a döntő döntőjének 88. percében a győztes gólt szerző Joãozinho, tíz mérkőzést játszott a döntőig vezető úton, ezekből kilencet megnyert, s csupán egyszer, a paraguayi Olimpia ellen, Asunciónban játszott döntetlent. A River is magabiztosan, 7-1-2-es mérleggel jutott a végjátékba, miközben kiejtette az Estudiantest, az előző korszak uralkodóját, az Independientét, és az uruguayi Peñarolt is. A Cruzeiro ellen azonban elrontotta a brazíliai találkozót, a harmadik meccsre pedig egyszerűen „elfogyott", Ángel Labruna edző szinte a teljes védelmét, benne Ubaldo Matildo Fillolt, Roberto Perfumót és Daniel Alberto Passarellát, nélkülözni volt kénytelen.

Cruzeiro–River Plate 4-1 (3-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1976. július 21., Belo Horizonte, Estadio Mineirão, 58 720 néző. Jv.: Vicente Llobregat (venezuelai)

Cruzeiro: Raúl – Nelinho, Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo (Ronaldo Drumond), Wilson Piazza (Valdo), Zé Carlos – Jairzinho, Palhinha, Joãozinho

River Plate: Fillol (Landaburu) – Comelles, Perfumo, Lonardi, H. O. López – J. J. López, Merlo, Sabella – P. A. González, Luque, Oscar Mas

Gólszerzők: Nelinho (22.), Palhinha (29., 40.), Mas (63.), Valdo (80.)

River Plate–Cruzeiro 2-1 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1976. július 28., Buenos Aires, Estadio Monumental, 90 000 néző.. Jv.: José Martínez Bazán (paraguayi)

River Plate: Landaburu – Comelles, Perfumo, Passarella, H. O. López (Artico) – J. J. López, Merlo, Alonso – P.A. González, Luque, Oscar Mas (Sabella)

Cruzeiro: Raúl – Nelinho, Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo (Ronaldo Drumond), Wilson Piazza, Zé Carlos – Jairzinho, Palhinha, Joãozinho

Gólszerzők: J. J. López (10.), Palhinha (48.), González (76.)

Cruzeiro–River Plate 3-2 (1-0)

Döntő, 3. mérkőzés, 1976. július 30., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 35 182 néző.. Jv.: Alberto Martínez (chilei)

Cruzeiro: Raúl – Nelinho, Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo (Ronaldo Drumond), Wilson Piazza (Osiris), Zé Carlos – Eduardo, Palhinha, Joãozinho

River Plate: Landaburu – Comelles, Lonardi, Artico, Urquiza – Sabella, Merlo, Alonso – P. A. González, Luque, Oscar Mas (Crespo).

Gólszerzők: Nelinho (24.), Ronaldo Drumond (55.), Mas (59.), Urquiza (64.), Joãozinho (88.)

A MONTREALI OLIMPIA

Az NDK futballaranya

Vitathatatlanul aranykorát élte a keletnémet futball a hetvenes évek közepén. 1974-ben a válogatott az ötödik-hatodik helyen végzett a világbajnokságon, ugyanabban az esztendőben az U23-as válogatott második lett a magyarok mögött a korosztályos Európa-bajnokságon, s az 1. FC Magdeburg elhódította a Kupagyőztesek Európa-kupáját. 1976-ban pedig a válogatott olimpiai bajnoki címet nyert Montrealban. Az utókor hajlamos lebecsülni az ötkarikás tornák színvonalát. Noha az 1976-os kanadai torna sem volt világbajnoki erősségű, az NDK gárdája mégiscsak a világbajnoki harmadik helyezett legénységre épülő, címvédő lengyeleket verte meg felettébb magabiztosan az aranycsatában, miután a selejtezőkben elbúcsúztatta a csehszlovák válogatottat, amely aztán 1976-ban megnyerte az Európa-bajnokságot. Az elődöntőben pedig győzött az aranylabdás Blohinra és a KEK-győztes Dinamo Kijev többi ászára épülő Szbornaja ellen. A tornán egyébként az afrikai országok bojkottja miatt csak tizenhárom csapat vett részt (a szintén visszalépő uruguayiak helyére beugrott a kubai válogatott), a szocialista országok sztárjain kívül olyan híres futballisták mutatkoztak be, mint a francia Michel Platini, a mexikói Hugo Sánchez, a brazil Edinho és Júnior vagy a spanyol Luis Arconada. Bár Kanadában távolról sem a labdarúgás a legnépszerűbb sportág, az olimpiai futballtorna 23 mérkőzését 580 156 (átlagosan 25 224) néző látta.



Lothar Kurbjuweit, a keletnémetek védője a döntőben

Olimpiai döntő

NDK–Lengyelország 3-1 (2-0)

1976. július 31., Montreal, 71 617 néző. Jv.: Ramón Barreto Ruíz (uruguayi)

NDK: Croy – Lauck, Weise, Dörner, Kurbjuweit – Kische, Schade, Riediger (Bransch, 86.) – Häfner, Löwe (Gröbner, 68.), Hoffmann

Lengyelország: Tomaszewski (Mowlik, 19.) – Wieczorek – Szymanowski, Żmuda, Wawrowski – Maszczyk, Deyna, Kasperczak – Lato, Szarmach, Kmiecik

Gólszerzők: Schade (7.), Hoffmann (14.), Lato (59.), Häfner (84).



A Dinamo Kijev. Hátul, balról: Kolotov, Rudakov, Veremejev, Blohin, Fomenko, Matvijenko, Troskin. Elöl: Burjak, Muntjan, Konykov, Onyiscsenko

A Bayern München. Hátul, balról: Uli Hoeness, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Bernd Förster, Sepp Weiss, Rummenigge, Gerd Müller, Roth, Wunder, Dettmar Cramer vezetőedző. Elöl: Torstensson, Kapellmann, Horsmann, Maier, Zobel, Robl, Dürnberger





Az Internacional Porto Alegre. Hátul, balról: Manga, Cláudio, Figueroa, Vacaria, Marinho Peres, Falcão. Elöl: Valdomiro, Batista, Dário, Caçapava és Paulo César Carpegiani



A Fluminense.
Hátul, balról: Félix,
Toninho Baiano, Edinho,
Silveira, Zé Mário,
Marco Antonio.
Elöl: Gil, Kleber,
Manfrini, Rivellino,
Zé Roberto



A Cruzeiro.
Hátul, balról: Darci,
Piazza, Morais, Nelinho,
Vaderlei, Raul.
Elöl: Eduardo,
Zé Carlos, Palhinha,
Jairzinho, Joãozinho



Az Anderlecht.
Hátul, balról: Van Binst,
Vandendaele, Broos,
Dockx, Thissen, Ruiter.
Elöl: Ressel, Haan,
Rensenbrink, Coeck,
Van der Elst

AZ ÉV TÖRTÉNETE

A szlovák futball legszebb évtizede

1976 nyarán a csehszlovák válogatott nyerte meg az Európa-bajnoki címet. Nem túlzás: általános meglepetésre, függetlenül attól, hogy a nyugatnémetek elleni döntő sorozatban már a tizenkilencedik veretlen mérkőzése volt a csapatnak. (Sőt: 1974. április 13. és 1976. október 13. között huszonnyolc meccsből csak egyet, az angolok elleni Eb-selejtezőt veszítette el.) A történelem és a sors fintora, hogy ez a menetelés azóta is a cseh nemzeti tizenegy históriájának és statisztikájának a része, míg a szlovákok a maguk történetét két részletben (1939–1944 és 1994 óta) tartják nyilván. Mintha az 1976-os Eb-győzelem nem is az övék lenne… Pedig: leginkább az övék. A hetvenes évek első felében ugyanis a szlovák futball lényegesen erősebb volt a csehnél, a válogatottban több szlovák vagy éppen szlovákiai magyar kapott helyet, mint cseh.

1969-ben a pozsonyi Slovan megnyerte a Kupagyőztesek Európa-kupáját, ez volt talán az első jelzés arra, hogy nagyon megerősödtek az államszövetség keleti részének a klubjai. Nem mellékesen Móder László (akinek öccse, József tagja volt az 1976-os Eb-győztes csapatnak), Horváth Sándor, Vencel Sándor és Határ József személyében magyar anyanyelvűek is szerepeltek a gárdában. A korábbi időszaknak is megvoltak a kiváló szlovák és szlovákiai magyar futballistái, elég csak a hatvanas évek nagymenői közül Ján Popluhárra, Adolf Schererre, a kassai, egyébként magyarul is beszélő Andrej Kvašňákra, Jozef Adamecre, Viliam Schrojfra vagy Szikora Györgyre gondolni, akit Brazíliában Fehér Pelének neveztek el, s aki egyébként Tardoskedden együtt nőtt fel a Móder fiúkkal.

A hatvanas évek második felétől a szlovák klubok ismét egyre nagyobb szerepet játszottak a közös bajnokságban is. Annak első kiírása, 1925 után – egészen 1968-ig – a prágaiak uralták a bajnokságokat, szoros kivételt csak a Slovan (akkori nevén Sokol NV) 1949-es, 1950-es és 1951-es, majd már Slovanként nyert 1955-ös, valamint a Červená Hviezda Bratislava (a későbbi Inter) 1958–1959-es elsősége jelentett. A hatvanas évek első felében, miközben mindig Prágába, többnyire a Duklához került a bajnoki arany, már nem lehetett nem számolni a szlovákokkal. 1963–1964-ben a Dukla mögött a Slovan, a Tatran Prešov és a már Slovnaftnak nevezett későbbi Inter, egy évvel később pedig a Sparta mögé az eperjesi, a kassai (VSS), valamint a két pozsonyi (Slovnaft, Slovan), illetve közéjük beékelődve a trencsényi (Jednota) gárda következett. Ám a nagy áttörést az 1967–1968-as szezon hozta meg: a nagyszombatiak megnyerték a bajnokságot, s az első hat közé csak egy cseh, a negyedik helyezett Dukla fért be. A Spartak Trnaván és a két pozsonyin kívül már a trencsényi és a kassai alakulat is a legjobbak közé tartozott. A számunkra felettébb rossz emlékű világbajnoki selejtezők prágai állomásán Horváth Sándor volt a csapatkapitány, a pályára lépő tizenhárom játékosukból, beleértve a belga KV Mechelenből hazahívott Andrej Kvašňákot is, tízen voltak szlovákok vagy szlovákiai magyarok. A marseille-i mérkőzésre a névsor valamelyest változott, az arány nem: megint csupán három cseh volt csak a csapatban.

Ezek az évek a bajnokságban a Slovan és a Spartak Trnava vetélkedését hozták. A pozsonyi kék-fehérek zártak azt élen 1969–1970-ben és kétszer 1973 és 1975 között, a nagyszombati piros-feketék 1967–1968-ban és 1968–1969-ben, és 1970 és 1973 között sorozatban háromszor. 1967 és 1975 között a nyolc bajnoki ezüstből hét Szlovákiába került.

Az 1976-os Európa-bajnok válogatott gerincét is a szlovákok adták. A huszonkettes keretbe tizennégyen kerültek be szlovák klubból, de még jobb az arány, ha azt vesszük, a hollandok és a nyugatnémetek ellen pályára lépő tizennégy futballistából tízen tartoztak a Slovanhoz, az Interhez, a Spartak Trnavához vagy a két kassai élklubhoz. A két edző közül a szövetségi kapitány, Václav Ježek Zólyomban, segítője, Jozef Vengloš Rózsahegyen született.

EURÓPA-BAJNOKSÁG

A labda, mint egy fáradt, beteg madárka, behullott Maier mögé

Belgrádban a csehszlovákok Eb-győzelme az addigi legnagyobb meglepetést jelentette a kontinensbajnokságok történetében. De ma már elsősorban nem erről emlékezetes a négyes döntő, hanem egy legendássá lett tizenegyesről, amiből Antonín Panenka emelte be a labdát Sepp Maier kapujába.

Anglia válogatottja az első selejtezőjén, 1974. október 30-án „sima" 3-0-val intézte el a Wembley-ben a csehszlovákokat. Nagy ügy, mondhatná bárki... Az egy évvel korábbi kudarc után – a lengyeleket nem tudta megelőzni a „háromoroszlános" gárda a világbajnoki selejtezőkön, így lemaradt az NSZK-ban rendezett döntőről – az angolok óriási elánnal vágtak neki a selejtezők útvesztőinek. Ráadásul azt is kár lenne vitatni, hogy játékosaik névsora – csak mutatóba: Clemence, Hunter, Hughes, Bell, Brooking, Francis, Keegan, Channon – lényege-

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

A XX. század legjobb cseh edzője



VÁCLAV JEŽEK Zólyomban született 1923. október 1-én. Noha viszonylag hosszú játékoskarriert mondhatott magáénak (klubjai: Slavia Banská Bystrica, SK Jaroměř, SK Dvůr Králové, Spartak Úpice, Spartak Hradec Králové, Střela Milovice, Dukla Brno, Tatran Liberec), az élvonalig nem jutott el. Edzői pályafutását utolsó játékosévében a Tatran Liberec ifistáinál kezdte, majd ugyanabban a városban a Jiskránál tevékenykedett, aztán a Lokomotíva Česká Lípa edzője lett. 1959 és 1963 között a Dukla Praha korosztályos csapatainak főedzője lett, aztán 1963 és 1969 között a Spartát dirigálta. Nyert két bajnoki címet (1965, 1967), egy országos kupát (1964) és egy KK-t (ugyancsak 1964). A prágai tavasz gyümölcseként engedélyt kapott hollandiai szerződésre (ADO Den Haag, 1969–1972), mígnem a csehszlovák szövetség hazarendelte szövetségi kapitánynak (1972–1978). 1976-ban megnyerte az Európa-bajnokságot a válogatottal. Ötvenöt évesen újabb külföldi karriert kezdett, de időnként hazatért Prágába. Állomásai a Feyenoord (1978–1982), Sparta Praha (1982–1984), FC Zürich (1984–1986), Sparta Praha (1986–1988), csehszlovák szövetségi kapitány, pályaedző (1988–1990), Sparta Praha (1990), Slavia Praha (1991–1992), cseh és szlovák szövetségi kapitány (1993). 2001-ben megválasztották a XX. század legjobb cseh futballedzőjének. 1995. augusztus 27-én Prágában hunyt el.

sen előkelőbbnek tűnt a csehszlovákokénál. Don Revie, az ezen a találkozón debütáló angol szövetségi kapitány is inkább saját egészségére, a bemutatkozás sikerére bontatott (az angol futball történelmében úgyszólván egyedülálló intézkedéssel…) pezsgőt az öltözőben, mintsem a csehszlovákok legyőzésének értékét igyekezett volna hangsúlyozni. Szűk két esztendő múlva Európa a Wembley-ben helyzetig sem jutott gárdát ünnepelte. Václav Ježek válogatottja kontinensbajnoki címet szerzett. Ki gondolta volna?



Ondruš és Cruyff választ az elődöntőben

A teljes képhez hozzátartozik, hogy az 1976-ban a belgrádi döntővel lezárt sorozat egymás után szállította a meglepetéseket. A későbbi nyolc csoportgyőztes (Hollandia, Belgium, Jugoszlávia, Wales, Spanyolország, az NSZK, Csehszlovákia, a Szovjetunió) közül a már emlegetett csehszlovákok, valamint a szovjetek és a walesiek is vereséggel kezdtek. A világ- és az Európa-bajnoki címet védő nyugatnémetek kétszer is csak döntetlenig jutottak a görögökkel, nem tudták idegenben legyőzni a bolgárokat, s mindössze 1-0-ra verték meg Ta'Qaliban a máltaiakat. A sorozat előtt a Nationalelf mögött a második legerősebbnek tartott hollandok – igaz, a „legvadabb" csoportból – csak jobb gólkülönbségüknek köszönhetően léptek tovább, miután 4-1-re kikaptak a vb-bronzérmes lengyelektől. A korábban minden négyes döntőbe bejutott szovjet válogatott nyitásként éppen úgy egy hármast kapott Dublinban, mint a csehszlovákok a Wembley-ben. S akkor még alig esett szó a magyar csoportról. A kettes sorszámmal ellátott négyes nyitótalálkozóján az osztrákok 2-1-re verték a nem igazán magasra taksált walesieket. Ám a britek nem vicceltek: második fellépésükön, Cardiffban, 2-0-ra győztek a nem sokkal korábban utánpótlás Európa-bajnoki címet szerzőkre épülő magyar válogatott ellen. Mike Smithnek már ettől az egy diadaltól megjött az önbizalma, büszkén hangoztatta: „Csak a csoportgyőzelemmel leszek elégedett!" Az osztrák és a magyar gárda „gondoskodott" róla, hogy Mr. Smith elégedett lehessen… Miután a csoport negyedik tagját, Luxemburgot mindenki kétszer is megverte – Nyilasi Tibor nagy mérkőzése volt az itthoni, Szombathelyen öt gólt szerzett! –, a továbbjutás kérdése hármójuk között dőlt el. Óriási meglepetésre, a walesiek javára!

A negyeddöntőben a nyugatnémet–spanyol párharc számított az egyik slágernek. A Kubala László által irányított ibériai gárda veretlenül menetelt végig a csoportmérkőzéseken. A címvédő viszont „kísérleti" középpályás- és csatársorral utazott Madridba. A Maier – Vogts, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dietz védelem előtt ugyanis a Wimmer, Danner, Beer, Bonhof – Hölzenbein, Worm hatos fogat játszott. A spanyolok irányították a játékot, s az első félidő kellős közepén Santillana góljával megszerezték a vezetést. Ám a németek nem lettek volna németek, ha feladják: a hatvanadik percben Beer – saját bevallása szerint – élete legszebb gólját szerezte: huszonöt méterről bikázott Iribar hálójába. A visszavágón aztán valóban simán nyert a Nationalelf (2-0).

A walesiek örültek a negyeddöntő sorsolásakor, Mike Smith, a menedzser azt fejtegette, hogy az osztrák és a magyar gárda kiverése után – úgy érzi – csapatának jó esélye van a jugoszlávok ellen. „Ehhez képest" a légiós sztárokat (Katalinszki az OGC Nice, Oblak a Schalke 04, Popivoda pedig a Braunschweig futballistája volt akkoriban) is hazarendelő „kékek" meglehetősen simán nyertek 2-0-ra. A visszavágón – bár a sérült Dzsajics, Acsimovics és Petrovics nem játszhatott – a jugoszlávoknak több gondjuk akadt a cardiffi publikummal, mint a walesi játékosokkal. Joszip Katalinszki – a sorsdöntő gólok mestere, a nizzai légiós fejelte be például az 1974-es világbajnokságra is csapatát a pótvizsgán – az első negyedóra végén belőtte a megítélt tizenegyest, s a vendégek attól kezdve már páholyban érezhették magukat. Evans ugyan a 38. percben egyenlített – de maradt még az összesítésben az előnyből. A 85. percben ráadásul Enver Marics (ugyancsak légiós, a Schalke 04 kapusa volt) kivédte Terry Yorath tizenegyesét.



A csalódott Beckenbauer

A belgák és a hollandok mindig óriási csatát vívnak egymással. Ráadásul az 1974-es világbajnokság előtt éppen a hollandok búcsúztatták a belgákat. Röviden: ínyenceknek való csemegét ígért a két „Benelux" ország belháborúja. A hollandok nyolc játékost tartottak meg a világbajnoki ezüstérmes keretből – s még így is féltek egy kicsit a két ország 106. találkozójától. Tíz éve nem tudták ugyanis megverni a belgákat. A tulipánosok otthon és Belgiumban is nagyon készültek. Hans Croon, az Anderlecht holland edzője például egyhetes szabadságot adott legjobb csatárának, a holland Rob Rensenbrinknek, hogy felkészüljön a belgák elleni csatára. Felkészült, s három gólt szerzett! Góljaitól Raymond Goethals lett a legszomorúbb, aki ezen a mérkőzésen még szövetségi kapitányként irányította a „vörös ördögöket" – ám a következő idényben már „Rensi" klubedzője lett az Anderlechtnél. Johan Cruyff – akkor már jó ideje az FC Barcelona légiósa – a 29. születésnapját ünnepelte a mérkőzésen. Mégpedig pazar játékkal! Rensenbrink mellett a nagy Johan vált a nap hősévé, szinte mind az öt holland gól előkészítésében szerepet vállalt (5-0). A visszavágó már csak formalitásnak számított, de az Oranje ott is nyert (2-1).



A kesergő Uli Hoeness

A negyedik párban a minden korábbi négyes döntőben szereplő Szbornaja és a csehszlovákok találkoztak. Pozsonyban – a cserékkel együtt – kilenc Dinamo Kijev-játékos lépett pályára. Azért csak ilyen „kevés", mert Jevgenyij Rudakov, az állandó kapus sérülése miatt mulasztani kényszerült. (Vajon mit véthetett szegény Leonyid Burjak, hogy éppen ő maradt ki?) Az egy évvel korábbi KEK-győztes, amely 1976-ban már a Bayern München ellen a Szuperkupát is begyűjtötte, mégsem vonult egyértelmű esélyesként pályára. A csehszlovákok



Az Európa-bajnok csehszlovákok. Balról: Ondruš, Viktor, Dobiaš, Jozef Čapkovič, Masný, Móder, Švehlík, Pivarník, Panenka, Nehoda, Gögh

ugyanis az emlékezetes, Wembley-vereség óta veretlenül meneteltek, sorozatuk már tizenhat találkozót számlált. S következett a tizenhetedik... A Ježek-fiúk győzelme ugyanis egyetlen másodpercre sem forgott veszélyben (2-0). A kijevi visszavágón játszott Burjak, és a visszatért Rudakov is, ellenben Viktor Kolotov sérültet jelentett. A csehszlovákoknál gyakorlatilag minden maradt a „régiben". Csak egy nem: a veretlenségi sorozat a visszavágó után már tizennyolc találkozót számlált (2-2).

A nemzetközi sajtó véleménye szerint ugyan mind a négy gárda esélyesnek számított a belgrádi döntőben, azért a legjobb oddsokkal a hetvennégyes világbajnoki finálé két résztvevője, a nyugatnémet és a holland válogatott várta a tornát. A zágrábi elődöntőben a hollandok a csehszlovákokkal meccseltek. A rendes játékidőben szinte végig minden rendben ment: Anton Ondruš előbb Piet Schrijvers (19.), majd Ivo Viktor (73.) kapujába is elhelyezett egy gólt. (Utóbbiban tulajdonképpen kevés része volt, Ruud Geels lövése megpattant a lábán.) Még az sem borzolta fel túlságosan a kedélyeket, hogy közben a walesi Clive Thomas kiállította a Neeskensbe belerúgó Pollákot (59..), majd a sértett Neeskens a 76. percben Nehodában vélte megtalálni azt, akire mérges igazán. A bíró őt is leküldte a pályáról. Cruyff reklamálni kezdett – ez volt egyetlen látványos megmozdulása a mérkőzésen –, amiért sárga lapot kapott. Ő is kizárta magát a következő mérkőzésről. Hogy azonban ez nem a döntő, hanem csak a „kisdöntő" lesz, azt talán ő sem gondolta. Ježek a hosszabbításra beállított két gyors és főleg friss csatárt, akiket nem tudtak tartani a hollandok. A 114. percben Cruyff úgy érezte, szabálytalankodott – ritka volt nála az ilyesmi –, és megállt. Thomas viszont nem sípolt, majd tíz másodperccel később Nehoda belőtte a csehszlovákok második gólját. Van Hanegem nekirontott a bírónak – mire a walesi őt is kiállította. A hollandok abban a pillanatban már veszítettek, Veselý gólja csak a különbséget növelte.

A másik elődöntő sem hozott kisebb csatát. A házigazda jugoszlávok az első, bő félóra végén 2-0-ra vezettek a „braunschweigi" Popivoda és a „korzikai" Dzsajics góljaival. A nyugatnémetek tizennegyedik találkozójukat játszották világbajnoki címük megszerzése óta, s egyetlen mérkőzést (1975 márciusában, Londonban az angolok ellen 0-2) leszámítva nem kaptak ki. Most ez fenyegetett. Ám a 65. percben Flohe szépített, aztán megkezdődött a Dieter Müller-show: az újonc (!) kölni csatár előbb egyenlített (81.), majd a hosszabbításban két újabb gólt szerzett (4-2), s így az NSZK gárdája mégis bejutott a döntőbe!

A harmadik helyért játszott mérkőzésre – bár a házigazdák is pályára léptek! – mindössze tízezren voltak kíváncsiak. A döntő valamennyi összecsapásához hasonlóan ez is hosszabbításban dőlt el: Geels és Willy van de Kerkhof góljait Katalinszki és Dzsajics egyenlítette ki. Ruud Geels újabb találatára azonban már nem érkezett válasz: 3-2. A hollandok egyébként az eltiltott Neeskens, Van Hanegem, Cruyff trió, valamint a sérült Rijsbergen nélkül játszottak, mind a tizenkét hadra fogható mezőnyjátékosukat pályára küldték…



Kicsi a rakás! A csehek és a szlovákok az Eb-aranyat ünneplik

A finálében a csehszlovákok feltették addigi szereplésükre a koronát. Az eltiltott Pollák helyén pályára lépő Švehlík a nyolcadik percben vezetést szerzett, Dobiaš meg kettőre növelte az előnyt. Ám a nyugatnémetek megint feltornázták magukat a semmiből. Előbb Dieter Müller szépített, majd a kilencvenedik percben Hölzenbein egyenlített. A hosszabbítás nem hozott gólt, következtek a tizenegyesek: az első három párban Masný, Bonhof, Nehoda, Flohe, Ondruš és Bongartz betalált. A következőben Jurkemik sem hibázott, Uli Hoeness viszont az égbe lőtt…

Majd következett Panenka. Ha belövi a tizenegyest, Csehszlovákia Európa-bajnok, a századik válogatottságát ünneplő Beckenbauer vezette világbajnok csak második. A prágai Bohemians középpályása nekifutott a labdának… Mögé lépett, miközben a bal sarok felé sandított… Sepp Maier arra indult, mire Panenka elképesztő hidegvérrel, s leírhatatlan pimaszsággal puhán a labda alá rúgott… A bőr, mint egy fáradt, beteg, az utolsó erejével küzdő madárka felemelkedett, s pont a kapu közepébe hullott. A többi pedig már történelem: Csehszlovákia – története során először – megszerezte az Európa-bajnoki címet!

Négyes döntő (Jugoszlávia, 1976. június 16–20.)
Elődöntő
Csehszlovákia–Hollandia 3-1 (1-0, 1-1, 1-1)
NSZK–Jugoszlávia 4-2 (0-2, 2-2, 2-2)
A 3. helyért
Hollandia–Jugoszlávia 3-2 (2-1, 2-2, 2-2)

Döntő
Csehszlovákia–NSZK 2-2 (2-1, 2-2, 2-2), tizenegyesekkel 5-3
1976. június 20., Belgrád, Crvena zvezda-stadion, 30 790 néző. Vezette: Sergio Gonella (olasz)

Csehszlovákia: Viktor – Pivarník, Jozef Čapkovič, Ondruš, Gögh – Dobiaš (F. Veselý, 94.), Panenka, J. Móder – Masný, Švehlík (Jurkemik, 80.), Nehoda

NSZK: Maier – Vogts, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Dietz – U. Hoeness, Wimmer (Flohe, 46.), Bonhof, Beer (Bongartz, 80.) – D. Müller, Hölzenbein

Gólszerzők: Švehlík (8.), Dobiaš (25.), D. Müller (28.), Hölzenbein (89.).

Tizenegyesek: Masný (1-0), Bonhof (1-1), Nehoda (2-1), Flohe (2-2), Ondruš (3-2), Bongartz (3-3), Jurkemik (4-3), U. Hoeness (4-3), Panenka (5-3)

Az Eb-döntőben szerepelt játékosok:



IVO VIKTOR: 1942. május 21-én született Křelovban. Klubjai a Spartak Šternberk, a Železárny Prostějov (1960–1961), az RH Brno (1961–1962), a Spartak Brno (1962–1963), majd a Dukla Praha (1963–1977) voltak. A Duklával három országos bajnoki címet nyert (1964, 1966, 1977), s ugyancsak háromszor lett az országos kupa győztese (1965, 1966, 1969). A csehszlovák válogatottban (1966–1977) 63 mérkőzésen védett. Az 1976-os Aranylabda-szavazáson harmadik lett. Csehszlovákiában négyszer (1968, 1972, 1973, 1975, 1976) is megkapta az Év játékosa-díjat. Pályafutása csúcspontját a megnyert Eb jelentette. Két mérkőzésen védett az 1970-es mexikói Mundialon.



ANTON ONDRUŠ: A szlovákiai Szolcsányban (Solčany) született 1950. március 27-én. 1959 és 1977, majd 1978 és 1980 között a pozsonyi Slovan futballistája volt. (A „hiányzó” évet a besztercebányai Duklában töltötte.) Három bajnoki címet nyert (1970, 1974, 1975), egyszeres csehszlovák kupagyőztes (1974). 1981 elején külföldre igazolhatott, előbb a belga FC Bruges (1981–1982), majd a francia CS Thonon (1983–1987), végül a svájci FC Biel (1988–1989) tagja volt. A csehszlovák válogatottban (1974–1980) 58 mérkőzésen 9 gólt szerzett. 1976-ban Eb-győztes, 1980-ban Eb-bronzérmes lett.



JÁN PIVARNÍK: A jobbhátvéd a Kassához közeli Cékén született 1947. november 13-án. A Slavoj Trebišov (1965–1966), a VSS Košice (1966–1972), majd a pozsonyi Slovan (1972–1978) játékosa volt, hazai pályafutását a Dukla Banská Bystricában zárta le (1978–1979). Két bajnoki címet nyert (1974, 1975), egyszeres csehszlovák kupagyőztes (1974). Az Év játékosának választották Csehszlovákiában 1974-ben. Jutalomból két évet játszhatott Ausztriában (ASV Kittsee 1979–1980, SC Neusiedl am See 1980–1981), majd váratlanul néhány mérkőzésre Spanyolországba szerződött (Cádiz, 1981). A csehszlovák válogatottban (1968–1977) 39 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Az Eb-arany volt pályafutása legnagyobb sikere. Nem játszó kerettag volt az 1970-es vb-n.



GÖGH KÁLMÁN: A szlovák forrásokban Kolomannak nevezett hátvéd Kladnóban született 1948. január 7-én, majd a család a Révkomáromhoz közeli Gútára költözött. Előbb a helyi Družstevník Kolárovo (1956–1963), majd a Spartak Komárno (1963–1967) futballistája volt. Két idényt – ejtőernyősként a katonai szolgálatát teljesítve – a Dukla Holešovban (1967–1969), majd egyet a Vagónka Popradban (1969–1970) töltött. Pályafutása legszebb éveiben (1970–1980) a Slovan Bratislava védője volt. Két bajnoki címet nyert (1974, 1975), egyszeres csehszlovák kupagyőztes (1974). Két évet a VÖEST Linz együttesében játszhatott (1980–1982). Pályafutását a dunaszerdahelyi DAC-ban (1982–1984) zárta le. A csehszlovák válogatottban (1974–1980) 55 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Négy évvel az Eb-győzelem után tagja volt a bronzérmes válogatottnak is. 1995. november 11-én az ausztriai Gattendorfban gépkocsibaleset áldozata lett.



JOZEF ČAPKOVIČ: Pozsonyban született 1948. január 11-én. Első klubja a ČH Bratislava volt, majd 1967 és 1977 között a Slovanban futballozott. 1977-ben rövid időt a prágai Duklában töltött, majd visszatérve pályafutását a kék-fehéreknél zárta le (1978–1979). Három bajnoki címet nyert (1970, 1974, 1975), kétszeres csehszlovák kupagyőztes (1968, 1974), 1969-ben tagja volt a Slovan KEK-győztes alakulatának. A csehszlovák válogatottban (1974–1977) 16 meccs jutott neki, a fellépésein gólt nem szerzett. Ikertestvére, Ján többször volt válogatott (20/6), ellenben nem került be az Eb-keretbe.



KAROL DOBIAŠ: 1947. december 18-án született Nyitrabányán (Handlová) . A helyi Baníkban kezdett játszani, majd 1965 és 1977 között a Spartak Trnava jobbhátvédje, esetenként középpályása volt. 1977 és 1980 között a prágai Bohemiansban szerepelt. Ötszörös csehszlovák bajnok (1968, 1969, 1971, 1972, 1973), háromszoros kupagyőztes (1967, 1971, 1975) volt, kétszer választották meg az Év játékosának Csehszlovákiában (1970, 1971). Pályafutását Belgiumban fejezte be (Lokeren 1980–1983, RC Genk 1984). Az országos válogatottban (1967–1980) 67 meccsen öt gólt szerzett. Három mérkőzésen játszott a mexikói vb-n, 1976-ban Európa-bajnok lett.



MÓDER JÓZSEF: Tardoskedden (Tvrdošovce) született 1947. szeptember 19-én, magyar anyanyelvű családba. Első klubja a Družstevník Tvrdošovce (1960–1965) volt. Egy évet a pozsonyi Interben (1966–1967), majd közel másfél évtizedet (1967–1971, 1973–1980, 1982–1983) a kassai Lokomotívában futballozott. Közben a prágai Dukla (1971–1973), illetve légiósként a Grazer AK (1980–1982) futballistája volt. A csehszlovák válogatottban (1972–1977) 17 mérkőzésen 3 gólt szerzett.



ANTONÍN PANENKA: Prágában született 1948. december 2-án. 1958-tól 1981-ig a Bohemians futballistája volt, 1980-ban az Év játékosának választották Csehszlovákiában. Miután engedélyt kapott a külföldi szerződésre, négy év alatt 127 meccsen 63 gólt szerzett a bécsi Rapidban. Ausztriában két bajnoki címet nyert (1982, 1983), háromszor lett kupagyőztes (1983, 1984, 1985), szerepelt az 1985-ös, elveszített KEK-döntőben. Két évet játszott a VSE St. Pöltenben (1985–1987), majd további kettőt a bécsi csehek csapatában, a Slovan Wienben is (1987–1989). Még akkor sem vonult vissza, 1991-ig az ASV Hohenau, aztán tényleg végül a Kleinwiesendorf (1991–1993) középpályása volt. A csehszlovák válogatottban (1973–1982) 59 mérkőzésen 17 gólt szerzett. Eb-arany- (1976) és Eb-bronzérmes (1980), részt vett az 1982-es vb-n.



MARIÁN MASNÝ: Ribényben (Rybany) született 1950. augusztus 13-án. Klubjai a Jednota Trenčín, majd a Dukla Banská Bystrica (1970–1972), a Slovan Bratislava (1972–1983), aztán Ausztriában az SC Neusiedl am See (1983–1984), végül hazatérve a ZŤS Petržalka (1984–1985) voltak. Két bajnoki címet nyert (1974, 1975), kétszeres csehszlovák kupagyőztes (1974, 1982). A csehszlovák válogatottban (1974–1982) 75 mérkőzésen 18 gólt szerzett, Eb-arany- (1976) és Eb-bronzérmes (1980), részt vett az 1982-es Mundialon.



ZDENEK NEHODA: Hulínban született 1952. május 9-én. Előbb a Spartak Hulín (1962–1967), majd a TJ Gottwaldow (1967–1971) csatára volt, aztán 1971 és 1983 között a prágai Duklát erősítette. Háromszoros csehszlovák bajnok (1977, 1979, 1982), ugyancsak háromszoros (1970, 1981, 1983) kupagyőztes. Kétszer választották meg hazájában az Év játékosának (1978, 1979). Miután engedélyt kapott külföldi szerződésre, a német SV Darmstadt 98 (1983), a belga Standard Liège (1984), a francia

FC Grenoble (1984–1986), végül az osztrák SC Amaliendorf (1986–1993) tagja volt, utóbbi helyen játékos-edzőként is működött. A csehszlovák válogatottban (1971–1987) 91 mérkőzésen 31 gólt ért el. Eb-arany- (1976) és Eb-bronzérmes (1980), részt vett az 1982-es vb-n.



JÁN ŠVEHLÍK: Nagylócsán (Lovča) született 1950. január 17-én. Garamszentkereszten kezdett futballozni, 1969-ben joghallgatóként került Pozsonyba. 1969 és 1982 között a Slovan tagja volt, közben egyetlen idényt (1976–1977) a prágai Duklában töltött. Négyszeres csehszlovák bajnok (1970, 1974, 1975, 1977), kétszeres csehszlovák kupagyőztes (1974, 1982). Pályafutását Belgiumban (KSC Hasselt (1982–1983) fejezte be. A csehszlovák válogatottban (1974–1979) 17 mérkőzésen 4 gólt szerzett. Eb-győztes volt 1976-ban.



LADISLAV JURKEMIK: Jácon (Jacovce) született 1953. július 20-án. Előbb a TJ Jacovce, majd a Kablo Topoľčany játékosa volt, aztán 1973 és 1984 között a pozsonyi Inter mezét viselte, egyetlen szezon (1980–1981, Dukla Banská Bystrica) kivételével. Harmincegy évesen engedélyt kapott a külföldi szerződésre, Svájcban előbb a St. Gallen (1984–1989), utóbb az FC Chur (1989–1992) csapatát erősítette. Eb-arany- (1976) és Eb-bronzérmes (1980), részt vett az 1982-es spanyolországi világbajnokságon.



FRANTIŠEK VESELÝ: Prágában született 1943. december 7-én, ott is halt meg 2009. október 30-án. Tízéves korától, 1953-tól 1980-ig volt a Slavia játékosa – kivéve az 1962 és 1964 között a Duklánál töltött két évet, amelyből a másodikban csehszlovák bajnok lett –, majd 1980–1981-ben a bécsi Rapidban, 1981 és 1983 között az SC Zwettlben, végül az 1983–1984-es szezonban a First Viennában futballozott. A csehszlovák válogatottban (1965–1977) 34 mérkőzésen 3 gólt ért el. Részt vett az 1970-es mexikói Mundialon, Eb-aranyérmes lett 1976-ban.

A négyes döntőben játszott még: Jaroslav Pollák.

COPA AMÉRICA

Sotil jött, játszott és győzött

Nyolcéves szünet után rendeztek ismét Dél-Amerika-bajnokságot – a korábbiaktól eltérő módon. Ezúttal nem egy helyszínen, valódi tornajelleggel mérkőztek a csapatok, hanem (1975. július 17. és október 28. között) leginkább a világbajnoki selejtezőkre emlékeztető rendszerben. A címvédő uruguayi Celeste automatikusan az elődöntő résztvevője lett, a további kilenc csapatot hármas csoportokba osztották. Kiemelés nélkül, így például összekerült a brazil és az argentin válogatott. Az Albiceleste hiába verte meg 11-0-ra Rosarióban a venezuelaiakat, nem jutott tovább, mert kétszer is kikapott a braziloktól. A B csoport-



A győztes perui válogatott

ban Peru a papírformának megfelelően megelőzte a chilei és a bolíviai együttest, a C-ből pedig a százszázalékos kolumbiai legénység jutott tovább, amely a paraguayiakat és az ecuadoriakat utasította maga mögé. Az elődöntőben a kolumbiaiak folytatták jó szereplésüket, otthon megverték az uruguayiakat (3-0), így nem számított, hogy Montevideóban 1-0-ra kikaptak a Celestétől. Még nagyobb meglepetést hozott a másik ág: Peru, óriási szenzációt keltve, 3-1-re nyert Belo Horizontéban a Cruzeiro játékosaira építő brazilok ellen. A Limában rendezett visszavágóra a brazilok összeszedték magukat, nyertek is 2-0-ra, de a 3-3-s összesítést követő sorsolás a peruiaknak kedvezett. Ők játszhattak a kolumbiaiakkal a döntőben. Bogotában 1-0-ra a hazaiak nyertek, Limában 2-0-ra a peruiak, így – hasonlóan a Libertadores Kupában érvényes szabályokhoz, itt sem számított a gólkülönbség, csak a megszerzett pont – harmadik mérkőzést rendeztek a venezuelai fővárosban, Caracasban. Ezen a piros-fehérek Héctor Chumpitaz által vezényelt védelme minden kolumbiai kísérletet meghiúsított, a végre összeálló Oblitas, Sotil, Cubillas támadótrió pedig, az FC Barcelonától hazahívott középcsatár révén, bevette az ellenfél hálóját. Jellemző a peruiak fölényére, hogy még az sem okozott gondot, hogy Teofilo Cubillas kihagyott egy büntetőt. Ez volt a perui válogatott történetének legnagyobb sikere. Hugo Sotil egyébként ezen az egy találkozón játszott csak a tornán, mivel a Barça többre nem engedte el. Amikor megérkezett a caracasi repülőtérre, taxi várta, amely egyből a stadionba vitte, ahol a társai már mezbe öltözve fogadták. Sotil jött, látott (játszott), s ami a legfontosabb: győzött.

ÁZSIA KUPA

Irán megvédte elsőségét

Ismét az iráni válogatott nyerte meg az ázsiai kontinensbajnokságot, ezúttal rendezőként végzett az élen. 1976. június 3. és 13. között hat csapat szerepelt, két hármas csoportba osztották őket. Az elsőből a mindkét meccsüket megnyerő kuvaitiak és a malajziaiakkal döntetlent játszó kínaiak jutottak az elődöntőbe, utóbbiak azzal, hogy egy góllal kevesebbel kaptak ki a trió legjobbjától. A másik csoportban az irániak előbb megverték az irakiakat, majd már továbbjutóként 8-0-ra kiütötték a szerény képességű dél-jemenieket. Az elődöntők a vártnál szorosabb csatát hoztak, mindkét csoportelső csak hosszabbítás után tudott továbblépni. (Kuvait–Irak 2-1, Irán–Kína 2-0). A kínaiak egy mérkőzést nyertek Iránban, de az az irakiak elleni bronzcsata volt (1-0), így ők állhattak fel a dobogó alsó fokára. A döntőben a házigazdák – egyik legnagyobb sztárjuk, Ali Parvin góljával – 1-0-ra megverték a Mario Jorge Zagallo által irányított kuvaiti csapatot. A mérkőzést százezer néző látta a teheráni Ariamer Stadionban. A győzteseknél felvonult a kor minden, Európában is ismertté lett iráni futballsztárja (Andranik Eskandarian, Ali Parvin, Parviz Gelicskani).



Ázsia legjobbja, az iráni legénység

Bajnokok, kupagyőztesek

1975–1976

EURÓPA



PAOK



SL Benfica



Dinamo Kijev

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Dinamo Tirana	17 Nëntori
Anglia	Liverpool FC	Southampton
Ausztria	FK Austria	FK Rapid
Belgium	FC Bruges	Anderlecht
Bulgária	CSZKA Szófia	Levszki Szófia
Ciprus	Omonia	APOEL
Csehszlovákia	Baník Ostrava	Sparta Praha
Dánia	Køge BK*	Esbjerg fB
Észak-Írország	Crusaders	Carrick Rangers
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
Finnország*	TPS Turku	Reipas Lahti
Franciaország	Saint-Étienne	Olympique Marseille
Görögország	PAOK	Iraklisz
Hollandia	PSV Eindhoven	PSV Eindhoven
Írország	Dundalk	Bohemians
Izland*	ÍA	Keflavik
Jugoszlávia	FK Partizan	Hajduk Split
Lengyelország	Stal Mielec	Śląsk Wrocław
Luxemburg	Jeunesse Esch	Jeunesse Esch
Málta	Sliema Wanderers	Floriana
NDK	Dynamo Dresden	Lokomotive Leipzig
NSZK	Mönchengladbach	Hamburger SV
Norvégia*	Viking	FK Bodø/Glimt
Olaszország	Torino	Napoli
Portugália	SL Benfica	Boavista
Románia	Steaua Buc.	Steaua Buc.
Skócia	Rangers FC	Rangers FC
Spanyolország	Real Madrid	Atlético Madrid
Svájc	FC Zürich	FC Zürich
Svédország	Malmö FF*	AIK
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Ararat Jereván
	Dinamo Moszkva (1976 tavasz)	
Törökország	Trabzonspor	Galatasaray

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Marokkó nyerte a román edzők tornáját



A marokkói Farasz

Ismét Etiópia rendezte az Afrikai Nemzetek Kupáját, 1976. február 29. és március 14. között 18 mérkőzést játszott a nyolc résztvevő válogatott. A mezőnyt két négyes csoportba osztották, az elsőből Guinea és Egyiptom jutott tovább, kiesett Etiópia és Uganda. A B jelűből a marokkói és a nigériai gárda ment tovább, megelőzve Szudánt és a meglepően gyengén szereplő Zairét. A legjobb négy újabb körmérkőzést játszott, azok is megmérkőztek egymással, akik az eredeti csoportban már találkoztak. E végső szakaszban a marokkóiak két győzelmük után már csak arra ügyeltek, hogy az utolsó találkozójukon, a guineaiak ellen megszerezzék az első kontinensbajnoki címükhöz elég egy pontot. Első számú góllövőjüket s egyben csapatkapitányukat, Ahmed Faraszt ünnepelték a torna legjobb játékosaként. Az akkor már a 30. évében járó támadó részt vett az 1970-es világbajnokságon és az 1972-es olimpián is. A torna gólkirálya a guineai N'Jo Léa lett. Nagyszerű idénye volt az ország futballjának,

DÉL-AMERIKA*	Argentína	River Plate (Nac)	
		River Plate (Met)	
	Brazília	Internacional PA	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	Palmeiras	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Guabirá	
	Chile	Unión Española	
	Ecuador	LDU Quito	
	Kolumbia	Santa Fe	
	Paraguay	Olimpia	
	Peru	Alianza Lima	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Portuguesa	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Toronto Metros-Croatia (NASL)	San Francisco IAC
	Mexikó	América	UANL
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Bayern München	
	Kupagy. Európa-kupája	Anderlecht	
	UEFA-kupa	Liverpool FC	
	Közép-európai Kupa	Wacker Innsbruck	
	Európai Szuperkupa	Dinamo Kijev	
	Libertadores Kupa	Cruzeiro	
	Afrikai Bajn. Kupája*	Hafia Conacry	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Tonnerre Yaoundé	
	Világkupa	–	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Európa-bajnokság	Csehszlovákia	
	Copa América	Peru	
	Afrikai Nemz. Kupája	Marokkó	
	Ázsia-bajnokság	Irán	
	Olimpiai torna	NDK	
	Brit válogatottak tornája	Skócia	



Alianza Lima



Bayern München

* naptári éves lebonyolítási rend

néhány héttel a kontinensbajnoki torna előtt a Hafia FC, a főváros, Conacry legjobb csapata megnyerte az afrikai bajnokcsapatok tornáját. Érdekes, hogy az arany- és az ezüstérmest is román szövetségi kapitány irányította, a marokkóiakat Virgil Mărdărescu, a guineaiakat Petre Moldoveanu. (Sőt, a zaireieket is honfitársuk, Ştefan Stănculescu dirigálta.)



Afrika bajnoka, a marokkói válogatott a döntő előtt

Elküldték a Manchester United szerelmes edzőjét

Torino volt az olasz futball fővárosa

Triplázott a Bundesligában a Borussia Mönchengladbach

Dél-amerikai játékosokra épült az Atlético bajnokcsapata

Angliában a Liverpool közel állt a triplázáshoz, de elveszítette a Manchester United elleni FA-kupa-döntőt. A bajnokságban egy ponttal előzte meg a Manchester Cityt, s öttel a nagyok között a lábát megvető Ipswich Townt. (A kék-fehérek az 1972–1973-as idényben negyedikek lettek, kiváló tíz idényt kezdve. 1982 tavaszáig, egy kivételével, minden szezont az első hat között zártak, az utolsó kettőben másodikként, további háromban harmadikként végeztek.) A Pool azért magabiztosabban lett bajnok annál, mint amit a szűk különbség sejtet. Már egy fordulóval a zárás előtt célba értek. Nagyszerűen kezdték az évet, az első tizenhat meccsükből csak kettőt veszítettek el. Az Anfield Roadra rettegtek menni az ellenfelek, semmi túlzás nincsen abban, hogy a Liverpool ott szerezte meg a bajnoki címet. Veretlen maradt, pazar mérleget tudott felmutatni, s ezzel ellensúlyozta, hogy vendégként mindössze ötször nyert, tizennégy gólt szerezve. Októbertől már folyamatosan az élen álltak a „vörösök”, igaz, az adventi hetek három veresége miatt kicsit visszacsúsztak a második helyre, áprilisig szoros csatát vívtak a Citytyel, de miután a Manchester Unitedet megverték 1-0-ra az Anfield Roadon, már szinte célba értek. Jellemző, hogy négypontos előnyük birtokában májusban már alig figyeltek a bajnokságra, az utolsó négy fordulóban nyeretlenek maradtak.

Bob Paisley a ligameccseken a Ray Clemence (42) – Phil Neal (42), Emlyn Hughes (42), Phil Thompson (26), Joey Jones (39) – Terry McDermott (26), Jimmy Case (27), Ray Kennedy (41) – Ian Callaghan (33), Kevin Keegan (38), Steve Heighway (39) tizenegy tagjainak adta a legtöbb játéklehetőséget, de sokat volt pályán az idény előtt az Ipswich Towntól igazolt David Johnson (26), valamint John Toshack (22), az Angliában hol szupercserének, hol kifejezőbben „atomrépának” becézett David Fairclough (20) és Tommy Smith (16) is. Játszott még Brian Kettle (2) és a térdsérüléssel kínlódó Alec Lindsay (1).

A Liverpool elveszítette ugyan az FA-kupát a Manchester United elleni döntőben, de játékosai nem sokat bánkódtak. 1959, a Wolverhamton sikere óta övék volt az első címvédés a bajnokságban, s még várt rájuk a később sikerrel megvívott BEK-döntő. A Tom Docherty által dirigált „vörös ördögök” a klub első diadalát aratták Matt Busby nagy korszaka óta. A soraikban játszó Greenhoff fivérek, Brian és Jimmy az első, győztes FA-kupa-döntőben szereplő testvérpárt alkották a Newcastle United 1952-ben nyertes chilei duója, a Robledo fivérek sikere óta. A Manchester United hívei ünnepeltek, kijutott az elismerésből a skót menedzsernek, Tommy Dochertynek. Akit hat héttel később a klub vezetői menesztettek! A botránynak semmi köze nem volt a futballhoz, ellenben címoldalra került minden bulvárlapban. Az akkor 49 éves edző

tíz nappal korábban bejelentette, hogy elhagyja Agnest, akivel huszonnyolc éve házasságban élt, s négy gyermeküket, és elveszti Mary Brownt. A Manchester United a klub katolikus kötődésére akkoriban nagyon büszke vezetőinek talán ez is sok lett volna, de az egyenesen vállalhatatlan, hogy Mary Brown – akivel egyébként az immár 91 éves Docherty még mindig együtt él – a csapat gyúrójának, Laurie Brownnak volt a felesége. A skót tréner nehezen emésztette meg, hogy az ügy miatt, sikerei ellenére, elveszítette az állását. A kirúgásáról így beszélt: „Megbüntettek, mert szerelmes lettem. Amit tettem, annak semmi köze nem volt a munkámhoz és az eredményeimhez."

Élő és valós probléma volt az erősödő huliganizmus a futballpályákon. Mindazonáltal Joe Martucci, a rendőrszövetség titkára talán túldimenzionálta a kérdést, azt javasolva, hogy egy évre függesszék fel a mérkőzéseket a bajok megoldása érdekében.

Akadt gondja a patinás Chelsea FC-nek is, amely a zilált pénzügyi helyzete miatt felkérte a szurkolóit, hogy támogassák az egyesületet.

Skóciában a Rangers vezetői bejelentették, hogy a jövőben nem lesznek tekintettel a kiszemelt futballista vallási hovatartozására – ez magyarul azt jelentette, hogy akár katolikust is leszerződtetnek. Az amerikai Hugh O'Neill kölcsönbe került a Hartford Bicentennialstól a Rangersbe. A katolikus iskolába járó, mélyen hívő középpályás csak a tartalékcsapatban játszott, de ott szinte a teljes idényben, kivéve a Celtic elleni találkozót. Érkezése jószerével észrevétlen maradt, s közel sem kavart akkora érzelemhullámot, mint aztán 1989-ben Mo Johnston leigazolása.

Újra a Torino játékosa szerezte meg a gólkirályi címet (Paolo Pulici után Francesco Graziani), de a „bikák" nem tudták megvédeni elsőségüket a Serie A 1976–1977-es idényében. Nem sokon múlt: kisebb különbséggel maradtak le a Juve mögött (egy ponttal), mint amennyivel 1976 tavaszán megelőzték a városi riválist (2). Kétségtelenül Torino volt ezekben az években az olasz futball „fővárosa", a két csapat tizenhat, illetve tizenöt pontot vert a harmadik helyezett Fiorentinára. Ahogyan Franco Costa, az ismert televíziós sportújságíró megjegyezte: „A két torinói mintha külön planétára tartozna!". A Juventus az 1971 és 1986 közötti tizenöt idényből kilencet, az 1971 és 1978 közötti nyolcból hatot megnyert. Utóbbi sorozatot tekintve: a hiányzó két évben második lett. Talán nem túlzás, hogy a Grande Torino uralkodása óta nem volt ilyen dominancia az olasz futballban.



Dino Zoff, a Juventus kapusa hárít a Napoli elleni mérkőzésen

Új edzővel vágott neki a Juve a bajnokságnak: ez volt Giovanni Trapattoni bemutatkozó szezonja a „zebráknál". Első torinói korszaka 1986-ig, tíz idényen át tartott, ez idő alatt tizenhárom hazai vagy nemzetközi trófeát nyerve a klubtörténet legsikeresebb edzőjévé lépett elő. Trapon kívül két kulcsjátékossal is erősödött a keret: a vb-ezüstérmes Roberto Boninsegna került a középcsatár, Romeo Benetti pedig a támadó bal

oldali középpályás helyére. Az akkor már 32 éves Benetti a hatvanas évek végén (1968–1969) játszott már egy idényt a Juvében, de nem igazán vált be. Most válogatott, befutott játékosként Trapattonival együtt érkezett a Milantól, s ezzel a lépéssel kitolta pályafutása végét. 1979-ig futballozott a Juventusban, aztán még rátett két évet az AS Romában is. Tíz év alatt összesen öt bajnoki címet nyert, méghozzá három klubban. Boninsegna még Benettinél is idősebb volt két évvel (34 már), de Trapattonit ez nem igazán érdekelte. Az edző szinte ugyanazzal a csapattal játszotta végig az idényt, alig-alig élt a csere lehetőségével. Az alaptizenegyéből öten mind a 30 fordulóban pályára léptek: Dino Zoff (30) – Antonello Cuccureddu (29), Gaetano Scirea (30), Francesco Morini (26), Claudio Gentile (29) – Giuseppe Furino (26), Marco Tardelli (28), Romeo Benetti (30) – Franco Causio (30), Roberto Boninsegna (29), Roberto Bettega (30). Mindössze négy futballista kapott még szerepet: Antonio Cabrini (7), Sergio Gori (7), Luciano Spinosi (7), Alberto Marchetti (6).

A Juve hét győzelemmel kezdte a bajnoki szezont, csak a Torino tudta tartani vele a lépést. Ugyanakkor a nyolcadik fordulóban a „gránátosok" 2-0-ra megnyerték a városi rangadót, s ezzel átvették a vezetést. A tizenharmadikban ismét fordult a kocka, de a két csapat végig szinte fej-fej mellett haladt. A Juventus két körrel a zárás előtt megverte a San Siróban az idénybeli legjobb játékát nyújtó Intert – ez Dino Zoff nagy napja volt. Az utolsó fordulóban még minden megfordulhatott volna. Az egypontos hátrányban lévő Torinónak jutott a könnyebb feladat: otthon fogadta a Genoát. Győzött is simán, 5-1-re. A Juve ellenben, három nappal az UEFA-kupa elhódítása után (ez volt az első alkalom, hogy a klub európai kupát szerzett!), idegenben, a Sampdoriával játszott. Ha nem is könnyen, de nyert a házi gólkirály Roberto Bettega, valamint Roberto Boninsegna egy-egy találatával. Giovanni Trapattoni együttese öt döntetlen mellett kétszer, a hajdani klubtársa, Gigi Radice által dirigált Torino nyolc döntetlen mellett csupán egyszer kapott ki az egész bajnoki idényben, mégpedig az AS Romától.

Franciaországban megszakadt a Saint-Étienne nagy sorozata, újra az FC Nantes végzett az élen. A „kanárik" 1973-ban is bajnokok voltak, de arról a gárdáról Henri Michel, a kapitány azt mondta, hogy erős csapatuk volt, de az a diadalcím inkább kiszaladt eredménynek számított. Ám az 1976–1977-es már kiemelkedett a mezőnyből. Miután a BEK-döntős idény után a Saint-Étienne kicsit leeresztett, a Nantes nagy fölénnyel végzett az élen. A második helyezett Lenst kilenc, a harmadik Bastiát tizenegy, a Nancyt és a St-Étienne-t tizenhárom ponttal előzte meg. Jean Vincent, aki 1958-ban tagja volt a vb-bronzérmes francia válogatottnak, a Jean-Paul Bertrand-Demanes (34) – Patrice Rio (34) – Hugo Bargas (29), Henri Michel (38), Maxime Bossis (24) – Gilles Rampillon (26), Thierry Tusseau (26), **Omar Sahnoun** (31) – Bruno Baronchelli (37), Eric Pécout (29), Loïc Amisse (38) alapcsapattal játszotta végig a szezont, de erős volt a tartaléksor is: Jean-Marc Desrousseaux (kapus, 4), Michel Bibard (1), Raynald Denoueix (20), Robert Gadocha (9), Guy Lacombe (1), Jean-Claude Osman (20), Oscar Muller (15), Bruno Steck (2), Yves Triantafilos (5), Georges Van Straelen (12) és Bernard Vendrely (4). A gárdából Michel



akkoriban a francia futball állócsillaga volt, Jean-Marc Guillouval, Michel Platinivel, esetenként Dominique Bathenay-vel alkotta a „kékek", a válogatott középpályássorát. Patrice Rio ebben az idényben futott be, miként Maxime Bossis is. Nagy jövőt jósoltak a tragikus sorsú, algériai származású Omar Sahnounnak, aki két évet játszott még a Nantes-ban, majd átigazolt a Bordeaux-hoz, ahol 1980 áprilisában, egy edzésen szívinfarktust kapott és meghalt. Még 25 éves sem volt. Korábban is voltak már jelei a betegségének, ezért is nem került be az argentínai Mundialon szereplő válogatottba – de aztán folytatta a játékot, nem volt elég óvatos.

A sárga-zöldek mind az öt bajnoki vereségüket idegenben szenvedték el az idényben, tavasszal különösen jól futballoztak, március elejétől, az utolsó 12 fordulóban mindössze két pontot veszítettek.

A Francia Kupa a St-Étienne-nek jutott, amely az elődöntőben éppen a Nantes-ot ejtette ki, különleges csatában. A nagy riválisaz első mérkőzést simán, 3-0-ra megnyerte, s mindenki azt gondolta, eldőlt a továbbjutás kérdése. Ám a „zöldek" a visszavágón olyan jól futballoztak, mint máskor soha ebben az idényben. Patrick Revelli, Bathenay és Santini góljával a rendes játékidőben ledolgozták a hátrány, majd a hosszabbításban – noha kaptak egy gólt –, az utolsó öt percben Sarramagna és Hervé Revelli révén még két gólt szereztek, s végül 5-1-re megverték a hónapok óta veretlen bretonokat. A Rennes elleni döntő sem alakult könnyen, a 83. percben még gól nélkül állt a csapat. Akkor megint következett a pusztító „zöldár": a Saint-Étienne Bathenay és Merchadier egy-egy találatával megszerezte a trófeát. (Ha a bajnokságban vissza is esett a csapat, a kupákra összeszedte magát. A BEK-ben is menetelt, a CSZKA Szófiát és a PSV-t kiütötte, aztán március elején a Geoffroy-Guichard stadionban 1-0-ra megverte a Liverpoolt is, ám az angolok az Anfield Roadon fordítottak.)

„Dél-amerikai" bajnokcsapata lett a spanyol futballnak 1977 tavaszán. Ebben persze van némi túlzás, de tény: az Atlético Madridot, amely letaszította a Real Madridot a trónról, kilenc külföldi is szolgálta. (Közülük természetesen néhányan már spanyol állampolgárok voltak.) Öt argentin, Cano, Gárate, Ayala, Panadero Diaz és Heredia, három brazil, Luis Pereira, Becerra és Leivinha, valamint egy paraguayi, Benegas erősítette a keretet. A csupán 38 éves Luis Aragonés a Miguel Reina (30) – Marcelino (28), Luis Pereira (32), Eusebio (28), José Luis Capón (29) – Eugenio Leal (33), Alberto (31), Robi (28) – Rubén Cano (33), Rubén Hugo Ayala (34), Leivinha (15) csapatot favorizálta. A többiek: Pacheco (kapus, 5), Bermejo (20), Benegas (17), Aguilar (18), Ramón Heredia (14), Panadero Diaz (13), Salcedo (12), valamint Becerra, Sierra és Gárate (1-1).



Luis Pereira, az Atlético Madrid brazilja a kislányával ünnepelt

Az Atléti vezetett ugyan rövid ideig ősszel is (mindössze három fordulón keresztül), ám aztán a huszonkettedik forduló után állt ismét az élre, s nyerte meg a bajnokságot. Elsősorban a rangadókon mutatott jó formájának köszönhetően. A legnagyobb riválisok közül az Athletic Bilbaótól négy, a

Real Madridtól és a Barcelonától pedig három-három pontot vett el. A csapat, miután az utolsó öt forduló előtt már nagyon jól állt, kicsit elszórakozta a végét. Bajba is kerülhetett volna, ha a Barça nem kezd el ugyancsak botladozni. Ha a katalánok megverik a hajrában a Real Sociedadot vagy az Elchét, előzhettek volna. Az Atlético végül egy ponttal utasította maga mögé egyetlen igazi riválisát, az egy évvel korábban is második Barcelonát, s nyolccal a harmadik helyezett Athletic Bilbaót. Utóbbi jól bírta az UEFA-kupa-menetelés és a kiváló Király-kupa-szereplés okozta hármas terhelést. Némi meglepetésre negyedik lett a Las Palmas, amelyet a korábbi Real Madrid-futballista, Roque Olsen irányított. Az argentin edző a honfitársaira épített: a kapus Daniel Alberto Carnevali, a védő Enrique Ernesto Wolff, a középpályás Miguel Ángel Brindisi és a csatár Carlos Manuel Morete kulcsembernek számított a csapatában. Senki nem volt ott közülük a következő idény végén a hazai rendezésű világbajnokságot megnyerő válogatottban, noha abban akkoriban minden európai elemző egyetértett, hogy legalább Wolffnak és Brindisinek helye lett volna a keretben. A center Moreténél csak Mario Kempes, a Valencia ékessége szerzett több gólt a bajnoki idényben, mégpedig kettővel (24).

A szezon nagy meglepetését a Real Madrid vergődése okozta. A bajnoki cím védője csak a kilencedik helyen végzett, ez volt a legrosszabb bajnoki helyezése huszonhat év óta. Mindazonáltal Miljan Miljanics végigdolgozhatta a szezont, pedig minden sorozatban kudarcot vallott. A BEK-ből az FC Bruges, a spanyol Király-kupából az Hércules Alicante ejtette ki. A Copa del Reyt Ladinszky Attila csapata, a Betis nyerte meg, amelyet október végéig Szusza Ferenc irányított, majd Rafael Iriondo ült a kispadra. (A magyar csatár sem játszhatott a kupában, a külföldiekre vonatkozó tiltás miatt.) Az Athletic Bilbao elleni finálé óriási csatát hozott a madridi Vicente Calderón Stadionban. A baszkok Carlos góljával vezettek, majd Francisco López kiegyenlített. A rendes játékidő nem hozott több gólt, a hosszabbítás pedig hasonló forgatókönyv szerint alakult: a baszkok vezettek (Dani lőtte a második góljukat), majd López kiegyenlített a 116. percben. A serleg sorsát végül a „szétlövés” döntötte el, azt 8-7-re megnyerte a Betis.

A Mönchengladbach sorozatban harmadszor nyerte meg a Bundesligát, az előző kettőnél gyengébb teljesítménnyel, kisebb különbséggel. Magabiztosabbnak nevezhető az elsősége, ha azt nézzük, hogy a hatodik forduló után az élre állt, s aztán csak két hétre engedte át tavasszal az elsőséget az Eintracht Braunschweignek.



A gladbachi Allan Simonsen a Schalke ellen

Udo Lattek, a sikeredző nagyjából ugyanarra a csapatra épített, mint egy évvel korábban, csak Henning Jensen távozott a Real Madridhoz. Elöl viszonylag keveset játszott, de így is tizenöt gólig jutott Jupp Heynckes. A keret: Wolfgang Kleff (34) – Berti Vogts (27), Hans-Jürgen Wittkamp (33), Hans Klinkhammer (29), Frank Schäffer (27) – Herbert Wimmer (31), Rainer Bonhof (33), Horst Wohlers (27), Uli Stielike (24) – Allan Simonsen (34), Jupp Heynckes (20), valamint Wilfried Hannes (21), Norbert Ringels (7), Christian Kulik (18), Dietmar Danner (3), Carsten Nielsen (1), Horst Köppel (22), Herbert Heidenreich (20) és Karl Del’Haye (16). Elsősorban a támadójá-

ték hatékonyságát tekintve esett vissza az egyébként felettébb sikeres, a BEK-döntőbe is eljutó gárda. Az első bajnoki cím (1974–1975) évében 80, 1975–1976-ban 66, 1976–1977-ben már csak 58 gólt szerzett, ez utóbbival csupán nyolcadik volt a tizennyolcas mezőnyből.

A legtöbb gólt (86) a kiváló támadójátékot produkáló, ám sok gólt is kapó, végül negyedik Eintracht Frankfurt szerezte, amelynek Bernd Hölzenbein volt a leggólerősebb játékosa. Alig maradt el mögötte az idény előtt egymillió márkáért a FC Bruges-től játékost vevő, Roger Van Goollal erősítő 1. FC Köln (83), amelyben Dieter Müller rugdosta a legszaporábban a gólokat. A Gladbach mögött a Schalke lett a második, az Eintracht Braunschweig a harmadik, a Frankfurt pedig a negyedik – a címvédő riválisainak tippelt klubok közül a Hamburger SV csak hatodik, a Bayern München pedig csupán hetedik lett. A bajorok a tizenkilencedik forduló után még a második helyen álltak, de a tavaszt nagyon elrontották. A Bayern pénzügyi és morális válságban volt az idény során. A Bundesliga-szezon utolsó fordulójában elbúcsúzott az Egyesült Államokba igazoló Franz Beckenbauer, a Hannes Weisweilerrel való konfliktusát visszavonulásával lezáró Wolfgang Overath és a Real Madridhoz tartó Uli Stielike is.

A Szovjetunióban ismét félidényes bajnokságot rendeztek. 1976 őszén a Torpedo Moszkva szerezte meg a bajnoki címet, a Dinamo Kijev és a Dinamo Tbiliszi előtt. Az autógyári csapat kerete a következő volt: Anatolij Zarapin (15) – Jevgenyij Hrabrosztyin (12), Szergej Prigoda (15), Vlagyimir Buturlakin (14), Jurij Mironov (14) – Vlagyimir Szucsili (12), Valerij Filatov (14), Alekszej Belenkov (12) – Vlagyimir Jurin (15), Vlagyimir Szaharov (13), Szergej Grisin (12), valamint Anatolij Gyegtyerjov (11), Viktor Kruglov (10), Vlagyimir Bjelouszov (8), Szergej Petrenko (8), Nyikolaj Hugyijev (8), Vlagyimir Szarajkin (1). Az edző a korábbi kiváló csatár, Valentyin Ivanov volt.

Az Egyesült Államokban a Cosmos megnyerte az NASL 1977-es idényét – nem nagy csoda egy olyan gárdától, amelyben Pelé és Beckenbauer, Carlos Alberto és Giorgio Chinaglia is játszott. Aligha kell hangsúlyozni: először lett az Egyesült Államok futballbajnoka olyan csapat, amelyben három világbajnok is szóhoz jutott. A Seattle Sounders elleni döntőben a Cosmos a Shep Messing – Bobby Smith, Carlos Alberto, Werner Roth – Nelsi Morais, Terry Garbett (Vito Dimitrijevics), Franz Beckenbauer, Tony Field – Steve Hunt, Pelé, Giorgio Chinaglia összeállításban játszott, a meccs legjobbjának a fiatal angol csatárt, Steve Huntot választották. A bajnokság legjobbja ellenben Franz Beckenbauer lett. Ebben az idényben is játszott néhány világklasszis az NASL-ben, így a Cosmos már említett csillagain kívül Gordon Banks (Fort Lauderdale Strikers), Eusébio, Humberto Coelho (Las Vegas Quicksilvers), George Best (Los Angeles Aztecs), Antonio Simões (San José Earthquakes), Rodney Marsh (Tampa Bay Rowdies).

Az új rendszerű brazil bajnokság kiírása óta másodszor védte meg egy csapat az elsőségét, a Palmeiras (1972, 1973) után az Internacional is ismételt. A Rubens Minelli által irányított Porto Alegre-i gárda Manga – Cláudio Duarte, Figueroa, Mario Marinho Peres, Vacaria – Caçapava, Falcão, Batista – Valdomiro, Darío, Lula összeállításban győzött a Corinthians elleni döntőn.

Argentínában a Boca Juniors nyerte meg a Nacionalt és a Metropolitanót is. Juan Carlos Lorenzo aranysárga-kékeinek alapcsapata abban az évben Dél-Amerika legerősebb klubtizenegye volt, olyan futballistákkal, mint Hugo Gatti, Vicente Pernía, Francisco Sá, Roberto Mouzo, Alberto Tarantini, Carlos Veglio, Rubén Suñém, Jorge Ribolzi, Ernesto Mastrángelo, Juan Taverna és Dario Felman, de közülük 1978-ban egyedül Tarantini lehetett a tagja a vb-aranyérmes Albicelestének.



A Liverpool. Hátul, balról: Jones, Toshack, Fairclough, Clemence, Thompson, Neal. Középen: Fagan edző, Lindsay, Case, R. Kennedy, Johnson, Evans pályaedző, Moran edző. Elöl: Heighway, Callaghan, Smith, Paisley menedzser, Hughes, Keegan, McDermott

Az FC Nantes. Hátul, balról: Bargas, Donoyan, Sahnoun, Rio, Baronchelli, Osman, Bertrand-Demanes. Elöl: Pecout, Van Straelen, Michel, Triantafilos, Rampillon, Amisse, Denoueix, Jean Vincent vezetőedző





Az Internacional Porto Alegre. Hátul, balról: Manga, Claudio, Figueroa, Vacaria, Mario Marinho, Falcão. Elöl: Valdomiro, Jair, Dario, Caçapava, Lula



Az Atlético Madrid. Hátul, balról: Reina, Fraguas, Luis Pereira, Eusébio, Alberto, Capon. Elöl: Leal, Leivinha, Ayala, Garate, Heredia



A Mönchengladbach. Hátul, balról Danner, Hannes, Klinkhammer, Engels, Heidenreich, Heynckes, Wittkamp, Stielike. Középen: Drygalski pályaedző, Gores, Wohlers, Kulik, Offermanns, Nielsen, Schäfffer, Udo Lattek vezetőedző. Elöl: Del' Haye, Simonsen, Ringels, Sude, Klingen, Kneib, Vogts

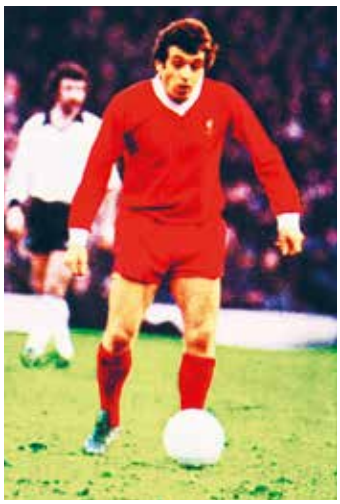


A Juventus. Hátul, balról: Causio, Cuccureddu, Morini, Zoff, Spinosi, Bettega. Elöl: Benetti, Gentile, Boninsegna, Tardelli, Furino

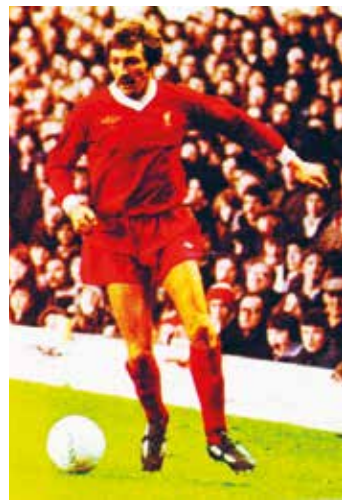
AZ ÉV CSAPATA

A Liverpool és a szertár ereje

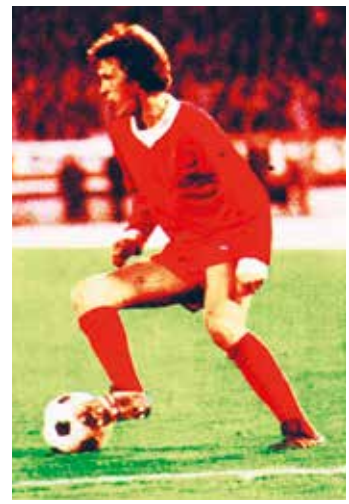
A Mersey-parti gárda történetében akad egy talán mindennél fontosabb kifejezés és helyszín: a boot room. Mondjuk így: a szertár. Az a legendás hely, ahol a menedzser és segítői évtizedeken át teázgattak, s megbeszélték a taktikát. A Liverpool történetében a boot room még ennél is több volt: egy tradíció jelképe. Az onnan „kiemelkedett" edzők tették naggyá a klubot. A



A világbajnok Ian Callaghan



Steve Heighway, az ír balszélső



Phil Neal, a BEK-döntők hőse

AZ EDZŐ

A BEK-történelem legsikeresebb brit trénere



Az 1919. január 23-án Hettonle-Hole-ban született Bob Paisley húszévesen, 1939-ben a Bishop Aucklandből került az Anfield Roadra, s maradt is ott negyvenhat éven keresztül. Előbb játékosként, majd pályaedzőként szolgált, míg nem 1974-ben vezetőedzővé, az angol kifejezést átvéve menedzserré lépett elő. Ötvenöt évesen lett újonc főnök, de állta a sarat. Regnálása mind a kilenc évében szerzett a Liverpool FC legalább egy fontosabb trófeát, ám többnyire többet is, így jön ki a szám: húsz fontos címet nyert, hat bajnoki elsőséget, három Ligakupát, hat Charity Shieldet (a tulajdonképpeni angol Szuperkupát), míg a nemzetközi porondon háromszor lett BEK-győztes, egyszer UEFA-kupa-győztes, egyszer pedig az európai Szuperkupa nyertese. Rajta kívül mindmáig egyetlen edző tudta megnyerni ugyanazzal a klubbal háromszor is a Bajnokcsapatok Európa-kupáját, illetve a Bajnokok Ligáját: Zinedine Zidane. Az összes nemzetközi díját figyelembe véve csupán Carlo Ancelotti, Sir Alex Ferguson és Giovanni Trapattoni (7-7), valamint Arrigo Sacchi (6) gyűjtött Bob Paisley-nél több trófeát. A legendás menedzser 1996. február 14-én hunyt el Liverpoolban.

„vörösök” nagy korszaka 1964-ben, a Bill Shankly irányításával megnyert bajnoki címmel kezdődött. A skót edző akkor már öt éve dolgozott a közben a második vonalat is megjáró klubnál, ő alakította ki a hatvanas évek végén az öltöző melletti szobában a boot roomot, amelyben segítőivel, Bob Paisley-vel, Reuben Bennett-tel, Tom Saundersszel, Joe Fagannal és Ronnie Morannal egész nap a csapatról és a futballról beszéltek. Akkor még létezett klubhűség és hagyománytisztelet: a nagy hatos tagjai összesen 179 évet töltöttek el az LFC szolgálatában. Shankly tette le az alapokat, ő alapította azt a hagyományt, hogy a „vörösök” élére 1998-ig csak az edzői stábból (Paisley, Fagan, Moran, Evans), vagy kétszer a korábbi játékosok közül (Kenny Dalglish, Graeme Souness) került menedzser. 1973-ban vele lett bajnok és az első nemzetközi sikert elérve UEFA-kupa-győztes a Pool, de a következő évi visszavonulása után az utódjává emelt Paisley alatt lett Európa első számú futballcsapata.



A walesi John Toshack

Paisley tulajdonképpen kész csapatot vett át Shanklytől, a későbbi nagy sztárok közül csupán Phil Nealt és az Arsenaltól már befutott játékosként megvett Ray Kennedyt kellett beépítenie. Utóbbiért Paisley még hajlandó volt a Kevin Keegan mögötti második számú góllövőt, John Toshacket is háttérbe szorítani. A korszak Liverpooljára mi sem jellemzőbb, hogy Paisley regnálása idején az számított meglepetésnek, ha egy sorozatot nem nyert meg. Az angol élvonalban mindössze egyszer (!) fordult elő, hogy Bob Paisley irányításával a Liverpool nem végzett az első két hely valamelyikén. Viszonylagosan az FA-kupában volt a legkevésbé sikeres, ott „csak” egyszer jutott döntőbe, ráadásul akkor, 1977-ben kikapott a Manchester Unitedtől. Pedig nagyon közel állt ahhoz, hogy sikerüljön a „treble”, amit aztán 1999-ben véghez vittek a „vörös ördögök” Sir Alex Fergusonnal.

A BEK-döntőben szerepelt tizenegy



RAY CLEMENCE: Raymond Neal Clemence 1948. augusztus 5-én, született Skegnessben. Klubjai a Skegness Youth Club, majd Scunthorpe United (1965–1967) voltak, mielőtt Liverpoolba igazolt. A „vörösöknél” 1967 és 1981 között védett, háromszoros BEK-győztesként (1977, 1978, 1981), kétszeres UEFA-kupa-győztesként (1973, 1976), ötszörös bajnokként (1973, 1976, 1977, 1979, 1980), európai Szuperkupa-győztesként (1977), FA-kupa-győztesként (1974), Ligakupa-győztesként (1981), illetve a Tottenham kapusaként szerzett FA-kupa-győzelmével (1982) és UEFA-kupa-diadalával (1984) a brit klubfutball legsikeresebb kapusa. A Spursben 1981 és 1988 között szerepelt. Az angol válogatottban (1972–1983) 61 mérkőzésen védett. Szerepelt az 1980-as Eb-n, nem játszó kerettag volt az 1982-es vb-n.



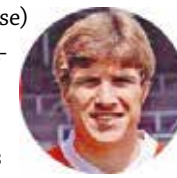
PHIL NEAL: Philip George Neal 1951. február 20-án született Irchesterben. Az Irchester FC, majd a Northampton Town (1967–1974. október) játékosa volt, mielőtt a Liverpool szerződtette. A „vörösöknél” 1985 decemberéig temérdek sikerben volt része: négyszeres BEK-győztesként (1977, 1978, 1981, 1984), UEFA-kupa-győztesként (1976), nyolcszoros bajnokként (1976, 1977, 1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986), négyszeres Ligakupa-győztesként (1981–1984), európai Szuperkupa-győztesként (1977) ünnepelték. Pályafutását a Bolton Wanderersben (1985. december–1989) zárta le. Az angol válogatottban (1976–1983) ötven meccsen szerepelt. Részt vett az 1980-as Eb-n és az 1982-es világbajnokságon.

1966
1970



TOMMY SMITH: Thomas Smith 1945. április 5-én született Liverpoolban. A klub saját nevelésű játékosa volt, 1962-ben kapott először profi szerződést. 1978 augusztusáig négyszeres bajnok (1966, 1973, 1976, 1977), kétszeres FA-kupa-győztes (1965, 1974), kétszeres BEK-győztes (1977, 1978), KEK-döntős (1966), kétszeres UEFA-kupa-győztes (1973, 1976), európai Szuperkupa-győztes (1977) volt. Két nyáron (1976: Tampa Bay Rowdies, 1978: Los Angeles Aztecs) játszott az Egyesült Államokban. Pályafutását a Swansea Cityben (1978–1979) zárta le. Az angol válogatottban mindössze egy mérkőzésre (1971) került be. Thomas Smith 2019. április 12-én elhunyt.

1970
1971



EMLYN HUGHES: Emlyn Walter Hughes, becenevén a Bolond Ló (Crazy Horse) 1947. augusztus 28-án született Barrow-in-Furnessben. A Roose FC, majd a Blackpool (1964–1967) játékosa volt, 1967 februárjában szerződtette a Liverpool. A „vörösöknél" 1979 augusztusáig négyszeres bajnok (1973, 1976, 1977, 1979), FA-kupa-győztes (1974), kétszeres BEK-győztes (1977, 1978), kétszeres UEFA-kupa-győztes (1973, 1976), európai Szuperkupa-győztes (1977) lett. 1977-ben az újságírók az Év játékosának választották Angliában. Következő klubjával, a Wolverhamptonnal (1979–1980) Ligakupa-győztes lett. Szerepelt még a Rotherham Unitedban (1981–1983), a Hull Cityben (1983. március–július), a Mansfield Townban (1983. augusztus–szeptember) és végül a Swansea Cityben (1983. szeptember–október). Az angol válogatottban (1969–1980) 62 mérkőzésen 1 gólt szerzett. 2004. november 9-én Sheffieldben hunyt el, agytumorban.

1971
1972

1972
1973

1973
1974

1974
1975



JOEY JONES: Joseph Patrick Jones 1955. március 4-én született Llandudnóban. 1973-tól a Wrexham balhátvédje volt, 1975 nyarán, a Walesi Kupa győzteseként került az Anfield Roadra. Mindössze bő három idényt töltött a Liverpoolnál, amellyel kétszeres bajnok (1976, 1977), kétszeres BEK-győztes (1977, 1978), UEFA-kupa-győztes (1976), európai Szuperkupa-győztes (1977) lett. Pályafutását a Wrexham (1978–1982), a Chelsea (1982–1985), majd a Huddersfield Town (1985–1987) és ismét a Wrexham (1987–1992) tagjaként folytatta. A walesi válogatottban (1975–1986) 72 mérkőzésen 1 gólt szerzett.

1975
1976

1976
1977



JIMMY CASE: James Robert Case 1954. május 18-án született Liverpoolban. 1972-től a Pool amatőr, majd a következő évtől már profi játékosa volt, de csak 1975 áprilisában mutatkozott be a ligában. 1981-ig háromszoros BEK-győztesként (1977, 1978, 1981), UEFA-kupa-győztesként (1976), négyszeres bajnokként (1976, 1977, 1979, 1980), Ligakupa-győztesként (1981), európai Szuperkupa-győztesként (1977) tündökölt. Viszonylag korai búcsúja után még másfél évtizeden keresztül futballozott, a Brighton and Hove Albion (1981–1985), a Southampton (1991–1995), a Bournemouth (1991–1992), a Halifax Town (1992–1993), majd még ugyancsak 1993-ban a Wrexham, a Wanneroo British, a Darlington és a Sittingbourne tagja is volt. Az év őszén még visszatért Brightonba, ahol 1996-ig szerepelt. 1976-ban egyszer pályára lépett az angol utánpótlás-válogatottban.

1977
1978

1978
1979

1979
1980



IAN CALLAGHAN: Ian Robert Callaghan 1942. április 10-én született Liverpoolban. 1957-ben került a klubhoz, ahol 1960-ban kapott először profi szerződést. 1978 nyaráig ötszörös bajnok (1964, 1966, 1973, 1976, 1977), kétszeres FA-kupa-győztes (1965, 1974), kétszeres BEK-győztes (1977, 1978), KEK-döntős (1966), kétszeres UEFA-kupa-győztes (1973, 1976), európai Szuperkupa-győztes (1977) volt. 1978 nyarán játszott az NASL-ben, a Fort Lauderdale Strikersben, majd 1978 és 1981 között a Swansea City középpályása volt, miközben vívott néhány mérkőzést az ausztrál Camberra Cityben (1979) is. 1981-

1980
1984

ben rövid ideig a Cork Unitedet és a Crewe Alexandrát is segítette. A „háromoroszlános” válogatottban (1966–1977) csupán négy meccs jutott neki, de mivel ezekből egy az angliai vb-re esett, így világbajnok.



TERRY McDERMOTT: Terence McDermott 1951. december 8-án Kirkbyben született. 1969 októberéig a Bury játékosa volt (már ott is kapott profi szerződést), majd a Newcastle Unitedből (1973. február–1974. november) került a Liverpoolhoz. A „vörösökkel” négyszeres BEK-győztes (1977, 1978, 1981, 1982), UEFA-kupa-győztes (1976), ötszörös bajnok (1976, 1977, 1979, 1980, 1982), kétszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982), európai Szuperkupa-győztes (1977) lett. 1980-ban a profi játékosok és az újságírók is az Év játékosának választották Angliában. Az Anfieldről visszament Newcastle-be (1982–1984), majd az ír Cork Cityben (1985) futballozott, mígnem egy váratlan húzással Ciprusra, az Apoelhez (1985–1987) igazolt. Ciprusi bajnok volt 1986-ban. Az angol válogatottban (1977–1982) 25 mérkőzésen 3 gólt szerzett, részt vett az 1980-as Európa-bajnokságon.



RAY KENNEDY: Raymond Kennedy 1968-ban lett az Arsenal inasa, majd novemberben profi szerződést is kapott az „ágyúsoktól”. 1970-ben EVK-győztes, 1971-ben, duplázva, angol bajnok és FA-kupa-győztes lett. 1974 és 1982 között hét és fél idényt töltött a Liverpoolban, négyszeres BEK-győztes (1977, 1978, 1981, 1982), UEFA-kupa-győztes (1976), ötszörös bajnok (1976, 1977, 1979, 1980, 1982), kétszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982), európai Szuperkupa-győztes (1977) volt. Később a Swansea City (1982. január–1983), a Hartlepool United (1983–1984), a ciprusi Pezoporikosz (1984–1985), végül az Ashington (1985) mezét viselte. Az angol válogatottban (1976–1980) 17 mérkőzésen 3 gólt szerzett.



KEVIN KEEGAN: Joseph Kevin Keegan 1951. február 14-én született Armthorpe városában. Első két klubja az Enfield House YC és a Scunthorpe United (1967–1971) volt. A Liverpoollal (1971–1977) BEK-győztes (1977), kétszeres UEFA-kupa-győztes (1973, 1976), háromszoros bajnok (1973, 1976, 1977) lett. A Mönchengladbach ellen megnyert döntő után a Hamburger SV-hoz igazolt (1977–1980), amellyel a Bundesliga bajnoka (1979) és BEK-döntős (1980) volt. Angliába visszatérve előbb a Southampton (1980–1982), majd a Newcastle United (1982–1984), végül rövid ideig Ausztráliában a Blacktown City (1985) csapatát erősítette. Kétszer (1978, 1979) megkapta az Aranylabdát, Angliában 1976-ban az újságírók, 1982-ben a profi játékosok választották meg az Év játékosának. A „háromoroszlános” válogatottban (1972–1982) 63 mérkőzésen 21 gólt szerzett, részt vett az 1980-as Eb-n és az 1982-es vb-n.



STEVE HEIGHWAY: Stephen Derek Heighway 1947. október 25-én született Dublinban. Huszonhárom éves korában amatőrként került a Liverpoolba, előtte a Manchester City, a Warwick University és a Skelmersdale United mezét viselte. Miután megszerezte BA diplomáját közgazdaságtanból, profi szerződést kötött a Liverpoollal, amelynek balszélsőjeként háromszoros BEK-győztes (1977, 1978, 1981), kétszeres UEFA-kupa-győztes (1973, 1976), ötszörös bajnok (1973, 1976, 1977, 1979, 1980), európai Szuperkupa-győztes (1977), FA-kupa-győztesk (1974), Ligakupa-győztes (1981) lett. 1981-ben az Egyesült Államokba igazolt, ahol egy idényt a Minnesota Kicksben játszott, majd a Philadelphia Fever tagjaként (1981–1982) a teremfutballba is belekóstolt. Az ír válogatott tagjaként (1970–1981) 34 mérkőzésen szerepelt.

Vörös jelek az európai futballhadak útján

Az első fordulóban az FC Zürich a Rangers FC-t, a drezdai Dynamo pedig a Benficát ejtette ki, egyaránt meglepetésre. Arra sem nagyon számíthattak az érdeklődők, hogy a Viking FC Norvégiában megveri a Baník Ostravát, s hogy a finn bajnok Turun PS csupán az idegenben szerzett góljának köszönhetően tud túllépni Málta legjobbján, a Sliema Wanderersen.

A második kör vaskos meglepetése volt az FC Bruges sikere a Real Madrid ellen, a belgák veretlenül mentek tovább. Feltűnést keltett továbbá a végső nyertes Liverpool törökországi, valamint a későbbi finalista Borussia bécsi botlása.

A negyeddöntőben a svájciak megállították az NDK reprezentánsát, míg a Dinamo Kijev a háromszoros címvédő Bayern Münchent búcsúztatta el, egy idénnyel azt követően, hogy a Szuperkupában is legyőzte kétszer.

A négy között – a Bundesliga becsületét megmentendő – a Gladbach törlesztett az ukránokkal szemben a bajorok kudarcáért, és véget ért az FC Zürich BEK-béli menetelése is.



Emlyn Hughes és Berti Vogts választ a döntő előtt

A római Olimpiai Stadionban megrendezett döntőben két olyan klub csapott össze, amelyik ugyan szerzett már nemzetközi tornán trófeát, de nem a legértékesebbet. A mérkőzés előtt leginkább az foglalkoztatta a szurkolókat, vajon folytatódik-e a német éra, avagy új korszak kezdődik. Utóbbi valósult meg, s a következő öt esztendőben csak angol egyesület neve került a serlegre.

A végjáték nívós küzdelmet, pompás egyéni alakításokat, technikás megoldásokat és gólokat hozott. Bob Paisley „vörösei" megérdemelten győzték le Udo Lattek „csikóit". Érdekes, hogy a Poolból – a középpályás Terry McDermott mellett – a két szélsőhátvéd, Phil Neal és Tommy Smith talált a kapuba. A szezon gólkirályi címén az olasz származású Franco Cucinotta (FC Zürich) és Gerd Müller (FC Bayern München) osztozkodott. Mindketten 5-5 találatot könyvelhettek el.

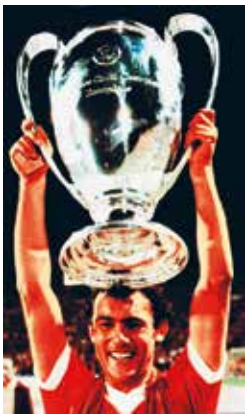
1. forduló. Ferencvárosi TC–AS Jeunesse Esch 5-1, 6-2, Rangers FC–FC Zürich 1-1, 0-1, Sliema Wanderers–Turun PS 2-1, 0-1, Dynamo Dresden–SL Benfica 2-0, 0-0, CSZKA Szófia–AS Saint-Étienne 0-0, 0-1, Dundalk FC–PSV Eindhoven 1-1, 0-6, ÍA Akraness–Trabzonspor 1-3, 2-3, Liverpool FC–Crusaders FC 2-0, 5-0, Viking FC Stavanger–Baník Ostrava 2-1, 0-2, Køge BK–FC Bayern München 0-5, 1-2, Dinamo Kijev–FK Partizan 3-0, 2-0, Omonia Nicosia–PAOK Szaloniki 0-2, 1-1, Torino–Malmö FF

2-1, 1-1, Austria Wien–Borussia Mönchengladbach 1-0, 0-3, Stal Mielec–Real Madrid 1-2, 0-1, FC Bruges–Steaua Bucureşti 2-1, 1-1

2. forduló. Ferencvárosi TC–Dynamo Dresden 1-0, 0-4, FC Zürich–Turun PS 2-0, 1-0, AS Saint-Étienne–PSV Eindhoven 1-0, 0-0, Trabzonspor–Liverpool FC 1-0, 0-3, Baník Ostrava–FC Bayern München 2-1, 0-5, Dinamo Kijev–PAOK Szaloniki 4-0, 2-0, Torino–Borussia Mönchengladbach 1-2, 0-0, Real Madrid–FC Bruges 0-0, 0-2

Negyeddöntő. FC Zürich–Dynamo Dresden 2-1, 2-3, AS Saint-Étienne–Liverpool FC 1-0, 1-3, FC Bayern München–Dinamo Kijev 1-0, 0-2, Borussia Mönchengladbach–FC Bruges 2-2, 1-0

Elődöntő. FC Zürich–Liverpool FC 1-3, 0-3, Dinamo Kijev–Borussia Mönchengladbach 1-0, 0-2



Ray Kennedy a trófeával

Döntő

Liverpool FC–Borussia Mönchengladbach 3-1 (1-0)

1977. május 25., Róma, Olimpiai stadion, 52 078 néző. Jv.: Robert Wurtz (francia)

Liverpool FC: Clemence – Neal, Hughes, Jones, Smith – Case, McDermott, R. Kennedy – Callaghan, Keegan, Heighway

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Vogts, Wittkamp, Bonhof, Klinkhammer – Schäfer, Stielike, Wohlers (Hannes, 79.), Wimmer (Kulik, 24.) – Simonsen, Heynckes

Gólszerzők: McDermott (28.), Simonsen (52.), Smith (64.), Neal (82.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A HSV kupát nyert, az edzője felmondott

A nyitó körben a ciprusi Apoel FC kiütötte az Iraklisz Szalonikit, a Dinamo Tbiliszi–Cardiff City párharcot százezren követték figyelemmel a grúzok fővárosában, mégsem ezek szolgáltatták a vérbeli szenzációt, hanem Kiril Milanov, a szófiai Levszki-Szpartak csatára, aki a finn Reipas hálóját a két mérkőzésen tízszer zörgette meg.

A négy közé csupán márkás klubok kerültek (Anderlecht, Napoli, Atlético Madrid, HSV), ám közülük talán a hamburgiak tűntek a legesélytelenebbnek a trófea begyűjtésére.

Az amszterdami végjátékban a sportközvélemény címvédést várt, ami addig (sem a későbbiekben) senkinek sem sikerült. A brüsszeli lila-fehérek egyetlen változtatással az előző évi csapatukkal álltak ki a döntőre, Kuno Klötzer mester tanítványai között kevesebb nagymenő akadt.



A hamburgi Volkert lövésébe igyekszik belevetődni Jan Ruiter kapus

A hamburgiak mégis felrúgták a papírformát, és remek hajrájukkal legyűrték a

belga-holland „vegyest”. Az északnémetek edzőjét nem hatotta meg a diadal, fogta magát, és felmondott. Megunta, hogy állandó pozícióharcot kellett vívnia Peter Krohn menedzserrel. A sorozat gólkirálya Kiril Milanov (Levszki-Szpartak) lett 13 találattal.

Selejtező. Cardiff City FC–Servette 1-0, 2-1

1. forduló. MTK-VM SK–Sparta Praha 3-1, 1-1, Lierse SK–Hajduk Split 1-0, 0-3, Cardiff City FC–Dinamo Tbiliszi 1-0, 0-3, CSU Galați–Boavista FC 2-3, 0-2, SFK Bodø Glimt–SSC Napoli 0-2, 0-1, Iraklisz Szaloniki–Apoel FC 0-0, 0-2, Hamburger SV–ÍB Keflavík 3-0, 1-1, RSC Anderlecht–Roda JC 2-1, 3-2, SK Rapid Wien–Atlético Madrid 1-2, 1-1, 1. FC Lokomotive Leipzig–Heart of Midlothian 2-0, 1-5, Bohemian FC Dublin–Esbjerg BK 2-1, 1-0, Southampton FC–Olympique Marseille 4-0, 1-2, AIK Stockholm–Galatasaray SK 1-2, 1-1, Carrick Rangers FC–Aris Bonnevoie 3-1, 1-2, Levszki-Szpartak–Lahden Reipas 12-2, 7-1, Floriana FC–WKS Śląsk Wrocław 1-4, 0-2

2. forduló. Dinamo Tbiliszi–MTK-VM SK 1-4, 0-1, WKS Śląsk Wrocław–Bohemian FC Dublin 3-0, 1-0, Boavista FC–Levszki-Szpartak 3-1, 0-2, RSC Anderlecht–Galatasaray SK 5-1, 5-1, Hamburger SV–Heart of Midlothian 4-2, 4-1, Carrick Rangers FC–Southampton FC 2-5, 1-4, Atlético Madrid–Hajduk Split 1-0, 2-1, Apoel FC–SSC Napoli 1-1, 0-2

Negyeddöntő. Levszki-Szpartak–Atlético Madrid 2-1, 0-2, MTK-VM SK–Hamburger SV 1-1, 1-4, WKS Śląsk Wrocław– SSC Napoli 0-0, 0-2, RSC Anderlecht–Southampton FC 2-0, 1-2

Elődöntő: Atlético Madrid–Hamburger SV 3-1, 0-3, SSC Napoli–RSC Anderlecht 1-0, 0-2

Döntő

Hamburger SV–RSC Anderlecht 2-0 (0-0)

1977. május 11., Amszterdam, Olimpiai stadion, 58 000 néző. Jv.: Patrick Partridge (angol)

Hamburger SV: Kargus – Kaltz, Ripp, Nogly, Hidien – Memering, Magath – Steffenhagen, Reimann, Keller, Volkert

RSC Anderlecht: Ruiter – Van Binst, Broos, Vandendaele, Thissen – Van der Elst, Haan, Coeck, Dockx (Van Poucke, 81.) – Ressel, Rensenbrink

Gólszerzők: Volkert (79. – 11-esből), Magath (89.)

UEFA-KUPA

Torinói siker, nem csekély bírói jóindulattal

A rajton a krakkói Wisła magabiztosan, vereséget sem szenvedve, 4-2-es gólkülönbséggel búcsúztatta el a Celtic FC-t, de az Akademik Szófia a Slavia Praha elleni továbbjutása is a nem várt kategóriába tartozott. A magyar drukkerek örömére a Videoton – az isztambuli 1-2-je után – könnyedén lépte le Fehérváron a Fenert, míg a Budapesti Honvéd a világhírű Interen jutott túl, mégpedig veretlenül!

A második fordulóban az AEK Athén mindkétszer megverte a Derby Countyt, holott a „kosoknak” akkoriban nagyon erős együttesük volt. A bolgár egyetemisták szófiai otthonukban legyőzték a Milant, aztán Lombardiában az olaszok kicsikarták a 3. körbe jutást.

A negyeddöntőben a baszkok megállították a katalánokat, mi több, a másik három párharcból kettőn az esélytelenebbnek ítélt gárda (AEK, RWDM) ment tovább.

Az elődöntő névsorát látva tudni lehetett, ha nem a Juve nyeri a trófeát, bombameglepetés születik. Majdnem meg is született, ugyanis a Bilbao a piemonti veresége után visszavágott a „zebráknak", sőt szerzett egy harmadik gólt is, amit aztán a román játékvezető – a vélt lesállás miatt – érvénytelenített. Ha megítéli Rainea a szabályosnak tűnő találatot, vagy buktatásért befújja a piros-fehér-feketéknek a jogosnak látszó tizenegyest, akkor könnyen lehetséges, hogy a lefújás után az „oroszlánok" karmai közé kerül a serleg.



A döntő első mérkőzésének gólja: Tardelli fejelt a kapuba

A sorozat gólkirálya Stanley Bowles (Queens Park Rangers) lett, a londoni csatár 11-szer vette be az ellenfelek hálóját.

1. forduló. Újpesti Dózsa–Athletic Bilbao 1-0, 0-5, Fenerbahçe–Videoton 2-1, 0-4, FC Internazionale–Budapesti Honvéd 1-1, 1-2, FC Porto–Schalke 04 2-2, 2-3, Fram Reykjavík–Slovan Bratislava 0-3, 0-5, Glentoran FC–FC Basel 3-2, 0-3, Enoszisz Paralimni–1. FC Kaiserslautern 1-3, 0-8, AEK Athén–Dinamo Moszkva 2-0, 1-2, AFC Ajax–Manchester United 1-0, 0-2, SV Austria Salzburg–Adanaspor 5-0, 0-2, Belenensen–FC Barcelona 2-2, 2-3, Celtic FC–Wisła Kraków 2-2, 0-2, Derby County–Finn Harps 12-0, 4-1, Dinamo Bucuresti–AC Milan 0-0, 1-2, Eintracht Braunschweig–Holbæk B&IF 7-0, 0-1, Hibernian FC–FC Sochaux 1-0, 0-0, RCD Español–OGC Nice 3-1, 1-2, Feyenoord–Djurgårdens IF 3-0, 1-2, Grasshopper-Club Zürich–Hibernian Paola 7-0, 2-0, 1. FC Köln–GKS Tychy 2-0, 1-1, Kuopion PS–Östers IF 3-2, 0-2, 1. FC Magdeburg–AC Cesena 3-0, 1-3, Manchester City–Juventus FC 1-0, 0-2, Naestved IF–RWD Molenbeek 0-3, 0-4, Queens Park Rangers–SK Brann Bergen 4-0, 7-0, Red Boys Differdange–KSC Lokeren 0-3, 1-3, Slavia Praha–Akademik Szófia 2-0, 0-3, Sahtyor Donyeck–BFC Dynamo 3-0, 1-1, Sportul Studenţesc Bucureşti–Olympiakosz Pireusz 3-0, 1-2, Wacker Innsbruck–IK Start Kristiansand 2-1, 5-0, AS Aramata Tîrgu Mureş–Dinamo Zagreb 0-1, 0-3, Lokomotiv Plovdiv–Crvena zvezda Beograd 2-1, 1-4

2. forduló. Sahtyor Donyeck–Budapesti Honvéd 3-0, 3-2, Wacker Innsbruck–Videoton 1-1, 0-1, AEK Athén–Derby County 2-0, 3-2, Akademik Szófia–AC Milan 4-3, 0-2, SV Austria Salzburg–Crvena zvezda Beograd 2-1, 0-1, FC Barcelona–KSC Lokeren 2-0, 1-2, FC Basel–Athletic Bilbao 1-1, 1-3, Eintracht Braunschweig–RCD Español 2-1, 0-2, Hibernian FC–Östers IF 2-0, 1-4, 1. FC Kaiserslautern–Feyenoord 2-2, 0-5, 1. FC Köln–Grasshopper-Club Zürich 2-0, 3-2, 1. FC Magdeburg–Dinamo Zagreb 2-0, 2-2, Manchester United–Juventus FC 1-0, 0-3, Slovan Bratislava–Queens Park Rangers 3-3, 2-5, Sportul Studenţesc Bucureşti–Schalke 04 0-1, 0-4, Wisła Kraków–RWD Molenbeek 1-1, 1-1 (büntetőkkel 4-5)

3. forduló. 1. FC Magdeburg–Videoton 5-0, 0-1, AEK Athén–Crvena zvezda Beograd 2-0, 1-3, Athletic Bilbao–AC Milan 4-1, 1-3, RCD Español–Feyenoord 0-1, 0-2, Juventus FC–Sahtyor Donyeck 3-0, 0-1, Östers IF–FC Barcelona 0-3, 1-5, Queens Park Rangers–1. FC Köln 3-0, 1-4, RWD Molenbeek–Schalke 04 1-0, 1-1

Negyeddöntő. Athletic Bilbao–FC Barcelona 2-1, 2-2, Feyenoord–RWD Molenbeek 0-0, 1-2, 1. FC Magdeburg–Juventus FC 1-3, 0-1, Queens Park Rangers–AEK Athén 3-0, 0-3 (büntetőkkel 6-7)

Elődöntő. RWD Molenbeek–Athletic Bilbao 1-1, 0-0, Juventus FC–AEK Athén 4-1, 1-0

Döntő

Juventus FC–Athletic Bilbao 1-0 (1-0)

1. mérkőzés, 1977. május 4., Torinó, Stadio Comunale, 75 000 néző. Jv.: Charles Corver (holland)

Juventus FC: Zoff – Gentile, Scirea, Morini, Cuccureddu – Tardelli, Furino, Benetti – Causio, Boninsegna (Gori, 39.), Bettega

Athletic Bilbao: Iribar – Oñaederra, Escalza, Goikoetxea, Guisasola – Villar, Irureta, José Ángel Rojo, – Churruca, Dani, José Francisco Rojo

Gólszerző: Tardelli (15.)

Athletic Bilbao–Juventus FC 2-1 (1-1)

2. mérkőzés, 1977. május 18., Bilbao, San Mames, 43 000 néző. Jv.: Nicolae Rainea (román)

Athletic Bilbao: Iribar – Lasa (Carlos, 63.), Guisasola, Alexanco, Escalza – Villar, Churruca, Irureta – Amorrortu, Dani, José Francisco Rojo

Juventus FC: Zoff – Gentile, Scirea, Morini, Cuccureddu – Tardelli, Furino, Benetti, Causio – Boninsegna (Spinosi, 60.), Bettega

Gólszerzők: Bettega (7.), Churruca (11.), Carlos (78.)

LIBERTADORES KUPA

A „bolond” Gattit lábon lőtték

Az argentin Boca Juniors és a brazil Cruzeiro is veretlenül jutott be a Libertadores Kupa 1977 szeptemberére áttolt döntőjébe. Az arany-kékeké volt a nagyobb érdem, mert ők tíz, a címvédőként csak az elődöntőben bekapcsolódó riválisa csupán négy meccset vívott az egymás elleni első találkozóig. A végjáték nagyon kevés gólt hozott, mindkét csapat 1-0-ra megnyerte a maga meccsét, így Montevideóban „döntő döntőt” rendeztek. Mivel egyik gárda sem játszott otthon, egyik sem tudott gólt szerezni – következhettek a tizenegyesek. Miután a venezuelai játékvezető megtiltotta a vezetőedzőknek (az argentin Juan Carlos Lorenzónak és a brazil Zezé Moreirának), hogy belépjenek a játéktérre, Lorenzo egy papírlapra felírta a kiválasztott rúgók nevét, s még azt is, hogy hova célozzanak. Aztán fogta a cetlit, s beküldte a csapatkapitányának egy labdaszedővel. A tíz rúgóból csak egy hibázott: a brazil Vanderley. Írhatnánk, hogy Hugo Orlando Gatti, becenevén El Loco, vagyis a Bolond bravúrral hárított, ám később ő maga mondta: „Fényezhetném magam, de az az igazság, hogy a brazil egyszerűen lábon lőtt a labdával.” A Boca történetében először, de közel sem utoljára, megnyerte a Libertadores Kupát.



Hatan a kupával: Ribolzi, Suñé, Sá, Gatti, Veglio, Mastrángelo

Boca Juniors–Cruzeiro 1-0 (1-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1977. szeptember 6., Buenos Aires, La Bombonera, 60 000 néző. Jv.: Roque Cerullo (uruguayi)

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Sá (Tesare), Mouzo, Tarantini – Veglio, Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Pavón (Bernabitti), Felman

Cruzeiro: Raúl – Nelinho, Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo, Ely Carlos, Zé Carlos – Ely Mendes, Neca, Joãozinho

Gólszerző: Veglio (4.)

Cruzeiro–Boca Juniors 1-0 (0-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1977. szeptember 11., Belo Horizonte, Estadio Mineirão, 80 000 néző. Jv.: César Orozco (perui)

Cruzeiro: Raúl – Nelinho, Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo, Ely Carlos (Livio), Zé Carlos – Ely Mendes, Neca, Joãozinho

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Tesare, Mouzo, Tarantini – Ribolzi, Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Veglio (Pavón), Felman (Ortíz)

Gólszerző: Nelinho (76.)

Boca Juniors–Cruzeiro 0-0, tizenegyesekkel 5-4

Döntő, 3. mérkőzés, 1977. szeptember 14., Montevideo, Estadio Centenario, 60 000 néző.. Jv.: Vicente Llobregat (venezuelai)

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Tesare, Mouzo, Tarantini – J. J. Benítez (Ribolzi, majd Pavón), Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Veglio, Felman

Cruzeiro: Raúl – Nelinho (Mariano), Morais, Darcy Menezes, Vanderley – Eduardo, Ely Carlos (Livio), Zé Carlos – Ely Mendes, Neca, Joãozinho

Belőtte a tizenegyest: Mouzo, Tesare, Zanabria, Pernía, Felman, illetve Darcy Menezes, Neca, Morais, Livio. Kihagyta: Vanderley

EURÓPAI SZUPERKUPA

A bajoroknak második nekifutásra sem sikerült

Az FC Bayern München másodszor állt sorompóba a serlegért, és legalább annyit elmondhatott az Anderlechttel vívott párbajait követően, hogy a müncheni első menetet megnyerte. Viszont Brüsszelben szűk óra alatt elúszott számára a hajó, mert akkorra már 3-0-ra vezettek a „violák”.

A holland Arie Haan elképesztő mérleget vallhat a magáénak: 1972, 1973 és 1976 döntőiben (mind a hat mérkőzésen) végig a pályán volt, középpályás létére öt találkozón gólt is szerzett, és a párharcok lefújása után győztesként mindegyik alkalommal magasba emelhette a díjat!

FC Bayern München–RSC Anderlecht 2-1 (0-1)

1. mérkőzés, 1976. augusztus 17., München, Olimpiai Stadion, 41 000 néző. Jv.: Kenneth „Ken” Howard Burns (angol)

FC Bayern München: Maier – Dürnberger, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Horsmann – Kapellmann, Künkel – Torstensson, G. Müller, U. Hoeness, K-H. Rummenigge

RSC Anderlecht: Ruiter – Van Binst, Broos, Vandendaele, Dockx (De Groote, 64.) – Haan, Coeck, Vercauteren – Ressel, Van der Elst, Rensenbrink

Gólszerzők: Haan (16.), G. Müller (58., 88.)

RSC Anderlecht–FC Bayern München 4-1 (2-0)

2. mérkőzés, 1976. augusztus 30., Brüsszel, Parc Astrid, 35 000 néző. Jv.: Paul Schiller (osztrák)

RSC Anderlecht: Ruiter – Van Binst, Broos, Vandendaele, Dockx – Haan, Coeck, Vercauteren – Ressel, Van der Elst, Rensenbrink

FC Bayern München: Maier – R. Andersson, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Horsmann – Dürnberger, U. Hoeness (Künkel, 85.), Kapellmann – Torstensson, G. Müller, K-H. Rummenigge

Gólszerzők: Rensenbrink (20., 82.), Van der Elst (25.), Haan (59.), G. Müller (63.)

VILÁGKUPA

Húszezer kontra százhúszezer



Gerd Müller veszélyezteti a Cruzeiro kapuját

Ha a közönség érdeklődése, lelkesedése alapján ítélték volna oda az 1976-os Világkupát, aligha a Bayern vitrinjébe kerül a trófea. A november végi müncheni télben mind a két csapat csak szenvedett, végül az utolsó tíz perc kezdetén Gerd Müller meglőtte a döntőkön „szokásos" gólját, majd Jupp Kapellmann ritka találatai egyikével növelte a különbséget. Az alig több mint húszezer nézőt nem hozta lázba sem az alkalom, sem a brazil vendégcsapat, de még a Bayern játéka sem. Bő négy héttel később, a brazíliai tomboló nyárban több mint százhúszezer néző vágyott arra, hogy láthassa a „rókák" történetének addigi legfontosabb mérkőzését, s szurkolt azért, hogy sikerüljön a fordítás. Nem sikerült, sőt még nyerni sem tudott a Cruzeiro, amelynek balszerencséjére Jairzinho formán kívül játszott, a másik 1970-es világbajnok, Wilson Piazza pedig hamar megsérült. A bajorok játékosai fejenként tízezer márkát kaptak a győzelemért – remek pénz volt akkoriban.

Bayern München–Cruzeiro 2-0 (1-0)

Döntő, 1. mérkőzés. 1976. november 23., München, Olimpiai Stadion, 22 000 néző. Jv.: Luis Pestarino (argentin)

Bayern München: Maier – Andersson, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Horsmann – U. Hoeness, Dürnberger, Kapellmann – Torstensson, G. Müller, K-H. Rummenigge

Cruzeiro: Raul – Nelinho, Morais, Ozires, Vanderley – Piazza, Eduardo, Zé Carlos – Jairzinho, Palinha, Joãozinho (Dirceu Lopes, 80.)

Gólszerzők: G. Müller (80.), Kapellmann (82.)

Cruzeiro–Bayern München 0-0

Döntő, 2. mérkőzés. 1976. december 21., Belo Horizonte, Estadio Mineirão, 123 715 néző. Jv.: Pat Patridge (angol)

Cruzeiro: Raul – Nelinho, Morais, Ozires, Vanderley – Piazza (Eduardo, 30.), Zé Carlos – Jairzinho – Palinha, Joãozinho, Dirceu Lopes (P. Forlán, 46.)

Bayern München: Maier – Andersson, Beckenbauer, Schwarzenbeck, Horsmann – U. Hoeness, Dürnberger, Kapellmann – Torstensson, G. Müller, K-H. Rummenigge (Arbinger, 85.)

AZ ÉV TÖRTÉNETE

Az elfelejtett argentin légió

1977 tavaszán Argentína már gőzerővel szorgoskodott a következő évi Mundial megrendezésén. Ha Európában erős nemzetközi tiltakozás is kísérte az argentin belpolitikai élet kritikájaként az előkészületeket, ha az ottani mindennapokat, különösen az 1976-os katonai puccs után, véres események és a legenyhébb jelző szerint antidemokratikus politikai manőverek tették is szalonképtelenné, a válogatott szövetségi kapitánya, César Luis Menotti csak azzal foglalkozott, hogy győzelemre képes csapatot építsen. A hazai rendezésű Mundial sikere Argentínában politikai ügy volt, ennélfogva politikai döntésként értelmezhető, hogy az ország hatalmasságai (közkeletű gyűjtőnévvel: a tábornokok) meghagyták a velük cseppet sem rokonszenvező Menottit a posztján.

A Sovány (El Flaco) három pillért rakott le a csapatépítés során. Valóban nemzeti válogatottat akart, azaz olyan csapatot, amelybe nem csak Buenos Aires-i játékosok kerülnek. (Így került a kiválasztottak közé Kempes, Ardiles, Gallego, Valencia, Killer és Oviedo.) Másodsorban olyan gárdát, amelynek futballja nem a pragmatikus „antifutbolra" épül, hanem a passzjátékra alapszik. Ebben találta meg kulcsfigurának Osvaldo Ardilest, akiről az évtizedek óta Dél-Amerikában élő brit futballelemző, Tim Vickery azt írta: „Talán még ő is eleinte inkább Juan José Lópezt, a River nagy kedvencét választotta volna maga helyett". Szerencsére Menotti döntött. Mint ahogyan arról is a kapitány határozott, hogy lemond az Európában játszó légiósok többségéről. Nagy merészség volt, de bejött!



A Saint-Étienne védője, Osvaldo Piazza

A hetvenes évek első felében számos kiváló argentin futballista igazolt Európába. Először „csak" Portugáliába és Franciaországba, majd, miután ismét

felnyitották a spanyol futballklubok előtt is a határsorompót, már a La Ligába is. Nyilvánvalóan az európai klubok a legjobbakat hívták soraikba – következésképpen az argentin egyesületek az ászaik egy részéről voltak kénytelen lemondani.

Menotti nem sajnálta az európaiaknál megkeresett dollárokat a futballistáktól, csak praktikusan úgy gondolta, hátráltatná a közös felkészülést az a tény, hogy a légiósokat nagyjából a világbajnokság előtt kapná meg. Pedig a keretével végül négy hónappal a torna előtt megkezdte már a közös munkát. Eleinte úgy gondolta, csak azokkal a külföldön játszókkal tesz kivételt, s hívja meg őket a vb-keretbe, akiknél nagyon nem talál otthon jobbat. Abban biztos volt, hogy az egyik ilyen Mario Kempes, a Valencia csatára. A második légiós meghívottat a Saint-Étienne kiváló védőjében, Osvaldo Piazzában látta. S gondolkodott az 1974 óta a Las Palmasban futballozó hátvéd, Enrique Ernesto Wolff, valamint a gólzsák Carlos Bianchi meghívásán. Wolff olyan remek formában futballozott az 1976–1977-es idényben, hogy a következő nyáron megvette a Real Madrid, amellyel aztán két bajnoki címet nyert.

Kikről mondott le Menotti tulajdonképpen már az 1976–1977-es idény végén, végleges döntést hozva? Remek játékosokról, hiszen például a spanyol La Liga legjobbjai az argentinok voltak. A bajnok Atlético Madrid góljainak (62) éppen a felét két argentin csatár, Rubén Cano és Rubén Hugo Ayala lőtte. Cano 25-26 évesen a legjobb korban volt. 1974-ben szerződött át Európába, ahol előbb az Elchében játszott két szezont, majd az Atléticóhoz igazolt. Az 1976–1977-es idényben húsz, a vb előttiben 21 gólt szerzett a La Ligában. A lobogó hajú Ayala egy évvel volt idősebb Canónál, elképesztő cselezőkészség, egyben kiváló helyzetkihasználás jellemezte. Nem volt befejezőcsatár, de így is eljutott tizenhárom gólig az 1975–1976-os és az 1976–1977-es idényben is. Canónál csak négyen szereztek több gólt a La Liga 1976–1977-es idényében, köztük két argentin. Mario Kempes (24), a Valencia csatára, az idény, sőt, majd az 1977–1978-as szezon gólkirálya, akit nyilvánvalóan nem lehetett mellőzni. S ott volt még Carlos Manuel Morete (20) a Las Palmasból, akire talán már csak az argentin és a spanyol futball legelszántabb hívei emlékeznek, de a sárga-kékeknél négy idény alatt hetvenkét gólt szerzett a spanyol élvonalban, ami azért nem kevés.



Rubén Hugo Ayala

A La Liga 1976–1977-es góllövőlistáján egyébként az első tizennégyből hat argentin volt, Kempes, Morete és Rubén Cano mögött még ott volt Mario Finarolli (Elche), Ayala, valamint Rafael Dalmacio Zuviría (Racing Santander), akit aztán a következő idényre a Barcelona szerződtetett.

Nem csupán csatárból volt remek argentin kínálat a La Ligában, hiszen Wolffon kívül még az atléticós Ramón Heredia (akinek nem volt igazán jó szezonja, 1977-ben át is ment Franciaországba, a Paris Saint-Germainhez), a sevillás Héctor Horácio Scotta, a Las Palmasból Miguel Ángel Brindisi, vagy a két kapus, Miguel Santoro (Hércules) és Daniel Alberto Carnevalli (Las Palmas) is kétségtelenül válogatott szintű futballista volt.



Carlos Bianchi a francia liga egyik leggólerősebb játékosa volt a hetvenes években, itt éppen a PSG mezében lő

Franciaországban az 1975–1976-os szezon különlegességet hozott: a góllövőlista első három helyén három argentin végzett. Carlos Bianchi (Stade Reims) lett az első, Delio Onnis (AS Monaco) a második, Hugo Curioni (FC Metz) pedig a harmadik. Héctor Yazalde (Olympique Marseille), aki 1974-ben és 1975-ben is portugál gólkirályi címet, sőt, az előbbi idényben lőtt 46 góljával európai Aranycipőt is kiérdemelt, „csak" hatodik lett. (Yazalde egyébként 1977 nyarán hazatért Argentínába, a Newell's Old Boyshoz, a következő négy évben 120/54-es mutatót ért el, de a válogatott közelébe sem tudott kerülni.) Norberto Alonso 1976-ban az Olympique Marseille-hez igazolt, ám nem is ment igazán jól neki a játék, sőt kiderült a számára, hogy Menotti inkább az otthon játszókra számít, s egy fél év után visszatért a River Plate-hez. Világbajnok lett.

Az 1976–1977-es idényben Bianchi újra felülhetett a gólkirályi trónra, s még Curioni is a legjobbak közé tartozott, csak az ifjú Michel Platini, s tehetséges metzi klubtársa, a luxemburgi Nico Braun előzte meg. Onnis 30 gólt szerzett, azonban a második osztályban, miután hűséges maradt a kiesés után is az AS Monacóhoz, amelyet persze azonnal visszasegített az élvonalba. A Division 1-ben sem csatárokból állt a nagyon erős argentin kontingens: a bajnok Nantes-ban Hugo Bargas, a kupagyőztes Saint-Étienne-ben Osvaldo Piazza, az Olympique Marseille-ben Raúl Nogués játszott.

És akkor még nem szóltunk Carlos Alberto Babingtonról, a 13-szoros válogatottról! A remek középpályás a Bundesliga II-ben, az SG Wattenscheid 09-ben kereste kenyerét.

Meggyőződéssel állítható: a Carnevali – Heredia, Bargas, Piazza, Wolff – Scotta, Brindisi, Ayala – Rubén Cano, Bianchi, Onnis tizenegy felvette a versenyt a végül világbajnoki címet nyerő Fillol – Olguin, Luis Galván, Passarella, Tarantini – Ardiles, Gallego, Kempes – Bertoni, Luque, Ortíz alakulattal. Ám utóbbi világbajnok lett, előbbi névsorának tagjaira pedig már csak kevesen emlékeznek.



A Boca Juniors. Hátul, balról: Mouzo, Suñé, Sá, Pernia, Gatti, Ribolzi. Elöl: Mastrángelo, Benítez, Pavón, Felman, Tarantini

A Bayern München. Hátul, balról: Torstensson, Andersson, Schwarzenbeck, Gerd Müller, Rummenigge, Hoeness, Beckenbauer, Dettmar Cramer vezetőedző. Elöl: Weiss, Horsmann, Maier, Arbinger, Kappelmann





A Hamburger Sport Verein. Hátul, balról: Nogly, Kargus, Kaltz, Ripp, Reimann, Volkert. Elöl: Keller, Hidien, Magath, Steffenhagen, Memering

Az MC Algier,
Afrika legjobb csapata





A Corinthians.
Hátul, balról: Zé Maria,
Tobias, Moisés,
Zé Eduardo, Givanildo,
Wladimir.
Elöl: Vaguinho, Neca,
Geraldão, Ruço, Romeu

Az RSC Anderlecht.
Hátul, balról: MacKenzie,
Dockx, Broos, Thissen,
Ruiter, Vandendaele
Elöl: Haan, Coeck,
Rensebrink, Van der Elst,
Vercauteren



Bajnokok, kupagyőztesek

1976–1977

	Ország	Bajnok	Kupagyőztes
EURÓPA			
	Albánia	Dinamo Tirana	17 Nëntori
	Anglia	Liverpool FC	Manchester United
	Ausztria	Wacker Innsbruck	FK Austria
	Belgium	FC Bruges	FC Bruges
	Bulgária	Levszki Szófia	Levszki Szófia
	Ciprus	Omonia	Olympiakosz Nicosia
	Csehszlovákia	Dukla Praha	Lokomotíva Košice
	Dánia	Boldklubben 1903*	Vejle BK
	Észak-Írország	Glentoran	Coleraine
	Feröer-szigetek*	Tvøroyrar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
	Finnország*	KuopioPS	Reipas Lahti
	Franciaország	FC Nantes	Saint-Étienne
	Görögország	Panathinaikosz	Panathinaikosz
	Hollandia	AFC Ajax	FC Twente
	Írország	Sligo Rovers	Dundalk
	Izland*	Valur	Valur
	Jugoszlávia	Crvena zvezda	Hajduk Split
	Lengyelország	Śląsk Wrocław	Zagłębie Sosnowiec
	Luxemburg	Jeunesse Esch	Progrès Niederkorn
	Málta	Floriana	Valletta FC
	NDK	Dynamo Dresden	Dynamo Dresden
	NSZK	Mönchengladbach	1. FC Köln
	Norvégia*	Lillestrøm	Brann
	Olaszország	Juventus	AC Milan
	Portugália	SL Benfica	FC Porto
	Románia	Dinamo Buc.	Universitatea Craiova
	Skócia	Celtic FC	Celtic FC
	Spanyolország	Atlético Madrid	Real Betis
	Svájc	FC Basel	Young Boys
	Svédország	Halmstads BK*	Östers IF
	Szovjetunió	Torpedo Moszkva	Dinamo Tbiliszi*
	Törökország	Trabzonspor	Trabzonspor



FC Bruges



Dukla Praha



Sligo Rovers

ARANYLABDA

Beckenbauer „megosztotta” a szavazókat

Franz Beckenbauer másodszor is megnyerte a *France Football* Aranylabdáját, ez volt az utolsó alkalom, hogy ezen az ankéton Európa legjobbjai között jegyezték. Már 1966-ban harmadik lett, de aztán csak 1972-ben került ismét a képzeletbeli dobogóra, annak is a tetejére. 1973-ban kimaradt a legszűkebb elitből, ám 1974-ben és 1975-ben is második lett. 1976-ban úgy lépett egyet előre, nagy fölénnyel nyerve, hogy a huszonhatból öt zsűritag (az osztrák, a luxemburgi, a svéd, a szovjet és a portugál) nem tette az első öt közé! A többi huszonegy szavazólapból ellenben tizennégyen is nyert, héten helyezett volt, így végül tizenhat ponttal megelőzte Rob Rensenbrinket. Ivo Viktort kétségtelenül a csehszlovákok Eb-aranya repítette a harmadik helyre. A negyedik és az ötödik helyen két olyan fiatal végzett, akik a következő szűk évtizedben együtt ötször nyerték el az Aranylabdát: Kevin Keegan és Michel Platini. Érdekes, hogy az 1975-ös első tíz helyezettből mindössze ketten, az előző fél évtized vitathatatlanul legtöbbet ünnepelt két játékosa, Franz Beckenbauer és Johan Cruyff került be ismét az élcsoportba.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Boca Juniors (Nac)	
		Boca Juniors (Met)	
	Brazília	Internacional PA	
	Rio de Janeiro	Vasco da Gama	
	São Paulo	Corinthians	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Everton	
	Ecuador	El Nacional	
	Kolumbia	Atlético Nacional	
	Paraguay	Libertad	
	Peru	Unión Huaral	
	Uruguay	Defensor Sporting	
	Venezuela	Portuguesa	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Cosmos (NASL)	Maccabi LA
	Mexikó	UNAM	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Liverpool FC	
	Kupagy. Európa-kupája	Hamburger SV	
	UEFA-kupa	Juventus FC	
	Közép-európai Kupa	FK Vojvodina	
	Európai Szuperkupa	Anderlecht	
	Libertadores Kupa	Boca Juniors	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	MC Alger	
	Afrikai Kupagyőztesek Kupája	Shooting Stars	
	Világkupa*	Bayern München	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Brit válogatottak tornája	Skócia	



Defensor Sporting



Juventus FC

* naptári éves lebonyolítási rend

Aranylabda, 1976

1. Franz Beckenbauer (nyugatnémet, Bayern München) 91, 2. Rob Rensenbrink (holland, RSC Anderlecht) 75, 3. Ivo Viktor (csehszlovák, Dukla Praha) 52, 4. Kevin Keegan (angol, Liverpool FC) 32, 5. Michel Platini (francia, Nancy Lorraine) 19, 6. Anton Ondruš (csehszlovák, Slovan Bratislava) 18, 7. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona), Ivan Csurkovics (jugoszláv, Saint-Étienne) 12-12, 9. Rainer Bonhof (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach), Marian Masný (csehszlovák, Slovan Bratislava), Gerd Müller nyugatnémet, Bayern München) 9-9. (Az első tíz, illetve a holtverseny miatt tizenegy helyezett.)



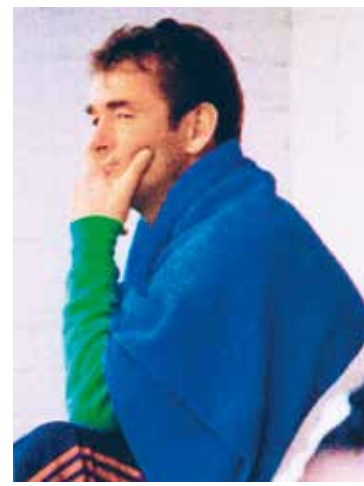
Az újoncok nagy idénye

Brian Clough a Nottingham Foresttel is csodát tett

Bundagyanú árnyékolta be a Bundesliga-idény végét

Megtáltosodott a Monaco és a Lanerossi is

Újonc ennél jobban nem mutatkozhatott volna be az angol élvonalban: az előző idény végén a második vonal harmadik helyezettjeként feljutó Nottingham Forest minden nagymenőt maga mögé utasítva bajnoki címet nyert. Durva túlkapás lenne azt állítani, hogy a szezon előtt akadt akár csak egy elemző is, aki a **Brian Clough** és Peter Taylor által dirigált gárdát az esélyesek közé sorolta volna. Annak ellenére, hogy a két mester néhány évvel korábban, a Derby Countyval már egyszer „csodát tett". Ám a játékoskeret kulcsembereit inkább illette a sajtó a tapasztalatlan, a rutintalan vagy a kiégett és a levitézlett jelzővel, mint az ígéretessel, illetve a nagyszerűvel. Kétségtelen, hogy Clough, aki maga is látta az állomány korlátait, az idény előtt, illetve első heteiben megerősítette a csapatot. Legnagyobb igazolása Peter Shilton volt, aki 325 ezer font ellenében szeptemberben a Stoke Citytől jött. Ugyanakkor érkezett Archie Gemmill, Clough egykori játékosa a Derby Countytól, illetve még júliusban egy másik skót, Kenny Burns a Birmingham Citytől. Mindhárman azonnal alapemberekké váltak. Mi több, Burns, aki Nottinghamben visszatért eredeti posztjára, s csatárból újra védő lett, az idény végén a klubnál és a futballszakírók választásán is megkapta az Év játékosa díjat. Shilton is nagy erősítést jelentett. Az első öt bajnoki mérkőzésen még az elődje, John Middleton védett, s kapott hat gólt. Aztán jött „Shilts", s a hátralévő 37 fordulóban mindössze tizennyolcszor kényszerült maga mögé nyúlni. (Middletont egyébként el is adta a klub, Gemmillért cserébe.) Később a szezonra visszatekintve Peter Taylor, a másodedző azt mondta: „Éreztük, hogy jó a csapatunk, de eleinte azt gondoltuk, talán a nemzetközi kupaszereplést jelentő helyek egyikét csíphetjük meg. Ám amikor megszereztük Shiltont, egyből a bajnoki cím is elérhetővé vált."



Az akkor már 28 éves, rutinos kapus mögött az idény nagy részében az akkor még mindössze 18 éves Chris Woods állt készenlétben tartalékként, aki aztán pályafutása során 43 szereplésig jutott az angol válogatottban.

Ugyanakkor a Forest „régi gárdája" még a válogatott kapus nélkül kezdte remekül az idényt, háromból három győzelemmel. Utána kikapott az Arsenaltól, s akkor még senki nem gondolta, hogy a hátralévő 38 fordulóban már csak kétszer veszít a csapat. Az újonc mindössze három vereséggel nyerte meg a bajnoki címet, ilyen kevés „zakóval" 1969, a Leeds óta

nem nyert senki. Hazai pályán egyetlen vereséget sem szenvedett a csapat. Decemberben már úgy tűnt, csupán két együttes nyerheti meg a bajnoki címet: az idény meglepetésszerzője, a Forest, valamint a remekül rajtoló Everton. Aztán, amikor Liverpool kékjei két napon belül kikaptak a Manchester Unitedtól, majd a Leeds Unitedtól is, szinte eldőlt a bajnokság. Brian Clough már poénkodott, amikor csapata ötpontos előnybe került: „A Nottingham legutóbb legfeljebb egy krikettmeccsen vezetett öttel…" Később az Everton még egyszer közelített, egyszer csupán egy pontra zsugorodott a különbség vele szemben, de előzni már nem tudott a riválisa. Sőt, a második helyre végül az elsősorban a nemzetközi szereplésre fókuszáló Liverpool FC jött fel, de a Forest végül hét ponttal megelőzte a „vörösöket" is.

A Forest november közepétől veretlen maradt a bajnokságban, április 18-án matematikailag is bebiztosította akkor már 113 éves története első bajnoki címét. Öt fordulóval a zárás előtt. Brian Clough lett a legendás Herbert Chapman óta az első menedzser, aki két különböző klubbal is angol bajnoki címet tudott nyerni.



Nyilván egy ilyen fölényes diadal után kevesen gondolták, hogy a Forest „véletlenül" lett bajnok, de a kétkedőknek a Ligakupa megnyerése választ adott. A nottinghamiek a márciusi, tehát még a bajnoki szezon közben megtartott döntőben – a kapuban a kupasorozatban játékra nem jogosult Shilton helyett Woodsszal – megverték a BEK-győztes Liverpoolt.

Brian Clough mindössze tizenhat játékossal játszotta végig a bajnoki szezont, akkor még nem voltak divatban a mamutkeretek vagy a rotálások. A névsor: Peter Shilton (37 mérkőzés) – Viv Anderson (37), Colin Barrett (35), Kenny Burns (41), Larry Lloyd (26) – **John McGovern** (31), Archie Gemmill (34), Martin O'Neill (40) – John Robertson (42), Peter Withe (40), Tony Woodcock (36), valamint Ian Bowyer (28), David Needham (16), Frank Clark (13), John O'Hare (10), John Middleton (kapus, 5), rajtuk kívül még Chris Woods szerepelt a Ligakupában.

Az FA-kupa döntőjét az esélytelenebbnek vélt Ipswich Town nyerte meg Roger Osborne 77. percben lőtt góljával az Arsenal ellen. A góllövő elájult a döntő ballábas lövés ünneplésében, még az újrakezdés előtt le kellett cserélni. A későbbi sikeres szövetségi kapitány, Bobby Robson együttese abban a fél évtizedben Anglia legjobb csapatai közé tartozott, de az 1978-as FA-kupán kívül csak egy trófeát tudott nyerni, 1981-ben az UEFA-kupa győztese lett. A Wembleyben az „ágyúsokat" legyőző alakulatban akadt egy-két kiváló futballista, mint a csapatkapitány Mick Mills (42-szeres angol válogatott), Kevin Beattie, John Wark és Paul Mariner.

Az angol idény történéseihez tartozik még, hogy kicsit elszabadultak az átigazolási díjak, de persze nem a mai nagyságrendekben. Mindenesetre egy idényen belül háromszor is átírták a csúcslistát. Január 6-án a Manchester United 350 ezer fontot fizetett a Leeds Unitednak Joe Jordanért, az összeg rekordnak számított két brit klub között. Négy nappal később már 352 ezer volt a csúcs, miután a Liverpool ennyiért vette meg Graeme Sounesst a Middlesbrough gárdájától. De még ezen is srófolt a Manchester United, amely korábban szinte elképzelhetetlenül nagy összeget, 495 ezer fontot adott Gordon MacQueenért, ugyancsak a Leeds Unitednak. Érdekes, hogy mindhárom nagy vétel alanya skót futballista volt.

Annak, hogy egy újonc nyeri meg az angol bajnokságot, nagyon kicsi volt az esélye az idény előtt, mégis megtörtént. Valószínűleg a fogadóirodáknál lehetett fogadni a Forest elsőségére – ami, persze, óriási pénzt hozhatott a klub legelvakultabb híveinek. Arra, gyanítjuk, nem lehetett pénzt tenni, hogy Angliában és Franciaországban is egy újonc végez az élen – pedig így történt. Az AS Monaco az 1975–1976-os idényben csak tizennyolcadik lett a Division 1-ben, s ezzel kiesett. A következő szezonban, miután megtartotta a kulcsjátékosait, azonnal visszajutott, nem mellékesen az RC Strasbourg társaságában. A hercegség csapata győzött a Division 2 A-csoportjában, az elzászi legénység pedig a B-ben. Majd 1977–1978-ban a Monaco, 1978–1979-ben az előző idényben harmadik RC Strasbourg nyerte meg a legmagasabb osztály bajnoki aranyát. Nyugodtan állíthatjuk: ilyen soha máskor nem történt a világfutballban.

Akkoriban (1975 óta) már a legendás elnök, Charles Campora fia, Jean-Louis irányította a monacói klubot. Miután a csapat kiesett az első osztályból, azonnal visszavitte a gárdához a korábbi sikeredzőt, édesapja aranykorszakának sikeremberét, Lucien Leducöt. A tizenhárom év után visszatérő, 1961-ben és 1963-ban bajnoki címet nyerő edző az első szezonban feljuttatta a csapatot az élvonalba, majd ott is megnyerte a bajnoki címet. Korábban csupán két újonc alakulat végzett az élen Franciaországban, 1950-ben a Girondins Bordeaux, 1964-ben pedig a Saint-Étienne. A Monaco 1978-as elsősége óta senkinek sem sikerült. A piros-fehérek elsősorban elsőrangú csatárjátékukkal végeztek az élen, egy ponttal megelőzve a címvédő FC Nantes-ot. A csapat ásza, az argentin **Delio Onnis** 29, csatártársa, Christian Dalger 19 gólt szerzett. Az idény végén mindössze ketten kerültek be az argentínai Mundialon részt vevő francia válogatottba a Monacóból, Dalger volt az egyik, a rutinos középpályás, Jean Petit (aki csak névrokona a kilencvenes években szintén a hercegség csapatában szereplő világbajnok Emmanuel Petit-nek) pedig a másik. Fontos szereplővé nőtte ki magát az első számú kapus, Yves Chauveau sérülése után beugró, csupán 21 éves Jean-Luc Ettori, aki 1994-ig maradt aztán a klubnál, összesen 602 bajnoki mérkőzésen szerepelt. A bajnok alaptizenegye a következő volt: Jean-Luc Ettori – Albert Vanucci, Bernard Gardon, Roland Courbis, Alfred Vitalis – Alain Moizan, Jean Petit, Jean-Pierre Chaussin – Christian Dalger, Delio Onnis, Raoul Nogués. Játszottak még: Yves Chauveau (kapus), Serge Perucchini, Jean-Claude Fagès, Heriberto Correa, Roger Ricort, Daniel François, Michel Rouquette, André Tuybens, Thierry Gudimard, Jean-Noël Luccioni.



A Francia Kupát az AS Nancy Lorraine együttese nyerte meg, legyőzve a magyar származású Koczur Ferry által irányított, esélyesebbnek vélt OGC Nice-t. A rutinos játékosokból (Dominique Baratelli, Joszip Katalinszki, Jean-Marc Gouillou, Nenad Bjekovics) álló nizzai gárda nem bírt az ellenfél ifjú hármasával, a Michel Platini, Olivier Rouyer, Francisco Rubio trióval. A döntő egyetlen gólját Michel Platini szerezte.

Olaszországban a Juventus megvédte a bajnoki címét, ráadásul az egy évvel korábbinál sokkal fölényesebben győzött, az egypontos különbségből öt lett. Ezúttal nem a városi riválisTorino végzett a második helyen (nem esett nagyon vissza: harmadik lett), hanem az idény meglepetéscsapata, a Lanerossi. A vicenzai piros-fehérek majdnem lemásolták a Nottingham

és a Monaco bravúrját, de a Juventus megelőzte őket. Mindazonáltal edzőjük, Giovanni Battista (becenevén Gibi) Fabbri érdemelte ki az idény után az Év edzője díjat a Serie A-ban – nyilvánvaló, hogy nagyobb bravúr volt az élvonal „gólyáját" a bajnoki ezüstig vezetni, mint Trapattoninak a „zebrákkal" nyerni. A Lanerossi első számú csillaga a gólkirályi címet is megszerző Paolo Rossi volt, szinte egyedül szállította a gólokat. Ő huszonnégy, a házi góllövőlistán második Renato Faloppa négy találatig jutott.

A Juventus jellemzője az állandóság volt. Ugyanazzal az alaptizeneggyel nyert, mint egy évvel korábban: Dino Zoff (30) – Antonello Cuccureddu (30), Gaetano Scirea (29), Francesco Morini (26), Claudio Gentile (28) – Giuseppe Furino (26), Marco Tardelli (26), Romeo Benetti (27) – Franco Causio (30), Roberto Boninsegna (21), Roberto Bettega (30). Mindösszesze öten kaptak még szerepet: Antonio Cabrini (15), Pietro Fanna (13), Pietro Paolo Virdis (10), Luciano Spinosi (5), Vinicio Verza (5). Sokat elmond a keret erejéről, hogy nem csupán az alapformáció tagjainak, hanem Verza kivételével a tartalékoknak a neve is jól cseng, még több mint negyven év távlatából is.

A Juve az első fordulókban, majd a tizenharmadik játéknaptól már végig vezetett az idényben, remekelt a védelme, hiszen mindössze 17 gólt kapott. A csapat csupán egy vereséget szenvedett, Rómában a Laziótól kapott ki még október elején, a negyedik körben. Ám meglepően sok döntetlent játszott, a harminc fordulóból tizennégyszer. Érdekes, hogy miután az Olimpiai Stadionban kapott ki egyedül, ugyanott biztosította be matematikailag is a bajnoki címet, az utolsó előtti fordulóban, a „farkasok" elleni 1-1-gyel. A szezon egyik legjobb meccse az utolsó fordulóban így már szinte tét nélküli volt. A Juve kétszer vezetett a Lanerossi ellen Bettega és Boninsegna egy-egy góljával, de előbb Paolo Rossi, majd Furino öngólja révén a vendégek kétszer is egyenlítettek. Harmadszor, miután Roberto Bettega újabb gólt lőtt, már nem tudtak, de aztán a Torino csak döntetlent játszott Veronában, ezért maradtak a második helyen.

A Szovjetunióban a Dinamo Kijev visszaült a trónra, a Juventuséhoz (14-15-1) hasonló mérleggel. Valerij Vasziljevics Lobanovszkij együttese különleges bajnoki szezont teljesített: úgy szerezte meg az elsőséget, hogy a meccseinek még a felét sem nyerte meg. A 14 győzelem mellett tizenötször játszott döntetlenre, viszont csak egyetlen vereséget szenvedett. Elképesztő, 51-12-es gólkülönbséggel lett bajnok, négy ponttal megelőzve a Dinamo Tbiliszit és hattal a moszkvai Torpedót. A sikerben óriási része volt a régi, tapasztalt védelem mögött kiválóan védő, (szinte) újonc kapusnak, a tragikus sorsú, 40 évesen autóbalesetben elhunyt Viktor Jurkovszkijnak. A Tavrija Szimferopolból az idény előtt igazolt „hálóőr" mindössze három évet töltött Kijevben, majd visszatért előző egyesületébe. A bajnokcsapat alaptizenegye (Viktor Jurkovszkij 28 – Vlagyimir Troskin 20, Sztefan Resko 22, Mihail Fomenko 28, Viktor Matvijenko 25 – Anatolij Konykov 28, Alekszandr Berezsnoj 27, Leonyid Burjak 26 – Vlagyimir Veremejev 27 – Vlagyimir Onyiscsenko 21, Oleg Blohin 29) a mezőnyjátékos-posztokon jószerével megegyezett a korábbi sikercsapatéval. Olykor Muntjan és Kolotov, a két régi ász kiszorult a kezdőből, a helyükre pedig beépült a még tizenéves Berezsnoj. A kulcsszereplőkön kívül játszott még: Mihail Moszkalenko (1) és Jevgenyij Rudakov (1) kapusok, Pjotr Szlobodjan (21), Vlagyimir Lozinszkij (19), Vlagyimir Muntjan (16), Vlagyimir Besszonov (16), Viktor Kolotov (15), Szergej Kuznyecov (7), Valerij Kovaljev (2), Alekszandr Hapszalisz (2) és Valerij Zujev (1).

A Német Szövetségi Köztársaságban nagy meglepetéssel ért véget az idény: az 1. FC Köln mindent vitt. Ez volt az első idény 1968 óta, hogy nem a Bayern Münchent vagy a Borussia Mönchengladbachot avatták bajnokká. Nem sokon múlt, hogy megszakadt a nagy sorozat, ugyanis a Gladbach és a Köln azonos pontszámmal végzett, sőt, azonos számú gólt szerzett, így végül a hárommal kevesebb kapott gól döntött a „kecskés" klub javára. Apró érdekesség: ez volt a második alkalom a Bundesliga történetében, hogy a jobb gólkülönbség határozott az elsőségről. A bajnok edzője akkor is Hennes Weisweiler volt, csak akkor még a Borussia Mönchengladbachot irányítva.

A szezonzárás botrányba fulladt. Az utolsó forduló kilenc mérkőzésén 37 gól esett, ezekből a Bundesliga „salátástáljáért" vetekedő két gárda szerzett tizenhetet. A Köln 5-0-ra kiütötte az utolsó helyezett, s már biztos kieső St. Paulit, ami önmagában feleslegessé tette a Mönchengladbach próbálkozásait. Mindazonáltal a Gladbach mindent megpróbált: a Bökelberg Stadionban Bundesliga-rekordot jelentő 12-0-s győzelmet aratott a középcsapatnak számító Borussia Dortmund ellen. Egy héttel azt követően, hogy Hamburgban 6-2-re megverte a HSV-t, amelynek sportigazgatója, Günter Netzer éppen a Mönchengladbach csillaga volt hazai pályafutásának éveiben. A két eredmény, ám főleg a 12-0 sok volt a DFB-nek, a szövetségnek, s vizsgálatot rendelt el. De a Borussia Dortmund vezérkara is érezte, hogy lépnie kell, s felfüggesztette az állásából Otto Rehhagel edzőt. Végül aztán minden elcsendesedett, hiszen a Köln lett a bajnok, nem sikerült a Mönchengladbach manővere. Amúgy különleges lett volt a „csikók" diadala, ugyanis egyetlen bajnoki forduló után sem vezették a táblázatot!



A Köln diadalának egyik kovácsa a legendás Hennes Weisweiler volt, aki Barcelonából érkezett a piros-fehérekhez 1976 nyarán. Első évében megnyerte a kupát a csapata, s ötödik lett a bajnokságban. A másodikban aztán elhódította mindkét trófeát. Mindössze a harmadik klub lett a Schalke (1937) és a Bayern München (1969) után, amely duplázni tudott. A bajnokcsapat tagjai voltak: Toni Schumacher (34), Roland Gerber (34), Harald Konopka (31), Gerhard Strack (32), Herbert Zimmermann (32), Bernd Cullmann (27), Heinz Flohe (34), Herbert Neumann (34), Dieter Müller (33), Roger Van Gool (32), **Okudera Jaszuhiko** (20), az európai futball első japán sztárja, valamint Heinz Simmet (23), Dieter Prestin (14), Holger Wilmer (11), Hannes Löhr (8), Jürgen Glowacz (5), Herbert Hein (4) és Rainer Nicot (1). A további kerettagok közül nem kapott játéklehetőséget egy hajdani vb-ezüstérmes veterán, Wolfgang Weber és a jövő ígérete, a fiatal dán Preben Elkjær-Larsen sem.

Ha már a többi országnál kiemeltük az újonc vagy újoncok remeklését, ne maradjon ki az NSZK sem: a VfB Stuttgart a negyedik helyen zárt, mégpedig rekordot jelentő, 54 ezres hazai átlagnézőszámmal. (A csúcsot csak 1998–1999-ben döntötte meg a Borussia Dortmund.) Az idény legjobbjaiként Heinz Flohét, az 1. FC Köln csapatkapitányát, Kevin Keegant, az egyébként a várakozások alatt szereplő HSV angol légiósát, valamint Jürgen Grabowskit, az Eintracht Frankfurt csatárát ünnepelték. A két Müller, a kölni Dieter és a müncheni Gerd holtversenyben, 24-24 góllal végzett a mesterlövészek listájának élén.

Spanyolországban a Real Madrid szerezte meg a bajnoki címet, az FC Barcelona pedig a kupát. A katalánok, igaz, viszonylag nagy, hatpontos hátránnyal a rivális mögött végezve, másodikok lettek a bajnokságban. Ugyanakkor feltűnő, hogy milyen kevés gólt értek el: a 34 fordulóban mindössze 49 találatig jutottak, szemben a Real Madrid 77 góljával. Hat csapat is több gólt szerzett a Barçánál, amelyben pedig még a két Johan, Cruyff és Neeskens is játszott.

Továbbra is remekeltek a La Ligában az argentin csatárok, Mario Kempes szerezte meg ismét a gólkirályi címet, s a góllövőlistán az első tizenegybe még további négy honfitársa, Rubén Cano, Morete, Scotta és González is befért. Érdekes, hogy a Real Madrid házi gólkirálya (egyben a bajnokság legeredményesebb spanyol játékosa), Santillana mögött a bajnokcsapat második leggólerősebb futballistája a nem kifejezetten támadó szellemű nyugatnémet légiós, a tizenhárom gólig jutó Uli Stielike lett.

A Real Madrid nem kezdett nagyon jól (miután kikapott az első fordulóban a Salamanca pályáján, a vezérkar elbocsátotta a korábbi edzőt, Miljan Miljanicsot, akit Luis Molowny váltott), de a hetedik forduló után az élre állt, s aztán már csak egyszer, a nyolcadik kör végén nem vezetett. Legjobb három légiósa, az argentin Enrique Wolff, a nyugatnémet Uli Stielike és a dán Henning Jensen közül az első kettő ezen idény előtt szerződött a Bernabéuba, Jensen pedig már 1976-ban. Az alapösszeállítás így festett: Miguel Ángel (27) – Sol 33), Wolff (34), San José (32), Benito (22) – Pirri (26), Stielike (27), Del Bosque (18) – Juanito (32), Santillana (34), Jensen (26). Játszottak még: García Remon (kapus, 8), Roberto Martínez (24), Guerini (21), Isidro (18), Camacho (15), Vitoria (10), Aguilar (6), Sabido (6), Vitoria (1), Macanás (1).

A Copa del Reynek nevezett országos kupasorozatban változott a szabály: pályára léphettek ismét a külföldiek is. Így a három argentint (Carnevali, Brindisi, Morete) felvonultató Las Palmas ellen a Barcelona is pályára küldhette a két hollandot és az argentin Rafael Zuviríát. A katalánok végül 3-1-re nyertek, két góljukat Carles Rexach, egyet pedig Juan Manuel Asensi lőtt.

Dél-Amerikában a São Paulo FC nyerte meg a brazil bajnokságot, története során először. Heroikus küzdelemben. A döntőt 102 974 néző előtt Belo Horizontéban, a Minerão Stadionban játszották. A meccset azóta a Batalha do Minerão-ként, azaz a Minerão-beli csataként emlegetik. Százhúsz perc alatt sem esett gól, tizenegyesek döntöttek. A „paulisták" mindössze három lövést értékesítettek (Peres, Antenor, Bezerra), de ez is elég volt, mert a házigazdák csak kettőig jutottak. A Rubens Minelli által dirigált gárda a Waldir Peres – Getulio, Tecão, Bezerra, Antenor – Chicão, Teodoro (Peres), Dario Pereyra – Viana (Neca), Mirandinha, Zé Sergio összeállításban harcolt ki az elsőséget.



Ubaldo Fillol, a River kapusa

Argentínában két tradicionális nagycsapat szerepelt a legjobban: az Independiente (Rigante – Villaverde, Galván, Trossero O. Pérez – Pagnanini, Britez vagy Biondi, Outes – Bertoni vagy Magallanes, Larrosa, Bochini) győzött a Nacionalban, a River Plate (Fillol – Lonardi, Passarella, H. López; Saporiti – Merlo, P. González, J. J. López – Luque, Marchetti, Ortiz) pedig a Metropolitanóban.

AZ ÉV TÖRTÉNETE

Elton John és a „lódarazsak”

A hetvenes évek egyik nagymenő popsztárja, Elton John – akkoriban már túl egy hetvenötezres Wembley-koncerten, s az éppen akkoriban a listák élére törő *Don't Go Breaking My Heart* című slágeren – fejébe vette, hogy a csúcsra juttatja a Watford akkor a negyedik vonalban szerénykedő futballcsapatát. Meglepte a világot vele, talán nem túlzás azt vélni, hogy előtte kevesen gondolták, hogy a nem kifejezetten sportos alkatú, s a külsőségekben az extremitásra hajló sztár érdeklődik a labdarúgás iránt. Annak ellenére vélték ezt, hogy az énekes társtulajdonosa volt az előző bő egy évben a Los Angeles Aztecs futballcsapatának az Egyesült Államokban. Elton John akkoriban vállalta a nyilvánosság előtt is, hogy biszexuális, az ilyesmi addig még a futball tágabb holdudvarában is teljesen ismeretlen volt.



A Főnök futballszerelést húzott

Elton – eredeti nevén Reginald Kenneth Dwight – akkoriban a húszas éveinek a végén járt, s bár alsó középosztálybeli családból származott, addigra rengeteg pénzt keresett, a hetvenes évek első öthat éve volt pazar karrierjének legtermékenyebb időszaka. Úgy gondolta, vagyona egy jelentős részét gyermekkora kedvenc futballklubjának, a Watfordnak a felvirágoztatására fordítja.

1977 novemberében bejelentette, hogy visszavonul a színpadtól – szerencsére később meggondolta magát –, addigra már ő volt a „lódarazsak” (Hornets) elnöke és főtulajdonosa. Nagy csapatot akart építeni, de hát a Watford akkoriban még csak a ligapiramis alsó részénél tartott. Elton John 1977 áprilisában kirúgta az addigi menedzsert, Mike Keent. Az énekes eleinte Bobby Moore-t, az 1966-os világbajnok válogatott a visszavonulását fontolgató csapatkapitányát szánta utódnak, de ő még játszani akart. A második ötlet alanya Graham Taylor volt, aki azóta nagy karriert futott be – 1990 és 1993 között az angol válogatottat is irányította szövetségi kapitányként –, de akkor még szinte pályakezdő menedzsernek számított. Az 1977 őszén harminchárom éves Taylor a Lincoln Citynél zárta le már huszonnyolc évesen a játékos-pályafutását, majd ott kezdte szakvezetőit is. Az 1975–1976-os idényben a piros-fehérek a Watforddal azonos osztályban, a negyedik vonalban szerepeltek. Fantasztikus idényt futottak, 46 meccsükből harminckettőt megnyertek, 111-39-es gólkülönbséggel zártak. Elton John úgy gondolta, Taylor lehet az az edző, aki felépítheti a Watfordot. Mélyen a zsebébe kellett nyúlnia, hiszen kiszemeltjének „előkelőbb” kérői is akadtak, de sikerült meggyőzni őt arról, hogy egymásra van szükségük. Taylor akkoriban, egy mindkettőjük számára emlékezetes beszélgetésben azt mondta az énekesnek, hogy egymillió fontjába fog kerülni, hogy a Watford feljusson az élvonalba.

Anglia egyik legnépszerűbb előadójának, aki a brit zeneipar tíz leggazdagabb szereplője közé tartozik, lett volna erre ennél lényegesen több pénze is. Taylor mellé megnyerte tanácsadónak és pályaedzőnek az akkor már a hatvanadik születésnapja közelében járó Bertie Mee-t, aki 1971-ben története első duplázásához vezette az Arsenalt, s megkezdte a játékosállomány megerősítését, miközben a csatárjátékot egy tizenéves, saját nevelésű tehetségre, a jamaicai származású Luther Blissettre bízta. Elton pénzével és Taylor szakértelmével a Watford elindult meghódítani az angol futballpiramist. 1977–1978-ban a „lódarazsak" tizenegy pontos előnyel megnyerték a negyedik osztályt. Egy évvel később másodikok lettek a harmadik vonalban, s újabb osztályt léptek előre. 1979–1980-ban megvetették a lábukat a második vonalban, de nem volt esélyük a feljutásra. Az újabb tőkeinjekciónak köszönhetően azonban a következő nyáron még erősebb lett a csapat, s már a második liga első felében tudott végezni. Aztán 1982-ben feljutott a legmagasabb osztályba, ahol 1982–1983-ban, a Liverpool mögött a második helyen végzett. Fél évtized alatt a negyedik osztály meghatározó csapatából a First Division ezüstérmese lett. Az akkor már egy másik jamaicai származású csillag, John Barnes köré épített gárda (Blissett ugyanis az 1983–1984-es szezont Olaszországban, az AC Milannál töltötte) a következő idény végén az FA-kupa döntőjében játszhatott.



Elton John csatája Alan Mayesszel és Ross Jenkinsszel

Elton John megérezte, ennél magasabbra már nem szárnyalhatnak a „lódarazsak". 1987-ben eladta a klubot Jack Petchey üzletembernek, noha az elnöki posztot megtartotta. 1994-ben aztán visszavásárolta a részvények egy részét, 2002-ig újra főtulajdonosa volt az egyesületnek. Utána ismét eladta, majd amikor belátta, hogy a feladatok főállású ügyvezető elnököt kívánnak, visszalépett „csak" díszelnöknek. Ám mindmáig vannak Watford-részvényei, s amikor eddig nagy baj volt, mindig segített. 2005-ben és 2010-ben is koncertet adott a Watford stadionjában, a Vicarage Roadon, a teljes bevétellel a klubot segítve. 2014 decembere óta a stadion egyik lelátója a nevét viseli: Sir Elton John stand.





Az 1. FC Köln.
Balról: Flohe, Schumacher, Strack, Cullmann, Neumann, Gerber, Herbert Zimmermann, Konopka, Van Gool, Okudera, Dieter Müller

Az AS Monaco.
Hátul, balról: Vanucci, Moizan, Correa, Vitalis, Gardon, Ettori.
Elöl: Rouquette, Nogués, Onnis, Dalger, Petit





A River Plate.
Hátul, balról: Passarella, Saporiti, Pitarchi, Lanordi, H. Lopez, Fillol.
Elöl: Camisso, Marchetti, Luque, J. Lopez, Ortiz

A Real Madrid. Hátul, balról: Garcia Remón, Sol, Benito, San José, Guerini, Camacho. Elöl: Juanito, Del Bosque, Santillana, Wolff, Jensen





A Juventus. Hátul, balról: Trapattoni edző, Cuccureddu, A. Marchetti, Verza, Tolfo, Alessandrelli, Zoff, Virdis, Spinosi, Bettega, Benetti, Bizzotto pályaedző. Középen: Morini, Causio, Furino, Gentile, Boninsegna, Scirea. Elöl: Corino gyúró, Cabrini, Fanna, Tardelli, Francisca, Schincaglia, De Maria gyúró

A Nottingham Forest. Hátul, balról: Burns, Bowyer, Anderson, Barrett, Clark. Középen: Gordon pályaedző, Needham, O'Hare, Shilton, Woods, Lloyd, McNeill, Brian Clough menedzser. Elöl: Woodcock, McGovern, Robertson, Gemmill



Szűk liverpooli siker – szinte hazai pályán

A dán bajnok BK 1903 kiütötte a sorozatból a Trabzonsport, holott a törökök egy esztendeje legyőzték otthonukban a Liverpoolt. A Lillestrøm SK két góllal megverte az Ajaxot Norvégiában, az FC Dinamo nyert Bukarestben az Atlético Madrid ellen, a Panathinaikosz viszont nem tudott győzedelmeskedni Máltán.

A második fordulóban is születtek meglepetések, ilyen volt az innsbruckiak továbbjutása a „kelták" ellenében, a Gladbach gólzáporos diadalai a Crvena zvezda fölött, vagy a Liverpool FC kudarca Drezdában.

A szezon szenzációját a belga kék-feketék remeklése jelentette, márkás ellenfeleket (Panathinaikosz, Atlético Madrid, Juventus) „söpörtek félre" az útjukból, és teljesen megérdemelten masíroztak a fináléba. Az elődöntőben a Borussia visszavágott a „vörösöknek" a római vereségéért, ám aztán a második találkozón, az Anfield Road poklában hármat kapott tőlük.



Phil Neal és Ray Clemence a BEK-serleggel

A végjátékot a Wembley Stadionban rendezték meg, azaz a Liverpool lényegében hazai környezetben fogadhatta a flamandokat, akiknek fedezetsorában feltűnt egy lobogó hajú, kackiás bajuszú magyar, Kű Lajos. Mi több, a flamandok közül talán a legjobb teljesítményt szinte újonc légiósuk nyújtotta, ameddig erővel bírta. (A volt ferencvárosi középpályás mellett parádézott a dán kapus, Birger Jensen is.) Az idény előtt a Kevin Keegan helyére vett skót csatár, Kenny Dalglish villanása döntötte el a trófea sorsát, s miközben ünnepelte magát, valamint a találatát, sok semleges néző eltűnődött a dilemmán: vajon mi történik akkor, ha a mérkőzést nem Londonban bonyolítják le? Megvédték volna idegenben is az elsőségüket Bob Paisley legényei? Sohasem tudjuk meg. Mindenesetre a Liverpool az 1976-os UEFA-kupa-döntő után az 1978-as BEK-döntőben is diadalmaskodott az FC Bruges ellen.

A gólkirálynak járó elismerés a dán Allan Simonsent (Borussia Mönchengladbach) illette, aki ötször vette be az ellenfelek kapuját.

1. forduló. Vasas SC–Borussia Mönchengladbach 0-3, 1-1, Celtic FC–AS Jeunesse Esch 5-0, 6-1, FC Basel–Wacker Innsbruck 1-3, 1-0, Crvena zvezda–Sligo Rovers 3-0, 3-0, SL Benfica–Torpedo Moszkva 0-0, 0-0 (t.: 4-1), Trabzonspor–Boldklubben 1903 København 1-0, 0-2, SG Dynamo Dresden–Halmstad BK 2-0, 1-2, Lillestrøm SK–AFC Ajax 2-0, 0-4, Levszki Szófia–WKS Śląsk Wrocław 3-0, 2-2, Valur Reykjavík–Glentoran FC 1-0, 0-2, Omonia Nicosia–Juventus FC 0-3, 0-2, Kuopion PS–FC Bruges 0-4, 2-5,

Floriana FC–Panathinaikosz 1-1, 0-4, Dukla Praha–FC Nantes 1-1, 0-0, FC Dinamo Bucureşti–Atlético Madrid 2-1, 0-2

2. forduló. Celtic FC–Wacker Innsbruck 2-1, 0-3, Crvena zvezda–Borussia Mönchengladbach 0-3, 1-5, SL Benfica–BK 1903 København 1-0, 1-0, Liverpool FC–SG Dynamo Dresden 5-1, 1-2, Levszki Szófia–AFC Ajax 1-2, 1-2, Glentoran FC Belfast–Juventus FC 0-1, 0-5, FC Bruges–Panathinaikosz 2-0, 0-1, FC Nantes–Atlético Madrid 1-1, 1-2

Negyeddöntő. Wacker Innsbruck–Borussia Mönchengladbach 3-1, 0-2, SL Benfica–Liverpool FC 1-2, 1-4, AFC Ajax–Juventus FC 1-1, 1-1 (t.: 0-3), FC Bruges–Atlético Madrid 2-0, 2-3

Elődöntő. Borussia Mönchengladbach–Liverpool FC 2-1, 0-3, Juventus FC–FC Bruges 1-0, 0-2 (h. u.)

Döntő

Liverpool FC–FC Bruges 1-0 (0-0)

1978. május 10., London, Wembley Stadion, 92 500 néző. Jv.: Charles Corver (holland)

Liverpool FC: Clemence – Neal, Thompson, Hansen, Hughes – Case (Heighway, 63.), McDermott, Souness, R. Kennedy – Dalglish, Fairclough

FC Bruges: Jensen – Bastijns, Leekens, Krieger, Maes (Volders, 80.) – Cools, Vandereycken, Kű (Sanders, 58.), De Cubber – Simoen, Sørensen

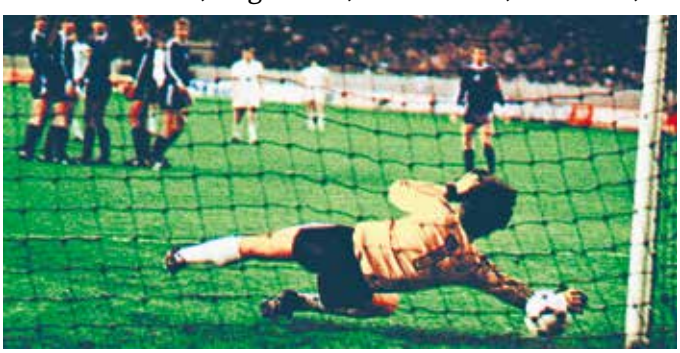
Gólszerző: Dalglish (64.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Lila-fehér kavalkád a Parc des Princes gyepén

Bemelegítés gyanánt két korábbi győztes elköszönt, az FC Twente ’65 kiütötte a skót Rangers FC-t, míg a sevillai Betis az AC Milant. (Utóbb a kis holland csapat meg sem állt az elődöntőig.) A második fordulóban megrendezhették az előző idény döntőjének a visszavágóját, és az Anderlecht valóban vissza is vágott az időközben Kevin Keegannel megerősödött Hamburgnak.

A belga „violák” 1976 és 1978 között „zsinórban” háromszor vívhattak döntőt, az első kettőt szinte ugyanazzal a formációval, de a párizsi fináléig Raymond Goethals edző már némileg átszervezett legénységgel jutott el. Ettől függetlenül maradtak régi, kipróbált harcosai, Gilbert Van Binst, Hugo Broos, Jean Thissen, Arie Haan, Ludo Coeck, François Van der Elst, Rob Rensenbrink és a francia fővárosban csereként pályára küldött Jean Dockx mindhárom végjátékban lehetőséghez jutott. A bécsi lilák rajongói rengeteget vártak Herbert Prohaskától, ugyan az osztrákok karmestere nem teljesített rosszul, ám egyedül kevés volt a brüsszeli fergeteggel szemben.



A döntő második gólját szabadrúgásból lőtte Rob Rensenbrink

A szezon végén három hatgólos labdarúgó, Albert Jan Gritter (FC Twente ’65), Ferdinand Keller (HSV) és François Van der Elst (Anderlecht) osztozott a gólkirályi trónuson.

Selejtező. Rangers FC–Young Boys Bern 1-0, 2-2

1. forduló. Beşiktaş JK–Diósgyőri VTK 2-0, 0-5, Lokomotiv Szófia–RSC Anderlecht 1-6, 0-2, PAOK Szaloniki–Zagłębie Sosnowiec 2-0, 0-2, Rangers FC–FC Twente ’65 Enschede 0-0, 0-3, 1. FC Köln–FC Porto 2-2, 0-1, Hamburger SV–Lahden Reipas 8-1, 5-2, Dundalk FC–Hajduk Split 1-0, 0-4, Real Betis Balompié–AC Milan 2-0, 1-2, Coleraine FC–1. FC Lokomotive Leipzig 1-4, 2-2, Progrès Niedercorn–Vejle BK 0-1, 0-9, SK Brann Bergen–ÍA Akranes 1-0, 4-0, Cardiff City FC–Austria WAC 0-0, 0-1, Lokomotíva Košice–Östers IF 0-0, 2-2, AS Saint-Étienne–Manchester United 1-1, 0-2, Olympiakosz Nicosia–Universitatea Craiova 1-6, 0-2, Valletta FC–Dinamo Moszkva 0-2, 0-5

2. forduló. Diósgyőri VTK–Hajduk Split 2-1, 1-2 (t.: 3-4), Austria WAC–Lokomotíva Košice 0-0, 1-1, Hamburger SV–RSC Anderlecht 1-2, 1-1, Dinamo Moszkva–Universitatea Craiova 2-0, 0-2 (t.: 3-0), 1. FC Lokomotive Leipzig–Real Betis Balompié 1-1, 1-2, Vejle BK–PAOK Szaloniki 3-0, 1-2, FC Twente ’65 Enschede–SK Brann Bergen 2-0, 2-1, FC Porto–Manchester United 4-0, 2-5

Negyeddöntő. Vejle BK–FC Twente ’65 Enschede 0-3, 0-4, Austria WAC–Hajduk Split 1-1, 1-1 (t.: 3-0), Real Betis Balompié–Dinamo Moszkva 0-0, 0-3, FC Porto–Anderlecht 1-0, 0-3

Elődöntő. FC Twente ’65 Enschede–RSC Anderlecht 0-1, 0-2, Dinamo Moszkva–Austria WAC 2-1, 1-2 (t.: 4-5)

Döntő

RSC Anderlecht–Austria WAC 4-0 (3-0)

1978. május 3., Párizs, Parc des Princes, 46 679 néző. Jv.: Heinz Aldinger (nyugatnémet)

RSC Anderlecht: De Bree – Van Binst, Broos, Dusbaba, Thissen – Haan, Coeck, Vercauteren (Dockx, 87.) – Van der Elst, Nielsen, Rensenbrink

Austria WAC: Baumgartner – R. Sara, Obermayer, J. Sara, Baumeister – Daxbacher (Martínez, 60.), Prohaska, Gasselich, Morales (Drazan, 74.) – Parits, Pirkner

Gólszerzők: Rensenbrink (13., 44.), Van Binst (45., 82.)

UEFA-KUPA

Nem hozott meglepetést a meglepetésdöntő

Amikor a sorozat legelején a Bastia kettős vereséget mért a lisszaboni Sportingra, mindenki nagy meglepetésről beszélt, pedig hol volt még nagy menetelésének a vége? A grúz Dinamo a milánói Inter elleni sikerére sem sokan gondoltak, mint ahogy arra sem, hogy a lengyel Widzew idegenben szerzett góljainak köszönhetően kiüti a kupából a Manchester Cityt. A Marek továbbjutása az FTC-vel szemben sem számított hétköznapinak. Igaz, hogy a következő fordulóban elbúcsúzott, viszont bulgáriai otthonában 2-0-ra legyőzte a korszak egyik kultuszcsapatát, a Bayern Münchent. Szenzációnak számított, hogy a Racing Lens a római botlása után a visszavágó hosszabbításában 6-0-ra legázolta a Laziót. Didier Six mesterhármast vágott a „sasoknak”.

Az elődöntőbe három olyan klub került (Bastia, PSV, Grasshopper-Club), amely az idény elején szinte esélytelennek tűnt a legjobb négy közé jutásra.

A holland futball akkoriban rendkívül erősnek számított, a válogatott két világbajnoki ezüstérme (1974, 1978), Eb-bronza (1976), valamint az Ajax és a Feyenoord európai kupagyőzelmei fémjelezték a nívóját, azonban az eindhoveni Philips SV 1978-ig nemzetközi szinten semmit sem tett le az asztalra. A korzikai kék-fehérek addigra már a PSV-nél nevesebb ellenfelekkel is elbántak (Sporting CP, Newcastle United, Torino, CZ Jena), de ezek ismeretében is bravúr lett volna tőlük a serleg elhódítása. Jellemző, hogy a döntőben a németalföldiek legjobban a honfitársuktól, Johnny Reptől tartottak…



Willy van de Kerkhof két korzikai, Cazes és Larios között

A gólkirályi trónust 8-8 találatával megosztva Gerrie Deijkers (PSV Eindhoven) és Raimondo Ponte (Grasshoppper-Club Zürich) foglalhatta el.

1. forduló. Linzer ASK–Újpesti Dózsa 3-2, 0-7, Marek Sztanke Dimitrov–Ferencvárosi TC 3-0, 0-2, Eintracht Frankfurt–Sliema Wanderers 5-0, 0-0, AZ '67 Alkmaar–Red Boys Differdange 11-1, 5-0, Aston Villa–Fenerbahçe 4-0, 2-0, FC Barcelona–Steaua Bucureşti 5-1, 3-1, SEC Bastia–Sporting CP 3-2, 2-1, Bayern München–Mjøndalen IF 8-0, 4-0, Boavista–SS Lazio 1-0, 0-5, Bohemians FC–Newcastle United 0-0, 0-4, FC Carl Zeiss Jena–Altay Izmir 5-1, 1-4, Dundee United–KB København 1-0, 0-3, Fiorentina–Schalke 04 0-3, 1-2, BK Frem–Grasshopper-Club 0-2, 1-6, Glenavon FC–PSV Eindhoven 2-6, 0-5, KS Górnik Zabrze–Valkeakosken Haka 5-3, 0-0, Internazionale FC–Dinamo Tbiliszi 0-1, 0-0, Dinamo Kijev–Eintracht Braunschweig 1-1, 0-0, Landkrona BoIS–Ipswich Town 0-1, 0-5, UD Las Palmas–Szloboda Tuzla 5-0, 3-4, RC Lens–Malmö FF 4-1, 0-2, KS Odra Opole–1. FC Magdeburg 1-2, 1-1, Olympiakosz Pireusz–Dinamo Zagreb 3-1, 1-5, Manchester City–RTS Widzew Łódź 2-2, 0-0, SK Rapid Wien–Internacional Bratislava 1-0, 0-3, RWD Molenbeek–Aberdeen FC 0-0, 2-1, Servette FC–Athletic Bilbao 1-0, 0-2, Standard Liège–Slavia Praha 1-0, 2-3, IK Start Kristiansand–Fram Reykjavík 6-0, 2-0, AS Armata Tîrgu Mureş–AEK Athén 1-0, 0-3, Torino–Apoel Nicosia 3-0, 1-1, FC Zürich–CSZKA Szófia 1-0, 1-1

2. forduló. Újpesti Dózsa–Athletic Bilbao 2-0, 0-3, AEK Athén–Standard Liège 2-2, 1-4, AZ '67 Alkmaar–FC Barcelona 1-1, 1-1 (t: 4-5), Aston Villa–Górnik Zabrze 2-0, 1-1, SEC Bastia–Newcastle United 2-1, 3-1, Bayern München–Marek Sztanke Dimitrov 3-0, 0-2, Internacional Bratislava–Grasshopper-Club 1-0, 1-5, Ipswich Town–UD Las Palmas 1-0, 3-3, KB København–Dinamo Tbiliszi 1-4, 1-2, SS Lazio–RC Lens 2-0, 0-6, 1. FC Magdeburg–Schalke 04 4-2, 3-1, RWD Molenbeek–FC Carl Zeiss Jena 1-1, 1-1 (t.: 5-6), IK Start Kristiansand–Eintracht Braunschweig 1-0, 0-4, Torino–Dinamo Zagreb 3-1, 0-1, Widzew Łódź–PSV Eindhoven 3-5, 0-1, FC Zürich–Eintracht Frankfurt 0-3, 3-4

3. forduló. Aston Villa–Athletic Bilbao 2-0, 1-1, SEC Bastia–Torino 2-1, 3-2, FC Carl Zeiss Jena–Standard Liège 2-0, 2-1, Eintracht Frankfurt–Bayern München 4-0, 2-1, Ipswich Town–FC Barcelona 3-0, 0-3 (t.: 1-3), 1. FC Magdeburg–RC Lens 4-0, 0-2, PSV Eindhoven–Eintracht Braunschweig 2-0, 2-1, Dinamo Tbiliszi–Grasshopper-Club 1-0, 0-4

Negyeddöntő. SEC Bastia–FC Carl Zeiss Jena 7-2, 2-4, 1. FC Magdeburg–PSV Eindhoven 1-0, 2-4, Eintracht Frankfurt–Grasshopper-Club 3-2, 0-1, Aston Villa–FC Barcelona 2-2, 1-2

Elődöntő: Grasshopper-Club Zürich–SEC Bastia 3-2, 0-1, PSV Eindhoven–FC Barcelona 3-0, 1-3

Döntő

SEC Bastia–PSV Eindhoven 0-0

1. mérkőzés, 1978. április 26., Bastia, Furiani-stadion, 15 000 néző. Jv.: Dusan Makszimovics (jugoszláv)

SEC Bastia: Hiard – Burkhard, Orlanducci, Guesdon, Cazes – Papi, Lacuesta (Felix, 56.), Larios – Rep, Krimau, Mariot

PSV Eindhoven: Van Beveren – Van Kraaij, Krijgh, Stevens, Brandts – Poortvliet, Van der Kuylen, Willy van de Kerkhof, Deijkers – René van de Kerkhof, Lubse

PSV Eindhoven–SEC Bastia 3-0 (1-0)

2. mérkőzés, 1978. május 9., Eindhoven, Philips-stadion, 27 000 néző. Jv.: Nicolae Rainea (román).

PSV Eindhoven: Van Beveren – Van Kraaij (Deacy, 79.), Krijgh, Stevens, Brandts – Poortvliet, Van der Kuylen, Willy van de Kerkhof – Lubse, Deijkers, René van de Kerkhof

SEC Bastia: Hiard (Weller, 75.) – Marchioni, Orlanducci, Guesdon, Cazes – Papi, Lacuesta, Larios – Rep, Krimau, Mariot (De Zerbi, 67.)

Gólszerzők: Willy van de Kerkhof (24.), Deijkers (67.), Van der Kuylen (69.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

Keegan „boldogságos pokoljárása” az Anfielden

Kevin Keegan 1977-ben, Szent Miklós napján visszatért régi sikerei színhelyére, ahol oly sokszor ünnepelték korábban a szurkolók. Az immár a HSV mezében játszó csatárt kellemetlen meglepetés érte, egykori klubtársai kiütötték a KEK védőjét. Az FC Bayern München után a másik Bundesliga-eminens, a Hamburger SV is elbukta a Szuperkupát.

Hamburger SV–Liverpool FC 1-1 (0-1)

1. mérkőzés, 1977. november 22., Hamburg, Volksparkstadion, 18 000 néző. Jv.: António José da Silva Garrido (portugál)

Hamburger SV: Stars – Ripp, Buljan (Karow, 67.), Kaltz, Eigl – Memering, Zaczyk, Magath (Bertl, 64.) – Keegan, Keller, Steffenhagen

Liverpool FC: Clemence – Neal, Hughes, Thompson, Jones (Smith, 33.) – R. Kennedy, Case (Johnson, 58.), Callaghan – Dalglish, Fairclough, Heighway

Gólszerzők: Keller (29.), Fairclough (65.)

Liverpool FC–Hamburger SV 6-0 (2-0)

2. mérkőzés, 1977. december 6., Liverpool, Anfield Road, 34 931 néző. Jv.: Ulf Eriksson (svéd)

Liverpool FC: Clemence – Neal, Hughes, Thompson, Smith – R. Kennedy, McDermott, Case – Dalglish, Fairclough, Heighway (Johnson, 75.)

Hamburger SV: Stars – Ripp, Nogly, Kaltz, Hidien – Zaczyk (Eigl, 69.), Magath, Bertl – Keegan, Keller (Steffenhagen, 69.), Volkert

Gólszerzők: Thompson (21.), McDermott (40., 55., 56.), Fairclough (86.), Dalglish (88.)

LIBERTADORES KUPA

A Bombonerában megállíthatatlan volt a Boca



A Boca Juniors boldog játékosai, Gatti, Sá, Mastrángelo, Veglio és Bordón ünneplik a diadalt

A szokásos rend szerint zajlott az 1978-as Libertadores Kupa-sorozat: a címvédő csak a középdöntőben kapcsolódott be. A Boca élt az eséllyel, s a nagy riválist Rivert, valamint a brazil Atlético Mineirót megelőzve finalista lett. A másik ágról, meglepetésre – története során először – a kolumbiai Deportivo Cali került a végjátékba, kihasználva a szerencsés sorsolást. A középdöntőben a paraguayi Cerro Porteñót és a perui Alianza Limát előzte meg. Kolumbiában még „tartotta" a Deportivo Juan Carlos Lorenzo együttesét, aztán a visszavágón gálázott a Boca.

Deportivo Cali–Boca Juniors 0-0

Döntő, 1. mérkőzés, 1978. november 23., Cali, Estadio Pascual Guerrero, 60 000 néző. Jv.: Héctor Ortíz (paraguayi)

Deportivo Cali: Zape – Ospina, F. Castro (Correa), Caicedo, M. Escobar – Arce Valverde, Otero (Jaramillo), Landucci – Torres, Scotta, A. J. Benítez.

Boca Juniors: C. Rodríguez – Pernía, Sá, Mouzo, Bordón – J.J. Benítez, Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Salinas, Perotti

Boca Juniors–Deportivo Cali 4-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1978. november 28., Buenos Aires, La Bombonera, 80 000 néző. Jv.: Edison Pérez Núñez (perui)

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Sá, Mouzo, Bordón – J.J. Benítez (Veglio), Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Salinas, Perotti

Deportivo Cali: Zape – Ospina (F. Castro), M. Escobar, Caicedo, Correa – Arce Valverde, Otero (Umaña), Landucci – Torres, Scotta, A. J. Benítez.

Gólszerzők: Perotti (15., 85.), Mastrángelo (60.), Salinas (71.)

VILÁGKUPA

A Boca kiütötte az albérletben a beugrót

A Liverpool nem akart játszani a Világkupáért, így az 1977-es BEK-döntőt az angolok ellen elveszítő Borussia Mönchengladbach lépett elő európai résztvevőnek. Az első, Buenos Aires-i mérkőzésen a Gladbach jól játszott, s bár elszalasztotta a nyerési esélyt, a döntetlennel bizakodva várta a visszavágót. A második találkozót csak az 1978–1979-es idény elején játszották le, mégpedig a Bökelbergstadion felújítása miatt Karlsruhében. A vendég Boca egy félidő alatt három gólt szerezve meglepte ellenfelét és megnyerte a kupát. A visszavágón a mezőny legjobbja Darío Felman volt, aki az első meccsről hiányzott, hiszen addigra már a Valenciához igazolt, ám a visszavágóra a Boca kölcsönkapta a spanyoloktól. Felman egyetlen válogatott mérkőzését 1977. február 27-én a magyarok ellen játszotta.



Suñé és Berti Vogts választ a karlsruhei döntő előtt

Boca Juniors–Borussia Mönchengladbach 2-2 (1-2)

Döntő, 1. mérkőzés. 1978. március 21., Buenos Aires, La Bombonera, 60 000 néző. Jv.: Nikola Milanov Dudin (bolgár)

Boca Juniors: Santos – Pernía, Sá, Mouzo, Bordón – Benítez (Ribolzi, 46.), Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Pavón (Alvárez, 64.), Salinas

Borussia Mönchengladbach: Kleff – Vogts, Hannes, Wimmer, Wohlers – Schäfer, Bonhof, Kulik – Del'Haye, Nielsen, Lienen

Gólszerzők: Mastrángelo (16.), Hannes (24.), Bonhof (29.), Ribolzi (51.)

Borussia Mönchengladbach–Boca Juniors 0-3 (0-3)

Döntő, 2. mérkőzés. 1978. augusztus 1., Karlsruhe, Wildparkstadion, 38 000 néző. Jv.: Roque Cerullo (uruguayi)

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Vogts, Hannes, Wohlers (Schäfer, 46.), Ringels – Nielsen, Bruns, Kulik – Simonsen, Lausen (Lienen, 72.), Gores

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Tesaré, Suárez, Bordón – Salinas, Suñé, Zanabria – Mastrángelo, Saldaño (Veglio, 46.), Felman

Gólszerzők: Felman (2.), Mastrángelo (33.), Salinas (37.)

AZ ÉV CSAPATA

A Cosmos mindenek felett

1978-ban a Cosmos lett az NASL, a North American Soccer League első címvédő bajnokcsapata. Pelé ugyan 1977 őszén végleg visszavonult, de a gárda nélküle is nagyon erős maradt – s nagyon népszerű a világban. Ami korábban elképzelhetetlennek tűnt, az a világsztárokat szerződtető együttesnek sikerült: népszerűségben fel tudta venni a versenyt az úgynevezett major sportágak, a tojáslabdás futball, a baseball, a kosárlabda és a jégkorong sztárjaival. 1977 és 1982 között a Cosmos mérkőzéseinek átlagnézőszáma mindig elérte a 28 ezret, sőt három idényben a negyvenezret is meghaladta. 1977-ben érkezett a csapathoz Carlos Alberto és Franz Beckenbauer, majd 1978-ban Vladimir Bogicsevics, a két régi motoros, Werner Roth és Giorgio Chinaglia – állítólag az egyetlen futballista, aki akkoriban dohányozhatott még az öltözőben is – már törzstagnak számított.



Steve Hunt, a Cosmos angol balszélsője

A csapat rengeteget túrázott, rengeteg bemutató meccset vívott, az eredmény sokszor

AZ EDZŐ

De jó Firma(ni)!



EDDIE (teljes nevén: Edwin Ronald) FIRMANI 1933. augusztus 7-én született a dél-afrikai Fokvárosban. Előbb a helyi Clyde FC-ben, majd Angliában, a Charlton Athleticben (1950–1955) futballozott. Huszonkét évesen brit rekordot jelentő 35 000 font ellenében Olaszországba igazolt, felvette az állampolgárságot is, miközben nyolc évet játszott a Sampdoria (1955–1958), az Inter (1958–1961) és a Genoa (1961–1963) tagjaként. Három mérkőzésen két gólt szerzett az olasz válogatottban 1956 és 1958 között. Angliában (Charlton Athletic 1963–1965, 1967–1968, Southend United 1965–1967) zárta le tényleges játékoskarrierjét, bár 1975-ben, a Tampa edzőjeként beszállt egy meccsre csapatába. Ugyan egy ideig volt a Charlton játékos-edzője is, de igazi tréneri munkáját az Egyesült Államokban kezdte, a Tampa Bay Rowdies (1975–1977), a Cosmos (1977–1979), a Philadelphia Fury (1980), a Montreal Manic (1981–1982), újra a Cosmos (1984), gárdáját dirigálta. Edzőként az NASL bajnoka lett 1975-ben, 1977-ben és 1978-ban. A nyolcvanas évek közepétől új kihívás, az arab világ várta, előbb a kuvaiti Kazma FC (1985–1990), majd az iraki al-Talaba (1990) edzője volt. 1991-ben Kanadába költözött, Montrealban 1991-ben a Suprát, 1993-ban az Impactet kormányozta, a köztes évben az ománi Szurt istápolta. Pályafutását 1996-ban a New York/New Jersey MetroStarsnál zárta le.

nem is igazán számított. 1978-ban például megmérkőzött a Boca Juniorsszal, az Atlético Madriddal, a Bayern Münchennel, a Chelseavel. Szívesen hívott a gálameccsekre vendégjátékosokat, játszott a soraiban Johan Cruyff, Roberto Rivellino, Andranik Eskandarian, valamint két magyar, Harsányi László és Horváth József is. 1978-ban nyerte meg a legmagabiztosabban a bajnokságot, de még azt követően is erősödött a kerete, leszerződött Eskandarian, majd 1979-re megérkezett Francisco Marinho, Johan Neeskens, Wim Rijsbergen, Hubert Birkenmeier és Abdul Razak, 1980-ban már ott volt a brazil Oscar, a paraguayi Romero és Cabanas, valamint a belga François Van der Elst, de aztán ahogy fogyott a pénz, úgy fogytak el a sztárok is. A Cosmos története megkerülhetetlen fejezet a hetvenes-nyolcvanas évek futballjában.



A Cosmos Császára



JACK BRAND: 1953. április 4-én Braunschweigben született, de Kanadában nőtt fel, a torontói Hungaria, majd a Toronto Metros (1974), a Toronto Metros-Croatia (1975), a Toronto Italia (1976) és Rochester Lancers (1977) kapusa volt, mielőtt a Cosmosba került. Egy évet védett New Yorkban, majd a Tulsa Roughnecks (1979), a Seattle Sounders (1980–1982), a Tampa Bay Rowdies (1982) tagja is volt, némi kihagyás után az FC Seattle-ben zárta karrierjét. Számítása szerint egyszeres kanadai válogatott, velük ellentétben az 1974 őszi budapesti meccset mi nem tartjuk hivatalosnak, tekintve, hogy az utánpótlás-válogatottunk játszott rajta. Az NSL bajnoka (1976), az NASL bajnoka (1978).



BOB IARUSCI: Robert Iarusci 1954. november 8-án született Torontóban. A Toronto Metros-Croatia (1976–1977), majd a New York Cosmos (1977–1978), a Washington Diplomats (1979–1980), újra a New York Cosmos (1981–1983), végül a San Diego Sockers (1984) hátvédje volt, a nyolcvanas évek elején teremben is játszott a Cosmosszal. Az NASL bajnoka (1976, 1977, 1978, 1982). A kanadai válogatottban (1976–1983) 26 mérkőzésen két gólt szerzett.



GIUSEPPE WILSON: 1945. október 27-én az angliai Darlingtonban született, de édesanyja hazájában, Olaszországban nőtt fel. A Cino (1964–1965), az Internapoli (1965–1969), majd a Lazio (1969–1979) középhátvédje volt, a „sasokkal" olasz bajnok lett 1974-ben. 1978-ban és 1979-ben is játszott az NASL-ben, az első évben bajnok lett. A Squadra Azzurrában 1974-ben három mérkőzés jutott neki, futballozott az NSZK-ban rendezett világbajnokságon.



CARLOS ALBERTO TORRES: 1947. július 17-én született Rio de Janeiróban, ugyanott hunyt el 2016. október 25-én. Két periódusban játszott a Fluminensében (1963–1966, 1974–1976), közben a Santos mezét viselte (1966–1974). Pályafutása utolsó szakaszában az USA-.ban futballozott, a Cosmosban (1977–1980, 1982), illetve rövid ideig a California Surfben (1981). A Fluval háromszor nyerte meg Rio állam bajnokságát (1964, 1975, 1976), egyszer a Taça Guanabarát (1966). A Santosszal négyszer győzött São Paulo állam bajnokságában (1967, 1968, 1969, 1973), egyszer hódították el a Taça de Pratát (1968) és a Recopa Sul-Americanát (1968). A Cosmosszal négyszeres NASL-bajnok (1977, 1978, 1980, 1982). A brazil válogatottban (1964–1977) 53 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, ő volt az 1970-es világbajnok csapat kapitánya.



WERNER ROTH: 1948. április 4-én az egykori Jugoszláviában, a Bánságban született, nyolcéves korában került az Egyesült Államokba. Előbb a N. Y. German-Hungarians csapatában játszott (1966–1972), majd a Cosmos játékosa lett. Az NASL bajnoka 1972-ben, 1977-ben és 1978-ban. Az Egyesült Államok válogatottjában (1972–1975) tizenöt mérkőzésen szerepelt.



VITO DIMITRIJEVICS: 1948. december 11-én a jugoszláviai Szurdulicában született. Otthon a Radnicski Nis (1968–1974), majd az Olimpija Ljubljana (1975–1976) középpályása volt, 1977-ben és 1978-ban futballozott a Cosmosban, mindkét idényben bajnok lett. 1979-ben még megfordult a Los Angeles Aztecsben, majd hazatérve a Szvoboda Ljubljanában (1980–1981) zárta le a karrierjét.



FRANZ BECKENBAUER: 1945. szeptember 11-én született Münchenben. Az SC München von 1906 (1951–1959) kölyökjátékosa volt, majd a következő szűk két évtizedet a Bayern Münchenben töltötte, négy bajnoki címet (1969, 1972–1974), négy DFB-kupát (1966, 1968, 1969, 1971), három BEK-et (1974–1976), egy KEK-et (1967) és egy Világkupát (1976) nyerve. Négy idényt játszott a Cosmosban, 1977-ben, 1978-ban és 1980-ban is bajnok lett. 1980 és 1982 között a HSV futballistája volt, majd 1983-ban rövid időre visszatért még a Cosmoshoz. Az NSZK válogatottjában (1965–1977) 103 mérkőzésen 14 gólt szerzett, világbajnoki arany- (1974), ezüst- (1966) és bronzérmes (1970), Európa-bajnok (1972) és Eb-ezüstérmes (1976).



VLADISLAV BOGICSEVICS: 1950. november 7-én született Belgrádban. A Crvena zvezda volt élete főklubja otthon (1965–1978), bár az 1969–1970-es idényt Mariborban töltötte. A Cz-vel 1973-ban és 1977-ben bajnok, utóbbi évben még kupagyőztes is lett. A jugoszláv válogatottban (1971–1977) 23 mérkőzésen két gólt szerzett, az egyiket az 1974-es vb-n. 1978 és 1984 között futballozott a Cosmosban, 1978-ban, 1980-ban és 1982-ben bajnok lett.



DENNIS TUEART: 1949. november 27-én született Newcastle-ben. Angliai pályafutásának állomásai a Sunderland (1968–1974), a Manchester City (1974–1978, 1979–1983), a Stoke City (1983) és a Burnley (1983-1984) voltak. A Sunderlanddel FA-kupagyőztes (1973), a Cityvel Ligakupa-győztes (1976) volt. Pályafutása végén az ír Derry Cityben (1985–1986) is megfordult. Két idényt (1978 és 1979) töltött a Cosmosnál, az elsőben bajnok lett. Az angol válogatottban (1975–1977) hat meccsen két gólt ért el.



GIORGIO CHINAGLIA: 1947. január 24-én született Carrarában, de vendégmunkások gyermekeként Walesben nőtt fel. 1962 és 1966 között a Swansea Town középcsatára volt. Hazaköltözve a Massese (1966–1967), az Internapoli (1967–1969), végül pedig a Lazio (1969–1976) játékosa volt, 1974-ben olasz bajnoki címet szerzett. Az olasz válogatottban (1972–1975) 14 mérkőzésen 4 gólt ért el, részt vett az 1974-es vb-n. A Cosmosban 1976 és 1983 között 213 mérkőzésen 93 gólt szerzett, az első hét idényében ő volt a házi gólkirály. Az NASL négyszeres (1977, 1978, 1980, 1982) bajnoka. A floridai Naplesben hunyt el, 2012. április elsején.



STEVE HUNT: Stephen Kenneth Hunt 1956. augusztus 4-én született Birminghamben. 1973 és 1977 között az Aston Villa játékosa volt, majd két évet (1977, 1978) töltött a Cosmosban. Utána a Coventry (1978–1984), a West Bromwich Albion (1984–1986), újra az Aston Villa (1986–1988), végül a Willenhall Town (1988–1989) szélsője volt, de közben az 1982-es idényre visszatért a Cosmoshoz. Három bajnoki címet nyert az Egyesült Államokban (1977, 1978, 1982). 1984-ben két mérkőzést játszott az angol válogatottban.



A Boca Juniors. Állnak, balról: Mouzo, Suñe, Sá, Pernía, Gatti, Ribolzi. Elöl: Mastrángelo, Benitez, Pavón, Felman, Tarantini

A PSV Eindhoven. Hátul, balról: Van de Ven gyúró, Lubse, Krijgh, Van Gerven, Van Beveren, Van Engelen, Deacy, Stevens, Edström, Poortvliet, Henk de Jonge edző, Kees Rijvers klubigazgató. Elöl: R. van de Kerkhof, Francois, Quaars, Van Kraaly, Strik, Dahlquist, Van der Kuylen, Deijkers, W. van de Kerkhof, Jan Reker vezetőedző

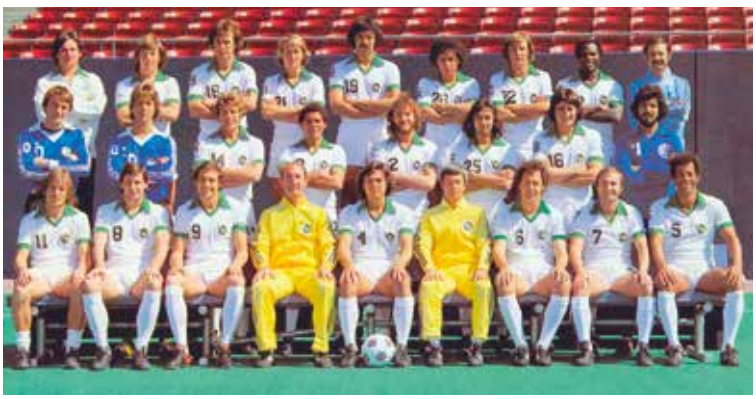




Az Anderlecht. Hátul, balról: Van der Elst, Van Binst, Dusbaba, De Brée, Broos, Thissen. Elöl: Nielsen, Haan, Coeck, Rensenbrink, Vercauteren



A Liverpool FC. Hátul, balról: Hansen, Toshack, Jones, Clemence, Phil Thompson, Souness. Középen: Joe Fagan edző, Dalglish, Fairclough, R. Kennedy, Johnson, Neal, Ronnie Moran edző. Elöl: Case, Callaghan, Smith, Bob Paisley menedzser, Hughes, Heighway, McDermott



A Cosmos FC. Hátul, balról: Rosenstein edző, Davis, Grgurev, Etherington, Iarusci, Atanasio, Milinder, Sono és a gyúró. Középen: Brand, Brcic, Garbett, Morais, Smith, Formoso, Donlic, Yasin. Elöl: Hunt, Bogicsevics, Chinaglia, Eddie Firmani vezetőedző, Roth, Klivecka pályaedző, Beckenbauer, Tueart, Carlos Alberto



A Bastia. Hátul balról: Petrovics, Orlanducci, Guesdon, Desvignes, Cazes, Burkhard. Elöl: Krimau, Larios, Vezir, Mariot, Dero

XI. VILÁGBAJNOKSÁG

Az argentinok lekváros aranya

Argentína végre rendezhetett, s Argentína (szurkolói szerint: végre) nyert. 1930 és 1934 után harminckét éves szünet következett, de aztán négyből háromszor is (1966-ban, 1974-ben és 1978-ban) a rendező ország válogatottját avatták bajnoknak. Utoljára az Albicelestét. Pedig César Luis Menotti még csak be sem nevezte a keretébe szikrázóan tehetséges ifjú csillagát, Diego Maradonát, valamint, Mario Kempes kivételével, legjobb légiósait. A holland válogatott egymást követő második világbajnokságon veszített a döntőben a rendező ország csapatával szemben.

Argentína 1966-ban, Angliában kapta meg – két sikertelen kísérlet után – a világbajnoki rendezést, ami a felületes szemlélő számára talán meglepő lehet. Ám Londonban még a torna előtti vb-kongresszus döntött a Mexikó visszalépése után egyedül kandidáló dél-amerikaiak mellett, tehát még az angol–argentin meccs botránya előtt. A hetvenes évek közepétől számos nyugat-európai szervezet és politikus tiltakozott aztán a katonai junta szörnyűségei miatt az argentinok rendezése ellen, hiába.

A történet 1976 márciusában vett újabb fordulatot. A hónap huszonnegyedik napján a Magyar Rádió hírműsorában is elhangzott – a fogalmazási pongyolaság miatt némileg pikánsan –, hogy – „Argentínában megdöntötték Perón asszonyt". A hír alapja, persze, valós volt, Buenos Airesben összeesküvő tisztek megbuktatták a 45 éves, táncosnőből lett elnökasszonyt, Isabel Perónt. A korszakos jelentőségű férj halála után, 1974 júliusában férje helyére lépő özvegy elnöklése alatt az ország története egyik legsúlyosabb politikai válságába sodródott. A

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

A Sovány, aki Pelével játszott

CÉSAR LUIS MENOTTI, becenevén El Flaco, a Sovány 1938. október 22-én született Rosarióban. Játékosként a Rosario Central (1960–1963), a Racing Club (1964), a Boca Juniors (1965–1966), aztán az Egyesült Államokban a New York Generals (1967–1968), Brazíliában Pelé klubja, a Santos (1968),



majd a CA Juventus (1969) játékosa volt. Az argentin válogatottban (1963–1968) 11 mérkőzésen 2 gólt szerzett. A Bocával argentin bajnok (1965), a Santosszal São Paulo állam bajnoka (1968). Edzői pályafutásának stációi: Newell's Old Boys (1970), Huracán (1972–1973), argentin szövetségi kapitány (1974–1982), FC Barcelona (1983–1984), Boca Juniors (1986–1987), Atlético Madrid (1987–1988), Peñarol (1990–1991), mexikói szövetségi kapitány (1991–1992), Boca Juniors (1993–1994), Independiente (1996–1997), Sampdoria (1997), Independiente (1997–1999), Rosario Central (2002), Independiente (2004), Puebla (2006), Tecos (2007). Sportigazgató: Independiente (2009–2010). Pályafutása legnagyobb sikere volt az 1978-as világbajnoki cím, középdöntős volt 1982-ben. Világbajnok az argentin juniorválogatottal (1979). Klubsikerei: argentin bajnok (1973 M), spanyol bajnok (1983), Király-kupa-győztes (1983).

jobb- és baloldali (terrorista) csoportok állandó harcot vívtak egymással, ennek végére tett pontot az államcsíny. A következő bő két évben a vb-rendezésre készült a nemzet, az új államfő, Jorge Videla tábornok kezdetben kormányzóként, majd államelnökként irányította az országot. A junta élére Roberto Viola tábornok, a hadsereg korábbi főparancsnoka került. A regnáló erők talán csak egyben hasonlítottak az ellenzékre: ők is politikai hasznot reméltek a Mundialból, illetve az azzal kapcsolatos nemzetközi figyelemből. Bár az Európából áldatlannak látott argentin belpolitikai helyzet miatt Hollandia és Belgium jelentkezett beugrónak, João Havelange, a FIFA elnöke nem hagyott kétséget: marad a rendezői jog az argentinoknál. S emellett kitartott akkor is, amikor elszaladtak a költségek, amikor meggyilkolták a szervező bizottság addigi vezetőjét, Omar Actist, vagy amikor európai sztárjátékosok fenyegetőztek a torna bojkottálásával – a junta terrorja és az emberi jogok sárba tiprása miatt.



Két francia, Tresor és Platini a helyzet magaslatán

Ma már tudjuk: végül Argentína rendezett. Egyébként az európai vendégek számára (is) megfelelően, a látszatra sokat adva. A helyszínen járók, a részt vevő játékosok, edzők és újságírók egybehangzóan állították, ők semmit sem éreztek a borzalmakból. Ugyanakkor Hebe de Bonafini, emberjogi aktivista, a Plaza de Mayo Anyáinak mozgalom vezetője, két eltűnt argentin diák édesanyja később azt mondta: „Az 1978-as Mundial olyan volt, mint a későbbi Malvinas-háború. Zászlók, ivás, Argentína-kórusok, a tömeg számára az egész egy nagy parti volt. Nekünk, az eltűntek családtagjai számára maga a borzalom."



A holland Krol mögött a perui Cubillas

Ez volt az utolsó tizenhat csapatos torna, a mához képest szűk mezőnybe nem fért be, sorozatban másodszor Anglia, valamint az Európa-bajnok csehszlovák, illetve a szovjet, a belga és a jugoszláv nemzeti tizenegy sem. Hiányzott a kétszeres világbajnok Uruguay is. Ez lett az első világbajnokság, amely után a győztest konkrétan bundázással gyanúsította meg a nagyvilág (a peruiak elleni fölényes siker miatt). A végeredményt tekintve érdekes, hogy a brazil válogatott úgy lett „csak" harmadik, hogy veretlenül játszotta végig a tornát.

Az A-csoportból, amely kiemelkedően a legerősebb volt a négyből, az olaszok jutottak tovább elsőként, miután Roberto Bettega góljával 1-0-ra legyőzték az addigra a középdöntős szereplést már szintén biztosító argentinokat. Kiesett a magyar és a francia együttes. A B-jelű kvartettban a nyugatnémet és a lengyel válogatott, az előző torna arany- és bronzérmese döntetlennel kezdett, majd mindkettő továbbment. A Nationalelf nem bírt a harmadik mérkőzésén a tunéziaiakkal – ez volt az első alkalom, hogy a nyugatnémetek vb-n pontot veszítettek nem európai vagy dél-amerikai együttes ellen –, így csak második lett a csoportban. A „C-sek" közül az osztrákok végeztek az élen, pedig az utolsó meccsükön kikaptak a braziloktól. A Kubala László által irányított spanyolok csak harmadikok lettek, óriási esélyt hagytak ki a brazilok ellen, amikor a hajrában Juanito tiszta helyzetben, öt méterről, a gólvonalon álló középhátvéd, Amaral lábába lőtte a labdát. A D-csoport nagyszerű mérkőzéseket, izgalmas csatákat hozott. A hollandok csak másodikok lettek, miután az utolsó mérkőzésükön kikaptak a skótoktól, de addigra gyakorlatilag már továbbjutottak. Az egygólos vereséggel nem volt baj, a háromgólossal az lett volna – ám erre a skótoknak talán a második félidőben, három percen át volt esélye. Csoportelső lett a kitűnő perui válogatott, amely az Oranje elleni döntetlenen kívül megverte a skótokat és az irániakat is. Teofilo Cubillas a két meccsen öt gólt szerzett.



Mario Kempes és a brazil Dirceu

Az egyik középdöntős csoportban máig emlékezetes csatát hozott a córdobai osztrák–nyugatnémet mérkőzés, amelyet a nyugati szomszédaink ma is áhítattal emlegetnek. Hans Krankl vezérletével elért győzelmük azt jelentette, hogy a címvédő nem jutott a legjobb négy közé. Ebben a fázisban – hiába hiányzott a tornán közülük Johan Cruyff, az előző vébé első számú csillaga – a hollandok már a nyugat-németországi napokat idézték játékukkal. Az osztrákokat 5-1-re, az olaszokat 2-1-re verték, a címvédő ellen 2-2-re végeztek.



Arie Haan, Leopoldo Luque és Ernie Brandts a döntőben

A másik ágon a brazilok és az argentinok győzelemmel kezdtek, majd egymással, Palotai Károly játékvezetése mellett, döntetlent játszottak. A harmadik körben az aranymezesek legyűrték a lengyeleket, majd az argentinok kihasznál-



A világbajnok argentin tizenegy. Hátul, balról: Passarella, Bertoni, Olguín, Tarantini, Kempes, Fillol. Elöl: Gallego, Ardiles, Luque, Ortíz, Galván

ták, hogy a szerencsés „véletlen" folytán az utolsó meccsükön már tudták, milyen eredménnyel kerülhetnek a döntőbe. Máig vitatott körülmények között, az addig remeklő, egyébként argentin származású, Rosarióban született perui kapus, Ramón Quiroga hibáit kihasználva, megszerezték a szükséges hat gólt. Dél-Amerikában lekvárt emlegettek, utalva a „megbundázott" eredményre (ott így nevezik a bundát).

A döntőben Kempes góljával vezetett az Albiceleste, amely lélektani hadviseléssel kezdte a finálét: Sergio Gonella játékvezetőnél tiltakoztak a házigazdák a kezén sérült Willy van de Kerkhof gipszmandzsettája miatt. Dick Nanninga a hajrában egyenlített, majd a rendes játékidő utolsó pillanataiban Rob Rensenbrink labdája a kapufáról pattant ki. Ha ebből gól születik, nincs az a játékvezető, aki segíthetett volna a házigazdákon, pedig az egész világ azt gondolta, „addig tartott volna" a Mundial, ameddig az argentinok nem állnak nyerésre. A hosszabbítás ellenben már az Albiceleste diadalát hozta, Mario Kempes eldöntötte a világbajnokságot.



Ardiles túljutott Neeskensen és Rensenbrinken is

César Luis Menotti legénysége megkapta a házigazdánál hol erősebb, hol gyengébb, de többnyire

meglévő bírói támogatást, ám kár lenne elvitatni, hogy erős csapattal lett világbajnok. Fillol, Passarella, Tarantini, Ardiles, Bertoni és Kempes kétségtelenül világklasszis képességű játékos volt. Más kérdés, hogy játszott a legjobb négybe került további három csapat mindegyikével, s a rendes játékidőben egyiket sem tudta legyőzni. A hosszabbításban a hollandokat igen, s ez világbajnoki címet ért.

A torna első számú csillagának Mario Kempest, az argentinok egyetlen légiósát, a gólkirályt választották. Mögötte a fiatal olasz Paolo Rossi találtatott a második legjobbnak, a brazil Dirceu a harmadiknak. A német *WM Enzyklopädie* szerint így állt össze a vébé álomcsapata: Leão (brazil) – Sara (osztrák), Krol (holland), Amaral (brazil), Cabrini (olasz) – Ardiles (argentin), Neeskens (holland), Kempes (argentin) – Bertoni (argentin), Rossi (olasz), Rensenbrink (holland). A *Gazzetta dello Sport* könyve alapján: Fillol (argentin) – Nelinho (brazil), Passarella (argentin), Galvan (argentin), Krol (holland) – Cerezo (brazil), Tardelli (olasz) – Rummenigge (nyugatnémet), Rossi (olasz), Kempes (argentin), Bettega (olasz).

XI. világbajnokság (Argentína, 1978. június 1.–június 25.)

Mérkőzések száma: 38. Gólok száma: 102 (2,68-as átlag)
Összneźőszám: 1 545 791 (40 679-es átlag)

1. csoport: Olaszország–Franciaország 2-1, Argentína–Magyarország 2-1, Olaszország–Magyarország 3-1, Argentína–Franciaország 2-1, Olaszország–Argentína 1-0, Franciaország–Magyarország 3-1. A csoport végeredménye: 1. Olaszország 6, 2. Argentína 4, 3. Franciaország 2, 4. Magyarország 0

2. csoport: NSZK–Lengyelország 0-0, Tunézia–Mexikó 3-1, Lengyelország–Tunézia 1-0, NSZK–Mexikó 6-0, Tunézia–NSZK 0-0, Lengyelország–Mexikó 3-1. A csoport végeredménye: 1. Lengyelország 5, 2. NSZK 4, 3. Tunézia 3, 4. Mexikó 0

3. csoport: Brazília–Svédország 1-1, Ausztria–Spanyolország 2-1, Ausztria–Svédország 1-0, Brazília–Spanyolország 0-0, Brazília–Ausztria 1-0, Spanyolország–Svédország 1-0. A csoport végeredménye: 1. Ausztria 4 pont, 2. Brazília 4, 3. Spanyolország 3, 4. Svédország 1

4. csoport: Hollandia–Irán 3-0, Peru–Skócia 3-1, Hollandia–Peru 0-0, Skócia–Irán 1-1, Skócia–Hollandia 3-2, Peru–Irán 4-1. A csoport végeredménye: 1. Peru 5 pont, 2. Hollandia 3, 3. Skócia 3, 4. Irán 1

Középdöntő. A-csoport: Olaszország–NSZK 0-0, Hollandia–Ausztria 5-1, NSZK–Hollandia 2-2, Olaszország–Ausztria 1-0, Hollandia–Olaszország 2-1, Ausztria–NSZK 3-2. A csoport végeredménye: 1. Hollandia 5, 2. Olaszország 3, 3. NSZK 2, 4. Ausztria 2. B-csoport: Brazília–Peru 3-0, Argentína–Lengyelország 2-0, Lengyelország–Peru 1-0, Argentína–Brazília 0-0, Brazília–Lengyelország 3-1, Argentína–Peru 6-0. A csoport végeredménye: 1. Argentína 5, 2. Brazília 5, 3. Lengyelország 2, 4. Peru 0

A 3. helyért: Brazília–Olaszország 2-1

A döntő: Argentína–Hollandia 3-1 (1-0, 1-1, 2-1)
Buenos Aires, Estadio Monumental, 71 483 néző. Jv.: Sergio Gonella (olasz)

Argentína: Fillol – Olguín, L. Galván, Passarella, Tarantini – Ardiles (Larrosa, 65.), Gallego, Kempes – Bertoni, Luque, Ortíz (Houseman, 74.)

Hollandia: Jongbloed – Poortvliet, Brandts, Jansen (Suurbier, 72.), Krol – Haan, Neeskens, W. van de Kerkhof – Rep (Nanninga, 58.), R. van de Kerkhof, Rensenbrink

Gólszerzők: Kempes (38., 104.), Nanninga (81.), Bertoni (114.)

A góllövőlista élcsoportja:

6 gólos: Kempes (argentin), 5 gólos: Rensenbrink (holland), Cubillas (perui), 4 gólos: Luque (argentin), Krankl (osztrák)

A döntőben pályára lépett argentin játékosok



UBALDO Matildo FILLOL: 1950. július 21-én született San Miguel del Montéban, beceneve el Pato, a Kacsa. Klubjai: Quilmes (1965–1971), Racing Club (1971–1973), River Plate (1973–1983), Argentinos Juniors (1983–1984), Flamengo (1984–1985), Atlético Madrid (1985–1986), Racing Club (1986–1989), Vélez Sarsfield (1989–1991). A Riverrel hét (1975 Metropolitano, 1975 Nacional, 1977 M, 1979 M, 1979 N, 1980 M, 1981 N) bajnoki címet nyert, az Atléticóval KEK-döntős (1986), a Racinggal a Supercopa Sudamericana döntőse (1988) volt. 1977-ben az Év játékosának választották hazájában, a caracasi *El Mundo* szavazásán háromszor (1978, 1983, 1984) lett a második legjobb Dél-Amerikában játszó futballista. Az argentin válogatottban (1974–1985) 58 mérkőzésen védett, világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



JORGE Mario OLGUÍN: 1952. május 17-én született Doloresben. Klubjai: San Lorenzo (1971–1979), Independiente (1980–1983), Argentinos Juniors (1984–1988). Mindhárom klubjával nyert bajnoki címet, összesen hatot (1972 M, 1972 N, 1974 N, 1983 M, 1984 M, 1985 N), Libertadores Kupa-győztes 1985-ben. A válogatottban (1976–1982) 60 mérkőzést játszott. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



LUIS Adolfo GALVÁN: 1948. február 24-én született Fernándezben (Santiago del Estero). Klubjai: Talleres de Córdoba (1970–1982), Loma Negra (1982–1983), Belgrano Córdoba (1983–1984), Central Norte (1984–1985), Bolivar (1986), Talleres de Córdoba (1986–1987). Az Albicelestében (1975–1982) 34 mérkőzést játszott, világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben. Az 1978-ban kerettag Rubén Galván a névrokona volt.



DANIEL Alberto PASSARELLA: 1953. május 25-én született Chacabucóban. Klubjai: Sarmiento (1971–1973), River Plate (1973–1982), Fiorentina (1982–1986), Internazionale (1986–1988), River Plate (1988–1989). A Riverrel hét (1975 Metropolitano, 1975 Nacional, 1977 M, 1979 M, 1979 N, 1980 M, 1981 N) bajnoki címet nyert. Az argentin válogatottban (1976–1986) 70 mérkőzésen 22 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben, nem játszó kerettag a világbajnok csapatban, 1986-ban. 1976-ban az Év játékosának választották hazájában.



ALBERTO César TARANTINI: 1955. december 3-án született Ezeizában. Klubjai: Boca Juniors (1973–1977), Birmingham City (1978–1979), Talleres de Córdoba (1979), River Plate (1980–1983), SEC Bastia (1983–1984), Toulouse (1984–1988), St. Gallen (1988–1989). A Bocával két (1976 M, 1975 M), s a Riverrel is két (1980 M, 1981 N) bajnoki címet nyert, Libertadores Kupa-győztes a „genovaiakkal" 1977-ben. Az argentin válogatottban (1974–1982) 61 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



AMÉRICO Rubén GALLEGO: 1955. április 25-én született Monterosban. Mindössze két klubban játszott pályafutása során, a Newell's Old Boysban (1974–1980) és a River Plate-ben (1981–1988). Kétszeres argentin bajnok (1981 N, 1985–1986), a Libertadores Kupa és a Világkupa győztese 1986-ban. Az Albicelestében (1975–1982) 73 mérkőzésen 2 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



OSVALDO César ARDILES: 1952. augusztus 3-án született Córdobában. Klubjai: Instituto de Córdoba (1973), Belgrano (1974), Huracán (1975–1978), Tottenham Hotspur (1978–1988), közben kölcsönjátékosként Paris Saint-Germain (1982–1983), St. George Saints (1985), majd Blackburn Rovers (1988), Queens Park Rangers (1988–1989), Fort Lauderdale Strikers (1989), Swindon Town (1989–1991). FA-kupa győztes (1981), UEFA-kupa-győztes (1984). Az argentin válogatottban (1975–1982) 52 mérkőzésen 8 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



MARIO Alberto KEMPES: 1954. július 15-én született Bell Ville-ben. Klubjai: Instituto (1970–1973), Rosario Central (1973–1976), Valencia (1976–1981), River Plate (1981–1982), Valencia (1982–1984), Hércules (1984–1986), First Vienna (1986–1987), St. Pölten (1987–1990), Kremser SC (1990–1992), Fernández Vial (1992–1993), Pelita Jaya (1993–1994). A Valenciával Király-kupa-győztes (1979), KEK-győztes (1980), európai Szuperkupa-győztes (1980). A Riverrel argentin bajnok (1981 N). A Pelita Jayával indonéz bajnok (1994). Argentin (1974 N, 1976 M), valamint spanyol (1977, 1978) gólkirály, az 1978-as vb legjobb játékosa és gólkirálya. Dél-Amerika legjobb játékosa (1978), az Év játékosa Argentínában (1978). Vb-középdöntős (1982). Az argentin válogatottban (1973–1982) 43 mérkőzésen 20 gólt szerzett.



Ricardo DANIEL BERTONI: 1955. március 14-én született Bahía Blancában. Klubjai: Quilmes (1971–1972), Independiente (1973–1977), Sevilla (1978–1980), Fiorentina (1981–1984), Napoli (1984–1986), Udinese (1986–1987). Argentin bajnok (1977 N), háromszoros Libertadores Kupa-győztes (1973, 1974, 1975), Világkupa-győztes (1973). Az argentin válogatottban (1974–1982) 31 mérkőzésen 12 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



OSCAR ALBERTO ORTÍZ: Chacabucóban született 1953. április 8-án. Klubjai: San Lorenzo (1971–1976), Grêmio (1976), River Plate (1977–1981), Huracán (1981–1982), Independiente (1982–1983). Három klubbal nyolc argentin bajnoki címet nyert (1972 M, 1972 N, 1974 N, 1977 M, 1979 M, 1979 N, 1980 M, 1983 M). Az argentin válogatottban (1975–1979) 23 mérkőzésen 3 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban, középdöntős 1982-ben.



LEOPOLDO Jacinto LUQUE: 1949. május 3-án született Santa Fében. Klubjai: Gimnasia de Jujuy (1967–1969), Central Norte (1969–1971), Unión (1971), Rosario Central (1972), Unión (1973–1975), River Plate (1975–1980), Unión (1980–1981), Tampico Madero (1981), Racing Club (1982), Santos (1983), Chacarita Juniors (1983–1984), Santos (1984), Textil Mandiyú (1984–1985). Argentin bajnok a Riverrel (1975 N, 1977 M, 1979 N, 1979 M, 1980 M). Az Albicelestében (1975–1981) 43 mérkőzésen 21 gólt szerzett. Világbajnok 1978-ban.

RENÉ Orlando HOUSEMAN: 1953. július 19-én született La Bandában. Klubjai: Defensores de Belgrano (1971–1973), Huracán (1973–1980), River Plate (1981), Colo-Colo (1982), Amazulu (1983),

Independiente (1984), Excursionistas (1985). Az Huracánnal bajnok (1973 M), az Independientével a Libertadores Kupa és a Világkupa győztese (1984). Az argentin válogatottban (1973–1979) 55 mérkőzésen 13 gólt szerzett, világbajnok 1978-ban. 2018. március 22-én Buenos Airesben hunyt el.





OMAR Ruben LARROSA: 1947. november 18-én született Lanúsban. Klubjai: Boca Juniors (1967–1969), Argentinos Juniors (1969), Boca Juniors (1970), CSD Comunicaciones (1971), Huracán (1972–1976), Independiente (1977–1980), Vélez Sarsfield (1980), San Lorenzo (1981). Ő is három klubbal nyert bajnoki címet, a Bocával (1970 N), az Huracánnal (1973 M) és az Independientével (1977 N, 1978 N). Az argentin válogatottban (1977–1978) 11 mérkőzésen játszott. Világbajnok 1978-ban.

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Ragyogtak a Fekete Csillagok

Története során harmadszor nyerte meg Ghána a kontinensbajnoki címet, 1963-hoz hasonlóan újra hazai pályán. A Fekete Csillagok a nyolccsapatos döntő A csoportjában minden riválist maguk mögé utasítottak, míg a második helyen Nigéria lépett még tovább az elődöntőbe, Zambia és Felső-Volta kiesett. A B csoportot meglepetésre Uganda nyerte meg, a vb-résztvevő Tunézia lett a második továbbjutó, Marokkó és Kongó elbúcsúzott. Az accrai elődöntőben a ghánaiak – talán legnagyobb csillaguk, Abdul Razak góljával – 1-0-ra megverték az észak-afrikaiakat, míg Uganda, folytatva remek szereplését, a Szuper Sasok elleni 2-1-gyel ugyancsak finalista lett. A harmadik helyért vívott találkozó botrányba fulladt, a tunéziaiak 1-1-es állásnál a bírói ítéletek miatt tiltakozva levonultak a pályáról, így a mérkőzést (2-0-s megállapított eredménnyel) és a bronzérmet a nigériaiak kapták meg. A döntőben Opuku Afriye duplájával a ghánaiak 2-0-ra verték az így is története legnagyobb sikerét elérő ugandai csapatot.



Afrika bajnoka, a ghánai válogatott az accrai döntő előtt

Bajnokok, kupagyőztesek

1977–1978

EURÓPA



FK Austria



AFC Ajax



FC Porto

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Vllaznia	Dinamo Tirana
Anglia	Nottingham Forest	Ipswich Town
Ausztria	FK Austria	Wacker Innsbruck
Belgium	FC Bruges	SK Beveren
Bulgária	Lokomotiv Szófia	Marek Sz. D.
Ciprus	Omonia	APOEL
Csehszlovákia	Zbrojovka Brno	Banik Ostrava
Dánia	OB Odense*	Frem
Észak-Írország	Linfield FC	Linfield FC
Feröer-szigetek*	Tvøroyrar Bóltfelag	Tvøroyrar Bóltfelag
Finnország*	Oulun PS	Haka
Franciaország	AS Monaco	Nancy Lorraine
Görögország	AEK Athén	Panathinaikosz
Hollandia	AFC Ajax	AZ '67
Írország	Bohemians	Shamrock Rovers
Izland*	IA Akranes	Valur
Jugoszlávia	FK Partizan	NK Rijeka
Lengyelország	Wisła Kraków	Zagłębie Sosnowiec
Luxemburg	Progrès Niederkorn	Progrès Niederkorn
Málta	Valletta FC	Floriana
NDK	Dynamo Dresden	1. FC Magdeburg
NSZK	1. FC Köln	1. FC Köln
Norvégia*	Lillestrøm	Lillestrøm
Olaszország	Juventus	Internazionale
Portugália	FC Porto	Sporting CP
Románia	Steaua Buc.	Universitatea Craiova
Skócia	Rangers FC	Rangers FC
Spanyolország	Real Madrid	FC Barcelona
Svájc	Grasshoppers	Servette
Svédország	Malmö FF*	Malmö FF
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Dinamo Moszkva
Törökország	Fenerbahçe	Trabzonspor

ARANYLABDA

A francia szavazó miatt nyert Simonsen



Huszonhatan szavaztak az 1977-es Aranylabda-ankéton. A francia jelölt nem tette az első öt közé Michel Platinit, aki ha a honfitársától, Jacques Ferrantól, a *France Football* igazgatójától megkapta volna az öt pontot, már huszonkét évesen kiérdemli a díjat. Így ellenben még **Kevin Keegan** is megelőzte, nem csak a győztes Allan Simonsen. Érdekes, hogy heten tették a dán szélsőt az első helyre, öten Platinit és tizenegyen Kevin Keegant.

Aranylabda, 1977

1. Allan Simonsen (dán, Borussia Mönchengladbach) 74 pont, 2. Kevin Keegan (angol, Liverpool FC, Ham-

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Independiente (Nac) River Plate (Met)	
	Brazília	São Paulo FC	
	Rio de Janeiro	Flamengo	
	São Paulo	Santos	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Grêmio FBPA	
	Bolívia	The Strongest	
	Chile	Union Española	
	Ecuador	El Nacional	
	Kolumbia	Atlético Júnior	
	Paraguay	Cerro Porteño	
	Peru	Alianza Lima	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Portuguesa	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	NY Cosmos (NASL)	Maccabi LA
	Mexikó	UNL	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK			
	Bajnokcs. Európa-kupája	Liverpool FC	
	Kupagy. Európa-kupája	RSC Anderlecht	
	UEFA-kupa	PSV Eindhoven	
	Közép-európai Kupa	FK Partizan	
	Európai Szuperkupa	Liverpool FC	
	Libertadores Kupa	Boca Juniors	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	Hafia Conacry	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Enugu Rangers	
	Világkupa*	Boca Juniors	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Világbajnokság	Argentína	
	Brit vál. tornája	Anglia	
	Afrikai Nemzetek Kupája	Ghána	



Alianza Lima



Enugu Rangers

* naptári éves lebonyolítási rend

burger SV) 71, 3. Michel Platini (francia Nancy Lorraine) 70, 4. Roberto Bettega (olasz, Juventus FC) 39, 5. Johan Cruyff (holland, FC Barcelona) 23, 6. Klaus Fischer (nyugatnémet, Schalke 04) 21, 7. Nyilasi Tibor (magyar, Ferencváros) és Rob Rensenbrink (holland, RSC Anderlecht) 13-13, 9. Dudu Georgescu (román, Dinamo Bucureşti), 10. Emlyn Hughes (angol, Liverpool FC), Berti Vogts (nyugatnémet, Borussia Mönchengladbach) és Steve Heighway (ír, Liverpool FC) 5-5

(Az első tíz, illetve a holtverseny miatt tizenkét helyezett.)



Allan Simonsen, az eddigi egyetlen dán győztes

A Milan mezére felvarrhatták az aranycsillagot

Egymillió fontnál is többe került Angliában egy futballista

Hiába maradt veretlen, nem nyert bajnoki címet a Perugia

Örömükben törtek-zúztak a szurkolók a Volksparkban

„Huszonhárom éven keresztül játszottam profiként, egészen 39 éves koromig, megnyertem a Bajnokcsapatok Európa-kupáját a Nottingham Foresttel, kilenc esztendő alatt ötvenkétszer szerepeltem az angol válogatottban, de azóta is bármerre járok sportügyekben, mindig úgy mutatnak be, mint az első egymillió fontos futballistát, mintha mást el sem értem volna” – panaszkodott nemrégiben **Trevor Francis**, akinek átigazolása 1979 februárjában szinte sokkolta a brit futballközvéleményt.



Ez volt az első átigazolási ügylet két brit klub között, amelyben a transzferösszeg meghaladta a bűvös egymilliós határt. Az angolokra jellemzően világrekordként könyvelték el, az első egymilliós futballistaként ünnepelték, nem foglalkozva azzal, hogy négy évvel korábban Olaszországban a Napoli által a Bolognának Giuseppe Savoldiért kifizetett kétmillió lírás vételi ár átszámítva ennél több volt. Ugyanakkor angol vagy éppen brit szemüveggel nézve a Nottingham Forest tényleg egy vagyont fizetett Francisért a Birmingham Citynek. Az angol futball átigazolási csúcsát 1893 óta tartják nyilván, de még 1955-ben is csak 35 ezer fontnál tartottak. Az 1979-eshez hasonló felzúdulást keltett, amikor 1957-ben John Charles már 65 ezer font ellenében ment a Juventushoz. Denis Law törte át a százas határt (1962), Martin Peters a kétszázas (1970), Bob Latchford pedig a háromszázas, utóbbi rögtön a háromszázötvenes (1974) határt. 1977 nyarán Kevin Keeganért ötszázezer fontot adott a Hamburger SV a Liverpoolnak, akkoriban angol klub még nem tudott vagy nem akart ennyi pénzt kifizetni egy játékosért. David Mills neve ma már alig ismert (nem tévesztendő össze a 42-szeres válogatott Mick Millsszel), pályafutása során egyszer sem fért be a „háromoroszlánosok” közé, nem nyert egyetlen fontos titulust sem, ellenben 1979 elején a West Bromwich Albion (illetve a menedzsere, Ron Atkinson) 516 ezer fontot áldozott érte. Egy hónappal később a Forest bagatellizálta az addig csillagászati összeget, miután több mint egymillió fontért megvette Trevor Francist.

Harminc évvel a nagy üzlet nyélbe ütése után a *The Telegraph* hasábjain *Simon Briggs* azt írta, hogy „(…) az, hogy Francis áttörte a hétszámjegyű határt, a sport világában úgy hatott, mint amikor egykoron ember lépett a Holdra."

Az eredeti ár 950 000 font lett volna, ám erre még rájött az adó és néhány egyéb járulékos összeg, s így végül 1,18 millió lett. Jellemző, hogy Brian Clough sokáig azt hitte, hogy a végösszeg 999 999 font lesz – nem akart Francis vállára terhet rakni azzal, hogy „egymilliós" játékosnak tartsák. Clough amúgy sem akarta elkapatni új sztárját, Francis később úgy emlékezett, hogy az edző az elején mindig azt mondta neki, hogy csak adja a labdát John Robertsonnak, aki úgyis sokkal jobb játékos nála. A Francis-ügylet különben ledöntötte a határokat vagy éppen kedvet csinált a költekezéshez. Bő fél évvel később, 1979 szeptemberében 1,45 milliót utalt át a Manchester City a kor sztárjának még durva túlzással sem nevezhető Steve Daley-ért a Wolverhamptonnak. (A csatár, még a „farkasok" tagjaként villámgólt rúgott a Ferencvárosnak az UEFA-kupa elődöntőjében, a kinti mérkőzés első percében. Az minden idők leggyorsabb gólja a nemzetközi kupákban.) A Wolves néhány nappal később el is költötte a pénzt, miután 1,469 milliót adott az Aston Villának a két évvel korábban Angliában az Év játékosának is megválasztott skót Andy Grayért.

A Forest kétségtelen nagyszerű csapat volt, egész Európa felkapta a fejét arra, hogy Clough együttese ősszel kiejtette a Bajnokcsapatok Európa-kupája első fordulójában a két címnyerése után a harmadikra pályázó Liverpool FC-t. Az idény előtt egyébként ezt a két gárdát, valamint az Evertont tartották a bajnoki cím esélyesének, de Liverpool „kékjei" végül nem bírták a tempót, pedig egészen a huszadik meccsükig, december 23-ig veretlenül meneteltek a bajnokságban. Még a városi riválist is legyőzték októberben, ami azért is keltett nagy meglepetést, mert ez volt az Everton első győzelme a Mersey-parti derbin, 1971 óta. Apropó, veretlenség! A Nottingham is csak két héttel korábban kapott ki először, akkor már bő egy év óta, 1977 novembere óta veretlen volt. (Negyvenkét mérkőzéséből huszonegyszer nyert, ugyanennyiszer játszott döntetlent.)

Ám Bob Paisley Liverpoolja egyszerűen legyőzhetetlen volt. Rekordot jelentő 68 pontot szerzett, Angliában addig elképzelhetetlenül alacsonynak tartott kapott gólszámmal zárt: tizenhattal. Ray Clemence a 42 mérkőzésből huszonheten lehúzta a redőnyt, vagy ahogyan arrafelé mondják, clean sheettel zárta a szezont. A „vörösök" mindössze egy bajnoki mérkőzésükön kaptak egynél több gólt: az Aston Villa „szórta meg" őket (1-3). A csapat kapott egy ötvenezer fontos „különdíjat" a *The Sun* nevű bulvárlaptól, eggyel túllépve a 84 szerzett gólos kitűzött célon. Így tisztelegtek a játékosai Bob Paisley előtt, aki éppen akkoriban ünnepelte a klubnál töltött negyvenedik évfordulóját. Az állandóság jellemezte a bajnokot, hiszen mestere a 42 találkozón összesen tizenöt játékost küldött pályára, ám még közülük is ketten, Fairclough és Lee csak ritkán szerepet kapó epizodisták voltak. Az alapcsapat: Ray Clemence (42 mérkőzés) – Phil Neal (42), Phil Thompson (39), Alan Hansen (34), Alan Kennedy (37) – Graeme Souness (41), Terry McDermott (37), Jimmy Case (37) – Kenny Dalglish (42), Ray Kennedy (42), Steve Heighway (28). Játszott még David Johnson (30), Emlyn Hughes (16), David Fairclough (4) és Sammy Lee (2).

Még néhány fontos apróság az angol idényből: Viv Anderson személyében először játszott fekete bőrű futballista a „háromoroszlános" válogatottban. A világbajnok Alan Ball a századik ligamérkőzését vívta a Southamptonban. Ő lett az első, aki négy különböző csapat-

tal is elérte a százas határt, az előző három a Blackpool, az Everton és az Arsenal volt. Az érintett szövetségek úgy döntöttek, hogy a Brit-bajnokságban ezentúl dönt a gólkülönbség, pontegyenlőség esetén nem hirdetnek több győztest is. Az FA-kupa döntőjében az Arsenal kitűnő mérkőzésen 3-2-re verte meg a Manchester Unitedet. Az „ágyúsok" – akiknek ez volt az egyetlen trófeájuk Terry Neill menedzser 1976 és 1983 közötti regnálása alatt, kétgólos előnyt szereztek Brian Talbot és Frank Stapleton révén. Biztos győztesnek tűntek a hajrában, ám a 86. percben Gordon McQueen szépített, majd két perccel később Sammy McIlroy kiegyenlített. Mégsem volt szükség hosszabbításra, mert a 89. percben Alan Sunderland megszerezte a győztes gólt.

A spanyol élvonalban ismét a Real Madrid lett a bajnok, ez nem meglepetés. Az már inkább, hogy a Sporting Gijón végzett a második, s a Real Sociedad a negyedik helyen. (Harmadik az Atlético Madrid lett.) A korábbi Real Madrid-játékos, Vicente Miera által dirigált Sporting szerezte a legtöbb győzelmet az idényben, s a legkevesebb gólt kapta, mégis négy ponttal lemaradt a „királyi klub" mögött. Játékosai közül kiemelkedett Enrique Castro, becenevén Quini, aki az idény leggólerősebb spanyol játékosa lett. A góllövőlistán csupán egyetlen külföldi, Hans Krankl előzte meg. Az osztrák csatársztár eredményessége ellenére a Barcelona csupán az ötödik helyen tudott végezni.



Quini, a Sporting gólzsákja

A bajnokság április közepén dőlt el. Az addig vezető Sporting csak döntetlent játszott Salamancában, így a Real Madrid pontszámban utolérte. A két csapat a következő fordulóban egymás ellen játszott az El Molinón Stadionban, a vendégek Santillana góljával 1-0-ra győztek, s aztán már nem adták ki a kezükből a vezetést. Luis Molowny, aki edzőként a második bajnoki címét nyerte a Real Madriddal, az alábbi alapcsapatot szerepeltette: Garcia Remón (19) – Sol (21), Wolff (34), San José (28), Benito (30) – Pirri (25), Stielike (24), Del Bosque (30) – Juanito (29), Santillana (33), Jensen (27). Játszott még: Miguel Ángel (kapus, 16), Aguilar (26), Roberto Martínez (23), Isidro (18), Guerini (13), García Hernández (11), Sabido (11), Vitoria (9), García Cortés (2) és Maté (1).



Hans Kranklnak nagyon ment

A Német Szövetségi Köztársaságban a Hamburger SV lett a bajnok, története során negyedszer, a Bundesliga megalakítása óta először. A harmincnégy fordulóból huszonnégy után az 1. FC Kaiserslautern állt az élen, de a „vörös ördögök" elrontották az idény végét. A huszonhatodik fordulót zárva még vezettek – addig csupán egy-egy játéknap után állt az élen a Bayern München (a hetedik után) és a VfB Stuttgart (a tizennyolcadikat követően) –,

ám aztán összezuhantak. Pontosan meghatározható, mikor fordult rosszra a Lautern sora: április 4-én, amikor a Hellström – Groh, Neues, Meier, Schwarz – Bongartz, Melzer, Briegel – Riedl, Geye, Toppmöller összeállítású addigi sikercsapat 3-0-ra kikapott Hamburgban. A következő héten még legyőzte az Arminia Bielefeldet, de aztán a szezon hátralévő részében már nyeretlen maradt, s végül lecsúszott a harmadik helyre.

A HSV márciustól produkált egy tizenkét mérkőzésből álló, mindössze két döntetlenből és tíz győzelemből összerakott sorozatot, amellyel tulajdonképpen megnyerte a bajnokságot. Az utolsó két fordulóban már azt is megengedhette magának, hogy döntetlent játsszon a kieső Arminia Bielefelddel és kikapjon otthon, a zárónapon a Bayern Münchentől. Utóbbi vereség ellenére a HSV szurkolói a lefújás után elözönlötték a pályát, ahol tömegverekedés tört ki, hetvenketten megsérültek, néhány súlyosan, akár életveszélyesen. Branko Zebec tíz évvel a Bayern Münchennel nyert bajnoki címe után egy másik csapattal is bajnok lett. Ő lett az első külföldi edző, aki két különböző klubbal megnyerte a „salátástálat". Legénységének alaptizenegye valóságos sztárparádé: Rudi Kargus (34) – Manfred Kaltz (34), Peter Nogly (34), Ivan Buljan (32), Peter Hidien (31) – Caspar Memering (34), Jimmy Hartwig (30), Horst Bertl (24) – Kevin Keegan (34), Horst Hrubesch (34), Willi Reimann (26). Sőt, melléje tehetjük még Felix Magath (21) és Bernd Wehmeyer (19) nevét. A többiek, mint Hans-Jürgen Ripp (8), Hans-Günther Plücken (7) és Uwe Beginski (1) csak epizodisták voltak.



Három strasbourgi, Jouve, Dropsy és Specht a dóm előtt

Nagy meglepetéssel ért véget a francia bajnokság 1978–1979-es idénye. A Racing Club de Strasbourg élvonalbeli történetének harmincnegyedik évében első aranyérmét ünnepelhette. Az elzászi együttes egy évvel korábban újoncként harmadik lett, de nagyon kevesen gondolták, hogy még előbbre tud lépni a következő idényben. Az alakulat legidősebb hívei számára a korszak a profi éra hajnalát idézte: az első profi idény végén, 1933-ban az elitbe feljutó gárda a következő szezonban második lett a Division 1-ben, majd a következőben, a harmadik helyen zárva, megtartotta a helyét a legszűkebb elitben. Bajnok azonban, 1979-ig, soha nem volt. A nagy kiugrás az akkor mindössze 36 éves edző, Gilbert Gress érdeme, aki a város szülötte és a csapat játékosa is volt. Két periódusban (1959–1966, 1973–1975) játszott a kék-fehéreknél, majd miután két évet futballozott még Svájcban, a Neuchâtel Xamaxnál, 1977-ben edzőként átvette az akkor feljutott Strasbourgot. Az általa elképzelt taktika sok elemet átvett a hollandok totális futballjából, minden játékosnak megvolt a maga szerepe a védekezésben és a támadásban egyaránt. Nagy figyelmet fordítottak a klubnál a játékosok fizikai felkészítésére és a labdarúgók életmódjára. A csapat népszerűségét nagyban fokozta, hogy Gress elsősorban helyi kötődésű, fiatal elzászi játékosokra épített, mint a védő Léonard Specht, valamint René Deutschmann, Yves Ehrlacher, Jean-Jacques Marx és a házi gólkirály, Albert

Gemmrich. A szomszédos régiókból szerződtették a 2015-ben 64 évesen, leukémiában elhunyt, gyorsan a válogatottba is bekerülő kapust, Dominique Dropsyt, a közeli Metz szülöttét, Francis Piaseckit. Erősítette néhány rutinos, máshonnan igazolt futballista a keretet, mint a későbbi szövetségi kapitány, Raymond Domenech, vagy a pályafutása vége felé járó Jacky Novy és Roger Jouve, de tagja volt annak a szezonban Arsène Wenger is. A Racing az ötödik forduló után állt az élre, s aztán már nem is engedte át másnak a vezetést. Két ponttal előzte meg a Saint-Étienne-t és a Nantes-ot, az idény előtt a két legnagyobb favoritnak vélt gárdát. Gress alaptizenegye így festett: Dominique Dropsy (38) – Raymond Domenech (37), Léonard Specht (38), Jacky Novy (30), Jean-Jacques Marx (30) – René Deutschmann (34), Yves Ehrlacher (29), Francis Piasecki (38) – Joël Tanter (33), Roland Wagner (35), Albert Gemmrich (38). Játszottak még: Jacky Duguépéroux (28), Roger Jouve (26), Tokomon Nombatingue (17), Rémi Vogel (5), Jacques Vergnes (4), Bernard Tischner (2), André Wiss (2), Arsène Wenger (2), Jacques Glassmann (1) és Éric Mosser (1).

A bajnoki címvédő FC Nantes a Francia Kupa megnyerésével vigasztalódhatott. A Jean Vincent által dirigált, Bertrand-Demanes – Bossis, Rio (Denoueix), Michel, Tusseau – Muller, Sahnoun, Rampillon – Victor Trossero (Baronchelli), Pécout, Amisse összeállítású gárda hosszabbítás után 4-1-re verte meg az Auxerre-t a párizsi döntőben. Pécout volt a Francia Kupa döntőinek első játékosa, aki mesterhármast tudott szerezni, azóta is csak egy futballista ért a nyomába: Jean-Pierre Papin 1989-ben.

Az olasz bajnokság kapcsán először maradjunk csak a pályán történteknél. Az AC Milan története során tizedszer nyerte meg a bajnoki címet, három nagy öreggel, a kapus Enrico „Ricky" Albertosival, a már a búcsújára készülő Gianni Riverával és Fabio Capellóval a soraiban. A piros-feketék, egykori játékosuk, a svéd Nils Liedholm irányításával három ponttal előzték meg az egész szezonban szenzációsan teljesítő, a ligarendszerű olasz futball létrehozása óta elsőként veretlenül (!) záró, a harminc fordulóban tizenkilenc döntetlent játszó Perugiát, és héttel a Juventust. A Perugia egyébként a modern időkben kiemelkedően a legkevesebb gólt (16) kapta azon csapatok közül, amelyek nem nyertek bajnoki címet. A Milan sem kapott ki sokszor, ősszel csupán a Juventus, míg tavasszal az Avellino és a Napoli győzte le. A piros-feketék alaptizenegye így festett: Enrico Albertosi (30) – Fulvio Collovati (27), Franco Baresi (30), Aldo Bet (17), Aldo Maldera (30) – Walter De Vecchi (28), Roberto Antonelli (21), Ruben Buriani (29) – Walter Novellino (30), Stefano Chiodi (24), Alberto Bigon (26). Játszottak még: Simone Boldini (14), Giorgio Morini (14), Gianni Rivera (13), Fabio Capello (8), Giovanni Sartori (7), Alberto Minoia (2), Antonio Rigamonti (1).



A veterán Gianni Rivera

Noha olyan futballisták szerepeltek a keretben, mint Albertosi, Baresi, Collovati, Rivera, Capello és Bigon, mégis az az ember érzése: a második világháború után ennél csak erősebb keretekkel lett bajnok az AC Milan. Legendás edzője, az 1979. február 20-án elhunyt Nereo Rocco

már nem érte meg, hogy a csapat tizenegy éves szünet után újra bajnok lett, megszerezte azt az elsőséget, amelynek jutalmaként a klubnál felvarrhatták a játékosok mezére az aranycsillagot.

A gólkirályi címet Bruno Giordano, a Lazio középcsatára szerezte meg 19 találattal. Az 1985-ben aztán Diego Armando Maradona Napolijához igazoló középcsatárnak ez volt a legjobb idénye a Serie A-ban. A mögötte végző Paolo Rossi ebben a szezonban még a Lanerossi mezét viselte. Csapata góljainak (29) több mint a felét szerezte (15), de hiába játszott jól, nem tudta megmenteni a piros-fehéreket a kieséstől.

A Szovjetunióban története során másodszor lett bajnok a Dinamo Tbiliszi. Tulajdonképpen folytatódott a klub sikersorozata, amely 1976 és 1982 között tartott. Az 1964-es, első bajnoki címnyerés ellenére ezt tartják a grúz futballklub aranykorának. 1976-ban Nodar Ahalkaci vette át a vezetőedzői posztot. Soha nem volt kiemelkedő képességű futballista, noha a hatvanas évek első felében, 1966-ig játszott a tbiliszi Lokomotivban, amelynek aztán edzője is lett. Pályája akkor vett nagy fordulatot, amikor 1974-ben a Dinamo szakosztályvezetője, az orosz kifejezést használva, nacsalnyikja lett. Két évvel később vezetőedzője lett a belügyi klubnak, mindössze 38 évesen. 1983-ig dirigálta első periódusában a csapatot, amely 1976-ban Szovjet Kupa-győztes, 1977-ben bajnoki második, 1978-ban bajnok, 1979-ben újra kupagyőztes, 1980-ban kupadöntős, majd 1981-ben a Kupagyőztesek Európa-kupája győztese lett. Ahalkacival a Dinamo megőrizte az igazi grúz stílust: a gyors összjátékra, a látványos technikára alapozott játékot. 1978 őszén a kaukázusi kék-fehérek kiejtették az olasz Napolit az UEFA-kupából. Egyik kulcsjátékosuknak, Vitalij Daraszelijának a felesége már mindenórás volt. A játékos megfogadta, aki közülük az első gólt belövi a nápolyi visszavágón az olaszoknak, annak a nevét kapja majd a gyerek, ha fiú lesz. Szerencséje volt: ő maga rúgta a gólt. Mindmáig legendás játékosokból állt akkor a Dinamo Tbiliszi: David Gogija és Otar Gabelija kapusok, Tengiz Szulakvelidze, Sota Hincsagasvili, Alekszandr Csivadze, Gocsa Macsaidze, Nodar Hizanisvili, Tamaz Kosztava, Peruz Kanteladze védők, Vitalij Daraszelija, Manucsar Macsaidze, Vahtang Koridze, Vahtang Kopalejsvili, David Kipiani középpályások, Revaz Cselebadze, Vlagyimir Gucajev, Ramaz Sengelija csatárok.

Az Egyesült Államokban az NASL soros bajnokságát – némi meglepetésre – nem a Cosmos, hanem a Vancouver Whitecaps nyerte meg, amely az elődöntőben legyőzte a címvédőt. A kanadai „fehér sapkások" a Soccer Bowlért a Tampa Bay Rowdiest verték meg 2-1-re. A finálé hőse az Európában az Ipswich Town játékosaként ismert, angol Trevor Whymark volt, aki a tengerészkék-fehérek mindkét gólját szerezte. A Whitecaps két leghíresebb futballistája az angol világbajnok Alan Ball, s honfitársa, a kapus Phil Parkes volt, érdekesség, hogy utóbbi tartalékja az akkor még mindössze huszonkét éves rhodesiai Bruce Grobbelaar, a Liverpool később híres kapusa volt. Az Év csapatába – Parkeson és Ballon kívül – olyan játékosok kerültek, mint Franz Beckenbauer, Johan Cruyff, Trevor Francis, Giorgio Chinaglia, Carlos Alberto, Wim Rijsbergen, Johan Neeskens. Azért ez nem rossz névsor…

Brazíliában a Guaraní nyerte meg az 1978-as bajnokságot, a zöld-fehéreké lett az első nagyon sikeres paulista csapat, amelynek székhelye nem az állam fővárosa, São Paulo vagy Santos, hanem Campinas. A későbbi szövetségi kapitány, Carlos Alberto Silva által dirigált gárda a Neneca – Mauro Cabeção, Gomes, Édson, Miranda – Zé Carlos, Zénon (Manguinha), Renato – Capitão, Careca, Bozó (Adriano) csapattal érte el története legnagyobb sikerét. Két játékost feltétlenül érdemes kiemelni a döntőben a Palmeirast legyőző alakulatból: az egyik

Antônio de Oliveira Filho, azaz Careca, aki brazíliai sikerei után a Napoliban játszott Diego Armando Maradona előtt, a másik az Európában kevésbé ismert Zenon de Souza Farias, röviden Zenon. Az első számú ottani futballhetilap, a *Placar* az idény után megválasztotta az Év tizenegyét. Érdekes, hogy a csapatból (Manga – Rosemiro, Rondinelli, Deodoro, Odirlei – Falcão, Caçapava. Adilio – Tarciso, Paulinho, Jésum) csak az akkor már 41 éves kapus és a fiatal Falcão számít Európában is jegyzett futballistának.

Argentínában a Quilmes története legnagyobb sikerét érte el az 1978-as Metropolitano megnyerésével. A később, 1985-ben az Argentinos Juniorsszal Libertadores Kupát is nyerő José Yudica csapatában Palacios – Zárate, Milozzi, Fanesi, Gaño – Bianchini, Gáspari, H. Salinas (Recavarren) – Filardo (O. Gómez), Andreuchi és Milano játszott. A Quilmes sikere óriási meglepetést keltett, tekintve, hogy 1977-ben alig menekült meg a kieséstől. Erősebb legénységek vívták a Nacional döntőjét. Omar Pastoriza Independientéje (Baley – Pagnanini, Villaverde, Trossero, O. Pérez – Larrosa, Fren, Bochini – Alzamendi, majd Fontana, Outes, Barberón), az első, gól nélküli találkozó után a másodikon – elsősorban Ricardo Bochini gólerős játékának köszönhetően – győzte le az Ángel Labruna által irányított River Plate-et (Fillol – Saporiti, Pavoni, Passarella, H. López – J. J. López, Merlo, Alonso – Pedro González, majd Galletti, Luque, Ortiz).

AZ ÉV TÖRTÉNETE

Márciusi forradalom

A nagyvilág értetlenkedve és csodálkozva figyelte, mi történik a Bayern Münchennél, amely bő két évvel korábban, 1976 májusában sorozatban harmadszor is Európa legjobb futballcsapata lett a Bajnokcsapatok Európa-kupája újbóli megnyerésével. Igaz, az 1974-es címnyerés óta a Bundesliga-szereplés méltatlan volt az előző évek sikereihez. 1974–1975-ben a tizedik, a következőben a harmadik, majd a hetedik, s végül 1977–1978-ban a tizenkettedik helyen végzett a csapat. Ez utóbbi mindmáig a klub leggyengébb bajnoki helyezése a Bundesliga első osztályában.

1977 nyarán távozott Franz Beckenbauer, s vele a menedzsere, Robert Schwan is, akinek a vezetőség és a szurkolók nagy része is felrótta, hogy rábeszélte a Császárt a New Yorkba szerződésre. Az ugyancsak elsősorban Beckenbauer által pártfogolt edzőnek, Dettmar Cramernek – akit Sepp Maier, utalva alacsony termetére és akarnok természetére, egyszerűen Napóleonnak nevezett el – hamarosan mennie kellett. Elsősorban a pocsék idegenbeli mérleget hányták a szemére, döbbenetes, hogy a Bayern 1976. november 27. és 1979. március 24. között mindösszesze egy idegenbeli bajnoki mérkőzését tudta megnyerni: 1978. szeptember 9-én Bielefeldben győzött, huszonnyolc nyeretlen, vendégként játszott Bundesliga-mérkőzés után.

Akkor már bő háromnegyed éve Lóránt Gyula vette át a csapat irányítását, horrorisztikusnak mondható, 23 000 nyugatnémet márkás fizetésért. Az egykori Aranycsapat középhátvédje azonban nem vált be – eleinte nem is őt akarta megnyerni a vezérkar, hanem Uwe Klimaschefskit, a második ligás Homburg edzőjét, aki azonban nem vállalta a feladatot. Lóránt 1979. június 30-ig szóló szerződést írt alá, de nem töltötte ki. Tizennégy hónappal a kinevezése után Wilhelm Neudecker elnök menesztette. Lóránt, igaz, még a kétpontos rendszerben, átlagosan 1,53 pontot gyűjtött, ezzel a Bayern történetének harmadik legrosszabb edzője a

Bundesliga megalapítása óta. A magyar mesternek addigra egy igazi híve maradt a csapatnál: Gerd Müller. Ám jellemző arra, mennyire vállalt a Nemzet Bombázója az öltözőn belül vezető szerepet, hogy ez semmit sem számított.

Akkor ideiglenesen Lóránt Gyula segítője, Csernai Pál vette át a csapatot. „Erősen" kezdett: 1979. február 3-án, az Eintracht Frankfurt elleni mérkőzés 82. percében lehívta a pályáról Gerd Müllert. A középcsatár mögött akkor már több mint egy évtizedes Bundesliga-pályafutás állt, de akkor először cserélte őt le az edzője a rossz teljesítmény miatt. Müller megsértődött, attól kezdve nem is állt szóba Csernaival, aki ellenben nem hátrált meg: „Müller már nem tudja a korábbi teljesítményét nyújtani" – közölte szenvtelen hangon. A számadatok mellette szóltak, addig 18 mérkőzésen kilenc gólt szerzett az idényben, amivel vezette a házi góllövőlistát, de ez az ő szintjén tényleg kevésnek számított. Pedig 1978 őszén Udo Lattek, amikor a Bayern 3-1-re megverte a Mönchengladbachot, azt mondta egykori csatárának: „Gerd, te vén betyár, még mindig olyan veszélyes vagy, mint régen!"

Egy héttel a neki megaláztatással felérő lecserélése után még játszott az első tavaszi fordulóból elhalasztott, a Borussia Dortmund elleni mérkőzésen (bár 4-0-ra nyertek a bajorok, ő nem lőtt gólt), ám aztán tartotta magát a lecserélése után elsziszegett mondatához: „Számomra Csernai halott". Többet nem játszott a Bayernben.

Neudeckerrel hajdanán sok vitája volt, de az elnök nagyon becsülte a hozzá hasonlóan egyszerű körülmények között felnövő, de a szerencséjét megcsinálni képes futballsztárt. A müncheni Rathauskeller különtermében hatalmas búcsúvacsorát rendezett Gerd Müller tiszteletére. Azt remélte, akár még békülést is hozhat a bankett. Ám már ez sem segített. A Nemzet Bombázója február 22-én szerződést bontott.



A klub első embere egy kifejezetten keménykezű, a futballban gyakran használt kifejezéssel élve, „korbácsos" edzőt akart megnyerni a csapat élére, hosszú távra: Max Merkelt. Ám az öltöző fellázadt, s a két hangadó, Sepp Maier és az Eintracht Braunschweig érintésével Madridból visszatért Paul Breitner közölte, a játékosok 16-0 arányban úgy döntöttek, hogy **Csernai Pál**t akarják edzőnek. Maier telefonon megmondta az elnöknek, hogy amennyiben rájuk erőltetik Merkelt, sztrájkba lépnek. Az ügy túlnőtte a sportsajtót, még a közszolgálati csatorna, az *ARD* esti műsora is foglalkozott vele. Neudecker elfogadta a játékosok döntését, de levonta a konzekvenciát. Úgy értékelte, hogy kicsúszott a kezéből az irányítást, immár nem az övé a döntő szó a klubon belül, amelynek 1962 óta az élén állt, s amely ebben a korszakban emelkedett egy (nyugat)német középcsapatból Európa legjobbjává. Néhány hétig még hezitált, aztán 1979. március 24-én lemondott, átadva az elnöki posztot Willi O. Hoffmannak, az egyesület korábbi pénztárosának. A nyugatnémet sportsajtó később márciusi forradalomnak nevezte az eseményt. A Bayern a hátralévő fordulókban csak egyszer kapott ki. 1979 tavaszán kétségtelenül új korszak kezdődött a csapatnál.



A Liverpool. Hátul, balról: Jones, Clemence, Ogrizovic, Hansen, Thompson. Középen: Ronnie Moran edző, Souness, Fairclough, R. Kennedy, Johnson, Neal, Joe Fagan edző. Elöl: Dalglish, Case, Heighway, Bob Paisley menedzser, Hughes, McDermott, Sheedy

A Hamburger Sport Verein. Hátul, balról: Nogly, Kargus, Kaltz, Buljan, Hartwig, Hrubesch. Elöl: Magath, Hidien, Reimann, Memering, Keegan





A Dinamo Tbiliszi. Hátul, balról: Gabelija, Mudzsiri, Csivadze, Hincsagasvili, Konteladze, Hizanisvili, Koridze, Maminosvili. Középen: Kosztava, G. Macsaidze, Szlava Metreveli edző, Nyijazbej Dzjapsipa szakosztályvezető, Nodar Ahalkaci vezetőedző, egy stáb-tag, M. Macsaidze, Kopalejsvili. Elöl: Daraszelija, Gucajev, Kipiani, Sengelija, Cselebadze

A Racing Strasbourg. Hátul, balról: Deutschmann, Dugueyperoux, Ehrlacher, Dropsy, Marx, Specht, Novi, Domenech, Gilbert Gress vezetőedző. Elöl: Wagner, Tanter, Vergnes, Piasecki, Gemmrich, Jouve





Az AC Milan. Hátul, balról: Albertosi, Bet, Rivera, Chiodi, De Vecchi. Elöl: Maldera, Novellino, Buriani, Antonelli, F. Baresi, Collovati

A Real Madrid. Hátul, balról: Miguel Angel, Sol, Stielike, San José, Jensen, Pirri. Elöl: Juanito, Guerini, Santillana, Wolff, Isidro



AZ ÉV CSAPATA

Clough Forestje bevitte az erdőbe ellenfeleit

Az angol klubok közül harmadikként a Bajnokcsapatok Európa-kupáját megnyerő Nottingham Forest nem tartozott az európai futball óriásai közé a hetvenes évek közepén. Sőt... 1977-ben még hazája második vonalában játszott, amikor Brian Clough és segítője, Peter Taylor irányításával megkezdte csodálatos szárnyalását. Néhány olyan játékossal, akiket már a Derby County bajnokcsapatában is a szárnyaik alatt tudhattak, néhány régi motorossal és pár új igazolással a Forest újoncként megnyerte az 1977–1978-as bajnokságot, s mellé még a Ligakupát is. A következő idényben a Liverpool mögött második lett az angol élvonalban, valamint újra megnyerte a Ligakupát, s megkoronázta az idényét a Bajnokcsapatok Európa-kupája megnyerésével. A Forest néhány hónap alatt Európa topklubjai közé került. Játékosai felkeltették más klubok figyelmét is, Tony Woodcock hamarosan – Kevin Keegen útját járva – a német Bundesligába, Trevor Francis előbb a Manchester Citybe, majd Olaszországba került. Peter Shilton, Viv Anderson törzstagok lettek az angol válogatottban. Mindez Brian Clough érájában. Az edző „beszólt" mindenkinek, összeveszett a legnagyobb hatal-



Peter Shilton, az első számú kapus

AZ EDZŐ

A legkiállhatatlanabb és legvagányabb főnök



BRIAN Howard CLOUGH 1935. március 21-én született Middlesbroughban. A Middlesbrough (1951–1961), közben a Billighan Synthonia (1953–1955), majd a Sunderland (1961–1964) csatára volt, 1959-ben kétszer játszhatott az angol válogatottban. A Boróban 213 meccsen 197 gólt szerzett. Edzőként sokszorosan túlragyogta játékoskarrierjét. Előbb a Hartlepool Unitednál dolgozott (1965–1967), majd a Derby Countyt (1967–1973) vezette 1972-ben a bajnoki címig. 1973–1974-ben a Brighton and Hove Albiont dirigálta, majd Don Revie távozása után átvette a Leeds Unitedot. Negyvennégy nap alatt összeveszett mindenkivel, menesztették. Akkor került a második ligás Nottingham Foresthez, amelyet aztán az évtized végére Európa legjobb klubjává emelt. Tizennyolc éven keresztül irányította a Forestet, 994 tétmérkőzésen. A modern idők egyetlen menedzsere, aki két klubbal a második és az első ligában is nyert bajnoki címet. Nagy bánata, hogy soha nem kérték fel a „háromoroszlánosok" szövetségi kapitányának. Derbyben hunyt el 2004. szeptember 20-án.

masssággal is, ha úgy érezte, hogy neki van igaza, megsértődött azon, hogy nem ajánlották fel neki az angol válogatott szövetségi kapitányi posztját –, de ez mind eltörpült amellett, hogy kiváló csapatot épített.



PETER Leslie SHILTON: 1949. szeptember 18-án született Leicesterben. Több mint harmincéves profi pályafutásának klubjai: Leicester City (1963–1974), Stoke City (1974–1977), Nottingham Forest (1977–1982), Southampton (1982–1987), Derby County (1987–1992), Plymouth Argyle (1992–1995), Wimbledon (1995), Bolton Wanderers (1995), Coventry City (1995–1996), West Ham United (1996), Leyton Orient (1996–1997). Karrierje során világrekordot jelentő 1390 tétmérkőzésen szerepelt. Angol bajnok (1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). Az angol válogatottban (1970–1990) 125 mérkőzésen szerepelt, ez angol rekord. 1982-ben, 1986-ban és 1990-ben vb-résztvevő, utóbbin elődöntős. Szerepelt az 1980-as és az 1988-as Eb-n.



VIVIAN Alexander ANDERSON: Viv Anderson Nottinghamben született 1956. július 29-én. Klubjai: Nottingham Forest (1974–1984), Arsenal (1984–1987), Manchester United (1987–1991), Sheffield Wednesday (1991–1993), Barnsley (1993), Middlesbrough (1994–1995). Angol bajnok (1978), FA-kupa-győztes (1990), Ligakupa-győztes (1978, 1979, 1987), BEK-győztes (1979, 1980), európai Szuperkupa-győztes (1979). Az angol válogatottban (1978–1988), amelynek ő volt az első fekete bőrű játékosa, 30 mérkőzésen két gólt szerzett. Részt vett az 1982-es és az 1986-os vb-n, valamint az 1980-as és 1988-as Eb-n.



LAURENCE Valentine LLOYD: Larry Lloyd Bristolban született 1948. október 6-án. Viselte a Henbury Old Boys, a Bristol Rovers (1967–1969), a Liverpool (1969–1974), a Coventry City (1974–1976), a Nottingham Forest (1976–1981) és a Wigan Athletic (1981–1983) mezét. Angol bajnok (1973, 1978), FA-kupa-győztes (1974), BEK-győztes (1979, 1980), UEFA-kupa-győztes (1973), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). Az angol válogatottban (1971–1980) négy mérkőzést játszott.



KENNETH BURNS: Kenny Burns 1953. szeptember 23-án Glasgow-ban született. Pályafutása első szakaszában a Rangers (1969–1971), a Birmingham City (1971–1977), a Nottingham Forest (1977–1981), a Leeds United (1981–1984) és a Derby County (1984–1985) mezét viselte. Abban az évben játszott a Notts Countyban is, majd a következő nyolc évben kilenc brit és egy svéd csapatnál (Barnsley 1985–1986, IF Elfsborg 1986, Sutton Town 1986–1988, Stafford Rangers 1988, Grantham Town 1988–1989, Gainsborough Trinity 1989, Willenhall Town 1989–1990, Ilkeston Town 1990–1993, Oakham United 1983) váltotta aprópénzre a tehetségét. Angol bajnok (1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). 1979-ben a szakírók az Év játékosának választották Angliában. A skót válogatottban (1974–1981) 20 mérkőzésen egy gólt szerzett. Részt vett az 1978-as Mundialon.



FRANK CLARK: 1943. szeptember 9-én született Rowlands Gillben. A balhátvéd mindössze három klubban, a Crook Townban (1961–1962), a Newcastle Unitedban (1962–1975), a Nottingham Forestben (1975–1979) szerepelt. Angol bajnok (1978), Ligakupa-győztes (1978, 1979), BEK-győztes (1979), VVK-győztes (1969).

1966
1970



JOHN Prescott McGOVERN: A csapatkapitány 1949. október 28-án született Montrose-ban. A Forest előtt a Hartlepool United (1965–1968), a Derby County (1968–1974) és a Leeds United (1974–1975) játékosa volt, Nottinghamben hét idényt játszott (1975–1982), majd a Bolton Wanderersben (1982–1985) zárta a karrierjét. Angol bajnok (1972, 1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). Egyike annak a két skót futballistának, akik BEK-győztesek voltak, de A-válogatottak nem.

1970
1971



IAN BOWYER: 1951. június 6-án született Little Suttonban. Klubjai a Manchester City (1968–1971), a Leyton Orient (1971–1973), a Nottingham Forest (1973–1987), közben a Sunderland (1981–1982), a Hereford United (1987–1990) és a Grantham Town (1990–1991) voltak. Angol bajnok (1978), FA-kupa-győztes (1969), Ligakupa-győztes (1970, 1978, 1979), BEK-győztes (1979, 1980), KEK-győztes (1970), európai Szuperkupa-győztes (1979).

1971
1972

1972
1973



TREVOR John FRANCIS: 1954. április 19-én született Plymouth-ban. A Birmingham City (1971–1979), a Detroit Express (1978–1979), a Nottingham Forest (1979. február–1981), a Manchester City (1981–1982), a Sampdoria (1982–1986), az Atalanta (1986–1987), a Rangers FC (1987–1988), a Wollongong City (1988), a QPR (1988–1990), végül a Sheffield Wednesday játékosa volt. Angol Ligakupa-győztes (1991), skót Ligakupa-győztes (1988), Olasz Kupa-győztes (1985), BEK-győztes (1979, 1980), európai Szuperkupa-győztes (1979). Az angol válogatottban (1977–1986) 52 mérkőzésen 12 gólt ért el. Az első angol játékos volt, akiért legalább egymillió fontot fizetett egy brit klub egy másik britnek.

1973
1974

1974
1975

1975
1976



JOHN Neilson ROBERTSON: 1953. január 20-án született Uddingstonban. A Drumchapel Amateursben kezdte pályafutását, de 17 évesen már a Nottingham Foresthez került, ahol tizenhárom évet (1970–1983) játszott. Utána két éven át a Derby Countyt erősítette (1983–1985), majd a Foresthez visszatérve (1985–1986) zárta le a karrierjét. Angol bajnok (1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). A sikerek időszakában, 1976 decembere és 1980 decembere között 243 mérkőzést játszott egymás után, egyet sem kihagyva. A skót válogatottban (1978–1983) 28 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, részt vett az 1982-es Mundialon.

1976
1977

1977
1978



ARCHIBALD GEMMILL: Archie Gemmill 1947. március 24-én született Paisleyben. A St. Mirren (1964–1967), a Preston North End (1967–1970) és a Derby County (1970–1977) középpályása volt, mielőtt a Nottingham Forestbe igazolt. Mindössze két idényt (1977–1979) töltött ott, tulajdonképpen azért távozott, mert megsértődött a BEK-döntőről való mellőzése miatt, majd a Birmingham Cityben (1979–1982), a Jacksonville Tea Menben (1982), a Wigan Athleticben (1982) és újra a Derby Countyban (1982–1984) futballozott. Angol bajnok (1972, 1975, 1978), Ligakupa-győztes (1978, 1979), BEK-győztes (1979). A skót válogatottban (1971–1981) 43 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, játszott, sőt kifejezetten jól játszott az 1978-as vb-n.

1978
1979

1979
1980



MARTIN Hugh Michael O'NEILL: 1952. március elsején született Kilrea-ben. Klubjai a Rosario YFC, a Derry City (1969–1971), a Distillery (1971), a Nottingham Forest (1971–1981), a Norwich City (1981), a Manchester City (1981–1982), újra a Norwich (1982–1982). a Notts County (1983–1984) voltak, majd térdsérülése után a Chesterfieldben és a Fulhamben is próbálkozott, de már nem játszott mérkőzést az első csa-

1980
1984

patban. Angol bajnok (1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979), Ír Kupa-győztes (1971). Az északír válogatottban (1971–1984) 64 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, ő volt a csapatkapitánya az 1982-es vb-n szereplő gárdának. Kétszer (1980, 1984) megnyerte a zöld-fehérekkel a Brit-bajnokságot.



GARY BIRTLES: 1956. július 27-én született Nottinghamben. A Long Eaton Rovers és a Long Eaton United egykori játékosa 1976 és 1980, majd 1982 és 1986 között erősítette a Forestet. Közben a Manchester United tagja volt (1980–1982). Pályafutása utolsó szakaszában a Notts County (1987–1988) és a Grimsby Town (1989–1991) középcsatára volt. BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). Az angol válogatottban (1980) három mérkőzésen játszott.



JOHN O'HARE: 1946. szeptember 24-én született Rentonban. A Sunderland (1964–1967), a Vancouver Royal Canadiens (1967), majd a Derby County (1967–1974) csatára volt. A Derbytől a Leeds Unitedhoz (1974–1975), majd a Nottingham Foresthez (1975–1981) ment, John McGovernnel együtt követve Brian Clough-ot. 1977–1978-ban játszott az Egyesült Államokban, a Dallas Tornadóban. Angol bajnok (1972, 1978), BEK-győztes (1979, 1980), Ligakupa-győztes (1978, 1979), európai Szuperkupa-győztes (1979). A skót válogatottban (1970–1972) 13 mérkőzésen öt gólt szerzett.



ANTHONY Stewart WOODCOCK: Tony Woodcock 1955. december 6-án született Eastwoodban. A Priory Celtictől került a Nottingham Foresthez (1974–1979), 1976-ban a Lincoln Cityben, majd 1977-ben a Doncaster Roversben játszott néhány mérkőzést. 1979 és 1982 között az 1. FC Köln színeiben a Bundesligában futballozott, 1982 és 1986 között az Arsenal mezét viselte, majd visszatért a Rajna vidékére (1. FC Köln 1986–1988, Fortuna Köln 1988–1990). Angol bajnok (1978), BEK-győztes (1979), Ligakupa-győztes (1978, 1979). Az angol válogatottban (1978–1986) 42 mérkőzésen 16 gólt ért el, részt vett a spanyolországi világbajnokságon.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Robin Hood utódai meghódították Münchent

Aligha akadt futballszerető ember, aki ne kapta volna fel a fejét a hírre, hogy az AEK 6-1-re legázolta Athénben az FC Portót. Nem volt még kiemelés, így döntőnek is beillő meccset játszott a két angol résztvevő az első fordulóban: a Nottingham gólt sem kapva búcsúztatta el a címvédő Liverpoolt. Mint utóbb kiderült: a leendő győztes az előzőt. Elbukott a másik 1978-as döntős, az FC Bruges is, mégpedig a krakkóiakkal szemben.



Shilton és Francis a BEK-serleggel

A második forduló legfőbb sajtótémáját a zürichi „szöcskék" szolgáltatták, akik Claudio Sulser vezérletével Madridban szerzett góljukkal megállították a „királyiakat". Nagy feltűnést keltett a malmőiek sikere a kijeviek fölött. A legjobb négy mezőnyébe csak olyan klubok kerültek, amelyek korábban nem

nyertek nemzetközi kupát. A legtöbben akkor már az 1. FC Köln gárdáját tartották leginkább favoritnak. Nem jött be... A nemzetközi tapasztalattal nem rendelkező Forest döntőbe jutása sem számított papírforma-eredménynek, de a svédek fináléba kerülésére a rajtkor még a saját fanatikusaik sem igen gondoltak.

A mérkőzés nem hozott magas színvonalat, inkább a küzdelem dominált. Az első félidő hosszabbításában egy balról beívelt labdára Trevor Francis kitűnő tempóban érkezett, és közelről Jan Möller hálójába bólintott. Ez volt az első fejes gólja az európai kupákban! Az égszínkékek egyébként balszerencsések voltak, miután hosszúra nőtt csapatkapitányukat és karmesterüket, Staffan Tappert a 34. percben le kellett cserélnie angol edzőjüknek, Bob Houghtonnak. Brian Clough tanítványai veretlenül nyerték meg a Bajnokcsapatok Európa-kupáját. A sorozat gólkirálya 11 találatával Claudio Sulser (Grasshoppers) lett.

1. forduló. Zbrojovka Brno–Újpesti Dózsa 2-2, 2-0, AEK Athén–FC Porto 6-1, 1-4, Nottingham Forest–Liverpool FC 2-0, 0-0, Real Madrid–FC Progrès Niederkorn 5-0, 7-0, Grasshoppers–Valletta FC 8-0, 5-3, Odense Boldklub–Lokomotiv Szófia 2-2, 1-2, 1. FC Köln–ÍA Akraness 4-1, 1-1, Juventus–Rangers FC 1-0, 0-2, Fenerbahçe–PSV Eindhoven 2-1, 1-6, Vllaznia Shkodër–Austria Wien 2-0, 1-4, Linfield–Lillestrøm SK 0-0, 0-1, Omonia Nicosia–Bohemians FC 2-1, 0-1, FK Partizan–Dynamo Dresden 2-0, 0-2 (t.: 4-5), FC Bruges–Wisła Kraków 2-1, 1-3, Valkeakosken Haka–Dinamo Kijev 0-1, 1-3, Malmö FF–AS Monaco 0-0, 1-0

2. forduló. AEK Athén–Nottingham Forest 1-2, 1-5, Real Madrid–Grasshoppers 3-1, 0-2, Lokomotiv Szófia–1. FC Köln 0-1, 0-4, Rangers FC–PSV Eindhoven 0-0, 3-2, Austria Wien–Lillestrøm SK 4-0, 0-0, Bohemians FC–Dynamo Dresden 0-0, 0-6, Zbrojovka Brno–Wisła Kraków 2-2, 1-1, Dinamo Kijev–Malmö FF 0-0, 0-2

Negyeddöntő. Nottingham Forest–Grasshoppers 3-1, 1-1, 1. FC Köln–Rangers FC 1-0, 1-1, Austria Wien–Dynamo Dresden 3-1, 0-1, Wisła Kraków–Malmö FF 2-1, 1-4

Elődöntő. Nottingham Forest–1. FC Köln 3-3, 1-0, Austria Wien–Malmö FF 0-0, 0-1

1979. május 30., München, Olimpiai Stadion, 57 500 néző. Jv.: Erich Linemayr (osztrák)

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, Lloyd, Burns, Clark – McGovern, Bowyer – Francis, Birtles, Woodcock, Robertson

Malmö FF: Möller – R. Andersson, Jönsson, M. Andersson, Erlandsson – Prytz, Tapper (Malmberg, 34.), Ljungberg, J-O. Kindvall – Cervin, Hansson (T. Andersson, 82.)

Gólszerző: Francis (45+1.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Minden idők legjobb KEK-döntője

A nyitó kör egyetlen nem várt eredményeként a Baník Ostrava kettős győzelemmel ütötte el a továbbjutástól a lisszaboni Sporting CP-t. A negyeddöntőben a végső sikerre is esélyes milánói Intert megállította a belga SK Beveren, de az ostravai „bányászok” diadala a korábbi kupagyőztes 1. FC Magdeburg ellen sem volt papírforma-eredmény. A négy közé három olyan együttes került (Baník, Fortuna, Beveren), amelynek hosszú menetelésére előzőleg nem sok pénzt raktak volna fel a fogadóirodákban a szerencsevadászok. Apropó, szeren-

cse! Fortuna, a kiszámíthatatlan istennő a végjátékig fogta a düsseldorfiak kezét, ha már a névadójuknak választották. Még a bázeli finálé első félidejében sem lett hűtlen hozzájuk, hiszen a katalán Rexach 11-est hibázott, aztán azonban a gránátvörös-kékek pártját fogta, tekintettel arra, hogy a németek két védőjátékosát, Gerd Zimmermannt és Dieter Breit sérülés miatt le kellett cserélnie Dieter Tippenhauer edzőnek. (Másnap a mérkőzésről megjelenő tudósítások zömében az addig kiválóan működő hátsó alakzat megbomlásával magyarázták az újságírók a Barça győzelmét.) A hosszabbítás öldöklő csatát és három találatot hozott. Végül minden idők legpazarabb KEK-döntőjét megérdemelten nyerte meg egy góllal az FC Barcelona a bázeli St. Jakob-stadionban. Ugyanabban, amelyben tíz esztendővel korábban elbukta a serleget…



Asensi „szereli" Klaus Allofsot a döntőben

A gólkirályi cím Alessandro Altobellit (FC Internazionale) illette, aki hétszer vette be az ellenfelek hálóját.

1. forduló. Ferencvárosi TC–Kalmar FF 2-0, 2-2, Bodø Glimt–US Luxembourg 4-1, 0-1, Zagłębie Sosnowiec–Wacker Innsbruck 2-3, 1-1, Universitatea Craiova–Fortuna Düsseldorf 3-4, 1-1, Floriana FC–FC Internazionale 1-3, 0-5, Sporting CP–Baník Ostrava 0-1, 0-1, Valur Reykjavík–1. FC Magdeburg 1-1, 0-4, Marek Sztanke Dimitrov–Aberdeen FC 3-2, 0-3, SK Beveren–Ballymena United 3-0, 3-0, PAOK Szaloniki–Servette Genf 2-0, 0-4, AZ '67 Alkmaar–Ipswich Town 0-0, 0-2, Shamrock Rovers FC–APOEL FC 2-0, 1-0, NK Rijeka–Wrexham United FC 3-0, 0-2, FC Barcelona–Sahtyor Donyeck 3-0, 1-1, Frem København–AS Nancy-Lorraine 2-0, 0-4

2. forduló. 1. FC Magdeburg–Ferencvárosi TC 1-0, 1-2, FC Internazionale–Bodø Glimt 5-0, 2-1, Baník Ostrava–Shamrock Rovers FC 3-0, 3-1, Ipswich Town–Wacker Innsbruck 1-0, 1-1 (h. u.), Servette–AS Nancy-Lorraine 2-1, 2-2, RSC Anderlecht–FC Barcelona 3-0, 0-3 (t.: 3-4), Fortuna Düsseldorf–Aberdeen FC 3-0, 0-2, NK Rijeka–SK Beveren 0-0, 0-2

Negyeddöntő. 1. FC Magdeburg–Baník Ostrava 2-1, 2-4, FC Internazionale–SK Beveren 0-0, 0-1, Fortuna Düsseldorf–Servette Genf 0-0, 1-1, Ipswich Town–FC Barcelona 2-1, 0-1

Elődöntő. FC Barcelona–SK Beveren–1-0, 1-0, Fortuna Düsseldorf–Baník Ostrava 3-1, 1-2

Döntő

FC Barcelona–Fortuna Düsseldorf 4-3 (2-2, 2-2, 3-2)

1979. május 10., Bázel, St. Jakob-stadion, 58 500 néző. Jv.: Palotai Károly (magyar)

FC Barcelona: Artola – Zuvíria, Migueli, Costas (Martínez, 66.), Albaladejo (De la Cruz, 57.) – Sánchez, Neeskens, Asensi – Rexach, Krankl, Carrasco

Fortuna Düsseldorf: Daniel – Brei (Weikl, 24.), Zewe, Zimmermann (Lund, 84.), Baltes – Kühnen, Schmitz, T. Allofs – Bommer, K. Allofs, Seel

Gólszerzők: Sánchez (5.), T. Allofs (8.), Asensi (34.), Seel (41., 114.), Rexach (103.), Krankl (111.)

UEFA-KUPA

Katonacsapatok vitézkedései

Világrengető eseményeket nem hozott a start, legfeljebb váratlan fejleményeket. A havasalföldi FC Argeş mindkétszer megverte a nála magasabb árfolyamon jegyzett Panathinaikoszt, de a máltai Hibernian FC hazai győzelme a Sporting Braga ellen sem számított papírforma-eredménynek. A kassai vasutasok a felvidéki otthonukban legyőzték a Milant, amely csak tizenegyesekkel tudott túllépni rajtuk.

A második forduló sem bővelkedett meglepetésekben, az egyetlent a Dukla Praha az Evertonnal szembeni sikere jelentette. A csehszlovák „katonák" ezzel még nem fejezték be a parádézásaikat, hiszen a következő körben a stuttgarti betlijük (1-4) után Prágában nagyon elkapták (4-0) a „svábokat". A Budapesti Honvéd az Ajax elleni bravúrjára (4-1), majd a továbbjutására is felkapta a fejét a sportszeretők hada. A harmadik néphadseregklub, a belgrádi Zvezda sem tétlenkedett, elbúcsúztatta a kupától a londoni Arsenalt. A negyedik, a lengyel legénység ellenben elköszönt a további küzdelmektől, a Gladbach megállította.



Ivan Jurisics kifejeli a labdát a német csatárok elől

A nyolc között a kispestieknek balszerencséjük volt a Ruhr-vidéki „zebrák" ellen, és a Dukla sem járt jobban a berliniekkel vívott csatában, viszont a belgrádi „csillagosok" meg sem álltak a döntőig.

A négy között három Bundesliga-együttes nézett farkasszemet egymással és a jugoszlávokkal. Természetesen a végső diadalra nem a belgrádiak voltak a legesélyesebbek, ám az elődöntőben szerencséjük volt, mive a Herthát csak idegenben szerzett találatukkal múlták felül. Aztán a finálé két párharcában elpártolt tőlük a szerencse, mert a Borussia öngóllal egyenlített a Marakanában, a visszavágón pedig büntetőből rúgott góllal nyert. Botorság volna azonban a részünkről kijelenteni, hogy a trófea érdemtelenül került a „csikók" birtokába, miután menetelésüket veretlenül fejezték be.

Allan Simonsen (Borussia Mönchengladbach) lett a gólkirály 9 találattal.

1. forduló. Politehnica Timişoara–MTK 2-0, 1-2, Budapesti Honvéd–Adanaspor 6-0, 2-2, Dukla Praha–Lanerossi Vicenza 1-0, 1-1, AC Milan–Lokomotiva Košice 1-0, 0-1 (t: 8-7), CSZKA Szófia–Valencia CF 2-1, 1-4, Borussia Mönchengladbach–Sturm Graz 5-1, 2-1, FC Argeş Piteşti–Panathinaikosz 3-0, 2-1, Athletic Bilbao–AFC Ajax 2-0, 0-3, Finn Harps–Everton FC 0-5, 0-5, Jeunesse d'Esch–FC Lausanne-Sport 0-0, 0-2, FC Nantes–SL Benfica 0-2, 0-0, Sporting Gijón–Torino 3-0, 0-1, Sporting Braga–Hibernian FC 5-0, 2-3, Galatasaray–West Bromwich Albion 1-3, 1-3, BFC Dynamo–Crvena zvezda 5-2, 1-4, Kuopion PS–B 1903 København 2-1, 4-4, FC Basel–VfB Stuttgart 2-3, 1-4, Torpedo Moszkva–Molde FK 4-0, 3-3, IF Elfsborg Borås–RC Strasbourg 2-0, 1-4, MSV Duisburg–KS Lech Poznań 5-0, 5-2, Standard Liège–Dundee

United 1-0, 0-0, IK Start Kristiansand–Esbjerg fB 0-0, 0-1, Arsenal FC–1. FC Lokomotive Leipzig 3-0, 4-1, FC Carl Zeiss Jena–Lierse SK 1-0, 2-2, IB Vestmannæyjar–Glentoran FC 0-0, 1-1, FC Twente '65–Manchester City 1-1, 2-3, Hiberninan FC–IFK Norrköping 3-2, 0-0, Pezoporikosz Larnaca–Śląsk Wrocław 2-2, 1-5, Olympiakosz Pireusz–Levszki-Szpartak Szófia 2-1, 1-3, Dinamo Tbiliszi–SSC Napoli 2-0, 1-1, Hajduk Split–Rapid Wien 2-0, 1-2, Hertha BSC–Trakia Plovdiv 0-0, 2-1,



Sztojanovics hárít Simonsen elől Düsseldorfban

2. forduló. AFC Ajax–FC Lausanne-Sport 1-0, 4-0, SL Benfica–Borussia Mönchengladbach 0-0, 0-2, Everton FC–Dukla Praha 2-1, 0-1, FC Argeş Piteşti–Valencia CF 2-1, 2-5, Sporting Braga–West Bromwich Albion 0-2, 0-1, Torpedo Moszkva–VfB Stuttgart 2-1, 0-2, RC Strasbourg–Hibernian FC 2-0, 0-1, Sporting Gijón–Crvena zvezda 0-1, 1-1, FC Carl Zeiss Jena–MSV Duisburg 0-0, 0-3, Kuopion PS–Esjberg fB 0-2, 1-4, IB Vestmannæyjar–Śląsk Wrocław 0-2, 1-2, Manchester City–Standard Liège 4-0, 0-2, Budapesti Honvéd–Politechnica Timişoara 4-0, 0-2, Hertha BSC–Dinamo Tbiliszi 2-0, 0-1, Hajduk Split–Arsenal FC 2-1, 0-1, Levszki-Szpartak Szófia–AC Milan 1-1, 0-3

3. forduló. Budapesti Honvéd–AFC Ajax 4-0, 0-2, VfB Stuttgart–Dukla Praha 4-1, 0-4, Crvena zvezda–Arsenal FC 1-0, 1-1, Esjberg fB–Hertha BSC 2-1, 0-4, Borussia Mönchengladbach–Śląsk Wrocław 1-1, 4-2, Valencia CF–West Bromwich Albion 1-1, 0-2, RC Strasbourg–MSV Duisburg 0-0, 0-4, AC Milan–Manchester City 2-2, 0-3

Negyeddöntő. Budapesti Honvéd–MSV Duisburg 2-3, 2-1, Crvena zvezda–West Bromwich Albion 1-0, 1-1, Manchester City–Borussia Mönchengladbach 1-1, 1-3, Hertha BSC–Dukla Praha 1-1, 2-1

Elődöntő. Crvena zvezda–Hertha BSC 1-0, 1-2, MSV Duisburg–Borussia Mönchengladbach 2-2, 1-4

Döntő

Crvena zvezda–Borussia Mönchengladbach 1-1 (1-0)

1. mérkőzés, 1979. május 9., Belgrád, Marakana, 87 000 néző. Jv.: Ian Foote (skót)

Crvena zvezda: Sztojanovics – Jovanovics, Miletovics, Jurisics, Jovin – Muszlin (Krmpotics, 78.), Petrovics, Blagojevics – Miloszavljevics (Milovanovics, 78.), Szavics, Sesztics

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Vogts, Hannes, Schäffer, Ringels – Schäfer, Kulik, Nielsen (Danner, 75.), Wohlers (Gores, 78.) – Simonsen, Lienen

Gólszerzők: Sesztics (21.), Jurisics (60., öngól)

Borussia Mönchengladbach–Crvena zvezda 1-0 (1-0)

2. mérkőzés, 1979. május 23., Düsseldorf, Rheinstadion, 45 000 néző. Jv.: Alberto Michelotti (olasz)

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Vogts, Hannes, Schäffer, Ringels – Schäfer, Kulik (Köppel, 69.), Gores, Wohlers – Simonsen, Lienen

Crvena zvezda: Sztojanovics – Jovanovics, Miletovics, Jurisics, Jovin – Muszlin, Petrovics, Blagojevics, Milovanovics (Sesztics, 46.) – Szavics, Miloszavljevics

Gólszerző: Simonsen (15.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

François Van der Elst karácsonyi ajándéka

Az Anderlechtnek megadatott az esély, hogy elégtételt vegyen a májusi BEK-döntőt a Wembley-ben elveszítő FC Bruges „sérelmeiért" a Liverpoolon, és élt is vele. Brüsszelben még a kényszerből jobbhátvédet játszó François Van der Elst is betalált a „vörösök" hálójába. A visszavágón karácsonyi hangulat uralkodott az Anfield Roadon. Emlyn Hughes már a 13. percben előnyhöz juttatta az övéit, és akkor nem volt angol drukker a lelátón, aki ne bízott volna a második hazai találat megszerzésében. Ami be is következett, csakhogy előtte a Van der Elst megzörgette Steve Ogrizovic kapuját. Mindenki előtt világossá vált, hogy a liverpooliaknak a hátralévő húsz percben muszáj három gólt összehozniuk a trófea begyűjtéséhez. Csupán egyet tudtak...

RSC Anderlecht–Liverpool FC 3-1 (2-1)

1. mérkőzés, 1978. december 4., Brüsszel, Emile Versé Stadion, 35 000 néző. Jv.: Palotai Károly (magyar)

RSC Anderlecht: De Bree – F. Van der Elst, Broos, Dusbaba, Thissen – Haan, Coeck, Vercauteren – B. Nielsen, Geels, Rensenbrink

Liverpool FC: Clemence – Neal, Hansen, Hughes, A. Kennedy – Case, McDermott, Souness, R. Kennedy – Dalglish, Johnson (Heighway, 54.)

Gólszerzők: Vercauteren (17.), Case (27.), F. Van der Elst (38.), Rensenbrink (87.)

Liverpool FC–RSC Anderlecht 2-1 (1-0)

2. mérkőzés, 1978. december 19., Liverpool, Anfield Road, 23 598 néző. Jv.: Nicolae Rainea (román)

Liverpool FC: Ogrizovic – Neal, Thompson, Hansen, A. Kennedy – Case, Hughes, McDermott, Souness – Dalglish, Fairclough

RSC Anderlecht – De Bree – Van Binst, Van Toorn, Dusbaba, Thissen – Haan, Coeck, Vercauteren – F. Van der Elst, Geels (Martens, 46.), Rensenbrink

Gólszerzők: Hughes (13.), F. Van der Elst (71.), Fairclough (87.)

VILÁGVÁLOGATOTT

Krolék vissza akartak vágni a politikusoknak

1978. augusztus 30-án East Rutherfordban, a Giants Stadionban a Cosmos sztárjai, soraikban Franz Beckenbauerrel, Carlos Albertóval, Vladiszlav Bogicseviccsel, Giorgio Chinagliával és a vendégjátékos Johan Cruyff-fal a világválogatottat fogadták. A néhány héttel korábban világbajnoki címet szerző César Luis Menotti együttesében a brazil Emerson Leão, Oscar, Rivellino és João Batista, az argentin Olguin, Tarantini, Gallego, a perui Cubillas és Cueto, a lengyel Boniek, Lato és Deyna, a holland Rep és Rijsbergen, valamint a mexikói Cuellar, a tunéziai Temime és az iráni Eskandarian játszott. A mérkőzés barátságos 2-2-vel ért véget. 1979. június 25-én Buenos Airesben a világbajnoki címük egyéves évfordulóját ünneplő argentinok is

vendégül látták a világválogatottat. Menotti természetesen a hazaiakat dirigálta, a vendégek szakvezetője Enzo Bearzot volt. Az Albiceleste kiegészült Diego Maradonával, ellenben Mario Kempes nem tudott hazamenni. A világválogatott nagyon erős csapattal állt ki, Leão és az osztrák Friedrich Koncilia volt a két kapus, játszott még a nyugatnémet Kaltz, a holland Krol, az osztrák Pezzey, az olasz Cabrini, Tardelli, Causio és Rossi, a brazil Toninho Cerezo és Zico, a spanyol Asensi, valamint a francia Michel Platini. A világválogatott 2-1-re nyert. Nem egészen másfél évtizeddel később Ruud Krol egy beszélgetésünkben visszaemlékezett a mérkőzésre: „Egy évvel az argentínai világbajnokság döntője után a házigazdák meghívták Buenos Airesbe a világválogatottat. Akkor már újabb egy éve veretlen volt Menotti csapata, s a politikusok ünnepelni akarták saját magukat s a futballistákat. Utóbbiakra nem haragudtunk, de az előbbieknek meg akartuk mutatni… Maradona lőtt egy gyönyörű gólt az elején, aztán tőlünk kiállították Tardellit. Szóval, rosszul állt a szénánk. De összekaptuk magunkat, ahányan voltunk, brazilok, olaszok, hollandok hajtottunk, mintha a világbajnoki döntőben játszanánk. Végül nyertünk is 2-1-re. Csak azért meséltem el ez utóbbi történetet, hogy érthető legyen, milyen indulatok munkálkodtak bennünk. Azóta is, ha az elveszített világbajnoki döntőre gondolunk.”

LIBERTADORES KUPA

Az első paraguayi győztes

Nagy meglepetést hozott a sorozat 1979-es kiírása: először diadalmaskodott paraguayi csapat. Az egykori uruguayi futballsztár, Luís Cubilla által dirigált Olimpia Asunción könnyedén továbblépett a két bolíviai (Bolivar, Jorge Wilstermann) és egy további paraguayi (Sol de América) társaságában alkotott négyesből, majd a középdöntőben megelőzte a brazil Guaranít és a chilei Palestinót. Jutott már el azért ennél nehezebb úton is csapat a Libertadores Kupa döntőjébe, de az Olimpia a korszak egyik óriása, a címvédő Boca Juniors ellen igazolta erejét.

Olimpia Asunción–Boca Juniors 2-0 (2-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1979 július 22., Asunción, Estadio Defensores del Chaco, 50 000 néző. Jv.: Gastón Castro (chilei)

Olimpia: Almeida – Paredes, Jiménez, Solalinde, Kiese – Piazza, Isasi, L. Torres – Villalba, Talavera, Aquino

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Capurro, Mouzo, Bordón – J. J. Benítez (Palacios), Suñé, Salinas – Mastrángelo, Salguero, J. R. Rocha

Gólszerzők: Aquino (2.), Piazza (27.)

Boca Juniors– Olimpia Asunción 0-0

Döntő, 2. mérkőzés, 1979. július 27., Buenos Aires, La Bombonera, 65 000 néző. Jv.: Juan Daniel Cardellino (uruguayi)

Boca Juniors: Gatti – Pernía, Sá, Capurro, Bordón – J. J. Benítez, Suñé, Zanabria (Salguero) – Mastrángelo, Salinas, J. R. Rocha (Palacios).

Olimpia: Almeida – Paredes, Jiménez, Solalinde, Kiese – Piazza, Isasi, L. Torres (Guasch) – Villalba, Talavera, Aquino (Delgado)



A Barcelona.
Hátul, balról: Artola, Zuvíria, Neeskens, Rifé vezetőedző, Albaladejo, Costas, Migueli.
Elöl: Rexach, Sánchez, Krankl, Asensi, Carrasco

A Borussia Mönchengladbach.
Hátul, balról: Wittkamp, Danner, Heynckes, Kneib, Stielike, Bonhof.
Elöl: Simonsen, Heidenreich, Kulik, Klinkhammer, Vogts





A Quilmes.
Hátul, balról: Fanesi, Palacios, Milozzi, Gáspari, Zárate, Medina.
Elöl: Filardo, Bianchini, Paruzzo, Salinas, Milano



Az Olimpia Asunción. Hátul, balról: Solalinde, Piazza, Kiese, Gimenez, Almeida, Paredes. Elöl: Isasi, Torres, Villalba, Talavera, Aquino



Az RSC Anderlecht. Hátul, balról: De Brée, Van Binst, Broos, Coeck, Vanthoorn, Munaron, Thissen, Dusbaba, Beeckman. Elöl: Raymond Goethals edző, Bouvy, Martens, Vercauteren, Van der Elst, Rensenbrink, Nielsen, Geels, Haan, Lippens pályaedző



A Nottingham Forest. Hátul, balról: Bowyer, Anderson, Woodcock, Burns. Középen: Jimmy Gordon edző, Clark, Lloyd, Woods, Shilton, Barrett, Brian Clough menedzser. Elöl: Withe, Needham, McGovern, O'Neill, Robertson

Bajnokok, kupagyőztesek

1978–1979

EURÓPA



Dundalk



Östers IF



BFC Dynamo

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Partizani Tirana	Vllaznia
Anglia	Liverpool FC	Arsenal FC
Ausztria	FK Austria	Wacker Innsbruck
Belgium	SK Beveren	Beerschot
Bulgária	Levszki-Szpartak Szófia	Levszki-Szpartak Szófia
Ciprus	Omonia	Omonia
Csehszlovákia	Dukla Praha	Lokomotíva Košice
Dánia	Vejle BK*	B1903
Észak-Írország	Linfield FC	Cliftonville
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Tvøroyrar Bóltfelag
Finnország*	Helsingin JK	Reipas Lahti
Franciaország	RC Strasbourg	FC Nantes
Görögország	AEK Athén	Panioniosz
Hollandia	AFC Ajax	AFC Ajax
Írország	Dundalk	Dundalk
Izland*	Valur	IA Akranes
Jugoszlávia	Hajduk Split	NK Rijeka
Lengyelország	Ruch Chorzów	Arka Gdynia
Luxemburg	Red Boys Differdange	Red Boys Differdange
Málta	Hibernians	Sliema Wanderers
NDK	BFC Dynamo	1. FC Magdeburg
NSZK	Hamburger SV	Fortuna Düsseldorf
Norvégia*	Start Kristiansand	Lillestrøm
Olaszország	AC Milan	Juventus
Portugália	FC Porto	Boavista
Románia	Argeş Piteşti	Steaua Buc.
Skócia	Celtic FC	Rangers FC
Spanyolország	Real Madrid	Valencia
Svájc	Servette	Servette
Svédország	Östers IF*	IFK Göteborg
Szovjetunió*	Dinamo Tbiliszi	Dinamo Kijev
Törökország	Trabzonspor	Fenerbahçe

ARANYLABDA

Keegan és Krankl párosversenye



Harmadszor kapta angol játékos az Aranylabdát, Stanley Matthews és Bobby Charlton után Kevin Keegan. A Hatalmas Egér volt ellenben az első, s mindmáig az egyetlen angol, aki külföldi klub tagjaként vehette át a trófeát. 1976-tól kezdődően harmadszor nyerte el a díjat a Bundesligában futballozó játékos, s aztán még 1981-ig tartott ez a sorozat. A pontszámokból is kideríthetően két futballistának volt esélye begyűjteni az elismerést. Érdekes, hogy bár világbajnoki év volt az 1978-as, olyan végzett az élen, aki nem jutott el válogatottjával a tornára. A második helyezett Hans Krankl ott volt ugyan Argentínában, négy góljánál az európaiak közül csak Rob Rensenbrink szerzett többet, de ő is inkább a klubfutballban mutatott telje-

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Independiente (Nac) Quilmes (Met)	
	Brazília	Guaraní	
	Rio de Janeiro	Flamengo	
	São Paulo	Corinthians	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Palestino	
	Ecuador	El Nacional	
	Kolumbia	Millonarios	
	Paraguay	Olimpia Asunción	
	Peru	Alianza Lima	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Portuguesa	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Vancouver Whitecaps (NASL)	Brooklyn Dodgers
	Mexikó	Cruz Azul	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokc. Európa-kupája	Nottingham Forest	
	Kupagy. Európa-kupája	Barcelona	
	UEFA-kupa	Mönchengladbach	
	Közép-európai Kupa	–	
	Európai Szuperkupa	RSC Anderlecht	
	Libertadores Kupa	Olimpia Asunción	
	Afrikai Bajn. Kupája*	Canon Yaoundé	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Horoya AC	
	Világkupa*	–	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Brit válogatottak tornája	Anglia	



Independiente



Canon Yaoundé

* naptári éves lebonyolítási rend

sítménye miatt került ilyen előkelő pozícióba. A huszonhat szavazóból kilenc Keegant, nyolc pedig Kranklt tette az első helyre.

Aranylabda, 1978

1. Kevin Keegan (angol, Hamburger SV) 87 pont, 2. Hans Krankl (osztrák, FC Barcelona) 81, 3. Rob Rensenbrink (holland, RSC Anderlecht) 50, 4. Roberto Bettega (olasz, Juventus FC) 28, 5. Paolo Rossi (olasz, Lanerossi) 23, 6. Ronnie Hellström (svéd, 1. FC Kaiserslautern) és Ruud Krol (holland, AFC Ajax) 20-20, 8. Kenny Dalglish (skót, Liverpool FC) és Allan Simonsen (dán, Borussia Mönchengladbach) 10-10, 10. Peter Shilton (angol, Nottingham Forest) 9. (Az első tíz helyezett.)



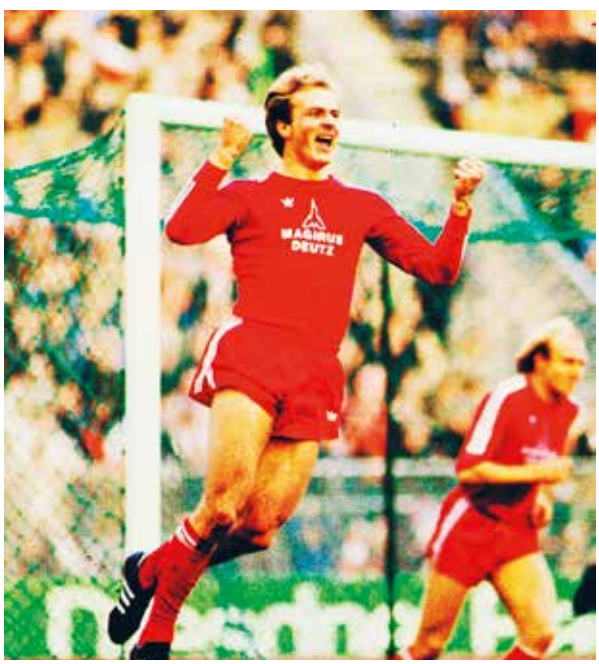
A Liverpoolnak alig lehetett gólt lőni

Jól jött a két „protekciós” a megújuló Bayern Münchennek

A Real Madrid a fiókcsapatával játszotta a kupadöntőt

Egy teljes futballcsapat szörnyethalt a Szovjetunióban

Felettébb rossz előjelekkel vágott neki a Bayern München a nyugatnémet Bundesliga 1979–1980-as idényének. Nemcsak az előző évek rossz eredményei miatt (az 1974-es címnyerés után 1975-ben tizedik, 1976-ban harmadik, 1977-ben hetedik, 1978-ban tizenkettedik, 1979-ben pedig negyedik lett), hanem mert a kevés még meglévő régi pillérből már Sepp Maierre és Hans-Georg Schwarzenbeckre sem lehetett építeni. A kapus kénytelen volt visszavonulni júliusi autóbalesete után, a hátvédnek pedig a lába nem bírta tovább a terhelést. Csernai Pál edző Paul Breitner és Karl-Heinz Rummenigge köré építette a csapatát. A következő években két Aranylabdát is nyerő „Kalle” még a pályafutása vége után is áradozott a magyar trénerről: „Ő volt a legjobb edző, akivel valaha dolgoztam. Minden mérkőzésre tökéletes taktikát dolgozott ki, amelynek segítségével bármelyik ellenféllel szemben a saját játékunkat játszhattuk.” Visszaemlékezésében kitért arra a pletykára, hogy ne mondjuk, vádra, hogy nem is Csernai, hanem egy másik „Pál”, Breitner állította valójában össze a csapatot, aki a kihirdetés előtt egy cetlit csúsztatva közölte Csernaival, hogy kiket is válasszon. „Ez egyszerűen hülyeség” – mondta Rummenigge. – „Csernai sokat beszélt Breitnerrel, mint ahogyan velem is az összeállításról, a játékosokról, a csapatról, de a döntő szót mindig ő mondta ki.” A korszak tanúi egyébként megjegyezték, hogy akkoriban sokkal jobb volt a csapatszellem a Bayernnél, mint az évtized első felében, a nagy sikerek idején. Akkoriban elképzelhetetlen lett volna, ami a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján rendszerré vált, hogy a játékosok szombatonként együtt járnak vacsorázni, vagy akár diszkóba.



Rummenigge kulcsemberré lépett elő Csernai Pál Bayernjében

A szezon ugyan kissé döcögősen indult, a tizedik forduló után csak a hetedik helyet foglalták el a bajorok. Ám akkor belelendültek, s a tizenkettedik mérkőzésük után már egyszer sem álltak harmadiknál rosszabbul. Igaz,

az első helyet az egész idényben mindössze hétszer foglalták el, a 17., a 23., a 24., valamint a 29., a 30., a 33. és a 34. forduló után. Amikor leginkább kellett. A Bayern végül két ponttal előzte meg a nagy esélyesnek tartott Hamburger Sport Vereint.



A rajt előtt hat új játékossal bővült a keret, érdekes, hogy közülük a két „protekciós” vált be leginkább. Wolfgang Dremmlert egykori braunschweigi klubtársa, **Paul Breitner**, míg Dieter Hoenesst a bátyja, az új menedzser, a még mindig csak 29 éves Uli Hoeness kommendálta. A teljes képhez tartozik, hogy a további négyből Hans Weiner és Wolfgang Kraus is beépült az első csapatba, illetve a szűk keretbe, míg a Bundesliga első norvégje, Einar Jan Aas és a tartalékkapus Manfred Müller hasznos kiegészítőembernek számított. Így festett Csernai alapcsapata: Walter Junghans (29) – Wolfgang Dremmler (26), Klaus Augenthaler (34), Hans Weiner (34), Udo Horsmann (34) – Norbert Janzon (28), Paul Breitner (32), Kurt Niedermayer (29), Bernd Dürnberger (31) – Dieter Hoeness (32), Karl-Heinz Rummenigge (34). Játszott még: Manfred Müller (kapus, 5), Wolfgang Kraus (22), Branko Oblak (20), Einar Jan Aas (6), Wilhelm Riesinger (4), Peter Gruber (3), Hans-Georg Schwarzenbeck (2), Négyen is eljutottak a tízgólos határig, Rummenigge (26), Hoeness (16), valamint Breitner (10) és Niedermayer (10). Érdekes, hogy a bajnokcsapatnak mindössze két tagja került be az Európa-bajnokságot megnyerő nyugatnémet válogatottba, Kalle Rummenigge főszereplő lett Olaszországban, míg Junghans tartalékkapusként végigülte a torna mérkőzéseit.



Angliában a Liverpool megvédte elsőségét, ami azért volt érdekes, mert az előző húsz évben mindössze a „vörösök” tudtak ismételni, méghozzá másodszor. 1975 nyarával kezdődően öt bajnokságból négyet Bob Paisley csapata nyert meg. A Főnök, aki először az ötvenes éveiben jutott vezetőedzői (ha úgy tetszik: menedzseri) kinevezéshez, Anglia valaha volt legsikeresebb szakemberei közé emelkedett. Paisley alapcsapata nem változott sokat az előző idényhez képest, az egyetlen új törzstag, David Johnson ellenben házi gólkirályként zárt. Az 1979–1980-as idényben is az állandóság volt a jellemző: Ray Clemence (41 mérkőzés) – Phil Neal (42), Phil Thompson (42), Alan Hansen (38), Alan Kennedy (37) – Graeme Souness (41), Terry McDermott (37), Jimmy Case (37) – **Kenny Dalglish** (42), Ray Kennedy (40), David Johnson (37). Játszott még David Fairclough (14), Steve Heighway (9), Colin Irwin (8), Sammy Lee (7), Avi Cohen (4) és Steve Ogrizovic (kapus, 1). Avi Cohen volt az angol élvonal első izraeli játékosa.

Az Anfield Roadon veretlen Pool kétpontos előnnyel zárt a második helyezett Manchester United előtt, már az utolsó előtti fordulóban bebiztosította az elsőséget. Pedig nem kezdte jól a szezont, az első hét fordulóban csak kétszer nyert, miközben kiesett a Bajnokcsapatok Európa-kupájából is a Dinamo Tbiliszi ellen. Ám október hatodikától már több vereséget nem szenvedett az 1979-es esztendőben. Január közepétől jött egy újabb kisebb hullámvölgy, majd az utolsó kilenc fordulóban csak négyszer győzött – de ez utóbbi már bőven belefért. A „vörösök" emlékezetesen nagy csatákat vívtak az idény során az Arsenallal. A rajt előtt 3-1-re megverték az „ágyúsokat" a Charity Shieldért vívott meccsen. Aztán mind a két bajnoki döntetlenre végződött, majd az FA-kupa elődöntőjében négy (!) mérkőzést is vívtak, míg eldőlt a továbbjutás. Három döntetlen után negyedszerre győzött az Arsenal.



Ünneplő „kalapácsosok": Paul Allen és Geoff Pike

A Terry Neill által dirigált „ágyúsok" nagy favoritjai voltak a kilencvenkilencedik FA-kupadöntőnek, hiszen a londoni rivális, a West Ham United akkoriban a második vonalban játszott. Ám a „kalapácsosok" kiválóan védekeztek, míg leghíresebb játékosuk, Trevor Brooking a tizenharmadik percben fejessel bevette Pat Jennings kapuját. Több gól nem esett, így a trófea történetében mindmáig utoljára, alacsonyabb osztályú győztest avattak. Az Arsenal május 10-én elveszítette a Wembley-ben az FA-kupa döntőjét, majd négy nappal később, Brüsszelben, a Valencia ellen tizenegyesekkel a Kupagyőztesek Európa-kupája fináléját is. Frank Stapleton, Alan Sunderland, Liam Brady, Brian Talbot, David Price és Graham Rix – no, meg persze a többiek – a két mérkőzés 210 perce alatt egyetlen gólt sem tudtak szerezni.

Az előző esztendőnél már utaltunk Trevor Francis átigazolási csúcsára, illetve arra, hogy a következő szezon elején különösen elszabadultak az árak. Egy bő év alatt kilenc játékosért is több mint félmillió fontot fizettek ki, köztük ismert sztárok, mint Ray Wilkins, Andy Gray, vagy a Bundesligába igazoló Tony Woodcock mellett szinte teljesen ismeretlen futballistákért, mint Steve Daley, Kevin Reeves vagy Mike Flanagan. Lawrie McMenemy, a Southampton menedzsere már az 1979–1980-as idény közben, február tizedikén bejelentette, hogy csapata a szezon végén visszaviszi Angliába a válogatott csapatkapitányát, Kevin Keegant. A kétszeres aranylabdás csatárra elvileg elővételi joga volt korábbi klubjának, a Liverpoolnak, de Peter Robertson, a „vörösök" elnöke lemondott róla: „Nekünk nem kell, mi nem akarjuk újra szerződtetni." Keegan végül 420 000 fontért lett a Southampton játékosa.

Ha már a futball kommercializálódásánál tartunk, még egy apróság: a Liverpool példáját követve jó néhány klub aláírt mezreklámra vonatkozó szerződést. Ám a televízió (a BBC, majd az ITV) akkor még megtilthatta a „feliratos" mezek viselését a tévés meccseken.

A spanyol élvonalban óriási csatát vívott a sorozatban harmadszor bajnok Real Madrid és a következő évek uralkodója, a már az 1979–1980-as idényben is erős Real Sociedad. A két csapat között mindössze egy pont volt a különbség, míg a baszkok tizenhárommal előzték meg a harmadik Sporting Gijónt. Az alig több mint negyvenévesen csupán második idényét a legmagasabb osztályban töltő edző, Alberto Ormaetxea irányításával szinte legyőzhetetlen volt a Real Sociedad. Csak egy vereséget szenvedett a teljes bajnoki szezonban, hasonlóra a Madrid FC által veretlenül megnyert 1931–1932-es (s egyébként csak 18 fordulóból álló) idény óta mindössze egy gárda, a Real Madrid 1969-es bajnokcsapata volt képes. A San Sebastian-i alakulat volt tehát az első, amely egyetlen vereséggel végigjátszotta az idényt, s mégsem tudta megnyerni a ligát. Még drámaibbá teszi az akkori helyzetet, hogy a Real Sociedad az utolsó előtti fordulóig veretlen volt, akkor bukott el, 2-1-re kikapva a Sevillától. A kék-fehéreknél már játszott a következő évek bajnokcsapatának legtöbb ásza, így Arconada, Perico Alonso, Zamora, López Ufarte, Satrústegui is.

A Real Madridot új edző dirigálta, a Luis Molowny helyére kerülő Vujadin Boskov, akinek az előző, a Zaragozánál töltött év után ez volt a második idénye a spanyol élvonalban. A hazai fronton remekül szerepelt a csapatával: megnyerte a bajnokságot és a Király-kupát is. Nem csupán az edző volt új, hanem az egyik légiós is: a Madrid e szezon előtt szerződtette – nem kis szenzációt okozva – Laurie Cunninghamet a West Bromwich Albion csapatától. A 180 centis, vékony szélső (akinek édesapja egy jamaicai zsoké volt) első brit játékosként került a királyi klub keretébe. A Madrid legerősebb tizenegye ebben a szezonban a Garcia Remón (33) – Camacho (33), San José (19), Benito (27), Ángel (32) – Pirri (27), Stielike (31), Del Bosque (32) – Juanito (31), Santillana (33), Cunningham (29) névsorú volt. San José sérülése miatt február után már nem játszott. A szűk kerethez tartozott Roberto Martínez (22), García Hernández (22) és Sabido (19) is, kevesebbet játszott Isidro (10), a később a Betisben nagy karriert befutó Rincón (8), valamint Portugal (8), Pérez García (5), García Navajas (5) és a csereka-pus Miguel Ángel (1).



A Király-kupa döntője kuriózumként vonult be a spanyol futball történetébe. Mindössze harmadszor fordult elő, hogy a finálé egyik résztvevője alacsonyabb osztályú legyen, de még csak nem is ez jelentette a szenzációt, hanem hogy a Real Madrid ellenfele a saját fiókcsapata, a Castilla CF volt. A második ligás fiókcsapat hihetetlen menetelést mutatott be, a legjobb tizenhat között kiejtette az Athletic Bilbaót, aztán a Real Sociedadot, a „nagyok” első számú bajnoki riválisát, végül a bajnoki harmadik Sporting Gijónt is. A döntőre elfogyott az erő, a „nagytestvér” simán, 6-1-re nyert. A királyi klub nyolcvanas évekbeli sztárjai közül a Castillában szerepelt az idény után aztán a Real Madridhoz átvezényelt, akkor már 21 éves Ricardo Gallego.

Franciaországban ismét az FC Nantes nyerte meg a bajnokságot, bő másfél évtizeden belül ötödször. A „kanárik” alapcsapata nem sokat változott az 1977-es címnyerés óta: Jean-Paul Bertrand-Demanes (35), Patrice Rio (36), **Henri Michel** (34), Maxime Bossis (33), Gilles Rampillon (37), Thierry Tusseau (34), Bruno Baronchelli (29), Eric Pécout (33)

és Loïc Amisse (34) továbbra is kulcsembernek számított, s felnőtt melléjük az akkor még csak kiegészítőember, Oscar Muller (36). Hugo Bargas és az idény előtt klubot váltó, majd áprilisban tragikusan fiatalon elhalálozó Omar Sahnoun helyére az argentin Trosserók, az egyébként csak névrokoni kapcsolatban álló Víctor (32) és Enzo (35) kerültek. Játszott még William Ayache (21), José Touré (10), Fabrice Picot (6), Michel Bibard (4), a tartalékkapus Jean-Marc Desrousseaux (3), Henri Aniol (1). Közülük Ayache és főleg Touré a következő generáció pillére lett, az 1983-as bajnokcsapatban már főszereplők voltak.

A Nantes mögött az idény meglepetéscsapata, a Peugeot-gyár által támogatott, Patrick Revellit, Yannick Stopyrát és Bernard Genghinit is a soraiban tudó FC Sochaux lett a második, azonos pontszámmal végezve a harmadik helyezett, s a szezon nagy favoritjának kikiáltott Saint-Étienne-nel. Negyedik és ötödik lett az előző két idény két bajnokcsapata, az AS Monaco és az RC Strasbourg. A hercegség együttese vigasztalódhatott a Francia Kupa megnyerésével. A párizsi finálében a második ligásként a végjátékba jutó US Orléans ellen győzött 3-1-re, a bajnoki szezon gólkirálya, Delio Onnis a kupadöntőben is szerzett gólt. (Onnis a német Erwin Kosteddével holtversenyben érdemelte ki a mesterlövészek koronáját.) Vitathatatlan, hogy a szezon meglepetése az Olympique Marseille méltatlan vergődése volt. 1973 óta tartó mélyrepülése (amelyben az 1975-ös ezüstérem és az 1978-as negyedik hely kissé elkendőzte a bajokat) rossz véget ért: kiesett az első osztályból. Pedig olyan játékosai voltak a bukás évében, mint Marius Tresor, Didier Six, Jean-Marc Berdoll és Victor Zvunka, a svéd Anders Linderoth, valamint a tunéziai Lahzami Temime.

Olaszországban a bajnoki jelvény, a scudetto maradt Milánóban, a San Siróban, de ellentétben 1979 tavaszával nem a piros-feketéket, hanem a fekete-kékeket avatták bajnokká. Az AC Milantól az Internazionale vette át trónt. Aligha állíthatja bárki, hogy nem megérdemelten: Eugenio Bersellini együttese már az első forduló után (!) pontelőnybe került a riválisaival szemben, s bár a következő játéknapon, Udinében csak döntetlent ért el, ezért át kellett engednie két hétre az elsőséget, az idényben soha nem került ponthátrányba egyetlen riválisával szemben sem. Az egész bajnoki szezonban mindössze három vereséget szenvedő Inter sorra nyerte a kulcsmérkőzéseit. Ősszel a San Siróban 2-0-ra verte a Milant, majd megnyerte 1-0-ra a márciusi derbit is. A Tűnek (Spillo) becézett ifjú Alessandro Altobelli mesterhármasával (is) 4-0-ra verte legveszélyesebb ellenlábasát, a Juventust, s kétszer két pontot szerzett a Napoli ellen. Március második hetében a vizsgálóbíró már javában gombolyította a totonero néven elhíresült ügy szálait, amikor a bajnokság szinte érdektelenné vált. Az Inter hét ponttal vezetett hét fordulóval a zárás előtt, nyilvánvaló volt, hogy megszerzi története tizenkettedik ligaelsőségét. A gárda a végén ugyan kicsit kiengedett, de így is magabiztosan, hárompontos előnnyel utasította maga mögé a végül a második helyre felkúszó Juventust. Ráadásul úgy, hogy – az élklubok közül szinte egyedüliként – a gyanú árnyéka sem vetődött rá a fogadási csalások ügyében.

Bersellini alapcsapatában két olyan futballista akadt, aki már szerepet kapott a fekete-kékek legutóbbi, 1971-es bajnokcsapatában is: a 29 éves kapus Ivano Bordon, valamint a nála egy évvel fiatalabb védő-középpályás, Gabriele Oriali. Így festett a tizenegy: Ivano Bordon (30) – Giuseppe Baresi (30), Graziano Bini (28), Nazzareno Canuti (26), Gabriele Oriali (25) – Giancarlo Pasinato (27), Evaristo Beccalossi (27), Giampiero Marini (29) – Domenico Caso (29), Alessandro Altobelli (29), Carlo Muraro (24). Játszottak még: Roberto Mozzini (22), Franco Pancheri (17), Claudio Ambu (13), Renato Cippolini (1), Leonardo Occhipinti (1).

Az idény meglepetése az Ascoli remek szereplése volt, az előző években a Lanerossival sikeres Giovan Battista Fabbri a fekete-fehérekkel is szinte csodát tett. Csapata végül negyedik lett, miután a totonero miatt a Milan elveszítette harmadik helyét és egyben élvonalbeli tagságát. (Utóbbit a Lazióval együtt.) Két rutinos játékost érdemes kiemelni az Ascoli keretéből: a korábban a Lazióval bajnok Felice Pulici kapust, valamint a Juventus és az Inter Európa-bajnok csatárát, Pietro Anastasit.

A Szovjetunióban tízéves várakozás után ismét a Szpartak Moszkva lett a bajnok. A végtáblázaton csak két ponttal előzte meg a szovjet korszakbeli története legjobb idényét megélő Sahtyor Donyecket, miután egy fura szabály alapján a két utolsó döntetlenéért nem kapott pontot. Az idény előtt a Szovjet Labdarúgó-szövetség megelégelte a sok remit, és úgy határozott, hogy a csapatok csak a nyolcadik „ikszig" kapnak pontot, utána vereségként számolja el a pontosztozkodást. (Csak a kuriózum kedvéért: az Inter e rendszer szerint nem lett volna bajnok Olaszországban, mivel 13 döntetlent játszott, míg a Juventus csak hatot. A szovjet szisztéma alapján a fekete-kékek öt ponttal kevesebbel fejezték volna be az idényt.) A Szpartak bajnokcsapatát Konsztantyin Beszkov dirigálta, a keretbe tartozott Rinat Daszajev, Alekszej Prudnyikov (kapusok), Vlagymir Bukijevszkij, Vagiz Higyijatullin, Viktor Szamohin, Alekszandr Mirzojan, Oleg Romancev, Alekszandr Boriszenkov és Alekszandr Kokorjev (védők), Szergej Savlo, Fjodor Cserenkov, Alekszandr Szorokin, Mihail Bulgakov, Valerij Glusakov és Alekszandr Koreskov (középpályások), valamint Georgij Jarcev, Jurij Gavrilov, Jevgenyij Szidorov, Vlagyimir Nyikonov, Edgar Gessz, Alekszandr Kalasnyikov és Szergej Rogyionov (csatárok). Az idényt beárnyékolta a Pahtakor Taskent drámája. 1979. augusztus 11-én a csapat menetrendszerű utasszállító gépe az ukrajnai Dnyiprodzerzsinszk közelében ütközött a légtérben egy másik TU-134-essel. Az emberi mulasztás miatt történt balesetnek 178 halálos áldozata volt, senki sem élte túl a katasztrófát. A Pahtakor tizenhét játékosa halt szörnyet, köztük a szovjet válogatott Mihail An és Vlagyimir Fjodorov. A szövetség úgy döntött, hogy minden élvonalbeli klub köteles három játékosát felajánlani az üzbég egyesületnek, amely ráadásul három évre védettséget kap, ez idő alatt nem eshet ki a legmagasabb osztályból.



Tapsi Hapsi, a Cosmos kabalája és Van der Elst

Az Egyesült Államokban ismét a New York Cosmos nyerte meg a Soccer Bowlt, miután a döntőben 3-0-ra megverte a Fort Lauderdale Strikerst. A finálét több mint ötvenezren látták a washingtoni RFK Stadiumban, de az idény korábbi szakaszában akadt a két csapatnak hetvenezer ember előtt játszott bajnokija is. A Cosmost Hennes Weisweiler dirigálta ebben a szezonban, még játszott Carlos Alberto, Beckenbauer és Rijsbergen, valamint az egyaránt az NASL legendái közé emelkedett Vladiszlav Bogicsevicsé és Giorgio Chinaglia, valamint a két ifjú paraguayi,

Julio César Romero és Roberto Cabañas is. A floridai riválisnál Teofilo Cubillas és Gerd Müller volt a nagy sztár. Az Év menőiből akár egy világválogatottat is össze lehetett volna állítani: Van Beveren (Fort Lauderdale) – Carlos Alberto (Cosmos), Wim Rijsbergen (Cosmos), Peter Nogly (Edmonton), Ruud Krol (Vancouver) – Johan Neeskens (Cosmos), Franz Beckenbauer (Cosmos), Teofilo Cubillas (Fort Lauderdale) – Giorgio Chinaglia (Cosmos), Gerd Müller (Fort Lauderdale), Johan Cruyff (Washington).

Brazíliában az Internacional nyerte meg az 1979-es bajnoki címet, öt éven belül harmadszor. Különleges eredménysorral: ez volt az egyedüli idény, amelyben veretlen maradt Brazília bajnokcsapata. Ezért nevezték el a Benítez – João Carlos, Mauro Pastor, Mauro Galvão, Cláudio Mineiro – Falcão, Jair (Valdir Lima), Batista (Toninho) – Chico Spina (Adílson), Valdomiro (Bira), Mário Sergio összeállítású gárdát a csapatnak, amelyik sohasem veszít. (O time que nunca perdeu.)

1980 tavaszán lejátszottak egy újabb bajnokságot, ezt a Flamengo nyerte meg. Igaz, hogy előbb 1-0-ra kikapott az Atlético Mineirótól, majd csak 3-2-re nyerte meg Rióban a visszavágót, de ez is elég volt neki: a fura kiírás szerint pontegyenlőség esetén az döntött, hogy a Fla az előd döntőben (!) több pontot szerzett, mint riválisa. Claudio Coutinho edző bajnokcsapata: Raul – Toninho, Manguito, Marinho, Júnior – Andrade, Paulo César Carpegiani (Adilio) Zico – Tita, Nunes, Júlio César.

Argentínában a River Plate diadalmaskodott a Nacionalban és a Metropolitanóban is. 1975 után másodszor nyerte meg egy éven belül mindkét tornát. Továbbra is Ángel Amadeo Labruna dirigálta a csapatot, amely legerősebb összeállításában így festett: Ubaldo Matildo Fillol – José Luis Pavoni (Eduardo Omar Saporiti), Héctor Osvaldo López, Daniel Alberto Passarella, Daniel Leonardi (Horacio Enrique Rodriguez) – Juan José López, Reinaldo Carlos Merlo, Norberto Osvaldo Alonso – Pedro Alexis González, Leopoldo Jacinto Luque, Emilio Nicolás Commisso.

AZ ÉV TÖRTÉNETE

Az első olasz totonero

Amikor az AC Milan együttese az 1979–1980-as idény végén a harmadik helyen zárt a Serie A-ban, hívei sejtették, valójában a szezonnak még nincsen vége. Akkoriban az illetékesek már javában vizsgálták a totonero (Fekete totó) néven elhíresült vesztegetési botrány részleteit. Felice Colombo, a piros-feketék elnöke még egy rövid időt vizsgálati fogságban is töltött, noha utána szabadlábra került. Játékosai közül Enrico Albertosi, Stefano Chiodi és Giorgio Morini ellen folyt vizsgálat.

Az ügyet két „szurkoló”, a zöldség- és gyümölcskereskedőként dolgozó, 32 éves Massimo Cruciani és a 45 éves vendéglős, Alvaro Trinca robbantotta ki, akik azon háborogtak, hogy néhány játékos (a vizsgálatok szerint a Milan, a Perugia, a Lazio, a Bologna, a Napoli és az Avellino tagjai) – a megállapodásokkal ellentétben – saját zsebére dolgozott, így a feljelentők líramilliókat veszítettek. Mindketten jó kapcsolatban voltak profi játékosokkal, Trinca éttermében, a La Lamparában gyakran kóstolgatták a halspecialitást a Lazio ászai.

„Cruciani egyike volt azoknak az üzletembereknek, akik az utóbbi időszakban rendkívüli népszerűséget elért titkos játékot, a fekete totót irányították. Ebből a titkos gazdasági ér-

dekszövetségből valóságos pókhálót húztak a stadionok köré, amelybe egyre több néző gabalyodott bele. A módszer az volt, hogy a pályák előtt rögtönzött fogadóirodákat állítottak föl, amelyeknél 2-3 bajnoki mérkőzésre lehetett fogadni, hasonlóan a lóversenyhez. Csak a győztesek nevét kellett bemondani. A találkozók után a fogadóirodák rögtön fizettek. Ez a fekete totózás azért lett népszerű, mert a hivatalos szelvényen szereplő 13 mérkőzéssel szemben már 3 találkozó eredményének eltalálásával is lehetett nyerni, s erre az esély mindenképpen nagyobb volt. S ha a nyeremények nem is közelítették meg a hivatalos totóét, a kisebb jutalomra joggal számíthattak a játékban részt vevők" – avatta be a részletekbe a magyar olvasókat is a *Neue Zürcher Zeitung* cikkére hivatkozva *Oltványi Tamás* a *Magyar Ifjúság* hasábjain. Utalt arra, hogy a hatóságok, beleértve a rendőrséget is, szemet hunytak egy ideig a dolgok felett: „Hetente több mint egymilliárd líra folyt be a titkos fogadóirodák kasszáiba. Ennek 90 százaléka nyereményként kifizetésre került ugyan, de a fennmaradó 10 százalékkal az irodák vezetői rendelkeztek, s ez komoly bevételt eredményezett. A fekete totó tilos volt ugyan, de a hatóságok nem léptek fel ellene. Bár mindenki tudta, hogy a játékban részt vevőket 6 hónapos börtönbüntetéssel lehet sújtani, a rendőrség engedékenysége miatt ez nem tartott vissza senkit."



A fiatal Paolo Rossi meghallgatásra vár

Az érintett játékosok okkal gondolták, hogy semmi bajuk nem lehet. Az olasz futballban az előző tízt-tizenöt évben is voltak, a legenyhébb fogalmazás szerint is „gyanús" mérkőzések, de senki sem bűnhődött. Ezért is pikírtkedhetett Ricky Albertosi a gyanúsítgatásokról hallva: „Most leszek csak igazán gazdag! Mindenkit beperelek kártérítésre!" Nem perelt senkit, s ő volt aztán az egyik, aki (amúgy később amnesztiával módosított) örökös eltiltást kapott. A kor legnagyobb olasz csatárcsillaga, Paolo Rossi is nyugodtan üzent az anyukájának: „Mama, ne izgulj, nem lesz semmi baj!" Lett: súlyos, évekre szóló eltiltást kapott. Amikor alig másfél évtizeddel később Triesztben a totonero is szóba került a beszélgetésünkben, Rossi már másként beszélt: „Azt gondolom, nem érdemes ennek immár túlságosan nagy jelentőséget tulajdonítani. Fiatal játékosként, mondhatom, klubom sztárjaként, nem tehettem meg, hogy kimaradjak belőle. Aki kicsit is ismeri az akkori olasz körülményeket, tudhatja, nem volt más út."



A vb-ezüstérmes kapus, Ricky Albertosi örökös eltiltást kapott

Az ilyen ügy mindig rosszkor jön egy ország futballjának, de az olaszok 1980 nyarán a futballtörténelem első nyolccsapatos Európa-bajnokságát rendezték éppen. A Squadra Azzurra, például, nélkülözni volt kénytelen Paolo Rossit és Bruno Giordanót, ami önmagában is nagy érvágást jelentett, de még nagyobb baj volt, hogy a szurkolók kicsit elfordultak a csapattól, s talán a tornától is.



Felice Colombo, a Milan eltiltott elnöke

Az olasz igazságszolgáltatást nem rázta meg az ügy. 1980 végén, noha korábban Ciro Monsurro ügyész még úgy nyilatkozott, hogy a vádlottak többségének egytől két és fél évig terjedő szabadságvesztés jár, a bíróság – egyetlen kivétellel – mindenkit, így harminchárom játékost, két klubvezetőt és két kereskedőt is felmentett. Egyedül az egyik feljelentő, Massimo Cruciani kapott pénzbírságot, hamis csekkek kiadásáért. A római sportnapilap, a *Corriere dello Sport* akkoriban kiemelte, hogy a bíróság kizárólag büntetőjogi szempontból vizsgálta az ügyet. Ezért születtek a felmentő ítéletek. Ugyanakkor, tette hozzá a lap, „a sport-igazságszolgáltatás szempontjai mások: a visszaélések, a sportolói státusszal összeegyeztethetetlen magatartásformákat a fegyelmi normákkal összhangban súlyosan büntetik". Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy az érintettek sportfegyelmi büntetéseket kaptak. Az AC Milant és a Laziót a második vonalba, a Serie B-be száműzték, az Avellino, a Bologna és a Perugia a legmagasabb osztályban, a Palermo és a Taranto a második vonalban öt büntetőponttal rajtolt. A klubelnökök közül Felice Colombo örökre szóló, Tommaso Fabretti, a Bologna első embere egyéves eltiltást kapott. Colombo volt egyébként az ügyben az egyetlen, aki nem élt a fellebbezés lehetőségével. Azt mondta: „Húszmillió lírát adtam Crucianinak, mert a Milan–Lazio meccs után azt állította, tudja, miért alakult így a végeredmény. Azt mondta, ha nem fizetek, balhét csinál, a pénzért viszont hallgat. Naivul bedőltem neki, mert szeretem a Milant."

Összesen húsz játékos kapott legalább egy évre szóló eltiltást, Albertosin és Rossin kívül olyan más, híres futballisták, mint a hajdanán a világ legdrágább játékosának számító Giuseppe Savoldi, valamint Bruno Giordano, Giuseppe Wilson és Lionello Manfredonia. Savoldi akkoriban a Bologna, a másik három a Lazio játékosa volt.

John Foot kiváló, *Calcio, a history of Italian football* című könyvében, igaz, kérdőjellel a végén, de minden botrány anyjának és apjának nevezte az 1980-as totonerót. Talán már a felmentő ítéletek napján is tudta mindenki Olaszországban, hogy lesz még hasonlóban része az ottani futballnak.

Másodszor is Kevin Keegan

Kevin Keegan sokkal fölényesebben nyert, mint egy évvel korábban. A pontszámok azt mutatják, hogy a szavazók szemében nem akadt igazi riválisa. Az angol szupersztárt a huszonhat „zsüritagból" tizennyolcan az első, hatan a második, ketten a negyedik helyre tették. Mindmáig ő az egyetlen a futball tanítómestereinek országából, aki kétszer is elnyerte az Aranylabdát. A második helyen mögötte a következő két év legnagyobb csillaga, Kalle Rummenigge végzett, a harmadikra Ruud Krol került, aki egyedüli alkalommal került a legjobb háromba. Egyébként a hetvenes években, 1971-gyel kezdődően, csupán kétszer (1972, 1977) nem akadt holland a képzeletbeli dobogón.





Aranylabda, 1979

1. Kevin Keegan (angol, Hamburger SV) 118 pont, 2. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 52, 3. Ruud Krol (holland, AFC Ajax) 41, 4. Manfred Kaltz (nyugatnémet, Hamburger SV) 27, 5. Michel Platini (francia, AS Saint-Étienne) 23, 6. Paolo Rossi (olasz, Perugia) 16, 7. Liam Brady (ír, Arsenal) és Trevor Francis (angol, Nottingham Forest), 13-13, 9. Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź) és Zdenek Nehoda (csehszlovák, Dukla Praha) 8-8.

(Az első tíz helyezett.)



A Bayern München. Hátul, balról: Dieter Hoeness, Rummenigge, Breitner, Augenthaler, Junghans, Dremmler, Hoffmann elnök. Elöl: Weiner, Horsmann, Janzon, Dürnberger, Niedermayer

A Liverpool FC. Hátul, balról: Cohen, Neal, Clemence, Ogrizovic, Hansen, Irwin, McxGarvey. Középen: Joe Fagan edző, Sheedy, Fairclough, Ray Kennedy, Johnson, Souness, Alan Kennedy, Ronnie Moran edző. Elöl: Case, Heighway, Dalglish, Bob Paisley menedzser, Thompson, McDermott, Lee





Az FC Nantes. Hátul, balról: Bertrand-Demanes, Rio, Bossis, Enzo Trossero, Tusseau, Michel. Elöl: Muller, Pécout, Victor Trossero, Rampillon, Amisse

A Real Madrid.
Hátul, balról: Garcia Remón, San José, Cunningham, Benito, Pirri, Camacho.
Elöl: Stielike, Juanito, Del Bosque, Ángel, Santillana





Az Internazionale.
Hátul, balról: Bordon, Mozzini, Pasinato, Bini, Canuti, Altobelli.
Elöl: Marini, Beppe Baresi, Muraro, Oriali, Beccalossi

A River Plate.
Hátul, balról: Passarella, Merlo, Saporiti, Lonardi, Héctor López, Fillol.
Elöl: Ramón Diaz, Juan José López, Luque, Alonso, Commisso



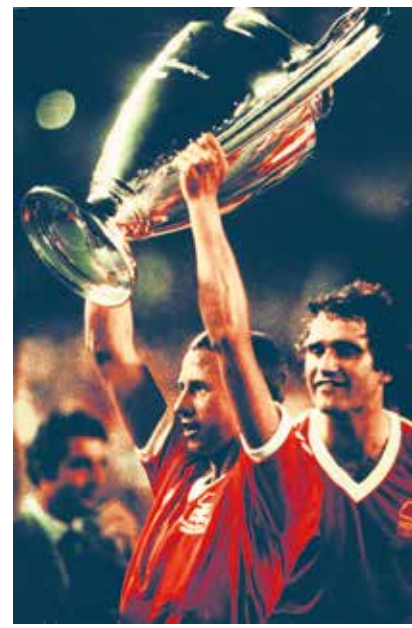
A racionális gazdálkodás mesterei

Az első forduló meglepetéseként a Partizani Tirana Albániában 1-0-ra megverte a Celticet, igaz, a visszavágón 2-0-s vereséget szenvedett. Ennél nagyobb szenzációt keltett, hogy az AC Milan, a Liverpool FC és az Austria Wien elbukott az FC Portóval, a Dinamo Tbiliszivel és a Vejle BK-val szemben.

A második kör legmegdöbbentőbb eredménye Nicosiában született, ahol az Omonia 4-0-ra lelépte az Ajaxot. Két héttel korábban viszont 10-0-ra kapott ki Amszterdamban…

Az elődöntők visszavágóján futballcsodát láthatott a hamburgi közönség: a HSV a madridi 0-2 után a gyepszőnyegbe tiporta a Real Madridot (5-1), és a fölényes diadalával bejutott a fináléba, amelynek éppen a Bernabéu Stadion adott otthont.

A végjátékot 1-0-ra megnyerte a Nottingham Forest, mégpedig hasonló forgatókönyv szerint, mint egy évvel előtte Münchenben, csak akkor és ott John Robertson gólpasszt adott, Madridban ellenben maga fejezett be egy akciót. A skót támadó körülbelül 18 méterről laposan bombázott a rövid alsóba.



McGovern büszkélkedik a serleggel

Senki sem vethette Brian Clough edző és legényei szemére, hogy nem sáfárkodtak jól a lehetőségeikkel, hiszen az egyetlen bajnoki címüket (1977–1978) a lehető leggazdaságosabban aknázták ki, annak hozadékaként ugyanis kétszer hazavitték a BEK-trófeát, egyszer pedig az Európai Szuperkupát. Sőt, még ennél is többet nyerhettek volna, ha 1979-ben nem engedik át a Világkupáért való kiállás jogát a Malmö FF-nek, illetve ha nem bukják el a montevideói Nacional ellen az 1980-as tokiói döntőt. Az 1979–1980-as BEK gólkirálya a dán Søren Lerby (AFC Ajax) lett, aki tízszer volt eredményes.

1. forduló. Újpesti Dózsa–Dukla Praha 3-2, 0-2, Nottingham Forest–Östers IF 2-0, 1-1, Argeș Pitești–AEK Athén 3-0, 0-2, BFC Dynamo–Ruch Chorzów 4-1, 0-0, Servette FC–KSK Beveren 3-1, 1-1, IK Start Kristiansand–RC Strasbourg 1-2, 0-4, HJK Helsinki–AFC Ajax 1-8, 1-8, Red Boys Differdange–Omonia Nicosia 2-1, 1-6, Partizani Tirana–Celtic FC 1-0, 1-4, Dundalk FC–Hibernians FC Paola 2-0, 0-1, FC Porto–AC Milan 0-0, 1-0, Levszki-Szpartak Szófia–Real Madrid 0-1, 0-2, Valur Reykjavík–Hamburger SV 0-3, 1-2, Liverpool FC–Dinamo Tbiliszi 2-1, 0-3, Vejle BK–Austria Wien 3-2, 1-1, Hajduk Split–Trabzonspor 1-0, 1-0

2. forduló. Nottingham Forest–FC Argeș Pitești 2-0, 2-1, BFC Dynamo–Servette FC 2-1, 2-2, Dukla Praha–RC Strasbourg 1-0, 0-2, AFC Ajax–Omonia Nicosia 10-0, 0-4, Celtic FC–Dundalk FC 3-2, 0-0, FC Porto–Real Madrid 2-1, 0-1, Hamburger SV–Dinamo Tbiliszi 3-1, 3-2, Vejle BK–Hajduk Split 0-3, 2-1

Negyeddöntő. Nottingham Forest–BFC Dynamo 0-1, 3-1, RC Strasbourg–AFC Ajax 0-0, 0-4, Celtic FC–Real Madrid 2-0, 0-3, Hamburger SV–Hajduk Split 1-0, 2-3

Elődöntő. Nottingham Forest–AFC Ajax 2-0, 0-1, Real Madrid–Hamburger SV 2-0, 1-5

Döntő

Nottingham Forest–Hamburger SV 1-0 (1-0)

1980. május 28., Madrid, Bernabéu Stadion, 51 000. Jv.: António José de Silva Garrido (portugál)

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, Lloyd, Burns, F. Gray (Gunn, 78.) – Bowyer, McGovern, Mills (O'Hare, 78.) – O'Neill, Birtles, Robertson

Hamburger SV: Kargus – Kaltz, Buljan, Nogly, Jakobs – Hieronymus (Hrubesch, 46.), Magath, Memering – Reimann, Keegan, Milewski

Gólszerző: Robertson (20.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Brüsszelben az égiek a „denevérekkel" voltak

Az első forduló bővelkedett váratlan eredményekben. Politikai előjátékként az albán Vllaznia visszalépett a Dinamo Moszkva elleni párharctól. A máltai Sliema Wanderers megverte a portói Boavistát, a Wrexham United az 1. FC Magdeburgot. A Steaua Bukarestben 6-0-ra legázolta a berni Young Boyst, az athéni Panioniosz elbúcsúztatta a további küzdelmektől az FC Twentét, miként a kassai Lokomotív az Innsbruckot, sőt a luxemburgi Aris pedig kétszer is legyőzte a finn Reipast. A második etap érdekességeként Barcelonában 60 ezren látták a luxemburgi Aris fellépését, és ez pont négyszerese az Aris székhelyéül szolgáló Bonnevoie városka összlakosságának.



A két kapus, Pereira és Jennings a tizenegyespárbaj előtt

Mindkét, a fináléba bekerült csapat végrehajtott menet közben egy-egy bravúrt, a Valencia kétszer is megverte a címvédő Barcelonát, míg az Arsenal a londoni döntetlen után Torinóban kényszerítette térdre a Juventust.

Szűk két évtized alatt a harmadik KEK-döntő helyszíne lehetett a Heysel-stadion, holott az 1930-ban átadott építmény 1980-ban már romos állapotban várta a látogatókat. A 120 perces találkozó rendkívül alacsony színvonalat hozott, a „denevérek" sztárjai (Bonhof, Solsona, Kempes) igen gyönge napot fogtak ki. Az angolok összességében jobban teljesítettek, s ezt a lefújás után a szerencsés nyertesek világhírű mestere, Alfredo di Stéfano is elismerte sportszerű nyilatkozatában. A sors iróniájaként a mezőny legjobbja, Graham Rix hibázta el a hatodik párban az „ágyúsok" utolsó tizenegyesét. Kilenc találatával az argentin Mario Alberto Kempes (Valencia CF) lett a sorozat gólkirálya.

Selejtező. BK 1903 København–APOEL 6-0, 1-0, Rangers FC–Lillestrøm SK 1-0, 2-0

1. forduló. Juventus–Rába ETO 2-0, 1-2, Sliema Wanderers–Boavista 2-1, 8-0, Young Boys–Steaua Bucureşti 2-2, 6-0, Panioniosz–FC Twente '65 4-0, 1-3, Arka Gdynia–Beroe Sztara Zagora 3-2, 0-2, Lahden Reipas–Aris Bonnevoie 0-1, 0-1, Wrexham United FC–1. FC Magdeburg 3-2, 2-5, Rangers FC–Fortuna Düsseldorf 2-1, 0-0, Wacker Innsbruck–Lokomotíva Košice 1-2, 0-1, Beerschot VAV–NK Rijeka 0-0, 1-2, BK 1903 København–Valencia CF 2-2, 0-4, Arsenal FC–Fenerbahçe SK 2-0, 0-0, IFK Göteborg–Waterford FC 1-0, 1-1, Cliftonville FC–FC Nantes 0-1, 0-7, ÍA Akranes–FC Barcelona 0-1, 0-5

2. forduló. Arsenal FC–1. FC Magdeburg 2-1, 2-2, Aris Bonnevoie–FC Barcelona 1-4, 1-7, Panioniosz–IFK Göteborg 1-0, 0-2, Lokomotíva Košice–NK Rijeka 2-0, 0-3, FC Nantes–Steaua Bucureşti 3-2, 2-1, Dinamo Moszkva–Boavista 0-0, 1-1, Beroe Sztara Zagora–Juventus 1-0, 0-3, Valencia CF–Rangers FC 1-1, 3-1

Negyeddöntő. Arsenal FC–IFK Göteborg 5-1, 0-0, FC Barcelona–Valencia CF 0-1, 3-4, Dinamo Moszkva–FC Nantes 0-2, 3-2, NK Rijeka–Juventus 0-0, 0-2

Elődöntő: FC Nantes–Valencia CF 2-1, 0-4, Arsenal FC–Juventus 1-1, 1-0

Döntő

Valencia CF–Arsenal FC 0-0 (11-esekkel 5-4)

1980. május 14., Brüsszel, Heysel-stadion, 40 000 néző. Jv.: Vojtech Christov (csehszlovák)

Valencia CF: Pereira – Carrete, Arias, Tendillo, Botubot – Solsona, Bonhof, Subirats (Castellanos, 112.) – Saura, Kempes, Pablo

Arsenal FC: Jennings – Rice, O'Leary, Young, Nelson – Talbot, Brady, Sunderland, Price (Hollins, 105.) – Stapleton, Rix

UEFA-KUPA

Taroltak a Bundesliga-együttesek

Jelentős sajtóvisszhangja lett annak, hogy a nyitányon a szófiai Lokomotiv a Ferencvárost, a drezdai Dynamo az Atlético Madridot, az Arisz Szaloniki pedig a Benficát kiütötte a kupából. Sőt, arra talán a legfanatikusabb Diósgyőr-drukkerek sem számítottak, hogy a csapatuk kettős győzelemmel lép túl a bécsi Rapidon. A Dundee United – idegenben szerzett találatával – elbúcsúztatta az RSC Anderlechtet, és ugyanígy tett az izlandi IB Keflavík a svéd Kalmar FF gárdájával.

A második forduló legnagyobb bravúrjaként a craiovai egyetemisták a Leeds United fölött aratott dupla győzelmét jegyezhették fel. Folytatták remeklésüket a borsodiak és a bolgár vasutasok, bánhatta vitézségüket a Dundee United meg az AS Monaco.

A nyolc közé öt nyugatnémet gárda jutott, de meglepetésre a szófiai piros-feketék, illetve a brnói fegyvergyáriak is elértek odáig. Tovább viszont nem sikerült masírozniuk, mert olyasmi történt 1980 tavaszán, mint még soha e sorozat történetében: az elődöntőben csak Bundesliga-klubok képviseltették magukat! A címvédő Borussia Mönchengladbach ismét beverekedte magát a fináléba, ám amíg ott egy esztendővel korábban melléje pártolt a szerencse, ezúttal nem így történt, ugyanis idegenben szerzett több góljával veszített a riválisEintrachttal szemben. (A frankfurti visszavágó egyetlen

találata a 77. percben cseréként beszálló és négy perc múlva eredményes Fred Schaub ügyességét dicsérte, aki 42 évesen veszítette el az életét autóbalesetben.) A győztesek legfényesebb sikerüket a Bayern ellen aratták (5-1), s talán nem vagyunk egyedül a véleményünkkel, hogy azzal a diadalukkal érdemelték ki igazán a trófeát.

Nyugatnémet duó vallhatta magát a szezon gólkirályának: Dieter Hoeness (Bayern München) és Harald Nickel (Borussia Mönchengladbach) egyaránt hétszer vette be az ellenfelek kapuját.



Bortchers ünnepel, Pezzey vár a sorára…

1. forduló. Rapid Wien–Diósgyőri VTK 0-1, 2-3, Lokomotiv Szófia–Ferencvárosi TC 3-0, 0-2, AC Perugia–Dinamo Zagreb 1-0, 0-0, Internazionale–Real Sociedad 3-0, 0-2, SSC Napoli–Olympiakosz Pireusz 2-0, 0-1, VfB Stuttgart–Torino 1-0, 1-2, Dundee United–RSC Anderlecht 0-0, 1-1, Glenavon FC–Standard Liège 0-1, 0-1, Dinamo Kijev–CSZKA Szófia 2-1, 1-1, Kalmar FF–IB Keflavík 2-1, 0-1, Koparit Kuopio–Malmö FF 1-2, 0-2, Dinamo Bucureşti–Alki Larnaca 3-0, 9-0, Bohemians Praha–Bayern München 0-2, 2-2, Zbrojovka Brno–Esbjerg fB 6-0, 1-1, Valletta FC–Leeds United 0-4, 0-3, Orduspor–Baník Ostrava 2-0, 0-6, Wiener SC–Universitatea Craiova 0-0, 1-3, Widzew Łódź–Saint-Étienne 2-1, 0-3, Arisz Szaloniki–SL Benfica 3-1, 1-2, FC Carl Zeiss Jena–West Bromwich Albion 2-0, 2-1, Atlético Madrid–Dynamo Dresden 1-2, 1-3, AGF Aarhus–Stal Mielec 1-0, 1-1, Feyenoord–Everton 1-0, 1-0, Skeid Oslo–Ipswich Town 1-3, 0-7, Sporting Gijón–PSV Eindhoven 0-0, 0-1, Galatasaray–Crvena zvezda 0-0, 1-3, Aberdeen–Eintracht Frankfurt 1-1, 0-1, Borussia Mönchengladbach–Viking Stavanger 3-0, 1-1, Sporting CP–Bohemians FC Dublin 2-0, 0-0, FC Zürich–1. FC Kaiserslautern 1-3, 0-5, Sahtyor Donyeck–AS Monaco 2-1, 0-2, FC Progrès Niederkorn–Grasshoppers 0-2, 0-4

2. forduló. Dundee United–Diósgyőri VTK 0-1, 1-3, Arisz Szaloniki–AC Perugia 1-1, 3-0, Standard Liège–SSC Napoli 2-1, 1-1, Borussia Mönchengladbach–Internazionale 1-1, 3-2 (h. u.), Dinamo Bucureşti–Eintracht Frankfurt 2-0, 0-3 (h. u.), Universitatea Craiova–Leeds United 2-0, 2-0, Zbrojovka Brno–IB Keflavík 3-1, 2-1, Crvena zvezda–FC Carl Zeiss Jena 3-2, 3-2, Lokomotiv Szófia–AS Monaco 4-2, 1-2, AGF Aarhus–Bayern München 1-2, 1-3, Grasshoppers–Ipswich Town 0-0, 1-1, Feyenoord–Malmö FF 4-0, 1-1, PSV Eindhoven–Saint-Étienne 2-0, 0-6, Sporting CP–1. FC Kaiserslautern 1-1, 0-2, Dynamo Dresden–VfB Stuttgart 1-1, 0-0, Baník Ostrava–Dinamo Kijev 1-1, 0-2

3. forduló. Diósgyőri VTK–1. FC Kaiserslautern 0-2, 1-6, Bayern München–Crvena zvezda 2-0, 2-3, Grasshoppers–VfB Stuttgart 0-2, 0-3, Borussia Mönchengladbach–Universitatea Craiova 2-0, 0-1, Eintracht Frankfurt–Feyenoord 4-1, 0-1, Standard Liège–Zbrojovka Brno 1-2, 2-3, Saint-Étienne–Arisz Szaloniki 4-1, 3-3, Lokomotiv Szófia–Dinamo Kijev 1-0, 1-2

Negyeddöntő. Saint-Étienne–Borussia Mönchengladbach 1-4, 0-2, 1. FC Kaiserslautern–Bayern München 1-0, 1-4, Eintracht Frankfurt–Zbrojovka Brno 4-1, 2-3, VfB Stuttgart–Lokomotiv Szófia 3-1, 1-0

Elődöntő. VfB Stuttgart–Borussia Mönchengladbach 2-1, 0-2, Bayern München–Eintracht Frankfurt 2-0, 1-5

Döntő

Borussia Mönchengladbach–Eintracht Frankfurt 3-2 (1-1)

1. mérkőzés, 1980. május 7., Mönchengladbach, Bökelberg-stadion, 25 000 néző. Jv.: Emilio Carlos Guruceta Muro (spanyol)

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Hannes, Schäfer, Schäffer, Ringels – Matthäus, Kulik, Nielsen (Tychosen, 66.) – Del' Haye (Bödeker, 72.), Harald Nickel, Lienen

Eintracht Frankfurt: Pahl – Pezzey, Neuberger, Körbel, Ehrmanntraut – Lorant, Hölzenbein (Nachtweih, 79.), Borgers, Bernd Nickel – Bum Kun Csa, Karger (Trapp, 81.)

Gólszerzők: Karger (37.), Kulik (44., 88.), Hölzenbein (71.), Matthäus (76.)

Eintracht Frankfurt–Borussia Mönchengladbach 1-0 (0-0)

2. mérkőzés, 1980. május 21., Frankfurt, Mainstadion, 59 000 néző. Jv.: Alexis Ponnet (belga)

Eintracht Frankfurt: Pahl – Pezzey, Neuberger, Körbel, Ehrmanntraut – Lorant, Hölzenbein, Borgers, Bernd Nickel – Bum Kun Csa, Nachtweih (Schaub, 77.)

Borussia Mönchengladbach: Kneib – Bödeker, Hannes, Schäfer, Ringels – Matthäus (Tychosen, 86.), Fleer, Kulik, Nielsen (Del' Haye, 68.) – Harald Nickel, Lienen

Gólszerző: Schaub (81.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

A kölcsönvett „exágyús" döntött

Az 1979-es Szuperkupa sorsa végső soron már a párharc első felvonásának 9. percében eldőlt, csak akkor ezt értelemszerűen senki sem tudhatta. Érdekesebb ennél, hogy a gól a Southamptontól kölcsönvett Charlie George érdeme volt, aki az 1971-es angol kupadöntőn megeresztett bombájáról vált nevezetessé, amellyel az Arsenal hosszabbításban 2-1-re megverte a Liverpoolt. Az FC Barcelona elleni volt a Forest színeiben elért egyetlen találata, mivel nem tudott megegyezni a piros-fehérek vezetőivel az anyagiakban, így hamarosan visszatért a „Szentekhez".

Nottingham Forest–FC Barcelona 1-0 (1-0)

1. mérkőzés, 1980. január 30., Nottingham, City Ground, 23 807 néző. Jv.: Adolf Prokop (keletnémet)

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, Lloyd, Burns, F. Gray – O'Neill, Bowyer – Francis, Birtles, Ch. George, Robertson

FC Barcelona – Artola – Zuvíria, Migueli, Olmo, Costas – Serrat, Asensi, Landaburu – Simonsen (Canito, 88.), Rubio, Roberto Dinamite (Carrasco, 86.)

Gólszerző: George (9.)

FC Barcelona–Nottingham Forest 1-1 (1-1)

2. mérkőzés, 1980. február 5., Barcelona, Camp Nou, 80 000 néző. Jv.: Walter Eschweiler (nyugatnémet)

FC Barcelona: Artola – Estella, Migueli, Olmo, Serrat (Vigo, 75.) – Sánchez, Rubio, Asensi – Simonsen, Roberto Dinamite, Carrasco

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, Lloyd, Burns, F. Gray – McGovern, Bowles – Francis (O'Neill, 69.), Birtles, Ch. George, Robertson

Gólszerzők: Roberto Dinamite (25., 11-esből), Burns (42.)

LIBERTADORES KUPA

Nacional kontra Internacional

Hat ország hat csapata került a Libertadores Kupa 1980-as kiírásában a finálét megelőző, két csoportban rendezett elődöntőbe. Az A-ban a brazil Internacional, a kolumbiai América és az Argentin Vélez Sarsfield, a B-ben az uruguayi Nacional, a paraguay Olimpia és a chilei O'Higgins szerepelt. A Porto Alegre-i Internacional és a montevideói Nacional is veretlen maradt, igaz, ezt az América is elmondhatta magáról. Más kérdés, hogy a Caliba való gárda négyből négyszer döntetlent játszott. A döntő első kilencven perce Porto Alegrében nem hozott gólt, a második, a Centenarióban egyet. Waldemar Victorino szerezte, aki a nyolcvanas évek elején megnyerte a Libertadores Kupa mellett a Világkupát is a Nacionalnak, illetve az Aranykupát az uruguayi válogatottnak.



Morales és De la Peña a míves trófeával

Internacional–Nacional 0-0

Döntő, 1. mérkőzés, 1980. július 30., Porto Alegre, Estadio Beira Rio, 70 000 néző. Jv.: Romero (argentin)

Internacional: Gasperin – Toninho, Mauro Pastor, Mauro Galvão, André – Falcão, Batista, Tonho – Jair, Chico Spina (Adavílson), Mario Sergio.

Nacional: R. Rodríguez – Blanco, De León, Moreira, Espárrago – W. González, Bica, De La Peña – Victorino, Luzardo, D. Pérez.

Nacional–Estudiantes 1-0 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1980. augusztus 6., Montevideo, Estadio Centenario, 65 000 néző. Jv.: Pérez (perui)

Nacional: R. Rodríguez – Blanco, De León, Moreira, Espárrago – W. González, Bica, De La Peña – Victorino, Luzardo, Morales.

Internacional: Gasperin – Toninho, Mauro Pastor, Mauro Galvão, Claudio Mineiro – Falcão, Batista, Adílson – Jair (Beretta), Chico Spina, Mario Sergio.

Gólszerző: Victorino (34.)

Testvériesen megosztoztak



Az Olimpia futballistái otthon, Asunciónban, saját híveik előtt is ünnepeltek

Miután a BEK-győztes angol Nottingham Forest a sűrű programra hivatkozva nem akart játszani a Világkupáért, a májusi döntő vesztese, a Malmö FF ugrott be a helyére. Ahogy korábban a Panathinaikosz vagy a Borussia Mönchengladbach, úgy a svéd együttes sem tudott élni a lehetőséggel. Az Olimpia novemberben, a malmői hidegben is nyert 1-0-ra, így kényelmes helyzetben várhatta a meglepően hosszú szünet után, csak a következő márciusban megrendezett második találkozót. Alicio Solalinde gólját Ingemar Erlandsson még kiegyenlítette, aztán Miguel Michelagnoli találatára már nem érkezett válasz. Az Olimpia edzője az első mérkőzésen Luis Cubilla, a másodikon pedig a bátyja, Pedro volt.

Malmö FF–Olimpia Asunción 0-1 (0-1)

Döntő, 1. mérkőzés. 1979. november 18., Malmö, Malmö Stadion, 60 000 néző. Jv.: Partick Pambridge (angol)

Malmö FF: Möller – R. Andersson, Jönsson, Erlandsson, Arvidsson – Prytz, Hansson, Ljungberg, Malmberg –Sjöberg, Kinnvall

Olimpia: Almeida – Paredes, Piazza, Souza, Solalinde – Kiese, Delgado, Torres, Ortiz – Céspedes, Isasi

Gólszerző: Isasi (41.)

Olimpia Asunción–Malmö FF 2-1 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés. 1980. március 2., Asunción, Estadio Defensores del Chaco, 47 000 néző. Jv.: Juan Daniel Cardellino (uruguayi)

Olimpia: Almeida – Paredes, Di Bartolomeo, Souza, Solalinde – Kiese, Yaluk, Torres, Aquino – Talavera (Michelagnoli), Isasi

Malmö FF: Möller – R. Andersson, Jönsson, Parkin, Arvidsson – Prytz, Erlandsson, Ohlsson (Hansson), M. Andersson – Sjöberg (Malmberg), T. Andersson

Gólszerzők: Solalinde (39.), Erlandsson (46.), Michelagnoli (71.)

AZ ÉV CSAPATA

Örök Ever és az Olimpia Asunción

1979-ben egy paraguayi klubot, az Olimpia Asunciónt ünnepelték a világ legjobbjaként. Szinte a semmiből ért fel a csúcsra minden idők legsikeresebb paraguayi alakulata. A hazai sikerek mellett előbb megnyerte a Libertadores-kupát, majd a Malmö FF ellen a Világkupát is. Akkoriban azt mondták, nem létezik, hogy az Olimpia még egyszer megismételje ezt a bravúrt. Aztán Luis Cubillával, az egykori uruguayi válogatott csatárral 1990-ben újra Dél-Amerika „királya" lett a gárda. Tizenegy év után. Mindössze egyetlen játékosa, a kapus Ever Almeida volt mind a két gárdának tagja. Az örökszereplő. Persze nem ezért kapta hajdanán szüleitől az Ever keresztnevet.



EVER Hugo ALMEIDA: 1948. július 1-én született az uruguayi Saltóban, A Cerro (1967–1971), majd a paraguayi Guaraní (1972) és Olimpia Asunción (1973–1991) kapusa volt, a klub egyik legnagyobb legendája. Tízszeres paraguayi bajnok (1975, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1985, 1988, 1989), kétszeres Libertadores-kupa-győztes (1979, 1990), Világkupa-győztes (1979) a Copa Interamericana (1979), a Supercopa Sudamericana (1990) és a Recopa Sudamericana (1991) győztese. 1975 óta paraguayi állampolgár, az ottani válogatottban (1975–1985) 22 mérkőzésen védett. Specialitása a tizenegyesek hárítása volt.

AZ EDZŐ

Tizenöt éven át dirigálta az Olimpiát



LUIS Alberto CUBILLA 1940. március 28-án született az uruguayi Paysandúban. A Peñarol (1957–1962), a CF Barcelona (1962–1964), a River Plate (1964–1968), a montevideói Nacional (1969–1974), a chilei Santiago Morning (1975), végül az uruguayi Defensor támadójaként kilenc uruguayi bajnoki címet nyert (1958, 1959, 1960, 1961, 1969, 1970, 1971, 1972, 1976), háromszor hódította el a Libertadores Kupát (1960, 1961, 1971), kétszer a Világkupát (1961, 1971), Spanyolországban országos kupagyőztes lett a Barcelonával (1963). Az uruguayi válogatottban (1959–1974) 38 mérkőzésen 11 gólt lőtt, részt vett három (1962, 1970, 1974) világbajnokságon. Edzőként is kiemelkedően sikeresnek bizonyult, tíz országos bajnoki címet (Uruguayban egyet, Paraguayban kilencet) nyert, s kétszer lett első az Olimpia Asunciónnal a Libertadores Kupában, egyszer pedig a Világkupában. Edzői karrierjének állomásai: Olimpia Asunción (1979–1980), Newell's Old Boys (1980), Peñarol (1981), Olimpia Asunción (1982), Atlético Nacional (1983), River Plate (1984), Olimpia Asunción (1988–1991), uruguayi válogatott (1991–1993), Racing Club (1994), harmadszor is Olimpia Asunción (1995–2002), Talleres (2003), Comunicaciones (2005), Barcelona SC (2007), Colegio Nacional Iquitos (2009) és még egyszer, utoljára Olimpia Asunción (2010). Pályafutása során segítője többször is a bátyja, Pedro Cubilla volt. 2013. március 3-án hunyt el a paraguayi Asunciónban.



MIGUEL ÁNGEL PIAZZA Rivera: 1952. augusztus 29-én született Montevideóban. Az uruguayi Sud América (1971), az argentin San Lorenzo (1974), az uruguayi Nacional (1975–1977), a paraguayi Olimpia (1978–1979), az argentin Newell's Old Boys (1980), majd az uruguayi Peñarol (1981–1984) védője volt. Kétszeres paraguayi (1978, 1979), háromszoros uruguayi (1977, 1981, 1984), egyszeres argentin (1974) bajnok, kétszeres Libertadores-kupa-győztes (1979, 1982), kétszeres Világkupa-győztes (1979, 1982), a Copa Interamericana (1979) nyertese.



RUBÉN Omar GIMÉNEZ Vega: Az ugyancsak uruguayi származású védő 1947. május 1-jén született, a montevideói Nacionalból (1974–1978) került az Olimpiába. Kétszeres paraguayi (1978, 1979), egyszeres uruguayi (1977) bajnok, Libertadores-kupa (1979) és Világkupa-győztes (1979), a Copa Interamericana (1979) nyertese.



Rubén ROBERTO PAREDES Vera: Az 1955-ös, asunciói születésű védő a Sol de América (1969–1973), a mexikói Cruz Azul (1973–1977), a Club Atlético Tembetary (1978), az Olimpia Asunción (1979–1982), a kolumbiai Atlético Nacional (1983) és Deportivo Pereira (1986), végül ismét a Sol de América (1987) tagja is volt. Négyszeres (1979, 1980, 1981, 1982) paraguay, egyszeres mexikói (1974) bajnok, Libertadores-kupa (1979) és Világkupa-győztes (1979), a Copa Interamericana (1979) nyertese. A paraguayi válogatottal (1976–1981) 15 mérkőzést játszott, a Copa América győztese 1979-ben.



ALICIO Ignacio SOLALINDE Miers: 1952. február 1-én született Villetában. Előbb a River Plate Asunción (1970–1977), a Libertad (1977–1978), majd az Olimpia Asunción (1978–1983) futballistája volt. Hatszoros paraguayi bajnok (1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983). Libertadores-kupa (1979) és Világkupa-győztes (1979), a Copa Interamericana (1979) nyertese. A paraguayi válogatottal (1975–1981) 32 mérkőzésen négy gólt szerzett. A Copa América győztese 1979-ben.



CARLOS Alberto KIESE Wiesner: 1957. június 1-én született Tebicuaryban. Klubjai az Olimpia Asunción (1976–1980), a brazil Grêmio (1980), újra az Olimpia (1981–1984), a Libertad (1984), az argentin Independiente (1985), majd a Cerro Porteño (1986–1987) voltak. Hatszoros paraguayi bajnok (1975, 1978, 1979, 1981, 1982, 1983), Libertadores-kupa (1979) és Világkupa-győztes (1979), a Copa Interamericana (1979) nyertese. A paraguayi válogatottban (1975–1983) tíz mérkőzésen játszott. A Copa América győztese 1979-ben.



HUGO Ricardo TALAVERA Valdez: 1949. október 31-én született Asunciónban. Az Obrero kerületbe való Club Nacionalban kezdett, majd rövid ideig a Guaraní játékosa volt. 1971 és 1974 között a Cerro Porteño, majd 1975-től 1985-ig az Olimpia Asunción középpályása volt. Közben, 1980-ban, rövid ideig játszott az argentin Newell's Old Boysban is. A Cerróval három (1972, 1973, 1974), az Olimpiával további hét (1978, 1979,1980, 1981, 1982, 1983, 1985) bajnoki címet nyert. Libertadores-kupa, Világkupa- és Copa Interamericana-győztes 1979-ben. A paraguayi válogatottban (1974–1981) 11 mérkőzésen két gólt lőtt. A Copa América győztese 1979-ben.



OSVALDO AQUINO: 1952. január 28-án született a paraguayi San Lorenzóban. Klubjai az Atlético Triunfo (1968), a San Lorenzo (1968–1971), a Club Manuel Cabello (1972), a Guaraní (1973), az Olimpia (1974–1984), majd ismét a San Lorenzo (1985) és a Cerro Corá (1985) voltak. Élete fő klubjával hét (1975, 1978, 1979,1980, 1981,

1982, 1983) bajnoki címet nyert. Libertadores-kupa, Világkupa- és Copa Interamericana-győztes 1979-ben. 1979-ben tagja volt a Copa América-győztes paraguayi válogatottnak, a nemzeti tizenegyben (1974–1981) 20 mérkőzésen négy gólt szerzett.



Ernesto LUIS TORRES Torreani: 1952. november 7-én született Asunciónban. Előbb (1964–1974) a Club Nacional tagja volt, majd 1975 és 1982 között játszott élete klubjában, az Olimpia Asunciónban. Négyszeres paraguayi bajnok (1975, 1978, 1979, 1980), Libertadores-kupa-, Világkupa- és Copa Interamericana-győztes 1979-ben. A paraguayi válogatottal a Copa América győztese 1979-ben.



ENRIQUE Atanasio VILLALBA: 1955. január 2-án született. Klubjai az Olimpia (1974–1979), az RCS Anderlecht (1979–1980), a mexikói UAG (1980–1982) és Tampico Madeiro (1982–1983), a kolumbiai Millonarios (1983), az argentin River Plate (1984) és a paraguayi Cerro Porteño (1985–1986) játékosa volt. Háromszoros (1975, 1978, 1979) paraguayi bajnok, Libertadores-kupa-győztes (1979).



EVARISTO ISASI Colmán: 1955. október 26-án született Asunciónban. Klubjai a Club General Artigas, az Atlético Juventud és a General Caballero voltak, majd az Olimpia Asunción (1975–1981), a kolumbiai Deportes Tolima (1982) és Independiente Santa Fé (1983), majd ismét az Olimpia (1983–1988) mezét viselte. Hatszoros bajnok (1975, 1978, 1979, 1980, 1985, 1988). Libertadores-kupa (1979) és Világkupa-győztes (1979), a Copa Interamericana (1979) nyertese. A paraguayi válogatottban (1977–1981) 17 mérkőzésen két gólt szerzett.

VI. EURÓPA-BAJNOKSÁG

A Nationalelf viszavette a koronát

A hatodik kiírásra ismét újított az UEFA: első alkalommal rendezték nyolc csapattal a döntőt. A selejtezők csoportbeosztása tulajdonképpen megfelelően „szétosztotta" a nagyokat, ebből következően meglehetősen sima eredmények születtek. Az egyetlen kivételt – hányadszor már a futballtörténelemben... – a magyar csoport jelentette.

A Szovjetunió, Finnország, és Görögország válogatottja alkotta a magyar mellett a 6. csoport négyesét. Az előzetes számolgatások azt sejtették, hogy a szovjet és a magyar legénység – amelyek egyébként az előző nagy torna, az 1978-as Mundial selejtezőin is egymással tusakodtak – egymás között dönti majd el a továbbjutást. Sem a finnek, sem a görögök korábbi eredményei nem voltak túlontúl acélosak. Végül a gyengélkedő és sorozatban már a negyedik nagy tornáról (1974 és 1978 vb, 1976, 1980 Eb) lemaradó szovjetek és az argentínai vb-n szerzett sebekbe belebetegedő magyar válogatott előtt a görögök jutottak tovább.

Vessünk egy pillantást a többi csoportra: az elsőből az angolok minden csapatot figyelembe véve a legjobb produkcióval, mindössze egy vesztett ponttal meneteltek az Eb-döntőre, megelőzve a két ír válogatottat, a bolgárokat, s a még senkire sem veszélyes dánokat. A másodikban a belgák és az osztrákok különpárbajt vívtak egymással, tulajdonképpen az döntött Guy Thys csapata javára, hogy a portugálok ellen több pontot szerzett, mint az osztrákok. Hasonló volt a helyzet a harmadikban: a spanyolok nyertek Jugoszláviában, a jugók viszont

Spanyolországban, így döntött a románok elleni mérleg. Kubala László válogatottja elhozott egy pontot Bukarestből – s így továbbjutott.

A negyedik csoportban a kétszeres világbajnoki ezüstérmes hollandok három pontot is elveszítettek a lehetséges négyből a lengyelek ellen. Mégis továbbjutottak, mert az NDK barátságtalan volt a baráttal: egy pontot hagyott keleti szomszédjánál. A védő csehszlovákok vagy a világbajnokságon – kiesésük ellenére – jó benyomást keltő, újra erősödő franciák? Így szólt az ötödik csoport kérdése. A helyes válasz: a csehszlovákok. Akkori északi szomszédaink ugyanis (bár Michel Hidalgo csapata ellen „iksszel" zártak) kétszer is nagyon megverték a svédeket, akik ellenben otthon jók voltak egy döntetlenre a franciák ellen. Az utolsó, a hetedik csoport továbbjutója alkalmasint már a sorsolás pillanatában eldőlt: a nyugatnémeteknek nem okozhatott gondot a Törökország, Wales, Málta trió megelőzése.

1980 júniusában Olaszország adott helyet a nyolcas finálénak. A lebonyolítási rend újszerű volt: a két négyes csoport első helyezettjei játszottak az első, második helyezettjei pedig a harmadik helyért. Ellentétben a más tornákon tapasztalt gyakorlattal, az olaszok sokat utaztatták a csapatokat. Az első csoportban a nyugatnémetek pályára léptek például Rómában, Torinóban és Nápolyban is, a csoport hat meccse közül kettőt Rómában, kettőt Nápolyban, s egyet-egyet Torinóban és Milánóban rendeztek. Ugyanezek a városok adtak helyet a másik csoport hat mérkőzésének is, ám itt az északi városoknak jutott kék-két találkozó.

Az első csoport nyitótalálkozóját (az 1976-os Eb-döntő „visszavágóját") mindössze 15 000 néző látta a római Olimpiai Stadionban. Jupp Derwall csapata – amely veretlen volt az argentínai világbajnokság osztrákok elleni 2-3-ja, vagyis gyakorlatilag két esztendő óta – meglepően fiatal játékosokkal szállt harcba a csehszlovákok ellen. Még a huszonöt évet sem érte el a gárda átlagéletkora! A Nationalelf ifjonti lelkesedése higgadtsággal, a kockázatos szituációk kerülésével párosult. „Segítettek" ebben a csehszlovákok is, akik meglehetősen kevés fan-

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

1954-ben válogatott is volt



JUPP (hivatalosan Josef) DERWALL 1927. március 10-én született Würselenben. Játékos-pályafutásának állomáshelyei a Rhenania Würselen (1938–1943), a BV Cloppenburg (1945–19469, újra a Rhenania Würselen (1946–1949), az Alemannia Aachen (1946–1953), a Fortuna Düsseldorf (1953–1959), az FC Biel (1959–1961) és az FC Schaffhausen (1961–1962) voltak. Az első világbajnoki címnyerés évében (1954) kétszer játszott a válogatottban. Edzőként eleinte Svájcban dolgozott (FC Biel 1959–1961, FC Schaffhausen 1961–1962), majd a Fortuna Düsseldorf (1962–1963) és az 1. FC Saarbrücken (1965) edzője volt. 1970 és 1978 között a nyugatnémet válogatott pályaedzője volt, majd Helmut Schön utódaként szövetségi kapitányi kinevezést kapott. 1984-ig 67 mérkőzésen irányította a válogatottat (44 győzelem, 12 döntetlen, 11 vereség), 1980-ban Európa-bajnok, 1982-ben vb-ezüstérmes lett. 1984 és 1987 között a Galatasaray vezetőedzőjeként dolgozott. Törökországban bajnoki címet nyert (1987), egyszer lett kupagyőztes (1985). 2007. március 10-én hunyt el Sankt Ingbertben.

táziával futballoztak. Mintha arra ügyeltek volna, hogy döntetlennel kihúzzák a mérkőzést, aztán a későbbi meccsek döntsenek az általuk – mint utóbb kiderült: joggal – a csoport két legerősebb alakulatának titulált válogatott között. Pechjükre a döntetlent viszont elbukták: a mezőny legjobbja, a Bayern München sztárja, Karl-Heinz „Kalle" Rummenigge fejes góljával eldöntötte a két pont sorsát.



A belga Jean-Marie Pfaff látványos védése az angolok ellen

A holland–görög találkozót még kevesebben látták: mindössze 10 000 vendége akadt a nápolyi San Paolo Stadionnak. A forgatókönyv szinte megegyezett az Örök Városban látottal: a görögök nem erőltették, hogy futballal teljen a kilencven perc, a hollandok meg boldogok voltak, hogy Európa akkori egyik leggólerősebb csatára, Kees Kist a második félidő elején (56. perc) bekotort egy gólocskát. A következő körre már „élesedett" a helyzet: a modern futballban a (nyugat)német–holland csata mindig csemegét kínál. Derwall tanult a csehszlovákok elleni összeállítás hibáiból. A hosszú Bernd Cullmann helyére a sokkal mozgékonyabb Uli Stielikét állította a védelem közepére, a középpályáról visszahúzódott Real Madrid-sztár helyére az ifjú Bernd Schustert jelölte. S hogy megerősítse támadósorát, Bernd Förster helyett a „hamburgi hentest", Horst Hrubescht küldte pályára. Ráadásul – miután három csatárral akart rohamozni – benn hagyta a csapatban az akkor még düsseldorfi Klaus Allofsot, akinek további szerepléséről egyszerűen így vélekedett a *Bild* a csehek elleni meccs után: „Mars!" Kár lett volna Derwallnak a *Bildre* hallgatnia: Klaus Allofs ugyanis három gólt lőtt Piet Schrijvers kapujába. E mesterhármas gyakorlatilag el is döntötte a találkozó sorsát, ugyanis a hollandok már nem tudtak egyenlíteni. Igaz, mindent megpróbáltak. A francia René Wurtz tizenegyest ítélt a holland Benny Wijnstekers és a német kapitány, Bernd Dietz ütközése után, a büntetőt Johnny Rep gólra váltotta. Sőt, a 86. percben az „öreg" Willy van de Kerkhof még egyet lecsippentett a hátrányból – ám azt a piciny előnyt a németek megőrizték.

A másik ágon a csehszlovákok javítottak: a prágai sztárok, Panenka, Vizek és Nehoda góljaival – amire csak Anasztopulosz tudott eggyel válaszolni – 3-1-re verték a görögöket. Derwall úgy gondolta: két kör után már zsebükben a csoportgyőzelem. Úgy vélte, a görögök ellen bevetheti tartalékjait is, különös tekintettel arra, hogy Dietz, Schuster és Hansi Müller is kapott már korábban egy-egy sárga lapot. A trióból aztán csak a stuttgarti középpályás lépett pályára, Dietz és Schuster nem. Mint ahogy pihentette Klaus Allofsot is, visszaállva a kétcsatáros játékra. A mérkőzésre nem érdemes túl sok szót vesztegetni: a nyugatnémetek és a görögök is elégedettek voltak a 0-0-val. A Nationalelf pontszerzése egyben azt is eldöntötte,

hogy a „párhuzamos mérkőzés” tétje csak a harmadik helyért való játszás lehetőségét jelentő csoportmásodik hely elérése lehetett.

Mindössze tizenegyezer néző előtt Milánóban nem bírtak egymással a hollandok és a csehszlovákok. Zdenek Nehoda góljára Kees Kist válaszolt, s az 1-1 azt jelentette, hogy a közép-európai gárda, eggyel kevesebb kapott góljának köszönhetően, csoportmásodikként zárt.



A cseh Nehoda és a holland Poortvliet a bronzmérkőzésen

A másik ágon az angolok és a belgák meglehetősen eseménytelen mérkőzésen 1–1-re végeztek Torinóban. A 32. percben Ray Wilkins vezetést szerzett, ám ezt hat perccel később Jan Ceulemans kiegyenlítette. Ebbe az időszakba zsúfolódott a találkozó minden izgalmas momentuma.

A másik meccsen – Milánóban – az olaszok szenvedtek a spanyolok ellen. Pedig Enzo Bearzot csapatának összeállítása (Zoff – Gentile, Scirea, Collovati, Cabrini, majd Benetti – Causio, Oriali, Tardelli, Antognoni – Graziani, Bettega) szinte megegyezett a két esztendővel később világbajnokká nemesült Squadra Azzurra névsorával. Mindössze Bruno Conti és Paolo Rossi hiányzott… Apropó, Rossi! Valószínű, hogy az egész Európa-bajnokságot körülvevő, az olaszok futballal kapcsolatos ügyeire nem igazán jellemző érdektelenség fő oka a nem sokkal a torna előtt kirobbant totóbotrány volt. Más kérdés, hogy még rátett erre egy lapáttal a tornán tapasztalható monoton, defenzív játék, az improvizáció, a csillogás teljes hiánya. Mindez aztán ahhoz vezetett, hogy a sorozat sem anyagi, sem sportbeli szempontból se hozta a várt nyereséget.



Ünneplők: Rummenigge, Schuster, Dietz, Stielike és Kaltz

Az olaszok a spanyolok elleni gól nélküli döntetlen után Marco Tardelli a 79. percben szerzett góljával – a kínok kínjával – legyűrték az angolokat. Közben az előzetesen a négyes Hüvelyk Matyijának titulált belga legénység Gerets és Cools találatával – amelyekre csak Quini, a későbbi „elrabolt gólkirály” tudott válaszolni – legyőzte a masszív spanyolokat. A második kör után a belgák álltak



Az Európa-bajnok nyugatnémet válogatott. Hátul, balról: Stielike, Karlheinz Förster, Hrubesch, Briegel, Rummenigge. Elöl: Klaus Allofs, Kaltz, Dietz, Schumacher, Schuster, Hansi Müller

az élen három ponttal, több lőtt góljukkal megelőzve a házigazdákat. A spanyolok meg az angolok egy-egy ponttal szerénykedtek a harmadik-negyedik helyen. Az így már eldőlt, hogy az első csak a csoportzáró nap olasz–belga párharcából kerülhet ki. Bearzot legényeinek ellenben győzni kellett (volna) a döntőbe jutáshoz.

Nem nyertek, pedig a végén Oriali helyére még Altobelli is beszállt. A belgák – élükön Pfaff-fal, valamint a masszív védelemmel, Geretsszel, Meeuwsszel, Luc Millecamps-pal és Renquinnel – kibekkelték a másfél órát: maradt a nulla-nulla. Így a belgák játszhattak Rómában az aranyért, a Squadra Azzurra utazhatott Nápolyba, a „kisdöntőre". A csoportban az angolok zártak harmadikként, miután Trevor Brooking és Tony Woodcock góljára csak Dani válaszolt.

1980. június 21-én a San Paolo stadionban a csehszlovákok – az előző sorozat győztesei – a csalódott olaszokkal találkoztak. Jurkemik góljával sokáig vezettek, ám a 74. percben „Ciccio" (Husika) Graziani kiegyenlített. A csehszlovákok, miként négy évvel korábban, a nyugatnémetek elleni döntőben is, újra jól lőtték a tizenegyeseket, övék lett a bronzérem. Koloman Gögh (azaz Gögh Kálmán), Ladislav Jurkemik, Marian Masny, Zdenek Nehoda, Anton Ondrus és Antonin Panenka a Jugoszláviában nyert arany mellé szerzett egy bronzot.

Egy nappal később, a finálében – mindössze 48 000 néző előtt – a nyugatnémetek újra csatasorba hívták minden ászukat. Ott menetelt a sorban Horst Hrubesch is, aki csak azért került be egyáltalán az Eb-keretbe is, mert a torna előtt Klaus Fischer megsérült. A Nationalelf álomrajtot vett: a tizedik percben Bernd Schuster és Klaus Allofs összjátéka után Hrubesch 18 méterről Pfaff kapujába küldte a labdát. A hamburgi henteslegénynek ötödik válogatottságán ez volt az első gólja… Később feljöttek a belgák, a „kis vörös manó", a már a hatvanas években belga bajnoki címet nyert Wilfried Van Moer temérdek labdát szedett össze a középpályán. A Karlheinz Förster által dirigált német védelem azonban hidegre tette a New

York-i Cosmosból hazahívott Francois Van der Elst és a bruges-i Jan Ceulemans alkotta duót. A németek védelmi egysége a második félidőre megbomlott: Briegel sérülése miatt kiszállt, Cullmann állt a helyére. A hajdani tízpróbázó kiesésével a középpályán kevesebb labdát szereztek meg a németek, s így a belgák kerültek fölénybe. Sőt, a 72. percben az addigi eminens, Karlheinz Förster elpasszolt egy labdát, Van der Elst pedig egészen a gólvonalig gyalogolt volna vele, ha Stielike hátulról nem buktatja. A szabálytalanságért – a fehér dresszesek protestálása ellenére – a román bíró, Rainea tizenegyest ítélt, amit Vandereycken értékesített.

A hátralévő tizennyolc perc nagy része parttalan tusakodással telt. Már mindkét csapat a hosszabbításra készült, amikor a 88. percben „Kalle" Rummenigge szögletét Horst Hrubesch a rövid saroknál állva Pfaff kapujába csúsztatta. A belgáknak esélye sem volt az egyenlítésre.

A Nationalelf a kontinensbajnokságot megnyerte, ám Európa szimpátiáját aligha. Hiába játszott soraiban Bernd Schuster, Karl-Heinz Rummenigge vagy éppen Kalle Förster, Stielike és Hansi Müller, a csapat produkciója meg sem közelítette a korábbi nyugatnémet Európa-bajnok csapatét. Szegényeknek nehéz is lett volna minden idők legjobb Nationalelfével konkurálni.

VI. Európa-bajnokság

Nyolcas döntő (Olaszország, 1980. június 11.–22.)

A csoport: NSZK–Csehszlovákia 1-0, Hollandia–Görögország 1-0, NSZK–Hollandia 3-2, Csehszlovákia–Görögország 3-1, Csehszlovákia–Hollandia 1-1 (1-0), NSZK–Görögország 0-0. A csoport végeredménye: 1. NSZK 5 pont, 2. Csehszlovákia 3 (4-3), 3. Hollandia 3 (4-4), 4. Görögország 1.

B csoport: Anglia–Belgium 1-1, Olaszország–Spanyolország 0-0, Olaszország–Anglia 1-0, Belgium–Spanyolország 2-1, Anglia–Spanyolország 2-1, Olaszország–Belgium 0-0. A csoport végeredménye: 1. Belgium 4 pont (3-2), 2. Olaszország 4 (1-0), 3. Anglia 3, 4. Spanyolország 1.

A 3. helyért: Csehszlovákia–Olaszország 1-1, tizenegyesekkel 9-8

Döntő

NSZK–Belgium 2-1 (1-0)

1980. június 22., Róma, Olimpiai stadion, 47 860 néző. Vezette: Nicolae Rainea (román)

NSZK: Schumacher – Kaltz, Stielike, K. Förster, Dietz – Schuster, H. Müller Briegel (Cullmann, 55.) – K-H. Rummenigge, Hrubesch, K. Allofs

Belgium: Pfaff – Gerets, Meeuws, L. Millecamps, Renquin – Vandereycken, Van Moer, Cools, Mommens – Van der Elst, Ceulemans

Gólszerző: Hrubesch (10.), Vandereycken (72. – 11–esből), Hrubesch (88.)

A döntő mérkőzésen szerepelt nyugatnémet játékosok



TONI SCHUMACHER: Harald Anton Schumacher 1954. március 6-án született Dürenben. A Schwarz-Weiß Düren (1962–1972), az 1. FC Köln (1972–1987), a Schalke 04 (1987–1988), a Fenerbahçe (1988–1991), majd a Bayern München (1991–1992), végül a Borussia Dortmund (1995–1996) kapusa volt. Kétszeres nyugatnémet bajnok (1978, 1996), a DFB-kupa háromszoros győztese (1977, 1978, 1983), török bajnok (1989), az Év játékosa az NSZK-ban (1984, 1986) és Törökországban (1988, 1989). A nyugatnémet válogatottban (1979–1986) 76 mérkőzésen szerepelt. Európa-bajnok (1980), kétszeres vb-ezüstérmes (1982, 1986), a második mexikói Mundial második legjobb játékosa (1986).



ULRICH STIELIKE: Uli Stielike 1954. november 15-én született Ketschben. Klubjai a SpVgg Ketsch (1962–1972), a Borussia Mönchengladbach (1972–1977), a Real Madrid (1977–1985) és a Neuchâtel Xamax (1985–1988) voltak. Háromszoros nyugatnémet bajnok (1975, 1976, 1977), háromszoros spanyol bajnok (1978, 1979, 1980), kétszeres svájci bajnok (1987, 1988). A DFB-kupa (1973) és a spanyol Király-kupa (1980, 1982) győztese. Kétszeres UEFA-kupa-győztes (1975, 1985), spanyol Ligakupa-győztes (1985). A nyugatnémet válogatottban (1975–1984) 42 mérkőzésen 3 gólt szerzett. Vb-ezüstérmes (1982), Európa-bajnok (1980), részt vett az 1984-es Eb-n is.



MANFRED KALTZ: 1953. január 6-án született Ludwigshafenben. Klubjai a VfL Neuhofen (1960–1968), a TuS Altrip (1968–1970), a Hamburger SV (1970–1989), a Girondins Bordeaux (1989), az FC Mulhouse (1989–1990), végül újra a HSV (1990–1991) voltak. Háromszoros bajnok (1979, 1982, 1983), kétszeres DFB-kupa-győztes (1976, 1987), BEK-győztes (1983), KEK-győztes (1977). A nyugatnémet válogatottban (1975–1983) 69 mérkőzésen nyolc gólt szerzett, vb-ezüstérmes 81982), Európa-bajnok (1980), Eb-ezüstérmes (1976). Részt vett a müncheni olimpián (1972) és az argentínai vb-n (1978) is.



KARLHEINZ Helmut FÖRSTER: 1958. július 25-én született Mosbachban. Klubjai a Badenia Unterschwarzach, a Waldhof Mannheim, majd a VfB Stuttgart (1976–1986) és az Olympique Marseille (1986–1990) voltak. Egyszeres nyugatnémet (1984), kétszeres francia (1989, 1990) bajnok. A Francia Kupa győztese (1989). A válogatottban (1978–1986) 81 mérkőzésen két gólt szerzett. Európa-bajnok (1980), kétszeres vb-ezüstérmes (1982, 1986), részt vett az 1984-es Eb-n is. Bátyja, Bernd Európa-bajnok (1980), vb-ezüstérmes (1982).



BERNARD DIETZ: 1948. március 22-én született Hammban. 1970-ig SV Bockum-Hövelben játszott, majd az MSV Duisburg (1970–1982) és a Schalke 04 (1982–1987) balhátvédje volt. Hazája válogatottjában (1974–1981) 53 mérkőzést játszott. Európa-bajnok (1980), Eb-ezüstérmes (1976), vb-résztvevő (1978) volt.



BERNHARD CULLMANN: 1949. november 1-én született Rötsweilerben. Előbb az SpVgg Porz (1961–1969), majd az 1. Fc Köln (1970–1984) játékosa volt. A Bundesliga bajnoka (1978), országos kupagyőztes (1977, 1978, 1983). A Nationalelfben (1973–1983) 40 mérkőzésen hat gólt szerzett. Világbajnok (1974), Európa-bajnok (1980).



HANS-PETER BRIEGEL: 1955. október 11-én született Rodenbachban. Anyaegyesülete az SV Rodenbach (1972–1974) volt, majd 1974-től 1984-ig az 1. FC Kaiserslautern játékosa volt. A következő négy idényben a Hellas Veronában játszott, majd a Sampdoriában (1986–1988) zárta le a karrierjét. Olasz bajnok (1985) és kupagyőztes (1988) is volt. A nyugatnémet válogatottban (1979–1986) 72 mérkőzésen négy gólt szerzett. Kétszeres vb-ezüstérmes (1982, 1986), Európa-bajnok (1980), részt vett az 1984-es Eb-n is.



BERNHARD SCHUSTER: Bernd Schuster 1959. december 22-én született Augsburgban. Első két klubja az SV Hammerschmiede (1971–1976) és az FC Augsburg (1976–1978) volt. 1978 és 1980 között az 1. FC Köln tagja volt, majd Spanyolországban (Barcelona 1980–1988, Real Madrid 1988–1990, Atlético Madrid 1990–1993) játszott. Később a Bayer Leverkusen (1993–1996), végül a mexikói „pumák", az UNAM játékosa volt (1996–1997). Spanyol bajnok (1985, 1989, 1990), hatszoros spanyol Király-kupa-győztes (1981, 1983, 1988, 1989, 1991, 1992), Ligakupa-győztes (1983), KEK-győztes (1982). A nyugatnémet válogatottban (1979–1984) 21 mérkőzésen négy gólt ért el. Európa-bajnok (1980).



HANS-PETER MÜLLER: Hansi Müller 1957. július 27-én született Stuttgartban. Az SV Rotban kezdte pályafutását, majd a VfB Stuttgart (1975–1982), az Internazionale (1982–1984), a Como (1984–1985) és a Swarovski Tirol (1985–1990) középpályása volt. Kétszeres osztrák bajnok (1989, 1990), Osztrák Kupa-győztes (1988). A nyugatnémet válogatottban (1978–1983) 42 mérkőzésen öt gólt szerzett. Vb-ezüstérmes (1982), Európa-bajnok (1980), részt vett az 1978-as Mundialon.



KARL-HEINZ RUMMENIGGE: 1955. szeptember 25-én született Lippstadtban. A helyi Borussiából (1963–1974) került a Bayern Münchenbe (1974–1984), majd az Internazionale (1984–1987), végül a genfi Servette (1987–1989) tagja volt. Kétszeres bajnok (1980, 1981), DFB-kupa-győztes (1982, 1984), BEK-győztes (1975, 1976), Világkupa-győztes volt a Bayernnel. A Nationalelfben (1976–1986) 95 mérkőzésen 45 gólt szerzett. Kétszeres vb-ezüstérmes (1982, 1986), Európa-bajnok (1980), Eb-résztvevő (1984), vb-résztvevő (1978). Kétszeres Aranylabdás (1980, 1981). Öccse, Michael ugyancsak játszott a válogatottban.



HORST HRUBESCH: 1951. április 17-én született Hammban. Az FC Pelkum (1958–1970), a Germania Hamm (1971), a Hammer SpVg (1971–1972), az SC SC Westtünnen (1972–1975), majd a Rot-Weiss Essen (1975–1978), a Hamburger SV (1978–1983), a Standard Liège (1983–1985) és a Borussia Dortmund (1985–1986) játékosa volt. A Bundesliga háromszoros bajnoka (1979, 1982, 1983), gólkirálya (1982), BEK-győztes (1983). A nyugatnémet válogatottban (1980–1982) 21 mérkőzésen hat gólt szerzett. Európa-bajnok (1980), vb-ezüstérmes (1982).



KLAUS ALLOFS: 1956. december 5-én született Düsseldorfban. A TuS Gerresheim, majd a Fortuna Düsseldorf (1975–1981), az 1. FC Köln (1981–1987), az Olympique Marseille (1987–1989), a Girondins Bordeaux (1989–1990), végül a Werder Bremen (1990–1993) játékosa volt. A Bundesliga bajnoka (1993), négyszeres DFB-kupa-győztes (1979, 1980, 1983, 1991), KEK-győztes (1992), francia bajnok (1989), a Francia Kupa győztese (1989). A nyugatnémet válogatottban (1978–1988) 56 mérkőzésen 17 gólt szerzett. Vb-ezüstérmes (1986), Európa-bajnok (1980), Eb-résztvevő (1984)

Szerepelt még a tornán: Karl Del'Haye, Bernd Förster, Felix Magath, Lothar Matthäus, Caspar Memering, Mirko Votava. Nem játszó kerettag volt: Eike Immel, Walter Junghaus, Rainer Bonhof és Herbert Zimmermann.

EURÓPA-VÁLOGATOTT

Beckenbauer, Cruyff és Keegan a vert seregben

1979. december 28-án az UNICEF gyermekjóléti alapjának támogatására találkozott egymással Dortmundban a helyi Borussia és az Európa-válogatott. A „vendégeknél" a jugoszláv Dragan Pantelics, Szafet Szusics és Vladimir Petrovics, a nyugatnémet Manfred Kaltz, Franz Beckenbauer és Hansi Müller, az osztrák Bruno Pezzey, a holland Ruud Krol és Johan Cruyff, a svájci René Botteron, az angol Kevin Keegan, a cseh Antonín Panenka, a szovjet Oleg Blohin és a francia Didier Six kapott helyet, Hennes Weisweiler és Branko Zebec irányította a csapatot. Az Európa-válogatott a 78. percben még 2-0-ra vezetett Szusics és Petrovics egy-egy góljával, de a sárga-feketék az utolsó szűk negyedórában három gólt is szerezve (Vöge 2, Holz) fordítottak.

Paraguay mindent vitt

Dél-Amerika soros bajnokságát 1979. július 18. és december 12. között játszották. Lebonyolítási rendje nem hasonlított a hagyományos kontinensbajnokságokéra, a csoportmérkőzéseket, majd a döntőt is oda-visszavágós alapon rendezték. A hármas csoportok győztesei kerültek az elődöntőbe, ahol csatlakozott a trióhoz a címvédő perui válogatott. Az első hármasból a chilei, a másodikból a brazil, a harmadikból a paraguayi lépett tovább. Feltűnő volt a világbajnok argentinok gyenge szereplése: idegenben kikaptak a bolíviaiaktól és a braziloktól is, majd előbbieket Buenos Airesben legyőzték ugyan, de utóbbiaktól egy meglehetősen durva, botrányos mérkőzésen, amelyen Américo Gallego és Zico is piros lapot kapott, kikaptak. Az Albiceleste, amely bevetette néhány mérkőzésre Diego Armando Maradonát és Ramón Diazt is, nagyon tartalékos összeállításban szerepelt a sorozatban.



Az Olimpia Asunción klubsikere mellett a válogatott diadala tette teljessé a paraguayi futball aranyévét



A Copa América győztesei. Hátul, balról: Espínola, Torales, Sosa, Kiese, Fernández, Paredes. Elöl: Florentín, Morel, Aquino, Pérez, Romero

Az elődöntőben a chileiek, elsősorban limai győzelmüknek tulajdoníthatóan kiejtették a peruiakat, míg a paraguayiak Asunciónban legyőzték a brazilokat (2-1), majd Rio de Janeiróban kiharcoltak egy döntetlent (2-2). A döntőben Paraguay 3-0-ra nyert Chile ellen Asunciónban, majd utóbbiak visszavágtak Santiagóban (1-0). A gólkülönbség ott még nem döntött, de a szabályok szerint emiatt a paraguayiaknak a harmadik, Buenos Aires-i mérkőzésen a döntetlen is elég volt. Méltatlanul kevés, mindössze hatezer néző előtt 120 perc alatt egyetlen gól sem esett az Estadio José Amalfitaniban, így Ranulfo Miranda együttese megnyerte a trófeát. A paraguayi futballnak nagyon nagy éve volt: a válogatott elhódította a Copa Américát, az Olimpia Asunción pedig a Libertadores Kupát és a Világkupát. A válogatott legjobbjai a kapus Roberto Fernandéz, valamint Carlos Alberto Kiese és mindkettőjük előtt Julio César Romero voltak.



A montevideói Nacional. Hátul, balról: Rodriguez, Blanco, Espárrago, González, De León, Moreira. Elöl: Bica, Milar, Victorino, Luzardo, Morales

Az Eintracht Frankfurt. Hátul, balról: Hübler szertáros, Grabowski, Nickel, Lorant, Borchers, Karger, Schaub, Nachtweih, Hölzenbein, Schmidt-Rönnau gyúró. Középen: Rausch edző, Schulte pályaedző, Lottermann, Körbel, Gruber, Pezzey, Trapp, Bum Kun Csa, Ehrmanntraut, Arfa pályaedző, Klug menedzser. Elöl: Neuberger, Funk, Pahl, Müller





A Valencia. Hátul, balról: Pereira, Bonhof, Botubot, Castellanos, Cabral, Kempes. Elöl: Cerveró, Saura, Solsona, Arias, Felman

A Nottingham Forest. Hátul, balról: O'Neill, Birtles, Bowyer, Anderson, Burns. Középen: Needham, Lloyd, Montgomery, Shilton, O'Hare, Barret. Elöl: Gray, Woodcock, Hartford, McGovern, Robertson, Gemmill





Az Arsenal. Hátul, balról: Don Howe edző, Brady, Gatting, Devine, Walford, Jennings, Barron, O'Leary, Nelson, MacDonald, Street gyúró, Dixon edző. Elöl: Sunderland, Talbot, Rix, Powling, Stapleton, Rice, Young, Price, Hollins

A Flamengo. Hátul, balról: Andrade, Marinho, Raul, Rondinelli, Carlos Alberto, Júnior. Elöl: Tita, Adilio, Nunes, Zico, Júlio César



Bajnokok, kupagyőztesek

1979–1980

EURÓPA



FC Bruges



AFC Ajax



Crvena zvezda

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Dinamo Tirana	Partizani Tirana
Anglia	Liverpool FC	West Ham United
Ausztria	FK Austria	FK Austria
Belgium	FC Bruges	Waterschei THOR
Bulgária	CSZKA Szófia	Szlavia Szófia
Ciprus	APOEL	Omonia
Csehszlovákia	Baník Ostrava	Sparta Praha
Dánia	Esbjerg BK*	Hvidovre
Észak-Írország	Linfield FC	Linfield FC
Feröer-szigetek*	IF Fuglafjørdur	Tvøroyrar Bóltfelag
Finnország*	Oulun PS	Ilves
Franciaország	FC Nantes	AS Monaco
Görögország	Olympiakosz Pireusz	Kasztoria
Hollandia	AFC Ajax	Feyenoord
Írország	Limerick United	Waterford FC
Izland*	IBV	Fram
Jugoszlávia	Crvena zvezda	Dinamo Zagreb
Lengyelország	Szombierki Bytom	Legia Warszawa
Luxemburg	Jeunesse Esch	Spora
Málta	Valletta FC	Hibernians
NDK	BFC Dynamo	Carl Zeiss Jena
NSZK	Bayern München	Fortuna Düsseldorf
Norvégia*	Viking Stavanger	Viking Stavanger
Olaszország	FC Internazionale	AS Roma
Portugália	Sporting CP	SL Benfica
Románia	Universitatea Craiova	Politehnica
Skócia	Aberdeen FC	Celtic FC
Spanyolország	Real Madrid	Real Madrid
Svájc	FC Basel	FC Sion
Svédország	Halmstad BK*	Malmö FF
Szovjetunió*	Szpartak Moszkva	Dinamo Tbiliszi
Törökország	Trabzonspor	Altay Izmir



Chukwu

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Szárnyaltak a Szuper Sasok

Nigéria rendezte és Nigéria nyerte meg az Afrikai Nemzetek Kupáját március 8. és 22. között. A Szuper Sasok először szerezték meg a kontinensbajnoki címet, a nyolcvanas években kezdődött korosztályos sikerek, illetve az aranygenerációjuk kilencvenes évekbeli diadalai előtt ez volt az ország futballjának első nagy eredménye.

A nyolccsapatos torna A-csoportjában Nigéria megelőzte Egyiptomot, Elefántcsontpartot és Tanzániát. A B-ben a két északi gárda, Algéria és Marokkó végzett továbbjutó helyen, Ghána és Guinea kárára. Az elődöntőben a házigazdák Felix Owolabi góljával megverték a marokkóiakat, míg az algériaiak 2-2 után tizenegyesekkel múlták felül az egyiptomiakat. Az utolsó két meccs

DÉL-AMERIKA*	Argentína	River Plate (Nac)	
		River Plate (Met)	
	Brazília	Internacional (1979)	
		Flamengo (1980)	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	São Paulo FC	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Grêmio	
	Bolívia	Oriente Petrolero	
	Chile	Colo-Colo	
	Ecuador	Universidad Católica	
	Kolumbia	América Cali	
	Paraguay	Olimpia Asunción	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Deportivo Tachira	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	NY Cosmos (NASL)	NY Pancyprian-Freedoms
	Mexikó	Cruz Azul	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Nottingham Forest	
	Kupagy. Európa-kupája	Valencia CF	
	UEFA-kupa	Eintracht Frankfurt	
	Közép-európai Kupa	Udinese	
	Európai Szuperkupa	Nottingham Forest	
	Libertadores Kupa	Nacional	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	Union Douala	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Canon Yaoundé	
	Világkupa*	Olimpia Asunción	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Európa-bajnokság	NSZK	
	Copa América	Paraguay	
	Afrikai Nemzetek Kupája	Nigéria	
	Brit válogatottak tornája	Észak-Írország	

* naptári éves lebonyolítási rend



Deportivo Tachira



América Cali



Udinese

egyoldalú „csatákat” hozott: a harmadik helyért Marokkó 2-0-ra nyert a „fáraók” ellen, míg a finálében a nigériai válogatott Segun Odegbani (becenevén Mathematical, azaz Matekos, ami mérnöki tanulmányaira utalt) két, valamint Mudashiru Lawal egy góljával 3-0-ra kiütötte az algériaiakat. A győztesek edzője, a brazil Otto Gloria 1966-ban vb-bronzérmes lett a portugálokkal. Az ezüstérmes algériaiak soraiban ott volt az 1982-es Mundialon is szereplő néhány nagymenőjük, mint Mehdi Cerbah, Ali Fergani, Chabane Merzekane, Salah Assad és Lakhdar Belloumi, illetve cseréként beszállva az 1987-ben az FC Portóval BEK-et nyerő Rabah Madjer.



A Szuper Sasok. Hátul, balról: Ogedegbe, Chukwu, Kadiri Ikhana, Amiesimaka, Onwuachi, Orlando, Odiye, Isima, Adiele. Elöl: Bamidele, Atuegbu, Lawal, Onyedika, Okala, Owolabi, Odegbani

Jesús María, Zamora gólt lőtt!

- ***Az első mezszponzori szerződés Angliában***
- ***Világrekordot jelentő összeget fizetett a Napoli***
- ***Véget ért a River Plate hosszú böjtje***

Harmincöt év után nyert ismét olyan csapat a spanyol bajnokságban, amely korábban még sohasem. A Sevilla 1945–1946-os elsőségét követően 1980–1981-ben a Real Sociedad törte meg a „nagyok", a Real Madrid, a Barcelona, az Atlético Madrid, a Valencia és az Athletic Bilbao uralmát. Éppen negyedszázad után került vissza a liga trófeája Baszkföldre, az Athletic (illetve akkori nevén Atlético) Bilbao hatodik bajnoki elsősége után, a Valencia 1970–1971-es diadalától eltekintve, csak a Real Madrid, a Barcelona és az Atlético nyert. A fentiekből talán az következne, hogy bombameglepetést keltett a San Sebastian-i klub diadala – de nem. A továbbra is Alberto Ormaetxea által dirigált legénység már az 1979–1980-as idényben is megnyerhette volna a bajnokságot, de egyetlen, az utolsó előtti fordulóban játszott, Sevilla elleni mérkőzését elrontotta, s így a Real Madrid megelőzte.

1980–1981-ben is nagy csatával zárt e két csapat, pedig mindkettő lényegesen gyengébb teljesítményt nyújtott, mint az előző idényben. A Real Sociedad hét, a Real Madrid nyolc ponttal zárt kevesebbel, mint tizenkét hónappal korábban. Valójában az utolsó négy fordulóig úgy tűnt, nincsen esélyük a bajnoki címre. Addig (az első öt fordulót leszámítva) a címvédő „fehérek" egyszer sem álltak a harmadik helynél jobban. A baszkok a 21. fordulóban, egyetlen hétre feljöttek a második helyre, de a harmincadikig egyszer sem álltak aztán ilyen jól. Az idénynek egy nagy favoritja: az új edző, José Luis García által irányított, a brazil Dirceu és a már veteránnak számító, argentin Rubén Cano köré épített Atlético Madrid, amely a hetedik és a harmincegyedik forduló között megszakítás nélkül vezette a tabellát. Az Atléti azonban március közepén összecsuklott, s az utolsó hét fordulóban összesen három pontot szerzett. Ezzel szemben a Real Sociedad az utolsó tíz, a Real Madrid az utolsó tizenegy fordulóban csak két pontot veszített. Vujadin Boskov közben a Bajnokcsapatok Európa-kupájában is a döntőig menetelő csapata tíz győzelem mellett egyszer kikapott – éppen azt a meccset bukta el, amelyiket nagyon nem kellett volna. 1981. március 8-án 3-1-es vereséget szenvedett San Sebastianban a legnagyobb riválisától.

Érdekes, hogy az azonos pontszámmal záró két csapat közül a Real Madrid gólkülönbsége hattal jobb volt a riválisáénál, mégis a Real Sociedad nyerte meg a bajnoki címet, mégpedig azért, mert akkoriban a spanyolok még mindig gólarányt számoltak. Ebben pedig a baszkok voltak a jobbak: 1,7931 volt az övék, 1,7837 a madridiaké. Jegyezzük meg: a gólarányszámítás preferálása a védekező futballt támogatja, hiszen nem az jár jól, aki sok gólt lő, hanem az, aki keveset kap. A Real Madrid 66-37-es, a Real Sociedad 52-29-es mutatóval zárt.

A Real Sociedad tizenkét másodpercnyire volt attól, hogy ugyanúgy járjon, mint egy évvel korábban, hogy kiengedje a kezéből a bajnoki címet. Az utolsó forduló előtt egy ponttal volt

többje, mint az üldöző Real Madridnak. A nagy riválisnak az utolsó játéknapon megtette a magáét: 3-1-re győzött Valladolidban. Igaz, egyetlen további gól a jobb gólarány miatt a bajnoki címét jelentette volna. Ám a madridisták abban reménykedtek, hogy a Real Sociedad nem tud nyerni Gijónban. A Sporting, amelynek edzője a korábbi Real Madrid-játékos, Vicente Miera volt, a 89. percben még 2-1-re vezetett. Akkor azonban Jesús Zamora, a baszkok középpályása a kaputól tizenhárom méternyire megállított egy rossz lövést, igazított egyet a labdán, majd precízen a kapuba rúgta. Jesús Castro, a Sporting kapusa beleért ugyan, de nem tudott hárítani. Enriquez Negreira játékvezető az újrakezdés után pontosan tizenkét másodperccel lefújta a mérkőzést: bajnok lett a Real Sociedad.

Az Ormaetxea alaptizenegyében szereplők többsége ma is ismert név: Luis Arconada (34) – Julio Antonio Olaizola (33), Genaro Celayeta (33), Alberto Górriz (32), Ignacio Kortabarría (30) – Perico Alonso (33), Jesús María Zamora (34), José Diego (33) – Santiago Idigoras (29), Jesús María Satrústegui (28), Robert López Ufarte (31). Játszottak még: Pedro Uralde (29), a később a Barcelonánál nagy karriert befutó José María Bakero (27), valamint Eliseo Murillo (9), Jon Andoni Larrañaga (9), Agustín Gajate (4), Gaztelu (José Agustin Aranzábal, 1) és Juan María Amiano (1).

A Király-kupát a Barcelona nyerte meg, a története során először döntős Sporting Gijón ellen. Quini, a bajnoki idény gólkirálya – annak ellenére is kiérdemelte a Pichichi-díjat, hogy szinte az egész márciust ki kellett hagynia elrablása miatt – a kupafinálében is kitett magáért, két gólt szerzett egykori csapattársai ellen. A katalánok Artola – Ramos, Olmo, Alesanco, Zuvíria – Martínez (Tente Sánchez), Schuster, Estella – Simonsen, Quini, Esteban összeállításban nyertek. A veterán edzőnek, az akkor már 71 éves Helenio Herrerának ez volt az utolsó sikere, a szezon végén nyugdíjba vonult.

Olaszországban az előbb vizsgálati szakaszban lévő, majd ellentmondásosnak minősített (büntetőjogilag túl enyhe, a futballéleten belül túl erős) ítéletekkel lezárt totóbotrány rányomta a bélyegét a szezonra. Ez volt a Serie A első idénye, amelyet az AC Milan nélkül rendeztek meg, s hiányzott a mezőnyből a másik kizárt nagycsapat, a Lazio is. Az Internazionale nem tudta megismételni előző idénybeli jó teljesítményét, az 1979–1980-as idény meglepetésszerzője, az Ascoli visszaesett a középcsapatok közé. Az eltiltott Paolo Rossi nélkül a Perugia kiesett. Mind-mind érdekes történés, egy-egy mini sztori, mégis, ha visszatekintünk a szezonra, a legfontosabb annak hangsúlyozása, hogy ez volt az első, amelyben



Négyen a Juvéból: Prandelli, Cabrini, Brady és Bettega

ismét szerződtethettek új külföldi játékosokat a csapatok. Egyelőre még csupán egyet-egyet. Tizennégy esztendő után emelte fel ismét a FIGC, az Olasz Labdarúgó-szövetség a sorompókat. A Juventus az ír Liam Bradyt, az Inter az osztrák Herbert Prohaskát, az AS Roma a brazil Paulo Roberto Falcão-t, a Napoli a holland Ruud Krolt, a Fiorentina az argentin Daniel Alberto Bertonit választotta. Az Avellinóba (Juary), a Bolognába (Enéas) és a Pistoiesébe (Luis Silvio) is brazil légiós került, a Perugiába az argentin Sergio Fortunato, a Torinóba a holland Michel van de Korput, míg az Udinesébe a nyugatnémet Herbert Neumann igazolt. A többi klub nem élt a lehetőséggel. Mivel a nyolcvanas évek későbbi szakaszában az olasz bajnokság, a Serie A lett a nemzetközi sztárok eldorádója, érdemes megfigyelni, hogy 1980 nyarán még csak nagyon kevés csapat tudott a legszűkebb elitből válogatni. Mindössze a Napoli és a Juventus vett meg olyan játékost, aki az előző télen az első tízbe került a *France Football* Aranylabda-szavazásán. A kisebb klubok anyagilag nem engedhettek meg még maguknak sztárigazolást, közülük egyedül az Avellino döntése igazolódott be vitathatatlanul.

A bajnoki címre két csapatnak volt reális esélye: az AS Románák és a Juventusnak. A „farkasok” szereplése elsősorban a Bárónak (Il Barone) becézett svéd edzőt, Nils Liedholmot dicsérte. A korábbi világklasszis fedezet 1973 és 1977 között dolgozott már a sárga-bordókkal, akkor tette le az aztán a nyolcvanas évek első felében igazán sikeres csapat alapjait. 1977-ben visszatért az AC Milanhoz, olaszországi játékos-karrierje fő klubjához, ám 1979-ben, miután bajnok lett a lombard „ördögökkel”, ismét átvette az AS Rómát. Az 1979–1980-as szezonban még csak a hatodik helyen végzett gárdájával, de aztán 1980–1981-ben nagyon sokáig nekik állt a zászló. A huszonnegyedikig mindössze egy forduló akadt, amely után más csapat vezette pontelőnnyel a tabellát, egyszer a Juve az élre ugrott. Ám a „farkasok” addig magabiztosnak tűntek. Róma sárga-bordó fele úgy tartja, a bajnoki cím sorsát alapvetően befolyásolta egy meg nem adott gól. Május 10-én, a hivatalosan 0-0-val véget ért Juventus–AS Roma rangadón Maurizio Turone szerzett ugyan egy gólt, de azt Bergamo játékvezető les címén érvénytelenítette. Határeset volt, mindkét fél állította a maga igazát. Dino Viola, a károsult csapat elnöke később nem kis iróniával mondta: „Mindig ilyen milliméterekben múlik a Juventus sikere”. A kifejezetten durva mérkőzésen a Roma nem tudta érvényesíteni Giuseppe Furino kiállítása utáni emberelőnyét sem. Pedig ez volt a nagy esély az előzésre, hiszen a döntetlennel maradt a Juve egypontos előnye az utolsó két fordulóra, a „zebrák” pedig azokban már nem veszítettek pontot. Dino Zoff, aki az idény egyik legjobbjának bizonyult, az utolsó öt fordulóban egyetlen gólt sem kapott. Elképesztő volt a torinóiak védelme az egyaránt megnyert 1980–1981-es és 1981–1982-es idényben: az elsőben tizenöt, a másodikban tizennégy gólt kaptak a harminc mérkőzésen. A mezőnyjátékosok közül Liam Brady emelkedett ki, igazolva, jó döntést hoztak a klub vezetői, amikor őt szerződtették az egyetlen légiós helyre. Óriási munkát végzett a középpályán, s mellette, igaz, csak nyolc gólig jutva, de ő bizonyult a házi gólkirálynak is. (Persze messze elmaradt az „igazi” mesterlövésztől, a 18 gólos római Roberto Pruzzótól.)

Giovanni Trapattoni Juventusának alaptizenegye így áll fel: Dino Zoff (30) – Antonello Cuccureddu (29), Gaetano Scirea (29), Claudio Gentile (27), Antonio Cabrini (28) – Giuseppe Furino (24), Liam Brady (28), Marco Tardelli (28) – Franco Causio (25), Roberto Bettega (25), Pietro Fanna (29). Játszottak még: Domenico Marocchino (24), Cesare Prandelli (20), Vinicio Verza (14), Carlo Osti (6), Sergio Brio (4), Massimo Storgato (3) és Giuseppe Galderisi (1).

A római „farkasok” végül az Olasz Kupa megnyerésével vigasztalódhattak. Óriási csatában, tizenegyespárbajban gyűrték le a Torino Calciót. A Tancredi – Maggiora, Romano, Turano (Santarini), Benetti – Di Bartolomei, Falcão, Ancelotti – Conti, Pruzzo (Brigozzi), Scamecchia összeállítású gárda a hazai 1-1 után idegenben is ezzel az eredménnyel végzett, majd megnyerte a „szétlövést”. A döntő tizenegyest a brazil sztár, a maga egymilliárd lírás éves fizetésével a liga legjobban fizetett játékosának számító Falcão küldte a kapuba.

Franciaországban ismét az AS Saint-Étienne nyerte meg a bajnokságot, éppen egy fél évtizedes várakozás után. Az elnök, Roger Rocher és az edző, Robert Herbin személye nem változott, de a játékosállomány nagy része kicserélődött 1976 és 1981 között. A régiek közül a két védő, Gerard Janvion és Christian Lopez, valamint a középpályás Jacques Santini, illetve az 1976-ban még csupán epizodista Jean-François Larios volt törzstag az idényben, s apró szerepet kapott még a veterán jugoszláv kapus, Ivan Csurkovics is. Az új kulcsemberek közül természetesen az 1979-ben érkezett Michel Platini és Johnny Rep, valamint az idény előtt megszerzett Patrick Battiston számított nagymenőnek, de kiváló idényt zárt az új-kaledóniai származású Jacques Zimako és az egyaránt csodagyereknek tartott Laurent Roussey és Laurent Paganelli is. A „zöldek” két ponttal előzték meg a címvédő FC Nantes-ot és nyolccal a következő két helyet elfoglaló Girondins Bordeaux-t és AS Monacót. Az alapcsapatba Jean Castaneda (35) – Patrick Battiston (38), Bernard Gardon (37), Christian Lopez (38), Gérard Janvion (37) – Jean-François Larios (31), Jean-Louis Zanon (22) – Michel Platini (35) – Johnny Rep (32), Laurent Roussey (36) és Jacques Zimako (30) tartozott, de sokat játszott Laurent Paganelli (25), Jacques Santini (21) és Jean-Marie Elie (15) is. Kevés mérkőzés jutott Ivan Csurkovicsnak (kapus, 3), Eric Bellus-nek (5) és Thierry Oleksiaknak (1). A Saint-Étienne nagyon közel járt a duplázáshoz, hiszen bekerült a Francia Kupa döntőjébe. Ám a Parc des Princes-ben 2-1-re kikaptak a SEC Bastiától. A korzikaiak második, s így tulajdonképpen döntő gólját a kameruni Roger Milla lőtte.



Christian Lopez, a Saint-Étienne védelmének oszlopa

Angliában az Aston Villa nyerte meg a First Divisiont, ez volt a birminghamiek első bajnoki címe 1910 óta. Összességében a hetedik, de az első, amelyet nem George Ramsay-vel a menedzseri poszton hódítottak el. Az előző évek bajnokai közül a Bajnokcsapatok Európa-kupájára koncentráló Liverpool csak ötödik, a Nottingham Forest pedig hetedik lett. A Villa mögött az UEFA-kupát megnyerő Ipswich Town végzett a második, az Arsenal a harmadik, a West Bromwich Albion pedig a negyedik helyen.

Noha az a tény, hogy a Ron Saunders által dirigált Villa 1982 tavaszán aztán megnyerte a Bajnokcsapatok Európa-kupáját, mintha visszamenőleg is erősítette volna hazai bajnoki elsősége jogosságát, de 1981 nyarán az volt az általános vélemény az angol sajtóban, hogy

az Ipswich Town volt az idény legjobbja, amely csak a zsúfolt program okozta fáradtság miatt bukta el a bajnoki címet, sőt, talán a történelmi triplázás lehetőségét is. Bobby Robson irányításával minden idők legjobb csapata állt össze a klubnál, amelynek esélye volt az UEFA-kupa mellett megnyerni a bajnokságot és az FA-kupát is. Ám március közepén összecsuklottak, a hátralévő tíz bajnoki mérkőzésükből nyolcat elveszítettek, s csak kettőt nyertek meg. Az elhullajtott tizenhat pontnak a negyedével (!) is bajnokok lettek volna. Kilencven percre szedték csak össze a maradék erejüket: április 14-én, a birminghami Villa Parkban 2-1-re megverték legnagyobb riválisukat, az Aston Villát. Ebben a periódusban bukták el az FA-kupa elődöntőjét is a Manchester City ellen.



Gary Shaw-t, a Villa karmesterét Peter Withe követi

Ezzel szemben az Aston Villa, amely ugyan háromszor is kikapott az idényben az Ipswichtől, de az FA-kupában elszenvedett januári vereségből is profitált, hiszen csak a bajnokságra fókuszált, mindössze tizennégy játékossal végigjátszva a teljes idényt. Heten, Jimmy Rimmer, Kenny Swain, KenMcNaught, Dennis Mortimer, Des Bremner, Gordon Cowans és Tony Morley minden fordulóban játszottak, Gary Shaw-nak 40, Allan Evansnek 39, a szezon előtt igazolt, majd a liga társgólkirályaként záró Peter Withe-nek 36 mérkőzés jutott. Gary Williams 22, Colin Gibson 21, David Geddig és Eamonn Deacy kilenc-kilenc találkozón szerepelt.

Az FA kupáját a Tottenham Hotspur nyerte meg, amely a Wembley-ben megismételt mérkőzésen győzte le 3-2-re a Manchester Cityt. Ez volt a sorozat századik döntője, május 9-én az eredeti időpontban játszott találkozóra százezren zarándokoltak el a „futball templomába". Tommy Huchison, a veterán skót válogatott mindkét csapatot segítette egy-egy góllal (egyetlen, hasonlóan cselekvő volt korábban a kupadöntőben, Bert Turner 1946-ban), a döntetlen miatt három nappal később megismételték a mérkőzést. Akkor már „csak" kilencvenezer néző előtt. A Spurs vezetett, a City fordított, ám a londoniak is tudtak újítani, s végül 3-1-re nyertek. A két argentin világbajnoknak, Osvaldo Ardilesnek és a finálében két góljával döntő szerepet játszó Ricardo „Ricky" Villának ez volt az első nagy sikere Angliában. Villa, akit az első mérkőzésen lecserélt Keith Burkinshaw menedzser a gyenge teljesítménye miatt, a második találatáért 2001-ben megkapta az Évszázad Wembley-gólja elnevezésű díjat.

A nyugatnémet Bundesligában a Bayern München megvédte elsőségét. A harmadik forduló után már csak két csapat állt a tabella élén: a címvédő és a Hamburger SV. Az ősz második felében a bajorok szerepeltek jobban, aztán pedig, egészen a huszonnyolcadik fordulóig a HSV. A szezon történetére visszaemlékezők általában a két gigász egymás elleni rangadó-

ját emelik ki kulcspillanatként. Március 25-én, a hamburgi Volksparkstadionban a hazaiak – a télen az NSZK-ba visszatért Franz Beckenbauerrel is a soraikban – már 2-0-ra vezettek Felix Magath és Horst Hrubesch egy-egy góljával. Ha megszerezték volna a meccs két pontját, ötpontosra növelik az előnyüket. De nem szerezték, mert előbb Kalle Rummenigge szépített, majd Paul Breitner kiegyenlített. A következő fordulóban a Hamburg 6-2-re kikapott a Dortmundtól, s bár a Bayern is csak döntetlent játszott az 1860 München elleni városi rangadón, kétpontosra csökkent a különbség. Alekszandar Risztics, a szerb edző csapata pedig nem talált magára. A hátralévő nyolc fordulóban még további hat pontot elveszített, miközben a Bayern minden mérkőzését megnyerte. Ráadásul szenzációs góllövő formában futballozva: az idény utolsó 720 játékpercében a bajorok kereken harminc gólt szereztek, átlagosan huszonnégy percenként találtak a kapuba. A harminc gólból Rummenigge nevéhez tizenkettő, Breitneréhez hét fűződött. Az aranylabdás csatár lett abban az idényben a Bundesliga gólkirálya 29 találattal, de Breitnert választották az Év játékosának. Tízből tíz büntetőt értékesített a szezonban. Remekül működött kettősük, amelyet a német sajtó Breitnigge-párosnak nevezett el, valljuk be, nem túl nagy fantáziával. A továbbra is Csernai Pál által dirigált gárda alapösszeállítása alig változott az előző idény óta, Norbert Janzon helyett a már 1979–1980-ban is huszonkét meccsen játszó Kraus játszott többet, illetve az edző versenyeztette, mai kifejezéssel rotálta a két kapust, nem akart dönteni Junghans és Müller között. A névsor: Walter Junghans (19) – Wolfgang Dremmler (33), Klaus Augenthaler (33), Hans Weiner (31), Udo Horsmann (34) – Wolfgang Kraus (30), Paul Breitner (30), Kurt Niedermayer (32), Bernd Dürnberger (33) – Karl-Heinz Rummenigge (34), Dieter Hoeness (27). Játszott még: Manfred Müller (kapus, 17), Norbert Janzon (24), Jürgen Röber (14), Karl Del'Haye (13), Einar Jan Aas (7), Reinhold Mathy (2), Günter Güttler (1) és Pasi Rautiainen (1).



Paul Breitner óriási formában játszott az idény hajrájában

A Szovjetunióban a Dinamo Kijev visszaszerezte a trónt, húsz év alatt a kilencedik elsőségét szerezve. Valerij Vasziljevics Lobanovszkij együttese kitűnő támadófutballt játszott, legalább tizenkét góllal többet szerzett minden riválisánál. A második helyre a címvédő Szpartak, a harmadikra – meglepetésre – a leningrádi Zenit került. Sajátos, hogy bár az ukránok hatpontos előnnyel, fölénnyel végeztek az élen, a három legfontosabb egyéni díj kiosztásakor nem rúgtak labdába. Az idény játékosa Alekszandr Csivadze (Dinamo Tbiliszi), legjobb kapusa Rinat Daszajev (Szpartak), gólkirálya pedig Szergej Andrejev (SZKA Rosztov) lett. A bajnokcsapatban huszonegyen léptek pályára: Jurij Romenszkij (30), Mihail Mihajlov (6) kapusok, Szergej Baltacsa (20), Szergej Zsuravljov (30), Viktor Kaplun (28), Anatolij Konykov (27), Vlagyimir

Lozinszkij (34), Anatolij Gyemjanyenko (32), Mihail Olefirenko (2), Alekszandr Szorokalet (2), Alekszandr Szopko (1) védők, Vlagyimir Besszonov (34), Alekszandr Bojko (26), Leonyid Burjak (28), Vlagyimir Veremejev (28), Viktor Kolotov (11) középpályások, Vagyim Jevtusenko (31), Alekszandr Hapszalisz (32), Oleg Blohin (33), Oleg Taran (1), Viktor Hlusz (1) csatárok.



Az Egyesült Államokban a címvédő New York Cosmos és a Chicago Sting jutott a bajnoki nagydöntőbe, a Soccer Bowl-mérkőzésre. Százhúsz perc alatt egyetlen gól sem esett, így a két csapat „szétlövéssel" döntötte el a trófea sorsát. Meglepően rosszul rúgtak a nagymenők, a Cosmosból Seninho, Giorgio Chinaglia, Ivan Buljan és Bob Iarusci is hibázott, csak Bogicsevics talált a kapuba. Így aztán hiába rontották el a chicagóiak az első három kísérletüket (Pato Margetic, Drek Spalding és a német Ingo Peter is hibázott), **Karl-Heinz Granitza** és Rudy Glen pontos célzása elég volt a klubtörténet legnagyobb sikerének eléréséhez. A Stingben egyébként öt német játékos (Dieter Ferner, Paul Hahn, Ingo Peter, Arno Steffenhagen és Karl-Heinz Granitza) is szerepelt, közülük korábban a Bundesligában a Hertha vesztegetési botrányában eltiltott Steffenhagen és Granitza számított ismert játékosnak. Utóbbinál egyébként csak Giorgio Chinaglia szerzett több gólt az NASL történetében.

Brazíliában 1981 tavaszán a Porto Alegre-i Grêmio gárdáját avatták bajnokká. Énio Andrade, a nagyszerű edző, pályafutása során három különböző klubbal is megnyerte hazájában az országos bajnokságot, 1979-ben az Internacionallal, 1981-ben a Grêmióval, majd 1985-ben a Coritibával. 1981-ben a kék-fehér-feketék otthon, Porto Alegrében (2-1), majd idegenben, a Morumbi Stadionban (1-0) is legyőzték ellenfelüket, a São Paulo FC-t. A bajnokcsapatban Leão (Remi), Uchoa (Paulo Roberto), Newmar, De León, Casemiro, China (Renato Sá), Paulo Isidoro, Vilson Taddei (Jurandir), Tarciso, Baltazar és Odair kapott helyet. A csapat legjobbja a rutinos kapus, Émerson Leão, valamint az uruguayi középhátvéd, Hugo De León és a középcsatár Paulo Isidoro voltak.



Daniel Passarella, a világ egyik leggólerősebb védője volt

Argentínában a Metropolitanót (Fillol – Saporiti, Pavoni, Passarella, Tarantini – López, Merlo, Alonso – González, Luque, Commisso) ismét a River Plate nyerte meg, míg a Nacional nevű sorozat bajnoka a Rosario Central (Carnevali – Ghielmetti, Craiyacich, Bauza, García – Gaitán, Palma, Bacas vagy Trama – Orte, Marchetti, Teglia vagy Espinoza) lett.

Quini, a gólkirány elrablása

Enrique Castrónak, futballistaként ismertté lett neve szerint Quininek a felesége rossz érzésekkel lépett be a lakásuk ajtaján 1981. március 1-én. Furcsállta, hogy férje a hangos szólítgatásokra nem válaszol. Pedig már régen otthon kellett volna lennie – ha már nem ment ki a repülőtérre. Maria Nieves, a feleség akkor érkezett az asztúriai Gijónból, az igazi otthonukból. (Quini 1968 és 1980 között a Sporting játékosa volt a városban.) Úgy beszélték meg, hogy Quini, azaz Enrique felveszi őt az El Prat repülőtérnél, s együtt mennek aztán haza. Aznap délután a Barcelona 6-0-ra legyőzte bajnoki mérkőzésen az alicantei Herculest, Quini két gólt is szerzett. Akkor még nem voltak mobiltelefonok, nehezebb volt a gyors kommunikáció, de az ijedt asszony azonnal hívta a Camp Nout, aztán az edzőközpontot, néhány barátot, szinte mindenkit, aki csak eszébe jutott.

Másnapra kiderült: a kor egyik futballcsillagát, a Barcelona gólkirályát elrabolták. Spanyolországot sokkolta a hír. Hasonlóra korábban csak egyszer volt példa, amikor Alfredo Di Stéfanót 1963-ban, Venezuelában néhány napig fogva tartották. Ám az akkori politikai klíma teljesen más volt a nyolcvanas évek elején tapasztalhatóhoz képest. Spanyolország belpolitikai válságot élt meg, megszaporodtak a terrorcselekmények. Mindenki, aki hallott Quini elrablásáról, tisztában volt azzal, hogy nagyon veszélyes a helyzet, a csatár életveszélyben van.



Az elrabolt gólkirály, szabadulása után Núñez elnökkel

Ahogyan a rendőrség utóbb rekonstruálta, Quini megállt az autójával a barcelonai Plaça de Comason lévő benzinkútnál. Egy Eduardo és egy Fernando nevű gengszter, akik korábban már vélhetően követték, odaléptek hozzá, s egy 45-ös pisztolyt rászegezve felszólították, hogy másszon be a kisteherautójukba, egy DKW-be. A rendőrök később megtalálták Quini elhagyott Ford Granadáját, nyitott ajtóval. Az is kiderült, hogy az akkor már 31 éves futballsztárt, aki addigra háromszor volt az első és kétszer a második osztály gólkirálya, egy csuklyával a fején Zaragozába vitték, ahol egy kis pincében tartották fogva.

Két nappal később az emberrablók elérték telefonon Quini feleségét, de azt megtagadták, hogy az asszony beszélhessen a férjével. Közölték, hogy százmillió pesetát követelnek a csatár szabadon engedéséért. Március 5-én a Barcelona játékosai úgy döntöttek, hogy addig nem lépnek pályára, ameddig társuk veszélyben van. Bernd Schuster, aki Quini egyik legjobb barátjának számított a csapaton belül, különösen hevesen követelte, hogy a liga halassza el a Barcelona mérkőzéseit. A szervezet erre nem volt hajlandó. Akkor a Barça a második helyen állt a bajnoki tabellán, mindössze két ponttal az Atlético Madrid mögött. A későbbi ligagyőztes Real Madrid és az ezüstérmes Real Sociedad is négy ponttal állt a katalánok mögött. Ám Quini nélkül a Barcelona nem tudott nyerni. Fogva tartásának, felépülésének huszonöt plusz három napja alatt a

gránátvörös-kékek négy bajnoki meccset játszottak, s egyet sem tudtak megnyerni. Kikaptak az Atlético Madridtól, a Salamancától és a Real Madridtól, s közben döntetlent játszottak otthon a Zaragozával. A 360 perc alatt gólkirályuk nélkül csupán egyszer találtak a kapuba. Schuster az Atlético ellen nem volt hajlandó pályára lépni, így tiltakozott a szerinte embertelen és ostoba döntés ellen, amely játékra kényszerítette a Barcelonát. „Nekem nemcsak lábam, hanem szívem is van" – mondta. Erre a vezetők egy ordas nagy hazugsággal azt közölték vele, hogy jó hírt kaptak a barátjáról, játsszon csak nyugodtan. Schuster játszott, de később nagyon nehezen (sem) bocsátotta meg, hogy becsapták.



Quini és a felesége, Maria Neves boldogsága

Közben a katalánok a második helyről visszaestek az ötödikre. Ahogyan Charly Rexach mondta később: „Abban a szörnyű márciusban elveszítettük a bajnoki versengést. S mégsem azzal foglalkoztunk, hanem imádkoztunk Quiniért. Egyszerűen nem tudtunk a futballra koncentrálni."

Hosszas alkudozás után a spanyol rendőrség megkapta a szükséges engedélyt Svájcban a banktitok megsértésére. A követelt százmillió peseta közben megérkezett egy svájci bankszámlára. Az emberrablók piti amatőrök voltak, akik minden felvetődő új körülmény miatt megváltoztatták a tervüket. Az egyikük felesége azt mondta a férjének, hogy legközelebb ne egy futballsztárt raboljanak el, mert Quini túl sok szendvicset eszik meg, ami sokba kerül. Inkább egy krisnást szerezzenek, ő kevesebbet eszik, s ezért kevesebbe kerül.

Fordulatot jelentett, hogy a spanyol rendőrség, a svájciakkal együttműködve, felfigyelt Víctor Manuel Díaz Estebanra, egy 26 éves villanyszerelőre, aki Svájcban egymillió pesetát le akart venni a megadott számláról. A pénzzel Párizsba akart repülni, de nem jutott el oda, letartóztatták. Megtört, mindent bevallott és elmondott. Ennek alapján a spanyol rendőrség akciócsoportja március 25-én berontott egy zaragozai műhelybe, s kiszabadította a borostás, elhanyagolt állapotú, de fizikailag jó állapotban lévő futballsztárt. A Boszorkányt (La Bruja), ahogyan becézték. A futballista azt hitte, a fegyveresek meg akarják ölni. A Barcelona a kiszabadítási akció után négy nappal játszotta a következő mérkőzését. A Bernabéuban, a Real Madrid elleni El Clásicót. Quini játszani akart, de az orvosok és a pszichológusok még nem engedték. Csapata simán kikapott. Ám Quini legközelebb már játszott. A Barcelona pedig megszerezte első győzelmét az elrablás óta. A letartóztatott emberrablókat 1982. január 15-én tízéves börtönbüntetésre ítélték. További ötmillió pesetás kártérítés megfizetésére, amelyet Quninek kellett volna adniuk. A futballsztár ellenben lemondott róla, azt állítva, hogy az elrablói tulajdonképpen rendes emberek, akik vele is jól bántak, még újságot, sőt később televíziót és sakk-készletet is a rendelkezésére bocsátottak. Pszichológusa szerint Quini a Stockholm-szindrómával küzdött, amelynek alapja, hogy az elrabolt szimpátiát érez fogva tartói iránt, megbocsát nekik.

Enrique Castro, akiről *Hámori Tibor* a nyolcvanas években *Quini, az elrabolt gólkirály* címmel írt itthon könyvet, az 1980–1981-es idény végén is megszerezte a gólkirályi címet, döntő szerepet vállalt abban is, hogy a Barcelona tavasszal megnyerje a Király-kupát. 2018. február 27-én, szívbetegségben hunyt el.

AZ ÉV CSAPATA

Királyi társaság San Sebastiánból

Sokan tartják, hogy a Real Sociedad (vagyis: királyi társaság) az évtized fordulóján, illetve a nyolcvanas évek első éveiben elért sikerkorszakának alapjait már az 1973–1974-es idényben lerakta a csapat. A kék-fehér színe alapján baszkul txuri-urdinnak becézett gárda 1967-ben tért vissza az élvonalba, de aztán néhány esztendőn keresztül csak középcsapatnak számított. 1973-tól ellenben felzárkózott a legjobbak közé, kétszer is a Primera Divisón negyedik helyén végzett. Berobbanása azért is keltett figyelmet, mert – hasonlóan az Atlético Bilbaóhoz – ragaszkodott a baszk játékosok szerződtetéséhez, sőt riválisaival ellentétben külföldieket sem igazolt, noha az éppen akkor bevezetett új szabály ezt már megengedte volna.

A Real Sociedad az 1973–1974-es szezonban Rafael Iriondo irányításával végzett „dobogóközeli" helyen, igaz, akkor még csupán két későbbi pillér, Satrústegui és Kortabarría játszott az első csapatban. Kerettag volt már Luis Arconada is, de még csak a később a Barcelonával sikereket elérő Urruti (Francisco Javier González Urruticoechea) tartalékjaként. A gárda egy évvel később újra negyedik lett, mégpedig a klub régi játékosa, majd edzője, Andoni Elizondo keze alatt. Bekerült már az első csapatba Idígoras, kapott már szerepet Zamora és Diego, s ha Artola és Urruti mögött harmadik számú kapusként is, de már a „nagyokkal" készült a húszéves Arconada is. Lassan a régiek kiöregedtek, két nyolcadik, majd egy ti-



Luis Arconada pózol a fotósnak

AZ EDZŐ

A saját kutyájuk kölyke



ALBERTO ORMAETXEA Ibarluzea 1939. április 7-én Eibarban született. Szélsőhátvédként az Eibar (1958–1959, majd kölcsönjátékosként 1959–1960), illetve a San Sebastián CF (1959–1962), s végül a Real Sociedad (1962–1974) futballistája volt, kiemelkedő siker nélkül. Visszavonulása után maradt a klubnál, előbb négy éven át pályaedző volt (1974–1978), majd átvette az első csapatot. Működése soha nem remélt sikereket hozott, a kék-fehérek 1980-ban másodikok lettek a bajnokságban, majd a következő két szezonban az élen végeztek. Ormaetxea 1985-ben távozott a csapat éléről. Az 1986–1987-es idényben hat mérkőzésen át az alicantei Herculest dirigálta, de nem tudott meccset nyerni. Hosszú, súlyos betegség után 2005. október 28-án San Sebastiánban hunyt e. Emlékét szobor (is) őrzi az Anoeta Stadionnál.

zenegyedik helyezés jelezte a generációváltás nehézségeit. Ám az 1978–1979-es szezonban újra negyedik lett az immár „új" Real Sociedad, a mindössze 39 éves edző, Alberto Ormaetxea irányításával. A későbbi, 1980–1981-es bajnokcsapat alaptizenegye játszott már együtt ebben az idényben is, egyetlen kivétellel. Górríz akkor még csak epizodista volt, a nagy tehetségnek tartott, húszéves Agustín Gajate játszott helyette. Aztán kiderült, hogy Górríz még nála is jobb.

A következő három év hozta a klubtörténet legszebb időszakát: egy ezüstérem és két arany jelezte, a Real Sociedad visszaforgatta az idő kerekét, ismét visszaszerezte az országon belüli vezető szerepet a baszk futballnak. A trónról is aztán egy baszk csapat taszította le: az Athletic Bilbao. Azért igazságtalanság lenne nem megjegyezni: a Real Sociedad aranykorszaka egészen 1987-ig tartott. Négyévnyi gyengélkedés után a txuri-urdin az 1985–1986 és az 1986–1987-es idényben is a Primera División második helyén végzett.



LUIS Miguel ARCONADA Etxarri: Neve a baszk írásmód szerint Luis Migel Arkonada. 1954. június 26-án született San Sebastianban. Első klubja a Lengokoak volt, majd a Real Sociedadhoz került, teljes pályafutását ott töltötte 1970 és 1989 között. Két idényen át a klub fiókcsapatában, a San Sebastiánban védett (1972–1974). A kék-fehérekkel kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982), Király-kupa-győztes (1987). A spanyol válogatottban (1977–1985) 68 mérkőzésen szerepelt, ezüstérmes lett az 1984-es Európa-bajnokságon, ahol nagyot hibázott a döntőben. Részt vett az 1978-as és az 1982-es Mundialon és az 1980-as Eb-n, valamint az 1976-os olimpián is.



GENARO CELAYETA San Sebastián: Családneve a baszk írásmód szerint Zelaieta. 1954. november 9-én született Bera de Bidasoában. Tizenhat éves koráig a Gure Txokoa de Bera tagja volt, majd a Real Sociedadhoz igazolt. 1973 és 1978 között a harmadik ligában, a fiókcsapatban (San Sebastián CF) futballozott, majd 1978 és 1986 között az első osztályban a Real Sociedadot erősítette. 1986 után két idényt töltött a a CE Sabadellben. Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982). A spanyol válogatottban (1980) hat meccsen lépett pályára. Szülővárosában hunyt el, 2008. február 9-én.



ALBERTO GORRIZ Exarte: Neve a spanyol írásmód szerint Alberto Górriz Echarte. 1958. február 16-án született Irúnban. Pályafutását a San Marcialban kezdte, majd onnan továbblépve csak a Real Sociedadban futballozott, beleértve a fiókcsapatban (San Sebastián FC, 1977–1979) töltött időszakot, egészen 1993-ig. A kék-fehérekkel kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982), Király-kupa-győztes (1987). Mérkőzései számával (599, ebből bajnoki 461) klubrekorder. A spanyol válogatottban (1988–1990) 12 mérkőzésen 1 gólt szerzett, részt vett az olaszországi Mondialén.



JULIO Antonio OLAIZOLA Rodríguez: A balhátvéd 1950. december 25-én született Lasarte-Oriában. A fiókcsapatot, a San Sebastián CF-et is beleértve (1969–1974) csak egy klubban futballozott. 1969 és 1985 között. Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982).



INAXIO KORTABARRÍA Abarrategi: Nevét a spanyol sajtóban esetenként Ignacio Cortabarríának is írták. 1950. július 31-én született Mondragónban. Teljes pályafutását a Real Sociedadban töltötte (1968–1985), beleértve a fiókcsapatban játszott éveket (1968–1971). Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982).



JESÚS MARÍA ZAMORA Ansorena: Keresztneveit a baszk változat szerint Jesús Marinak írja. 1955. január 1-én született Errenteriában. Első klubja a Don Bosco volt. Teljes felnőtt pályafutását a Real Sociedadban töltötte, beleértve az 1973–1974-es idényt, amelyet a San Sebastián CF-ben játszott végig. 1989-es visszavonulásáig kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982), Király-kupa-győztes (1987) lett. A spanyol válogatottban (1978–1982) 30 mérkőzésen 3 gólt szerzett. Részt vett az 1980-as Európa-bajnokságon és az 1982-es, hazai rendezésű Mundialon is.



José DIEGO ÁLVAREZ Álvarez: 1954. december 21-én Monforte de Lemosban jött a világra. Az alaptizenegy egyik tagja a kettőből, aki nem Baszkföldön született, kisgyermekként költözött Eibarba. 1971 és 1974 között az Eibarban, majd a klubváltás után 1985-ig a Real Sociedadban futballozott. Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982). A spanyol válogatottban (1980) egyetlen mérkőzésen kapott helyet. Nem játszó tartalék volt az 1980-as Eb-n.



PERIKO ALONSO: Polgári neve Miguel Ángel Alonso Oyarbide, 1953. február 1-én született Tolosában. Első klubja a helyi Tolosa FK (1970–1974), 1974 és 1977 között a Real Sociedad fiókcsapatában, majd 1982-ig az első csapatban játszott. Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982) lett, majd a Barcelonához igazolt. A katalánokkal (1982–1985) 1985-ben bajnok, 1983-ban a Király-kupa győztese lett. Pályafutását a Sabadellben (1985–1988) zárta le. A spanyol válogatottban (1980–1982) 20 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Részt vett az 1982-es vb-n. Mindkét fia, Mikel és Xabi futballista lett, utóbbi világ- és kétszeres Európa-bajnok, kétszeres BL-győztes.



SANTIAGO IDÍGORAS Bilbao: 1953. június 24-én született Oñatiban. A Real Sociedad nevelése, 1972 és 1974 között a fiókcsapatban játszott, majd 1974-től 1981-ig az elsőben. Az alapcsapat egyetlen tagja, aki a címnyerés után eligazolt, Mexikóba, a Pueblához szerződött. Visszatérése után előbb a Valenciában (1982–1983), majd az Alavésben (1983–1985) játszott. A spanyol válogatottban (1977) egy mérkőzésen szerepelt. Részt vett az olimpiai csapattal az 1976-os, montreali tornán.



JESÚS MARÍA SATRÚSTEGUI Azpiroz: A baszk írásmód szerint Jesus Maria Satrustegi Azpiroznak írja a nevét. 1954. február 12-én született Pamplonában. A CD Pamplonában kezdett játszani, majd a San Sebastián CF-ben játszott, már a Real Sociedad tagjaként. Az élvonalban 1973 és 1986 között szerepelt kék-fehérben. Kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982). A spanyol válogatottban (1975–1982) 32 mérkőzésen 8 gólt szerzett. Részt vett az 1980-as Eb-n, az 1982-es vb-n és az olimpiai csapattal az 1976-os montreali tornán.



ROBERTO LÓPEZ UFARTE: 1958. április 19-én született a marokkói Fezben, spanyol szülők gyermekeként. A bajnokcsapat egyetlen nem baszk tagja. Nyolcévesen költözött Irúnba, a Real Uniónban kezdett futballozni. 1975-ben igazolt a Real Sociedadhoz, előbb egy évet a második csapatban (San Sebastián CF) játszott, de már közben bemutatkozott az első osztályban. 1987-ig erősítette a Real Sociedadot, kétszeres spanyol bajnok (1981, 1982), Király-kupa-győztes (1987). Az 1987–1988-as szezont az Atlético Madridban, majd a következőt a Betisben töltötte. A spanyol válogatottban (1977–1982) 15 mérkőzésen 5 gólt szerzett. Részt vett a hazai rendezésű, 1982-es világbajnokságon.



A Dinamo Kijev. Hátul, balról: Svidkoj gyúró, Berkovszkij orvos, Jevlantyev gyúró, Gyemjanyenko, Hapszalisz, Jevtusenko, Maljuta orvos. Középen: Szpektor technikai vezető, Lozinszkij, Veremejev, Besszonov, Mihajlov, Zsuravljov, Koman szakosztályvezető, Lobanovszkij edző. Elöl: Puzacs edző, Kaplun, Baltacsa, Romenszkij, Burjak, Blohin, Bojko

A Juventus FC. Hátul, balról: Causio, Zoff, Fanna, Bettega, Scirea, Gentile. Elöl: Cuccureddu, Prandelli, Cabrini, Tardelli, Brady





A Bayern München. Hátul, balról: Breitner, Rummenigge, Dremmler, Böck, Niedermayer, Weiner. Középen: Prablec gyúró, Aas, Saftig pályaedző, M. Müller, Augenthaler, Horsmann, Röber, Dürnberger, Del'Haye, Rautiainen, D. Hoeness, Pflüger, Csernai Pál vezetőedző. Elöl: Janzon, Büttler, Junghans, Kraus, Mathy, Winklhofer



A Real Sociedad. Hátul, balról (csak a játékosok): Arconada, Celayeta, Kortabarría, Periko Alonso, Górriz, Olaizola. Elöl: Idígoras, Diego, Satrústegui, Zamora, López Ufarte



Az Aston Villa. Hátul, balról: Donovan, Geddis, Spink, Rimer, Evans, Bullivant. Középen: Jim Williams gyúró, Cowans, Heard, Little, Gibson, Ormsby, Shaw, Gary Williams, Roy McLaren edző. Elöl: Morley, Bremner, McNaught, Ron Saunders menedzser, Mortimer, Withe, Swain



A Saint-Étienne. Hátul, balról: Janvion, Battiston, Santini, Gardon, Lopez, Castaneda. Elöl: Rep, Roussey, Platini, Zimako, Elie

Paisley mester mesterhármasa

A meglepetéseket kedvelők örömmel nyugtázhatták, hogy az első körben a finn bajnok Oulun PS 1-1-re végzett a későbbi nyertes Liverpoollal. (Utána helyre állt a futballvilág rendje, mert az északiak tíz gólt kaptak az Anfield Roadon.) A másik angol klub, a címvédő Nottingham Forest viszont kiesett, a CSZKA Szófia mindkétszer legyőzte 1-0-ra. A dánok képviselője, az Esbjerg kiütötte a sorozatból a rivális svédek reprezentánsát, a Halmstadot. Ugyanígy járt el a Budapesti Honvéd a lisszaboni Sportinggal, ráadásul kettős győzelemmel, ahogyan az FC Basel is felülkerekedett az FC Bruges együttesén.

A második fordulóból valamennyi esélyes továbblépett. Legfeljebb az ostravai Baník sikerét az NDK-belügy kirakatcsapatával, a berlini Dynamóval szemben lehetett nem várt eredménynek minősíteni.



Phil Thompson: gyere, kupa, gyere hozzám!

Az elődöntőbe csupa olyan gárda került, amelyik korábban minimum kétszer már begyűjtötte a serleget. A párizsi finálé előtt a médiában az volt a téma, hogy a Vujadin Boskov vezette Real Madrid viszi-e haza a díjat hetedszer, avagy a Bob Paisley által felkészített Liverpool harmadszor. Utóbbi vált valósággá.

Palotai Károly sípjelére feszültek egymásnak a futballisták a Parc des Princes gyepszőnyegén, aztán a vártnál jóval gyengébben játszottak. A szerencsésebb gárda, a Liverpool győzött, miután a fellopakodó balhátvéd, Alan Kennedy közelről a kapuba vágta a labdát. (Előtte az egyik spanyol védő hatalmas lyukat rúgott.) A „vörösök" egyébként veretlenek maradtak a tornán.

Holtversennyel zárult a gólkirályi címért folytatott küzdelem: Terry McDermott (Liverpool), Graeme Souness (Liverpool) és Karl-Heinz Rummenigge (Bayern München) egyaránt hatszor vette be az ellenfelek kapuját.

Előselejtező. Budapesti Honvéd–Valletta FC 8-0, 3-0

1. forduló. Sporting CP–Budapesti Honvéd 1-2, 1-5, Aberdeen FC–Austria Wien 1-0, 0-0, Oulun PS–Liverpool FC 1-1, 1-10, CSZKA Szófia–Nottingham Forest 1-0, 1-0, Trabzonspor–Szombierki Bytom 2-1, 0-3, Olympiakosz Pireusz–Bayern München 2-4, 0-3, Dinamo Tirana–AFC Ajax 0-2, 0-1, ÍB Vestmannaeyjar–Baník Ostrava 1-1, 0-1, BFC Dynamo–APOEL Nicosia 3-0, 1-2, eunesse Esch–Szpartak Moszkva 0-5, 0-4, Halmstad BK–Esbjerg fB 0-0, 2-3, Limerick FC–Real Madrid 1-2, 1-5, Linfield FC–FC Nantes 0-1, 0-2, FC Internazionale–Universitatea Craiova 2-0, 1-1, FC Bruges–FC Basel 0-1, 0-4, Viking FC–Crvena zvezda 2-3, 1-4

2. forduló. Real Madrid–Budapesti Honvéd 1-0, 2-0, Aberdeen FC–Liverpool FC 0-1, 0-4, CSZKA Szófia–Szombierki Bytom 4-0, 1-0, Bayern München–AFC Ajax 5-1, 1-2, Baník Ostrava–BFC Dynamo 0-0,

1-1, Szpartak Moszkva–Esbjerg fB 3-0, 0-2, FC Nantes–FC Internazionale 1-2, 1-1, FC Basel–Crvena zvezda 1-0, 0-2

Negyeddöntő. Liverpool FC–CSZKA Szófia 5-1, 1-0, Bayern München–Baník Ostrava 2-0, 4-2, Szpartak Moszkva–Real Madrid 0-0, 0-2, FC Internazionale–Crvena zvezda Beograd 1-1, 1-0

Elődöntő. Liverpool FC–Bayern München 0-0, 1-1, Real Madrid–FC Internazionale 2-0, 0-1

Döntő

Liverpool FC–Real Madrid 1-0 (0-0)

1981. május 27., Párizs, Parc des Princes, 48 360 néző. Jv.: Palotai Károly (magyar)

Liverpool FC: Clemence – Neal, Thompson, Hansen, A. Kennedy – Lee, McDermott, Souness, R. Kennedy – Dalglish (Case, 85.), Johnson

Real Madrid: Agustín – Garcia Cortés (Pineda, 87), García Navajas, Sabido, Camacho – Del Bosque, Ángel, Stielike – Juanito, Santillana, Cunningham

Gólszerző: A. Kennedy (82.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A KEK egyetlen „szocialista” döntője

Arra valószínűleg még a legvérmesebb spanyol drukkerek sem gondoltak, hogy a Király Kupa-döntős, második ligás Castilla CF Madridban 3-1-re megveri a West Ham Unitedet, és Londonban is csupán hosszabbításban tudják legyűrni a „kalapácsosok”. Legalább ekkora meglepetést hozott a Celtic–Politehnica párharc, azzal, hogy a temesvári egyetemisták az idegenben szerzett találatukkal elbúcsúztatták a skótokat. A szinte teljességgel ismeretlen FC Haugar a svájci döntetlenje után Norvégiában 2-0-ra legyőzte a jóval nevesebb FC Siont. És még nem volt vége a csodák sorának, a Jena 3-0-ra kikapott Rómában, aztán odahaza 4-0-val intézte el a „farkasokat”. A walesi amatőrökből verbuvált Newport County AFC beverekedte magát a legjobb nyolc közé, s az NDK-ban elért 2-2-jével a visszavágó 27. percéig továbbjutásra állt a későbbi döntős FC Carl Zeiss Jenával szemben.

A düsseldorfi végjátékig a szocialista tömbből érkező két gárda jutott. Várható volt, hogy nem lesz fergeteges a hangulat, miután az NDK-ból és a Szovjetunióból majdhogynem lehetetlen vállalkozás volt legális körülmények között (kivált szurkolóként) kiutazni a nyugati világba, ám a Rheinstadion rendkívül alacsony nézőszáma ennek ismeretében is feltűnő volt. Ellenpontként: a grúzok négy hazai selejtezőjére összesen 250 ezer érdeklődő vásárolta meg a belépőjegyét!



Vlagyimir Gucajev támadásba lendül a jénaiak elleni döntőben

A finálé első 45 perce jó iramot, kemény párharcokat és enyhe keletnémet fölényt hozott, de az már akkor is látszott, hogy a kaukázusi együttest technikásabb futballistákból rakták össze. A fordulás után megszerezték a vezetést a keletnémetek, válaszul magasabb fordulatszámra kapcsoltak a dinamósok, és képzett játékosaik (Szulakvelidze, Csivadze, Kipiani, Gucajev, Daraszelija, Sengelija) révén fordítani tudtak. (Döbbenetes, hogy a csillagjaik közül David Kipiani, Vitalij Daraszelija és Ramaz Sengelija milyen fiatalon hagyott itt bennünket örökre!)

A szezon gólkirályi titulusát David Cross (West Ham United) érdemelte ki a hat találatával.

Selejtező. Celtic FC–Diósgyőri VTK 6-0, 1-2, Altay Izmir–SL Benfica 0-0, 0-4

1. forduló. Szlavia Szófia–Legia Warszawa 3-1, 0-1, Newport County–Crusaders FC 4-0, 0-0, Spora Luxembourg–Sparta Praha 0-6, 0-6, Hvidovre IF–Fram Reykjavík 1-0, 2-0, Malmö FF–Partizani Tiranë 1-0, 0-0, Fortuna Düsseldorf–Casino Salzburg 5-0, 3-0, Valencia CF–AS Monaco 2-0, 3-3, Castilla CF–West Ham United 3-1, 1-5 (h. u.), Celtic FC–Politehnica Timişoara 2-1, 0-1, AS Roma–FC Carl Zeiss Jena 3-0, 4-0, FC Sion–FC Haugar 1-1, 0-2, Kasztoria–Dinamo Tbiliszi 0-0, 0-2, Hibernian FC–Waterford FC 1-0, 0-4, Omonia FC–Waterschei 1-3, 0-4, NK Dinamo Zagreb–SL Benfica 0-0, 0-2, Ilves Tampere–SC Feyenoord 1-3, 2-4

2. forduló. FC Haugar–Newport County 0-0, 0-6, Waterschei–Fortuna Düsseldorf 0-0, 0-1, FC Carl Zeiss Jena–Valencia CF 3-1, 0-1, Waterford FC–Dinamo Tbiliszi 0-1, 0-4, West Ham United–Politehnica Timişoara 4-0, 0-1, Hvidovre IF–SC Feyenoord 1-2, 0-1, Malmö FF–SL Benfica 1-0, 0-2, Sparta Praha–Szlavia Szófia 2-0, 0-3

Negyeddöntő. West Ham United–Dinamo Tbiliszi 1-4, 1-0, Fortuna Düsseldorf–SL Benfica 2-2, 0-1, Szlavia Szófia–SC Feyenoord 3-2, 0-4, FC Carl Zeiss Jena–Newport County AFC 2-2, 1-0

Elődöntő. Dinamo Tbiliszi–SC Feyenoord 3-0, 0-2, FC Carl Zeiss Jena–SL Benfica 2-0, 0-1

Döntő

Dinamo Tbiliszi–FC Carl Zeiss Jena 2-1 (0-0)

1981. május 13., Düsseldorf, Rheinstadion, 4750 néző. Jv.: Ricardo Lattanzi (olasz)

Dinamo Tbiliszi: Gabelia – Kosztava, Csivadze, Hizanisvili, Tavadze – Szulakvelidze, Daraszelija, Szvanadze (Kakilasvili, 67.) – Gucajev, Kipiani, Sengelija

FC Carl Zeiss Jena: Grapenthin – Brauer, Schnuphase, Kurbjuweit, Schilling – Hoppe (Oevermann, 88.), Krause, Lindemann – Bielau (Töpfer, 76.), Raab, Vogel

Gólszerzők: Hoppe (63.), Gucajev (67.), Daraszelija (87.)

UEFA-KUPA

Bevehetetlen volt a Portman Road

Az első forduló legnagyobb szenzációját az RTS Widzew keltette azzal, hogy idegenben lőtt góljával elbúcsúztatta a Manchester Unitedet. Hasonlóan járt el két bolgár klub is az ellenfelével, a Beroe a Fenerrel, a Levszki-Szpartak a Dinamo Kijevvel.

A lengyelek igencsak belejöttek, mert a következő körben a Juventust ütötték el a továbbjutástól. (Abban az időben négy klasszis erősítette a piros-fehéreket: Józef Młynarczyk, Władysław Żmuda, Zbigniew Boniek és Włodzimierz Smolarek.) Az 1. FC Köln az FC Bar-

celona fölött aratott kiütéses győzelmével (4-0) biztosan sokat lehetett nyerni a fogadóirodákban.

A harmadik etapban az FC Sochaux megállította címvédő Eintrachtot, a másik francia tizenegy, a Saint-Étienne kétszer is megverte a Hamburgot (egyszer nagyon).

A nyolc közé csupa olyan alakulat került, amelyik még nem nyert nemzetközi kupát. A fináléba jutó két gárda előzetesen nem tűnt esélyesnek a végső diadalra. Az angolok például az első három idegenbeli meccsüket elbukták, de aztán összekapták magukat. Fogalmazhatunk azonban úgy is, hogy a kék-fehérek a makulátlan hazai mérlegüknek köszönhették a trófeát, hisz valamennyi otthoni fellépésüket győztesen fejezték be. (Persze, ugyanezt elmondhatták magukról a hollandok is.) Akkor hát mi döntött az Ipswich javára? Az egyszerű matematika. A végjáték két összecsapásán összesen öt gólt értek el, míg a németalföldiek „csak" négyet. Honfitársuk, Frans Thijssen kétszer is betalált a hollandok halójába, nem véletlenül érdemelte ki abban az esztendőben az Év játékosa címet Angliában. A gólkirályi dicsőség a 14 gólos skótot, John Warkot (Ipswich Town) illette.



Russel Osman, az Ipswich ásza, a légtér ura

1. forduló. Újpesti Dózsa–Real Sociedad 1-1, 0-1, Vasas SC–Boavista 0-2, 1-0, AZ '67 Alkmaar–Red Boys Differdange 6-0,4-0, ÍA Akranes–1. FC Köln 0-4, 0-6, Sliema Wanderers–FC Barcelona 0-2, 0-1, FC Argeş Piteşti–FC Utrecht 0-1, 0-2, Ballymena United–Vorwärts Frankfurt 2-1, 0-3, Bohemians Praha–Sporting Gijón 3-1, 1-2, SG Dynamo Dresden–Napredak Krusevac 1-0, 1-0, IF Elfsborg Borås–St. Mirren FC 1-2, 0-0, Grasshopper-Club–KB København 3-1, 5-2, Hamburger SV–FK Szarajevo 4-2, 3-3, Ipswich Town–Arisz Szaloniki 5-1, 1-3, Juventus FC–Panathinaikosz 4-0, 2-4, 1. FC Kaiserslautern–RSC Anderlecht 1-0, 2-3, Dinamo Kijev–Levszki-Szpartak Szófia 1-1, 0-0, PSV Eindoven–Wolverhampton Wanderers 3-1, 0-1, Kuopio PS–AS Saint-Étienne 0-7, 0-7, Linzer ASK–Radnicski Nis 1-2, 1-4, KSC Lokeren–Dinamo Moszkva 1-1, 1-0, 1. FC Magdeburg–Moss FK 2-1, 3-2, Manchester United–RTS Widzew Łódź 1-1, 0-0, FC Porto–Dundalk FC 1-0, 0-0, Sahtyor Donyeck–Eintracht Frankfurt 1-0, 0-3, WKS Śląsk Wrocław–Dundee United 0-0, 2-7, FC Sochaux–Servette FC 2-0, 1-2, Standard Liège–Steaua Bucureşti 1-1, 2-1, VfB Stuttgart–Pezoporikosz 6-0, 4-1, FC Twente '65 Enschede–IFK Göteborg 5-1, 0-2, Zbrojovka Brno–SK VOEST Linz 3-1, 2-0, Fenerbahçe–Beroe Sztara Zagora 0-1, 1-2, RWD Molenbeek–Torino 1-2, 2-2

2. forduló. FC Sochaux–Boavista 2-2, 1-0, St. Mirren FC–AS Saint-Étienne 0-0, 0-2, Torino–1. FC Magdeburg 3-1, 0-1, FC Twente '65 Enschede–SG Dynamo Dresden 1-1, 0-0, RTS Widzew Łódź–Juventus FC 3-1, 1-3 (t.: 4-1), Dundee United–KSC Lokeren 1-1, 0-0, FC Utrecht–Eintracht Frankfurt

2-1, 1-3, Ipswich Town–Bohemians Praha 3-0, 0-2, Levszki-Szpartak Szófia–AZ '67 Alkmaar 1-1, 0-5, PSV Eindhoven–Hamburger SV 1-1, 1-2, 1. FC Köln–FC Barcelona 0-1, 4-0, VfB Stuttgart–Vorwärts Frankfurt 5-1, 2-1, 1. FC Kaiserslautern–Standard Liège 1-2, 1-2, Beroe Sztara Zagora–Radnicski Nis 0-1, 1-2, Zbrojovka Brno–Real Sociedad 1-1, 1-2, FC Porto–Grasshopper-Club Zürich 2-0, 0-3 (h. u.)

3. forduló. Eintracht Frankfurt–FC Sochaux 4-2, 0-2, Hamburger SV–AS Saint-Étienne 0-5, 0-1, VfB Stuttgart–1. FC Köln 3-1, 1-4, KSC Lokeren–Real Sociedad 1-0, 2-2, Grasshopper-Club–Torino 2-1, 1-2 (t.: 4-3), Radnicski Nis–AZ '67 Alkmaar 2-2, 0-5, Standard Liège–SG Dynamo Dresden 1-1, 4-1, Ipswich Town–RTS Widzew Łódż 5-0, 0-1

Negyeddöntő. Standard Liège–1. FC Köln 0-0, 2-3, AZ '67 Alkmaar–KSC Lokeren 2-0, 0-1, AS Saint-Étienne-Ipswich Town 1-4, 1-3, Grasshopper-Club–FC Sochaux 0-0, 1-2

Elődöntő. Ipswich Town–1. FC Köln 1-0, 1-0, FC Sochaux–AZ '67 Alkmaar 1-1, 2-3

Döntő

Ipswich Town–AZ '67 Alkmaar 3-0 (1-0)

1. mérkőzés, 1981. május 6., Ipswich, Portman Road, 27 532 néző. Jv.: Adolf Prokop (keletnémet)

Ipswich Town: Cooper – Mills, Osman, Butcher, McCall – Thijssen, Wark, A. Mühren – Mariner, Brazil, Gates

AZ '67 Alkmaar: Treytel – Van der Meer, Metgod, Spelbos, Hovenkamp – Peters, Jonker, Arntz – Nygaard (Welzl, 57.), Kist, Tol

Gólszerzők: Wark (28.), Thijssen (46.), Mariner (56.)

AZ '67 Alkmaar–Ipswich Town 4-2 (3-2)

2. mérkőzés, 1981. május 20., Amszterdam, Olimpiai stadion, 28 500 néző. Jv.: Walter Eschweiler (nyugatnémet)

AZ '67 Alkmaar: Treytel – Reynders, Metgod, Spelbos, Hovenkamp – Peters, Jonker, Arntz – Nygaard, Welzl (Van den Dungen, 80.), Tol (Kist, 46.)

Ipswich Town: Cooper – Mills, Osman, Butcher, McCall – Thijssen, Wark, Arnold Mühren – Mariner, Brazil, Gates

Gólszerzők: Thijssen (4.), Welzl (7.), Metgod (25.), Wark (32.), Tol (40.), Jonker (74.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

Idegen tollakkal ékeskedtek a spanyolok

Az a furcsa helyzet állt elő, hogy 1980-ban négy Szuperkupa-döntő-mérkőzést vívott a Nottingham Forest: kettőt az esztendő nyitányán, kettőt pedig a végén. Mindegyiket spanyol elitklubbal szemben, az egyik párost megnyerte, a másikat elveszítette. Az ibériaiak képviseletében csak dél-amerikai futballista tudta bevenni Peter Shilton hálóját a 360 perc leforgása alatt: az FC Barcelonából a brazil Carlos Roberto de Oliveira, futballistanevén Roberto Dinamite 11-esből, a Valenciából az argentin Dario Luis Felman és az uruguayi Fernando Morena.

Nem volt szerencséjük a piros-fehéreknek a „denevérekkel", mert azok az idegenben szerzett találatukkal elvitték előlük a trófeát.

Nottingham Forest–Valencia CF 2-1 (0-0)

1. mérkőzés, 1980. november 25., Nottingham, City Ground, 12 463 néző. Jv.: Alexis Ponnet (belga)

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, F. Gray, McGovern, Lloyd – Burns, Bowyer, Ward (R. Ponte, 76.) – G. Mills, Wallace, Robertson

Valencia CF: Pereira – Cerveró, Arias, Carrete, Botubot – Solsona, Subirats, Castellanos – Felman, Morena, Saura (Giménez, 86.)

Gólszerzők: Bowyer (57., 89.), Felman (47.)

Valencia CF–Nottingham Forest 1-0 (0-0)

2. mérkőzés, 1980. december 17., Valencia, Luis Casanova Stadion, 29 038 néző. Jv.: Franz Wöhrer (osztrák)

Valencia CF: Sempere – Cerveró, Arias, Tendillo, Botubot – Solsona, Subirats, Castellanos – Kempes, Morena, Saura

Nottingham Forest: Shilton – V. Anderson, Gunn, McGovern, Lloyd – Burns, O'Neill, R. Ponte – Francis, Wallace, Walsh

Gólszerző: Morena (51.)

LIBERTADORES KUPA

A Flamengo nyerte a háborút

Ismét brazil győztest avattak a Libertadores Kupában, Rio de Janeiro egyik legeredményesebb klubja, a Flamengo lett az első „carioca" győztese a sorozatnak. Akkoriban még nem számított az idegenben szerzett gól, a döntőben a Cobreloa diadalmaskodott volna annak alapján. Ám a chileieknek harmadik mérkőzést kellett játszaniuk, amelyet elveszítettek. A párharcban különösen az utolsó, a montevideói mérkőzés volt brutális, azon egy brazilt és három chileit is kiállított Cerullo bíró. Ez már a második botrányos meccse volt a piros-feketéknek menetelésük során, ugyanis az első csoportkörben, miután az Atlético Mineiro ellen az azonos pontszám miatt rájátszásra kényszerültek, mindösszesze 37 percet töltöttek a pályán. Akkorra elfogyott a Belo Horizontéba való csapat, tekintve, hogy José Roberto Wright bíró addigra öt játékosát is kiállította.



Zico két gólt lőtt a Cobreloa elleni első mérkőzésen

Flamengo–Cobreloa 2-1 (2-0)

Döntő, 1. mérkőzés, 1981. november 13., Rio de Janeiro, Maracanã, 93 985 néző. Jv.: Carlos Espósito (argentin)

Flamengo: Raúl – Leandro, Figueiredo, Mozer, Júnior – Andrade, Zico, Adilio – Lico (Baroninho), Nunes, Tita

Cobreloa: Wirth – Rojas, Soto, Tabilo, Escobar – Alarcón, Jiménez, Merello – Múñoz (R. Gómez), Siviero, Puebla

Gólszerző: Zico (12., 30.), Merello (65.)

Cobreloa–Flamengo 1-0 (0-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1981. november 20., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 67 721 néző. Jv.: Ramón Barreto (uruguayi)

Cobreloa: Wirth – Jiménez, Tabilo, Soto, Escobar – Merello, Alarcón, R. Gómez (Múñoz) – Puebla, Siviero, W. Olivera

Flamengo: Raúl – Leandro, Figueiredo, Mozer, Júnior – Andrade, Adilio, Zico – Lico (Baroninho), Nunes (Nei Dias), Tita

Gólszerző: Merello (79.)

Flamengo–Cobreloa 2-0 (1-0)

Döntő, 3. mérkőzés, 1981. november 23., Montevideo, Estadio Centenario, 30 200 néző. Jv.: Roque Cerullo (uruguayi)

Flamengo: Raúl – Nei Dias, Marinho, Mozer, Júnior – Leandro, Andrade, Zico – Tita, Nunes (Anselmo, 86.), Adilio

Cobreloa: Wirth – Tabilo, Páez (Múñoz, 40.), Soto, Escobar – Jiménez, Merello, Alarcón – Puebla, Siviero, W. Olivera

Gólszerző: Zico (18., 79.)

Kiállítva: Alarcón (23.), Jiménez (35.), Anselmo (89.), Soto (90.)

TOYOTA VILÁGKUPA

Az első döntő Japánban

Első alkalommal rendezték semleges helyszínen a legrangosabb európai és dél-amerikai klubkupasorozat győztesének immár hagyományos összecsapását. A rendező Japán volt, nem függetlenül attól, hogy a döntő főszponzora a Toyota autógyár lett.

A montevideói Nacional és a Nottingham Forest egy mérkőzésen döntött a trófea sorsáról, az egyetlen gólt az 1980-as Libertadores-kupa-széria és a Mundialito hőse, Waldemar Victorino szerezte. Őt választották a mérkőzés emberének, kapott érte a szponzorcégtől egy új autót.



Tiszteletkört futnak a Nacional játékosai

Nacional–Nottingham Forest 1-0 (1-0)

1981. február 11., Tokió, Olimpiai Stadion, 62 000 néző. Jv.: Avraham Klein (izraeli)

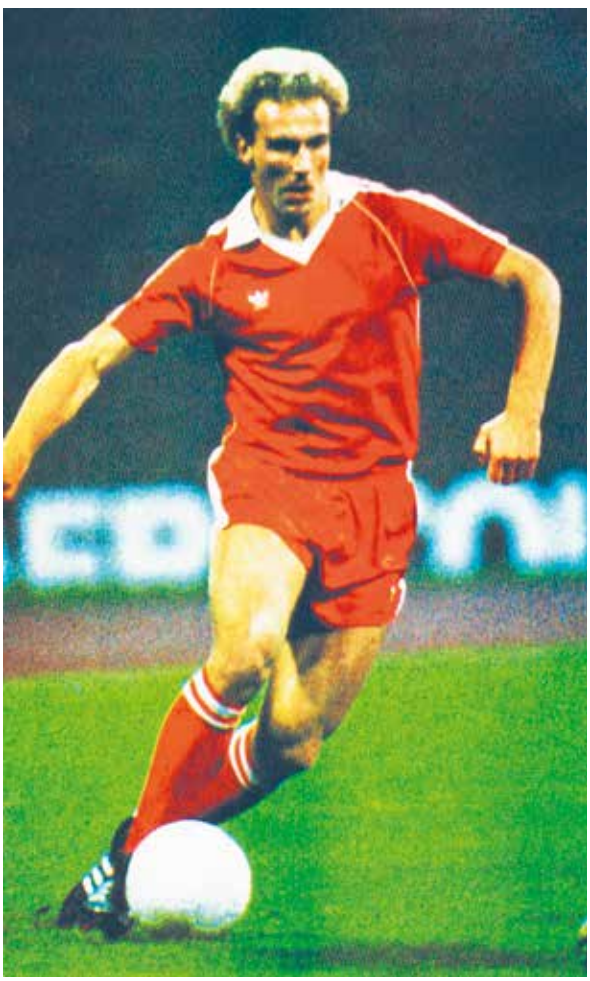
Nacional: Rodolfo Rodríguez – Blanco, Hermes Moreira, Enríquez, González – Milar, Espárrago, Luzardo – Bica, Victorino, Morales

Nottingham Forest: Shilton – Anderson, Lloyd, Burns, F. Gray – O'Neill, Ponte (Ward, 67.), S. Gray – Francis, Wallace (Needham), Robertson

Gólszerző: Victorino (10.)

ARANYLABDA, 1966

Karl-Heinz Rummenigge: majdnem tökéletes



Az 1980-as Európa-bajnokság megtette a hatását: a győztes Nationalelf öt tagja is bekerült az Aranylabda-szavazáson az első tízbe. Kiemelkedett közülük Karl-Heinz Rummenigge, aki elképesztő fölénnyel végzett az élen: a maximális 125 pontból 122-t megszerzett. A huszonöt szavazóból huszonnégynél az első helyre került, mindössze egy papíron szerepelt csak negyedikként a neve. Az ifjú Bernd Schuster került a második helyre, Michel Platini pedig a harmadikra – ez meglepetést keltett. Az év csillagai közül egyetlen pontot sem kapott Paul Breitner, a Bayern München egyik legjobbja, feltehetően azért, mert nem játszott a nyugatnémet válogatottban.

Aranylabda, 1980

1. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 122 pont, 2. Bernd Schuster (nyugatnémet, 1. FC Köln, Barcelona) 34, 3. Michel Platini (francia, AS Saint-Étienne) 33, 4. Wilfried Van Moer (belga SK Beveren) 27, 5. Jan Ceulemans (belga, FC Bruges) 20, 6. Horst Hrubesch (nyugatnémet, Hamburger SV) 18, 7. Hebert Prohaska (osztrák, FK Austria, Internazionale) 16, 8. Hansi Müller (nyugatnémet, VfB Stuttgart) és Liam Brady (ír, Arsenal, Juventus FC) 11, 10. Manfred Kaltz (nyugatnémet, Hamburger SV) 10.

(Az első tíz helyezett.)

VILÁG- ÉS EURÓPA-VÁLOGATOTTAK

Jótékonykodás és ünneplés

1980. december 16-án az FC Barcelona a Világválogatottal játszott az UNICEF gyermekjóléti alapja javára. A nyugatnémet Jupp Derwall által dirigált vendégcsapatban a szerb Dragan Pantelics és a spanyol Luis Arconada védett, a belga Hugo Broos, a francia Patrick Battiston és Michel Platini, az osztrák Bruno Pezzey, a nyugatnémet Rainer Bonhof, Hansi Müller és Karl-Heinz Rummenigge, a spanyol Rafael Gordillo, a csehszlovák Rostislav Vojáček, a török Isa Ertürk, a mexikói Hugo Sánchez, a holland Johan Cruyff, a dél-koreai Bum Kun Csa, az olasz Giorgio Chinaglia, a jugoszláv Vahid Halilhodzsics, a szovjet Oleg Blohin és a japán Kamamoto Kunisige is játszott. Százezer néző előtt a Barça nyert 3-2-re.

1981. február 25-én az olasz válogatott és az Európa-válogatott az ottani földrengés károsultjainak javára mérkőzött meg, a kontinens csapata 3-0-ra nyert. Arconada, Pezzey, Hansi Müller és Halilhodzsics ezúttal is játszott, újra Jupp Derwall volt a „szövetségi kapitány". Pályára lépett még a nyugatnémet Toni Schumacher és Manfred Kaltz, az angol Ray Wilkins és Tony Woodcock, a belga Eric Gerets, a holland Ruud Krol, a jugoszláv Nenad Sztojkovics, a spanyol Jesús Zamora és Antonio Camacho, a svájci René Botteron, a dán Allan Simonsen és a csehszlovák Zdenek Nehoda is.

1981. június 2-án a 75. születésnapját ünneplő isztambuli Fenerbahçe ugyancsak az Európa-válogatottat fogadta, s győzte le 3-0-ra. Ugyan a mindössze 15 percet vállaló Johan Cruyff vendégszereplése emelte az esemény fényét, a nyugatnémet Bernard Dietz, a jugoszláv Velimir Zajec, Nenad Sztojkovics és Dragan Pantelics, sőt a török Ilyas Tüfekçi és Fatih Terim is tekintélyes játékosnak számított, de a többiek, így a török Malik Gencay, Ergün Neclet és Özden Sedat, a bolgár Zona Vaszilev és Plamen Markov, a jugoszláv Miodrag Radovics, vagy az angol Tony Currie, fogalmazzunk úgy, nem tartoztak Európa legjobbjai közé.

ÁZSIA KUPA

Kuvait rendezett, Kuvait nyert

A kuvaiti labdarúgás első nagy sikerét hozta az 1980. szeptember 15. és 30. között az országban rendezett Ázsia Kupa. A világhírű (1994-ben a brazilokkal világbajnoki címet nyerő) Carlos Alberto Parriera által dirigált hazai válogatott második lett a csoportjában a dél-koreaiak mögött, s ezzel bekerült az elődöntőbe. A másik ágról az iráni és némi meglepetésre az észak-koreai válogatott lépett tovább. Az elődöntőben a két koreai csapat egymás ellen mérkőzött, nagy világfigyelmet kapva. A „déliek" 2-1-re nyertek. A másik párban a kuvaitiak ugyancsak 2-1-re verték a címvédő iráni csapatot. A bronzmérkőzés és az aranycsata is sima meccset hozott. Előbb az irániak nyertek 3-0-ra az észak-koreaiak ellen, majd a kuvaiti válogatott legjobbja, a Királynak becézett Fejszal el-Dakhil vezérletével ugyancsak 3-0-ra múlta felül az első számú ászát, a Bundesliga-profi Bum Kun Csát nélkülöző dél-koreaiakat. Utóbbiaknak így is akadt egy szikrázóan tehetséges játékosuk: a mindössze 18 éves Csoj Szun Hót aztán hiába próbálta a Juventus hosszú éveken keresztül megszerezni.

Svoboda becserélése aranyat ért

Tizenhat csapat szerepelt 1980. július 20. és augusztus 2. között a moszkvai olimpia labdarúgótornáján. Ebben nincsen semmi különleges az előző tornák többségéhez képest. Abban annál inkább, hogy hét olyan válogatott is elindulhatott, amely nem szerezte meg a részvétel jogát, hanem beugrott valamelyik, az olimpiát politikai okokból bojkottáló ország futballválogatottjának a helyére. Nem javította a mezőny színvonalát, hogy a rendező FIFA ügyelt a térségi elvre, így a visszalépő válogatott helyére ugyanarról a kontinensről osztott be csapatot. Tiltakozását kifejezve nem indult végül el az Egyesült Államok, Malajzia, Irán, Ghána, Egyiptom, Argentína és Norvégia, helyükre került Kuba, Irak, Szíria, Nigéria, Zambia, Venezuela és Finnország. Minden csoportból az első kettő lépett tovább, kialakítva a negyeddöntő mezőnyét. Ott még szerepelt Kuvait, Irak, Kuba és Algéria, de a legjobb négy közé már csak a favoritok kerültek. Ellentétben még az 1976-os montreali tornával is, Moszkvában (talán éppen a rendező kivételével) már egyik ország sem az A-válogatottjával szerepelt. A torna talán legnagyobb meglepetését az keltette, hogy az NDK legénysége az egyik elődöntőben kiejtette a szovjeteket, akiknek, miután a kisdöntőben megverték a jugoszlávokat, a bronzérem jutott. A finálében a csehszlovákok, akik egyébként a selejtezőben a magyar csapatot elütötték az olimpiai részvételtől, Svoboda góljával nyertek. Esős volt az idő, viharos a hangulat: az 58. percben mindkét csapatból kiállított egy játékost Eldar Azimzade játékvezető.



Ladislav Vízek az NDK elleni döntőben



Seman kapus ünnepel

Olimpiai döntő

Csehszlovákia–NDK 1-0 (0-0)

1980. augusztus 2., Moszkva, Lenin Stadion, 70 000 néző. Jv.: Eldar Azimzade (szovjet)

Csehszlovákia: Seman – Mazura, Macela, Radimec, Rygel – Rott, Berger, Štambachr – Vízek, Lička (Svoboda, 73.), Pokluda (Němec, 63.).

NDK: Rudwaleit – Müller, Hause (Liebers, 81.), Trieloff, Ullrich – Schnuphase, Terletzki, Steinbach – Baum, Netz, Kuhn (Peter, 58.)

Gólszerző: Svoboda (77.)

Kiállítva: Berger (58.), Steinbach (58.)



A Nacional.
Hátul, balról: Rodriguez, Blanco, Espárrago, Enríquez, Moreira, Aguierragaray.
Elöl: Bica, Luzardo, De la Peña, Victorino, Morales

A Flamengo.
Hátul, balról (csak a játékosok): Leandro, Raul, Mozer, Figueiredo, Andrade, Júnior.
Elöl: Lico, Adílio, Nunes, Zico, Tita

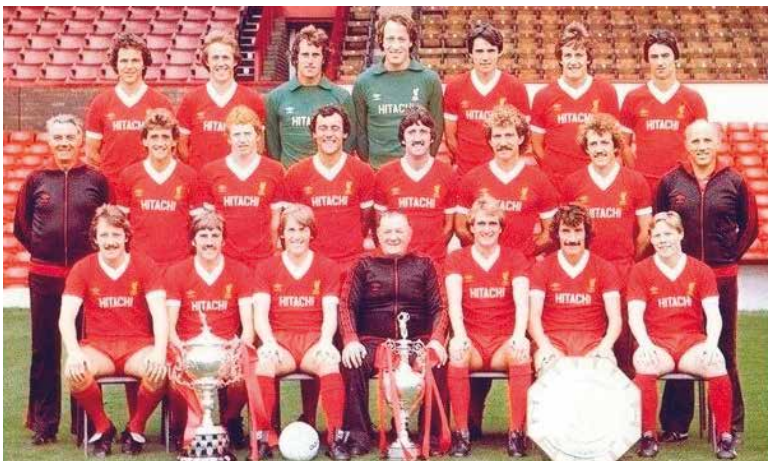




Az Ipswich Town.
Hátul, balról: Wark, Beattie, McCall, O'Gallaghan.
Középen: Bobby Robson menedzser, Mühren, Mariner, Brazil, Thijssen, Hunter, Bobby Ferguson edző.
Elöl: Butcher, Osman, Sivell, Mills, Cooper, Burley, Gates



A Dinamo Tbiliszi.
Hátul, balról: Anguladze, Hizanisvili, Csilaja, Kipiani.
Középső sor: Szvanadze, Gucajev, Daraszelija, Sengelija, Kakilasvili.
Elöl: Gabelija, Tavadze, Csivadze, Zsvanyija, Mcsedlidze



A Liverpool FC.
Hátul, balról: Cohen, Neal, Clemence, Ogrizovic, Hansen, Irwin, Rush.
Középen: Fagan edző, Money, Fairclough, R. Kennedy, Johnson, Souness, A. Kennedy, Moran edző.
Elöl: Case, Heighway, Dalglish, Bob Paisley menedzser, Thompson, McDermott, Lee



A Valencia.
Hátul, balról: Tendillo, Botubot, Arias, Castellanos, Cerveró, Sempere.
Elöl: Saura, Solsona, Morena, Subirats, Kempes

Bajnokok, kupagyőztesek

EURÓPA



Olympiakosz Pireusz



AZ '67



Athlone Town



SL Benfica

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Partizani Tirana	Vllaznia
Anglia	Aston Villa	Tottenham HFC
Ausztria	FK Austria	Grazer AK
Belgium	RSC Anderlecht	Standard Liège
Bulgária	CSZKA Szófia	Trakia Plovdiv
Ciprus	Omonia	Omonia
Csehszlovákia	Baník Ostrava	Dukla Praha
Dánia	KB*	Vejle BK
Észak-Írország	Glentoran	Ballymena United
Feröer-szigetek*	Tvøroyrar Bóltfelag	Tvøroyrar Bóltfelag
Finnország*	Oulun PS	Kotkan TP
Franciaország	St-Étienne	SEC Bastia
Görögország	Olympiakosz Pireusz	Olympiakosz Pireusz
Hollandia	AZ '67	AZ '67
Írország	Athlone Town	Dundalk
Izland*	Valur	Fram
Jugoszlávia	Crvena zvezda	Velezs Mosztar
Lengyelország	Widzew Łódź	Legia Warszawa
Luxemburg	Progrés Niedercorn	Jeunesse Esch
Málta	Hibernians	Floriana
NDK	BFC Dynamo	Lokomotive Leipzig
NSZK	Bayern München	Eintracht Frankfurt
Norvégia*	Start Kristiansand	Vålerengen
Olaszország	Juventus FC	AS Roma
Portugália	SL Benfica	SL Benfica
Románia	Universitatea Craiova	Universitatea Craiova
Skócia	Celtic FC	Rangers FC
Spanyolország	Real Sociedad	FC Barcelona
Svájc	FC Zürich	Lausanne-Sport
Svédország	Östers IF*	Kalmar FF
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	Sahtyor Donyeck
Törökország	Trabzonspor	Ankaragücü

TOYOTA VILÁGKUPA

Victorino, a második gólok nagymestere

Az első világbajnokság és az első uruguayi vb-aranyérem tiszteletére különleges futballtornát rendeztek Montevideóban az idény telén, 1980. december 30. és 1981. január 10. között. Az addig világbajnoki címet nyerő válogatottak (az angol bajnoki idény zsúfoltsága miatt távolmaradó „háromoroszlánosok" helyére beugró holland csapattal kiegészülve) játszottak egy tornán, ami a Mundialito nevet kapta. A két hármas csoportból az A jelűben a házigazda uruguayi válogatott egyaránt 2-0-ra megverte az olaszokat és a hollandokat is, akik egymással döntetlent (1-1) játszottak. A másik trióban a brazilok 1-1-re végeztek az argentinokkal, azért zártak a csoport élén, mert jobban megverték a nyugatnémeteket (4-1), mint az Albiceleste (2-1). A finálében Uruguay 2-1-re legyőzte a brazilokat, Barrios gólját Sócrates még ki tudta egyenlíteni büntetőből, de aztán a 80. percben Waldemar Victorino gólja döntött. A Nacional csatára volt a torna egyetlen résztvevője, aki egynél több gólt tudott szerezni. A Celeste mindhárom mérkőzésén ő lőtte csapata második gólját.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Rosario Central (Nac) River Plate (Met)	
	Brazília	Grêmio	
	Rio de Janeiro	Flamengo	
	São Paulo	São Paulo FC	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Grêmio	
	Bolívia	Jorge Wilstermann	
	Chile	Cobreloa	
	Ecuador	Universidad Católica	
	Kolumbia	Atlético Junior	
	Paraguay	Olimpia Asunción	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Estudiantes Mérida	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Chicago Sting (NASL)	Maccabi Los Angeles
	Mexikó	UNAM	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Liverpool FC	
	Kupagy. Európa-kupája	Dinamo Tbiliszi	
	UEFA-kupa	Ipswich Town	
	Közép-európai Kupa	Tatran Prešov	
	Európai Szuperkupa	Valencia CF	
	Libertadores Kupa	Flamengo	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	Canon Yaoundé	
	Afrikai Kupagy. Kupája	TP Mazembe	
	Világkupa*	Nacional	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Olimpia	Csehszlovákia	
	Ázsia Kupa	Kuvait	
	Brit válogatottak tornája	félbeszakadt	

* naptári éves lebonyolítási rend



Rosario Central



Sporting Cristal



Canon Yaoundé



Az uruguayi válogatott. Hátul, balról: Rodriguez, Olivera, Krazowski, Martínez, Diego, De León. Elöl: Ramos, De la Peña, Victorino, Paz, Morales



A torna ásza: Waldemar Victorino

Bob Paisley büszkesége

- ***A Real Sociedad megvédte bajnoki elsőségét***
- ***A Loftus Roadon műfüvön rendeztek ligamérkőzéseket***
- ***Szuperfutballt játszott a Hamburger Sport Verein***

Spanyolországban továbbra is tündökölt a Real Sociedad, amely megvédte a bajnoki címét. Nem keltett nagy meglepetést az elsőség – a San Sebastian-i legénység az előző két évben második, majd első volt –, ám azért a bravúr léptékét érzékelteti, hogy a Real Madridon és a Barcelonán kívül korábban mindössze egy csapat, az Athletic Bilbao (1931) tudta megismételni előző évi diadalát.

A Real Sociedad nem játszott olyan látványos támadójátékot, mint a Barcelona, nem is akadt igazán kiemelkedő képességű góllövője (Satrústegui 13 találattal lett házi gólkirály), de a védelem továbbra is remekelt. Az Európa-klasszissá érett Luis Arconada irányításával a hátsó alakzat minden riválisnál kevesebb gólt kapott. Ugyanakkor érdekes, hogy inkább a Barcelona veszítette el a bajnoki elsőséget, mintsem a Real Sociedad nyerte meg: öt fordulóval a zárás előtt még öt ponttal vezettek a katalánok a címvédő előtt, kettejük között pedig még a Real Madrid is versenyben volt a titulusért. Ám a német Udo Lattek által dirigált Barça az utolsó hat mérkőzésén már nem tudott nyerni, két döntetlen mellett négyszer kikapott. A záró két forduló előtt a Real Sociedad és a Barcelona még azonos pontszámmal állt. A baszkok nem tudtak győzni Pamplonában, az Osasuna ellen (0-0), ám így is előnybe kerültek, mert a riválisuk elveszítette a madridi El Clásicót (1-3).

Az idény zárófordulója előtt pontelőnyben lenni nagy esélyt ígér, viszont a bajnokság még nem dőlt el. Ám a Real Sociedad megnyerte az Athletic Bilbao elleni baszk rangadót. Saját pályáján, az Atotxában **Jesús María Zamora**, aki 1981-ben az utolsó pillanatokban belőtte az aranyat jelentő gólt, ezúttal megszerezte a vezetést a második félidő derekán, majd Roberto López Ufarte eldöntötte a bajnoki cím sorsát. A hajrában Manuel Sarabia szépített, de ez már semmit sem befolyásolt. A Barcelona egy nappal később nem tudott nyerni a Betis ellen a Camp Nouban (2-2), igaz, annak a mérkőzésnek már nem volt valódi tétje.



A továbbra is Alberto Ormaetxea által gardírozott gárda alaptizenegye a következő volt: Luis Arconada (34) – Julio Antonio

Olaizola (25), Genaro Celayeta (28), Alberto Górriz (34), Ignacio Kortabarría (31) – Perico Alonso (31), Jesús María Zamora (31), José Diego (31) – Pedro Uralde (28), Jesús María Satrústegui (33), Robert López Ufarte (32). Csupán egy helyen változott meg az előző idényhez képest: Santiago Idigoras helyére a már 1980–1981-ben is sokat játszó Uralde lépett. Játszottak még: Jon Andoni Larrañaga (34), Eliseo Murillo (31), José Javier Zubillaga (8), Salvador Iriarte (8), Tomás Orbegozo (6), José María Bakero (2) és José Ramón Eizmendi (1).



Jesús María Satrústegui talán lesről indul

A Király-kupában a Real Madrid diadalmaskodott, miután az elődöntőben „szétlövésben" kiejtette a duplázásban reménykedő Real Sociedadot, majd 2-1-re megnyerte a Sporting Gijón elleni finálét, méghozzá Valladolidban, a királyi pár szeme előtt. A *Mundo Deportivo* című lap elsősorban a Real Madrid angol szélsőjét, Laurie Cunninghamet dicsérte, aki pedig sérülései miatt alig tudott játszani az idényben.

A nyugatnémet Bundesligában az 1979-es bajnok HSV – két második hely után – ismét elnyerte a „salátástálat". A címvédő Bayern kezdte a legjobban az idényt, a kilencedik fordulóig vezetett, a következő szakaszt az 1. FC Köln uralta (bár rövid ideig a HSV, majd a Bayern is az élre tudott ugrani), aztán a huszonkettedik kör után eljött a hamburgiak ideje. Attól kezdve senkinek nem engedték át a vezetést, s a Köln előtt három, a Bayern előtt pedig ötpontos előnnyel nyertek. Nem volt rossz a kékfehérek védelme sem (csak a Borussia Dortmund és az 1. FC Köln kapott kevesebb gólt), de a csatársor egyenesen szenzációs formában futballozott: kilencvenöt gólig jutott a 34 mérkőzésen. Megközelítette a százat, amelyet korábban mindössze egy csapat, az 1971–1972-es idényt nyerő Bayern München tudott elérni. Ugyanakkor nem csupán a HSV játszott – ahogyan a 27 találattal a gólkirályi címet megszerző Horst Hrubesch fogalmazott – szuperfutballt. 1079 gól született a Bundesliga-idény mérkőzésein, ennél több csupán kétszer, 1971–1972-ben (1085) és 1976–1977-ben (1084). A Bundesliga



Ünneplő hamburgiak: Wehmeyer, Kaltz és Magath

továbbra is Európa (és a világ) legerősebb bajnokságai közé tartozott, még ha reprezentánsai, a Bayern (BEK) és a Hamburg (UEFA-kupa) ki is kaptak a nemzetközi kupák döntőiben. 1973 óta először fordult elő, hogy két egymást követő évben nem akadt nyugatnémet győztes a három nagy európai kupasorozatban.

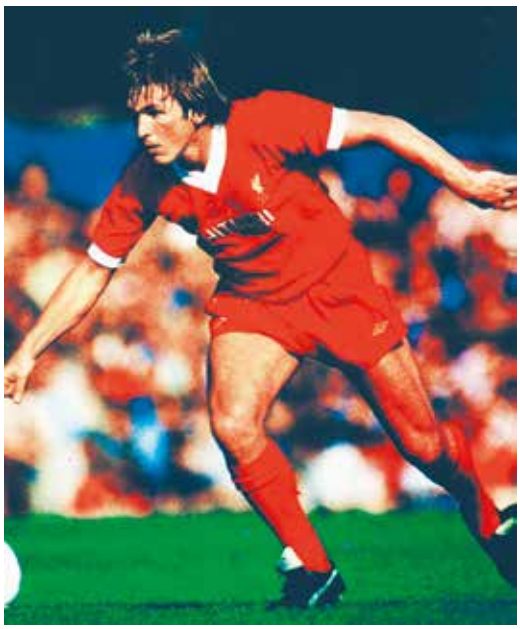
Az Angliába visszatérő Kevin Keegan már nem szerepelt ebben az idényben a hamburgiaknál, a veterán Franz Beckenbauer még igen, de a sérülései miatt már nem volt alapember. Az osztrák Ernst Happelnek Uli Stein volt az első számú kapusa (23), s alig változott a Manfred Kaltz (32), Ditmar Jakobs (33), Bernd Wehmeyer (34) és Holger Hieronymus (28) alkotta védelem is. A középpályás triót Jürgen Groh (32), Jimmy Hartwig (31) és Felix Magath (28) alkotta, de sokat játszott Caspar Memering (23) és Thomas von Heesen (20) is. A csatársorban Horst Hrubesch (32) és Jürgen Milewski (23) mellé, Keegan helyére, a dán Lars Bastrup (34) került. Játszott még: Franz Beckenbauer (10), Borisa Djordjevics (7), Peter Hidien (2), Werner Dressel (1), Dieter Kramer (1), Michael Schöreder (1).

Angliában egy futballtörténelmi jelentőségű újításról (is) maradt emlékezetes az idény. 1981. szeptember 1-jén, a Loftus Roadon, a QPR pályáján játszottak először angol ligamérkőzést műfüvön. A *Daily Star* nevű lap lelkesedett (It is fantastic on plastic), de aztán kiderült, az új borítás kétségtelenül praktikus bizonyos időjárási körülmények között, ám a játékosoknak nem igazán tetszik. Sokan panaszkodtak arra, hogy nagyobb a sérülésveszély, mint a természetes füvön, a labda jobban felgyorsul rajta, magasabbra is pattan, nehéz megszokni. A Football League októberben deklarálta: „Ez a talaj nem kedvez a jó futballnak." A QPR számára előnyt, a riválisok számára hátrányt jelentett a műfű a Loftus Roadon, azonban a kék-fehérek végül csak az ötödik helyen végeztek a második vonalban, így nem kerültek fel az elitbe.

Talán még nagyobb kaliberű változást jelentett, hogy az idény előtt új pontszámítást vezettek be. Ettől kezdve Angliában három pont jár a győzelemért, s egy a döntetlenért. Kevésbé jelentős, de talán érdekes, hogy április 12-én, a Highburyben, az Arsenal és a Tottenham rangadóján (1-3) egy Variania Scotney nevű 17 éves pincérnő félmeztelenül berohant a pályára. Azt nem tudjuk, milyen büntetést kapott ezért, de azt igen, hogy milyen jutalmat: bájait megmutathatta a *Daily Mirror* című bulvárlap harmadik oldalán is, és a közönség frenetikus tapsviharral honorálta a magánszámát.

A bajnoki címet a Liverpool FC nyerte meg. Önmagához képest pocsék őszt s nagyszerű tavaszt produkálva. Gyengén is rajtolt a gárda, majd megzavarta szeptember végén a legendás menedzser, Bill Shankly halála, de talán nem csak az. Bob Paisley-nek szinte újjá kellett építenie a korábbi sikeres csapatot, Ray Clemence is távozott, miként hamarosan Jimmy Case és az idény közben Ray Kennedy is. A „vörösök" mindössze a tizenkettedik helyen szerénykedtek a bajnoki tabellán az új esztendő beköszöntekor. Bármilyen hihetetlennek tűnik, a gárda hasznot húzott abból, hogy viszonylag hamar elbúcsúzott a BEK-sorozattól és az FA-kupától is, a rossz időjárások miatti meccshalasztások ellenére nem torlódtak össze a mérkőzései az év elején. Március elején már a hatodik helynél tartott, aztán miután meglepetésre otthon kikapott a Brightontól, fantasztikus menetelésbe kezdett, s a következő tizenegy meccsét egytől egyig megnyerte. Utána pedig már, az utolsó öt fordulóban, belefért két döntetlen is. Bob Paisley azt mondta az idény után: „Erre a bajnoki címünkre vagyok a legbüszkébb, mert nagyon sokat kellett tenni érte."

A menedzser mindössze tizenhat játékossal játszotta végig a bajnoki szezont. Az alapcsapatot Bruce Grobbelaar (42) – Phil Neal (42), Phil Thompson (34), Alan Hansen (35), Mark Lawrenson (39) – Graeme Souness (35), Sammy Lee (35), Terry McDermott (29), Ronnie Whelan (32) – **Kenny Dalglish** (42), Ian Rush (32) alkotta. Sokat játszott Alan Kennedy (34) is, kevesebbet Craig Johnston (18), Ray Kennedy (15) és David Johnson (15), epizodista volt Kevin Sheedy (2). A Pool megnyerte márciusban a Ligakupát, mégpedig a Tottenhamet a Wembley-ben 3-1-re legyőzve. A két gólt is szerző Ronnie Whelan volt a meccs hőse, a 119. percben az első liverpooli idényében két trófeát is nyerő Ian Rush állította be a végeredményt. A Spurs kapuját a Liverpooltól vett Ray Clemence őrizte.



Keith Burkinshaw Tottenhamje sem maradt azért trófea nélkül. Május elején visszatért a Wembley-be, hogy a centenáriumi évét mégse zárja „üres kézzel". Március elején az FA-kupában és a KEK-ben az elődöntőnél, a Ligakupában a döntőnél tartott, s még a bajnoki cím sem tűnt elérhetetlenül távolinak. Utóbbinak az esélye aztán hamar elszállt, a Ligakupa fináléját is elveszítette a csapat (ez volt az első veresége, az újrajátszásokat is beszámítva 16 kupadöntőben), mint ahogyan a KEK-elődöntőben a Barcelona is jobbnak bizonyult. Maradt az FA-kupa, amelynek elődöntőjében a Spurs viszonylag simán megverte a Leicester Cityt, részben az ellenfél szurkolói által végig kifütyült Osvaldo Ardiles remek játékának is köszönhetően. Néhány nappal korábban foglalta csak el Argentína a Falkland-szigeteket, a háború elkerülhetetlennek tűnt. A Leicester közönsége a Villa Parkban tüntetett Ossie Ardiles ellen.

Mindazonáltal nem tűnt nehéz feladatnak a második ligás Queens Park Rangers elleni végjáték. A QPR-t a Tottenham egy korábbi ásza, Terry Venables dirigálta, még ő maga is azt mondta, a klub történetének legnagyobb bravúrja lenne, ha csapata meg tudná állítani a Spurst. Ossie Ardiles akkor már César Luis Menotti válogatottjával készült a spanyolországi Mundialra. Nem játszott a döntőben Ricky Villa, a másik argentin sem, ugyanis miután az Egyesült Királyság hadba lépett Argentína ellen, diplomáciailag kivitelezhetetlenné vált, hogy egy argentin szerepeljen a brit, illetve az angol sportélet az évi legnagyobb rendezvényén. Villa otthon, tévén nézte a döntőt, illetve döntőket.

Az első mérkőzés 1-1-re végződött, a hosszabbításban Glenn Hoddle megszerezte a vezetést a 110. percben a Tottenhamnek, ám Terry Fenwick, a későbbi válogatott jobb-bekk öt perccel később egyenlített. Ő lett az FA-kupa-döntők hosszú történetének első szélsőhátvédje, aki akciógólt tudott szerezni. Az öt nappal később megismételt mérkőzés is szoros csatát hozott. Egyetlen gól esett, Glenn Hoddle ezúttal büntetőből vette be Peter Hucker kapuját. Az 1981-ben FA-kupa-győztes Tottenham Hotspur újra, akkori rekordot jelentő hetedik alkalommal is megnyerte a trófeát.

Olaszországban ismét a Juventus hódította el a scudettót, egyetlen ponttal megelőzve az idény meglepetéscsapatát, a Fiorentinát. A Juve összesen háromszor kapott ki a bajnoki idényben, Dino Zoff vezérletével a védelem csupán 14 gólt kapott a harminc fordulóban. Miután a „zebrák" a legtöbb gólt is szerezték, nem lehetne állítani, hogy nem érdemelték meg a titulust, ám Itália azon része, amely minden idényben azért szurkol, hogy ne valamelyik tradicionális nagycsapat végezzen az élen, nagyon drukkolt a firenzeieknek. Talán ma már kevéssé emlékszünk arra, hogy a hajdani Európa-bajnok és vb-ezüstérmes Giancarlo De Sisti milyen nagyszerű csapatot irányított. A később a Milannal nagy sikereket elérő Giovanni Galli volt a kapus, Pietro Vierchowod játszott a védelemben, Eraldo Pecci és a novembertől közel egy fél évet kihagyó karmester, Giancarlo Antognoni a középpályássorban, elöl pedig Francesco Graziani, a később szintén a Milanban tündöklő Daniele Massaro, valamint az argentin Daniel Bertoni. Ez a mag felvette a versenyt a torinóiak világsztárjaival. Hat fordulóval a zárás előtt, április 4-én, a firenzei Stadio Comunalében (a Juve stadionját is így hívták) hatvanezer néző előtt találkozott a két nagy rivális. Nem született gól a meccsen, a Juventus megtartotta egypontos előnyét, mi több, nemcsak akkor, hanem a bajnokság végéig.

A Fiorentinának, amely veretlen maradt az idényben a „zebrák" ellen, s mindössze két vereséggel fejezte be a bajnokságot, akadt még esélye a hátrány ledolgozására, hiszen a Juve is megbotlott, ám a „violák" is döntetlent játszottak idegenben az Interrel és a Cagliarival. Ez utóbbi volt a döntő. A május 16-i, utolsó játéknapnak mindkét csapat 44 ponttal vágott neki. A Juve az „olasz csizma talpán", Catanzaróban játszott, rossz előjelek után. Az amnesztiát kapó Paolo Rossit megütötték a helyi szurkolók, Antonio Cabrinit és Dino Zoffot a rendőrök mentették ki a



támadók elől. A mérkőzés is viharos hangulatú volt, de végül nyert a Juventus, **Liam Brady** tizenegyesével, 1-0-ra. Ha a Fiorentina elvitte volna a két pontot Cagliariból, szűk egy héttel később bajnoki döntőre kényszerül a két csapat, s halasztódik az olasz válogatott világbajnoki felkészülésének a kezdete. Ám minden maradt az eredeti terv szerint, mert bár a Fiorentina nem kapott, de nem is szerzett gólt Szardínia szigetén.

Giovanni Trapattoni tizennyolc játékossal nyerte meg a bajnoki címet: Dino Zoff (30) – Claudio Gentile (27), Gaetano Scirea (30), Sergio Brio (29), Antonio Cabrini (29) – Giuseppe Furino (27), Massimo Bonini (28) – Liam Brady (29) – Domenico Marocchino (29), Giuseppe Galderisi (16), Pietro Paolo Virdis (30), valamint Marco Tardelli (22), Pietro Fanna (21), Cesare Prandelli (8), Roberto Bettega (7), Carlo Osti (6), Paolo Rossi (3) és Roberto Tavola (3).

Franciaországban a befejezés előtt két fordulóval még három csapat is esélyes volt az elsőségre, az AS Monaco, a Saint-Étienne és a Girondins de Bordeaux. Utóbbi az utolsó előtti mérkőzésén, otthon kikapott a nagyszerű formában lévő lengyel csatár, Andrzej Szarmach köré épített Auxerre-től, így eltemethette az álmait. Maradtak ketten: a hercegség csapata, amely abban a körben gól nélküli döntetlennel egy pontot szerzett Metzben, és a Valenciennes-ben

aratott diadalával az éllovast egy pontnyira megközelítő Saint-Étienne. Az utolsó játéknapon – miközben a Nantes-ban féltucat gólt kapó Bordeaux még a bronzérmet is elbukta – a „zöldek” alaposan kitettek magukért: 9-2-re megverték a Metz gárdáját. Ám ez sem volt elég a címnyeréshez, miután a Monaco a II. Lajos stadionban, egyetlen gólocskával bár, de legyűrte a Strasbourgot. Az „aranygólt” a 62. percben lőtte a piros-fehérek svájci légiósa, Umberto Barberis.



Amoros, Christophe és Liégeon a Monaco bajnoki aranyát ünnepli

Megérdemelte a Gérard Banide által dirigált Monaco története negyedik bajnoki elsőségét? A válasz egy bizonytalan igen, tekintve, hogy a Saint-Étienne, amelyet játékosállománya alapján akkoriban a legerősebb francia csapatnak tartottak, kevesebb vereséget szenvedett, több gólt szerzett, jobb volt a gólkülönbsége. Ám tavaszra a Monaco nagyon összekapta magát, csak két vereséget szenvedett, s a bajnokság második felében négy pontot vert riválisára. Az új bajnokcsapat legerősebb tizenegye így festett: Jean-Luc Ettori (37) – Manuel Amoros (30), Alfred Vitalis (35), Abdallah Liegeon (27), Thierry Ninot (27) –Didier Christophe (29), Umberto Barberis (36), Dominique Bijotat (26) – Alain Couriol (34), Ralf Edström (35), Bruno Bellone (30). A kezdőkkel egyenértékűnek számított Jacques Pérais (29), Jean-Marc Valadier (21) és Éric Pecout (20), kevesebbet játszott Rolland Courbis (12), Claude Puel (11), Serge Recordier (10), Guy Mengual (3), a búcsúra készülő Jean Petit (2) és André Amitrano (1).

A góllövőlista első hat helyezettje közül csak a harmadik, Michel Platini (Saint-Étienne) volt francia. Még tartott az „argentin korszak”, Delio Onnis (Tours) lett a gólkirály. A lengyel Szarmach (Auxerre) végzett a második, az izlandi Teitur Thordarson (RC Lens) a negyedik, a jugoszláv Drago Vabec (Brest) és a német Uwe Krause (Laval) holtversenyben az ötödik helyen.

Az idény közben és aztán főleg az idényzárás után sok belső problémával küzdő Saint-Étienne nemcsak a bajnoki elsőséget, hanem a kupa aranyát is elbukta. A Parc des Princes-ben, a Paris Saint-Germain elleni finálében Michel Platini két gólja is kevés volt. Az elsővel kiegyenlítette Toko vezető gólját, a másodikkal vezetést szerzett a 99. percben. Ám a „zöldek” korábbi játékosa, a már a PSG-t erősítő Dominique Rocheteau a 120. percben tizenegyespárbajra mentette a meccset. Az első tizenegy lövés után mindig a kapuba jutott a labda, majd a veterán válogatott védő, Christian Lopez hibázott. A PSG olyan játékosokkal nyerte el a trófeát, mint a három Dominique (Baratelli, Bathenay, Rocheteau), valamint Luis Fernandez, a két kiváló fekete-afrikai légiós, Nabatingue Toko és Saar Boubacar, a klublegendának számító Mustapha Dahleb és nem utolsósorban Ivica Šurjak.

A Szovjetunióban a Dinamo Kijev története tizedik bajnoki elsőségét szerezte meg. Nagy fölénnyel, hiszen hét pontot vert a második helyezett Szpartakra. A hetedik forduló után az élre állt, s már nem is engedte át aztán a vezetést. Valerij Lobanovszkij 23 játékost vetett be, tizenöten játszottak tíz mérkőzésnél többet. Ha akadtak is még benne veteránok, ez már inkább a nyolcvanas évek közepére Európa legjobbjai közé emelkedő gárda előfutára volt. A bajnokcsapat: Mihail Mihajlov (25) – Anatolij Konykov (31), Vlagyimir Lozinszkij (34), Szergej Baltacsa (29), Anatolij Gyemjanyenko (29) – Vlagyimir Besszonov (25), Andrej Bal (30), Leonyid Burjak (29) – Viktor Hlusz (28), Vagyim Jevtusenko (31), Oleg Blohin (29). A védelemben Alekszandr Bojko (22), a középpályássorban Vlagyimir Veremejev (24), elöl Alekszandr Hapszalisz (21) számított az első számú tartaléknak. Játszott még Jaroszlav Dumanszkij (12), Alekszandr Szorokalet (10), a cserekapus Jurij Romenszkij (9), Szergej Zsuravljov (5), Viktor Kaplun (5), Viktor Kolotov (4), Jurij Mahnyija (3), Rácz László (2) és Sztyepan Jurcsisin (1).

A New York Cosmos lett az NASL 1982-es idényének győztese, miután tartalékosan is – például két holland vb-ezüstérmest, Johan Neeskenst és Wim Rijsbergent nélkülözve – 1-0-ra legyőzte a Soccer Bowlért vívott döntőben a cseréket is beleértve kilenc angolt pályára küldő Seattle Sounderst. Nem kétséges: a legerősebb kerettel rendelkező csapat nyerte a trófeát, a döntő gólt szerző és a finálé legjobbjának választott Giorgio Chinaglián kívül is olyan játékosai voltak, mint Carlos Alberto, Andranik Eskandarian, Vladiszlav Bogicsevics, Rick Davis vagy a két paraguayi, Julio César Romero és Roberto Cabañas.

Brazíliában a kor két legerősebb ottani klubcsapata vívta az 1980 és 1983 között Aranykupának, Taça de Ourónak nevezett bajnokság fináléját: az 1981-ben a Világkupát elnyerő Flamengo és az 1983-as első Grêmio. Két döntetlent követő harmadik mérkőzés után avattak bajnokot, a piros-feketék Nunes góljával győztek.

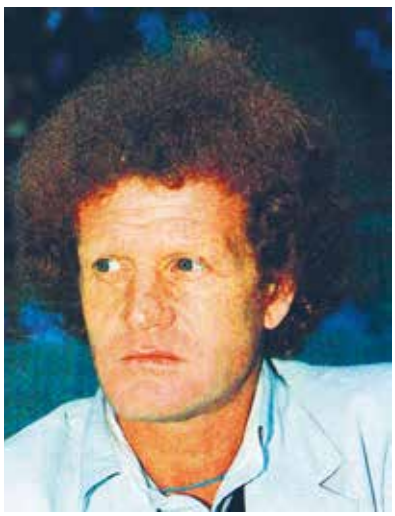


Diego Maradonát nem kímélték a River Plate védői

Argentínában a Metropolitanót a Diego Maradonát is a soraiban tudó Boca Juniors nyerte meg, Gatti – José María Suárez, Mouzo, Ruggeri, Córdoba – Jorge José Benítez, Pasucci, Brindisi – Escudero (Trobbiani), Maradona, Perotti összeállításban. A Racing Club ellen az elsőséget bebiztosító mérkőzés nem volt sima: az első tizenhat percben hárman kaptak piros lapot, Córdoba a Bocából, Olarticoechea és Carrasco a Racingból. Aztán a hajrában még Pasuccit is kiállította a bíró, így mind a két csapat kilenc emberrel fejezte be a csatát. A Nacionalban a River Plate nyert, mégpedig Alfredo Di Stéfano irányításával. Megkockáztatható, erősebb csapata volt a „milliomosoknak", mint a Bocának, még az ifjú Maradona tündöklése ellenére is. Bizonyítékul a névsor: Fillol – Saporiti, Passarella, Olarticoechea, Tarantini – Bulleri, Gallego, Merlo, Commisso – Ramon Díaz, Kempes.

A Saint-Étienne feketekassza-botránya

Alig ért véget az 1981–1982-es francia idény (közben a válogatott egyik titkos esélyesként készült gőzerővel a spanyolországi Mundialra), amikor az ottani sajtóban már pedzegették: nagy botrány van készülőben az előző évtized legsikeresebb csapata, az AS Saint-Étienne háza táján. A „zöldek” élén akkor már két évtizede álló elnök, Roger Rocher nem volt amúgy a nagy költekezések embere, leginkább a saját nevelésű játékosokra építette a csapatot az edző, a korábban játékosként is az egyesületet szolgáló **Robert Herbin**. Rocher alig vett kész játékosokat, a „jugoszláv” kapus, Ivan Csurkovics mellett csak két igazi sztár, a holland Johnny Rep és Michel Platini számított kívülről szerzett nagy erősítésnek.



Rocher ugyanakkor szerette volna a kor nemzetközi színvonalán is tisztességesen megfizetni a játékosait, s ezért tisztességtelen eszközökhöz folyamodott. Adót csalt. Olyan jegyeket bocsátott ki a klub, amelyekkel nem számolt el az adóhivatal felé, az így megnyert bevételből pedig úgynevezett feketekasszát hozott létre. Ebből fizetett aztán a játékosoknak adómentes prémiumokat.

A *Népsport* 1982 tavaszán pontos helyzetértékelést adott arról, hogy miért is robbant ki az ügy, miért bomlott meg Saint-Étienne-ben az addigi tökéletes harmónia. „Rocher sikeres elnök, Herbin sikeres edző. Sokáig a legjobb viszonyban voltak, de az évek során Herbin egyre kevesebb beleszólást engedett a szakmai munkába. A viták középpontjában az állt, hogy ki döntsön az átigazolásokról: az adminisztratív vagy a szakmai vezetés? Rocher nem szereti megosztani a hatalmat, ezért el kell venni tőle. Az Herbin és az átigazolásokért felelős technikai vezető, Pierre Garonnaire duója – néhány elnökségi tag segítségével – akcióba lép. Az április 5-i elnökségi ülésen Rocher-nak számot kell adnia tevékenységéről. A fő vádpontok: 1. Az elnök diktatórikus vezetési stílust alkalmaz, olyan kérdésekbe is beleszól, amelyek a szakvezetőkre tartoznak. 2. Rossz szerződést kötött a McCormack nemzetközi reklámcéggel, és ezzel kiszolgáltatta a klubot idegen elemeknek. 3. Feketekasszát tartott fenn az illegális pénzek kifizetésére. Lényegében tehát azt vetik az elnök szemére, hogy rosszul vezeti a klubot, amely egyre nehezebb pénzügyi helyzetbe kerül. Rocher visszautasította a vádakat azzal,



Roger Rocher, a Saint-Étienne egykori elnöke

hogy sajtónyilatkozataikban ellenfelei is elismerik: az AS St.-Étienne a legjobban felépített francia egyesület, amelynek tekintélyes pénztartalékai vannak. Az éjfélbe nyúló ülésen nincs bizalmi szavazás, és a kiadott közleményben az elnökség támogatásáról biztosítja Rocher elnököt. Az első menet kimenetelét talán az is befolyásolta, hogy a tanácskozás alatt a helybeliek rokonszenvtüntetést rendeztek az elnök mellett. A transzparenseken »Rocher elnök«, »Rocher, veled vagyunk«, »Elég volt Garonnaire-ből« feliratok voltak láthatók."

Hiába nem történt az elnökségi ülésen érdemi döntés, a president és az edző viszonya végérvényesen megromlott. Ezt megsínylette a csapat is, amely mind a bajnokságban, mind a Francia Kupában is csak a második helyre szorult.

Aztán május 17-én mégiscsak kenyértörésre került sor, Roger Rocher és az igazgatótanács lemondani kényszerült. Közben az adócsalás gyanúja miatt vizsgálat indult az egyesület ellen. A kulcsjátékosok közül Michel Platini, Jean-François Larios és Christian López villámgyorsan távozott. A vizsgálat aztán kiderítette, hogy az egyesület az adóhatóság előtt gondosan titkolt számlát hozott létre, amelyből a szokásosnál kedvezőbb szerződtetési feltételek megteremtésére, valamint a legfontosabb győztes mérkőzések utáni külön jutalom kifizetésére nyílott lehetőség. A vádirat tizenegy labdarúgó (köztük Piatini, Janvion, Battiston, Lacombe), valamint kilenc vezető bűnösségéhez sorakoztat bizonyítékokat. Az elsőrendű vádlott Roger Rocher lett, akinek a következő években rövid ideig még fogházba is kellett vonulnia. Az egykori első ember, a dúsgazdag vállalkozó imádta a klubot, neki még a saját hírnevénél, tekintélyénél is fontosabb volt a Saint-Étienne. Magára vállalta a bűnök jelentős részét, azt állítva, hogy a játékosok semmit sem tudtak a pénz eredetéről. Ugyancsak bűnrészességgel vádolták Robert Herbint, aki ennek ellenére visszatért 1987-ben edzőként a csapathoz.



A France Football főcíme Rocher képe előtt: Repülés a varjak fészke felett

Az első vizsgálat eredménye már 1982-ben napvilágot látott, de az egyelőre csak a pénz eredetét kutatta. Az érintett játékosok, sőt a jogi képviselők nagy része is, már lezártnak tudta az ügyet; nem így Patrick Desmure, a lyoni vizsgálóbíró. Desmure adócsalásban való bűnrészességgel vádolta meg a futballsztárokat, komoly bizonyítékokra szert téve.

Az ügy végül 1990 elején került a bíróság elé, az olaszországi Mondiale napjaiban született ítélet. Bűnösnek mondták ki a játékosokat, közülük Michel Platini például négy hónapos felfüggesztett börtönbüntetést és súlyos pénzbüntetést kapott. A futballisták közül Christian López szerepét ítélték a legsúlyosabbnak, ő tizenöt havi felfüggesztett szabadságvesztést kapott. Roger Rocher még nála is rosszabbul járt, az akkor már hetvenéves korábbi első embert ténylegesen letöltendő szabadságvesztésre ítélték. Végül tizennégy hónapot kellett bent töltenie, 1991 őszén kegyelmet kapott François Mitterrand köztársasági elnöktől.

A Saint-Étienne azóta sem emelkedett olyan magasságokba, mint amilyenekben Roger Rocher elnöklése alatt járt.

A németek kibérelték a dobogót



Az Aranylabda-szavazás képzeletbeli dobogóját – 1972 után újra – három nyugatnémet játékos foglalta el. Ketten, Karl-Heinz Rummenigge és Bernd Schuster egy évvel korábban is az első háromba kerültek, Rummenigge lett az első német, aki megvédte elsőségét. Sorozatban hatodszor a Bundesliga valamelyik sztárjátékosa kapta meg a trófeát. A három német futballista mögött Michel Platini zárt. Az első tízbe bekerült három szovjet labdarúgó, Blohin végzett közülük a legelőkelőbb helyen, két grúz, Sengelija és Csivadze követte őt. Az olasz Serie A légiósai közül egyedül Liam Brady került be az élcsoportba. Összesen harmincnégyen kaptak pontot, köztük a holtversenyben tizenegyedik Törőcsik András és a három társával egyetemben huszonnyolcadik Nyilasi Tibor.

Aranylabda, 1981

1. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 106 pont, 2. Paul Breitner (nyugatnémet, Bayern München) 64, 3. Bernd Schuster (nyugatnémet, Barcelona) 39, 4. Michel Platini (francia, AS Saint-Étienne) 36, 5. Oleg Blohin (szovjet, Dinamo Kijev) 14, 6. Dino Zoff (olasz, Juventus) 13, 7. Ramaz Sengelija (szovjet, Dinamo Tbiliszi) 10, 8. Alekszandr Csivadze (szovjet, Dinamo Tbiliszi) 9, 9. Liam Brady (ír, Juventus) és John Wark (skót, Ipswich Town) 7.

(Az első tíz helyezett.)



A Boca Juniors.
Hátul, balról: Mouzo, Alvez, Acevedo, Gatti, Brindisi, Córdoba.
Elöl: Escudero, Maradona, Perotti, Quiroz, Trobbiani

A HSV.
Hátul, balról: Ernst Happel vezetőedző, Risztics pályaedző, Matrthies orvos, Magath, Hidien, Stein, Kramer, Schröder, Jakobs, Hrubesch, Kaltz, Beckenbauer, Stars.
Elöl: Rieger gyúró, Hieronymus, Wehmeyer, Scharold, Hartwig, Groh, Bastrup, Djordjevics, Von Heesen, Milewski, Memering





A Real Sociedad.
Hátul, balról: Arconada, Celayeta, Górriz, Perico Alonso, Kortabarría, Olaizola.
Elöl: Uralde, Diego, Satrústegui, Zamora, López Ufarte



A Juventus. Hátul, balról: Scirea, Fanna, Tardelli, Cabrini, Bettega, Virdis, Gentile. Középen: Trapattoni vezetőedző, Prandelli, Bonini, Tavola, Brady, Osti, Bizzotto pályaedző. Elöl: De Maria gyúró, Rossi, Brio, Zoff, Bodini, Marocchino, Furino, Remino gyúró



Az AS Monaco. Hátul, balról: Prost pályaedző, Amitrano, Christophe, Pécout, Ninot, Liégeon, Courbis, Orgeret, Banide vezetőedző, Bijotat, Ettori. Elöl: Edström, Valadier, Couriol, Mengual, Recordier, Carrassi, Barberis, Bellone, Ricort



A Liverpool FC. Hátul, balról: Cohen, Neal, Ogrizovic, Hansen, Grobbelaar, Lawrenson, Rush. Középen: Fagan menedzserasszisztens, Sheedy, Money, Fairclough, R. Kennedy, Johnson, A. Kennedy, Moran edző. Elöl: Johnston, Souness, Dalglish, Paisley menedzser, Thompson, McDermott, Lee

Dávid megverte Góliátot

Még el sem kezdődtek az első forduló küzdelmei, már meglepetés született: nem tudott az előselejtezőből a 32 közé furakodni a nagyon erős francia liga képviselője, az AS Saint-Étienne. Az első kör eredményei nem rázkódtatták meg alapjaiban a futballvilágot, noha nem folytathatta tovább a csatározásokat az FTC, a Celtic, az FC Zürich, az Olympiakosz Pireusz és a Real Sociedad.

A következő szakasznak is megvoltak a „sztáráldozatai", jelesül a bécsi Austria, a torinói Juventus, a berlini Dynamo és a lisszaboni Benfica.

A negyeddöntőben a BEK jószerével állandó szereplője, a CSZKA Szófia hajtott végre bravúrt, kiütötte a címvédő Liverpoolt.



Gary Shaw-t, a Villa csatárát üldözi Klaus Augenthaler

A rotterdami fináléba a nemzetközi tornák rutinos és főként sikeres résztvevője, az FC Bayern München, valamint a nem éppen a visszhangos diadalairól ismert Aston Villa jutott. Nem csoda, hogy az esélyek latolgatása során az újságírók által megszólaltatottak többsége a bajorok győzelmét várta, sőt a brit sajtó sem a 71 évi várakozás után újból bajnoki aranyat szerző birminghamieket tartotta favoritnak. Ám azért gyönyörű sportág a labdarúgás, mert kiszámíthatatlan, Dávid néha megveri a gyepen Góliátot. Ez következett be a holland kikötővárosban is, pedig nem indult túl szerencsésen a mérkőzés a Villa szempontjából, az első számú kapust, Jimmy Rimmert sérülés miatt a 9. percben le kellett hoznia Anthony Barton edzőnek, viszont a helyére beküldött Nigel Spink kifogástalanul látta el a dolgát. A 67. percben az amennyire mackós mozgású, annyira veszélyes Peter Withe közelről a kapufára vágta a labdát, amely onnan a hálóba pattant. A hórihorgas csatár egyszerű bokamozdulatával pont került a mondat végére, holott a müncheniek mestere, Csernai Pál harcba küldhette Müllert és Hoenesst is! Igaz, nem Gerdet és Ulit, hanem Manfredot és Dietert...



Dennis Mortimer a kupával

A Bayern története során először veszített nemzetközi kupadöntőt.

Az 1981–1982-es BEK gólkirálya hét találatával Dieter Hoeness (FC Bayern München) lett.

Előselejtező. AS Saint-Étienne–BFC Dynamo 1-1, 0-2

1. forduló. Ferencvárosi TC–Baník Ostrava 3-2, 0-3, Austria Wien–Partizani Tirana 3-1, 0-1, Dinamo Kijev–Trabzonspor 1-0, 1-1, BFC Dynamo–

FC Zürich 2-0, 1-3, Aston Villa–Valur Reykjavík 5-0, 2-0, Widzew Łódź–RSC Anderlecht 1-4, 1-2, Celtic FC–Juventus FC 1-0, 0-2, IK Start Kristiansand–AZ Alkmaar 1-3, 0-1, Hibernians FC Paola–Crvena zvezda 1-2, 1-8, Oulun PS–Liverpool FC 0-1, 0-7, CSZKA Szófia–Real Sociedad 1-0, 0-0, FC Progrès Niederkorn–Glentoran FC 1-1, 0-4, Kjøbenhavns Boldklub–Athlone Town FC 1-1, 2-2, Universitatea Craiova–Olympiakosz Pireusz 3-0, 0-2, SL Benfica–Omonia Nicosia 3-0, 1-0, Östers IF Växjö–FC Bayern München 0-1, 0-5

2. forduló. Austria Wien–Dinamo Kijev 0-1, 1-1, BFC Dynamo–Aston Villa 1-2, 1-0, RSC Anderlecht–Juventus FC 3-1, 1-1, Baník Ostrava–Crvena zvezda 3-1, 0-3, AZ Alkmaar–Liverpool FC 2-2, 2-3, CSZKA Szófia–Glentoran FC 2-0, 1-2, Kjøbenhavns Boldklub–Universitatea Craiova 1-0, 1-4, SL Benfica–FC Bayern München 0-0, 1-4

Negyeddöntő. Dinamo Kijev–Aston Villa 0-0, 0-2, RSC Anderlecht–Crvena zvezda 2-1, 2-1, Liverpool FC–CSZKA Szófia 1-0, 0-2, Universitatea Craiova–FC Bayern München 0-2, 1-1

Elődöntő. Aston Villa–RSC Anderlecht 1-0, 0-0, CSZKA Szófia–FC Bayern München 4-3, 0-4

Döntő

Aston Villa–FC Bayern München 1-0 (0-0)

1982. május 26., Rotterdam, De Kuip, 46 000 néző. Jv.: Georges Konrath (francia)

Aston Villa: Rimmer (Spink, 9.) – Swain, McNaught, Evans, Williams – Mortimer, Cowans, D. Bremner – Withe, Shaw, Morley

FC Bayern München: M. Müller – Dremmler, Weiner, Augenthaler, Horsmann – Mathy (Güttler, 51.), Kraus (Niedermayer, 78.), Breitner, Dürnberger – D. Hoeness, K-H. Rummenigge

Gólszerző: Withe (67.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

Barça-győzelem Barcelonában



Eric Gerets méltatlankodik a döntőben

1981. szeptember 16-án igencsak kellemetlen hír érkezett Ciprusról a Fáy utcába, az angyalföldi drukkerek nem kis csalódással fogadták, hogy a Paralimni 1-0-ra megverte Famagusztában a kedvenceiket. A meglepetés erejével hatott továbbá, hogy a prágai Dukla elbúcsúztatta a Rangers FC-t, és hogy a Vejle BK Dániában 1-0-ra nyert az FC Porto ellen, de a Trakija Plovdiv is kitett magáért, hisz a bulgáriai visszavágón győzni tudott az FC Barcelona ellen. A Vasast a második körben a későbbi döntős Standard Liège ütötte el a továbbjutástól, és a történtek ismeretében kijelenthető, hogy az egész 1981–1982-es sorozat legnagyobb szenzációját a piros-fehérek fináléba kerülése keltette. Ott azonban nem volt szerencséjük az addig veretlen belgáknak, miután az amúgy is jóval esélyesebb FC Barcelona a saját fellegvárában fogadhatta őket. KEK-döntőn minden idők legmagasabb

nézőszámát a Nou Campban regisztrálták, sem előtte, sem utána nem tekintettek meg végjátékot százezren, sőt a teljes széria nézőátlagát (29 136) sem múlták felül soha.

A katalán éjszakában megrendezett összecsapás legfőbb érdekességeként egyik mester (Udo Lattek, illetve Raymond Goethals) sem nyúlt a csere fegyveréhez. A másik különlegesség, hogy a német szakember – elsőként valamennyi edző közül – a lefújás után elmondhatta, hogy mindhárom kontinentális kupa serlegét (BEK, KEK, UEFA) begyűjtötte.

A holland Arie Haan is vallhatott magáénak egy rekordot: 1976 és 1982 között a negyedik KEK-finaléját vívta. (Hármat az Anderlechttel, egyet a Standarddal, és közülük kettőt győztesen fejezett be.)

Az idény megosztott gólkirályi címét Ramaz Sengelija (Dinamo Tbiliszi) és a döntőből ráadásul hiányzó Eddy Voordeckers (Standard) érdemelte ki. Mindketten hat találatot szereztek.

Selejtező. Politehnica Timişoara–1. FC Lokomotive Leipzig 2-0, 0-5

1. forduló. Union Paralimni–Vasas SC 1-0, 0-8, Jeunesse d'Esch–Velezs Mosztar 1-1, 1-6, AFC Ajax–Tottenham Hotspur FC 1-3, 0-3, Kotkan TP–SEC Bastia 0-0, 0-5, SG Eintracht Frankfurt–PAOK Szaloniki 2-0, 0-2 (t.: 5-4), Dinamo Tbiliszi–Grazer AK 2-0, 2-2, FC Barcelona–Trakija Plovdiv 4-1, 0-1, Swansea City FC–1. FC Lokomotive Leipzig 0-1, 1-2, Vålerengen IF–CWKS Legia Warszawa 2-2, 1-4, SZKA Rosztov–MKE Ankaragücü 3-0, 2-0, Ballymena United–AS Roma 0-2, 0-4, Lausanne-Sports–Kalmar FF 2-1, 2-3, Fram Reykjavík–Dundalk FC 2-1, 0-4, Vejle BK–FC Porto 2-1, 0-3, Dukla Praha–Rangers FC 3-0, 1-2, Floriana FC–Standard Liège 1-3, 0-9

2. forduló. Vasas SC–Standard Liège 0-2, 1-2, CWKS Legia Warszawa–Lausanne-Sports 2-1, 1-1, SZKA Rosztov–SG Eintracht Frankfurt 1-0, 0-2, Dukla Praha–FC Barcelona 1-0, 0-4, Dundalk FC–Tottenham Hotspur FC 1-1, 0-1, 1. FC Lokomotive Leipzig–Velezs Mosztar 1-1, 1-1 (t.: 3-0), SEC Bastia–Dinamo Tbiliszi 1-1, 1-3, FC Porto–AS Roma 2-0, 0-0

Negyeddöntő. Tottenham Hotspur FC–SG Eintracht Frankfurt 2-0, 1-2, CWKS Legia Warszawa–Dinamo Tbiliszi 0-1, 0-1, Standard Liège–FC Porto 2-0, 2-2, 1. FC Lokomotive Leipzig–FC Barcelona 0-3, 2-1

Elődöntő. Dinamo Tbiliszi–Standard Liège 0-1, 0-1, Tottenham Hotspur FC–FC Barcelona 1-1, 0-1

Döntő

FC Barcelona–Standard Liège 2-1 (1-1)

1982. május 12. Barcelona, Nou Camp, 100 000. Jv.: Walter Eschweiler (nyugatnémet)

FC Barcelona: Urruti – Gerardo, Migueli, Alesanco, Manolo – Sánchez, Moratalla, Estéban – Simonsen, Quini, Carrasco

Standard Liège: Preud'homme – Gerets, Poel, Meeuws, Plessers – Daerden, Vandersmissen, Haan, Botteron – Tahamata, Wendt

Gólszerzők: Vandersmissen (8.), Simonsen (45+2), Quini (63.)

Kiállítva: Meeuws (89.)

A „kék angyalok” mennybemenetele

Ahogy mondani szokás, nem volt benne a levegőben, hogy a Real Madrid csak az idegenben szerzett góljával tud továbbmenni a Tatabányai Bányásszal szemben. (Ráadásul még az ottani lapok is megírták, hogy a „királyiakat” igencsak segítette az ír játékvezető.) A spanyol főváros piros-fehér része viszont gyászba borult, a portói Boavista kiütötte az Atléticót. Meglepetésre a Radnicski Nis Nápolyban elért két találatával kiverte a sorozatból a világoskékeket, és azzal sem sokan kalkulálhattak, hogy a zürichi „szöcskék” mindkétszer erősebbnek bizonyulnak a West Bromwich Albionnál.

A második fordulóban a román Dinamo nyert Bukarestben a milánói Inter ellen, s ez a lombardok búcsúját jelentette. A belga Winterslag kiejtette a londoni Arsenalt, míg a Dundee United a Borussia Mönchengladbachot.

A nyolcaddöntőben a Radnicski Nis megszerezte a Feyenoord, a svájci Xamax pedig a lisszaboni Sporting skalpját. A legjobb négy közé két nyugatnémet klub (HSV, 1. FCK), illetve két „sötét ló” (IFK, Radnicski) jutott, ám mivel a Bundesliga képviselői elkerülték egymást, szinte biztosra vette a közvélemény, hogy majd ők döntőznek. Nem így történt, sőt a végén nem is az ő kapitányuk emelhette magasba a díjat. Hatalmas szenzációt keltett, hogy a fináléban a svédországi „kék angyalok” mindkétszer legyőzték a sokkal esélyesebbnek ítélt hamburgiakat.

Utóbb senki sem kérdőjelezhette meg a skandinávok diadalának jogosságát, hisz veretlenül jutottak az értékes ezüstserleghez. Nem csodálkozhattunk azon, hogy a szezon végén valósággal szétszedték a kék-fehér csíkos tizenegyet a tehetősebb egyesületek menedzserei.

Az évad gólkirálya Torbjörn Nilsson (IFK Göteborg) lett 9 találattal.



Conny Karlsson, az IFK Göteborg kapitánya láthatóan elégedett

1. forduló. Tatabányai Bányász–Real Madrid 2-1, 0-1, SK Rapid Wien–Videoton 2-0, 2-2, Valkeakosken Haka–IFK Göteborg 2-3, 0-4, Sturm Graz–CSZKA Moszkva 1-0, 1-2, Adanaspor–FC Internazionale 1-3, 1-4, Dinamo Bucureşti–Levszki-Szpartak Szófia 3-0, 1-2, Hajduk Split–VfB Stuttgart 3-1, 2-2, SK Beveren– Linfield FC 3-0, 5-0, Boavista–Atlético Madrid 4-1, 1-3, Bohemians Praha–Valencia CF 0-1, 0-1, Dinamo Tirana–FC Carl Zeiss Jena–1-0, 0-4, PSV Eindhoven–Næstved IF 7-0, 1-2, FC Nantes–KSC Lokeren 1-1, 2-4, Arisz Szaloniki–Sliema Wanderers 4-0, 4-2, Szpartak Moszkva–

FC Bruges 3-1, 3-1, 1. FC Kaiserslautern–Akademik Szófia 1-0, 2-1, SSC Napoli–Radnicski Nis 2-2, 0-0, Grasshoppers–West Bromwich Albion 1-0, 3-1, Zenit Leningrád–SG Dynamo Dresden 1-2, 1-4, Feyenoord–Szombierki Bytom 2-1, 1-1, Bryne IL–KFC Winterslag 0-2, 2-1, Panathinaikosz–Arsenal FC 0-2, 0-1, 1. FC Magdeburg–Borussia Mönchengladbach 3-1, 0-2, AS Monaco–Dundee United 2-5, 2-1, Malmö FF–Wisła Kraków 2-0, 3-1, Neuchâtel Xamax–Sparta Praha 4-0, 2-3, Limerick United–Southampton FC 0-3, 1-1, Sporting CP–Red Boys Differdange 4-0, 7-0, Ipswich Town–Aberdeen FC 1-3, 1-1, APOEL Nicosia–FC Argeş Piteşti 1-1, 0-4, Vikingur Reykjavík–Girondins Bordeaux 0-4, 0-4, Hamburger SV–FC Utrecht 0-1, 6-3

2. forduló. Sturm Graz–IFK Göteborg 2-2, 2-3, FC Internazionale–Dinamo Bucuresti 1-1, 2-3, SK Beveren–Hajduk Split 2-3, 2-1, Valencia CF–Boavista 2-0-0-1, Real Madrid–FC Carl Zeiss Jena 3-2, 0-0, SK Rapid Wien–PSV Eindhoven 1-0, 1-2, Arisz Szaloniki–KSC Lokeren 1-1, 0-4, Szpartak Moszkva–1. FC Kaiserslautern 2-1, 0-4, Grasshoppers–Radnicski Nis 2-0, 0-2 (t.: 0-3), Feyenoord–SG Dynamo Dresden 2-1, 1-1, KFC Winterslag–Arsenal FC 1-0, 1-2, Borussia Mönchengladbach–Dundee United 2-0, 0-5, Malmö FF–Neuchâtel Xamax 0-1, 0-1, Southampton FC–Sporting CP 2-4, 0-0, Aberdeen FC–FC Argeş Piteşti 3-0, 2-2, Girondins Bordeaux–Hamburger SV 2-1, 0-2

3. forduló. IFK Göteborg–Dinamo Bucureşti 3-1, 1-0, Valencia CF–Hajduk Split 5-1, 1-4, SK Rapid Wien–Real Madrid 0-1, 0-0, KSC Lokeren–1. FC Kaiserslautern 1-0, 1-4, Radnicski Nis–Feyenoord 2-0, 0-1, SV Winterslag–Dundee United 0-0, 0-5, Sporting CP–Neuchâtel Xamax 0-0, 0-1, Aberdeen FC–Hamburger SV 3-2, 1-6

Negyeddöntő. Valencia CF–IFK Göteborg 2-2, 0-2, Real Madrid–1. FC Kaiserslautern 3-1, 0-5, Dundee United–Radnicski Nis 2-0, 0-3, Hamburger SV–Neuchâtel Xamax 3-2, 0-0

Elődöntő. 1. FC Kaiserslautern–IFK Göteborg 1-1, 1-2 (h. u.), Radnicski Nis–Hamburger SV 2-1, 1-5

Döntő

IFK Göteborg–Hamburger SV 1-0 (0-0)

1. mérkőzés, 1982. május 5., Göteborg, Nya Ullevi, 42 548 néző. Jv.: John Carpenter (ír)

IFK Göteborg: Wernersson – Svensson, Hysen, C. Karlsson, Fredriksson – Tord Holmgren, Strömberg, J. Karlsson – Corneliusson, Nilsson (Sandberg, 19.), Tommy Holmgren (Schiller, 46.)

Hamburger SV: Stein – Kaltz, Jakobs, Hieronymus, Groh – Hartwig, Wehmeyer, Magath – von Heesen (Memering, 82.), Bastrup, Hrubesch

Gólszerző: Tord Holmgren (87.)

Hamburger SV–IFK Göteborg 0-3 (0-1)

2. mérkőzés, 1982. május 19., Hamburg, Volksparkstadion, 60 000 néző. Jv.: George Courtney (angol)

Hamburger SV: Stein – Kaltz (Hidien, 75.), Hieronymus, Groh, Wehmeyer, – Hartwig, Memering, Magath – von Heesen, Bastrup, Hrubesch

IFK Göteborg: Wernersson – Svensson, Hysen (Schiller, 19.), C. Karlsson, Fredriksson – Tord Holmgren, Strömberg, J. Karlsson – Corneliusson (Sandberg, 67.), Nilsson, Tommy Holmgren

Gólszerzők: Corneliusson (26.), Nilsson (61.), Fredriksson (63.)

A Cobreloa megint csak a döntőig jutott



Walter Daniel Oliveira, a Peñarol kapitánya a Libertadores Kupával

Az uruguayi Peñarol megnyerte története negyedik Libertadores Kupáját, tizenhat esztendővel a harmadik siker után. Nem meglepő, hogy senki sem maradt az 1966-os sikercsapatból. Az arany-feketék a legnagyobb lépést a trófea felé talán nem is a végjátékban, hanem az elődöntőt jelentő hármas csoportban tették meg, amikor kétszer is legyőzték az előző esztendő legjobbját, a brazil Flamengót. A chilei Cobreloa egymást követő második évben is döntőbe került, s megint elbukott. A finálé 180 percében mindössze egy gól esett, azt a sorozat gólkirálya, az uruguayi Fernando Morena szerzete, a második meccs 89. percében, idegenben. A két nagyon szigorúan védekező gárda közül a chileiek hátsó alakzata hagyott ki egy pillanatra. A sorozat ezúttal szokatlanul sokáig elhúzódott, jócskán belelógott a következő idénybe.

Peñarol–Cobreloa 0-0

Döntő, 1. mérkőzés, 1982. november 26., Montevideo, Estadio Centenario, 55 248 néző. Jv.: José de Assis Aragão (brazil)

Peñarol: G. Fernández – W. Olivera, N. Gutiérrez, V. Diogo, Bossio – J. V. Morales, V. Ramos, Saralegui – F. Morena, Jair Gonçalves, W. Silva (D. Rodríguez)

Cobreloa: Wirth – Soto, Tabilo, Soto, Alarcón – Merello (Puebla), Escobar, Letelier – R. Gómez, Siviero, W. Olivera (Rúbio)

Cobreloa–Peñarol 0-1 (0-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1981. november 30., Santiago de Chile, Estadio Nacional, 30 200 néző. Jv.: Jorge Eduardo Romero (argentin)

Cobreloa: Wirth – E. Gómez, Soto, Tabilo (Martínez), Alarcón – Escobar, Rúbio, Merello, Siviero – R. Gómez, W. Olivera (Letelier)

Peñarol: G. Fernández – W. Olivera, N. Gutiérrez, V. Diogo, Bossio – J. V. Morales, V. Ramos (D. Rodríguez), Saralegui – F. Morena, Jair Gonçalves, Vargas

Gólszerző: Morena (89.)

TOYOTA VILÁGKUPA

Souness nem találta el Zicót



Artur Antunes Coimbra, azaz Zico a Világkupával

A második, Tokióban játszott Világkupa-döntőt is a dél-amerikai résztvevő nyerte meg. A néhány hét alatt a riói bajnokságban és a Libertadores Kupában is diadalmaskodó Flamengo nagyon biztosan ugrotta meg a harmadik akadályt is: egy félidő alatt eldöntötte a Toyota Kupa sorsát, miután Nunes két, Adilio egy gólt szerzett. Ritka, hogy ne azt a játékost válasszák meg a mérkőzés legjobbjának, aki a háromból két találatot is jegyez – ezúttal ez történt. Az ajándék autót szimbolizáló óriási kulcsot Zico kapta meg. A „Fehér Pelé" főszerepet játszott mindhárom gólban. Az őrzésével megbízott Graeme Souness nem bírt vele. „Azt gondoltam, az elején kicsit odalépek neki, kíváncsi voltam, hogyan reagál arra, ha faragják. De még a közelébe se tudtam kerülni" – mondta a kiváló skót középpályás, aki kevés ellenféllel nem bírt pályafutása során.

Flamengo–Liverpool FC 3-0 (3-0)

1981. december 13., Tokió, Olimpiai Stadion, 62 000 néző. Jv.: Rubio Vázquez (mexikói)

Flamengo: Raúl – Leandro, Marinho, Mozer, Júnior – Andrade, Adilio, Zico – Tita, Nunes, Lico

Liverpool FC: Grobbelaar – Neal, Thompson, Hansen, Lawrenson – Lee, McDermott (Johnson, 51.), Souness – Dalglish, Johnston

Gólszerzők: Nunes (12., 41.), Adilio (34.)

AZ ÉV CSAPATA

A Flamengo mágikus hónapja

Akadt már a nyolcvanas évek előtt is több nagyszerű alakulata a Flamengónak. A negyvenes években Domingos da Guia, Vevé, Valido és Zizinho csapata, amely először tudta sorozatban háromszor is megnyerni Rio állam bajnokságát, Aztán az ötvenes évek nagy generációja, Joellel, Ducával, Índióval, a Zico tündöklésétig a klubtörténet leggólerősebb játékosának számító Didával és Zagallóval, de egyik sem ért el olyan sikereket, mint az a gárda, amely a nagyszerű Zico köré épült. A világ trónjára felülő Fla alapjait egy kiváló és kevéssé elismert edző, Cláudio Coutinho rakta le. Nagymestere volt a fizikai felkészítésnek, 1970-ben, 31 évesen már a világbajnokságon végül aranyérmet nyerő együttes stábjában tevékenykedett, például Carlos Alberto Parreira és nagyfőnök, Mario Jorge Zagallo társaságában. 1976 és 1980 között dolgozott a Flamengónál, közben szövetségi kapitány is volt. A piros-feketékkel bő két év alatt háromszor megnyerte a riói, egyszer pedig a brazil bajnokságot – egyebek mellett.



Andrade és Lico támadásba lendül a Liverpool ellen



Zicót a Flamengo hívei Fehér Peléként emlegették

Merthogy összesen 26 serleget hódított el négy év alatt a Flamengo. Miután 1981 elején elment az Egyesült Államokba, a Los Angeles Aztecshez, előbb a paraguayi Modesto Bria vette át a csapatot, majd április és augusztus között a játékosként 1958-ban világbajnok Dino Sani dirigált, utána Paulo César Carpegiani következett. Tipikusan brazil: a Fla története legsikeresebb tizenkét hónapjában négy edzőt is alkalmazott. Közben megnyerte Rio állam bajnokságát, a Libertadores Kupát és a Toyota Világkupát. A döntőket mindössze egyetlen hónap alatt abszolválta: november 13. és 23. között játszotta az 1981-es Libertadores Kupa-döntőt a chilei Cobreloa ellen, november 29. és december 6. között teljesítette kötelezettségeit a

AZ EDZŐ

Elsőre ugrotta a legnagyobbat



PAULO CÉSAR CARPEGIANI 1949. február 7-én született Erechimben. Játékosként két klubban szerepelt, 1964 és 1977 között az Internacionalban (1969-ben mutatkozott be az első csapatban), majd 1977 és 1981 között a Flamengóban. A 17-szeres válogatott (1974–1977), 1974-ben vb-résztvevő középpályás három brazil bajnoki címet (1975, 1976, 1980), sorozatban hét „gauchó" bajnoki címet (1970–1976), valamint három „carioca", azaz riói bajnoki címet (1978, 1979 és 1979 különleges) nyert. Pályafutása befejezése után azonnal megkapta az első csapatot, amellyel 32 évesen, egyetlen esztendő alatt Rio állam bajnoka, valamint Libertadores Kupa- és Világkupa-győztes lett. A legutóbbi időszakig folyamatosan dolgozott, elsősorban Brazíliában, de megfordult Paraguayban, Ecuadorban, Szaúd-Arábiában és Kuvaitban is, ám első évének sikereit sehol sem tudta megismételni.

campeonato carioca döntőjében, a Vasco da Gama ellen. Nagy lelki teherrel játszott utóbbiban a piros-fekete legénység, november 27-én egy műugróbalesetben 42 évesen elhunyt a korábbi sikeredző, Claudio Coutinho. Egykori játékosa, Paulo César Carpegiani különösen nehéz feladattal szembesült első edzői évében – de játékosai segítségével megoldotta. A Toyota Világkupa megnyerésével a világ legjobbja lett 1981-ben. A csapat a brazil bajnokságban, a riói bajnokságban, a Libertadores Kupában és a Világkupában 69 mérkőzést játszott, 41 győzelem és 20 döntetlen mellett csupán nyolcat veszített el. Nunes és Zico vezérletével 144 gólt szerzett és mindössze 54 gólt kapott.



RAUL: Raul Guilherme Plassmann 1944. szeptember 27-én született Antoninában. Klubjai az Atlético Paranaense (1963–1964), a Coritiba (1964), a São Paulo FC (1965), a montevideói Nacional (1965), majd a Cruzeiro (1965–1978) és a Flamengo (1978–1983, 1990) voltak. Négyszeres brazil bajnok (1966, 1980,1982, 1983), Minas Gerais állam tízszeres bajnoka (1965–1969, 1972–1975, 1977), Rio állam négyszeres bajnoka (1978, 1979 különleges, 1979, 1981), kétszeres Libertadores Kupa-győztes (1976, 1981), Világkupa-győztes (1981). A brazil válogatottban (1975–1980) 8 mérkőzésen védett.



LEANDRO: José Leandro de Souza Ferreira 1959. március 17-én született Cabo Frióban. 1976-ban került a Flamengóhoz, 1979 és 1990 között játszott az első csapatban. Négyszeres brazil bajnok (1980,1982, 1983, 1987 Copa União), Rio állam ötszörös bajnoka (1978, 1979 különleges, 1979, 1981, 1986), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). A brazil válogatottban (1981–1986) 29 mérkőzésen 2 gólt szerzett, részt vett az 1982-es világbajnokságon.



MARINHO: Mário Caetano Filho 1955. február 27-én született Londrinában. 1974 és 1979 között a Londrina tagja volt, de a klub háromszor kölcsönadta, sorrendben az Umuaramának (1976), a Linensének (1976) és a São Paulo FC-nek (1977). 1980 és 1984 között a Flamengóban játszott, majd vándorolt tovább, az Atlético Mineiro (1984), a Botafogo (1985–1988), az Arapongas (1988), a Londrina (1989), majd egyetlen mérkőzés erejéig ismét a Flamengo (1990) mezét viselte. Négyszeres brazil bajnok (1977, 1980,1982, 1983), Rio állam bajnoka (1981), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). A brazil válogatottban (1983) 2 mérkőzésen szerepelt.



MOZER: José Carlos Nepomuceno Mozer 1960. szeptember 19-én született Rio de Janeiróban. Első klubja a Botafogo volt, majd 1975-ben átigazolt a Flamengóhoz, amelyben 1987-ig futballozott. Egy évtizedet játszott aztán külföldön, az SL Benfica (1987–1989), az Olympique Marseille (1989–1992), ismét az SL Benfica (1992–1995), végül a japán Kashima Antlers (1995–1996 tagjaként. Háromszoros brazil bajnok (1980,1982, 1983), Rio állam kétszeres bajnoka (1981, 1986), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981), kétszeres portugál bajnok (1989, 1994), Portugál Kupa-győztes (1993), kétszeres BEK-döntős (1988, 1991), háromszoros francia bajnok (1990, 1991, 1992), japán bajnok (1996). A brazil válogatottban (1983–1994) 32 mérkőzésen szerepelt. Részt vett az 1986-os és az 1990-es vb-n, ezüstérmes az 1983-as Copa Américán.

JÚNIOR: Leovegildo Lins da Gama Júnior 1954. június 29-én született João Pessoában. Két korszakban is játszott a Flamengóban (1973–1984, 1989–1993), senki sem viselte nála többször a piros-fekete mezt, 865 meccse rekord. 1984-től öt éven át Olaszországban futballozott, előbb a Torino



(1984–1987), majd a Pescara (1987–1989) tagjaként. 1991-ben kölcsönjátékosként játszott néhány mérkőzést még a Torinóban. Négyszeres brazil bajnok (1980,1982, 1983, 1992), Rio állam hatszoros bajnoka (1974, 1978, 1979 különleges, 1979, 1981, 1991), a Brazil Kupa győztese (1990), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981), KK-győztes (1991). A brazil válogatottban (1979–1992) 69 mérkőzésen 6 gólt ért el. Részt vett az 1982-es és az 1986-os vb-n, ezüstérmes az 1983-as Copa Américán. Negyedik volt az 1976-os olimpián.



ANDRADE: Jorge Luis Andrade da Silva 1957. április 21-én született Juiz de Forában. 1974 és 1988 között a Flamengóban játszott (1976-tól az első csapatban), kivéve az 1977–1978-ban a venezuelai ULA-ban töltött időszakot. 1988–1989-ben az AS Romában, majd 1989–1990-ben a Vasco da Gamában, 1990-ben újra a Flamengóban játszott. A következő szűk évtizedben megfordult az Inter de Lagesben (1991), az Atlético Paranaensében (1991), a Desportiva Capixabában (1992–1993), a Linharesben (1994), az Operárióban (1994), a Barreirában (1995–1998), közben a Bacabalban (1995) s végül a Banguban (1999). Négyszeres brazil bajnok (1980,1982, 1983, 1989), Rio állam négyszeres bajnoka (1979 különleges, 1979, 1981, 1986), Capixaba állam bajnoka (1992), Mato Grosso állam bajnoka (1994), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). A brazil válogatottban (1980–1988) 13 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Olimpiai ezüstérmet szerzett 1988-ban Szöulban.



ADILIO: Adílio de Oliveira Gonçalves 1956. május 12-én született Rio de Janeiróban. 1963-ban került a Flamengóhoz, előtte a Sete de Setembro és a Royal kölyökjátékosa volt. 1975 és 1987 között szerepelt a Fla első csapatában, majd ő is egy bő évtizeden keresztül vándorolt. Klubjai: Coritiba (1987–1988), az ecuadori Barcelona (1989–1990), újra a Flamengo (1990), Itumbiara (1991), Inter de Lages (1991), a perui Alianza Lima (1991–1992), América de Três Rios (1992), Santos-ES (1993), Avaí (1993), Friburguense (1994), Bacabal (1995), Serrano (1995), Barreira (1995–1996), a német Borussia Fulda (1996), majd Barra Mansa (1997). Háromszoros brazil bajnok (1980,1982, 1983), Rio állam ötszörös bajnoka (1978, 1979 különleges, 1979, 1981, 1986), Capixaba állam bajnoka (1992), Mato Grosso állam bajnoka (1994), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). Ecuadori bajnok (1989). A brazil válogatottban (1979–1982) két mérkőzés jutott neki.



ZICO: Arthur Antunes Coimbra 1953. március 3-án született Rio de Janeiróban. Brazíliában csak a Flamengóban játszott (1967–1983, 1985–1989), az első csapatban 1971-ben debütált. Négyszeres brazil bajnok (1980,1982, 1983, 1987 Copa União), Rio állam hétszeres bajnoka (1972, 1974, 1978, 1979 különleges, 1979, 1981, 1986), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). 1983 és 1985 között az olasz Udinese tagja volt, majd 1991-től 1994-ig a japán Kashima Antlersben népszerűsítette a futballt. A brazil válogatottban (1976–1989) 71 mérkőzésen 48 gólt szerzett. Részt vett az 1978-as, az 1982-es és az 1986-os világbajnokságon.



TITA: Milton Queiroz da Paixão 1958. április 1-jén született Rio de Janeiróban. 1970-ben, tizenkét évesen került a Flamengo bázisára, a Gaveára, 1977 és 1985 között játszott az első csapatban. (1983-ban egy évet a Grêmióban töltött.) További klubjai: Internacional (1985–1986), Vasco da Gama (1987), Bayer Leverkusen (1987–1988), Pescara (1989), Vasco da Gama (1989–1990), Flamengo (1990), a mexikói León (1991–1994, 1996–1997), közben a Puebla (1994–1995), végül a guatemalai Comunicaciones (1997).

Háromszoros brazil bajnok (1980,1982, 1989), Rio állam ötszörös bajnoka (1978, 1979 különleges, 1979, 1981, 1987), mexikói bajnok (1992), guatemalai bajnok (1997), kétszeres Libertadores Kupa-győztes (1981, 1983), Világkupa-győztes (1981), UEFA-kupa-győztes (1988). A brazil válogatottban (1979–1990) 31 mérkőzésen hat gólt szerzett.



NUNES: João Batista Nunes de Oliveira 1954. május 20-án született Cedro de São João városában. Klubjai: Fluminense de Feira (1967–1969), Flamengo (1969–1972), AD Confiança (1974–1975), Santa Cruz (1975–1978), Fluminense (1978–1979), a mexikói Monterrey (1979–1980), Flamengo (1980–1983), Botafogo (1983), Flamengo (1984), Náutico (1985), Santos (1985), Atlético Mineiro (1986), Boavista (1986–1987), Flamengo (1987), Volta Redonda (1988), a salvadori Tiburones Acajutla (1988–1991), közben Flamengo (1990), Flamengo-MG (1991), Santa Cruz (1992). Háromszoros brazil bajnok (1980,1982, 1987 Copa União), Rio állam kétszeres bajnoka (1981, 1986), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981). Pernambucano állam négyszeres bajnoka (1976, 1978), 1985, 1989), Minas Gerais állam bajnoka (1986). A brazil válogatottban (1978–1980) 15 mérkőzésen 11 gólt szerzett.



LICO: Antônio Nunes 1951. augusztus 9-én született Imbitubában. Klubjai: América de Joinville (1970–1973), közben kölcsönben Grêmio (1973), Figueirense (1974–1975), Marcilio Dias (1975), Avaí (1976–1979), Joinville (1979–1980), Flamengo (1980–1984), közben kölcsönben Joinville (1981), Flamengo (1990). Kétszeres brazil bajnok (1982, 1983), Rio állam bajnoka (1981), Santa Catarina állam háromszoros bajnoka (1974, 1979, 1980), Libertadores Kupa-győztes (1981), Világkupa-győztes (1981).

XII. VILÁGBAJNOKSÁG

Paolo Rossi feltámadása

Az 1982-es Mundialt Spanyolország rendezhette. Először vett részt 24 csapat a tornán. Ez éles bírálatokat is kiváltott, a tamáskodók attól féltek, hogy miután (például) Kuvait, Honduras, Salvador és Új-Zéland bekerült a mezőnybe, nem lesznek izgalmasak a mérkőzések. Vagy azért, mert a „kicsiket” nagyon megverik az esélyesek, vagy azért, mert azok bunkerbe húzódva megölik a futballt. Bonyodalmak támadtak a januári sorsoláson is: Perut és Chilét először Brazíliával és Argentínával sorsolták össze, majd a FIFA képviselői eldöntötték, hogy a szomszédos országok nem kerülhetnek azonos kvartettbe. Legalábbis a dél-amerikai szomszédok, mert Ausztria és az NSZK végül ugyanabba a csoportba került – lett is belőle galiba.



Paolo Rossi egyik gólja a brazilok ellen

A Skóciával, a Szovjetunióval és a vb-újonc Új-Zélanddal összesorsolt Brazília volt vitathatatlanul a torna legnagyobb esélyese. A jogo bonito, a szép játék és a lélegzetelállító tudás – ami négy évvel ezelőtt úgy hiányzott – visszatért, Zico, Sócrates, Falcão és Junior szemé-

lyében az arany-zöld mezeseknek olyan játékosaik voltak, akikkel kevesen vették fel a versenyt. A Skócia elleni 4-1-es győzelem (pedig David Narey szerezte meg az első gólt!), és az Új-Zéland elleni 4-0 megmutatta, mire lehet képes a brazil válogatott.

A riválisoknak nem ment ilyen könnyen. Olaszország gyenge rajtot vett, döntetlenül játszott Lengyelországgal és Peruval is. A Squadra Azzurra továbbjutása csak a Kamerun elleni mérkőzésen dőlt el. Francesco „Ciccio" Graziani fejese ugyan csak újabb döntetlent ért, azonban a több szerzett gól biztosította a versenyben maradást. Az olasz csapat így is rengeteg kritikát kapott – akkor még kevesen gondolták, hogy végül ők lesznek az aranyérmesek. Ma már tudjuk: először nyert világbajnoki címet úgy egy válogatott, hogy egyetlen csoportmeccsét sem tudta megnyerni, sőt először jutott egyáltalán tovább egy csapat a négyes csoportból megnyert mérkőzés nélkül.



Az argentin Ardiles és az olasz Conti kettőse

A magyar válogatott szereplése is a különlegességek közé tartozott: a salvadoriak elleni 10-1 a vb-történelem egyetlen mérkőzése, amelyen a győztes kétszámjegyű szerzett gólig jutott. A csereként beálló Kiss László hét perc alatti teljesítménye szintén rekord, sem ilyen rövid idő alatt, sem csereként beszállva nem szerzett más mesterhármast.

Az Európa-bajnoki címet védő NSZK, az öreg kontinens másik nagyágyúja az első mecscsét elvesztette Algéria ellen, majd a világbajnokságok történetének egyik leginkább „bunda-

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

Boldog volt és pipás



ENZO BEARZOT 1927. szeptember 26-án született Aiello del Friuliban. A második világháború után a Pro Gorizia (1946–1948), az Internazionale (1948–1951), a Catania (1951–1954), a Torino (1954–1956), majd ismét az Inter (1956–1957) és megint a Torino (1957–1964) fedezete, később beállósa volt. 1955-ben egy mérkőzésen játszott az olasz válogatottban, később gyakran emlegette, hogy lehetetlen feladatot kapott: Puskás Ferencet kellett lefognia. Edzői pályafutását a Torino ifjúsági csapatánál kezdte (1964–1967), majd 1968–1969-ben a Pratót irányította a harmadik vonalban. 1969-ben lépett az olasz szövetség alkalmazásába, 1975-ig az U23-as válogatott tartozott hozzá, majd 1975 szeptemberétől a sportigazgató, Fulvio Bernardini társaságában, azután 1977 októbere és 1986 júniusa között szövetségi kapitányként dolgozott, 88 önállóan vívott mérkőzésén 40-26-22-es mutatót ért el. (A teljes mérleg: 104 mérkőzés, 51-28-25.) Világbajnoki címet nyert 1982-ben, vb-negyedik lett 1978-ban, vb-résztvevő volt még 1986-ban is. Az 1980-as, hazai rendezésű Európa-bajnokságon negyedik lett a Squadra Azzurrával. 2010. december 21-én hunyt el Milánóban. Híressé vált arról, hogy gyakran pipázott a kispadon ülve is.

gyanús” 90 percét játszva legyőzte Ausztriát. A „szomszéd” ellen Horst Hrubesch révén a 10. percben szerzett egy gólt a Nationalelf, majd annak tudatában, hogy az 1-0-ás eredmény mindkettőjüket továbbjuttatja, a második félidőben a futball paródiáját mutatta be. Az így kiejtett Algéria hiába tiltakozott a FIFA-nál, semmit sem tudott bizonyítani.



A nyitómérkőzés gólja. Szerzője a belga Vandenbergh

A rendező Spanyolország nagy meglepetésre nem tudott nyerni az előzetesen gyengének ítélt Honduras elleni nyitómérkőzésén! Utána viszont legyőzte a jugoszlávokat, így „belefért” az északírek elleni vereség. Gerry Amstrong gólja ugyan felért egy hideg zuhannyal a hazai publikum számára, de mindkét csapat továbbjutott. Az északírek szélsője, Norman Whiteside, megdöntve Pelé korábbi csúcsát, 17 évesen és 41 naposan a vb-döntők történetének legfiatalabb játékosa lett.

Hiába tiltakoztak a franciák a sorsolás előtt, hogy velük ellentétben miért kiemelt az előző két tornáról hiányzó angol csapat, Ron Greenwood együttese 3-1-re megverte őket. Csehszlovákia és Kuvait legyőzésével Anglia, a brazilok mellett egyedüliként, százszázalékos teljesítménnyel lett csoportgyőztes. Eközben a franciák is továbbjutottak, mivel egy emlékezetes közjátékokat hozó meccsen 4-1-re legyőzték Kuvait válogatottját.

Először volt huszonnégy csapatos a torna, következésképpen új volt a lebonyolítási rend. Négy háromcsapatos csoportot alakítottak, ezekből az elsők kerültek az elődöntőbe. A legerősebb a C jelű volt, amelyben Brazília, Argentína és Olaszország szerepelt. Ahogyan 1978-ban, 1982-ben is nagy meccset vívott egymással a két dél-amerikai. Jellemző az indulatokra, hogy Diego Maradona piros lapot kapott. A vb egyik legjobb meccsét a brazilok és az olaszok találkozója hozta, Paolo Rossi mesterhármasával, tündöklésével.

Erős volt a nyugatnémetek, az angolok és a spanyolok alkotta trió is. Az utolsó mérkőzésen a „háromoroszlánosoknak” két góllal kellett volna legyőzniük a spanyolokat. Hiába állt be a sérüléssel bajlódó Kevin Keegan és Trevor Brooking is a második félidő közepén, Anglia nem tudott gólt szerezni.

Az olaszok és a nyugatnémetek mellett a francia és a lengyel gárda került még a legjobb négy közé. Az addig jól játszó lengyelek az elődöntőre nehéz helyzetbe kerültek, nagyon hiányzott soraikból az első számú csillag, az eltiltott Zbigniew Boniek. A szenzációs formába lendült Rossi mindkét félidőben lőtt egy gólt nekik, ez döntött.

A másik elődöntő a vb-történelem egyik legjobb meccsét hozta! A franciák és a nyugatnémetek 90 perc után 1-1-re álltak. A hosszabbításban Alain Giresse és Marius Trésor egy-egy gólja után a „kékek” már a döntőben érezték magukat. Azonban a Nationalelf nem adta fel. Jupp Derwall pályára küldte a legfeljebb ötven százalékos állapotban lévő Karl-Heinz Rummeniggét, és szó szerint nyert vele. Csapata előbb, éppen az aranylabdás csatár révén, a 106. percben szépített, majd Klaus Fischer egyenlíteni is tudott. A vébéhistória első tizenegyespárbaja után a németek örülhettek. A (botrány)hős kétségtelenül a kapusuk, Toni



Az 1982-es Mundial egyik leglátványosabb gólja: a francia Marius Tresor bombája az elődöntőben

Schumacher volt, aki az első félidőben kegyetlenül leterítette az ütközés után eszméletét veszítő és súlyosan megsérülő Patrick Battistont.

A döntőben a két, addig kétszeres világbajnok közül Olaszország volt az esélyesebb, pedig a sérült középpályás, Giancarlo Antognoni nem játszhatott, sőt nyolc perc után Francesco Graziani is kénytelen volt elhagyni a pályát. Aztán Antonio Cabrini hibázott: ő lett az első olyan játékos, aki tizenegyest rontott egy vb-döntőn.



Rocheteau, Six, Platini és Tresor aggódik a letarolt Battistonért

A gól nélküli első félidő után az 57. percben mégis az olaszok szereztek vezetést: Paolo Rossi bebólintotta Claudio Gentile hajszálpontos beadását. Marco Tardelli nagyszerű, ballábas lövése tizenegy perccel később bebiztosította a győzelmet. Amikor meg Alessandro Altobelli gólra váltotta Bruno Conti beadását, formaággá vált a folytatás. Paul Breitner a végén még szépített, de ez csak becsületgól volt. Olaszország megszerezte a harmadik világbajnoki címét. Mindenki Rossit ünnepelte, aki a világbajnokság első számú sztárja, s egyben aranylabdása lett – két és fél hónappal azt követően, hogy az olasz szövetség amnesztiát adott neki, a bundaügyben való részvétele miatt kiszabott büntetése további részét elengedve.

Így festett a Mundial álomcsapata a *Gazzetta dello Sport* könyve alapján: Zoff – Gentile, Scirea (mind olasz), Passarella (argentin), Júnior (brazil) – Falcão, Zico (mindhárom brazil), Maradona (argentin) – Conti, Rossi (mindkettő olasz), Éder (brazil). Így pedig a német *WM Enzyklopädie* szerinti: Zoff – Kaltz (nyugatnémet), Stielike (nyugatnémet), Passarella, Briegel (nyugatnémet) – Conti, Falcão, Zico – Rummenigge (nyugatnémet), Rossi, Éder. Minden „szentnek" maga felé hajlott a keze…



A világbajnok olasz csapat a nyugatnémetek elleni döntő előtt. Hátul, balról: Zoff, Graziani, Bergomi, Scirea, Collovati, Gentile. Elöl: Conte, Rossi, Oriali, Cabrini, Tardelli

XII. világbajnokság (Spanyolország, 1982. június 13. – 1982. július 11.)

Mérkőzések száma: 52. Gólok száma: 146 (2,81-es átlag)
Összneźőszám: 2 109 723 (40 572-es átlag)

1. csoport: Olaszország–Lengyelország 0-0, Peru–Kamerun 0-0, Olaszország–Peru 1-1, Lengyelország–Kamerun 0-0, Olaszország–Kamerun 1-1, Lengyelország–Peru 5-1. A csoport végeredménye: 1. Lengyelország 4, 2. Olaszország 3, 3. Kamerun 3, 4. Peru 2

2. csoport: NSZK–Algéria 1-2, Ausztria–Chile 1-0, NSZK–Chile 4-1, Ausztria–Algéria 2-0, Algéria–Chile 3-2, Ausztria–NSZK 0-1. A csoport végeredménye: 1. NSZK 4, 2. Ausztria 4, 3. Algéria 4, 4. Chile 0

3. csoport: Belgium–Argentína 1-0, Magyarország–Salvador 10-1, Argentína–Magyarország 4-1, Belgium–Salvador 1-0, Belgium–Magyarország 1-1, Argentína–Salvador 2-0. A csoport végeredménye: 1. Belgium 5, 2. Argentína 4, 3. Magyarország 3, 4. Salvador 0

4. csoport: Anglia–Franciaország 3-1, Csehszlovákia–Kuvait 1-1, Anglia–Csehszlovákia 2-0, Franciaország–Kuvait 4-1, Franciaország–Csehszlovákia 1-1, Anglia–Kuvait 1-0. A csoport végeredménye: 1. Anglia 6, 2. Franciaország 3, 3. Csehszlovákia 2, 4. Kuvait 1

5. csoport: Spanyolország–Honduras 1-1, Jugoszlávia–Észak-Írország 0-0, Spanyolország–Jugoszlávia 2-1, Honduras–Észak-Írország 1-1, Honduras–Jugoszlávia 0-1, Spanyolország–Észak-Írország 0-1. A csoport végeredménye: 1. Észak-Írország 4, 2. Spanyolország 3, 3. Jugoszlávia 3, 4. Honduras 2

6. csoport: Brazília–Szovjetunió 2-1, Skócia–Új-Zéland 5-2, Brazília–Skócia 4-1, Szovjetunió–Új-Zéland 3-0, Szovjetunió–Skócia 2-2, Brazília–Új-Zéland 4-0. A csoport végeredménye: 1. Brazília 6, 2. Szovjetunió 3, 3. Skócia 3, 4. Új-Zéland 0

Középdöntő

A-csoport: Lengyelország–Belgium 3-0, Szovjetunió–Belgium 1-0, Szovjetunió–Lengyelország 0-0. A csoport végeredménye: 1. Lengyelország 3, 2. Szovjetunió 3, 3. Belgium 0

B-csoport: NSZK–Anglia 0-0, NSZK–Spanyolország 2-1, Anglia–Spanyolország 0-0. A csoport végeredménye: 1. NSZK 3, 2. Anglia 2, 3. Spanyolország 1

C-csoport: Olaszország–Argentína 2-1, Brazília–Argentína 3-1, Olaszország–Brazília 3-2. A csoport végeredménye: 1. Olaszország 4, 2. Brazília 2, 3. Argentína 0

D csoport: Franciaország–Ausztria 1-0, Észak-Írország–Ausztria 2-2, Franciaország–Észak-Íroroszág 4-1. A csoport végeredménye: 1. Franciaország 4, 2. Ausztria 1, 3. Észak-Írország 1

Elődöntő

Olaszország–Lengyelország 2-0, NSZK–Franciaország 3-3 (tizenegyesekkel 8-7)

A 3. helyért: Lengyelország–Franciaország 3-1

A döntő: Olaszország–NSZK 3-1 (0-0)

1982. július 11., Madrid, Estadio Bernabéu, 90 000 néző. Jv.: Arnaldo Cézar Coelho (brazil)

Olaszország: Zoff – Scirea – Bergomi, Gentile, Collovati, Cabrini – Oriali, Tardelli – Conti, Rossi, Graziani (Altobelli, 8., Causio, 89.)

NSZK: Schumacher – Kaltz, K. Förster, B. Förster, Briegel – Stielike, Breitner, Dremmler (Hrubesch, 61.) – Littbarski, Fischer, K-H. Rummenigge (H. Müller, 69.)

Gólszerzők: Rossi (57.), Tardelli (68.), Altobelli (81), Breitner (83.)

A góllövőlista élcsoportja:

6 gólos: Rossi (olasz), 5 gólos: Rummenigge (nyugatnémet), 4 gólos: Zico (brazil), Boniek (lengyel), 3 gólos: Armstrong (északír), Falcão (brazil), Giresse (francia), Kiss László (magyar)

A döntőben pályára lépett olasz játékosok



DINO ZOFF: 1942. február 28-án született Mariano del Friuliban. Az Udinese (1961–1963), a Mantova (1963–1967), a Napoli (1967–1972) és a Juventus (1972–1983) egykori kapusa hatszoros bajnok (1973, 1975, 1977, 1978, 1981, 1982), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), UEFA-kupa-győztes (1977), kétszeres BEK-döntős (1973, 1983) volt, mind a Juvéval. 1968 és 1983 között 112 meccsen szerepelt a válogatottban, az egyedüli olasz futballista, aki világ- és Európa-bajnok. Nem játszó tartalék volt az ezüsttel zárt 1970-es vb-n, bronzérmes az 1980-as Eb-n. Második a *France Football* Aranylabda-szavazásán.



GIUSEPPE Raffaele BERGOMI: 1963. december 22-én született Milánóban. Első klubja a Settalese (1972–1975) volt, majd 1976 és 1999 között az Internazionale jobbhátvédje volt. Kétszeres olasz bajnok (1980, 1989), Olasz Kupa-győztes (1982), háromszoros UEFA-kupa-győztes (1991, 1994, 1998). Az olasz válogatottban (1982–1998) 81 mérkőzésen hat gólt szerzett. Az olasz futball legfiatalabb világbajnoka (1982), vb-bronzérmes (1990), Eb-elődöntős (1988), részt vett az 1986-os és az 1998-as Mundialon is.



GAETANO SCIREA: 1953. május 25-én született Cernusco sul Naviglióban. Első klubja a Serenissima San Pio X (1963–1967), a második az Atalanta (1967–1974) volt, majd 1974-től 1988-ig a Juventusban futballozott. Hétszeres bajnok (1975, 1977, 1978, 1981, 1982, 1984, 1986), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), BEK-győztes (1985), KEK-győztes (1984), UEFA-kupa-győztes (1977), európai Szuperkupa-győztes

1966
1970

(1984), Világkupa-győztes (1985), BEK-döntős (1983) volt. Az olasz válogatottban (1975–1986) 78 mérkőzésen két gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), vb-résztvevő (1986), Eb-negyedik (1980). 1989. szeptember 3-án a lengyelországi Rawa Mazowiecka közelében történt autóbalesetben hunyt el.



CLAUDIO GENTILE: 1953. szeptember 27-én született Tripoliban. Pályafutásának korai klubjai a Mislianico (1964–1968), a Varese (1968–1971), az Arona (1971–1972), majd ismét a Varese (1972–1973) voltak. 1973 és 1984 között a Juventus, majd a Fiorentina (1984–1987), végül a Piacenza (1987–1988) védője volt. Hatszoros bajnok (1975, 1977, 1978, 1981, 1982, 1984), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), KEK-győztes (1984), UEFA-kupa-győztes (1977), BEK-döntős (1983) volt. Az olasz válogatottban (1975–1984) 71 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), Eb-negyedik (1980).



FULVIO COLLOVATI: 1957. május 9-én született Teorban. Előbb az AC Milan (1970–1982), majd az Internazionale (1982–1986), az Udinese (1986–1987), az AS Roma (1987–1989), végül a Genoa (1989–1993) védője volt. Olasz bajnok (1979), Olasz Kupa-győztes (1977), KK-győztes. A Squadra Azzurrában (1979–1986) 50 mérkőzésen 3 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-résztvevő (1986), Eb-negyedik (1980).



ANTONIO CABRINI: 1957. október 8-án született Cremonában. Első klubja a Casalbuttanóba való San Giorgio volt, majd a Cremonesében futballozott 1970 és 1975 között. Az Atalantából (1975–1976) került a Juventusban (1976–1989), pályafutását a Bolognában (1989–1991) zárta le. Hétszeres bajnok (1977, 1978, 1981, 1982, 1984, 1986), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), BEK-győztes (1985), KEK-győztes (1984), UEFA-kupa-győztes (1977), európai Szuperkupa-győztes (1984), Világkupa-győztes (1985), BEK-döntős (1983) volt. Az olasz válogatottban (1978–1987) 73 mérkőzésen 9 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), vb-résztvevő (1986), Eb-negyedik (1980).

1970
1980



GABRIELE ORIALI: 1952. november 25-én született Comóban, egy olasz apa és egy román anya gyermekeként. 1966 és 1983 között az Internazionale, majd négy idényen át a Fiorentina középpályása volt. Kétszeres olasz bajnok (1971, 1980), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1978, 1982). BEK-döntős (1972). Az olasz válogatottban (1978–1983) 28 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Világbajnok (1982), Eb-negyedik (1980).



MARCO TARDELLI: 1954. szeptember 24-én született Caregginében. A pisai San Martino (1970–1972), majd a Pisa (1972–1974), a Como (1974–1975), a Juventus (1975–1985), az Internazionale (1985–1987) és a svájci Sankt-Gallen (1987–1988) középpályása volt. Ötszörös bajnok (1977, 1978, 1981, 1982, 1984), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), BEK-győztes (1985), KEK-győztes (1984), UEFA-kupa-győztes (1977), európai Szuperkupa-győztes (1984), BEK-döntős (1983) volt. Az olasz válogatottban (1976–1985) 81 mérkőzésen 6 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), Eb-negyedik (1980).

1980
1981



BRUNO CONTI: 1955. március 13-án született Nettunóban. 1973-ban került az AS Romához, előtte az NAGC Nettuno, majd 1972–1973-ban az Anzio támadó középpályása volt. 1991-ig erősítette a „farkasokat”, közben kétszer (1975–1976, 1978–1979) a Genoa kölcsönjátékosa volt a Serie B-ben. Olasz bajnok (1983), ötszörös Olasz Kupa-győztes (1980, 1981, 1984, 1986, 1991), BEK-döntős (1984). A Squadra Azzurrában (1980–1986) 47 mérkőzésen 5 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-résztvevő (1986).

1981
1982

1982
1983

PAOLO ROSSI: 1956. szeptember 23-án született Pratóban. Klubjai a Santa Lucia (1961–1967), az Ambrosiana (1967–1968), a Cattolica Virtus (1968–1972), majd a Juventus (1973–1975), közben köl-

1983
1984



csönben a Como (1975–1976), aztán a Lanerossi (1976–1979), kölcsönben a Perugia (1979–1980). A totonero miatt kapott eltiltása után a Juventus (1982 tavasz–1985), az AC Milan (1985–1986), végül pedig a Verona (1986–1987) mezét viselte. Kétszeres bajnok (1982, 1984), Olasz Kupa-győztes (1983), BEK-győztes (1985), KEK-győztes (1984), európai Szuperkupa-győztes (1984), BEK-döntős (1983) volt. Olasz gólkirály (1978). A Squadra Azzurrában (1977–1986) 46 mérkőzésen húsz gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), az argentínai vb második legjobb játékosa, az 1982-es torna legjobbja és gólkirálya. A *France Football* aranylabdása (1982).



FRANCESCO GRAZIANI: 1952. december 16-án született Subiacóban. 1973 előtt a Bettini Quadraro (1967–1970) és az Arezzo (1970–1973) csatára volt, majd a Torinóban (1973–1981), a Fiorentinában (1981–1983) és az AS Romában (1983–1986) futballozott. Pályafutása utolsó szakaszában az Udinese (1986–1988) és rövid ideig az ausztrál APIA Leichhardt (1988) mezét viselte. Olasz bajnok (1976), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1984, 1986), BEK-döntős (1984). Olasz gólkirály (1977). Az olasz válogatottban (1975–1983) 64 mérkőzésen 23 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), Eb-negyedik (1980).



FRANCO CAUSIO: 1949. február 1-én született Leccében. A Lecce (1963–1965), a Sambenedettese (1965–1966), a Juventus (1966–1968), a Reggina (1968–1969), a Palermo (1969–1970), a Juventus (1970–1981), az Udinese (1981–1984), az Internazionale (1984–1985), a Lecce (1985–1986) és végül a Triestina (1986–1988) támadó középpályása, szélsője volt. Hatszoros bajnok (1972, 1973, 1975, 1977, 1978, 1981), Olasz Kupa-győztes (1979), UEFA-kupa-győztes (1977), BEK-döntős (1973) volt, mind a Juvéval. Az olasz válogatottban (1972–1983) 63 mérkőzésen 6 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-negyedik (1978), vb-résztvevő (1974), Eb-negyedik (1980).



ALESSANDRO ALTOBELLI: 1955. november 28-án született Sonninóban. 1974-ig a Latina, majd aztán a Brescia (1974–1977), az Internazionale (1977–1988), a Juventus (1988–1989), végül pedig újra a Brescia (1989–1990) csatára volt. Olasz bajnoki címet nyert (1980), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1978, 1982). A Squadra Azzurrában (1980–1988) 61 mérkőzésen 25 gólt szerzett. Világbajnok (1982), vb-résztvevő (1986), Eb-negyedik (1980), Eb-elődöntős (1988).

Játszott még a tornán: Giancarlo Antognoni és Giampiero Marini. Nem játszó tartalékok: Ivano Bordon, Giovanni Galli (kapusok), Franco Baresi, Giuseppe Dossena, Daniele Massaro, Franco Selvaggi, Pietro Vierchowod

EURÓPA-VÁLOGATOTT

Prágai ünnep

A Csehszlovák Labdarúgó-szövetség megalapításának 80. évfordulóján az Európa-válogatott játszott 1981. augusztus 12-én. Dr. Jozef Vengloš együttese 3-0-ra verte a Jupp Derwall által dirigált vendégeket. A kontinens csapatában az osztrák Koncilia és a szerb Pantelics védett, a mezőnyjátékosok között az ezüstcipős Nyilasi Tibor mellett helyet kapott a nyugatnémet Kaltz, az osztrák Pezzey, Prohaska és Krankl, a francia Michel, a portugál Humberto Coelho, a jugoszláv Zajec, Nenad Szojkovics és Surjak, az olasz Antognoni, a szovjet Kipiani és Blohin és a görög Mavrosz.



Az FC Barcelona.
Hátul, balról: Artola, Schuster, Paco Martínez, Zuviría, Olmo, Alexanco.
Elöl: Simonsen, Estella, Quini, Estéban, Ramos

A Flamengo.
Hátul, balról (csak a játékosok): Raul, Mozer, Marinho, Nei Dias, Júnior, Andrade.
Elöl: Lico, Leandro, Nunes, Zico, Adílio





Az IFK Göteborg.
Hátul, balról: Karlsson, Hysén.
Középen: Corneliusson, Carlsson, Frederiksson.
Elöl: Strömberg, Wernersson, Schiller, Nilsson, Tord Holmgren, Svensson, Tom Holmgren, Sandberg, Holm



A Peñarol. Hátul, balról: Diogo, Gutiérrez, Clavijo, Bossio, Morales, Fernández. Elöl: Vargas, Saralegui, Morena, Gonçalves, Silva



Az AC Milan. Hátul, balról: Mariconti, Collovati, Baresi, Tassotti, Buriani, Piotti, Battistini, Mandressi, Jordan, Maldera, Gambino, Ribolzi. Középen: Moreo, Minola, Romano, Monti, Ferretti, Radice, Grandi, Novellino, Antonelli, Cuoghi. Elöl: Incontri, Incocciati, Icardi, Cambiaghi, Gadda, Evani, Turniatti, Galli, Pedretti, Donà



Az Aston Villa. Hátul, balról: Bullivant, Morley, Rimmer, McNaught, Heard. Középen: J. Williams gyúró, G. Williams, Gibson, Shaw, Jones, Cowans, Maclaren menedzser-asszisztens. Elöl: Bremner, Evans, Swain, Tony Barton menedzser, Mortimer, Withe, Blair

Bajnokok, kupagyőztesek

1981–1982

EURÓPA



CSZKA Szófia



Dinamo Bucuresti



Grasshoppers



Beşiktaş JK

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	17 Nëntori	Dinamo Tirana
Anglia	Liverpool FC	Tottenham HFC
Ausztria	SK Rapid	FK Austria
Belgium	Standard Liège	Waterschei
Bulgária	CSZKA Szófia	Lokomotiv Szófia
Ciprus	Omonia	Omonia
Csehszlovákia	Dukla Praha	Slovan Bratislava
Dánia	Hvidovre*	B93
Észak-Írország	Linfield FC	Linfield FC
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
Finnország*	Helsingin JK	Helsingin JK
Franciaország	AS Monaco	Paris SG
Görögország	Olympiakosz Pireusz	Panathinaikosz
Hollandia	AFC Ajax	FC Utrecht
Írország	Dundalk FC	Limerick FC
Izland*	Vikingur	IBV
Jugoszlávia	Dinamo Zagreb	Crvena zvezda
Lengyelország	Widzew Łódź	Lech Poznań
Luxemburg	Avenir Beggen	Red Boys Differdange
Málta	Hibernians	Hibernians
NDK	BFC Dynamo	Dynamo Dresden
NSZK	Hamburger SV	Bayern München
Norvégia*	Vålerengen	Lillestrøm SK
Olaszország	Juventus FC	FC Internazionale
Portugália	Sporting CP	Sporting CP
Románia	Dinamo Bucuresti	Dinamo Buc.
Skócia	Celtic FC	Aberdeen FC
Spanyolország	Real Sociedad	Real Madrid
Svájc	Grasshoppers	FC Sion
Svédország	Östers IF*	IFK Göteborg
Szovjetunió*	Dinamo Kijev	SZKA Rosztov
Törökország	Beşiktaş JK	Galatasaray

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Gyamfi harmadik elsősége

Először rendezték az Afrikai Nemzetek Kupáját Líbiában, és először dőlt el a trófea sorsa tizenegyespárbajban. A házigazdák Göltl Béla által irányított válogatottja nagyszerűen menetelt, így aztán a torna első és utolsó meccsét is Líbia és Ghána vívta. Mindkettő döntetlenre végződött, március 5-én 2-2-vel zártak, majd a finálében, március 19-én 1-1-re álltak a játékidő végén, végül „szétlövés” döntött. Ebben a „Fekete Csillagok” 7-6-ra nyertek. Charles Gyamfi, az afrikai futball legendája a harmadik kontinensbajnoki címét nyerte edzőként (1963, 1965, 1982).

Más idők voltak: a győztes ghánai csapatban, egy kivétellel (George Alhassan egy gaboni klub tagja volt) csak otthon játszó futballisták szerepeltek. Tizenhét évesen csereként a döntőben is játszott Abedi Pelé, a későbbi világklasszis, de akkor még a csapatkapitány Emmanuel Quarshie számított a nagy sztárnak.

DÉL-AMERIKA*



River Plate



Barcelona

Argentína	River Plate (Nac)	
	Boca Juniors (Met)	
Brazília	Flamengo	
Rio de Janeiro	Vasco da Gama	
São Paulo	Corinthians	
Minas Gerais	Atlético Mineiro	
Rio Grande do Sul	Internacional PA	
Bolívia	Jorge Wilstermann	
Chile	Colo-Colo	
Ecuador	Barcelona	
Kolumbia	Atlético Nacional	
Paraguay	Olimpia Asunción	
Peru	Mariano Melgar	
Uruguay	Peñarol	
Venezuela	Deportivo Tachira	

ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	New York Cosmos (NASL)	NY Pancyprian-Freedoms
	Mexikó	U. Nuevo León	–

NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Aston Villa
	Kupagy. Európa-kupája	Barcelona
	UEFA-kupa	IFK Göteborg
	Közép-európai Kupa	AC Milan
	Európai Szuperkupa	–
	Libertadores Kupa	Peñarol
	Afrikai Bajnokok Kupája*	JE Tizi Ouzou
	Afrikai Kupagy. Kupája	Union Douala
	Világkupa*	Flamengo



JE Tizi Ouzou

VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Világbajnokság	Olaszország
	Afrikai Nemzetek Kupája	Ghána
	Brit válogatottak tornája	Anglia

* naptári éves lebonyolítási rend



Az 1982-es Afrikai Nemzetek Kupája győztese: Ghána válogatottja

Farkaskaland az Örök Városban

Bob Paisley bajnoki címmel búcsúzott

Csak gólkülönbség döntött a Bundesligában

A Real Madrid háromból hármat bukott el

1983 tavaszán az AS Roma – meglepetésre – megelőzte a Juventust az olasz bajnokságban. Mégpedig viszonylag nagy, négypontos különbséggel. Mindössze két külföldi edző dolgozott abban a szezonban a Serie A-ban, Luis Vicinio és Nils Liedholm. Mindketten évtizedek óta éltek akkor már Itáliában, előbbi 1955-ben szerződött a brazil Botafogótól a Napolihoz, utóbbi még korábban, 1949-ben a Norrköpingtől az AC Milanhoz. Ha ők így aztán nem is voltak „igazi" légiósok, a játékosfronton továbbra is főszerepet kaptak a külföldiek. Annál is inkább, mert ez volt az az idény, amely előtt a szövetség már nem csupán egy, hanem csapatonként két légiós szerződtetését engedélyezte. Ekkor került a Juventushoz Michel Platini és Zbigniew Boniek, míg az AS Roma a már harmadik olasz idényét kezdő Paulo Roberto Falcão mellé megszerezte az Intertől Herbert Prohaskát. Az Inter két új légiósa a brazil Juary és a német Hansi Müller lett.

Liedholm kulcsszerepet adott két, egyaránt nagyon technikás, hajdani önmagához hasonlóan a csapatot a pályán dirigálni képes külföldi játékosának, de ugyanilyen fontosnak tartotta a védelem rendbetételét. Az előző szezon törzstagjai közül elengedte Luciano Spinosit, Maurizio Turonét és Luciano Marangont, s megszerezte a helyükre a már egyaránt harmincon felüli Michele Nappit és az ex-milanos Aldo Malderát, valamint a fiatal Pietro Vierchowodot a Fiorentinától. Ha mostanság valaki visszagondol az olasz élvonal a nyolcvanas évek első felében tapasztalt erőviszonyaira, biztosan a Juventust kezdi el emlegetni, és okkal, hiszen Giovanni Trapattoni legénysége, amely még erősödött is e szezon előtt két világsztárral, kétségtelenül nagyon erős volt.



Paulo Roberto Falcão, az AS Roma csillaga

De az AS Roma is kitűnő erőkből állt, nem szólva arról, hogy a középpályássora, amelyben az 1982-es Mundial egyik olasz hőse, Bruno Conti, valamint Carlo Ancelotti, Herbert Prohaska és nem utolsósorban Falcão is játszott, párját ritkította egész Európában. A fenti változások ismeretében talán érthető, hogy a Roma nem kezdte nagyon jól az idényt, összesen három bajnoki vereségéből kettőt az első hét fordulóban szen-

vedett el. Ám a tizedik fordulótól kezdve minden héten pontelőnnyel vezette a tabellát, s végül négy ponttal előzte meg a nehéz őszt maga mögött tudó Juventust. Platini és Boniek beillesztésére, illetve a vb-diadal okozta nagy öröm kipihenésére rámént a bajnokság első fele a Juvénál. A bajnokság első felének végén négy pont volt a hátránya a „farkasokkal" szemben, amely aztán meg is maradt.



A bordó-sárgák sikere után még Sandro Pertini államelnök, sőt II. János Pál pápa is gratulált. A katolikus egyház feje személyesen is kifejezte jókívánságait.

Nils Liedholm tizennyolc játékost szerepeltetett a harminc fordulóban, Tancredi kapus, valamint Vierchowod végigjátszotta az idényt. Így festett az alapcsapat: Franco Tancredi 830) – Sebastiano Nela (28), Agostino Di Bartolomei (28), Pietro Vierchowod (30), Aldo Maldera (26) – Herbert Prohaska (26), Paulo Roberto Falcão (27), Carlo Ancelotti (23) – Maurizio Iorio (25), **Bruno Conti** (26) – Roberto Pruzzo (27). Játszott még: Michele Nappi (16), Odoacre Chierico (16), Claudio Valigi (13), Ubaldo Righetti (12), Paolo Alberto Faccini (3), Franco Superchi (1), Paolo Giovannelli (1).

A francia bajnokság élén óriási, tízpontos előnnyel végzett az FC Nantes, teljesen visszaesett, s csak a tizenegyedik helyen zárt a „feketekassza-botrányban" érintett AS Saint-Étienne. A „kanárik" mögött a Girondins Bordeaux jött be a második, a kupát megnyerő Paris Saint-Germain pedig a harmadik helyre. A Nantes hatodszor lett bajnok, mégpedig úgy, hogy az előző idényben csak a hatodik helyen végzett. Jean Vincent helyét még 1981 tavaszán átvette az addigi segítőtárs, Jean-Claude Suaudeau, a klub korábbi játékosa, aki akkoriban, 1969-es visszavonulása óta, az egyesület korosztályos csapataival is foglalkozott. Így biztos kézzel nyúlt a fiatal játékosokhoz, s épített az igazi nantes-i iskolára. Szükség is volt erre, hiszen olyan legendás játékosok köszöntek el a csapattól, mint Gilles Rampillon és főleg Henri Michel. Noha butaság lenne kétségbe vonni, hogy **Maxime Bossis** az akkori európai elit egyik legkiválóbb balhátvédje volt, vagy hogy a bosnyák származású, a gólkirályi címet elnyerő Vahid Halilhodžić rendkívül gólerős csatárnak számított, de ez a bajnoki cím mégiscsak az egység, a csapatmunka diadala volt. Ameddig a Bordeaux (Tresor, Dieter Müller, Giresse, Tigana, Lacombe) vagy a PSG (Baratelli, Bathenay, Rocheteau, Dahleb, vagy az idény előtt igazolt Safet Sušić) kiemelkedő egyéni képességű futballistákra építhetett, a Nantes az egységével tűnt ki. A berobbanó fiatal játékosai



közül elsősorban **José Touré** játéka keltett feltűnést, virtuóz technikája miatt Brazilnak becézték. Kiemelést érdemel még a pályafutása legjobb idényét töltő, ghánai származású Seth Adonkor, a későbbi világ- és Európa-bajnok, BEK- és BL-győztes Marcel Desailly féltestvére. Adonkor, aki addigra 113 mérkőzést játszott a francia élvonalban, 1984. november 18-án, mindössze 23 évesen, két klubtársával együtt súlyos autóbalesetet szenvedett. Ő és Jean-Michel Labejof belehalt a karambolba, Sidi Kabahe túlélte, de sérülései miatt soha többé nem futballozhatott. Az akkor 16 éves Desaillyval barátja és ifista klubtársa, Didier Deschamps közölte a borzalmas hírt.



A Nantes az alábbi alapcsapattal játszotta végig az idényt: Jean-Paul Bertrand-Demanes (38) – Michel Bibard (22), Patrice Rio (36), Maxime Bossis (37), William Ayache (35) – Thierry Tusseau (37), José Touré (37), Seth Adonkor (37) – Bruno Baronchelli (35), Vahid Halilhodžić (36), Loïc Amisse (35). Szerepelt még: Fabrice Picot (30), Oscar Müller (29), Fabrice Poullain (21), Henrik Agerbeck (9), Pierre Morice (4), Michel Der Zakarian (1). A Nantes közel állt a duplázáshoz is, bejutott a Francia Kupa döntőjébe, de ott kikapott a PSG-től. Ez volt az első nagy siker, országos titulus, amelyet az 1970 augusztusában alapított párizsi klub meg tudott nyerni. A Parc des Princes-ben rendezett finálében a 3-2-re diadalmaskodó piroskékeknél Baratelli, Tanasi, Pilorget, Bathenay, Lemoult, Zaremba, Luis Fernandez, Sušić, Toko, Rocheteau és N'Gom kezdett, beállt még Dahleb.

Óriási szenzációkkal ért véget a szovjet legfelső liga 1982-es idénye. Arra is kevesen számítottak, hogy Andrej Jakubik, a Pahtakor Taskent csatára szerzi meg a gólkirályi címet, 32 évesen aratta pályafutása legnagyobb egyéni sikerét. 1967-től, tizenhét éves korától játszott a Dinamo Moszkvában egészen 1979-ig, amikor a Pahtakor játékosainak repülőgép-katasztrófája miatt Taskentbe igazolt. Utána rövid időre ismét visszatért Moszkvába, de miután Üzbegisztánból állandóan kapacitálták, hogy játsszon újra ott, beleegyezett. 1980 és 1984 között 119 mérkőzésen 66 gólt szerzett a Pahtakor csatáraként. Korábban egyébként bajnok, kupagyőztes, KEK-döntős volt a Dinamo Moszkvával, nyert ifjúsági Eb-aranyat és szerzett olimpiai bronzot.

Az igazi szenzációt az jelentette, hogy a szovjet futball történetében először fehérorosz bajnokot avattak. A Dinamo Minszk, ha csak egyetlen ponttal is, de megelőzte a Dinamo Kijevet. Eduard Malofejev együttese szerezte a legtöbb gólt az idényben, s aratta egyben a legtöbb győzelmet is. Az 1980-as bajnokságban tizedik, az 1981-esben kilencedik lett a minszki legénység, senki sem számított tőlük ilyen kiugró eredményre. Ám a tizenötödik forduló után az élre álltak, s aztán már senkit nem engedtek maguk elé. A bajnokcsapat tagjai Mihail Vergejenko (28), Jurij Kurbiko (7) kapusok, Jurij Kurnyenyin (31), Jurij Truhan (29), Viktor Janusevszkij (27), Szergej Borovszkij (25), Viktor Siskin (18), Liudasz Rumbutisz (17), Igor Bjelov (12) védők, Alekszandr Prokopenko (31), Szergej Gocmanov (31), Andrej Zigmantovics (30), Jurij Pudisev (29), Szergej Alejnyikov (21), Valerij Melnyikov (18), Alekszandr Vanyuskin (1) középpályások, valamint Georgij Kondratyev (32), Igor Gurinovics (28), Pjotr Vaszilevszkij (2) és Viktor Szokol (2) csatárok voltak. A következő években elsősorban

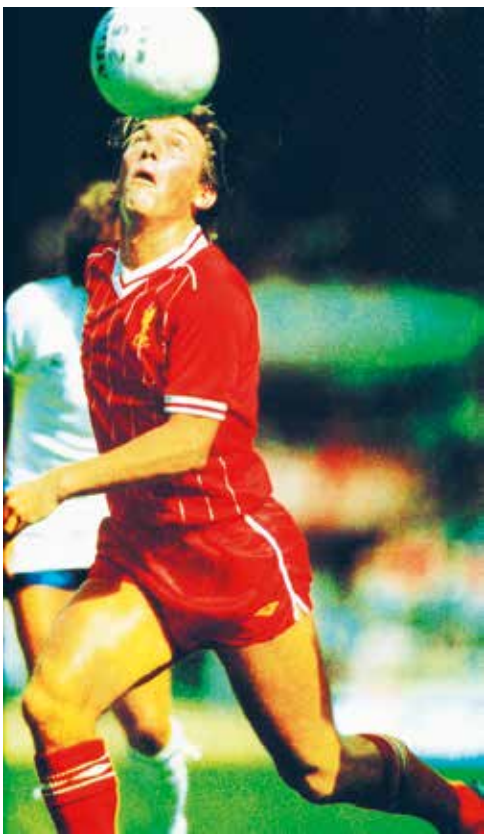
Alejnyikov, Gocmanov és Zigmantovics futott be nagy karriert a gárdából. Az 1982 végén még csupán 21 éves Szergej Alejnyikovot, aki 1989-ben a Juventus történetének második ex-szovjet játékosa lett Alekszandr Zavarov után, 2003-ban az UEFA az előző fél évszázad legkiválóbb fehérorosz labdarúgójának választotta.

Az 1982–1983-as idény volt az utolsó Bob Paisley számára a Liverpool élén. Pazar sikerlistájához hozzátett még egy bajnoki címet és egy Ligakupa-elsőséget, így az addigi idők legsikeresebb brit klubmenedzsereként, hatszoros bajnokként, háromszoros BEK-győztesként, háromszoros Ligakupa-győztesként, a Charity Shield négyszeres győzteseként, egyszeres Szuperkupa- és UEFA-kupa-győztesként búcsúzott. Mindezt kilenc esztendős regnálása alatt érte el! (Egyetlen trófeát nem nyert meg azok közül, amelyért versenybe szállt: az FA serlegét.) Paisley nem váratlanul búcsúzott, már augusztusban bejelentette, hogy a szezon végén nyugdíjba vonul. Májusban pedig tartotta a szavát.

Az 1982–1983-as idény 42 fordulóját valójában tizenhárom, meghajolva a számok előtt, tizenhat emberrel játszotta végig a Liverpool. Hárman még a meccsek egynegyedén sem kaptak szerepet. Az alapcsapatot Bruce Grobbelaar (42) – Phil Neal (42), Alan Hansen (34), Mark Lawrenson (40), Alan Kennedy (42) – Sammy Lee (40), Graeme Souness (41), Ronnie Whelan (28), Craig Johnston (33) – Kenny Dalglish (42) és Ian Rush (34) alkotta, hozzájuk csatlakozott még a két, gyakran bevetetett tartalék, Phil Thompson (24) és David Hodgson (23). Epizodistának számított David Fairclough (8), Steve Nicol (4) és Terry McDermott (2), utóbbi 1982 szeptemberéig volt csak a klub tagja, akkor a Newcastle Unitedhez igazolt.

Nyugodtan állítható: egyetlen pillanatig sem forgott veszélyben a Liverpool bajnoki címe. A kétpontos rendszerben egyenesen sokkoló, tizenhat pontos különbséggel is vezette a tabellát az idény egy szakaszában, s végül tizeneggyel előzte meg a története legnagyobb sikerét elérő Watfordot.

Elton John klubelnök csapata okozta az idény legnagyobb meglepetését remek szereplésével. A „lódarazsak" hét évvel korábban még a negyedik ligában is csupán középcsapatnak számítottak. A rocksztár érkezésével azonban minden megváltozott, a Graham Taylor menedzser kezébe adott gárda az élvonal legjobb csapatai közé emelkedett. Szoros versenyben lett második: a Watford 71, a Manchester United 70, a Tottenham és a Nottingham Forest 69, az Aston Villa 68 ponttal végzett. A Liverpoolt is beleértve az első hat helyezettből három valamelyike nyerte meg a Bajnokcsapatok Európa-kupáját 1977 és 1982 között.



Phil Neal mintha megirigyelte volna a fókákat

A Watford – a fentiekből következtethetően – Európa legjobb klubjai közé került, de otthon sok kritikát kapott. Taylor a lehető legegyszerűbb futballt játszatta a csapatával, hosszú beívelésekkel, a csatárok fizikai erejét kihasználva futballozott, gyakran az ellenfél hibáira spekulált. Nem volt látványos stílus, de működött.



Bruce Grobbelaar, a Liverpool kapusa hárít

Az FA-kupa döntőjébe a Manchester United és a bajnokságban csak vergődő Brighton került. Előbbi nem keltett meglepetést, utóbbi annál inkább. Az idény végén utolsó helyezettként kiesett az élvonalból. Ám az FA-kupában teljesen más arcát mutatta! Főleg február végén, amikor (éppen a Pool korábbi játékosa, Jimmy Case vezérletével) kiejtette a kor legerősebb angol csapatát, a Liverpoolt, mégpedig az Anfield Roadon. Ráadásul a Brighton nem sokkal korábban kinevezett, showmannek is beillő menedzsere, Jimmy Melia tíz éven át volt a „vörösök" játékosa. Túlzás nélkül: az idény meglepetése volt ez az eredmény! A Wembley-ben százezer néző előtt Gordon Smith vezetést szerzett a Man United ellen, ám a „vörös ördögök" Frank Stapleton és Ray Wilkins révén fordítottak. Ellenben Gary Stevens, aki aztán bekerült az angol válogatottba, s szép karriert futott be a Tottenhamnél, ki tudott egyenlíteni. A négy nappal későbbi ismétlést aztán a manchesteriek már simán, 4-0-ra megnyerték. Bryan Robson két, a fiatal Norman Whiteside és a már veteránnak számító Arie Mühren egy-egy gólt szerzett.

Akadt még néhány további érdekesség az 1982–1983-as év angol futballjában. Pat Jennings, akkor éppen az Arsenal kapusa, elsőként érte el Angliában az ezredik felnőtt mérkőzését. A Football League javasolta a kluboknak, hogy vezessék be a második csere lehetőségét is, de azt azok elutasították, a megnövekedő költségekre hivatkozva. Miközben az angol klubok uralták a legerősebb európai klubsorozatot, az ottani élvonalban visszaesett az érdeklődés. Szeptember 19-én mindössze 390 451 nézőt regisztráltak a ligameccseken (tehát nem csak az első osztályt számítva), ez volt az év kilencedik hónapjában a legalacsonyabb nézőszám a II. világháború vége óta. Talán ezzel is összefüggésben, Brian Clough azt javasolta, hogy három éven át ne közvetítsen a televízió labdarúgó-mérkőzést. A második ligás Charlton Athletic új tulajdonosa, Ken Hulyer megvette a Barcelonától a korábbi aranylabdás Allan Simonsent. Nem vált be az ötlet, az apró termetű csatár csak tizenhat meccset játszott, majd hazament a Vejlébe, miközben a Charlton gyakorlatilag csődbe ment.

A nyugatnémet Bundesligában óriási küzdelemben dőlt el a bajnoki cím sorsa a Hamburger SV javára. Ernst Happel együttese azonos pontszámmal végzett az ifjú gólkirály, Rudi Völler

köré épített Werder Bremennel, de mivel a gólkülönbsége, ha csak kettővel is, de jobb volt riválisánál, további egy évre megkapta a szövetségtől a „salátástálat".

A jelek szerint a DFB, a Német Labdarúgó-szövetség az utolsó játéknap előtt az azonos pontszámmal álló két csapat közül a brémaiak sikerét valószínűsítette. Talán okkal, ugyanis Otto Rehhagel együttese otthon fogadta a VfL Bochumot, míg a HSV Gelsenkirchenbe volt hivatalos, a Schalkéhoz. Ezért aztán a DFB az eredeti trófeát Brémába küldte, így Horst Hrubesch, a HSV veterán kapitánya pedig egy másolattal futott tiszteletkört a Parkstadionban. Azért a szövetség nem számolt teljesen rosszul, mert teljes három percen át a Werder Bremen vezette az utolsó fordulóban a tabellát. Ám mindkét fordulatos mérkőzés végül az esélyesebb egygólos győzelemével ért véget, s a HSV így megtartotta az előnyét. Története kiemelkedően legjobb idényét zárta, amelyben a Bajnokcsapatok Európa-kupája és a Bundesliga győztese is lett. Hozzátartozik a teljes képhez: bár valóban óriási bravúr lett volna az 1981 nyara óta ismét a legmagasabb osztályban játszó brémaiak címnyerése, de egyetlen forduló után sem vezették a tabellát, a tizennegyedik forduló után már kizárólag a HSV állt az élen.

A HSV alaptizenegyét Uli Stein (34) – Manfred Kaltz (31), Ditmar Jakobs (31), Bernd Wehmeyer (34) és Holger Hieronymus (32) – Jürgen Groh (31), Jimmy Hartwig (31), Wolfgang Rolff (32), Felix Magath (34) – Horst Hrubesch (30), Jürgen Milewski (31) alkotta, Thomas von Heesen (20) és Lars Bastrup (25 szinte egyenrangúnak számított a kulcsemberekkel. Játszott még: Allan Hansen (13), Borisa Djordjevics (2), Michael Schöreder (2) és Michael Schmidt (1).

Spanyolországban visszaesett az előző két idény bajnoka, a Real Sociedad, de maradt a trófea Baszkföldön, hiszen az Athletic Bilbao végzett az élen. A Javier Clemente irányításával az előző idényben negyedik helyezett gárda egyetlen ponttal megelőzte a nagy favorit Real Madridot. Alfredo Di Stéfano legénysége a szezon nagy vesztese lett: április 30-án, az utolsó bajnoki fordulóban, pontelőnyről elveszítette a Primera División trófeáját, majd május tizenegyedikén Göteborgban elbukta az Aberdeen elleni KEK-döntőt, június negyedikén pedig a Barcelona ellen a Király-kupa-finálét is. Triplázhatott volna, de végül mindent elbukott.

Az utolsó előtti spanyol bajnoki fordulót a Real Madrid egypontos előnnyel várta az Athletic Bilbaóval szemben. Mindkét gárda idegenben zárta a szezont, a Madrid Valenciában, a baszkok Las Palmason. A Valenciát Koldo Aguirre irányította, aki 1979-ig az Atlético, majd Athletic Bilbao trénere volt, egyebek mellett az UEFA-kupa döntőjébe vezette a csapatot. A Valencia ráadásul kiesőhelyen várta a fordulót, két ponttal állt a Las Palmas mögött. A Real Madridnak egy pont elég lett volna ahhoz, hogy megtartsa az első helyét, de az sem sikerült. A Valencia – az aztán 1987-ben majd a Madridhoz igazoló – Miguel Tendillo góljával 1-0-ra győzött.

Az Athletic ki tudta használni a riválisbotlását, s nagyon simán, 5-1-re nyert Las Palmason. Pedig a hazaiak a harmadik percben, De Andrés öngóljával, előnybe kerültek, elúszni látszott a baszkok bajnoki reménye. Ám Sarabia és Dani gólja még az első félidőben meghozta a fordítást, majd a fordulás után újra Sarabia, aztán Argote és Urtubi is szerzett gólt. Az új bajnokcsapat alaptizenegyében Andoni Zubizarreta (34) – Santiago Urquiaga (34), Iñigo Liceranzu (27), Andoni Goicoetxea (26), José María Núñez (30) – José Ramon Gallego (28), Miguel De Andrés (30), Ismael Urtubi (34) – Dani (Daniel Ruiz-Bazán, 32), Manuel Sarabia (33), Estanislao Argote (33) szerepelt. Játszott még: Miguel Ángel Sola (32), José María Noriega (29), Luis de la Fuente (21), Julio Salinas (7), Patxi Salinas (5), Juan José Elgezábal (3), Patxi Bolaños (2), Agustin Gisasola (2), Fernando Tirapu (1).

Nagy csalódással fejezte be az évet a rajt előtt Diego Armando Maradonával, majd menet közben a menesztett Udo Lattek helyére kerülő César Luis Menottival megerősített Barcelona: csak negyedik lett. A katalánok a Király-kupa megnyerésével vigasztalódhattak, de túlzás lenne azt állítani, hogy elégedetten zárták az 1982–1983-as idényt.

Az Egyesült Államokban, nem kis meglepetésre, a Tulsa Roughnecks és a Toronto Blizzard játszott a Soccer Bowlért. Noha az úgynevezett kanadai lista élcsoportjában, talán Ricardo Alonso kivételével, nemzetközileg is jegyzett sztárok végeztek, mint a paraguayi Roberto Cabañas (Cosmos), Karl-Heinz Granitza (Chicago Sting), Slaviša Žungul (Golden Bay) és Kazimierz Deyna (San Diego), de az NASL már régen túljutott a fénykorán. A Cosmos, Johan Neeskensszel és az Amerikába visszatért Franz Beckenbauerrel a soraiban, kiesett a gyengécske Montreal Manic ellen a rájátszás első fordulójában. A két döntős közül a Toronto Blizzardban játszottak híresebb játékosok, elsősorban Roberto Bettega és Arno Steffenhagen. A bajnok Tulsa legtekintélyesebb múltú játékosa az iráni színekben az argentínai Mundialon is szereplő, sőt országa futballtörténetének első vb-gólját szerző Iraj Danaeifard volt.

Argentínában a Ferro Carril Oeste végre át tudta lépni a küszöböt. A zöld-fehérek másodikok lettek az 1981-es Metropolitanóban, csupán egy ponttal lemaradva Diego Armando Maradona Boca Juniorsa mögött. Bejutottak a Nacional fináléjába is, de ott meg a River Plate ellen maradtak alul. 1982-ben aztán, ráadásul veretlenül, megnyerték a Nacionalt. A klubtörténet legsikeresebb edzője, Carlos Griguol – aki 1973-ban bajnok lett már a Rosario Centrallal – 1979-ben kezdte építgetni a csapatot, amely a látványosságra kevéset adó, de mégis eredményes stílusával is nyert két bajnoki címet. (A másodikat 1984-ben, szintén a Nacionalban diadalmaskodva). Kulcsemberei között volt a világbajnok Oscar Garré, valamint Adolfino Cañete, Gerónimo Saccardi, Juan Domingo Rocchia, Julio César Jiménez, Alberto Márcico, s nem utolsósorban a későbbi sikeres edző, Héctor Cúper. Griguol sokat adott a biztonságos védekezésre: a csapata 50-13-as gólkülönbséggel zárta a 22 fordulós bajnokságot.



Három a világsztár: Maradona, Cruyff és Schuster

A Metropolitano élén az Estudiantes végzett, Carlos Bilardo irányításával. Az akkor háromszoros Libertadores-kupa-győztes klubnak az volt mindössze a harmadik bajnoki címe. José Luis Brown, 1986 egy másik világbajnoka játszott a védelem közepén, rajta kívül elsősorban a három középpályás, José Daniel Ponce, Alejandro Sabella és a Mexikóban szintén világbajnoki címet nyerő Marcelo Trobbiani számított a csapat erősségének.

Brazíliában a Flamengo nyerte meg az országos bajnokságot. Elképesztő érdeklődés kísérte a Santos elleni bajnoki döntőt, a São Pauló-i Morumbiban 114 481, a riói Maracanában

155 523 néző látta a meccset. A Santos 2-1-re megnyerte az első találkozót, de az 1970-es vb-győztes csapatkapitány és egykori Santos-csillag, Carlos Alberto Torres által irányított piros-feketék, Raúl – Leandro, Marinho, Figueiredo, Júnior – Vitor, Adílio, Zico – Élder, Baltazar (Robertinho), Júlio César (Ademar) összeállításban játszva, 3-0-val fordítottak. A gólokat Zico, Leandro és Adílio lőtte. A döntő első találkozóján cseréként beállt a 19 éves Bebeto is.



Baltazar, a Flamengo csatára a Santos ellen

AZ ÉV TÖRTÉNETE

Baszkföld büszkesége

Spanyolország egyik legkülönlegesebb klubja nyerte meg az 1982–1983-as spanyol bajnokságot, átvéve a stafétát az előző két szezonban győztes Real Sociedadtól: az Athletic Club Bilbao. Noha eredményességben a Real Madrid és a Barcelona megelőzi (de ami a bajnoki címeket és az országos kupában szerzett győzelmek számát illeti, csak ez a két klub!), sőt, még ez a két klub sem adott annyi játékost a spanyol válogatottba, mint a Bilbao. Szóval: az Athletic Bilbao lenne a „legspanyolabb" klub? Azért ha valakinek kedves az élete, ne vezesse ezt elő Baszkföldön járva…

A legtöbb baszk szerint ugyanis az Athletic Bilbao nem spanyol, hanem baszk klub. S annak is kell maradnia, mindenáron. Még egyszer: mindenáron. Az *El Mundo* a kilencvenes évek végén készített egy felmérést, akkoriban, amikor az Athletic újra nagyszerűen szerepelt, de a nemzetközi porondon alig volt versenyképes. A lap által akkoriban megkérdezettek 76 százaléka úgy vélte, még azt is elviselné, hogy a csapat kiessen a Primera Divisiónból (erre még soha nem került sor, ezzel három klub dicsekedhet a spanyol élvonalban, a Real Madrid, a Barcelona és az Athletic Bilbao), de tartsa meg önkorlátozó, úgynevezett „cantera" politikáját.

A cantera spanyol szó, kőbányát jelent – tulajdonképpen a saját nevelésű játékosok szerződtetését jelenti. Használják némileg kiterjesztő értelemben is: arra utal, hogy egy klub (például és elsősorban az Athletic Bilbao) csak a saját régiójából szerződtet játékosokat.

A spanyol élvonalban az Athletic Bilbao az egyetlen egyesület, amely nem igazol külföldi játékosokat, s egészen 2019-ig nem adta el mezét valamelyik hirdetőnek.

Az angolok által alapított – a Franco-korszak után eredeti nevét visszakapó, s így még mindig angol nevet használó – klubban 1912-ben játszott legutóbb (s alkalmasint utoljára…) külföldi játékos. Búcsúja után kezdődött a „cantera" politika.

De kik (ebben az értelmezésben) a hazai játékosok?

Természetesen azok, akik Baszkföldön születtek, baszk családban. De a spanyol válogatottsági rekorder, az Athletic Bilbao korábbi kapusa, majd később sportigazgatója, Andoni Zubizarreta készséggel elismeri: az utóbbi időben azért tágították a kört.

Például, ha egy külföldi család letelepedik a régióban, és gyermeküket a baszk kultúra berkein belül nevelik fel, akkor a klub biztosan baszknak tekinti majd. Részben példa csak a fentiekre a francia világbajnok, Bixente Lizarazu 1996-os szerződtetése. Ő lett 1912 óta az Athletic első külföldije, de az elv nem sérült, hiszen Lizarazu baszk nemzetiségű, noha nem Spanyol-, hanem Franciaország elsősorban baszk nemzetiségűek által lakott területéről származik.

Korábban egyébként nem volt ennyire toleráns a Bilbao vezérkara. Az ötvenes években például a később Európa-bajnok középpályás, „Txus" Pereda egy kisebb bilbaói csapatban futballozott. Szívesen szerződött volna (egyébként két társával, Gáratéval és Miguel Jonesszal együtt) az Atléticóba (így hívták a klubot a Franco-éra nagy részében), de a klub nemet mondott nekik, mert nem a baszk régióban születtek.

Később ez az elv megváltozott – még Lizarazu szerződtetése előtt. A brazil születésű, gyermekkorában hazatelepült Biurrun például kaphatott szerződést az Athletictől.

Kétségtelen: az Athletic Bilbao a baszk büszkeség szimbóluma, ezért is népszerűbb a régió minden más csapatánál. Az egyesület ugyan egyre kevésbé „túlpolitizált", de ismert, hogy az elmúlt bő száz évben szoros kapcsolatot tartott fel a legfontosabb baszk politikai mozgalommal, a még az Athleticnél is három évvel idősebb EAJ-vel, a Baszk Nemzeti Párttal (Eusko Alderdi Jeltzalea).



Természetesen baszk játékosok alkották az 1982–1983-as bajnokcsapatot is. S baszk volt az edző, noha ezt nem „írja elő" a klub törvénye. **Javier Clemente** Bilbao egyik külvárosában, Barakaldóban született, ami akkor még egy gyárakkal teli ipari környéknek számított. Ugyanott született, igaz, majdnem két évtizeddel korábban, José Luis Núñez, a Barcelona történetének legsikeresebb elnöke, aki a jobb élet reményében elhagyta Baszkföldet, s még a nevét is szívesebben használta a katalán változat szerint. Clemente, aki az Atlético Bilbaóban játszott a húszas évei elejéig, mígnem egy sérülés visszavonulásra kényszerítette, mindörökre megmaradt baszknak. Attól függetlenül, hogy nem is baszknak született, egy Spanyolország más részéről odavándorolt családban nőtt fel, gyerekként nem is a helyiek nyelvét, az eusquerrát, hanem a spanyolt beszélte.

Játékát a helyi futballt példázó erények, a kiváló technika, az agresszivitás és a megalkuvást nem tűrő küzdőszellem jellemezték. *Jimmy Burns* írja a *La Roja* című könyvében, hogy Clemente – akár egy háborús veterán – az érdeklődőknek szívesen megmutatta egyik sérülésének nyomait, hegeit. Miután a többszöri műtét után sem tudott futballozni, edző lett, nem is akármilyen. Kisebb klubok után 1981-ben került az Athletic Bilbao élére, s az ott töl-



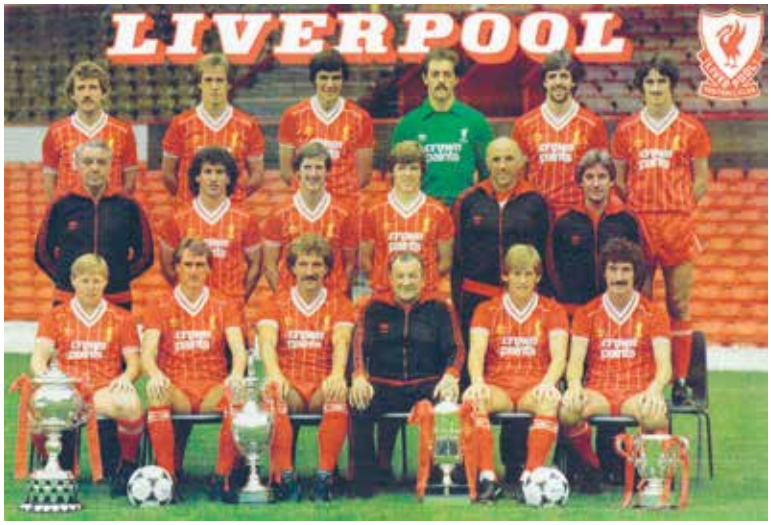
Az ifjú Andoni Zubizarreta



Andoni Goicoetxea a helyzet magaslatán

tött időszaka a modern kori klubtörténet egyik legszebb időszaka. 1983-ban és 1984-ben bajnok, sőt utóbbi évben a Király-kupa és a hazai Szuperkupa győztese is lett csapatával. Egy olyan időszakban, amelyben egy baszk gyökereihez ragaszkodó csapat sikerei különlegesnek számítottak Spanyolországban: ez volt az ETA (Euskadi Ta Askatasuna, azaz Baszkföld és Szabadság) egyik legvéresebb korszaka, s az ország más régióiban az emberek egy része inkább azonosította a baszkokat az ETA-val, mint az Athletic Bilbaóval.

Clemente mindössze 32 éves volt, amikor megnyerte az 1982–1983-as bajnoki címet, s fiatalnak számított a csapata is: a legalább három bajnoki meccset játszók közül csupán ketten, az edzőnél alig több mint egy évvel fiatalabb Dani, valamint az éppen csak a harmincas éveibe lépett Núñez töltötte már be a huszonhetedik évét. Andoni Zubizarreta mindössze a második, Urtubi gyakorlatilag az első idényét töltötte a legmagasabb osztályban, mindketten gazdag pályafutásuk elején jártak.



A Liverpool FC. Hátul, balról: A. Kennedy, Neal, Hansen, Grobbelaar, Lawrenson, Rush. Középen: Joe Fagan menedzser-asszisztens, Johnston, Whelan, Nicol, Ronnie Moran edző, Roy Evans edző. Elöl: Lee, Thompson, Souness, Bob Paisley menedzser, Dalglish, McDermott

Az AS Roma. Hátul, balról: Scarnecchia, Faccini, Di Bartolomei, Chierico, Biagino, Pruzzo, Turone, Nela, Nappi. Középen: Tessari edző, Prohaska, Righetti, Superchi, Nils Liedholm vezetőedző, Tancredi, Falcão, Maldera, Colucci edző. Elöl: Boldrini gyúró, Valigi, Iorio, Conti, Acucicco orvos, Giovannelli, Vierchowod, Ancelotti, Rossi gyúró





A Hamburger SV. Hátul, balról: Magath, Bastrup, Rolff, Jakobs, Kaltz, Hrubesch. Elöl: Wehmeyer, Hieronymus, Groh, Milewski, Stein



Az Athletic Bilbao. Hátul, balról: Zubizarreta, Goicoetxea, Núñez, De Andrés, Urquiaga, De la Fuente. Elöl: Dani, Gallego, Sarabia, Urtubi, Argote



A Flamengo. Hátul, balról (csak a játékosok): Leandro, Raul, Marinho, Figueiredo, Andrade, Júnior. Elöl: Tita, Adílio, Nunes, Zico, Lico



Az FC Nantes. Hátul, balról: Rio, Touré, Bertrand-Demanes, Der Zakarian, Delanoé, Adonkor, Suaudeau edző. Középen: Bretaudeau gyúró, Leclerc, Ayache, Morice, Tusseau, Agerbeck. Elöl: Amisse, Baronchelli, Poullain, Picot, Furic, Bernardeau, Muller

AZ ÉV CSAPATA

HSV & Happel

Bár korábban is voltak a Hamburger Sport Vereinnak nagyszerű időszakai (a húszas években nyert két bajnoki címet, az ötvenes-hatvanas évtized fordulóján nyert újabb bajnoki elsőség után három évvel kupagyőztes is lett), vitézkedett a gárda a nemzetközi porondon is (KEK-döntős 1968-ban), vitathatatlan: igazi aranykort ért meg az egyesület az 1975–1976-os és az 1986–1987-es kupagyőzelmek közötti bő évtizedben. S ennek a periódusnak is kiemelkedő állomása volt a bajnoki címvédéssel és BEK-győzelemmel zárt 1982–1983-as szezon. Kétségtelen, hogy akadtak a HSV addigi történetében szupersztárnak ne-



A vezérkar és a kapitány: Risztics, Magath, Happel és Netzer

AZ EDZŐ

A legnagyobbak egyike



Minden idők egyik legsikeresebb edzője, ***Ernst Happel*** *(teljes nevén Ernst Franz Hermann Happel) vezette a HSV-t 1981 és 1987 között. Az 1925. november 29-én Bécsben született egykori védő 1938 és 1959 között a Rapid játékosa volt, egyetlen (1955–1956) a Racing Paris-nál töltött idény kivételével. Hat bajnoki címet, egy országos kupát, illetve egy „csonka KK-t" (Zentropa Pokal) nyert a zöld-fehérekkel. Az osztrák válogatottban (1947–1958) 51 mérkőzésen öt gólt szerzett, tagja volt az 1954-es, vb-bronzérmes csapatnak. Edzőként az ADO Den Haag (1962–1969), közben a San Francisco Gales (1967), a Feijenoord (1969–1973), a Sevilla (1973–1974), az FC Bruges (1974–1978), párhuzamosan a holland válogatott (1977–1978), a Harelbeke (1979), a Standard Liège (1979–1981), a HSV (1981–1987), a Swarovski Tirol (1987–1991) szakvezetője, majd osztrák szövetségi kapitány (1992) volt. Hollandiában az ADO-val kupát, a Feijenoorddal bajnokságot, BEK-et és Világkupát, Belgiumban az FC Bruges-zsel három bajnoki címet és egy kupát, s a Standard-ral is kupát, Ausztriában a Tirollal két bajnoki címet és egy kupát nyert. A HSV élén két bajnoki címet, egy DFB-kupát és egy BEK-trófeát nyert. A holland válogatottal vb-ezüstérmesként zárt 1978-ban. Elsőként ő nyerte meg a Bajnokcsapatok Európa-kupáját két különböző klubbal is, a BL-t is beleszámítva azóta Carlo Ancelotti, Ottmar Hitzfeld, José Mourinho és Jupp Heynckes. Egyike annak a hét edzőnek – Guttmann Béla, José Mourinho, Carlo Ancelotti, Giovanni Trapattoni, Tomislav Ivić és Eric Gerets tartozik még ide –, akik négy különböző országban is bajnoki címet nyertek. Ernst Happel 1992. november 14-én tüdőrákban hunyt el. Nevét viseli a bécsi Práterben az osztrákok nemzeti stadionja.*

vezhető játékosok, elsősorban a klublegenda Uwe Seeler és az egyesület tagjaként aranylabdásnak választott Kevin Keegen, de akár vehetjük az Egyesült Államokból visszatért, már vitathatatlanul pályafutása csúcsán túl lévő Franz Beckenbauert is. Ám a HSV nem velük érte el története legnagyobb sikereit. Igaz, Keegan részese volt az aranykorszak első felében néhány valóban nagyszerű eredménynek, de ő is (miként Peter Nogly) még Ernst Happel érkezése előtt távozott. A hetvenes-nyolcvanas években tulajdonképpen két különböző garnitúra tündökölt, a kettő között „Manni" Kaltz és Felix Magath jelentette a kapcsot. Az 1977-es KEK-döntőt még a Kargus – Kaltz, Nogly, Ripp, Hidien – Memering, Magath – Steffenhagen, Reimann, Keller, Volkert tizenegy nyerte meg, Kuno Klötzer irányításával. Az 1980-as BEK-döntőben az átmenetet jelző, Kargus – Kaltz, Buljan, Nogly, Jakobs – Hieronymus (Hrubesch), Magath, Memering – Reimann, Keegan, Milewski gárda veszített Branko Zebeccel a kispadon a Nottingham Forest ellen. Három évvel később már a Stein – Kaltz, Jakobs, Hieronymus, Wehmeyer – Rolff, Magath, Groh, Milewski – Hrubesch, Bastrup (Von Heesen) együttes ült fel Európa trónjára, Ernst Happel vezetőedzővel.



Felix Magath és a BEK-serleg

A HSV eredménylistája a korszakban. 1975–1976: DFB-kupa-győztes, bajnoki második. 1976–1977: KEK-győztes. 1977–1978: Európai Szuperkupa-döntős. 1978–1979: bajnok. 1979–1980: BEK-döntős, bajnoki második. 1980–1981: bajnoki második. 1981–1982: bajnok, UEFA-kupa-döntős. 1982–1983: BEK-győztes, bajnok. 1983–1984: bajnoki második, Világkupa- és Európai Szuperkupa-második. 1984–1985: –, 1985–1986: –, 1986–1987: DFB-kupa-győztes, bajnoki második.



ULRICH STEIN: Az Ulinak becézett kapus 1954. október 23-án született Hamburgban. Pályafutásának klubjai az FC Nienburg (1970–1972), az FC Wunstorf (1972–1976), az Arminia Bielefeld (1976–1980), a HSV (1980–1987), az Eintracht Frankfurt (1987–1994), majd újra a HSV (1994–1995) és az Arminia (1995–1997) voltak. A 2000-es években egy-egy mérkőzésre beszállt a VfL 1945 Pinneberg (2000), a Kickers Emden (2001), végül a VfB Fichte Bielefeld (2003) csapatába. A HSV tagjaként kétszeres bajnok (1981–1982, 1982–1983), DFB-kupa-győztes (1987), BEK-győztes (1983) lett, a szövetség serlegét megnyerte, egyébként Détári Lajos társaságában, az Eintrachttal is (1988). Hatszor védett a nyugatnémet válogatottban (1983–1986), noha a torna alatt hazaküldték, tagja volt a vb-ezüstérmes keretnek Mexikóban.



MANFRED KALTZ: 1953. január 6-án született Ludwigshafenben. Klubjai a VfL Neuhofen (1960–1968), a TuS Altrip (1968–1970), a Hamburger Sport Verein (1970–1989), a Girondins Bordeaux (1989), a Mulhouse (1989–1990) és újra a HSV (1990-1991) voltak. Élete fő klubjának tagjaként háromszoros Bundesliga-bajnok (1978–1979, 1981–1982, 1982–1983), kétszeres DFB-kupa-győztes (1975–1976, 1986–1987), Ligakupa-győztes (1972–1973), valamint BEK (1982–1983) és KEK-győztes (1976–

1966
1970

1977) is lett. A nyugatnémet válogatottban (1975–1983) 69 mérkőzésen nyolc gólt szerzett. Eb-győztes (1980), Eb-ezüstérmes (1976), vb-ezüstérmes (1982) is volt, részt vett az 1978-as tornán is.



DITMAR JAKOBS: A belső védő 1953. augusztus 28-án született Oberhausenben. Klubjai a Rot-Weiß Oberhausen (1971–1974), a Tennis Borussia Berlin (1974–1977), az MSV Duisburg (1977–1979) és a Hamburger SV (1979–1989) voltak. A HSV tagjaként kétszeres bajnok (1981–1982, 1982–1983), DFB-kupa-győztes (1987), BEK-győztes (1983) lett. A nyugatnémet válogatottban (1980–1986) 20 mérkőzésen 1 gólt szerzett, utolsó meccse a címeres mezben az argentinok elleni vb-döntő volt.



HOLGER HIERONYMUS: A beállós 1959. február 22-én született Hamburgban. Teljes pályafutását ott játszotta végig, a TuS Hamburg, majd a St. Pauli neveltje 1979-től 1984-ig játszott a HSV-ban. Utóbbival kétszeres bajnok (1981–1982, 1982–1983), BEK-győztes (1983) lett. A Nationalelfben (1981–1982) három találkozón lépett pályára. Súlyos sérülése miatt huszonöt évesen visszavonulni kényszerült.



BERND WEHMEYER: A balhátvéd 1952. június 6-án született Herfordban. Hatéves korától az SV Sunderben játszott (1958–1971), majd az Arminia Bielefeld (1971–1972), a Hannover 96 (1973–1975), aztán újra az Arminia (1975–1976) és a Hannover (1976–1978) tagja volt. 1978 és 1986 között futballozott a HSV csapatában, amellyel háromszoros bajnok (1978–1979, 1981–1982, 1982–1983), BEK-győztes (1983) lett.



WOLFGANG ROLFF: 1959. december 26-án született Lamstedtben. Tizennyolc éves koráig szülővárosa klubjában, a TSV Lamstedtben futballozott, majd az OSC Bremerhaven (1978–0980), a Fortuna Köln (1980–1982), a HSV (1982–1986), a Bayer Leverkusen (1986–1989), a Racing Strasbourg (1989–19909), a Bayer Uerdingen (1990–1991), a Karlsruher SC (1991–1994), az 1. FC Köln (1994–1995) és újra a Fortuna Köln (1995–1996) mezét viselte. A hamburgiakkal bajnok és BEK-győztes volt első idényében (1982–1983), 1988-ban UEFA-kupa-győztes lett a Bayer Leverkusennel. A nyugatnémet válogatottban (1983–1989) 37 mérkőzésen kapott szerepet, vb-ezüstéremmel tért haza 1986-ban Mexikóból, részt vett az 1984-es és az 1988-as Európa-bajnokságon.

1970
1980



JÜRGEN MILEWSKI: 1957. október 19-én született Hannoverben. Az SG Letter 05-ben kezdte a pályafutását, majd a Hannover 96 (1975–1978), a Hertha BSC (1978–1979), a HSV (1980–1985), az AS Saint-Étienne (1985–1986), végül a HSV amatőrcsapatának (1988–1989) tagja volt. Pályafutása csúcspontján kétszeres bajnok (1981–1982, 1982–1983), BEK-győztes (1983) lett. A Nationalelfben (1981–1984) három fellépés jutott neki.



JÜRGEN GROH: 1956. július 17-én született Heppenheimben. Klubjai a helyi Starkenburgia, majd a VfR Bürstadt (1974–1976), az 1. FC Kaiserslautern (1976–1980), a HSV (1980–1985), a török Trabzonspor (1985–1986), újra az 1. FC Kaiserslautern (1986–1989), végül az SV Edenkoben voltak. Kétszeres bajnok (1981–1982, 1982–1983), BEK-győztes (1983) lett a hamburgiakkal. A válogatottban 1979-ben és 1983-ban jutott neki egy-egy fellépés.

1980
1981

1981
1982



FELIX MAGATH: 1953. július 26-án született Aschaffenburgban. Előbb a VfR Nilkheim (1960–1964), majd a TV 60 Aschaffenburg (1964–1972), majd felnőttként a Viktoria Aschaffenburg (1972–1974), az 1. FC Saarbrücken (1974–1976), végül a Hamburger Sport Verein (1976–1986) középpályássorát erősítette. A HSV gárdájával

1982
1983

1983
1984

háromszoros Bundesliga-bajnok (1978–1979, 1981–1982, 1982–1983), valamint BEK (1982–1983) és KEK-győztes (1976–1977) is lett. A nyugatnémet válogatottban (1977–1986) 43 mérkőzésen három gólt lőtt. Kétszeres vb-ezüstérmes (1982, 1986), Európa-bajnok (1980). Jakobshoz hasonlóan ő is Mexikóvárosban játszott utoljára a nemzeti tizenegyben, a Mundial döntőjében.



HORST HRUBESCH: 1951. április 17-én született Hammban. 1978-ig a Germania Hamm, majd a Hammer SpVg (1971–1972), az SC Westtünnen (1972–1975), a Rot-Weiss Essen (1975–1978) mezét viselte. A következő öt szezont a HSV csapatában töltötte, háromszoros bajnok (1978–1979, 1981–1982, 1982–1983), BEK-győztes (1983) lett. Utána két szezont töltött a belga Standard Liège-nél, majd az 1985–1986-os szezonban a Borussia Dortmundban zárta le a karrierjét. A Nationalelfben (1980–1982) 21 mérkőzésen hat gólt szerzett, 1980-ban Európa-bajnok, 1982-ban vb-ezüstérmes lett.



LARS BASTRUP: A dán csatár 1955. július 31-én született Levringben. Huszonhat éves koráig a Kickersnél tett kitérőt nem számítva kizárólag hazai amatőrcsapatokban szerepelt – igaz, köztük volt a legjobb dán egyesületek közé tartozó AGF is. A Silkeborg IF (1972–1974), az IHF Aarhus (1974–1975), a Kickers Offenbach (1975–1977), az IHF Aarhus (1977–1979), AGF Aarhus (1979–1981) futballistája volt. Pályafutása legsikeresebb időszakát a HSV-nál töltötte (1981–1983), kétszeres nyugatnémet bajnok, BEK-győztes lett. Hazatérve az IK Skovbakken (1983–1984) és az Ikast FS (1984–1986) csatára volt. A dán válogatottban (1975–1983) 30 mérkőzésen tíz gólt szerzett.

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Dino Zoff belenézett a reflektorba

Ugyan nem minősült vaskos meglepetésnek, ám sokan elcsodálkoztak azon, hogy rögtön az elején a Celtic elbuktatta az Ajaxot. Szélsőséges eredményeket hozott a belga és a magyar bajnok párharca, odakint 5-0-ra kapott ki az ETO, ellenben Győrben 3-0-ra győzött.

A második körben ismét hallatta szavát a politika: az albánok felsőbb utasításra nem vállalták a kijeviek elleni összecsapást. A Liverpool újfent „megfázott” Finnországban, aztán a visszavágón kitömte az északiak hálóját.

A nyolc között megint a Mersey-parti „vörösök” szolgáltattak témát, kiverték őket a lengyel „vörösök”. (A története legszebb nemzetközi eredménysorát elérő, az előző nyáron legjobbját, Zbigniew Bonieket elveszítő Widzew Łódźról a rajtnál nem sokan feltételezték, hogy el tud jutni a legjobb négybe.) A Juventus elbúcsúztatta az Aston Villát, vagyis a birminghamieknek nem sikerült azt megcselekedniük, amit a Nottingham Forest előttük megtett: egyetlen angol bajnoki arannyal két BEK-serleget begyűjteni.



Uli Stein, a HSV kapusa önfeledten ünnepel

Az athéni végjáték a két korábbi remek játékos, majd kiváló stratéga, Ernst

Happel és Giovanni Trapattoni sakkjátszmáját hozta. Akadtak sportújságok, amelyek az 1982-es világbajnoki finálé visszavágójaként harangozták be a meccset, tekintettel arra, hogy az olaszok közül hat, a németek közül két futballista harcolt a pályán a madridi vb-döntőben. (Utóbbiaknál további kettő kerettag volt.) Egyetlen jól eltalált, nem túl erős, inkább ívelt lövés juttatta a trófeához HSV-t. Beszélték, hogy az akkorra már a negyvenegyedik életévét is betöltő Dino Zoff belenézett az egyik reflektorba, és annak fénye kissé elvakította. A Hamburg tehát a második BEK-döntőjét megnyerte, míg a Juventus a második lehetőségét is elszalasztotta.



Horst Hrubesch és Stein kapus a becses trófeával

A sorozat gólkirálya a hattalálatos Paolo Rossi (Juventus FC) lett.

Előselejtező. FC Dinamo Bucureşti–Vålerenga Fotball Oslo 3-1, 1-2

1. forduló. Standard Liège– Győri Rába ETO 5-0, 0-3, AS Monaco–CSZKA Szófia 0-0, 0-2 (h. u.), Dinamo Zagreb–Sporting CP 1-0, 0-3, Víkingur Reykjavík FC–Real Sociedad 0-1, 2-3, Grasshoppers–Dinamo Kijev 0-1, 0-3, Celtic FC–AFC Ajax 2-2, 2-1, Nëntori 17 Tirana–Linfield FC 1-0, 1-2, BFC Dynamo–Hamburger SV 1-1, 0-2, Olympiakosz Pireusz–Östers IF Växjö 2-0, 0-1, FC Dinamo Bucureşti–Dukla Praha 2-0, 1-2, Aston Villa–Beşiktaş 3-1, 0-0, Hvidovre IF–Juventus FC 1-4, 3-3, FC Avenir Beggen–Rapid Wien 0-5, 0-8, Hibernians FC Paola–Widzew Łódź 1-4, 1-3, Omonia Nicosia–HJK Helsinki 2-0, 0-3, Dundalk FC–Liverpool FC 1-4, 0-1

2. forduló. CSZKA Szófia–Sporting CP 2-2, 0-0, Real Sociedad–Celtic FC 2-0, 1-2, Hamburger SV–Olympiakosz Pireusz 1-0, 4-0, FC Dinamo Bucureşti–Aston Villa 0-2, 2-4, Standard Liège–Juventus FC 1-1, 0-2, Rapid Wien–Widzew Łódź 2-1, 3-5, HJK Helsinki–Liverpool FC 1-0, 0-5. A Nëntori 17 Tirana nem állt ki a Dinamo Kijev ellen.

Negyeddöntő. Sporting CP–Real Sociedad 1-0, 0-2, Dinamo Kijev–Hamburger SV 0-3, 2-1, Aston Villa–Juventus FC 1-2, 1-3, Widzew Łódź–Liverpool FC 2-0, 2-3

Elődöntő. Real Sociedad–Hamburger SV 1-1, 1-2, Juventus FC–Widzew Łódź 2-0, 2-2

Döntő

Hamburger SV–Juventus FC 1-0 (1-0)

1983. május 25., Athén, Olimpiai Stadion, 73 500 néző. Jv-: Nicolae Rainea (román)

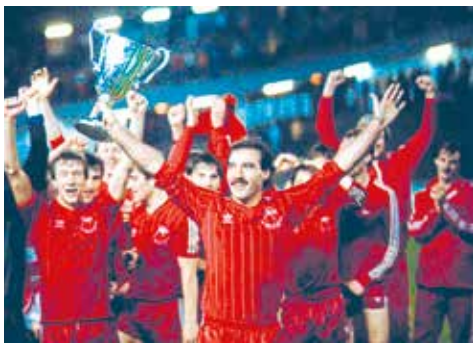
Hamburger SV: Stein – Kaltz, Jakobs, Hieronymus, Wehmeyer – Groh, Rolff, Bastrup (Von Heesen, 55.), Magath – Milewski, Hrubesch

Juventus FC: Zoff – Gentile, Scirea, Brio, Cabrini – Bonini, Platini, Tardelli – Bettega, P. Rossi (Marocchino, 55.), Boniek

Gólszerző: Magath (9.)

Fergie „vörösei” nem kegyelmeztek

Bizonnyal nagy örömmel emlékeznek vissza a ciprusi Apollon háza táján a címvédő FC Barcelona elleni döntetlenükre, miként Nagybányán a Real Madrid elleni ikszre, ahogyan Pozsonyban is a Slovan a milánói Inter fölött aratott minimális győzelmére, ám az első kör leváratlanabb eredményét a koppenhágai BK AF 1893 a Dynamo Dresdennel vívott csatája hozta. A dánok idegenben szerzett több góljukkal elbúcsúztatták a keletnémet sárga-feketéket.



Az Aberdeen történetének talán legnagyobb pillanata. Középen Miller

A negyeddöntő négy párharcából háromon óriási meglepetésre az esélytelenebbnek vélt klub (Thor Waterschei, Austria Wien, Aberdeen FC) lépett tovább a favorittal (Paris SG, Barcelona, Bayern) szemben, aztán ezek az eredmények eltörpültek a finálé szenzációja mellett, Göteborgban ugyanis a közvélemény többsége részéről a biztos kudarcra kárhoztatott Aberdeen FC hosszabbításban megverte a Real Madridot! A hideg, esős, szeles, skandináv időjárás nem kedvezett a melegebb éghajlathoz, jobb talajhoz szokott spanyoloknak, azonban nem volna korrekt a skótokkal szemben, ha csupán a zord klimatikus viszonyokkal magyaráznánk a bravúrjukat, mert a 120 perc alatt nyújtott lelkes teljesítményük alapján megérdemelték a győzelmet. Akkor még nem tudhattuk, hogy a kispadjukon fészkelődő, a rágógumit fáradhatatlanul őrlő trénert évtizedek múlva edzőgéniuszként tiszteli majd a futballvilág. Ez volt Alex Ferguson első nagy nemzetközi sikere. Az idény gólkirálya Carlos Alonso González, ismertebb nevén Santillana (Real Madrid) lett, nyolc találattal.

Selejtező. Swansea City FC– SC Braga 3-0, 0-1, Aberdeen FC–FC Sion 7-0, 4-1

1. forduló. IFK Göteborg–Újpesti Dózsa 1-1, 1-3, ÍB Vestmannæyjar–KKS Lech Poznań 0-1, 0-3, Lokomotiv Szófia–Paris Saint-Germain 1-0, 1-5, Coleraine FC–Tottenham Hotspur FC 0-3, 0-4, Lillestrøm SK–Crvena zvezda 0-4, 3-0, FC Barcelona–FC Apollon Limassol 8-0, 1-1, Torpedo Moszkva–FC Bayern München 1-1, 0-0, FC Baia Mare–Real Madrid 0-0, 2-5, Austria Wien–Panathinaikosz AO 2-0, 1-2, FC Internazionale–Slovan Bratislava 2-0, 1-2, Dynamo Dresden–BK AF 1893 3-2, 1-2, Waterschei Thor –Red Boys Differdange 7-1, 1-0, Galatasaray SK–FC Kuusysi Lahti 2-1, 1-1, Swansea City FC–Sliema Wanderers FC 12-0, 5-0, Aberdeen FC–Dinamo Tiranë 1-0, 0-0, Limerick FC–AZ ’67 Alkmaar 1-1, 0-1

2. forduló. Real Madrid–Újpesti Dózsa 3-1, 1-0, BK AF 1893–Waterschei Thor 0-2, 1-4, Crvena zvezda–FC Barcelona 2-4, 1-2, AZ ’67 Alkmaar–FC Internazionale 1-0, 0-2, Aberdeen FC–KSZO Lech Poznań 2-0, 1-0, Galatasaray SK–Austria Wien 2-4, 1-0, Swansea City FC–Paris Saint-Germain 0-1, 0-2, Tottenham Hotspur FC–FC Bayern München 1-1, 1-4

Negyeddöntő. FC Internazionale–Real Madrid 1-1, 0-2, Paris Saint-Germain–Waterschei Thor 2-0, 0-3 (h. u.), Austria Wien–FC Barcelona 0-0, 1-1, FC Bayern München–Aberdeen FC 0-0, 2-3

Elődöntő. Aberdeen FC–Waterschei Thor 5-1, 0-1, Austria Wien–Real Madrid 2-2, 1-3

Döntő

Aberdeen FC–Real Madrid 2-1 (1-1, 1-1, 1-1)

1983. május 11., Göteborg, Nya Ullevi-stadion, 17 804 néző. Jv.: Gianfranco Menegali (olasz)

Aberdeen FC: Leighton – Rougvie, McLeish, Miller, McMaster – Cooper, Strachan, Simpson – Black (Hewitt, 88.), McGhee, Weir

Real Madrid: Augustín – Juan José, Metgod, Bonet, Camacho (San José, 91.) – Gallego, Ángel, Stielike – Juanito, Santillana, Isidro (Salguero, 102.)

Gólszerzők: Black (7.), Juanito (15. – 11-esből), Hewitt (112.)

UEFA-KUPA

Brüsszeli kupagyőzelem – dán és spanyol segédlettel

A moszkvai Szpartak kettős vereséget mért a londoni Arsenalra, a 8-4-es gólkülönbség arról árulkodik, hogy igencsak magabiztosan múlta felül az „ágyúsokat". A norvég Viking idegenben szerzett találataival megállította a lipcsei vasutasokat, de a craiovai egyetemisták továbbjutása a Fiorentinával szemben, valamint az FTC sikere a bilbaóiak ellen is a meglepetések közé tartozott. Összességében elmondható, hogy a hagyományosan erős angol és keletnémet klubok gyors kiesésére csak kevesen számíthattak.

A második körben a szovjet fővárosban történt borzalmas stadionkatasztrófáról a Tribünök „árnyéka" című fejezetünkben írunk részletesebben. Kellemetlenül érintette a Ferencváros drukkereit kedvenceik botlása az FC Zürich ellen.

A harmadik forduló után a Craiova „Maxima" a Girondins Bordeaux elleni bravúrját emelték ki leginkább a sportlapok. Természetesen akkor még senki sem sejthette, hogy ezzel messze nem lőtték el az összes puskaporukat a kék-fehérek, mert a nyolc között megálljt parancsoltak az 1. FC Kaiserslauternnek, sőt az elődöntőben a Benfica csupán a Romániában szerzett találatával tudott előttük a fináléba kerülni. A csehszlovák „kenguruk" négy közé „ugrása" is általános elismerést keltett.



A Benfica védelme állta a belga rohamokat

A végjáték két párharcában – némiképp már a XXI. századi, multikulturális viszonyokat idézve – szerzett gólt dán (Kenneth Brylle Larsen), spanyol (Juan Lozano) és mozambiki-kínai (Shéu Han). Mindez egy belga–portugál összecsapáson esett meg…

A gólkirályi trónust az SL Benfica jól megtermett csatára, a montenegrói származású Zoran Filipovics foglalta el, aki nyolcszor volt eredményes a sorozatban.

1. forduló. Ferencvárosi TC–Athletic Bilbao 2-1, 1-1, AS Saint-Étienne–Tatabányai Bányász 4-1, 0-0, RSC Anderlecht–Koparit Kuopion 3-0, 3-1, FC Utrecht–FC Porto 0-1, 0-2, Grazer AK–FC Corvinul Hunedoara 1-1, 0-3, FC Szlavia Szófia–FK Szarajevo 2-2, 2-4, Szpartak Moszkva–Arsenal FC 3-2, 5-2,

HFC Haarlem–KAA Gent 2-1, 3-3, Glentoran FC–Baník Ostrava 1-3, 0-1, Manchester United–Valencia CF 0-0, 1-2, Dundee United–PSV Eindhoven 1-1, 2-0, Viking Stavanger–1. FC Lokomotive Leipzig 1-0, 2-3, Lyngby BK–IK Brage 1-2, 2-2, FC Vorwärts Frankfurt–Werder Bremen 1-3, 2-0, FC Progrès Niederkorn–Servette FC Genf 0-1, 0-3, Śląsk Wrocław–Dinamo Moszkva 2-2, 1-0, Bohemians Praha–FC Admira-Wacker Wien 5-0, 2-1, Universitatea Craiova–Fiorentina 3-1, 0-1, Fram Reykjavík–Shamrock Rovers FC 0-3, 0-4, Żurrieq FC–Hajduk Split 1-4, 0-4, FC Carl Zeiss Jena–Girondins Bordeaux 3-1, 0-5, Sevilla FC–Levszki-Szpartak Szófia 3-1, 3-0, PAOK Szaloniki–FC Sochaux 1-0, 1-2, Dinamo Tbiliszi–SSC Napoli 2-1, 0-1, 1. FC Kaiserslautern–Trabzonspor 3-0, 3-0, AS Roma–Ipswich Town 3-0, 1-3, Southampton FC–IFK Norrköping 2-2, 0-0, Borussia Dortmund–Rangers FC 0-0, 0-2, AEK Athén–1. FC Köln 0-1, 0-5, Pezoporikosz Larnaca–FC Zürich 2-2, 0-1, Stal Mielec–KSC Lokeren 1-1, 0-0, SL Benfica–Real Betis Balompié 2-1, 2-1

2. forduló. Ferencvárosi TC–FC Zürich 1-1, 0-1, RSC Anderlecht–FC Porto 4-0, 2-3, FC Corvinul Hunedoara–FK Szarajevo 4-4, 0-4, Szpartak Moszkva–HFC Haarlem 2-0, 3-1, Valencia CF–Baník Ostrava 1-0, 0-0, Viking Stavanger–Dundee United 1-3, 0-0, Werder Bremen–IK Brage 2-0, 6-2, Śląsk Wrocław–Servette FC Genf 0-2, 1-5, AS Saint-Étienne–Bohemians Praha 0-0, 0-4, Shamrock Rovers FC–Universitatea Craiova 0-2, 0-3, Hajduk Split–Girondins Bordeaux 4-1, 0-4, PAOK Szaloniki–Sevilla FC 2-0, 0-4, SSC Napoli–1. FC Kaiserslautern 1-2, 0-2, AS Roma–IFK Norrköping 1-0, 0-1 (t: 4-2), Rangers FC–1. FC Köln 2-1, 0-5, SL Benfica–KSC Lokeren 2-1, 2-1

3. forduló. RSC Anderlecht–FK Szarajevo 6-1, 0-1, Szpartak Moszkva–Valencia CF 0-0, 0-2, Dundee United–Werder Bremen 2-1, 1-1, Servette FC Genf–Bohemians Praha 2-2, 1-2, Girondins Bordeaux–Universitatea Craiova 1-0, 0-2, Sevilla FC–1. FC Kaiserslautern1-0, 0-4, 1. FC Köln–AS Roma 1-0, 0-2, FC Zürich–SL Benfica 1-1, 0-4

Negyeddöntő. Valencia CF–RSC Anderlecht 1-2, 1-3, Bohemians Praha–Dundee United 1-0, 0-0, 1. FC Kaiserslautern–Universitatea Craiova 3-2, 0-1, AS Roma–SL Benfica 1-2, 1-1

Elődöntő. Bohemians Praha–RSC Anderlecht 0-1, 1-3, SL Benfica–Universitatea Craiova 0-0, 1-1

Döntő

RSC Anderlecht–SL Benfica 1-0 (1-0)

1. mérkőzés, 1983. május 4., Brüsszel, Heysel-stadion, 55 000 néző. Jv.: Bogdan Docsev (bolgár)

RSC Anderlecht: Munaron – Hofkens, Peruzović, Olsen, De Groote – Frimann, Coeck, Vercauteren, Lozano – Vandenbergh (Czerniatynski, 78.), Brylle

SL Benfica: Bento – Pietra, Alvaro, Humberto Coelho, José Luis – Shéu, Frederico (Bastos Lopes, 78.), Carlos Manuel, Chalana – Filipovics (Nené, 68.), Diamantino

Gólszerző: Brylle (29.)

Kiállítva: José Luis (75.)

SL Benfica–RSC Anderlecht 1-1 (1-1)

2. mérkőzés, 1983. május 18., Lisszabon, Estádio da Luz, 88 000 néző. Jv.: Charles Corver (holland)

SL Benfica: Bento – Pietra, Humberto Coelho, Bastos Lopes, Veloso (Alves, 62.) – Carlos Manuel, Strömberg, Shéu (Filipovics, 50.), Chalana – Nené, Diamantino

RSC Anderlecht: Munaron – De Greef, Peruzović, Olsen, De Groote – Broos, Frimann, Lozano, Coeck – Vercauteren, Vandenbergh (Brylle, 78.)

Gólszerzők: Shéu (36.), Lozano (38.)

Ha van Shaw, van show is

1981-ben nem mérkőztek meg a trófeáért, mert a Liverpool nem talált alkalmas időpontot a Dinamo Tbiliszi elleni találkozókhoz.



McNaught, a Villa kapitánya pózol a fotósoknak

Az előző két fináléhoz hasonlóan az 1982-es is angol–spanyol csatákat hozott 1983 januárjában, és az FC Barcelonának a második nekirugaszkodásra sem sikerült begyűjtenie a serleget, akárcsak 1979-ben. A birminghami összecsapáson öldöklő küzdelmet látott a nézősereg, amelyen a belga játékvezető is elemében volt, három futballistát parancsolt az öltözőbe (Evanst, illetve Julio Albertót és Marcos Alonsót). A 80. percben a szőke hajú szélső, Gary Robert Shaw betalált a vendégek kapujába, kiegyenlítve az idegenben összeszedett hátrányt, majd a hosszabbításban a megfogyatkozott, erejükkel lassan elkészülő katalánok ellen megérdemelten csikarta ki a diadalt a Villa.

FC Barcelona–Aston Villa 1-0 (1-0)

1. mérkőzés, 1983. január 19., Barcelona, Camp Nou, 40 000 néző. Jv.: Bruno Galler (svájci)

FC Barcelona: Urruti – Sánchez, Migueli, Alexanko, Julio Alberto – Periko Alonso, Schuster, Muñoz – Marcos Alonso, Quini (Pichi Alonso, 65.), Carrasco

Aston Villa: Spink – Jones (Gibson, 37.), McNaught, Evans, Williams – Mortimer, Cowans, D. Bremner – Shaw, Withe, Morley

Gólszerző: Marcos Alonso (52.)

Aston Villa–FC Barcelona 3-0 (0-0, 1-0, 3-0)

2. mérkőzés, 1983. január 26., Birmingham, Villa Park, 31 500 néző. Jv.: Alexis Ponnet (belga)

Aston Villa: Spink – Gibson, McNaught, Evans, Williams – Blair, Cowans, D. Bremner – Shaw (Birch, 88.), Withe, Morley (Walters, 76.)

FC Barcelona: Urruti – Sánchez, Migueli, Alexanko, Julio Alberto – Periko Alonso, Schuster, Muñoz – Marcos Alonso, Urbano, Carrasco (Quini, 30., Manolo 55.)

Gólszerzők: Shaw (80.), Cowans (100.), McNaught (105.)

Baróti Lajos csatára döntötte el a finálét

A Porto Alegre-i Grêmio lett a Libertadores Kupa negyedik brazil győztese, miután a montevideói döntetlen után hazai pályán legyőzte a címvédő Peñarolt. A „gaúchók” a csoportszakaszban veretlenek maradtak, öt győzelem mellett egyszer döntetlent játszottak, mégpedig a Flamengóval. Utána az elődöntőnek nevezett második csoportszakaszban otthon legyőzték az Estudiantest és az Américát, s bár Caliban kikaptak kolumbiai riválisuktól, az argentinok elleni 3-3 elég volt a döntőbe jutáshoz. (Szenzációs mérkőzés volt, a Grêmio már 3-1-re vezetett La Platában, amikor a Trobbiani, Ponce, Camino és Tévez kiállítása miatt hétfőnyire fogyott Estudiantes feltámadt és kiegyenlített. A győztes gólt azonban már nem tudta megszerezni.)



Fernando Morena, az uruguayi „gólgép” hiába lőtt gólt a döntő mindkét mérkőzésén, César találatára már nem akadt válasz. César Martins de Oliveira abban az évben tért vissza a portugál Benficától, ahol Baróti Lajos volt az edzője. A Grêmio védelmét az uruguayi Hugo De León, a Peñarol hazai riválisának, a Nacionalnak a korábbi csillaga dirigálta. A másik nagy sztárnak az akkor még a húszas évei elején játszó Renato, azaz **Renato Portaluppi** számított. Tita éppen csak erre az idényre kirándult a riói Flamengótól a Grêmióba, azon kevés játékos közé tartozik, akik három különböző klubbal is nyertek nemzetközi kupát, mégpedig a Flamengóval, a Grêmióval, majd a Bayer Leverkusennel.

Peñarol–Grêmio FBPA 1-1 (1-1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1983. július 22., Montevideo, Estadio Centenario, 70 000 néző. Jv.: Teodoro Nitti (argentin)

Peñarol: G. Fernández – W. Olivera, N. Gutiérrez, V. Diogo, Bossio – Montelogo, V. Ramos, Saralegui – F. Morena, Zalazar, W. Silva (Villarreal, 71.)

Grêmio: Mazaropi – Baidek, De León, Paulo Roberto, China – Casemiro, Renato, Osvaldo – Caio (César, 46.), Tita, Tarciso

Gólszerzők: Tita (11.), Morena (35.)

Grêmio FBPA–Peñarol 2-1 (1-0)

Döntő, 2. mérkőzés, 1983. július 28., Porto Alegre, Estadio Olimpico, 80 000 néző. Jv.: Edison Pérez (perui)

Grêmio: Mazaropi – Baidek, De León, Paulo Roberto, China – Casemiro, Renato, Osvaldo – Caio (César, 63.), Tita, Tarciso

Peñarol: G. Fernández – W. Olivera, N. Gutiérrez, V. Diogo, Bossio – Montelogo, V. Ramos, Saralegui – F. Morena, Zalazar, W. Silva

Gólszerzők: Caio (9.), Morena (70.), César (77.)

Kiállítva: Renato és V. Ramos (88.)

Paul Breitner a szünetben „átigazolt”

1982. augusztus 7-én az Unicef gyermekfaluinak javára rendeztek jótékonysági mérkőzést New Yorkban. A Giants Stadiumban Európa csapata 3-2-re verte a világválogatottat, amelyben az amerikai, az afrikai és az ázsiai kontinens játékosai kaptak helyet. A gólokat Zico, Belloumi, illetve 0-2 után három európai, Keegan, Pezzey és Antognoni szerezte. A brazil Telê Santana együttesében a brazil Óscar, Sócrates, Zico, Júnior és Falcão mellett a kameruni N'Kono, a perui Duarte, az amerikai Davis, a bolíviai Romero, a mexikói Hugo Sánchez, az algériai Belloumi, a kuvaiti Fejszal el-Dakhil, és az olasz, de évek óta New Yorkban játszó, a Giants Stadion kedvencének számító Chinaglia szerepelt. A két vb-döntős szövetségi kapitány, az olasz Enzo Bearzot és a német Jupp Derwall Európa-válogatottjában Zoff, Schumacher, Tardelli, Krol, Pezzey, Humbero Coelho, Nenad Sztojkovics, Beckenbauer, Platini, Antognoni, Boniek, Neeskens, Rossi, Blohin és Keegan is helyet kapott.

1983. május 31-én a müncheni Olimpiai Stadionban **Paul Breitner** búcsújátékára volt hivatalos a Helmut Schön és Jupp Derwall által dirigált világválogatott, amely 3-2-re verte a Bayern Münchent. A döntő gólt a 85. percben az ünnepelt szerezte, tizenegyesből... A világválogatottban Toni Schumacher és Sepp Maier védett, játszott még a brazil Leandro, Júnior, Zico és Adílio mellett a két osztrák, Pezzey és Schachner, az argentin Kempes, valamint a németek közül Beckenbauer, Karlheinz Förster, Littbarski, Hrubesch, illetve a mindkét csapatban egy félidőt játszó Breitner.





A világválogatott kerete Münchenben. Hátul, balról: Kempes, Beckenbauer, Leandro, Pezzey, Schumacher, Júnior, Breitner. Elöl: Maier, Schachner, Littbarski, Adílio, K. Förster, Zico, Hrubesch

Teljessé lett Paolo Rossi diadalmenete



A spanyolországi Mundial négy elődöntős csapatának egy-egy képviselője végzett az első négy helyen, igaz, nem abban a sorrendben, amelyben a válogatottjaik végeztek. Paolo Rossi első helyezése a legcsekélyebb meglepetést sem okozta, legalábbis a vb-n történtek ismeretében. Az előző szavazás utáni napokban, 1982 elején, persze senki sem gondolta, hogy az akkor még hosszú eltiltását töltő „Pablito" lesz a következő aranylabdás. A Juventus középcsatára 115 pontot kapott a maximális 130-ból, nagy fölénnyel előzte meg az ezen az ankéton a legjobb helyezését elérő Alain Giresse-t és klubtársát, az 1982 nyara óta szintén a Juventusban futballozó Zbigniew Bonieket. A torinói klub négy játékosa is bekerült az első tízbe. A BEK-védő Aston Villából senki. Rossi a második Juve-játékos lett Omar Sivori után, aki kiérdemelte az Aranylabda-díjat, s egyben a második (született) olasz Gianni Riverát követve a győztesek között.

Aranylabda, 1982

1. Paolo Rossi (olasz, Juventus) 115 pont, 2. Alain Giresse (francia, Girondins Bordeaux) 64, 3. Zbigniew Boniek (lengyel, Widzew Łódź, Juventus) 53, 4. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 51, 5. Bruno Conti (olasz, AS Roma) 48, 6. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva) 17, 7. Pierre Littbarski (nyugatnémet, 1. FC Köln) 10, 8. Dino Zoff (olasz, Juventus) 9, 9. Michel Platini (francia, AS Saint-Étienne, Juventus) 5, 10. Bernd Schuster (nyugatnémet, FC Barcelona) 4.

(Az első tíz helyezett.)





Az Anderlecht.
Hátul, balról: Peruzović, Broos, Brylle, Coeck, Vandenbergh, Munaron.
Elöl: Hofkens, Lozano, Vercauteren, M. Olsen, Frimann

A Juventus.
Hátul, balról: Scirea, Zoff, Bettega, Platini, Brio, Gentile.
Elöl: Bonini, Rossi, Boniek, Cabrini, Tardelli





Az Aberdeen FC.
Hátul, balról: Cooper, McLeish, Hewitt, Weir, Falconer, Black, Leighton, Strachan, Gunn, Mitchell.
Elöl: McMaster, Kennedy, Roughvie, McGhee, Miller, Simpson

A Grêmio.
Hátul, balról: Paulo Roberto, Mazaropi, Baidek, China, Casemiro, De Leon.
Elöl: Renato, Osvaldo, Caio, Tita, Tarciso





Az Aston Villa.
Hátul, balról: Williams, Gibson, Withe, Spinks, Shaw.
Elöl: Blair, Bremner, Walters, McNaught, Cowans, Morley

A Peñarol.
Hátul, balról: Diogo, Gutiérrez, Bossio, Olivera, Morales, Fernandez.
Elöl: Ramos, Saralegui, Morena, Jair, Silva



Bajnokok, kupagyőztesek

EURÓPA



Omonia



Lechia Gdansk



Hamrun Spartans



Dundee United

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Vllaznia	17 Nëntori
Anglia	Liverpool FC	Manchester United
Ausztria	SK Rapid	SK Rapid
Belgium	Standard Liège	SK Beveren
Bulgária	CSZKA Szófia	CSZKA Szófia
Ciprus	Omonia	Omonia
Csehszlovákia	Bohemians Praha	Dukla Praha
Dánia	Odense B.*	Odense B.
Észak-Írország	Linfield FC	Glentoran FC
Feröer-szigetek*	Havnar Bóltfelag	Havnar Bóltfelag
Finnország*	Kuusysi Lahti	Haka
Franciaország	FC Nantes	Paris SG
Görögország	Olympiakosz Pireusz	AEK Athén
Hollandia	AFC Ajax	AFC Ajax
Írország	Athlone Town	Sligo Rovers
Izland*	Vikingur	ÍA Akranes
Jugoszlávia	FK Partizan	Dinamo Zagreb
Lengyelország	Lech Poznań	Lechia Gdansk
Luxemburg	Jeunesse Esch	Avenir Beggen
Málta	Hamrun Spartans	Hamrun Spartans
NDK	BFC Dynamo	1. FC Magdeburg
NSZK	Hamburger SV	1. FC Köln
Norvégia*	Viking Stavanger	Brann Bergen
Olaszország	AS Roma	Juventus FC
Portugália	SL Benfica	SL Benfica
Románia	Dinamo Buc.	Universitatea Craiova
Skócia	Dundee United	Aberdeen FC
Spanyolország	Athletic Bilbao	FC Barcelona
Svájc	Grasshoppers	Grasshoppers
Svédország	IFK Göteborg*	IFK Göteborg
Szovjetunió*	Dinamo Minszk	Dinamo Kijev
Törökország	Fenerbahçe	Fenerbahçe

TOYOTA VILÁGKUPA

Dél-Amerika–Anglia 3-0



Folytatódott a dél-amerikai klubok sikersorozata, a „soros” angol klub, az Aston Villa, a BEK címvédője – hasonlóan a Nottingham Foresthez és a Liverpoolhoz – szerzett gól nélkül kapott ki a Libertadores-kupa címvédőjétől. Az uruguayiak e sikerrel rekorderré léptek elő: harmadszor nyerték meg az 1960 óta létező sorozatot. A arany-feketék fölényben játszottak, mindkét félidőben szereztek egy-egy gólt. Előbb a brazil légiós Jair, majd a mindössze 17 éves Walkir Silva talált a kapuba. **Jair Gonçalves Prates** a hetvenes években három brazil bajnoki címet nyert az Internacionallal, 1982 decemberében ő kapta a mérkőzés legjobbjának felajánlott ajándékautót a Toyotától.

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Ferro Carril Oeste (Nac) Estudiantes (Met)	
	Brazília	Flamengo	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	Corinthians	
	Minas Gerais	Atlético Mineiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional PA	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Cobreloa	
	Ecuador	Nacional	
	Kolumbia	América Cali	
	Paraguay	Olimpia Asunción	
	Peru	Universitario Lima	
	Uruguay	Peñarol	
	Venezuela	Atlético San Cristobal	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Tulsa Roughnecks (NASL)	NY Pancyprian-Freedoms
	Mexikó	Puebla	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Hamburger SV	
	Kupagy. Európa-kupája	Aberdeen FC	
	UEFA-kupa	RSC Anderlecht	
	Közép-európai Kupa	Vasas SC	
	Európai Szuperkupa	Aston Villa	
	Libertadores Kupa	Grêmio FBPA	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	Al-Ahly	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Arab Contractors	
	Világkupa*	Peñarol	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Brit válogatottak tornája	Anglia	



Ferro Carril Oeste



Olimpia Asunción



Al-Ahly

* naptári éves lebonyolítási rend

Peñarol–Aston Villa 2-0 (1-0)

1982. december 12., Tokió, Olimpiai Stadion, 63 000 néző. Jv.: Luis Paulino Siles (Costa Rica-i)

Peñarol: Fernández – Olivera, N. Gutiérrez, Morales, Diogo – Bossio, Saralegui, Jair – Ramos, Morena, Silva

Aston Villa: Rimmer – Jones, McNaught, Evans, Williams – Mortimer, Cowans, D. Bremner – Withe, Shaw, Morley

Gólszerzők: Jair (27.), Silva (68.)



Walkir Silva és Des Bremner csatája Tokióban

A szoros befutók idénye

A gólkülönbség döntött a Bilbao javára Spanyolországban

Fej-fej mellett végzett a Girondins Bordeaux és a Monaco

Azonos pontszámmal zárták a dobogósok a Bundesligát

Az Athletic Bilbao megvédte bajnoki címét Spanyolországban. Javier Clemente együttese látszólag még szorosabb csatában lett első, mint az 1982–1983-as szezonban: a Real Madriddal azonos pontszámmal zárt, a Barcelonát eggyel előzte meg. Mindazontáltal a katalánok a tizenegyedik mérkőzésük után egyszer sem álltak a harmadiknál előkelőbb helyen, s az utolsó hét fordulóban már egyszer sem változott a „dobogósok" sorrendje. Az utolsó forduló előtt úgy festett, a baszkok helyzete a legkönnyebb, a San Mames Stadionban, hazai pályán fogadták a „rokont", a Real Sociedadot. Ezzel szemben a Barcelona az Atlético Madrid, a Real Madrid pedig az Español vendége volt. Juan Carlo Rojo révén a Barcelona szerzett először vezetést, így néhány percre a tabella élére ugrott. Az atléticós Rubio egyenlített, s bár aztán „Lobo" Carrasco beállította a végeredményt a Vicente Calderón stadionban, közben már a Bilbao is vezetést szerzett, Liceranzu révén. Nagy napja volt a védőnek, duplázott. Második találata különösen fontos volt, hiszen közben a Real Sociedad szépített. Emilio Butragueño duplájával a Real Madrid fordított és nyert az Español stadionjában, a Sarriában, megtette a magáét, de bajnoki címéhez kellett volna az Athletic Bilbao botlása.

A bajnoki trófea így, egymást követő negyedik évben, maradt Baszkföldön, a Real Sociedad két elsősége után kétszer az Athletic Bilbao nyert. Negyven év után fordult elő ismét, hogy négy éven keresztül „korona" nélkül maradt a Real Madrid, a Barcelona és az Atlético Madrid is. Ebben a négy esztendőben nagyon szoros küzdelemben dőlt el az elsőség, de mindig baszkok javára. Javier Clemente természetesen az előző idénybelihez hasonló gárdával végzett az élen, de az alaptizenegyben De la Fuente és Noriega új fiúnak számított, igaz, 1982–1983-ban ők voltak a legtöbbet foglalkoztatott tartalékok. Andoni Zubizarreta (34 mérkőzésen szerepelt) előtt Urquiaga (34), Goikoetxea (28), De la Fuente (32) és Liceranzu (32) alkotta a hátvédsort, Gallego (29), Urtubi (28) és De Andrés (25) a középpályássort, Argote (32), Sarabia (32) és Noriega (31) a támadószekciót. A tartalékok közül Sola 25, Endika 23, Núñez 20, Patxi Salinas 14, Dani 10, Julio Salinas 6, Elgezábal 4, Andrinúa és Rubén Bilbao 1-1 meccsen szerepelt.

Clemente csapata megnyerte a Király-kupa döntőjét is, így történetében ötödször, mindeddig utoljára, duplázott. A Santiago Bernabéuban százezer néző előtt rendezett, a Barcelona elleni finálé nem elsősorban a sikerről vagy a pályafutása legfontosabb gólját szerző Endika találatáról maradt emlékezetes, hanem arról, hogy a két csapat játékosai a pályán és a pályán kívül egyaránt, össze-vissza rugdosták egymást. Még a kegyelet sem tartotta vissza a futballistákat az őrülettől, pedig a mérkőzés egyperces tiszteletadással kezdődött a döntőre Madridba igyekvő barcelonai szurkolói csoport kilenc tagjának tragikus halálos közlekedési

balesete miatt. A katalánoknál mind Maradona, mind Schuster gyengén játszott, ráadásul ezúttal a német nem volt Szőke Angyal, előbb ízléstelen mutogatásokkal hergelte az ellenfél szurkolóit, majd egy kólás dobozzal megdobott egy drukkert. A lefújás után Maradona arcba rúgta, a Tarzannak becézett „Vadember", Migueli pedig kungfurúgással büntette De Andrést. Mintegy száz baszk szurkoló beözönlött a gyepre, körülbelül kétezer rendőr fékezte meg a még nagyobb bajt. Ám hetven sérültet így is el kellett látni. János Károly király csak hosszas huzavona után tudta átadni a trófeát Daninak, a bilbaói csapatkapitánynak.

Olaszországban a címvédő AS Roma és a nagy favoritnak kikiáltott Juventus óriási csatát vívott a bajnoki címért, miközben – s ez jelzi erejüket – mindkettő egészen a döntőig menetelt a nemzetközi porondon is. A finálékban aztán hasonló volt a képlet, mint a campionatóban: a Juve (az FC Porto ellen, a KEK fináléjában) nyert, az AS Roma (a Liverpool FC elleni BEK-döntőben, tizenegyespárbajban) alulmaradt. A bordó-sárgák végül (valamennyire) az Olasz Kupával vigasztalódtak, azt meg tudták nyerni egy szerencsés öngóllal a Verona elleni döntő hazai kilencven percében. Ki gondolta volna akkor, hogy a legyőzött lesz a következő idény meglepetéscsapata?

A Serie A az utolsó előtti játéknapon dőlt el, amikor az AS Roma az ellenfél pályabezárása miatt Palermóban pontot veszített a Catania ellen. A Juventus is csak egy pontot szerzett otthon az Avellino ellen, de ez elég volt a diadalhoz: maradt a két csapat közötti négypontos különbség. (A torinóiak kikaptak aztán a zárófordulóban a Genoától, így „csak" kétpontos előnnyel szerezték vissza a scudettót, a bajnoki jelvényt.) Giovanni Trapattoni kisebb változtatásokra kényszerült az előző idényhez képest. A visszavonuló Dino Zoff helyét az Avellinótól szerződtetett Stefano Tacconi vette át, bekerült a csapatba – noha kitűnő idényt zárt, csak egyetlen szezonra – Domenico Penzo. Mindössze egy bajnokin játszott a szezonban Beppe Furino, aki ezzel viszont rekorder lett: elsőként nyert az olasz futballban egyetlen klub tagjaként nyolc bajnoki címet.



Michel Platini az AS Roma védőinek gyűrűjében

Trap alapcsapatát Stefano Tacconi (23), Claudio Gentile (24), Gaetano Scirea (30), Sergio Brio (26), Antonio Cabrini (29), Massimo Bonini (29), Marco Tardelli (28), Domenico Penzo (25), Michel Platini (28), Zbigniew Boniek (28) és Paolo Rossi (30) alkotta. Sokat játszott Beniamino Vignola (25), Nicola Caricola (20) és Cesare Prandelli (17), kevesebbet a tíz éven keresztül a tartalékkapus szerepét betöltő Luciano Bodini (7), valamint Roberto Tavola (2), Giuseppe Furino (1) és Giovanni Koetting (1).



A Mester és a gólkirály: Trapattoni és Platini

Ismét Platini nyerte el a gólkirályi címet, a mesterlövészek listáján az Udinese brazil világsztárja, Zico lett a második, egyetlen góllal lemaradva. Kettejükön és a lengyel Bonieken kívül is nagyszerű légiósok játszottak az élcsapatokban, Paulo Roberto Falcão és Toninho Cerezo az AS Romában, Daniel Alberto Passarella és Daniel Bertoni a Fiorentinában, Hansi Müller és Ludo Coeck az Interben, Luther Blissett és Eric Gerets az AC Milanban, Ruud Krol és Dirceu a Napoliban, Batista és a Juventustól kölcsönkapott Michael Laudrup a Lazióban, Trevor Francis és Liam Brady a Sampdoriában.

Franciaországban az 1983–1984-es idény a hazai rendezésű Európa-bajnokságra felkészülés jegyében telt el, de a bajnokság is az utolsó pillanatokig lázban tartotta a szurkolókat. Ez a szezon a szoros befutók idénye volt, a Division 1-ben sem alakult másképp. Az előző évben a második helyezett Girondins de Bordeaux-t tíz ponttal maga mögé utasító FC Nantes visszaesett, s csak hatodik lett. A korábbi évek sikercsapata, a Saint-Étienne válsága mélyére került, miután a feketekassza- ügy hozadékaként szinte minden kulcsjátékosa elhagyta. Végül az RC Paris elleni osztályozón kiesett az első osztályból!

Az elsőség a Bordeaux és az AS Monaco között dőlt el. Április elején még úgy tűnt, az Auxerre is beleszólhat az arany sorsába. Elsősorban a két csatár eredményességére alapozva. A lengyel vb-bronzérmes Andrzej Szarmach harmadik, a Saint-Étienne-ben nevelkedett, majd a svájci CS Chênois és az US Orléans érintésével Guy Roux kék-fehérjeihez került Patrice Garande holtversenyben Delio Onnisszal az első helyen zárt a góllövőlistán, együtt negyvenegyet szereztek csapatuk



Ünneplő bordeaux-iak. Középen, öltönyben Alain Giresse

59 góljából. Amikor a januárban még ötpontos előnyben lévő Bordeaux 2-1-re elveszítette a II. Lajosról elnevezett stadionban a tavasz rangadóját, az AS Monaco ugrott az élre (47 pont), a gironde-i kékek (46) és az Auxerre (45) előtt – mindössze négy fordulóval a zárás előtt. A következő játéknapon mind a három csapat nyert – a magára találó Bordeaux, például, a PSG ellen –, s így még mindig a hercegség csapata vezetett. Még egy héttel később is, miután legyőzte a Rouent, a Bordeaux pedig, hét harminc fölötti kezdőjátékossal a soraiban, Auxerreben 4-1-es győzelemmel foszlatta szerte a házigazdák bajnoki reményeit. Az utolsó áprilisi fordulóban az Aimé Jacquet által dirigált Bordeaux 2-1-re megverte otthon a Bastiát, majd kiszurkolta, hogy a nem túl távoli Toulouse-ban pontot veszítsen az AS Monaco. A pirosfehérek 1-1-es döntetlenje azt jelentette, hogy újra helyet cserélt az élen a két aranyesélyes, a bordeaux-iaknak „csak" meg kellett nyerniük utolsó meccsüket Rennes-ben. Megcselekedték. Bernard Lacombe az első, Dieter Müller a második félidőben lőtt egy gólt, így alakult ki a 2-0-s vendéggyőzelem. Közben a Monaco hiába verte meg 3-0-ra a címvédő Nantes-ot, jobb gólkülönbségével a modern idők legmagasabb átlagéletkorú francia élcsapata nyerte meg a



Division 1-t. Jacquet edző, aki 1998-ban aztán világbajnoki címet nyert a francia válogatott szövetségi kapitányaként, negyvenkét évesen első nagy edzői sikerét érte el. Az utolsó fordulóban szerepeltetett csapatából csupán a védő Thouvenel volt 25 éves, Battiston 27, Tigana 28 évet számlált, a többiek már betöltötték a harmincat. Pedig nem is játszott a francia futball előző évtizedének legjobb védője, az akkor már 34 éves Marius Trésor. Jacquet szerette a német futballt és a német futballistákat, Gernot Rohr mellé szerződtetett még kettőt, Dieter Müllert és Caspar Memeringet. A Christian Delachet (38) – Jean-Christophe Thouvenel (22), Patrick Battiston (36), Léonard Specht (35), Thierry Tusseau (24) – René Girard (29), Alain Giresse (34), **Jean Tigana** (32), Gernot Rohr (32) – Bernard Lacombe (35), Dieter Müller (27) alaptizenegy tagjai közül négyen is 1982-ben vagy 1983-ban kerültek Bordeaux-ba. Miként a többiek, Raymond Domenech (22), Antoine Martinez (25), Bernard Zénier (25), Marius Trésor (12), Caspar Memering (10), Michel Audrain (9), Hassan Hanini (3) közül is a többség.

A Monaco, amelyben olyan kiváló futballisták játszottak, mint Jean-Luc Ettori, Manuel Amoros, Yvon Le Roux, Daniel Bravo, Bruno Bellone és Bernard Genghini (néhány héttel később a kapus kivételével mindannyian Európa-bajnokok lettek), nemcsak a bajnokságot, hanem aztán a Francia Kupa döntőjét is elveszítette. A Parc des Princes-ben hosszabbításban 2-0-ra kikapott a lengyel vb-bronzérmes Henryk Kasperczak által dirigált FC Metztől. A győztesek a klubtörténet addigi legnagyobb sikerét érték el, ezzel kezdődött a bordómezesek rövid aranykorszaka, amelyben 1986-ban Ligakupát, majd 1988-ban ismét Francia Kupát nyertek. A két gólszerző egyike, a szlovén származású Tony Kurbos néhány hónappal később mesterhármasával főszerepet játszott abban, hogy az FC Metz búcsúztatta a Kupagyőztesek Európa-kupájából az FC Barcelonát.

A Szovjetunió bajnoka egy ukrán csapat lett – de nem a Dinamo Kijev, hanem a Dnyepr. A birodalom futballtörténetének tizedik bajnokklubját 1930-ban alapították, de fél évszázadon át közel sem játszott meghatározó szerepet. 1972-ben jutott fel először a Viszsaja Ligának nevezett élvonalba, ahol újoncként a hatodik helyen zárt. Az volt a legjobb bajnoki helyezése 1983-ig, 1978-ban kiesett, s csak 1980-ban jutott vissza. Fontos változást jelentett, hogy a nyolcvanas évek elején a korábban egy alacsonyabb osztályú klubnál, a Kolosz Nyikopolnál már sikeres kettős, az edző Vlagyimir Jemec és a szervezési dolgokért felelős Gennagyij Zsizdik került a gárda élére. Felismerték, hogy a Dnyepr nem lesz sikeres máshonnan kiebrudalt játékosokkal. Visszahozták a pályafutását korábban Dnyepropetrovszkban kezdő Usztyimcsukot, Oleg Tarant, Fedorenkót és Viktor Kuznyecovot, és környékbeli fiatal játékosokat igazoltak melléjük. Olyan, a tizenéves korból éppen csak kinőtt tehetségekre bukkantak, mint Ljutij, Oleg Protaszov, Gennagyij Litovcsenko és Mirogordszkij.

Az 1982-es bajnokságban csak kilencedik Dnyepr 1983 tavaszán javult, de csak keveset. Legalábbis, ami a helyezést illeti, hiszen a hatodik helyen állt a tabellán. Ám mindössze hárompontos hátrányba került az újoncként listavezető litván Žalgiris Vilniusszal szemben. A Dnyepr az első fél év húsz pontjához ősszel huszonkilencet tett hozzá, elsősorban annak tulajdoníthatóan, hogy feljavult addigi gyenge idegenbeli mérlege. A huszonharmadik forduló után, tehát már túl a bajnokság kétharmadán került először az élre, s attól kezdve már nem is engedte át másnak a vezetést. Az utolsó játéknap előtt két ponttal vezetett az ősszel legnagyobb riválissá váló Szpartak előtt. A két csapat éppen egymás ellen játszott Dnyepropetrovszkban, azzal a tudattal, hogy pontegyenlőség esetén bajnoki döntőt vívnak, semleges helyszínen. Ám erre nem került sor. A Meteor Stadion százezer jegyigénylője közül a szerencsés harmincötezer szeme előtt a Dnyepr 4-2-re győzött, így négypontos előnnyel lett bajnok. Mögötte a Szpartak, a címvédő Dinamo Minszk, a Zenit, a Žalgiris, a Torpedo Moszkva és a csupán hetedikként záró Dinamo Kijev került még az élcsoportba. A hagyományos nagy csapatok közül a CSZKA-nak a tizenkettedik, a Dinamo Moszkvának a tizenötödik, a Dinamo Tbiliszinek a tizenhatodik hellyel kellett beérnie.

A bajnokcsapat tagjai voltak: Szergej Krakovszkij (34 mérkőzés) – Pjotr Kutuzov (27), Andrej Gyilaj (34), Nyikolaj Pavlov (33), Oleg Szerebranszkij (26) – Viktor Kuznyecov (31), Gennagyij Litovcsenko (24), Vlagyimir Usztyimcsik (30) – Vlagyimir Ljutij (24), Oleg Protaszov (21), Oleg Taran (30), valamint Alekszandr Pogorelov (25), Jurij Mirogorodszkij (17), Alekszandr Liszenko (17), Nyikolaj Fedorenko (17), Szergej Pucskov (13), Alekszandr Cservonij (9), Andrej Bobrikov (7), Vlagyimir Bagmut (6), Vlagyimir Usztyinov (6), Oleg Nazarenko (6), Vlagyimir Kobzarev (5) és Valerij Zujev (2).

A nyugatnémet Bundesliga huszonegyedik idényében a kilencedik bajnokot avatták: a VfB Stuttgartot. Ugyanakkor 1968 és 1983 között, másfél évtizeden keresztül, csak a Bayern, a Mönchengladbach, a HSV, illetve egyszer a Köln nyert. A VfB Stuttgart elsősége ugyanakkor nem a „semmiből” jött: az 1978–1979-es idény kezdete óta csupán egyszer, 1981–1982-ben nem végzett a második vagy a harmadik helyen. Egy ezüst és három bronz után aranyat szereztek a „svábok”, a klubtörténet legnagyobb sikerét elérve az ötvenes évek két bajnoki győzelme és két kupasikere óta.

Különleges idényben diadalmaskodott a Helmut Benthaus által irányított gárda: a Bundesliga történetében sem addig, sem azóta nem született egy évadon belül ilyen sok gól. (Ösz-

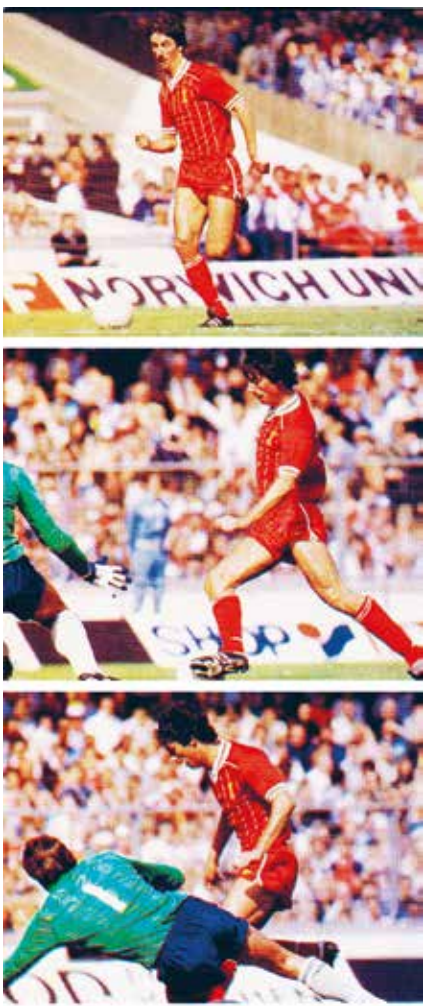
szesen 1097, a mérkőzésenkénti átlag 3,58 volt.) A 32. forduló kilenc mérkőzésén ötvenhárom találat született, a meccsenkénti hatos átlag alkalmasint mindörökre megdönthetetlen Bundesliga-rekord marad.

Mindhárom „dobogós", a VfB Stuttgart, a HSV és a Borussia Mönchengladbach 48 ponttal zárt, a negyedik helyezett Bayern München negyvenhétig jutott. Ugyanakkor a tizenharmadik forduló után csupán két gárda állt az élen: a Bayern és a 28. mérkőzése után a vezetést visszaszerző Stuttgart. Utóbbi az utolsó előtti fordulóban már gyakorlatilag megnyerte a bajnoki címet, miután a címvédő HSV otthon kikapott az Eintracht Frankfurttól, a Bayern csak döntetlent játszott Dortmundban a BVB-vel. A kétpontos előnybe kerülő éllovas a zárókörben éppen a hamburgiakat fogadta, s csak akkor veszítette volna el a „salátástálat", ha nagyon súlyos, ötgólos vereséget szenved. Ugyan kikapott az első és a második találkozóján 1-0-ra a Neckarstadionban, de a hetvenezer néző győztesként ünnepelte a vesztest. A VfB Stuttgart, a Bundesliga megalapítása óta először, bajnoki címet nyert.

A bajnokcsapat tagjai az alábbiak voltak: Helmut Roleder (29), Armin Jäger (6) kapusok, Guido Buchwald (34), Bernd Förster (31), Karlheinz Förster (29), Hans-Peter Makan (24), Günther Schäfer (26) védők, Karl Allgöwer (29), Thomas Kempe (13), Rudi Lorch (1), Andreas Müller (20), Kurt Niedermayer (27), Hermann Ohlicher (32), Ásgeir Sigurvinsson (31), Rainer Zietsch (10) középpályások, Dan Corneliusson (28), Achim Glückler (1), Walter Kelsch (29), Peter Reichert (31) csatárok.

Angliában a két liverpooli klub nyerte meg a legfontosabb két hazai trófeát. A bajnoki cím a „vörösöké", az FA-kupa a „kékeké", az Evertoné lett. A két csapat találkozott egymással a Ligakupa-döntőben, történetükben először meccseltek egymás ellen a Wembley-ben. Százezer néző előtt 120 perc alatt sem esett gól, a finálét három nappal később megismételték a manchesteri Maine Roadon. Akkor már nyert a Pool 1-0-ra, Graeme Souness találatával.

Nem kapott gólt az Everton az újabb fellépésén sem a Wembley-ben, az FA-kupa döntőjében, ismét százezer néző előtt, Graeme Sharp és Andy Gray egy-egy góljával verte meg Howard Kendall csapata a története során először az FA-kupa döntőjében szereplő Watfordot. Gray találatának szabályosságát később vitatták, úgy értékelve, hogy a csatár lökte a levegőben Steve Sheerwood kapust – de ennek utólag már nem volt jelentősége. Andy Gray-nél maradva: ő volt az egyedüli az Everton játékosai közül, aki korábban nyert már trófeát, a többieknek ez volt az első



A liverpooli Ian Rush szólója

nagy sikere, egyszersmind az első, a nyolcvanas évek közepén elért diadalok (1984: FA-kupa, 1985: bajnoki cím és KEK, 1984, 1985, 1986, 1987: Charity Shield) közül.

A Liverpool FC sorozatban a harmadik bajnoki címét nyerte (hasonlóra korábban csupán a húszas években a Huddersfield Town és a harmincas években az Arsenal volt képes), kilenc év alatt a hetediket. De az elsőt a Bob Paisley helyére kerülő Joe Fagannal, aki a helyi hagyományoknak megfelelően a stábból lépett elő. A Pool elveszítette a Manchester United elleni Charity Shield-mérkőzést, nem kezdte igazán jól a bajnoki szezont sem, de novemberben az élre állt, s néhány márciusi napot leszámítva aztán már mindvégig vezetett. Három ponttal előzte meg az ezüstérmes Southamptont, s hattal a Nottingham Forestet és a Manchester Unitedet. Ez volt Ian Rush első olyan szezonja, amelyben harmincnál több gólt szerzett a bajnokságban, minden sorozatot figyelembe véve 65 meccsen 47 gólig jutott.

Elképesztő, hogy még a nyolcvanas évek első felében is végig lehetett játszani az idényt tizenöt, de valójában tizenhárom futballistával. Négyen, Grobbelaar, Hansen, Kennedy és Lee az idény mind a 67 meccsén szerepeltek, Mark Lawrenson egy FA-kupa-találkozóról hiányzott. Így festett Joe Fagan alapcsapata: Bruce Grobbelaar (42 bajnokin szerepelt) – Phil Neal (41), Alan Hansen (42), Mark Lawrenson (42), Alan Kennedy (42) – Sammy Lee (42), Graeme Souness (37), Craig Johnston (29), Michel Robinson (24) – Kenny Dalglish (33), Ian Rush (41). Sokat játszott még Steve Nicol (23) és Ronnie Whelan (23), kiegészítőembernek számított John Wark (9) és David Hodgson (5).

Az NASL utolsó idényében már csupán kilenc csapat vett részt, a bajnoki címet a Chicago Sting nyerte meg, az előző idényben is finalista Toronto Blizzard ellen megnyerve a Soccer Bowlt. A „Fullánk” vagyis a Sting két ásza a német Karl-Heinz Granitza és az argentin Pato Margetic volt. Granitza 1978 és 1984 között játszott a chicagói klubban, Margetic 1981-ben lépett át a Stinghez a Detroittól.

Brazíliában a Fluminense megnyerte a riói és az országos bajnokságot is. A Flu a Vasco da Gama elleni kétmérkőzéses döntőben diadalmaskodott, a 180 perc alatt mindössze egy gól esett, azt a piros-fehér-zöldek paraguayi csillaga, Romerito, azaz Julio Cesar Romero szerezte.



Carlos Alberto Parreira csapata az alábbi összeállításban játszott a döntőben: Paulo Víctor, Aldo, Duílio, Ricardo Gomes, Branco (Renato) – Jandir, Delei (Renê), Assis – Romerito, Washington (Wilsinho), Tato.

Argentínában az Estudiantes nyerte a Nacionalt, az Independiente pedig a Metropolitanót. A „nemzeti” bajnokság döntőjét e két csapat vívta, az Eduardo Luján Manera által irányított Estudiantes Bertero – Camino, Brown, R. J. Agüero, A. E. Herrera – M. Á. Russo, J. D. Ponce, Sabella, Trobbiani – Trama, Gurrieri összeállításban szerepelt. Az Independiente tizenegyét Goyén – Clausen, Villaverde, Trossero, M. E. Killer – Giusti, Marangoni, Burruchaga, **Bochini** – Calderón és Morete alkotta, a „vörösök” edzője Nito Veiga volt.

Maradona a Barcelonában

Diego Armando Maradona 1982 nyarán igazolt a Barcelonához, kevéssel a spanyolországi Mundial után. Noha 1978-ban César Luis Menotti, az argentinok szövetségi kapitánya még nem tartotta érettnek 18 éves játékosát a hazai rendezésű világbajnokságon való szereplésre, Dieguito a következő vb-ciklusban világsztárrá, a legtehetségesebb fiatal játékossá nőtte ki magát. 1980 végéig az Argentinos Juniorsban, majd a „nép csapatában", a Boca Juniorsban futballozott, utóbbit a Metropolitano megnyeréséhez segítette 1981-ben. Még ennél is fontosabb, hogy 1979-ben junior-világbajnoki címet nyert az Albicelestével, illetve hogy sorozatban öt (három Metropolitano és két Nacional) argentin bajnokság gólkirálya is volt, illetve hogy ifjú kora ellenére kétszer is megválasztották Dél-Amerika, háromszor pedig Argentína legjobb futballistájának.

Jonathan Wilson írja *Az argentin foci* címmel megjelent egyik könyvében, hogy „a Barcelona nem pusztán futballtudása miatt igazolta le Maradonát. Josep Lluís Núñez klubelnök a Franco halála után megnyílt lehetőségek láttán úgy vélte, világmárkává teheti a katalán klubot. Az egyébként is világszerte népszerű Maradonának központi szerepet szánt ebben a stratégiában."

Mi tagadás, nem vált be az ötlet. Pedig Maradona eleinte nagyon jól játszott, a Barça a bajnokság első fordulójában ugyan 2-1-re kikapott a Valenciától, de az „új fiú" gólt lőtt. Az első három tétmeccsén öt gólig jutott, az említett botlást követően, ha ő a pályán volt, a Barcelona egészen áprilisig nem szenvedett vereséget.

Ám az élet közel sem volt egyszerű vele, vagy éppen nyugodt körülötte. Még a Johan Cruyff vagy éppen Bernd Schuster kapcsán már sokat tapasztalt klubvezetőket is meg tudta lepni azzal, hogy saját orvost (Ruben Oliva) és fitneszedzőt (Fernando Signorini) szerződtetett magának, a klub által neki bérelt villába áthozatta a teljes családját és megannyi barátját Argentínából, akikkel aztán még inkább felpezsdítették a katalán metropolisz egyébként sem unalmas éjszakai életét. Maradona később bevallotta, hogy ott, Barcelonában kezdett kokaint fogyasztani.



Az újak bemutatása 1982 nyarán: Marcos, Pichi Alonso, Urbano, Udo Lattek, Maradona és Julio Alberto

Nem volt ínyére az edző, a német Udo Lattek módszere sem, amely a kiváló erőnlét elérését célozta. Összeveszett Núñezzel is, miután Maradona egy párizsi barátságos mérkőzés után „bevitte az éjszakába"



a teljes játékoskeretet. Pedig az elnök az argentin csillag kedvéért márciusban felbontotta Lattek szerződését és César Luis Menottira bízta a csapatot. Az 1982–1983-as idény egyetlen sikerének lehetőségét végül már csak a Király-kupa kínálta. A Barça bejutott a döntőbe, de a finálé előtt kitört a botrány. Schuster és Maradona, eleget téve a meghívásnak, el akart utazni Paul Breitner müncheni búcsúmérkőzésére. Az elnök azonban úgy ítélte meg, hogy négy nappal a kupadöntő előtt ez nem lenne helyes. Maradona a tiltás ellenére ment volna, de a klub nem volt hajlandó kiadni neki az útlevelét. Erre a felbőszült Diego összetörte a trófeaterem berendezésének nagy részét. Igaz, a Real Madrid elleni döntőben gólpasszal segítette a csapatát a serleg elnyeréséhez.

Josep Lluís Núñez azt remélte, hogy az első, nem túl sikeres, de mégis csak egy trófeával zárt idény után a másodikban azt a Maradonát látja majd a nagyvilág a Barcelona szerelésében, aki Argentínában tündökölt. A Barça megint vereséggel kezdett (ezúttal a Sevillától kapott ki), de aztán két megnyert bajnokival és egy Maradona mesterhármasával zárt magdeburgi KEK-mérkőzéssel a háta mögött várta az Athletic Bilbao elleni rangadót. Feszült légkörben, a két csapat edzője, Menotti és Javier Clemente még a nyilvánosság előtt is összeveszett.

Jonathan Wilson felidézte, hogy Maradona 1983. szeptember 24-én, a mérkőzés reggelén felkeresett egy autóbalesetet szenvedett kisfiút, aki a búcsúzáskor azt mondta neki: „Diego, légy óvatos, ezek most utaznak rád!”

A meccs első félidejében Periko Alonso és Julio Alberto egy-egy góljával a Barcelona kétgólos előnybe került. A Camp Nou közönsége ünnepelt. Bernd Schuster egy előző évi sérelmét megtorlandó beleszállt Andoni

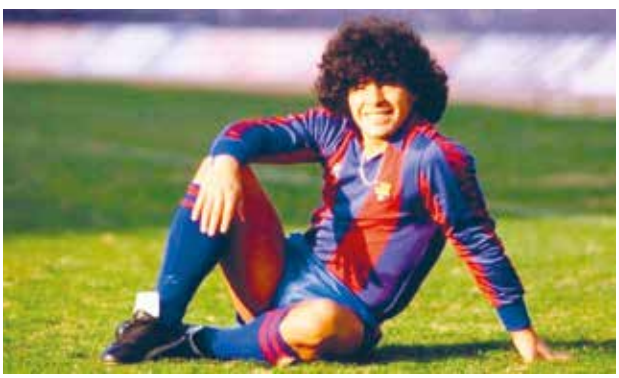
Goikoetxeába, aki bosszút forralt. Maradonán töltötte ki, brutálisan beleugrott, eltörve az argentin sztár bokáját.

Az első hírek arról szóltak, hogy Maradona már nem is játszhat az idényben, ám a gondos és sikeres orvosi kezeléseknek tulajdoníthatóan már január 8-án, a Sevilla elleni hazai meccsen pályára tudott lépni. A hónap végén Bilbaóban két gólt rúgott a listavezető Athleticnek a San Mamesben, így törlesztett a sérüléséért. Ám nem volt jó a lába. A következő hetekben csak fájdalomcsillapító injekciókkal tudott játszani. Nem volt formában. Nyilvánosságra került májgyulladása, amelyet Núñez a futballista kicsapongó életmódjával magyarázott.

Még versenyben volt a Barcelona a bajnoki címért (végül harmadik lett, egyaránt egyetlen ponttal lemaradva az első Athletic Bilbaótól és a második Real Madridtól), amikor Maradona már eldöntötte, amilyen gyorsan csak lehet, elhagyja a Barcelonát. A menedzsereként tevékenykedő gyerekkori baráttal, Jorge Cyterszpilerrel egyetértettek abban, hogy a kérők közül azt választják majd, aki a legtöbbet hajlandó fizetni. Maradonának ugyanis, annak ellenére, hogy rengeteget keresett a Barcelonánál is, egyre súlysosabb anyagi gondjai voltak. Vállalkozása (vagy inkább: a nevével fémjelzett vállalkozás) csődbe ment, az életvitele és az, hogy egyedül igyekezett eltartani egy nagyon népes családot, kiapasztotta forrásait.



A Barcelona ismét bejutott a Király-kupa döntőjébe, ezúttal az Athletic Bilbao ellen kellett játszania. A botrányba torkolló meccset a baszkok nyerték meg 1-0-ra, Maradona pedig nem tudta elviselni, hogy veszített, sőt az egyik bilbaói védő még kézmozdulataival gúnyolódott is vele. Odament a térdelve ünneplő Miguel Ángel Solához és teljes erejével arcba térdelte. Ez maradt egy időre az utolsó mozdulata a spanyol futballban. A kapott három hónapos eltiltás csak még inkább megerősítette: mennie kell. Megtalálta a számára ideális helyet: az SSC Napoli világrekordot jelentő összeget fizetett érte.





A Juventus FC.
Hátul, balról: Scirea, Gentile, Platini, Boniek, Brio, Tacconi.
Elöl: Rossi, Bonini, Vignola, Cabrini, Tardelli

A Girondins Bordeaux.
Hátul, balról: Rohr, Thouvenel, Specht, Trésor, Battiston, Domenech, Tusseau.
Középen: Michelena pályaedző, Delachet, Tigana, Bourdoncle, Girard, Memering, Zénier, Ruffier, Jacquet vezetőedző.
Elöl: Hanini, Lippini, Lacombe, Giresse, Müller, Martinez, Audrain





A Liverpool FC.
Hátul, balról: Grobbelaar, A. Kennedy, Dalglish, Lawrenson, Hansen, Rush.
Elöl: Neal, Lee, Souness, Johnston, Whelan



A VfB Stuttgart. Hátul, balról: Corneliusson, Sigurvinsson, Glückler, Kempe, Makan, Algöwer, Schäfer, Roleder, Reichert, Buchwald, Niedermayer, B. Förster, Ohlicher, Benthaus vezetőedző. Elöl: Zietsch, Entenmann edző, Jäger, Kh. Förster, Müller (hátrább), Kelsch, Schäfer ügyvezető, Mayer-Vorfelder elnök



A Dnyepr. Hátul, balról: Koltun edző, Pucsakov, Taran, Kutuzov, Ljutij, Zsizgyik vezető, Jemec vezető-edző, Szerebrjanszkij, Pogorelov, Gyilaj, Mirgorodszkij, Csebanov gyúró, Azarenkov edző, Csernis orvos. Elöl: Konafockij, Bagmut, Fedorenko, Liszenko, Usztyimcsik, V. Kuznyecov, Krakovszkij, Cservonij, Konszevics



Az Athletic Bilbao. Hátul, balról: Zubizarreta, De Andrés, Goicoetxea, Urquiaga, Núñez, Liceranzu. Elöl: Dani, Gallego, Sarabia, Sola, Julio Salinas

AZ ÉV CSAPATA

A liverpooli világválogatott

Kétségtelenül némi paradoxon, hogy miközben az angol klubok 1977 és 1984 között uralták a BEK-döntőket – csupán a HSV szakította meg sorozatukat 1983-ban –, az angol válogatott nem jutott el az 1978-as világbajnokságra és az 1984-es Eb-re, s tulajdonképpen epizódszerepet játszott csak az 1980-as Eb-n és az 1982-es Mundialon is. Eredményességben még az angolok közül is kiemelkedett a Liverpool FC, amely egyetlen évtized (1976–1986) alatt tizenhét trófeát nyert, valójában folytatva a még Bill Shanklyvel elkezdett sikereket, mindössze három menedzserrel: Bob Paisley-vel, Joe Fagannal és a játékos-menedzserrel, a Királynak becézett Kenny Dalglish-sal.



A mindig mosolygó Bruce Grobbelaar volt a fotósok kedvence

1977 és 1984 között teljesen kicserélődött a csapat, az alaptizenegyből csak Phil Neal tartotta meg a helyét.

AZ EDZŐ

Hatvankét évesen lett újonc



JOSEPH Francis FAGAN 1921. március 12-én született Waltonban. Noha Liverpool környékén jött a világra, soha nem játszott a „vörösöknél", jobbfedezetként az Earlestown Bohemians (1937–1938), a Manchester City (1938–1951), a háború alatti vendégjátékosként a Hyde United (1939–1940), aztán a Nelson (1951–1963), a Bradford Park Avenue (1953–1954) és az Altrincham (1954–1955) tagja volt. A Nelsonban már játékos-menedzserként tevékenykedett, majd 1956 és 1958 között a Rochdale második számú szakvezetője (assistant manager) volt. 1958-ban került a Liverpoolhoz, ahol Bill Shankly főnöksége idején előbb a tartalékcsapatot (1959–1971), majd az első csapatot (1971–1974) edzette. Bob Paisley menedzseri kinevezése után előrelépett, ő volt a második ember a stábban (assistant manager). 1983-ban, hatvankét évesen kapta meg élete lehetőségét, s lett a Liverpool menedzsere. A Heysel tragédiáig tartó időszakában a „vörösök" BEK-győztesek, BEK-döntősök, bajnokok és Ligakupa-győztesek lettek. Bemutatkozó szezonjában futballtörténelmet írt: ő lett az első menedzser, aki egy angol klubbal, egy idényen belül, három trófeát is elhódított. Mindenben az egyszerűséget kedvelte, családjával több, mint negyven éven keresztül ugyanabban a házban lakott az Anfield Road közelében. Joe Fagan 2001. június 30-án, Liverpoolban hunyt el.

A hetvenes évekbeli gárdában (amelyet az 1976–1977-es idénynél mutattunk be) még, mondhatni, túlsúlyban voltak az angol futballisták, az 1984-ben futballtörténelmet íróban, az egyetlen szezon alatt három trófeát megnyerőben már nem. Phil Nealen, Alan Kennedyn és Sammy Leen kívül minden kulcsember más nemzetbeli, skót, walesi, ír vagy éppen ausztrál (Craig Johnston) és zimbabwei (Bruce Grobbelaar) volt.



Phil Neal ünnepli a gólját a római BEK-döntőben

A Liverpool FC alaptizenegye az idényben.
(Phil Nealt már bemutattuk az 1976–1977-es idénynél.)



BRUCE David GROBBELAAR: A dél-afrikai Durbanben született 1957. október 6-án. Klubjai a Highlanders (1973–1974), a Chibuku Shumba (1975), a Highlands Park (1976), a Durban City (1977–1978), a Vancouver Whitecaps (1979–1980), közben a Crewe Alexandra (1979–1980), a Liverpool FC (1981–1994), közben a Stoke City (1993), majd a Southampton (1994–1996), a Plymouth Argyle (1996–1997), az Oxford United (1997), a Sheffield Wednesday (1997), az Oldham Athletic (1997–1998), a Chesham United (1998), a Bury (1998), a Lincoln City (1998), a Nortwich Victoria (1999), aztán a Hellenic (2002) és végül a Glasshoughton Welfare (2007) voltak, negyvenéves kora után már egyetlen klubjában sem szerepelt négynél több hivatalos mérkőzésen. Hatszoros angol bajnok (1982, 1983, 1984, 1986, 1988, 1990), háromszoros FA-kupa-győztes (1986, 1989, 1992), háromszoros Ligakupa-győztes (1982, 1983, 1984), BEK-győztes (1984), BEK-döntős (1985). A rhodesiai válogatottban (1977) 1, a zimbabweiben (1980–1998) 32 mérkőzésen védett.



MARK Thomas LAWRENSON: Penworthamban született 1957. június 2-án. Klubjai: a Preston North End (1974–1977), a Brighton and Hove Albion (1977–1981), a Liverpool FC (1981–1988), a Barnet (1988–1989) és a Tampa Bay Rowdies (1989) voltak. Ötszörös angol bajnok (1982, 1983, 1984, 1986, 1988), FA-kupa-győztes (1986), háromszoros Ligakupa-győztes (1982, 1983, 1984), BEK-győztes (1984), BEK-döntős (1985). Az ír válogatottban (1977–1987) 39 mérkőzésen öt gólt szerzett.



ALAN David HANSEN: Sauchie-ben született 1955. június 13-án. Klubjai a Partick Thistle (1973–1977) és a Liverpool FC (1977–1991) voltak. Nyolcszoros bajnok (1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986, 1988, 1990), kétszeres FA-kupa-győztes (1986, 1989), négyszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984), háromszoros BEK-győztes (1978, 1981, 1984), BEK-döntős (1985). A skót válogatottban (1979–1987) 26 mérkőzésen játszott, részt vett az 1982-es Mundialon.

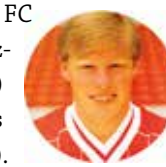


ALAN KENNEDY: Sunderlandben született 1954. augusztus 31-én. Klubjai a Newcastle United (1972–1978), a Liverpool FC (1978–1986), a Sunderland (1986–1987), a Wigan Athletic (1987), a Hartlepool United (1987), a B 1903 (1987) és a Beerschot (1988), a Nortwich Victoria (1989), Wrexham (1989–1990), a Colne Dynamoes

(1990), a Morecambe (1990–1991), a Netherfield (1991–1992), a Ratcliffe Borough (1992–1993) és a Barrow (1993–1994) voltak. Ötszörös angol bajnok (1979, 1980, 1982, 1983, 1984), négyszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984), kétszeres BEK-győztes (1981, 1984). Az angol válogatottban (1984) két mérkőzésen szerepelt.



CRAIG Peter JOHNSTON: Johannesburgban született 1960. június 25-én. Klubjai a Middlesbrough (1977–1981), az ausztrál Newcastle KB United (kölcsönben, 1978), a Liverpool FC (1981–1988), és újra a Newcastle KB United (kölcsönben, 1978) voltak. Ötszörös angol bajnok (1982, 1983, 1984, 1986, 1988), FA-kupa-győztes (1986), kétszeres Ligakupa-győztes (1983, 1984), BEK-győztes (1984), BEK-döntős (1985).



SAMUEL LEE: Liverpoolban született 1959. február 7-én. Klubjai a Liverpool FC (1976–1986), a Queens Park Rangers (1986–1987), az Osasuna (1987–1990), közben a Southampton (1989–1990, kölcsönben) és a Bolton Wanderers (1990–1991) voltak. Háromszoros angol bajnok (1982, 1983, 1984), négyszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984), kétszeres BEK-győztes (1981, 1984), BEK-döntős (1985). Az angol válogatottban (1982–1984) 14 mérkőzésen két gólt szerzett.



GRAEME James SOUNESS: Edinburgh-ban született 1953. május 6-án. Klubjai a Tottenham Hotspur (1970–1972), közben a Montreal Olympique (1972, kölcsönben), a Middlesbrough (1972–1978), közben a West Adelaide (1977, kölcsönben), a Liverpool FC (1978–1984), a Sampdoria (1984–1986) és a Rangers FC (1986–1991) voltak. Ötszörös angol bajnok (1979, 1980, 1982, 1983, 1984), négyszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984), háromszoros BEK-győztes (1978, 1981, 1984). A skót válogatottban (1974–1986) 54 mérkőzésen 4 gólt szerzett, részt vett az 1978-as, az 1982-es és az 1986-os világbajnokságon.



RONALD Andrew WHELAN: Dublinban született 1961. szeptember 25-én. Klubjai a Home Farm (1977–1979), a Liverpool FC (1979–1994) és a Southend United (1994–1996) voltak. Hatszoros angol bajnok (1982, 1983, 1984, 1986, 1988, 1990), háromszoros FA-kupa-győztes (1986, 1989, 1992), háromszoros Ligakupa-győztes (1982, 1983, 1984), BEK-győztes (1984), BEK-döntős (1985). Az ír válogatottban (1981–1995) 53 mérkőzésen 3 gólt szerzett. Részt vett az 1988-as Eb-n, valamint az 1990-es és az 1994-es vb-n.



KENNETH Mathieson DALGLISH: Glasgow-ban született 1951. március 4-én. Klubjai: a Cumbernauld United (1967–1968), a Celtic FC (1968–1977) és a Liverpool FC (1977–1990) voltak. Négyszeres skót bajnok (1972, 1973, 1974, 1977), a skót FA-kupa négyszeres győztese (1972, 1974, 1975, 1977), skót Ligakupa-győztes (1975). Nyolcszoros angol bajnok (1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986, 1988, 1990), FA-kupa-győztes (1986), négyszeres Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984), négyszeres BEK-győztes (1978, 1981, 1984), BEK-döntős (1985). A skót válogatottban (1971–1986) 102 mérkőzésen 30 gólt szerzett, részt vett az 1974-es, az 1978-as és az 1982-es világbajnokságon. Második az Aranylabda-szavazáson 1983-ban. Az Év játékosa Angliában 1979-ben (FWA), valamint 1983-ban (PFA, FWA).



IAN James RUSH: St. Asaph-ban született 1961. október 20-án. Klubjai a Chester City (1978–1980), a Liverpool FC (1980–1987), a Juventus (1987–1988), újra a Liverpool FC (1988–1996), majd a Leeds United (1996–1997), a Newcastle United (1997–1998), közben a Sheffield United (1997–1998, kölcsönben), a Wrexham (1998–1999) és a Sydney Olympic (1999–2000) voltak. Ötszörös angol bajnok (1982, 1983, 1984,

1986, 1990), háromszoros FA-kupa-győztes (1986, 1989, 1992), ötszörös Ligakupa-győztes (1981, 1982, 1983, 1984, 1995), kétszeres BEK-győztes (1981, 1984), BEK-döntős (1985). A walesi válogatottban (1980–1996) 73 mérkőzésen 28 gólt szerzett. Az Év játékosa Angliában 1984-ben (FWA és PFA), európai aranycipős (1984).

BAJNOKCSAPATOK EURÓPA-KUPÁJA

Bruce, a „farkasoknak” táncoló

Az első fordulóban az albán bajnok Vllaznia Shkodër visszalépett a címvédő elleni mérkőzéstől, így a HSV játék nélkül került a 16 közé. A pireuszi Olympiakosz kisiklatta az amszterdamiak vonatát, gólt sem engedélyezett a hollandoknak. Bár a CSZKA Szófia idegenben szerzett találatával kiütötte a ciprusi liga legjobbját a kupából, ám a Nicosiában elszenvedett 4-1-es veresége vaskos szenzációnak számított.

A második szakaszban szinte sokkolta a magyar szurkolókat a Verebes József által vezetett Rába ETO kettős kudarca a szovjet bajnokkal szemben, kivált pedig a nagy gólkülönbség (4-9). De nem ez volt a legfőbb téma a külföldi médiában, hanem a hamburgiak bukaresti bukása (0-3), majd a kiesése.

A nyolc közé három belügyi klub (Dinamo) került, onnan viszont csupán a románoknak sikerült az elődöntőbe jutnia. Kellemes meglepetést keltett a Dundee United szereplése, roppant közel járt a fináléhoz. Skóciában 2-0-ra legyőzte a rómaiakat, akiknek a visszavágón egy tizenegyesből rúgott gól hozta meg a nagy lehetőséget, miután saját pályájukon, az Olimpiai Stadionban rendezték meg abban a szezonban a végjátékot. A „farkasok” ellenfele a veretlenül masírozó Liverpool FC volt, amely a selejtezőkben mindössze egyetlen meccsét nem tudta megnyerni, a Bilbaóval végzett 0-0-ra az Anfield Roadon.

A döntő kiegyenlített küzdelmet hozott, és a felek a hosszabbításban sem tudták dűlőre vinni a dolgot. Következtek a tizenegyesek, amelyek során Bruce Grobbelaar, a Dél-Afrikában született, egyébként zimbabwei válogatott kapus emlékezetes törzsi táncával megbabonázta Francesco Grazianit, s a mágia hatására a bordó-sárgák csatára magasan a léc fölé bombázta a labdát. A világbajnok olasz balszélső hibája juttatta a „vörösök” birtokába a serleget. Nem mellékesen a BEK történetében először szerezte meg csapat a trófeát tizenegyespárbajban.

A széria gólkirálya Viktor Szokol (Dinamo Minszk) lett a hat találatával.



Roberto Pruzzo fejes gólja a Liverpool ellen

1. forduló. Odense BK–Liverpool FC 0-1, 0-5, Lech Poznań–Athletic Bilbao 2-0, 0-4, Olympiakosz Pireusz–AFC Ajax 0-0, 0-2, SL Benfica–Linfield FC 3-0, 3-2, Győri Rába ETO–Víkingur Reykjavík 2-1, 2-0, Dinamo Minszk–Grasshopper-Club Zürich 1-0, 2-2, Kuusysi Lahti–FC Dinamo Bucureşti 0-1, 0-3, Fenerbahçe–Bohemians Praha 0-1, 0-4, Rapid Wien–FC Nantes 3-0, 1-3, Athlone Town FC–Standard Liège 2-3, 2-8, Hamrun Spartans–Dundee United 0-3, 0-3, CSZKA Szófia–Omonia Nicosia 3-0, 1-4, AS Roma–IFK Göteborg 3-0, 1-2, BFC Dynamo–AS Jeunesse Esch 4-1, 2-0, FC Partizan Beograd–Viking FK Stavanger 5-1, 0-0

2. forduló. Liverpool FC–Athletic Bilbao 1-0, 0-0, Olympiakosz Pireusz–SL Benfica 1-0, 0-3, Győri Rába ETO–Dinamo Minszk 3-6, 1-3, FC Dinamo Bucureşti–Hamburger SV 3-0, 2-3, Bohemians Praha–Rapid Wien 2-1, 0-1, Standard Liège–Dundee United 0-0, 0-4, CSZKA Szófia–AS Roma 0-1, 0-1, BFC Dynamo–FK Partizan Beograd 2-0, 0-1

Negyeddöntő. Liverpool FC–SL Benfica 1-0, 4-1, Dinamo Minszk–FC Dinamo Bucureşti 1-1, 0-1, Rapid Wien–Dundee United 2-1, 0-1, AS Roma–BFC Dynamo 3-0, 1-2

Elődöntő. Liverpool FC–FC Dinamo Bucureşti 1-0, 2-1, Dundee United–AS Roma 2-0, 0-3

Döntő

Liverpool FC–AS Roma 1-1 (1-1, 1-1, 1-1), tizenegyesekkel 4-2

1984. május 30., Róma, Olimpiai Stadion, 69 693 néző. Jv.: Erik Fredriksson (svéd)

Liverpool FC: Grobbelaar – Neal, Lawrenson, Hansen A. Kennedy – Johnston (Nicol, 72.), Lee, Souness, Whelan – Dalglish (Robinson, 84.), Rush

AS Roma: Tancredi – Nappi, Nela, Righetti, Bonetti – Cerezo (Strukelj, 115.), Di Bartolomei, Falcão – Pruzzo (Chierico, 64.), Conti, Graziani

Gólszerzők: Neal (13.), Pruzzo (42.)

KUPAGYŐZTESEK EURÓPA-KUPÁJA

A „zebrák” legyűrték a „sárkányokat”

Az első fordulóból minden esélyes továbbment. Azért nem várt eredményeket hozott a forduló: az FC Porto és a Manchester United csupán idegenben szerzett góllal lépett túl a zágrábi Dinamón, illetve a prágai Duklán, az izlandi ÍA Akranes pontot rabolt a címvédő Aberdeen FC otthonából, az Innsbruck Tirolban legyőzte az 1. FC Köln együttesét. A második kör bravúrjaként a Megyeri úti lilák elbúcsúztatták a rajnai „kecskéseket”, míg az egykori újpesti védőt, Kolár Endrét is a soraikban tudó finnek a szomszédos svédeket, és bejutottak a negyeddöntőbe, ahol a Juventus csupán két szűk 1-0-val tudta őket megállítani. A négy közé csupa elitklub került, egyikőjük végső sikere sem okozott volna szenzációt, mint ahogyan a világbajnokokat (Gentile, Scirea, Cabrini, Tardelli, Paolo Rossi) és külföldi csillagokat (Platini, Boniek) felvonultató torinóiakéból sem lett az.



Gaetano Scirea átveszi a kupát

A bázeli Szent Jakab-stadion megszokott helyszíne volt a KEK-finálénak, és azon a májusi estén a katlan hangulatával sem volt baj, mindkét szurkolótábor nagy erőkkel vonult

fel. A portugálok remekeltek, ennek köszönhetően a mérkőzés kiegyenlített játékot hozott. Ha a „sárkányok" kapusa, a tragikusan fiatalon, autóbalesetben elhunyt Zé Beto is kitesz magáért, elvihették volna serleget, miután a Juvéból Marco Tardelli, Paolo Rossi és Michel Platini is rossz formát fogott ki. Az olaszok edzője, Giovanni Trapattoni futballtörténelmet írt: ő lett az első, aki futballistaként és szakemberként is felemelhette az értékes trófeát.

A gólkirályi címen 5-5 találattal Viktor Gracsov és Szergej Morozov (Sahtyor Donyeck), valamint Mark McGhee (Aberdeen FC) osztozkodott.



A két jó barát, Michel Platini és Zbigniew Boniek gólöröme

Selejtező. Swansea City FC–1. FC Magdeburg 1-1, 0-1

1. forduló. AEK Athén–Újpesti Dózsa 2-0, 1-4, FC Juventus–Lechia Gdańsk 7-0, 3-2, Union Paralimni–SK Beveren 2-4, 1-3, NK Dinamo Zagreb– FC Porto 2-1, 0-1, Mersin Idmanyurdu Kulübü–Szpartak Várna 0-1, 0-1, FC Valletta–Rangers FC 0-8, 0-10, Sligo Rovers–Valkeakosken Haka 0-1, 0-3, B 1901–Sahtyor Donyeck 1-5, 2-4, ÍB Akranes–Aberdeen FC 1-2, 1-1, SW Innsbruck–1. FC Köln 1-0, 1-7, 1. FC Magdeburg–FC Barcelona 1-5, 0-2, Manchester United–Dukla Praha 1-1, 2-2, Servette–Avenir Beggen 4-0, 5-1, SC NEC Nijmegen–SK Brann Bergen 1-1, 1-0, Hammarby IF–17 Nëntori Tiranë 4-0, 1-2, Glentoran FC–Paris SG 1-2, 1-2

2. forduló. Újpesti Dózsa–1. FC Köln 3-1, 2-4, SK Beveren–Aberdeen FC 0-0, 1-4, Hammarby IF–Valkeakosken Haka 1-1, 1-2 (h. u.), Sahtyor Donyeck–Servette 2-1, 2-1, Paris SG–FC Juventus 2-2, 0-0, SC NEC Nijmegen–FC Barcelona 2-3, 0-2, Rangers FC–FC Porto 2-1, 0-1, Szpartak Várna–Manchester United 1-2, 0-2

Negyeddöntő. Újpesti Dózsa–Aberdeen FC 2-0, 0-3 (h. u.), FC Barcelona–Manchester United 2-0, 0-3, FC Porto–Sahtyor Donyeck 3-2, 1-1, Valkeakosken Haka–FC Juventus 0-1, 0-1

Elődöntő. Manchester United–FC Juventus 1-1, 1-2, FC Porto–Aberdeen FC 1-0, 1-0

Döntő

FC Juventus–FC Porto 2-1 (2-1)

1984. május 16., Bázel, Sankt Jakob-stadion, 55 000 néző. Jv.: Adolf Prokop (keletnémet)

FC Juventus: Tacconi – Gentile, Brio, Scirea, Cabrini – Tardelli, Bonini, Platini, Vignola (Caricola, 89.) – Rossi, Boniek

FC Porto: Zé Beto – João Pinto, Lima Pereira, Eurico, Eduardo Luís (José Costa, 82.) – Jaime Magalhães (Walsh, 64.), Frasco, Jaime Pacheco, Sousa – Gomes, Vermelhinho

Gólszerzők: Vignola (13.), Sousa (28.), Boniek (41.)

A sikeres tizenegyesek hónapja

Kevesen tippelték volna meg előre, hogy a nyitányon a Sparta Praha elbúcsúztatja a Real Madridot, az FC Groningen az Atlético Madridot, a Laval pedig a kijevi Dinamót, pedig így történt. A második forduló szenzációja a Sparta Rotterdam sikere volt az 1982-ben KEK-döntős FC Carl Zeiss Jena ellen.

A nyolcaddöntőben a Nyilasi Tiborral felálló bécsi Austria megtréfálta a világhírű milánói Intert, és miként a Sparta Praha a Watford FC-t.

A torna legkellemesebb meglepetését a Hajduk Split szerezte azzal, hogy bejutott az elődöntőbe. A dalmátok a későbbi nyertes Spurs ellen sem adták olcsón a bőrüket, a londoniak csupán az idegenben szerzett találatuknak köszönhették a fináléba jutásukat. A címvédő Anderlechtnek szintén fel volt adva a lecke, miután Nottinghamben 2-0-ra veszített, azonban a visszavágón, Brüsszelben 3-0-val fordított.



Roberts és Mabbutt, a Tottenham két pillére

A döntőben az volt a legfőbb kérdés, melyik legénységnek sikerül duplázni, az Anderlechtnek vagy a Tottenham Hotspurnek, ugyanis egyszer már mindkettő begyűjtötte a serleget. Nos, a „sarkantyúsok" terve valósult meg, igaz, csak a hosszabbítást követő tizenegyespárbajban. Az angolok egyébként nem voltak híresek arról, hogy megnyerik a tizenegyespárbajokat, ezért is figyelemre méltó, hogy 1984 májusában a Spurs UEFA-kupa-diadala után a Liverpool is tizenegyesekkel hódította el a BEK-trófeát Rómában.

A magyar és az osztrák szurkolók közös örömére Nyilasi Tibor (FK Austria Wien) lett a sorozat gólkirálya, kilenc találatával.

1. forduló. Drogheda United FC–Tottenham Hotspur 0-6, 0-8, St. Mirren–Feyenoord 0-1, 0-2, Lokomotiv Plovdiv–PAOK Szaloniki 1-2, 1-3, Anorthozisz Famaguszta–Bayern München 0-1, 0-10, Trabzonspor–FC Internazionale 1-0, 0-2, Atlético Madrid–FC Groningen 2-1, 0-3, Dinamo Kijev–Stade Lavallois 0-0, 0-1, Aris Bonnevoie–FK Austria Wien 0-5, 0-10, Sparta Praha–Real Madrid 3-2, 1-1, Widzew Łódź–IF Elsborg Borås 0-0, 2-2, VfB Stuttgart–Levszki-Szpartak Szófia 1-1, 0-1, 1. FC Kaiserslautern–Watford FC 3-1, 0-3, FK Radnicski Nis–FC St. Gallen 3-0, 2-1, Rabat Ajax–Internacional

Bratislava 0-10, 0-6, AE Lárisza–Budapesti Honvéd 2-0, 0-3, Universitatea Craiova–Hajduk Split 1-0, 0-1 (t: 1-3), Nottingham Forest–FC Vorwärts Frankfurt 2-0, 1-0, PSV Eindhoven–Ferencvárosi TC 4-2, 2-0, Sevilla FC–Sporting CP 1-1, 2-3, Celtic FC–AGF Aarhus 1-0, 4-1, Girondins Bordeaux–1. FC Lokomotive Leipzig 2-3, 0-4, Werder Bremen–Malmö FF 1-1, 2-1, Hellas Verona FC–Crvena zvezda Beograd 1-0, 3-2, Sportul Studențesc București–SK Sturm Graz 1-2, 0-0, Szpartak Moszkva–HJK Helsinki 2-0, 5-0, Vitória FC Guimarães–Aston Villa 1-0, 0-5, ÍBV Vestmannaeyjar–FC Carl Zeiss Jena 0-0, 0-3, Sparta Rotterdam–Coleraine FC 4-0, 1-1, KAA Gent–RC Lens 1-1, 1-2 (h. u.), FC Zürich–Royal Antwerp FC 1-4, 2-4, Baník Ostrava–B 1903 København 5-0, 1-1, Bryne IL–RSC Anderlecht 0-3, 1-1

2. forduló. Tottenham Hotspur–Feyenoord 4-2, 2-0, PAOK Szaloniki–Bayern München 0-0, 0-0 (t: 8-9), FC Groningen–FC Internazionale 2-0, 1-5, FK Austria Wien–Stade Lavallois 2-0, 3-3, Widzew Łódź–Sparta Praha 1-0, 0-3, Watford FC–Levszki-Szpartak Szófia 1-1, 3-1, FK Radnicski Nis–Internacional Bratislava 4-0, 2-3, Budapesti Honvéd–Hajduk Split 3-2, 0-3, PSV Eindhoven–Nottingham Forest 1-2, 0-1, Sporting CP–Celtic FC 2-0, 0-5, 1. FC Lokomotive Leipzig–Werder Bremen 1-0, 1-1, Hellas Verona FC–SK Sturm Graz 2-2, 0-0, Szpartak Moszkva–Aston Villa 2-2, 2-1, Sparta Rotterdam–FC Carl Zeiss Jena 3-2, 1-1, RC Lens–Royal Antwerp FC 2-2, 3-2, RSC Anderlecht–Baník Ostrava 2-0, 2-2

3. forduló. Bayern München–Tottenham Hotspur 1-0, 0-2, FK Austria Wien–FC Internazionale 2-1, 1-1, Watford FC–Sparta Praha 2-3, 0-4, Nottingham Forest–Celtic FC 0-0, 2-1, SK Sturm Graz–1. FC Lokomotive Leipzig 2-0, 0-1, Sparta Rotterdam–Szpartak Moszkva 1-1, 0-2, RC Lens–RSC Anderlecht 1-1, 0-1, Radnicski Nis–Hajduk Split 0-2, 0-2

Negyeddöntő. Tottenham Hotspur–FK Austria Wien 2-0, 2-2, Sparta Praha–Hajduk Split 1-0, 0-2, Nottingham Forest–SK Sturm Graz 1-0, 1-1, RSC Anderlecht–Szpartak Moszkva 4-2, 0-1

Elődöntő. Hajduk Split–Tottenham Hotspur 2-1, 0-1, Nottingham Forest–RSC Anderlecht 2-0, 0-3

Döntő

RSC Anderlecht–Tottenham Hotspur 1-1 (0-0)

1. mérkőzés, 1984. május 9., Brüsszel, Constant Vanden Stock-stadion, 40 000 néző. Jv.: Bruno Galler (svájci)

RSC Anderlecht: Munaron – Grün, De Greef, Olsen, De Groot – Hofkens, Vandereycken, Scifo, Brylle – Vandenbergh (Arnesen, 82.), Czerniatynski (Vercauteren, 64.)

Tottenham Hotspur: Parks – Thomas, Roberts, Hughton, Perryman – Miller, Stevens (Mabbutt, 81.), Hazard, Galvin – Archibald, Falco

Gólszerzők: Miller (57.), Olsen (85.)

Tottenham Hotspur–RSC Anderlecht 1-1 (0-0), tizenegyesekkel 4-3

2. mérkőzés, 1984. május 23., London, White Hart Lane, 46 205 néző. Jv.: Volker Roth (nyugatnémet)

Tottenham Hotspur: Parks – Thomas, Roberts, Hughton, Miller (Ardiles, 73.) – Mabbutt (Dick, 77.), Hazard, Stevens, Galvin – Archibald, Falco

RSC Anderlecht: Munaron – Grün, De Greef, Olsen, De Groot – Hofkens, Arnesen (A. Gudjohnsen, 77.), Vercauteren, Scifo – Czerniatynski (Brylle, 103.), Vandereycken

Gólszerzők: Czerniatynski (60.), Roberts (84.)

EURÓPAI SZUPERKUPA

Így lesz egy trófeából három

Már az Aberdeen FC a Real Madrid ellen aratott KEK-döntős győzelme is nagy meglepetést keltett, de az alán még nagyobbat , hogy a Szuperkupában a skótok kapott gól nélkül legyőzték a BEK-et védő nyugatnémet sztárcsapatot, a Hamburger Sport Vereint.

Az egy-két évvel korábban még szinte teljesen ismeretlen játékosokból – mint Leighton,McLeish, Strachan, Miller, McGhee – nemzetközi sztár lett.

Az akkor még pályakezdőnek számító Alex Fergusson taktikája felülmúlta a szakmában már elismert, ravasz stratégaként elkönyvelt Ernst Happelét. A „vörösök" okosan kamatoztatták az 1982-es Skót Kupa-diadalukat, rövid idő alatt további két nemzetközi serleget nyertek.



Alex Ferguson, az Aberdeen győztes menedzsere

Hamburger SV–Aberdeen FC 0-0

1. mérkőzés, 1983. november 22., Hamburg, Volksparkstadion, 15 000 néző. Jv.: Vojtech Christov (csehszlovák)

Hamburger SV: Stein – Wehmeyer, Hieronymus, Jakobs, Schröder – Groh, Hartwig (Wuttke, 46.), Rolff, Magath – Schatzschneider, Von Heesen

Aberdeen FC: Leighton – Cooper, McLeish, Simpson, Rougvie – Strachan, Miller, Bell – Hewitt, McGhee, Weir

Aberdeen FC–Hamburger SV 2-0 (0-0)

2. mérkőzés, 1983. december 20., Aberdeen, Pittodrie Stadion, 22 500 néző. Horst Brummeier (osztrák)

Aberdeen FC: Leighton – McKimmie, McLeish, Simpson, McMaster – Strachan, Miller, Bell, – Hewitt (Black, 65.), McGhee, Weir

Hamburger SV: Stein – Kaltz (Hansen, 68.), Hieronymus, Jakobs, Wehmeyer – Hartwig, Schröder, Groh, Rolff, Magath – Schatzschneider (Wuttke, 41.)

Gólszerzők: Simpson (47.), McGhee (65.)

Az Independiente hetedik elsősége



Marangoni kihagyta ezt a helyzetet



Jorge Burruchaga gólja a Grêmio ellen

A nyolcvanas évek sem teltek el az Independiente Libertadores Kupa-sikere nélkül. Az avellanedai „vörösök" 1964, 1965, 1972, 1973, 1974 és 1975 után hetedszer is megnyerték a legrangosabb dél-amerikai klubtrófeát. Érdekes, hogy a Grêmio elleni diadalmas csapatból csupán Ricardo Bochini volt tagja az előző évtizedben a győztes alakulatnak. José Omar Pastoriza együttesében egyébként négy olyan futballista is szerepelt, aki 1986-ban világbajnoki címmel térhetett haza Mexikóból: Nestor Clausen, Ricardo Omar Giusti, Ricardo Enrique Bochini és Jorge Luis Burruchaga. A kétmérkőzéses döntő 180 percének egyetlen gólját éppen Burruchaga szerezte, akinek jó idénye volt: a Copa América egyik társgólkirályaként is ünnepelték.

Grêmio FBPA–Independiente 0-1 (0-1)

Döntő, 1. mérkőzés, 1984. július 24., Porto Alegre, Estadio Olimpico, 80 000 néző. Jv.: Juan Cardellino (uruguayi)

Grêmio: Marcos – Baidek, De León, Paulo Cesar, Casemiro – China, Luis Carlos, Osvaldo – Renato Gaúcho, Guilherme (Gilson, 65.), Tarciso

Independiente: Goyén – Villaverde, E. Trossero, Clausén, Carlos Enriqué – Marangoni, Bochini, Giusti – Burruchaga, Bufarini, Barberón (Reinoso, 79.)

Gólszerző: Burruchaga (24.)

Independiente–Grêmio FBPA 0-0

Döntő, 2. mérkőzés, 1984. július 27., Avellaneda, Estadio Doble Visera, 60 000 néző. Jv.: Mario Lira (chilei)

Independiente: Goyén – Villaverde, E. Trossero, Clausén (Zimmermann, 18.), Carlos Enriqué – Marangoni, Bochini, Giusti – Burruchaga, Bufarini, Barberón

Grêmio: Marcos – Baidek, De León, Paulo Cesar, Casemiro – China, Luis Carlos, Osvaldo – Renato Gaúcho, Guilherme, Tarciso

TOYOTA VILÁGKUPA

Folytatódott a dél-amerikaiak sikersorozata



Renato Gaúchóval nem bírtak a hamburgiak

Tokióban továbbra sem ment a BEK-győztesnek. Noha az akkor még „egyszerűen” Világkupának hívott sorozatban a Bayern München például 1976-ban legyőzte a Cruzeirót, az újabb brazil–német párharcot a Grêmio nyerte. Ezzel folytatódott a sorozat: amióta a Toyota fényűző támogatása miatt Japánban rendezték a döntőt, mindig a Libertadores Kupa védője diadalmaskodott. A HSV elleni találkozó brazil hőse a kiváló jobbszélső, Renato Portalupi volt, aki szerzett egy gólt az első félidőben, majd miután a rendes játékidő hajrájában Michael Schröder kiegyenlített, a hosszabbításban még egyszer bevette Uli Stein kapuját. Nem meglepő, hogy Renatóé lett abban az évben a Toyota által a meccs legjobbjának felajánlott autó.

Grêmio FBPA–Hamburger SV 2-1 (1-0, 1-1, 2-1)

1983. december 11., Tokió, Olimpiai Stadion, 62 000 néző. Jv.: Michel Vautrot (francia)

Grêmio: Mazaropi – Paulo Roberto, Baidek, Hugo De León, Paulo César Magalhães – China, Osvaldo (Paulo Bonamingo, 79.), Mário Sergio – Renato, Tarciso, Paulo César Lima (Caio, 61.)

HSV: Stein – Wehmeyer, Jakobs, Hieronymus – Schröder, Groh, Rolff, Hartwig, Magath – Wuttke, Hansen

Gólszerzők: Renato (37.), Schröder (85.), Renato (93.)

VII. EURÓPA-BAJNOKSÁG

Michel Platininek minden sikerült

A franciaországi torna a franciák diadalmenetét hozta. Még pontosabban: Michel Platiniét. Szinte nem tudott úgy mozdulni, hogy abból ne született volna gól. S ezen még az sem változtat, hogy a spanyolok elleni döntőben az Eb-történelem egyik legnagyobb potyájával szerzett vezetést csapatának.

Rekordlétszám, harminchárom ország nevezett a hetedik kiírásra. Az UEFA hét csoportba sorolta a jelentkezőket, három négyes és négy ötös egységet alkotva. (A rendező franciák nem kényszerültek selejtezőre).

A magyar válogatott (a sorozat elején Mészöly Kálmán, a végén Mezey György irányításával) a harmadik csoportban szerepelt. Bár a luxemburgiakat kétszer is megverte (miként

a csoportban valamennyi ellenfél), az angol, görög, dán hármasból csak a dánokat tudta legyőzni. Budapesten, amikor az északi gárda gyakorlatilag már továbbjutott a csoportból. Óriási meglepetésre ugyanis az előzetesen a harmadik legerősebb gárdának sorolt dán kvalifikálta magát a nyolcas döntőbe. A mezőnyjátékosokat tekintve szinte csak nyugat-európai klubokban játszó profikra épülő válogatott (az egyetlen markáns kivételt a sorozat vége felé már hazaszerződő aranylabdás, Allan Simonsen jelentette) három pontot vett el az angoloktól, s kétszer is megverte a görögöket. Ezek után nem okozott gondot a magyarok elleni kisiklás…



Klaus Berggreen volt a dánok egyik gólszerzője a jugoszlávok ellen

Az Eb-sorsoláson a francia, a dán, a belga és a jugoszláv gárda került az egyes, a nyugatnémet, a portugál, a román és a spanyol legénység a kettes csoportba. „Fenséges nyitány” (Ouverture royale) – írta a *Mondial* az első találkozóról. Az is volt, de ez elsősorban a dánok érdeme. A titkos esélyesnek tippelt északi gárda alaposan megizzasztotta a nagy reményeket tápláló hazaiakat. Végül Michel Platini gólja (sokak szerint öngól volt, ám a nemzetközi sajtó végül neki „adta” a találatot) meghozta a kékeknek az áhított győzelmet, s megfele-

A SZÖVETSÉGI KAPITÁNY

Jó játékos, még jobb edző



MICHEL HÍDALGO 1933. március 22-én született a normandiai Leffrinckouckében. Egypetéjű ikertestvére, Serge néhány mérkőzést játszott a Rennes tagjaként a második osztályban. Édesapjuk spanyol volt. Az US Normande (1947–1952), a Le Havre (1952–1954), a Stade de Reims (1954–1957) és az AS Monaco (1957–1966) egykori fedezete három bajnoki címet (1955, 1961, 1963) és két Francia Kupát (1960, 1963) nyert, BEK-döntős is volt (1956). Egyszer (1962) játszott a francia válogatottban. Visszavonulása után a Monaco második csapatát irányította, illetve közben a Menton játékos-edzője volt rövid ideig (1968–1969). 1975 novemberében, Kovács István utódaként nevezték ki szövetségi kapitánynak, 1984-ig vezette a kékeket. Két világbajnokságon (1978, 1982) dolgozott, Spanyolországban negyedik lett a csapattal. 1984-ben megnyerte a hazai rendezésű Európa-bajnokságot. 1982-től már a szövetség sportigazgatója volt, két éven át a kapitányi munka mellett. 1986-ban elköszönt a Francia Labdarúgó-szövetségtől és az Olympique Marseille sportigazgatójaként tevékenykedett 1991-ig.

lő alapot teremtett a „nagy meneteléshez”. Egy nappal később az ezer sebből vérző belgák 2-0-ra verték a jugoszlávokat. (Néhány héttel az Európa-bajnokság előtt robbant ki az emlékezetes bundabotrány, amely a Standard Liège bajnoki címének körülményeit vizsgálta. Guy Thys elveszítette a teljes védelmét, miután Geretset, Renquint, Plesserst, s a Pfaff mögött még csak tartalék Preud’homme-ot eltiltotta a szövetség.)

A másik ágon a nyugatnémetek és a portugálok (0-0) nem bírtak egymással, miként a spanyolok és a románok sem (1-1). A következő körben a franciák gálát tartottak a belgák ellen: Platininek minden sikerült, mesterhármast vágott Pfaffnak. Miután Giresse és Fernandez is hozzátett még egyet, a vége – megalázó – 5-0-lett a franciáknak. Lyonban a dánok sem akarták alulmúlni a franciák nantes-i produkcióját: Frank Arnesen vezérletével ők is ötig jutottak. A második csoportban a nyugatnémetek kerültek lépéselőnybe, miután Rudi Völler két góljára a románok csak Marcel Coraş révén tudtak válaszolni (2-1). A latin rangadón remiztek a spanyolok és a portugálok. António Sousa szerzett vezetést – Fernando Cabrita csapatában a gólszerzőn kívül még öt portói kapott helyet, ami nem nagy meglepetés, tekintve, hogy egy hónappal korábban a „Sárkányok” a KEK-döntőben szerepeltek –, majd Santillana egyenlített (1-1).



Zoran Szimovics, a jugoszlávok kapusa nem akar tudomást venni a gall kakasról

1984. június 19-én Strasbourgban, illetve St. Étienne-ben játszották az első csoport két zárómeccsét. Mindkettő 3-2-re végződött, de micsoda különbséggel! A franciák ugyan szünetben még vesztésre álltak a jugoszlávok ellen – a gólt a tornán legjobban szereplő játékosuk, Milos Sesztics szerezte –, de érezni lehetett, Platini olyan passzban van, hogy neki e sorozat alatt minden sikerül. A második játékrészben bő negyedóra alatt termelt újabb mesterhármast, szegény Zoran Szimovicsot kis híján az őrületbe kergetve. A másik meccsen a dánoknak – jobb gólkülönbségük miatt – a döntetlen is elég lett volna a belgák ellen az üdvösséghez. Ám Ceulemans és Vercauteren révén a 39. percben 2-0-ra a Vörös Ördögök vezettek… A dánok azonban óriási elszántsággal futballoztak. Hol volt már a régi tétel, mely szerint a szertelen dánok nem tudnak küzdeni? Frank Arnesen értékesített egy büntetőt még a félidő vége előtt, majd a második játékrészben Kenneth Brylle-Larsen és Preben Elkjær-Larsen fordított. „Mellesleg” mind a három gólszerző belga klub alkalmazottja volt a torna alatt… Arnesen és Brylle-Larsen az Anderlechté, a Csörtető Bika pedig a Beverené!

A másik csoport – ha lehet – még nagyobb izgalmakat hozott. Párizsban a németek a spanyolokkal, Nantes-ban a portugálok a románokkal tusakodtak. Szinkronban játszották a két mérkőzést, így a percidőpontok mindkét találkozóra igazak. A 86. percben még 0-0-ra állt mindkét derbi. Akkor így nézett ki az aktuális csoportsorrend: 1. NSZK 4 pont, 2. Spanyolország 3 pont, 3. Portugália 3 pont, 4. Románia 2 pont. Vagyis a németek lettek volna az egyik továbbjutók, a portugáloknál eggyel több gólt lőtt spanyolok pedig a másik. A 87. percben azonban Tamaghini Nené bevette a veterán román kapus, Dumitru Moraru hálóját. Abban a pillanatban a németek és a portugálok álltak továbbjutásra, a spanyolok és a románok meg cidriztek a hazaúttól. Két perccel később viszont a spanyolok egyetlen szőkéje, Maceda bebólintotta a labdát Toni Schumacher kapujába. Egy perccel később az egy hét múlva a finálét is dirigáló csehszlovák Christov lefújta a párizsi elődöntőt, majd a az osztrák Fahnler is véget vetett a nantes-inak. Ez pedig azt jelentette, hogy a két ibériai válogatott a két 1-0-ás győzelemnek köszönhetően továbblépett, míg a románok mellett a címvédő és világbajnoki ezüstérmes németek is kiestek!

Az elődöntő ritka pazar futballcsemegéket hozott. Pedig a francia válogatott fellépése az előzetesen kicsit „lesajnált" portugálok ellen sima mérkőzést ígért. Ám finoman szólva nem az lett. Marseille-ben a tartalékhátvéd, Jean-François Domergue szerzett vezetést a kékeknek a 25. percben, ám ezt Jordão kiegyenlítette a 74. percben. Sőt, a 98. percben az angolai születésű csatár újabb gólt lőtt – mi több, öt perccel a lefújás előtt még mindig vesztésre állt a torna első számú esélyese. A 115. percben aztán szabadrúgáshoz jutottak a franciák. Az ilyesmi akkoriban Platini privilégiuma volt, ráadásul az Eb csillaga – ellentétben korábbi mérkőzéseivel – még nem szerzett gólt. Kedvére való feladatnak tűnt számára Bento kapujának célba vétele. Ám a „kis" Domergue, aki az első gólt lőtte, hihetetlen bátorsággal elrúgta a nagy Michel elől a talán az utolsó esélyt kínáló szabadrúgást. Platini már fordult, hogy számon kérje, ám nem ért a mondat végére. A tribün ugyanis őrjöngött, Domergue a hálóba csavarta a labdát. Sem előtte, sem utána nem rúgott gólt a válogatottban, csak az Európa-bajnokság elődöntőjében. De akkor kettőt is! A franciák új erőre kaptak, megpróbálták még a hosszabbításban kicsikarni a győzelmet. A fenomenális Tigana „ezredszer" galoppozott át a teljes pályán, kicselezett minden közelébe merészkedő portugált, aztán az öt és felesen a tökéletes helyzetben lévő Platini elé tolta a labdát. A csapatkapitánynak pedig ezen az Európa-bajnokságon egy ilyen egyszerű feladat nem jelenthetett gondot... Michel Hidalgo válogatottja – csodálatos mérkőzésen – bemasírozott az Európa-bajnokság döntőjébe!



A dán Søren Lerby nem kímélte a spanyol Arconadát



Az Európa-bajnok francia válogatott. Hátul, balról: Amoros, Le Roux, Battiston, Bossis, Bats, Fernandez. Elöl: Bellone, Lacombe, Giresse, Platini, Tigana

A másik ágon, Lyonban, az akkor már esélyesebbnek vélt dánok Søren Lerby a 6. percben szerzett góljával sokáig vezettek a spanyolok ellen. Maceda viszont – ki más? – a 67. percben kiegyenlített. Miközben a két csapat tagjai összerugdosták egymást (az angol Courtney hét sárga lapot osztott ki, majd a 106. percben kiállította Klaus Berggreent), az eredmény már nem változott. Döntöttek a tizenegyesek, ebben kilencen nem tévesztettek. A spanyol Santillana, Señor, Urquiaga, Victor és Sarabia, illetve a dán Brylle-Larsen, Jesper Olsen, Michael Laudrup és Lerby is a kapuba talált. A torna talán legjobb dánja, Preben Elkjær-Larsen viszont az égbe lőtte a labdát... Lyonból így a spanyolok csatlakoztak a házigazdákhoz.

A finálét 1984. június 27-én, a csordultig telt Parc des Princes-ben játszotta a spanyol és a francia gárda. A legelvakultabb hispániai híveken, s Platini megrögzött utálóin kívül ember nem akadt, aki ne a hazaiak sikerére fogadott volna. Az első félidőben azonban a vendégek remekül tartották magukat, sem a csatárokat „helyettesítő" középpályássor – Giresse, Tigana, Platini, Fernandez –, sem a két ék – Lacombe, Bellone – nem talált Arconada kapujába. (Ez előbbi kitétel azért talán magyarázatra szorul. A franciák úgy lettek Európa-bajnokok, s szerezték a tornán a legtöbb gólt, hogy abból mindössze egyet szerzett csatár: Bellone a döntő 90. percében lőtt gólt, amikor már tulajdonképpen minden eldőlt. Korábban ugyanis csak Platini, Fernandez, Giresse, és Domergue talált az ellenfél kapujába. Pedig nem voltak rossz, vagy ha úgy tetszik, „névtelen" csatárai Hidalgónak, elég csak Bernard Lacombe, Didier Six, Dominique Rocheteau, vagy a két ifjú, Bruno Bellone és Daniel Bravo nevét felidézni.)

Aztán elérkezett a találkozó 57. perce, a drámák drámája. A franciák következtek szabadrúgással, úgy 20-22 méternyire a spanyol kaputól. Platini most nem engedte át másnak a

lehetőséget, maga csavarta jobbal a bal sarok felé a labdát. Arconada, a baszk hős, a spanyolok csapatkapitánya, a torna talán addigi legjobb kapusa jól gördült lefelé, hogy magához ölelhesse a bőrt. Ám az a létező legrosszabb pillanatban kezdett el vitustáncot járni, átcsúszott szegény kapus hóna alatt, s besurrant a gólvonal mögé. Platini már fordult vissza a lövés után, azt hitte, a labda már rég a spanyol egyes zsákmánya. A morajra tekerte vissza a fejét, hogy aztán ünnepeljen.. A torna legnagyobb potyagóljával dőlt el az Európa-bajnokság! Miguel Muñoz csapatának ugyanis már nem maradt ereje a megújulásra. Még megtapsolta a publikum, hogy Patrick Battiston a hajrában cserét kért, hogy legjobb barátja, Manuel Amoros is a döntő aktív részese lehessen, meg elvitatkozgatott egy picit azon, jogos volt-e a 85. percben Le Roux kiállítása, aztán eufóriába szédült, amikor Tigana újabb kolosszális passzával Bruno Bellone elgyalogolt, s átemelte Arconadán a labdát, megszerezve a beteljesülést hozó második gólt.

Franciaország Európa-bajnok lett.

Franciaország ezért rendezte meg a tornát.

Franciaországé volt a legjobb csapat, s Platini személyében náluk futballozott a torna legjobbja és egyben gólkirálya.

De a tekintélyes *L'Équipe* másnapi főcíme mindent elárult. Így festett: „Merci, Arconada!"

VII. Európa-bajnokság

Nyolcas döntő (Franciaország, 1984. június 12.–27.)

A csoport: Franciaország–Dánia 1-0, Belgium–Jugoszlávia 2-0, Franciaország–Belgium 5-0, Dánia–Jugoszlávia 5-0, Franciaország–Jugoszlávia 3-2, Dénia–Belgium 3-2. A csoport végeredménye: 1. Franciaország 6 pont, 2. Dánia 4, 3. Belgium 2, 4. Jugoszlávia 0

B csoport: NSZK–Portugália 0-0, Spanyolország–Románia 1-1, NSZK–Románia 2-1, Portugália–Spanyolország 1-1, Spanyolország–NSZK 1-0, Portugália–Románia 1-0. A csoport végeredménye: 1. Spanyolország 4 pont (3-2), 2. Portugália 4 (2-1), 3. NSZK 3, 4. Románia 1

Elődöntő: Franciaország–Portugália 3-2 (1-1, 1-1, 1-2), Spanyolország–Dánia 1-1 (0-1, 1-1, 1-1), tizenegyesekkel 5-4

Döntő

Franciaország–Spanyolország 2-0 (0-0)

1984. június 27., Párizs, Parc des Princes, 47 334 néző. Vezette: Vojtěch Christov (csehszlovák)

Franciaország: Bats – Battiston (Amoros, 73.), Bossis, Le Roux, Domergue – Tigana, Fernandez, Platini, Giresse – Lacombe (Genghini, 80.), Bellone

Spanyolország: Arconada – Urquiaga, Salva (Roberto, 85.), Gallego, Camacho – Julio Alberto (Sarabia, 77.), Señor, Victor, Francisco – Santillana, Carrasco

Gólszerzők: Platini (57.), Bellone (91.)

A döntő mérkőzésen szereplő francia játékosok



JOËL BATS: 1957. január 4-én született Mont-de-Marsanban. Klubjai a Sochaux (1974–1980), az AJ Auxerre (1980–1985) és a Paris Saint-Germain (1985–1992) voltak. Bajnok 1986-ban. A francia válogatottban (1983–1989) 50 mérkőzésen védett, Európa-bajnok (1984) és vb-bronzérmes (1986). Az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).

1966
1970



PATRICK Raymond Jean BATTISTON: 1957. március 12-én született Amnévilleben. Klubjai a Talange (1966–1973), az FC Metz (1973–1980), az AS Saint-Étienne (1980–1983), a Girondins de Bordeaux (1983–1987), az AS Monaco (1987–1989), végül újra a Bordeaux (1989–1991) voltak. Három klubbal összesen ötszörös bajnok (1981, 1984, 1985, 1987, 1988), a Francia Kupa győztese (1986). A francia válogatottban (1977–1989) 56 mérkőzésen 3 gólt szerzett, Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982), részt vett az 1978-as vb-n is.



MANUEL AMOROS: 1962. február 1-én született Nîmes-ben. Klubjai az AS Monaco (1979–1989), az Olympique Marseille (1989–1993), az Olympique Lyon (1993–1995), majd újra az OM (1995–1996) voltak. Négyszeres bajnok (1988, 1990, 1991, 1992), a Francia Kupa győztese (1985), BEK-győztes (1993), BEK-döntős (1991). Az Év játékosa Franciaországban (1986). A francia válogatottban (1982–1992) 82 mérkőzésen 1 gólt szerzett, Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982), részt vett az 1992-es Eb-n is.



MAXIME Jean Marcel BOSSIS: 1955. június 26-án született Saint-André-Treize-Voies-ben. Klubjai a Saint-André Sport (1969–1970), az FC Yonnais (1970–1973), az FC Nantes (1973–1985), a Racing Paris (1985–1989), majd újra a Nantes (1990–1991) voltak. Háromszoros bajnok (1977, 1980, 1983), a Francia Kupa győztese (1979). Az Év játékosa Franciaországban (1979, 1981). A francia válogatottban (1976–1986) 76 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982), részt vett az 1978-as vb-n is. Az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).

1970
1980



YVON LE ROUX: 1960. április 19-én született Plouvornban. A helyi csapatban kezdett játszani, majd klubjai a Stade Brestois (1977–1983), az AS Monaco (1983–1985), az FC Nantes (1985–1987), az Olympique Marseille (1987–1989) és a Paris Sain-Germain (1989–1990) voltak. Francia bajnok (1989), a Francia Kupa kétszeres győztese (1985, 1989). A francia válogatottban (1983–1989) 28 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).



JEAN-FRANÇOIS DOMERGUE: 1957. június 23-án született Bordeaux-ban. Klubjai a Girondins de Bordeaux (1969–1980), a Lille OSC (1980–1982), az Olympique Lyon (1982–1983), az FC Toulouse (1983–1986), az Olympique Marseille (1986–1988) és az SM Caen (1988–1989) voltak. A francia válogatottban (1984–1989) 9 mérkőzésen 2 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984).



ALAIN Jean GIRESSE: 1952. augusztus 2-án született Langoiranban. Klubjai a Girondins de Bordeaux (1970–1986) és az Olympique Marseille (1986–1988) voltak. Kétszeres francia bajnok (1984, 1985), a Francia Kupa győztese (1986). Az Év játékosa Franciaországban (1982, 1983, 1987), az Aranylabda-szavazás második helyezettje (1982). A francia válogatottban (1974–1986) 47 mérkőzésen 6 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982). Az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).

1980
1981

1981
1982



Amadou JEAN TIGANA: 1955. június 23-án született Bamakóban. Klubjai az ASPTT Marseille (1965–1972), az SO Les Caillols (1972–1974), a Cassis (1974–1975), a Toulon (1975–1978), az Olympique Lyon (1978–1981), a Girondins de Bordeaux (1981–1989) és az Olympique Marseille (1989–1991) voltak. Ötszörös francia bajnok (1984, 1985, 1987, 1990, 1991), kétszeres Francia Kupa-győztes (1986, 1987),

1982
1983

1983
1984

BEK-döntős (1991). Az Év játékosa Franciaországban (1984), az Aranylabda-szavazás második helyezettje (1984). A francia válogatottban (1980–1988) 52 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982).



MICHEL François PLATINI: 1955. június 21-én született Jœufben. Klubjai az AS Jœuf (1966–1972), a Nancy Lorraine (1972–1979), az AS Saint-Étienne (1979–1982) és a Juventus (1982–1987) voltak. Francia bajnok (1981), a Francia Kupa győztese (1978), kétszeres olasz bajnok (1984, 1986), az Olasz Kupa győztese (1983), BEK-győztes (1985), BEK-döntős (1983), KEK-győztes (1984), európai Szuperkupa-győztes (1984), Világkupa-győztes (1985). Az Év játékosa Franciaországban (1976, 1977), háromszoros aranylabdás (1983, 1984, 1985), a XX. század legjobb francia játékosa. Az 1984-es Eb legjobb játékosa és gólkirálya. A francia válogatottban (1976–1987) 72 mérkőzésen 41 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982), részt vett az 1978-as vb-n is. Az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).



LUIS Míguel FERNÁNDEZ Toledo: 1959. október 2-án született a spanyolországi Tarifában. Klubjai az AS Minguettes (1969–1970), St-Priest (1970–1978), a Paris Saint-Germain (1978–1986), az RC Paris (1986–1989) és a Cannes (1989–1993) voltak. Francia bajnok (1986), a Francia Kupa kétszeres győztese (1982, 1983). Az Év játékosa Franciaországban (1985). A francia válogatottban (1982–1992) 60 mérkőzésen 6 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), az Artemio Franchi Kupa győztese (1985).



BERNARD GENGHINI: 1958. január 18-án született Soultz-Haut-Rhinben. Klubjai: a Sochaux (1976–1982), az AS Saint-Étienne (1982–1983), az AS Monaco (1983–1986), a Servette (1986), az Olympique Marseille (1986–1988) és a Girondins de Bordeaux (1988–1989) voltak. A Francia Kupa győztese (1985). A francia válogatottban (1980–1986) 26 mérkőzésen 2 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-harmadik (1986), vb-negyedik (1982).



BERNARD LACOMBE: 1952. augusztus 15-én született Lyonban. Klubjai a CS Fontaines (1960–1969), az Olympique Lyon (1969–1978), az AS Saint-Étienne (1978–1979) és a Girondins Bordeax (1979–1987) voltak. Háromszors francia bajnok (1984, 1985, 1987), háromszoros Francia Kupa-győztes (1973, 1986, 1987). A francia élvonal történetében csak Delio Onnis szerzett több gólt nála. A francia válogatottban (1973–1984) 38 mérkőzésen 12 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-negyedik (1982), részt vett az 1978-as vb-n is.



BRUNO BELLONE: 1962. március 14-én született Toulonban. A Cannet-Rocheville csapatában kezdett futballozni, majd klubjai az AS Monaco (1980–1987), a Cannes (1987–1988), a Montpellier (1988–1989), végül újra a Cannes (1989–1990) voltak. Francia bajnok (1982) és a Francia Kupa győztese (1985). A francia válogatottban (1981–1988) 34 mérkőzésen 2 gólt szerzett. Európa-bajnok (1984), vb-negyedik (1982), vb-harmadik (1986).

COPA AMÉRICA

A Celeste diadala

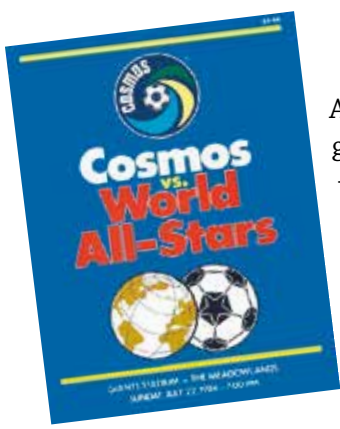
Továbbra sem tornaszerűen bonyolították le 1983 őszén Dél-Amerikában a Copa Américát. A címvédő paraguayiak egyenesen az elődöntőbe jutottak, a további kilenc csapatot pedig három csoportba osztotta a Conmebol, a kontinentális szövetség. Az A-ból az uruguayiak jutottak tovább, elsősorban azért, mert nyerni tudtak Venezuelában, míg a riválisok chileiek csak döntetlent játszottak Caracasban. A B-ben az argentinok veretlenek maradtak, de rosszabb gólkülönbségük miatt lemaradtak a brazilok mögött. A C-ben Peru két hazai győzelemmel és két idegenbeli döntetlennel lépett tovább. Az elődöntőben a Celeste nyerni tudott Limában (1-0), így elég volt neki Montevideóban a döntetlen is a peruiak ellen. A másik ágon két döntetlen (1-1, 0-0) után sorsolás döntött a brazilok javára és a paraguayiak kárára.



A győztes uruguayi tizenegy. Hátul, balról: Rodríguez, Agresta, Diogo, Gutiérrez, Acevedo, Cabrera. Elöl: Aguilera, González, Barrios, Acosta, Francescoli

A finálé első mérkőzését 2-0-ra megnyerte a Rodríguez – Diogo, Gutiérrez, Acevedo, Agresta – González, Barrios, Cabrera – Aguilera (Bossio), Francescoli, Acosta (Ramos) összeállítású uruguayi válogatott, amely aztán, ugyanezzel a csapattal, 1-1-es döntetlent értek el a Bahia állambeli Salvadorban. Az európai klubokban szereplő légiósok nem vettek részt a Copán.

VILÁGVÁLOGATOTT



Gála New Yorkban a gyerekekért

Az Unicef 1984. július 22-én New Yorkban ismét futballgálán gyűjtött pénzt gyermekjóléti akcióihoz. A Giants Stadiumban – meglepő módon csak nagyjából félház előtt – a korábbi önmagától játékerejét tekintve már fényévekre lévő, a sztárok közül csak Eskandariant, Neeskenst és Bogicsevicset a soraiban tudó Cosmos 3-1-re kikapott a világválogatottól.

A „vendégek” csapatát az angol Peter Shilton és Kevin Keegan, a belga Jean-Marie Pfaff, a perui Jaime Duarte, a

német Franz Beckenbauer és Felix Magath, a holland Ruud Krol, a chilei Elias Figueroa, a francia Dominique Rocheteau, a skót Charlie Nicholas, a görög Thomasz Mavrosz és Vaszilisz Hatszipanagisz, az olasz Oscar Damiani, a mexikói Hugo Sánchez, a portugál Paulo Futre, Rui Jordão és Fernando Gomes, az argentin Mario Kempes és Oscar Ortiz, valamint az amerikai, egyben korábbi cosmosos Rick Davis alkotta. Neeskens büntetőből szerzett góljára Rocheteau és Hugo Sánchez válaszolt, a világválogatott harmadik találatát Marcantonio öngólja jelentette.

ARANYLABDA

Michel Platini – először



Szinte minden szavazó úgy érezte¨most már tényleg eljött Michel Platini ideje. A Juve francia csillaga, aki gólkirályi címmel zárta az olasz élvonalban töltött első idényét, 110 pontott gyűjtött be a maximális 130-ból. Óriási fölénnyel előzte meg a riválisait, akik közül a második Kenny Dalglish, a harmadik Allan Simonsen, a negyedik Gordon Strachan és az ötödik Felix Magath együtt nem kaptak annyi pontot, mint a győztes egyedül. Platini mindössze második francia játékosként érdemelte ki az Aranylabdát, hiszen korábban csupán Raymond Kopát tüntették ki ezzel a díjjal. A Juventus játékosaként a francia középpályás Omar Sivori és Paolo Rossi nyomába lépett.

Érdekes, hogy két skót is bekerült az első ötbe. A korábbi győztesek közül csupán Simonsen és Rummenigge fért be az első tízbe, s kapott még néhány (három...) pontot a címvédő Paolo Rossi is. Nyilasi Tibor egy pontjával holtversenyben a harmincharmadik helyen végzett.

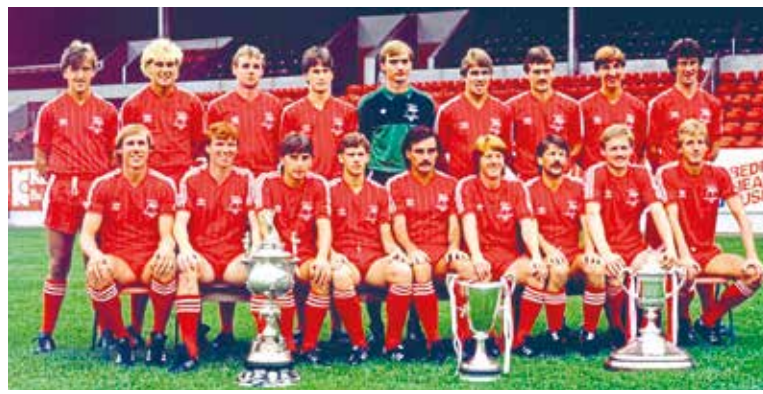
Aranylabda, 1983

1. Michel Platini (francia, Juventus) 110 pont, 2. Kenny Dalglish (skót, Liverpool FC) 26, 3. Allan Simonsen (dán, Vejle BK) 25, 4. Gordon Strachan (skót, Aberdeen FC) 24, 5. Felix Magath (nyugatnémet, HSV) 20, 6. Rinat Daszajev (szovjet, Szpartak Moszkva) és Jean-Marie Pfaff (belga, Bayern München) 15-15, 8. Jesper Olsen (dán, AFC Ajax), Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 14-14, 10. Bryan Robson (angol, Manchester United) 13. (Az első tíz helyezett.)



Az Anderlecht.
Hátul, balról:
De Groote, Morten Olsen,
Czerniatynski, Grün,
Arnesen, Vandereycken.
Elöl: Scifo, Hofkens,
De Greef, Vercauteren,
Munaron

Az Aberdeen FC.
Hátul, balról: Weir,
Cooper, Cowan, Angus,
Leighton, McGhee, Bell,
Mitchell, Stark.
Elöl: Rougvie, McLeish,
Hewitt, Black, Miller,
Strachan, Kennedy,
McMaster, Simpson





A Tottenham Hotspur.
Hátul, balról (csak
a játékosok és a gyúró):
Hazard, Varney gyúró,
Falco, Stevens, Mabbutt,
Miller, Dick.
Elöl: Galvin, Ardiles,
Roberts, Perryman,
Hughton, Archibald,
Thomas

Az Independiente.
Hátul, balról: Goyén, Zimmermann, Trossero, Villaverde, Marangoni, Clausen.
Elöl: Bufarini, Giusti, Burruchaga, Bochini, Barberón





Az Arab Contractors.
Hátul, balról (csak a játékosok): Bell, Abdelrahim, Difan, Raed Musztafa, Gamal Szalem, Vahid Murad, Radhuan, Ali Sehata, Abuda, Nabil Ibrahim.
Elöl: Amar, Junisz, Nabil, Nasszer, Abdelhafiz, Abdul Razak, Magdi Darvis, Sisini, Zemzem, Al-Kordi

A Grêmio.
Hátul, balról: Paulo Roberto, Mazaropi, Biadeck, China, Paulo César, De León.
Elöl: Banha gyúró, Renato Gaúcho, Osvaldo, Tarciso, Paulo César Caju, Mario Sergio



Bajnokok, kupagyőztesek

1983–1984

EURÓPA



Labinoti



Feyenoord



Lech Poznań



BFC Dynamo

Ország	*Bajnok*	*Kupagyőztes*
Albánia	Labinoti	17 Nëntor
Anglia	Liverpool FC	Everton FC
Ausztria	FK Austria	SK Rapid
Belgium	SK Beveren	AA Gent
Bulgária	Levszki-Szpartak	Levszki-Szpartak
Ciprus	Omonia	APOEL
Csehszlovákia	Sparta Praha	Sparta Praha
Dánia	Lyngby BK*	Lyngby BK
Észak-Írország	Linfield FC	Ballymena United
Feröer-szigetek*	GI Gotu	GI Gotu
Finnország*	Ilves Tampere	Kuusysi Lahti
Franciaország	Girondins Bordeaux	FC Metz
Görögország	Panathinaikosz	Panathinaikosz
Hollandia	Feyenoord	Feyenoord
Írország	Shamrock Rovers	UC Dublin
Izland*	ÍA Akranes	ÍA Akranes
Jugoszlávia	Crvena zvezda	Hajduk Split
Lengyelország	Lech Poznań	Lech Poznań
Luxemburg	Avenir Beggen	Avenir Beggen
Málta	Valletta FC	Hamrun Spartans
NDK	BFC Dynamo	Dynamo Dresden
NSZK	VfB Stuttgart	Bayern München
Norvégia*	Vålerengen	FK Moss
Olaszország	Juventus FC	AS Roma
Portugália	SL Benfica	FC Porto
Románia	Dinamo Buc.	Dinamo Buc.
Skócia	Aberdeen FC	Aberdeen FC
Spanyolország	Athletic Bilbao	Athletic Bilbao
Svájc	Grasshoppers	Servette
Svédország	AIK Solna*	Malmö FF
Szovjetunió*	Dnyepr Dnyepropetrovszk	Sahtyor Donyeck
Törökország	Trabzonspor	Trabzonspor

AFRIKAI NEMZETEK KUPÁJA

Szelídíthetetlen Oroszlánok

Elefántcsontpart rendezte 1984 márciusában a tizennegyedik Afrikai Nemzetek Kupáját. Mindkét, a két évvel korábbi, spanyolországi világbajnokságon sikerrel szereplő afrikai csapat, az algériai és a kameruni is ott volt a mezőnyben, mi több – nem nagy meglepetés –, őket tartották a favoritoknak. Meg talán a klubfutballban is nagyon erős egyiptomiakat, akik végül meg is nyerték a Szelídíthetetlen Oroszlánok előtt az A-csoportot. A másikból az 1980-as torna két döntőse, Algéria és az akkori győztes Nigéria lépett tovább. Az elődöntő mindkét ágon óriási csatát hozott, a meccsek csak tizenegyespárbajban dőltek el. Az egyiptomiak és a nigériaiak, 2-2-es mérkőzés után, az első tizenkét lövésnél nem hibáztak. Aztán egymás után Hasszan, Adeshima és Jusszef is rontott, Mudashiru Lawal ellenben a döntőbe juttatta a Szuper Sasokat. A másik párban a kameruniak és az algériaiak nem tudtak gólt szerezni, a tizenegyesrúgásoknál a rutinos Mahmud Guendouz hibázott, így a fekete-afrikai gárda jutott a döntőbe. A harmadik helyért vívott mérkőzést 3-1-re megnyerték az algériaiak, Madzser és Belloumi is

DÉL-AMERIKA*	Argentína	Estudiantes (Nac) Independiente (Met)	
	Brazília	Fluminense	
	Rio de Janeiro	Fluminense	
	São Paulo	Sastos FC	
	Minas Gerais	Cruzeiro	
	Rio Grande do Sul	Internacional PA	
	Bolívia	Bolivar	
	Chile	Colo-Colo	
	Ecuador	Nacional	
	Kolumbia	América Cali	
	Paraguay	Olimpia Asunción	
	Peru	Sporting Cristal	
	Uruguay	Nacional	
	Venezuela	Universidad de los Andes	
ÉSZAK- ÉS KÖZÉP-AMERIKA	Egyesült Államok	Chicago Sting (NASL)	NY AO Krete
	Mexikó	Club América	–
NEMZETKÖZI KLUBTORNÁK	Bajnokcs. Európa-kupája	Liverpool FC	
	Kupagy. Európa-kupája	Juventus	
	UEFA-kupa	Tottenham Hotspur	
	Közép-európai Kupa	SC Eisenstadt	
	Európai Szuperkupa	Aberdeen	
	Libertadores Kupa	Independiente	
	Afrikai Bajnokok Kupája*	Asante Kotoko	
	Afrikai Kupagy. Kupája	Al-Ahly	
	Világkupa*	Grêmio PBPA	
VÁLOGATOTTAK TORNÁI	Európa-bajnokság	Franciaország	
	Afrikai Nemzetek Kupája	Kamerun	
	Copa América	Uruguay	
	Brit válogatottak tornája	Észak-Írország	



Estudiantes



Sporting Cristal



Asante Kotoko

* naptári éves lebonyolítási rend

szerzett gólt. A finálé hasonlóan sima párharcot hozott. Noha a nigériaiak Lawal góljával vezettek, a kameruniak három góllal fordítottak. A győztes oldalon olyan, világhírre emelkedett futballisták játszottak, mint Josep-Antoine Bell, Emmanuel Kunde, Theophile Abega és Roger Milla. A torna gólkirálya Taher Abouzeid lett, a nyolcvanas évek egyik legjobb egyiptomi futballistája ma az ország sportminisztere.



Afrika legjobb válogatottja 1984-ben: Kamerun

Dél-amerikai aranylabda

1971 óta rendezik, 1985-ig a venezuelai El Mundo szervezte a szavazást.



1971: 1. **Tostão** (brazil, Cruzeiro), 2. José Omar Pastoriza (argentin, Independiente), 3. Luis Artime (argentin, Nacional).

1972: 1. Teófilo Cubillas (perui, Alianza Lima), 2. Pelé (brazil, Santos FC), 3. Jairzinho (brazil, Botafogo)

1973: 1. **Pelé** (Santos FC), 2. Miguel Ángel Brindisi (argentin, Huracán), 3. Roberto Rivellino (brazil, Corinthians)

1974: 1. Élias Figueroa (chilei, Internacional PA), 2. Francisco Marinho (brazil, Botafogo), 3. Carlos Babington (argentin, Huracán, Wattenscheid)

1975: 1. Élias Figueroa (chilei, Internacional PA), 2. Norberto Alonso (argentin, River Plate), 3. Fernando Morena (uruguayi, Peñarol)

1976: 1. Élias Figueroa (chilei, Internacional PA), 2. Zico (brazil, Flamengo), 3. Roberto Rivellino (brazil, Fluminense)

1977: 1. Zico (brazil, Flamengo), 2. Roberto Rivellino (brazil, Fluminense), 3. Élias Figueroa (chilei, Palestino)

1978: 1. Mario Kempes (argentin, Valencia), 2. Ubaldo Fillol (argentin, River Plate), 3. Dirceu (brazil, Club América)

1979: 1. Diego Maradona (argentin, Argentinos Juniors), 2. Júlio César Romero (paraguayi, Sportivo Luqueño), 3. Paulo Roberto Falcão (brazil, Internacional PA)

1980: 1. Diego Maradona (argentin, Argentinos Juniors), 2. Zico (brazil, Flamengo), 3. Waldemar Victorino (uruguayi, Nacional)

1981: 1. Zico (brazil, Flamengo), 2. Diego Maradona (argentin, Boca Juniors), 3. Júnior (brazil, Flamengo)

1982: 1. Zico (brazil, Flamengo), 2. Paulo Roberto Falcão (brazil, AS Roma), 3. Diego Maradona (argentin, Boca Juniors, Barcelona)

1983: 1. Sócrates (brazil, Corinthians), 2. Ubaldo Fillol (argentin, River Plate, Argentinos Juniors), 3. Éder (brazil, Atlético Mineiro)

Afrikai aranylabda

1970 óta rendezik, 1984-ig a France Football szervezte a szavazást.

1970: 1. Salif Keïta (mali, Saint-Étienne), 2. Laurent Pokou (elefántcsontparti, ASEC Abidjan), 3. Abo Greisa (egyiptomi, Ismaili)

1971: 1. Ibrahim Sunday (ghánai, Asante Kotoko), 2. Robert Mensah (ghánai, Asante Kotoko), 3. François Ndoumbé (kameruni, Canon Yaoundé)

1972: Chérif Souleymane (guineai, Hafia Conacry), 2. Bwanga Tshimen (zairei, TP Mazembe), 3. Petit Sory (guineai, Hafia Conacry)



1973: 1. Bwanga Tshimen (zairei, TP Mazembe), 2. Kazadi Mwamba (zairei, TP Mazembe), 3. Laurent Pokou (elefántcsontparti, ASEC Abidjan)

1974: 1. Paul Moukila (kongói, CARA Brazzaville), 2. Lobilo Boba (zairei, Vita Club), 3. Hasszan Sehata (egyiptomi, Zamalek)

1975: 1. Ahmed Farasz (marokkói, Mohammédia), 2. Roger Milla (kameruni, Tonnerre Yaoundé), 3. Mamadou Aliou Keïta (guineai, Hafia Conacry)

1976: 1. Roger Milla (kameruni, Tonnerre Yaoundé), 2. Papa Camara (guineai, Hafia Conacry), 3. Ali Bensejk (algériai, MC Alger)

1977: 1. **Tarak Dhiab** (tunéziai, Espérance), 2. Papa Camara (guineai, Hafia Conacry), 3. Segun Odegbami (nigériai, Shooting Stars)

1978: 1. Karim Abdul Razak (ghánai, Asante Kotoko), 2. Ali Bensejk (algériai, MC Alger), 3. Thomas N'Kono (kameruni, Canon Yaoundé)

1979: 1. Thomas N'Kono (kameruni, Canon Yaoundé), 2. Adolf Armah (ghánai, Hearts of Oak), 3. Kerfalla Bangoura (guineai, Horoya)

1980: 1. Jean Manga-Onguéné (kameruni, Canon Yaoundé), 2. Segun Odegbami (nigériai, Shooting Stars), 3. Théophile Abega (kameruni, Canon Yaoundé)

1981: 1. Lakhdar Belloumi (algériai, GC Mascara), 2. Thomas N'Kono (kameruni, Canon Yaoundé), 3. Ali Fergani (algériai, JS Kabylie)

1982: 1. Thomas N'Kono (kameruni, Canon Yaoundé), 2. Szalah Asszad (algériai, RS Kouba, Mulhouse), 3. Lakhdar Belloumi (algériai, GC Mascara)

1983: 1. Mahmud el-Khatib (egyiptomi, al-Ahly), 2. Opuku Nti (ghánai, Asante Kotoko), 3. Rafiou Moutairou (togói, OC Agaza)

Európai aranycipő

1967 óta rendezik, 1991-ig a francia L'Équipe szervezte a szavazást.



1967–1968: 1. Eusébio (portugál, SL Benfica) 42 gól, 2. Dunai II Antal (magyar, Ú. Dózsa) 36, 3. Bobby Lennox (skót, Celtic) 32

1968–1969: 1. **Petar Zsekov** (bolgár, CSZKA Szófia) 36 gól, 2. Jorgosz Sziderisz (görög, Olympiakosz) 35, 3. Dunai II Antal (magyar, Ú. Dózsa) és Helmut Köglberger (osztrák, FK Austria) 31

1969–1970: 1. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 38 gól, 2. Carlo Devillet (luxemburgi, CA Spora) 31, 3. Petar Zsekov (bolgár, CSZKA Szófia) 31

1970–1971: 1. Josip Skoblar (jugoszláv, Olympique Marseille) 44 gól, 2. Salif Keïta (mali, St.-Étienne) 42, 3. Jorgosz Dedesz (görög, Panioniosz) 28.

1966
1970

1971–1972: 1. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 40 gól, 2. Antonisz Antoniadisz (görög, Panathinaikosz) 39, Joe Harper (skót, Aberdeen), Francis Lee (angol, Manchester City), Szlobodan Szantracs (jugoszláv, OFK Beograd) 33

1972–1973: 1. Eusébio (portugál, SL Benfica) 40 gól, 2. Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 36, 3. Petar Zsekov (bolgár, CSZKA Szófia) 29

1973–1974: 1. Héctor Yazalde (argentin, Sporting CP) 46 gól, 2. Hans Krankl (osztrák, SK Rapid) 36, 3. Carlos Bianchi (argentin, Stade de Reims), Jupp Heynckes (nyugatnémet, Mönchengladbach), Gerd Müller (nyugatnémet, Bayern München) 30

1974–1975: 1. Dudu Georgescu (román, Dinamo) 33 gól, 2. Ruud Geels (holland, AFC Ajax), Delio Onnis (argentin, AS Monaco), 3. Héctor Yazalde (argentin, Sporting CP) 30

1975–1976: Szotirisz Kaiafasz (ciprusi, Omonia Nicosia) 39 gól, 2. Carlos Bianchi (argentin, Stade de Reims) 34, 3. Peter Risi (svájci, FC Zürich) 33

1976–1977: 1. Dudu Georgescu (román, Dinamo) 47 gól, 2. Várady Béla (magyar, Vasas SC) 36, 3. Ruud Geels (holland, AFC Ajax), Dieter Müller (nyugatnémet, 1. FC Köln) 34

1977–1978: Hans Krankl (osztrák, SK Rapid) 41 gól, 2. Carlos Bianchi (argentin, PSG) 37, 3. Ruud Geels (holland, AFC Ajax) 32

1978–1979: Kees Kist (holland, AZ ’67 Alkmaar) 34 gól, 2. Fekete László (magyar, Ú. Dózsa), Thomasz Mavrosz (görög, AEK Athén) 31

1979–1980: Erwin Vandenbergh (belga, Lierse SK) 39 gól, 2. Fazekas László (magyar, Ú. Dózsa) 36, 3. Walter Schachner (osztrák, FK Austria) 34

1970
1980

1980–1981: Georgi Szlavkov (bolgár, Trakija Plovdiv) 31 gól, 2. Nyilasi Tibor (magyar, Ferencváros) 30, 3. Karl-Heinz Rummenigge (nyugatnémet, Bayern München) 29

1981–1982: Wim Kieft (holland, AFC Ajax) 32 gól, 2. Kees Kist (holland, AZ ’67), Delio Onnis (argentin, FC Tours) 29

1982–1983: Fernando Gomes (portugál, FC Porto) 36 gól, 2. Peter Houtman (holland, Feyenoord) 30, 3. Nikosz Anasztopoulosz (görög, Olympiakosz), Charlie Nicholas (skót, Celtic FC) 29

1983–1984: Ian Rush (walesi, Liverpool FC) 32 gól, 2. Marco van basten (holland, AFC Ajax) 28, 3. Nico Claesen (belga, RFC Seraing) 27

Junior-világbajnokságok

1977-ben írták ki az elsőt, minden páratlan évben rendezik meg.

1977 (Tunézia): 1. Szovjetunió, 2. Mexikó (Szovjetunió–Mexikó 2-2, t.: 9-8), 3. Brazília, 4. Uruguay. Legjobb játékos: Vlagyimir Besszonov (szovjet). Gólkirály: Guina (brazil) 4

1980
1981

1979 (Japán): 1. Argentína, 2. Szovjetunió (Argentína–Szovjetunió 3-1), 3. Uruguay, 4. Lengyelország. Legjobb játékos: Diego Maradona (argentin). Gólkirály: Ramón Diaz (argentin) 8

1981
1982

1981 (Ausztrália): 1. NSZK, 2. Katar (NSZK–Katar 4-0), 3. Románia, 4. Anglia. Legjobb játékos: Romulus Gabor (román). Gólkirály: Loose, Wohlfarth (nyugatnémetek), Taher Abuzeid (egyiptomi), Koussas (ausztrál) 4

1982
1983

1983 (Mexikó): 1. Brazília, 2. Argentína (Brazília–Argentína 1-0), 3. Lengyelország, 4. Dél-Korea. Legjobb játékos: és gólkirály: Geovani (brazil) 6

1983
1984



Concacaf-bajnokság

1963 óta rendezik a közép-amerikai és a karibi zóna (később az észak-amerikai országok) csapatainak részvételével, 1973 és 1989 között egyben vb-selejtezőként is szolgált.

1963 (Salvador): 1. Costa Rica, 2. Salvador, 3. Holland-Antillák, 4. Honduras
1965 (Guatemala): 1. Mexikó, 2. Guatemala, 3. Costa Rica, 4. Salvador
1967 (Honduras): 1. Guatemala, 2. Mexikó, 3. Honduras, 4. Trinidad és Tobago
1971 (Trinidad és Tobago): 1. Mexikó, 2. Haiti, 3. Costa Rica, 4. Kuba
1973 (Haiti): 1. Haiti, 2. Trinidad és Tobago, 3. Mexikó, 4. Honduras
1977 (Mexikó): 1. **Mexikó**, 2. Haiti, 3. Salvador, 4. Kanada
1981 (Honduras): 1. Honduras, 2. Salvador, 3. Mexikó, 4. Kanada

Óceánia-bajnokság

1973 óta rendezik az óceániai zóna csapatai számára, 1996 előtt mindössze két tornára került sor

1973 (Új-Zéland): 1. Új-Zéland, 2. Tahiti, 3. Új-Kaledónia, 4. Új-Hebridák
1980 (Új-Kaledónia): 1. Ausztrália, 2. Tahiti, 3. Új-Kaledónia, 4. Fidzsi-szigetek

Tribünök „árnyéka”

1966. november 4-én rendezték meg a botrányokkal fűszerezett Servette FC–Sparta Rotterdam KEK-találkozót (2:0). Francesco Francescon, az olasz bíró képtelen volt rendet teremteni a felek között. Akkor szabadult el igazán a pokol, amikor az egyik holland futballista egyszerűen lecsapott egy svájci fotóst. Több se kellett egy felháborodott hazai nézőnek, beugrott a pályára, majd leütötte Boumant, a németalföldiek balszélsőjét. Előtte már Buitendijket, a vendégek középpályását egy durva belépő után lábtöréssel kórházba kellett vinni. A lefújást követően a genfi fanatikusok kőzáporral búcsúztatták a mélyföldiek autóbuszát. (Az esetet a *Focivilág* című lap elevenítette fel a magyar sajtóban.)

1967. március 15-én 57 896 néző préselődött össze az Elland Roadon, az FA-kupa 5. fordulójában, de ezrek akartak még bejutni. A kezdés előtt lezárták a kapukat, amelyeket aztán a dühös kint rekedtek megostromoltak. Tizennyolc embert kellett sérülésekkel kórházba szállítani. A játék többször megszakadt, mert hol a Leeds United, hol a Sunderland drukkerei tódultak be a pályára, a rendőrök tisztították meg tőlük a gyepszőnyeget. Úgy folytatódhatott csak a mérkőzés, hogy a szurkolók egy részét felsorakoztatták az alapvonalak, illetve az oldalvonalak mentén, ugyanis már nem volt számukra hely a lelátókon. A mérkőzés 1:1-re végződött.

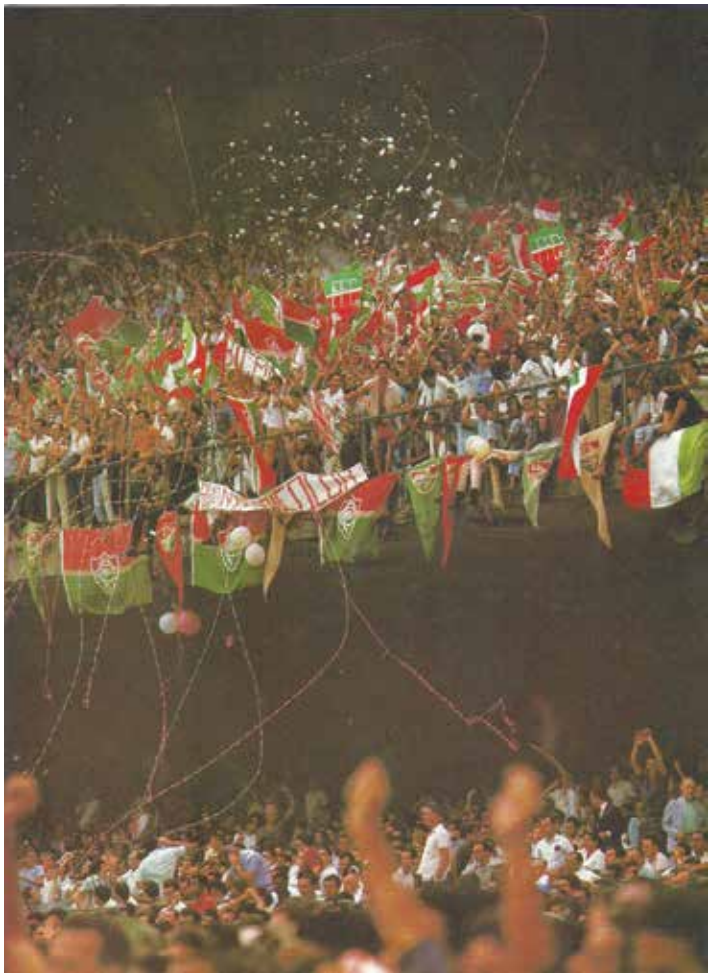
A magyar sajtó, így a *Hajdú-bihari Napló* is beszámolt arról 1967. június 16-án, hogy „tizenhét perccel a befejezés előtt tömegverekedés tört ki a Cougars United Detroit–Houston Stars mérkőzésen. A két csapat tagjai, a két klub vezetői is azonnal »akcióba léptek«. A 7196 nézőből több mint húszan berohantak a pályára, segíteni egyik vagy másik csapatnak. A nagy verekedés következtében több sérülés történt, kórházba azonban senkit sem kellett szállítani.” A mérkőzésre a USA, a United Soccer Association Western Division nevű ligájában került sor.



Jellemző kép a hatvanas-hetvenes évek szurkolói világából: huligánokat vesznek őrizetbe a német rendőrök

1967. szeptember 17-én Törökország ázsiai területén vívták meg a Kayserispor–Sivasspor találkozót. A viszonylag közeli települések lakói régóta rivalizálnak, még a törzsi-nemzetségi időkben keletkezett az ellentétük. A másodosztályú meccsen 15 ezren zsúfolódtak össze, ebből körülbelül ötezren érkeztek Sivasból. Egy vitatott játékvezetői ítéletet követően (gólt lőtt a hazai csapat, amit

a játékvezető les címén nem adott meg) elszabadultak az indulatok, késelések, lövöldözések, verekedések kezdődtek, melyek éjjel mindkét városban folytatódtak. A szomorú eredmény: 43 halott, 600 sebesült. (Pedig intő jel lehetett volna az egy héttel korábbi Boluspor–Kayserispor bajnoki, miután azon is volt verekedés – 13 sérülttel és egy halottal.) Süleyman Demirel miniszterelnök azonnal lemondta a moszkvai hivatalos útját, Mehmet Kâmil Ocak sportminiszter két évre kizárta a két klubot a ligából. A Kayseriben történt mészárlás még Törökország határaitól távol is éreztette a hatását. Különösen Nyugat-Németországban fordultak elő erőszakos tiltakozások és véres verekedések a török vendégmunkások között. Kölnben egy Sivasból származó 22 éves fiatal fojtotta meg acéldróttal egy Kayseriből származó honfitársát, indítéka az otthoni vérfürdő volt. A rendőrségi kihallgatáson a tettes sírva vallotta be: „Akkora legyőzhetetlen bosszúvágy lett úrrá rajtam, hogy teljesen elvesztettem az önuralmam. Hiszen előtte a legjobb barátok voltunk." A kölni halott lett a dráma negyvennegyedik áldozata.



A brazil Fluminense torcidája lelkesen biztatja kedvenceit

Ugyancsak eljutott hajdanán a magyar sajtóba is, hogy az 1967. október 28-án lejátszott West Ham United–Chelsea angol bajnoki mérkőzés után a hazatérő szurkolók a földalatti vasúton összeverekedtek. A rendőrségnek fél órába telt a rend helyreállítása.

Lényegesen nehezebb feladat jutott a rendőröknek a világ másik felében, Argentínában, a minden idők egyik legdurvábbjaként emlékezetes meccs után, amelyet „a világ labdarúgásának szégyenének" bélyegzett a világsajtó. Az 1967. november 1-jén megvívott Racing Club–Celtic Világkupa-döntő nem csak a pályán volt brutális. A rendvédelemnek (ahogyan a *Hajdú-bihari Napló* is írta) „a mérkőzés után vízágyúkat is üzembe kellett helyeznie, hogy a stadion előtti térségben szétoszlassa a tüntetésre készülő szurkolók százait." Az eset azért is

volt érthetetlen, mert a serleget az argentin klub nyerte, a nézők mégis meg akarták verni a skót futballistákat, tetejébe még a szerintük túlzottan keményen fellépő karhatalom ellen is demonstrálni akartak.

Néhány nappal később, november 5-én játszották az Ausztria–Görögország Európa-bajnoki selejtezőt a bécsi Práterben (1:1). Ezen egy osztrák szurkoló berohant a gyepre és megtámadta az egyik görög játékost. Az elkövetőt, Gustav Kretschmart azonosították, majd 28 napi elzárásra ítélték.

A következő májusban „botrányos mérkőzéssel kezdődött a skót Dunfermline vendégszereplése Észak-Amerikában. A skót labdarúgók a helyi Fall River ellen mérkőztek, s a játék a szünetben félbeszakadt. A félidő lefújása után a közönség betódult a pályára és bántalmazta a Dunfermline játékosait, akik ezek után nem voltak hajlandók tovább játszani" – tudhatjuk meg a *Hajdú-bihari Napló 1968. május 17-i* számát lapozgatva.

1968. június 12-én „barátságos előkészületire" hívták meg a Nürnberget a bécsi Austria vezetői, ami azért is meglepő, mert a bajor klubnak hagyományosan baráti a viszonya a „violák" ádáz riválisával, a Rapiddal. Talán ezzel magyarázható, hogy a 62. percben botrány tört ki, a 13 ezer néző és a rohamrendőrség összecsapott, amikor a kiállított német csatár, Georg Volkert nem akarta elhagyni a gyepet. A felbőszült lilák drukkerei ezért aztán egészen az öltözőig kergették.

1968. június 23-án, a River Plate–Boca Juniors szuperklasszikus alatt az Estadio Monumental felső emeletén elhelyezkedő „genovaiak" égő fáklyákat, meggyújtott újságokat és papírszalagokat hajigáltak az alattuk gyülekező „milliomosok" szektorába. A 12. számú kapu közelében a fából készült ülések meggyulladtak. Mivel a bejáratok zárva voltak, az ottrekedtek nem tudtak elmenekülni, és a füstben, a felcsapó lángok között 71-en életüket veszítették. További 83 súlyosan összeégett vagy füstmérgezett személyt szállítottak a kórházakba. Az áldozatok átlagéletkora 19 év volt, a legfiatalabb, Eduardo Arce 13 évet élt. Érthetetlen, hogy senkit sem vontak komolyabban felelősségre a tragédiáért!

Továbra is Anglia és Dél-Amerika maradt a rendbontások két fő területe. 1969 első napjaiban a Sheffield Wednesday–Leeds United mérkőzésen egy 18 éves fiatalember úgy térden rúgott egy rendőrt, hogy az kórházi ápolásra szorult. A büntetése negyven fontra, maradjunk ennél az igénél, rúgott. A botrányt okozó szurkolók közül még ötöt pénzbüntetésre ítéltek.

Nem sokkal később Brazíliában, a Corinthians–São Paulo FC mérkőzés után óriási botrány tört ki a szurkolók között. A nagy tülekedésben, verekedésben hetvenen a 16 méter magas lelátókról ugráltak le. Egy futballdrukker meghalt, 150 megsebesült, olvasható a *Hajdú-bihari Napló 1969. március 5-i* számában.

Ugyancsak Brazíliában, Rio Grande do Sul államban, 1969. július 21-én, a Clube Esportivo Bento Gonçalves–Clube Nautico Recife mérkőzésen a helyi fanatikusok lövöldözni kezdtek. A pánikban az egyik vendéget találat érte, ő a kórházba szállítás közben meghalt. A botrány azért tört ki, mert a rendőrök ütni kezdték a renitens nézőket.

1969 szeptemberének közepén az Olasz Labdarúgó-szövetség illetékesei úgy döntöttek, bundavád miatt a Casertana, noha kiharcolta az előző idényben a feljutást, nem szerepelhet a második vonalban. Erre szeptember 19-én heves tüntetés robbant ki a városban, közel százan megsérültek, és egymilliárd lírás kár keletkezett. A legsúlyosabb büntetést a 22 éves Antonio Esposito kapta, 40 havi börtönre ítélték. Az egyetlen női vádlott, Carolina Rea büntetése négy

hónap volt. Összesen hatvankilenc embert ítéltek el. A déli településen napokig folytak a lázongások, a polgármester – a rendőri szervek tehetetlenségét látva – a hadsereg különleges erőinek bevetését szorgalmazta. Politikai színezetet akkor nyert a konfliktus, amikor egy helyi ellenzéki képviselő felháborodottan tiltakozott, és pert helyezett kilátásba.

1969. november 22-én többször is félbeszakadt az Everton–Burnley bajnoki (2:1) a Goodison Parkban, mert a 46 380 néző közül néhány részeg időnként berohant a pályára. A rendőrök nem győzték őket lerángatni onnan. Csúnya jelenetek játszódtak le, akadt olyan izgága (és már nem is tinédzser), akiről szó szerint letépték az inget a bobbyk, hogy a földön szánkáztatva húzzák ki a játéktérről.

1969. december 25-én Kinshasában, egy helyi bajnoki meccs után, amikor a kapukat kinyitották, azoknál tülekedés tört ki. Sokkal többen voltak a stadionban, mint azt a befogadóképesség megengedte volna. 27 halott és 52 sebesült lett a tömeghisztéria következménye.



A görög PAOK fanatikusai viszonylag békésen. Félelmetesek, ha megvadulnak…

Nyolc súlyos sérültje volt az 1969. február 3-án lejátszott Watford–Manchester United FA-kupamérkőzésnek, amikor a közönség átszakította a korlátokat.

A következő idény egyik legfontosabb klubmeccsén, 1970. május 6-án a Feijenoord a svéd Ove Kindvall hosszabbításban lőtt csodálatos góljával 2:1-re legyőzte Celticet, így a BEK-serleg a hollandokhoz került. Az ünneplő rotterdamiakra Milánó főterén rárohantak a csíkos mezes, szoknyás skótok. Körülbelül kétszázan megsebesültek, az olasz rendőrség harminc skótot őrizetbe vett.

1970. október 25-én szinte példátlanul nagy botrány tört ki a „hűvös Északon”, az Örebro SK–IFK Göteborg (1:0) találkozón. A játék többször is állt, mert a nézők betódultak a pályára, ám a vendéglátók győztes gólját követően szabadult csak el igazán a pokol. A „kék angyalok” hívei kilenc perccel a vége előtt elözönlötték az Eyravallen stadion küzdőterét, leütötték Kummelstedet, a hazaiak futballistáját, aki merészen megpróbálta útjukat állni. Utóbb a rendbontók a gyepen ülősztrájkba kezdtek, úgy kellett a rendőröknek egyenként kicipelni őket. Az „örebrói ütközetnek” negyven sérültje és tizenhét letartóztatottja lett.

Továbbra sem nyugodtak az argentinok. 1970 novemberében a River Plate és a Racing összecsapásán nemcsak a pályán, hanem a nézőtéren is heves harc folyt. A huligánok tömeges ökölpárbajának elfojtására könnygázbombákat alkalmazott a rendőrség.

Aki azt gondolná, hogy Svájcban ismeretlen volt a szurkolói rendbontás, az méreteset téved. Hiszen 1970 decemberében a Bellinzona–Zürich bajnoki mérkőzés után a nézők megtámadták a játékvezetőket. A Svájci Labdarúgó-szövetség illetékes bizottsága büntetésként,

a kirótt pénzbírság mellett, kötelezte a Bellinzonát, hogy magas kerítést vonjon a nézőtér és a játéktér közé.

Néhány nappal később, december 20-án, a forró hangulatú Napoli–Milan (1-1) bajnokin a lombardok csatárát, Silvano Villát le kellett cserélni, miután a jobb karján és a combján is eltalálta egy rakéta. Kétezer carabinieri próbálta megfékezni a második félidőben egyre agresszívabb déli nézőket, de nem sok sikerrel. Válaszlépésként 1971 januárjában a szövetség egy időre betiltotta a nápolyi stadiont.

1971. január 2-án, szombaton a glasgow-i Ibrox Parkban bonyolították le az Old Firmnek nevezett, olykor vallásháborúnak is beillő Rangers–Celtic összecsapást. Mivel a zöld-fehér „katolikusok" a lefújás előtt 1-0-ra vezettek, a „protestánsok" csalódott hívei elindultak hazafelé, amikor Colin Stein váratlanul kiegyenlített. A már távozófélben lévő kék-fehér hívek – a bent maradt társaik diadalordítását hallva – visszafordultak ünnepelni. A két irányba nyomulók a 13-as kijárati lépcsőnél egymásra torlódtak, s a kegyetlen tolongásban 66 drukker lelte halálát. A tömegkatasztrófa után 145 sérültet sokáig a kórházakban ápoltak. A *Hajdú-bihari Napló* szemléletes beszámolót közölt a borzalmakról: „Nehezítette a mentési munkálatokat, hogy közben beesteledett, köd szállt a pályára, ezért a rendőrségnek farkaskutyákkal, higanygőzlámpákkal kellett keresnie a csatatérre emlékeztető roncsok között az életben maradottakat. (…) Egy rendőrőrmester zokogva idézte fe a történteket: »Úgy láttam, hogy valaki a rohanó csoportban elesett, s elsősorban ez okozta a teljes káoszt, a súlyos tragédiát.«"

Feldühödött nézők egy edző halálát okozták a brazíliai Itaranában lezajlott Flamengo FC–Ferroviaria mérkőzésen. „Pereira, a Ferroviaria edzője (…) berohant a pályára, hogy oltalmazza a bírót. A helyi szurkolók azt hitték, hogy az edző a Flamengo játékosát akarja megtámadni, betörtek a pályára, és kőzáport zúdítottak a védtelen emberre. Pereirát – aki eszméletlenül terült el a játéktéren – a helyi kórházba szállították, de a gyors orvosi beavatkozás sem segíthetett már rajta. Pereira 17 napja volt a Ferroviaria edzője. (…) Az itaranai együttesnek és híveinek félelmetes a híre Brazíliában." – írta meg a *Hajdú-bihari Napló 1971. február 6-án*.

Egy nappal később az Olympique Marseille 1-0-ra megverte a Bastiát a Francia Kupa selejtezőjében. A korzikai drukkerek mérgükben felgyújtották a nizzai stadiont. Ott rendezték ugyanis a találkozót, miután a saját pályájuk rendbontások miatt már be volt tiltva.


Corriere dello SPORT

FOLLIA!

In Coppa Italia

Milan-Napoli

3° PREMIO della REPUBBLICA

A római sportnapilap beszámolója az AS Roma–Stoke meccsen történtekről

1971. március 4-én, a brazíliai Salvadorban egy mérkőzésen kidőlt egy oszlop a szurkolók vad rohanásában. Négyen haltak meg, a sebesültek számát 1500-ra becsülték.

A *Hajdú-bihari Napló* is beszámolt arról, hogy 1971. június 2-án, az akkor még létező Angol–Olasz Kupa keretében a Stoke City 1-0-ra győzött az AS Roma vendégeként. A lapban olvasható: „A mérkőzés végén százak rohantak a rómaiak öltözője felé, egy középkorú tolókocsis szurkoló karikázott elsőnek az ablak alá, mankójával betörte, így utat nyitott a feldühödött szurkolótársainak. Nem sokan ugrottak azonban be a helyiségbe,



A hatvanas-hetvenes években az angol (így az arsenalos) szurkolói kultúrához hozzátartoztak a mókás fejfedők is

mert közben előkerültek a rendőrök is, könnygázbombákat dobáltak a feldühödött nézők közé, és így viszonylag hamar helyre állt a rend. Sok »méltatlankodó« szurkolót letartóztattak."

1971. június 12-én a Sfax 1-0-ra megnyerte a tunéziai kupadöntőt az Espérance ellen. A piros-sárga fővárosiak drukkerei előbb kiadós verésben részesítették a sportminisztert, amiért át merte adni a serleget az ellenfélnek, aztán felgyújtották a stadiont, majd az utcákon autókat borítottak fel, kirakatokat zúztak be. Végül megküzdöttek az ellenük kivezényelt karhatalmi egységekkel, hét rendőr megsebesült a harcokban. Az ifjúsági és sportügyek minisztériuma ezek után rendhagyó döntést hozott, a bajnokság végéig valamennyi futballpályáról kitiltotta a nézőket.

1971. augusztus 18-án a rendőröknek kellett helyreállítani a rendet az Anfield Roadon, ahol a Manchester United és az Arsenal szurkolói egymásnak estek. Azért játszottak ott a csapatok, mert az Old Traffordot az 1971 tavaszi, Newcastle United elleni meccs miatt – amelyen valaki rugós kést hajított a gyepre – a szövetség két bajnokira bezáratta.

1971. szeptember 29-én, a Vasas elleni UEFA-kupa-selejtezőn (1-1) nem bírt magával a dublini Shelbourne publikuma: meghajigálta az angyalföldi labdarúgókat. Ezért az UEFA 3000 svájci frankos büntetést sózott az ír egyesület nyakába.

1971. október 3-án vívták a Fiorentina–Napoli (2-1) mérkőzést. A kezdés előtt rettenetes verekedés tört ki a Stadio Comunalében, három helyen is összetűztek a „violák" ultrái a vendégekkel. Mintegy 6-7 ezer déli drukker nézett farkasszemet negyvenezer toszkánnal. A lefújás után az öltöző felé tartó Concetto Lo Bello játékvezetőt az egyik vandál gyomron vágta.

1971. október 20-án, a Borussia Mönchengladbach–Internazionale BEK-selejtezőn a házigazdák 2-1-re vezettek, amikor a nézők közül valaki egy üres kólásdobozzal fejbe dobta Roberto Boninsegnát. A csatár elájult (vagy azt tettette...), a játék hét percig állt. A rendezők rávették a játékvezetőt a folytatásra, arra hivatkozva, hogy a lelátón helyet foglaló mintegy 7000 milánói szurkoló hatalmas botrány csap, ha a meccset lefújja. Végül 7-1-re győzött a Bundesliga bajnoka, de a lombardok óvtak, az UEFA pedig a találkozó újrajátszását rendelte el, semleges helyszínen, ráadásul a milánói mérkőzés után. A San Siróban nyert az Inter, míg a berlini összecsapás 1-1-re végződött, így a fekete-kékek jutottak tovább.



A hetvenes évek végére éles lett a helyszet a brit stadionokban. A rendbontók között fiatalok is akadtak

1971. november 3-án a PSV Eindhoven a Real Madridot fogadta Den Boschban, az UEFA-kupában, és óriási meglepetésre ki is ütötte a sorozatból, hiszen 2-0-ra nyert, viszont előtte idegenben csak 3-1-re kapott ki. Üröm csöppent az örömbe: az egyik hazai néző üveggel fejbe dobta az angol partjelzőt, Gary Barretet, aki földre rogyott, ájultan vitték kórházba. A mérkőzés tíz percig állt, majd egy beugró holland bíró vette át a letaglózott kollégája posztját. A PSV-t elmarasztalta az európai szövetség, de nem zárta ki.

1971. december 26-án, a 65. percben, 1-1-es állásnál félbeszakadt az al-Ahly–Zamalek kairói derbi, mert a játékvezető büntetőt ítélt a vendégek javára. Verekedés robbant ki a nézőtéren, amelynek rengeteg sebesültje lett, közöttük hetven rendőr. A szövetség felfüggesztette a bajnokságot, amely különben csak október 29-én kezdődött meg – négyéves szünet után.

1972. május 24-én Barcelonában bonyolították le a KEK-döntőt, ahol a részeg Rangers-drukkerek sorozatos botrányokat rendeztek. Már a glasgow-i repülőtéren kezdték, beszabadultak a vámmentes italboltokba, felvásárolták az alkoholkészletet. A Camp Nouban, a mérkőzés 82. percében beözönlöttek a játéktérre, majd összeverekedtek az utánuk eredő spanyol csendőrökkel, és állítólag bántalmazták az ellenfél, a Dinamo Moszkva játékosait, vezetőit. Sok illuminált skót elhagyta az útlevelét, minden iratát, pénzét. Többen másnap azt sem tudták

megmondani, melyik országban tartózkodnak pontosan. A Vöröskereszt, valamint a brit hatóságok segítségével kellett aztán őket azonosítani és hazaszállítani a katalán metropoliszból. Az UEFA első fokon két évre kizárta a Rangerst a nemzetközi kupákból, majd később egy évre enyhítette a szankciót.

1972. szeptember 14-én, az Olympiakosz–Cagliari UEFA-kupa-selejtezőn (2-1) a hetes számú kapunál (Gate 7), ahol mindig a legfanatikusabb hívek tanyáznak, a kifelé hömpölygő áradat három drukkert halálra szorított.

Idézet az 1972. október 29-én megtartott AS Roma–Napoli bajnokiról küldött, a *Népsport*-ban megjelent beszámolóból: „(…) Azt, ami a lelátókon, és a mérkőzés lefújását követően a környéken történt, nehéz leírni. A pályát elborították az üvegek, a tribünök ülőhelyeit szétszedték, majd felgyújtották. Tucatnyi súlyosabb és könnyebb sérülés, öt letartóztatás, szabálysértési eljárások tömkelege, megrongált gépkocsik – hirtelenjében ez a mérlege az örökrangadónak." Az „őrült nap" megihlette *Federico Fellinit*, a világhírű rendezőt, mert a balhék egyik jelenete bekerült az éppen akkor forgatott *Fellini-Roma* című filmjébe.

1972. november 25-én már kora reggel összecsaptak a nizzaiak a Bastia huligánjaival a városban. Akkor tizenkét korzikait állított elő a csendőrség, majd aztán este még kettőt.

1972. december 10-én, a San Lorenzo–River Plate mérkőzés után az elvonuló River-hívekre láncokkal rohantak rá az ellenfél felfegyverkezett huligánjai. A vendégdrukkerek közül többen megsebesültek. Az argentin rendőrség száz botrányokozót vett őrizetbe.



Zászlóerdő a hetvenes években, a Manchester United mérkőzésén. A zászlók az üzengetés eszközei lettek



A Torino fanatikusai nehezen viselték a pirotechnika használata okozta füstöt. De azért égtek a petárdák…

1973. április 10-én egy izraeli bíró bejelentette, hogy indítványozni kívánja a bajnokság beszüntetését, mivel több futballpályán a szurkolók és a labdarúgók súlyos botrányokat okoztak.

1973. november 25-én a belgrádi Partizan otthon 3-2-re kikapott a Bortól. A lefújás után a nézők egy része berontott a küzdőtérre, és tehetetlen dühében leszaggatta a hálókat…

1974. február 11-én a Zamalek a Dukla Praha együttesét fogadta az egyiptomi fővárosban. Nem a Nasszerről elnevezett nagyobb, hanem a fele akkora Zamalek Stadionban. A negyvenezres arénába kétszer annyian próbáltak meg bejutni, a kint rekedtek betörték a kaput, amely ledőlt. Az óriási tumultusban menekülés kezdődött, egymást taposták a nézők. A drámai eset szörnyű hozadéka 48 halott és 47 súlyos sérült lett.

1974. március 9-én, a Newcastle United–Nottingham Forest FA-kupa-negyeddöntő félbeszakadt, mert százak árasztották el a pályát, és az egyik hazai néző megütötte Dave Serellát, a Forest középpályását. A találkozót végül befejezték, de a szövetség utasította a feleket, hogy a Goodison Parkban játsszák újra.

1974 májusában *Hajdú-bihari Napló* is beszámolt arról, hogy „egy ember meghalt, több pedig súlyosan megsebesült a Remo–Paysandu SC Belém brazil bajnoki labdarúgó-mérkőzésen. A 77. percben (…), amikor nem adták meg a Paysandu gólját, a nézők berontottak a pályára, és verekedtek a bírókkal, a játékosokkal, a rendezőkkel, majd a rendőrökkel is. Lövések is dördültek, egy szurkolót eltaláltak, aki a kórházba szállítás után meghalt.”

1974. május 29-én, a Feyenoord–Tottenham Hotspur UEFA-kupa-döntőn (2-0) többször is összetűzött a két tábor, illetve az angol huligánok összecsaptak előbb a holland rendezőkkel, majd a farkaskutyákkal kivonuló rendőrséggel. Kétszáznál is több holland sérült meg, elsősorban a kőhajigálások következtében, vagy az azoktól való félelem kiváltotta pánikszerű menekülésben. Az UEFA két mérkőzésre betiltotta a vendég Spurs arénáját, a White Hart Lane-t. Egy *Bobby* nevű angol fiatal teljesen másként adta elő a történteket a *Daily Mail* riporterének, olvasható a *Labdarúgás 1974 novemberi* számában: „Kő- és üvegzápor zúdult ránk, amikor a stadion bejáratához érkeztünk. A verekedést a holland szurkolók kezdték, már meccs közben meggyújtották az általunk lobogtatott Tottenham-zászlókat!" A valóságban éppen fordítva történt: az angolok gyújtották fel a szektorukat és vele együtt az elkobzott rotterdami drapériákat.

1974. december 7-én a második ligás Sheffield Wednesday–Manchester United bajnokin lovas rendőröket kellett bevetni a Hillsborough küzdőterére bezúduló, egymást ütlegelő garázdák megfékezésére.

1975. május 28-án Párizs adott otthont a Bayern München–Leeds United BEK-döntőnek. A francia fővárost napokra megszálló angolok Service Crew nevű brigádja rettegésben tartotta a lakosságot. A banda tagjai többször és számos helyen megütköztek az ellenük kivezényelt rohamrendőrökkel. Az összecsapásoknak tizenkét komolyabb sérültje lett. Az UEFA először négy évre kitiltotta a yorkshire-i klubot az európai kupaporondról, aztán két évre mérsékelte büntetést.



Lelátói kép az 1975-ös párizsi BEK-döntőről. A francia rendőrök már felvonultak

Az angol futball óriási gondokkal küzdött akkoriban a szurkolói rendbontások miatt. 1975. október 25-én 19 percre félbeszakadt a West Ham United–Manchester United találkozó, miután a nézők összeverekedtek, aztán elárasztották az Upton Park gyepét. Ennyi idő kellett a rendőri erőknek ahhoz, hogy felszámolják a zűrzavart.

Bő egy hónappal később több száz résztvevős, heves bokszcsata folyt a Highbury stadion vendégbejáratánál, az Arsenal–Manchester United mérkőzés előtt. A „yardok" jórészt tehetetlenül nézték a vad jeleneteket.

1976. október 9-én csak a nevében barátságos mérkőzést vívott az Aston Villa és a skót Rangers. Akkor már kilencven éve nem találkozott egymással a két patinás klub, s egy időre megint elment a kedvük tőle. Az 52. percben a bíró (2-0-s birminghami vezetésnél) lefújta a mecscset. Nagyjából kétszáz skót és a velük érkező néhány Wigan-szimpatizáns verekedni, dobálózni kezdett, sőt berontott a pályára is. A két csapat labdarúgói futva menekültek az öltözőbe. Később az utcákon folytatódtak az összecsapások. Hetvenen sérültek meg, közülük tizennyolcan

súlyosabban, holott 130 biztonsági ügyelt a rendre. Összesen ötven randalírozót állítottak elő a Villa Parkban vagy a városközpontban.

Majdnem egy évvel később, 1977. szeptember 14-én a Manchester United szurkolói Franciaországban, a Saint-Étienne elleni KEK-mérkőzésen (1-1) okoztak botrányt, viselkedésükkel a nézőközönség biztonságát veszélyeztették. Vad offenzívát indítottak a stadionban, amelynek során elfoglalták a gall fanatikusok törzshelyét. A teraszáról kivert zöld-fehér „kemény mag" fejvesztve menekült, a tagjai közül többen a pályára ugrottak be segítségért vagy ott kerestek menedéket. A részeg albioniak a találkozó előtt és után a városban is törtek-zúztak. Az angol együttest kizárták a sorozatból. Szeptember 26-án ellenben az UEFA fellebbviteli bizottsága visszakozott, ugyanis a vizsgálódások kiderítették, hogy a Saint-Étienne hívei sem voltak szentek, provokálták az angolokat. Ráadásul a rendezők is hibáztak, mivel nem különítették el tisztességesen egymástól a két tábort. Az új verdikt szerint a United Manchestertől 200 km-re volt kénytelen lejátszani a visszavágót, sőt 30 ezer svájci frankot kellett büntetésként kifizetniük. A Red Army (így nevezi magát a „vörös ördögök" legféktelenebb huligánbandája) által korábban már jó párszor megfélemlített London nem vállalta el a visszavágó megrendezését, ellenben Plymouth igent mondott, és ott aztán 2-0-ra győzött a „hazai" tizenegy. Nem történt különösebb incidens, csupán a vendégcsapat autóbuszának oldalát horpasztotta be néhány tégladarab…



A szurkolókat nem igazán izgatja, hogy valakit kiemelnek a rendőrök a tömegből

A „háromoroszlános" válogatott külföldi szereplése is veszélyt hordozott magában. 1977. október 12-én, a Luxemburg–Anglia (0-2) világbajnoki selejtezőre a hercegségbe ellátogató vendégdrukkerek kirakatokat törtek be, kocsmákat rámoltak ki, autókat borogattak és gyújtottak fel, terrorizálták a békés polgárokat. Kihasználták, hogy miután a miniállam rendőrsége létszámban, erőben és szervezettségben nem tudta felvenni velük a versenyt, kedvükre randalírozhattak.

Argentínában a belpolitikai viszály csak olaj volt a tűzre. 1976. május 16-án, az Estudiantes La Plata–Huracán (0-0) találkozó után, az utcán a rendőrök tüzet nyitottak a Videla-diktatúra ellen tüntető, peronista zászlókat lengető Huracán-szurkolókra. Az egyik lövedék halálra sebezte a 38 éves Gregorio Oscar Noyát, aki a 16 éves fiával együtt látogatott ki a mérkőzésre.

1976. október 31-én, a Juventus–Catanzaro mérkőzésen (3-0) nézők egy csoportja behatolt a pályára. A torinói rendőrségnek könnygázbombákkal kellett rendet teremtenie. Tizenöt szurkoló és két rendőr sebesült meg.

Alig két hónappal később új területet fertőzött meg a futballhuliganizmus. December 6-án, a Haiti–Kuba világbajnoki selejtezőn hatan vesztették életüket, amikor a Port-au-Prince-i Sylvio Cator Stadionban zavargás tört ki. A vendégek Andrés Roldán révén gólt szereztek, mire egy hazai néző petárdát robbantott. Sokan azt hitték, hogy lövés dörrent, és akkor a tömeg a katonákra rohant. Az egyik megtámadott újonc rémülten tüzelni kezdett a fegyverével, és megölt egy fiút meg egy kislányt. A katona nem tudta később sem feldolgozni a tettét, öngyilkosságot követett el.

Ugyanabban a hónapban a Bundesligában 8000 márka pénzbüntetésre ítélték az 1. FC Kaiserslauternt, miután a Fortuna Düsseldorf elleni bajnoki 77. percében „üvegeső" zúdult a nézőtérről a pályára, s a játékvezető jobbnak látta lefújni a mérkőzést. Akkor 1-0-ra vezetett a Fortuna, ám végül 2-0-val kapta meg a két pontot.



A hetvenes évek vége felé megszaporodtak a szurkolói rendbontások a Bundesliga-meccsek környékén . Ez a kép Hamburgban készült

A következő tavasszal, a bolondok napján, a HSV–Bayern rangadó előtt megőrültek a hamburgi és a müncheni bőrfejűek. A verekedésben hozzávetőleg százan sérültek meg. A bajnokit a HSV 5-0-ra megnyerte.

A holland huligánok is hírhedtté váltak már akkorra. A *Hajdú-bihari Napló* is beszámolt róla, hogy „január 9. fekete vasárnapja volt a holland labdarúgásnak. A különböző mérkőzések színhelyein, de főleg Hágában és Utrechtben összesen 84 fiatalt tartóztattak le rendzavarás, rendbontás miatt. A rendőröknek igen sok gondot okoztak a fiatal huligánok, akik szúró- és ütőfegyverekkel is fel voltak fegyverkezve."

1977 szeptemberében az AS Roma szurkolói nagyon rossz hangulatban utaztak haza különvonaton Perugiából, mivel a „farkasok" 3-2-re kikaptak. Saját maguk között voltak, nem volt kin kitölteni a haragjukat, maradt a vonat és a berendezés... A római pályaudvarra roncsként érkezett be hat vagon.



Nem ok nélkül nevezik ezt a látványos tűzijátékot görögtűznek. Az AEK meccseihez éppen úgy hozzátartozott, mint a kezdőrúgás

1978-ban általános európai problémává vált a szurkolók viselkedése. Január elején, az előző év végén történt atrocitások miatt, az UEFA egy-egy mérkőzésre betiltotta az Hercules Alicante és a Standard Liège stadionját. A Trabzonsport egy évre kizárta a nemzetközi kupákból, mert huligánjai Koppenhágában, a B 1903 ellen botrányt okoztak. Szurkolóinak rendbontása miatt 10 000 svájci frankos büntetést kapott az RC Lens.

A büntetések nem oldották meg a gondokat. Nézzünk még egy kiragadott példát 1979 végéről, mutatva, hogy újabb és újabb területek „fertőződtek meg". Máltán a hazai nézők üvegeket dobáltak a pályára, betörték a bírói öltöző ablakát, letépték a török ellenfél zászlóját az 1979. októberi Európa-bajnoki-selejtező után. Az UEFA két mérkőzésre bezáratta a létesítményt. A szurkolóinak rendzavarásai miatt a Steaua Bucureşti 6000, az SSC Napoli és a Hajduk Split 4000-4000 svájci frankot volt köteles fizetni.

A Brit-szigeten sem volt megállás. 1978. március 11-én többször is félbeszakadt a dühöngő drukkerek terrorja miatt a Millwall–Ipswich Town FA-kupa-negyeddöntő (1-6). A teraszon robbant ki a verekedés, onnan átterjedt a pályára, és aztán a The Den környékén lévő utcákra is. A rendőrosztaggal vívott ádáz közelharcban több tucatnyian megsérültek a hazai huligánok közül.

1978. november 18-án a Stamford Bridge vendégblokkjának vasrácsait a Tottenham drukkerei rádöntötték a szomszéd szektorban gyülekező Chelsea-hívekre. Utóbbiak közül a figyelmetlenebbek kisebb-nagyobb sérüléseket szenvedtek.

1979. augusztus 29-én ír–északír botrány tört ki a Zöld Szigeten. A Dundalk–Linfield FC BEK-selejtezőn az északír vendégek ámokfutása következtében húszan megsérültek, közöttük

hat rendőr. Annyira egyértelmű volt a helyzet, hogy az UEFA nem a rendező csapatot, hanem a vendéget ítélte vétkesnek, két találkozóra betiltotta a Linfield pályáját.

Afrikában még enyhébbek voltak a biztonsági előírások, egymást követték a tragédiák. 1978. május 7-én a ghánai Kumasiban, bajnoki mérkőzésen 70 ezer néző tapsolt a két csapatnak a jó játékért, amikor egyszer váratlanul kialudt a világítás. A nézőtéren pánik tört ki, mindenki a kijáratok felé rohant, 15 nézőt letiportak.

Még ugyanabban az évben, december 9-én, a guineai Conakry Szeptember 28. nevű stadionjában, az Afrikai Kupagyőztesek-kupája döntőjében a Horoya AC 2-1-re nyert az algériai MAHD ellen. A találkozó folyamán fiatal rendbontókat fogott el a guineai rendőrség. Az őrizeteseket egy páncélautóba tuszkolták, ahol közülük húsznál is többen megfulladtak.

1979. augusztus 13-án 26 halottat és 27 sérültet regisztráltak Lagosban, a nigériai Challenge Cup elődöntőjében, az IICC Shooting Stars–Bendel Insurance meccsen. A stadion fényszórói hirtelen kihunytak, a sötétben a rivális szurkolók egymásra támadtak, sokan félelmükben menekülni kezdtek, s mivel a kapuk még zárva voltak, a kifelé tódulók egymást taposták le.

Ázsia sem volt már erőszakmentes terület. 1979. szeptemberben tizenkét gyermeket taposták halálra a megvadult nézők az indonéz település, Medak futballpályáján. A játékvezető tevékenysége bőszítette fel a közönséget.

Brazíliában sem csillapodtak a kedélyek. 1978. február 20-án a Clube de Remo az Operáriót fogadta Belémben. A hazai „kék oroszlánok" torcidái előbb csak provokálták a vendégeket, utóbb össze is csaptak velük. Az általános felfordulásban a 41 éves Alonso Favacho életét veszítette.

Akkoriban a keleti blokk országaiból ritkán szivárgott ki hír botrányról, ezért is érdemes idézni a *Labdarúgás* akkor aktuális számát arról, hogy 1979 szeptemberében, a Dynamo Berlin–1. FC Magdeburg bajnokin néhány, a „fővárosba érkezett szurkoló megfeledkezett magáról. Nem tudták elviselni kedvenc csapatuk vereségét, megrongálták a lelátót, különféle tárgyakat dobáltak a mérkőzés végén levonuló játékosok közé. Összesen hat szurkoló került rács mögé, négy-hat hétig maradnak. Erfurtban még szigorúbban ítélkeztek. A vizsgálat ugyanis bebizonyította, hogy a türingiai város csapatát más mérkőzésekre különvonaton elkísérő szurkolók között rendbontó provokatőrök is akadnak. Így több esetben megrongálták a vonatszerelvényeket, az Erfurt idegenbeli mérkőzésein botrányokat kezdeményeztek. A főkolomposokat, akik minden alkalommal ugyanazok voltak, másfél évtől három évig terjedő börtönbüntetésre ítélték."



Menekülő skót szurkoló a gyepen. Arcáról leolvasható a rémület

Hollandiában halálos áldozata is volt a huliganizmusnak. Ott és másutt is nagyon rossz

volt a felderítési arány. 1979. december 2-án, az utrechti állomástól néhány megállóra pár helybéli alak felszállt a Roda JC híveit szállító, egyébként helyi járatú autóbuszra, majd az egyikőjük késsel leszúrt egy 16 esztendős kerkradei fiút. A tettest sohasem kapták el, viszont a szörnyű eset óta az RJC drukkerei „gyilkosoknak" nevezik az FC Utrecht szurkolóit.

Mint ahogy emberéletet követelt egy walesi botrány is. 1980. január 12-én Cardiffban 2-1-re megnyerte a kupaselejtezőt a másodosztályú Swansea City. A helybéliek nem tudták elviselni a kudarcot, verekedést provokáltak, amelynek során egy vendégszurkolót halálra késeltek. A rendőrség azonnal kordont létesített s majd' 20 ezer drukkert motozott meg, ám a gyilkost nem találta meg. Sem akkor, sem később. Ugyanezen a napon, a Crusaders–Portadown északír bajnokin egy ismeretlen férfi hat pisztolylövéssel megölte a bejáratnál posztoló rendőrt, aztán elmenekült. A lövések hallatán a futballisták a földre vetették magukat, a játékvezető pedig lefújta a mérkőzést. A merényletet valószínűleg politikai okokból végrehajtó terrorista sohasem került a hatóságok kezébe.

1980. január 12-én a Middlesbrough–Manchester United mérkőzésen a helyi együttes – a 30 000 nézővel zsúfolásig megtelt – stadionjának egyik régi, fából készített lelátórésze leszakadt. A balesetben ketten életüket veszítették, ketten súlyosan megsérültek.

1980. február 23-án Bristol Rovers a Chelsea-t a fogadta és győzte le 3-0-ra a második ligában. A hírhedt londoni „fejvadászok" (The Headhunters) rátámadtak a hazai drukkerekre, akik közül negyven megsérült. A verekedések az utcákon is folytatódtak, a fővárosiak boltokat fosztottak ki, járműveket törtek össze. Harminc rendbontót ítéltek el gyorsított eljárással négy hónapra, illetve pénzbüntetésre.

1980. március 2-án, a Liverpool FC–Manchester City bajnokin egy manchesteri nehézfiú megkéselte a „vörösök" egyik 17 esztendős rajongóját, akinek életét az orvosoknak szerencsére sikerült megmenteni. Az elkövetőt nem tudták elfogni a rendőrök.



Alighanem félelmet akartak kelteni a Chelsea hívei, a Headhunters tagjai ezzel a fotóval

1980. április 13-án az al-Maszri–Zamalek bajnoki félbeszakadt egy vitatott bírói ítéletet követően. A nézőtéren összeverekedtek a hazai és a kairói nézők, a csatában százan sérültek meg, közöttük tíz rendőr. 120 rendbontót őrizetbe vettek.

1980. május 10-én a Celtic hosszabbításban 1-0-ra legyőzte ősi riválisát, a Rangerst a Skót Kupa döntőjében. A lefújás után mindkét tábor tagjai a pályára rohantak, és ott ütötték-vertékrúgták egymást. A bokszharcokat a televízió élőben közvetítette. A zöld gyepre bevágtató lovas rendőröket kőzápor fogadta. A csata után 200 randalírozót tettek lakat alá. A szövetség mindkét klubot vétkesnek találta, és 20-20 ezer font büntetéssel sújtotta.

1980. júniusban, a bangladesi Mohammadans–Abahani rangadón – az állítólagos bírói tévedések miatt – az első félidőben összeverekedtek a nézők. A daccai milícia beavatkozott, könnygázt és fegyvert használva támadást indított. Az indokolatlanul heves karhatalmi fellépést követően két halott és száz sérült maradt a csatatéren.

Maradva Ázsiában: 1980. augusztus 16-án a helybéli két ellenség, az East Bengal és a Mohun Bagan mérkőzésén a kalkuttai Eden Gardensben – amelynek befogadóképessége 68 ezer fő – 85 ezren szorongtak. (Ez a legfontosabb derbi Indiában. A két egyesület szurkolói más-más etnikai és társadalmi rétegből származnak, ezért is gyűlölik egymást.) A meccsen először a futballisták ugrottak egymás torkának a gyepen, akik közül egyet-egyet azonnal kiállított a játékvezető. Ezt látván a nézőtér is akcióba lendült. A rendőrség könnygázgránátokat lőtt ki, majd elengedte a szájkosár nélküli kutyákat. Az összecsapásokban, majd a vad menekülésben tizenhatan veszítették életüket, és közel százan sebesültek meg.

A nagy tornák sem voltak mentesek az erőszaktól. 1980. június 12-én angol és olasz garázdák mentek egymásnak a torinói utcákon, az egyébként is botrányos Belgium–Anglia (1-1) Európa-bajnoki csoportmeccset követően. A rendőrség kivonulásakor a nagyjából kétszáz verekedő hirtelen menekülni kezdett, és az áradatuk magával sodort néhány ártatlan bámészkodót, akik közül páran megsérültek.

Megint az angolok… 1980. szeptember 6-án, a Middlesbrough–Nottingham Forest mérkőzés előtt a Costa Streeten egy vendégdrukker által eldobott sörösrekesz agyonütötte Craig Frenchet. A 17 éves billinghami lakos a hazaiak szurkolója volt.

1980. szeptember 17-én a Real Madrid fiókcsapata, a Castilla CF 3-1-re legyőzte a West Ham United gárdáját a KEK első fordulójában. A magukat Inter City Firm névvel illető londoniak összemérték erejüket a „királyi klub" Ultras Sur nevű huligáncsoportjával. A „hordaháborúnak" több sérültje és egy halottja volt.

1981. január 10-én, a Mundialito döntőjében az uruguayiak 2-1-re legyőzték a riválisbrazil válogatottat. Az Estadio Centenarióban 72 ezren, a montevideói utcákon vagy félmillióan éltették a Celeste labdarúgóit. Sajnos, két halottja és több tucat súlyos sérültje lett a féktelen ünneplésnek.

1981. február 8-án, az Olympiakosz Pireusz–AEK Athén (6-0) rangadó lefújása után a Karaiszkakisz-stadion hetes számú kapujánál torlódás támadt. Páran a rendezőknek estek, mert nem tetszett nekik, hogy a biztonságiak fékezni akarják a tömeg kitódulását. (Az volt az előzetes terv, hogy előbb az AEK-tábort engedik ki, megvárják az elvonulásukat, s csak utána távozhatnak a piros-fehér fanatikusok.) Az iszonyatos káoszban huszonegyen életüket veszítették. A legifjabb áldozat alig múlt 14 esztendős. A sebesültek száma 160-ra rúgott, ebből 54 volt a súlyos. (Más adatok 24 halottról szólnak. Vélhetően további hárman később belehaltak sérüléseikbe.)



Athéni gyászolók az 1981-es, a Karaiszkakisz-stadionban történt dráma után

1981. május 30-án Anglia 2-1-es vereséget szenvedett Bázelban a svájciaktól. A világbajnoki selejtezőn kudarcot vallott válogatott hívei nem tudták elviselni a szégyent, és a Szent Jakab Stadionban nekiestek a hazai nézőknek, a bántalmazott személyek közül húsz sérült meg súlyosabban. A vandálok később a városban is szörnyű pusztítást végeztek, tetemes anyagi kárt okozva. Utóbb arra hivatkoztak, hogy egy – kivált az olasz kantonból verbuvált – csoport mutogatásával végig hergelte őket.

1981. szeptember 30-án Torinóban a Juventus és a Celtic meccselt. Az olasz huligánok két skótot (egy 21 és egy 25 éveset) megkéseltek, életveszélyes állapotban kerültek kórházba. Több vendégdrukkert összevertek, autóbuszaikat meghajigálták.

1981. október 11-én, az Atlético Bucaramanga–Atlético Juniors kolumbiai mérkőzésen a játékvezető büntetőt ítélt a vendégek javára. A tribünökön lövések dördültek el, aztán hamarosan verekedés kezdődött, amelyben hárman életüket veszítették, húszan sérülésekkel megúszták. A bírót megdobták kővel, szerencsére a sebe nem volt súlyos.

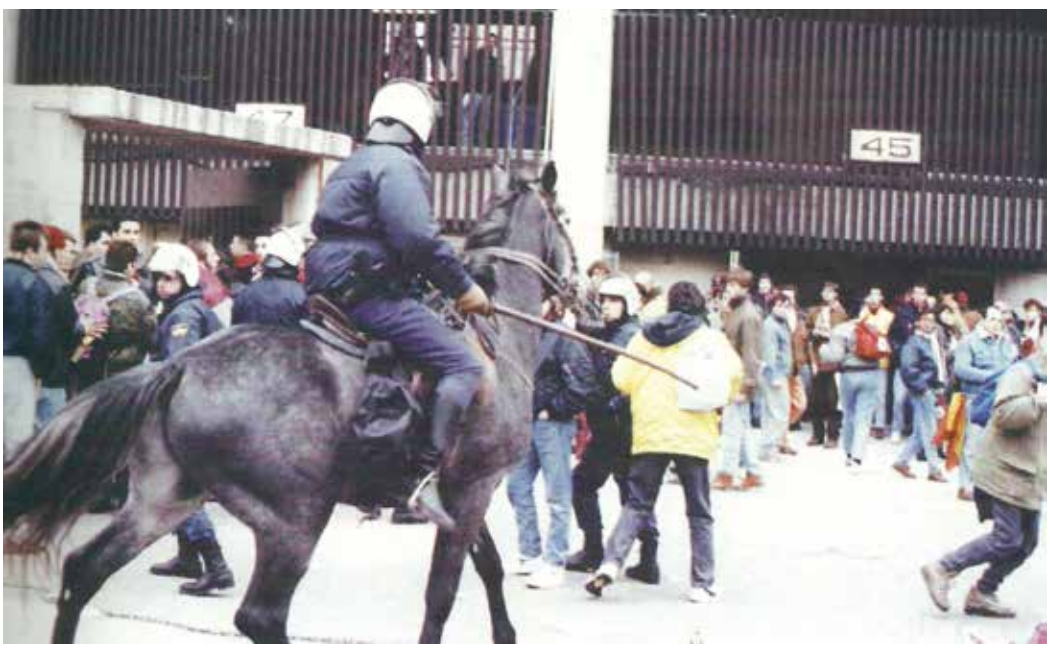
Öt héttel később, november 22-én, ugyancsak Kolumbiában, a Deportes Tolima Ibagué–Deportivo Cali bajnokin 15 ezren préselődtek össze a kicsiny építményben. Az egyik lelátó leszakadt, sokan a mélybe zuhantak. A baleset után pánik tört ki, az emberek egymást taposták a bejáratoknál. Tizenhét néző veszítette el az életét, míg tizenegy válságos állapotban került a kórházba.

1982 márciusában a San Luis elveszítette a Fortaleza elleni brazil bajnokiját. A nézők dühöngeni és dobálózni kezdtek, válaszul a kirendelt rendőrök belelőttek a tömegbe. Három halott, 25 súlyos sérült maradt a sortűz után a szektorokban.

Újra és újra visszatérünk az angolokhoz, ahol a hetvenes-nyolcvanas évek fordulóján súlyos társadalmi problémát jelentett a huliganizmus. 1982. január 6-án „felavatták" a Tottenham stadionja, a White Hart Lane őrszobáját, amely az Arsenal elleni észak-londoni derbin azonnal meg is telt: 31 rendbontót zártak oda. Idővel tizennyolc „nehezebb esetet" átvittek a városi börtönbe.

Az év április 21-én vívták az Anderlecht–Aston Villa elődöntőt a BEK-ben. Hozzávetőleg 600 angol randalírozott Brüsszelben, jegy nélkül utazott a villamosokon, jelentős károkat okozva a járművekben. A város több pontján is összetűztek a belgákkal. A találkozót egyszer meg kellett szakítani, mert az egyik bajkeverő berohant a gyepre. A rendőrség 27 szurkolót letartóztatott, húsz nézőt sebesülésekkel kórházba kellett szállítani. Az UEFA 14 500 fontra büntette meg a brit egyesületet, halmazati tételként pedig egy nemzetközi mérkőzésre betiltotta a Villa Parkot. Ám a csapat szerencséjére addigra már túl voltak a birminghami elődöntőn, jöhetett a rotterdami (egyébként megnyert) BEK-döntő a Bayern München ellen.

1982. május 1-jén, az Arsenal–West Ham United derbi után a Gooners és az Inter City Firm nevű bandák huligánjai a földalatti állomásánál összetűztek, de akkor még a rendőrség megakadályozta a nagyobb bajt. Úgy tűnt, a hatóságnak sikerült felterelni a vendégek drukkereit a szerelvényekre, és távozásukkal elmúlt a közvetlen veszély. Többen közülük azonban pár megálló után átszálltak egy szemből érkező járatra, hogy visszautazzanak a Highbury melletti metrómegállóhoz. A stadion környékén már nem sok hazai szimpatizáns tartózkodott. Ezt látva a „kalapácsosok" fenegyerekei frontális támadást indítottak, mire a létszámhátrányban lévő piros-fehér fanatikusok menekülni kezdtek. John Dickinson, az észak-londoni galeri 24 éves tagja nem futott el, hanem megpróbált ellenállni. Leütötték, ő felállt, ismét leütötték, összerugdosták, és a szerencsétlen hamarosan belehalt a sérüléseibe.



Lovas rendőr igyekszik rendet rakni a Real Madrid és a Torino mérkőzése előtt

1982. október 16-án, a Hamburger SV–Werder Bremen DFB-kupa-mérkőzés előtt a Volkspark-stadionhoz vezető úton a hazaiak gázpisztolyokkal, husángokkal, bokszerekkel, üvegekkel, vasrudakkal, flaszterdarabokkal támadtak rá a korán a meccs helyszínére érkező brémaiak egy kisebb csoportjára. A tizenhat esztendős Adrian Maleikát egy kő fejen találta. A sérült másnap az altonai kórházban elhunyt. Ő lett a német huliganizmus első halálos áldozata.

1982. október 20-án a moszkvai Lenin-stadionban (most Luzsnyiki a neve) a Szpartak Moszkva, az orosz szurkolók legnagyobb kedvence 2-0-ra nyert a holland Haarlem ellen az UEFA-kupában. Havazott, az utak eljegesedtek, a rendőrök lassítani akarták a tömeg mozgását. Sok volt a részeg, páran közülük a kijáratnál elcsúsztak, egymásra zuhantak a sötétben, mivel a reflektorokat lekapcsolták. A szovjet hírközlés (TASZSZ) mélyen hallgatott az esetről, az illetékesek szokásuk szerint nem akartak róla tudomást venni. Később – a hozzátartozók miatti kényszerűségből – 69 halottról és 100 sérültről adott tájékoztatást a hírügynökség. Az áldozatok ittasságát, a felelőtlen bűnöző elemek minősíthetetlen viselkedését emlegette indoklásul, a rendezés vétkes hiányosságairól azonban egyetlen szót sem ejtett. Ma már tudjuk a hozzávetőleges igazságot, hogy körülbelül 340 szurkoló lelte halálát a véres kavarodásban. Ez volt minden idők legsúlyosabb ilyen jellegű tragédiája.

A kolumbiai Caliban, az 1982. november 17-én játszott Deportivo–America városi derbin az emeleti részeken állók köveket zúdítottak le a lejjebb elhelyezkedő ellenséges táborra. Azok tagjai menekülni kezdtek, közben a rendőrség is beavatkozott, hogy elejét vegye a nagyobb provokációknak. Így is odavesztek 24-en, a sérültek számát 200-ra teszik, ebből 54 tűnt súlyosnak.

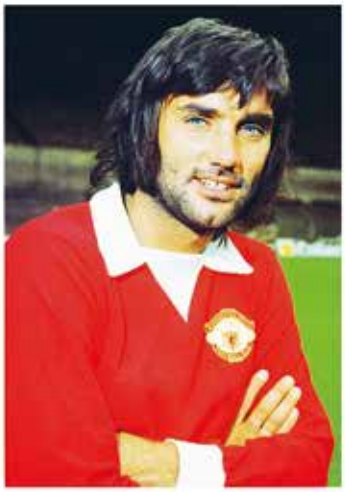
1982. november 26-án Algírban leszakadt egy tető az Augusztus 20. stadionban. A födémszerkezeten több százan tartózkodtak illegálisan, akik ingyen akarták megtekinteni a meccset. A balesetben 11 személy meghalt, 584 megsebesült.

A bolíviai Wilsterman Cochabamba–Blooming Santa Cruz (1-1) bajnoki alatt csetepaté tört ki a rendőrök és a szurkolók között. Három rendfenntartó megsérült az üvegzáporban, az egyik drukkert egy könnygázgránát találta el a fején. Nyolc, túlzottan heves rajongót a hatóság őrizetbe vett, amikor azok megtámadták a pályáról levonuló Luis Barrancos FIFA-bírót. Egy 42 éves nézővel még a találkozó folyamán végzett a szívinfarktus.

1983 márciusában többen meghaltak a benini Cotonouban, a Barátság Stadion felavatásakor. (Az áldozatok számát és a szerencsétlenség körülményeit valószínűleg örökre homály fedi.)

1983. november 24-én nagy botrány tört ki az UEFA-kupa harmadik körében lebonyolított Lens–Anderlecht (1-1) találkozón, majd folytatódott a lefújását követően. A két tábor közé felvonuló francia rohamrendőröket mindkét oldalról kövekkel és üvegekkel hajigálták. A randalírozások kiváltó oka az volt, hogy a kilencvenedik percben úgy egyenlítettek a hazaiak, hogy a pályára bedobott sörösdobozok egyikén megpattanó labda becsapta Jacky Munaront, a belgák kapusát, aki túlságosan lezser mozdulattal akart hárítani.

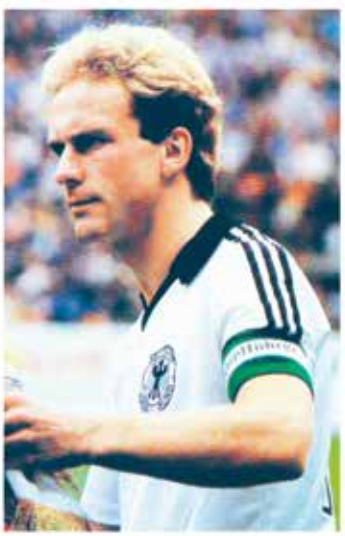
S a végére egy olyan botrány, amelyben angol volt az áldozat, de nem voltak áratlanok a honfitársai: 1984. május 9-én egy brüsszeli bárban az ott dolgozó, 32 éves Albert Neuckermans szíven lőtte a 18 éves Brian Flanagant, a Spurs szurkolóját, aki a mentőautóban elhunyt. Az Anderlecht–Tottenham Hotspur UEFA-kupa-döntő előtti zavargásokban 200 britet tartóztattak le. Később közülük kilencet ítéltek börtönre, mert megtámadták a csendőröket, illetve felgyújtottak egy gépkocsit. Két huligánt még jóval a mérkőzés előtt, Ostendében lefogtak, ugyanis törni-zúzni kezdtek a kikötőben.





A korszak legkiválóbb külföldi futballistái










OSVALDO ARDILES

A kis labdamágus

Kereki Zoltán, az 1978-as argentínai világbajnokságon szereplő magyar válogatott csapatkapitánya mondta e sorok íróinak 1994 tavaszán, hogy szerinte az aranyérmes hazai gárdában a legképzettebb futballista Ardiles, a kis labdamágus volt. „Nagyszerűen dirigálta a többieket, a támadásaik zöme tőle indult, és a védekezésben is jeleskedett. Esetében a dél-amerikai virtus párosult az extrakvalitással. Ha egyetlen szóval kellene jellemeznem, az agytröszt kifejezést használnám, akinek a futball kémiája a kisujjában van" – zárta a beszélgetésünket a Haladás, a ZTE és a Wacker Innsbruck hajdani kiválósága.



Osvaldo César Ardiles 1952. augusztus 3-án született Bell Ville-ben, Córdoba tartományban. (Ebben a városban jött a világra a későbbi világbajnok csapattársa, Mario Kempes is.)

Az utcán tökéletesítette a technikáját, kígyózó mozgása, hihetetlenül gyors reakcióideje miatt a társai ráragasztották a Piton becenevet. Igazolt labdarúgót az Institúto Córdobánál faragtak belőle, 1973-ban már az első ligában futballozott, majd egy esztendőt a másik ottani klubban, a CA Belgranóban töltött. 1975 és 1978 között a fővárosi CA Huracán alakulatát erősítette, a fehér-pirosaktól került be a nagyválogatottba 1975-ben, amelyben 1982-ig 63-szor láthatták, és amelynek csíkos mezében nyolcszor volt eredményes.

Két világbajnokságon csodálhatták meg a nézők a páratlan repertoárját. Nekünk, magyaroknak kivált volt min csodálkozzunk, hiszen 1978-ban és 1982-ben is az általa irányított Albiceleste útjába kerültek a mieink. Mindkétszer kikaptunk (1-2, 1-4), tetejébe 1982. június 18-án az apró boszorkánymester bevette Mészáros Ferenc kapuját Alicantéban. A két Mundialon tizenkét mérkőzést vívott César Luis Menotti legénysége, a kapitány közülük mindössze egyen nem állította csatasorba az egyik kedvencét, Ossie a Peru elleni gyalázatról (6-0 született a hírhedtté vált bundameccsen) hiányzott. A két vébéjén egyetlen találatot hozott össze, azt is ellenünk…

Világbajnok lett 1978-ban, de egyszer azt hitte, szertefoszlik az álma: „Megijedtem, hogy bemegy Rensenbrink lövése. Az volt egész addigi életem legnehezebb pillanata, és mintha örökké tartott volna. A hideg is kirázott. (…) Amikor megnyertük a döntőt, elsírtam magam. Tudtam, hogy gyökeresen megváltozik az életem. (…) Kétségbevonhatatlan tény, hogy a diktatúra a maga javára próbálta kiaknázni a diadalunkat."

A törékeny alkatú, 169 centi magas, 62 kilós középpályás az 1978-as Mundial aranyával a poggyászában hagyta el szülőhazáját, hogy a Tottenham Hotspurhöz csatlakozzon. Nem remekelt a Spurs a bajnokságban, ellenben az új szerzeményének szépen futott a szekere, be is került 1979-ben az angol élvonal legjobbjaiból kiválasztott Év csapatába. A feledhető bajnoki teljesítmények dacára Ardiles és társai kétszer is elhódították az FA-kupát. Különlegesség, hogy 1981-ben és 1982-ben is megismételt finálében nyertek, előbb a Manchester City (1-1, 3-2),

utóbb a Queens Park Rangers (1-1, 1-0) ellenében. 1981-ben az észak-londoniak 2-2-re végeztek az Aston Villával a Charity Shield-trófeáért vívott mérkőzésen, így fél évig az egyik, fél évig a másik egyesület birtokolhatta a díjat. Miközben Ardiles a futballarénák (többek között a Wembley) gyepén küzdött a kenyéradója sikereiért, 1982 márciusa és júniusa között katonák gyilkolták egymást halomra egy távoli szigeten. Az ő famíliáját sem kímélte az esztelen vérontás, öccse, José Leonidas Ardiles főhadnagy, az argentin légierő vadászpilótája 1982. május 1-jén egy légi csatában elesett a Falkland-szigetekért vívott háborúban. Amikor Leo hősi halált halt, a bátyja még javában a „sarkantyúsok" légiósa volt, azonban az ibériai vébé után nem tért vissza Londonba, hanem kölcsönben a Paris SG labdarúgójaként folytatta. A francia fővárosból az 1983–1984-es évadra ment vissza Angliába, a Tottenham UEFA-kupa-sikeréből kivette a maga részét, a nemzetközi sorozat három összecsapásán jutott szóhoz. 1985-ben Ausztráliába igazolt, ahol kölcsönjátékosként egyetlen találkozón magára öltötte a Sydney-ben székelő Saint George FC (a volt Saint George Budapest FC) trikóját. Ha már a fővárosunk nevénél tartunk, meg ne feledkezzünk arról, hogy epizódszerep jutott neki az 1981-ben Budapesten (is) forgatott *Menekülés a győzelembe* című filmben.



Ardiles a Tottenham mezében, az Arsenal elleni londoni presztízsrangadón

1988-ban újból visszaköltözött a „ködös" Albionba, hogy a Blackburn Rovers, a Queens Park Rangers (1988–1989) és a Swindon Town (1989–1991) uniformisát viselje.

Miután szögre akasztotta a csukáját, beállt a futballtrénerek népes seregébe, s eddig nyolc országban vállalt munkát. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Swindon Town (1989–1991), Newcastle United (1991–1992), West Bromwich Albion (1992–1993), Tottenham Hotspur (1993–1994), CD Guadalajara (1995), Shimizu S-Pulse (1996–1998), Croatia Zagreb (1999), Yokohama Marinos (2000–2001), al-Ittihad Aleppo (2001), Racing Club Avellaneda (2002–2003), Tokyo Verdy (2003–2005), Beitar Jeruzsálem (2006), CA Huracán (2007), Cerro Porteño (2008), FC Machida Zelvia (2012).

Szakemberként is aratott sikereket, ám pechesebben nem is kezdődhetett volna az új karrierje: 1990-ben játékos-edzőként feljuttatta a Swindon Town gárdáját az első osztályba, aztán pénzügyi szabálytalanságok miatt a piros-fehérek a másodvonalban maradtak. 1993-ban már nem jött közbe semmi, és a West Bromwich Albionnal felkerült a második ligába. 1998-ban az Év menedzserévé választották Japánban. 2005-ben megszerezte a Tokyo Verdy „zöld sasaival" a Császár-kupát.

A német futball Császára

Franz Anton Beckenbauer 1945. szeptember 11-én született Münchenben. Apja postahivatalnok volt. Szigorúan, bajor létére a poroszutas pedagógia szellemében nevelte a fiait, Waltert és az öccsét, Franzot. Mindketten az SC München 1906-ban futballoztak, amely a város Giesing nevű részében székel, és a TSV 1860 egyik fiókcsapatának számít. Az ifjabbik fiú 1951-től 1959-ig játszott a piros-fehéreknél, majd átigazolt a 60-asok nagy riválisához, a Bayernhez.

A hirtelen megnyúlt (181 centis), akkor még 66 kilós tehetségnek tinédzserként gürcölnie kellett, ügynökösködhetett egy biztosítótársaságnál havi 90, majd 120 márka fizetésért. A majdani Császár civilben aktakukacként kezdte!



1964. július 6-án debütált a Bayernben, 4:0-ra megverték a St. Paulit. 1965-ben a piros-fehérek megnyerték a Regionalliga Süd küzdelmeit, majd az első Bundesliga-évadjukban bronzérmet szereztek. Utóbb négyszer akasztották Franz nyakába az élvonal aranyérmét (1969, 1972, 1973, 1974), kétszer az ezüstjét (1970, 1971) és 1966 után újból a bronzát (1976). A DFB kupáját négyszer emelhette a magasba, 1966-ban a Meidericher SV-t verték meg érte 4:2-re, 1967-ben a Hamburgot 4:0-ra, 1969-ben a Schalkét 2:1-re, 1971-ben az 1. FC Kölnt 2-1-re. A duisburgi „zebrák" és a kölni „kecskések" kapuját sikerült bevennie, egyébként mind a négy végjátékban végig a pályán volt.

1969-ben a bajorok dupláztak, elsőként a Bundesliga történetében. (Korábban is csak egyszer, 1937-ben volt képes efféle bravúrra együttes, jelesül a Schalke 04.)

A nemzetközi porondon is kitett magáért a gárda, 1967. május 31-én Nürnbergben 1:0-ra legyőzte a Rangers FC-t. Azzal halászta el a glasgow-i kék-fehérek orra elől a KEK-serleget, hogy a hosszabbításban Franz „Bulle" Roth megzörgette a hálójukat. (Ebben a kupában egymás után háromszor jutott döntőbe nyugatnémet alakulat, 1965-ben az 1860 München, 1966-ban a Borussia Dortmund, majd 1967-ben a Bayern. Utóbbi híveinek kaján örömére a „szomszédos oroszlánok" elveszítették a West Ham United elleni összecsapásukat Londonban.)

Beckenbauerék a Bajnokcsapatok Európa-kupája megnyeréséért járó trófeát zsinórban háromszor vehették birtokba. 1974. május 15-én 1-1-re zártak az Atlético Madriddal a Heyselben, viszont két nap múlva rostává lyuggatták a „matracosok" nimbuszát (4-0).

1975. május 28-án Párizs fogadta a BEK-széria két legjobbját, s a bajorok 2-0-ra megverték a Leeds Unitedot. Akkoriban a média kis túlzással többet foglalkozott az albioni huligánok franciaországi rémtetteivel, mint a „bőrnadrágosok" duplázásával... A tripláról szőtt álmuk

is valóra volt Glasgow-ban, ahol 1976. május 12-én a Saint-Étienne ellen egy másik Franz (Roth) akciójának köszönhették a győzelmet (1-0).



Franz Beckenbauer a legendás szövetségi kapitánnyal, Helmut Schönnel az 1974-es vb megnyerése után

Az európai Szuperkupáért kétszer két meccset vívtak. 1975-ben a Dinamo Kijev igencsak megtréfálta a magabiztos németeket, miután Oleg Blohin góljaival mindkétszer legyőzte őket (0-1, 0-2). Ez volt különben a nagy Bayern első vesztes nemzetközi kupafináléja. Rövidesen következett a második is, mert 1976. augusztus 17-én Gerd Müller két találatával ugyan előnyt szereztek az Anderlecht ellen Münchenben (2-1), augusztus 30-án a belgák visszavágtak (1-4). A bajoroknak nagyon nem ment az európai Szuperkupában, ellenben a Világkupában (vagy Interkontinentális Kupában) több szerencsével jártak. 1976. november 23-án a brazil Cruzeiro ellen az Olimpiai Stadionban 2-0-ra nyertek, aztán december 21-én Belo Horizontéban, a visszavágón hasztalan űzte-hajtotta a „rókákat" a 117 000 torcidájuk, képtelenek voltak feltörni az európai reteszt (0-0).

A Császár iskolát teremtő, tanári eleganciával mozgatta hátulról a csapatát. Szem előtt tartotta az evidenciát, hogy a csatársor eredményességét tönkreteszi, ha a védelem gyönge lábakon áll. Egykori ellenfele és barátja, Lev Jasin áradozott róla: „Franz művészi szintre emelte a liberójátékot. Őt látva érthetjük meg igazán, miért tartják sokan a labdarúgást az örömszerzés lényegi forrásának."

Egyesek a vele született diplomáciai készségét, a bajor életigenlését vélik a jelleme legfontosabb elemének, mások viszont a manipulatív hajlamát és az arroganciáját. Egyet még bírálói sem kérdőjelezhetnek meg: kivételes futballtudását. Pontosan egy tucat trófeára tett szert a Bayernnel, akárcsak Sepp Maier, Gerd Müller és Hans-Georg Schwarzenbeck! A klub tagjaként 396 élvonalbeli találkozón 44-szer volt eredményes. Az első, védekező típusú mezőnyjátékosként kapta meg kétszer (1972, 1976) a *France Football* Aranylabdáját. 1965 és 1976 között 560 pontot kapott a szavazásra felkért újságíróktól.

Az NSZK-ban négyszer választották meg az Év labdarúgójának (1966, 1968, 1974, 1976).

A válogatottban 1965. szeptember 26-án (vagyis még kiskorúként) mutatkozott be. Sorsdöntő világbajnoki selejtezőre utaztak Stockholmba Helmut Schön tanítványai, sikerült is 2:1-re győzniük, ami azt jelentette, hogy részt vehetnek az angliai vébén. Az 1966-os volt Franz első világbajnoksága, rögtön döntőt vívhatott, s bár a hosszabbításban az angolok felé billent a mérleg nyelve (4:2), nem okozott csalódást. Utólag a torna legjobb fiatal játékosának választották.

Négy esztendő múlva jóval érettebb produkcióval rukkolt ki Mexikóban. Annak ismeretében is megállja helyét kitételünk, hogy végül nem tudta a Nationalelfet a fináléba vezérelni. Láthatták a nézők, mennyire tisztességgel, becsülettel tett meg mindent e cél elérése érdeké-

ben. Fortuna is hűtlen lett hozzá, mert az olaszok elleni öldöklő ütközet (3:4) forgatagában eltörött a kulcscsontja, ezért az Uruguay elleni bronzmeccset ki kellett hagynia (1:0).

1972-ben – az ezüst- és a bronzmedál után – végre arany került a birtokába, eléggé simán vihette haza Belgiumból az Európa-bajnoki trófeát a nyugatnémet legénység. Brüsszelben csapatkapitányként elsőnek parolázhatott az UEFA nagyfőnökeivel és vehette át tőlük a serleget. Természetesen beválasztották az torna legjobb tizenegyébe, miként pályafutása során három világbajnokságon is, az 1966-oson, az 1970-esen és az 1974-esen.

Élete harmadik világbajnokságát szülőhazájában rendezték, s talán nem volt szurkoló a földtekén, aki ne tartotta volna éremesélyesnek az NSZK-t. És a tévénézők százmilliói megállapíthatták, hogy a Császárnál mindig jó helyen van a labda. Megcsodálhatták, milyen könnyedén osztogat. Való igaz, istrángokat szaggatva gürizni, vért izzadva darálni nem az ő műfaja volt. Még akkor sem erőlködött, amikor az ellenfél már magabiztosan vezetett.



Mondható, hogy színes élete volt a Császárnak

Húsz esztendő után újra felkapaszkodott a futballpiramis csúcsára a szövetségi köztársaság együttese, és a döntőben megint, akárcsak 1954-ben, egy nála szemre sokkal tetszetősebben játszó gárdát sikerült legyűrnie.

A világ valaha volt legjobb liberója 1976-ban futballistaként utoljára szerepelt nemzetközi torna fináléjában, habár ezt akkor aligha sejthette. Júniusban az Európa-bajnokságot Jugoszláviában bonyolították le, és ez volt a közvéleményt leginkább izgató kérdés: sikerül-e a németeknek, ami 1960 óta másoknak nem, vagyis megvédeniük a büszke trónusukat? Nos, nekik sem ment. Mindkét belgrádi meccsük hosszabbításos lett, a hazaiakat 4-2-re megverték, aztán a csehszlovákokkal 2-2-re végeztek, de tizenegyesekkel elbukták az aranyat. (Beckenbauer nem rúgott 11-est.) Odahaza a németek a balszerencséjükre panaszkodtak, a pechet emlegették, figyelmen kívül hagyva, hogy Bernd Hölzenbein a lefújás előtti másodpercekben mentette ikszre a csatát.

A Császár a válogatottban 1977. február 23-án lépett utoljára gyepszőnyegre, 103 alkalommal viselte az uniformisát, és elért a képviseletében 14 találatot.

Hamarosan meglepte a teljes udvartartását azzal, hogy 1977 nyarán elszerződött az Egyesült Államokba. Új távlatokat keresett, mert pénze akkor már rengeteg volt, ellenben az európai soccer meghonosítása, népszerűsítése az USA-ban, hozzá illő vállalkozásnak tűnt. Az új kenyéradója, a New York Cosmos akkoriban egyfajta klubcsapattá formált világválogatottként funkcionált, például egy időben a sorait erősítette Pelé, Carlos Alberto, Bogicsevics, Neeskens, Rijsbergen, Eskandarian és Chinaglia. Gyakran 70-80 ezres tömegek figyelték a labdabűvészek mutatványait. Beckenbauer 1977-ben, 1978-ban és 1980-ban megnyerte az

NASL-t a csapatával, tetejébe 1977-ben az Év labdarúgójává választották az amerikaiak. Messze nem miatta bukott akkor meg a soccer odaát!

1980-ban hazatért, hogy a Hamburger SV alakulatában húzzon le még két szezont. A Bayern drukkerei már akkor is „árulónak" tartották, amikor elment az Államokba dollárt keresni, ám a HSV-vel való lepaktálását a müncheni ultrák sohasem tudták megemészteni. Ezért lehetett volna boldogságukban madarat fogatni velük 1981-ben, amikor kiderült, hogy kedvenceiké lesz a „salátástál", az északiaknak pedig marad az ezüstérem. Egy esztendő múlva fordult a kocka, a hamburgiak lettek a bajnokok, a bajoroknak be kellett érniük a bronzzal.



Háromkirályok: Müller, Maier, Beckenbauer

Franz Beckenbauer 1983 májusában – szűk fél évre – még visszatért a Cosmoshoz, csak hogy ott se hagyjon elvarratlan szálakat. 1984. június 13-án – Jupp Derwall utódaként – kinevezték a válogatott élére. Mindenfajta edzői előképzettség, jogosítvány vagy gyakorlati tapasztalat nélkül látott a munkához. (Bármilyen meglepő, az úri modorú, nyelveket beszélő világfi lényegében véve csak az általános iskolát járta ki.) Az eredmények igazolták hozzáértését, ameddig ő dirigálta a Nationalelfet, az világbajnoki ezüstérmes lett Mexikóban (1986), négy közé került a szövetségi köztársaságban rendezett Európa-bajnokságon (1988), világbajnoki címet szerzett Olaszországban (1990). A földkerekségen három sportember mondhatja el magáról, hogy futballistaként és szövetségi kapitányként is a világ legjobbja lett: Mario Zagallo, Didier Deschamps és Franz Beckenbauer.

A Császár 1990-ben az Olympique Marseille ajánlatára bólintott rá. (Abban az esztendőben megkapta a Sepp Herberger-díjat, ami az Év edzőjét illeti.) Elhódította a kék-fehérekkel a bajnoki aranyat, 1991-ben pedig BEK-döntőt is vívott velük. Más lapra írandó, hogy Bariban a Crvena zvezda „szétlövéssel" legyőzte a franciákat.

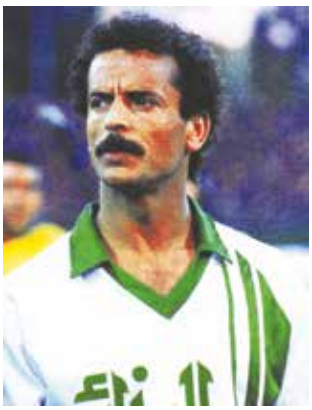
1994-ben beugró trénerként bajnoki címet szerzett a Bayernnel, majd novemberben az egyesület elnökévé választották. 1996-ban ismét tüzet kellett oltania a piros-fehérek erődítményében, és hogy nem tette eredménytelenül, bizonyítja a begyűjtött UEFA-kupa.

A német szövetség elnökhelyetteseként 2000 júliusában fő részese volt annak, hogy a FIFA Németországnak ítélte a 2006-os vébé rendezésének a jogát. (Éppen ez ügyből kifolyólag később korrupcióval vádolták.)

A magánélete szerencsétlenül alakult. Háromszor nősült, kétszer (2016, 2017) szívműtétet hajtottak végre rajta. 2018-ban újabb operáción esett át, csípőprotézist kapott. Szeretett fiát, Stephant 2015-ben elveszítette.

A futballkalifa

Lakhdar Belloumi 1958. december 29-én született Mascarában. Forrongó, háborús időszakban, amikor egymást érték a merényletek, a véres összecsapások a hazafiak és a gyarmatosító franciák között. Végül népe kivívta a függetlenséget, és a kisfiú a szabad Algériában nőhetett fel. A nemzeti kötődés erőteljesen jellemezte, hisz futballistaként – egyetlen röpke kitérőjét leszámítva – nem hagyta el a hazáját, pedig voltak kecsegtető ajánlatai az európai nagymenőktől is. (1988-ban hat mérkőzést vívott a katari al-Arabi mezében, de ennyi is elegendő volt neki, hogy eljusson öt találatig.) Az országán belül viszont állandóan vándorolt, mint nomád elei egykoron a Szaharában. Nézzük a klubokat, amelyekben megfordult: OS Mascara (1973–1976), SKAF el-Khemis (1976–1977), GC Mascara (1977–1978, 1981–1987, 1990–1991, 1992–1993, 1994–1996, 1997, 1998–1999), MP Oran (1978–1979, 1987–1988, 1989–1990, 1993–1994, 1996), MP Alger (1979–1981), al-Arabi (1988), USM Bel Abbès (1991–1992), ASM Oran (1997–1998). (Ne tévesszen meg senkit, hogy az interneten található nacionáléjában ennél jóval több egyesületi név szerepel! Az arab labdarúgásra is jellemző, hogy a klubok gyakran megváltoztatják a nevüket, de míg Európában ezt általában üzleti érdekből teszik, addig az iszlám világában főként vallási vagy politikai megfontolásból.)



Lakhdar 1974-től 1989-ig játszott a különböző válogatottakban is (U17, U20, hadsereg, futsal, A), és ha lehet hinni a statisztikáknak, akkor negyedszázados labdarúgó-pályafutása folyamán 524 mérkőzésen 234-szer volt eredményes. A nemzeti (nagypályás) tizenegyben 1978 és 1989 között száz meccsét tartják nyilván, ebből tíz nem volt hivatalos, vagy legalábbis nem könyvelik el annak. (A futsalosoknál 3/1-re alakult a mutatója 1989-ben.) Az élvonal bajnokságát szülővárosa kedvenceivel egyszer nyerte meg, az akkor épp a GCR Mascara nevet viselő gárda az 1983–1984-es idényben szerzett aranyérmet. 1988-ban az MP Oran legénységével is bajnok lett, két évre rá ezüstérmes. 1989 decemberében az Afrikai Bajnokcsapatok-kupájában döntőt vívott az orániakkal, idegenben 1-0-ra nyert ellenük a Raja Casablanca, odahaza ők győztek ugyanilyen arányban, ám a büntetőket a marokkóiak rúgták pontosabban.

A válogatottal 1979-ben bronzos helyen zárt a Mediterrán Játékokon, 1980-ban döntőt vívott és bukott el az Afrikai Nemzetek Kupáján (a rendező Nigéria 3-0-ra diadalmaskodott). A kontinensbajnokságban 1984-ben és 1988-ban a harmadik helyen zárt a társaival. Nem mellékesen 1980-ban és 1984-ben is bekerült az ANK All Star-tizenegyébe.

Algéria 1980-ban részt vett a moszkvai olimpián. (Nyugodtan nevezhetjük csonka olimpiának, mert politikai okokból csupán azok az országok küldték el a sportolóikat a versenyekre, amelyek – fogalmazzunk így – nem helyezkedtek szembe a Szovjetunióval.) Az észak-afrikaiak a csoportjukból másodikként továbbléptek, a negyeddöntőben azonban elvéreztek. A 176 centi magas, 68 kilós csatár a négy fellépéséből kettőn a kapuba talált.

Játszi könnyedséggel törte föl a védelmeket. Az 1978–1979-es szezonban gólkirályi címet szerzett, 11-szer késztette megadásra a riválisok kapusait, 1980-ban pedig őt választották meg az Afrikai Nemzetek Kupája legjobb támadójának. Még ennél is büszkébb titulust gyűjtött be 1981-ben, miután ő lett a földrészen az Év labdarúgója.



1982-ben – először az algériai futball históriájában – a „sivatagi rókák" kijutottak a világbajnokságra. Itt volt már az ideje, hiszen örök ellenlábasaik a Magreb övezetből (Marokkó, Tunézia, Egyiptom) ezt már korábban elmondhatták magukról. Spanyolországban kitűnően teljesítettek a zöld-fehérek, szétrongyolták a papírformát azzal, hogy legyőzték az NSZK-t 2-1-re (az egyik találatot Belloumi jegyezte) és Chilét 3-2-re. Ha Ausztria nem szenved vereséget a nyugatnémetektől, akiknek a tekintélyük forgott kockán, a későbbi döntősök esnek ki. De mert az osztrákok voltak szívesek 1-0-ra kikapni a szomszédaiktól, hármas holtverseny jött létre, így a legrosszabb gólkülönbségük (5-5) miatt az arabok csomagolhattak. Ahogy a korabeli sajtóban írták: ki volt ez számolva…

A spanyolországi Mundialon nagyszerűen szereplő Belloumira felfigyeltek a legnagyobb európai klubok is. Bőven kapott ajánlatot, főleg azoktól, akik nem tudták, hogy az algériai szövetség szabályai szerint egy játékos csak 27 éves kora után távozhat külföldre. 1985-ben, amikor már közeledett a „szabadulás" idejéhez, csapata, a GC Mascara a Juventust fogadta, barátságos mérkőzésre. Az olaszok azzal a feltett szándékkal érkeztek, hogy megkezdjék a tárgyalásokat Belloumi megszerzéséről, azt remélve, hogy az algériai csillag tud majd együtt játszani Michel Platinivel. Belloulminak azonban nagy pechje volt: eltörte a lábát, s csak hónapokkal később épült fel. A Juve pedig a távozó Boniek helyére visszarendelte a Laziótól Michael Laudrupot.

1986-ban másodszor mutathatták meg éles körmeiket Mundialon a „sivatagi rókák". Roppant erős ellenfelek jutottak nekik (Brazília, Spanyolország, Észak-Írország), utóbbiak ellen elcsíptek egy pontot. Belloumi mindhárom selejtezőn pályán volt, ám csak a spanyolok elleni meccset (0-3) játszotta végig Monterreyben. (Mexikóban nem tudta gyarapítani a találatai számát.)

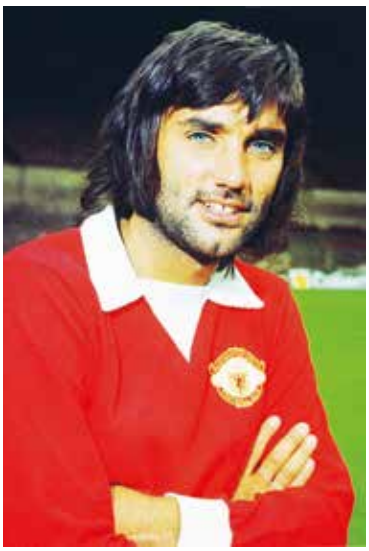
Negyvenévesen vonult vissza, 2001-től a kispadokon ülve keresi a kenyerét. Edzői pályafutásának állomáshelyei: MC Oran (2001–2002), USM Bel Abbès (2002–2003), al-Tadamon SC (2003), Algéria, szövetségi kapitány (2004–2005), GC Mascara (2005–2006), Algéria strandválogatottja, szövetségi kapitány (2011, 2015).

2001-ben az Arab Bajnokcsapatok-kupájában döntőt veszített az MC Orannal a katari al-Szad SC-vel szemben (1-3).

Mint a felsorolásból kiderül, szakemberként sem szerződött külföldre, a rövidke katari tartózkodását kivéve. Algériában minden idők legnagyobbjai között jegyzik, Rachid Mekhloufi, Rabah Madzser és újabban Rijad Mahrez társaságában.

A halhatatlan „vörös ördög”

George Best 1946. május 22-én született Belfast egyik – többnyire szegények által lakott – negyedében. Mire Bob Bishop, a Manchester United tehetségkutatója rátalált, a kifejezetten éles eszű futballista már túl volt egy csalódáson. Kedvenc belfasti klubjánál, a Glentorannál nem kellett a kölyökcsapatba, mert túlságosan kicsinek és könnyűnek ítélték, így 1959 és 1961 között a Creagh Boysban játszott. Bishop távirata alapján a Manchester United azonnal meghívta próbajátékra, sőt, le is igazolta, őt ellenben két nap után olyan erős honvágy kapta el, hogy hazaszökött Belfastba. Matt Busby biztos volt abban, hogy miután Bishop ilyen sokra tartja, nem mondhat le róla. Személyesen győzte meg a szüleit arról, hogy George fiuk térjen vissza Manchesterbe.



Best két évet amatőrként töltött aztán a klubnál, az akkori szabályok szerint ugyanis északír játékosok nem köthettek angol profi egyesülettel inasszerződést. Már tizenhét évesen, 1963 szeptemberében, a West Bromwich Albion elleni találkozón bemutatkozott az angol élvonalban. Csak decemberben játszhatott újra, de akkor már megvetette a lábát az első csapatban. Két mérkőzés kivételével övé volt az idény hátralévő részében a hetes vagy a tizenegyes mez.

A legjobb időben érkezett az Old Traffordra: az 1958. februári, borzalmas repülőgép-katasztrófa után kezdett magához térni az egyesület. 1964-ben a második helyen végzett a bajnokságban, majd 1965-ben és 1967-ben megnyerte. A csodálatos trió, Denis Law, Bobby Charlton és George Best – Matt Busby irányításával – rendkívüli magasságokba emelte a gárdát. A hatvanas években, kétéves időközönként mindhárman megkapták a *France Football* legjobb európai futballistának járó Aranylabda-díját (előbb Law 1964-ben, aztán Charlton 1966-ban, majd 1968-ban 61 ponttal Best), nekik köszönhetően a Manchester United lett az első egyesület, amely egyszerre három aranylabdást is pályára tudott vezényelni. (Mindmáig Best az egyetlen az európai születésű aranylabdások táborában, aki sohasem játszott világbajnokságon vagy Európa-bajnokságon. Rajta kívül a díjjal rendelkezők közül az argentin születésű Alfredo di Stéfano és a libériai George Weah sem szerepelt ilyen tornákon.)

Sokan sokféleképpen igyekeztek az „ördögi hármast” valamiféle rangsorba állítani. Law kapta meg az Old Traffordon a Király (King) becenevet, Bobby Charlton szerezte közülük a legtöbb gólt és érte el a legtöbb sikert, míg George Best volt a legzseniálisabb. Best és Law amúgy nagyon közel állt egymáshoz játéktudásban, talán még karakterben is, mindketten imádták habzsolni az életet, amelyet egy pillanatra sem vettek komolyan. Ám a skót az utolsó pillanatban mindig behúzta a vészféket, mert pontosan tudta, hogy hol van a határ – ami Bestről nem volt éppen elmondható. Denis Law megfogalmazásában: „Én is szeretek tízkor iszogatni, de este, nem pedig reggel, mint George.”

Best Bobby Charltonnal kevésbé jött ki, ebben talán szerepet játszott a korkülönbség is: kilenc év volt közöttük. Ám a Király gyakran még haza, a családjához is meghívta George-ot, több karácsonyt is együtt ünnepeltek. Law gyerekei Best helyett Beastie-nek nevezték el, ami, „kicsi állatot" jelent, s amit George állítólag nagyon szeretett.

Denis Law is vitte az elhunyt futballsztár koporsóját 2005 decemberének első hétvégéjén az utolsó útra. A rá jellemző fanyar humorral emlékezett a barátjára néhány évvel később: „George engem mindig meglepett. Mindig képes volt valamiféle váratlanra. Azon sem lepődnék meg, ha most itt hirtelen feltűnne."

A bulvársajtóban szerették a loboncos északír csatárt úgy megjeleníteni, mint Manchester egyfajta válaszát Liverpoolnak a Beatlesre. Tény, hogy egy egész nemzedék energiáját alakította át és vitte a futballjába, mint a négy gombafejű a zenéjébe. Bár a menedzserek üzletpolitikai szempontokból tényleg generálták az ellentétet, ám valójában George Best nagy rajongója volt John Lennonék muzsikájának, ahogy ők is kedvelték a bohém futballista alakításait.

A 175 centi magas, 75 kilós támadót nem hajtotta a hirtelen jött meggazdagodás vágya. Ugyan vagyonokat keresett, viszont sohasem spórolt. Amikor egyszer megkérdezték tőle, hova lett a temérdek pénze, így felelt: „Sokat költöttem piálásra, csajokra és gyors autókra. A többit meg egyszerűen eltapsoltam felesleges dolgokra."

Nélküle 1968-ban biztosan nem lett volna BEK-győztes a Manchester United. A portugál Benfica ellen kolosszálisan futballozott, ráadásul a gólja igazi mestermunka volt. Az meg lelkének a tükre, ahogyan emlékezett rá: „Mindig is az volt a vágyam, hogy becselezzem magam az ellenfél kapujáig, elvigyem a labdát a kapus mellett, hogy aztán ott a gólvonal előtt megállítsam, négykézlábra ereszkedjek, hogy tudjak végre fejelni is egy gólt. A Wembley-ben, a Benfica elleni BEK-döntőben, miután elvittem a labdát a kapus mellett, eszembe jutott, de aztán nem vitt rá a lélek. Féltem, hogy a Főnök szívrohamot kap a pálya szélén." A pontos helyzetértékelés érdekében: a Manchester United–Benfica döntő akkor 1:1-re állt. Best találatával szerzett vezetést a United, és végül 4:1-re nyert.

Rengeteg „Best of" összeállítás főszereplője lett, amelyeket itt-ott látni a világhálón. Az egyikbe összeszedte valaki a húsz legszebbnek vélt gólját. George kettőt rúgott a tizenhatoson kívülről, s még annál is kevesebbet fejelt. A többit a tizenhatoson belülről lőtte, általában hosszú szóló után. Az Egyesült Államokban egyszer kidriblizett vagy nyolc rátámadó játékost, mielőtt a kapuba lőtt, de neki valószínűleg nem ez a gól volt a favoritja, hanem amit az örök riválisa Liverpool kapujába ágyúzott. Legalábbis ez derült ki akkor, amikor megosztotta a nagyvilággal élete dilemmáját: „Ha azt kérdeznék, hogy melyikre vágyom inkább: négy embert kicselezve, harmincról a hálóba zúdítom a labdát a Liverpool ellen, vagy ágyba viszem Miss Worldöt, na, az bizony nehéz választás lenne. Szerencsére nekem mindkettő sikerült."

Hol siklott ki az élete? A szokványos válasz az, hogy az alkohol térítette le őt az útjáról. Ugyanakkor *David Hamilton* a róla szóló *Immortal* (*Örökkévaló*) című könyvében megfordítja az okot és az okozatot. Szerinte a futball miatti csalódottsága miatt kezdett el sokat inni. *Hamilton* úgy véli, Best a fantasztikus 1968-as tavasz után – megnyerte a BEK-et a Unitedda l, az angol liga gólkirálya lett, megválasztották az Év játékosának Angliában – beleélte magát abba, hogy a Manchester United lesz az új Real Madrid. Az a csapat, amelyik éveken át dominálhat az európai futballban. Mégpedig az ő vezérletével. Úgy számolta, 28-29 évesen érhet

a csúcsra, addig pedig még rengeteg érmet és trófeát gyűjthet. Hiszen addig is nyert szinte minden évben, amióta csak bemutatkozott.

Kortársai, jó ismerői azt is megemlítik a visszaemlékezéseikben, hogy téved, aki azt gondolja, Best könnyedén vette a futballt. Az élet egyetlen csábítása elől sem tért ki (egyik klasszikus mondása szerint: „1969-ben felhagytam a piálással és a csajozással. Az volt életem legrosszabb húsz perce."), de a futballpályán a tökéletességre törekedett. Már az sem érdekelte, hogy valahol másodhegedűs legyen, a harmadik, netán a negyedik szerepét pedig nem tudta elviselni. Ezért is lázadt állandóan a Manchester Unitednél.



1972 decemberében a „vörös ördögök" a Norwich Cityt fogadták az Old Traffordon. A játékosok már szinte teljes létszámban mezbe öltözve várták az edzői intelmeket, amikor Georgie berobbant az öltözőbe. Sietve kezdett vetkőzni, mire Frank O'Farrell, az akkori menedzser a fülébe súgta, lassítson, mert nem játszik. Best segélykérőn nézett a szintén ott álldogáló Matt Busbyre, aki szinte a könnyeivel küszködve préselte ki magából: „Fiú, ma tényleg nem játszol". Azon a napon véget ért George Best számára a csúcsszintű európai futball. 1973 októberében, majdnem egy teljes évvel később még visszatért tizenkét meccsre a Manchester Unitedba, azonban meg sem közelítette egykori formáját. Újév napján, Lutonban játszotta 466. és egyben utolsó mérkőzését a tulajdonképpeni anyaegyesületében.

A következő tíz évben tizennyolc csapat mezében tűnt fel, van, amelyikben csak egy-egy mérkőzést vállalt, valamely jelentős esemény fényét még tovább emelve. „Húzónévnek" számított, a Stockport nézőszáma az ottléte alatt kétezerről kilencezerre emelkedett. Pelé 1975-ös „nyitása", a New York-i Cosmoshoz szerződése után George Best volt az egyik első nagy európai sztár, aki a North American Soccer League-be igazolt.

1982-ben, amikor az északír válogatott készült a spanyolországi Mundialra, Billy Bingham szövetségi kapitánynak eszébe jutott, mi lenne, ha reaktiválná George-ot, ellenben a tervéből sajnos nem lett semmi.

George Best 1984-ben felszámolta érdekeltségeit az Egyesült Államokban, s visszatért az Egyesült Királyságba. Az adóhivatal már nagyon várta, kiszámolta, hogy Bestnek 160 000 fontos tartozása van. Nem volt annyi pénze, de barátai segítettek, gálát szerveztek a tiszteletére, kapott kommentátori állást is. 1985 első napjait a Pentonville börtönben töltötte,



négy hónapot sóztak rá ittas vezetésért, garázdaságért, hatóság elleni erőszakért. Meglepő, hogy ilyen hosszú bűnlajstromért csak ilyen keveset, de ez is elég volt neki ahhoz, hogy tisztázza magában: oda soha többé nem akar visszakerülni. Továbbra is ivott, de voltak felkérései, talk show-kba és futballmeccsekre is várták. Már messze nem volt a régi. Sem a pályán, sem azon kívül. A kilencvenes évek közepétől egyre több egészségügyi gond gyötörte, miközben azért futotta az erejéből sziporkákra. Olyanokra, amilyeneket Paul Gascoigne-ról („Egyszer azt mondtam, Gazza hátán kisebb szám van, mint amennyi az IQ-ja. Erre megkérdezte: De mi az az IQ?"), David Beckhamről („Nem tud rúgni a bal lábával, nem tud fejelni, képtelen szerelni, s alig néhány gólt szerez, amúgy tényleg rendben van"), vagy éppen Cristiano Ronaldóról („Jó néhány játékost kikiáltottak már új George Bestnek az elmúlt években, de ez az első alkalom, hogy az összehasonlítás nekem megtisztelő") mondott.

2000-ben megállapították az orvosok, hogy a májának alig húsz százaléka funkcionál. (1998-ban az édesanyja is alkoholproblémákból következő májzsugorodásban halt meg.) A következő esztendőben súlyos tüdőgyulladást kapott, aztán a veséje mondta fel szinte teljesen a szolgálatot. 2005 őszén, amikor kórházba került, a saját kérésére egy bulvárlap közölte a fotóját. Szerette volna, ha látható, milyen állapotba került. Elrettentő példaként. November 25-én hunyta le örökre a szemét. Pelé, Maradona és Johan Cruyff is méltatták a világ valaha volt egyik legnagyobb labdarúgóját.

A belfasti temetését több televíziós állomás (így a BBC One is) élőben közvetítette. A hatvanadik születésnapja óta nevét viseli az egyik belfasti repülőtér.

Örökre fennmarad utána a dicsőségét hirdető „névjegy".

Klubjai: Cregagh Boys (1959–1961), Manchester United FC (1961–1974), Jewish Guild (1974), Dunstable Town (1974), Stockport County (1975), Cork Celtic (1975), Los Angeles Aztecs (1976), Fulham FC (1976–1978),), Los Angeles Aztecs (1977–1978), Fort Lauderdale Strikers (1978–1979), Fulham FC (1979), Hibernian (1979–1980), San Jose Earthquakes (1980–1981), Sea Bee (1982), Hong Kong Rangers (1982), Motherwell (1982, barátságos mérkőzésen), Glentoran (1982, gálamérkőzésen), Bournemouth (1983), Arbroath Victoria (1983, gálamérkőzésen), Brisbane Lions (1983), Osborne Park Galeb (1983), Nuneaton Borough (1983), Tobermore United (1984)

Válogatottsága/góljai: északír 37/9 (1964. április 15.–1977. október 12.)

Legnagyobb sikerei: angol bajnok (1965, 1967), Charity Shield-győztes (1965, 1967), BEK-győztes (1968), angol gólkirály (1968), a *France Football* aranylabdása (1968), az Év játékosa Angliában (FWA, 1968).

Az eredeti Fehér Toll

Roberto Bettega 1950. december 27-én született Torinóban. 1961-ben igazolta le a Juventus kölyökcsapata, utóbb pályafutása nagy részét a fehér-fekete csíkos trikóban húzta le. Az 1969–1970-es szezonra a Serie B-be került, a Varese együttesét segítette bajnoki aranyhoz. A maga számára a 30 meccsén elért 13 találatával gólkirályi címet futballozott össze.



Visszatért a „zebrákhoz", velük sikert sikerre halmozott. Hétszer nyerték meg az első osztály küzdelmeit (1971–1972, 1972–1973, 1974–1975, 1976–1977, 1977–1978, 1980–1981, 1981–1982), négyszer a második helyen végeztek (1973–1974, 1975–1976, 1979–1980, 1982–1983). Három döntőt vívtak az Olasz Kupáért (1973, 1979, 1983). Az elsőt a Milannal szembeni 1-1 után „szétlövésben" elbukták, az őszülő hajáról Fehér Tollnak (Penna Bianca – Fabrizio Ravanelli csak a második ezen a becenéven) szólított balszélső is elhibázta a 11-esét. (Igaz, a rendes játékidő 15. percében ő szerezte meg a vezetést.) A másodikon hosszabbításban 2-1-re legyőzték a Palermót, ellenben a harmadikon (0-2 és 3-0 a Verona ellen) csereként sem kapott esélyt. 1977-ben az UEFA-kupa begyűjtéséből tevékenyen kivette a részét, hiszen a Bilbaóban befejelt korai góljával halászták el a serleget a baszkok orra elől (1-0, 1-2). Volt viszont öt elveszített nemzetközi kupadöntője, ugyanis az 1971-es VVK-ért oda- és visszavágót vívtak a Leeds Uniteddal (2-2, 1-1), s az idegenben elért több góljukkal az angolokhoz került a trófea. Roberto mindkét összecsapást végigjátszotta, a torinóin (2-2) ő könyvelhette el az első gólt. Az 1973-as BEK-döntőben kezdett az Ajax ellen (0-1), aztán a 49. percben Helmut Haller állt be a helyére. A Világkupáért az Independientével csaptak össze Rómában, miután az Ajax lemondta a párharcot. Egy találkozóban állapodtak meg az argentinokkal, és azon a dél-amerikaiak győztek 1-0-ra. (1973. november 28-án Bettega 74 percig volt a pályán.) 1983-ban a Hamburg verte meg a Bianconerit 1-0-ra, az athéni BEK-finálét a lefújásig a küzdőtéren töltötte.

1980-ban a Serie A gólkirálya lett 16 találattal, azonban majdnem a teljes 1981–1982-es idényt ki kellett hagynia a súlyos térdszalagszakadása miatt, s ez a világbajnoki címébe került.

A Squadra Azzurrában 1975. június 5. és 1983. április 16. között 42-szer szerepelt, a fellépésein 19-szer zörgette meg az ellenfelek hálóit. Az argentínai vébén, valamint az 1980-as Eb-n egyaránt a negyedik helyen zárt a nemzeti együttessel. Az 1978-as Mundialon bekerült a torna All Star-tizenegyébe.

A kitűnő felépítésű, 184 centi magas, 74 kilós versenysúlyú támadó eleganciájáról, váratlan technikai megoldásairól vált ismertté.

A Juventusban 326 mérkőzésen 129 gólt szerzett. 1983 és 1984 nyarán a Toronto Blizzard boldogulását segítette az NASL-ben. Az észak-amerikai ligában 48-szor öltötte magára a kanadaiak piros-fehér-kék szerelését, 11-szer talált a kapuba. Mindkét évadban eljutottak a nagydöntőig, de hasztalanul. 1983-ban a Tulsa Roughnecks verte meg őket 2-0-ra, egy esztendőre rá a Chicago Sting (2-1, 3-2). A vesztes visszavágón (2-3) a torontóiak második találatát a Bobbynak (is) becézett olasz szerezte.

OLEG BLOHIN

A leggyorsabb Bolha

Oleg Vlagyimirovics Blohin 1952. november 5-én született Kijevben. Sportcsaládban cseperedett fel, az édesanyja, Jekatyerina országos futóbajnok volt 400 és 800 méteren, a bátyjából, Nyikolajból is atléta lett. Oleg 1962. szeptember 15-én ahhoz az egyesülethez került, amelynek mindig is szurkolt, a Dinamo Kijevhez. A kék-fehérek valamennyi korosztályos gárdájában szerepelt, aztán 1971-től 1987-ig a „nagyok" között is. Szekrényre való érmet halmozott fel: 1974-ben, 1975-ben, 1977-ben, 1980-ban, 1981-ben, 1985-ben, 1986-ban bajnoki aranyat, 1972-ben, 1973-ban, 1976-ban, 1978-ban, 1982-ben ezüstöt, 1979-ben bronzot. A Szovjet Kupát 1974-ben (3-0 a Zarja Vorosilovgrád ellen), 1978-ban (1-0 a Torpedo Moszkva ellen), 1982-ben (1-0 a Torpedo Moszkva ellen), 1985-ben (1-0 a Sahtyor Donyeck ellen) és 1987-ben (3-3, 11-esekkel 4-2 a Dinamo Minszk ellen) emelhette a magasba. Döntőbe jutott 1973-ban is, ám akkor a diadal az Ararát Jereván örményeinek adatott meg (1-2). A szovjet Szuperkupát 1981-ben, 1986-ban és 1987-ben vitte haza a társaival, de az 1977-ben először megrendezett finálét elbukták Tbilisziben. (A Dinamo Moszkva nyert 1-0-ra.)



A családneve alapján Bolhának (oroszul Blohának) becézett balszélső 1972-ben 14, 1973-ban 18, 1974-ben 20, 1975-ben 18, 1977-ben 17 találattal lett a nagy ország gólkirálya. A Szovjetunióban egymás után háromszor választották meg az Év labdarúgójának (1973, 1974, 1975), Ukrajnában kilencszer (1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1980, 1981).

A Dinamóval a nemzetközi kupákban szintén pompás sikereket ért el. Kétszer elhódította vele a Kupagyőztesek Európa-kupáját (1975, 1986), egyszer az európai Szuperkupát.

1975. május 14-én a kényszerből felforgatott és tartalékos Ferencvárost verték meg a serlegért Bázelben. Blohin előbb adott két gólpasszt Onyiscsenkónak, majd maga is „felavatta" a kiszolgáltatott Géczi Istvánt (3-0).

Az európai Szuperkupáért két menetet vívtak a Bayern Münchennel, vaskos meglepetéssel szolgáltak, miután mindkétszer két vállra fektették (1-0, 2-0). A szétzilált és bódult bajorok között úgy ment el Blohin, ahogy csak akart, mindhárom alkalommal ő vette be Sepp Maier kapuját. A nyugatnémet sajtó kezdte „Orient Expresszként" emlegetni, a piros-fehérek vezetősége pedig többször is megkísérelte magához csábítani. Ez akkor lehetetlen vállalkozás volt. 1975-ben 122 ponttal lett első a *France Football*



Aranylabda-szavazásán, Lev Jasin után másodszor részesült ebben a hatalmas elismerésben szovjet játékos.

1986. május 2-án ismét begyűjtötték a KEK-et, Lyonban az Atlético Madrid volt az ellenfél. Bizonyos értelemben lemásolták a 11 esztendővel korábban a Szent Jakab Stadionban előadott produkciójukat, hisz megint 3-0-ra diadalmaskodtak, és Blohin újfent gólt jegyzett. Azonban mindez már nem sikerült az európai Szuperkupáért megrendezett monacói találkozón, ugyanis 1987. február 24-én a Steaua Bucureşti Gheorghe Hagi találatával 1-0-ra legyőzte őket.

Oleg Blohin 1972. július 16-án mutatkozott be a szovjet válogatottban, s 1988. szeptember 21-ig 109 mérkőzésen viselte a szerelését, amelyben 39 gólt ért el. (Mindkettő rekord.) Két olimpián (1972, 1976) és két világbajnokságon (1982, 1986) láthatták nem hétköznapi alakításait, a két ötkarikás tornáról (München, Montreal) bronzmedállal a nyakában érkezhetett haza. Húszévesen még nem volt stabil kezdő, Szudán ellen be sem fért, majd fokozatosan bejátszotta magát a csapatba, és a 6/6-os mutatója árulkodik a hatékonyságáról. (Ezzel a gólmennyiséggel a torna megosztott „bronzcipőse" lett.) Észak-Amerikában a szovjetek mind az öt összecsapásán játszott, egy találattal járult hozzá a harmadik helyezésükhöz.

1982-ben a spanyolországi vébén a 180 centire nőtt, 75 kilós támadó a kanadaihoz hasonló mérleget hozott össze (5/1). Az alapcsoportból továbblépett a Szbornaja, bár az első párbaját a brazilokkal szemben elveszítette (1-2), viszont a középdöntő csoportkörében a lengyelek megelőzték. (Mindkét alakulat veretlen maradt, csak hát a „fehér sasoknak" jobb volt a gólkülönbségük.)

Mexikóban egyetlen lehetőséget kapott Valerij Lobanovszkijtól, 1986. június 9-én – a számunkra épp a szovjetek miatt rettenetes emlékű Irapuatóban – ő lőtte az első gólt a kanadaiak hálójába (2-0). Hat nap múlva Leónban a kispadról figyelte a belgák elleni, hosszabbításos nyolcaddöntőt (3-4). Közel a harmincnégyhez, nem neki való volt már a pokoli hőség, és ezt az Ezredesnek becézett szövetségi kapitánya pontosan tudta…

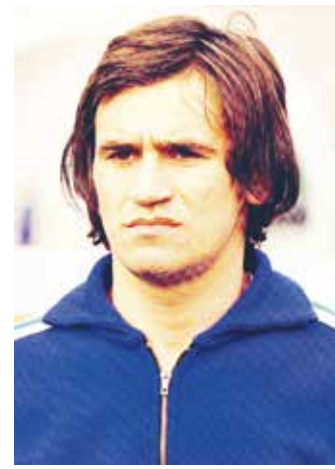
Noha akkoriban arról is szó volt, hogy az Újpesti Dózsához igazolhat, Blohin 1987 tavaszától 1988 nyaráig az osztrák Vorwärts Steyrt erősítette, segítette az élvonalba jutását, olykor játékos-edzőként is. 1989-tól egy évig a ciprusi Arisz Limaszol légiósa volt, aztán belevágott az edzősködésbe. A tréneri pályafutásának állomáshelyei: Olympiakosz Pireusz (1990–1993), PAOK (1993–1994), Ionikosz (1994–1997, 1999–2002), AEK Athén (1998–1999), Ukrajna, szövetségi kapitány (2003–2007, 2011–2012), FK Moszkva (2007–2008), Csernomorec Odesszsza (2009–2010), Dinamo Kijev (2012–2014).

A játékhoz fűződő kapcsolatáról mondta: „Nem a futball a mi szolgánk, hanem nekünk kell a futballt szolgálnunk. Mégpedig a legnagyobb alázattal. Végtére is belőle élünk."

HRISZTO BONEV

A plovdivi Loki ikonja

Hriszto Atanaszov Bonev 1947. február 3-án született Plovdivban. A helyi Lokomotiv neveltjeként három periódusban futballozott a fehér-fekete csíkosaknál (1964–1967, 1968–1979, 1982–1984). Az anyaklubja szurkolói számára két ezüstéremmel tette még emlékezetesebbé a szereplését, az 1972–1973-as bajnokságban, illetve az 1971. augusztus 25-én vívott kupadöntőn. (Utóbbin simán megverte a „trákokat" 3-0-ra a Levszki.) Nem mellékesen 407 bajnokin lépett pályára a vasutasok csapatában, és 180-szor talált az ellenfelek hálójába.



Az 1967–1968-as küzdelmek alatt Szófiában katonáskodott, akkor hat mérkőzésen vetették be a CSZKA-ban (azokon jegyzett öt találatot), tehát a 181 centis, 78 kilós, támadó szellemű középpályás a fővárosi piros-fehérek bajnoki ezüstjéből is tevékenyen vette ki a részét.

1979 és 1982 között papíron az AEK Athén légiósa volt. Az állandó sérülései miatt tíz találkozón játszhatott csupán az 1981–1982-es idényben, de egyetlen gólt sem lőtt.

1967. március 22-én debütált hazája nemzeti tizenegyében, Hannoverben 1:0-ra megverte a bolgárokat Nyugat-Németország együttese. A Zumának becézett futballista két világbajnokságon vett részt a válogatottal (Mexikó, NSZK), s mindkét tornán szerzett egy-egy gólt. Fura módon dél-amerikai gárdák ellen, Leónban a peruiak kapuját vette be 1970. június 2-án (2:3), Hannoverben az uruguayiakét 1974. június 19-én (1-1). 96-szor öltötte magára a fehér-zöld-piros felszerelést, és átlagban minden második meccsén feljegyezhettek Bonev-gólt vagy gólokat, összesen 48-at. Az utolsón, 1979. április 25-én jó negyven méterről, szabadrúgásból bombázott a világbajnok Ubaldo Fillol kapujába Buenos Airesben (Argentína–Bulgária 2-1). Jellemző a rendkívüli képességeire, hogy 1969-ben, 1972-ben és 1973-ban az Év labdarúgójának választották meg Bulgáriában. Fénykorában, 1972 és 1975 között az Aranylabda-voksoláson 16 pontot kapott.

A búcsújátékán, 1984. szeptember 16-án olyan világhírességek tették tiszteletüket, mint Lev Jasin (díszvendégként), Bene Ferenc, Bobby Moore, Jan Tomaszewski és Wolfgang Overath.

A kölni főiskolán szerzett edzői diplomát, hogy a visszavonulása után a kispadon folytassa a munkát. Az edzői pályafutásának állomáshelyei: Lokomotiv Plovdiv (1983–1985, 1987–1988, 1997–1998, 2010), Panathinaikosz (1989–1990), Lárisza (1990–1993), APOEL Nicosia (1995–1996), Bulgária, szövetségi kapitány (1996–1998), Sachsen Leipzig (2000).

A Panathinaikosszal 1990-ben megnyerte a görög bajnokságot. Egy évvel korábban bronzos helyen zárt a zöld-fehérekkel. Az APOEL Nicosiával az 1995–1996-os szezonban duplázott, ami Cipruson is nagy szó. Bonev irányításával zárt Bulgária a csoportjában az utolsó helyen az 1998-as franciaországi Mondialon. Tegyük hozzá, hogy a később továbbjutó Paraguay ellen döntetlent (0-0) tudott kicsikarni.

RAINER BONHOF

A „holland" nyert a hollandok ellen

Rainer Bonhof Észak-Rajna-Vesztfália Emmerich am Rhein nevű városában született 1952. március 29-én. 1963-tól a helyi SuS 1909 Emmerich kölyökcsapatában pallérozódott, 1970-ben ott fedezte fel a Borussia Mönchengladbach.

A jó felépítésű, 180 centi magas, 72 kilós ifjú hol liberót játszott, hol pedig védekező középpályást, sőt, ha a helyzet megkívánta, akár a védelem, illetve a középpálya két szélén is számításba lehetett venni. Nem a játékteret görcsösen felszántó, 90 percig meg sem álló, saraboló futballisták típusába tartozott, Franz Beckenbauer stílusára emlékeztetett a könnyedsége, a technikája. Pompásan fejelt, a levegőben nehezen tudták megverni, s a kiváló tempóérzéke miatt becsapni sem volt éppenséggel egyszerű vállalkozás.



A bökelbergi „csikókkal" négyszer nyerte meg a Bundesligát (1970–1971, 1974–1975, 1975–1976, 1976–1977), kétszer végzett velük második (1973–1974, 1977–1978), egyszer harmadik helyen (1971–1972). De fogalmazhattunk volna úgy is, hogy amíg a fehér-feketéknél volt, egyszer nem jutott neki medál: az 1972–1973-as évadot az ötödik helyen zárta a társaival.

1973. június 23-án az egyik örök ellenlábasukkal, az 1. FC Kölnnel vívták a DFB-kupa végjátékát, Bonhof végigküzdötte a 120 percig tartó öldöklő csatát (2-1). Ezt a serleget tehát sikerült begyűjteniük, ellenben az 1973-as Ligakupa finaléját csúnyán elrontották (0-4 a HSV ellen). Ugyanez vonatkozik az említett idény UEFA-kupájára is (0-3 és 2-0 a Liverpool ellenében). Akkor természetesen szomorkodott, és úgy tűnt, két szezon múlva sem törik meg az átok, mivel az UEFA-kupa első döntőjében, Düsseldorfban nem tudtak előnyt szerezni az FC Twente Enschedével szemben (0-0), azonban 1975. május 21-én idegenben legázolták őket (5-1).

1978. július 1-jén 231/42-es mutatóval és számos szép sikerrel a háta mögött egy időre búcsút intett a Rajna vidékének, hogy napfényesebb környékre, Valenciába költözzön. 1979-ben elhódította a „denevérekkel" a Copa del Reyt. (Az argentin világbajnok, Mario Kempes két találatával verték meg érte a Real Madridot az Atlético Madrid stadionjában.) 1980. május 14-én KEK-döntőben játszhatott, Brüsszelben a hófehér mezesek az Arsenallal birkóztak. A 0-0-ra végződött tusa után tizenegyeseket rúgtak, a német csillag higgadtan értékesítette a magáét

(nagy erővel, laposan bombázott a bal alsóba, Pat Jennings kapus meg sem tudott mozdulni), és végül Alfredo di Stéfano mester tanítványai örülhettek jobban. Jellemző egyébként a La Liga akkori mezőnyének erejére, hogy a világsztárokkal felálló Valencia CF 1979-ben csupán a hetedik, egy esztendőre rá a hatodik helyren végzett a bajnokságban.

Rainer Bonhof 1980 nyarán hazatért az NSZK-ba, a Gladbach riválisához, az 1. FC Kölnhöz. Három évadot húzott le a „kecskéseknél", egy bajnoki ezüsttel lett náluk gazdagabb (1981–1982). 1983 első felében hat mérkőzésen a Hertha BSC felszerelését viselte, viszont ő sem tudott segíteni a nyugat-berlinieken, kiestek az élvonalból. Mivel akkorra már állandó térdfájás kínozta, úgy döntött, felhagy a labdarúgással. Összességében 311 bundesligás fellépésén 57-szer vette be a kapukat, s ha azt vesszük alapul, hogy nem a támadások építése vagy befejezése volt a reszortja, igazán szép a góltermése.

1969. október 18-án debütált az ifjúsági válogatottban Hollandia ellen, Geelenben 1:1-re zártak a felek. 1970-ig tíz alkalommal játszott a német ifik között, elkönyvelt a képviseletükben öt találatot. 1971 és 1973 között ötször az U23-soknál számítottak rá. 1972. május 26-án mutatkozott be a felnőtt nemzeti tizenegyben, Münchenben megverték 4-1-re a szovjet együttest. A kontinensbajnokság néhány nappal későbbi belgiumi négyes döntőjében egyetlen perc bizonyítási esélyt sem kapott Helmut Schön szövetségi kapitánytól, nem játszó kerettag volt az Európa-bajnon válogatottban.

Az 1974-es világbajnokságon az alapcsoport találkozóin egyszer sem küldték harcba, ellenben a középdöntő mindhárom összecsapásán, majd a hollandok elleni döntőben is végig a pályán volt. (A svédek ellen gólt is szerzett.) Az Oranje elleni müncheni finálében gólpasszt adott Gerd Müllernek: megállíthatatlanul robogott előre a jobb oldalon, sorra rázta le a támadó narancstrikósokat, aztán centerezett. A pontosan középre lőtt labdájára remek ütemben robbant a Nemzet Bombázója, aki csinált egy cselt, hogy fordulásból kíméletlenül bevágja a győztes találatot. Neki nemcsak az alkalom, hanem az ellenfél is különleges volt, ugyanis nagyapja révén tizennyolc éves koráig holland állampolgár volt.

Bonhof az 1976-os jugoszláviai Európa-bajnokság mindkét – a nyugatnémeteket érintő – mérkőzését végigjátszotta, a csehszlovákok elleni döntőt követő „szétlövésben" ő nem hibázott, szokása szerint bevarrta a 11-esét. Más kérdés, hogy az áhított trófea végül az ellenfél kezébe került.

Az 1978-as argentínai Mundialon válogatottja valamennyi (hat) meccsén a küzdőtéren volt. Csalódást keltett, hogy a regnáló világbajnok a négy közé sem tudott bekerülni.

1980-ban kerettagja volt az olaszországi Európa-bajnokságon győztes Nationalelfnek, ám egyszer sem kapott lehetőséget. 1981-ben fejezte be a szerepését a válogatottban, az 53/9-es statisztikájáért nem kell szégyenkeznie.

Miután felhagyott az aktív játékkal, tapasztalatait a kispadon igyekezett kamatoztatni. Tréneri pályafutásának állomáshelyei: Bayer 05 Uerdingen, erőnléti edző (1989–1990), német válogatott, erőnléti edző (1990–1998), német U21, erőnléti edző (1998), Borussia Mönchengladbach (1998–1999), al Kuwait SC (2001–2002), Skócia válogatottja, erőnléti edző (2002–2005), Skócia U21 (2002–2005).

2006. szeptember 1. és 2008. október 31. között a Chelsea FC játékos-megfigyelő ügynökeként dolgozott. 2009. február 11-től a Borussia Mönchengladbachnál elnökhelyettesi szerepkört töltött be.

Zbyszek, a bydgoszczi fenomén

Zbigniew Kazimierz Boniek, sok honfitársa szerint minden idők legjobb lengyel futballistája, 1956. március 3-án született Bydgoszczban. A helyi Zawisza nevű klubban kezdett rendszeresen futballozni 1966-ban. 1973-ban mutatkozott be a kék-feketék akkor a második divízió északi csoportjában szereplő nagycsapatában. Távozásáig 41 bajnokin 14 gólt szerzett. A „lovagoknak" becézett gárdából 1975-ben vitte el az első osztályban menetelő RTS Widzew Łódź. A piros-fehérektől került be a válogatottba, 1976. március 24-én debütált a „fehér sasok" között a későbbi világbajnok Argentína ellen. (A chorzówi barátságos meccset 2-1-re a dél-amerikaiak nyerték.)



A Widzew együttesével kétszer nyerte meg a hazája bajnokságát (1981, 1982), háromszor ezüstérmet érő helyen végzett vele (1977, 1979, 1980). Ez volt a nagy iparváros második számú klubjának (az ŁKS jóval népszerűbb az ottaniak körében) első aranykorszaka.

A 181 centire nőtt, 76 kilós támadó középpályás (habár ő nem csak annak tartotta magát, saját bevallása szerint valamennyi poszton megállta a helyét, kivéve a kapusét) 1982-ben a Juventus légiósa lett. Addigra már világbajnoki bronzérmesnek vallhatta magát. A hazájában inkább hagyományosan Zbyszeknek, Olaszországban Zibinek becézett futballista három Mundialon vett részt a válogatottal (1978, 1982, 1986). Argentínában 6/2-es, Spanyolországban 6/4-es, Mexikóban 4/0-s mutatót ért el, vagyis a három tornán tizenhat mérkőzésen hat gólt szerzett. 1982-ben a belgák kapuját háromszor vette be, így járulva hozzá a későbbi harmadik helyezéshez. 1982-ben bekerült a torna álomcsapatába. Igaz, éppen a legfontosabb mérkőzésről, az olaszok elleni elődöntőről hiányzott.

A nemzeti tizenegy felszerelését 1988-ig 80-szor húzhatta magára, 24 találattal segítve a minél jobb eredmények elérésében. 1978-ban és 1982-ben ő lett az Év labdarúgója Lengyelországban. (Korábban, 1976-ban már a második helyre szavazták az akkor húszéves tehetséget.)

A Juventusban három remek esztendőt töltött, hisz mindegyik idényében gyarapítani tudta a dicsőséglistáját. 1983-ban ezüstérmes volt a Juve a Serie A-ban, és a scudetto után elveszítette a Bajnokcsapatok Európa-kupája döntőjét is a Hamburger SV ellenében (0-1), viszont hazaröptette a Coppa Italiát. Egyáltalán nem volt egyszerű az utóbbi mutatványa, miután az első összecsapását Veronában simán elbukta (0-2), és a másodikat is csupán a hosszabbításban billentette a maga javára (3-0). Egy gondolat erejéig visszalépve az athéni

BEK-fináléhoz, a vereség óriási csalódást okozott a torinói klub berkeiben, mivel előzőleg egyértelműen technikásabbnak és masszívabbnak ítélték a németeknél az övéiket. A lefújást követően a felháborodott olasz drukkerek „tehetetlen pipogya alakoknak" minősítették a kedvenceiket, és megdobálták őket.

Borúra derű következett 1984-ben, a „zebrák" bajnokok lettek, ráadásnak május 16-án elhódították a Kupagyőztesek Európa-kupáját. Az FC Porto elleni győztes találatukról a 41. percben a vöröses hajú klasszis gondoskodott a bázeli Szent Jakab-stadionban (2-1). Giovanni Trapattoni mester egyik kedvence a KEK-széria mind a kilenc összecsapásán bizalmat kapott, négyszer vette be az ellenfelek kapuját.



A piemontiak begyűjtötték az 1984-es európai Szuperkupát is. Fura módon a következő év nyitányán, 1985. január 16-án párbajoztak érte a Liverpoollal, és úgy hozta a sors, hogy a saját otthonukban. Zibi sziporkázott a Stadio Comunalében, az ő duplájával aratták a diadalt (2-0).

Május 29-én újból megmérkőztek a „vörösökkel" a Heyselben. A lengyel sztár sem tudta függetleníteni magát a lelátón bekövetkezett szörnyű eseményektől, mindazonáltal igaz, hogy az egyetlen gólt megelőzően ő robbant ki az angol védők közül Platini nagyjából ötvenméteres passzával. Fejjel maga elé tette a labdát, tempóelőnyt szerzett, és Gillespie már nem tehetett mást, felrúgta. A svájci játékvezető, André Daina nagyvonalúan büntetőt ítélt, holott a szabálytalanság körülbelül egy méterrel a 16-oson kívül történt, ám Boniek rutinosan berepült a büntetőterületen belülre. Michel Platini berúgta a lényegében ajándékba kapott 11-est, s a gólja azt jelentette, hogy Brüsszelben a fekete-fehér csíkosak történetükben először birtokukba vehették a trófeát.

1985-ben Boniek elhagyta az északi metropoliszt, és a fővárosba költözött, az AS Roma ajánlatát elfogadva. Irtózatosan nagy botrányt kavart a távozása, a Bianconeri ultrái sohasem tudták megbocsátani a „hűtlenkedését". Mikor 1985. november 11-én először meglátták az általuk gyűlölt sárga-bordó mezében, elkeseredetten tüntettek ellene. Utóbb lecsillapodtak, 3-1-re győzött a Juve.

A „farkasokkal" 1986-ban ezüstérmet, 1988-ban bronzérmet szerzett, illetve 1986-ban megnyerte velük az Olasz Kupát. A sorozaton szóhoz jutott, ellenben a Sampdoria elleni kettős végjátékban (1-2, 2-0) nem. Sokoldalúságát és felkészültségét bizonyítja, hogy az AS Romában lehúzott utolsó évadjában néha szükségből liberót játszott. Az új szerepköre sem zavarta, rendre ragyogóan oldotta meg aktuális feladatait, sőt olykor a támadások szervezésére is maradt ereje.

A *France Football* Aranylabda-szavazásán 1982-ben a harmadik helyre futott be, 53 pontot kapott az újságíróktól. (Paolo Rossi és Alain Giresse neve mögé került több.)

1988-ban hagyott fel az aktív játékkal. 1990-től egy esztendőn keresztül a Lecce, utána egy szezonon keresztül épp a déli piros-sárgák legádázabb regionális riválisa, a Bari kispadján ült. 1993-tól 1994-ig a Sambenedettese, 1994-től 1996-ig az Avellino trénere volt. 2002-ben öt mérkőzésen irányította a lengyel válogatottat, a lettektől elszenvedett vereség után lemondott. 2012. október 26-án a Lengyel Labdarúgó-szövetség (PZPN) elnökévé választották.

Nagy Max

Maxime Bossis 1955. június 26-án született a Saint-André-Treize-Voies nevű faluban, Vendée megyében. A családjában breton hagyományokat ápolnak. A későbbiekben Le Grand Max (a nagy Max) becenévvel illetett futballista ugyan 186 centire nőtt, de a versenysúlya 76-78 kiló körül mozgott. 1969-ben a Saint-André Sport igazolta le, onnan a következő évben átkerült az FC Yonnais La Roche-sur-Yon ifjúsági gárdájához, majd 1972-ben az FC Nantes-hoz. A sárga-zöldek kötelékéhez tartozott 1986-ig, aztán 1990-től 1991-ig. 1985 és 1989 között a Racing Paris boldogulását segítette. Amikor aláírt a fővárosiakhoz, a második ligában masíroztak, viszont a következő évadot már az elitben kezdték. A francia élvonalban 502 mérkőzést játszott. Hétszáztíz klubmérkőzése alatt mindössze négy sárga lapot kapott.



A „kanárikkal" háromszor lett az élvonal bajnoka (1976–1977, 1979–1980, 1982–1983), ötször az ezüstérmese (1973–1974, 1977–1978, 1978–1979, 1980–1981, 1984–1985). 1979. június 16-án megnyerték a Francia Kupát, hosszabbításban 4-1-re legyőzték érte az AJ Auxerre-t. 1983. június 11-én ellenben elbukták a serleget, 3-2-re megverte őket a Paris SG. (Bossis mindkét párizsi finálében játszott.) 1982-ben elhódították az Alpok Kupát, a Neuchâtel Xamax ellen győztek 1-0-ra a végjátékában. És van még egy bajnoki aranya, igaz, a másodosztályé, hiszen azt 1986-ban fölényesen megnyerte a párizsiakkal.

Kétszer vehette át a *France Football* Aranycsillagát (1978, 1983), ez az elismerés minden szezonban a francia első ligában a legtöbb csillagot (vagyis a legjobb osztályzatokat) gyűjtő labdarúgót illeti. Ugyanez a lap 1979-ben és 1981-ben az Év labdarúgójává választotta Franciaországban.

A válogatottban 1976. március 27. és 1986. június 28. között 76 alkalommal kapott bizalmat, általában balhátvédet játszott. Egyetlen gólt szerzett a gallkakasos mezben, az 1982-es vébén a kuvaitiak hálóját vette be. Három világbajnokságon láthatták: 1978-ban, 1982-ben és 1986-ban. Argentínában nem jutottak túl a csoportkörön, bár a mieinket legyőzték. Spanyolországban a döntőért vívhattak az NSZK-val (3-3), ám a sevillai összecsapást követő „szétlövés" utolsó párjában Bossis hibázott: gyengén helyezett 11-esét Harald Schumacher kivédte. (Persze, nem háríthatott volna, ha a Battiston ellen elkövetett durva szabálytalanságáért a holland Charles Corver játékvezető kiállítja.) Négy év múlva Mexikóban revánsot vehettek volna a németeken, azonban újból amazok nyertek az elődöntőben, a franciák a harmadik hellyel vigasztalódhattak. (A hosszú Max a belgák elleni bronzcsatában cseréként lépett porondra. A három világversenyen hatszor viselte a csapatkapitányi karszalagot.)

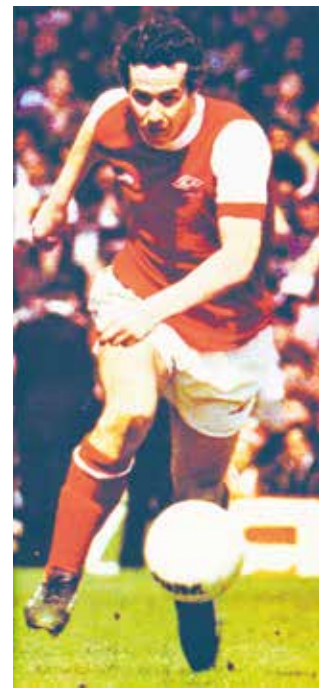
A legnagyobb nemzetközi diadalát az 1984-es Európa-bajnokságon aratta, amelyen a kék mezes együttes parádés teljesítménnyel tartotta otthon a trófeát.

Maxime Bossis 1996-tól egy évig a Saint-Étienne sportigazgatója volt, rövid ideig ült a „zöldek" kispadján is.

LIAM BRADY

A sült krumpli legnagyobb arsenalos híve

William Brady 1956. február 13-án született Dublinban. Gyermekkorában előszeretettel űzte az ír futballt, az ősi, állítólag a kelták által is kedvelt sportágat, mellette az iskolai csapatban (St. Kevin's Boys) futballozott is. 1971-ben került az Arsenal ifjúsági gárdájába inasnak, majd 1973-tól a profik között villogott. Az „ágyúsokkal" 1979. május 12-én elhódította az FA-kupát, 3-2-re megverték érte a Wembley-ben a Manchester Unitedot. 1977-ben, 1978-ban és 1979-ben Brady lett a Gunners legjobb futballistája, sőt az 1978–1979-es szezonban az angol első liga legjobb játékosa is. (Első írországi labadarúgóként kapta meg ezt az elismerést.) Ellenben 1980 tavaszán finoman fogalmazva sem zárt jó időszakot. Május 10-én a másodosztályú West Ham United tréfálta meg a piros-fehéreket a kupadöntőben (0-1). Négy nap múlva 0-0-ra zártak a Valenciával Brüsszelben a KEK-trófeáért, aztán a „szétlövésben" a sült krumpli, a chips imádata miatt Chippynek becézett középpályás elrontotta a maga 11-esét. Ő rúghatott az észak-londoniak részéről először, ballal lőtte a jobb alsó felé, nem túl erősen, és a spanyol kapus, Carlos Santiago Pereira villámgyors vetődéssel kiütötte a labdát. A sorozat végén az ibériai „denevérek" mutathatták fel a mámoros drukkereiknek a serleget.



A 174 centis, 72 kilós középpályás 1980-tól 1987-ig Olaszországban profiskodott. A Juventus vette meg, 500 000 fontnál is többet sem sajnált érte kifizetni. 1981-ben és 1982-ben bajnokságot nyert a torinóiakkal, igaz, aztán már nem volt több diadalban része Itáliában. 1982 és 1984 között a Sampdoria, 1984 és 1986 között az Internazionale, 1986-tól 1987-ig az Ascoli légiósaként gyarapította a bankszámláját. (1985-ben a milánói fekete-kékekkel a Serie A harmadik helyén végzett.)

1987-ben visszament Angliába, a West Ham szolgálatába állt, ám nem járt sikerrel, 1989-ben kiestek az élvonalból. 1990-ben fejezte be a futballt, a „kalapácsosokat" a második divízió hetedik helyén hagyta magukra.

A XX. század minden bizonnyal legtechnikásabb ír futballistája 1974 és 1990 között 72-szer öltötte magára a nemzeti tizenegy felszerelését, kilenc találatot ért el a hagyományos zöld-fehér színekben. Világbajnokságon egyszer sem szerepelhetett a válogatottal, mint ahogy Európa-bajnokságon sem. Ugyan az 1988-as Eb-re kijutott Jack Charlton legénysége, viszont a „Zsiráf"nem vitte el a tornára Bradyt.

A visszavonulását követően trénerként próbált boldogulni. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Celtic FC (1991–1993), Brighton and Hove Albion (1993–1995), Írország, pályaedző (2008–2010).

1996 és 2014 között az Arsenal akadémiájának igazgatója volt.

Baloldali balhátvéd

Paul Breitner 1951. szeptember 5-én született a bajorországi Kolbermoorban. Apja egy időben a bajor ifjúsági válogatott edzője volt, és ő 1957 és 1961 között a helyi SV-DJK kék-fehér mezében sajátította el a sportág alapjait.

1961-ben az ESV Freilassinghoz került, a szintén kék-fehér egyesület szerelését 1970-ig hordta, onnan vitte el a Bayern München. (Uli Hoeness, a jóbarát is akkor írt alá a piros-fehérekhez.) Két periódust tudott le az klub kötelékében, 1970 és 1974 között 109/17-es, 1978 és 1983 között 143/66-os mutatót produkálva. Pazar az eredménylistája! Bundesliga-arany: 1971–1972, 1972–1973, 1973–1974, 1979–1980, 1980–1981. Bundesliga-ezüst: 1970–1971. Bundesliga-bronz: 1981–1982. A Bayern München játékosaként pusztán egyetlen idényében, a legutolsóban nem jutott neki bajnoki érem.

A DFB kupáját 1971. június 19-én emelhette először a magasba Stuttgartban, a hosszabbításban az 1. FC Kölnt verték meg érte 2-1-re. Másodjára 1982. május 1-jén került a birtokába a trófea, Frankfurtban 0-2-ről győzték le 4-2-re a szintén bajor 1. FC Nürnberget. A 72. percben magabiztosan bevágott egy büntetőt, s azzal fordított az eredményen.

Egyszeres BEK-győztes. Emlékezetes körülmények között lett azzá, hisz a maga nemében páratlan, kétmenetes csatát vívtak a serlegért 1974-ben az Atlético Madriddal (1-1, 4-0). 1982. május 26-án tagja volt az Aston Villa elleni BEK-finálét Rotterdamban 1-0-ra elveszítő alakulatnak is.



Paul Breitner az 1974-es világbajnokságon, az NDK elleni találkozón, Reinhard Lauck ellen. Wolfgang Overath figyel

A balhátvéd szívesen pózolt a Mao Ce-tung egyik könyvéről és a kínai vezetőről készíttetett faliposztere előtt. Extravagáns figuraként Che Guevarát idéző hajat és szakállt növesztett, baszk sapkában kubai szivarfüstöt eregetett, miközben a konformizmus ellen szónokolt, és azt fejtegette, hogy szerinte az alapvető történelmi kérdésekben Marxnak és Engelsnek tökéletesen igaza volt. Tetszett neki a forradalmár szerepe, sőt még az is, ha a lelátókon a riválisok drukkerei kórusban „kommunistázták". 1972-ben bekapcsolódott a szociáldemokrata párt (SPD) választási kampányába.

Ewald Lienen, a Breitner generációjához tartozó, szintúgy lobogó hajat és kecskeszakállt viselő, a társai által csak „Leninnek" szólított egykori mönchengladbachi szélső *1998*-ban, az akkor még létező *Focivilág* számára adott interjújában arról beszélt a szerzőknek, hogy az 1968-as diáklázongások, a vietnami vérontás abszurditása ellen protestáló hippimozgalom, a kapitalista világban tomboló hidegháborús hisztéria hatására sok nyugatnémet srác megcsömörlött, kiábrándult abból a társadalomból, amelyben élt, hogy érdeklődve forduljon a

megoldatlan szociális problémák és az azokra a maguk módján reagáló baloldali ideológiai irányzatok felé. „Amikor mi tinédzserek voltunk, a legtöbb felnőtt azt sem tolerálta, ha politikai kérdésekben egyáltalán véleményt nyilvánítunk. Nem kellett ahhoz anarchistának vagy szindikalistának lenni, hogy a mentalitásuk sokunkat irritáljon" – mondta.



Fénykorában a világ egyik legjobb balhátvédje volt

Aztán 1974-ben a rebellis Paul 2,5 millió márkáért elszerződött a Real Madridhoz. Ahhoz a klubhoz, amely Spanyolországban a francóizmus jelképének számított, s amely mindennek volt nevezhető, csak olyan kötődésűnek nem, mint amilyen eszmékkel Breitner addig szimpatizált. Más kérdés, hogy szociális érzéke megmaradt, támogatott egy sztrájkok miatt utcára került szakszervezeti aktivistát.

A madridi „fehéreknél" három esztendőt húzott le, 1975-ben és 1976-ban bajnok lett velük. (Az 1977-es kilencedik helyük méltatlan volt az egyesületi hagyományokhoz. A külföldiekre vonatkozó tiltás miatt az 1975-ös kupagyőzelemből nem vehette ki a részét.) Ibériai légiókodását 84/10-es statisztikával zárta.

1977-ben hazament az NSZK-ba, ám nem a Bayernhez, mint azt sokan várták, hanem az Eintracht Braunschweighez. Az időközben a középpályára fellépett, 176 centis, 73 kilós örökmozgó a sárga-kékeknél egy évadot töltött (30/10), majd 1978-ban visszaigazolt a bajorokhoz. Kiböjtölte, hogy Franz Beckenbauer New Yorkba költözzön. Közismert a rendkívül hűvös viszonya „Ferenc császárral", akinek a személyisége, a konzervatív életfilozófiája szöges ellentétben állt mindazzal, amit Breitner valaha megtestesített.



Győzelmi ünnep Gerd Müllerrel

A 1968-tól 1982-ig a különböző nyugatnémet válogatottakban számítottak a szolgálataira. Tizenhatszoros ifjúsági, egyszeres utánpótlás és 48-szoros nagyválogatott volt. Utóbbiban 1971. június 22-én debütált, Oslóban győzött 7-1-re a gárda. A Nationalelf mezében tízszer talált a hálóba. 1972-ben Európa-bajnok, 1974-ben világbajnok lett a Nationalelffel, képességeit minősíti, hogy mindkét sorozaton bekerült a torna tizenegyébe. Ellenben 1982-ben elbukta a nemzeti csapattal a Mundial végjátékát Olaszország ellen. Ezzel együtt ő a földkerekség egyetlen védője, aki két vébédöntőben (1974, 1982) is gólt szerzett, az elsőt tizenegyesből. Sokkal többször is befért volna a Nationalelfbe, ha nem

vész össze Helmut Schön szövetségi kapitánnyal. Az 1974-es vb-döntő után még két mérkőzésen játszott a Real Madrid légiósaként, majd 1975 után csupán 1981-ben tért vissza a válogatottba.



Természetesen összerúgta a patkót Wilhelm Neudeckerrel, a müncheniek elnökével is. Nyíltan a szemébe vágta az ellentmondást nem tűrő főnökének, hogy dilettáns, ráadásul a Keresztényszocialista Unió, a CSU és a „burzsoázia szekértolója".

A magyar edzői közül Csernai Pált igen sokra tartotta, ellenben a szigorú Lóránt Gyulával nem jött ki.

1981-ben csupán Karl-Heinz Rummenigge előzte meg az Aranylabda-szavazáson, aki 106 pontot kapott, míg különc klubtársa 64-et. Klasszisát bizonyítja, hogy 1972 és 1982 között 118 pont került a neve mellé ezen a táblázaton.

Paul Breitner pályafutása alatt 534 hivatalos összecsapáson 144-szer vette be az ellenfelek kapuját, ami egy balbekkből lett középpályástól megsüvegelendő teljesítmény. Sohasem állították ki.

Az 1983. július 1-jén történő visszavonulását követően a *Bild* című újság kritikusaként, illetve a *Sat 1* csatorna televíziós szakkommentátoraként lehetett őt olvasni, hallani. Szó se róla, az új szerepköreiben sem tagadta meg önmagát, ha nagy véletlenül valamelyik futballistautódról pozitív megközelítést használt, hát az örömében és meghatottságában kibonthatott egy üveg méregdrága pezsgőt…

1998-ban „teljes" 17 órán keresztül irányíthatta a nemzeti válogatottat, ám a közvélemény olyan ellenszenvvel fogadta a kinevezését, hogy Egidius Braun DFB-elnök kénytelen volt azt visszavonni.

2004-ben Pelé minden idők tíz legjobb nyugatnémet labdarúgója közé jelölte. 2007 tavaszától Breitnert az FC Bayern München szaktanácsadóként alkalmazta. Rendszeresen játszott az egyesületi öregfiúk között, olykor ő viselte a gárda csapatkapitányi karszalagját.

Egészen a legutóbbi időkig kifejezetten jó volt a kapcsolata a vezérkarral – főleg játékos-pályafutása talán legnagyobb cimborájával, Uli Hoenesszel –, ám miután bírálta a klubot, hirtelen nemkívánatossá vált a Bayernnél.



Barátokból ellenfelek: a braunschweigi Breitner és Uli Hoeness

BILLY BREMNER

Billy, a leedsiek kapitánya

William John Bremner a közép-skóciai Stirlingben született 1942. december 9-én, de sohasem futballozott nevesebb skót klubban, csak angolban, és egy angliai településen, Cliftonban hunyt el szívrohamban 1997. december 7-én.



1959-től Leeds United ifijei között bontogatta a szárnyait, 1960-tól már a „fehérek" első keretében számoltak vele. A 166 centi magas, 68 kilós középpályás hihetetlen munkabírásával, elképesztő mennyiségű futómunkájával tűnt ki a társai közül. Három bajnokságot nyert az LUFC-vel, az 1963–1964-est a második, az 1968–1969-est és az 1973–1974-est az első divízióban. Végrehajtotta a yorkshire-i gárda a bravúrt, hogy rögtön a feljutását követően ezüstérmet futballozott össze, a Manchester United csak jobb gólaránnyal előzte meg. Ezek mellett további négy bajnoki ezüstöt (1966, 1970, 1971, 1972) és egy bronzot (1973) pakolhatott a gyűjteményébe.

1965. május 1-jén a Liverpoollal mérkőztek az FA-kupáért a Wembley-ben (0:0). A hosszabbításban Hunt megszerezte a vezetést a „vörösöknek", ám két perc múlva Bremner kiegyenlített, azonban három perccel a lefújás előtt a Pool újból előnyhöz jutott, és azt már meg is tartotta (1:2).

1970 áprilisában kétszer is megütköztek a Chelsea-vel a serlegért (2:2 a Wembley-ben, 1:2 az Old Traffordon), s akkor úgy tűnt, Billy Bremner sohasem tudja megszerezni a trófeát, ellenben 1972. május 6-án szétfoszlott a gonosz varázs, 1-0-ra megverték a patinás díjért a címvédő Arsenalt.

Az angol Ligakupát 1968-ban, az FA Charity Shieldet 1969-ben, a Vásárvárosok Kupáját 1968-ban (a Ferencváros elől) és 1971-ben (a Juventus elől) ragadták el, viszont 1967-ben elbukták a VVK-döntőt. A KEK-ben és a BEK-ben is volt egy-egy vesztes végjátékuk, 1973-ban a Milan Athénban 1-0-ra, 1975-ben a Bayern Párizsban 2-0-ra bizonyult erősebbnek náluk. (A középpályás az itt említett összes finálében szerepelt, kivéve az olaszok elleni görögországi meccset.)

1970-ben Bremner lett az idény legjobb futballistája az angol élvonalban. 1976 és 1978 között a II. osztályú Hull City, 1978 és 1982 között a IV., majd III. ligás a Doncaster Rovers játékos-edzője volt.

1963-tól 1976-ig viselte hazája válogatottjának tengerészkék színű mezét, tagja volt a különböző korosztályi alakulatoknak. A „nagyoknál" 1965-től 1976-ig 54-szer lépett pályára és három gólt szerzett. Az „oroszlánszívűekkel" részt vett az 1974-es vébén. Az NSZK-ban fölöttébb pechesek voltak, mert ugyan veretlenek maradtak, de a négy pontjuk kevésnek bizonyult a továbbjutáshoz.

A tréneri pályafutásának állomáshelyei: Doncaster Rovers (1978–1985, 1989–1991), Leeds United (1985–1988). Az alsóbb osztályokban többször lett a hónap menedzsere.

Billy Bremner emlékét szobor őrzi az Elland Roadon.

Sir Trevor, a kalapácsosok lovagja

Trevor David Brooking 1948. október 2-án született Barkingban. Apja rendőrtisztként teljesített szolgálatot a fővárosban, és ő vitte magával a fiát a West Ham United egyik mérkőzésére. Azóta tart a „szerelem" Trevor és a piros-kék klub között, amelynek ifjúsági gárdája 1965-ben leigazolta. Egy esztendő múlva felkerült a nagycsapathoz. Abban az évben lett világbajnok Anglia, és az ifjú titán együtt rúghatta a labdát olyan vb-hősökkel, mint Bobby Moore, Geoff Hurst és Martin Peters.



A 184 centis, 84 kilós támadó középpályás 1967. augusztus 29-én debütált a Burnley ellen. 1984-ig a Hammers, a „kalapácsosok" felszerelésében futballozott, és az 528 (első vagy második ligás) bajnokiján 88-szor talált az ellenfelek hálójába.

Brooking intelligens labdarúgó volt, látott a pályán. Főként a jobb lábával operált, remekül lőtt és fejelt.

1975. május 3-án a West Ham 2-0-ra legyőzte egyik londoni riválisát, a Fulham FC-t a Wembley-ben, az FA-kupa döntőjében. Brooking tevékeny részt vállalt a diadalból (2-0), azonban öt esztendő (plusz egy hét) múlva egyenesen neki köszönhették a serleget a társak és a fanatikus szurkolók, ugyanis az Arsenal elleni finálé 13. percében sikerült bevennie Pat Jennings hálóját (1-0). Ott volt két vesztes végjátékon is, 1976. május 5-én a West Ham elbukta a KEK-trófeát a lényegében otthon, a Heysel Stadionban játszó Anderlechttel szemben (2-4), illetve 1981 tavaszán elveszítette a Ligakupát. Megismételt meccsen, a Liverpool FC ellenében (1-1, 1-2).

Az 1980–1981-es másodosztályt megnyerte a klubjával, ez az egyetlen bajnoki aranyérme.

A nagyválogatottban 1974. április 3. és 1982. július 5. között 47 alkalommal láthatták őt a drukkerek, a „háromoroszlánosok" találkozóin ötször zörgette meg a hálót. Két gólt 1981. június 6-án a Népstadionban könyvelt el, azon a napon Anglia 3-1-re győzött a magyarok ellen világbajnoki selejtezőn. A második találata felejthetetlen: akkora gólt lőtt Katzirz Bélának, hogy a labda beragadt a „pipába". „A középpályássor volt az angol együttes legjobb csapatrésze. Itt található a mezőny legjobb játékosa, Brooking, aki nemcsak remekül irányított és jó labdák sorozatával hozta helyzetbe társait, hanem két góljával döntő érdemeket szerzett csapata sikerében" – írta róla másnap a *Népsport*.

A spanyolországi Mundial idején túl volt már a fénykoron, ráadásul sérülése is hátráltatta, csak a középdöntő csoportmérkőzései közül az utolsó 63. percében küldte be Ron Greenwood. A gól nélküli döntetlen sem az angoloknak, sem a spanyoloknak nem volt elég a továbbjutáshoz.

1985-ben egy mérkőzésen viselte a Newcastle Blue Star kék, majd kétszer az ír Cork City zöld mezét, azzal befejezte a labdarúgást.

2003-ban – szükségből kétszer is – menedzserként irányította a West Ham Unitedot.

Kommentátorként alkalmazta a BBC, fontos posztokat töltött be az Angol Labdarúgó-szövetségben. 2004-ben lovaggá ütötték, azóta dukál neki a Sir Trevor megszólítás.

BUM KUN CSA

A nagy Bum, avagy Ázsia berobbant a Bundesligába

Bum Kun Csa 1953. május 22-én született Hvaszong városában. 1970-től 1978-ig a következő dél-koreai csapatokban futballozott: Koreai Egyetem (1972–1975), Szöuli Tröszt Bank (1976), Légierő (1976–1979), miközben 1970-től 1972-ig az U20-as, majd 1972-től 1986-ig a nagyválogatottban is számoltak vele. Utóbbiban nem hivatalosan 136, hivatalosan 121 alkalommal lépett pályára, és 58 gólt szerzett.



Az első leszerelését követően az SV Darmstadt 98 hozta Európába, 1978. július 1. és 1979. június 30. között volt a kék-fehérek labdarúgója, ám a színeikben csupán egyetlen mérkőzést vívott a Bundesligában, a VfL Bochum ellen. Ennek az volt az oka, hogy a balszélsőnek vissza kellett mennie hazájába, mégpedig katonai szolgálatra. A „liliomok" tabellautolsóként kiestek az elitből 1979-ben, ezért Bum a második leszerelését követően nem hozzájuk, hanem Frankfurtba tért vissza. 1979. július 1. és 1983. június 30. között viselte az EIntracht felszerelését, amelyben 122 ligameccsen 46-szor volt eredményes. 1983. július 1. és 1989. június 30. között a Bayern 04 Leverkusen légiósa volt, a klub képviseletében 185/52-es mutatót ért el. Az NSZK élvonalában 1978 és 1989 között 308-szor láthatták a nézők, s mindössze két találat hiányzott neki a százas álomhatárhoz.

1980 tavaszán a frankfurtiak fennállásuk legnagyobb nemzetközi sikeréhez érkeztek, elhódították az UEFA-kupát. Ugyan május 7-én még 3-2-re veszítettek Mönchengladbachban, a finálé első párbaján, viszont két hét múlva titáni küzdelemben sikerült két vállra nyomniuk a Borussiát (1-0), és az idegenben bevitt találataiknak köszönhetően őket illette a díszes veret. A 179 centi magas, 78 kilós, remek felépítésű távol-keleti támadó a „csikók" elleni mindkét mérkőzésüket végigjátszotta.

1981. május 2-án begyűjtötték a Német Kupát (DFB Pokal) is, az 1. FC Kaiserslauternt győzték érte le 3-1-re. A harmadik találatot Stuttgartban az ázsiai csatár küldte a „vörös ördögök" hálójába.

1983 nyarától hat szezonon keresztül a Bayer Leverkusent szolgálta.

1988 tavaszán a Bayer 04-gyel is lecsapott az UEFA-kupára, mégpedig emlékezetesen öldöklő csatában. Május 4-én súlyos vereséget (0-3) szenvedtek a piros-feketék Barcelonában az Espanyoltól, tetejébe a megsérült Csát a 18. percben Falko Götznek kellett felváltania. Má-



jus 18-án, a visszavágón újra játszott, de úgy festett sokáig, hogy nem tud segíteni, hiszen az 57. percig 0-0-ra álltak a felek. Akkor beindult a hazai gőzhenger, előbb a brazil Tita, aztán Götz, majd a 88. percben Bum Kun Csa zörgette meg Thomas N'Kono hálóját (3-0). A „szétlövésben" tetőződött a dráma: az első hazai rúgó, Ralf Falkenmayer lövését hárította a kameruni kapuvédő, ellenben a spanyolok az első két kísérletüket bevágták (Pichi Alonso, Job). Utána a németek mindhárom maradék 11-esüket értékesítették, míg a megzavarodott vendégeik már egyiket sem. (A koreai – szokásához híven – nem lőtt. A karrierje során egyetlen gólját sem szerezte büntetőből.)

Habár bundesligás bajnoki érem nem került a nyakába, kétszer is befért a *Kicker* című magazin újságíróinak szavazatai alapján az Év tizenegyébe. (Korábban, 1973-ban szülőhazájában volt már az Év játékosa.)

1988 és 1999 között ő volt a Bundesliga történetének legjobb nem német gólszerzője.

A válogatottal 1978-ban Ázsiai Játékokat nyert, 1986-ban pedig kijutott vele a mexikói világbajnokságra. (1954 óta nem fordult ilyesmi elő a „tigrisekkel".) Harminchárom évesen játszott a mexikói Mundialon, mind a három találkozójukat végig a zöld gyepen töltötte, azonban a találatai számát nem tudta gyarapítani. Egy pontot sikerült elcsípniük, Bulgáriával ikszeltek (1-1).



A visszavonulását követően sem szakadt el a futballtól, trénerként folytatta. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Hyundai Ulszan (1991–1994), Dél-Korea, szövetségi kapitány (1997–1998), Pin'gan Sencsen (1998–1999), Samsung Bluewings Szuvon (2004–2010).

A Samsung Bluewings gárdájával 2004-ben és 2008-ban bajnok, 2005-ben dél-koreai Szuperkupa-győztes, 2005-ben és 2008-ban Ligakupa-győztes, 2009-ben kupagyőztes volt. 2005-ben megszerezte a kelet-ázsiai bajnokcsapatok számára kiírt trófeát, majd 2009-ben a csendes-óceániai térség bajnoka lett. 1997-ben az Év menedzsere címet vehette át az Ázsiai Labdarúgó-szövetségtől. 2004-ben és 2008-ban őt választották meg a dél-koreai bajnokság (K League) legjobb szakemberének.

Fiából, Csa Du Riból 76-szoros válogatott futballistát nevelt.

ANTONIO CABRINI

A lombardiai Apolló

Antonio Cabrini 1957. október 8-án született egy apró településen, Casalbuttano ed Unitiben. 1973-ban a közeli város klubja, a harmadik ligás US Cremonese igazolta le, a piros-szürkéknél lett belőle jegyzett játékos (29/2). 1975-től 1976-ig a második vonalban szereplő Atalantában rúgta a labdát (35/1), majd Bergamóból a Juventushoz került. 1977. február 13-án debütált a piemonti alakulatban, és 1989-ig 297/33-as mutatót ért el ott. Az utolsó torinói évadjában ő viselhette a csapatkapitányi karszalagot. Hosszú karrierje legvégén a Bolognában töltött el két évadot (1989–1991, 55/2). A 178 centire nőtt, 72 kilós világbajnok védő sokkal szebb búcsút érdemelt volna a sorstól, tudniillik a piros-kékekkel 1991-ben a Serie A utolsó helyén kötött ki.

A támadó felfogásban küzdő védő a szebbik nem ideálja volt. Az Alain Delonéra emlékeztető, szikrázó szempár, az apollói küllem és a tehetség jórészt örökölhető adottság, ebben tényleg irigylésre méltóan szerencsés volt, viszont ahhoz, hogy valakiből bármelyik sportágban világbajnok legyen, irtóztatóan sok munkát kell elvégezni, és „Bell Antonio" rengeteget dolgozott. El is ért szinte mindent, amit korának futballistája csak elérhet, hiszen az



Európa-bajnoki cím kivételével a labdarúgás valamennyi fontos díját begyűjtötte. Hatszor lett olasz bajnok (1977, 1978, 1981, 1982, 1984, 1986), háromszor ezüstérmes (1980, 1983, 1987), egyszer bronzérmes (1979). Továbbá kétszer volt Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), egyszer KEK-győztes (1984), UEFA-kupa-győztes (1977 – ámbár az Atlético Bilbao elleni kettős finálében nem szerepelt), európai Szuperkupa-győztes (1984), BEK-győztes (1985), Világkupa-győztes (1985). A tokiói döntetlent (2-2) követő „szétlövésben" Cabrini rutinosan bevágta a maga tizenegyesét az Argentinos Juniors hálójába, és a nyertes párbaj után hazaröpíthették Japánból az akkor épp a Toyota Kupa névvel illetett trófeát. Az 1980-as évek első felében a Juve volt a földkerekség legjobb csapata. Némiképpen ár-



nyalja az idilli összképet, hogy 1983-ban elbukta a BEK-döntőt. Athénben, a HSV elleni csatán egyébként Cabrini is a pályán volt. Ahogyan a Heyselben is, a drámai éjszakán, amikor a „zebrák" ugyan legyőzték Michel Platini 11-esével a Liverpoolt, és megszerezték a BEK-serleget, azonban senki sem tudott igazán örülni neki, amikor kiderült, hogy harminckilenc drukker életét veszítette a brüsszeli stadion poklában. A könnyekkel átitatott, keserves belgiumi győzelem után nyilatkozta a repülőtéren: „Giovanni Trapattoni érkezésével egy csapásra megváltozott nálunk minden. Párját ritkítóan felkészült, ravasz taktikus. A kisujjában van a szakma összes furfangja. Ez aligha meglepő, tekintettel arra, hogy maga is minden hájjal megkent labdarúgó volt. Nem túlzás, hogy a különleges tréningjei olykor fontosabbnak tűnnek számunkra a mérkőzéseknél."

A Squadra Azzurrában először 1978. június 2-án láthatták, majd 1987. október 10-én utoljára. A tűzkeresztségen nem is akárhol, hanem az argentínai vb-n esett át. Mar del Platában 2-1-re legyőzték örök riválisukat, a franciákat. Az újonc nem vallott szégyent a dél-amerikai tornán, teljesítménye elismeréséül utóbb megkapta a FIFA-tól a Mundial legtehetségesebb fiataljának járó különdíjat. Összesen hetvenhárom alkalommal küzdött az itáliai színekért, a fellépésein kilencszer volt eredményes.

A nagyválogatottal elért sikerei: világbajnok (1982), világbajnoki negyedik (1978), világbajnoki nyolcaddöntős (1986), Európa-bajnoki negyedik (1980). Utóbbi csalódást keltett, mivel Olaszország rendezhette meg a kontinentális tornát, de megrázta az ottani „calciót" a totóbotrány, a hírhedtté lett totonero.

Cabrini három Mundialon (1978, 1982, 1986) és egy Európa-bajnokságon (1980) szerepelt.

A vébéken elért egyetlen találatát 1982. június 29-én rúgta Barcelonában, a 67. percben vette be az argentin Ubaldo Fillol kapuját. (Ballal, kapásból zúdította a labdát a rövid felsőbe.) Góljának is köszönhetően a világbajnoki aranyig menetelő olasz gárda legyőzte a címvédőt.

A *France Football* hagyományos évenkénti Aranylabda-szavazásán 1978 és 1984 között 11 pontot kapott.

Antonio Cabrini 1991-ben vonult vissza, hogy idővel a kispadon hasznosítsa mindazt, amit aktív korában a mestereitől ellesett. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Arezzo (2000–2001), Crotone (2001), Pisa (2004–2005), Novara (2005–2006), olasz női válogatott, szövetségi kapitány (2012–2017).

2009 nyarán belekóstolt a politikába, Lazio régióban a korrupcióellenes szlogenjeiről ismert centrista pártot, az Italia dei Valorit támogatva.

FERNANDO CHALANA

A Kis Géniusz

Fernando Albino de Sousa Chalana Barreiróban született 1959. február 10-én.Tizennégy esztendősen az FC Barreirense igazolt futballistája volt, a mesterei néha a felnőttek között is bevetették. A fehér-pirosaktól került 1974-ben a Benfica ifijébe, ahonnan két szezont követően átirányították az első csapathoz, amelyben 1976. március 6-án debütált. Villámkarriert futott be: november 17-én a nemzeti tizenegyben is bemutatkozott. Futballistaként két részletben szolgálta a lisszaboni „sasokat": 1976 és 1984, majd 1987 és 1990 között, és 225 mérkőzésen 37 gólt szerzett. Az apró termetű (165 centis, 62 kilós) balszélső, illetve bal oldali középpályás fürgeségével, csiszolt technikájával, rafinált passzaival érdemelte ki a sajtótól és a szurkolókról a becenevét, a Kis Géniuszt. Valóban zseniális dolgokat művelt a labdával, pedig hosszú hajával, vastag bajuszával, görbe lábaival inkább valamelyik népszerű rajzfilm főhősére emlékeztetett. Hazájában kétszer, 1976-ban és 1984-ben választották meg az Év labdarúgójának.



Hét bajnoki címet (1975–1976, 1976–1977, 1980–1981, 1982–1983, 1983–1984, 1988–1989), öt ezüstérmet (1977–1978, 1878–1979, 1981–1982, 1987–1988, 1989–1990) és egy bronzot (1979–1980) gyűjtött be. A Taça de Portugal (Portugál Kupa) egyetlen döntőjében játszott, Baróti Lajos edzősége idején, 1981. június 6-án 3-1-re legyőzték az FC Portót. Ugyanez igaz a Szuperkupa-finálékra is. 1980-ban két meccset vívtak a serlegért a Sporting CP-vel, csak az elsőn kapott szerepet (2-2), azon is lecserélték 81. percben.

Az 1983-as UEFA-kupa két fináléjában az Anderlecht ellenében végig a gyepen volt, a brüsszeli lilák nagy küzdelemben vitték el a riválisuk elől az értékes díjat.

Chalana 1984-től három esztendőn keresztül a Bordeaux légiósa volt, ám a sorozatos sérülései meggátolták abban, hogy be tudja váltani a személyéhez fűzött reményeket, erre utal a szerény, 22/2-es mutatója is. Mindazonáltal két bajnoki címmel (1984–1985, 1986–1987), két Francia Kupával (1985–1986, 1986–1987) és egy Bajnokok Trófeájával – nevezik Gabriel Hanot-kupának is – (1986) gyarapította a kollekcióját. (Egyik döntőben sem kapott szerepet.)

A Benficát elhagyva egy évet futballozott a Belenensesben (1990–1991), aztán egy évadot lehúzott az Estrela Amadorában (1991–1992) is.

Hazája válogatottjában 1976 és 1988 között 27-szer lépett pályára, két találatot hozott össze, mindkettőt a ciprusiak ellen. Az 1984-es Európa-bajnokságon egészen pazar teljesítményt nyújtott, bekerült a torna All Star-tizenegyébe. Jelentős érdemei voltak az elődöntőbe jutásban.

A visszavonulását követően a kispadon igyekezett kamatoztatni tudását. Az állomáshelyei: SL Benfica, segédedző (2002, 2005–2009, 2008), Paços Ferreira, segédedző (2003–2004), Oriental Lisboa (2004–2005).

Meghódította a Cosmost

Giorgio Chinaglia Carrarában született 1947. január 24-én, szüleivel 1955-ben a nyomor elől Walesbe költözött. A Swindon Town csapatában pallérozódott (1962–1966). Az angol II. osztályban öt találkozó jutott neki, azokon egyszer zörgette meg a hálót. 1966-ban visszatért ősei földjére, hogy az otthoni III. ligában rúgja a labdát és a gólokat: US Massese (1966–1967), FC Internapoli (1967–1969). 1969-ben leigazolta az SS Lazio. 1969. szeptember 21-én debütált a „sasok" között, akiknek égszínkék mezében 1976-ig 175 mérkőzésen 77 találatot jegyzett. (Az 1970–1971-es évadot a Serie B-ben töltötték a rómaiak, azt megnyerték, és Chinaglia a 34 meccsén 21-szer volt eredményes.) 1971-ben a fővárosi klub megszerezte az Alpok Kupát, az FC Baselt verte meg érte 3-1-re Bázelban.



A roppant veszélyes támadó bajnok lett a Lazióval a Serie A-ban is (1973–1974), mi több, a 30 összecsapásán 24-szer talált a kapukba, s ez elegendő volt a gólkirályi koronához.

Hazája nemzeti tizenegyében 1972. június 21. és 1975. június 8. között 14-szer láthatták a robusztus testfelépítésű (186 cm, 80 kg), brit stílusú centert, aki a fellépésein négy gólt könyvelt el. A Squadra Azzurra tagjaként részt vett az 1974-es világbajnokságon Nyugat-Németországban, ám az ottani teljesítményére nem lehetett büszke. No, az olasz válogatott sem…

1976-ban új korszak kezdődött az életében, hisz szerződtette a New York Cosmos. (Eredetileg egy teremcsapat, a Hartford Bicentennials csalta 1975-ben az Újvilágba.) Valószínűleg nem sokan gondolták, hogy személyében a North American Soccer League egyik leendő sztárját szerezték meg a zöld-fehér-sárgák, holott így történt. 1976-tól 1985-ig tapsolhatták alakításait a nézők. Volt mit ünnepelniük, a kedvencük 191 gólig jutott a 213 találkozóján. Az 1981–1982-es évadban a parketton sem tétlenkedett, a teremgárdánál 17/35-ös mutatót hozott össze.

Az utolsó bajnoki szezonja már nem az NASL-ben, hanem az MISL-ben (Major Indoor Soccer League) telt el. Az új teremligában négyszer kapott lehetőséget a főnökeitől és háromszor volt eredményes. Ez összesítve 234/229-es statisztika!

A New York Cosmosszal négyszer hódította el az NASL bajnoki címét (1977, 1978, 1980, 1982). 1981-ben ő lett a mezőny legértékesebb (MVP) labdarúgója, sorozatban ötször pedig az NASL gólkirálya (1978, 1979, 1980, 1981, 1982). Nagyipari mennyiségben gyártotta a „dugókat". Tiszteletére a Cosmosnál visszavonultatták a kilences mezt.

Az 1990–1991-es idényben az ASD Villa San Sebastiano amatőrjei között vezetett le.

Később, már a Lazio elnökeként gazdasági szabálytalanságokat követett el, amiért távollétében börtönbüntetést róttak ki rá, viszont amerikai állampolgárként sohasem került a rács mögé. A kilencvenes évek második felében Dicobe nevű cégével érdeklődött a Ferencváros megvétele iránt.

Giorgio Chinaglia 2012. április 1-jén hunyt el egy floridai klinikán szívinfarktusban.

RAY CLEMENCE

Háromszoros BEK-győztesként sem védhetett vébén

Raymond Neal Clemence 1948. augusztus 5-én született a tengerparti Skegness városában. A Notts County ifjúsági edzői faragtak belőle kapust, mert az iskolai csapatában inkább középső védőt szeretett játszani. 1965-ben a harmadik ligás Scunthorpe United igazolta le, a bordókékek hálóját 48 alkalommal őrizte. 1967. június 27-én Bill Shankly 18 000 fontért megvette a Liverpoolnak. 1968. szeptember 25-én debütált, az Anfield Roadon 2:0-ra nyertek a hazaiak a Ligakupában a Swansea Town ellen. A 183 centire nőtt, 76 kilós kapus 1967 és 1971 között négyszer őrizte az angol U23-asok hálóját, míg 1972 és 1983 között 61-szer a nagyválogatottét. A gólvonal előtt a higgadt egyszerűség jellemezte.



A „vörösöknél" temérdek sikerben volt része 1981-ig. Ötször lett velük bajnok (1973, 1976, 1977, 1979, 1980), négyszer ezüstérmes (1929, 1974, 1975, 1978), kétszer bronzérmes (1968, 1972). Az FA-kupát 1974-ben sikerült elhódítaniuk, két döntőt azonban elbuktak (1971, 1977). Ezek mellé jött a Ligakupa (1981), az öt FA Charity Shield-trófea (1974, 1976, 1977, 1979, 1980), a két UEFA-kupa (1973, 1976), a három Bajnaokcsapatok Európa-kupája (1977, 1978, 1981), valamint az európai Szuperkupa (1977). Az összes végjátékon, sőt még az 1978-as elveszített Ligakupa-döntőn is Clemence védett!

1981-ben a fővárosba került, a Tottenham 300 000 fontért szerződtette. Az észak-londoniakkal kétszer végzett bronzos helyen a ligában (1985, 1987), egyszer begyűjtötte velük az FA-kupát (1982), de egyszer nem sikerült a fináléjuk (1987). Az 1983–1984-es UEFA-kupát is a Spurs nyerte, ám az Anderlecht elleni két összecsapáson Keith Burkinshaw menedzser Tony Parks mellett tette le a garast. (Clemence a kispadon ülve izgulhatta végig a brüsszeliek elleni csatákat.)

1972. november 15-én mutatkozott be a „háromoroszlánosok" között, akik Colin Bell találatával győztek 1-0-ra Cardiffban, világbajnoki selejtezőn. Ettől függetlenül egyetlen világbajnokságon sem láthatták őt a szurkolók védeni, habár az 1982-es spanyolországin kerettag volt, mind az öt vébémérkőzésen Peter Shilton élvezte Ron Greenwood szövetségi kapitány bizalmát. Clemence a nemzeti tizenegyben egyetlen kontinentális tornán jutott szóhoz, 1980-ban az olaszországi Európa-bajnokságon kapott kétmeccsnyi lehetőséget. Sovány vigasz lehetett a számára, hogy Itáliában vele nem veszített a gárda…

A visszavonulását követően pár esztendeig edzősködött, a Tottenham Hotspurnél (1992–1993), aztán a Barnet FC-nél (1994–1996) tevékenykedett, illetve hosszú ideig az angol válogatott kapusaival foglalkozott.

2005 februárjában prosztatarákot diagnosztizáltak nála az orvosok. Szerencsére sikerült győzedelmeskednie a betegség fölött, és visszatérhetett a nemzeti együttes mellett dolgozó stábba.

Egy madár a halak között

Clodoaldo Tavares de Santana 1949. szeptember 26-án született a Sergipe államban fekvő Aracajuban. A szülei nagyon szegények voltak, tíz gyermeket kellett nevelniük, négy fiút és hat leányt. A Corrónak (egy madárféle) becézett kissrác az egyik külvárosi kölyökklubban, a Barreiro FC-ben lett igazolt sportoló, de a Santos FC-ben vált belőle elismert és csodált játékos. 1966 és 1979 között erősítette a többnyire tiszta fehérben játszó csapatot. Szorgalmasan gyűjtötte a „halakkal" a paulista bajnoki címeket (1967, 1968, 1969, 1973, 1978) és a bronzérmeket (1966, 1972, 1974). 1967-ben megszerezték a Rio–São Paulo-torna aranyát, majd 1968-ben elhódították a Taça Brasilt (akkori nevén Taça de Pratát). Ehhez jött az 1968–1969-es Recopa dos Campeões Intercontinenteais trófeája, amelyért 1969. június 24-én az FC Internazionale gárdáját verték meg 1:0-ra Milánóban.



Rendkívüli mértékben tisztelte Pelét, akitől sokat tanult, ám a kedvence, egyben a legfőbb patrónusa Zito volt. Mindent beszámítva 510 fellépése volt a Santos felszerelésében.

Clodoaldo 1969. június 12-én mutatkozott be a válogatottban, Rio de Janeiróban nyertek a házigazdák 2:1-re az angolok ellen. 1974. április 28-ig 69 mérkőzésen vetették be a „kanárik" között, három gólt rúgott. Közülük 38 volt a hivatalos, és az ilyen összecsapásokon egy találatot ért el, jelesül az 1970-es mexikói világbajnokságon. Ám az az egyetlen igencsak fontos volt! A június 17-ei elődöntőben Luis Cubilla lövésével 1:0-ra vezettek az uruguayiak Guadalajarában, amikor 45. percben Clodoaldo berobbant a Celeste védői közé, hogy a Tostão által remekül elébe tálalt labdát egyből Mazurkiewicz hálójába vágja (Brazília–Uruguay 3:1). Az említett Mundial valamennyi, brazil vonatkozású meccsén a pályán volt, s csak a románok elleni csoportmérkőzésen cserélte le Zagallo szövetségi kapitány. (A 74. percben Edu állt be a helyére.) Elmondható, hogy a tornán veretlenül aranyat szerző Seleção egyik erősségeként száguldozott, szerelt, osztogatott. Úgy tűnt a nézőknek, hat tüdeje van, annyit robotolt. Egy angol újságíró szellemesen megjegyezte, olyan volt a teljesítménye, mintha Nobby Stiles és George Best stílusát ötvözte volna.

1980-ban az Egyesült Államokban légiókodott, előbb a Tampa Bay Rowdies, utóbb a New York United labdarúgója volt. 1981-ben az Amazonas állambeli Manausban működő Nacional FC csapatából vonult vissza, az állandósuló térdfájdalmai kényszerítették erre a döntésre.

Miután felhagyott a sportolással, az üzleti életben próbált boldogulni, ingatlanügynökként kereste a kenyerét. Nős, két leánya és egy fiúunokája van.

JOHAN CRUYFF

Amszterdami Erasmus

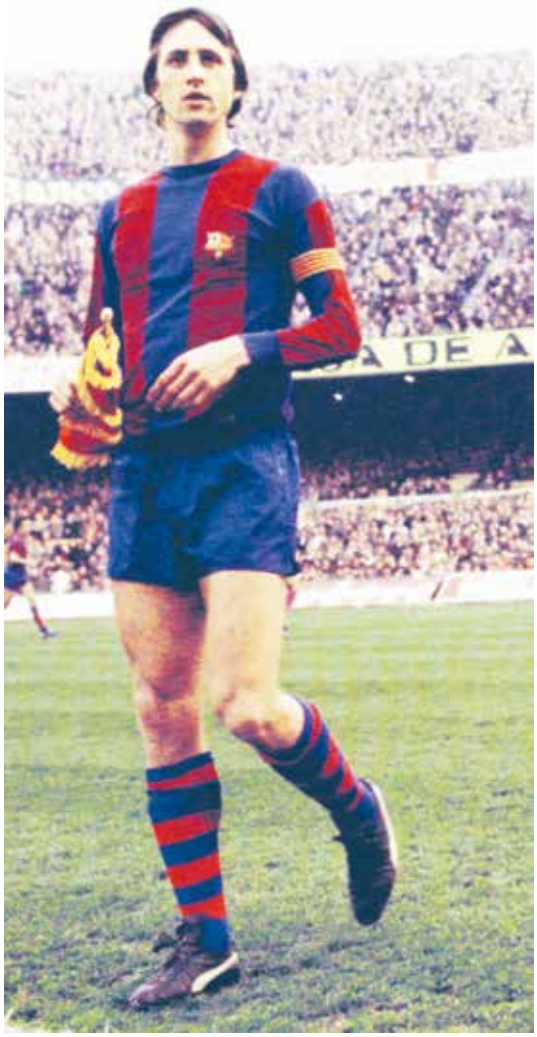
Johannes Hendrikus Cruyff 1947. április 25-én született Amszterdamban. Tizenkét éves volt, amikor apja meghalt szívbetegségben, attól kezdve egyedül nevelte az édesanyja, aki a lakásuktól alig 50 méterre lévő Ajax-pályán dolgozott mosónőként, s ha szükség volt rá, néha a De Meer-stadion szektorainak takarításába is besegített. A fia jószerével az öltözők környékén nőtt fel. A tanulást nem vitte túlzásba, hamar abba is hagyta, miután egy életre eljegyezte magát a labdarúgással. 1957-től kezdve megmászta a ranglétrát a piros-fehéreknél, amíg fel nem ért velük a csúcsra. Nem egyszer ért fel, hanem sokszor. Tizenhét évesen az első csapatban bontogatta a szárnyait, két év múlva, 1966. szeptember 9-én pedig a válogatottban is bemutatkozhatott. Akik ismerték ifjú korában, hittel állítják, pusztán két égi hatalmat imádott: a labdaistenséget és Mammont, a pénz istenét. Persze, bőven volt alkalma megutálni a nincstelenséget. Ahogy kezdett befutni, szépen keresett, aztán pedig még annál is többet, sőt rengeteget. Közismert például, hogy a két Dassler fivér, Rudolf és Adolf élesedő párharcában az előbbi mellé állt. Magyarul: az Adidas helyett a Puma mellett kötelezte el magát. Nem volt hajlandó a válogatott háromcsíkos mezében pályára lépni, számára kétstráfos trikót, nadrágot, cipőt, melegítőt kellett gyártani. Nem ingyen vagy szimpátiából választott, és nem is volt egyedül a „nagymacskás nemzetközi brigádban", hisz olyan társai kerültek, mint Pelé, Eusébio, Netzer, avagy később Maradona és Matthäus.



A 178 centi magas, 68 kilós csatár két periódusban erősítette az anyaegyesületét, 1964-től 1973-ig, illetve 1981-től 1983-ig. Nyert vele nyolc bajnoki címet (1966, 1967, 1968, 1970, 1972, 1973, 1982, 1983) és három ezüstöt (1969, 1971, 1982). A Holland Kupáért (KNVB Beker) hatszor vívott az Ajax tagjaként, ebből ötször győztesen vonulhatott le (1967, 1970, 1971, 1972, 1983), egyszer veszteseként (1968). Négy döntőben szerzett gólt vagy gólokat (1967, 1970, 1971, 1972). Holland gólkirály lett 1967-ben és 1972-ben, az Év labdarúgója 1968-ban, 1972-ben és 1984-ben, az Év sportolója 1973-ban és 1974-ben.

A nemzetközi porondon is bravúrt bravúrra halmozott az amszterdamiakkal: elő-

ször 1969. május 28-án BEK-döntőben. (Első holland klubként párbajozhattak a serlegért). Madridban nem teljesedett be az álmuk, ugyanis Rinus Michels edző tapasztalatlan serege megérdemelt vereséget szenvedett a Milantól (1:4). Állítólag Cruyff zokogni kezdett az öltözőben.



1971. június 2-án újabb Bajnokcsapatok Európa-kupája döntőt játszhatott a gárda, Londonban csapott össze a Puskás Ferenc által felkészített Panathinaikosszal. A piros-fehérek 2-0-ra megverték a görögöket, és hazavitték az annyira áhított díjat.

Cruyff a BEK-döntői közül 1972. május 31-én, a rotterdami finálében játszott a legjobban. Nem tudták féken tartani a milánói védők, két góljával fektette két vállra az Ajax az Intert (2-0).

1972 különösen jól sikerült a számára. Elhódította társaival a Világkupát – a BEK-trófea, a bajnoki cím és a KNVB-serleg mellé. Egyéni sikereként elégedetten nyugtázhatta, hogy belőle lett a gólkirály, valamint az Év labdarúgója is Hollandiában. A Világkupáért oda és vissza kellett megküzdeniük az avellanedai Independientével. 1972. szeptember 6-án Cruyff betalált a házigazdák kapujába Buenos Airesben (1-1). Huszonkét nap múlva megtette ezt helyette Neeskens és a duplázó Rep (3-0).

1973 is jól indult, januárban az első ízben kiírt európai Szuperkupát sikerült begyűjteniük. A Rangers FC-t mindkétszer legyűrték, Glasgow-ban 3-1-re, Amszterdamban 3-2-re. Cruyff Skóciában is, Hollandiában is megzörgette a „protestánsok" hálóját. Május 30-án Belgrádban harmadszor is lecsaptak a BEK-serlegre, 1-0-ra verték meg érte a Juventust.

Három rekord is fűződik a nevéhez. 1. Személyében tiszteljük az első holland futballistát, aki megkapta az Aranylabdát (1971). 2. Az első labdarúgó volt, akinek egymás utáni két évben is odaítélték az Aranylabdát (1973, 1974). 3. Két klub (Ajax, Barcelona) játékosaként is elhódította az értékes díjat. Utóbbi tettét később két fenomén (Ronaldo – Internazionale, Barcelona és Cristiano Ronaldo – Manchester United, Real Madrid) megismételte.

A nemzeti tizenegyben 1966. szeptember 9. és 1977. október 26. között 49-szer csodálhatták meg a páratlan képességeit, a fellépésein 34 találatot ért el. Sokkal többször is magára ölthette volna az Oranje felszerelését, ha nincsenek a szakadatlan és áldatlan, javarészt anya-

gi természetű vitái a Holland Labdarúgó-szövetség irányítóival. A futball valaha élt egyik legjobb játékosa egyetlen világbajnokságon és Európa-bajnokságon kápráztathatta el a rajongóit. Igaz, az 1974-es, NSZK-beli vébé legpazarabb produkcióját ő nyújtotta. Értelemszerűen bekerült a torna All Star-tizenegyébe, viszont az ezüstérem nagy csalódást jelentett és mély fájdalmat okozott a számára. Évtizedek múlva visszaemlékezett a müncheni kudarcukra: „Tudtuk, hogy jobbak vagyunk. Nem aggódtunk, cseverésztünk, nevetgéltünk. Szemernyi félelem sem élt bennünk. Kimegyünk az aréna gyepére, futballozunk egy jót, és legyőzzük őket. Ez lesz a sikerünk receptje. Aztán úgy rúgtunk gólt nekik a döntő második percében, hogy a kezdést követően labdához sem tudtak érni. Közelről nézték hüledezve, miket művelünk. Talán túl nagy is lett akkor az önbizalmunk, és közben elfelejtettünk egy »csekélységet«: nyerni. És azt is elfelejtettük, hogy ők a németek, mi meg »csak« a hollandok vagyunk. Megcsinálták ugyanazt velünk, amit 1954-ben a zseniális magyarokkal, vesztes hátrányból fordítva megverték a náluk sokkalta jobb együttest."



Johan Cruyff látványos szlalomjainak egyike az 1974-es világbajnokságon. Az argentin kapus, Carnevali mellett viszi el a labdát

1976 júniusában bronz jutott a nagy esélyes németalföldieknek a jugoszláviai Európa-bajnokságon, s a csapatkapitányuk csupán az első találkozójukon, Zágrábban, a Csehszlovákia elleni 1-3-on játszott.

A sztár 1973 nyarán – nagyrészt gyémántkereskedő apósának, Cornelius Costernek köszönhetően – 5,5 millió gulden fejében aláírt az FC Barcelonához. A grénátvörös-kékeknél mindenféle bajnoki medálból került a nyakába, aranyból 1974-ben, ezüstből 1976-ban, 1977-ben, 1978-ban, bronzból 1975-ben.

1978. április 19-én a Barça 3-1-re legyőzte a Bernabéu Stadionban a Las Palmast, és a drukkerek tapsától kísérve a hollandi varázsló emelhette fel elsőnek a Spanyol Kupát.

Az egyik katalán hódolója áradozott róla nekünk. Kijelentette, hogy őt látni egyfajta spirituális, már-már testen kívüli élmény volt. És valóban, olyasféle, szellemileg független, reformokra törekvő, nyughatatlanul individualista személyiség vált belőle, mint amilyen a XV–XVI. század fordulóján a humanista tudós, Rotterdami Erasmus volt. Ha ennyi nem volna elég az analógiákból, soroljuk tovább: mindkét férfiúnak nehéz gyermekkor jutott, mindkettő közel a hetvenhez, a szülőhazájától távol hunyta le örökre a szemét, mégpedig alliteráló, tudniillik B-vel kezdődő (Bázel, Barcelona) nagyvárosban. Erasmushoz hasonlóan Johan szintén klasszikussá lett, a sportágról alkotott univerzális képünk részévé. Érzékelte

és megértette a futball fizikáját, miszerint ő volt az úr, a labda csak „cifra szolga". Ha a maga korában műszerekkel mérhették volna, a passzpontossága általában megközelítette volna száz százalékot. Az általa mozgatott „totális Ajax" mintha futsalt játszott volna – nagypályán. A bírálói azonban rendre szemére vetették, hogy izgága, összeférhetetlen, pénzéhes, a védekezésből alig veszi ki a részét. Tényleg, látta emberfia valaha is a géniuszt bekkelni?

Kisebb pihenőjét követően, 1979 májusában áttette székhelyét az Egyesült Államokba, ahol előbb a Los Angeles Aztecs, utóbb a Washington Diplomats alkalmazásában népszerűsítette a soccert. 1981 februárjában tért vissza Európába, meglepetésre a spanyol másodligában masírozó Levantét választotta. Sokáig nem koptatta a valenciaiak kék-piros ingét, mivel viharos gyorsasággal régi szerelméhez, az Ajaxhoz távozott. (Beszélik, a költözködésében az adóhatóságok érdeklődése is kapott némi szerepet…)



1983-ban – sok Ajax-fanatikus megrökönyödésére és felháborodására – az ádáz ellenlábas Feyenoord futballistája lett. A rotterdamiaknál sem tétlenkedett, bajnoki címmel, valamint Holland Kupával a kezében intett adiost nekik és a labdarúgásnak. Nem búcsúzott végleg el 1984-ben, mert szinte azonnal alkalmazta őt tanácsadóként az amszterdamiak grémiuma. Hivatalos edzői papírja nem volt, mégis nagyot alkotott a kispadon ülve is. Kétszer megnyerte az Ajaxszal hazája bajnokságát (1986, 1987), és sikerült a KEK-serleget is Amszterdamba vinni (1987). 1987-ben a *World Soccer* című lap az Év menedzsere címmel jutalmazta a munkásságát.

1988 és 1996 között az FC Barcelona mestereként tevékenykedett. Egymás után négyszer lett bajnok a gondjaira bízott legénységgel (1991, 1992, 1993, 1994). A kupák frontján sem vallott kudarcot. Nézzük a kollekciót: Spanyol Kupa (1990), spanyol Szuperkupa (1991, 1992, 1994), Kupagyőztesek Európa-kupája (1989), Bajnokcsapatok Európa-kupája (1992-ben a klub históriájában először sikerült szert tenni a díjra), európai Szuperkupa (1992).

A *Don Balon* című magazin 1991-ben és 1992-ben az Év edzőjévé választotta. 1994-ben Bajnokok Ligája-döntőt vívott a Barcelonával, azonban régi mumusa, a Milan 4-0-ra legázolta a tanítványait Athénban. 2009 és 2013 között betöltötte a katalán válogatott edzői posztját.

Fiából, az 1974. február 9-én született Jordi Cruyffból szintén kiváló futballista lett. Kilencszer jutott szóhoz a holland válogatottban, megfordult (többek között) az FC Barcelona, a Manchester United, a Celta Vigo, a Deportivo Alaves, az RCD Espanyol és a Metalurh Doneck fedélzetén.

Johan Cruyff 1991-ben szívkoszorúér-műtéten esett át, kezdett kísérteni az atyai „öröksége". Akkor lemondott a cigarettáról, holott szenvedélyes dohányos volt. Sajnos, a nikotin megtette a roncsoló hatását, 2015 őszén tüdőrákot diagnosztizáltak nála az orvosok. Túlságosan későn vették észre a daganatot, és bár optimistán nyilatkozott a kilátásait illetően, 2016. március 24-én meghalt Barcelonában. Hamvait a családja őrzi, az emlékét pedig mindenki, aki csak picit is szereti ezt a csodálatos sportágat.

TEÓFILO CUBILLAS

Erre még a brazil gólvágók sem voltak képesek!

Teófilo Juan Cubillas Arizaga 1949. március 8-án született Limában. Tizenhat esztendősen igazolta le az Alianza Lima. Élete klubjában négy periódusban szerepelt (1966–1972, 1977, 1984, 1987–1988), 239 mérkőzésen 159-szer volt eredményes. A 173 centire nőtt, 71 kilós támadó az El Nene (A Kölyök) becenevet kapta kisfiús mosolya, nyílt tekintette, vidám természete miatt. Őt tartják a XX. századi perui labdarúgás legjobbjának, és nem érdemtelenül.



1968. július 17-én debütált a nemzeti tizenegyben, 1982-ig szolgálta a fehér mezeseket, és a 81 összecsapásán 26-szor talált a hálóba. Három világbajnokságon szerepelt (1970, 1978, 1982). Mexikóban Peru mind a négy találkozóján játszott, mindegyiken vágott legalább egy-egy gólt. (Elképesztően technikás duót alkotott Hugo Sotillal, aki később az FC Barcelonában bűvölte el megoldásaival a nézőket.) Argentínában hat találkozót vívtak, Cubillas természetesen az összesen játszott, és a fellépésein öt találatot könyvelt el. Bekerült a Mundial álomcsapatába is, s csak a torna gólkirálya, a hatgólos Mario Kempes bizonyult nála eredményesebbnek. Spanyolországban három csoportmeccset vívtak a peruiak, mindegyiken pályára küldte a szakvezetés, ám nem sikerült góljainak számát gyarapítania. Mindazonáltal sokáig ő volt a vb-történelem egyetlen játékosa, aki két tornán is legalább öt gólig jutott, később nyomába lépett két német, Miroslav Klose és Thomas Müller.

1975-ben megnyerte a válogatottal a Copa Américát Venezuelában. Egyéni sikerként átvette a torna legjobbját illető trófeát. Négyszer lett hazájában az Év játékosa (1970, 1972, 1975, 1978), kétszer az ottani első osztály gólkirálya (1966, 1970). 1972-ben a legjobb futballistává választották a szubkontinensen, abban az esztendőben ő volt a Copa Libertadores gólkirálya 6 találattal.

1973-ban tíz találkozón viselte az FC Basel piros-kék szerelését, a svájciaknál háromszor zörgette meg a hálót, majd 200 ezer fontért Portugáliába szerződött. Az FC Porto „sárkányait" szolgálta 1974 és 1977 között, és a kötelékükben egy Portugál Kupával (Taça de Portugal) lett gazdagabb 1977-ben. Május 18-án, a Sporting Braga elleni döntőben (1-0) nem jutott szóhoz. 1975-ben ezüstérmet, 1977-ben bronzérmet vehetett át az ottani első osztály küzdelmeinek végén. Utána viszont odahaza bajnokságot nyert az Alianzával (1977-ben és 1978-ban).

Több részletben légióskodott az Egyesült Államokban: Fort Lauderdale Strikers (1979–1983, 1988), South Florida Sun (1984–1985), Miami Sharks (1989). Közben a Strikers teremcsapatában is szóhoz jutott (1989), s hogy a teremben sem volt ügyetlen, bizonyítja a 9/9-es mutatója. Egy rakásnyi elismerő címet söpört be az USA-ban. 1981-ben beválasztották a liga minden idők legjobb tizenegyébe, holott akkoriban vagonnyi világsztárnak tapsolhatott az NASL találkozóin a nagyérdemű, például Cubillas a Fort Lauderdale támadósorában együtt rúghatta a labdát és a gólokat Gerd Müllerrel.

Ő rázta fel legjobban a Kopot

Kenneth Mathieson Dalglish (1984 óta Sir Kenneth Mathieson Dalglish) 1951. március 4-én született Glasgow keleti, Darmalnock nevű városrészében. Apja mérnök volt. Mivel az egész család, illetve a kerület a Rangers FC híve volt, a kisfiú is a kék-fehérek drukkereként járt a stadionokba. Különböző iskolai alakulatokban védett. 1966-ban próbajátékon vett részt a Liverpool, valamint a West Ham United ifistáinál. Akkor még nem kellett az angol kluboknak, ezért Jock Stein menedzser hívására 1967 májusában aláírt a Celtic FC-hez. A zöld-fehérek kölcsönadták a Cumbernauld United FC-hez. A bordó-kékeknél már támadóként számítottak rá, és ő egy szezon (1967–1968) leforgása alatt 37-szer bizonyult eredményesnek. Visszarendelték a „katolikusok", akiknek keresztcsíkos mezében 1969 és 1977 között 204 meccsen 112 gólt ért el. Igaz, azonnal még nem számoltak vele a „nagyok" között, az 1970-es és 1971-es aranyérmükhöz nem volt köze, mert a tartalékoknál rúgta a labdát és a gólokat. Ellenben később az első csapat tagjaként négyszer nyert bajnoki címet (1972, 1973, 1974, 1977), négyszer Skót Kupát (1972, 1974, 1975, 1977), egyszer skót Ligakupát (1975). 1975-ben bronzérmet, 1976-ban ezüstérmet vehetett át a bajnokság végén.



1972. május 6-án lépett pályára élete első kupadöntőjében. A Hampden Parkban (106 102 néző előtt) 6-1-re legázolták a Hiberniant, ám nem sikerült megzörgetnie az edinburghiak hálóját. A következő esztendő fináléjában betalált egykori kedvence kapujába, viszont 1973. május 5-én a (122 714 fanatikus előtt) a Rangers nyert 3-2-re.

1977. augusztus 13-án öltötte először magára a Liverpool FC vörös trikóját, amelynek hátán a 7-es szám virított. A Hamburghoz távozó Kevin Keegan helyettesének szánta az érte brit rekordösszeget, 440 ezer fontot kifizető vezetőség. (A nevezetes alkalomkor a Wembley-ben 0-0-ra végeztek a Manchester Unitteddal az FA Charity Shield-díjért.) Számba vételezni is nehéz, mi mindent zsákmányolt 1990-ig. (Bár az utolsó három évadban összesen három bajnokin jutott szóhoz. 1985-től játékos-menedzserként ő maga dirigálta a csapatot). Angol bajnoki cím (1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986, 1988). Bajnoki ezüst (1978, 1984, 1987). FA-kupa (1986). Angol Ligakupa (1981, 1982, 1983, 1984). FA Charity Shield (1977, 1979, 1980, 1982, 1986). Bajnokcsapatok Európa-kupája (1978, 1981, 1984). Európai Szuperkupa (1977).

Egy történelmi gól is fűződik a nevéhez: a Wembley-ben az FC Bruges kapusa, Jensen hálójába emelt labdájával dőlt el, hogy a Liverpool lesz az első angol gárda, amely meg tudja védeni trónját a BEK-ben.

Apró bosszúság, hogy a Világkupát (akkor éppen Toyota Kupa volt a neve) nem tudták hazaszállítani Tokióból, pedig kétszer is harcba szállhattak érte, azonban 1981-ben a Flamengo győzött 3-0-ra, 1984-ben meg az Independiente 1-0-ra. Dalglish mindkét összecsapást

végigküzdötte a japán fővárosban, nem sok haszonnal. És ott volt 1985. május 29-én este a Heyselben is, ahol a Juventus szerezte meg a BEK-serleget, ám a borzalmas brüsszeli éjszakán a Liverpool, valamint az egyetemes labdarúgás sokkal többet veszített…



Dalglish 1978 és 1986 között a *France Football* Aranylabda-szavazásán 54 pontot szedett össze. 1983-ban második helyen zárt a 26 voksával, csupán Michel Platini számlált többet nála. 1979-ben és 1983-ban az Év labdarúgójává választották Angliában.

1971 és 1986 között 102 alkalommal léphetett pályára Skócia nemzeti tizenegyében, harmincszor volt eredményes. Két világbajnoki tornája közül 1974-ben három találkozón küldték csatába, egyszer sem talált kapuba. 1978-ban Argentínában is három fellépés jutott a számára, de ott legalább a későbbi döntős Hollandia legyőzéséből (3-2) egy góllal ki tudta venni a részét. Az 1986-os mexikói Mundialról sérülése miatt maradt le.

Pályafutása során 661 hivatalos mérkőzésen 260 gólt szerzett.

A visszavonulását követően 2012-ig a menedzseri hivatást gyakorolta. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Liverpool FC (1985–1991, 2011–2012), Blackburn Rovers (1991–1995), Newcastle United (1997–1998), Celtic FC (2000). A kispadon ülve sem kerülték el a sikerek. Íme, a dicsőséglistája: angol bajnok (Liverpool FC – 1986, 1988, 1990). Premier Liga-győztes (Blackburn Rovers – 1995). FA-kupa-győztes (Liverpool FC – 1986, 1989). Angol Ligakupa-győztes (Liverpool FC – 2012). Angol Szuperkupa-nyertes (Liverpool FC –1987). FA Charity Shield-győztes (Liverpoool FC – 1986, 1988, 1989, 1990). Skót Ligakupa-győztes (Celtic FC – 2000).

Hihetetlen népszerűségére jellemző, hogy 2006-ban a Liverpool szurkolói a klubtörténet legjobbjának választották. A szavazás címét kölcsönvéve leginkább ő rázta fel a legendás állóhelyi részt, a Kopot.

Sir Kenneth manapság jótékonykodik, a rákkutatást támogató rendezvényeken lép fel, és szívesen tölti idejét a golfpályákon.

A varsói „légió” Generálisa

Kazimierz Deyna az észak-pomerániai Starogard Gdańskiban született 1947. október 23-án. Kilencen voltak testvérek, a két fivére, Henryk és Franciszek is futballozott. 1958-ban a helyi ZKS Włókniarz kék-fehér szerelésében kezdte a labdarúgást, onnan igazolta át az első ligás ŁKS Łódź, amelynek fehér-piros szerelésében 1966. október 8-án a KS Górnik Zabrze ellen debütált az élvonalban (0:0).



Egyetlen meccset vívhatott az ŁKS-ben, utána behívták katonának, hogy a fővárosi CWKS Legia keretébe „vonultassák be”. 1978-ig szerepelt a néphadsereg központi egyesületében, 304 mérkőzésen 93-szor talált az ellenfelek kapujába. E sorok íróinak többször volt alkalma az 1970-es évtizedben megfigyelni őt, amint a Legia középpályáján vezényel, és egyáltalán nem csodálkozott azon, hogy a lelkes szurkolótábor dalba foglalta a nevét, arra biztatva, hogy polkázzon csak nyugodtan tovább. Egyszer futás közben a bal vállról átpattintotta a labdát a jobbra, miközben a trükktől dührohamot kapó védője felvágni sem tudta. Tényleg művészi technikával, pazar rúgóképességgel áldották meg az égiek, a másodperc tört része alatt képes volt átlátni a helyzetet, és legtöbbször a helyes döntést hozni. Nem érdemtelenül lett 1973-ban és 1974-ben az Év labdarúgója szülőhazájában. Sőt, 1974-ben az Aranylabda-voksoláson a harmadik helyen végzett, csupán a két fenomén, Franz Beckenbauer és Johan Cruyff tudta megelőzni.

Számos szép sikert aratott a Legiával, 1969-ben és 1970-ben bajnoki címet, 1968-ban és 1971-ben ezüstérmet, 1972-ben bronzérmet szerzett. Háromszor került a piros-fehér-zöld színű gárdával a Lengyel Kupa döntőjébe, kétszer veszített vele (1969-ben a Górnik verte meg a varsóiakat 2:0-ra, 1972-ben szintén a „sziléziai bányászok” törtek borsot az orruk alá, akkor 5-2-re diadalmaskodtak), egyszer győzött. 1973. június 17-én 0-0-ra végeztek a Polonia Bytommal, a tizenegyeseket azonban a varsóiak helyezték nyugodtabban (4-2). A 180 centi magas, 72 kilós karmester természetesen berúgta a magáét. (Poznańban a 11 ezres közönség túlnyomó többsége a Poloniát biztatta, miután arrafelé finoman fogalmazva sem rajonganak a Legiáért.)

Az elegáns dirigens 1968. április 24-én mutatkozott be a válogatottban, a törökökkel mérkőztek Chorzówban. 1978-ig 97-szer erősítette a „fehér sasokat", és szerzett a képviseletükben 41 találatot.

Két olimpián tapsolhatott neki a publikum, és mindkettőn a fináléig menetelt a csapatával. 1972. szeptember 10-én a lengyelek Deyna két góljával fordítottak és fektették két vállra a mieinket (2-1) Münchenben, ráadásul 7 találatával ő lett a játékok gólkirálya, 1976. július 31-én viszont elveszítették a montreali végjátékot az NDK-val szemben (1-3).



Két világbajnokságon villanthatta fel a páratlan képességeit. Az 1974-es tornáról bronzéremmel térhetett haza. Az NSZK-ban háromszor zörgette meg a hálót, tetejébe bekerült a torna All Star-tizenegybe. 1978-ban is jól ment a lengyeleknek Argentínában, pompásan muzsikált a Boniek, Deyna, Nawałka összetételű triójuk a középpályán, egyáltalán nem volt meglepő, hogy továbbjutottak a csoportjukból. Dél-Amerikában a kultikus csapatkapitányuk egyszer volt eredményes.

A vébé után Deyna a Manchester Citybe szerződött. A világoskékek együttesében 1978 és 1981 között (mindent beszámítva) 43-szor lépett fel, ami eléggé kevésnek tűnik, ismerve a képességeit, és a 13 gólja sem tanúskodik valami kirobbanó formáról. Tudni kell hozzá, hogy Angliában sokszor kínlódott sérüléssel.

Szerepelt az 1980-ban részben Budapesten forgatott *Menekülés a győzelembe* című játékfilmben. (A hadifoglyok tizenegyében kapott szerepet a rendezőtől.)

1981-ben az Egyesült Államokba költözött, a San Diego Sockers vetett szemet rá. Ez a klub akkor az NASL-ben masírozott, de volt teremrészlege is, amelyik hol az NASL-ben, hol pedig az MISL nevű divízióban lépett hétről hétre a parkettre. A Generális (a tisztelői gyakorta így szólították) mindkét formációban szóhoz jutott. A csarnokban együtt rúgta a labdát az USA-ban élő futball-legendaként körülrajongott, egykori angyalföldi reménységgel, Visnyei Gyulával (Julie Veee), illetve a „disszidens" újpesti kapussal, Tóth Zoltánnal. 1981 és 1986 között ötször lettek a legjobb teremalakulat az MISL-ben, valamint az NASL-ben. (A ligatitulus állandóan változott.)

Kazimierz Deyna 1989. szeptember 1-jén autóbaleset áldozata lett San Diegóban.

1994-ben minden idők legjobb lengyel futballistájává választották a szurkolók. Emléke előtt tisztelegve a Legia Warszawa és a San Diego Sockers visszavonultatta a 10-es számú mezt.

2012-ben hazaszállították a hamvait Kaliforniából, hogy másodjára Varsóban, a hadsereg központi temetőjében helyezzék örök nyugalomra. Szobra a Łazienkowska utcában hirdeti a sohasem halványuló dicsőségét.

Az argentinai Mundial legjobb brazilja

Dirceu José Guimarães 1952. június 15-én született Curitibában. Tragikusan fiatalon ragadta el a halál, 1995. szeptember 15-én autóbalesetben hunyt el Rio de Janeiróban. E bő négy évtized alatt viszont rengeteg kalandban volt része. Dőreség volna állítanunk, hogy jellemző tulajdonsága az állhatatos hűség lett volna, hiszen amikor új kihívást talált, menten vándorbotot ragadott. Ennek jegyében 1968 és 1971 között a Coritiba, 1971 és 1976 között a riói Botafogo, 1976-tól 1977-ig a Fluminense, aztán egy évig a Vasco da Gama, majd egy esztendeig a mexikói Club América futballistája volt. 1979-ben átjött Európába, az Atlético Madrid szerződtette. Három szezont húzott le a „matracosoknál", utána ötöt Itáliában, de öt egyesületben: Verona (1982–1983), Napoli (1983–1984), Ascoli (1984–1985), Como (1985–1986), Avellino (1986–1987). 1987 második felét megint a Vascóban töltötte, majd röpke időre belekóstolt a „jenki soccerbe" is (1988 – Miami Sharks). A floridai „cápáktól" útja újfent a vén kontinensre vezetett, két olasz amatőr gárda mezét viselte: Ebolitana (1989–1991), Benevento (1992). Utolsó állomáshelye 1995-ben a mexikói Atlético Yucatán volt.



A filigrán, 170 centi magas, 68 kilós középpályást imádták a nézők mindenütt, ahol csak megfordult, a marcona védők már kevésbé, hisz tudták, hogy rájuk maximum a bohóc szerepe vár. Még 43 évesen is futballozott, miközben egy kisebb vendéglőt vezetett Anconában. A teremben is feltűnt, futsalozott: Harvey Bologna (1991), Giampaoli Ancona (1992–1993). Jelzi a népszerűségét, hogy Eboliban róla nevezték el a városi stadiont 2001-ben.

A Formigának (Hangya) becézett labdarúgó 1973. június 16-án debütált a válogatottban. Az újonc megadta a módját, Nyugat-Berlinben győztes gólt lőtt az Európa-bajnok NSZK ellen (1-0). 1986. április 30-án Brazília 3-0-ra megverte Jugoszláviát Recifében, akkor látták őt utoljára az aranysárga-zöld szerelésben, Edivaldo cseréjeként szállt be. Negyvennégyszer küzdött a nemzeti tizenegyért (tizenegy ezek közül nem volt hivatalos), hét találatot ért el képviseletében. Három vébén vett részt, 1974-ben a negyedik, 1978-ban harmadik helyen végzett a Seleçãóval. Argentínában bekerült a torna álomcsapatába, sőt a Mundial harmadik legjobbjává nyilvánították a szakértők. Még egy nagy megtiszteltetés érte 1978-ban, megválasztották Dél-Amerikában az Év futballistájának. Talán az 1982-es együttesük nyújtotta a legpazarabb teljesítményt a három vébésből, amelyet erősíthetett, ám paradox módon az nem tudott helyezést elérni Spanyolországban.

Dirceu klubszinten négyszer lett aranyérmes. 1971-ben és 1972-ben a Curitibával nyerte meg Parana állam bajnokságát, míg a rióiét, a cariocát 1976-ban a Fluval és 1978-ban a Vascóval.

PETER DUCKE

Fekete Péter nem feketedett be

Peter Ducke egy északcseh városkában (Benešov-nad-Ploučnicí) született 1941. október 14-én, német ajkú, magát szudétának valló családban. A II. világháború után a famíliát áttelepítették az Elba-folyó mentén fekvő, főként szászok lakta Schönebeckbe, amely 1949-től az NDK-hoz tartozott. Édesapja és három testvére is futballozott, miért pont ő ne tette volna? 1950-től 1959-ig a BSG Motor Schönebeck színeiben rúgta a labdát, onnan vitte el az SC Motor (a későbbi FC Carl Zeiss) Jena. A 177 centi magas, 72 kilós csatárt 1977-ig láthatta a nézősereg a kék-fehérek szerelésében, a 352/153-as mutatója jól reprezentálja az erényeit. Könnyedén és elegánsan cselezett, villámgyorsan fordult le a védőjéről, s a helyzeteit elfogadható százalékban használta ki.



Megjárta a szamárlétrát a keletnémet nemzeti együttesben is, volt ifjúsági, utánpótlás, olimpiai és nagyválogatott. Utóbbiban 1962 és 1975 között 63 fellépésén 15-ször volt eredményes. A Jénával háromszor nyert bajnoki aranyat (1963, 1968, 1970), háromszor országos kupát (1960, 1972, 1974). Tisztességes mennyiségű ezüstérmet tett ehhez a kollekcióhoz (1965, 1966, 1969, 1971, 1973, 1974, 1975), plusz egy bronzot (1977).

Az 1960-as kupadöntőn az Empor Rostock ellen – kétgólos hátrányból indulva – kétszer is bevette az ellenfél hálóját, hogy aztán a hosszabbításban legyűrjék őket 3:2-re. 1972-ben is duplázott a finálében, akkor a drezdaiak ellen (2-1). Volt azonban két vesztes végjátéka is (1965, 1968).

Az 1961–1962-es KEK-ben a jénaiak elbúcsúztatták a Swansea-t (2:2, 5:1), a Dudelange csapatát (7:0, 2:2), az SC Leixõest (1:1, 3:1), csak a végső győztes Atlético Madrid tudta megállítani őket az elődöntőben (0:1, 0:4).

Peter Ducke 1963-ban az Oberliga gólkirálya lett 19 találattal. Bekerült az Év csapatába, amelynek tagja volt Roland Ducke, a bátyja is. Petert 1965-ben az Év sportolójának, 1971-ben az Év labdarúgójának választották meg a hazájában. Az NDK válogatottjával az 1972-es müncheni olimpián érte el a legnagyobb sikerét jelentő a bronzérmet.

A haja színe után Fekete Péternek (Schwarzer Peter) becézett támadó az 1974-es világbajnokság idején sérüléssel kínlódott, ezért jobbára epizódszerepekre kényszerült. A keletnémet gárda az első helyen jutott tovább az alapcsoportjából, ám ő csupán egyszer, a chileiek ellen léphetett pályára. (A 29. percben Wolfgang Seguin helyére küldték be.) A középdöntőben már nem futott oly lendületesen a „DDR-Elf" szekere, mint korábban, egyetlen pontocskát zsákmányolt, mégpedig Argentína ellen (1-1). Peter Ducke a hollandok elleni vesztes meccsen (0-2) az 54. percben szállt be, míg az Albiceleste ellen a 80. percben.

A visszavonulása után egy ideig a jénai egyesületnél dolgozott sportoktatóként. Őt is igyekeztek befeketéiteni, hogy ügynökként jelentett társairól az elhárításnak, de tisztázta magát a vádak alól. Manapság nyugdíjasként gyerekeknek vezet futballtáborokat.

A „csillagos” Dzsaja

Dragan Dzsajics 1946. május 30-án született a nyugat-szerbiai Ub községben. 1961-ben került a Crvena zvezda ifjúsági csapatába, két év múlva már a felnőttek között futballozott. (1963. május 6-án debütált soraikban.) A fővárosiak piros-fehér csíkos mezében összesen 361 mérkőzést vívott, azokon 139 gólt szerzett. A bajnoki mutatója 305/113.

A briliáns technikájú, mindkét lábát egyaránt jól használó labdarúgó az 1962–1963-as szezonban mindössze egyszer lépett pályára, ám később a gárda vezéregyéniségévé vált. Ötször nyert vele bajnoki aranyat (1964, 1968, 1969, 1970, 1973), egyszer ezüstöt (1972), háromszor bronzot (1965, 1974, 1975). 1968-ban elhódította a belgrádiakkal a Közép-európai Kupát is, a Spartak Trnavánál bizonyultak erősebbnek (0:1, 4:1).



A Jugoszláv Kupát négyszer emelhette a magasba (1964, 1968, 1970, 1971). Az 1964. május 24-én megtartott döntőben gólt rúgott a Dinamo Zagrebnek (3:0). 1968. május 22-én duplázott a finálében az FK Bor ellen (7:0). Az 1970-es végjáték rendkívül izgalmasra sikeredett. Ljubljanában ikszeltek a „katonák” (2:2), a visszavágón azonban 1:0-ra megverték az Olimpiját. (Május 27-én a 174 centis, 77 kilós csatár talált be a „zöld sárkányok” hálójába a 118. percben.) Egy év múlva mindkétszer legyőzték a serlegért a Szloboda Tuzlát (4-0, 2-0). Dzsajics a boszniai meccsen, 1971. május 12-én kettőt vállalt a négyből.

1975-ben a Bastiába szerződött. A korzikaiakat két esztendőn keresztül szolgálta, 1977-ben bronzéremmel a nyakában intett búcsút a szigetnek. Egy idényt még lehúzott a Zvezdában, hogy 1978. május 28-án végleg levesse a „csillagosok” trikóját.

A Dzsaja (ez a beceneve) által képviselt nívót hűen érzékelteti, hogy 1968 és 1975 között az Aranylabda-szavazáson 82 pontot gyűjtött. 1968-ban a 3. helyen zárt, csupán a Manchester United csillagai, George Best és Bobby Charlton előzték meg.

1964. június 17. és 1979. szeptember 16. között 85-ször viselte a válogatott kék mezét, 23-szor talált az ellenfelek hálójába. 1968-ban, az olaszországi Európa-bajnokságon ezüstérmet vehetett át, miután a megismételt finálét elveszítették a jugók a házigazdákkal szemben. A villámléptű szélső a torna gólkirályaként bekerült az újságírók álomválogatottjába.

1976-ban Jugoszlávia adott otthont az Eb-nek, azon a rendezők legjobbjai a 4. helyen végeztek, ám Dzsajics tagja lett az All Star-együttesnek. Szóhoz jutott az 1974-es világbajnokságon is.

1978 és 2004 között a CZ vezetőségében dolgozott, 1998-tól elnökként irányította a munkát. A hírhedtté vált 1990. május 13-i Dinamo Zagreb–Crvena zvezda előtt bizakodva mondta Zoran Timicsnek, a Delije Szever ultracsoport egyik közismert alakjának, hogy „Nem lesz baj. Bennünket, jugoszlávokat a széthúzás tart össze.” Sajnos tévedett.

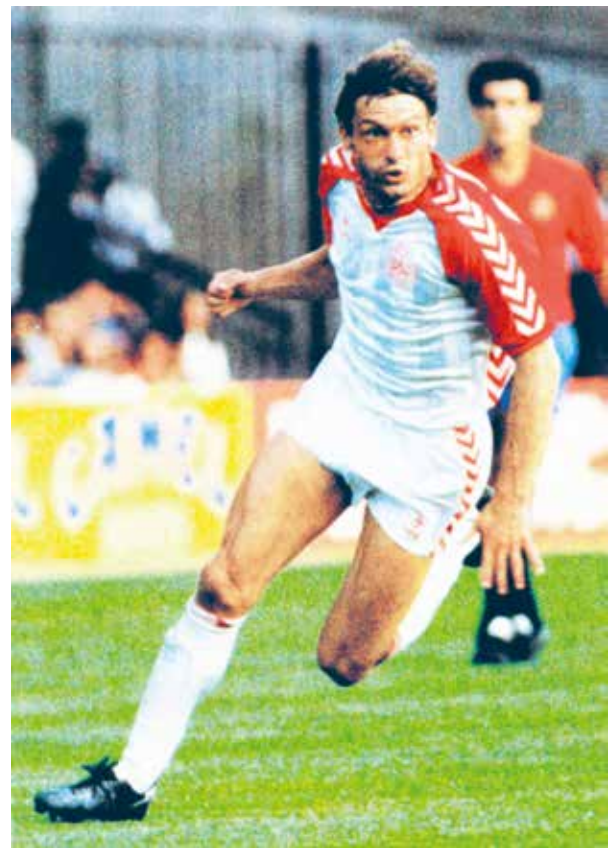
Dzsajicsot 2011-ben egy csalási botrány miatt elítélték, később viszont rehabilitálták.

Legendás barátság fűzte Albert Flóriánhoz, beadásából szerezte a Császár 1968-ban a világválogatott becsületgólját a riói Maracanában, a brazilok ellen.

PREBEN ELKJÆR LARSEN

Robbant, mint a dán dinamit

Preben Elkjær Larsen 1957. november 11-én született Koppenhágában. Az 1963 és 1975 közötti éveket a Frederiksberk BK és a Kjøbenhavns Boldklub futballcsapatában töltötte. A sárga-fekete színeket viselő FBK-tól igazolta át 1976-ban a Vanløse IF, amelynek képviseletében 15 meccsen 7 gólig jutott. Ez elég is volt az 1. FC Kölnnek, hogy lecsapjon az ifjú tehetségre. Az 1977–1978-as szezont a Bundesligában töltötte, de nem sok sót evett meg a „kecskéseknél": hétszer került be a gárdába, elkönyvelt egy gólt. Miután a Bundesligában nem játszott, a bajnoki aranyéremből neki nem járt. Ugyan a piros-fehérek 1977-ben és 1978-ban is hazavitték a Német Kupát, ám a csatár csereként csupán a Hertha elleni 1977-es, első finálében kapott szerepet, a berliniek elleni megismételt döntőn, valamint az 1978-ason, a Fortuna Düsseldorf ellenin nem. Legendásan rossz volt a viszonya a szigorú mesterével, Hennes Weisweilerrel, aki kifogásolta a 183 centi magas, 78 kilós, tankszerű termete és lendülete dacára kifejezetten technikás középcsatára életvitelét.



1978-ban országot váltott, a KSC Lokeren alkalmazottja lett. Legsikeresebb belgiumi idénye végén, 1981-ben a bajnokságban és a kupában is a második helyen végeztek. A Standard Liège elleni kupadöntőt simán elbukták (0-4), holott június 7-én a Preben Elkjær Larsen, Włodzimierz Lubański, Grzegorz Lato alkotta atomtrió rohamozta Michel Preud'homme kapuját!

A dán csatár 1984-ben 48 ponttal harmadik, egy évre rá 71 ponttal második lett a *France Football* Aranylabda-szavazásán. Pechére, abban az időben ezeken a voksolásokon Michel Platini verhetetlen volt. 1984-ben ő lett az Év labdarúgója hazájában. Egyébként belga klubja fanatikusai ragasztották rá a beceneveit: Nagyfőnök, illetve Lokeren Őrültje. A stílusa miatt: nem kímélte magát, sem a bekkeket. Ha átvette a labdát és kellőképpen felgyorsult vele, úgy hagyta faképnél a védőket, hogy azok csak a felvillanó számot láthatták a hátán.

1984 és 1988 között a Hellas Verona profijaként vastagította a pénztárcáját. A sárga-kékek 1985-ben elhódított (és napjainkig egyetlen) scudettóját sokan elsősorban a két príma idegen-

légiósuknak tulajdonították. Valóban nehéz és felesleges volna vitába szállni ezzel a véleménnyel, hiszen Hans-Peter Briegel 27/9-es, míg a dán támadó 23/8-as statisztikával járult hozzá a diadalukhoz. Utóbbi az Itáliában töltött négy szezonja alatt 91 meccsen 32-szer talált a kapuba.

1975 és 1988 között 89-szer küldték csatába a különféle korosztályi válogatottakban, 53 találatot ért el. Így fest a mérlege: U19 (1975–1976, 11/6), U21 (1976–1979, 9/9), nagyválogatott (1977–1988, 69/38). Az akkor még lobogó hajat viselő tinédzser 1977. június 22-én mutatkozott be hazája felnőtt nemzeti tizenegyében, és nem is akárhogyan: Helsinkiben az ő két találatával fordított és nyert 2-1-re a dán válogatott!

Az 1984-es Európa-bajnokságon remekeltek a piros-fehérek. Elkjær Franciaországban általában balszélsőt játszott, a jugoszlávok és a belgák ellen egyaránt gólt szerzett, viszont a legfontosabb pillanatban hibázott. A spanyolok elleni elődöntő (1-1) utáni „szétlövésben" ő rúgta a csapata utolsó 11-esét. Leszegett fejjel nekifutott, de magasan a léc fölé ágyúzta a labdát. (Előtte mindenki bevágta a maga tizenegyesét.)

Az 1986-os világbajnokság harmadik legjobb játékosa, egyben a torna bronzcipőse lett. Nem keltett hatalmas szenzációt, hogy bekerült a Mundial álomcsapatába is. (Előbbiekre a 4/5-ös átlaga a magyarázat.) Mexikóban mindhárom csoportmeccsen megzörgette a riválisok hálóját, a skótoknak egyszer, az uruguayiaknak háromszor, a nyugatnémeteknek egyszer „köszönt be". A tizenhat között azonban elfogyott a tudománya, ennek (is a) következményeként a spanyolok 5-1-re legázolták a „dinamitokat". (Pueblában a szépítés Jesper Olsen érdeme volt.)



Az 1988-as Európa-bajnokságon kudarcot vallottak Sepp Piontek tanítványai, nulla ponttal csoportutolsók lettek. Elkjær Larsen az NSZK-ban a dánok első két összecsapásán kapott játéklehetőséget. Nos, nemigen ment neki, mert a harmadikon, az olaszok ellenin már a cseresorba sem fért be.

1988-tól odahaza futballozott, két évad erejéig a Vejle BK boldogulását szolgálta (39/12). 1990-ben vonult vissza, az állandósuló sérülései parancsolták végleg le a pályáról.

1995-től 1996-ig a Silkeborg IF kispadján ült, s a hatodik helyen végzett a gondjaira bízott legénységgel a Szuperligában.

Miután felhagyott a rövid ideig tartó edzősködéssel, televíziós kommentátorként, a Bajnokok Ligája szakértőjeként kamatoztatta tudását, semmit sem csökkenő népszerűségét. Ma sem ugrik át a szomszédba egy-két poénért…

ANDRANIK ESKANDARIAN

A perzsiai örményből lett amerikai

Az örmény származású Andranik Eskandarian 1951. december 31-én született Teheránban. Az iráni főváros Poolad nevű klubjában vált igazolt labdarúgóvá 1968-ban, két esztendő múlva onnan ment át az FC Ararátba, az örmény kisebbség alakulatába. 1970-ben került az FC Taj nevű csapatba, amely manapság Esteghlal FC (rövidebben: Est) néven szerepel, és az állami rendőrség áll mögötte. A kék-fehérekkel megnyerte az első osztályú küzdelmeket (1974–1975), aztán a Hazfi Kupát (1976–1977) is. (Utóbbi lényegében az országos kupasorozat, bár volt időszak, amikor bajnokságként funkcionált.)



Ugyan nem nőtt óriássá (176 centis, 66 kilós volt fénykorában), mégis a középhátvéd posztját bízták rá az edzői, mert kiváló volt a tempóérzéke, remekül alkalmazta a megelőző szereléseket, viszonylag alacsony termete ellenére jól fejelt, és gyorsaságban is felvette a versenyt a csatárokkal.

1975. augusztus 25. és 1978. június 7. között 29 alkalommal lépett pályára a szülőhazája válogatottjában, gólt nem szerzett. 1976-ban elhódította a válogatottal az Ázsia Kupát, csapatával részt vett montreali olimpián, majd először a hatalmas ország futballjának történetében, kijutott a világbajnokságra.

Az 1978-as argentínai Mundial találkozói közül a hollandok és a skótok ellen vetette be a szakvezetés. Utóbbin az irániak bravúrt hajtottak végre, miután döntetlenre végeztek (1-1), mindazonáltal a csoportjukban az utolsó hely jutott nekik.

Eskandarian 1978-tól 1984-ig az NASL kirakatgárdáját, a New York Cosmost szolgálta. Olyan kiválóságok voltak a társai, mint Franz Beckenbauer, Johan Neeskens, Giorgio Chinaglia, Wim Rijsbergen, Carlos Alberto, Francisco Marinho, Werner Roth, François Van der Elst, Vladiszlav Bogicsevics, Ivan Buljan, Roberto Cabañas, Julio Cesar Romero vagy Władysław Żmuda.

Az abban a periódusában rendre tiszta fehér szerelésben játszó társaság védőjeként 1980-ban és 1982-ben elhódította a North American Soccer League aranyát, 1981-ben pedig a második helyen zárt vele. (Az 1978-as bajnokok között még nem szerepelt, később került New Yorkba.)

Az 1984–1985-ös szezont a Cosmos teremcsapatában töltötte. Az 1986–1987-es idényben a New York Express (szintén terem) alakulatában futballozott. Pályafutását a New Jersey Eagles mezében fejezte be, az 1989–1990-es teremligában láthatták utoljára a szurkolók.

Andranik Eskandarian 1984-ben megkapta az amerikai állampolgárságot, végleg letelepedett az USA-ban. Jelenleg New Jersey-ben él, üzleti vállalkozást vezet, sportszerek forgalmazásával foglalkozik.

Fia, az 1982-ben született Alecko az édesapja nyomdokaiba lépett, hiszen 2003. május 26-án – egyetlen perc erejéig – pályára küldték San Joséban az Egyesült Államok válogatottjában. a Wales ellen 2-0-ra megnyert mérkőzésen.

PAULO ROBERTO FALCÃO

Csak az igazi nagy dobásai nem sikeredtek

Paulo Roberto Falcão 1953. október 16-án született a Santa Catarina államban fekvő településen, Abelardo Luzban. Profi karrierjét 1972-ben az Internacional Porto Alegrében indította. 1980-ig futballozott a piros-fehéreknél, ötször szerezte meg velük az állami bajnokság arányát (1973, 1974, 1975, 1976, 1978), háromszor a brazil első osztályét (1975, 1976, 1979). A hetvenes évtized utolsó harmadában háromszor került be hazájában az Év csapatába (1975, 1978, 1979), kétszer lett az Év labdarúgója (1978, 1979), sőt 1979-ben Dél-Amerika harmadik legjobbját is a személyében tisztelték.

1980-ban – amikor Olaszországban ismét engedélyezték a külföldi játékosok szerződtetését – az AS Romához igazolt. Öt szezont játszott a „farkasoknál", 1983-ban elhódította velük a scudettót, míg 1981-ben és 1984-ben ezüstérmet, 1982-ben bronzérmet vehetett át a küzdelmek berekesztésekor. Az Olasz Kupát kétszer vitték az Örök Városba (1980, 1984). Az első döntőn a Torinót verték meg tizenegyesekkel 5-3-ra, miután mindkét összecsapásuk 1-1-re végződött. Piemont fővárosában a brazil középpályás rúgta be az ötödik tizenegyest a „bikák" hálójába. A második kupasikerüknél a sárga-pirosak a Veronánál bizonyultak szerencsésebbnek (1-1, 1-0), ugyanis a nyertes találatuk öngól volt. Egyik végjátékban sem fordított hátat nekik Fortuna, ellenben 1984. május 30-án látványosan megtette! Hazai stadionban, az Olimpicóban fogadhatták a Liverpoolt a Bajnokcsapatok Európa-kupája döntőjében, az összecsapás 1-1-re végződött, azonban a „szétlövésben" az angolok voltak a higgadtabbak. (Falcão mind az öt kupadöntőt végigjátszotta.)



1985-ben hazatért, a São Paulo FC ajánlatát fogadta el. Ott töltött két idényében sem maradt titulus nélkül, hisz 1985-ben a paulista bajnokság élén végeztek, valamint begyűjtötték a Rio-São Paulo-torna trófeáját is, amit náluk nagy becsben tartanak.

A 183 centire nőtt, 73 kilós, támadó szellemű, intelligens irányító 1976. február 27-én mutatkozott be a válogatottban, Buenos Airesben verték meg 2-1-re az ősi riválist Argentínát. 1986. június 6-ig 34-szer láthatták őt a nemzeti tizenegyben, annak mezében hatszor talált az ellenfelek hálójába. Két világbajnokságon vehetett részt (1982, 1986), viszont egyikről sem térhetett éremmel haza. Spanyolországban talán élete formájában teljesített, három találtot ért el, bekerült a Mundial álomgárdájába, a torna (és a szubkontinens) második legjobb futballistája lett, ám a nagy cél, a vébéarany nem realizálódott. Négy év múlva már peremembernek számított Mexikóban, mindössze kétszer lépett pályára, akkor is cseréként. A Mundial után visszavonult, hogy beálljon a trénerek népes seregébe.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Brazília, szövetségi kapitány (1990–1991), CF América (1991–1992), Internacional PA (1993, 2011, 2016), Japán, szövetségi kapitány (1994), EC Bahia (2012), Sport Club Recife (2015–2016).

ELÍAS FIGUEROA

A világ legjobb futballistája volt

Ha az a kérdés hangzana el, hogy 1974 és 1977 között ki volt a FIFA szerint négyszer is a világ legjobb védője, valószínűleg kevesen vágnák rá Elías Ricardo Figueroa Brander nevét. Sőt, 1975-ben és 1976-ban a világszövetség szerint a földkerekség legjobb futballistája volt! Egészen biztos, hogy nem kóros elfogultságból került képletesen erre az előkelő helyre, hiszen 1974-ben, 1975-ben és 1976-ban az Év játékosává választották a szubkontinensen. Véletlenül nem kaphatja meg játékos (ráadásul zsinórban háromszor) ezt az elismerést. Ehhez képest csekélység, hogy a hazájában „csak" kétszer találtatott a legjobbnak (1966, 1981), ámbár az utóbbi esztendőben az Év sportolója is ő lett. Igaz továbbá az is, hogy a 185 centi magas, 79 kilós, félelmetes lövőerejű, extra technikájú hátvéd háromszor szerepelt világbajnokságon (1966, 1974, 1982), és hogy a nyugat-németországi vébén bekerült a torna álomgárdájába, ám a chileiek egyik vb-n (Anglia, NSZK, Spanyolország) sem vágták ki a rezet. Figueroa 1979-ben Copa América-döntőt vívott a válogatottal, de a paraguayiak végül tizenegyesekkel elvitték a trófeát a La Roja elől. Mindent egybeszámítva 1966 és 1982 között 42-szer (nem hivatalosan 70-szer) viselte a nemzeti tizenegy felszerelését, és két gólt ért el a képviseletében.



1946. október 25-én született Valparaísóban. Nyolcévesen az Alto Florida de Quilpe nevű kölyökcsapatban kezdett játszani, igazolt ifista azonban a Santiago Wanderersnél vált belőle 1962-ben. 1964-től a felnőttek között rúgta a labdát, akkor az Unión La Calerában jutott szóhoz, mert a „vándorok" kölcsönadták. 1967-ben Montevideóba került, a Peñarol igazolta át. 1972-ig erősítette az aranysárga-feketéket, 1967-ben, 1968-ban és 1969-ben bajnoki aranyat kovácsolt velük. 1967-ben, 1968-ban és 1971-ben Uruguayban is kiérdemelte az Év labdarúgója titulust.

1972 és 1976 között Porto Alegrében gyarapította az éremarzenálját. Az Internacional profijaként ötször gyűjtötte be az állami bajnokság aranyát (1972, 1973, 1974, 1975, 1976), kétszer pedig az országos elitligáét (1975, 1976). A hatalmas országban kétszer koronázták az Év játékosává (1972, 1976), 2001-ben pedig megkapta XX. század legjobb légiósa Brazíliában címet is.

1977-től 1980-ig a CD Palestinót erősítette odahaza, egyszer elhódította a fehér-zöld-piros-feketékkel a bajnoki trónust (1978), egyszer pedig a Chilei Kupát (1977).

1980-ban az Egyesült Államokban népszerűsítette a soccert (Fort Lauderdale Strikers), a New York Cosmos mögött ezüstérmes helyen zárt vele, ellenben az 1981–1982-es évadot már a Colo-Colóban húzta le. Ott zárta le a pályafutását 1982-ben.

1994 és 1996 között a Palestino kispadján ült, viszont edzőként nem tudott sikereket elérni.

Világbajnok kapus, ötös számmal

Ubaldo Matildo Fillol (családnevét hazájában „Fizsolnak” ejtik) 1950. július 21-én született San Miguel del Monte városában, Buenos Aires tartományban. A helyi Club Atlético San Miguelben kezdett védeni 1960-ban, majd 1965-ben a Quilmes AC-hoz került, ahol 1969. május 1-jén láthatták őt először a szurkolók az élvonalban. A „sörgyáriaknál” 1971-ig 57 mérkőzésen jutott szóhoz. 1972-től egy esztendőn keresztül a Racing Club Avellaneda alakulatát szolgálta, aztán 1974-től 1983-ig 360 meccsen a River Plate-ben szerepelt. A „milliomosoknál” futott be, onnan lett válogatott, világbajnok. 1974 és 1985 között 58 alkalommal kezdődött a nevével az Albiceleste összeállítása. Három vébén vehetett részt (1974, 1978, 1982). 1977-ben őt választották az Év labdarúgójává hazájában, egy esztendőre rá bekerült a Mundial All Star-tizenegyébe. Háromszor lett az év második legjobb labdarúgója Dél-Amerikában (1978, 1983, 1984).



1983-ban az Argentinos Juniors kötelékéhez tartozott, aztán egy idényt a Flamengo fedélzetén húzott le. A riói piros-feketéktől szerződött át Európába, az Atlético Madridhoz (1985–1986), ám a „matracosoknál” mindössze 17 bajnoki mérkőzésen szavazott neki bizalmat mestere, Luis Aragonés. Visszatért a pampákra, 1986 és 1989 között a Racing Club Avellanedát, 1989 és 1991 között a Vélez Sarsfieldet erősítette.

A Patónak (Kacsa) becézett, 183 centi magas, 80 kilós kapus számtalan aranyérmet gyűjtött be a klubjaival. River Plate: Metropolitano (1975), Nacional (1975), Metropolitano (1977), Metropolitano (1979), Nacional (1979), Metropolitano (1980), Nacional (1981). Flamengo: Taça Guanabara (1984), Taça Rio (1985). Atlético Madrid: spanyol Szuperkupa (1985). A Barcelona ellen október 9-én 3-1-re megnyert első döntőn ő védett, az 1-0-ra elveszített visszavágón Ángel Mejías. Racing Club: dél-amerikai Szuperkupa (1988).

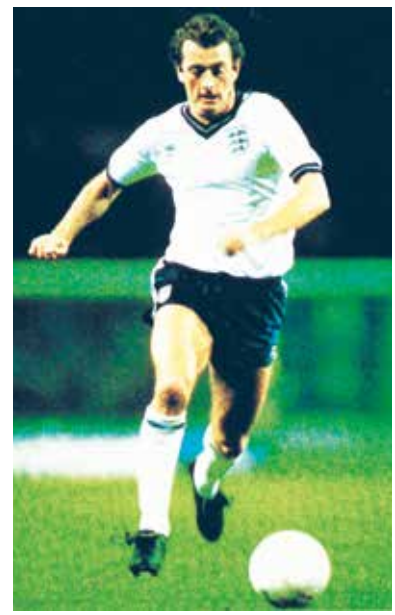
Különlegesnek számít, hogy első számú kapusként az 1978-as Mundialon az ötös, az 1982-esen a hetes mezben védett, mivel az argentinok ábécérendben osztották a mezszámokat.

Negyvenévesen vonult vissza, de nem akármilyen körülmények között. 1990. december 22-én a Vélez Sarsfield idegenben 2-1-re megverte a River Plate gárdáját, és a pazar reflexű Fillol kifogott egy büntetőt a Monumentalban, csak hogy mérgelje egykori kenyéradóit. Azonban nem fordított végleg hátat a stadionoknak, 2004-ben az avellanedai Racing Club kispadján ült. Többször is alkalmazták kapusedzőként a válogatott stábjánál, például a 2006-os világbajnokságra ő készítette fel a kapusokat.

TREVOR FRANCIS

Egymillió fontos futballista

Trevor Francis 1954. április 19-én született Plymouthban. 1971-ben, alig valamivel túl a tizenhaton, bemutatkozott a Birmingham City felnőttjei között. A kék-fehérek a második vonalban szerepeltek, ám ezüstérmesként feljutottak az elitbe. 1979-ig nem is estek ki, és a 178 centis, 74 kilós csatáruk sokat tett ezért: 329 hivatalos mérkőzésén 133 gólt ért el. Az 1978–1979-es szezonban kölcsönadták a Detroit Expressnek, az NASL-ben 19 ligameccsén 22-szer volt eredményes. 1979 februárjában az angol bajnok Nottingham szemelte ki magának, brit rekordot jelentő egymillió fontot fizetett érte. A Superboynak becézett csatár sohasem nyert bajnoki aranyat hazájában, nyert viszont két BEK-serleget és egy európai Szuperkupát a Foresttal. Hogy ez így alakult, abban főszerep jutott neki, hisz 1979. május 30-án, a müncheni végjátékban az ő akciója döntött a Malmö FF ellenében (1-0). Ugyan a következő BEK-széria madridi fináléjában nem játszott, de előtte a Dynamo Berlin ellen két gólt szerzett idegenben (a hazai 0-1 után az NDK-ban győztek 3-1-re a piros-fehérek), és az Ajax ellen is betalált. Ellenben az 1980-as Világkupa-döntőn szerepelhetett. A meccset Tokióban rendezték 1981. február 11-én, és hiába támadott többet a Nottingham, a Nacional Montevideo vitte haza a Toyota Kupát.



A Forest játékosai az európai Szuperkupát is begyűjtötték egyszer (1979), ámbár kétszer két találkozón léptek érte pályára. Mindkétszer 1980-ban párbajozhattak, mégpedig spanyol ellenfelekkel. Január 30-án és február 5-én az FC Barcelonával (1-0 és 1-1), Trevor Francis mindkét összecsapáson szóhoz jutott, majd november 25-én és december 10-én a Valenciával (2-1 és 0-1). Akkor csupán utóbbin, a vesztes 90 percen kapott bizalmat.

A kalandozások évei következtek az életében, számos alakulatnál fordult meg: Manchester City (1981–1982), Sampdoria (1982–1986), Atalanta (1986–1987), Rangers FC (1987–1988), Wollongong City (1988), Queens Park Rangers (1988–1990), Sheffield Wednesday (1990–1994). A Doriával elhódította az 1984–1985-ös Olasz Kupát (2-1, 1-0 a Milan ellen). Milánóban kapott 63 percet, a visszavágón nem vetették be. Megvédhették volna a serleget, de a következő sorozat végjátékát elbukták az AS Romával szemben (2-1 és 0-2). Az albioni légiós a nyertes kilencven percen szerepelt. A Rangers FC és a Sheffield Wednesday mezében egy-egy Ligakupát szerzett (1988, 1991), igaz, egyik döntőben sem talált kapuba.

Az angol nemzeti tizenegyben 1977 és 1986 között 52 alkalommal futballozott és 12-szer volt eredményes. Az 1982-es Mundialon négy találkozón két gólt hozott össze.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: QPR (1988–1989), Sheffield Wednesday (1991–1995), Birmingham City (1996–2001), Crystal Palace (2001–2003). Szakemberként csupán vesztes kupadöntői voltak: 1993-ban az FA-kupában és a Ligakupában, 2001-ben a Ligakupában.

ROBERT GADOCHA

Piłat, a békebeli vonalszélső

Robert Gadocha 1946. január 10-én született Krakkóban. A helybéli Garbarniában lett igazolt kölyökjátékos 1957-ben. A barna-fehérektől 1965-ben lépett át a Wawel Kraków gárdájába, majd a kötelező katonai szolgálatra a fővárosi CWKS Legiához igazolt. A zömök (170 centis, 72 kilós) villámember a csatársor bármelyik posztján használható volt, ám legjobban a balszélső helyén tudta érvényesíteni erényeit. Amolyan klasszikus vonalszélső volt, leszegett fejjel csapott le az indításokra, meghúzta a szélt, hogy általában pontosan íveljen középre.



A varsóiakkal megnyerte az 1968–1969-es és az 1969–1970-es bajnokságot, valamint az 1972–1973-as Lengyel Kupát. Volt négy ezüstje is: 1968-ban és 1971-ben az első osztály küzdelmei, 1969-ben és 1972-ben a vesztes kupadöntő lefújása után jutott hozzájuk. A kollekciójához jött még az 1971–1972-es liga bronzmedálja.

A Piłatnak becézett támadó (Pontius Pilatus után kapta ezt a becenevet, utalva a keresztjeire, még pontosabban keresztlabdáira, beadásaira) 1967 és 1975 között 62-szer szerepelt hazája válogatottjában, 16 góllal. A leglátványosabbat Peter Shiltonnak lőtte 1973. június 6-án Chorzówban. A 7. percben balról csavart be egy szabadrúgást, amit a kapus rendesen elnézett. Nagy része volt abban, hogy a lengyelek, történetükben először, legyőzték az angolokat.

Szép sikereket ért el a „fehér sasok" kötelékében. 1972-ben megnyerte velük a müncheni olimpiát (épp a magyar együttest győzték le 2-1-re az aranyéremért), két esztendő múlva pedig újból az NSZK-ban hajtottak végre huszárcsínyt, bronzérmet futballoztak össze a világbajnokságon. A szélsebes Robert bekerült a torna All Star-tizenegyébe, odahaza az Év labdarúgójának választották meg, éppen ezért rendkívül furcsa, hogy 2004-ben Rubén Hugo Ayala, az 1974-es argentin válogatott tagja csalással vádolta. Állítólag 18 ezer dollárt vett át „ösztönzés" gyanánt a dél-amerikaiak megbízottjától. A pénzt azért adták, hogy a lengyelek verjék meg az olaszokat, és az esetleges sikerükkel segítsék az Albiceleste továbbjutását. Gadochának szét kellett volna osztania a meccs előtt a „célprémiumot", azonban ő megtartotta magának.(Egyébként a lengyelek nyertek, az argentinok továbbjutottak.) A régóta az Egyesült Államokban élő egykori csillag tagadta az ellene felhozott vádat, de az kétségtelen, hogy a botrányban besározódott a neve, és sokan hátat fordítottak a hajdani kedvencüknek.

Gadocha 1975-ben Franciaországba szerződött, az FC Nantes profija lett. A breton „kanárikkal" az 1976–1977-es I. osztályú bajnokság első helyén zárt.

1978-tól a tengerentúlon kereste a kenyerét. Előbb az NASL-ben próbálkozott, a Chicago Stingben produkált 12/1-es mutatót. 1980 és 1982 között a Hartford Hellions teremcsapatát erősítette az MISL-ben. 1992-től 1995-ig a floridai lakóhelyén működő alakulat, a Sarasota Venice veteránja volt. 1995-ben rövid ideig a lengyel válogatott mellett dolgozott másodedzőként.

CLAUDIO GENTILE

Kadhafi a Squadra Azzurrából

Claudio Gentile Tripoliban, Líbia fővárosában született 1953. szeptember 23-án. Szülei Siracusa közeléből vándoroltak ki Líbiába, amely korábban olasz gyarmat volt, a második világháború vége felé a becslések szerint az ország lakosainak több mint tíz százaléka olasznak vallotta magát. Nem egészen két évvel Claudio Gentile születése előtt kikiáltották a Líbiai Egyesült Királyságot, amelyben, miután rengeteg olajat találtak, hirtelen egyre jobb lett az élet – de nem az olaszoknak. A család aztán a hatvanas évek elején vissza is tért az anyaországba. Lombardiában, Brunatében telepedtek le. A majdani világbajnok tizenegy évesen már a Maslianicában (1964–1968), majd a Varesében (1968–1973) futballozott. Közben egy idényt az Aronában (1971–1972) töltött. Gyerekkorára később leginkább a gúnyneve (Kadhafi) emlékeztette. A jó felépítésű, kegyelmet nem ismerő védőn megakadt a Juventus ügynökeinek szeme, 1973 nyarán le is igazolták. Gentile augusztus 29-én, az Ascoli elleni kupameccsen mutatkozott be a csapatban. December 2-án a bajnokságban is átesett a tűzkeresztségen. 1984-ig erősítette a „zebrákat". Hatszor volt velük olasz bajnok (1975, 1977, 1978, 1981, 1982, 1984), négyszer ezüstérmes (1974, 1976, 1980, 1983), egyszer bronzérmes (1979). Továbbá kétszer lett Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), egyszer KEK-győztes (1984), egyszer UEFA-kupa-győztes (1977). Ezek mellett játszott az 1983-as, a Hamburger SV elleni vesztes BEK-döntőn. Az athéni volt az egyetlen elbukott végjáték pályafutása során! A többit egytől-egyig diadal övezte: így 1977-ben, az Atlético Bilbao elleni csatákat (1-0 otthon, 1-2 Baszkföldön), az 1979-es Olasz Kupa-finálét (2-1 hosszabbításban a Palermo ellen), az 1983-as Olasz Kupa-döntőt (0-2 és 3-0 a Verona ellenében), az 1984-es KEK-döntőt (2-1 az FC Porto ellen Bázelben), valamint az 1982-es világbajnoki döntőt Madridban.



Az olasz nagyválogatottban 1975. április 19. és 1984. május 26. között 71 mérkőzésen 1 gólt szerzett. Két vébén

(1978, 1982) és egy Európa-bajnokságon (1980) járt a Squadra Azzurrával, amelynek tagjaként világbajnok (1982), világbajnoki negyedik (1978) és Európa-bajnoki negyedik (1980) volt.

A keménységéről legendák keletkeztek és terjednek ma is. Erre jó példa az egyik brit újságírónak az 1982-es olasz–argentin vébémérkőzésről készített beszámolója: „Mint a dühtől toporzékoló bika a pofája előtt lasszót pörgető cowboyt, úgy próbálta meg a felbőszült Gentile a legkisebb elemeire szétrúgni Maradonát." Gentile roppant szorosan fogta az emberét, kullancsként tapadt rá, és ha nem kínálkozott más megoldás, hát szabálytalankodott vele szemben. Erre panaszkodott Zico, a brazilok, illetve Pierre Littbarski, a nyugatnémetek játékmestere is a spanyolországi Mundialon. „A labdarúgás nem a balerinák sportja, hanem a gladiátoroké, a stadion pedig nem színház!" – replikázott az olasz védő. Családnevének jelentése (kedves) nem volt éppen jellemzője játékának. Egyébként Barcelonában 1982. július 5-én Zicóról szó szerint letépte az aranysárga mezt. A két dél-amerikai válogatott elleni találkozókon egy-egy sárga lappal büntették a játékvezetők, az eltiltása miatt nem számíthatott rá Enzo Bearzot szövetségi kapitány a lengyelek elleni elődöntőben. Az NSZK elleni fináléra visszatérhetett, sőt az 57. percben az első olasz találatot az ő beadását követően érte el Paolo Rossi. A FIFA illetékesei értékelték Gentile teljesítményét, erre bizonyíték, hogy bekerült a torna álomtizenegyébe.

Különben a piemonti együttesbe eredetileg középhátvédnek vitték, a lassacskán kiöregedő Giuseppe Furino utódját látták benne, majd egy időben balhátvédet kellett játszania, ámbátor inkább jobblábas volt. 1976-ban a vezetőség elszipkázta a bergamói Atalantából Antonio Cabrinit, és akkor a mestere, Giovanni Trapattoni átvezényelte Gentilét a hátsó sor jobb szélére. (A nemzeti tizenegyben is általában ezen a poszton vették figyelembe, s csak ritkábban számoltak vele középen.)

Az edzői kedvelték, mert maradéktalanul betartotta a taktikai utasításaikat, igyekezett a feladatait tökéletesen megoldani, törekedett az egyszerűségre. Tudatosan készült a fellépéseire, videókon tanulmányozta a leendő ellenfelei stílusát, mindig pontosan tudta, mik a gyengéik, miben rejlik esetleges erősségük. Nem ruházta föl a természet olyan finom technikával, mint például Cabrinit, ám remek fizikumának, páratlan szívósságának köszönhetően fáradhatatlannak tűnt, és az utolsó pillanatig megalkuvás nélkül hajtott.

1984-től 1987-ig az AC Fiorentina (70/0) sikereiért küzdött. (Napjainkban már csak mosolyog azon, hogy mennyire nem jól választotta meg távozásának az időpontját. Ha megmarad az Öreg Hölgy lovagjának, a következő szezonban európai Szuperkupát, BEK-et és Világkupát szerez. De nem maradt…). 1987-ben szedte a sátorfáját, s elhagyta a „violákat", hogy egy évadon keresztül a Piacenza Calciót (20/0) szolgálja a Serie B-ben. A piros-fehéreknél akasztotta szögre a futballcipőjét. 1971 és 1988 között összesen 553 A, B és D ligás bajnokit vívott, azokon 15-ször talált a riválisok hálójába. (Ebből a Juventusnál eltöltött periódusára 283 összecsapás és 9 találat esik.)

1992-ben új korszak kezdődött az életében, trénerként a Lecco kispadjára telepedett. 1998-ban a labdarúgó-szövetség edzői munkacsoportjában jutott álláshoz, közben szakadatlanul képezte magát. 2000 nyarán rövid ideig Giovanni Trapattoni segítőjeként tevékenykedett a nagyválogatottnál. 2000 őszétől 2006-ig az U21-es gárdát készítette fel. 2004-ben korosztályos Európa-bajnokságot nyert a tanítványaival. 2004 augusztusában az általa vezetett legénység bronzéremmel térhetett haza az athéni olimpiai játékokról.

ERIC GERETS

Flandria Oroszlánja

Eric Maria Lambertus Gerets a belga–holland határon fekvő Lanakenben (korábban: Rekem) jött a világra 1954. május 18-án. 1964-ben lett igazolt kölyökfutballistája az AA Rekem együttesének, onnan került 1971-ben a Standard Liège gárdájába. Nem egészen 18 esztendősen, 1972. április 16-án, az FC Diest ellen debütált az élvonalban. A 182 centis, 77 kilós jobbhátvéd harcos stílusa, bozontos szakálla és sörénye után kapta a Flandria Oroszlánja elismerő titulust. 1982-ben az Év labdarúgója lett Belgiumban. A Standard tagjaként kétszer volt bajnok (1982, 1983), egyszer a Belga Kupa nyertese (1981), egyszer pedig a belga Szuperkupáé (1981).



1982. május 12-én KEK-döntőt veszítettek a Camp Nouban az FC Barcelona ellen (1-2), Eric volt a tisztességesen helytálló németalföldiek csapatkapitánya.

1983-ban az AC Milanhoz távozott. Nem zárt sikeres idényt a lombardoknál, a 13 mérkőzésén egyszer talált a hálóba, míg a Standard kötelékében a mutatója 318/23-as volt. Belekeveredett egy bundabotrányba, amiért 1984-ben „papíron" három évre eltiltották, de ezt nem töltötte le.

1984-től egy szezont az MVV Maastricht szolgálatában töltött, onnan szerződtette a PSV Eindhoven. Sokan leírták már, elmúlt 31 éves, ráadásul makacs sérülések is kínozták. Gerets azonban bizonyított a kétkedőknek is, BEK-győztes (1988), hatszoros bajnok (1986, 1987, 1988, 1989, 1991, 1992) és háromszoros Holland Kupa-nyertes (1988, 1989, 1990) lett.

Élete nagy napja kétségkívül 1988. május 25-én érkezett el, a PSV Stuttgartban harcolt a BEK-döntőben a Benficával (0-0), és „szétlövésben" elhódította a serleget.

A belga válogatott mezét 1975 és 1991 között 86-szor ölthette magára, kétszer volt eredményes. A „vörös ördögökkel" megjárt három világbajnokságot (1982, 1986, 1990) és egy Európa-bajnokságot. Utóbbin igazi bravúrt hajtott végre a társaival, hiszen 1980. június 22-én döntőt vívhatott Rómában az NSZK-val, ahol aztán nem boldogultak a németek hórihorgas centerével, a két gólt szerző Horst Hrubesch-sel (1-2). Az 1986-os mexikói Mundialon elért 4. helyezésükért sem kellett szégyenkezniük.

Gerets remek játékos volt, és trénerként is kiérdemelte ezt a jelzőt. Állomáshelyei: RFC Liège (1992–1994), SK Lierse (1994–1997), FC Bruges (1997–1999), PSV Eindhoven (1999–2002), 1. FC Kaiserslautern (2002–2004), VfL Wolfsburg (2004–2005), Galatasaray (2005–2007), Olympique Marseille (2007–2009), al-Hilal Rijad (2009–2010), Marokkó, szövetségi kapitány (2010–2012), al-Duhail (2012–2014), al-Dzsazíra (2014–2015).

Hazájában 1997-ben és 1998-ban, Franciaországban 2009-ben vehette át az Év edzője kitüntetést. Öt országban hat általa felkészített alakulattal nyert összesen hét bajnok aranyat és négy kupát. 2012-ben a marokkói válogatott szövetségi kapitányaként begyűjtötte az Arab Nemzetek Kupáját.

A legnagyobbat rúgó papagáj

Gérson de Oliveira Nunes 1941. január 11-én született Niteróiban. A kiváló technikával felvértezett ifjú a középpálya bal oldalán találta föl igazán magát. Zömök alkata (172 centi magas, 69 kilós volt fénykorában) gyorsasággal párosult, a játékintelligenciája messze a brazil átlag fölötti volt, s ez egyben jellemzi a kvalitásait. A Papagáj becenevet azért kapta, mert állandóan beszélt, mindent kommentált. A válogatottban ő vezette a közös imádkozásokat a meccs előtt, alatt és után.

Sokan Gérsont tartják az 1970-es gárda játékmesterének, Didi méltó utódjának. Nem ördögtől fogant a gondolat, hiszen elegánsan irányított, precíz labdákat varázsolt a társak elé, és ha kellett, távolról bombázta a riválisok kapuját. Gyenge pontjának a védekezés tűnt, ám Mario „Lobo" Zagallo szövetségi kapitány megtalálta erre is a megoldást, elvégeztette Gérson helyett a kulimunkát a rengeteget robotoló Clodoaldóval.

Edgard José Martins, a néhai paulista újságíró ismerősünk minden idők legjobb tíz brazil labdarúgója közé sorolta. Ugyanakkor Pelé 2004-es jegyzékére nem került fel Gérson neve, meg is haragudott a Királyra…



Gérson a vb-döntőben, a bíró Rudi Glöckner árnyékában. Jobbján De Sisti és Rivellino, balján Pelé és Mazzola

A Papagáj a Canto da Rióban (1977) kezdett futballozni, majd a leghíresebb klubokat szolgálhatta Rióban és São Paulóban: Flamengo (1958–1963), Botafogo (1963–1969), São Paulo FC (1969–1972), Fluminense (1972–1974). 533 mérkőzésén 193-szor talált az ellenfelek hálójába. Ötször nyerte meg a Rio–São Paulo-tornát (1961, 1964, 1966, 1970, 1971), egyszer a Taça Brasilt (1968), háromszor a carioca bajnokságot (1963, 1967, 1968), egyszer a paulistát (1973).

1961. május 7. és 1972. július 9. között hetvenszer öltötte magára a legendás aranysárga-zöld szerelést, amelynek képviseletében 14-szer volt eredményes. Az 1962-es World Cup előtt remek formát árult el, aztán egy térdsérülés miatt nem került be a Chilébe utazók keretébe. Meglehetősen peches, sérülékeny futballista volt, és ez szerepet játszott a viszonylag korai visszavonulásában is.

Európában az 1970-es vébé idején figyeltek fel rá, köszönhetően a műholdaknak, amelyek segítségével szerte a planétán foghatóvá váltak a televíziós közvetítések. Mexikóban egy gólt szerzett, de az az egyik legfontosabb volt a tornán: az olaszok elleni döntőben 1:1 után ő juttatta a brazilokat vezetéshez távoli lövésével.

Pályafutása befejezése után sikeres kommentátorként dolgozott.

ALAIN GIRESSE

A „kékek" szupertörpéje

Alain Giresse 1952. augusztus 2-án született egy Langoiran nevű faluban, Gironde megyében. Játékosként két klubot szolgált, a Girondins Bordeaux-t (1970–1986) és az Olympique Marseille-t (1986–1988). Az alacsony termetű (162 cm), filigrán alkatú (59 kg) középpályás rácáfolt arra a tételre, mely szerint az ellenfél kapuja előtt csupán az égimeszelők érvényesülhetnek, mert két klubjában és a francia válogatottban összesen 723 hivatalos mérkőzést vívott, s azokon 195-ször vette be az ellenfelek hálóját. A francia élvonalban 586 mérkőzést játszott, ezzel a mezőnyjátékosok között rekorder, egyébként ötödik.



1982-ben a *France Football* Aranylabda-szavazásán a második helyen zárt 68 ponttal, 1985-ig ehhez hozzátett még 21 pontot.

A gallkakasos címerrel ékesített nemzeti mezben 1974. szeptember 7. és 1986. június 25. között 46 mérkőzésen hat gólt szerzett. A „kékekkel" 1984-ben Európa-bajnokságot nyert, bekerült a hazájában megrendezett torna álomtizenegyébe is. Részt vett a gárdával az 1982-es vébén, Spanyolországban a negyedik helyen finiseltek, aztán az 1986-os Mundialon, Mexikóban bronzérmet szereztek. 1985-ben az Artemio Franchi nevét viselő serlegért a kontinensbajnokok találkozóján, Párizsban 2 -0-ra legyőzték Uruguayt. Alain Giresse 1982-ben, 1983-ban és 1987-ben az Év labdarúgója lett Franciaországban.

A Bordeaux együttesével 1984-ben és 1985-ben megnyerte az első osztály aranyérmét, 1980-ban az Alpesi Kupát, míg 1986-ban a Francia Kupát. (Érdekesség: a későbbi kenyéradója, az OM elleni finálé hosszabbításában ő vitte be győztes találatot a Parc des Princes gyepszőnyegén.) Van négy ezüstje is, 1983-ban és 1987-ben a ligaküzdelmek végén, 1972-ben az Alpesi Kupában, 1987-ben a Francia Kupában vehette át. (Kuriózum: 1987-ben már a Marseille kék-fehér szerelésében száguldozott, és a kupadöntőben épp előző alakulata, a Girondins mért a déli kikötővárosiakra 2-0- vereséget a párizsi végjátékban.)

1989 és 1991 között a Bordeaux technikai igazgatójaként tevékenykedett. Amikor pénzügyi válságba került az egyesület, akkor távozott, hogy edzőként keressen magának új kihívásokat. A következő klubok és válogatottak kispadján ült: Toulouse FC (1995–1998, 1999–2000), Paris Saint-Germain (1998), FAR Rabat (2001–2003), Grúzia, szövetségi kapitány (2004–2005), Gabon, szövetségi kapitány (2006–2010), Mali, szövetségi kapitány (2010–2012, 2015–2017), Szenegál, szövetségi kapitány (2013–2015), Tunézia, szövetségi kapitány (2018–).

1998-ban elhódította a PSG-vel a Bajnokok Trófeáját, 2003-ban a FAR Rabattal a Marokkói Kupát. 1997-ben felhozta a gondjaira bízott Toulouse FC-t a második divízióból az élvonalba. 2012-ben Malival a harmadik helyen végzett az Afrikai Nemzetek Kupájában.

A Sárkányok kétszeres aranycipőse

Fernando Mendes Soares Gomes beceneve, az O Bi-Bota de ouro (A kétszeres aranycipős) jelzi, hogy fénykorában Európa leggólerősebb csatárai közé tartozott. A Sárkányok örök kedvence 1956. november 22-én született Portóban. A helyi klubban, az FC Portóban lett igazolt játékos 1971-ben. Felnőttként két időszakban erősítette a kék-fehéreket (1974–1980, 1982–1989), és nagy rakás érmet halmozott fel velük. Az öt portugál bajnoki arany (1978, 1979, 1985, 1986, 1988) mellé számos serleget rakott: három Portugál Kupát (1977, 1984, 1988), három portugál Szuperkupát (1983, 1984, 1986), a Bajnokcsapatok Európakupáját (1987), a Világkupát (1987) és az európai Szuperkupát (1987–1988).



Az 1977. május 18-i kupafinálében az ő találatával verték meg a Bragát 1-0-ra.

A Bayern München elleni bécsi BEK-döntőn sérülése miatt nem játszhatott (2-1), ellenben a tokiói Toyota Kupa (Világkupa) végjátékában pályára küldték, sőt a vezetést is neki köszönhették a montevideói Peñarol ellen (2-1). 1984-ben elbukták a KEK-döntőt a Juventus ellenében (1-2), a bázeli összecsapáson Gomes is szerepet kapott. Ezek mellé soroljuk oda a négy „eltékozolt" Portugál Kupa-döntőt (1978, 1980, 1983, 1985), a bajnoki ezüstöket (1975, 1980, 1983, 1984, 1987, 1989) és bronzokat (1977, 1990, 1991).

Kétszer nyerte el az európai Aranycipőt (1983, 1985), hatszor lett hazája gólkirálya (1977, 1978, 1979, 1983, 1984, 1985), kétszer a Portugál Kupáé (1980, 1983). 1983-ban az Év labdarúgójává választották Portugáliában.

1980 és 1982 között a Sporting Gijón légiósa volt. Az első évében sérülése miatt kevésszer tudott pályara lépni, a második idénye jobban sikerült (23/11). Az asztúriai kitérője után hazatért, hogy a pályafutását az FC Porto egyik nagy ellenlábasánál, a Sporting CP-nél fejezze be (1989–1991). Csupán ezt a „lisszaboni kacskaringóját" nem tudják neki megbocsátani az északiak drukkerei…

A 176 centis, 74 kilós csatár 1975. március 9. és 1988. november 16. között 48-szor öltözködött a nemzeti tizenegy felszerelésébe, és 13-szor volt benne eredményes. Tagja volt az 1984-es franciaországi Európa-bajnokságon elődöntőt veszítő együttesnek. Kint járt az 1986-os mexikói világbajnokságon, a csoportban az utolsó helyen zárt a társaival. Egyik nemzetközi tornán sem tudta a találatai számát gyarapítani, ettől függetlenül – mindent figyelembe véve – a karrierje folyamán 610 találkozón 420 gólt ért el.

Két legendássá vált mondása, csattanóul. „Gólt szerezni olyan, mint egy orgazmust átélni." „Mikor az ellenfél tizenhatosának közelébe érsz, nincs cimboraság, sem szeretet vagy könyörület, csak a kaput látod, a kapust meg a labdát. És ha jól teszed a dolgodat, indulhatsz is vissza, hogy fogadd a többiek gratulációját, a nézősereg ünneplését."

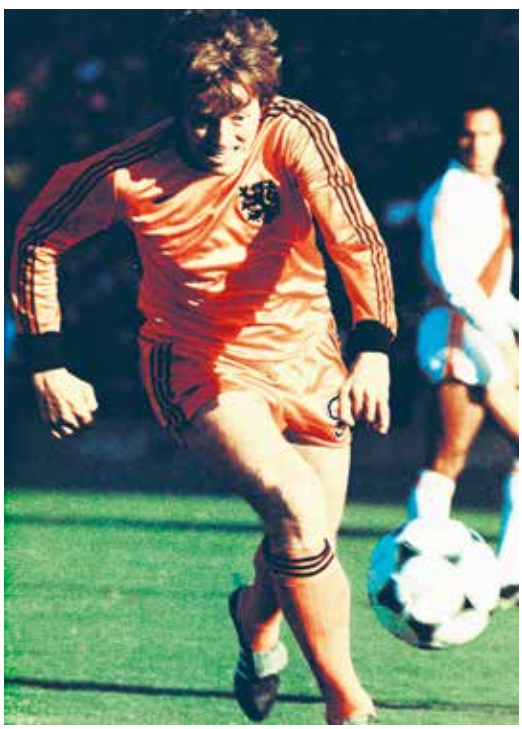
ARIE HAAN

A bolygó hollandus

Arend „Arie" Haan 1948. november 16-án született egy Finsterwolde nevű faluban, Groningen közelében. A Winschoter VV 1896 csapatában kezdte a labdarúgást. Akkortájban teniszezett is, és csak 1967 nyarán döntött végleg a futball mellett, amikor az Ajax B-hez került. 1969-ben irányították át az amszterdamiak profijai közé, értelemszerűen a klub első BEK-döntőjén még nem küldték harcba a Milan ellen. Később bőven kárpótolta az élet a piros-fehéreknél, mert nyert velük három BEK-trófeát (1971, 1972, 1973), egy Világkupát (1972), két európai Szuperkupát (1972, 1973), három holland bajnoki aranyat (1969–1970, 1971–1972, 1972–1973) és három Holland Kupát (1971, 1972, 1973). Az 1970–1971-es küzdelmek végén ezüst-, az 1973–1974-es és az 1974–1975-ös bajnokság után bronzérem került a nyakába.

Védjegyeivé a pontos mélységi passzok, a távolról megeresztett, gyilkos bombák váltak. Rengeteget futott, elsőrangúan szerelt. Tudatosan változtatta helyét a középpályán, gyakran a támadások befejezésére is maradt energiája. Univerzális futballistává fejlődött, aki a kapusposzt kivételével bárhol állta a sarat, mivel mindkét lábával kitűnően bánt a labdával.

A 183 centis, 83 kilós sztár 1975-től 1981-ig az RSC Anderlechtet szolgálta. Egymás után háromszor vívott velük KEK-döntőt (1976, 1977, 1978), kétszer el is hódították az ezüstveretet (1976, 1978), plusz kétszer a vén földrész Szuperkupáját is (1976, 1978). Elképesztő szériát vallhat magáénak: az európai Szuperkupa első hat kiírásából négyet megnyert, a párharcok mind a nyolc mérkőzésén végig a pályán volt, és az első haton gólt is szerzett. A belga elitliga aranyát egyszer (1980–1981), a Belga Kupát (1975–1976) szintén egyszer gyűjtötték be. Ehhez jött az 1976-tól 1980-ig sorozatban a birtokukba került négy bajnoki ezüstmedál. (1977-ben kettő is jutott nekik belőle, mivel az FC Bruges elleni kupadöntőt elrontották).



1981 és 1983 között a Standard Liège gárdáját erősítette, két bajnoki arannyal (1981–1982, 1982–1983), egy KEK-ezüsttel (1982) és egy belgiumi Szuperkupával (1983) gyarapodott gyűjteménye. 1983-ban átmenetileg hazatért, hogy egy szezont lehúzzon a PSV Eindhovenben, a bajnokság lefújásakor ezüstérmet vehetett át. Az 1984–1985-ös idényben öt meccsre a távoli Hongkongba, a Seiko SA nevű egyesülethez írt alá, és egy találattal segítette a kék-fehéreket a bajnoki címhez.

A holland válogatottban 1972. augusztus 30-án debütált Csehszlovákia ellen, Prágában győztek 2-1-re a narancstrikósok. 1983-ig 35 mérkőzésen hat gólt szerzett. Két világbajnokságon szerepelt 1974-ben az NSZK-ban, valamint 1978-ban Argentínában. Mindkét Mundialon bravúrosan teljesítettek, bejutottak a végjátékba, ám ott peches vereségeket szenvedtek a házigazdáktól. Haan a dél-amerikai tornán két irtózatosan nagy gólt rúgott, az egyiket a nyugatnémetek, a másikat az olaszok kapujába zúdította. Később az egyik interjújában felelevenítette, hogy az edzéseken, a lőgyakorlatok közepette rájött, mintha a szubkontinensen ritkább volna a levegő, s ezért a jól megrúgott labda sokkal gyorsabban suhan, mint az európai légtérben szokott. Bátran tüzelt hát 35-40 méterről is.



Szerinte az volt az alapvető különbség 1974 és 1978 között, hogy míg Nyugat-Németországban rendre 40-50 ezer honfitársuk buzdította őket, kivéve a döntőben, amelyet aztán el is buktak, addig Argentínába alig pár száz drukker utazott el, és nem volt már velük az ikonikus Johan Cruyff sem.

Bár sokan nem hiszik el neki, de ő rendíthetetlen nyugalommal állítja, hogy egyáltalán nem zavarja az elveszített két vébéaranyérem. Sőt akkor sem lenne boldogabb, ha legalább az egyik tornát megnyeri az Oranjéval!

Az 1976-os jugoszláviai Eb-n nem volt jelen, ellenben négy esztendő múlva, az olaszországi Európa-bajnokságon bevetették, azonban a németalföldiek a csoportjukban a harmadik helyen zártak, azzal pedig kiestek.

Rövid szakaszokból álló edzői pályafutásának helyszínei: Royal Antwerp FC (1984–1985), RSC Anderlecht (1986–1987, 1997–1998), VfB Stuttgart (1987–1990), 1. FC Nürnberg (1990–1991), Standard Liège (1991–1993), PAOK Szaloniki (1995, 1998–1999), Feyenoord (1995–1997), Omonia Nicosia (2000), Austria Wien (2001), Kína – szövetségi kapitány (2002–2004), Persepolis Teherán (2006), Kamerun – szövetségi kapitány (2006–2007), Albánia – szövetségi kapitány (2008–2009), Csungking Lifan (2009), Tiencsin Teda (2009–2012), Senjang Csuncö (2012), Tiencsin Teda (2014–2015).

Szakemberként az RSC Anderlechtet bajnoki címhez (1986–1987), míg a Standard Liège-t Belga Kupához (1993) juttatta. A vallonok 1992-ben bajnoki bronzérmet, 1993-ban ezüstérmet zsákmányoltak vele a kispadjukon. 1989-ben irányításával UEFA-kupa-döntőig menetelt a VfB Stuttgart, ám a dél-amerikai csillagokkal (Diego Maradona, Alemão, Careca) kiálló SSC Napoli erősebbnek bizonyult a „sváboknál”. A rotterdamiakkal 1996-ban a harmadik, 1997-ben a második helyre ért oda a szülőhazája bajnokságában.

Arie Haan manapság nyugdíjas, csinos villáját messzire kerülik az anyagi gondok. A napfényes Spanyolországban éli a békés hétköznapjait, ám volt két eléggé súlyos autóbalesete, 2016-ban pedig szívinfarktust kapott.

RONNIE HELLSTRÖM

A svéd, aki csak véd s véd

Ronnie Carl Hellström 1949. február 21-én született Malmőben. Atyja, Rolf Hellström is sportolt, kapus volt. A kisfiú a Strandbadens IF nevű egyesületben kezdett futballozni 1960-ban. Két év múlva a família Stockholmba költözött, mert a családfő ott kapott munkát, és akkor Ronnie jelentkezett a Hammarby IF kölyökgárdájánál. (Érdekes, hogy szülővárosa elitklubjában, a Malmö FF-ben sohasem szerepelt, ugyanis amikor elment az égszínkékek tréningjére, nem kellett. Azt mondták rá, hogy túl alacsony. Nos, később 192 centisre nőtt, és mérlegeléskor 84 kilót nyomott.)



1966. május 11-től 1974-ig őrizte a fővárosi zöld-fehérek első csapatának a hálóját, tőlük került be a válogatottba 1968-ban. A sárga-kék nemzeti tizenegy összeállítása 1980-ig 77-szer kezdődött a nevével, három világbajnokságon vett részt. 1970-ben az első mérkőzés jutott neki, mivel június 3-án nagy potyagólt kapott az olaszoktól Tolucában: a hasa alatt surrant be a rövid sarokba Domenghini nem túl távoli, nem is nagyon erős lövése. Mivel csoportjukban a harmadik helyen végeztek, repülhettek haza.

1973. június 13-án sem Ronnie Hellström óvta az északiak állását ellenünk a Népstadionban, az emlékezetes világbajnoki selejtezőn (3-3), hanem Sven-Gunnar Larsson, viszont az 1974-es vébén már ő volt az első számú kapus. Válogatottja egyik legjobbja volt a középdöntő harmadik helyén zárt tornán.

1978-ban a Mundialon a csoportjuk mind a három mérkőzésén Hellström kapott lehetőséget, a későbbi bronzérmes brazilokkal szemben döntetlent csikartak ki (1-1), ellenben az osztrákok és a spanyolok is megverték 1-0-ra őket.

Ronnie Hellström – nyilvánvalóan kiváló vb-teljesítményének is köszönhetően – 1974-ben az 1. FC Kaiserslautern légiósa lett, ahol együtt szerepelhetett válogatott társával, Roland Sandberggel. A kapus tíz esztendőt húzott le a Bundesligában, 266 bajnokin röpködött a „vörös ördögök" gólvonala előtt. Két idény után vehetett át bronzérmet (1978–1979, 1979–1980).

Két vesztes Nyugatnémet Kupa-döntőben is szerepelt. 1976. június 26-án a Hamburg nyert Frankfurtban ellenük 2-0-ra, majd 1981. május 2-án az Eintracht Frankfurt gyűrte le a piros-fehéreket 3-1-re Stuttgartban. Négy évvel a profi pályafutása lezárása után, 1988-ban a GIF Sundsvall szerelésében egy találkozón szóhoz jutott a hazája élvonalában.

A kiváló reflexű, gyors és merész kapuvédő 1971-ben és 1978-ban az Év labdarúgója lett Svédországban. Büszkén vihette otthonába az Aranylabdát (Guldbollen).

A legjobban fejelő német tetőfedő

Horst Hrubesch 1951. április 17-én született Hammban, Észak-Rajna-Vesztfália tartományban. Az 1. FC Pelkum csapatában kezdett 1958-ban. 1971-ben igazolta át a Germania Hamm, majd rövid idő múlva átment a Hammer SpVg-be. 1972-ben már az SC Westtünnen (ma: Hammer SC 2008) együttesében riogatta a kapusokat a 188 centisre nőtt, 88 kilós Fejelő Szörnyeteg (Kopfballungeheuer), ahogyan a szurkolók hívták. 1975-ben szerződtette a Rot-Weiss Essen, ott vált belőle profi labdarúgó, addig a szakmájában, tetőfedőként dolgozott.



Mint azt sajátos beceneve sugallja, kitűnő volt a fejjátéka, robusztus termete, erőszakossága miatt nem volt egyszerű a semlegesítése, bár a technikai képzettsége, különösen a labdakezelése a Bundesliga-elit nívója alatti maradt. Az esseni csapat 1977-ben kiesett az élvonalból, ám egy esztendő múlva visszakerült oda, Hrubesch 42 góljával segítette a feljutásban. 1978-ban 83/80-as mutatóval hagyta el a piros-fehéreket, hívta a Hamburger SV. 1978 és 1983 között teljesedett ki a pályafutása, bajnok, válogatott, Európa-bajnok lett. A sikerlistája: Bundesliga-aranyérem (1979, 1982, 1983), ezüstérem (1980, 1981), gólkirályi cím (1982, 27 találattal).

Három nemzetközi kupadöntőt vívott a HVS „tankjaként". Az elsőt, a Nottingham Forest elleni madridi végjátékot 1-0-ra elveszítették a BEK-ben (csereként szállt be a 46. percben az angolok ellen), de a másodikat 1983. május 24-én megnyerték a Juventus ellen (1-0), sőt csapatkapitányként ő mutathatta fel a serleget Athénben. A két finálé közé esett az 1981–1982-es UEFA-kupa-menetelés, viszont annak utolsó két mérkőzésére nem szívesen emlékszik vissza, miután az IFK Göteborg mindkétszer megverte (1-0, 3-0) a hamburgiakat.

1980. április 2-án bemutatkozott a válogatottban, pedig – közel a huszonkilenchez – már nem reménykedett a behívóban. (Az NSZK Münchenben 1-0-ra nyert Ausztria ellen.)

Bő két hónappal később, június 22-én érkezett el az ő napja, két góljával 2-1-re legyőzték a nyugatnémetek Belgiumot az Európa-bajnokság római döntőjében. 1982. július 11-én a világbajnoki címet eldöntő csatába csereként küldték be, 38 perc jutott neki az olaszok ellen Madridban. Jószerével semmit sem tudott tenni (1-3). A válogatottban 20/6-os statisztikát ért el 1982-ig.

1983-tól 1985-ig a Standard Liège légiósa volt, aztán egy évet lehúzott a Borussia Dortmundban (1985–1986), majd az SC Westtünnenben vezetett le.

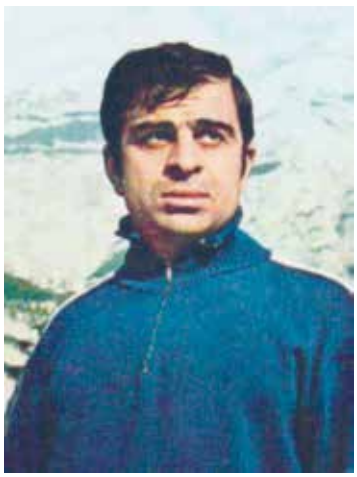
Edzői pályafutásának állomáshelyei: Rot-Weiss Essen (1986–1987), VfL Wolfsburg (1988–1989), Swarovski Innsbruck (1991–1992), Hansa Rostock (1993), Dynamo Dresden (1994–1995), Austria Wien (1995–1996), Samsunspor (1997), Németország U19 és U21 (2000–2016), Németország olimpiai válogatottja (2016), Németország női válogatottja (2018–).

Tréneri sikerei: Európa-bajnok (U19, 2008), Európa-bajnok (U21, 2009), olimpiai ezüstérmes (2016).

MURTAZ HURCILAVA

A Szbornaja első grúz csapatkapitánya

Murtaz Kalisztratovics Hurcilava 1943. január 5-én született Bandzában, egy apró nyugat-grúziai faluban. Családjának férfitagjai harcoltak a Vörös Hadseregben. Gegecskoriban kezdett futballozni, mégpedig rongyból csavart labdaszerűséggel, mert bőrlabdát sokáig legfeljebb a fotókon látott. Finom technikáját, ritmusérzékét és elsőrangú erőnlétét főként annak köszönhette, hogy szörnyű körülmények között, a birkalegelőkön meg az utcák porában sajátította el a legfontosabb játékelemeket. A futballról alkotott filozófiájának sarokköve, a sportszerűség akkor kristályosodott ki, ugyanis a grundok kölykei hamar kipenderítették azt, aki durvászkodott, meg nem engedett, alantas eszközöket vetett be.



A 178 centi magas, 85 kilós fiatalember mindig védőt játszott, a legtöbbször középhátvédet, erőssége volt a megelőző szerelés, természetes könnyedséggel lopta el a csatárok orra elől a labdát. 1961 és 1975 között élete klubjában, a Dinamo Tbilisziben futballozott, utána egy évet lehúzott még a riválisTorpedo Kutaiszi legénységénél, aztán visszavonult.

1964-ben bajnokságot nyert a kaukázusi kék-fehérekkel, 1962-ben, 1967-ben és 1972-ben bronzérmet. 1970. augusztus 8-án kupadöntőt vívott Moszkvában – 103 ezer néző előtt – a két „belügyis” alakulat, a lényegében hazai pályán küzdő fővárosiak győztek 2:1-re.

Az ifjúsági válogatottban a híres San Remó-i seregszemlén mutatkozott be. A Szbornajának nevezett A-csapatban 1965 és 1973 között 69-szer láthatták őt a szurkolók, hatszor volt eredményes. Két világbajnokságon vehetett részt. 1966-ban Angliában a negyedik helyen végzett a gárda, 1970-ben Mexikóban is továbbjutott a csoportjából, mégpedig az első helyen, aztán június 14-én a nyolc között Uruguay megállította.

A grúz védő 1968-ban kétszer, 1972-ben egyszer játszott a magyarok ellen, mindannyiszor a kontinensbajnokság keretén belül.

Hurcilava egy szerencsétlen sérülés miatt lemaradt az 1964-es Európa-bajnokságról, így értelemszerűen az ezüstéremről is. 1972-ben azonban megkapta az Eb-ezüstöt Belgiumban, nem sokkal később pedig az olimpiai bronzérmet Münchenben. (A harmadik helyért vívott találkozón gólt is szerzett az NDK ellen.) A grúz játékosok közül rajta kívül csak Alekszandr Csivadze viselte a szovjet válogatott kapitányi karszalagját. Elsőként ő. Az 1968-as olaszországi tornán is kint járt, ám egyik mérkőzésen sem kapott bizalmat Mihail Jakusin szövetségi kapitánytól.

Miután abbahagyta a futballt, beállt a trénerek közé. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Lokomotiv Szamtredia (1976), Dinamo Zugdidi (1977), Guria Lancshuti (1982), Dinamo Tbiliszi, másodedző (1987–1989), Dinamo Tbiliszi (1997–1999), Lokomotiv Tbiliszi (1999), Grúzia U21 (1999–2001), Grúzia, másodedző (2001–2003).

2003-ban az előző 50 esztendő legjobb grúz labdarúgójává választották.

A trükköket Garrinchától leste el

Jair Ventura Filho – a labdarúgás világában járatosak a Jairzinho becenéven ismerik – Rio de Janeiro északi körzetében, Duque de Caxias városában született 1944. december 25-én. Örömtelen gyermekkor jutott neki. Kétéves volt, amikor atyját elveszítette, anyja takarítónőként állandóan dolgozott, ezért a nagynénje meg az utca nevelte. Néha járt iskolába, de inkább mellé, hisz éjjel-nappal rúgta a labdát a környékbeli srácokkal. Mezítláb, mert futballcipőre nem futotta. (Később is szenvedett a stoplis bőrcsukában.) Hétévesen egy szervezetlen kölyökcsaptatban, a Brasileirinhóban kezdett futballozni, onnan tizenöt évesen a Flamengóhoz került próbaidősnek. A piros-feketék szereztek neki munkát, nyomdásztanulóként alkalmazták egy üzemben, azonban egyik helyen sem vált be, távoznia kellett.



1959-ben figyelt fel rá a Botafogo edzője, Paraguaio, új szerzeménye egy időt az ifiknél töltött, majd 1961-ben véglegesítették a fehér-fekete csíkosak. Eredetileg középcsatárt játszott, a robbanékonysága, a gólérzékenysége már akkor is rendben volt, bár a fizikai adottságai (173 cm, 74 kg) inkább a szélsőjátékra tették volna alkalmassá. Maga is a jobbszélső posztját „nézte ki", csak hát akkortájban ebben a szerepkörben a Botában és a válogatottban Garrincha csillogott, akinek Jairzinho – saját bevallása szerint – még a cipőfűzőjét sem köthette volna meg. Rengeteget tanult az ördöngös támadótól, igyekezett ellesni tőle a fortélyokat. Hasonlított a habitusuk is, igaz, az életvitelük nem, és abban is különböztek, hogy a reményteli center tudta magát fegyelmezni. Ha nagyon muszáj volt… Egy idő után Mané már sérülésekkel kínlódott, hol tudott játszani, hol lábra állni sem, végül elment a Corinthianshoz, így az ifjú titán elfoglalhatta helyét a jobb szélen.

Jairzinho 1964-ben és 1966-ban megnyerte a klubjával a Rio–São Paulo-tornát, 1967-ben és 1968-ban a carioca bajnokságot. Tegyük melléjük a Taça Brasilt, az országos bajnoki címet, amelyért 1968-ban kezdték, viszont csak 1969 őszén fejezték be a küzdelmeket. A fináléban a Fortaleza EC-t múlták felül (2:2, 4:0).

A válogatottban 1963. április 24-én debütált, a Pánamerikai Játékok keretében Uruguayt fogadták São Paulóban (3:1). Az amatőrökből verbuvált hazai gárda egyébként otthon tartotta a kupát. (Arany-zöld mezben e tornán vívhatta Jairzinho az első négy mérkőzését, szerzett két gólt is, Chile és az Egyesült Államok csapatának hálóját zörgette meg, ám ezeket a fellépéseit nem tekintik hivatalosnak a statisztikák. Így fest a nem hivatalos mérlege a Seleção képviseletében: 87/38.) Utoljára 1982. március 3-án láthatták őt a mitikus uniformisban, São Paulóban 1-1-re zárt az együttes Csehszlovákiával.

Három világbajnokságon lépett pályára, és mindhármon a brazilok valamennyi (összesen 14) meccsét végigjátszotta. 1966-ban címvédőként nem jutottak tovább a csoportjukból, megelőzte őket Portugália és Magyarország. Angliában három találkozó jutott nekik, Jairzinho a balszélső és a középcsatár posztján is szerepelt. 1970-ben jött el az ő ideje, a hat összecsapásukon hétszer volt eredményes, mindegyiken bevette az ellenfél kapuját, sőt a csehszlovákok ellen duplázni tudott. Ezzel tagja lett a „mágikus duónak", ugyanis a labdarúgóvébék történeté-

ben csupán két olyan győztes akad, aki a tornán csapata valamennyi találkozóján gólt szerzett. 1950-ben az uruguayi Alcides Ghiggia (4/4) teljesített hasonló szériát. Jairzinhónak a hét „dugó" sem volt elegendő Mexikóban a gólkirályi trónushoz, ellenben bekerült a torna álomtizenegyébe, bónuszként új becenevet is kapott: Furacão da Copa (A kupa hurrikánja).



1974-ben a „kanárik" a 4. helyen végeztek, amelyhez a szélvészgyors szélsőjük két találatával segítette őket. (Zaire és Argentína kapujába talált be.)



Az NSZK-ban lezajlott vébé után az Olympique Marseille profija lett. A Botafogónak 413/186-os mérleggel intett búcsút. Ami azt illeti, sok sót nem evett meg a délszaki kikötővárosban (18/9). 1975-ben három meccs erejéig magára öltötte a johannesburgi Kaizer Chiefs sárga-fekete trikóját, s elkönyvelt benne hét gólt. 1976-ban hazatért, hogy a Cruzeiro égszínkék dresszében arassa utolsó nagy futballsikerét, megszerezvén a Copa Libertadorest. Három mérkőzést vívtak a trófeáért a River Plate-tel (4-1, 1-2, 3-2), s ő mindegyiket végigszáguldozta, de bevenni egyszer sem tudta a „milliomosok" hálóját. Ugyanez igaz a Bayern München elleni Világkupa-döntőkre is: mindkét meccsen játszott, ám a góljai számát nem gyarapította (0-2, 0-0).

Belo Horizonte után még ezekben az alakulatokban láthatták: Portuguesa FC Acarigua (1977, 10/2), EC Noroeste (1978–1979, 2/0), Fast Club Manaus (1979, 19/17), CD Jorge Wilstermann Cochabamba (1980–1981), Botafogo de Futebol e Regatas (1981–1982), 9 de Octubre Guayaquil (1982).

Brazília mellett tehát futballozott Franciaországban, a Dél-Afrikai Köztársaságban, Venezuelában, Bolíviában és Ecuadorban.

A visszavonulását követően edzősködni kezdett, megfordult Szaúd-Arábiában, Görögországban (Kalamata FC, 1997–1998). 2003 és 2005 között a gaboni válogatott kispadján ült. 2008-ban harcba szállt Rio de Janeiro polgármesteri címéért, azonban nem választották meg. Később riói tehetségeknek vezetett futballakadémiát. Ő fedezte fel Rio de Janeiróban az akkor 14 éves Fenomént, Ronaldót a São Cristóvão csapatában.

Pelénél is többször lett világbajnok

Leovegildo Lins da Gama Júnior (rövidebben: Júnior) 1954. június 29-én jött a világra a Paraiba államban fekvő João Pessoában. Két nappal a születése előtt vált véglegessé Svájcban, hogy Brazília újfent nem lesz világbajnok, miután 4:2-re kikapott a magyaroktól. Nos, bármennyire elsőrangú futballista is lett a kisfiúból, világbajnoki címet és Copa Américát sohasem tudott nyerni! Illetve dehogyisnem, zsinórban hatszor is – strandfutballban (1995-ben, 1996-ban, 1997-ben, 1998-ban, 1999-ben, 2000-ben, valamint 1994-ben, 1995-ben, 1996-ban, 1997-ben, 1998-ban, 1999-ben)…



A 172 centi magas, 70 kilós balhátvéd a Flamengo neveltje volt, két részletben erősítette a rióiakat (1974–1984, 1989–1993), és a piros-fekete színekben 875 mérkőzésen 77-szer volt eredményes. Négyszer lett a Flával brazil bajnok (1980, 1982, 1983, 1992), egyszer Világkupa-győztes (1981), egyszer Copa Libertadores-győztes (1981), egyszer Brazil Kupa-győztes (1990). Ötször került be hazájában az Év csapatába (1980, 1981, 1983, 1984, 1992). 1992-ben az Év labdarúgójává „koronázták” Brazíliában, abban az esztendőben beválogatták a szubkontinens legjobb tizenegyébe is. 1981-ben a harmadik legjobb futballista volt Dél-Amerikában.

Elsőrangú technika, gazellagyorsaság, harmonikus mozgás, elegáns megoldások, rendkívül erős, helyezett lövések voltak a védjegyei.

1984 és 1987 között a Torinóban, 1987 és 1989 között a Pescarában légióskodott. 1985-ben a „bikákkal” ezüstérmes lett a Serie A-ban, a Pescarával ellenben kiesett az élvonalból 1989-ben. 1991. március elején (kölcsönben) játszott a Közép-európai Kupában a Veszprém (1-0) és a Pisa (2-1) ellen, sikerült begyűjtenie a patinás serleget a piemontiakkal. Ez volt az egyetlen diadala az „öreg földrészen”.

1979. május 17. és 1992. december 16. között 70-szer lépett pályára a nemzeti tizenegyben, hat találatot könyvelt el. A Capacete (Bukósisak – fura alakú, dús göndörhajáról kapta) becenévvel illetett kiválóság két világbajnokságon (1982, 1986) vehetett részt, Spanyolországban az ítészek beszavazták a Mundial álomtizenegyébe. Az aranysárga-zöldek képviseletében elért legnagyobb sikere az 1983-as Copa América-finálé volt, igaz, az Uruguay elleni párbajt végül elveszítette a Seleção (0-2, 1-1).

A zöld gyepen sem esett kétségbe, mikor az ellenfél tizenhatosának környékére ért, ámbár elviekben a védekezés volt a legfőbb feladata (egy brazil statisztika szerint 1105 meccsén 101 gólt szerzett), viszont a strandfutballban valósággal rettegtek tőle a kapusok, hisz egymás után négyszer lett a vébék gólkirálya (1997-ben 11, 1998-ban 14, 1999-ben 10, 2000-ben 13 találattal.) 1993 és 2001 között 201 gólt ért el a homokban. Ezeken a „mezítlábas” tornákon négyszer (1995, 1997, 1998, 2000) választották meg a mezőny legjobbjának.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Flamengo (1993–1994, 1997), Corinthians (2003).

MANFRED KALTZ

Banánokat rúgott, nem kifliket

Manfred Kaltz 1953. január 6-án született Ludwigshavenban. Gyermek- és ifjúsági szinten a következő klubokban futballozott: VfL Neuhofen (1960–1968), TuS Altrip (1968–1970), Hamburger SV (1970–1971), majd a HSV első csapatához került, amelyet két részletben (1971–1989, 1990–1991) szolgált. A 184 centi magas, 78 kilós, remek felépítésű, gyors és technikás szélsőhátvéd 1989-ben Franciaországba szerződött, ahol egyetlen mérkőzésen a Bordeaux, aztán tucatnyin az FC Mulhouse (1989–1990, 12/1) együttesét erősítette. Nem mondhatjuk, hogy bearanyozta napjait a légióskodás... Viszont ha a ligamecscseit összeadjuk, az 594/77-es adathoz jutunk. Vegyük hozzá az 1972 és 1983 között a különféle válogatottakbeli (amatőr, U23, B és A) szerepléseit (81/8)! A „nagyok" között 1975-ben küldték először pályára, és 1983-ig 69 találkozón nyolcszor volt eredményes. Az 1980-as Európa-bajnokságot megnyerte Olaszországban a Nationalelffel. Négy évvel korábban a második helyen zárt a gárda a jugoszláviai tornán.



Manni Kaltz két Mundialon vett részt a nemzeti tizeneggyel. 1978-ban nem túl sikeresen teljesített az NSZK, ellenben 1982-ben döntőt játszott és bukott Madridban, Olaszországgal szemben (1-3).

A HSV együttesével háromszor hódította el a Bundesliga „salátástálját" (1979, 1982, 1983), mellékük tett öt ezüstmedált (1976, 1980, 1981, 1984, 1987). A Nyugatnémet Kupáért három döntőt vívott s mindhármat végigjátszotta. 1974-ben elbukták a serleget az Eintracht Frankfurt ellen, de 1976-ban hazavihették, az 1. FC Kaiserslauternt verték meg érte 2-0-ra. Még emlékezetesebbre sikeredett az 1987-es finálé, ugyanis a második ligás Stuttgarter Kickers elleni 3-1-es sikerükből góllal vette ki a részét. 1973-ban a Mönchengladbach fölött ült 4-0-s diadalával begyűjtötte a Hamburg a Ligakupát is.

A Bananenflankénak nevezett, a banán alakjához hasonlóan csavarodó beadásairól (is) híres jobbhátvéd a nemzetközi kupatornákon is jeleskedett. 1977-ben 2-0-ra legyőzték a KEK-döntőben az Anderlechtet. 1980-ban elveszítették a Nottingham ellenében a BEK-et Madridban (0-1). 1982-ben az UEFA-kupáért két menetet vívtak az IFK Göteborggal, ám mindkettőben jobbnak bizonyultak a svédek (0-1, 0-3). 1983-ban Athénban viszont elorozták a BEK-trófeát a Juventus elől (1-0). 1977-ben és 1983-ban sem tudták megszerezni az európai Szuperkupát, előbb a Liverpool (1-1, 0-6), utóbb az Aberdeen (0-0, 0-2) halászta el előlük. Kaltz az itt lajstromba vett szinte valamennyi végjátékban szerepelt, kivéve a skótok elleni első meccset, s ugyancsak kihagyta az 1983-as, a Grêmio elleni Világkupa-döntőt (1-2).

Nevezetes volt arról (is), hogy még a legvadabb mérkőzéseken is letűrt sportszárral, sípcsontvédő nélkül futballozott. Soha nem sérült meg súlyosan. Ma már ezt nem tehetné: a FIFA kötelezővé teszi a „makulátlan" szerelést.

A mexikói olimpia japán gólkirálya

Nem lehet vita tárgya, hogy a XXI. században Japán ázsiai futballnagyhatalom, hiszen 1998-tól állandó résztvevője a világbajnokságoknak, 2002-ben tornát rendezhetett Dél-Koreával közösen, a J League a távoli földrész legerősebb bajnokságának számít. Ám amikor még Kamamoto Kunisige bűvölte a labdát, mindez pusztán ábrándnak tűnhetett. Akkoriban ott a baseball hódított, az európainak elkönyvelt labdarúgás csupán gyermekcipőben totyogott. Hogy ma már a legnépszerűbb sportág a szigetországban, az az 1944. április 15-én Kiotóban született gólgyáros érdeme is.

A 179 centi magas, 73 kilós csatár a tudományokat sem hanyagolta el, közgazdasági tanulmányai után a tokiói Vaszeda Egyetemen művészettörténészi diplomát szerzett 1966-ban, később politikusi pályát futott be.



Az említett felsőoktatási intézmény csapatában játszott 1963 és 1966 között. Részt vett a hazájában megrendezett olimpiai játékokon 1964-ben, ahol együttese meglepetésre továbbjutott a csoportjából, megelőzve az argentin válogatottat, de a nyolc között 4:0-s vereséget szenvedett a későbbi döntős csehszlovákoktól.

Az 1968-as mexikói olimpián figyelt fel a világ Kamamotóra, ahol a japánok játéka az ő gólerősségére épült. Nem is csalódtak benne: Nigéria ellen mesterhármast ért el, megzörgette a franciák hálóját is, majd a megnyert bronzmeccsen duplázott a házigazdák ellen, és hét találattal ő lett a sorozat gólkirálya. Egyedül a magyarok kapuját nem tudta bevenni (0:5). 1964 és 1977 között 76 válogatott mérkőzésen 75 gólt ért el. Góljai számát tekintve visszavonulásakor csak Pelé előzte meg a „világranglistán", manapság is még csak hatan szereztek nála több gólt válogatottjuk mezében.

Klubszinten 1967 és 1984 között a Yanmar Diesel FC (napjainkban Cerezo Osaka a neve) alakulatát erősítette, 311 találkozón 262 gólt fejelve-lőve. Négyszer nyert bajnoki címet (1971, 1974, 1975, 1980), négyszer ezüstérmet (1968, 1972, 1978, 1982). A kupát kétszer hódította el (1983, 1984), viszont volt három vesztes finaléja is (1973, 1977, 1982.)

Hétszer lett az Év labdarúgója (1966, 1968, 1971, 1974, 1975, 1980, 1981), ugyanennyiszer érdemelte ki a gólkirályi címet is (1968, 1970, 1971, 1974, 1975, 1976, 1978). Először ő érte el a hazája elitligájában a százas (1974), majd a kétszázas gólhatárt (1981).

Tudását a kispadon ülve is igyekezett kamatoztatni. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Yanmar Diesel FC, játékos-edző (1978–1984), Gamba Osaka (1991–1994), Fujieda MYFC (2008).

1998-tól egy évtizedig volt a Japán Labdarúgó-szövetség alelnöke. Balszélsőként beválasztották minden idők legjobb japán tizenegyébe.

KEVIN KEEGAN

A hatalmas Egér

Joseph Kevin Keegan 1951. február 14-én született az észak-angliai Armthorpe nevű településen, Doncaster közelében. Apja bányász volt, aki csak nagy nehézségek árán tudta eltartani ír gyökerekkel is rendelkező családját. A mélynövésű fiú a hozzá hasonló, munkásosztálybéli srácok életét élte, ha tehette, az utcán futballozott. Dolgoznia is muszáj volt, a gyerekeknek való alkalmi munkákat végezte, például gépkocsik ablakait mosta, tejet meg újságot hordott ki. Közben szurkolt a Doncaster Rovers FC-nek, ám utóbb úgy alakult a pályafutása, hogy egyszer sem ölthette magára álmai egyesületének piros-fehér szerelését. Diákként a St. Peter's kollégium csapatában ontotta a gólokat, akadt szezon, hogy a gárda a 130 találatából 40-et neki köszönhetett. A Coventry City bentlakásos próbajátékra hívta, aztán a hathetes nyári táborozás letelte után Jimmy Hill menedzser közölte vele, hogy bár tényleg kiváló technikája van, robbanékony is, de túl alacsony a professzionális labdarúgáshoz, nem lesz belőle soha hivatásos futballista. Meglehetősen melléfogott. De addig még hosszú út vezetett.



Kevin Keegan igen nehezen talált magának munkát, miután befejezte a tanulást, végül a Peglers rézfeldolgozó üzemben alkalmazták. Játszott a melósok alkalmi tizenegyében, majd már „rendes meccseket" is vívott az Enfield House YC, illetve a Lonsdale Hotel FC színeiben.

1967-ben inasszerződést kapott a Scunthorpe United FC-nél. Kezdetben idegesítette a roppant katonás drill, több időt kellett karbantartási és más munkálatokkal eltöltenie, mint a sporttal. Pucolhatta a mellékhelyiségeket, takaríthatta a lelátókat, cipelhette a már befutott társak táskáit, fényesíthette a cipőiket. Tisztára a hadseregben érezte magát. A csapat akkor a harmadik ligában szerepelt, de kiesett onnan. A szélső heti hét fontot vághatott zsebre, ám abból négyet át kellett adnia albérleti díjként. Tizenhét évesen, a Peterborough United ellen dobták a mély vízbe a bordó-világoskékek, soraikban 1968 és 1971 között 124-szer lépett pályára. Az Old Showground publikuma gyorsan megkedvelte a lobogó hajú villámembert. Húszévesen már heti 30 fontot keresett. Ilyen fizetésről az apja maximum ábrándozhatott, viszont az öreg Joe arra tanította a fiát, hogy ne hátráljon meg a feladatok elől, mindig tűzzön ki maga elé új célokat, érje is el őket, és ne adja el magát bagóért. Nos, nem adta. Ugyan érdeklődött iránta a Newcastle United, a Sunderland (szűkebb pátriájának két nagy kedvence), a Leicester City, a Preston North End és az Arsenal is, de ő a Liverpool FC ajánlatát fogadta el 1971 nyarán, 33 000 fontért írt alá az Anfield Roadra. Amikor Bill Shankly a tudtára adta, hogy heti 45 font lesz a honoráriuma, szemrebbenés nélkül azt válaszolta a főnöknek, hogy ennél azért ő többre számított. (Eszébe jutott édesapja útravalója, hogy ne legyen kishitű, ragadja üstökön a szerencséjét.) Nem volt már messze az idő, amikor mesés összegeket utaltak át a számlájára a „vörösök". 1971. augusztus 14-én debütált az első vonalban, 51 427 drukker figyelte, amint a vendég

Nottingham Forest ellen már a 12. percben a hálóba talál (3-1). A csapat szilárd hierarchiáját kellett a szakvezetésnek a 173 centiméter magas, 73 kilós tűzgolyó kedvéért megbontani, ám hamar bebizonyosodott, hogy nem feleslegesen. Az ifjú szélső úgy bombázott, akár egy középkori faltörő ágyú, ráadásul pompás beadásai voltak. A Mighty Mouse (Hatalmas Egér) vagy a Magic (Varázslatos) beceneveket ragasztották rá a hívei.

Úgy vált minden idők egyik legragyogóbb csillagává a Beatles városában, hogy csupán hat évadot húzott le a klubban! Számos korosabb szurkoló még napjainkban is őt tartja a legjobb labdarúgónak, akit a mitikus Spion Kop sálerdőjében valaha megtapsolhattak. Érhető, hisz egyetlen idényt sem zárt érem nélkül a bajnokságban: 1973-ban, 1976-ban és 1977-ben aranyat, 1974-ben és 1975-ben ezüstöt, 1972-ben bronzot szerzett a „vörösökkel".

1974. május 4-én Keagen két góljával járult hozzá a Newcastle United elleni kupagyőzelemhez (3-0) a Wembley-ben. 1977. május 21-én viszont kikaptak a Manchester Unitedtól (1-2). Az FA Charity Shield serlegét kétszer (1974, 1976) vitte haza Londonból ezekben az években a Liverpool.



Az alakulat 1973-ban és 1976-ban elhódította az UEFA-kupát is. 1973. május 10-én 3-0-ra legyőzte a Borussia Mönchengladbachot, Keegan bő tíz perc leforgása alatt két gólt lőtt Wolfgang Kleffnek. Május 23-án a németek két gólt lefaragtak a hátrányukból, többre nem futotta (0-2). (Ez volt az angol egyesület történetében az első nagy nemzetközi diadal.)

1976. április 28-án 3-2-re nyert a Liverpool az FC Bruges ellen, Keegan a 65. percben büntetőből juttatta szűk győzelemhez az övéit. A visszavágón Raoul Lambert tizenegyesből ledolgozta a hátrányt, de aztán jött Keegan, s megint döntött. A Liverpoolé lett az UEFA-kupa.

1977. május 25-én régi ismerősüket, a Borussiát köszönthették a római BEK-döntőben, és ha már ott voltak, nem távoztak üres kézzel (3-1). A lefújást követően a klubhistóriában először emelhette magasba az ezüstveretet az LFC csapatkapitánya, Emlyn Hughes!

Kevin Keegan ezzel a büszke címmel és a 323/100-as mutatójával intett búcsút hazájának 1977 nyarán, hogy 2,5 millió márkáért a Hamburger SV-hez szegődjön. Évi négyszázezres gázsiért tette a dolgát a kikötővárosban, és ez sok HSV-sztárnak szúrta a szemét. Ezért is voltak beilleszkedési nehézségei, s néha úgy érezte, hogy a többiek égetik. Az európai Szuperkupadöntő egyenesen rémálommá vált a számára:

kétszer ütköztek meg a korábbi kenyéradójával, és egyszer sem tudták két vállra fektetni. 1977. november 22-én 1-1-re zártak vele Hamburgan, december 6-án ellenben hatot kaptak tőle az Anfield Roadon (0-6). Az egykori rajongói kórusban kikacagták…

Az 1978–1979-es Bundesligát azonban váratlanul aranyéremmel zárta a HSV, ilyen korábban nem fordult elő vele, a következőt pedig ezüstéremmel. 1980. május 28-án a csapat BEK-döntőt vívott Madridban, ám ott 1-0-ra a Nottingham Forest győzött.

Keegan nem hosszabbította meg az 1980 nyarán lejáró hároméves kontraktusát, s az NSZK-ból 200 000 márka fejében a Southamptonhoz tért haza (1980–1982). A „szentektől" 100 000 fontért a Newcastle Unitedhoz vitt az útja (1982–1984), majd az ausztrál Blacktown City mezében fejezte be a pályafutását 1985-ben.



Kevin Keegannek alacsonyan volt a súlypontja, remekül cselezett

1976-ban és 1982-ben ő lett az angol élvonal legjobb labdarúgója. 1978-ban és 1979-ben megkapta a *France Football* Aranylabdáját. Az elsőt szoros küzdelem után vehette át, hiszen 87 pontot kapott, míg a legközelebbi üldözője, Hans Krankl 81-et. A másodikat nagy fölénnyel nyerte, 118 pontot számlált, legnagyobb riválisa, Karl-Heinz Rummenigge „csak" 52-t.

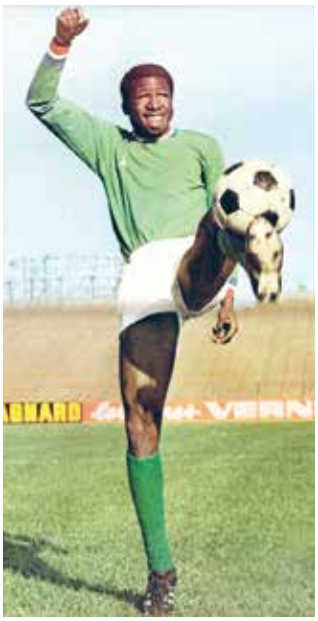
Az angol válogatottban 1972 és 1982 között 63 hivatalos mérkőzést játszott, 21 találatot ért el. Részt vett a gárdával az 1980-as Európa-bajnokságon és az 1982-es vébén. Ez volt a két nemzetközi tornája a „háromoroszlánosokkal". Ráadásul a spanyolországi Mundialon sérülése miatt csak a házigazdák elleni középdöntő utolsó csoportmeccsén szállt be Woodcock helyett a 64. percben. Ő sem segíthetett, ugyanis a madridi összecsapás 0-0-ra végződött, s e döntetlennel mindkét társulat elbúcsúzott a további küzdelmektől.

A visszavonulását követően trénerként kezdett dolgozni. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Newcastle United (1992–1997, 2008), Fulham FC (1998–1999), Anglia, szövetségi kapitány (1999–2000), Manchester City (2001–2005). Ekkor sem kerülték messzire a sikerek: 1993-ban megnyerte a másodosztályt a „szarkákkal", 2002-ben megtette ugyanezt a Man City élén. 1996-ban ezüstérmes helyre vezette az angol élvonalban a Newcastle fehér-feketéit. 1999-ben a harmadik osztály bajnokaként feljuttatta a második vonalba a Fulham FC-t. A Premier League-ben 1993 és 1995 között ötször választották meg a Hónap menedzserének.

A sokoldalúságát bizonyítja, hogy 1972-ben ideiglenesen „átcsábult" a könnyűzene világába, hogy kellemes baritonján közmegelégedésre elénekelje az *It ain't easy* (Nem könnyű) című számot. 1979 nyarán jelent meg a *Head over heels in love* (Fülig szerelmes) című albuma, amelynek zenéjét *Chris Norman*, a popműfajban akkoriban népszerű, dallamosabb muzsikát játszó Smokie énekese szerezte.

Az afrikai futball első aranylabdása

Salif Keïta Traoré 1946. december 8-án született Bamakóban, az akkor még francia gyarmat fővárosában. 1960-ban a Stade Malien Bamakóban öltött magára először szerelést. Három év múlva átment a Real Bamakóba, majd az 1965–1966-os szezont újból a Stade-ban töltötte, azután a következőt ismételten a helybéli Realban. Odahaza háromszor volt kupagyőztes (1964, 1966, 1967). 1967-ben került az anyaországba, az AS Saint-Étienne szerezte meg a Fekete Gyöngyszemet, ahogy hamarosan a zöldek szurkolói emlegették. A 178 centis, 62 kilós támadó hamar beilleszkedett, egymás után háromszor nyert a St-Étienne-nel francia bajnoki aranyat (1968, 1969, 1970) és kétszer duplázott (1968, 1970). Az igazsághoz tartozik, hogy csupán az 1970-es finálében játszott, amelyen kivégezték 5:0-ra az FC Nantes-ot. (Mali első futballsztárja akkor nem rúgott gólt a breton „kanáriknak".) 1971-ben ezek mellé odatett még egy bajnoki ezüstérmet, illetve a 42 találatáért járó európai Ezüstcipőt. Pechére Josip Skoblar, a Marseille horvát származású bombázója 44 gólig jutott, így őt illette az Aranycipő. Keïta az 1972–1973-as ligaküzdelmek alatt már Skoblar csapattársaként rohamozta a kaput, mivel akkorra mindketten az Olympique Marseille gárdáját erősítették. Ott egy bronzmedállal gyarapította a gyűjteményét.



1973 és 1976 között Valencia CF légiósaként Spanyolországban rúgta a labdát és a gólokat, 1976-tól 1979-ig ellenben a lisszaboni Sporting CP együttesét szolgálta. Az „oroszlánokkal" 1978-ban elhódította a Portugál Kupát, az FC Portót verték meg érte hosszabbításban 2-1-re. (Június 17-én Keïta nem talált a „Sárkányok" hálójába.) 1979-től az Egyesült Államokban kereste a kenyerét, egy évadon át a New England Tea Men narancssárga-piros színkreációját viselte, aztán 1980-ban felhagyott a játékkal.



1963-ban debütált hazája válogatottjában, nem volt még 17 éves sem, és 1972-ig 28-szor öltötte magára a szerelését, 13-szor talált az ellenfelek hálójába. A „sasokkal" 1972-ben elveszítette az Afrikai Nemzetek Kupája döntőjét, Yaoundéban 3-2-re nyertek ellenük a Kongói Köztársaság legjobbjai. (Keïta sérülése miatt kihagyta ezt a mérkőzést.)

Két évvel korábban rendkívüli elismerés érte, őt választották meg elsőként az Év labdarúgójának Afrikában.

Visszavonulását követően futballakadémiát működtetett a szülővárosában. 2005-től négy évig a Mali Labdarúgó-szövetség elnöki posztját is betöltötte.

MARIO KEMPES

Super Mario, a Matador

Mario Alberto Kempes Chiodi 1954. július 15-én született Bell Ville városában, Córdoba tartományban. Az apja, Mario is futballozott, a fia a játékszeretetét, valamint a kiváló csatárerényeit részben nyilván tőle örökölte. A fiú a helyi Club Atlético y Biblioteca nevű kölyökgárdában kezdett játszani, és a visszaemlékezések szerint hétéves volt, amikor először pályára lépett. A fekete-fehér csíkosaktól 1971-ben az Instituto Atlético Central Córdobához került, a piros-fehéreknél a csapattársa volt Osvaldo Ardiles.



Diákként rövid ideig a córdobai egyetemen közgazdaságtant hallgatott, de nem fejezte be a tanulmányait. Az első ligás IACC-ben Kempes 13 mérkőzésen 11 gólt jegyzett, ami az ifjú reménységre irányította a tehetősebb egyesületek ügynökeinek figyelmét. Annál is inkább, mert 1973. szeptember 23-án bemutatkozott a nemzeti tizenegyben, amelynek tagjaként 1974-ben szerepelt az NSZK-ban megrendezett világbajnokságon. A tornán a dél-amerikaiak hat meccset vívtak, a 182 centis, 76 kilós balszélső mindegyiken szóhoz jutott, de csak kettőt játszott végig, és az ellenfelek hálójába nem talált be. 1982-ig összesen 44-szer öltötte magára az Albiceleste felszerelését, húsznál volt eredményes.

1974-ben 130 millió pesóért megszerezte őt a Rosario Central, a Nacional előző évi aranyérmese. A sárga-kékeknél 1976-ig 107/86-os mutatót ért el. 1974-ben a Nacional, 1976-ban a Metropolitano gólkirálya lett 26, illetve 21 találattal.

A lobogó hajú, jóképű gólvágóra kivetette hálóját a Valencia, a klub irányítói 300 000 dollárt fizettek ki érte. Két periódusban, 1976-tól 1981-ig, majd 1982-től 1984-ig erősítette a „denevéreket", s a 184/116-os statisztikája árulkodik gólerősségéről. Kétszer vehette át a Trofeo Pichichit, 1977-ben 24, 1978-ban 28 gólig jutott. 1978-tól 1981-ig minden esztendőben nyert valamilyen értékes titulust. 1978-ban világbajnok lett Argentína, és Super Mario (az egyik beceneve) a Menotti-legénység összes találkozóján a frontvonalban volt. A csoportmeccseken nem sikerült gólt szereznie, de a folytatásra elképesztő módon felpörgött, a lengyeleknek, a peruiaknak, majd a döntőben a hollandoknak is kettőt rámolt be. (Az Oranje elleni végjátékban kétszer szerezte meg a vezetést, előbb a rendes játékidőben, aztán a hosszabbításban.) Ő lett a torna gólkirálya, a legjobb futballistája, s az csak természetes, hogy bekerült a Mundial álomtizenegyébe. Ezek után aligha meglepő, hogy a szubkontinensen és Argentínában is őt találták az ítészek az Év labdarúgója kitüntető címre a legméltóbbnak.

Évtizedek múlva a következőket nyilatkozta a szülőföldjén megrendezett Mundialra és annak visszásságaira visszatekintő tévéfilmben: „Amikor a döntő előtt vonultunk ki az öltözőből, iszonyatos hangulat fogadott bennünket. Még nem jártam működő vulkán környékén, de ilyen lehet, amikor épp kitör. (…) A világbajnokságot nem a junta nyerte meg, hanem az argentin labdarúgók. Mi nem zöld katonai egyenruhában játszottunk, hanem nemzeti színű mezben. Az országunkért futballoztunk, nem a diktatúráért. Sajnos, most már mindörökre a Peru elleni

meccshez és Videla tábornok kormányához kapcsolja a közvélemény a győzelmünket." Csapattársa, Leopoldo Jacinto Luque másféle hangnemben formált véleményt az akkori politikai rezsim vezetőiről: „Szemetek voltak! Még azt sem érdemlik meg ennyi idő után, hogy szidjam őket vagy az anyjukat. Mocskok voltak mind egy szálig! Ez az igazság."

1979-ben Kempes begyűjtötte a Valenciával a Spanyol Kupát (Copa del Rey), s hogy ez így történt, jószerével neki köszönhették a társai, hiszen a Real Madrid elleni végjátékot az ő két találatával „húzták be" a fővárosban (2-0). (Június 30-án az Atlético Madrid otthonában, a Vicente Calderónban rendezték meg a mérkőzést.)

A honfitársa és mestere, Alfredo di Stéfano irányításával vágtak neki az 1979–1980-as Kupagyőztesek Európa-kupájának. A nemzetközi sorozaton kilenc találkozót vívtak, és a Matador (a másik beceneve) kilencszer zörgette meg az ellenfelek hálóját. Ezzel a teljesítménnyel a KEK-szezon gólkirálya lett. Csupán a Heyselben, a döntőn nem ment neki a játék, ahol 0-0-ra végeztek az Arsenallal. Brüsszelben végig jobbak voltak a londoniak, ám sehogyan sem tudtak betalálni Pereira kapujába. A tizenegyesrúgásokat az ibériaiaknak kellett kezdeniük, Kempes volt közülük az első. Nekifutott, ballal rászúrta, laposan, középre ment a lövése, Jennings eléggé simán kivédte. Akkor nagyon úgy festett, a spanyolok számára elúszik a hajó, azonban sikerült a sírból visszahozniuk a győzelmet.



Johan Cruyff az 1974-es és Mario Kempes, az 1978-as vb legjobbja, spanyol légiósként

1980 végén elhódították az európai Szuperkupát is, ám Kempes nem sokat tett ezért. November 25-én kikaptak 2-1-re Nottinghamben, a szépítő találatuk egy másik argentin, Darío Luis Felman ügyességét dicsérte. (Kempes játékára nem került sor Angliában.) December 17-én az uruguayi sztár, Fernando Morena zörgette meg Peter Shilton hálóját (1-0), s az idegenben elért találatával otthon tartotta a serleget a Valencia. (A visszavágón az argentin csatár jobbszélsőként száguldozott a Luis Casanova Stadion gyepszőnyegén.)

1981-ben a River Plate-ben villogott, megnyerte vele a Nacionalt. 1982-ben visszatért a „milliomosoktól" Valenciába, ahol 1984-ig rúgta a labdát.

1982-ben a pályafutása harmadik (egyben utolsó) világbajnokságán mutathatta be egyedi stílusát: öles léptekkel futott, közben a karjaival malomkörzésszerű csápolásokat végzett. Néha úgy tűnt, hosszan szökteti magát, ám valahogy mindig nála maradt a labda. Csetlett, botlott, szlalomozott, olykor kimondottan esetlennek hatott a mozgása, mindazonáltal a legtöbb védőjén túljutott, és rengetegszer bizonyult eredményesnek. Erőszakos volt, a könyörtelen, könyékkel végzett aknamunka sem volt idegen tőle. Hatásosan ügyködött, mert rendre

átcibálta magát az emberén. A kitűnő rugóinak köszönhetően jól fejelt, s a fizikai állapotát sem érhette sok kritika.

A spanyolországi vébére címvédőként érkeztek César Luis Menotti tanítványai. Még erősödtek is az eltelt négy év alatt, mivel a soraikban tudhatták 1979 két ifjúsági világbajnokát, a sziporkázóan tehetséges Diego Armando Maradonát és Ramón Ángel Diazt. Mégsem jutottak be az elődöntőbe. Kempes – a szokott protokoll szerint – a „gauchók" valamennyi összecsapásán lehetőséghez jutott, de egyetlen árva góllal sem tudta őket segíteni. Kísértette a nyolc évvel korábbi nyugatnémetországi világbajnokság szelleme…



1984 nyarán Angliában próbálkozott, júliusban és augusztusban pár hetet a Tottenham Hotspur keretével tréningezett, ahol egykori csapattársa, Osvaldo Ardiles is játszott. Részt vett a Spurs svédországi portyáján, néhány hírverő mérkőzésen szóhoz is jutott. Aztán nem lett a „sarkantyúsok" profija, hanem két évad erejéig az Hércules de Alicante légiósaként kereste a kenyerét. 1986-ban kiesett a kék-fehér-feketékkel az élvonalból, ellenben nem szállt alá a második vonalba, gyorsan elhagyta a süllyedő bárkát. Következhetett karrierjének ausztriai időszaka: First Vienna (1986–1987), VSE Sankt Pölten (1987–1990), Kremser SC (1990–1992). Utóbbival 1991-ben nem sikerült kivívnia az élvonalban maradás jogát. Ugyanakkor a kétezres években Kempest beválasztották az osztrák liga légiósainak örök álomtizenegyébe.

1995 első felét a chilei második osztályban tudta le, a Concepciónban székelő Club Deportivo Corporación Arturo Fernández Vial sárga-feketéi között. Még a családtagjait is meglepte, amikor elfogadta az indonéz Pelita Jaya FC ajánlatát, és aláírt a „bikáknak" becézett klubhoz. A dzsakartai vörös-feketéknél a futball mellett a játékos-menedzseri feladatokat is ellátta. Az 1995–1996-os szezont a távoli szigetországban töltötte, s a 18 fellépését 12 találattal tette még emlékezetesebbé. Pályafutása során az 599 meccsén 320 gólig jutott.

Miután visszavonult, rögvest felcsapott trénernek. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Pelita Jaya (1995–1996), KF Lushnja (1996), CD Mineros de Guayana (1997–1998), The Strongest La Paz (1999), AD Santa Barbara (2000), Blooming Santa Cruz (2000–2001), Club Independiente Petrolero Sucre (2000–2001), SSD Casarano Calcio (2001–2002), CD San Fernando. Ha majd listát készít arról, hogy hány országban fordult meg futballistaként, illetve szakemberként, hosszú lesz a sor: Argentínában, Spanyolországban, Angliában, Ausztriában, Chilében, Indonéziában, Albániában, Venezuelában, Bolíviában, Costa Ricában és Olaszországban is tevékenykedett.

2008-ban a Rosario Central, 2011-ben a Valencia nevezte ki utazó nagykövetévé. 2010. október 21-én Córdobában róla nevezték el a városi stadiont. 2014. szeptember 30-án sikeres szívműtétet hajtottak végre rajta az Egyesült Államokban, ahol napjainkban is él. Dolgozott újságíróként és televíziós szakkommentátorként is.

Kétszer nősült, a két házasságában öt gyermeke született.

OVE KINDVALL

Az esernyőművész

Bengt Ove Kindvall 1943. május 16-án született Norrköpingben. Gyermekkorában a helyi IFK-ban futballozott, 1962-ben került fel az első csapat keretébe, és 1963-ban megnyerte a kék-fehérekkel a svéd bajnokságot. 1966-ban ő lett az élvonal gólkirálya és az Év labdarúgója (Guldbollen), a bajnokságot ellenben a második helyen zárta a klubjával. Bizonyítja az extrakvalitásait, hogy 1969-ben, a *France Football* hagyományos Aranylabda szavazásán – Johan Cruyff társaságában – az előkelő negyedik helyen végzett 30 ponttal. (1967 és 1970 között 40 pontot könyvelhetett el ezen a sajátságos versengésen.) Különben abban az esztendőben az Év sportolójává is választották a hazájában.



A 174 centi magas, 69 kilós, mozgékony és technikás csatár 1966-ban a Feijenoordhoz szerződött, hogy egy halom érmet gyűjtsön össze a rotterdami egyesület támadójaként: bajnoki arany (1969, 1971), Holland Kupa (1969), Bajnokcsapatok Európa-kupája (1970), Világkupa (1970). Ezek mellé tette a három bajnoki ezüstjét (1967, 1968, 1970), valamint a három holland gólkirályi címét (1968, 1969, 1971).

1970. május 6-án este érkezett el élete igazán emlékezetes pillanata. A Bajnokcsapatok Európa-kupája milánói végjátékában a 117. percben 1:1-re állt a Feijenoord és a közvélemény által jóval esélyesebbnek ítélt Celtic mérkőzése, amikor Kindvall egy hosszan előrevágott szabadrúgás után kirobbant a tétovázó skót védők gyűrűjéből, és jobbal „átesernyőzte" a labdát az elébe vetődő Williams kapus fölött. (A pazar mozdulatsor az évek folyamán egyfajta védjegyévé vált, többször is rúgott hasonló gólt.) Emelésével 2:1-re nyert a piros-fehér-fekete gárda, és elsőként a holland alakulatok közül hazavihette a kontinens futballjának legbecsesebb klubtrófeáját.

A Világkupa-finálé első felvonásán, Buenos Airesben sem tétlenkedett, a 67. percben kiegyenlítette az Estuadiantes előnyét (2:2). 1970. szeptember 9-én, a visszavágón 1:0-ra megverték az argentinokat, Kindvall a De Kuipban is játszott.

1971 és 1975 között megint az IFK Norrköping, majd 1975-től 1977-ig az IFK Göteborg játékosa volt, 1971-ben a küzdelmek végén egy bronzmedállal gazdagodott.

1965 és 1974 között 43-szor öltötte magára a válogatott sárga-kék felszerelését, 16 gólt ért el. Két világbajnokságra jutott el (1970, 1974) . Mexikóban mindhárom csoportmeccsen bevetették, ámbár Uruguay ellen lecserélték. Gólt nem sikerült elérnie. A magyar drukkerek előtt sem volt ismeretlen, hiszen 1973. június 13-án, a Népstadionban megrendezett világbajnoki selejtezőn a gyepszőnyegen száguldozott (3-3).

1974-ben továbbjutottak az alapcsoportjukból a skandinávok, akkor még Kindvall be-beszállt közéjük, viszont a középdöntő találkozóin már nem kapott bizalmat. Nem volt jó góllövő formában, holott pályafutása 423 hivatalos mérkőzésén 275-ször volt eredményes.

HANS KRANKL

A hütteldorfi gyorstüzelő

Hans (hivatalosan Johann) Krankl 1953. február 14-én született Bécsben. Nyolcévesen a hütteldorfi kerület kedvencében, a Rapidban kezdett rendszeresen futballozni, 1970-től tartozott az zöld-fehérek első keretéhez. 1971-től kölcsönben egy esztendőt a Wiener AC-ban pallérozódott, aztán visszarendelték, és 1978-ig szinte elképzelhetetlen volt nélküle a csapat. Első rapidos korszakában 1976-ban megszerezték az Osztrák Kupát, háromszor lett az Év labdarúgója (1973, 1974, 1977) és háromszor az ottani Bundesliga gólkirálya (1974, 1977, 1978).

1978-ban a *France Football* Aranylabda-szavazásán 81 ponttal a második helyen zárt, csak Kevin Keegan előzte meg. (1977 és 1979 között összesen 87 pont került a neve mellé.) Ugyanebben az esztendőben vehette át Európa gólkirályát illető Aranycipőt (41 találat kellett hozzá).



1978 és 1981 között az FC Barcelona légiósa volt, 46 mérkőzésen 34-szer volt eredményes. Az első idényében Spanyolországban is megnyerte a gólvadászok versenyét, őt illette a Pichichi-díj. (Szükséges volt hozzá 29 találat.) Az edzővel, Joaquim Rifével való nézeteltérése miatt váratlanul távozott. 1979 őszétől 1980 tavaszáig a First Viennát erősítette kölcsönben. A sárga-kékek trikójában sem tétlenkedett, bizonyítja a 17/13-as mutatója. A Barçánál egy serleggel gyarapodott a gyűjteménye, 1979-ben a KEK-trófea került oda. A 182 centis, 77 kilós gyorstüzelő a KEK-ben kilencszer lépett pályára, hat gólt hozott össze. A bázeli finálé hosszabbításában a Fortuna Düsseldorf hálóját is megzörgette (4-3).

1981 januárjában hazaköltözött Ausztriába, és 1982-ben, majd 1983-ban bajnok lett a Rapiddal, 1983-ban, 1984-ben és 1985-ben meg kupagyőztes. 1983-ban újabb gólkirályi titulus került a neve mellé, és kétszer választották az Év labdarúgójává (1982, 1988). Másodjára a Wiener SC futballistájaként, hiszen 1986-tól 1988-ig a fekete-fehéreket szolgálta. 1985. május 15-én ismét KEK-döntőt vívott, újfent szerzett gólt, ám Rotterdamban az Everton játékosai emelhették fel a kupát a lefújás után. (3-1-re nyertek az angolok.) Hans Kranklnak 1988-ban a Kremser SC, 1989-ben az Austria Salzburg gárdájánál volt szerződése.

1973 és 1985 között 69-szer viselte a válogatott felszerelését, 34 gólt szerezve. Két világbajnokságon vett részt a csapattal. 1978-ban nem jutottak túl a csoportkörön, ellenben nagy riválisaikat, a nyugatnémeteket legyőzték 3-2-re Argentínában. Kellett a sikerükhöz Krankl két találata is. 1982-ben továbbléptek a csoportjukból (Hansi Burli, azaz Hansi fiú az algériaiak kapuját vette be), azonban a spanyolországi vébéről nem ezek jutnak mindenki eszébe, hanem az NSZK elleni „lefekvésük”(0-1).

Már 1987-től edzősködött, és 2009-ig egyetlen kivétellel (2000 – Fortuna Köln) csak osztrák klub kispadján ült. 1999-ben az Év edzője lett hazájában.

RUUD KROL

Tizenhat trófeát nyert az Ajaxszal

Rudolf Jozef Krol 1949. március 24-én született Amszterdamban. Az AFC Ajax nevelése volt, 1968-tól tartozott az első keretéhez. Balhátvédet játszott, illetve ha a szükség diktálta, akkor liberót. A remek felépítésű (184 cm, 79 kg), gyors, technikailag képzett védő a pontos beadásairól, erős lövéseiről, határozott szereléseiről, jó ütemű keresztpasszairól, látványos góljairól vált híressé. Nehezen lehetett őt lefutni, kicselezni vagy fejjel megverni. A bírálói az elkalandozásait szokták megemlíteni a gyengéjéül. Vitán felüli, hogy néha annyira magával ragadta a támadás lendülete, hogy nem ért vissza időben az emberével, és ha az átvehette a labdát, elhúzhatott vele a szabadon hagyott területen.



Ruud Krolnak a piros-fehéreknél rengeteg sikerélményben lehetett része. Nyert velük három BEK-trófeát (1971, 1972, 1973 – a londoni végjátékban nem kapott lehetőséget), egy Világkupát (1972), két európai Szuperkupát (1972, 1973), hat holland bajnoki aranyat (1969–1970, 1971–1972, 1972–1973, 1976–1977, 1978–1979, 1979–1980) és négy Holland Kupát (1971, 1972, 1973, 1979). Igaz viszont, hogy két KNVB-serlegdöntőt elbukott (1978, 1980). Az 1970–1971-es, valamint az 1977–1978-as küzdelmek végén ezüst-, az 1973–1974-es, az 1974–1975-ös s az 1975–1976-os bajnokság után bronzérem került a tulajdonába. 1980-ig 339 találkozón viselte az Ajax felszerelését, 23 gólt szerzett.

1969. november 5-én debütált a válogatottban, az angolok győztek Amszterdamban Colin Bell akciójával 1:0-ra. Krol 1983-ig 83-szor szerepelt a nemzeti tizenegyben, s a fellépéseit négy góllal tette még emlékezetesebbé. Két Mundialon (1974, 1978) és két Európa-bajnokságon (1976, 1980) vett részt a narancsmezesekkel, és csupán az olaszországi Eb-ről nem tért haza valamilyen éremmel a nyakában. Más kérdés, hogy arany egyszer sem jutott neki… Egyéni diadalaként könyvelhette el, hogy a két világbajnokság, valamint a jugoszláviai négyes finálé álomtizenegyébe is bekerült. 1979-ben, a *France Football* Aranylabda-szavazásán a harmadik helyen zárt 41 ponttal, csak Kevin Keegan és Karl-Heinz Rummenigge előzte meg. 1977 és 1981 között 73 pontot kapott az újságíróktól.

A két említett vébén hét-hét találkozót játszott az Oranje, Krol egy híján valamennyit végigjátszotta. Córdobában, az NSZK elleni középdöntő egyik csoportmeccsén Pieter Wildschut jött be a helyére a 79. percben. Az 1976-os és az 1980-as Eb egyik holland mérkőzéséről sem hiányzott. A válogatottságot lemondó Johan Cruyfftól ő vette át a csapatkapitányi karszalagot és teendőket.

Így emlékezett az argentinok elleni csatára: „Az argentinoknak volt velünk mit elszámolniuk, és ez a szándékuk valahogy a Buenos Aires-i levegőben vibrált. Az ottani média is sűrűn emlegette a visszavágást. Nem feledték el, hogy az 1974-es középdöntőben 4-0-ra megvertük őket. Az sima volt, könnyebben értük el, mint előzőleg gondoltuk. Magam is gólt rúgtam nekik. Nagy erővel, kapásból, jobbal, tizenhét méterről vágtam egy lepattanó labdát Carnevali

hálójába. Ugyanakkor tudni kell, hogy 1978-ra nem sokan maradtak a gelsenkircheni csapatukból. Nálunk a négy év alatt korántsem volt olyan mérvű a fluktuáció, mint náluk. (…) Egymás után elveszítettünk két világbajnoki döntőt. Mégpedig úgy, hogy mindkettőt az ellenfél közönsége előtt vívtuk, és mind a kettőt megnyerhettük volna. Nem volt egyszerű lelkileg feldolgozni."

1980-tól külföldön játszott, légiósként gyarapította amúgy sem csekély tapasztalatát és vagyonát. Előbb az NASL-ben szereplő Vancouver Whitecaps (14/0), utóbb az SSC Napoli (1980–1984, 107/1) profija volt. Itáliában is szaporodott egy bronzéremmel a kollekciója (1980–1981). Végül 1984-től 1986-ig a francia második osztályban rostokoló AS Cannes feljutásáért hajtott.



Ruud Krol a hetvenes évek legsikeresebb holland védője volt

A visszavonulását követően trénerként járta és járja a földkerekséget. Született vándorként számtalan helyen megfordult már.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Mechelen (1989–1990), Servette (1990), Hollandia U21, másodedző (1991–1993), Egyiptom U23 (1994–1995), Egyiptom, szövetségi kapitány (1995–1996), Zamalek (1997–1999, 2007–2008), al-Vahda Abu-Dzabi (1999), Hollandia, másodedző (1999–2001), AFC Ajax, másodedző (2002–2005), AC Ajaccio (2006–2007), Orlando Pirates (2008–2011), CS Sfaxien (2012–2013, 2018–), Tunézia, szövetségi kapitány (2013), Espérance de Tunis (2014), al-Ahli Tripoli (2014), Raja Casablanca (2015), Cub Africain de Tunis (2016), CS Sfaxien (2018–2019).

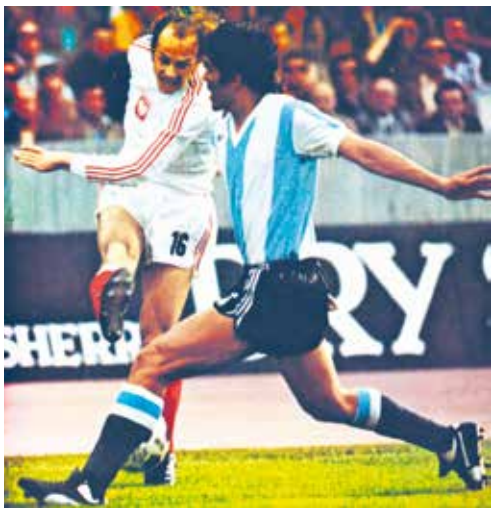
Szakemberként sem kerülték el a sikerek. Volt kiktől ellesnie a hivatása fortélyait, hisz olyan edzők készítették fel évről évre, mint Kovács István vagy Rinus Michels. Ruud Krol 1995-ben megszerezte az egyiptomi U23-asokkal az Afrikai Játékok korosztályi aranyérmét. 1996-ban a nyolc közé jutott az egyiptomi válogatottal az Afrikai Nemzetek Kupájában. (Persze, minden relatív, mert a dél-afrikai tornáról visszatérve távoznia kellett a „fáraók" éléről.)

2008-ban az arab világ egyik legnépszerűbb alakulatával, a kairói Zamalekkel vitte haza az Egyiptomi Kupát. 2011-ben megnyerte a dél-afrikai országos bajnokságot az Orlando Pirates legénységével. Abban az esztendőben az Év edzőjévé választották Dél-Afrikában. 2012-ben kupagyőztes, egy évadra rá bajnok lett a tunéziai CS Sfaxien fekete-fehéreivel. 2014-ben megismételte ezt a bravúrját, de akkor már az Espérance de Tunis kispadján ülve. 2015-ben a marokkói Raja zöld-fehér „sasmadarait" vezette diadalra az Észak-Afrikai Futballunió (UNAF) klubtornáján.

GRZEGORZ LATO

A vb-történelem egyetlen lengyel gólkirálya

Grzegorz Lato 1950. április 8-án született a középkori levegőjű pomerániai városban, Malborkban. 1966-ban a Stal Mielecnél faragtak belőle labdarúgót, addig szimpatizált az atlétikával is. Szélvészgyors volt, elmondása szerint tornacipőben 11 másodpercen belül futotta a százat. Nyilván szögescipőben száguldozva még ennél is jobb eredményre lett volna képes.



1980-ig játszott a kék-fehéreknél, nyert velük két bajnoki aranyat (1973, 1976), egy ezüstöt (1975), két bronzot (1974, 1979), viszont a dupla nem sikerült, mert a Śląsk Wrocław elleni varsói kupadöntőt 1976. május 1-jén elbukták (0-2).

A 175 centi magas, 73 kilós jobbszélső 1971-ben debütált a válogatottban, és 1984-ig százszor szerepelt benne, 45 gólt szerzett. Szép eredményeket ért el a „fehér sasok rajával", megnyerte a müncheni olimpiát, majd négy év múlva, Montreálban ezüstérmes lett. (1972-ben alig egy félidőt játszott, a kanadai tornán több idő jutott neki, és ő a bizalmat három góllal hálálta meg.) Részt vett három világbajnokságon (1974, 1978, 1982), az NSZK-ban és Spanyolországban bronzérem került a nyakába, Argentínában ellenben a középdöntőben kiestek a lengyelek. Nyugat-Németországban elemében volt, hét találattal ő lett a vébé gólkirálya (7/7). A dél-amerikai Mundialon hat mérkőzés jutott a lengyeleknek, Lato mindegyiken játszott, kettővel tudta növelni a góljai számát. A spanyolországi vébén hátravontabban, a középpálya jobb oldalán futballozott, a 7/1-es mutatója is azt bizonyítja, hogy inkább az előkészítést kapta feladatául. Mindhárom világversenyen a hálóba talált, 1974-ben az álomtizenegybe is bekerült. 1973-ban és 1975-ben lengyel gólkirály volt, 1977-ben és 1981-ben odahaza az Év labdarúgója, sőt kétszer (1974, 1977) az Év sportolója lett.

1980-ban engedélyt kapott a külföldi szerződésre, 1982-ig a belga Lokeren, aztán 1982 és 1984 között a mexikói Atlante FC légiósa volt. A Belga Kupát nem tudta begyűjteni (1981-ben 4-0-ra megverte a finálében a fehér-feketék a Standard Liège), azonban a Concacaf 1983–1984-es Bajnokok Kupáját sikerült elhódítania a kék-pirosakkal. 1984 és 1991 között az Egyesült Államokban, a hamiltoni lengyel diaszpóra gárdájában (Polonia) vezetett le.

Miután visszavonult, kipróbálta magát a kispadon. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Kanadában a North York Rockets (1988–1990), Lengyelországban a Stal Mielec (1991–1993, 1996–1997), Olimpia Poznań (1993–1995) és az Amica Wronki (1995–1996), Görögországban az AO Kavala (1997), majd újra hazatérve a Widzew Łódź (1999).

2001 és 2005 között a Szejm (a parlament alsóháza) szenátoraként dolgozott. 2008 októberétől 2012 decemberéig a Lengyel Labdarúgó-szövetség elnöki posztját töltötte be.

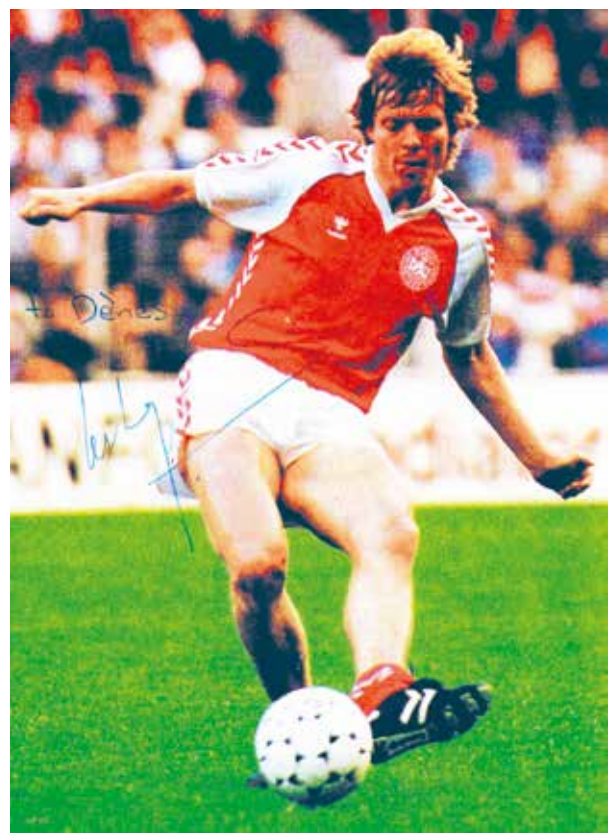
SØREN LERBY

Le a sportszárral!

Søren Lerby 1958. február elsején született Koppenhágában. Már kisiskolásként rúgta a labdát különböző kölyökcsapatokban: Boldklubben 1903 (1965–1970), Taastrup Idrätsklub (1970–1973), Boldklubben Fremad Amager (1973–1975). Csodagyereknek tartották odahaza, mivel tizenhét évesen, 1975 novemberében írta alá első profiszerződését az Ajaxhoz.

Nyolc évet húzott le Amszterdamban. 1976. április 11-én mutatkozott be a piros-fehér alakulatban, s nyert vele öt bajnoki aranyat (1977, 1979, 1980, 1982, 1983), két ezüstöt (1978, 1981), valamint egy bronzot (1976). Ehhez járultak a kupasikerek, 1979-ben az FC Twentét verték meg 3-0-ra a döntőben, 1983-ban pedig a NEC együttesét 3-1-re. Viszont a szőke dánnal a fedélzetükön háromszor elbukták a KNVB serlegét (1978, 1980, 1981). Lerby az 1979–1980-as BEK-ben gólkirály lett tíz találattal. (A négy között a későbbi nyertes Nottingham állította meg az Ajaxot.) Általában irányítót játszott, de mikor esélye nyílott rá, habozás nélkül kapura bombázott. Jó példa az eredményességére, hogy 1979. október 29-én a ciprusi Omonia kapusának ötször „köszönt be".

A 184 centi magas, 82 kilós, labdabiztos, támadó szellemű középpályás 1983-ban elment a Bayern Münchenbe. Három évadot töltött a bajoroknál, 89 mérkőzésen 22-szer volt eredményes. Kétszer végzett velük a Bundesliga élén (1985, 1986), szintén kétszer lett kupagyőztes (1984, 1986). (1985-ben is bejutottak a fináléba, ám akkor a Bayer Leverkusen legyőzte őket Berlinben 2-1-re.) Ügyelt arra a németeknél is, hogy minden esztendőben kerüljön valamiféle díj a birtokába. Egyébként annyira fontos futballistának tartották a főnökei, hogy 1985. november 13-án hat óra leforgása alatt két fronton is játszania kellett: délután az írek elleni vébéselejtezőn, Dublinban, este pedig a VfL Bochum elleni kupaösszecsapáson. Magángép röpítette a „zöld szigetről" a Ruhr-vidékre. (A kvalifikációs találkozót végighajtotta, győztek is idegenben 4-1-re a „dinamitok", ellenben Bochumban csak csere volt, a második félidőre szállt be. Ott 1-1 lett a végeredmény.)



Az 1986–1987-es francia első osztályban szakadt meg a sztár elképesztő



sorozata, az AS Monaco idegenlégiósaként az ötödik helyen zárt. Nem szokott ő efféle kudarcokhoz… Világos, hogy gyorsan országot váltott, s a következő idényét már a PSV Eindhoven alkalmazottjaként kezdte. A Philips-gyáriaknál 1989-ig 81 mecscsen 16-szor talált a kapukba. 1988-ban és 1989-ben újabb két bajnoki aranyat tett zsebre Hollandiában. 1988-ban győztes gólt szerzett a Roda JC elleni kupadöntő hosszabbításában (3-2), azzal a sikerével a PSV duplázni tudott, majd május 25-én a tripla is megszületett Bécsben. A császárvárosi BEK-döntőben 0-0-ra végzett a PSV, s mivel a ráadásban is érintetlenek maradtak a hálók, következhetett a „szétlövés". Az első öt párban mindenki bevágta a maga tizenegyesét (a hollandoknál Lerby volt az ötödik ítélet-végrehajtó), aztán a lisszaboniak közül a hatodik próbálkozó, Veloso hibázott.

Az eindhoveniek 1989-ben is hazavitték a KNVB serlegét, rögtön utána Lerby visszavonult. Mindig letűrt sportszárral, sípcsontvédő nélkül futballozott, az akkor különlegesnek számított, ma pedig szabálytalan.

Hazája válogatottjában 1978. május 24-én mutatkozott be, Európa-bajnoki selejtezőn 3-3-ra végeztek az írekkel. A 79. percben ő mentett pontot. 1989. november 15-ig összesen 67-szer viselhette a nemzeti színeket, tíz gólt szerzett. A búcsúja sikeredhetett volna hozzá méltóbbra is, ugyanis a bukaresti vébéselejtezőn 3-1-es vereséget szenvedtek a románoktól. Persze, aligha kell szerénykednie a Danish Dynamite, a Dán Dinamit tagjaként elért eredményei miatt, 1984-ben a franciaországi Európa-bajnokságon a négy közé került velük (tizenegyesekkel ütötték el őket a spanyolok a finálétól), sőt a következő Eb-n, 1988-ban is ott volt a csapattal az NSZK-ban. Az igazi nagy dobásukat 1986-ban, Mexikóban vitték véghez: abszolút vébéújoncként bravúrosan meneteltek, valamennyi csoportmeccsüket megnyerték, a skótok ellen 1-0-ra, az uruguayiak ellen 6-1-re, a későbbi döntős nyugatnémetek ellen 2-0-ra győztek. (Lerby a Celeste ellen bizonyult eredményesnek, a 41. percben „avatta fel" Fernando Álvezt.) A tizenhat között újfent az ibériai Furia Roját sodorta útjukba a végzet, és akárcsak két évvel korábban, megint nem tudtak túllépni rajta (1-5).

Søren Lerby 1983 és 1986 között a *France Football* hagyományos Aranylabda-szavazásán 14 pontot szedett össze.

Edzőként 1991. október 9. és 1992. március 10. között irányította a Bayern Münchent. A klubtörténetben egyetlen olyan elődje sem akadt, aki futballistája, majd trénere is lehetett a „bőrnadrágosoknak".

A FIFA által is elismert sportmenedzseri képesítéssel rendelkező férfiú kétszer nősült, feleségei három gyermekkel ajándékozták meg. Søren Lerby napjainkban a választott hazájában, Hollandiában él.

WŁODZIMIERZ LUBAŃSKI

A hatvanas évek legjobb lengyel játékosa

Włodzimierz Leonard Lubański történelmi jelentőségű városban, Gliwicében (németül: Gleiwitz) született 1947. február 28-án. (A település rádióállomása elleni általmadás szolgáltatott ürügyet a náciknak Lengyelország lerohanására.)

1957-ben a helyi Sośnicában kezdett játszani, az apja volt a klub elnöke. Egy szezon után átlépett a GKS Gliwicébe, ahol 1962-ig futballozott, utána igazolta le a KS Górnik Zabrze együttese. 1963. április 1-jén debütált a „bányászoknál", és 1975-ig a 274 mérkőzésen elért 155 góljával segítette őket. Hétszer nyert velük bajnoki aranyat (1963, 1964, 1965, 1966, 1971, 1972), kétszer ezüstöt (1969, 1974), kétszer bronzot (1968, 1970). Hatszor hódították el a Lengyel Kupát (1965, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972). 1970. április 29-én KEK-döntőt vívtak a bécsi Práterben, ám a Manchester City legyőzte őket 2:1-re.



A 178 centi magas, 76 kilós csatár 1971 és 1963 között az ifjúsági válogatottat erősítette. 1963. szeptember 4-én bemutatkozott a „nagyok" között is, 9:0-ra verték Norvégiát. 1980-ig 75 alkalommal szerepelt a „fehér sasok" között, 48 gólt szerzett. (Ezzel ő a második legeredményesebb lengyel futballista, csupán 2017-ben körözte le Robert Lewandowski.)

A Włodeknek becézett támadó 1972-ben tagja volt a müncheni olimpiát megnyerő gárdának, a tornán hat meccsen kétszer vette be az ellenfelek kapuját.

Egymás után négyszer lett a lengyel liga gólkirálya (1966, 1967, 1968, 1969), kétszer az Év játékosa (1967, 1970). Az Aranylabda-szavazáson 1967 és 1973 között 13 pontot gyűjtött.

Pályafutása kettétört 1973 tavaszán, az angolok elleni vb-selejtezőn, amelyen súlyos keresztszalag-szakadást szenvedett. A sérülés miatt kihagyta az NSZK-ban megrendezett vébét, holott a kijutásban döntő érdemeket szerzett. Az 1978-as argentínai Mundialon azonban ott volt, a lengyelek megnyerték a csoportjukat, viszont a középdöntőben elvéreztek. Öt találkozón jutott szóhoz, de vagy lecserélték, vagy beküldték valaki helyére. Találatai számát Dél-Amerikában nem gyarapította.

1975-től légióskodott, 1982-ig a KSC Lokeren (196/82), utóbb a Valenciennes (1982–1983, 31/27), a Stade Quimper (1983–1985, 58/14) és a Racing Mechelen (1985, 1/0) profija volt.

A Lokerennel 1981-ben ezüstérmet szerzett a ligában, majd elbukta vele a Belga Kupa végjátékát (0-4 a Standard Liège ellenében).

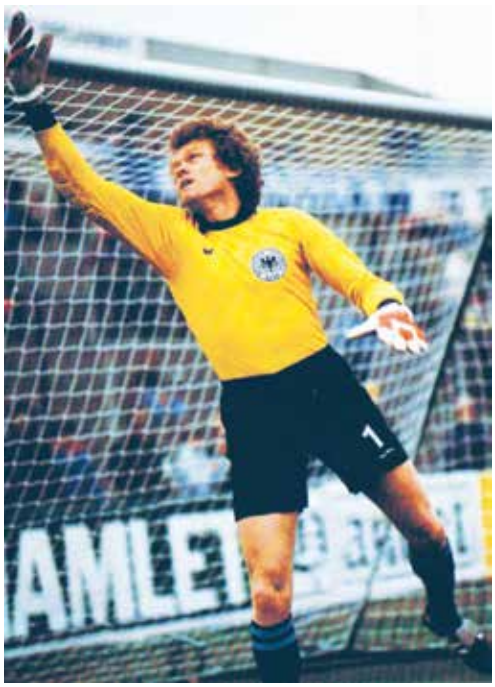
A visszavonulását követően edzősködött. A tréneri pályafutásának állomáshelyei: Stade Quimper, játékos-edző (1984–1985), Racing Mechelen (1985–1986), Anderlecht, ifjúsági (1986–1987), KSC Lokeren, edző, másodedző (1987–1990, 2006–2010), Giannina PAS (1990).

Odahaza gyakran hívják szakértőnek a tévések a válogatott összecsapásaira. Megkapta a futball utazónagykövete és a Zabrze város díszpolgára címet.

SEPP MAIER

Mókás Macska Anzingból

Mondják, hogy a legtöbb kapusnak van valamiféle bolondériája, máskülönben nehezen tudná feldolgozni a rá nehezedő nyomást. Mókázással vezeti le a benne felgyülemlő feszültséget. Josef Dieter Maier ebbe a kapustípusba tartozott. Túl azon, hogy iskolázottan védett, hihetetlen bravúrokra volt képes a gólvonalon röpködve, nála mindig számíthattak a nézők némi cirkuszra. Persze, abban a Bayern Münchenben, amelyben világsztárrá érett, ezt megengedhette magának.



1944. február 28-án született egy Metten nevű faluban, Alsó-Bajorországban. Hároméves volt, amikor a család Haarba költözött. Ott járt iskolába, és a helyi klubban, a TSV-ben lett belőle igazolt játékos 1952-ben. A feketékékektől került 1959-ben a Bayern München gyermekgárdájába, onnét hívták be az NSZK ifjúsági válogatottjába, amelyben 1961. március 12-én debütált. (A nyugatnémetek 2:0-ra megverték az angol ifiket.) 1962-ig tizenegyszer őrizte az U18-as válogatott kapuját, majd 1964-ben négyszer az amatőrválogatottét.

Kapusnak nem volt magas a 185 centijével, robusztus sem a 75 kilójával, ám rendkívül izmos alkatú, ruganyos sportember vált belőle, ezért kapta a becenevét: Die Katze von Anzing (Az Anzingi Macska). Imádott és imád napjainkban is teniszezni, golfozni, télen sízni, kikapcsolódásképpen pedig autót vezetni. Utóbbi szenvedélye majdnem az életébe került.

Az 1962–1963-as szezonban a Bayern az Oberliga Süd harmadik helyén végzett, a következő esztendőben a Regionalliga Südben második lett, ellenben az 1964–1965-ös déli ligát megnyerte, s ez feljogosította a Bundesliga-tagságra. Hathatós volt a piros-fehérek belépője, a bajnokságban bronzérmet futballoztak össze, míg a DFB-kupában aranyat. 1966. június 4-én 4:2-re nyertek a duisburgi „zebrák" ellen, Frankfurtban tehát begyűjtötték az egyesületi história második kupaelsőségét. Sepp Maier még háromszor emelhette fel ezt a serleget (1967-ben, 1969-ben és 1971-ben). Sohasem kellett a pályáról levonulnia vesztes hazai kupadöntő után.

A Bundesliga aranyát négyszer akasztották a nyakába (1969, 1972, 1973, 1974), az ezüstjét kétszer (1970, 1971), a bronzát szintúgy kétszer (1966, 1976). Háromszor választották meg az Év labdarúgójának (1975, 1977, 1978) a szövetségi köztársaságban.

A válogatottban 1966. május 4-én mutatkozott be, Dublinban 4:0-s diadalt arattak a vendégek az írek fölött. 1979. május 26-ig 95-ször öltötte magára a Nationalelf kapusdresszét,

és minden bizonnyal elérte volna a századik válogatottságát is, ha 1979. július 14-én nem szenved súlyos közlekedési balesetet. Szerencséjére élve megúszta, köszönhetően a bivalyerős szervezetének, sőt a visszatéréssel is megpróbálkozott, de az már nem sikerült. Maradt számára a kapusedzősködés, a golfozás, a teniszoktatás.

Temérdek sikerben volt része a Bayern Münchennel a nemzetközi porondon. 1967. május 31-én elhódította velük a Kupagyőztesek Európa-kupáját. (A sorozaton kilenc találkozót vívtak a bajorok, nyolcon ő strázsált a kapujukban.) A nürnbergi végjátékban a 108. percig 0:0-ra álltak a Rangers FC-vel, akkor Franz Roth betalált a skótok hálójába (1:0), ez pedig azt jelentette, hogy a Säbener Strassén lévő klubház kincstárába bekerült az első európai trófea.



A Bajnokcsapatok Európa-kupáját három egymást követő évadban is Münchenbe szállították (1974, 1975, 1976), lekopírozva az AFC Ajax triplázását (1971, 1972, 1973).

1974. május 15-én a németek 1-1-re végeztek az Atlético Madriddal Brüsszelben. Bizonyos értelemben történelmi találatot kapott Maier a heyseli ütközet 114. percében Luis Aragonéstól, ugyanis az volt az egyetlen gól, amit a kapuvédő az ellenfeleknek „engedélyezett" a (tulajdonképpen) négy BEK-döntőjében! Azért négy, mert május 17-én megint összemérték erejüket a „matracosokkal", és akkor már nem volt irgalom a számukra (4-0).

1975. május 28-án tettek szert másodszor az értékes serlegre, Párizsban nyertek 2-0-ra a Leeds United ellen. Egy évre rá harmadszor szerezték meg a díjat, május 12-én Glasgow-ban, a Hampden Parkban párbajoztak érte az AS Saint-Étienne zöld-fehérjeivel (1-0).

Bár háromszor is BEK-győzteseknek vallhatták magukat, a Világkupáért csupán egyszer álltak ki a dél-amerikaiak ellen, mégpedig 1976 legvégén. November 23-án odahaza (alig 22 000 szurkolójuk előtt) 2-0-ra megverték a többek között Nelinhót, Piazzát, Jairzinhót, Palhinhát, Joãozinhót és Zé Carlost is bevető Cruzeirót, majd a december 21-én megtartott visszavágón, Belo Horizontéban Maier, ahogy szakzsargon mondja, lehúzta a rolót (0-0).

Amilyen sikeresek voltak a BEK-ben és a Világkupában, annyira sikertelenek az európai Szuperkupáért folytatott csatározásokban. 1975 őszén a KEK-győztes Dinamo Kijev mindkétszer két vállra nyomta a büszke bajorokat, Münchenben 1-0-ra, Kijevben 2-0-ra leckéztetve meg őket. (Mindhárom találat a szélsebes Oleg Blohin akciója után került a németek kapujába.) 1976 augusztusában az RSC Anderlecht elleni első összecsapást 2-1-re lehozta a Bayern, válaszul Brüsszelben négyet kapott a „violáktól" (1-4).



Sepp Maier már az 1966-os angliai világbajnokságon kint volt a válogatottal. Végigülte a teljes tornát a kispadon, Hans Tilkowski tartalékjaként egyetlen másodpercet sem kapott a bizonyításra.

Az 1970-es mexikói Mundialon egyetlen, az NSZK-t érintő meccset hagyott ki, a harmadik helyért vívott mérkőzésen, Uruguay ellen Helmut Schön szövetségi kapitány a braunschweigi Horst Wolternek szavazott bizalmat.

1972 júniusában a Nationalelf Európa-bajnok lett Belgiumban, mindkét találkozóján győzelmet aratott, a rendező belgákat 2-1-re, a szovjeteket 3-0-ra intézve el, utóbbiakat a brüsszeli döntőben. Maier mindkét 90 percen a küzdőtéren volt, bekerült az Eb álomcsapatába is.

Az 1974-es nyugat-németországi vébén egyszer sem hiányzott a végén aranyérmes együttesből, és amit a hollandok elleni finálé második félidejében produkált, arra az ínyencek is csettintettek a nyelvükkel.

Ő és a bajtársai 1976-ban nem tudták megvédeni az Európa-bajnoki trónusukat Jugoszláviában, igaz, legalább a hosszabbításosra sikeredett döntőbe bejutottak, és ott a csehszlovákokkal 2-2-re végeztek. Június 20-án este olyasmi történt vele a „szétlövéskor", amit sohasem feledhet: a prágai Bohemians bajuszos középpályása, Antonín Panenka egy laza bokamozdulattal úgy becsapta, hogy az egész nézőtér hangosan felkacagott. (Kivéve a németek drukkereit.) Belgrádból ezüstéremmel a bőröndjében repülhetett haza.

Az 1978-as világbajnokság volt az utolsó nagy nemzetközi seregszemléje, ám ezt akkor még nem tudhatta. Argentínában három fellépésük volt a címvédőknek, az olaszokkal és a hollandokkal ikszeltek (0-0, 2-2), az osztrákoktól (Berti Vogts öngóljával és Krankl két találatával) vereséget szenvedtek (2-3). A csoportjukban a harmadik helyen zártak.

Sepp Maier mindent egybevetve 646 mérkőzésen védett, mégpedig 1966. augusztus 20. és 1979. június 9. között 442 Bundesliga-bajnokin megszakítás nélkül, és ki tudja, még hány találkozó jutott volna neki osztályrészül, ha nem szenved balesetet?

Az ezredforduló környékén az *IFFHS*, a labdarúgás statisztikáival és történetével foglalkozó nemzetközi szervezet a XX. század negyedik legjobb kapusának választotta, egyébként Lev Jasin, Gordon Banks és Dino Zoff mögött, s például Ricardo Zamora, Peter Schmeichel és Peter Shilton előtt. Megválasztották a Bayern München történetének legjobb kapusának is.

Maier 1988 és 2004 között a válogatott melletti stábban dolgozott kapustrénerként, 1994-től 2008-ig ellátta ugyanezt a feladatot a müncheniéknél is. (Korábban, 1986 és 1989 között egyszer már volt a Bayern kapusedzője.)

LADISLAO MAZURKIEWICZ

A Lengyel Montevideóból

Ladislao Mazurkiewicz Iglesias 1945. február 14-én született Piriápolisban, az uruguayi tengerpart egyik felkapott üdülőhelyén. Édesanyja spanyol, édesapja lengyel származású volt, ám ő csak spanyolul beszélt, apja őseinek nyelvén nem, sőt Lengyelországban sem járt.



A rajongói leginkább Chiquitónak (Kicsi) becézték a későbbi kiváló kapust, mert nem nőtt gárdista termetűre (179 cm, 75 kg). A posztján kifejezetten alacsonynak számított, azonban ruganyosságával, reflexével, ütemérzékével, bátorságával pótolta azt, amivel a természet oly szűkmarkúan bánt vele. Népszerűségét jelzi, hogy számos más nevet is ráaggattak a drukkerek: Mazurka, Polaco (Lengyel), Pulpo (Polip), Araña Negra (Fekete Pók) stb. Utóbbi magyarázata: babonás módon sokáig ragaszkodott a fekete dresszéhez, holott az 1960-as évek végén, majd a következő évtized elején a kapuvédők már kezdtek különböző színű mezekben vagy pulóverekben divatozni.

1963-tól egy évig a Racing Montevideo kapuját őrizte, aztán 1965-től 1970-ig a Peñarolét. Utána Brazíliába igazolt, 1971 és 1974 között az Atlético Mineiro együttesét szolgálta. Következett négy légiós évad Spanyolországban (Granada CF), egy Chilében (1979, Cobreloa) és egy Kolumbiában (1980, América Cali), majd kedvenc klubjából, a Peñarolból vonult vissza 1981-ben.

A montevideói aranysárga-feketékkel 1965-ben, 1967-ben, 1968-ban és 1981-ben megnyerte az uruguayi bajnokságot, 1966-ban a Copa Libertadorest (a River Plate ellenében), valamint a Világkupát (a Real Madriddal szemben), 1969-ben pedig a dél-amerikai Szuperkupát. 1971-ben brazil bajnok lett az Atletico Mineiróval. Mazurkiewicz 1968-ban rekordot állított fel az uruguayi első osztályában azzal, hogy 11 találkozón 987 percig maradt érintetlen a hálója. 1966-ban, 1969-ben és 1970-ben a Peñarollal ezüstérmes volt, 1965-ben Copa Libertadores-döntőt bukott az Independiente ellen (0:1, 3:1, 1:4).

1964-ben, a szubkontinens U20-as bajnokságában aranyérmet szerzett az utánpótlás-válogatottal, 1967-ben megnyerte a „nagyokkal" Dél-Amerika bajnokságát. 1965 és 1974 között 36-szor szerepelt a Celestében, három világbajnokságon csodálhatták meg alakításait a nézők. Angliában, Mexikóban és Nyugat-Németországban összesen 13 meccset vívtak az uruk, és azok mindegyikén ő védhetett. 1966-ban továbbjutottak a csoportjukból, a nyolc között estek ki. 1970-ben még jobban szerepeltek, a Mundial negyedik helyén zártak, ellenben az NSZK-ból csoportutolsóként repülhettek haza 1974-ben. A közép-amerikai országban bonyolított vébén bekerült a torna álomtizenegyébe is.

1988-tól egy évadon keresztül a kispadról irányította a Peñarolt.

Ladislao Mazurkiewicz 2013. január 2-án hunyt el Montevideóban.

Milla mágiái

1994. június 28-án készült egy fotó az Oroszország–Kamerun csoportmérkőzés után, Roger Millát és Oleg Szalenkót láthatjuk rajta. A páros futballtörténelmi tettet hajtott végre, az orosz ötször talált az afrikaiak hálójába, míg a fekete bőrű csatár csak egyszer az ellenfélébe, ám mert 42 esztendősen tette, ő lett minden idők legidősebb futballistája, aki világbajnokságon eredményes tudott lenni. Milla „apó" újabb csodát tett.

Albert Roger Mooh Miller 1952. május 20-án született Yaoundé városában, ám Doualában lett belőle igazolt játékos, mivel vasutas apja miatt a család gyakran költözött.



Roger Milla az 1982-es Mundialon, a lengyelek elleni csoportmeccsen

1968-tól 1970-ig az Eclair Douala ifistája volt, onnan került 1970-ben a Léopard Douala gárdájához, amellyel 1972-ben és 1973-ban bajnok lett. 1974 és 1977 között a Tonnerre Yaoundé együttesében játszott, 1975-ben a fehér-feketékkel érte el első nagy nemzetközi sikerét, az Afrikai Kupagyőztesek-kupájának elhódítását. Az elefántcsontparti Stella Club Adjamét (Abidjan egyik városrészének a csapata) verték meg a döntőben 1-0-ra és 4-1-re.

A 176 centis, 76 kilós támadó 1977-ben Franciaországba költözött, a Valenciennes FC vetette ki rá a hálóját. A piros-fehérektől 1979-ben aláírt az AS Monacóhoz, amellyel elhódította a Francia Kupát. 1980. június 7-én cseréként lépett pályára az 55. percben az Orléans elleni finálében (3-1). Aztán Korzikára szerződött, az ASEC Bastiát szolgálta 1980 és 1984 között. A kék-fehérekkel is begyűjtötte a Francia Kupát, 1981. június 13-án ő lőtte a második góljukat a Saint-Étienne elleni végjátékban (2-1).

1984 és 1986 között éppen az akkor másodosztályú „zöldeket" erősítette, majd három idényben a Montpellier-t. Utóbbinak segített megnyerni a második vonal bajnokságát 1987-ben, aztán a következő esztendőben meglepetésre a legmagasabb osztály harmadik helyén zárt az újonccal.

Az 1989–1990-es szezont az egzotikus Réunion szigetén töltötte, amely Franciaország tengerentúli megyéje, ellenben önálló ligája van. Ha már ott volt, szerzett egy újabb bajnoki aranyérmet a JS Saint-Pierroise alakulatával.

1990 és 1994 között újfent szülőföldjén futballozott, a Tonnerre Yaoundé legénységével 1991-ben hazavitte a Kameruni Kupát. (A Racing Club Bafoussam ellen nyertek 1-0-ra.)

1994-től 1996-ig a távoli Indonéziában gyarapította vagyonát, előbb a Pelita Yaya, utóbb a Putra Samarinda keretéhez tartozott. A Pelitával rájátszásig jutott, majd a Putrával is sikerült bekerülnie a playoff szakaszába, azonban ott már tovább nem vitézkedtek.

A válogatottban a „szelídíthetetlen oroszlánok" képviseletében 1973 és 1994 között 63-szor szerepelt, 37 találatot hozott össze. Három világbajnokságon villanthatta fel kivételes tudását (1982, 1990, 1994). Megcsodálhatták alakításait az 1984-es olimpián, Los Angelesben is.



Egy emlékezetes gól az 1990-es Mondialéról: Milla elvette a labdát a cselezgető kolumbiai kapustól, René Higuitától

Kevesen emlékeznek rá, hogy az első vébéjén is szerzett egy gólt, ám azt a játékvezető nem adta meg. 1990-ben érdekes körülmények között, csupán politikusi ráhatásnak köszönhetően utazott el Itáliába, miután a miniszterelnök, Paul Biya valósággal visszaparancsolta őt a nemzeti tizenegybe. A közjogi méltóság remek érzékkel adta ki az ukázát, hiszen az olaszországi torna kellemes meglepetését szolgáltatták „fiai". Sőt, a Mundialok históriáskönyvébe új fejezetet írtak azzal, hogy a fekete földrész reprezentánsaként először jutottak túl a csoportkörön és léptek a negyeddöntőbe. Milla négy találatával „bronzcipős" lett, ráadásnak beválasztották a vébé álomcsapatába.

Szinte hagyományt teremtett a gólörömével: kirohant a szögletzászlóhoz, és tüzes törzsi táncot lejtett körülötte. Az egyik kezét szertartásosan a hasára fektette, a másikat az égbe emelte, közben ringó derékkal, önfeledten bokázott.

Robbanékony, fifikás labdarúgó volt. A legtöbbször kitalálta a hátvédek és a kapuvédők gondolatait, ezért tudott sokszor túljárni az eszükön. Akik látták, sohasem feledik, amit a kolumbiaiak kapusával, Higuitával tett 1990. június 23-án. Az öntörvényű dél-amerikai szokása szerint kijött a mezőnybe cselezgetni, a fürge támadó azonnal leszerelte, hogy az üresen tátongó kapuba lőjön. (Az afrikaiak Nápolyban hosszabbításban verték meg 2-1-re a sárga-kékeket.)

Kamerun válogatottjával kétszer lett Milla az Afrikai Nemzetek Kupájának nyertese (1984, 1988), míg 1986-ban a második helyre ért oda.

1976-ban és 1990-ben az Év labdarúgója volt Afrikában – a két diadala között tizennégy évnyi különbség van! 1986-ban az Afrikai Nemzetek Kupájának lett a legjobb futballistája és a gólkirálya. Utóbbi teljesítményét 1988-ban megismételte.

Egyik interjújában vallott a futballról és a szerepköréről alkotott filozófiájáról: „(…) góllövő csatárnak születik az ember. Ez nem egy mesterség, nem is hivatás, amit megtanulhatsz, hanem öröklött képesség. Persze, a technikáját lehet csiszolni, gyakorolhatod az edzéseken éjfélig a kapu előtti helyzetek kihasználását, de az éles szituációkban úgyis gyorsan kiderül, hogy megvan-e benned ez a genetikus adottság, avagy nincs meg." Benne megvolt: hosszú pályafutása alatt 747 mérkőzést vívott, s azokon 438-szor zörgette meg a hálót.

A visszavonulása után kipróbálta magát trénerként is. 2001 és 2007 között a Montpellier edzői stábjában dolgozott, 2007 és 2011 között a Tonnerre kispadján ült, majd egy évig a klub igazgatója volt.

FERNANDO MORENA

A gólokban tobzódó

Fernando Morena Belore a Montevideóhoz tartozó Punta Gordában született 1952. február 2-án. 1967-ben a Racing Montevideo ifjúsági együttesében kezdett futballozni. 1969. október 1-jén, 17 évesen mutatkozott be az élvonalban, igaz, akkor már az uruguayi River Plate felszerelését viselte. 1973-tól szolgálta a Peñarolt, amelynek mezében soha senki sem szerzett nála több gólt. Úgy tartják a statisztikusok, hogy összesen 440-et, egész karrierje alatt pedig 668-at! Sőt, Uruguay élvonalában a 331 találatánál többet csak Sebastián Abreu ért el (340), míg a Copa Libertadoresben is csupán az ecuadori gólzsák, Alberto Spencer körözi le az 53, illetve honfitársa és válogatott bajtársa, Pedro Rocha a 38 góljával. A Nandónak (is) becézett csatárnak 37 találata van ebben a sorozatban.



Hazája elitligájában hétszer lett gólkirály (1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1982). Hatszor nyerte el az aranysárga-feketékkel a bajnoki aranyat (1973, 1974, 1975, 1978, 1981, 1982). A Copa Libertadores legjobb gólvágójaként háromszor ünnepelték (1974, 1975, 1982).

1980-ban elhódította a Valenciával az európai Szuperkupát, 1982-ben a Peñarollal a Libertadores Kupát és a Világkupát, 1983-ban a Celestével a Copa Américát.

1979-től egy esztendőt a madridi Rayóban húzott le, aztán egyet a Valenciában. 1981-ben visszatért Dél-Amerikába, két szezont ismét a Peñarolban töltött. Utóbb Brazíliában is kipróbálta magát (Flamengo, 1983). 1984-ben már Argentínában boldogította a Boca Juniors szurkolóit, majd 1984. december 28-án a Peñarolból vonult vissza.

A 177 centis, 75 kilós bombázó a másik becenevét (Potrillo, azaz Kiscsődör) a benne munkáló tüzes férfiszellemről kapta. A pályán fékezhetetlenül nyargalászott, a legkilátástalanabb helyzetekbe is habozás nélkül belement, a félelmet legfeljebb hírből ismerte. És közben tobzódott a gólokban, például a Peñarol egyik bajnokiján a Huracán Buceo kapujába hetet rámolt.

1971. október 27-én debütált a nemzeti tizenegyben. Nem lehetett ráfogni, hogy lámpalázzal küszködött, mert rögtön bevette a chileiek kapuját (3-0). 1983-ig 54 alkalommal húzta magára a világoskék trikót, amelyben 22-szer volt eredményes. Egyetlen Mundialon szerepelt, mégpedig az 1974-esen. Ugyan az uruk mindhárom meccsén bevetették, ám ő egyszer sem zörgette meg a hálót. Végül egyetlen pontot begyűjtve a csoportjuk utolsó helyén zártak, s ezért csalódottan repülhettek haza az NSZK-ból. Tudták, sok drukkerük otthon az előző vébén, Mexikóban elért negyedik helyüknél is szebb eredményben reménykedett.

Miután felhagyott az aktív játékkal, a kispadon ülve kereste a kenyerét. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Peñarol (1988, 2005), River Plate Montevideo (1989, 1996–1998, 2003), Real Murcia (1991), Colo-Colo (1999–2000). Trénerként a Rampla Juniorsnál és az Huracán Buceónál is megfordult.

GERD MÜLLER

A Nemzet Bombázója

„A futball a kreatív emberi szellem megtestesülésének egyik formája” – vázolta filozófiájának lényegét Gerd Müller a *Kicker* számára adott interjújában. Még hozzáfűzte, hogy „a pályán a megbízható teljesítmény záloga a szenvedélyes elhivatottság, a tudatosság és a hasznosság”. Azt viszont az őt bírálók fűzték hozzá, hogy a pályán kívül nem mindig tudta vagy akarta a hasznosat a kellemes elé helyezni, hiszen az állandó súlyproblémái nem csupán a hízásra hajlamos alkatából adódtak. (A versenysúlya – hála a folyamatos fogyókúráinak – nagyjából 76-77 kiló körül mozgott.) A vezérkedés sem ment neki, a „bajor falkában” ezt a szerepet az élet, valamint az edzők Franz Beckenbauernak szánták, aki ráadásul jobban is menedzselte önmagát.

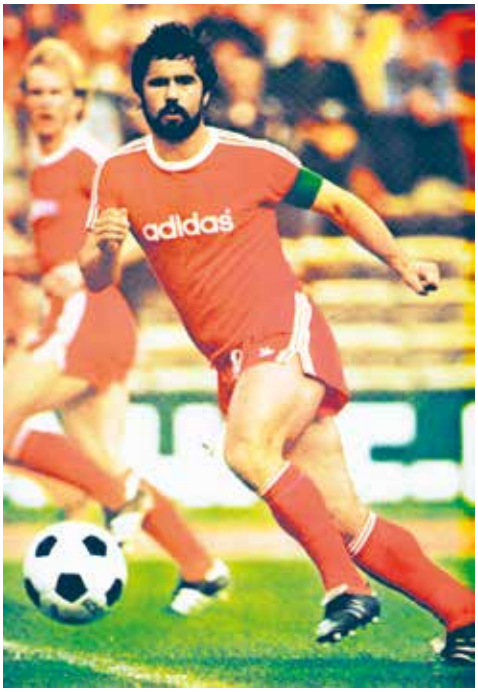


Gyakran elhangzott Müllerrel kapcsolatban, hogy nem csinál mást, „csak” gólt szerez. Akik valamilyen szinten űzték a sportágat, tudják, mennyire sántít a megközelítés. Ahhoz, hogy a „potyalesés” eredményt hozzon, pontosan kell érkezni a labdára, meg kell előzni a védőket és a kapust, ügyelni kell arra, nehogy leshelyzet adódjon, hogy ne történjen semmiféle szabálytalanság, és ezek mellett még a hálóba is muszáj betalálni.

Remekül erőszakolt ki maga számára pozíciót az ellenfél védelmi falában, valahogy úgy, mint a beállók a kézilabdában. Alacsonyan volt a súlypontja, s mivel fénykorában kiváló kondícióban volt, egykönnyen beforgatta az emberét. Pokolian jól fedezte a labdát, pontosan lőtt, s bár nem nőtt túlontúl magasra, 176 centire, mégis gyakorta fejelt gólt. Az egyik mérkőzés után gúnyosan azt találta mondani a közvetítő riporter, hogy a labdaszedő gyerek is többet futott az elhízott Müllernél. A kifigurázott center nem jött zavarba, hanem visszakérdezett: „És a győztes gólt is a labdaszedő gyerek fejelte?”

Gerhard Müller néven született 1945. november 3-án, egy bajor kisvárosban, Nördlingenben, ahol egyébként nem a futball, hanem a kosárlabda az első számú sportág. Kisfiúként érzékeny lelkű, zátkózott személyiségű volt, később sem vált jellemzőjévé, hogy egykönnyen feloldódik a társaságban. Mivel nem gazdag famíliában nőtt fel, sokáig spórolós volt, már minden bayernes sztár világmárkájú autókkal robogott, de ő még mindig villamossal járt az edzésekre. A fényűzés sohasem érdekelte. Megadta a módját, mikor már tellett rá, ám a csillogást maga körül nehezen tűrte. Megmaradt egyszerű fickónak, aki egyszer-egyszer nem szégyellte megkérdezni a többiektől, hogy az elegáns étterem – ahová betértek ebédelni – étlapján szereplő fantázianevek miféle ételeket takarnak, főként pedig miből készülnek. Viszont imádta a malacpecsenyét, párolgó káposztával és krumpligombóccal, a sajtos nokedlit, a sült fehérkolbászt a melléje szervírozott korsó sörrel, sőt, a snapszot sem vetette meg.

A TSV 1861 Nördlingenben kezdett futballozni 1958-ban, azon a pályán, amely manapság az ő nevét viseli. A zöld-fehéreknél góllavinákat zúdított az ellenfelek nyakába, rostává lőtte a kapujukat (31/51).



1964-ben a Bayern München szerződési ajánlatát fogadta el. Keresték az 1860 München ügynökei is, ráadásul az ifjú titán az 1. FC Nürnberg drukkere volt, ám mégis a piros-fehérek labdarúgója lett. Az eszére hallgatott, nem a szívére, amikor aláírt hozzájuk.

Többen kacagni kezdtek, amikor meglátták a tömzsi, vastag combú szerzeményt. Nemigen zavarta mindez az újoncot, levetkőzött az első tréningen, nem szólt egy szót sem, csak elkezdte ipari mennyiségben rúgni, vágni, fejelni, pöccinteni a gólokat. És akik a hasukat fogták a röhögéstől, amikor megpillantották, elhallgattak, sőt tapsolni, ünnepelni kezdték. A felhajtást sem értette maga körül, nem is kultiválta. Mire föl? Hiszen ő csak teszi a dolgát, elvégre nem másért hozták Münchenbe.

Az 1964–1965-ös Regionalliga Süd bajnoka lett a Bayernnel, majd az első Bundesliga-évadjában bronzérmes. Később négyszer szerezte meg az élvonal aranyérmét (1969, 1972, 1973, 1974), kétszer az ezüstjét (1970, 1971) és 1966 után még egyszer a bronzát (1976). A Német Kupát négyszer emelhette magasba, 1966-ban az MSV Duisburgot verték meg érte 4:2-re, 1967-ben a Hamburgot 4:0-ra, 1969-ben a Schalkét 2:1-re, 1971-ben az 1. FC Kölnt 2-1-re. Müller a HSV és a Schalke 04 ellen duplázott, de a másik két riválisellen „csütörtököt mondott".



Az 1974-es világbajnokságot eldöntő gól. Gerd Müller jobblábas lövését nem tudja blokkolni Ruud Krol, a hollandok védője

A nemzetközi mezőnyben is remekelt a gárda. 1967. május 31-én Nürnbergben 1:0-ra legyőzte a Rangers FC-t, hosszabbításban hódította el a KEK-serleget.

A Bajnokcsapatok Európa-kupáját egymás után háromszor vitték haza. 1974. má-

jus 15-én 1-1-gyel zártak az Atlético Madriddal a Heyselben, aztán a két nap múlva megismételt összecsapáson tönkreverték a „matracosokat" (4-0). Az elsőt és az utolsót Uli Hoeness, a két középső gólt Gerd Müller szállította.

1975. május 28-án Párizs fogadta a BEK két legjobbját, s a bajorok 2-0-ra legyőzték a Leeds United alakulatát. Müller a második találatot vállalta magára.

1976. május 12-én a Saint-Étienne ellen jött össze a tripla, Glasgow-ban megint „Bulle'" Roth lába sült el (1-0).

Az európai Szuperkupáért kétszer két menetet vívtak. 1975-ben a Dinamo Kijev igencsak megtréfálta a kissé magabiztos „bőrnadrágosokat", az ukránok Oleg Blohin góljaival mindkétszer nyertek (0-1, 0-2). 1976-ban Müller két találatával két vállra fektették az Anderlechtet Münchenben (2-1), csak hát a visszavágón nagyon kijött a lépés a belgáknak (1-4). (A vendégek szépítéséről természetesen a középcsatár gondoskodott.)

A Világkupában nagyobb szerencsénk volt 1976 végén. November 23-án a brazil Cruzeiro ellen az Olimpiai Stadionban Gerd Müller törte meg a gólcsöndet a 80. percben, 120 másodperc múlva Kapellmann is mattolta a „rókák" védelmét (2-0). December 21-én Belo Horizontéban nem tapsolhatott gólnak a 117 000 néző.



Fejpárbaj Wim Rijsbergennel, a hollandok válogatott középhátvédjével. Nagy csatát vívtak a vb-döntőben

1967-ben és 1969-ben ő lett az Év labdarúgója a szövetségi köztársaságban. 1970-ben átvehette a *France Football* Aranylabdáját. 77 pontot kapott, nyolccal többet, mint a második helyre befutó Bobby Moore. Hétszer koronázták a Bundesliga gólkirályává (1967, 1969, 1970, 1972, 1973, 1974, 1978), miközben kétszer európai aranycipős is lett (1970, 1972). Négyszer ő szerezte az aktuális BEK-szériában a legtöbb találatot (1973, 1974, 1975, 1977).

Pályafutása során a Bundesligában négyszer (1972-ben a Rot-Weiss Oberhausen, 1973-ban a Kaiserslautern, valamint 1976-ban a Hertha és a Tennis Borussia ellen), a DFB-kupában kétszer (1971-ben a Kaiserslautern, 1976-ban az Unterboihingen ellen), a Bajnokcsapatok Európa-kupájában pedig egyszer (1972-ben az Omonia Nicosia ellen) ért el egy mérkőzésen öt gólt.

A nagyválogatottban 1966. október 12-én esett át a bemutatkozáson, Törökországban győztek 2:0-ra nyugatnémetek. A Nemzet Bombázójának elnevezett csillag 1974. július 7-ig

szolgálta a Nationalelfet, amelyben 62 összecsapást vívott, és 68-szor talált a hálóba. Egészen elképesztő teljesítmény volt ez a részéről, mint ahogyan 453/398-as Bundesliga-mutatója is fantasztikus.

1970-ben Mexikó bonyolította le a Mundialt, azon az NSZK a harmadik helyen végzett. Müller lett a gólkirály tíz találatával, beválasztották a torna álomtizenegyébe. Megismételte egyéni bravúrjait az 1972-es Eb-n: Belgiumban is ő lett a legeredményesebb gólvadász, illetve bekerült az All Star-együttesbe. Mexikóval szemben viszont Brüsszelből aranyéremmel a nyakában térhetett haza. A nyugatnémetek öt találatából négyet ő jegyzett!

Az 1974-es világbajnokság után mondta róla Paul Breitner: „Németország nem lett volna világ- és Európa-bajnok, ha nincs Gerd Müllere. Részsikereket talán elért volna, de igazi nagyot soha. A hollandok azért veszítettek ellenünk Münchenben, mert nekik nem volt Gerd Müllerük." A játékostársa által méltatott támadó a tévériporterek kérésére felelevenítette a világbajnoki címet eredményező akciót: „Rainer Bonhof elhúzott a jobb szélen, felnézett, és középre, kissé hátrafelé passzolt. Három holland védő zúgott el mellettem, a nagy lendület miatt már nem tudtak fékezni. Én közben visszavettem a tempóból, megszelídítettem a labdát, aztán fordulásból, jobbal a bal alsóba vágtam. Ennyi volt. Ilyen pofonegyszerű." Az 1974-es vébén nem lett gólkirály, „csak" a győztesek házi gólkirálya, aki belőtte a Nationalelf legfontosabb két gólját, a lengyelek és a hollandok ellen.

Müller a győzelmi bankett után lemondta a válogatottságot. Rendkívüli mértékben felháborította, hogy az illusztris rendezvényre nem hívták meg a játékosok feleségeit, be sem vihették őket magukkal, míg a FIFA és a DFB tisztségviselői ezt megtehették. „Ki nyerte meg tulajdonképpen a világbajnoki címet? Mi, vagy akik ott zabálnak?" – fakadt ki dühösen.



George Best és Teofilo Cubillas várta Müllert Fort Lauderdale-ben

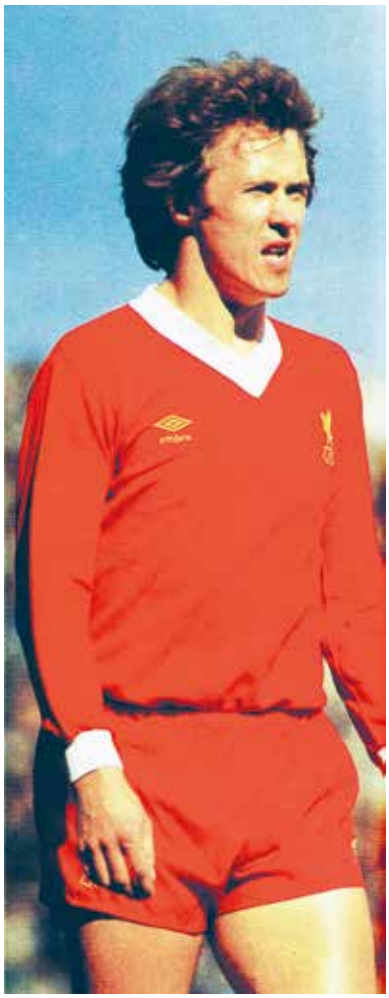
1979-ben otthagyta a Bayern Münchent is, hogy az Egyesült Államok bajnokságában (NASL) folytassa pályafutását. A floridai kirakatgárda, a Fort Lauderdale Strikers csalta át. Elsőrangú társak vártak rá, mint a holland kapus, Jan van Beveren, az északír csodaszélső, George Best, a perui cselkirály, Teofilo Cubillas vagy a szőke sörényű brazil bekk, Francisco Marinho. Gerd Müller 1981-ig hordta az aranysárga-piros-feketék szerelését, utána két évet még lehúzott a Smith Brothers Lounge nevű társulatban. 1983-ban hagyott fel végleg a labdarúgással. Az élete megváltozott, a Miamiban működtetett üzleti vállalkozása nem szuperált, időközben egyre többször nézett a pohár fenekére is. Még jobban elhízott, a felesége elvált tőle (később újra összekerültek), ám a veterán bayernesek a segítségére siettek, 1992-től 2014-ig a klub körül dolgozhatott.

Sajnos, 2015 októberében nála is diagnosztizálták az idősödő futballistáknál jellemző betegséget, az Alzheimer-kórt.

PHIL NEAL

A BEK-döntők leggólerősebb jobbhátvédje

Philip George Neal Irchesterben született 1951. február 20-án. A Wellingborough Townban vált igazolt játékossá, a kék-sárgáktól került a Northampton Townhoz 1968-ban. 1974. október 9-én Bob Paisley, a Liverpool FC legendás menedzsere nem sajnált érte 66 ezer fontot kifizetni, így Phil útja a „vörösöknél" folytatódott. Tizenegy esztendőn keresztül szolgálta a klubot. Nyolcszor nyert bajnoki címet (1976, 1977, 1979, 1980, 1982, 1983, 1984, 1986), háromszor ezüstérmet (1975, 1978, 1985). A Bajnokcsapatok Európa-kupáját 1977-ben, 1978-ban, 1981-ben és 1984-ben, a Ligakupát 1981-ben, 1982-ben, 1983-ban és 1984-ben is felemelhette a 180 centi magas, 77 kilós védő. Ám itt még nem ér véget a serlegek sora, amelyeket kézbe vehetett, az FA Charity Shield (1976, 1977, 1979, 1980, 1982), az UEFA-kupa (1976) és az európai Szuperkupa (1977) győztese is lett. Valamennyi végjátékban a pályán száguldozott, sőt két BEK-döntőn gólt is szerzett! 1977-ben a Borussia Mönchengladbach, 1984-ben az AS Roma hálóját zörgette meg. A közös bennük, hogy mindkétszer az olasz főváros Olimpiai Stadionja volt a helyszín. Két trófeát sehogy sem sikerült megkaparintania, az FA Kupát és a Világkupát. Előbbiért 1977-ben összecsaphatott a Liverpool a Manchester Unitedda, ám a „vörös ördögök" megtréfálták riválisukat (1-2). Utóbbiért kétszer is harcba szálltak Nealék Tokióban, csak hát 1981-ben a Flamengo, 1984-ben az Independiente erősebbnek bizonyult náluk (0-1, 0-3).



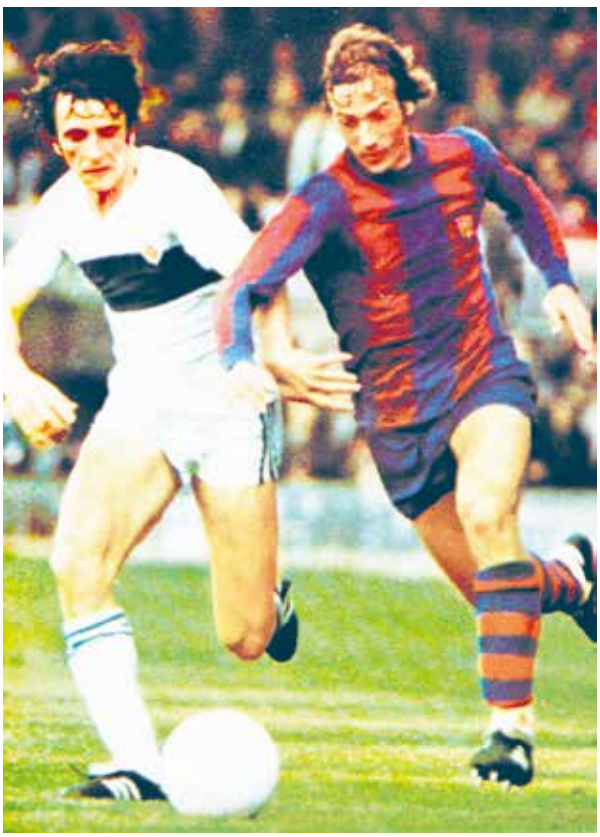
Phil Neal 1985-től 1989-ig a Bolton Wanderers védelmét erősítette, utána visszavonult. A három ligaegyesületében és a válogatottban vívott mérkőzései, valamint a találatai számát összeadva a 756/77-es adat jön ki végeredményként.

1976 és 1983 között 50-szer ölthette fel az angol nemzeti tizenegy szerelését, öt találattal segítette a csapatot. Részt vett az 1980-as olaszországi Európa-bajnokságon. Szerepelt 1982-es spanyolországi vébén is, viszont csupán két találkozón jutott szóhoz, egyszer csereként a 90. percben (a franciák ellen), egyszer kezdőként (Kuvait ellen).

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Bolton Wanderers (1985–1992), Coventry City (1993–1995), Cardiff City (1996), Manchester City (1996). Dolgozott a Peterborough United mellett is (1996–1997). A legnagyobb sikerét a boltoniakkal aratta 1989-ben, begyűjtötte velük az FA League Trophyt.

II. Johan

A hetvenes években a nemzetközi sportsajtó gyakran II. Johannak nevezte, megadva a tiszteletet az első számúnak, Johan Cruyffnak. Johan Neeskens azonban több volt „másodhegedűsnél". Miközben a kor legelismertebb szakértői hangsúlyozták, hogy Neeskens volt a hollandok totális futballját megtestesítő játékos, s hogy igazságtalan vele szemben, hogy mindig másodhegedűsnek tartják Cruyff mögött, ő ezt bölcsen és humorral kezelte: „Engem nem zavar, ha engem csak a világ második legjobb játékosának neveznek."



Johan Neeskens első külföldi klubja a Barcelona volt

Johannes Jacobus Neeskens 1951. szeptember 15-én született az észak-hollandiai Heemstede városában. A másodosztályú Racing Club Heemstedében kezdett futballozni 1968-ban, a kék-fekete-fehér színeket viselő RCH-tól édesgette magához az Ajax edzője, Rinus Michels 1970-ben. A reményteli fiú 1974-ig játszott az amszterdamiaknál, ez relatíve nem hosszú idő, mégis a klub egyik ikonjává vált. A piros-fehérek szolgálatában 124/33-as mutatót produkált.

(Kevesen tudják róla, hogy eleinte a baseballt is magas fokon űzte. Bekerült a juniorválogatottba, amellyel részt vett az Európa-bajnokságon.)

Ifjú éveiben leginkább jobbhátvédként tündökölt, aztán egy sorral előrébb vezényelték, hogy a pálya közepéről irányítson, védekezzen, embert fogjon, gólt szerezzen, mikor mire volt éppen a csapatának szüksége. Remek technika, szürreális futómennyiség jellemezte, a lefújásig megalkuvás nélkül hajtott. És az egyszerű játékstílus művészének a szíve is mindig a helyén volt! Ezt bizonyítandó 1974. július 7-én Münchenben, a világbajnoki döntő második percében úgy bevágta a 11-est Sepp Maier hálójába, ahogy az a nagykönyvben elő van írva. A büntetőket folyvást ugyanúgy végezte el: jobbal, elemi erővel, hogy a kapus ne is láthassa a labdát.

A négy esztendőbe, amit az Ajaxnál töltött, belefért két bajnoki arany (1971–1972, 1972–1973), egy ezüst (1970–1971), egy bronz (1973–1974), két KNVB Beker, azaz Holland Kupa (1971, 1972), három Bajnokcsapatok Európa-kupája (1971, 1972, 1973), két európai Szuper-

kupa (1972, 1973) és egy Világkupa (1972).

Két nemzetközi kupafinálében szerzett gólt: 1972. szeptember 28-án, az Independiente elleni Világkupa-visszavágón (3-0), illetve 1974. január 16-án, a Milan elleni Szuperkupa-visszavágón (6-0). Egyetlen kivétellel az itt felsorolt valamennyi végjátékot végigjátszotta, viszont a Rangers FC elleni Szuperkupa-döntőn, Glasgow-ban nem szerepelt.



Neeskens és a holland válogatott a hetvenes években két világbajnoki döntőt is veszített a rendező ország csapata ellen

A 178 centisre nőtt, 76 kilós szupersztár 1974-ben a Barcelonába szerződött, egy évvel Cruyff után igazolt oda. 1979-ig erősítette a gránátvörös-kékeket, 1978-ban begyűjtötte velük a Spanyol Kupát (Copa del Rey), egy évre rá a Kupagyőztesek Európa-kupáját.

A Las Palmas elleni madridi döntő (3-1) 39. percében lecserélte a honfitársa, a mentora, egyben az aktuális mestere, Rinus Michels, mert akkorra már összeszedett egy sárga lapot, és félő volt, hogy kiállítják.

Neeskensszel a soraiban a Barça nem tudott bajnoki címet nyerni. 1975-ben bronzérmes, 1976-ban, 1977-ben és 1978-ban ezüstérmes pozícióban kötött ki.

1979. május 10-én emlékezetesen nagy csatát vívott a Barcelona a Fortuna Düsseldorffal a bázeli Szent Jakab Stadionban (4-3). II. Johan a KEK-sorozat valamennyi találkozóján szóhoz jutott, értelemszerűen a svájci ütközetből sem hiányzott, gólt ellenben egyik mérkőzésen sem ért el.

A lezserül letűrt sportszárban porondra lépő, hosszú hajat és oldalszakállt növesztő Neeskens az 1975–1976-os ligában megkapta a *Don Balon* magazin elismerését, amely a legjobb külföldi labdarúgót illette. 1976-ban egy alkalommal Katalónia válogatottjában is számítottak rá. Még gólt is szerzett.



1979 és 1984 között az Egyesült Államokban légiósko-dott. A Cosmoshoz szerződött, ezúttal más klubot választott, mint az abban az évben szintén a NASL-be kerülő Cruyff. Igaz, egy gálameccsen azért játszottak együtt a Cosmosban. A New York-i klub zöld-fehér-sárga uniformisában kétszer vehette át a North American Soccer League (NASL) aranyát (1980, 1982), egyszer az ezüstjét (1981).

Az 1984–1985-ös idényt az FC Groningenben húzta le, az ötödik hely a zöld-fehérek berkeiben nem minősült fáj-

dalmas csalódásnak. 1985 második fele megint a tengerentúlon üdvözölte, egészen pontosan a South Florida Sun nevű alakulatban, amely az USL-ben menetelt. Az 1985–1986-os évadban már a Kansas City Comets keretéhez tartozott, az „üstökösök" a teremligában villogtak. 1986-tól pár hónapig egy amatőrtársulatban (FC Löwenbrau) láthatták őt, utána búcsút intett az Újvilágnak, hogy 1987 és 1990 között a svájci FC Baar játékos-edzője legyen, majd a pár kilométerre lévő FC Zugnál vezetett le (1990–1991).



A kép is jól mutatja, milyen elképesztő fizikai adottságai voltak Neeskensnek

Hazája válogatottjában 1974 és 1981 között a szövetségi kapitányok 49 találkozón vetették be, 17 gólt szerzett. Két világbajnokságon (1974, 1978) és egy Európa-bajnokságon (1976) harcolt az Oranje diadalaiért. Mindkét vb-n döntőt vívtak a házigazdákkal, az NSZK-ban rögtön az elején – éppen Neeskens tizenegyesgóljával – vezetést szereztek, míg Argentínában 1-1-re végeztek a rendes játékidőben, mégpedig úgy, hogy az utolsó másodpercekben ordító helyzetből – Robby Rensenbrink révén – a kapufát döngették meg. Ha Fortuna velük van, az egyik világbajnokságot megnyerik. Csakhogy nem volt velük…

1974-ben Neeskens öt találatával a második helyen végzett a lengyel gólkirály, Grzegorz Lato mögött, ráadásként a szakértők beszavazták az All Star-tizenegybe is. Aligha fogtak vele mellé, tényleg extraformában futballozta végig a nyugat-németországi heteket.

Az 1976-os Európa-bajnokság számára keserű emlék marad. Június 16-án este, a csehszlovákok elleni zágrábi elődöntő 76. percében (1-1-es állásnál) a walesi Clive Thomas játékvezető kiállította. A hosszabbításban győztek 3-1-re Panenkáék, akik végül elhódították a büszke kontinensbajnoki címet. A németalföldiek a harmadik helyükért járó bronzzal repülhettek haza, viszont Neeskens az eltiltása miatt kénytelen volt a jugoszlávok elleni párbajt kihagyni.

A dél-amerikai tornán már nem minden, holland érdekeltségű összecsapáson kapott lehetőséget, de az argentinok elleni finálét végigjátszhatta. Gólt nem szerzett.

Összességében az 1978-as Mundial messze nem azt hozta neki, mint a négy évvel korábbi, az újabb ezüstérem ellenére sem.

Egy holland statisztika szerint karrierje 531 mérkőzésén 111-szer talált a kapuba, ami egy – alapjában véve védekező típusú – középpályástól igencsak elismerésre méltó teljesítmény.

Miután szögre akasztotta csukáját, felcsapott trénernek, majd vándorbotot ragadott. Az edzői pályafutásának állomáshelyei: FC Baar, játékos-edző (1987–1990), FC Zug (1991–1993), FC Stäfa (1993–1995), FC Singen 04 (1995–1996), Hollandia válogatottja, másodedző (1995–2000), NEC Nijmegen (2000–2004), Ausztrália válogatottja, másodedző (2005–2006), FC Barcelona, másodedző (2006–2008), Hollandia B válogatottja, másodedző (2008–2009), Galatasaray SK, másodedző (2009–2010), Mamelodi Sundowns (2011–2012).

ZDENEK NEHODA

Az Eb-specialista balszélső

Zdenek Nehoda a kelet-csehországi Hulín városában született 1952. május 9-én. A Spartak Hulínban nevelődött 1962 és 1967 között, onnan igazolta át a TJ Gottwaldov. (A település mostani neve Zlín.) 1970-ben Csehszlovák Kupát nyert a morvákkal. 1971-ben került a Dukla Prahához. A bordó-sárgákkal háromszor szerzett bajnoki aranyat (1977, 1979, 1982), kétszer Csehszlovák Kupát (1981, 1983). 1974-ben, 1978-ban és 1981-ben ezüstérem ütötte a markukat, 1972-ben bronz. 290 mérkőzésen 124-szer volt eredményes. A robusztus alkatú, 185 centis, 85 kilós csatár kétszer lett hazájában az Év labdarúgója (1978, 1979). 1979-ben 17 találattal megosztott gólkirályi koronát szerzett a brnói Karel Kroupával.



1971 és 1987 között 91-szer öltötte magára a válogatott felszerelését, 31-szer talált a hálóba. 1976-ban Európa-bajnok lett Jugoszláviában, négy esztendő múlva bronzérmes Olaszországban. Zágrábban, a hollandok elleni hosszabbításos elődöntőben ő szerezte meg a vezető találatot, 1976. június 20-án, a belgrádi finálét követő „szétlövésben" pedig bevarrta a maga tizenegyesét. Akkori remek formáját bizonyítja, hogy az újságírók beszavazták a négyes döntő álomtizenegyébe.

1980-ban a napfényes Itáliában két találatot könyvelhetett el, a görögök és hollandok kapujába „köszönt be", aztán a nápolyi bronzcsata utáni tizenegyeseknél sem remegett meg a lába.

Az 1982-es spanyolországi vébén az „oroszlánoknak" becézett gárda csapatkapitányaként mindhárom találkozójukat végighajtotta. A hálóba nem talált be, s a két remijükkel – a csoportküzdelmeket a 3. helyen befejezve – hamar elköszöntek a tornától.

Erőteljes felépítése dacára nem volt lassú labdarúgó, mert ha sikerült felgyorsulnia, igencsak nehezen lehetett feltartóztatni. Jól fejelt, s bár első ránézésre kissé darabosnak tűnt, de tényleg csak az elsőre, hiszen technikailag is megfelelő képzettséggel rendelkezett.

1983-tól 1989-ig Nyugaton légióskodott. Az SV Darmstadt '98-ban kezdte (32/14), majd sóhajtásnyi időre a Standard Liège-ben folytatta (1984, 3/0). Utána az FC Grenoble alkalmazottja volt (1984–1986, 60/24), végül az SC Amaliendorfban vezetett le (1986–1989, 55/33).

Nehoda a Duklánál töltött éveiben hivatásos tisztként a Csehszlovák Néphadseregben szolgált, közben azonban állandóan képezte magát, s elvégezte a jogi egyetemet.

Napjainkban a cseh labdarúgók menedzselésével és értékesítésével foglalkozó irodáját vezeti, illetve Ostrava belvárosában működtet egy forgalmas éttermet.

Az örök individualista

Günter Theodor Netzer 1944. szeptember 14-én született München Gladbachban (akkor még így hívták a települést). Kilencéves volt, amikor szülővárosa 1. FC Mönchengladbach nevű egyesülete leigazolta. 1963-ban írta alá első profiszerződését a Borussia Mönchengladbachhoz. 1965-ben megnyerte vele a Regionalliga West küzdelmeit, aztán az osztályozót is.



A „bökelbergi csikókkal" számos sikerben lehetett része. Szerzett velük két bajnoki aranyérmet (1969–1970, 1970–1971) és három bronzot (1968, 1969, 1972), valamint egy Német Kupát (1973). Utóbbi végjátéka fölöttébb emlékezetesre sikeredett. 1973. június 23-án az egyik nagy ellenlábasukkal, az 1. FC Kölnnel mérkőztek Düsseldorfban. A lobogó hajú, 178 centis, 75 kilós labdarúgó nem játszott a 90 perc alatt, amely 1-1-re végződött. A finálé előtt nem sokkal hunyt el az édesanyja, ráadásul akkortájban jelentette be, hogy elmegy a Gladbachból Spanyolországba. Edzője, Hennes Weisweiler ezért mellőzte. Aztán a hosszabbítás elején Netzer odaszólt a főnökének, hogy beáll Kulik helyére. Néhány perc alatt megszerezte a győztes találatot: bevágta a labdát a pipába. Ez volt az utolsó meccse a fehér-fekete szerelésben. Pár héttel korábban, májusban elveszítették a Liverpool FC elleni UEFA-kupa-döntőjüket (0-3, 2-0), Netzer mindkét összecsapást végigrobotolta.

Tökéletes erőnlét, perfekt technika, jéghideg racionalitás, irgalmatlan tűzerő, hajszálpontos keresztpasszok jellemezték. Képes volt álló helyzetből az egyik tizenhatosról átrúgni a labdát a másikig. Ahogy mondani szokás, izomból. 1972-ben és 1973-ban ő lett az Év játékosa a szövetségi köztársaságban. 1971 és 1975 között 126 pontot gyűjtött össze az Aranylabda-szavazáson. 1972-ben pusztán a honfitársa, a mindössze két ponttal többet kapó Franz Beckenbauer került elébe.

1973 tavaszáig 230 meccset vívott a Bundesligában, s a fellépésein 82-szer vette be az ellenfelek kapuját. Azon a nyáron, miután Spanyolországban ismét engedélyezték a külföldi játékosok szerződtetését, a Real Madridhoz igazolt. A „fehérekkel" is gyarapította az éremarzenálját, kétszer elhódították a bajnokság aranyát (1975, 1976). A Real Madrid ebben a periódusban kétszer is megnyerte a Copa del Generalísimónak nevezett országos kupát, ám Günter Netzer – ahogyan természetesen Paul Breitner sem – a külföldi játékosokra vonatkozó tiltás miatt ebben a sorozatban nem szerepelt. A harmadik idény előtt tárgyalt a Bayern Münchennel az átigazolásáról, de végül maradt – s újra bajnok lett. A „királyiaknál" 85/9-es mutatót hozott össze. 1976-tól egy idényt a zürichi Grasshoppersnél töltött, ám a „szöcskék" hatodik helye csalódást okozott a híveiknek.

Günter Netzer 1965. október 9-én balösszekötőként mutatkozott be hazája válogatottjában. Stuttgartban 4:1-re legyőzték Ausztriát. 1975-ig 37 mérkőzésen hat gólt ért el. A legemlékeze-



Günter Netzer, a Borussia Mönchengladbach csapatkapitánya a Bayern München elleni rangadón irányít

tesebb alakításait az 1972-es belgiumi Európa-bajnokságon nyújtotta, a tornát a nyugatnémet gárda kontinensbajnoki címmel zárta, őt pedig beválasztották az All Star-tizenegybe. 1974-ben tagja volt az NSZK-ban a világbajnokság aranyát begyűjtő alakulatnak, de mert összesen 21 percet kapott a szakvezetéstől cseréként (az NDK elleni 0-1-en), önkritikusan leszögezte, egyáltalán nem érzi és nem vallja magát világbajnoknak, hisz nem tett a diadalért semmit. Helmut Schön inkább Wolfgang Overathot állította a helyére, aki az 1. FC Köln játékmestere volt.

Miután szögre akasztotta a futballcipőjét, az örök individualista Netzer a Hamburger SV menedzsere lett. Regnálása alatt, 1978 és 1983 között az északi klub sikert sikerre halmozott, háromszor lett bajnok (1979, 1982, 1983), egyszer BEK-győztes (1983). A Toyota Világkupát azonban nem sikerült hazaröpítenie Tokióból, a Grêmio a hosszabbításban 2-1-re győzött a HSV ellen. Ehhez jön még a Bundesliga két ezüstérme (1980, 1981), a BEK-ezüst (1980), plusz a német Szuperkupa (1982).

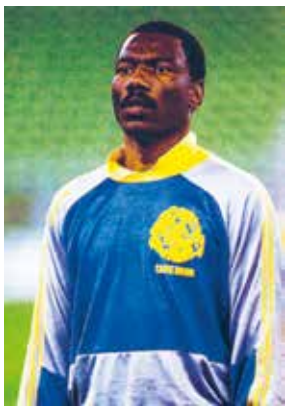
Idővel gyakran lehetett Netzert látni és hallani az ARD televíziós csatorna műsoraiban kommentátorként, publikált is a különféle szaklapokban. Lényeglátó, erőteljes kritikákat olvashattak tőle, a cikkeiben kínosan ügyelt arra, hogy kerülje a sablonokat és az általánosításokat. 2010-ig tűnt fel a képernyőn, utána eljött az ARD-től. Jelenleg Svájcban él, felvette az állampolgárságot is.

A következő történetet *Török Péter* újságíró kollégánk mesélte róla: „1972 tavaszán a nyugatnémetek a Népstadionban edzettek, készülve a mieink elleni, másnapi barátságosra. Mivel gyűjtöm az autogramokat, kértem, hogy írjon alá nekem. Azt válaszolta, szívesen megteszi, viszont csak a foglalkozásuk után. Amikor lefújták a tréninget, ballagott befelé az öltözőbe, én pedig odaléptem hozzá, hogy behajtsam rajta az ígéretét. Megismert, bólintott, még el is mosolyodott, majd amikor ellátta kézjegyével, amit az orra alá dugtam, azzal a lendülettel jó messzire elhajította a tollamat meg a füzetemet. És továbbra is pajkosan vigyorgott rám…”

THOMAS N'KONO

Afrika első világklasszis kapusa

Thomas N'Kono 1955. július 20-án született egy Dizangué nevű településen, Kamerunban. A szülőhelyétől nem túl távoli nagyváros egyesületében, az Éclair Doualában kezdett védeni, 1974-ben igazolta át a Canon Yaoundé. Az egész 1974–1975-ös évadban három találkozón szerepelt. Az 1975–1976-os bajnokságot a rivális Tonnerre Yaoundé együttesében töltötte, amelyben hétszer vetették be. 1976-ban visszahívta a Canon, és ott lett belőle válogatott, sőt világhírű játékos. A piros-zöldekkel ötször elhódította a bajnoki címet (1974, 1977, 1979, 1980, 1982), kétszer a Kameruni Kupát (1977, 1978), kétszer az Afrikai Bajnokcsapatok-kupáját (1978, 1980), egyszer az Afrikai Kupagyőztesek-kupáját (1979). Azonban 1977-ben az Afrikai Kupagyőztesek-kupáját, 1980-ban a hazai kupadöntőt elveszítették.



1982-ben Spanyolországba szerződött, 1990-ig az Español, 1991-től 1993-ig a Sabadell, 1994-ben az Hospitalet hálóját óvta. A 183 centi magas, 80 kilós kapus 1987-ben bronzérmet vett át a La Ligában. 1988 tavaszán ezüst került a nyakába, holott közel járt az aranyhoz: május 4-én 3-0-ra megverték a Leverkusent az UEFA-kupa első döntőjében. Két hét múlva, a visszavágó 57. percében még 0-0-ra álltak, de utána 25 perc alatt kiegyenlítettek a németek (3-0). A hosszabbítás nem hozott újabb gólt, következhettek a tizenegyesek. N'Kono a válogatott Falkenmayer lövését hárította, és akkor a kék-fehérek elhúztak 2-0-ra. Utána jött a rémálom: a hazaiak mindegyik kísérlete a hálóban kötött ki, viszont a vendégek már nem voltak képesek betalálni, így a Bayeré lett a trófea.

A kapus 1994-ben földrészt váltott, a Club Bolívar légiósa lett. 1996-ban és 1997-ben megnyerte vele a bolíviai bajnokságot.

1976 és 1994 között 112 alkalommal strázsált a válogatott gólvonala előtt. Részt vett három világbajnokságon (1982, 1990, 1994), ámbár az Egyesült Államokban nem ő, hanem Joseph-Antoine Bell védett.

1982-ben először futballoztak vébén a „szelídíthetetlen oroszlánok". Három mérkőzést vívtak, mind döntetlenre végződött, és N'Kono kapuját csupán az olasz Graziani tudta bevenni. Szörnyű pechükre veretlenül estek ki. 1990-ben csodálatosan teljesítettek, Argentína, Románia és a Szovjetunió előtt megnyerték a csoportjukat, az előző kettőt megverték, az utóbbitól kikaptak (0-4). A tizenhat között 2-1-re legyőzték Kolumbiát, azzal a negyeddöntőbe léptek, aztán Nápolyban az angolok – Gary Lineker 11-esével a hosszabbításban – megállították őket (2-3).

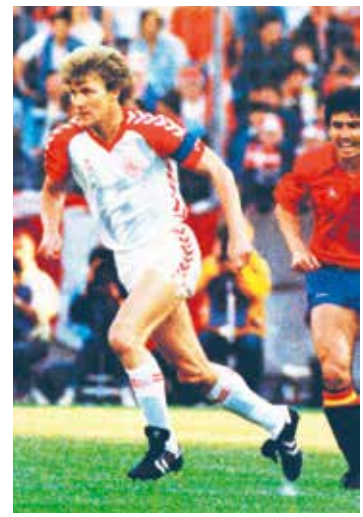
N'Kono 1979-ben és 1982-ben az Év labdarúgója lett a kontinensén. 1984-ben a válogatottal hazavitte Elefántcsontpartról az Afrikai Nemzetek Kupáját.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Espanyol, kapusedző (1999. július–2001. november), Espanyol B, kapusedző (2001. november–2006. június), Kamerun, kapusedző (2007. október–2009. május), Kamerun, megbízott szövetségi kapitány (2009. május–2009. július), Espanyol, kapusedző (2009. július.–2018. május). 2018. májustól az Espanyol menedzserhelyettese.

MORTEN OLSEN

Későn érő típus

Morten Per Olsen 1949. augusztus 14-én született Vordingborgban, Dánia délkeleti részén. A helyi, 1904-ben alapított VIF kölyökgárdájában kezdett futballozni 1957-ben, a kék-fehérektől 1970-ben ment át a B 1901 Nykøbing Falsterbe. Az akkor még jobbszélsőt játszó Olsen 1970 őszén jószerével egyszerre debütált a dán U21-es válogatottban és a „nagyok" között. Az utánpótlásban 1974-ig 5/1-es statisztikát produkált, míg a felnőtteknél 1989-ig 102/4-est.



Úgy volt, hogy részt vesz az 1972-es müncheni olimpián, ám a játékok előtt profi szerződést írt alá a Cercle Bruges együtteséhez, emiatt nem játszhatott. Utóbb három nagy versenyen vezette csapatkapitányként hazája nemzeti tizenegyét, az 1984-es franciaországi, az 1988-as NSZK-beli Európa-bajnokságon és az 1986-os mexikói vébén. Az 1984-es Eb-n a négy közé jutottak, ott azonban a spanyolok „szétlövésben" megállították őket. Olsen nem lőtt, ugyanis a 113. percben Sepp Piontek lecserélte. A középhátvédet az újságírók beszavazták a torna álomtizenegyébe.

A közép-amerikai Mundialon megismételte magát a futballtörténelem, a „dinamitok" továbbléptek a csoportjukból, aztán összekerültek a spanyolokkal, akik nem irgalmaztak nekik, valósággal lesöpörték őket a pueblai aréna gyepszőnyegéről (5-1).

1988-ban leszerepeltek a piros-fehérek a kontinentális megméretésen, a csoportjukban az utolsó helyen zártak.

A 183 centi magas, 74 kilós védő 1972 és 1976 között a Cercle Bruges, 1976 és 1980 között az RWD Molenbeek légiósa volt. Utóbbival 1980-ban harmadik lett, és bármilyen furcsán hangzik, az akkor harmincegy éves klasszisnak ez a bronz volt az első érme. Később ezen a téren is kárpótolta a sors, hisz 1980 nyarán az Anderlecht hívta magához, s a klubnál töltött hat szezonja mindegyikében gyarapíthatta a kollekcióját: 1981-ben, 1985-ben, 1986-ban bajnoki arannyal, 1982-ben, 1983-ban, 1984-ben ezüsttel. Belga Kupa-döntőt nem vívott a lila-fehérekkel, de háromszor pályára léphetett velük az ottani Szuperkupáért (1981, 1985, 1986). 1985-ben elhódította a társaival a serleget, miként az 1982–1983-as UEFA-kupát is. Az egyetlen, nemzetközi szinten nyert trófeájáért a Benficát győzték le (1-0, 1-1). 1983-ban és 1986-ban Morten Olsent választották meg Dániában az Év labdarúgójának.

1986 és 1989 között az 1. FC Köln alkalmazásában állt, 1988-ban bronzot, 1989-ben ezüstöt szerzett a „kecskésekkel" a Bundesligában.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Brøndby IF (1990–1992), 1. FC Köln (1993–1995), AFC Ajax (1997–1998), Dánia, szövetségi kapitány (2000–2015). Kétszer bajnoki címhez juttatta a Brøndbyt (1990, 1991), az Ajaxszal pedig duplázott (1998). Szövetségi kapitányként a rábízott válogatottat kivitte a 2002-es és a 2010-es világbajnokságra, valamint a 2004-es és a 2012-es Európa-bajnokságra.

ANTON ONDRUŠ

A szlovák Beckenbauer

Anton Ondruš az egykori Csehszlovákia Solčany (magyarul: Szolcsány) nevű községében született 1950. március 27-én. Kétéves volt, amikor édesapja Pozsonyban kapott munkát, akkor költöztek oda. A házuk nagyon közel volt a Slovan-stadionhoz, a kisfiú jószerével a Téglamező utcában (Tehelné pole) nőtt fel. Szó se róla, jó nagyra, hiszen 189 centis és 80 kilós férfiú lett belőle. 1959-ben igazolta le a kék-fehér klub, az első csapatában 1970-től 1977-ig szerepelt. Ez volt az ŠK Slovanban töltött első korszaka, mert 1977-től egy szezont a Dukla Banská Bystricában húzott le. 1978-ban visszament Slovanba, és még két idényen át erősítette. Szép eredményeket ért el a gárdával, 1974-ben és 1975-ben bajnokságot, 1972-ben és 1976-ban bajnoki ezüstérmet szerzett vele. A Csehszlovák Kupát 1974-ben sikerült elhódítaniuk, a Slavia Praha elleni 1-0 és 0-1 után következő tizenegyesekkel. Ondrušnak volt két vesztes kupadöntője is, éppen azokban az esztendőkben, amikor a bajnokságban is „csak" ezüst jutott a számára (1972, 1976). Ötször lépett pályára a Szlovák Kupa fináléjában (1971, 1972, 1974, 1976, 1978), hármat sikerrel fejezett be (1972, 1974, 1976).



1974. március 27-én debütált a válogatottban, az NDK elleni Európa-bajnoki selejtezőn. (Drezdában 1-0-ra győztek a házigazdák.) 1980. június 21-ig 58-szor viselte a nemzeti tizenegy mezét, 9 gólt ért el. Személyében tisztelik az 1976-os Európa-bajnok „oroszlánok" csapatkapitányát, a hollandok elleni elődöntő első gólját ő szerezte. Abban az esztendőben a *France Football* Aranylabda-szavazásán 18 ponttal a 6. helyen zárt. (Előtte Michel Platini, utána Johan Cruyff végzett!)

Az 1980-as olaszországi Eb-ről bronzéremmel térhetett haza, s akkor a szocialista sportvezetés úgy döntött, hogy kimehet a kapitalista világba pénzt keresni. Ma is bántja, hogy fénykorában nem engedték ki Nyugatra, holott ajánlatokkal bombázta a Bayern München, a Borussia Mönchengladbach és a VfB Stuttgart is. Akkortájban emlegette a nyugatnémet sajtó a „szlovák Beckenbauerként". A másik szívfájdalma, hogy egyetlen világbajnokságon sem mutathatta meg a tudását, miután Csehszlovákia 1970 és 1982 között nem jutott ki vébére.

Az 1981–1982-es évadban az FC Bruges légiósa volt, de mindössze hét mérkőzésen kapott bizalmat. 1983-tól 1987-ig Franciaországban kereste a kenyerét, a CS Thonon-les Bains alakulatában. 1987-ig a második ligában küzdöttek a sárga-kékek, akkor azonban kiestek. Ondruš nem maradt az Alpokban fekvő városkában, hanem Svájcba igazolt, hogy az FC Biel fehér-pirosait szolgálja (1988–1989).

1997-ben rövid ideig az SK Slovan Bratislava klubelnöke volt. Olasz felesége két fiúgyermekkel ajándékozta meg, napjainkban Svájcban élnek.

WOLFGANG OVERATH

Rajna-Vesztfália Királya

Wolfgang Overath 1943. szeptember 29-én, Szent Mihály napján született az Észak-Rajna-Vesztfáliában fekvő Siegburgban. A helybéli gárdában, a Siegburger SV 04-ben lett igazolt kölyökfutballista 1953-ban. Családja nem dúskált az anyagiakban, s mivel a stratégiailag fontos térséget többször is súlyos bombatámadások érték, majd 1945 tavaszán kegyetlen harcok folytak a birtoklásáért, a szülővárosa is rengeteget nélkülözött az újjáépítés időszakában. Overath a kék-fehér színű anyaegyesületéből 1962-ben igazolt át élete csapatához, az 1. FC Kölnhöz. Soha nem váltott aztán már klubot. Egészen pompás rúgótechnika, hajszálpontos passzok, egyedi kivitelezésű cselek, virtuozitás, ezek voltak játékának jellemzői. Rendhagyó becenevet kapott, Cigánynak (Der Zigeuner) szólították, mert a német átlagnál sötétebb a haja és egy árnyalattal a bőre színe, a lobbanékony temperamentuma is elüt az arrafelé megszokottól. Amikor a sportsajtó Franz Beckenbauert Császárrá „koronázta", a Rajna menti metropolisz önérzetes drukkerei válaszul Királyként kezdték éltetni Overathot. Nem is alaptalanul, nagy kedvencük a *France Football* Aranylabda-választásán 1967 és 1973 között 37 pontot kapott. 1970-ben az előkelő ötödik helyre került (29 ponttal).



A 175 centire nőtt, 71 kilós versenysúlyú irányító középpályás tagja volt a Bundesliga története első bajnokcsapatának. 1963. augusztus 24-én, az első játéknapon az 1. FC Köln 35 000 néző előtt 2:0-ra nyert Saarbrückenben. Első gólját a 22. percben Wolfgang Overath szerezte.

A bajnokság végén hat pontot vertek a kölniek a második helyezett Meidericher SV „zebráira" (napjainkban MSV Duisburg a nevük), magasan ők szerezték a legtöbb gólt is, 78-szor voltak eredményesek. Nekik volt a legtöbb győzelmük (17) és a legkevesebb vereségük (2) a mezőnyben. A védelmük is fölöttébb kitett magáért, csak negyvenszer kényszerítették térdre, csupán a lekörözött MSV úszta meg kevesebb (36) beszedett találattal. Georg Knöpfle tréner aranyérmes alaptizenegyéből ketten játszották végig a teljes szezont: Hans Sturm (30/13), valamint a húszéves Wolfgang Overath (30/8). Később még két bajnoki ezüstérmet sikerült begyűjtenie a piros-fehérekkel (1965, 1973). Öt kupadöntőt vívott (1968, 1970, 1971, 1973, 1977), az elsőt és az utolsót fejezte be nyertesen. 1968. június 9-én Ludwigshafen adott otthont a végjátéknak, és az esélyesebb kölniek 4:1-re legyűrték a VfL Bochumot. 1977 tavaszának végén nem volt ennyire egyszerű dolguk Hannoverben. Az első összecsapás május 28-án 1-1-re végződött a Herthával, de két nap múlva Dieter Müller góljával sikerült 1-0-ra megverniük a berlinieket. (Overath csak az első meccsen játszott, akkor sérülés miatt a 91. percben le kellett cserélni.) A három „elpazarolt finálében" is szerepet kapott.

A Köln az 1974–1975-ös UEFA-kupa-sorozatban jutott vele a legmesszebb a nemzetköi porondon, az elődöntőig. Elbúcsúztatta a Kokkolan PV-t (5-1, 4-1), a bukaresti Dinamót (1-1, 3-2), a belgrádi Partizant (0-1, 5-1), az FC Amsterdamot (5-1, 3-2), ellenben az elődöntőben

a honfitársai, egyben a környékbeli legnagyobb riválisai, a Borussia Mönchengladbach „csikói” megállították (0-1, 1-3). A nagy menetelésből a lobogó hajú dirigens is kivette a részét, a finnek, a románok és a jugoszlávok hálóját egyszer-egyszer vette be.



Wolfgang Overathnál senki sem játszott több bajnoki mérkőzést az 1. FC Köln színeiben

Emlékezetes csatákat vívott a rajnai társaság az 1964–1965-ös Bajnokcsapatok Európa-kupájában a Liverpoollal. Két összecsapás 0:0-ra végződött, ezért harmadik menetre került a sor Rotterdamban, ám 1965. március 24-én sem bírtak egymással a felek (2:2). Még 300 perc elteltével sem dőlt el, ki mehet tovább. A belga játékvezető, Robert Schaut akkor – nem a korabeli regulához alkalmazkodva, mert az határozottan fémből készített érmét írt elő – komótosan előszedett a zsebéből egy fából gyalult lemezkét, hogy a levegőbe hajítsa. Az első kísérlete kudarcba, pontosabban a sárba fulladt, ugyanis az egyik oldalán pirosra, a másikon fehérre festett lemezdarab élével a felázott talajba fúródott. Fortuna másodszorra az angolokra mosolygott.

Wolfgang Overath összesen 765 mérkőzésen 287-szer volt eredményes az 1. FC Köln színeiben, ez klubrekord. Hivatalos meccsen 542-szer húzta magára az uniformist, s elkönyvelt benne 118 találatot. A bundesligás mutatója így fest: 409/83.

1959 és 1962 között többször is felöltötte az országos iskolai válogatott, aztán a különböző korosztályos válogatottak mezét, láthatták őt az 1961-es portugáliai, illetve az 1962-es romániai UEFA-tornákon. (Előbbiről bronzéremmel térhettek haza Helmut Schön ifiedző tanítványai.)

Egy hónappal azt követően, hogy debütált a Bundesligában, a nagyválogatottban is átesett a tűzkeresztségen. 1963. szeptember 28-án Sepp Herberger legénysége Frankfurtban 3:0-ra nyert a törökök ellen, az újonc balösszekötő Friedhelm „Timo” Konietzka helyére állt be a 69. percben.

A kölni játékmester három világbajnokságon (1966, 1970, 1974) vett részt a Nationalelf tagjaként, és mind a hármat valamilyen éremmel fejezte be. Kronológiai rendben: ezüsttel, bronzzal, arannyal.

1966-ban Anglia bonyolította le a vébét. Overath a nyugatnémetek mind a hat találkozóját, így az 1966. június 30-án a házigazdák ellen hosszabbításban 4:2-re elveszített döntőt is a pályán töltötte, gólt nem sikerült szereznie.

Az előző sorozat ezüstérmese kiválóan futballozott négy évvel később, Mexikóban, a hat találkozójából ötöt győztesen tudott le. Revánsot vett az angolokon az 1966-os vereségéért (3:2), ellenben az elődöntőben az olaszok elleni, hosszabbításos párbaját elbukta (3:4). A bronzéremért Uruguay gárdájával csapott össze, és éppen a kölniek sztárjának találatával fektette két vállra (1:0). A Gerd Müller által hátratett labdát ballal, kapásból, nagy erővel, tizennégyről küldte a hálóba. Mazurkiewicz csak belekapni tudott a lövésbe, ám esélye sem volt hárítani.



Ünneplés a díszpáholyban, ünneplés a gyepen. Overath és Gerd Müller az 1974-es vb-döntő után



Wolfgang Overath az 1972-es Európa-bajnokságot kihagyta. Günter Netzer töltötte be a szerepkörét, értelemszerűen az ő nyakába került az aranymedál a brüsszeli végjátékot követően.

Az 1974-es világbajnokságon fordult a kocka, ismét Overathé lett a karmesteri pálca. A kölni ász mind a hét találkozón játszhatott, kétszer eredményes is volt (az osztrákoknak és a svédeknek „köszönt be"), míg riválisa mindössze húszpercnyi lehetőséget kapott.

Overath 1974-ben intett búcsút a válogatottnak, amelynek sikereiért 81 alkalommal küzdött és 17-szer volt a színeiben eredményes. A futballtól 1977-ben vonult vissza, utána egy darabig az Adidas sportszergyártó cég alkalmazásában állt, népszerűsítette a márkát. 1994-ben bekerült az 1. FC Köln elnökségébe, 2004. június 14-től 2011. november 13-ig ő ült a klubelnöki bársonyszékben.

A futballsztár népes családból származik, a nyolc testvér közül ő a legfiatalabb.

A panenkázás feltalálója

Antonín Panenka 1948. december 2-án született Prágában, az akkori Csehszlovákia fővárosában. Odahaza 1958-tól csupán egyetlen gárdában, a Bohemians Prahában futballozott. 1967-től a zöld-fehérek első csapatában játszott, rögtön ki is esett velük az élvonalból. Igaz, egy év után visszatértek Prága Vršovice nevű kerületének „kengurui" (az 1927-es ausztráliai portyájuk miatt kapták a becenevüket, mert egy ajándékba kapott kengurupárt hoztak onnan), ám aztán megint utolsók lettek. Az 1973–1974-es bajnokságban újfent a legjobbak között szerepeltek, akkor a 10. helyen zártak, majd a következő szezont bronzéremmel fejezzék be. A 178 centi magas, 76 kilós középpályás ehhez tett hozzá még két bronzot (1980, 1981). Több sikert nem ért el hazája élvonalában, mivel a 32. születésnapján az illetékesek kiengedték a bécsi Rapidhoz. 1982-ben, 1983-ban bajnoki arany, 1984-ben és 1985-ben ezüst került a nyakába. Az Osztrák Kupát zsinórban háromszor (1983, 1984, 1985) gyűjtötte be a hütteldorfiakkal. Sorrendben a Wacker Innsbruckot (3-0, 5-0), az Austria Wient (1-3, 2-0), aztán ismét az Austriát (3-3 utáni tizenegyesekkel) utasították maguk mögé. A légiót valamennyi mérkőzésen bevetették, gólt nem szerzett, igaz, a „violák" elleni „szétlövésben" bevágta a maga tizenegyesét. Pont ő hibázta volna el?



1985. május 15-én (két héttel a Heysel-dráma előtt) KEK-döntőt vívott a Rapid az Evertonnal, és kikapott 3-1-re. (A 37 éves játékmester a 67. percben szállt be, amikor már 1-0-ra vezettek Rotterdamban a liverpooliak.)

1985-től kisebb osztrák egyesületek szerelését hordta: VSE St. Pölten (1985–1987), SK Slovan Wien (1987–1989), ASV Hohenau (1989–1991), Kleinwiesendorf (1991–1993). Hazatérése után a Bohemians klubelnöki teendőit látta el.

A csehszlovák válogatottban 1973 és 1982 között 59 mérkőzésen 17 gólt szerzett. Élete pillanata 1976. június 20-án éjjel, az NSZK-val vívott Európa-bajnoki finálé „szétlövésében" jött el: szemtelen lövésével lettek Eb-győztesek a csehszlovákok.

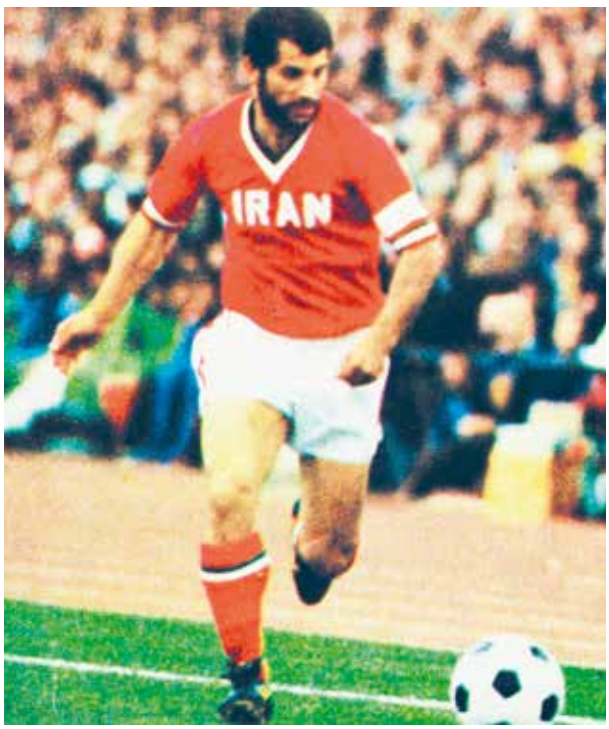
A bajuszos sztár akár szabadalmaztathatta volna a „találmányát", a tizenegyes speciális módon történő értékesítését. Jobbal lágyan alányesett a labdának, amely kifliszerű röppálya után hullott a hálóba a jobb sarok felé vetődő Maier helyén. Kétségkívül volt benne rizikó, hisz mi történik akkor, ha a kapuvédő nem moccan? Erre is láthattunk már számos példát, ugyanis az évtizedek alatt sokan utánozták a „panenkázást". Nos, ha a kapus nem mozdul el, olyankor a labda lazán az ölébe érkezik…

1980-ban nem sikerült a címvédés, a csehszlovákok a harmadik helyen végeztek az olaszországi Eb-n. Panenka 1982-ben részt vett a nemzeti tizeneggyel a spanyolországi Mundialon, élete egyetlen vébéjén.

ALI PARVIN

Perzsia Szultánja

Ali Parvin Teheránban született 1946. október 12-én. 1962-től különböző kisebb teheráni klubokban futballozott (Aref, Alborz, Kian FC, Paykan FC), aztán 1970-től 1988-ig a hadsereg egyesületében, a Persepolisban. A fővárosi piros-fehéreknél főként támadó középpályást, illetve csatárt játszott. Ha összeadjuk valamennyi mérkőzését és gólját, akkor az 506/161-es statisztikához jutunk. Ebből 76/8 esik a válogatottra, amelyben 1970-től 1980-ig láthatták a Szultánt. (Tudniillik így becézték a rajongói.) A nemzeti tizeneggyel kétszer nyerte meg az Ázsia Kupát (1972, 1976), egyszer az Ázsiai Játékokat (1974). 1976-ban részt vett a montreali olimpián, két év múlva az argentínai világbajnokságon. A dél-amerikai országban három találkozót vívtak a perzsák, Parvin középpályásként mindhármat végigjátszotta. A Skócia elleni 1-1-re odahaza elismerően bólinthattak. (Más lapra tartozik, hogy a hollandoktól 3-0-ra, Perutól 4-1-re kaptak ki.)



A 168 centis, 67 kilós, filigrán karmester négyszer lett Irán bajnoka (1972, 1974, 1976, 1979), háromszor az ottani liga másodikja (1975, 1977, 1978). A szövetség serlegét (Hazfi Kupa) háromszor emelhette magasba (1979, 1982, 1987), 1981-ben azonban elbukta társaival a végjátékát.

Pályafutása befejezése után felcsapott trénernek. A kispadon sem vallott kudarcot, 2000-ben és 2002-ben is ő lett hazájában az Év menedzsere. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Persepolis FC (1982–1993, 1988-ig játékos-edzőként, 1998–2003, 2005–2006), Irán, szövetségi kapitány (1989–1993).

A Persepolis gárdájával 1991-ben elhódította az Ázsiai Kupagyőztesek-kupáját, bánatára két év múlva nem sikerült az ismétlés. Odahaza is szorgalmasan gyűjtögette tanítványaival a titulusokat, három bajnoki címet (1999, 2000, 2002) és három ezüstérmet (1990, 1993, 2001) szerzett velük. A Hazfi Kupában ötször vívtak döntőt, háromszor nyertek (1988, 1991, 1999), de kétszer elveszítették (1982, 1987). A válogatottal 1990-ben az Ázsiai Játékokon diadalmaskodott.

Fiából, az 1988-ban született Mohammadból is labdarúgó lett. Számos alakulatban megfordult, 2008-ban 13 találkozón viselte a Dunaszerdahelyi AC kék-sárga felszerelését, és egyetlen alkalommal Irán válogatottjába is bekerült.

A Császárkapitány

Daniel Alberto Passarella 1953. május 25-én született Chacabuco városában, nem messze Buenos Airestól. A Club Atletico Sarmiento Junin együttesében vált belőle igazolt labdarúgó, 1971 és 1973 között játszott a harmadik ligás zöld-fehéreknél. A legendás Nestor „Pipo" Rossi hívta a 173 centi magas, 71 kilós ifjút a River Plate csapatához, ahol aztán középhátvédet faragott belőle. Ugyan Passarella termete miatt sokan kétkedve fogadták a mester ötletét, ám ő nem okozott csalódást a poszton: a legtöbb fejpárbaját megnyerte, kiválóan helyezkedett, remek ütemben ugrott fel, a földön pedig szinte verhetetlennek bizonyult. Nemcsak elsőrangúan fejelt és szerelt, hanem a labdakihozatalokban, valamint a mélységi passzokban is jeleskedett. Nem dadogott nála a labda, sőt gólokra is futotta a kapacitásából. Rettegett volt a bombaerős szabadrúgásai miatt.



A „milliomosoknál" 1982-ig futballozott, 226 fellépésén 90 találatot ért el. (Egész karrierje folyamán 538 hivatalos mérkőzést vívott, azokon 153-szor „köszönt be" az ellenfelek hálójába. Ez a statisztika egy csatárnak sem válna szégyenére.)

A szurkolók igen gyorsan kezdték El Gran Capitánként (A Nagy Kapitány), illetve Franz Beckenbauerhez hasonlítva El Káiserként (A Császár) éltetni. Az akkor még vállig érő hajat hordó védő hatszor nyerte meg a Riverrel a bajnokságot (1975, 1977, 1979 – Metropolitano, 1975, 1979, 1981 – Nacional). 1976-ban őt választották meg hazájában az Év labdarúgójának.

1976 nyarán hárommenetes döntőt vívtak a fehér-piros-feketék a Cruzeiróval a Copa Libertadoresért. Július 21-én 4-1-re kikaptak Belo Horizontéban, azon a meccsen Passarella nem szerepelt, de egy hét múlva a pályán volt, és akkor 2-1-re nyertek is a brazilok ellen. Július 30-án a semleges Santiagóban csaptak össze megint a felek, ott újból nem volt a küzdők között. Nyilvánvalóan a hiányának (is) köszönhették a kékmezes „rókák" a 3-2-es sikerüket.

1975-ben az U23-asok kapitányaként már volt része nemzetközi diadalban, mivel a dél-amerikai legénység hazavitte a hagyományos touloni utánpótlás-seregszemle trófeáját. (A finálében a házigazdákat múlták felül 1-0-ra.)

1976. március 20-án a Szovjetunió ellen mutatkozott be a nagyválogatottban. César Luis Menotti szövetségi kapitány tapasztalatszerző európai portyára vitte a tanítványait, akik Mario Kempes góljával 1-0-ra megnyerték a kijevi barátságos meccset. (Az újonc az 56. percben szállt be a középpályára, Osvaldo Ardilest váltotta.) Három nap múlva a Népstadion közönsége nem láthatta, láthatott viszont két magyar gólt, miután Baróti Lajos fiai 2-0-ra győztek a későbbi világbajnokok ellen.

Passarella három Mundialon vett részt az Albicelestével (1978, 1982, 1986), a harmadikon azonban betegsége miatt nem játszott, így lemaradt az újabb világbajnoki aranyéremről. (Azt beszélik, az öntudatos és makacs Káiser nem jött ki jól a szintúgy nyakas Carlos Bilardóval és Diego Armando Maradonával, akik egyáltalán nem estek kétségbe a távollététől.)

1978-ban először lett Argentína a földkerekség legjobbja, a csapatkapitánya mind a hét találkozóját a küzdőtéren töltötte, és a franciák fölött aratott minimális sikeréhez (2-1) tizenegyesből rúgott góllal járult hozzá. Örömmel tölthette el, hogy a szakemberek beszavazták a Mundial álomtizenegyébe. 1982-ben öt összecsapás jutott Spanyolországban a „gauchóknak", Passarella természetesen valamennyit végighajtotta. Kétszer is – Salvador és Olaszország ellen – a kapuba talált, ennek dacára csalódással zárta a tornát, mivel a címvédő nem jutott túl a középdöntőn.



1976 és 1986 között kerek hetvenszer került be a válogatottba, 22 gólt szerzett.

1982-ben Olaszországba szerződött, 1986-ig a Fiorentinát, majd még két szezonon át az Internazionalét szolgálta. 1984-ben a firenzei „violákkal" bronzot érő helyen fejezte be a Serie A idényét. 1988-ban hazatért, és még egy idényt lehúzott a Rivernél, majd visszavonult. A futballhoz nem lett hűtlen, előbb trénerként, utóbb klubelnökként folytatta a munkát.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: River Plate (1989–1994, 2006–2007), Argentína, szövetségi kapitány (1994–1998), Uruguay, szövetségi kapitány (1999–2001), Parma Calcio (2001), CF Monterrey (2002–2004), Corinthians (2005).

Edzői sikerei: a Riverrel háromszor nyerte meg a bajnokságot (1990, 1991, 1993 – Apertura), a Monterrey csapatával egyszer a mexikóit (2003 – Clausura). 1997-ben megválasztották az Év edzőjének a szubkontinensen. 1998-ban, a franciaországi vébé alatt az argentinok kispadján ült. Többet reméltek tőle, ugyanis a nyolc között a hollandok megállították az Albicelestét. Ennél is nagyobb kudarcot jelentett a közvélemény számára az 1995-ös Copa América-szereplés, ahol a csapat nem tudott a négybe kerülni. 1996-ban olimpiai ezüstérmes lett az Albicelestével.



1998-ban egyébként hetekig médiatémát szolgáltatott az autokrata stílusú nagyfőnök konfliktusa a loboncot növesztő játékosaival, akiket elzavart fodrászhoz. Szerinte sztárjai túl sokat törődnek a frizurájukkal, túlontúl zavarja őket játék közben.

Daniel Alberto Passarella 2009. december 14. és 2013. december 15. között a River Plate klubelnöke volt. Ebben az időszakban történt, hogy a klub újra bajnoki aranyat szerzett. Tévedés ne essék, 2012-ben a Nacional B-t nyerte meg…

A brutális mókamester

Jean-Marie Pfaff a kelet-flandriai Lebbeke városában született 1953. december 4-én. Szülei artisták voltak, akik tizenegy gyermeket neveltek, és állandóan vándoroltak, amerre a társulatuknak éppen útja vitt. A kis Jean-Marie is rendelkezett színészi hajlamokkal, szeretett bohóckodni, és a kapuban sem tagadta meg soha önmagát. Az 1982-es világbajnokságról pont egy ilyen „művészi" alakítása miatt zavarta haza Guy Thys szövetségi kapitány…

1963-ban került az KSK Beverenhez, a sárga-kékeknél 1982-ig szerepelt. 1978-ban megnyerte velük a Belga Kupát (a május 21-én rendezett brüsszeli kupadöntőben a Royal Charleroi fölött arattak 2-0-s sikert), s akkor megkapta az Aranycipőt, mely Belgiumban az Év labdarúgóját illeti. 1979-ben megszerezte a bajnoki címet is.



A 180 centisre nőtt, 78 kilós kapus 1976. május 22-én védett először a válogatottban, a nagy riválisok hollandok elleni, brüsszeli Európa-bajnoki selejtezőn (1-2). 1986. november 19-ig 64 alkalommal őrizte a „vörös ördögök" kapuját. Részt vett a nemzeti tizeneggyel az 1980-as és 1984-es Európa-bajnokságon, illetve az 1982-es és 1986-os világbajnokságon. Az olaszországi Eb-n pompásan játszottak a belgák, a rendkívül erős csoportjukat megnyerték a házigazdák, az angolok és a spanyolok előtt. Döntőt vívhattak Rómában, de június 21-én a nyugatnémetek 2-1-re megverték őket. 1986-ban a mexikói Mundialon a negyedik helyen zártak, Pfaff pedig bekerült a torna álomtizenegyébe. Kiváló ütemérzék, remek reflexek, bátorság és magabiztosság jellemezték. A bírálói leginkább a könnyelműségét rótták föl neki, egyesek nagyképűnek tartották.

Az 1982-es vébé előtt 800 ezer márkáért aláírt a Bayern Münchenhez. A bajoroknál hat esztendő alatt 156 Bundesliga-meccsen védhetett, egymás után háromszor lett bajnok (1985, 1986, 1987) és kétszer kupagyőztes (1984, 1986). Az 1985-ös végjátékot (amelyen nem Pfaff, hanem Raimond Aumann állt a gólvonalukon) elbukták a müncheniek a Bayer Uerdingennel szemben. Ugyancsak veszítettek 1987. május 27-én, a bécsi BEK-döntőn. A császárvárosban az FC Porto légiósai, az algériai Madzser és a brazil Juary jártak túl Jean-Marie Pfaff eszén (1-2). Vigasztalhatta, hogy az *IFFHS* ítészei a világ legjobb kapusának választották (1987). A Magyar Televízió nézői is láthatták emlékezetes mókázásait Michel Platini búcsúmérkőzésén.

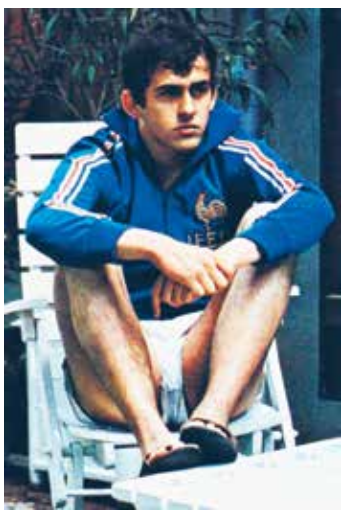
1988-tól 1989-ig a Lierse, 1989-től 1990-ig a Trabzonspor együttesének hálóját óvta.

1998-tól egy éven keresztül a KV Oostende kispadján ült.

Színes egyéniséget egy időben jó humorú tévékommentátorként, szappanoperákban, valóságshow-műsorokban láthatták-hallhatták a rajongói. Később a belga futball utazó nagyköveteként igyekezett a sportágat népszerűsíteni. Mi, magyarok ugyanakkor nehezen feledjük, hogy az 1982-es világbajnokságon milyen brutálisan terítette le Fazekas Lászlót.

Nem csak a zenében: Michel le Grand

Michel François Platini 1955. június 21-én született a lotaringiai Joeuf városában. Atyja, Aldo olasz felmenőkkel rendelkezett. A szigorú matematikatanár a helyi klubban (AS Joeuf) maga is futballozott, sőt, az amolyan klubházként szolgáló Café des Sports tulajdonosa is volt, az épület első emeletén lakott a famíliájával. A kisfiú is a helybéli csapatban vált igazolt labdarúgóvá 1966. szeptember 10-én, első edzője az édesapja volt. Michelen hamar megmutatkoztak a tehetség jelei, ámbár állandó problémái voltak az alkatából fakadó gyakori sérülései miatt (fénykorában sem volt 178 centinél magasabb és 73 kilónál több). Gyermekkorának kedvenc passziójáról szívesen beszélt: „Szinte elképzelhetetlen, mennyi mindent meg lehet tanulni az utcán! Bármikor és bármivel lehet ott játszani, ami csak kicsit is hasonlít egy labdára. Ráadásul nincs bíró, aki lefújja a meccset. Emlékszem, mennyire gyűlöltem, amikor meghallottam anyám hazaparancsoló hangját." Nem rajongott a testnevelésért, sem a tréningekért. Hajdani tanára megemlítette, hogy a tornaórákon „(…) mindig lemaradt, nem csinálta rendesen a gyakorlatokat. Egyetlen módon tudtam büntetni: ezer métereket futtattam vele időre. Ha három perc húsz másodperc alatt nem sikerült lefutnia, kezdhette elölről. Kapcsolatunk igazán akkor változott meg, amikor Michel rájött, hogy egy csapatsporthoz is elengedhetetlen az állóképesség."



Kissrácként az FC Metznek drukkolt. Imádta az argentin születésű csatár, Nestor Combin játékát, és 1971-ben tényleg úgy volt, hogy a bordó-fehérekhez kerülhet, csak hát megbukott az egészségügyi vizsgálaton, az orvosi stáb futballra alkalmatlannak minősítette. A verdikt következtében – és a sors fura fintoraként – 1972-ben a szomszédvárba, az AS Nancy-Lorraine gárdájához vitt az útja. Hat esztendőt húzott le a piros-fehéreknél, megjárta velük a poklot (1974-ben kiestek az első ligából) és a mennyet (1975-ben megnyerték a második vonal B csoportját, 1977-ben az élvonal 4. helyén zártak, 1978-ban hazavitték Párizsból a Francia Kupát). A május 13-án megtartott, az OGC Nice elleni párizsi finálé egyetlen gólját az amúgy éppen katonai szolgálatát töltő tinédzser szerezte.

A tehetséges támadó időközben bekerült az ifjúsági, a hadsereg- és az olimpiai válogatottba, majd 1976. március 27-én debütálhatott az A válogatottban is. Michel Hidalgo szövetségi kapitány legénysége 2-2-re végzett Párizsban a csehszlovákokkal (három hónap múlva Európa-bajnokok lettek), az újonc szemtelen góllal mutatkozott be. Hogyan történt? Közvetetett szabadrúgáshoz jutottak a házigazdák a vendégek 16-osán belül, azt legurították neki, és ő jobbal, laza eleganciával átemelte a szétrebbenő sorfal fölött a labdát, amely a léc alatt csapódott Viktor hálójába.

1976-ban részt vett a „kékekkel" a montreali olimpián, az első nagy nemzetközi tornáján. A csoportmeccseken 3/3-as mutatót ért el, viszont az ottawai negyeddöntőben nagyon kikaptak a későbbi aranyérmes NDK-tól (0-4).



Az 1978-as világbajnokságra már elismert labdarúgóként repülhetett Dél-Amerikába, 1976-ban és 1977-ben ő lett Franciaországban az Év játékosa. 1977-ben az *Onze* magazin Európa második legjobb futballistájának választotta meg, a *France Football* Aranylabda-szavazásán pedig a harmadik helyre ért oda. (Az előző esztendőben meg az ötödikre.) A Mundialon egyetlen találat fűződött a nevéhez, azzal egyenlített az argentinok ellen, de vereség lett a vége. Az 1-2 következményeként hasztalan verték meg a magyarokat 3-1-re, csoportharmadikként kiestek.

1979-ben a kor legerősebb francia klubcsapatához, a Saint-Étienne-hez igazolt. A zöldeknél minden évben nyert valamilyen érmet: 1980-ban bronzot, 1981-ben aranyat, 1982-ben ezüstöt. Utóbbi medálból még kettő került a birtokába, ugyanis az 1981-es és az 1982-es kupadöntőt egyaránt elveszítették. Először a Bastia verte meg őket 2-1-re a Parc des Princes-stadionban, másodjára tizenegyespárbajban a PSG. A rendes játékidő 2-2-re végződött, Platini érdeme volt csapata mindkét találata, a „szétlövésben" a maga 11-esét is bevágta Dominique Baratelli kapujába. Többet aligha tehetett volna. Nos, tett ő mást is:



mint a klub minden sztárjátékosa, belekeveredett a feketekassza-botrányba. A nyomozók kiderítették, hogy lényegében adócsalást követett el, amiért a bíróság felfüggesztett börtönbüntetésre ítélte. Évtizedek múlva, már az UEFA elnökeként keresztes hadjáratot hirdetett a korrupció, a bundák és az egyéb panamák ellen. Egy idő után a svájci ügyészség pénzügyi visszaéléssel vádolta meg, amiért 2016-ban távoznia kellett a székéből…

Az 1982-es világbajnokságra a földkerekség egyik legjobb futballistájaként érkezhetett! A franciák a hét találkozójukból haton szerepeltették, két gólt jegyzett, az egyiket Kuvait ellen, a másikat a spanyolországi Mundial talán legfantasztikusabb összecsapásán, a németek ellenin (3-3). A tizenegyespárbajban szépen behelyezte a labdát Toni Schumacher kapujába, ettől függetlenül az NSZK léphetett a döntőbe. A bronzmérkőzést kihagyta. Győztek is a lengyelek 3-2-re…

A vébé után a Juventushoz szerződött, 1982 és 1987 között szolgálta nagy sikerrel a piemontiakat.

1984-ben és 1986-ban felvarrathatta a mezére a scudettót, míg 1983-ban és 1987-ben ezüstérem ütötte a markát. 1983-ban magasba emelhette az Olasz Kupát, és hogy ez így történhessen, gondoskodott róla. Június 19-én Veronából 0-2-vel tértek haza Torinóba. Minden veszni látszott, de június 22-én 1-0-s vezetésnél Platini a 81. percben bevette Garella kapuját. Egy perccel a ráadás lejárta előtt újból „beköszönt" a kék-sárgáknak, azzal a trófea sorsa el is dőlt (3-0).

Egymás után háromszor lett a Serie A gólkirálya, 1983-ban 28, 1984-ben 25, 1985-ben 29 találattal. (Külföldi játékosnak háromszor egymás után nyerni az ötvenes évek, a svéd Gunnar Nordahl csillogása óta nem sikerült.) Még egy triplázás: 1983-ban, 1984-ben és 1985-ben neki ítélték oda az Aranylabdát. Ilyen sorozatra sem volt addig precedens. És ne feledjük, hogy az angol sportlap, a mérvadó *World Soccer* 1984-ben és 1985-ben megválasztotta a világ legjobb futballistájának!

Pályafutásának csúcspontja az 1984-es Európa-bajnokság. Szerzett gólt jobbal, ballal, fejjel, szabadrúgásból, tizenegyesből, cselsorozat után, összesen kilencet. Sem előtte, sem utána nem volt olyan Eb vagy vb, amelyet annyira egyértelműen uralt volna egyetlen labdarúgó, mint ahogyan ő uralta az 1984-es kontinentálist. (Talán csak Diego Maradona az 1986-os Mundialt.) Tükrözte a valós helyzetet, hogy a torna gólkirálya, egyszersmind a legjobbja lett, és természetesen bekerült az All Star-tizenegybe is.

A „zebrákkal" sem maradt diadalok híján a nemzetközi porondon. Ezen a szinten 1983-ban vívta velük az első döntőjét, ám Athénban a Hamburger SV elhalászta orruk elől a BEK-serleget (0-1). A következő két esztendőben azonban Fortuna kárpótolta a feketefehér trikósokat. 1984. május 16-án este megnyerték a KEK-trófeát, 2-1-re verték meg érte az FC Portót. (Platini 8/2-es mutatóval zárta a szériát, de a bázeli Szent Jakab Stadionban nem tudott túljárni a „sárkányok" kapusának eszén.)



Platini az 1984-es Eb-n, a jugoszlávok ellen. Nem akarta elhinni, hogy minden sikerül neki

1985. január 16-án begyűjtötték az európai Szuperkupát is, Torinóban 2-0-ra legyűrték a díjért a Liverpoolt. (Mindkét találatukat Zbigniew Boniek érte el.) 1985. május 29-én újból megmérkőztek a „vörösökkel" a Heysel Stadionban, a brüsszeli vérzivataros éjszaka egyetlen találatát Platini rúgta 11-esből. Nem zavarták a külső körülmények, még az sem, hogy a büntető nem volt büntető, hanem higgadtan tette a dolgát. (Nem mellékesen hét találatával ő volt a gólkirálya az 1984–1985-ös Bajnok-

csapatok Európa-kupája sorozatnak.) Történetében először rakhatta kincstárába az „öreg hölgy” a BEK-serleget.



1985. december 8-án a Világkupáért kellett sorompóba állniuk az Argentinos Juniorsszal (2-2). Platini két 11-est is értékesített, egyet a rendes játékidőben, egyet a lefújás utáni „szétlövésben”. Hazaröpítették Japánból a Toyota Világkupa megnyeréséért járó díjakat, Platinit pedig megválasztották a tokiói mérkőzés emberének.

Csalódással fejezte be élete utolsó nagy tornáját, az 1986-os mexikói világbajnokságot. A csoportjukból másodikként (veretlenül) léptek tovább, utána a tizenhat között 2-0-ra megverték az olaszokat (Platini gólt szerzett). A negyeddöntőben megzörgette a brazilok hálóját (1-1), ellenben a tizenegyespárbajban az egyetlen francia volt, aki hibázott. Szerencséjére a bajtársai Guadalajarában kisegítették. Az elődöntőben ellenben 2-0-ra vereséget szenvedtek az NSZK-tól, s aligha szolgálhatott vigaszukul, hogy a harmadik helyért hosszabbításban 4-2-re megverték a belgákat. Ezen a találkozón már nem játszott, a franciáknál a bronzmeccs mindig az addig keveset játszó tartalékoké volt.

A nemzeti tizenegytől 1987. április 29-én köszönt el. A kék-fehér-piros szerelést 72-szer öltötte magára, és 41 találatot könyvelt el benne. 1987-ben a Juventusból is visszavonult.

Vegyük mindehhez hozzá, hogy 1979-ben, 1980-ban és 1987-ben világválogatott, 1982-ben Európa-válogatott lehetett. Kuriózumként 1988-ban egy gálameccsen a kuvaiti válogatottban is pályára lépett. Pályafutása 660 mérkőzésén 557 gót szerzett.

1988-tól 1992-ig a francia válogatott szövetségi kapitányaként dolgozott, noha nem volt semmiféle edzői képesítése. Működése alatt a „kékek” harminc találkozón maradtak veretlenek, díszmenetben masíroztak végig a svédországi Európa-bajnokság selejtezőin, ellenben a döntőre összecsuklottak. A skandináviai kudarcot követően a Főnök lemondott, hogy átadja a helyét Gerard Houllier-nek.

Az 1998-as franciaországi világbajnokság egyik fő szervezőjeként, társelnöki minőségben tevékenykedett. A *Canal Plus* tévétársaságnál is elvállalt egy kommentátori szerepkört.

2007. januártól 2016-ig betöltötte az UEFA elnöki posztját, akkor korrupciós ügyek miatt felfüggesztették és eltiltották.

HERBERT PROHASKA

A bécsi lilák karnagya



Herbert Prohaska 1955. augusztus 8-án született Bécsben. Kilencévesen a Vorwärts XI nevű kölyökcsapatban kezdett futballozni, ahol az apja volt az edzője. Az akkor még göndörödően dús, szőkésbarna frizurájáért kapta a Schneckerl (Fürtös) becenevet, ami aztán később, amikor magasodni kezdett a homloka, eléggé bizarrul hatott. 1970-ben átigazolt az Ostbahn XI alakulatához, ahol két szezont töltött, majd 1972-ben aláírta első profiszerződését az FK Austria Wien gárdájához. Két részletben erősítette a „violákat" (1972–1980, 1983–1989), a köztes három esztendőben légiósként szerepelt Olaszországban (Internazionale, 1980–1982 és AS Roma, 1982–1983).

A 182 centi magas, 72 kilós, rendkívül elegáns stílusú középpályás hétszer volt osztrák bajnok (1976, 1979, 1980, 1984, 1985, 1986, 1987), kétszer ezüstérmes (1978, 1988) és kétszer bronzérmes (1977, 1989). Az Osztrák Kupát négyszer hódította el a társaival (1974, 1977, 1980, 1986), ellenben kétszer elbukta velük a végjátékot (1984, 1985).



Herbert Prohaska a brazilok elleni vb-meccsen, Mar del Platában

1978. május 3-án KEK-döntőt vívott az Austria a Parc des Princes Stadionban, azonban az Anderlecht egy félidő alatt háromgólos előnyt szerezve eldöntötte a mérkőzést, a második 45 percben jószerével már csak játszadozott (4-0). Prohaska megpróbálta a lehetetlent, viszont igen hamar kiderült, hogy egyedül kevésnek bizonyul a brüsszeli lilák feltartóztatására. Egyébként meg kell hagyni, jó adag szerencsével jutott el a fináléig csapata. Prohaska a Párizsig vezető úton hat mérkőzésen játszott, gólt nem szerzett. Igaz, a Hajduk Split és a Dinamo Moszkva ellen „szétlövésben" jutottak tovább a bécsiek, és ő mindkétszer berúgta a maga 11-esét.

1980 és 1982 között a milánói Intert szolgálta. 1982-ben a feke-

te-kékek elhódították az Olasz Kupát. A Torino volt a lombardok ellenfele, megverték a saját fellegvárukban 1-0-ra, idegenben pedig ikszeltek (1-1). Prohaska mindkét meccsen szóhoz jutott. 1982-ben Rómába költözött, hogy egy évadon keresztül sárga-pirosban rúgja a labdát. Fáradozásainak meglett a jutalma, 1983-ban aranyérem került a „farkasfalka" birtokába. (Az Internél 56/8, míg az AS Románál 26/3 volt a mutatója.)

1984-ben, 1985-ben és 1988-ban az Év labdarúgója lett Ausztriában. 2004-ben az Évszázad labdarúgójának választották hazájában. 1980-ban a *France Football* Aranylabda-szavazásán 16 ponttal a hetedik helyen zárt. (Máskor nem kapott pontot.)

1974 és 1989 között 83-szor lépett pályára a nemzeti tizenegyben, amelyben tízszer volt eredményes. Két világbajnokságon, 1978-ban és 1982-ben játszott. Argentínában az osztrákok mind a hat találkozóján bevetették, nem is hasztalanul, mert az alapcsoportjukat megnyerték – Brazília, Spanyolország és Svédország előtt, de a középdöntő csoporttabelláján csupán az utolsó hely jutott nekik – Hollandia, Olaszország és az NSZK mögött.

A spanyolországi Mundialon a „sógorok" megismételték a dél-amerikai teljesítményüket, az alapkörből továbbléptek, a középdöntő csoportjából már nem. A karmester mind az öt összecsapásukon közöttük volt, ámbár nem mindegyiket játszhatta végig. Gólt egyik vébéjén sem könyvelhetett el.



A hetvenes-nyolcvanas évek két legkiválóbb osztrák játékosa. Hans Krankl hátán Herbert Prohaska

Kivételes technikáját csillogtatta a Bécsben akkoriban nagyon népszerű téli teremtornákon, a Stadthallében is. 1976 és 1986 között, ha éppen az Austria tagja volt, csak egyszer nem nyerte meg a bajnoki címet.

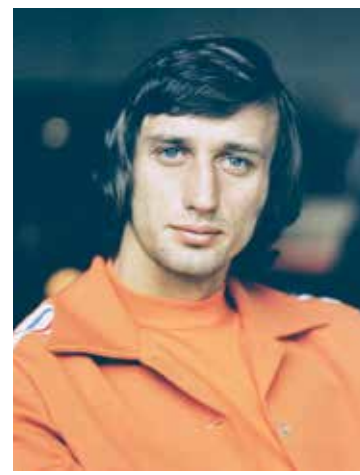
Miután visszavonult, vezetőként és trénerként folytatta a munkát. Edzői pályafutásának állomáshelyei: FK Austria Wien (1990–1992, 1999–2000), Ausztria U21, szövetségi kapitány (1992–1993), Ausztria, szövetségi kapitány (1993–1999).

1991-ben és 1992-ben bajnok lett az Austriával, 1990-ben és 1992-ben kupagyőztes. 1997-ben az Év edzőjévé választották a hazájában. Az 1998-as franciaországi világbajokságon ő ült az osztrák együttes kispadján. Mi, magyarok aligha feledjük, hogy 1983 és 1988 között milyen pazar párost alkotott a bécsi lila-fehéreknél Nyilasi Tiborral.

ROB RENSENBRINK

Baróti Lajos volt a „keresztapja”

Pieter Robert Rensenbrink 1947. július 3-án született az észak-hollandiai Oostzaanban. Az amszterdami OVVO-ban kezdte a futballt, onnét igazolt át 1965-ben az amszterdami DWS-be. (Kerülgette az Ajax és a Feijenoord is, ám egyikkel sem jött létre a szerződése.) 1969-ig erősítette a kék-fekete-fehéreket (120/34), tőlük került be a válogatottba, ott a mély vízbe először 1968. május 30-án, a Skócia elleni barátságos 90 percen dobták be. (Amszterdamban nem esett gól.) 1969-ben egy másik kék-fekete alakulat, az FC Bruges kaparintotta meg, amelyben 1971-ig 55 találkozón 24-szer talált a hálóba, és mindkét ottani szezonját ezüstéremmel zárta. 1971-től 1980-ig a brüsszeli Anderlecht profija volt, klubszinten az igazi sikereket a „violákkal” aratta: 1972-ben és 1974-ben bajnok, 1976-ban, 1977-ben, 1978-ban és 1979-ben ezüstérmes, 1975-ben bronzérmes lett velük. A Belga Kupát négyszer vehette át (1972, 1973, 1975, 1976), valamennyi finálében játszott, gólt csak az 1976-os döntőn, a Lierse ellen szerzett (4-0). Az Anderlecht 1977-ben is elhódította a serleget, viszont a holland csatár azon az összecsapáson nem szerepelt.



1973-ban 16 találattal a belga gólkirályi cím büszke társtulajdonosa lett. (Az osztrák Alfred Riedllel kellett osztozkodnia.) Különösen félelmetes és hatékony volt a hetvenes évek első harmadának végén a Paul Van Himst, Ladinszky Attila, Rob Rensenbrink képezte csatártrió.



Ismert, hogy a 178 centi magas, 76 kilós balszélsőt Kígyóként (Slag) vagy Kígyóemberként (Slagenmens) emlegették, az már kevésbé, hogy ezt a becenevet Baróti Lajostól kapta, az 1969-es EVK-mérkőzés után, amikor az FC Bruges tagjaként három gólt lőtt Szentmihályi Antalnak, illetve az Újpesti Dózsának.

A nemzetközi porondon is pompás periódust zárt az Anderlechttel, nem véletlenül nevezik az 1970-es évek második felét az egyesület aranykorszakának. A lilák kulcsembereként egymás után háromszor vívott KEK-döntőt, ebből kettőt győztesen fejezett be. Az elsőn, a West Ham United ellen kétszer talált a kapuba 1976. május 5-én (4-2), a másodikon, HSV ellen ő sem volt eredményes (0-2), ellenben harmadikon, az Austria Wien ellen újfent duplázott (4-0). A három sorozaton 24/20-as mutatóval rukkolt elő, ami egészen káprázatos.

1976 nyarán a Bayern München ellen vívták az első Szuperkupa-döntőjüket (1-2, 4-1), és a fürge támadó a visszavágón kétszer is túljárt Sepp Maier eszén. 1978 decemberében

ugyanezért a serlegért csaptak össze a Liverpoollal, és a „vörösök” hálóját is megrezegtette egyszer (3-1, 1-2). Ez hét finálé, és ő négyen is gyarapítani tudta a találatai számát! Csak a világbajnoki végjátékokban nem sikerült ez neki, holott kettőn is megcsillogtathatta egyáltalán nem hétköznapi tudását. 1974-ben az Oranje szinte végig jobb volt a nyugatnémeteknél, mégis kikapott tőlük Münchenben (1-2).



Rensenbrink ziccere az 1978-as vb-döntő első félidejében. Fillol hárítja a labdáját

Rob Rensenbrinknek 1978-ban, Buenos Airesben már az első félidőben akadt egy ordító gólhelyzete, akkor kapásból az ötösre kivetődő Ubaldo Fillolba vágta a labdát. A 91. percben aztán a narancsmezesek térfeléről elvégzett szabadrúgás után érkezett a labda a házigazdák tizenhatosán belülre. A védők elnézték, Rensenbrink azonban rástartolt, és ballal, nagyjából négy méterről, picit kisodródva elrúgta a kifutó kapus alatt. Az addig fortyogó katlanban azonnal néma csönd támadt, ám a labda kifelé pattant a kapufáról. Ha a lövés a hálóba jut, az Oranje világbajnok. Csak hát a kapufát trafálta el…

Az 1976-os Európa-bajnokság mindkét, holland érdekeltségű mérkőzésén harcba küldte őt George Knobel szövetségi kapitány. A hosszabbítások következtében kétszer 120 perces csata sem volt elegendő ahhoz, hogy legalább egyszer kapuba találjon. Mindennek dacára bronzéremmel a nyakában távozhatott Jugoszláviából.

Teljesítménye így sem kerülte el az újságírók figyelmét, hiszen a *France Football* Aranylabda-szavazásán 1976 és 1978 között 138 pontot gyűjtött össze. 1976-ban 75 ponttal második lett, csupán Franz Beckenbauer előzte meg. 1978-ban harmadik lett 50 vokssal, akkor Kevin Keegan és Hans Krankl fért elébe. 1976-ban az Év labdarúgója (Gouden Schoen) lett Belgiumban.

A Kígyóember 1979. május 2-án Wrocławban öltötte magára utoljára a nemzeti tizenegy felszerelését. Az Európa-bajnoki selejtező 73. percében lecserélte a mestere, tetejébe 2-0-ra nyertek a lengyelek. A veresége dacára Hollandia kijutott az 1980-as olaszországi Eb-re, ám azon Rensenbrink már nem játszott. Összesen 46-szor képviselhette hazája színeit, s a fellépésein 14 találatot könyvelhetett el.

1980-ban az Egyesült Államokban légióskodott, az NASL-ben szereplő Portland Timberst szolgálta. A zöldek mezében 18 találkozón hatszor volt eredményes.

Az Egyesült Államokból a francia második ligás Toulouse FC csalogatta vissza a „vén kontinensre” 1981-ben, mindössze egy idény után úgy döntött, befejezi a labdarúgást.

Visszavonulása után szinte teljesen elszakadt a futballtól, visszaköltözött Oostzaanba. Örömmel vette, hogy 2008-ban megválasztották az Anderlecht története valaha volt legkiválóbb játékosának. 2012 óta izomsorvadással járó mozgásszervi betegséggel küzd.

JOHNNY REP

A bohém Szőke Tulipán

John „Johnny" Nicholaas Rep 1951. november 25-én született Zaandam városában, Észak-Hollandiában. A helyi ZFC neveltjeként csalogatta magához az Ajax utánpótlása (U19). 1971-től számítottak rá az amszterdamiak első keretében, augusztus 29-én debütált a nagyok közt. Jó helyre került, a piros-fehérekkel két BEK-trófeát (1972, 1973), egy Világkupát (1972), két európai Szuperkupát (1972, 1973), két holland bajnoki aranyat (1971–1972, 1972–1973) és két Holland Kupát (1972, 1973) nyert. Soroljuk melléjük az 1973–1974-es és az 1974–1975-ös ligaküzdelmek bronzérmeit.



1973-ban két történelmi találat fűződött a nevéhez. Január 16-án, a 34. percben bevette a Rangers FC hálóját Glasgowban, így az első gólszerző lett az európai Szuperkupa-döntők históriájában. Május 30-án, a Juventus elleni BEK-döntő 4. percében befejelte a labdát Dino Zoff kapujába, s mivel több gólnak nem tapsolhatott a belgrádi publikum, a bólintása juttatta – sorozatban harmadszor – az Ajax kezébe a trófeát.

1973-tól 1981-ig 42-szer lépett pályára hazája válogatottjában, amelynek képviseletében 12 gólt szerzett. Két világbajnokságon futballozott, 1974-ben és 1978-ban is tagja volt az Oranje vébéezüstös tizenegyének, ám egyik finálében sem gyarapította találatai számát. 1976-ban a jugoszláviai Eb-ről bronzmedállal a nyakában röpülhetett haza.

A „totális Ajaxot", minden idők egyik legjobb klubcsapatát szétszedték a menedzserek, és a 182 centis, 80 kilós csatár is elindult szerencsét próbálni, illetve még több pénzt keresni. Ennek jegyében 1975 és 1977 között a Valencia CF (ott lett nagyon jó barátja Mario Kempes), 1977 és 1979 között a Bastia, 1979 és 1983 között az AS Saint-Étienne légiósa volt. A korzikai kékekkel 1978-ban UEFA-kupa-döntőt veszített. Fokozhatta a csalódottságát, hogy épp a honfitársaival (PSV Eindhoven) szemben. Az 1977–1978-as évadban megválasztották a legjobb külföldi labdarúgónak Franciaországban. Az 1980–1981-es francia bajnokságot a képzeletbeli dobogó legmagasabb fokán zárta a „zöldekkel", egy esztendővel korábban bronzos helyen végzett velük, 1982-ben pedig a másodikon. Viszont 1981-ben nem sikerült dupláznia, ugyanis 1981. június 13-án elbukták a Francia Kupa végjátékát. A Parc des Princes gyepszőnyegén egykori klubtársai tréfálták meg (Bastia–Saint-Étienne 2-1)…

1983-ban tért haza, és otthon a következő együtteseket szolgálta: PEC Zwolle '82 (1983–1984), Feyenoord (1984–1986), HFC Haarlem (1986–1987). A rotterdamiakkal 1985-ben és 1986-ban is a harmadik helyre futott be.

A Szőke Tulipánnak becézett Rep – valamennyi bajnokiját figyelembe véve – 428 mérkőzésén 150 találatot ért el. Amatőrgárdáknál edzősködött is: De Zwarte Schapen (1994–1996, 2005–2007)), Omniworld (1996–2001), Texel '94 (2004–2005).

A magánélete nem volt sikeres. Kétszer vált el, egy időben anyagi és alkoholgondokkal küzdött.

A Mennydörgő Vihar

Luigi Riva a svájci határhoz közeli faluban, Leggiunóban született 1944. november 7-én. 1961-től a lombardiai amatőrklub, a Laveno Mombello ifjúsági alakulatában bontogatta szárnyait. Ontotta a gólokat (két idény alatt 63-ig jutott), le is csapott rá a harmadik ligás Legnano 1962-ben (23/6). A 180 cm magas, 75 kilós csatár 1963-ban aláírt a másodosztályú US Cagliarihoz, ahol a teljes hátralévő pályafutását eltöltötte. A szárdok ragasztották rá az indiánkultúrát idéző becenevét, a Mennydörgő Vihart (Rombo di Tuono), mert úgy forgatta és szedte darabokra, majd söpörte félre az ellenfél védelmét, ahogyan a prérik tornádói szokták az útjukba kerülőket. A Serie B-ben 26/8-as mutatóval zárt, ennek is köszönhetően a piros-kékek felkerültek az élvonalba, amelyben Riva 1964. szeptember 13-án debütált, mégpedig vereséggel (1:2 az AS Roma ellen). Az egyesület fénykora egybeesik csatára tündöklésével: 1969-ben ezüstérmet, 1970-ben aranyérmet szerzett, míg a rendkívül gólerős támadója háromszor lett hazája élvonalának gólkirálya: 1967-ben 18, 1969-ben 20, 1970-ben 21 találattal. 1976-ig 315 mérkőzésen 184-szer volt eredményes a Cagliari színeiben. Gigi Riva 1969-ben Európa harmadik, egy évvel később második legjobb játékosa lett az Aranylabda-szavazáson. 1976-ban a gárda kiesett a Serie A-ból, és akkor Riva visszavonult.



A rendkívül hatékony balszélső 1965. június 27-én mutatkozott be a nagyválogatottban, éppen a Népstadionban, a 2:1-es magyar győzelmet hozó találkozón. Az újonc a 8. percben állt be a megsérült Pascutti helyére.

Riva két világbajnokságon és egy Európa-bajnokságon vett részt a Squadra Azzurrával. 1968-ban Itáliában rendezték meg az Eb négyes döntőjét. Június 5-én nem jutott szóhoz Nápolyban, a szovjetek elleni csatán (0:0), ahol pénzfeldobás döntött a házigazdák javára. A jugoszlávok elleni kétfelvonásos finálé első részét (1:1) is kihagyta június 8-án, de két nap múlva kezdő volt Rómában, sőt a 12. percben bevette Pantelics hálóját (2:0).

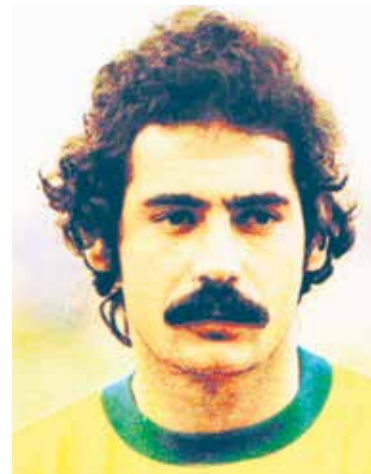
A vén kontinens királya 1970-ben arra készült, hogy Mexikóban a világ legjobbja legyen. Nem érte el célját, bár közel járt hozzá. A Mundialon Gigi Riva együttese mind a hat meccsén pályára lépett, háromszor vette be a riválisok kapuját. A döntőben is bevetették, ámde a brazilok ellen hatástalannak bizonyult.

1974-ben két összecsapás jutott neki a háromból. Az NSZK-ban lebonyolított vébén az azúrkék ingesek kudarcot vallottak, nem tudtak továbblépni a csoportjukból. Luigi Riva 1974. június 19-ig 42-szer erősítette a válogatottat, 35 gólt szerzett.

ROBERTO RIVELLINO

A bajuszos nehézbombázó

Felejthetetlen jelenet volt 1974. június 26-án Hannoverben, a Niedersachsenstadionban, a világbajnokság középdöntő csoportkörében, Brazília és az NDK válogatottja mérkőzésén. A 60. percig nem esett gól. Akkor Clive Thomas játékvezető szabadrúgást ítélt a dél-amerikaiak javára, a labdát pontosan a keletnémetek 16-osának félkörívére rakták le, középre. Megszoktuk 1970-ben, hogy ha szabadot rúghatnak a „kanárik", akkor Rivellino áll a lehelyezett labda mögé. Így volt ez most is. A nézők fel sem figyeltek egy látszólag jelentéktelen mozzanatra, hogy a kék mezesek közé beékelődött egy sárga trikós, nevezetesen Jairzinho. A bajuszos bombázó nekifutott, ballal rásuhintotta, s akkor a másodperc tört része alatt az NDK-s falban lévő „idegen test" földre vetette magát, hogy az elemi módon megrúgott labda az ő helyén elzúgva a meglepett Jürgen Croy kapujának bal alsó sarkába vágódjon. Szegény kapus meg sem tudott moccanni, nem is észlelte a lövést. Évtizedek múlva így emlékezett vissza hőstettére a győztes találat szerzője: „Őrült nagyképűség lenne így utólag elméletet kreálnom köré. Valóban erős lövésem volt, de bármennyire is pontosan tudtam rúgni, akkora erővel nem lehetett volna »kicentizve« tüzelni. Mindenesetre megpróbáltam a sorfalban álló játékos, legtöbbször Jairzinho felé célozni. Ő pedig azonnal hasra vágta magát. Naná, nem volt öngyilkosjelölt…"



Roberto Rivellino 1946. január 1-jén született São Paulóban, édesapjának felmenői olaszok voltak.

Egy futsalcsapatban, a Clube Atletico Barcelonában kezdett futballozni 1962-ben, a kivételes technikai repertoárját ott alapozta meg. 1965-ben átigazolt az SC Corinthiansba, ahol 1974-ig 471 meccsen 141-szer volt eredményes. 1966-ban megnyerte a fehér-feketékkel a Rio-São Paulo-tornát, habár ez csak részben igaz, mert négy győztest hirdettek (Corinthians, Santos, Vasco, Botafogo).

A zömök termetű (173 centis, 73 kilós) támadó középpályás 1975-ben Rio de Janeiróba szerződött, a Fluminense klubelnöke, Francisco Horta hívására írt alá. 1975-ben és 1976-ban a zöld-fehér-piros alakulat lett a carioca bajnokság aranyérmese. Rivellino odahaza klubszinten ezt a három titulust vallhatja a magáénak. 1978-ig erősítette a Flut, 158/53-as mutatóval intett búcsút neki, majd 1978 és 1981 között a rijádi al-Hilal fehér-kékeit segítette hatalmas tapasztalatával, tudásával. Nyilván a remek humorú, közvetlen stílusú csillag anyagilag jól járt az araboknál, sőt az érmeinek mennyiségét is tudta növelni, miután 1980-ban elhódította társaival a Király Kupát, ám az sem volt számára lényegtelen szempont, hogy a Közel-Keleten egy darabig Mario Zagallo volt a mestere.

A Seleção Brasileirában 1965. november 21-én debütált, São Paulóban 5:3-ra nyertek a hazaiak a magyarok ellen. (Ezt a mérkőzést senki sem tekinti hivatalosnak, immár a brazilok sem.

Mi soha nem is minősítettük A-válogatott találkozónak.) 1978. június 27-én vívta utolsó összecsapását a nemzeti tizenegy szerelésében, Buenos Airesben győztek az olaszok ellen 2-1-re. Kilencvenhét válogatottságával (26 gól) tizenötödik a brazil örökrangsorban.

Három világbajnokságon vett részt (1970, 1974, 1978). Mexikóban csak a románok elleni csoportmérkőzésen nem jutott szóhoz, a többi haton igen, és elkönyvelt három gólt (Csehszlovákia, Peru és Uruguay ellen). Az egyik legjobb futballistaként tündökölt.

1974-ben hét találkozó jutott osztályrészül az NSZK-ban a „kanáriknak", Rivellino mindegyiken szerepet kapott, s három góllal segítette csapatát a 4. helyhez. Nyugat-Németországban 1970-hez képest kissé módosult a szerepköre, ugyanis a középpálya bal széléről indulva igyekezett jobbnál jobb labdákkal tömni a csatárokat. Kijelentette: „Az 1974-es németországi világbajokságra viszonylag kevés szót érdemes vesztegetni. Valóban csak a negyedik legjobb csapat volt a miénk, a német, a holland és a lengyel válogatott »jogosan« végzett előttünk."

Ellenben az 1978-as tornáról manapság is indulattal beszél. „Mindenki tudta, hogy az argentínai vébé meg volt bundázva!" – fakadt ki egy televíziós interjújában. Nem maradt egyedül a véleményével. *Maria Laura Avignolo*, az emigráns argentin újságírónő 1986-ban, a *The Times* című lapban publikált oknyomozó cikkében bizonyította, hogy a junta megvette a peruiak elleni találkozót. Pontos adatokat is közölt a tarifákról. Azt is sejtjük, hogy a mieink elleni 90 perc portugál játékvezetője, António Garrido sem pusztán a szimpátia miatt fújt feltűnően a „gauchók" mellett, ám tény, hogy az Argentína–Brazília összecsapás (0-0) tiszta, ugyanakkor példátlanul durva volt. A rosariói csatát Palotai Károly vezette, és ha azon győznek az arany-sárga-zöldek, továbbjutnak. De nem győztek, és bár veretlenek maradtak, be kellett érniük a bronzéremmel. Rivellino a hét találkozóból négyen játszott, igaz, kettőn csereként, és nem tudta gyarapítani a vébés találatai számát.



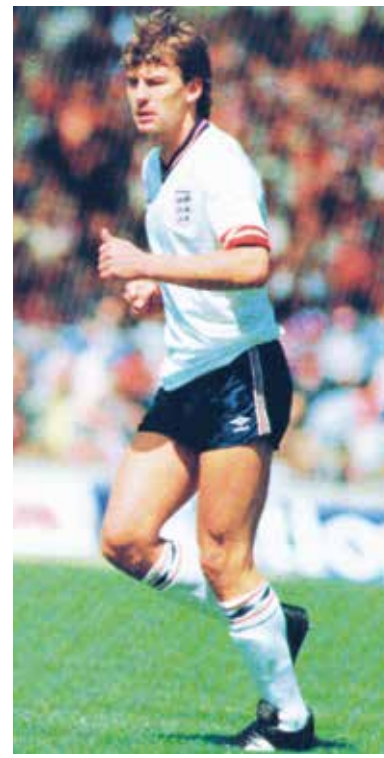
Bekerült az 1970-es vébé álomtizenegyébe, majd a következő esztendőben a brazil bajnokságéba is. 1973-ban a Conmebol szakemberei beválasztották a szubkontinens All-Star együttesébe. 1977-ben Dél-Amerika második (csupán a honfitársa, Zico került elébe), 1973-ban és 1976-ban harmadik legjobb labdarúgója lett.

Az 1981-es visszavonulását követően 1994-ben Japánban edzősködött, a Shimizu S-Pulse kispadján ült. Később tévés kommentátorként osztotta meg mindig differenciált, gondosan megfogalmazott véleményét a nézőkkel. Három futballiskolájában 1500 gyermek ismerkedhetett meg a sportág alapjaival.

BRYAN ROBSON

A legsérülékenyebb angol klasszis

Bryan Robson Chester-le Streetben született 1957. január 11-én. Az iskolai alakulat kapitányaként számos klubnál volt próbajátékon (Burnley, Coventry, Sheffield Wednesday, Newcastle United, West Bromwich), s bár ő a „szarkák" drukkere volt, végül a WBA igazolta le 1972-ben. Három évet játszott az ifiknél, aztán 1975-ben bemutatkozott a birminghamiek felnőttjei között. A szezont bronzéremmel zárták a második ligában, feljutottak az élvonalba. Az 1978–1979-es bajnokságban ugyanilyen érmet szereztek, csak akkor már az elitligában. 1980. február 6-tól számították rá a nagyválogatottban, 1991-ig 90-szer öltötte magára a „háromoroszlánosok" mezét, amelyben 26 találatot ért el. Három világbajnokságon (1982, 1986, 1990) és egy Európa-bajnokságon (1988) vett részt, a legsikeresebb az olaszországi vébéje lett, a társaival a negyedik helyen végzett.



1981. október 1-jén brit rekordot jelentő 1,5 millió fontért megvásárolta a Manchester United. 1994-ig futballozott a „vörös ördögöknél", utána három esztendőt lehúzott a Middlesbrough-ban, majd 1997-ben visszavonult. Ha az összes hivatalos találkozóját és gólját összeadjuk, megkapjuk a 671/144-es mutatót.

Érdekesen alakult a Manchester Unitednél töltött időszaka, 1983-ban bronzérmes, 1988-ban és 1992-ben ezüstérmes pozícióban végzett a gárdával. Valószínűleg megfordult a fejében, hogy már sohasem lesz bajnok, ám 36 évesen mégiscsak az lett, sőt 1993 után 1994-ben újabb aranymedált vehetett át.

Az 1983-as FA-kupa-döntőt meg kellett ismételniük a Brighton ellen, mivel az első párbajuk 2-2-re végződött. A második meccsen 4-0-ra diadalmaskodtak a piros-fehérek, s az első két góljukat a csapatkapitányuk, Robson jegyezte. 1985-ben hosszabbításban gyűrték le az Evertont (1-0) a serlegért, amelyet másodszor is magasba emelhetett a Wembley-ben. 1990-ben megint két finálét vívtak, akkor a Crystal Palace-szel (3-3, 1-0), az elsőn Robson gólt rúgott. Ezek mellé jött az 1983-as és 1993-as Charity Shield-díj, plusz 1991. május 15-én a Kupagyőztesek Európa-kupája. A KEK-trófeáért Rotterdamban Mark Hughes duplájával 2-1-re megverték a Barcelonát. A 180 centi magas, 75 kilós „cséká" nagyot hajtott a Feyenoord stadionjában, sárga lappal és diadallal fejezte be a csatát. Pályafutásának nagy problémája a sérülékenység volt. Névrokona, Bobby Robson szerint csak emiatt nem érte el a századik válogatottságot.

A visszavonulását követően trénernek állt. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Middlesbrough (1994–2001), Bradford City (2003–2004), West Bromwich Albion (2004–2006), Sheffield United (2007–2008), Thaiföld, szövetségi kapitány (2009–2011).

Zöld Angyal

Dominique Rocheteau 1955. január 14-én született a rómaiak által alapított Saintes városában, Aquitániában. 1966-tól 1970-ig az Étaules, utána egy évig a La Rochelle nevű ifjúsági csapatban futballozott. 1972-től a Saint-Étienne gárdájában bontakozott ki a tehetsége. Hamar megkapta a L' Ange Vert (Zöld Angyal) becenevet, ami szelid természete mellett utalt a klub színére is.



Viszont a pályán nem ismerte az irgalom fogalmát, inkább boszorkányra emlékeztetett, aki démonikus trükkjeivel rendre megbabonázza a védőit. A „zöldekkel" egymás után háromszor lett aranyérmes az első osztályban (1974, 1975, 1976), kétszer bronzérmes (1979, 1980). 1974-ben, 1975-ben és 1977-ben is elhódították a Francia Kupát, azonban a csatár csak az utóbbin, a Reims elleni 2-1-es végjátékban szerepelt. A legemlékezetesebb klubfináléjára 1976. május 12-én került a sor Glasgow-ban, ahol a BEK-trófeáért csaptak össze a franciák a bajorokkal. A 177 centi magas, 72 kilós támadó sérülése miatt a kispadon kezdett, Robert Herbin edző csupán Franz Roth vezető (egyben győztes) találata után kockáztatta meg a bevetését. Néhányszor valóban megkavarta a Bayern München védelmét, de egyenlítenie nem sikerült.

1980-ban átigazolt az alig évtizedes múltra visszatekintő Paris Saint-Germain FC-be. A fővárosi csapat tagjaként három kupadöntőt is vívott, az 1982-est és az 1983-ast megnyerték (a Saint-Étienne, illetve az FC Nantes ellen), az 1985-öst ellenben elbukták (0-1 az AS Monaco ellen). Az 1982-es volt Rocheteau számára a legemlékezetesebb végjáték, gólt szerzett volt társai ellen, aztán a 2-2-t követő „szétlövésben" berúgta a maga büntetőjét. 1983-ban bronzérmes helyen zárt a PSG-vel, 1986-ban ellenben bajnok lett vele. 1987 és 1989 között a Toulouse FC-t erősítette, ott maximum a bennmaradás lehetett akkoriban a cél. 1975 és 1986 között 49-szer láthatták őt a válogatottban, 15-ször volt eredményes a nemzeti színekben. Részt vett három világ- (1978, 1982, 1986), valamint egy Európa-bajnokságon. Utóbbit 1984-ben Franciaországban rendezték, a zseniális Michel Platini vezérelte házigazdák meg is nyerték. Az 1986-os mexikói Mundialról bronzéremmel repülhettek haza a „kékek".



Rocheteau az Olympique Marseille védőivel, Braccival és Marius Tresorral

Visszavonulása után hobbiból dobolt, zenei stúdiót vezetett, filmezett (Gérard Depardieu oldalán is). Kiveszi részét a politikából, sohasem tagadta baloldali elkötelezettségét. 2002-től a Francia Labdarúgó-szövetség etikai bizottságát vezette. 2010 őszétől az ASSE grémiumában tevékenykedett, 2017 nyarától 2019 májusáig, a visszavonulásáig sportigazgatóként.

JULIO CÉSAR ROMERO

Paraguay Julius Césara

Julio César Romero Insfrán 1960. augusztus 28-án született a paraguayi Luque városában. A helyi Club Sportivo Luqueño gárdájában futott be, ahol 1977 és 1980 között futballozott. A sárga-kékektől került be a válogatottba 1979-ben, majd tőlük szerződött az Egyesült Államokba, közelebbről a New York Cosmosba 1980-ban. A sztárcsapat ajánlatához kellett az 1979-es Copa América-diadal, a tornán elért három Romerito-gól. Az elődöntőben ő lőtte a fináléba jutást jelentő találatot a brazilok ellen idegenben, majd a hárommenetes végjáték első összecsapásán kétszer talált be a chileiek hálójába Asunciónban. Abban az esztendőben négy gólt szerzett Japánban, a junior-világbajnokságon.



A 173 centi magas, 68 kilós, robbanékony csatár az NASL-ben kétszer lett bajnok (1980, 1982). Az Egyesült Államokból a riói Fluminenséhez vezetett az útja. A „rizsporosokkal" 1984-ben carioca és brazil bajnoki címet szerzett, a következő évben megvédte velük az állami elsőséget. 1985-ben őt választották meg Dél-Amerikában az Év labdarúgójának. 1988-ban Brazíliából az FC Barcelona hozta át Európába, a katalánok kötelékében bajnoki ezüstéremmel gazdagodott. Hat hónapig viselte a Barça szerelését, aztán csalódottan visszament a szubkontinensre, és többé nem próbálkozott az öreg földrésszel. Mexikóban duplázott a Pueblával (1989–1990), utána egy évet szülővárosában húzott le (CS Luqueño, 1990–1991), sikerült begyűjtenie az élvonal gólkirályi titulusát, majd 1992-ben már Paraguay legnépszerűbb egyesületével, a fővárosi Olimpiával elhódította a Torneo República.

Életének abban a periódusában állandóan vándorolt, változtatta a székhelyét és a kenyéradóit: CS Luqueño (1992–1993), Deportes La Serena (1995 – Chilében mindössze háromszor lépett pályára, és egy gólt könyvelt el), Club Cerro Corá (1995 – 1/0), majd ismét a CS Luqueño (1996–1998).

1979 és 1990 között 64-szer öltötte magára a nemzeti tizenegy felszerelését, s 26 találatot hozott össze benne. Részt vett az 1986-os mexikói világbajnokságon. A csoportmeccseken az Irak elleni sikert (1-0) és a házigazdák elleni ikszet (1-1) javarészt az ő gólerősségének köszönhették a társak, viszont a tizenhat között, az angolok elleni összecsapáson Romerito sem tudott segíteni (0-3).

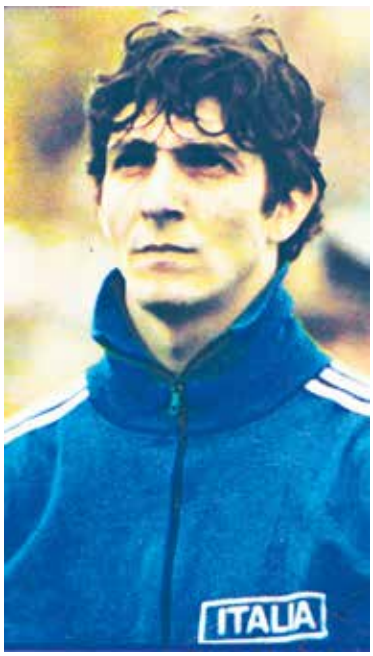
Pályafutása során 690 találkozón 206 gólt ért el.

Visszavonulása után politikusként, hivatalnokként, sőt rockénekesként is állta a sarat.

Pertini államelnök kedvenc „gyermeke”

Paolo Rossi 1956. szeptember 23-án született Pratóban. A helyi AC Pratóban ismerkedett meg a sportág alapjaival, 11 éves korában igazolták le a kék-fehérek. Pedig a szívbetegsége miatt az orvosok nem javasolták neki a sportolást…

1972-ben elvitte a Juventus, ellenben a roppant sérülékenysége miatt (már ifjúsági labdarúgóként háromszor műtötték meg a térdét) nem került a nagycsapat keretéhez, hanem kölcsönadták a Comónak. Ott debütált 1975 őszén az élvonalban, igaz, sérülései miatt csak hat mérkőzésen játszott az idényben. A Comótól visszatért Torinóba, de újból kölcsönadták, mégpedig a B Ligás Lanerossinak. A piros-fehéreknél jól érezte magát, azonnal megnyerte velük a másodvonalat, és 21 találattal gólkirály lett. Egy emelettel feljebb is futott a szekér, a Vicenza – óriási meglepetésre – második helyen végzett, az együttes ötven góljából Rossi szerzett huszonnégyet.



1977. december 21-én teljesült a nagy álma, bemutatkozott a válogatottban. (Liège városában győztek 1-0-ra az olaszok a belgákat, a góljukat Antognoni szerezte.) 1986-ig 48-szor kapott lehetőséget az azzurrók között, húsz találatig jutott.

1979-ben az előző szezonban még ezüstérmes Lanerossi kiesett az elitből, ezért Paolo Rossi az 1979–1980-as idényre Perugiába költözött. Talán választhatott volna előkelőbb kérőt is, hiszen már válogatott volt, az 1978-as argentínai világbajnokság egyik olasz hőse, aki valamennyi találkozójukon (7) pályára lépett, s háromszor talált be az ellenfelek (franciák, magyarok, osztrákok) kapujába! Neki is köszönhetően a negyedik helyen végzett a nemzeti együttes. Rossit a tornán a második legjobb futballistának választották, odahaza pedig a *Gazzetta dello Sport* egyenesen az Év labdarúgójának titulálta.

A perugiai „griffmadaraknál” belekeveredett a feketetotónak nevezett botrányba, ami miatt három év eltiltást sóztak a nyakába. Mindenki azt gondolta, hogy Rossi pályafutását kettétöri a hosszú kihagyás. Ám 1982 tavaszának legvégén amnesztiát kapott. Közelgett a világbajnokság, szükség volt a tékozló fiúra, aki időközben visszatért az őt állandóan kikölcsönző „zebrákhoz”.

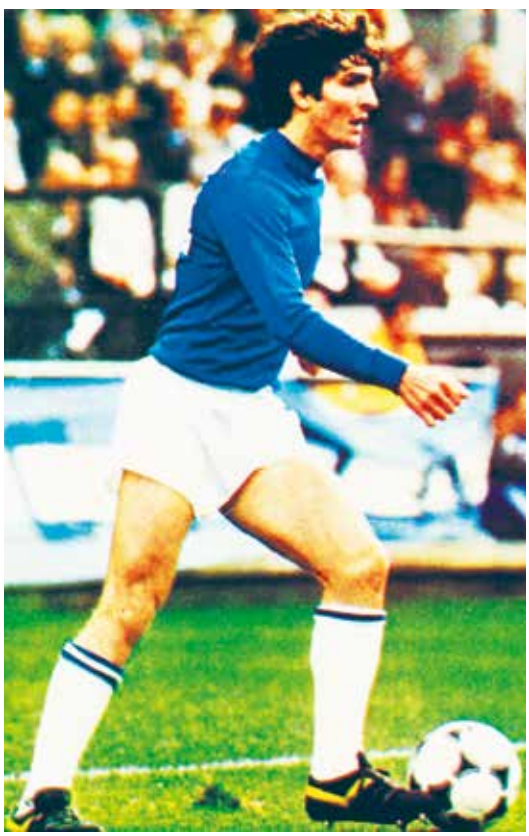
Az 1982-es Mundial káprázatosra sikeredett a számára, mondhatni, hogy a Tartaroszból jutott a mennyekbe, ugyanis világbajnokként, a Mundial gólkirályaként és legjobb futballistájaként távozhatott Spanyolországból. (Értelemszerűen bekerült az All Star-együttesbe is.) Pedig a csoportmeccseken és az argentinok ellen még nem ment neki. Ám a középdöntő második mérkőzésén beindult. A braziloknak három, a lengyeleknek két gólt rúgott, s ő szerzett vezetést az NSZK elleni döntőben. Sorozatban hat gólt ért el úgy, hogy közben más olasz

nem talált a kapuba. 1982 nyarán minden olasz imádta, még Sandro Pertini, a 85 éves államfő is ölelgette a stadion díszpáholyában.



A Juventusszal 1982-ben és 1984-ben bajnoki címet, 1983-ban ezüstérmet szerzett. Bármilyen furcsán hangzik, a bronzmedál hiányzik a kincstárából. Nézzük csak: a piemontiakkal 1983-ban elbukta a BEK-döntőt, azért járt egy ezüst. 1984-ben megnyerte velük a KEK-serleget és az európai Szuperkupát. A következő esztendőben elhódították a BEK-trófeát a Liverpool elleni, hírhedtté vált „heyseli csatájukban". Begyűjtötték az 1982–1983-as Olasz Kupát is, ám nem hétköznapi módon: az első összecsapáson veszítettek Veronában (0-2), ám a torinói fellegvárukban legyűrték a sárga-kékeket (3-0). (Az első találatot Rossi lőtte.) A Squadra Azzurrával egyetlen végjátékot vívott, 1982. július 5-én az NSZK ellen sikerült 3-1-re nyerni. Körülbelül egy évtizedet húzott le az olasz élvonalban, és a bundabalhéja miatt még az is megrövidült.

1982 végén óriási fölénnyel nyerte meg az Aranylabdát, 115 pont került a neve mögé, míg a második helyre beérkező Alain Giresse 68-cal zárt.

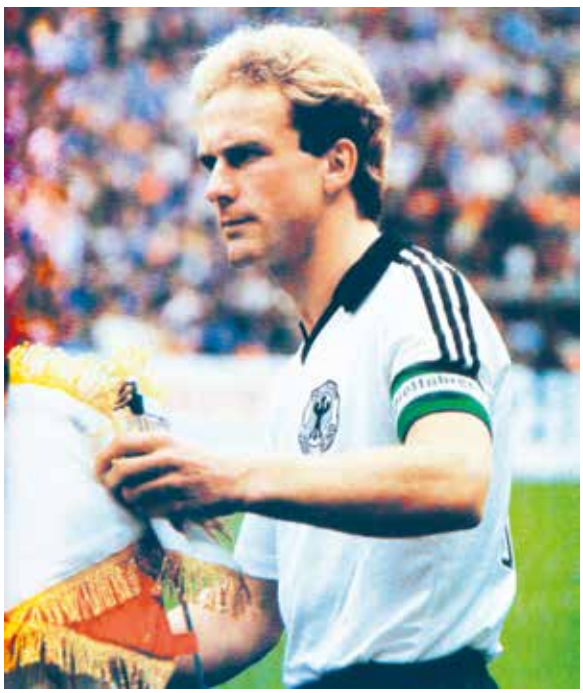


Paolo Rossi 1985-től 1986-ig az AC Milan (20/2), 1986-tól 1987-ig a Hellas Verona (20/4) kötelékébe tartozott, de az állandósuló sérülései miatt a visszavonulás mellett döntött. Azóta a civilszférában dolgozik, volt cégmenedzser és ingatlanügynök. Újabban a futballiskoláját vezeti.

Az olaszok sokáig úgy tartották, hogy amit Paolo Rossi 1982-ben a Squadra Azzurráért tett, szinte megismételhetetlen. Aztán Roberto Baggio 1994-ben lemásolta a produkcióját. Igaz, csak a döntőig. Hiszen Pablito – azután, hogy mesterhármast szerzett a brazilok ellen, s két góljával továbbvitte a csapatot a lengyelek elleni elődöntőből – a döntőben is kitett magáért. Egy beszélgetésünkkor meglehetősen szerényen értékelte a fantasztikus spanyolországi napokat: „Bizonyos szinten felül minden játékos pályafutásának van egy csodálatos hete, amikor szinte minden sikerül neki. Nekem óriási szerencsém volt, hogy ezek a csodapillanatok éppen a világbajnokságon, éppen a legfontosabb mérkőzéseken jöttek el."

A Bayern második kétszeres aranylabdása

Karl-Heinz Rummenigge az észak-vesztfáliai Lippstadtban született 1955. szeptember 25-én. 1963-tól a helyi illetőségű Borussiában pallérozódott. Gyors és kellőképpen technikás volt, a csatársor két szélén tudott a leghatékonyabban játszani. 1974-ben a Bayern München 17 500 márkáért vette meg, ez az összeg már az 1970-es évtized első felében sem számított irdatlannak.



Az otthonából kiszakadó tinédzsernek alkalmazkodnia kellett a délnémet viszonyokhoz, ami nem ment könnyen. Udo Lattek edző és Franz Beckenbauer csapatkapitány kifejezetten nem kedvelték. A tréner nevezte el gúnyosan Rotbäckhennek, vagyis Pirospozsgásnak. (Ez a márkaneve a szövetségi köztársaságban a vashiányban szenvedő kicsinyek számára gyártott üdítőitalnak.)

Karl-Heinz Rummenigge tehetsége azonban minden gondot legyőzött. A sikereiket az utókor számára megőrző díszalbumába számos, a bravúrokról készült fotót ragaszthatott: 1980-ban és 1981-ben a bajnoki aranyról, 1976-ban és 1982-ben a bajnoki bronzról. Mellékerült az 1982-es és 1984-es Német Kupa-győztes együttesről rögzített felvétel. Természetesen nem hiányozhat az 1976-os BEK-nyertes és Világkupa-győztes társulat fényképe sem az oldalakról, ahogyan fájó mementóként az 1982-es vesztes BEK-döntőn, valamint az 1975-ös és 1976-es elbukott európai Szuperkupa-döntőkön „levett" pillanatok emléke sem maradhatott ki. Ami a finálékat illeti, 1982. május 1-jén betalált a nagy rivális 1. FC Nürnberg hálójába Frankfurtban (4-2), ellenben 1984. május 31-én nem sikerült túljárnia a Borussia Mönchengladbach kapusának eszén (1-1). Az ugyancsak Frankfurtban rendezett döntőt tizenegyesekkel nyerte meg a Bayern.

Két BEK-döntőn is bizonyíthatta tudását (1976-ban a Saint-Étienne, 1982-ben az Aston Villa ellen), azonban sem Glasgow-ban, sem Rotterdamban nem sikerült növelnie a találatai mennyiségét. Ugyanez vonatkozik a Cruzeiróval vívott Világkupa-összecsapásokra is. A küzdők között láthatták Münchenben és Belo Horizontéban is, a brazíliai „rókák" védelmét sem tudta feltörni.

Ugyan 1983-ban a müncheniek elhódították a német Szuperkupát, és neki köszönhették a Hamburger SV elleni 1-1-et, meg hogy „szétlövéssel" le tudták győzni a kikötővárosiakat 7-6-ra, de ezt a címüket nem tekintik hivatalosnak.

A kamerák az egyéni diadalait sem győzték megörökíteni: 1980-ban 26 találattal, 1981-ben 29 találattal, 1984-ben 26 találattal a Bundesliga gólkirálya, 1980-ban pedig hazájában az Év labdarúgója lett. Ennél is nagyobb elismerést jelentett a számára, hogy 1980-ban 122 ponttal, 1981-ben 106 ponttal őt találták a *France Football* ítészei az Aranylabdára legméltóbbnak.

1976. október 6-án esett át a tűzkeresztségen a válogatottban. Cardiffban nyertek 2-0-ra a nyugatnémetek, akik között az újonc jó benyomást keltett. 1986. június 29-én, a mexikói világbajnokság döntőjében viselte utoljára a Nationalelf szerelését. Megtette a magáét, sérülten is gólt szerzett az argentinok ellen. Nem rajta múlott a vereség (2-3). Összesen 95-ször küzdött a nemzeti tizenegyért, és 45 gólt ért el.

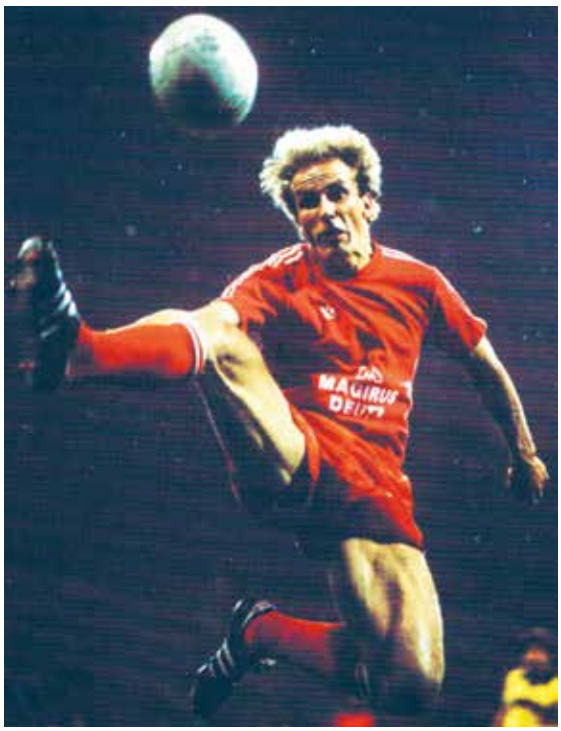


Három világbajnokságon (1978, 1982, 1986) és két Európa-bajnokságon (1980, 1984) vett részt, 1984-ben és 1986-ban húzódásokkal kínlódva. Argentínában az első meccset (a lengyelek elleni 0-0-t) még kihagyta, Rüdiger Abramczik játszott a posztján. Mexikó ellen azonban kezdett, szerzett is két gólt, és később már minden találkozójukon számoltak vele. Jóleső érzéssel nyugtázhatta, hogy a 5/3-as mutatójáért nem kell szégyenkeznie.

1980-ban Európa-bajnok lett Olaszországban. Négy összecsapást vívtak a nyugatnémetek, mindegyiken szóhoz jutott, a csehszlovákok elleni győzelmet (1-0) az ő találata hozta meg. Bekerült a torna álomtizenegyébe. Az 1980-as esztendő csillogóra sikeredett a számára: odahaza bajnok, gólkirály, az Év labdarúgója lett, a nyáron Eb-győztesként térhetett vissza az NSZK-ba, karácsonyra megkapta az Aranylabdát. És ha mindez nem lett volna elég, a *Guerin Sportivo* egyenesen a földkerekség legprímább futballistájának titulálta. De nem csupán a híres olasz magazin szerkesztősége volt ezen az álláspontón, hanem mások is. Íme, Lothar Matthäus véleménye: „Játszottam Zico és Maradona ellen is, így állíthatom, a világ legjobbja most Karl-Heinz Rummenigge."

1982-ben, a spanyolországi vébén a döntőig masírozott a Nationalelf, s ebben neki is volt szerepe, bizonyítja a 7/4-es mutatója, a Chilének rúgott három gólja. Az elődöntőben a sérülése miatt nem kezdett, ám amikor a franciák a hosszabbításban 3-1-re elhúztak, az erejével teljesen elkészülő Briegel helyett becserélték. Szokásához híven bevette az ellenfél kapuját, visszahozva a már-már veszni látszó reményeket. Nem sokkal később Fischer egyenlített, a tizenegyeseket pedig a németek helyezték higgadtabban. Rummenigge is bevágta a

magáét Ettori hálójába. A döntőben az olaszok szinte lefutballozták ellenfeleiket a madridi gyepről (1-3). A vereség dacára Rummeniggét beválasztották a torna All Star-együttesébe.



Az 1984-es franciaországi Eb-n három csoportmeccs jutott a Nationalelfnek, amelynek ő lehetett a csapatkapitánya. A románokat megverték (2-1), a portugálokkal ikszeltek (0-0), míg a spanyoloktól kikaptak (0-1), így nem mehettek tovább.

Az 1986-os mexikói Mundial volt az utolsó nagy tornája a válogatottal. Bár Franz Beckenbauer valamennyi meccsükön szerepeltette, Rummenigge csak az utolsót, az argentinok elleni finálét tölthette végig a porondon. Góljával jelezte, hogy csapatkapitányként megteszi, ami tőle elvárható.

1984 nyarán 15 millió márkáért Olaszországba szerződött. Nyert ott két bronzérmet (1985, 1987) és rengeteg tapasztalatot. Habár az Intert nem változtatta meg, viszont az Internazionale (pontosabban Milánó) átformálta őt: nyitottabbá, közlékenyebbé vált, fesztelenebbül viselkedett. Divatosabban, laza olasz eleganciával öltözött, megtanult angolul és olaszul, egyszóval világpolgár lett belőle.

1987 és 1989 között a genfi Servette idegenlégiósaként gyarapította tovább a betétszámláját. 1989-ben 24 találattal svájci gólkirály lett, ráadásnak az ottani szakemberek a személyében találták meg bajnokságban futballozó legjobb külföldit. Nem is alaptalanul, hiszen a 49 meccsén 33-szor volt eredményes.

A King Kalle (Kalle király) ragadványnevet Ray Clemence, a Tottenham Hotspur ámuló kapusa használta először vele kapcsolatban 1982. november 3-án késő este, miután az északlondoni bekkek nem bírtak vele a rettenetesen nagy ködben. Csernai Pál játékosai 4-1-re kiütötték a „sarkantyúsokat" a KEK második körében, és a negyedik találatukat a 80. percben a 182 centi magas, 78 kilós balszélső rúgta. Tényleg „király" volt, mégpedig driblikirály.

Karl-Heinz Rummenigge a visszavonulását követően nem állt be az edzők táborába, hanem televíziós kommentátori szerepeket vállalt, majd csatlakozott a Bayern vezérkarához. 2002. februártól betölti a klub elnöki posztját. Ebben a minőségében gyakorta eleveníti fel, mi több, alkalmazza a stílust, amit még Udo Lattek mestertől lesett el: kíméletlenül, maró gúnnyal ostorozza a labdarúgóit. Van azonban a két attitűd között egy alapvető különbség: ő csak akkor kritizál, ha a futballistái megérdemlik…

A nála kilenc évvel fiatalabb öccse, Michael is remek labdarúgó volt. 1982 és 1995 között a Bayern Münchent, a Borussia Dortmundot, aztán Japánban az Urawa Red Diamondsot szolgálta. Kétszer a nagyválogatottban is pályára lépett.

FRANCISCO SÁ

A Libertadores Kupák halmozója

Francisco Pedro Manuel Sá az Észak-Argentínában fekvő Las Lomitasban született 1945. október 25-én. A Panchónak becézett fiú a CA Central Goya nevű klubban kezdett sportolni, onnan vitte el 1965-ben az Huracán Corrientes. A piros-kékeknél 1968-ig állomásozott. Bár nem lett belőle égimeszelő, a 178 centijével és a 72 kilójával nem volt tipikus középhátvédalkat, mégis a védelem tengelyébe állították az edzői. Higgadtsága, szerelőkészsége, ütemérzéke, főként pedig játékintelligenciája alkalmassá tette ennek a felelősségteljes posztnak a betöltésére. (Azon ritka argentin labdarúgók közé tartozik, akik a tanulást sem hanyagolták el, jogot hallgatott.)



1969-től 1970-ig a River Plate csapatát szolgálta. Angel Labruna mester igen kedvelte őt, viszont amikor a „milliomosok" kispadjára a brazil Didi telepedett, Sá kegyvesztetté vált. 1971-től 1975-ig az Independiente, majd 1976-tól 1981-ig a Boca Juniors futballistája volt. 1982-ben a Gimnasia y Esgrima de Jujuyban vezetett le.

A „vörös ördögökkel" volt az első osztály bajnoka (1971, Metropolitano), zsinórban négyszer hódította el velük a Copa Libertadorest (1972, 1973, 1974, 1975), kétszer a Copa Interamericanát (1972, 1974), egyszer a Világkupát (1973).

A „genovaiaknál" sem adta (sokkal) alább, két Metropolitano- (1976, 1981) és egy Nacional-aranymedál (1976), két Copa Libertadores- (1977, 1978), valamint egy Világkupa-elsőség (1977) került a dicsőséglistájára.

1973-tól 1974-ig tizenkétszer lépett pályára hazája nemzeti tizenegyében, az ellenfelek hálójába nem talált be. Részt vett az 1974-es világbajnokságon. Ugyan az Albiceleste az alapcsoportjából továbbjutott, de a középdöntő B-csoportjában az utolsó helyen zárt. Odahaza bukásként értékelték az együttes szereplését, mert a remek játékosoktól (többek között Carnevali, Fillol, Ayala, Heredia, Houseman, Wolf, Babington, Bargas, Brindisi, Kempes, Yazalde) feltétlenül valamilyen érmet remélt a közvélemény. Pancho Sá öt mérkőzésen jutott szóhoz az NSZK-ban, igaz, az ötödiken, a brazilok ellen az első félidő után lecserélték.

Az edzői pályafutásának állomáshelyei: CA Boca Unidos Corrientes (1984), Guaraní Antonio Franco (1985–1986, 1988), Los Andes (1989), Almirante Brown (1990), All Boys (1991–1992), Independiente (1993, 2010), Argentinos Juniors (1995), CD Olimpia Tegucigalpa (1995, 1998–1999), Boca Juniors (1996), CD Oriente Petrolero Santa Cruz de la Sierra (1997), Huracán Corrientes (2000).

Trénerként a hondurasi Olimpiával volt a legsikeresebb, 1995-ben megszerezte aa bajnoki címet és a kupát.

Santana Santillana kedvenc előadója

Carlos Alonso González 1952. augusztus 23-án született a kantábriai Santillana del Marban. (A későbbi futballistanevét szülőfalujáról kapta.) 1966 és 1970 között a Barreda Balompié együttesében csiszolódott, onnan igazolta át a környék legnevesebb csapata, a Racing Club Santander. Egyetlen évad, a 16 találat és a B osztály gólkirályi címe elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy elvigye a Real Madrid. A fővárosiak színeiben 1971 és 1988 között 461 mérkőzést vívott, 186-szor vette be az ellenfelek hálóját.



Kilencszer nyert bajnoki aranyat (1972, 1975, 1976, 1978, 1979, 1980, 1986, 1987), háromszor ezüstöt (1981, 1983, 1984) s egyszer bronzot (1982). Hat Spanyol Kupa-döntőt vívott a „fehérekkel", négyszer el is hódították a serleget (1974, 1975, 1980, 1982), kétszer viszont elbukták (1979, 1983). A 175 centis, 74 kilós támadó az 1980-as, valamint az 1983-as finálében jegyzett egy-egy gólt. 1982-ben elveszítették, ellenben 1988-ban begyűjtötték a spanyol Szuperkupát is. (Utóbbin, az FC Barcelona elleni győztes összecsapáson nem jutott lehetőséghez.) 1985-ben a Ligakupát emelhették a magasba.

Nemzetközi szinten sem maradt titulus nélkül, 1981-ben, 1983-ban, 1985-ben és 1986-ban is döntőt vívhatott a társaival. 1981-ben a BEK-serlegért csaptak össze Párizsban a Liverpoollal, 1-0-ra nyertek a „vörösök". 1983-ban Göteborg volt a helyszín, a svéd nagyvárosban a KEK-ért meccseltek, és a szigetország másik „vörösei", a skót Aberdeen FC futballistái a hosszabbításban 2-1-re erősebbnek bizonyultak náluk. 1985-ben kétszer a Videoton ellen léptek pályára az UEFA-kupáért. Székesfehérváron 3-0-ra diadalmaskodtak a tartalékos piros-kékek ellen. (Sóstón ő küldte a második találatukat Disztl Péter hálójába a 77. percben.) A Bernabéuban már más volt a helyzet, mert ott Májer Lajos óriási bombájával a Vidi nyert 1-0-ra. A Real Madrid a következő idényben megvédte a trónusát, akkor az 1. FC Köln volt a kihívó (5-1, 0-2). A Bernabéuban Santillana is szerzett gólt.

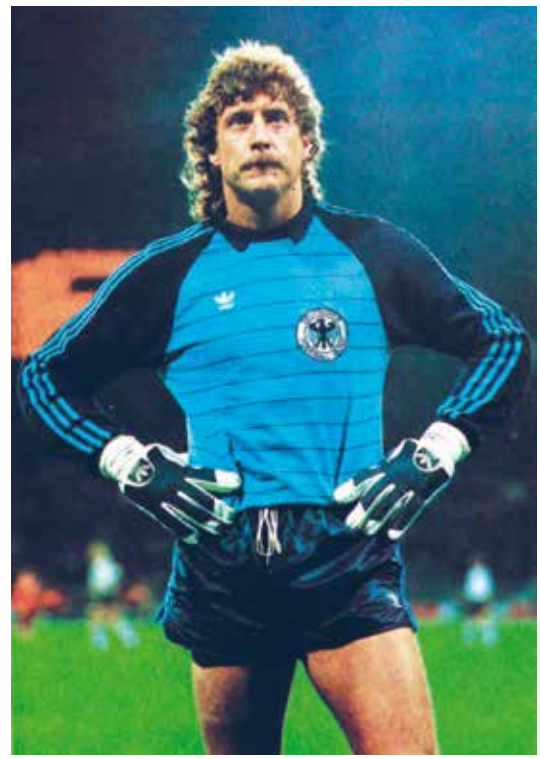
A spanyol A-válogatottban (1975–1985) 56 mérkőzésen 15 gólt rúgott vagy fejelt. Két világbajnokságon mutathatta meg tudását (1978, 1982), ám egyiken sem talált a kapuba. Harcba küldték két Európa-bajnokságon is (1980, 1984). 1984. június 27-én jászott a franciák ellen elveszített párizsi döntőben.

Amikor arról faggatták Carlos Santillanát, ki a kedvenc zenésze, kapásból vágta rá, hogy Carlos Santana. Magyarázatul hozzáfűzte: „Rokon lelkek volnánk. Mindketten elmuzsikálunk valahogy a magunk hangszerén"…

TONI SCHUMACHER

A botránykapus

Harald Anton Schumacher Dürenben született 1954. március 6-án. A Schwarz-Weiß Dürenben ismerkedett meg a kapusmesterség fortélyaival, 1962-től volt az egylet labdarúgója. 1971-ben hatszor már az ifjúsági válogatott hálóját őrizte. Az lett volna fura, ha a közeli metropolisz klubjának, az 1. FC Kölnnek nem szúrt volna szemet a tehetsége. 1972-ben szerződött a piros-fehérekhez, akiknél pályafutása jelentős részét lehúzta. 1978-ban megnyerte velük a Bundesligát, mégpedig éppen a legnagyobb riválisuk, a Borussia Mönchengladbach nagy sorozatát (egymás után háromszor volt bajnok) megszakítva. Jobb volt a kölniek gólkülönbsége, és ezt annak is köszönhették, hogy kapuvédőjük csak 41 gólt engedélyezett az ellenfeleknek. Az arany mellé begyűjtött két ezüstöt (1973, 1982) és egy bronzot (1985). A Német Kupát háromszor hódította el a társaival (1977 – a Hertha ellen 1-1 és 1-0, 1978 – a Fortuna Düsseldorf ellen 2-0, 1983 – a Fortuna Köln ellen 1-0). Valamennyi fináléban ő posztolt az együttese gólvonalán, miként az 1980-as döntőben is, de akkor visszavágott a két esztendeje elszenvedett vereségéért a Düsseldorf (0-2). 1978-ban és 1979-ben háromszor védte az NSZK U21-es gárdájának kapuját, bőven ideje volt már a debütálásának a nagyválogatottban. 1979. május 26-án esett át a tűzkeresztségen (Izlandot verte meg 3-1 a Nationalelf), és 1986. október 15-ig 76-szor szerepelt a nemzeti tizenegyben. Két világbajnokságon vett részt (1982, 1986), mindkettőn ezüstérmes lett.



A hatvanas évek kölni kapusa, Toni Schumacher tiszteletére becenevét használó utód excentrikus személyiségű, nemigen tűri maga körül a harmóniát. Szeret meghökkentő kijelentéseket tenni, imádja a rivaldafényt. Számos botránya ismert. 1982. július 8-án kegyetlenül elgázolta Sevillában a gólhelyzetben lévő Patrick Battistont, aki súlyos nyaki sérüléssel került a kórházba. A tettest ki kellett volna állítania a holland Charles Corver játékvezetőnek, majd a büntetőpontra kellett volna mutatnia. Egyiket sem tette meg. A vb-elődöntő 3-3-mal ért véget, a „szétlövést” ellenben a németek nyerték. A sikerükben múlhatatlan érdemeket szerzett a kapus, aki Didier Six és Maxime Bossis lövését is megfogta.

Az 1980-as olaszországi Európa-bajnokságon a nyugatnémetek mind a négy találkozóján Schumacher védett, jelentős részt vállalt az aranyéremből.

Hazájában kétszer lett az Év labdarúgója (1984, 1986), és erre nagyon büszke. Arra már kevésbé, hogy az 1984-es franciaországi Európa-bajnokságon a címvédő nem jutott túl a csoportkörön…

1986 tavaszán az 1. FC Köln UEFA-kupa-döntőt vívott a Real Madriddal. A Bernabéuban elszenvedett súlyos, 5-1-es vereség után hiába nyerték meg a kölniek 2-0-ra a visszavágót

1987-ben került az olvasók kezébe az *Anpfiff* című könyve. (A fogalom sípszót jelent, Magyarországon a *Fütyülök rátok* címmel adták ki.) Ugyan többen előre figyelmeztették, hogy nem lesz jó vége a dolognak, mert maró gúnnyal megfogalmazott, leleplező modorú, szentenciózus sorai sokakat bántanak és felháborítanak majd, de nem hallgatott az őt óva intőkre. Franz Beckenbauer szövetségi kapitány (őt sem kímélte a szerző) íziben kiebrudalta a válogatott keretéből.



Az 1987–1988-as bajnokságot a Schalke 04 kötelékében töltötte, simán kiestek az élvonalból. Akkor elfogadta az isztambuli Fenerbahçe invitálását, a kritikusai szerint „elmenekült Törökországba”. Három idénye alatt 1989-ben megnyerte a bajnokságot, a következő évadban a második helyen végzett a csapatával. Volt két elbukott kupadöntője is, 1989-ben nem sikerült begyűjteni a Török Kupát és a török Szuperkupát. A sárga-kékek fanatikusai megőrültek érte. Képes volt arra is a drukkerekért, hogy frissiben leölt kos vérével mázolja be az arcát. Pontosan tudta, hogy ez a rítus arrafelé a harcra készséget fejezi ki, illetve tisztában volt vele, nem árthat az amúgy sem csekély népszerűségének. Sőt!

Hazatérését követően két világmárkában szerepelt, először a Bayern München (1991–1992), másodszor a Borussia Dortmund (1995–1996) látott benne fantáziát. Tegyük rögtön hozzá, hogy inkább csak a reklámértékében, hisz a bajoroknál mindössze nyolcszor, míg a sárga-feketéknél egyszer jutott szóhoz. (Utóbbi gesztus elégséges volt ahhoz, hogy újból a Bundesliga bajnoka lehessen.)

Miután befejezte játékoskarrierjét, többnyire kapusedzőként dolgozott: Schalke 04 (1992–1993), Bayern München (1993–1994), Borussia Dortmund (1995–1998), Bayer Leverkusen (2001–2003). Egyetlen szezon erejéig „nagyfőnökként” dirigálhatta Köln második számú egyesületét, a Fortunát (1998–1999).

BERND SCHUSTER

Az öntörvényű Szőke Angyal

Bernhard Schuster 1959. december 22-én született Augsburgban. A helyi SV Hammerschmiede nevű csapatban kezdett futballozni 1971-ben, majd 1976-tól két esztendőt szülővárosa legerősebb klubjában, az FC Augsburgban töltött. 1978-ban az 1. FC Kölnhöz igazolt, 1980-ig 61-szer lépett pályára a „kecskések" felszerelésében, tíz találat és számtalan gólpassz fűződött a nevéhez.



Az 1980-as Európa-bajnokság után, aranyéremmel a tarsolyában – viharos körülmények között – az FC Barcelonához igazolt. A lányos arcú (még nem növesztett bajuszt), hosszú, szőke hajat viselő, 181 centi magas, 74 kilós irányító középpályás küllemét meghazudtolóan harcias, sőt izgága személyiségű volt. Bár a német sajtóban az Eb-diadal után a Der Blonde Engel (A Szőke Angyal) becenevet ragasztották rá, a természete nem nagyon hasonlított azokéra, akiket a köztudat az égi teremtésekkel azonosít.

1980-tól 1988-ig szerepelt a katalánoknál. Sikeres volt náluk, 1985-ben bajnoki arany került a birtokába, 1982-ben, 1986-ban, 1987-ben, 1988-ban ezüst, 1984-ben bronz. A Spanyol Kupát háromszor hódította el a Barçával (1981, 1983, 1988). Mind a három finálében játszott, 1981-ben a Sporting Gijónt győzték le 3-1-re, 1983-ban a Real Madridot 2-1-re, 1988-ban a Real Sociedadot 1-0-ra. Akadt két vesztes végjátékuk is (1984-ben 0-1 az Athletic Bilbao, 1986-ban 0-1 a Zaragoza ellen), amelyeken szintén szóhoz jutott. Azonban az 1983-as spanyol Szuperkupa-döntőkön (3-1 és 0-1 az Athletic Bilbao ellenében) nem kapott lehetőséget. A két (végül is) vesztes Szuperkupa-döntő közül csupán az 1985-ös visszavágóján vetették be (1-0 az Atlético Madrid ellen), az 1988-as, a Real Madriddal vívott csaták idején (0-2, 2-1) már javában a fővárosba szerződésén dolgoztak a menedzserei. (A pénzügyeit és az átigazolási manővereit elsősorban a felesége intézte. A kozmetikus szakmával rendelkező, nála hat évvel idősebb Gabyt még 1979-ben vette feleségül, s a házasságukban négy gyermek született.)



Bernd Schuster a berobbanását jelentő 1980-as Eb-n, a hollandok ellen

Egyetlen nemzetközi klubserlegét 1982. május 12-én

nyerte, ám azt is úgy, hogy a Nou Campban megtartott KEK-fináléban, a Standard Liège ellen (2-1) honfitársa, Udo Lattek edző – sérülése miatt – nem számolhatott vele. (Az egész sorozat első négy meccsén még játszhatott, azokon rúgott is két gólt.)

A Real Madrid kötelékébe 1988-tól 1990-ig tartozott. Begyűjtött a „fehérekkel" két bajnoki címet (1989, 1990), egy Spanyol Kupát (1989) és egy spanyol Szuperkupát (1989). (Utóbbi „hivatalból" járt nekik, hisz a bajnokságot is ők nyerték.)



A Szőke Angyal a Barcelona játékosaként, az Athletic Bilbao ellen

1990-ben átment a „királyiak" legnagyobb riválisához, az Atléticóhoz. A légiósszták közül rajta kívül csak Hugo Sánchez játszott mind a három nagy spanyol klubban. 1991-ben ezüstérmes, 1992-ben bronzérmes helyen zárt, párhuzamban hazaszállította velük a Copa del Reyt. 1991-ben az RCD Mallorcát verték meg 1-0-ra, 1992-ben a Real Madridot 2-0-ra. (Utóbbi végjáték első gólját Bernd Schuster jegyezte.) A *Don Balon* című magazin szerkesztői szerint a La Ligában ő volt az Év külföldi labdarúgója 1985-ben és 1991-ben.

1993 és 1996 között a Bayer Leverkusen, 1996-tól egy évig a mexikói UNAM futballistájaként gyarapította a vagyonát. 1994-ben harmadik lett a Bundesligában.

A nyugatnémet válogatottban 1979-től 1984-ig láthatták, a 21/4-es mutatója méltatlanul kevés az olyan kaliberű tehetséghez, mint amilyen ő volt. Az önkéntes száműzetése oka a feleségéről a német sajtóban publikált erotikus fotósorozat volt. Még Franz Beckenbauer is hasztalanul győzködte a visszatérésre!

Schuster az 1980-as Európa-bajnokságon robbant be a nemzetközi futballelitbe. Olaszországi teljesítménye alapján a sportsajtó azonnal a világsztárok közé sorolta. Nagy érdemei voltak az aranyérem megszerzésében, bekerült a torna álomtizenegyébe. A *France Football* 1980-as Aranylabda-szavazásán Karl-Heinz Rummenigge mögött a második helyre voksolták, egy év múlva pedig ugyancsak Rummenigge, valamint Paul Breitner mögött a harmadikra. Érdekes, hogy ebben a két évben csak honfitársai végeztek előtte.

Miután felhagyott a játékkal, edzőként kereste a kenyerét. Pályafutásának állomáshelyei: Fortuna Köln (1997–1998), 1. FC Köln (1998–1999), Xerez CD (2001–2002), Sahtar Doneck (2003–2004), Levante UD (2004–2005), Getafe CF (2005–2007), Real Madrid (2007–2008), Beşiktaş (2010–2011), Málaga CF (2013–2014), Talian Jifang (2018–2019).

Trénerként sem volt sikertelen, noha a Getafe gárdájával elbukta a 2007-es kupadöntőt (a Sevilla győzött 1-0-ra), ellenben 2008-ban a Real Madriddal szert tett a bajnoki címre, plusz a spanyol Szuperkupára. 2006-ban átvehette az év edzőjét illető Miguel Muñoz-trófeát.

GAETANO SCIREA

A halál árnyékának völgyében

Gaetano Scirea a Milánóhoz közeli Cernusco sul Naviglióban született 1953. május 25-én. Családja Szicíliából költözött Észak-Olaszországba. 1970-től az Atalanta korosztályos együtteseiben rúgta a labdát, majd 1972. szeptember 24-én bemutatkozott a Serie A-ban is.



1973-ban a bergamói klub kiesett az élvonalból, és Gai (így becézték) egy szezont a második ligában húzott le. 1974-ben átment a fekete-kékektől a fehér-feketékhez, Juventusban vált belőle világklasszis. 1988-ig erősítette a piemontiakat. A két klubjában 435 mérkőzésen huszonötször volt eredményes.

A 178 centi magas, 75 kg versenysúlyú, középpályásból lett liberó hétszer lett bajnoki aranyérmes (1975, 1977, 1978, 1981, 1982, 1984, 1986), négyszer ezüstérmes (1976, 1980, 1983, 1987) és egyszer bronzérmes (1979). Az Olasz Kupát kétszer lendíthette a magasba (1979, 1983). Különös módon mindkétszer a hosszabbítás után, ugyanis a Palermót és a Veronát is csak a ráadásban tudta legyűrni a sokkal esélyesebb Juventus.

A nemzetközi porondon sem maradtak el a diadalok. Nyolc év leforgása alatt sorra kerültek a birtokába a különféle értékes serlegek, közöttük a klubszinten begyűjthető öt legáhítottabb. 1977-ben az UEFA-kupa megszerzésével indult a nagy sorozata, az Atlético Bilbao elleni kétmérkőzéses fináléval (1-0, 1-2). Habár az 1983-as athéni BEK-döntőben a Hamburger SV megtréfálta a „zebrákat" (0-1), egy évre rá a bázeli KEK-döntőben melléjük pártolt Fortuna, Svájcban 2-1-re nyertek az FC Porto ellen.

1985. január 16-án 2-0-ra győztek a Liverpool ellen az 1984-es kiírású európai Szuperkupáért vívott torinói összecsapáson, ez a díj is a kincstárukba került. Négy és fél hónap múlva a belga fővárosban csaptak újra össze a felek, és sajnos a nézőtéren a huligánok. Michel Platini tizenegyesből rúgott góljával 1-0-ra nyert a Juve, és történetében először hazavihette a BEK-trófeát. A csapatkapitány a Heysel-tragédia utáni reggelen megtörten mondta: „Nekünk Brüsszelben futballoznunk kellett. Ez volt a dolgunk. Nem mi döntöttünk, de nem tehettünk mást, még ha a halál árnyékának völgyében jártunk is. Egyetlen ember elvesztése is iszonyatosan nagy ár volt ezért a győzelemért. Nem tudtunk neki őszintén örülni." Hátborzongató olvasni, hiszen alig több mint négy esztendő múlva ő is halott volt…

1985. december 8-án igencsak megszenvedtek az Argentinos Juniors ellen Tokióban, a Világkupa-döntőben, 2-2 után „csak" tizenegyespárbajban nyertek. (A söprögetőt sérülése miatt a 64. percben lecserélte edzője, Giovanni Trapattoni. Stefano Pioli állt a helyére.)

Az olasz válogatottban 1975. december 30-án esett át a tűzkeresztségen, Firenzében sikerült a házigazdáknak megnyerniük 3-2-re a görögök elleni barátságos meccsüket. 1986. június 17-én Mexikóvárosban, a franciák elleni világbajnoki nyolcaddöntőben elszenvedett vereséggel búcsúzott el csapatkapitányként a Squadra Azzurrától (és egyben a Mundialtól is).

1975 és 1986 között 78-szor öltötte magára az azúrkék trikót, két találatot könyvelhetett el benne. Részt vett három világbajnokságon (1978, 1982, 1986). Argentínában, Spanyolországban és Mexikóban az itáliaiak 14 találkozót vívtak, mindegyiken játszott. 1982-ben világbajnoki aranymedállal a kofferében térhetett haza Madridból. (1978-ban a dél-amerikai vébé negyedik helyén zárt a társaival.)

1980-ban Olaszország adott otthont az Európa-bajnokságnak, a rendezők negyedik helyezését nagy csalódásként élte meg a vérmes szurkolótáboruk. A csehszlovákok elleni bronzcsatát (1-1) a „szétlövésben” bukták el.





1988-tól Dino Zoff pályaedzőjeként dolgozott, ebben a minőségében utazott el Lengyelországba, hogy megfigyelje a következő nemzetközi kupaellenfelet, a KS Górnik Zabrzét. 1989. szeptember 3-án a sziléziai városból egy Fiat 125-ös gépkocsival Varsóba, a repülőtérre igyekeztek a kísérőivel, amikor Rawa Mazowiecka területén összeütköztek egy Zsukkal. A lefolytatott vizsgálatok szerint a karambol nem lett volna végzetes, ha az autójuk csomagtartójában a sofőr biztonsági tartalékként nem visz magával négy marmonkanna benzint. Az üzemanyag azonnal lángot fogott, a járműben tűz ütött ki, négy utasból három bennégett. (Egyiknek még időben sikerült kiugrania, viszont a többieknek sajnos szemernyi esélyük sem volt erre.) Scirea édesapja, Stefano a sokkoló hír hallatán szívrohamot kapott. Ugyan rögtön kórházba szállították, de egy héttel a fia halálát követően elhunyt.

ALLAN SIMONSEN

A nemzetközi kupadöntők dán gólfelelőse

Allan Simonsen 1952. december 15-én született Vejlében. Hatévesen került a Vejle FC korosztályi gárdájához, ahonnan 1961-ben átment a település igazi kedvencéhez, a Vejle BK-ba. 1971. március 4-én debütált náluk, a svéd Karlskoga FF-t győzték le 3-1-re. A piros-fehérekkel 1971-ben és 1972-ben megnyerte a dán bajnokságot, sőt utóbbi esztendőben a kupagyőzelemmel duplázott. 1972 jelentős fordulatot hozott az életébe, szerepelt a müncheni olimpián, ahol hat mérkőzésen három gólt szerzett (a brazilok hálóját kétszer is bevette), július 3-án bemutatkozott a nagyválogatottban, és profi szerződést írt alá a Borussia Mönchengladbachhoz, a Bundesliga egyik legerősebb alakulatához.

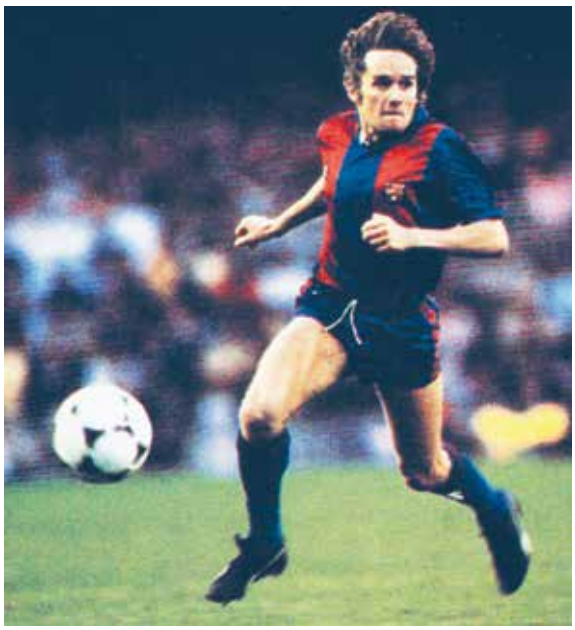


Látszólag minden úgy alakult, mint a mesékben szokott, az ismeretlenségből felbukkanó, húszévesen 165 centis, 58 kilós futballista elindult meghódítani a világot. A Gladbach nagy ugrást jelentett, Simonsen 1974 nyaráig alig játszott. Hennes Weisweiler nem tette be a csapatába az 1973-as kupadöntőn, amelyet egyébként 2-1-re megnyertek az 1. FC Köln ellen. A főnök a Liverpool elleni 1973-as (vesztes) UEFA-kupa-döntő első felvonásán, az Anfield Roadon a 81. percben, 0-3-nál küldte be... Aztán 1974 nyarától már nem lehetett Simonsent kihagyni. A földön képes volt bárkit kicselezni vagy lefutni. A Borussiával egymás után háromszor lett aranyérmes a német élvonalban (1975, 1976, 1977), míg 1974-ben és 1978-ban ezüst került a birtokába. Kétszer hódította el a társaival az UEFA-kupát. 1975 májusában a düsseldorfi Rheinstadionban nem tudták legyűrni a Twentét (0-0), ellenben a hollandiai visszavágón elgázolták. Enschedében a dán támadó már a 2. percben berúgta a vendégek első gólját, amely lélektanilag a legfontosabb volt, utóbb még egyet hozzátett (5-1).

1977. május 25-én szintén eredményes volt, bevette Ray Clemence kapuját. Más lapra tartozik, hogy a BEK-döntőben a Liverpool bizonyult 3-1 arányban jobbnak a német ellenfelénél. Remek esztendőt zárt a római vereség dacára, hisz karácsonyra megkapta a *France Football* Aranylabdáját. 74 pont került a neve mellé. (1983-ban harmadik lett ezen a szavazáson.)

1979 májusában a Crvena zvezdával vívták az UEFA-kupa döntőjét. Belgrádban (1-1) Simonsen végig a pályán volt, de nem szerzett gólt. A visszavágón ellenben értékesített egy büntetőt, s az 1-0-s győzelemmel a Gladbach másodszor is elhódította a serleget (Nem mellékesen Simonsen lett abban a szezonban a sorozat gólkirálya.)

1979 nyarán az FC Barcelona szerződtette. Bánatára nem tudott bajnoki aranyat nyerni, de azért egy ezüstöt átvehetett az 1982-es küzdelmek végén. Ellenben elhódította velük a Spanyol Kupát 1981-ben (a Sporting Gijón elleni finálében szóhoz jutott), illetve a KEK-serleget. 1982. május 12-én hazai pályán, a Nou Campban győzték le 2-1-re a belga Standard Liége-t. Simonsen – jó szokásához híven – az első találatot hozta össze. A KEK-sorozat összes mérkőzésén lehetőséget kapott Udo Lattektől, s öt góllal hálálta meg a trénere bizalmát.



Allan Simonsen minden, a Barçában töltött banoki idényében legalább tíz gólig jutott

Diego Maradona érkezésével háromra szaporodott a gránátvörös-kékek idegenlégiósainak száma, és a szakvezetés az argentin mellett Bernd Schustert favorizálta. Ez nem volt meglepetés, habár Simonsent 1981-ben az Európa-válogatottban is szerepeltették. A konkurenciától tartó dán szélső 1982-ben elment Londonba, rábólintott az éppen a másodosztályban hadakozó Charlton Athletic ajánlatára. Az albioni kalandja nem sikerült, ezért végleg hazatért Vejlébe, hogy 1984-ben bajnoki címig vezérelje a BK-t.



A „dinamitokat” 1972. július 3. és 1986. szeptember 9. között 55-ször erősítette, 20 gólt könyvelt el a szerelésükben. Balszerencséjére Európa-bajnokságon és világbajnokságon egyetlen teljes mecscset sem játszhatott. Az 1984-es franciaországi Eb első összecsapásán, a házigazdák elleni találkozó első félidejében eltörött a lába. Az 1986-os mexikói Mundialon szűk húsz perc adatott meg neki: június 13-án Jesper Olsent váltotta a nyugatnémetek elleni 2-0-s sikerük 71. percében, Querétaróban.

1989-ben hagyott fel a játékkal, hogy a tapasztalatait a kispadon ülve kamatoztassa. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Vejle BK (1991–1994), Feröer-szigetek, szövetségi kapitány (1994–2001), Luxemburg, szövetségi kapitány (2001–2004), FC Fredericia (2011–2013). Különös, hogy edzői karrierje során hosszabb ideig dolgozott válogatottak élén, mint klubedzőként.

SÓCRATES

Előbb orvos lett, csak aztán profi futballista

A világ valaha élt egyik leghosszabb nevű és egyik legintelligensebb labdarúgója, Sócrates Brasileiro Sampaio de Souza Vieira de Oliveira 1954. február 19-én született Észak-Brazília egyik nagy városában, Belémben. A családja a fehér középosztályhoz tartozott. Apját, Raimundót 1960 januárjában Ribeirão Pretóba helyezték, fia ott járt iskolába, és 1974-től a helyi Botafogóban kezdett futballozni. 1978-ban a piros-fehér-feketéktől már végzett orvosként igazolt át a Corinthianshoz, amelyet „élete klubjának" nevezett. Érzelmileg is kötődött a fehér-feketékhez. A professzionális labdarúgás mellett nála alapelv volt a tanulás és a tudás, azon ritka brazil sportolók közé tartozott, akik egyetemi diplomát szereztek, mert nem akarta a hivatásos edzők kiszolgáltatott életét élni. Küldetése volt a gyógyítás, egyébként pedig a hat gyermekét is el kellett tartania. Különc, differenciált személyiség volt, zárkózott, nem oly szangvinikus, mint a honfitársai többsége. Mindenről megvolt a saját véleménye, érdekelte a környezete, a kultúra, a történelem, a politika (a liberális baloldali eszmék álltak hozzá közel), a filozófia. Hosszú hajával, amelyet pánttal rögzített, szakállával küllemben emlékeztetett gyermek- és ifjúkora ideáljaira, Che Guevarára, Fidel Castróra és John Lennonra. Művelt, sokat olvasott, világot látott férfiú vált belőle. Sajnos azonban, a cigaretta (láncdohányos volt) és az ital ördögi kísértéseinek sem tudott ellenállni, a túlzott alkoholfogyasztás miatt fellépő gyomorvérzés vitte meglehetősen fiatalon, 57 évesen a sírba. 2001. december 4-én, a São Pauló-i Albert Einstein Klinikán hunyt el. A róla készült utolsó fotók és filmfelvételek megrázó hatásúak, egy nemzedék bálványa nem ilyen halált érdemelt volna…



Sócrates és az azúrkék mezes Antonio Cabrini az 1982-es Mundialon

A 193 centis, 80 kilós, termetéhez képest piciny lába (37-es cipőt hordott) miatt elég furcsán mozgó kolosszus elképesztő dolgokat művelt a labdával, mégsem tudott igazán nagy sikert elérni a futballpályán. Voltak ugyan sikerei, a Corinthiansszal háromszor megnyerte a paulista bajnokságot (1979, 1982, 1983), 1976-ban állami gólkirály lett, majd a Flamengóval (1986-tól egy évig játszott a vörös-feketéknél) elhódította a carioca bajnokságot és a riói kupát (1986), illetve 1983-ban az Év labdarúgójává választották Dél-Amerikában, viszont a ragyogó kvalitásaihoz képest ezek „csekélységek". (Kivéve az 1983-as elismerését.)

1984-ben a Fiorentinához szerződött. Később azt mondta, kár volt átjönnie Európába, az új környezetét nehezen szokta meg, annál inkább az olasz konyhát, amelyért rajongott. A „violákkal" a Serie A kilencedik helyén kötött ki, vissza is ment 1985-ben a szülőhazájába. Aztán pihent egy keveset, majd engedett a Santos FC csábításának. 1988-tól egy idényt a fehéreknél játszott, utána 1989-ben a paulista Botafogóban pár hónapot töltött, majd visszavonult. 2004-ben (vagyis 50 évesen) tért vissza egy nagyon rövid időre a zöld gyepre, az angol amatőrgárda, a Gartforth Town AFC játékos-edzőjeként. (Korábban is belekóstolt a tréneri szakmába, 1994-ben a Botafogo SP, 1996-ban az LDU Quito, 1999-ben az AD Cabofriense kispadján ült.)



A brazil válogatottban 1979. június 17-én debütált, Rióban 6-0-ra legyőzték Paraguayt. A posztját nehéz lenne kategorikusan meghatározni, ugyanis a csatársorban és a középpályán egyaránt feltűnt, irányított, szervezett, gólokat lőtt. A sarokkal visszafelé és oldalra pörgetett passzait akár szabadalmaztathatta volna, annyira egyediek és jellegzetesek voltak. Ha sikerült lendületet vennie, nehezen lehetett megállítani, ezért gyakran követtek el vele szemben szabálytalanságokat a védők. Taktikai szempontból sem biztos, hogy jól tették, mivel a szabadrúgásokat is remekül rúgta, és hát ott volt mellette a nemzeti tizenegyben Zico meg Eder is…

Két világbajnokságon lépett pályára. A brazilok 1982-ben és 1986-ban is esélyesként érkeztek a tornára, ám egyiket sem tudták megnyerni, még érem sem jutott nekik. Spanyolországban pontveszteség nélkül zárták a csoportjukat, Sócrates a szovjetek kapuját be is vette. A középdöntőben 3-1-re legyőzték a világbajnoki címet védő, Maradonát is felvonultató Argentínát, és az olaszok ellen már a döntetlen is elég lett volna a körből az elődöntőbe lépéshez. A Mundial talán legszebb meccsét azonban az azzurrók nyerték 3-2-re, hiába zörgette meg Dino Zoff hálóját a Doktor, akit az sem vigasztalt különösebben, hogy az ítészek beválasztották a Mundial álomtizenegyébe. A mérkőzésről nyilatkozta: „Utólag fölösleges lenne okokat vagy bűnösöket keresni. Maradjunk abban, hogy nagyon balszerencsések voltunk. Ha utána tízszer játszunk még az olaszokkal, tízszer jók lettünk volna a döntetlenre."

1986-ban gólt sem kapva, hat ponttal a tarsolyukban mentek a 16 közé, ott a lengyeleket 4-0-ra legázolták, majd Guadalajarában 1-1-re végeztek a franciákkal. A „szétlövésben" Sócrates rontott. Meglepően lazán hajtotta végre a 11-es rúgást. Két rövidet lépve, jobbal szúrta rá, elég erősen a labdát, Joël Bats ellenben résen volt és bravúrral kiütötte. A hibájáról így vélekedett: „Nem kell ennek olyan nagy feneket keríteni! Elrontottam és kész! Minden futballistával előfordulhat ilyen…" A Doktor 1986. június 21-én, a mexikói városban öltötte utoljára magára a Seleção felszerelését, amelyet 60-szor viselt, és amelyben 22 találatot könyvelt el. A két vb valamennyi brazil érdekeltségű találkozóján (10) szerepelt, és négyszer vette be az ellenfelek hálóját. (Mindkét tornán 5/2-es mutatót produkált.) Az 1979-es Copa Américán három gól fűződött a nevéhez, a bronzéremből tehát kivette a maga részét, ellenben az 1983-as Copán egyetlen percet sem játszott, így az ezüstéremhez sem volt köze.

Az 1965-ös születésű fivére, Raí 1994-ben világbajnok lett. Ha pusztán a címeiket vennénk alapul, az öccse jobb volt nála…

JOACHIM STREICH

A büntetőterület volt az ő világa

Joachim Streich 1951. április 13-án született Wismarban. 1957 és 1963 között a helyi Aufbau kölyökcsapatában játszott, onnan igazolta át a TSG Wismar. 1969-ben a piros-fehérektől került a Hansa Rostockhoz, amely az egykori NDK északi részének legerősebb klubja volt. Egy szezont a tartalékok között tudott le, utána az „egyben" is számítottak rá. Közben sokszor szerepelt az országos ifjúsági válogatottban, majd 1969. december 8-án bemutatkozhatott a nagyválogatottban is, Bagdadban 1:1-re végzett a gárda Irakkal.

1975-ben elfogadta az 1. FC Magdeburg hívását, s aztán már nem is váltott klubot.



Ugyan bajnoki aranyat nem tudott zsákmányolni, ám két ezüstöt (1977, 1978) és két bronzot (1976, 1981) begyűjtött velük. Négyszer lett gólkirály (1977-ben 17, 1979-ben 23, 1981-ben húsz, 1983-ban 19 találattal), kétszer az Év labdarúgója (1979-ben és 1983-ban).

Háromszor sikerült a kupát is hazavinniük Kelet-Berlinből, ő mindhárom finálében szerepelt. 1978-ban a Dynamo Dresdent verték meg a serlegért 1-0-ra, 1979-ben a BFC Dynamót szintén 1-0-ra (hosszabbításban), míg 1983-ban az 1. FC Karl-Marx-Stadtot 4-0-ra. (Streich két gólt lőtt ebben a döntőben.) Jellemzi a hatékonyságát, hogy 1979. június 9-én, a Chemie Böhlen elleni bajnokin hatgólt szerzett (10-2).

A 173 centisre nőtt, 79 kilós csatár a keletnémet Oberligában 378 mérkőzést vívott és 229-szer volt eredményes. Utóbbi rekord. Ahogyan az 1969 és 1984 között a válogatott szerelésében lejátszott 102 mérkőzése is az, habár a FIFA „csak" 98-at tart közülük hivatalosnak. (Az 1972-es müncheni olimpián játszott találkozói közül a Ghána, a Lengyelország, a Magyarország és a Szovjetunió elleni összecsapásokat a világszövetség nem ismeri el.) Egyébként az olimpiáról bronzmedállal gazdagodva térhetett haza. Részt vett az 1974-es, az NSZK-ban rendezett világbajnokságon, ahol az ausztrálok és az argentinok kapusának is lőtt gólt. Jellemző életrajzi könyvének a címe: A büntetőterület.

Hazája legjobbjaitól 1984. október 20-án vett búcsút, kikaptak 3-2-re Lipcsében a jugoszlávoktól. (Hivatalosan 53, nem hivatalosan 55 gólt ért el az NDK nagyválogatottjában.)

Visszavonulását követően a kispadra telepedett. Edzői pályafutásának állomáshelyei: 1. FC Magdeburg (1985–1990, 1991–1992), Eintracht Braunschweig (1990–1991), FSV Zwickau (1996–1997).

Miután lezárta edzői karrierjét, előbb Szász-Anhalt tartomány szociális minisztériumában dolgozott, majd a Nike és később egy másik sportárukereskedő cég, az Otto csoporthoz tartozó SportScheck munatársa lett. Mint az egykori NDK futballjának egyik legnagyobb legendáját, a *Kicker* sportmagazin gyakran kéri fel véleménycikkek megírására.

ANDRZEJ SZARMACH

Hiányoznak a trófeák az „Ördög” kincstárából

Bármilyen hihetetlenül hangzik, minden idők egyik legjobb lengyel csatára sohasem nyert aranyérmet, otthonában semmiféle trófeát nem őriz!

Andrzej Szarmach 1950. október 3-án született Gdańskban. 1967 és 1969 között a helyi Polonia, majd két esztendőn keresztül a szintén gdański Sztocznowiec futballistája volt, utána egy szezon erejéig az Arka Gdyniát szolgálta. Ifjúkorában a labdarúgással párhuzamosan balettozott, ritmusérzékének, ruganyosságának fejlesztését kimondottan segítette a tánc. Ennek is köszönhetően kitűnően fejelt, holott nem nőtt túlontúl magasra, 178 centis és 72 kilós volt fénykorában.



1972-től 1976-ig a KS Górnik Zabrze, 1976-tól 1980-ig az FKS Stal Mielec játékosa volt, a 207 bajnokiján elért 109 gólja bizonyítja képességeit. Azonban nem jól időzítette a klubváltásait, miután mindkétszer bajnokcsapatba igazolt át (1972 – Górnik, 1976 – Stal), viszont maga egyszer sem állhatott fel a képzeletbeli dobogó legfelső fokára. A kék-piros bányászokkal szerzett egy bajnoki ezüstöt (1973–1974), a kék-fehér mieleciekkel egy bronzot (1978–1979), de több babér nem teremt neki a lengyel ligában.

A Diabeł (Ördög) becenévre hallgató csatár 1980-ban az AJ Auxerre profija lett, s az öt idény alatt 148 bajnoki mérkőzésen 94 gólt ért el. Egyetlen sikerként az 1983–1984-es küzdelmeket a francia élvonal harmadik helyén zárta a fehér-kékekkel.

1985-től 1987-ig az En Avant Guingamp gárdáját erősítette, aztán a következő két évadban már játékos-edzőjeként kereste a kenyerét a Clermont FC-ben.

A lengyel válogatottban 1973 és 1982 között 61 szereplés jutott neki osztályrészül, 32 gólt szerzett. Három világbajnokságon vehetett részt a „fehér sasokkal”, 1974-ben és 1982-ben bronzéremmel térhettek haza az NSZK-ból, illetve Spanyolországból. 1974-ben az egész mezőnyből csak a csapattársa, Grzegorz Lato talált többször a kapuba (7-szer), Szarmach megállt öt gólnál. (Ebből hármat Haiti hálójába juttatott.) Az 1978-as argentínai Mundialon a lengyelek megnyerték az alapcsoportjukat, de a második csoportkörben (lényegében a középdöntőben) csupán harmadikok lettek. Az egész tornán csak a peruiak kapujába talált be, de azzal 1-0-ra győztek a lengyelek. Az 1982-es Mundialon egyetlen gólját a harmadik helyért vívott mérkőzésen a franciáknak rúgta (3-2).

Az 1976-os nyári olimpián elbukák az NDK-val szembeni döntőt. Nem Szarmachon múlott a dolog, ő Montrealban is megtette a magáét, hisz gólkirály lett a hat találatával.

A visszavonulását követően trénerként folytatta a pályafutását. Állomáshelyei: LB Châteauroux (1989–1991), Angoulême Charente 92 FC (1991–1995), Zagłębie Lubin (1997–1998), Aurillac FC (1999–2001).

Napjainkban kettős állampolgárként Franciaországban él.

ALBERTO TARANTINI

Sztrájkolt, aztán világbajnok lett

Alberto César Tarantini 1955. december 3-án született Ezeiza városában, Buenos Aires tartományban. A Boca Juniors felfedezettje volt, 1973-tól 1977-ig tartozott az aranysárga-kékek közé. 1976-ban megnyerte velük a Nacionalt és a Metropolitanót is, a következő év szeptemberében pedig a Libertadores Kupát. A becses trófeáért hárommenetes összecsapást vívtak a Cruzieróval (1-0, 0-1, 0-0), végül Montevideóban tizenegyesek döntöttek. A Nyúlnak (Conejo – nem a gyávaságára, hanem a jellegzetesen hosszúra nőtt metszőfogaira utal) becézett bekk mindhárom meccsen szerepelt.



A 179 centire nőtt, 72 kilós balhátvéd a hazai rendezésű Mundial előtt összeveszett a Boca vezetőivel, fél éven át nem játszott, mégis maradt a válogatottban.

Az 1978–1979-es szezont Angliában, a Birmingham Cityben töltötte, majd hazatérve rövid ideig a Talleres Córdobát szolgálta. 1980 és 1983 között a River Plate alkalmazásában állt. 1980-ban a Primera División (a tulajdonképpeni első liga, amelyet szoktak Szuperkupának is nevezni), 1981-ben a Nacional győztese lett a „milliomosokkal".

1983-ban újból szerencsét próbált Európában. Egy évet a korzikai Bastiában húzott le, majd az 1984 és 1988 közötti időszakot a Toulouse FC „violáinak" mezében futballozta végig. A franciaországi légióskodásának egyetlen bronzérem a hozadéka (1986–1987).

1988-ban Svájcba szerződött, az FC Sankt Gallen profijaként tizenegy találkozón lépett pályára. 1989-ben visszavonult.

Első nemzetközi sikerét az 1975-ös touloni utánpótlástornán aratta, ahol olyan társai voltak a válogatottban, mint Daniel Alberto Passarella, Américo Rubén Gallego, José Daniel Valencia, Marcelo Antonio Trobbiani vagy Jorge Alberto Francisco Valdano. (Mindegyikőjük világbajnok lett az 1978-as vagy 1986-os Mundialon.)

Tarantini 1974 és 1982 között 61-szer ölthette fel a nemzeti tizenegy uniformistát, amelyben egyetlen gólra futotta erejéből, a peruiak hálóját zörgette meg a hazájában megrendezett vébén.

Az 1978-as tornát 20-as számmal a hátán végigjátszotta, és olyan pompás teljesítményt nyújtott, hogy beválasztották az All Star-együttesbe.

Az 1982-es spanyolországi vébén is játszott az argentinok mind az öt mérkőzésén, igaz, a mieink ellen az 55. percben lecserélte César Luis Menotti. Juan Barbas állt a helyére.

Alberto César Tarantini 1973 és 1989 között 451 hivatalos mérkőzésen 12 gólt szerzett.

Keblére akarta ölelni a világot

Vannak labdarúgók, akikről elménkből kitörölhetetlen képsort őrzünk, ilyen Marco Tardelli is. Az 1982-es világbajnoki döntő 69. percére ugrott a Bernabéu Stadion nagyórájának mutatója, 1-0-ra vezettek az olaszok, de előtte igencsak szorongatták őket a nyugatnémetek. Bruno Conti, az örökmozgó hozta fel a labdát, Paolo Rossi valósággal leszerelte, hogy a fehér mezesek tizenhatosán belülre robbanó Gaetano Scireához továbbítson, aki egy kényszerítő után a kaputól körülbelül 18 méterre tartózkodó Tardellihez belsőzött. A középpályás jobbal felpörgette a labdát, majd ballal kapásból, laposan Toni Schumacher kapujába zúdította. A góljának örülve visszafordult, és egyetlen másodpercre az látszott a döbbent arcán és a tekintetén, hogy nem hiszi el az egészet. Aztán tárta csak szét a karját, hogy beleordítsa határtalan örömét a kamerákba. Elkezdett keringeni, mintha ki akarna futni a világból, a többiek meg egymást ölelgették, mert őt képtelenség volt elkapniuk.

Marco Tardelli 1954. szeptember 24-én jött világra Caregginében. 1972-től 1974-ig a harmadik ligás AC Pisa csapatánál ismerkedett a profizmussal (41/4). A kék-feketéktől útja a kék-fehérekhez vezetett, 1974-től egy szezont a második vonalban menetelő Comóban töltött (36/2). A festői tó partjáról igazolta át a Juventus 1975 októberében. A 178 centi magas, 70 kilós, Kojot becenévre hallgató labdarúgó leginkább védekező középpályást szeretett játszani, avagy ahogy manapság divatos mondani: szűrőt. Ez a poszt azonban nem zárta ki, hogy részt vegyen a támadásokban, sőt a befejezésekből is szerepet vállaljon.



1975. október 5-én debütált a Juventusban, és december 14-én megszerezte első az gólját az élvonalban, az FC Internazionale ellen. A torinói klub színeiben 1985-ig 259 bajnokin 35-ször „köszönt be" az ellenfelek kapujába. Ötször lett olasz bajnok (1977, 1978, 1981, 1982, 1984), háromszor ezüstérmes (1976, 1980, 1983), egyszer bronzérmes (1979). Továbbá kétszer volt Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), egyszer KEK-győztes (1984), egyszer UEFA-kupa-győztes (1977), egyszer BEK-győztes (1985), egyszer európai Szuperkupa-győztes (1984–1985). Az itt felsorolt valamennyi találkozót végigjátszotta! Ezek mellett szóhoz jutott az 1983-as, a Hamburger SV ellen elbukott athéni BEK-döntőn is.

A torinóiak első nagy nemzetközi sikeréből aktívan vette ki a maga részét, hiszen az Atlético Bilbao elleni finálé első összecsapásán, 1977. május 4-én az egyetlen találatot ő vitte be a baszkoknak (1-0). (A 15. percben egy jobbról érkező, erősen meglőtt labdát magasra fel-

ugorva, ívelten fejelt a hiába nyújtózkodó Iribar hálójába.)

Ott volt a Heyselben is 1985. május 29-én éjszaka. Istenigazából örülniük kellett volna a Zebráknak, miután a két kudarcot hozó próbálkozásuk (1973, 1983) után a harmadik nekifutásukra elhódították a kontinentális klubfutball legtöbbre taksált trófeáját, viszont a 39 halott és a több száz sebesült túlontúl nagy ár volt érte.



Az elegáns Marco Tardelli a Juventus középpályásaként passzol az AS Roma elleni egyik rangadón

A remek középpályás 1985-ben elszerződött a riválisi Interhez. A milánóiakat két idényen keresztül erősítette (43/2), egy bajnoki bronzzal (1987) gyarapította náluk az amúgy sem csekély éremgyűjteményét. 1986 áprilisában két gólt lőtt a San Siróban, a Real Madrid elleni UEFA-kupa-elődöntőn, ám nem tudta felhőtlenül ünnepelni az eredményességét, mivel ez is kevés volt a továbbjutáshoz, a spanyolok 6-4-es összesítéssel nyertek.



Tardelli a következő évadban légióskodott, a St. Gallen gárdájában vezetett le (14/0). A svájci első osztály ötödik helyén zárt a zöld-fehérekkel.

A válogatottban 1976. április 7-én mutatkozott be, a Squadra Azzurra a portugálokat győzte le 3-1-re.

1985. szeptember 21-ig 81-szer viselhette a kék trikót, amelyben hat találatot hozott össze. Az 1982-es vb-arany mellett szót érdemel az Európa-bajnoki negyedik helye (1980), akkor bekerült a torna álomcsapatába, valamint az 1978-as világbajnoki negyedik helyezése. 1978 és 1982 után 1986-ban is nevezték a Mundialra, aztán Mexikóban nem játszott.

A visszavonulását követően számos alakulat kispadján ült. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Olaszország U16, szövetségi kapitány (1988–1990), Olaszország U21, szövetségi segédedző (1990–1993), Como (1993–1995), AC Cesena (1995–1996), Olaszország U21, szövetségi kapitány (1997–2000), FC Internazionale (2000–2001), FC Bari (2002–2003), Egyiptom, szövetségi kapitány (2004–2005), US Arezzo (2005–2008), Írország, Giovanni Trapattoni segédedzőjeként (2008–2013).

Trénerként is voltak méltatásra érdemes sikerei. 1997-ben az általa felkészített U21-es együttes 5-1-re megverte a törököket Bariban, a Mediterrán Játékok fináléjában. 2000-ben ugyancsak az U21-es korosztállyal Európa-bajnokságot nyert. Részt vett a tanítványaival a 2000-es nyári olimpiai játékokon. Sydney-ben a nyolc között 1-0-s vereséget szenvedtek a spanyoloktól, holott olyan ifjú reménységekkel utaztak el a távoli földrészre, mint amilyen Abbiati, Gattuso, Zambrotta, Ventola, Pirlo vagy Ambrosini volt.

A futball első, afrikai születésű Európa-bajnoka

Jean Amadou Tigana az akkor még gyarmati sorban lévő Francia Szudán (a mai nevén Mali) fővárosában, Bamakóban született 1955. június 23-án. Édesanyja francia származású volt, az ötvenes évek végén települt át a família az anyaországba. Nem vetette fel őket a pénz, sokat kellett nélkülözniük, s a költözéstől az anya a családja sorsának jobbra fordulását remélte.



A fiú 1965-től 1975-ig különböző amatőralakulatokban (ASPTT Marseille, SO Les Caillols, Cassis) rúgta a labdát. 1975-től a B ligás SC Toulon félprofija volt, ami annyit tett, hogy dolgoznia is kellett. A sárga-kékektől három év múlva átment az Olympique Lyonhoz, majd újabb három szezon múltával (már válogatottként) a Bordeaux-hoz. 1978 és 1989 között egy idény kivételével ugyanaz volt az edzője: Aimé Jacquet, az 1998-as világbajnokok szövetségi kapitánya.

A 168 centi magas, 62 kilós, első pillantásra törékenynek tűnő, annál fürgébb középpályás háromszor lett bajnok a Bordeaux-val (1984, 1985, 1987), kétszer a Francia Kupa nyertese. (1986-ban és 1987-ben az Olympique Marseille-t verték meg a serlegért Párizsban. Az első finálében, amelyen 2-1-re győztek, ő szerezte az első gólt. A második simább volt, azon is játszott, s kivette a részét a 2-0-s diadalból.) Kétszer bajnoki ezüstérem (1983, 1988), egyszer bronz (1986) ütötte a markát. 1984-ben megválasztották az Év labdarúgójának, sőt a *France Football* Aranylabda-szavazásán is csupán a honfitársa, Platini előzte meg.

Az 1984–1985-ös Bajnokcsapatok Európa-kupájában igencsak vitézkedett a Bordeaux, a legjobb négyig masírozott. Menet közben kiütötte az Athletic Bilbaót, a bukaresti Dinamót és a Dnyepr Dnyepropetrovszkot, de aztán az elődöntőben a Juventus megálljt parancsolt (0-3, 2-0).

A ballábas középpályás 1989 és 1991 között az Olympique Marseille-t (gyermekkori nagy szerelmét) erősítette, a fehér-kékekkel is kétszer gyűjtötte be a bajnoki aranyat (1990, 1991). Nagy bánatára az 1991-es, a Crvena zvezda ellen tizenegyesekkel elveszített BEK-döntőn nem kapott bizalmat Raymond Goethals edzőtől.



Tigana a társaival az Európa-bajnokság megnyerését ünnepli



Tigana teljesítményét egyszerre jellemezte a gyorsaság, az esztétikum és a pedantéria. Rengeteget futott, szerelt, pontosan passzolt, lankadatlanul építkezett, és a játék színezésére is tellett a szuflájából. Olykor az volt az ember érzése, a szívós és szikár alakját látva, hogy minimum hat tüdővel áldották meg az égiek. A futballtörténelem egyik legprímább tengelyének volt nélkülözhetetlen fogaskereke, miután a Luis Fernández–Alain Giresse–Michel Platini–Jean Tigana kvartettnél sokkal jobbat kívánniuk sem lehetett volna a drukkereiknek.

Tigana a nemzeti tizenegyben 1980 és 1988 között az 52 fellépésén egyszer volt eredményes, mégpedig az 1986-os vébén, a magyarok ellen, Leónban. Pályafutása csúcspontján, az 1984-es Európa-bajnokságon kolosszális formát árult el, az aranyérmes házigazdák mind az öt találkozóját végigjátszotta, ráadásnak bekerült a torna álomtizenegyébe.

Két világbajnokságon lépett pályára. 1982-ben negyedik, 1986-ban harmadik lett a francia csapattal, mindkettőt csalódásként élték meg.

Akinek annyira a kisujjában van a futball valamennyi alkotóeleme, mint esetében, annak szinte kínálja magát a tréneri karrier. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Olympique Lyon (1993. július 1.–1995. június 30.), AS Monaco (1995. július 1.–1998. december 31.), Fulham FC (2000. április 9.–2003. április 17.), Beşiktaş JK (2005. október 31.–2007. május 15.), Girondins Bordeaux (2010. május 25.–2011. május 7.), Sanghaj Senhua (2012. január 1.–2012. április 15.)

1995-ben bronzérmes lett a Lyonnal. 1997-ben az Év menedzsere volt Franciaországban. 1997-ben megnyerte az AS Monacóval a bajnokságot és a francia Szuperkupát, míg 1996-ban és 1998-ban a harmadik helyig kormányozta a hercegségiek bárkáját. 2001-ben a második vonal élén végzett a Fulham FC-vel, vagyis a londoniakat visszavezette az első osztályba, és kétszer is benn tudta őket tartani. Isztambulban elhódította a „fekete sasokkal” a Török Kupát (2006, 2007), valamint a török Szuperkupát (2006), míg a bajnokságban 2006-ban bronzérem, 2007-ben ezüstérem jutott nekik.

A cigányasszony, Ilonka gyermeke

Antônio Carlos Cerezo Belo Horizontében született 1955. április 21-én. A 183 centi magasra nőtt, 78 kilós, alapvetően védekező típusú középpályás élete Jókai-regénybe illően fordulatos. Anyai ágon cirkuszos cigányok voltak a felmenői, édesanyja, akit Ilonkának hívtak, valahol Dél-Magyarországon egy sátorban született. Toninho nyolcévesen már a manézsban zsonglőrködött a labdával. De ő nem artista, hanem futballista akart lenni. Szülővárosának kedvencében, az Atlético Mineiróban kezdett futballozni, 1972 és 1983 között erősítette a „bányászokat". Közben röpke kitérőt tett a Nacional Manausnál (1973–1974), amellyel megnyerte Amazónia állami bajnokságát. Utána visszatért a fekete-fehérekhez, és halmozta velük Minas Gerais állam bajnoki aranyait (1976, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983). Kétszer országos döntőt is vívtak (1977–1978, 1979–1980), ám mindkétszer „csak" ezüst jutott számukra.



1983-tól 1992-ig Olaszországban légióskodott, az AS Roma (1983–1986) és a Sampdoria (1986–1992) profijaként gyarapította éremarzenálját. A „farkasokkal" kétszer elhódította az Olasz Kupát (1984, 1986), egyszer BEK-döntőt vívott (1984), azonban Rómában 11-esekkel a Liverpool győzött. (Toninho Cerezo nem rúghatott büntetőt, a 115. percben lecserélték.) A sárga-pirosakkal begyűjtött két bajnoki ezüstöt is (1984, 1986). Genovában 1991-ben scudettót ünnepelhetett a város Doria-pártja. A brazil csillag 12 meccsen jutott szóhoz a szezonban, szerzett 3 gólt. Az Olasz Kupát kétszer emelhette magasba a Samp labdarúgójaként (1988, 1989), egy végjáték – épp a volt klubja ellen – azonban nem sikerült (1991). Három itáliai Szuperkupa-finálét is vívott a kék-fehér-piros alakulattal (1988, 1989, 1991), a legutolsót győztesen. 1989-ben hazavitték a KEK-serleget, egy év múlva elveszítették a döntőjét, miként az 1992-es londoni BEK-döntőt is. Mindkét nyeretlen finálében az FC Barcelona bizonyult erősebbnek.

1992-től 1993-ig a São Paulo FC mezét viselte. Nem csekély hozadéka lett ennek a periódusának: paulista bajnoki cím (1992) Világkupa (1992, 1993), Copa Libertadores (1992, 1993), dél-amerikai Szuperkupa (1993), Recopa (1993, 1994). 1994-től ezekben a csapatokban futballozott: Cruzeiro (1994), Paulista (1995), São Paulo FC (1995–1996), América MG (1996), Atlético Mineiro (1997). Az anyaegyesületéből vonult vissza.

A nemzeti tizenegyben 1977 és 1985 között 57-szer lépett pályára, s öt találtot ért el.

Két vébén láthatták a drukkerek. 1978-ban veretlenül végeztek a „kanárik" Argentínában a harmadik helyen, míg 1982-ben, a középdöntő csoportmeccsén az olaszok 3-2-re megverték őket. Cerezo mindkét Mundialon alapembernek számított. 1977-ben és 1980-ban a *Placar* magazintól megkapta a legjobb brazil futballistának járó Aranylabdát.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Vitória Bahia (1999, 2012), Kashima Antlers (2000–2005, 2013–2015), Guarani Campinas (2005), Atlético Mineiro (2005), al-Hilal (2007), al-Sabab (2008), al-Ain (2009–2010), Sport Recife (2010). Kétszer lett a tanítványaival Japán bajnoka (2000, 2001), kétszer kupagyőztese (2000, 2002).

TOSTÃO

Doktor Aprópénz

Eduardo Gonçalves de Andrade 1947. január 25-én született Belo Horizonte városában. Hatéves volt, amikor az iskolai csapatban 47 gólt szerzett. Felnőttként sem nőtt 172 centinél magasabbra, s a versenysúlya is nagyjából hetven kiló körül alakult. Innen kapta egyik becenevét, a Tostãót (Aprópénz). 1961-ben a Cruzeiro teremcsapatában lett igazolt játékos. 1962-ben a Minas Gerais államban működő América Futebol Clube juniorjai csalták magukhoz, 1962-től 1963-ig 26 mérkőzésen 16 találatot ért el. Nem volt hát meglepő, hogy a szupertechnikás tehetséget visszarendelte a Cruzeiro. Velük zsinórban ötször nyerte meg az állami bajnokságot (1965, 1966, 1967, 1968, 1969), kétszer szerzett ezüstérmet (1970, 1971). 1966-ban a Taça Brasilt is (akkor a földrésznyi ország bajnokának járt) is begyűjtötték. 1964-től 1971-ig erősítette a sorait. 1966-ban, 1967-ben és 1968-ban az állami gólkirályi címet vehette át. 1970-ben brazil gólkirály lett, tizenkét találattal.



1972-től egy évig a riói Vasco da Gamát szolgálta, utána huszonhét évesen visszavonult. Bal szemének retináját – a Corinthians–Cruzeiro találkozón egy felpattanó labda találta el rossz helyen – többször is műteni kellett, 1969-ben az Egyesült Államokban lévő Houstonban végezték el rajta az operációt. Mivel később a látási zavarai állandósultak, nem folytathatta tovább a pályafutását. A művelt, iskolázott, középosztálybeli Tostãóból orvos lett.

A másik becenevét (Rei Branco, azaz Fehér Király) a rajongóitól kapta, akik a csodálatos tudását Pelééhez hasonlították, bár az általa felhalmozott címek és érmek mennyisége meg sem közelíti a Santos világsztárjáét. Mindazonáltal 1971 végén a caracasi székhelyű *El Mundo* című lap az Év labdarúgójává (El Futbolista de América) választotta Dél-Amerikában. (Első ízben ítélték oda a díjat a szubkontinensen, és Pelét csupán a hatodik helyre rangsorolták.) Tostão pályafutása során (1963–1973) 308 gólt szerzett.

1966. május 15-én mutatkozott be a nemzeti tizenegyben, São Paulóban vívtak barátságos 90 percet Chilével (1:1). 1966. június 5-én volt először eredményes az aranysárga-zöld mezben, és mindjárt kétszer is. Fokozta a boldogságát, hogy szülővárosában rendezték



Piazza és Brito között, az 1970-es Mundial negyeddöntőjében, a peruiak ellen

a lengyelek elleni felkészülési meccset (4:1). 1966 nyarán részt vett élete első világbajnokságán, Angliában, ahová a Seleção címvédőként érkezett, és ahol leszerepelt, ugyanis nem jutott túl a csoportkörön. Az első találkozón Tostão nem játszott (Bulgária, 2:0), ellenben a két vesztes összecsapáson a pályán volt, sőt a mieink elleni egyenlítő gólt ő küldte Gelei József hálójába. Szerencsénkre és a „kanárik" szerencsétlenségére 1966. július 15-én a Goodison Parkban Baróti Lajos tanítványai diadalmaskodtak 3:1-re.



Tostão és Pelé (egyik) gólöröme az olaszok elleni, mexikói vb-döntőben

Az 1970-es világbajnokság dél-amerikai selejtezőin szenzációs formában futballozott, a brazilok 23 góljából ő szerzett tízet. A kapitányváltás után a Saldanha helyére lépő Zagallo is számított rá, türelmetlenül várta, mikor épül fel az év elején megsérült középcsatár.

Nem a legjobb előjelekkel zárta a felkészülési időszakot a gárda, és amikor elrepült Mexikóba, számos hívük szorongással vegyes félelemmel tekintett a közeljövő felé. Viszont akik aggódtak, hamarosan lelkesen ünnepeltek. A csapat 1970. június 3. és június 21. között hat mérkőzést vívott, valamennyit megnyerte, legyőzte többek között a regnáló „uralkodót", Angliát is (1:0). Szerzett 17, kapott 7 gólt, és véglegesen elhódította a Rimet-kupát. Tostão mindegyik találkozón szóhoz jutott, kétszer (Anglia, Peru) lecserélte a szövetségi kapitány, habár éppen a peruiak ellen duplázott. (Ez a két találat fűződött a nevéhez a Mundialon.) Bekerült a torna álomtizenegyébe, tetejébe hazájában is beválasztották a bajnoki esztendő együttesébe. A szakma őt tartotta a vébényertes támadósor eszének, aki mindig jó helyre passzol, ösztönösen megérezi, mikor kell ritmust váltani, kiszimatolja, hol a riválisvédelmének gyönge pontja, és odairányítja a társait. A csipkefinomságú testcseleit valószínűleg a földkerekség összes futballakadémiáján oktatják. Elképesztően hatékony duót alkotott Pelével.



A játékmester 1972. július 9-én intett búcsút Brazília legjobbjainak, az aranysárga-zöldek a portugálok ellen nyertek 1-0-ra.

Visszavonulása után egy ideig orvosi hivatásának élt, majd visszatért a futball világába, újságíróként és szakkomentátorként, televíziós szakértőként ostorozta az utódokat. Tekintélyére alapozva mindig meglehetősen kemény kritikákat fogalmazott meg – nehéz lett volna bárkinek is azzal visszavágnia, hogy Tostão nem ért a futballhoz, nem tudja, miről beszél.

WIM VAN HANEGEM

A hűséges Vilmos

Willem van Hanegem 1944. február 20-án született Breskensben, a Hollandia délnyugati részén fekvő városkában. Az utrechti illetőségű Velox gyermekgárdájában sajátította el a sportág alapismereteit, aztán 1962 és 1966 között a sárga-fekete-fehérek felnőtt csapatában is láthatták őt a szurkolók. A 185 centis, 78 kilós fiúra felfigyeltek a rotterdami Xerxes vezetői, és 1966-ban a nagy kikötővárosba költöztették. Akkor kerültek föl a kék-fehérek az első osztályba, ahol az első idényükben a tizedik helyen, a másodikban a hetedik helyen végeztek. A kitűnő rúgótechnikával felvértezett irányítójuk remek teljesítményt nyújtott, a 67 meccsén 32-szer talált az ellenfelek hálójába. A sajátságosan megrúgott passzairól és szabadrúgásairól kapta a becenevét, ugyanis a De Kromme csavartat, görbét, tekertet jelent.



Senkit sem lepett meg, hogy 1968-ban magához csalogatta a Feijenoord. Két periódusban szolgálta a piros-fehér-feketéket (1968–1976, 1981–1983), s a képviseletükben 298 mérkőzésén 90-szer volt eredményes. 1976 és 1979 között az AZ ’67 Alkmaar, 1979-ben rövid ideig a Chicago Sting, 1979 és 1981 között az FC Utrecht futballistája volt. Ha minden találkozóját és találatát (a válogatottakkal együtt) összesítjük, akkor eljutunk az 573/147-es mutatóhoz.

Sikerlistája: bajnoki cím (1968–1969, 1970–1971, 1973–1974), bajnoki ezüst (1968–1969, 1969–1970, 1971–1972, 1974–1975, 1975–1976, 1982–1983), bajnoki bronz (1976–1977, 1977–1978, 1980–1981). Holland Kupa (1968–1969, 1977–1978).

A nemzetközi porondon elért klubsikerei: Bajnokcsapatok Európa-kupája (1969–1970), Világkupa (1970), UEFA-kupa (1973–1974), Intertotó-kupa (1968, 1973).

1970. május 6-án a Feijenoord hosszabbításban legyőzte a Celticet a milánói BEK-döntőben, és első hollandiai alakulatként vitte Németalföldre a trófeát. Utána megnyerte a Világkupát is, 1970-ben az Estudiantes ellen sikerült a bravúr. Van Hanegem nagyon fontos gólt szerzett augusztus 26-án a La Bombonerában, ugyanis már a 10. percben 2-0-ra vezettek az argentinok, iszonyatos nyomás nehezedett az európaiak kapujára, de a 21. percben a támadó középpályás szépített, és a második félidőben Ove Kindvall ki tudott egyenlíteni (2:2). Szeptember 9-én a De Kuipban (63 475 nézője előtt) a Feijenoord nyert 1:0-ra.

1974. május 21-én Londonban a Tottenham Hotspur elleni UEFA-kupa-döntő első felvonásában is Van Hanegem jegyezte a rotterdamiak első találatát, 1-1-re mentve a félidőt. (A vége újból 2-2 lett, akár Buenos Airesben.) Nyolc nap múlva, a visszavágón simán legyőzték a Spurst 2-0-ra.

Az 1969-es Holland Kupáért kétszer is megküzdöttek a PSV Eindhovennel, mivel az első összecsapás 1:1-re végződött. A másodikat ellenben 2:0-ra megnyerték, és azon a mérkőzésen Van Hanegem érte el az első gólt. 1978-ban is elhódította ezt a díjat, akkor már az alkmaari AZ ’67 labdarúgójaként, az Ajaxot gyűrték le 1-0-ra érte, mégpedig Amszterdamban! A lobogó hajú dirigens az itt felsorolt valamennyi finálében játszott.



Neeskens, Krol, Van Hanegem és Cruyff Bernhard herceggel az 1974-es vb-döntő előtt

A holland válogatottban 1968-tól 1979-ig 52-szer lépett pályára, és hatszor talált be a riválisok kapujába. Részt vett az 1974-es világbajnokságon és az 1976-os Európa-bajnokságon, egyik tornáról sem távozott érem nélkül. Az 1974-es vébén a nemzeti tizenegyük valamennyi találkozóján kezdett, ötször végigjátszotta a meccset, kétszer lecserélték.

1976-ban Jugoszlávia rendezte az Európa-bajnokság négyes döntőjét. Június 16-án, az elődöntőben nem volt kezdő, a 37. percben küldték be a druszája, Wim Rijsbergen helyére. Szerencsétlenül alakult számára a zágrábi találkozó, mert a walesi játékvezető, Clive Thomas a 115. percben kiállította. Eltiltás miatt nem lehetett a társai között a jugoszlávokkal vívott bronzmeccsen, azonban ők nélküle is kitettek magukért: hosszabbításban fektették két vállra a „plávikat" (3-2).

Van Hanegem hűséges típus, főként ezért a tulajdonságért rajongtak érte a Feyenoord fanatikusai. Valóságos klubszimbólum vált belőle, amiért vissza tudta utasítani az „atom Ajax" ajánlatait, holott az amszterdamiak többször is nagy összegekkel próbálták magukhoz édesgetni. Az Egyesült Államokban ment neki a futball, viszont nem érezte jól magát az Újvilágban, gyorsan haza is költözött. (Pedig az édesanyja, Anna van Grol New Yorkban született.)

Ha megnézzük Van Hanegem edzői karrierjét, láthatjuk, hogy csupán egy szezont töltött külföldön, 1995-től a szaúd-arábiai al-Hilal kispadján ült, egyébként szülőföldjén vállalt munkát: Feyenoord (1982–1986, pályaedző), FC Utrecht (1986–1989, pályaedző), USV Holland Utrecht (1990–1992), FC Wageningen, pályaedző (1990–1991), Feyenoord (1992–1995), al-Hilal (1995–1996), AZ '67 (1997–1999), Sparta Rotterdam (2001–2002), Hollandia, pályaedző (2002–2004), FC Utrecht (2007–2008).

A Feyenoorddal megnyerte az 1992–1993-as holland bajnokságot (Kiprich József is a játékosa volt), a következő két esztendőben a Holland Kupát is (1994, 1995).

Wim van Hanegem 2008. december 23-án búcsút mondott a tréneri hivatásnak. Sokoldalúságát bizonyítandó napjaikban újságírással foglalkozik, az *Algemeen Dagblad* sportrovatának a vezetője, a *Ziggo Sport Total* tévécsatorna kommentátora.

PAUL VAN HIMST

A XX. század legjobb belga futballistája

Paul Van Himst 1943. október 2-án született a Wehrmacht által megszállt Sint-Pieters-Leeuw városában. Az RSC Anderlecht neveltjeként 1959-ben kezdett futballozni. Első edzője, majd aztán az első csapatban az egyik játékostársa a törökbálinti Völgyi-Wölbing József volt. Nem akármilyen tehetségét jelzi, hogy 1960-ban, 17 esztendősen lett először az Év labdarúgója a hazájában. Később még háromszor (1961, 1965, 1974) érdemelte ki a címet. Háromszor volt gólkirály, a bravúrhoz 1964-ben 25, 1966-ban 26, 1968-ban 20 találat szükségeltetett.



A 181 centi magasra nőtt, 83 kilós csatár klubszinten valamennyi sikerét a lila-fehérekkel aratta, nyolcszor került nyakába bajnoki arany (1962, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1972, 1974), egyszer ezüst (1960), háromszor bronz (1961, 1963, 1971). Négyszer hódította el csapatával a Belga Kupát (1965, 1972, 1973, 1975), egyszer viszont elbukta vele a döntőt (1966). Több magyar klubtársa és edzője is volt az Anderlechtben, így Wölbing Józsefen kívül Fazekas Árpád, Nemes Gyula, Ladinszky Attila, illetve edzőként Béres András.

1975. július 1-jén átment a rivális RWD Molenbeekhez, ahol egy szezont töltött el, azt bronzéremmel zárta. Az 1976–1977-es búcsúszezonját az SC Eendracht Aalst kötelékében tudta le.

A válogatottban 1960. október 19-én debütált, Stockholmban 2:0-s vereséget szenvedett a gárda a svédektől. Azt a fellépését még nyolcvan követte a „vörös ördögök" között, 1974. december 7-én búcsúzott el tőlük, Lipcsében ikszeltek az NDK-val (0-0). 30-szor volt eredményes a nemzeti tizenegy uniformisában. Két jelentősebb tornán vett részt, az 1970-es mexikói világbajnokságon, valamint az 1972-es Európa-bajnokságon. A Mundialon nem villogtak a „vörös ördögök", kétszer kikaptak, egyszer nyertek. Van Himst mindhárom meccset végigjátszotta, gólt nem szerzett.

1972 júniusában Belgium adott otthont a kontinensbajnokság négyes döntőjének. A házigazdák az elődöntőben 2-1-re veszítettek az NSZK-val szemben, ám a bronzért 2-1-re megverték a magyarokat. A második találatukat Van Himst érte el.

A *France Football* Aranylabda-választásán 1965-ben érte el a legjobb helyezését, akkor a negyedik helyre futott be.

Edzőként is a „violákkal" remekelt, 1983 és 1986 között ült a kispadjukon, kétszer bajnoki címig vezérelte őket (1985, 1986), egyszer be kellett érniük ezüsttel (1984). 1985-ben begyűjtötték a belga Szuperkupát. A kétségkívül legvisszhangosabb diadalukat 1983 májusában érték el, akkor a Benfica lisszaboni fellegvárából szállították haza az UEFA-kupát (1-0, 1-1).

1987-től 1988-ig az RWDM mestere volt, majd 1991 és 1996 között a válogatott szövetségi kapitánya.

Szerepelt a részben Magyarországon forgatott *Menekülés a győzelembe* című filmben.

Az UEFA Paul Van Himstet a XX. század legjobb belga futballistájának választotta.

WILFRIED VAN MOER

A fáradhatatlan szívember

Wilfried Van Moer 1945. március 1-jén született a kelet-flandriai Beverenben. A III. ligás SK Beverenben vált belőle jegyzett futballista 1964-ben. Egy év után átment az első osztályban szereplő Royal Antwerp FC-hez, ahol az angol Harry Game volt egy ideig az edzője. Ő kényszerítette az eleinte határozottan tiltakozó Van Moert arra, hogy a szélről a pálya közepére húzódjon, irányítónak. Game meglátta, hogy játékosa veheti majd át ezen a poszton a legendás Jeff Jurion helyét a válogatottban. Az antwerpeniek ugyan kiesőhelyen (15.) végeztek 1968-ban a bajnokságban, de az addigra már válogatott, az Év játékosának is megválasztott középpályás maradt az élvonalban. Nem szállt alá a piros-fehérekkel a második vonalba, hanem egy másik piros-fehér klubba, a Standard Liège-be igazolt. 1976-ig szerepelt ebben a csapatban, 170 mérkőzésen 24-szer volt eredményes a színeiben. Zsinórban háromszor nyert vele belga bajnoki aranyérmet (1968–1969, 1969–1970, 1970–1971), ezeket követte egy bronz (1971–1972), majd egy ezüst (1972–1973). 1972-ben és 1973-ban Belga Kupa-döntőt vívott az együttesével, azonban mindkétszer megverte őket egy góllal az Anderlecht (0-1, 1-2).



A nagy munkabírású, fáradhatatlan középpályás 1966-ban, 1969-ben és 1970-ben megkapta az Aranycipőt hazájában, ami náluk az idény legjobb labdarúgóját illeti. 1980-ban a negyedik helyen végzett az Aranylabda-szavazáson 27 ponttal. Mindössze három szupercsatár, Karl-Heinz Rummenigge, Bernd Schuster és Michel Platini tudott elébe furakodni.

1966. október 22-én ölthette először magára a hazája válogatottjának felszerelését, Brugesben 1:0-ra legyőzték Svájcot. A „vörös ördögökkel" 1982-ig 57 találkozót vívott, s a fellépésein kilencszer talált az ellenfelek hálójába. 1970-ben részt vett a mexikói világbajnokságon, ám a csoportból nem jutott tovább a gárdával, holott ő Salvador ellen duplázott.

Az 1972-es, hazai rendezésű Európa-bajnokság négyes döntőjét kihagyta, mert az olaszok elleni Eb-selejtezőn lábtörést szenvedett. 1980-ban ellenben a belgák legjobbja volt az ezüstéremmel zárt Eb-n.

Utolsó nemzetközi tornája az 1982-es spanyolországi vébé volt, ahol a belgák a középdöntőben estek ki. 1976 és 1980 között a Beringen FC, 1980 és 1982 között az SK Beveren, 1982 és 1984 között a Sint-Truidense csapatát szolgálta.

A visszavonulását követően számos kisebb alakulatnál edzősködött (Sint-Truidense, SK Beveren, FC Assent, KFC Diest) – igazi sikerek nélkül.

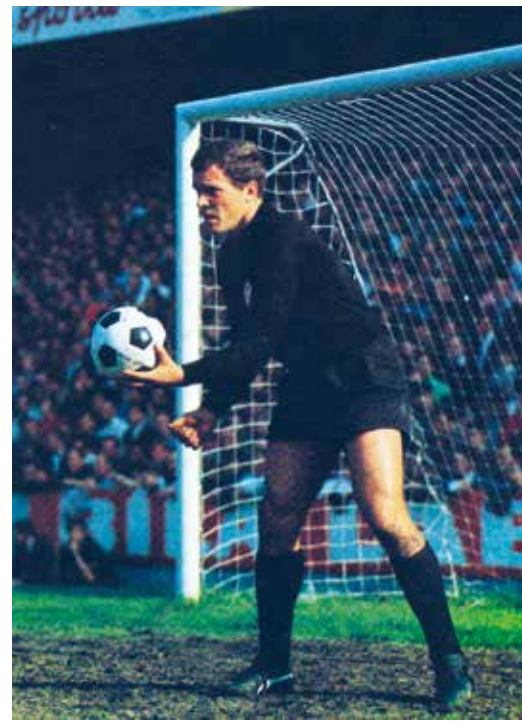
1996-ban öt összecsapáson ült a belga válogatott kispadján.

IVO VIKTOR

1976 legjobb kapusa

Ivo Viktor a Cseh-Morva Protektorátusban, egy Křelov nevű, alig ezres lélekszámú községben született 1942. május 21-én.

1956-ban a TJ Spartak Šternberkben kezdett sportolni, 1960-ban igazolt át a Železárny Prostejovba. A vasutasoktól egy év múlva átment a RH Brnóba, majd az újabb szezont követően az első ligás Spartak Brnóba. 1963-ban került a prágai Duklába, a fővárosi „katonák” hálóját 1977-ig őrizte. A brnói öt meccsét is beszámítva összesen 318 találkozón szerepelt a csehszlovák élvonalban.



A bordó-sárgákkal háromszor nyert bajnoki aranyat (1964, 1966, 1977), egyszer ezüstöt (1974) és egyszer bronzot (1972). Az igazsághoz tartozik azonban, hogy a három bajnoki címet szerző alakulatból csupán az 1966-osban számított alapembernek. Háromszor hódították el a Csehszlovák Kupát is (1965, 1966, 1969). Ötször lett hazájában az Év játékosa (1968, 1972, 1973, 1975, 1976), 1976-ban harmadik lett az Aranylabda-szavazáson.

1966. június 12-én debütált a válogatottban, nem is akárhol, a legendás Maracanában. A sajtó által az 1962-es világbajnoki döntő visszavágójaként beharangozott összecsapáson – közel 83 ezer néző előtt – 2:1-re nyertek a brazilok, és az újoncot Pelé „avatta fel”. A Király kétszer is betalált a kapujába. Viktor 1977. november 9-ig 63 alkalommal röpködött a nemzeti tizenegy gólvonala előtt. Ellenünk búcsúzott el a címeres meztől, Prágában, barátságos 90 percen 1-1-re végeztek a felek. A mieink találatát Halász István jegyezte.

Egyetlen vébén, Mexikóban mutathatta be a tudását. 1970-ben két csoportmérkőzésen védhetett, de elpártolt tőle Fortuna, mert a braziloktól 4:1-re, az angoloktól 1:0-ra kaptak ki Guadalajarában.

A legnagyobb sikert az 1976-os Európa-bajnokságon aratta a válogatottjával. Jugoszláviában megszerezték a földrész uralkodójának járó aranyérmet, ráadásként a remekül helyezkedő, jó szemű, gyors és bátor kapuvédő bekerült a torna álomcsapatába.

A visszavonulását követően edzősködni kezdett, az 1990–1991-es bajnokságban a Duklát készítette fel, kevés sikerrel.

2012. október 28-án Václav Klaus köztársasági elnök magas állami kitüntetésben részesítette.

Az aranyos Terrier

Hans-Hubert „Berti” Vogts 1946. december 30-án született Büttgenben. (A településnek napjainkban Kaarst a neve.) A helyi VfR 1912-ben kezdett futballozni 1954-ben, a sárga-feketéktől igazolta át 1965-ben a Borussia Mönchengladbach.



A 168 centisre nőtt, 67 kilós védő csupán a „csikóknál” játszott klubszinten, és az egyesületi színekben 1979-ig 419 mérkőzésen 33-szor vette be a kaput. A Bundesligát ötször nyerték meg (1970, 1971, 1975, 1976, 1977), az aranyérmek mellé két ezüst (1974, 1978) és három bronz (1968, 1969, 1972) is került. A Német Kupát egyszer (1973), az UEFA-kupát kétszer (1975, 1979) hódították el. A Terriernek becézett védő kétszer lett az NSZK-ban az Év labdarúgója (1971, 1979).

1975 tavaszán ő volt a csapatkapitánya annak a Borussiának, amelyik hazavitte az UEFA-kupát Hollandiából, a Twente elleni 5-1-es diadaluk hozta meg az első nemzetközi sikert a számukra. Négy esztendő múlva újból a magasba emelhette a trófeát, akkor a Crvena zvezdánál bizonyultak erősebbnek (1-1, 1-0). Nagy szerencséjük volt Belgrádban, ugyanis a döntetlent Jurisics öngóljának köszönhették. Viszont 1977. május 25-én, a római BEK-döntőn hoppon maradtak a fehér-feketék, a Liverpool 3-1-re megverte őket.

Vogts 1967. május 3-án mutatkozott be a válogatottban, a jugoszlávokkal vívtak Európa-bajnoki selejtezőt Belgrádban. 1978. június 21-ig 96-szor húzta fel a nemzeti tizenegy felszerelését, s egyetlen találatot ért el. (A máltaiaknak „köszönt be” 1976. február 28-án.) Húsz alkalommal viselte a Nationalelf csapatkapitányi karszalagját. Három világbajnokságon láthatták, 1970-ben bronzéremmel térhetett haza Mexikóból. Az 1974-es vébén alaptagja volt Helmut Schön gárdájának, mind a hét meccsét végigjátszotta. 1978-ban címvédőként túlélték a csoportkört Argentínában, de a középdöntőben csoportjuk harmadik helyén zártak. Hogy ez így történt, abban a szőke, kopaszodó bekk is hibás volt, miután az osztrákok ellen öngólt vétett (2-3).

Két Eb-n vett részt. 1972-ben a selejtezőkön játszott. 1976-ban a jugoszláviai tornán bevetették, a csehszlovákok elleni vesztes döntőben is szerepelt, a „szétlövésben” nem rúgott.

Edzői pályafutásának állomáshelyei: Németország U21 (1979–1990), Németország (1990–1998), Bayer Leverkusen (2000–2001), Kuvait (2001–2002), Skócia (2002–2004), Nigéria (2007–2008), Azerbajdzsán (2008–2014). Tréneri sikerei: világbajnok (1990, a németek másodedzője volt az olaszországi Mondialén), Európa-bajnoki ezüstérmes (1992, Németország), Európa-bajnok (1996, Németország).

ZICO

A Fehér Pelé

Arthur Antunes Coimbra 1953. március 3-án született Rio de Janeiróban. Ősei portugálok és olaszok voltak. Az egész família a Flamengónak szurkolt, de nem ott, hanem a Piedade nevű alakulatban kezdett játszani, 1967-ben került át a piros-feketék kölyökgárdájába. Hatan voltak testvérek, egy leány és öt fiú, természetesen mind az öt futballozott. Az egyik bátyja, Edu háromszor játszott a brazil válogatottban (1967–1974), majd 1984-ben szövetségi kapitányként dolgozott.



1970-ben bekerült a városi ifjúsági válogatottba, 1971 júliusában átesett a tűzkeresztségen a Flában is, az ő két gólpasszával verték meg 2-1-re a Vasco da Gamát. Eléggé kötetlen szerepkört töltött be a csapataiban. Leginkább az improvizáció, valamint a támadások előkészítése és befejezése volt a feladata. Védekezni pusztán akkor ment hátra, ha azt kifejezetten kérte az edzője, mint például az 1978-as vébén Cláudio Coutinho.

Hétszer gyűjtötte be a carioca bajnokság aranyát (1972, 1974, 1978, 1979, 1981, 1986, 1989), hatszor az ezüstjét (1973, 1977, 1982, 1983, 1987, 1988) és egyszer a bronzát (1985). Gyakorlatilag hatszor volt állami gólkirály, miután az 1979-es „extra bajnokságot" kétszer is megnyerte a Flamengóval, és mindkét sorozaton ő szerezte a legtöbb találatot: 1975-ben 30, 1977-ben 27, 1978-ban 19 (megosztozott a címen klubtársával, Cláudio Adãóval), 1979-ben 26 és 34, 1982-ben 21 gól szükségeltetett hozzá. A hatalmas ország bajnokának járó koronát négyszer hódította el: 1980-ban, 1982-ben, 1983-ban, majd negyedikként az egészen különleges 1987-eset is.

A 172 centi magas, 68 kilós támadó középpályást 1974-ben és 1982-ben Brazíliában az Év labdarúgójának választották meg. Hazájában ötször került be az Év csapatába (1974, 1975, 1977, 1982, 1987). Háromszor lett Dél-Amerika legjobb futballistája (1977, 1981, 1982), kétszer a második legjobb (1976, 1980). 1981-ben hazaröpítette a Flamengóval a Copa Libertadorest, és bónuszképpen ő volt a torna gólkirálya, plusz a legjobb labdarúgója is. A chilei Cobreloával hárommenetes csatát vívtak a serlegért (2-0, 0-1, 2-0), nem meglepő módon a rióiak mind a négy gólját Zico jegyezte. És ezzel még nem ért véget számára az 1981-



Claudio Gentile még centikre is alig tágított Zico mellől az 1982-es Mundial Olaszország–Brazília mérkőzésén

es „ajándéközön", december 13-án a Flamengo meggyőző játékkal verte 3-0-ra Tokióban a Liverpoolt a Toyota Világkupa-finálében, és a meccs MVP-je (Most Valuable Player, azaz a legértékesebb játékos) Zico lett, holott gólt nem szerzett. 1983-ban a *World Soccer* magazin őt illette a földkerekség legjobb labdarúgója titulussal.

1983-ban meglepte a szakmát és a rajongóit azzal a döntésével, hogy az Udinese Calcio ajánlatát fogadta el. A dúsgazdag Lamberto Mazza elnök nem sajnált érte hatmilliárd lírát kifizetni. A brazil varázsló a fehér-feketékkel előbb a kilencedik, utóbb tizenkettedik helyre futott be a



Serie A-ban, s a 39 fellépésén 22-szer volt eredményes. Mindent egybevetve a friuliaknál 79 meccsen láthatták, s azokon 57 találatot „gyártott". A korosodó udinei tifosók valószínűleg sohasem feledik 1983 augusztusának ötödik napját, amikor a kedvenceik – épp az új karmesterük szemfüles góljával – 2-1-re legyűrték a Real Madridot.

Zico nem érezte jól magát Itáliában, 1985-ben hazament hát az imádott Flamengójához, amelyben még vártak rá diadalok, hogy 1989-ben átmenetileg elbúcsúzzon a hőn szeretett sportágától. A klubstatisztikákból kiderül, hogy hivatalosan 699-szer öltötte magára a rióiak jellegzetesen keresztcsíkos mezét, amelyben 197 gólt szerzett. (Nem hivatalosan meg 508-at, ami rekord az egyesületi történelemben.)

1991 és 1994 között a J League kirakatembereként a Kashima Antlerst erősítette. A nevét adta a csodálatos játék

meghonosításához a távol-keleti országban. Azért az „agancsosok” mezében elért 46/35-ös mutatóját, valamint a tíz bajnokin elért tizenegy találatos szériáját sokan hezitálás nélkül elfogadnák! Népszerűségére jellemző, hogy szobrot emeltek a tiszteletére.

Zico csak meglehetősen későn, 1976. április 28-án mutatkozhatott be a nagyválogatottban, Rióban győztek a vendéglátók 2-1-re, és a nyertes találatot az újonc küldte az uruguayiak hálójába.

A válogatottban 1976 és 1986 között 71-szer lépett pályára, és 48 gólt ért el. Három világbajnokságon szerepelt (1978, 1982, 1986), Argentínából bronzéremmel távozott, míg Spanyolországban beválasztották az All Star tizenegybe, és a személyében tisztelhették a Mundial „bronzcipősét” is. Négy esztendő múlva Mexikóban már csupán epizódszerepet osztottak a „mágikus tízesnek”, viszont az is elegendő volt arra, hogy a franciák elleni „szétlövésben” a magáét berúgja. És akkor sajnálhatta csak igazán, hogy a rendes játékidőben nem sikerült túljárnia Joël Bats eszén, aki kifogta a gyöngére sikeredett büntetőjét, mivel ha akkor bebombázza, talán nem következik a hosszabbítás és a tizenegyespárbaj.



Zico a visszavonulásakor második volt a brazil válogatott góllövőlistáján Pelé mögött. Azóta Ronaldo, Neymar és Romário megelőzte

A Fehér Pelé 1979-ben bronzérmet vehetett át a Copa América díjátadó ünnepélyén, a sorozatot két góllal fejezte be.

1995-ben és 1996-ban a veteránkorba lépve is strandvilágbajnokságot nyert a Seleçãóval. Mi több, 1995-ben – hisztérikus médiaszenzációt aligha gerjesztő módon – a homokos fövenyen lebonyolított „mezítlábas fesztivál” gólkirálya (12) és a legjobb futballistája lett.

A visszavonulását követően letelepedett a kispadra. Edzői pályafutásának állomáshelyei: Kashima Antlers (1999) Japán, szövetségi kapitány (2002–2006), Fenerbahçe (2006–2008), FC Bunyodkor (2008), CSZKA Moszkva (2009), Olympiakosz Pireusz (2009–2010), Irak, szövetségi kapitány (2011–2012), al-Garafa (2013–2014), FC Goa (2014–2016).

Tréneri sikerei: 2004-ben Japánnal Ázsia-kupa-győztes lett. 2007-ben török bajnok és Szuperkupa-nyertes, 2008-ban üzbég bajnok és kupagyőztes, 2009-ben orosz bajnok és kupagyőztes, 2010-ben görög, 2015-ben indiai ezüstérmes volt a gondjaira bízott legénységekkel.

Papa Dino

Dino Zoff 1942. február 28-án született Mariano del Friuliban. Pályafutásának állomásai: az Udinese (1961–1963), a Mantova (1963–1967), a Napoli (1967–1972) és a Juventus (1972–1983) voltak. Hazája élvonalban 570 mérkőzésen szerepelt. Hatszoros bajnok (1973, 1975, 1977, 1978, 1981, 1982), kétszeres Olasz Kupa-győztes (1979, 1983), UEFA-kupa-nyertes (1977), kétszeres BEK-döntős (1973, 1983) volt, és mind a Juvéval. A nápolyiaknál két ezüstöt (1968, 1971), míg a piemontiaknál négy ezüstöt (1974, 1976, 1980, 1983), valamint egy bronzot (1979) is szerzett. 1972-ben a Napolival, 1973-ban a Juvéval veszítette el az olasz kupadöntőt, és mindkétszer a Milan tréfálta meg őt és a társait. 1979. június 20-án vehette először kezébe a díjat, hosszabbításban legyűrték érte Nápolyban a Palermót (2-1). Az 1983-as, Verona elleni kettős döntőben (0-2, 3-0) nem ő védte a fekete-fehér csíkosak hálóját, hanem Luciano Bodini.



1962-ben az Udinesével, 1965-ben a Mantovával kiesett az élvonalból.



A 183 centi magas, 78 kilós „örökifjú” elég későn érett be, csak huszonhat éves korában mutatkozhatott be a válogatottban. 1968 és 1983 között 112 meccsen védett a Squadra Azzurrában, az egyedüli olasz futballista, aki világ- és Európa-bajnoknak egyaránt vallhatja magát. Az 1968-as Európa-bajnokságon és az 1982-es Mundialon bekerült a torna álomtizenegyébe. Nem játszó tartalék volt az ezüsttel zárt 1970-es mexikói vb-n, bronzérmes az 1980-as olaszországi Eb-n.

Hanem a BEK-kel nem volt szerencséje! Zoff először 1973. május 30-án került a trófea közelébe. Belgrádban játszott a Juventus a címvédő Ajaxszal, és Johnny Rep, az amszterdamiak bohém támadója már a 4. percben bekö-szönt az itáliaiaknak. Sok idő volt még hátra, az olaszok nagy erőkkel támadtak, a lelkes szurkolóik is fokozták a hatáskeltő elemeket a Marakana szektoraiban, ám egyenlíteni sehogyan sem sikerült.

Majdnem napra pontosan tíz esztendő múlva, 1983. május 25-én hasonló volt az athéni forgatókönyv, mint a jugoszláv fővárosban anno: a hamburgi Felix Magath a 8. percben bevette a Juve kapuját (Zoff benne volt ebben a gólban, jócskán elnézte a lövést), utána jött a „talján gőz-henger”, csak az egyenlítő találat nem…



Az UEFA-kupa 1976–1977-es döntőiben ellenben nem mellőzték Fortuna jóindulatát. 1977 tavaszán kétszer az Atlético Bilbao legénységével mérték össze az erejüket. Torinóban Marco Tardelli találatával 1-0-ra megverték a baszkokat. A visszavágó 7. percében Roberto Bettega gyönyörű csukafejessel kipúposította Iribar hálóját, és akkor úgy tűnt, meg sem izzadnak majd a vendégek a San Mamés katlanjában. Az ibériai „oroszlánok" azonban egyetlen pillanatra sem adták fel, be is rámoltak három gólt, csak hát az osztrák sporttárs, Erich Linemayr – a kifürkészhetetlen természet akaratából – az egyiket érvénytelenítette. (Később rengetegen vitatták a bíró ítéletét, és nem pusztán a spanyol labdarúgók vagy az újságírók.) Akárhogy is történt, 1977. május 18-án éjjel a diadalittas „zebrák" mutathatták fel az őket elkísérő drukkereiknek az UEFA-kupát.

1968 nyarán az olaszok bonyolíthatták le az Európa-bajnokság négyes döntőjét. A szovjetek elleni elődöntő után pénzfeldobás döntött Nápolyban a javukra. Június 8-án a döntőben Dragan Dzsajics jóvoltából a 80. percig vezettek a jugók, akkor tudott kiegyenlíteni Angelo Domenghini. Írták is a sportlapok, hogy a rendezőknek az újrajátszáshoz „angyali segítség" kellett. Két nap múlva aztán meglepően simán nyertek az azzurrók 2:0-ra, akiknek mindhárom összecsapásán Dino Zoff védte a kapuját. Ezek után meglepetést keltett, hogy az 1970-es mexikói vébén csak tartalék lehetett. A következő két világbajnokságon, az NSZK-ban és Argentínában a nevével kezdődött a nemzeti tizenegy összeállítása, és nem volt ez másként 1982-ben sem, amikor a gárda aranyérmet szerzett. Papa Dino 41 évesen nyert világbajnoki döntőt.

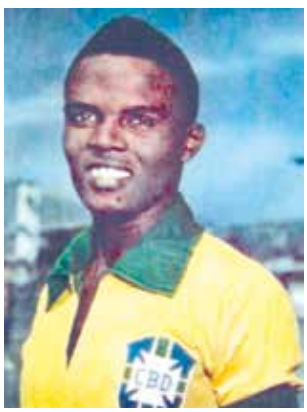
Egyéni elismerésként 1973-ban, az Aranylabda-szavazáson a második helyen végzett 47 ponttal, Johan Cruyff előzte meg.

A visszavonulását követő edzői pályafutásának állomáshelyei: Juventus (1988–1990), Lazio (1990–1994, 1996–1997, 2001), Olaszország, szövetségi kapitány (1998–2000), Fiorentina (2005). Sikerei szakemberként: Olasz Kupa (1990, Juventus), UEFA-kupa (1990, Juventus). Bajnoki bronz (2001, Lazio).

S nem utolsósorban Európa-bajnoki bronzérem a Squadra Azzurrával a 2000-es, holland-belga közös rendezésű kontinenstornán. Nagyon közel járt ahhoz, hogy az 1968-as, játékosként nyert arany után szövetségi kapitányként is felérjen a csúcsra. Ám a döntőt a franciák nyerték (vagy inkább az olaszok veszítették el), Zoff pedig, az erős és esetenként igazságtalan kritikák miatt lemondott.

A Bangu világbajnoka

Zózimo Alves Calazães Salvadorban jött a világra 1932. június 19-én. A tehetséges, de törékeny alkatú fiúnak az volt az álma, hogy hivatásos labdarúgó legyen, így aztán roppant örült, amikor tizennégy esztendősen a riói gyári gárda, a Bangu leigazolta, s a Moça Bonitának nevezett stadionban bontogathatta a szárnyait. Tizenhat évesen a São Cristóvão csapatához került, hogy megerősödjön, 1950-ig ott futballozott, utána visszavezényelte a Bangu. A piros-fehéreket 1950-től 1965-ig szolgálta, majd „veterán korára" felcsapott vándornak. Statisztikus legyen a talpán, aki pontosan követni tudja kalandozásainak nyomvonalát. Valahogy így festhetett az útvonala: Flamengo (1965), Fluminense (1965), Portuguesa (1965), Esportiva de Guaratinguetá (1966). A brazil klubok után perui alakulatoknál próbálta kamatoztatni nem csekély tudását: Sport Boys Callao (1966), Sporting Cristal Lima (1966–1967), Porvenir Miraflores Lima (1967). Rövid ideig Salvadorban is légióskodott, a CD Águila San Miguel „sasmadarait" vezényelte játékos-edzőként (1967–1968).



1952-ben az olimpiai válogatott tagjaként öltötte először magára válogatott szerelést. Csapatával a negyeddöntőig jutott, noha Helsinkiben betalált a nyugatnémetek hálójába, a hosszabbításban 4:2-re veszítettek. A nagyválogatottban 1955. november 11-én debütált, Paulinho helyére szállt be csereként. Sikeres volt a bemutatkozása, Rio de Janeiróban 3:0-ra megverték Paraguayt.

A Selecãóval 1956-ban elhódította a Taça Atlânticót (Atlanti Kupa), valamint 1955-ben, 1956-ban, 1958-ban és 1962-ben a Taça Osvaldo Cruzt. (A serlegért Paraguay válogatottjával mérték össze erejüket 1950-től – kisebb-nagyobb megszakításokkal – 1976-ig.) Zózimo szerepelt az 1957-es dél-amerikai kontinenstornán, Peruban ezüstérmet szerzett az együttesével.

A 176 centis, 65 kilós fedezet kint járt az 1958-as svédországi világbajnokságon. Orlando helyetteseként számoltak vele a szakvezetők, ámbár pályára nem küldték. Ellenben a chilei Mundial valamennyi brazil érdekeltségű összecsapását végigjátszotta, stabil balfedezete volt a világbajnoki címét megvédő legénységnek. 1962. június 17-én vett búcsút végleg a nemzeti tizenegytől. Világbajnokként vonulhatott visszal. Összesen 36 találkozón viselte a „kanárik" legendás trikóját. Játékát az elegancia és könnyedség jellemezte. Remek érzékkel szerelt, általában sokat futott, tetejébe az átadásainak zöme is pontos volt. Kár, hogy kedélyének állapotváltozásai nagyban befolyásolták a teljesítményét.

Az edzősködést Salvadorban kezdte, de ott még gyakorta magát is beállította a CD Águila kezdőjébe. 1971-ben a Sport Boys gárdáját trenírozta. 1975-ben visszatért Callaóba, és egy esztendőn keresztül ült a rózsaszín-feketék kispadján, majd 1976 második felében a limai Deportivo Municipal szakvezetőjeként dolgozott.

Zózimo 1977. július 17-én, Rio de Janeiróban, autóbaleset áldozata lett.

Felhasznált irodalom

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2013: Amatőrök és álamatőrök (1897–1926), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2014: Profikorszak vb-ezüsttel (1926–1944), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2015: Aranykor (1945–1966), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2015: Szocialista profizmus (1966–1986), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2015: A futball elhúzódó rendszerváltozása (1986–2015), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2018: A futball bölcsője és a háborúk pokla (1863–1944), Debrecen

Dénes Tamás–Sándor Mihály–B. Bába Éva 2018: Dél-Amerika és Dél-Európa uralkodása (1945–1966), Debrecen

25 Jahre UEFA 1979, Bern

Barreaud, Marc1998: Dictionnaire des Footballeurs Étrangers de Championnat Professionel Français (1932–1997), Párizs

Beccantini, Roberto (szerk.) 1990: Dizionario del Calcio, Milánó

Bender, Tom–Kühne-Hellmessen, Ulrich 2003: Verrückte Bundesliga, Augsburg

Bender, Tom–Kühne-Hellmessen, Ulrich 2003: Verrückter Europacup, Augsburg

Bender, Tom–Kühne-Hellmessen, Ulrich 2003: Verrückte Nationalelf, Augsburg

Bloomfield, Steve 2010: Africa United, Edinburgh

Bouchard, Jean–Philippe–Constant Alain, 2005: Un siècle de football, Párizs

Burns, Jimmy 1999: Barça, A People's Passion, London

Calley, Roy 1992: Blackpool. A Complete Record, Derby

Campomar, Andreas 2014: Golazo!, New York

Delaunay, Pierre–De Ryswick, Jacques–Cornu, Jean–Vermand, Dominique, 1992: 100 ans de football en France, Párizs

Farah Neo, José Jorge–Kussarev, Rodolfo jr. 2000: Almanaque do Futebol Paulista, São Paulo

Feuerherm, Klaus–Fricker, Daniel–Ortlepp, Christian–Plaza, Sandra 2006: Verrückte WM, Zürich

Foot, John 2006: Calcio, a History of Italian Football, London

France Football 2006: 50 ans de Ballon d'Or

Glanvill, Rick 2005: Chelsea FC, The Official Biography, London

Glanville, Brian, 1993: The Story of the World Cup, London

Goldblatt, David 2006: The Ball is Round, London

Goldblatt, David 2014: Futebol Nation, London

Goodwin, Bob 1993: Spurs. A Complete Record, Derby

Gorbunov, Alekszandr–Jurij Lukasin 1988: 50 csempionatov SZSZSZR pa futbolu, Moszkva

Grüne, Hardy 2006: Fussball WM Enzyklopäie 1930–2006, Kassel

Grüne, Hardy–Schulze-Marmeling, Dietrich 2015: Das goldene Buch des deutschen Fussballs, Göttingen

Hałys, Józef 1986: Polska Piłka Nożna, Krakkó
Hesse–Lichtenberg, Ulrich 2002: tor! The Story of German Football, London
Hill, Tim 2003: A Photographic History of English Football, Bath
Hill, Tim 2004: The Encyclopedia of World Football, Chester
Hill, Tim 2009: The Illustrated History of English Football, Croxley Green
100 Jahre, Deutsche Länderspiele (Kicker), 2008, Nürnberg
Hogg, Tony–McDonald, Tony 1995: West Ham United Who's Who, London
Hunt, Chris 2008: A futball képes enciklopédiája, Budapest
Jankowski, Bernd–Pistorius, Harald–Prüss Jens, 2005: Fußball im Norden, Bréma
Jelínek, Radovan–Jenšik, Miloslav 2005: Atlas českého fotbalu od roku 1890, Prága
Jenkins, Garry, 1998: The Beautiful Team, London
Jockenhöfer, Rafael–Grengel, Ralf 2001: 100 Jahre, FC Bayern München, München
Jose, Colin, 1989: NASL, a Complete Record of the North American Soccer League, Derby
Jung, Beat (szerk), 2007: Die Nati, Die Geschichte der Schweizer Fussball–Nationalmannschaft, Göttingen
Korček, František – Kšiňan, Jozef – Márz, Igor 1986: Futbal encyklopédia, Pozsony
Kuhn, Helmut 1994: Fußball in den USA, Bréma
LaBlanc, Michael L.–Henshaw, Richard 1994: The World Encyclopedia of Soccer, London
La Roca, Luigi–Tosi, Enrico 2000: Almanacco Illustratto del Milan, Vicenza
Lamming, Douglas 1987: A Scottish Soccer Internationalists' Who's Who, Beverley
Lamming, Douglas 1989: Who's Who of Liverpool, 1892–1989, Derby
Lanfranchi, Pierre–Taylor, Matthew 2001: Moving eith the Ball, Oxford-New York
Leatherdale, Clive 1994: England: The Quest for the World Cup, Haywards Heath
Leatherdale, Clive 1994: Ireland: The Quest for the World Cup, Haywards Heath
Leatherdale, Clive 1994: Scotland: The Quest for the World Cup, Haywards Heath
Lopes, Leite, 2002: A brazil futball (Megjelent: Replika, 2002, 47–48. szám, fordította: Németh Orsolya)
Maier Sepp–Pfaff, Jean-Marie 1984: Das Torwartbuch, Hamburg
Marschik, Matthias 2001: Wiener Austria, Die Ersten 90 Jahre, Bécs
Matthews, Tony 1989: Aston Villa Who's Who, 1874–1989, Cradley Heath
Mendonça, João 2004: Almanaque do Benfica, Lisszabon
Misur Tamás 2005: Nagy olasz futballkönyv, Budapest
Moñino, Ladislao Javier–López–Gómez Borja 2007: 30 ligas blancos, Madrid
Morrison, Ian–Shury, Alan 1990: Manchester United. A Complete Record, Derby
Murphy, Jim 2014: The 10 Football Matches That Changed the World, London
Murray, Bill 1998: The World's Game: A History of Soccer, Chicago
Nawrat, Chris–Hutchings, Steve 1994: The Sunday Times Illustrated History of Football, London
Ollier, Fred 1990: Arsenal, a Complete Record, Derby
Pereira do Mello, Mauro Ivan (szerk.) 1981: São Paulo FC, 1935–1980, São Paulo
Pondělík, Josef 1986: Století fotbalu. Prága
Ramón i Però, Jaume 1990: Història del F. C. Barcelona, Barcelona
Redelings, Ben 2012: 50 Jahre Bundesliga
Rohr, Bernd – Simon Günter 1986: Lexikon Fussball, Lipcse
Ross, Ian–Smailes, Gordon, 1993: Everton, a Complete Record, Derby
Rudi, Werner–Golz Wolfgang–Wittke, Wilfried–Breuckmann, Manni 2009: 100 Jahre, BVB 09 Borussia Dortmund, Köln

Schulze-Marmeling, Dietrich–Dahlkamp, Hubert 2008: Die Geschichte der Fußball Europameisterschaft, Göttingen
Schwind, Karl Heinz 1994: Geschichten aus einem Fussball Jahrhundert, Bécs
Siedenhans, Michel–Stenger, Harald 2008: Unsere Jungs, 100 Jahre deutsche Länderspiele, Frankfurt
Soar, Phil–Tyler, Martin 2009: Arsenal, The Official Illustrated History 1886–2008, London
Sommerscales, Julian–Murrell, Deborah, 1998: The Official Manchester United Illustrated Encyclopedia, London
Spaan, Henk 1998: De Top 100, Amszterdam
Smith, Rory 2016: Mister (The Men Who Taught the World How to Beat England at Their Own Game), London
Szoszkin, Alekszandr (szerk.), 1972: Vszjo o futbole, Moszkva
Tauber, Fritz 2009: Deutsche Fußballnationalspieler, Kassel
Tuchtfeldt, Christian 2007: Die Rekord-Bayern, Hamburg
Vaněk, Karel (szerk) 1984: Malá encyklopedie fotbalu, Prága
Verkamman Matty–Vermeer, Evert 1994: Om 't Spel en de Knikkers, Amszterdam
Vermeer, Evert 1995: 95 jaar Ajax, 190–1995, Amszterdam
Versi, Anver 1986: Le Football en Afrique, London
Wilson, Jonathan 2008: Inverting The Pyramid, London

Egyéb írott vagy képi források, illetve fellelhetőségük

Dénes András–Dénes Tamás (Budapest) és Sándor János–Sándor Mihály (Debrecen) magánarchívuma
Labdarúgás, Népsport, Nemzeti Sport, Képes Sport, Képes Nemzeti Sport, 6:3 Futballmagazin, A Színes Sport, Miroir du Football, La Gazzetta dello Sport, Guerin Sportivo, Kicker, Don Balon, Onze-Mondial, France Football, IFFHS Fussball-Weltzeitschrift, Libero Internationals, Placar (100 anos de futebol no Brasil)

Magánarchívum

Bács Zoltán dr. magánarchívuma. Debrecen
Komáromi Gábor magánarchívuma. Debrecen
Komlóssy Imre magánarchívuma. Debrecen
Lakat T. Károly magánarchívuma, Budapest
Parente, Walter Horácio magánarchívuma, Buenos Aires
Rochy Zoltán magánarchívuma, Budapest
Szilágyi Tibor magánarchívuma, Mikepércs
Török Péter magánarchívuma. Budapest

Tartalom

Előszó 5

1966–1967
Heti négyszer tartott edzést a Bundesliga új bajnoka 6
Egyetlen pontocska döntött 13
A skót futball legszebb tavasza 16
Lisszaboni Oroszlánok 18
Minden idők legsikeresebb Celtic-edzője 18
A „kelták" megtörték a latinok uralmát 22
A Bayern első nagy nemzetközi sikere 24
A bátraké a szerencse! 26
José csapata nyerte a „maratonit" 28
„Visszavágott" a Peñarol 29
Bajnokok, kupagyőztesek 32
A nagypapa nagy sikere 32

1967–1968
Kalács és korbács Nürnbergben 34
A 24 éves professzor, avagy Parreira első nagy dobása 42
Tíz évvel München után 44
Egy ötvenkilenc éves férfi könnyei 44
A „vörös ördögök" felkapaszkodtak az európai futball csúcsára 47
A BEK után a KEK trófeáját is hazavitte a Milan 49
Másodjára sikerült a leedsi legényeknek 50
Nem bírtak a Boszorkánnyal 51
Kocsmai verekedés hat kiállítással 52
Az egyetlen magyar győzelem 56
Az istennő kézen fogta Facchettit 57
Csak Pozzo volt sikeresebb nála 58
Csanádi csapata legyőzte Carlos Alberto Parreira „fekete csillagjait" 65
Bajnokok, kupagyőztesek 66
Irán kiemelkedett a mezőnyből 66

1968–1969
Elzavarták a majmot a vállukról 68
Futballháború Latin-Amerikában 76
Rocco és ördögei 78
Magyar edzők játékosa 78
A lombardok lekaszálták az amszterdami „tulipánokat" 82
A nagypolitika pozsonyi nyertesei 83
A „szarkák" elorozták a serleget a Dózsa elől 84
Az Estudiantes minden meccsét megnyerte 86
„Soha többé!" 87
Öt magyar ünnepelte a brazilokat 88
Japán és Mexikó az elődöntőben 92
Bajnokok, kupagyőztesek 94
A legjobb: Best 94

1969–1970
„Itt nyerni egy bajnoki címet annyi, mint máshol tízet" 96
Rotterdami huszárcsíny a holland korszak nyitányán 106
A császárvárosban ült trónra a Man City 107
Vert helyzetből fordított és nyert az Arsenal 109
Triplázás Togneri életének góljával 111
Pankráció a Bombonerában 111
Cinikus és eredményes, gusztustalan és modern 113

A taktikai faultok apukája ... 113
A calcio arisztokratája ... 117
Pelébe is belekötött a paranoiás szövetségi kapitány ... 120
A brazilok végleg elhódították a Rimet-kupát ... 122
Világbajnok futballista, világbajnok edző ... 122
Bajnokok, kupagyőztesek ... 130
Gagarin örült, az államelnök kiutasította az ezüstérmest ... 130
1970–1971
Hollandiában a Világkupa-győztes megelőzte a BEK-győztest ... 132
A vb-gólkirály lett Európa legjobbja ... 139
Az Ajax és a totális futball diadala ... 144
A Tábornok, akit a XX. század legjobb edzőjének választottak ... 144
Csere a trónon: holland helyett holland ... 149
A görög istenek a Chelsea-re mosolyogtak ... 150
Folytat
ódott az angolok nagy sorozata ... 152
Az élet csak kicsit ismételte önmagát ... 154
Az összetört okuláré története ... 155
Bajnokok, kupagyőztesek ... 158
A búcsújátékok éve ... 158
1971–1972
Mallorcán ünnepelte a Derby az angol bajnoki címet ... 160
A repülő kólásdoboz históriája ... 168
Johan Cruyff álomjátékával és góljaival ... 170
Viharos skót siker Barcelonában ... 172
Angol házidöntőben diadalmaskodott a Spurs ... 173
Először jutott perui csapat a döntőbe ... 175
Artime gólerőssége döntött a Nacional javára ... 176
Nacional: nemzeti büszkeség ... 177
Belehalt a futballba ... 178
Johan Cruyff, óriási fölénnyel ... 181
Sztárparádé búcsúztatta Uwe Seelert ... 182
Minden idők legerősebb nyugatnémet válogatottja nyert ... 183
A sapkás ember ... 183
Bajnokok, kupagyőztesek ... 192
M'Pelé vezérletével nyertek a kongóiak ... 192
Irán megvédte elsőségét ... 193
1972–1973
Utálták a „korbácsos edzőt", pedig bajnok lett ... 194
A lengyel futball aranykorának kezdete ... 204
Deyna a világklasszisok közé érett ... 208
Nagy hármast gyűrt le a triplázó Ajax ... 209
Minimalizált Milan-siker(ek) ... 210
A „vörösök" első nemzetközi sikere ... 212
MacDonald egyedül kevés volt ... 214
Giachello 287 perc után döntött ... 214
Kovács István nem volt elégedett a rendőrökkel ... 216
A Libertadores Kupa-specialista Independiente ... 217
A beugró tréner ... 217
Teljes német uralom ... 221
Bajnokok, kupagyőztesek ... 224
Dél-Amerika nyert Európában ... 224
1973–1974
Spanyolországban felnyitották a sorompót ... 226
A Barça-légiósok első diadala ... 233
A Maier-Beckenbauer-Müller-tengelyre építkezve ... 236
A Bundesliga legsikeresebb trénere ... 236

A BEK-történelem egyetlen megismételt döntője ... 239
A keletnémet futball első nagy sikere ... 240
Az „új" Feijenoord diadala ... 241
Gyógyír az Ajax sebeire ... 243
Sorozatban harmadszor is: Independiente ... 244
Az Independiente legyőzte a beugró Juvét ... 245
A német–német futballcsata ... 248
A döntő huszonhatodik percéig tartott az Oranje csodája ... 252
Bajnokok, kupagyőztesek ... 258
Mulamba egyedül elintézte ... 258
1974–1975
A bajnokcsapat edzője beállította magát az utolsó meccsre ... 260
Johan Cruyff lett az első triplázó ... 267
A csúcsig hajtották a Dinamót ... 270
A valaha volt legjobb szovjet edző ... 270
Párizs a bajoroknak is megért egy misét ... 275
Tarolt a „keleti gőzhenger" ... 276
A vesztfáliai „csikók" nagy ugrása ... 277
Az újabb chilei döntős sem tudta megállítani az Independientét ... 279
Az Atlético legnagyobb sikere ... 280
Bajnokok, kupagyőztesek ... 284
Nyolcat rúgott az Anderlecht a nagymenőknek ... 284
1975–1976
Ahol Lattek, oda kerül a „salátástál" ... 286
Szovjet győzelem – óriási fölénnyel ... 293
Anderlecht: belga csapat holland ászokkal ... 296
Egy év jutott neki a liláknál ... 296
Egy „Bika" kellett a győzelemhez ... 300
Hollandok kovácsolta belga siker ... 302
Nem bírt Keegannel a Bruges ... 303
Blohin egymaga megverte a Bayernt ... 305
Az első brazil győztes Peléék óta ... 306
Az NDK futballaranya ... 307
A szlovák futball legszebb évtizede ... 310
A labda, mint egy fáradt, beteg madárka, behullott Maier mögé ... 311
A XX. század legjobb cseh edzője ... 311
Sotil jött, játszott és győzött ... 318
Irán megvédte elsőségét ... 319
Bajnokok, kupagyőztesek ... 320
Marokkó nyerte a román edzők tornáját ... 320
1976–1977
Elküldték a Manchester United szerelmes edzőjét ... 322
A Liverpool és a szertár ereje ... 330
A BEK-történelem legsikeresebb brit trénere ... 330
Vörös jelek az európai futballhadak útján ... 334
A HSV kupát nyert, az edzője felmondott ... 335
Torinói siker, nem csekély bírói jóindulattal ... 336
A „bolond" Gattit lábon lőtték ... 338
A bajoroknak második nekifutásra sem sikerült ... 339
Húszezer kontra százhúszezer ... 340
Az elfelejtett argentin légió ... 341
Bajnokok, kupagyőztesek ... 346
Beckenbauer „megosztotta" a szavazókat ... 346
1977–1978
Az újoncok nagy idénye ... 348
Elton John és a „lódarazsak" ... 354
Szűk liverpooli siker – szinte hazai pályán ... 358

Lila-fehér kavalkád a Parc des Princes gyepén ... 359
Nem hozott meglepetést a meglepetésdöntő ... 360
Keegan „boldogságos pokoljárása" az Anfielden ... 362
A Bombonerában megállíthatatlan volt a Boca ... 363
A Boca kiütötte az albérletben a beugrót ... 364
A Cosmos mindenek felett ... 365
De jó Firma(ni)! ... 365
Az argentinok lekváros aranya ... 370
A Sovány, aki Pelével játszott ... 370
Ragyogtak a Fekete Csillagok ... 377
Bajnokok, kupagyőztesek ... 378
A francia szavazó miatt nyert Simonsen ... 378
1978–1979
A Milan mezére felvarrhatták az aranycsillagot ... 380
Márciusi forradalom ... 386
Clough Forestje bevitte az erdőbe ellenfeleit ... 390
A legkiállhatatlanabb és legvagányabb főnök ... 390
Robin Hood utódai meghódították Münchent ... 393
Minden idők legjobb KEK-döntője ... 394
Katonacsapatok vitézkedései ... 396
François Van der Elst karácsonyi ajándéka ... 398
Krolék vissza akartak vágni a politikusoknak ... 398
Az első paraguayi győztes ... 399
Bajnokok, kupagyőztesek ... 402
Keegan és Krankl párosversenye ... 402
1979–1980
A Liverpoolnak alig lehetett gólt lőni ... 404
Az első olasz totonero ... 410
Másodszor is Kevin Keegan ... 413
A racionális gazdálkodás mesterei ... 416
Brüsszelben az égiek a „denevérekkel" voltak ... 417
Taroltak a Bundesliga-együttesek ... 418
A kölcsönvett „exágyús" döntött ... 420
Nacional kontra Internacional ... 421
Testvériesen megosztoztak ... 422
Örök Ever és az Olimpia Asunción ... 423
Tizenöt éven át dirigálta az Olimpiát ... 423
A Nationalelf viszavette a koronát ... 425
1954-ben válogatott is volt ... 426
Beckenbauer, Cruyff és Keegan a vert seregben ... 432
Paraguay mindent vitt ... 433
Bajnokok, kupagyőztesek ... 436
Szárnyaltak a Szuper Sasok ... 436
1980–1981
Jesús María, Zamora gólt lőtt! ... 438
Quini, a gólkirány elrablása ... 445
Királyi társaság San Sebastiánból ... 447
A saját kutyájuk kölyke ... 447
Paisley mester mesterhármasa ... 452
A KEK egyetlen „szocialista" döntője ... 453
Bevehetetlen volt a Portman Road ... 454
Idegen tollakkal ékeskedtek a spanyolok ... 456
A Flamengo nyerte a háborút ... 457
Az első döntő Japánban ... 458
Karl-Heinz Rummenigge: majdnem tökéletes ... 459
Jótékonykodás és ünneplés ... 460
Kuvait rendezett, Kuvait nyert ... 460

Svoboda becserélése aranyat ért ... 461
Bajnokok, kupagyőztesek ... 464
Victorino, a második gólok nagymestere ... 464
1981–1982
Bob Paisley büszkesége ... 466
A Saint-Étienne feketekassza-botránya ... 473
A németek kibérelték a dobogót ... 475
Dávid megverte Góliátot ... 478
Barça-győzelem Barcelonában ... 479
A „kék angyalok" mennybemenetele ... 481
A Cobreloa megint csak a döntőig jutott ... 483
Souness nem találta el Zicót ... 484
A Flamengo mágikus hónapja ... 484
Elsőre ugrotta a legnagyobbat ... 485
Paolo Rossi feltámadása ... 488
Boldog volt és pipás ... 489
Prágai ünnep ... 495
Bajnokok, kupagyőztesek ... 498
Gyamfi harmadik elsősége ... 498
1982–1983
Farkaskaland az Örök Városban ... 500
Baszkföld büszkesége ... 507
HSV & Happel ... 512
A legnagyobbak egyike ... 512
Dino Zoff belenézett a reflektorba ... 515
Fergie „vörösei" nem kegyelmeztek ... 517
Brüsszeli kupagyőzelem – dán és spanyol segédlettel ... 518
Ha van Shaw, van show is ... 520
Baróti Lajos csatára döntötte el a finálét ... 521
Paul Breitner a szünetben „átigazolt" ... 522
Teljessé lett Paolo Rossi diadalmenete ... 523
Bajnokok, kupagyőztesek ... 526
Dél-Amerika–Anglia 3-0 ... 526
1983–1984
A szoros befutók idénye ... 528
Maradona a Barcelonában ... 535
A liverpooli világválogatott ... 540
Hatvankét évesen lett újonc ... 540
Bruce, a „farkasoknak" táncoló ... 543
A „zebrák" legyűrték a „sárkányokat" ... 544
A sikeres tizenegyesek hónapja ... 546
Így lesz egy trófeából három ... 548
Az Independiente hetedik elsősége ... 549
Folytatódott a dél-amerikaiak sikersorozata ... 550
Michel Platininek minden sikerült ... 550
Jó játékos, még jobb edző ... 551
A Celeste diadala ... 558
Gála New Yorkban a gyerekekért ... 558
Michel Platini – először ... 559
Bajnokok, kupagyőztesek ... 562
Szelídíthetetlen Oroszlánok ... 562
Dél-amerikai aranylabda ... 564
Afrikai aranylabda ... 564
Európai aranycipő ... 565
Junior-világbajnokságok ... 566
Concacaf-bajnokság ... 567
Óceánia-bajnokság ... 567

Tribünök „árnyéka” ... 568

A kis labdamágus *(Osvaldo Ardiles)* ... 589
A német futball Császára *(Franz Beckenbauer)* ... 591
A futballkalifa *(Lakhdar Belloumi)* ... 595
A halhatatlan „vörös ördög” *(George Best)* ... 597
Az eredeti Fehér Toll *(Roberto Bettega)* ... 601
A leggyorsabb Bolha *(Oleg Blohin)* ... 602
A plovdivi Loki ikonja *(Hriszto Bonev)* ... 604
A „holland” nyert a hollandok ellen *(Rainer Bonhof)* ... 605
Zbyszek, a bydgoszczi fenomén *(Zbigniew Boniek)* ... 607
Nagy Max *(Maxime Bossis)* ... 609
A sült krumpli legnagyobb arsenalos híve *(Liam Brady)* ... 610
Baloldali balhátvéd *(Paul Breitner)* ... 611
Billy, a leedsiek kapitánya *(Billy Bremner)* ... 614
Sir Trevor, a kalapácsosok lovagja *(Trevor Brooking)* ... 615
A nagy Bum, avagy Ázsia berobbant a Bundesligába *(Bum Kun Csa)* ... 616
A lombardiai Apolló *(Antonio Cabrini)* ... 618
A Kis Géniusz *(Fernando Chalana)* ... 620
Meghódította a Cosmost *(Giorgio Chinaglia)* ... 621
Háromszoros BEK-győztesként sem védhetett vébén *(Ray Clemence)* ... 622
Egy madár a halak között *(Clodoaldo)* ... 623
Amszterdami Erasmus *(Johan Cruyff)* ... 624
Erre még a brazil gólvágók sem voltak képesek! *(Teófilo Cubillas)* ... 628
Ő rázta fel legjobban a Kopot *(Kenny Dalglish)* ... 629
A varsói „légió” Generálisa *(Kazimierz Deyna)* ... 631
Az argentinai Mundial legjobb brazilja *(Dirceu)* ... 633
Fekete Péter nem feketedett be *(Peter Ducke)* ... 634
A „csillagos” Dzsaja *(Dragan Dzsajics)* ... 635
Robbant, mint a dán dinamit *(Preben Elkjær Larsen)* ... 636
A perzsiai örményből lett amerikai *(Andranik Eskandarian)* ... 638
Csak az igazi nagy dobásai nem sikeredtek *(Paulo Roberto Falcão)* ... 639
A világ legjobb futballistája volt *(Elías Figueroa)* ... 640
Világbajnok kapus, ötös számmal *(Ubaldo Fillol)* ... 641
Egymillió fontos futballista *(Trevor Francis)* ... 642
Piłat, a békebeli vonalszélső *(Robert Gadocha)* ... 643
Kadhafi a Squadra Azzurrából *(Claudio Gentile)* ... 644
Flandria Oroszlánja *(Eric Gerets)* ... 646
A legnagyobbat rúgó papagáj *(Gérson)* ... 647
A „kékek” szupertörpéje *(Alain Giresse)* ... 648
A Sárkányok kétszeres aranycipőse *(Fernando Gomes)* ... 649
A bolygó hollandus *(Arie Haan)* ... 650
A svéd, aki csak véd s véd *(Ronnie Hellström)* ... 652
A legjobban fejelő német tetőfedő *(Horst Hrubesch)* ... 653
A Szbornaja első grúz csapatkapitánya *(Murtaz Hurcilava)* ... 654
A trükköket Garrinchától leste el *(Jairzinho)* ... 655
Pelénél is többször lett világbajnok *(Júnior)* ... 657
Banánokat rúgott, nem kifliket *(Manfred Kaltz)* ... 658
A mexikói olimpia japán gólkirálya *(Kamamoto Kunisige)* ... 659
A hatalmas Egér *(Kevin Keegan)* ... 660
Az afrikai futball első aranylabdása *(Salif Keïta)* ... 663
Super Mario, a Matador (Mario Kempes) ... 664
Az esernyőművész *(Ove Kindvall)* ... 667
A hütteldorfi gyorstüzelő *(Hans Krankl)* ... 668
Tizenhat trófeát nyert az Ajaxszal *(Ruud Krol)* ... 669
A vb-történelem egyetlen lengyel gólkirálya *(Grzegorz Lato)* ... 671
Le a sportszárral! *(Søren Lerby)* ... 672

A hatvanas évek legjobb lengyel játékosa *(Włodzimierz Lubański)* ... 674
Mókás Macska Anzingból *(Sepp Maier)* ... 675
A Lengyel Montevideóból *(Ladislao Mazurkiewicz)* ... 678
Milla mágiái *(Roger Milla)* ... 679
A gólokban tobzódó *(Fernando Morena)* ... 681
A Nemzet Bombázója *(Gerd Müller)* ... 682
A BEK-döntők leggólerősebb jobbhátvédje *(Phil Neal)* ... 686
II. Johan *(Johan Neeskens)* ... 687
Az Eb-specialista balszélső *(Zdenek Nehoda)* ... 690
Az örök individualista *(Günter Netzer)* ... 691
Afrika első világklasszis kapusa *(Thomas N'Kono)* ... 693
Későn érő típus *(Morten Olsen)* ... 694
A szlovák Beckenbauer *(Anton Ondruš)* ... 695
Rajna-Vesztfália Királya *(Wolfgang Overath)* ... 696
A panenkázás feltalálója *(Antonín Panenka)* ... 699
Perzsia Szultánja *(Ali Parvin)* ... 700
A Császárkapitány *(Daniel Passarella)* ... 701
A brutális mókamester *(Jean-Marie Pfaff)* ... 703
Nem csak a zenében: Michel le Grand *(Michel Platini)* ... 704
A bécsi lilák karnagya *(Herbert Prohaska)* ... 708
Baróti Lajos volt a „keresztapja" *(Rob Rensenbrink)* ... 710
A bohém Szőke Tulipán *(Johnny Rep)* ... 712
A Mennydörgő Vihar *(Luigi Riva)* ... 713
A bajuszos nehézbombázó *(Roberto Rivellino)* ... 714
A legsérülékenyebb angol klasszis *(Bryan Robson)* ... 716
Zöld Angyal *(Dominique Rocheteau)* ... 717
Paraguay Julius Césara *(Julio César Romero)* ... 718
Pertini államelnök kedvenc „gyermeke" *(Paolo Rossi)* ... 719
A Bayern második kétszeres aranylabdása *(Karl-Heinz Rummenigge)* ... 721
A Libertadores Kupák halmozója *(Francisco Sá)* ... 724
Santana Santillana kedvenc előadója *(Santillana)* ... 725
A botránykapus *(Toni Schumacher)* ... 726
Az öntörvényű Szőke Angyal *(Bernd Schuster)* ... 728
A halál árnyékának völgyében *(Gaetano Scirea)* ... 730
A nemzetközi kupadöntők dán gólfelelőse *(Allan Simonsen)* ... 732
Előbb orvos lett, csak aztán profi futballista *(Sócrates)* ... 734
A büntetőterület volt az ő világa *(Joachim Streich)* ... 736
Hiányoznak a trófeák az „Ördög" kincstárából *(Andrzej Szarmach)* ... 737
Sztrájkolt, aztán világbajnok lett *(Alberto Tarantini)* ... 738
Keblére akarta ölelni a világot *(Marco Tardelli)* ... 739
A futball első, afrikai születésű Európa-bajnoka *(Jean Tigana)* ... 741
A cigányasszony, Ilonka gyermeke *(Toninho Cerezo)* ... 743
Doktor Aprópénz *(Tostão)* ... 744
A hűséges Vilmos *(Wim van Hanegem)* ... 746
A XX. század legjobb belga futballistája *(Paul van Himst)* ... 748
A fáradhatatlan szívember *(Wilfried van Moer)* ... 749
1976 legjobb kapusa *(Ivo Viktor)* ... 750
Az aranyos Terrier *(Berti Vogst)* ... 751
A Fehér Pelé *(Zico)* ... 752
Papa Dino *(Dino Zoff)* ... 755
A Bangu világbajnoka *(Zózimo)* ... 757


1.FC
MAGDEBURG
FOOTBALL CLUB
E. de L.P.
ABERDEEN
FC
1903
FOOTBALL CLUB
ASTON VILLA
F.C.
FAK
FC BAYERN
MÜNCHEN
THE CELTIC FOOTBALL CLUB
1888
COSMOS
CRUZEIRO
ESPORTE CLUBE
FEYENOORD
ROTTERDAM
C.A.I.
C.N.de F.
ACM
1899
FOREST
JUVENTUS